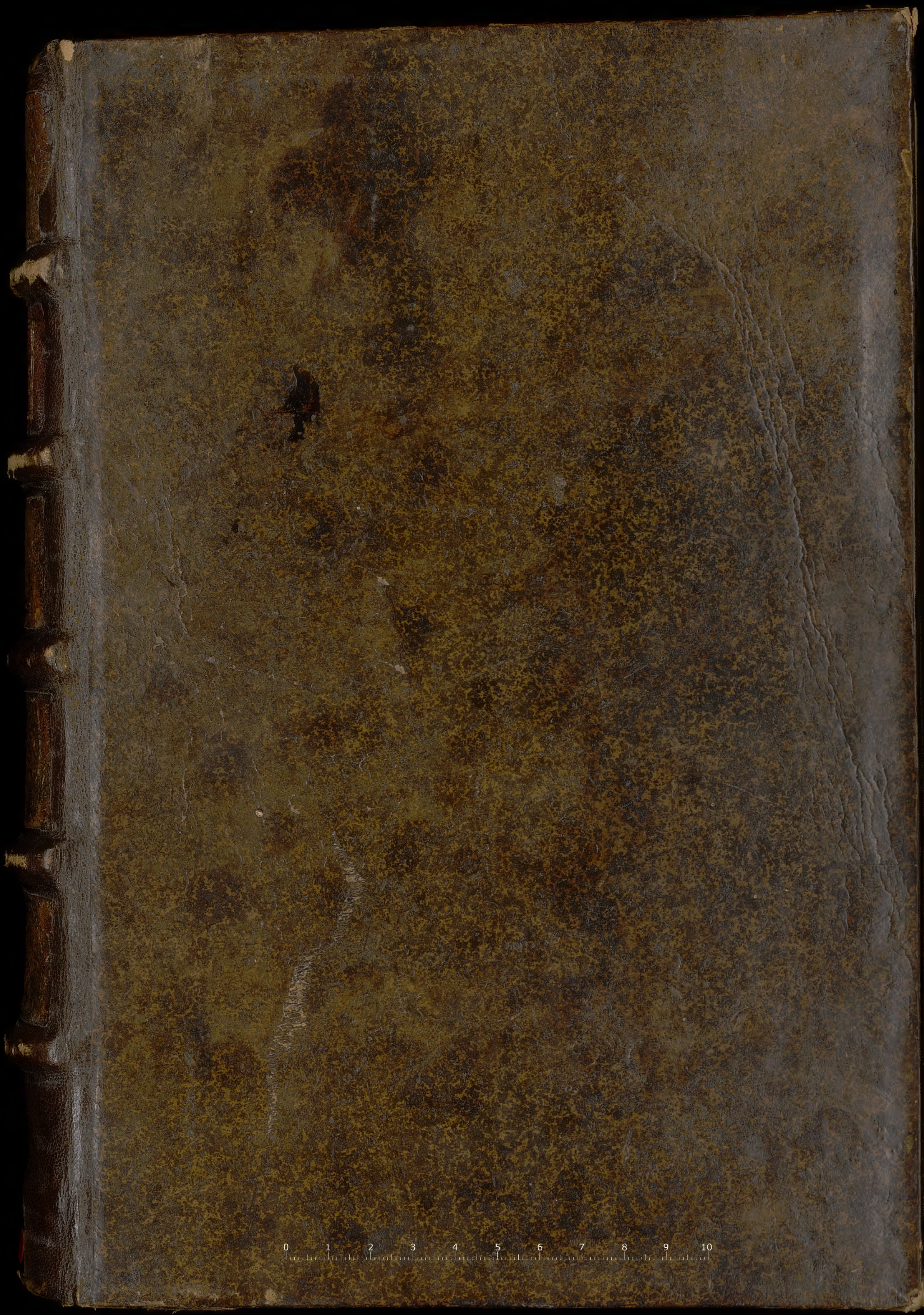

Edition Princeps

Précieuse à cause de son colophon dans lequel il est dit que l'art de l'imprimerie a été inventé à Mayence

A. Cl.

St Maurice (Seine), 29, Grande Rue
Le 30 Octobre 1894.

Cher Monsieur,

J'aurais désiré tirer 200 fr. de mon édition princeps de l'Hortus Sanitatis, à cause de sa rareté extrême. Il est bien complet, sauf le feuillet 1 un des titres qui est refait à la plume! + Sans ce défaut qui n'a pas grande importance (!!!) le livre vaudrait 5 à 600 fr. Tous les autres titres s'y trouvent. Les figures sont coloriées du temps. Mon neveu, Mr Santoy, vous apportera le volume un des jours de cette semaine, vendredi ou samedi, en allant à l'Ecole, de sorte que vous pourrez l'examiner à votre aise, avant de vous décider.

Pour le paiement ne vous inquiétez pas. Si les ressources de l'année présente sont insuffisantes, j'attendrai très bien sur l'exercice de l'année prochaine s'il est nécessaire. L'important pour moi, c'est que le livre soit placé en de bonnes mains.

Veuillez me croire toujours

Bien à vous,

A. Claudin

+ et le feuillet 422.

Legit: auct: libr:
T. Tofield Esqr

Ed: Princeps liber rariss:
fig. & Lit: Cap: color:

M: Wodhull
May 4th 1780

Voir la description de ce livre par Choulant (Graphische Incunabeln, Leipzig, 1858, p. 61-62).

Bib: Instr: No 1554.
Gaignat No 1032
Valiere No 1532 sold for about nine pounds sterling.

Panzer V. 2 p. 132 No 65.

collat: a complete. written title.

Editio Princeps Liber rarissimus
Literis capitalibus & fig: color:-

Leigh's auct: libr:
J: Tofield Esqr

M: Wodhull
May 4th 1780

Bib. Instr: No 1554.
Bib: Gaignat No 1052.
Bib: Valiere No 1532.

see Panzer V: 2 p. 132 No 65.

collat: & complete except title page (on the reverse of which should be a frontispiece) supplied by writing

V. Choulant. Graphische Incunabeln... (Leipzig, 1858), pages (26) 61 et 62

Hain. N° 8944.

Ortūs Sanitatis

De herbis ⁊ plantis
De Animalibūs ⁊ reptilibūs
De Aūibūs ⁊ volatilibūs
De Piscibūs ⁊ natatilibūs
De Lapidibus in terre venis
nascentibus
De Urinis ⁊ earūm speciebus
Tabūla medicinalis Cūm
directorio generali per omnes
tractatus

Moguntiae, 1491

Incipit prohemium p̄ntis Operis.

Omnipo
tētis eter
niq3 dei.
toci⁹ nature cre
atoris opera mi
rabilia admirā
daq3 mecū vici
bus iteratis crebrius p̄cogitando revol
ui Qualiter a mundi exordio celo creato
lucidissimis ip̄m pornauerit stellis. Qui
bus ꝛ influendū increata oīa sub celo.
vim dedit ꝛ v̄tutē Quō etiā elemēta qua
tuor miro inter se mō differētia ex nihilo
pulcerrimo ꝓduxerit ordine. Ignē vide
licet calidum ꝛ siccū Aerem calidū ꝛ hu
midum. Aquā frigidā ꝛ humidā Terrā
siccam ꝛ frigidam Quam ꝓpriam vnicuiq3
p̄bēs naturam Qualiter insuꝑ summus
artifex ꝛ mgr̄. herbis. lapidibus. cūctisq3
animantibus ꝓductis. ad vltimū hōiez
ceteris oībus creaturis nobiliorē fece
rit atq3 formauerit. Ac sic cuncta dispo
suit. Ut cūcta sub celo eē. vitā ac motum
habentia Stellis mediantib⁹ suam sorti
rent naturā ac subsistentie ꝑmanentiam
Essentq3 in oībus ex quatuor erūpenti
bus elemētis siue herbis. lapidibus. siue
etiam animalibus. quatuor elemētoꝝ na
ture caliditas. frigiditas. humiditas. sic
citas ꝯpmixte. Etiā in hūanis corpibus
in mensura ac tpamento optimo vite ac
nature hōis ꝯuenienti. Et illo stante tp̄a
mento pfecta hō potiret sanitate. Ipso
vero dissoluto p debiti rgiminis dissolu
tionē cū caliditas victrix suꝑ ceteras exi
steret naturas frigiditatē expellere labo
raret Aut caliditatē frigiditas extingue
re velit Siue hō cū inordinatis repleret
humoribus. Uel a naturali humiditate
si nimiū p defectū rcederet. In magnas
statim icideret infirmitates morti appro
pinquans. Huius aūt ratio dissolutōis
naturaꝝ In quibus hō in vita cōsistit ꝛ
sanitas Nō vna sed multiplex foret assig
nanda Nunc etenī celi occulte venenate
influentie hōis nature ꝯtrarie. Tunc vo
aeris impuritas seu cibus incōueniēs. la
borq3 inordinatus Aliiq3 q̄ plures a pfe
cta sanitate transferentes hōiem Quas
enumerare oēs si velim facili⁹ mihi fo
ret arene maris vt arbitror rddere rōem
Profecto cū plus mille circūstent picula
hōiem Suntq3 accidentia sanitatē hōis
dissoluentia Iuxta sideꝝ variū influxum
fere innumera Ita vt quo ve securus sit
homo sanitatis aut vite vix vllū momen
tum sit repibile. Hec tacitus dū mecum
revoluerem. ex adverso memorabar crea
toris sapientiā. qua ab initio generi hūa
no in tantis p eū ꝯstitutis piculis de salu
bri ꝯueniētiq3 remedio ꝓuiderit. herbis
sc3 animātibus ceterisq3 creaturis. qbus
eam virtutem indidit vt naturas dissolu
tas rēduceret ad debitū tpamentū. armo
niam. ꝛ proportionē Una etenī herba ca
lefacit. altera frigiditatē inducit. queq3
scdm gradū sue ꝯplexionis ꝛ nature. Ce
terreq3 sic creature in aqs. sentenā esse ha
bentibus. ad ꝯseruationē vite hōis cōfe
runt Creatore nature ita disponente. Ut
haꝝ v̄tute herbaꝝ. creaturarūq3 ceteraꝝ
hō virib⁹ destitut⁹ p pmaꝝ q̄litatū distē
peramentū in integram rdire possit sani
tatem Et quia ī hac mortali trāsitoriaq3
vita cariorem ac desiderabiliorē vere sa
nitatis corpis thesauꝝ. hōiem possidere
sit impossibile. Sapiente dicente Eccle
siastici tricesimo. Melior est inquit omni
auro ꝛ argēto salus aīe ꝛ validū corpus
q̄ census inmensus Non est eīn cēsus suꝑ
censum salutis corpis Uisum est mihi fo
re optimū eū ꝯpone libꝝ multitudinē fi
guraꝝ sub certis ꝓpriis colorib⁹ effigia
taꝝ herbaꝝ lapidū. animaliū. ceterarūq3
creaturaꝝ cōtinentē ipaꝝ etiā descriptā
v̄tutem Nec laudabilius efficere me po
tuisse hoc ope. cum bñ valentibus mag
nū afferat solatiū. pacientibusq3 cōferat
non modicā vtilitatē Idipm autē pfici
endū me pmo pncipalissimeq3 caritas vr
gebat. q coꝝ inopie me fecit ꝯpati qbus
tempalis nō subministrat facultas. ꝓ nece
ssitate ꝯducendi medicos ꝛ apotecarios
pecunia eis deficiente. Nam hȳ huius

Sum

doctrina libri adiuti. sumptib⁹ admodũ exiguis ꝯcurrentibus. Ipis sibi conferre valebunt ꝑseruatiua. remedia: ꝑfectaqꝫ medicamina Ad idē aggrediendũ non minus me mouit. sed ꝛ ꝑmaxime. nobilis quidã diis. q̄ regna. terrasqꝫ varias peragrando. videlicet Alemaniã Italiã Hystriã Slauoniã Croatiã Dalmatiã Greciam Corfoniã Moreã Candiã Rodum Cypriam Terrã q̄ꝫ sctãm. cũ sua ciuitate ihrlm Abinde in ꝑuã eundo arabiã versus montē synai. A mōte syna versus mare rubrũ Alcayr ꝛ babilonē. ꝑ alexãdriaꝫ vsqꝫ in egiptũ. ꝛ cetera de sepe dictis herbis. aïalibus. lapidib⁹. ceterisqꝫ ad cōfectionē medicinaꝝ necessarijs. ꝛ ꝑpter raritatē in ꝯgnitis. magnã accepit experiētiã. eaꝝ v̄tutē ꝺscribēs. ac eaꝝ silitudies sublineamētis ꝯueniētib⁹. certisqꝫ colori b⁹ effigiare ꝑcurauit. Que etiã oïa ꝛ singl'a sub debitis figura. forma. colore. exq̄sitoqꝫ ordīe ĩ ꝑñti ope ꝺpicta īuēies His igit̄ duobus ꝑmotus. laudabile hoc op⁹ incepi. dei fret⁹ auxilio. cōfeciqꝫ ex ꝑbatissimis medicinaꝝ mgr̄is. Auicēna videlicet Ypocrate Galieno Uincentio Serapione. Plateario. Plinio Diascoride Pandecta Johãni mesue Palladio Cōstantino Almãsori Ceterisqꝫ q̄ꝫ plurimis non min⁹ exptis. Placuitqꝫ vt ortus sanitatis appellaret̄. Diuidit̄ ãt hic totus liber in tractat⁹ octo. quoꝝ vnusq̄sqꝫ singularem ꝯtinet materiã. Primus itaqꝫ tractat de herbis ceterisqꝫ q̄ ad vsum medicine ꝯcurrũt In quo etiã herbaꝝ aptas figuras ꝯperies. Scd's de natura ꝯplexio neqꝫ mltoꝝ aïaliũ vitã in terris ducentiũ Terci⁹ de auib⁹ earũqꝫ naturis Quartus de piscibus earũqꝫ ꝓꝑetatib⁹ ꝛ naturis. Quintus de lapidibus preciosis eorũqꝫ virtutib⁹ Sextus de dispositōe vrine ei⁹ colore ꝛ significatōe Septimus cōtinet registꝝ ꝑ facili inuentōe egritudinũ ꝛ remedioꝝ Octauus ꝛ vltimus ꝯtinet tabulam fm alphabeti ordinē. oïa ĩ hoc libro ꝯtenta demr̄antem. Pergat hic ortus nr̄ redolēs amenissim⁹ in vniuersũ orbē. cunctosqꝫ sese desiderãtes r̄creet. Tibi igit̄ o creatoꝛ celoꝝ terreqꝫ. q̄ cũctis herbis aïalibus. lapidibus ceterisqꝫ in ope hoc cōtentis influxisti curatiuã v̄tutē. inmēsas refero grãs. cũ thesauꝝ hũc hactenus abscōditũ mihi dederis in lucē ꝑducere. Tibi hōr ꝛ gl'a in secl'a sempiterna. Amē

Capitulũ Primum

Arona Pandecta ca. j. Aaron grece. Arabice Siricãtica. latine vero Barba aaron vel larus vel serpētaria mīoꝛ. Ibidem aarō herba est hñs folia dragōtee silia. sed minora ꝛ plana nō varia hñs v̄gã duaꝝ palmaꝝ ꝛ colorē purpureũ Cui⁹ semē coloris est crocei Et hꝫ radicē albã hñtem bulbi rotũditatē silem dragōtee. q̄ cruda ꝛ cocta mãducari pt. q2 nō ē valde amara. folia ei⁹ posita ĩ sale mãducant̄ Est ca. ꝛ sic. ꝯplexionis in. j. g̃. v̄tutis dissoluēdi laxãdi ꝛ extenuãdi. Gal'. li. ij. de cib circa finē ca. de aarō Est q̄dē radix h⁹ plãte ꝯsil'is comesta ei q̄ rape Et subdit Et opꝫet q̄dē poꝛ ē ipsius

effundere aq̄ ꝑm elixationē. deinde ī altē
rā calidā intromittere Ut in caulibus ⁊
lenticula dcm̄ est Et idē li. vj. de sim. far.
ca. Aaron siue Serpentaria minor. Hec
enim ex terrestri processit sba calida. Et
ideo abstersiue ṽtutis est. nō tn̄ violēter
sicut dragōtea. ſ; in calefaciēdo ⁊ siccan
do ꝑmi g̃dus scdm̄ vtrunq;. Sz vtiliores
sunt radices ipius. Paulus ca. Aaron ca
lide ⁊ sicce est complexionis in ꝑmo g̃du

Operationes

A Dyas. ca. Aaron Uirtus siue opatio
ipsius est in semine. radice ⁊ folijs. q̄ mix
ta fimo bubalino. ⁊ cathaplasmatib⁹ ad
hibita. podagricis medet̄ B Radix
eius extenuat pingues hūores nō medio
criter Un̄ ad expellendū toracis humorē
vtilissima ē tota herba Extenuatoriā hz
virtutē. ſ; nō fortē sicut dragontea sic tn̄
calefacit C Radix ei⁹ collecta reponit̄
sicut dragōtea ⁊ ciclamis D Pādecta
Ad mēstrua ꝓuocāda. succ⁹ eius ꝑ pessa
riū initiat̄ E Cōtra inflationes auriū
tuburositates Aarō cū ipa herba buliat̄
in vīo ⁊ oleo cōi addito cimino fiat inde
emplastꝝ F Cōtra emorroides l' ficus
herba ipsa ⁊ tapsus barbat⁹. decoquant̄
in vino vl' aq̄ ⁊ fiat sup eis encatisma.
G Cōtra frigida apostēata herba ipā
cū tuburositatibus cū axungia veteri te
rat̄. ⁊ in testa calida ponat̄. ⁊ supponat̄.
H Cōtra scrofulas nouellas. herba ipā
⁊ squilla cū axungia vrsina veteri suppo
natur I Ad faciē depurādam ⁊ cutim
subtiliādam. ex tuburositatib⁹ suis desic
catis fiat puluis subtilissimus. ⁊ cōficiat̄
cū aq̄ rosaꝝ. ⁊ ponat̄ ad solē donec aq̄ ex
toto consumat̄. ⁊ ita fiat ter vel q̃ter. vel
amplius. ⁊ ex puluere solo. vl' ꝯfecto cum
aq̄ ro. illiniat̄ facies. ⁊ hec vocat̄ gersa l'
cerusa serpentarie minoris. Et sil'r ꝑt fie
ri de maiori K Gali. ij. de cibis Est em̄
ipius nutrimētū bonū si aliquis ex pecto
re ⁊ pulmōe aliqd expellere vellet in ipis
collectoꝝ ⁊ grossoꝝ ⁊ viscosoꝝ humoꝝ. iā
comesta L Galie. de sim. far. Radices
aaron comeste incidūt incisiōe ⁊ ꝑata hu
moꝝ grossicie. q̃re ⁊ excreatōibus que ex
torace sunt ydonee Dragontea vero ad
hoc magis est ydonea

Capi. Secundū.

A Brotanū gre. ⁊ latie. ara. besum.
Pli. li. xxj. Abrotanū ē herba iocū
di odoris. ⁊ g̃uis. floꝝ estate. flos
ei⁹ ē aurei coloris. vacuū spōte ꝓueīt Se
rit̄ āt semīe meli⁹ q̄ surclo l' radice. Se. li.
aggre. ca. abrotanū Sunt eius due spēs
Una dr̄ mascul⁹ ⁊ alia feīa Sz feīa est fere
sicut mascul⁹. Et drūt in h̄ q̄ ipā ē planta
silis arbusto. hn̄s fo. alba. ⁊ est plēa folijs
q̄ sūt sup rāos ei⁹ scissa ꝑua scissura sicut
fo. feniculi. ⁊ in sūmitate ei⁹ est flos ad ro
tunditatē tendēs. aurei coloris. apparēs
in estate. ⁊ hz odorē bonū cū pauca g̃ue
dine amari saporis. Mascul⁹ vo hz rāos
lignosos aliq̄ntulū ⁊ subtiles. ⁊ est hābes
semina ꝑua sicut absintheū. Dyas. ca. de
abrotano Abrotanū qd̄ ml'ti Eracleā di
cunt. aut gliciaconon. ⁊ ē feīa. ei⁹ frutex ē
cū albis folijs ⁊ minutis ⁊ diuisis sicut eri
sio. circa ipā flores hn̄s aurosos. ⁊ ī esta

renascentes. et ipa est odorata cu aliqua quedine. gustu hz amarissimu. tale em est siculu abrotanu. Ga. vj. sim. far. ca. j. Abrotanu ex eo e mascul et feia. et ipi s ba est terrea q subtiliauit calor. et sapor eius est amarus. et est i eo par stipticitatis Et est ca. in. iij. g. et sic. in. ij. Et e calidius absinthio et min stipticu l acerbu. et est cu q da salsedine. pter qo cacostomaticu e. sz absintheu eustomaticu est. pcipue ponticu Aui. li. ij. ca. de abrotano Abrotanu est ca. et sic. in. ij. g. et est subtile amar. et i ipo sunt terreitas et subtiliatio. Pla. Abrotanu e ca. in. j. g. sic. i. ij. subtle amar adustu

Operationes.

A Pan. ca. x. Si ex abrotao fiat cinis. et ex eo fco lixiuio caput lauet. curat allopitia. hoc opat silr ipa herba i lixiuio bulita B Seme ei i aq bulitu curat asma et pectoris ostrictoez C Abrotani fumigiu spentes excludit. succ ei bibit valz ? venenu reptiliu D Eucatisma ex aq ebulitois ipi fcm puocat mestrua Ipsa herba cu oleo veteri trita et puncta. frigora tiptica febriu curat E Ga. in li. vts Abrotani folia et flores vlcer mudificatiua apparent et exacerbatiua. qnetia qt qt fm piodos occupant si etia supfricaueris an inuasione min rigebut. q at lubricos occidat decese. eo q ipm e amar F Et elixu cu malo citoio. l pae appositu sanat iflatoes oculor. et ofert pustul cruda ipa herba et elixa G Abrotanu ustu ca et siccu e vtutis pl q cucurbita sicca vsta Ide ista vlcerib huidis oueit sine inflamatoe. et maxie ei q in pputio pudedi exigere cernit Et io ad alopitias ofert cum oleo veteri s. anetino aut sisamino. est em subtiliu ptiu mordicati nu et calidu H Aui. Abrotanu adustu ofert alopitie. p pe cu alkerua. aut oleo de rafano Et abrotanu ofert ad hoc vt nascat herba. q tarde e natiuitatis. qn coquit cu qbusda oleis pter sua apertione I Et ostringit sanguine gingiue Et resoluit apata flegtica K Dias. Seme abrotani elixi i aq aut crudu ifusu i aq. ortomicis medet co

quassationib. pleureticis et palitticis. cu betoica et odito oa. et sciaticis et disurie singulare psidiu e L Se. Soluit vetre expellit lubricos et ascarides. et soluit supfluitates flegticas ab intestinis Isto semine caremus in ptibus istis

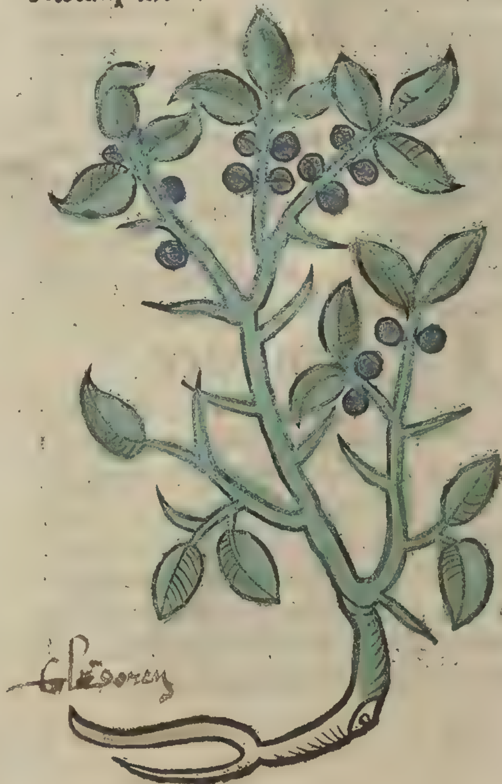
Ca. Tercium.

Absinthiu la. gre. absinthio. ara. saricō. Absinthiu grecu nom est cui pbabili e qo in pōti rgione nascit Vn et pōticu appellat. Pla. li. de sim. me. Absinthei duo sunt gna. vnu in pōto insula repit. Vl qr pōticu hz sapore Colorem hz viride. sapore amar et tle mioris e effectus. Aliud est absinthiu rōnu et meli ex eo e qo e rmotu ab odore maris. et qo orit in terris liberis. et hz folia alba lenia et pla In fine veris colligit In vmbra exsiccat et pannu fuat Absintheu duas vtutes hz eprias. ostrictiua ex gssitudie s he et ponticitate. laxatiua ex caliditate et amaritudine. Gal. i epla q glutōi misit Absinthiu inqt vtutes orias hz. vna laxatiua. et alte

ram stipticaz. ppter hoc. si dat in morbo nō dū digesto. materiā vt fugat inobediens indurat. vn̄ qui bellū facit. vtus em̄ laxatiua materiā mouz. vt cū egestōe exeat 7 vtus stiptica materiā indurat. 7 phibz ne moueat, q̄re laborat natura. Quo dato cū materia morbi digesta ē. fit obediēs facilisq; ad exeundū duob⁹ modis. Uno q2 vis laxatiua ei⁹ materiā dissoluit Altero q2 pōticitate sua ꝯprimēte adiuuat ad excludendū materiā morbi. q̄ est in ꝯcauitatib⁹ mēbroꝝ. Rpo. in q̄dā ep̄la Absinthiō. est calidū q̄d̄ē mediocriter. succ⁹ aūt nimis h̄uōres colericos si fuerit infusum in vino. p vrinā purger. ppter qd̄ in vētre fleḡ ꝯsistēs nihil iuuat. vtutē em̄ stipticā h3. 7 q̄ in eo est amara vtus ē. Constan. in li. g̃duū. Absinthiū ca. est in. j. g̃. sic. in. ij. Ex li. de nat̄a reꝝ Unū est gen⁹ absinthij viride. magis amarū. Aliud vo subalbidū nimis amaꝝ. Et d̄r h̄re q̄litates ꝯrias s. ꝯstrictiuā ex q̄ssitudine s h̄e Et laxatiuā ex amaritudine 7 caliditate. Aui. Absinthiū est herba sil'is folijs origāo. ca. in. j. sic. in. ij. Et eius succus siccior est s. in. iij. Est āt herba amara stiptica. apitiua 7 acuta. Pli. li. xxvij Absinthij gn̄a sunt plura Satomicū dcm̄ a gallic ciuitate. Ponticū a pōto vbi eo pinguescūt pecora. et ob id sine felle repiunt. Hec ē aliud p̄stātius multūq; ytalico est amarius. S3 medulla pōtici dulcis. herba facilima. 7 inter paucas vtilissima.

Operationes

A pli. li. vt sup̄ Absinthiū stōachū roborat. 7 ob hoc hic sapor. transfert in vina Nauseas maris arcet in nauigatōib⁹ potū B Succ⁹ ei⁹ libros 7 lig̃ pm'tos ānos a vmib⁹ ac murib⁹ fuat C Ad digestionē etiā 7 stomachū ꝯfortandū multum valet Si coquat cū oleo. 7 inungant corpa h̄uana. ex eo a morsu 7 molestia pulicum ea p̄seruat D Contra loq̄lam amissam optimū remedium est. Est ergo absinthium herba quidem amarissima. saluti humane cōmoda E Aui. Absinthium phibet pān̄os a tineis 7 a corruptōe vmiū Absinthiū libros a murib⁹ 7 tineis tutos r̄ddit F Cōtra lūbricos sūc⁹ absinthij cū puluere betōice. l' cētaurie l' p̄sicarie. l' nucleoꝝ p̄sicoꝝ succo. l' suoꝝ folio dēt G Io. me. ī ca. de absin. Absinthiū educit colerā a stō. 7 intestinis 7 epate. 7 extēdit̄ opatio ei⁹ ad vēas. 7 mūdificat eas ab h̄uōre colerico 7 a q̄so. 7 interōducit ip̄m p vias vrie. 7 p̄fuat absinthiū a putrefactōe. 7 ꝓpe pot⁹ infusiōis ip̄ius ī vio decoctōis singl'is dieb⁹ circiter. Ʒ. j. aut. ij. l' a q̄ subliatōis ei⁹ H Et oleū ex eo fcm̄ ꝓfert dolori auris 7 tinitui 7 surditati. 7 colluit̄ os aceto dcoctōis ei⁹ a cortice citri. 7 ꝓfert fetori oris. Et absin. corrobořat stō. 7 ep̄. 7 excitat appetitū mortuū I Opilatōes apit. 7 morbos opilatōnū curat. 7 vmes īterficit 7 educit. ꝓpe empl'z ī h̄uc moď. ℞. absin. Ʒ ij. eufor. Ʒ. j. cornu cerui adusti. Ʒ f. mell' q̄ntū sufficit K Cōfert 7 absin. iuuamētū magnū febrib⁹ lōgi tp̄is. 7 fe. opilatōnū L Mod⁹ opatōis succi ei⁹ exp̄me succi ip̄i⁹ q̄ntitatē q̄ volueris. 7 ꝓpe ī medio veris. 7 purifica illū fm̄ modos notos. 7 fac siccare ī sole l' cinē ca. ī vase vitreo. sic siccat aloes M Aq̄ āt subliatōis ei⁹ fit. sicut fit a q̄ rosaꝝ 7 sil'ia q̄ fiūt ī vasis sublimationū

Ca. iiij.

Accatia gre. & latine. s; arabi. altarti Avi. li. ij. ca. de accatia dicit q̄ ē succus altarti. hoc āt carētes facim⁹ de succo prunellorum. Accatia f̄m quosdā est succus prunellorum inmaturorum. q̄ latine vocant acrinee. f̄ flo. q; vt ait. Se. li. aggre. Accatia fit ex fructu cuiusdā spīose arboris gūmi arabici. q̄ nōiatur amgailē. Dyas. ca. de accatia. Accatia fruct⁹ est arboris spinose. q̄ maxime in egipto nascitur Hic fruct⁹ velut oliua p̄mit̄. & succ⁹ in sole siccat̄. Est ergo optima que est leuis. & subrufa. cum suauitate odoris. subacida & gustu valde stiptica. hec em̄ maxime de inmaturo fructu p̄mitur. Nam nigra est de maturo fructu. Omnis autē accatia stringit & desiccat nimis. & infrigidat habundāter. frigida est in scd̄o gradu. & sicca in tercio. Galienus sexto simpliciū farmacorum ca. de accatia Accatie & ip̄m quidem folium est acerbū. & fructus & succus qui q̄dem & lotus debilior. simul & minus mordicatiuū efficitur. quandam acredinem in lotura abijciens. Si vero & super ungatur alicui mēbro sano. statim illud siccius & aridius ostendit Et caliditatis quidem sensum nūq̄ fert. frigiditatē vo non valde vehementer habet. palā ergo q̄ frigidū et terestre ē farmacū. admixta etiā sibi q̄dam aquosa substantia. putabitur autē nec subtiliū ptiū esse. sed habere quasdā ptes dispsas subtiliū ptiū. caliditate ī lotura ↄcedēte. ponat̄ āt & hm̄ōi tercij quidem gradus siccantium. secūdi vero infrigidantiū. postq̄ fuerit lota.

Operationes.

Diaſ. acca. ignē sacrum extīguit. & pmones sanat. pterigia ocul' tollit. vulnerib⁹ & tūorib⁹ oclorum mirifice pdest. pfluū mulieris stringit. stericis subuēit. fluxū vētris bibita & supposita phibet. capillos īficit. & lota sicut cadimia solz oclorum ptectōib⁹ misceri Hy. Itē succ⁹ ei⁹ collirijs miscet̄ Hunay in li. de tyriaca. accatia termin⁹ eius est. q̄ est fortissime stipticitatis.

Ca. v.

Acetosa la. gre. oxilapatiū. ara. hūmad Sciendū q̄ acetosa apō aui. li. ij. p̄po ca. & apō dyas. in p̄po ca. & p̄ Sera. ca. de acetosa. Idē ē q̄d lappatiū. Vel ex hoc nomē acetosa ↄuenit p̄ illi spēi lappacij. q̄d ē acetosi saporis. q̄ d̄r fuisse ↄgnita ab auicēna cū dixit. & nō est in siluestri. sicut dicunt acetositas. q̄i dicat q̄ bn̄ noui. Vn̄ Avi. in. ij. ca. de acetosa. vocat lappatiū acutū acetosaz dicēs. Acetosa alia domestica alia siluestris. Vn̄ vera acetosa est domesticū lappatiū. in quo est acetositas. q̄m acetosa siluestris. Vel lappatiū agreste nō est acetosuz. Et ideo dicit Avi. q̄ n̄ ē ī siluestri sic̄ dicūt acetositas. imo forsitā ē in q̄dā ex ea acetositas q; ī acetosa dōestica q̄ lappatiū dōesticū est. est acetositas Et subdit q̄ lappatiū siluestre l' acetosa siluestris ē fortior in oī re & acutior. Dias. Quatuor dicit ee spēties lappatij vt īuenies si leges lappatiū. De quib⁹ ē vna q̄ vocant oxilapatiū. i. acetosum lapatiū & illa ē acetosa. Dias. ca. de acetosa. Acetosa ē duplex maior & minor

Maior est oxilapatiū. Minor hʒ folia minuta cū stipite pūo seminibꝰ pleno. cōuenīūt in vtutibus. ſʒ maior efficatius operat. Ista vocabula inuenies etiā p aggre. nicasi. Sʒ sciendū q maior acetosa est q moderni vocāt acetosellā. Pan. ca. de acetosa. Acetosa est frigida ⁊ sicca in scdo gradu. Et semen eius fri. in pmo sic. in scdo

Operationes.

A Aui. Radix acetose cū aceto ꝯuēit scabiei vlcerose ⁊ excoriatōne vnguis. ⁊ qñ coquit cū vīo ꝯuēit emplīn eiꝰ albaras et emperigini B Ex ea fit emplīn scrofulis. ita q dr si radix eiꝰ suspēdat ī collo habētis scrofulas iuuet ea. C Et eiꝰ decoctio cū aq̄ ca. ꝯuēit pruritui. ⁊ silr ipamet ī balneo ē vtlia D Colluit os cū succo eiꝰ ī vīo. ⁊ ꝯuēit apatibꝰ q̄ sūt sub auribꝰ. Cōuēit icteritie nigre cū vīo. ⁊ sedat nauseā. ⁊ cōedit ꝑpter desideriū luti. ipsa ⁊ semē eiꝰ strīgūt ⁊ ꝑpe eiꝰ q̄ mag̃ ex eo est. Sera: au. dias. Fo. acetose qñ cōedunt strīgūt vētrē. et semē ace. hʒ stipticitatē māifestā. Semē eiꝰ etiā bibitū cū vīo et aq̄. et silr flos eiꝰ. ꝯfert vlceratōi ītestīoꝝ. et fluxui antiquo. Et puncture scorpionis.

Ca. vj.

Acorus Ysi. in li. ethy. li. xvij. Acorꝰ est herba folijs similibus yridis. radicibus odoris acerrimi. ſʒ iocūdi. ꝑpter qd arōtica ē. Dyas. Acorꝰ. i. venerea l' affrodisia. ⁊ est herba hñs folia yri silia. lata ⁊ oblōga. exalbida. in summū desa ⁊ acuta q̄i gladiꝰ. aurosū hʒ florē. radicē dissilem. obtortā geniculatā ⁊ nodosā. exterius ad rubedinē declinantē. gustū acreʒ ⁊ aliq̄tenus odoratā. semē vo hʒ planū et spissum ⁊ integꝝ ⁊ ipm odoris suauis. ꝑt qd ⁊ meu. ſʒ in oībus efficatior ē ⁊ magis calefacit. Aui. in. ij. canōe. Acorꝰ ē radix plāte sup q sunt nodi ad albedinē declinantes. in q̄ ē odor horribilis. parūq; boni odoris. ⁊ ē calidꝰ ⁊ acutꝰ. Dixit āt Ga. q in medicīa nō admīstrat nisi radix eiꝰ. Eiusq; vtus ē ꝓpinq̄ vtuti aristologie et yreos. melior ē acorꝰ ille q est spissior. magisq; solidꝰ ⁊ dultior. ac melioris odoris. Natura calidus ē ac siccꝰ in pncipio scdi gradus. ⁊ vsq; ad mediū. Pan. Acorꝰ ca. est ⁊ sic. in. ij. gdu. q silr gladiolꝰ vocat q nō tm̄ in aq̄sis locis sed etiā siccis ⁊ marinis crescit. Est alia spēs gladioli q inuenies. si leges caplm gladiolus de. G.

Operationes

A Cōtra vitiū splenis ⁊ epatis accipiat libra vna acori aliq̄ntulū triti. ⁊ maceret ꝑ tres dies ī aceto. postea coq̄t ad mediū aceti. ⁊ colet ⁊ colature addat mel. ⁊ iterū ad ꝯsumptōez aceti coq̄t. Istd āt oximel det cottidie ī mane patiēti cū decoctōe acori. B Ad idē. Re. lb. ß. succi apij ⁊ pulueris eiꝰ. ℥. ß. ⁊ aceti lb. ß. olei ꝯis. ʒ j. serapini. ʒ. ij. pulueris amoniaci. ʒ. ij. silr pmitte ꝑ noctē. ⁊ mane coq̄ vsq; ad mediū. deinde appōe puluerē ipiꝰ acori et ex tli vnguēto splenē ⁊ ep malaxādo mauibꝰ iunge. Et si vis facē cerotū. adde decoctōi cerā. et ex tali ceroto vnge. Vinū etiā decoctōis eiꝰ vʒ ad idē ſʒ nō det febricitāti C Cōtra hicteritiā coquat radix acori in aq̄ et colet. ⁊ ī colatā coq̄tur cicera rubea ⁊ detur ius patiēti. sūmū remediū ē. si fuerit sitiense. Balneū eiꝰ ad idē valʒ D Et q si

q̃s hʒ acoꝛ ſupſe nūq̃ pͣ ticurrere fluxū ſāguinis l' ſpaſmū E Sa. Acoꝛ⁹ ꝑuocat vrinas. ⁊ ſplenib⁹ ſcliratis ꝯfert. ⁊ abſtergit ⁊ ſubtiliat ḡſſiciē. cortice melioꝛ ē ſuccus ei⁹ F Dias. Succ⁹ radicis ei⁹ claritatē ocl'oꝝ ꝑſtat mirifice q̃ radix ca. ⁊ ſic. ē v̄tutis nimiū ⁊ leptomeris ſcliroſim iuuans ſplenis. ⁊ mouēs vrinā potato ſucco G Aq̃ vō ī q̃ decocta fuerit diuretica ē. vtil' etiā ē ⁊ pleureticis. ⁊ toracis paſſionib⁹ ⁊ epatis ⁊ termīoſis ⁊ corruptel' ſpleneticis vtilioꝛ ē. ⁊ ſtrāguirioſis. q̃ vrinā faciūt cū doloꝛe. Et ad moꝛſū ſerpētis efficax ē H Ad mulieꝝ mēſtrua ꝓ fomētū vtil' ē. miſcet' etiā ātidotis ⁊ tiriacis I Ad duriciē vriē ex radice ei⁹ cū aq̃ decocta ad tertiā dabis bibere ꝑ triduū. et vrinā mirifice ꝯducit ⁊ ſtrāguiriā ſanat. K Ne apes examinēt ⁊ fugiāt. herbā ipſaʒ ī vaſe apū ſuſpēde. ⁊ a vēto nūq̃ ſedu cent'. hec herba raro īuenit'. nec eā ſcire q̃s poterit. niſi cū floſculū emiſerit. Naſcit' locis cultis. ⁊ oꝛtis ⁊ aratis. lege eā mēſe auguſti. Nā vix inuenit' ſine floꝛe. quia ꝑ floꝛem agnoſcitur

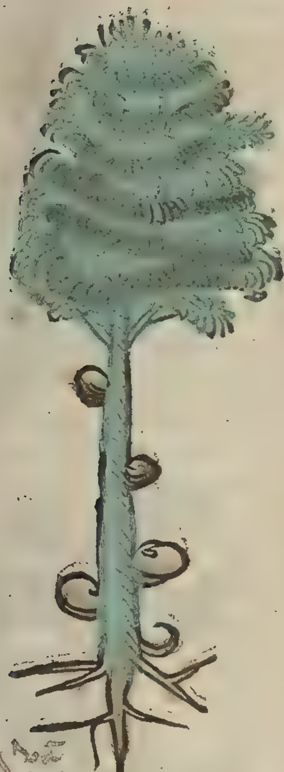

Ca. vij.

Affodillus. Yſidoꝛus ī libro ethymologiarū. xvij. inquit Affodillus herba eſt quam latini a caloꝛe albutium vocāt. Diaſcoꝛides Affodillus herba omnibus nota. quam multi albutiū dicunt. habens folia ſicut poꝛrus. virgam lenem. ſuper quam habʒ ſemen nigrum. radices oblongas. ⁊ rotūdas balano ſimiles. Cui radici v̄tus eſt calida ⁊ viſcida

Operationes.

A Urinam prouocat. mēſtruis imperat. doloꝛem lateris tollit ex conquaſſionibus. B Tuſſientes medicat' bibita vſq; ad. ℨ. j. cum tepida. letaʒ diem ducit. moꝛſibus venenatis occurrit. folia ⁊ radix eius cathaplaſmatibus adhibita Floꝛes eius ſimiliter cum vino paſcētia vulnera ſoꝛdida ſaluberrime curant. C Tumoꝛem teſtium ⁊ mām̄arum impoſita ſpargit. Puſtulas et oꝛdiolos adhibita ſtringit. maxime ſi cum fece vini cocta ⁊ impoſita fuerit. addito vīo ⁊ dulcoꝛe ⁊ mirra ⁊ croco ⁊ cocta ſimul. D Oculis maxime preſtat effectum. Doloꝛes auriū ⁊ ſanies vino addito et libanoti ⁊ melle admixta detergit. auribus tepidus infuſus ſuccus eius. ſi dextre partis dens doluerit. ſiniſtre auri infuſus medetur E Cinis radicis eius alopitias emendat. Radix excauata ⁊ cum oleo calefacta ꝓmonibus ⁊ doloꝛibus auriū ſingulare preſidium eſt. F Radix eius maculas albas in ſole factas emendat. G Radix eius bibita cū aqua ventreʒ mollit. Semen eius ⁊ flos ſerpētibus cōtrarium eſt. ſi cum vino bibitum fuerit.

Ca. viij.

Agaricus grece ⁊ latine Arabi. garicus. Diascorides Agaricus est radix fungū similis. Vl' ē qⁱ fungus crescens circa radicem arboris. maxime in babilonia vel lōbardia Duo eius sunt genera. scilicet masculus ⁊ femina que melior est. Et habet formā rotundam. desiccatur ⁊ fit albissimꝰ. Masculus habet substantiam longam. ⁊ non est adeo albus. Femina vero est albus lenis ⁊ frangibilis habens quasdaꝫ tuburositates intus. ⁊ frustula quasi porosa. Plinius libro. xvj. Arbores glandifere galliaꝝ ferunt agaricum. Est autem fungus candidus ⁊ odoratus. efficax antidotis. in summis arboribus nascens. noctibus relucens. Signum hoc eius ꝙ in tenebris decerpitur. Idem in libro. vicesimo quinto. Agaricon vt fungus nascitur in arboribus circa bosphorum colore candido. Id quod in gallia nascitur infirmius habetur. Mas spissior et maior existit. qui ⁊ capitis dolores facit. Femina vero solutior initio quidem gustus dulcis. mox in amaritudine transit. Serapion. libro. aggre. capi. Garicus auctoritate. Byasco. Garicus est similis radici anuiden sed est minus durus ꝙ ipsa et spongiosus. et putant quidam ꝙ sit radix herbe Et quidā dicūt ꝙ generat̄ ex putrefactōe arboꝝ sicut fungꝰ. Etiā repitus ē sup arbores serbin. nisi q2 ē facile frāgibilis ⁊ debil' fortiter. ⁊ ē radix spōgiosa moll' sb'e. ⁊ ē duaꝝ speꝝ masculꝰ ⁊ feīa. sed feīa hꝫ ḡdatī ī se sic tūicas Masculꝰ vō nō hꝫ tūicas. sꝫ ē tō sb'a eiꝰ ꝯtinua. ⁊ feīa ē maior. Gal'. vij. sim. far. ca. de agarico Agaricꝰ est sicut radix. aut ē plāta q̄ nascit̄ sup arbores aliq̄s. ⁊ ē sb'e subtil' ī sua ꝯpōe. ⁊ sb'a eiꝰ ē ꝯpōita ex sb'a aerea. quā subtiliauit calor. nec in eo ē aliq̄d aq̄sitatis oīo Et in sapore eiꝰ dulcedo aliq̄ in pinis cū obuiat gustui. scd'ario vō est subamarus Et in eo apparet aliq̄ntulū acuitatis cum stipticitate. ⁊ v̄tus eiꝰ est ca. ⁊ sic. ex q̄bus omibus ꝯpositum est farmacū ex substantia aerea ⁊ terrestri a calore subtiliā. Nequaq̄ vō p̄ticeps est aquose. ⁊ propterea diaforeticus est scd'm virtutem ⁊ grossiciei incisiuus. Item Agaricus est sicut radix similis silfio. sed non sic dura. cuiꝰ genera sunt duo Masculus ⁊ femina. Masculus rotundus est in se collectus ⁊ maior Femina vero pectini est similis. quo capilli discernuntur. Radios mittit cum albedine glauca videtur. Ambobus gustꝰ est vnꝰ. Primo dulcis ⁊ postea amaricās Nascitur in Arabia ⁊ in Samaria ⁊ in Ponto. qui omibus est melior. Est ei virtus calida ⁊ stiptica ⁊ diaforetica. Iohānes mesue capitulo de agarico Agaricꝰ est ex medicinis magni iuuamenti. cuius ortus est secus arbores q̄bus accidit corrosio ⁊ putrefactio Et eius generatio est sicut generatio fungorum. propter quod quidā extimauerūt ꝙ sit fungus. ⁊ videt̄ ꝙ sit. Et q̄daꝫ dixerūt ꝙ sit sicut apostea fcm̄ ex putrefactōe. Eiꝰ āt duo sunt gene

ra.s.mascul9 7 feia. Masculus vo est mal9 7 est ille q est lõgus 7 gˀuis. 7 hz in fractu ris suis sicut pductões nervoꝝ. 7 est dur9 7 densus. Agaricus aũt q̃z sapiẽtes lauda uerũt est feia hñs ꝓpetates quinqz bonas Et ꝓpe vt sit albus 7 levis. 7 velocior fran gibilis 7 porosus. 7 rar9 valde. 7 vt appa reat in pncipio dulcis gustus ei9. deinde succedit ei amaritudo 7 stipticitas. 7 me lior ps toci9 corpis est supior ps ipi9. 7 sti pes eius est nõ bon9. Est ca. in. j. sic. in. ij.

Operationes.

A Pãdecta. ca. xxij. Ad mẽstrua puocã da accipe subtilissimũ pulverẽ agarici. 7 cõfice cũ succo ciclamĩs 7 oleo. 7 calefac ad ignẽ cũ bõbice intincta supponat. B Cõtra fistulã accipe salẽ. costũ. tartarũ 7 agaricũ ana 7 fctõ subtilissimo pulvere. cũ melle ꝯfice. 7 tentã inũge 7 ĩpone. ossa fracta extrahit. carnẽ malã corrodit. 7 fi stulã sanat. C Contra morfeã albã pul verem salis. costi. tartari. 7 agarici pone sup morfeã pus fcã scarificatõe D Dy as. De alto cadentib9 vtiliter adhibeẽ. bi bitis obul' duob9 cũ vĩo. si nõ febriũt. si fe briũt cũ aq̃ calida E Epaticis asmati ticis 7 dissurijs 7 nefreticis 7 hictericis. maximũ p̃stat effectũ. accepta de eo. ʒ. j. malũ colorẽ emẽdat. ptisim medicaẽ. sple neticis cũ oximelle auxiliaẽ F Agaric9 comest9 reiciẽtib9 sanguinẽ abstinz. dige stõez celebrat. obul9 vn9 cũ aq̃ accept9 do lorẽ artericũ ꝯpescit. epilenticis cũ pusca vtiliter daẽ. Et oẽs cãs intraneoꝝ doloꝝ curat fm vtutẽ hõis l' etatis datus Nam alijs cũ aq̃ dãdus ẽ. alijs cũ vino. alijs cũ oximelle. alijs cũ mulsa G Se. au. ga. Agaric9 rsoluit ptes gˀssas. 7 apit opilati ones q̃ sũt ĩ epate 7 ĩ renib9. Et curat icte ritiã q̃ accidit ab oppilatõe epatis. H Et ꝯfert epilẽsie. 7 curat rigores febriũ. q̃ ꝯtingũt ab hũorositatib9 gˀssis. Et cõfert morsib9 tyri l' alteri9 aĩal' venenosi qñ po niẽ exteri9 loco empl'i. Et bibiẽ de eo q̃nti tas aurei. i. cũ vĩo mixta aq̃. Et ẽ medicĩa laxativa I Et idẽ auc. Redagoras ꝓpe tas ei9 ẽ ꝯtra fleg̃ 7 melãcoliã. Et iõ auc.

Raẽ. Inveni vlt ab oĩb9 hõĩb9 q purgat hũores nocivos K Et iõ au. humay in li. de tiriaca. expellit hũores a nervis 7 ce rebro cũ ꝓpetate mirabili q̃ ẽ ĩ eo. L Et idẽ au. abẽmesuay De ei9 ꝓpetate ẽ laxare fleg̃. 7 ẽ ꝯtrariũ venenis M Et idẽ au. abix. Agaric9 purgat colerã 7 fleg̃ siml' 7 fortificat medicinas mag̃s. qñ misceẽ cũ eis 7 facit eas penetrare ad extrẽa corpis 7 ẽ ꝯtrari9 medicinis mortiferis qñ bibiẽ aut misceẽ cũ alijs medicinis N Gal'. Expurgat opilatões q̃ ĩ viscerib9. 7 ideo ictericos sanat q̃ sic ex opilatõe laborant epatis ꝯfert etiã epilẽticis ob eãdẽ vtutẽ

Ca. ix.

Agrimõia ẽ herba oĩb9 nota q̃ dr fer raria mior. Dias. silis ẽ ĩ oĩb9 agresti papaveri l' herbe ãmomi Sz in h' discer niẽ q caput supi9 hz lati9 7 seri9 florescit. nec florẽ facit ita feniceũ sz croceũ Radix ẽ illi rotũda dorsũ ex q̃ dittit croceũ acrio ris vtutis succũ q ꝯducit nebul' ocloꝝ Nas ciẽ in cãpis l' circa sepes. Radix ei9 dr eu patoriũ greco nõie. Pli. ca. de agrimõia

Agrimonia folia habz eqliter diuisa ea apij mō. caput in caulicl'o papaueris sil uestris radicē hz cui⁹ succus ē crocei colo ris acris ⁊ acutus Nascit̃ areis apō nos

Operationes.

A Pau. ca. de agrimōia Agrimōia ca. est ⁊ sic. Et est diuretica valde. q̄ viridis trita ⁊ potata antraces. i. pustl'as malas sanat. B Et ad serpentū morsum ⁊ ca nis ⁊ hōis rabidi ⁊ contra venena valet facit ⁊ ad vētris dolorē sic potata. C Item vulnera cāceromata. viridis trita ⁊ imposita sanat. D Itē serpentū mor sum. ℨ. ij. cū vini ciatis duob⁹ data discu tit mirifice venenū E Ad ꝑcussū ferro cū aceto imposita facit. Verrucas tollit sic silr. F Ad splenis dolorē in cibo sumpta consumit. G Radix eius in vi no cocta ⁊ potata paliticis ꝓdest. Gali. li. dinamidiaꝝ ca. de cancro dicit ipsam valere ꝯtra cancrū ꝑos sumpta.

Capitulum x.

Agrifoliū Se. li. aggre. ca. sadar. i. agrifoliū Agrifo. ē arbor c⁹ frcs vo cat̃ nabach. c⁹ due sunt spēs. Una ē asri ⁊ alia ē dahal. sz asri nō hz spinas. sz acuta folia. ⁊ folia alteri⁹ spēi. s. dahal sunt lata ⁊ rotūda. ⁊ ei⁹ arbor hz spīas Et nabach ex asri sūt pui. ⁊ meliores ex eis sunt illi. q̄ sunt ex illa regione. ⁊ sunt dulciores oīb⁹ alijs ⁊ mediocris odoris. ⁊ aromatizant os comedentis sicut alia aromatica. Et nabach ex dahal sunt maiores. Et idem auc. Ysaac eben aragi. Nabach est sicut sorba in frigiditate. ⁊ pl⁹ ea in siccitate. Ga. vij. sim. far. ca. lotos. i. agrifoliū Est arbor stiptica q̄dē nō multū ꝑticipat q̄li tate Et est subtiliū ꝑtiū. ⁊ siccatiuus

Operationes.

A Sera. auc. dias. Qn̄ coquit̃ agrifoliū cū aq̄ aut cū vino f̄m necessitatē. ꝓfert flu xui matricis. ⁊ fluxui vētris. qn̄ fit cristere cū ea Et stringit radices capilloꝝ. et ꝓhi bet casū eoꝝ. Decoctio serature ligni ei⁹ qn̄ bibit̃ ⁊ fit cristere cū eo ꝓfert vlcerib⁹ ⁊ cursui hūiditatū matricis antiq̄. ⁊ rubi ficat capillos. ⁊ ꝯstringit radices eoꝝ ne cadāt B Et iō auc. habenguefit Agri foliū. l. nabach dulcis laxat colerā q̄ est in stomacho ⁊ ītestinis. ⁊ repmit caliditatē C Et iō auc. albasari Nabach stringit vētrē ⁊ repmit colerā. ⁊ ē gnis digestioni ⁊ qn̄ nō bn̄ ē matur⁹ ē stiptic⁹. ⁊ rtinet vē trē fortiter. ⁊ matur⁹ dulcis ē min⁹ stiptic⁹ oībus alijs. ⁊ citi⁹ dn̄dit ab ore stomachi ꝓpter dulcedinē q̄ ē in eo. strīgit ⁊ repmit colerā. ⁊ vsus ei⁹ nimi⁹ īducit fastidium. D Et iō auc. isaac eben arā Qn̄ nabach i. agrifoliū comedit̃ an̄ cibū ē melior ⁊ ꝓ uocat appetitū Et hmōi res q̄ sunt nimis sicce qn̄ īueniūt hūiditatē ī stōacho aut ī intestis. ꝓmūt eas. ⁊ inducūt fluxū vētris ⁊ fo. ei⁹ cū terūt̃ ⁊ ponūt̃ sup apostemata ca. mollificāt ⁊ resoluūt ea E Ga. sera ture ligꝫ ei⁹ ad fluxū ml'iebrē ꝯpetūt ⁊ ad yliacas dispōes. Coq̄t āt ⁊ qn̄z q̄dē ī aq̄ qn̄z āt ī vīo sicut necessitas iubz. ⁊ nō īmit tit̃ solū sz bibit̃. Atuero ꝓ eo q̄ defluētes capillos ōtinz nō modicū signū ē. qm̄ stip tice q̄dē cū eo q̄ siccat moderate ē v̄tutis Dem̄ ē. n. in f̄m oē q̄d laudāo tal' ē ē opor terz v̄tutis. q̄d dz detinē capillos ōfluētes

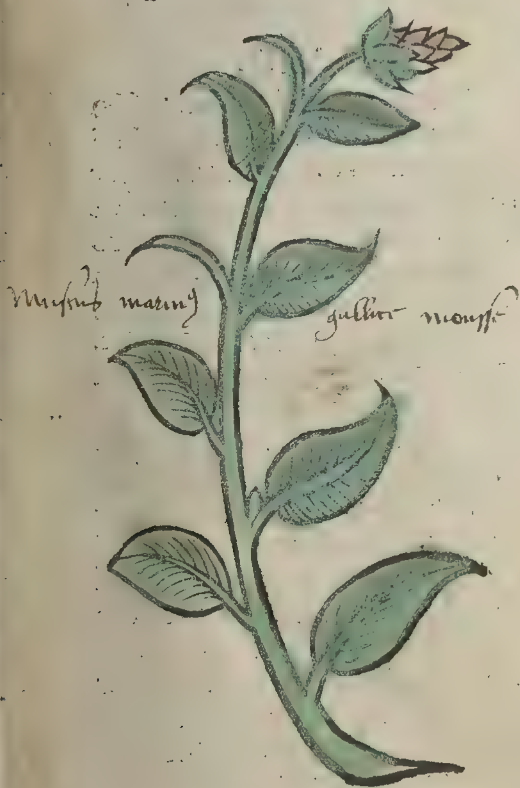
Ca.xi.

Agnus castus. Plate. in li. de sim plici medicina in ca. de agno ca sto. Est frutex in q̃rto calidus ⁊ siccus Omni tp̃e repit viridis ⁊ magis in locis aquosis min⁹ ãt in siccis Usui medicine ɔpetũt folia. nõ radix. flo res etiã magis. flos eius zuccariũ nõiat̃ Uirgulta vͦo a q̄busdã salices marini di cunt̃ Eius nãq̧ flores q̃ dn̄t in receptõe poni vere colligunt̃. ac p̄ annũ in effica tia multa seruant̃. Dr̃ em̄ q̄ libidinẽ rep̄ mẽdo castũ reddit vt agnus Ca. ⁊ sic. in scd̃o g̃du. Aui. li. scd̃o ca. de agno casto: Ca. in p̄mo g̃du sic. in scd̃o Et est r̃soluti uus subtiliatiu⁹ disgregatiu⁹ ventosita tum. ⁊ in ip̃o est ap̃tio cũ stipticitate. Et est remotiu⁹ doloris. Sera. li. aggre. ca. amarikest. i. agn⁹ castus ⁊ est arbor abra he semen eius d̃r semẽ agni casti. ⁊ nõ iat̃ piperella. ⁊ est pip̄ eunuchoꝝ. Et sunt ei⁹ due sp̃es ⁊ d̃r kistos eo q̄ religiosi sternũt hãc plantã sub lectis ad refrenandũ libi dinem ⁊ nõ iat̃ login propter duriciẽ vir garum eius Et est plãta in magnitudine arboꝝ Nascit̃ ꝓpe aq̃s ⁊ locis aquestrib⁹ habet v̄gas duras ad frangendũ ⁊ folia eius sunt similia folijs oliuaꝝ nisi q̄ sunt lõgiora maiora ⁊ molliora Et quedã spe cies h⁹ plante h̄z florẽ purpureũ ⁊ q̄dam h̄z florẽ albũ ⁊ h̄z semẽ sil'e piperi. Et idẽ auc. gal. qđ admĩstrat̃ ex illa arbore est se men folia ⁊ flores. Et semis q̄dem ⁊ floꝝ sb̃a est subtilis valde Et est ca. ⁊ sic. i. iij. g̃du. Gali. vi. sim. farma. ca. de agno ca sto. Id qđ admĩstrat̃ ex illa arbore in me dicina sunt semẽ ⁊ flos Et semis quidem eius ⁊ floris sb̃a est subtilissima ⁊ i sapo re ei⁹ est acuitas siue acredo ⁊ stipticitas Et virt⁹ ei⁹ est ca. ⁊ sic in. iij. g̃du

Operationes.

A Lectus ex eo fact⁹ rep̄mit libidinẽ Fomentent̃ ⁊ genitalia ex aq̃ decoctiõis ip̄ius ⁊ succ⁹ etiã potest B Cõtra go morream flores eius vl' folia decoquant̃ in aceto ⁊ addito castorio cathaplasmen tur genitalia. Ualet em̄ agn⁹ castus mira biliter ad libidinis extinctionẽ inaniẽdo sp̄s ⁊ ɔsumendo sperma. hoc sil'r facit ru ta. maiorana ciminũ calamentũ ⁊ anetũ sed in hoc potentioꝛ est agn⁹ cast⁹. sũt em̄ ca. aꝑeratiua ⁊ extenuatiua Sunt etiam alia que extinguũt libidinẽ inspissando sp̄ma ⁊ ɔgelando vt psilliũ semẽ lactuce citrulli. melõis. cucumeris. portulace. sca riolaꝝ. acetũ. agresta sumach. camphora ⁊ silia C In succo agni casti seminũ feniculi. ʒ. iij. ⁊ esule. ʒ. ij. coquant̃ ⁊ mane colatura det̃ leucoflegmatico. vinũ etiã decoctionis agni casti multũ ɔfert. D Agnus cast⁹ dimittat̃ in amurca olei vt putrefiat ⁊ addito vĩo forti fiat decoctõ colet̃ ⁊ addita cera ⁊ oleo fiat vngentum cui⁹ inunctio splenis duriciem exsiccat ⁊ eius ɔsumit sup̄fluitatẽ. ⁊ ip̄i⁹ orificiũ an gustat. ad mẽstrua ꝓuocãda fiat fomen tum ex aq̃ decoctõnis ip̄ius ⁊ centꝝ galli E Cõtra litargiã fiat decoctõ cũ agno casto. apio ⁊ saluia i aq̃ salsa ⁊ fortiter fri cetur ex ea posterioꝛ p̄s capitis F Sera. auc. gal. Agnus castus abscindit

libidinem coitus. ꝛ maxime qñ comedit̃ semen eius H ¶ Et ꝓuocat menstrua ꝛ resoluit apostemata dura q̄ fiũt in membris corpis H ¶ Dyas. Agnus castus ꝓhibet̃ mederi serpentũ morsum. Item semē eius bibitũ ydropicis ꝛ spleneticis medicat̃ I ¶ Lac mulieris ꝓuocat mēstruis impat bibitũ ʒ. j. cũ vino veteri. extinguit venerē. dolorē capitis ꝛ morꝫ. adhibens somnũ K ¶ Gal. Agnus cast⁹ absindit libidinē coitus. ꝛ maxime qñ comedit̃ semē eius. Et agn⁹ castus a mulieribus atheniensibus in lecto sternit̃. ꝛ reprimit libidinē L ¶ Avi. Qñ ex stipitibus eius sternit̃ sub dorso. ꝓhibet pollutionē ꝛ vge erectionē M ¶ Et suffumigant̃ mulieres cũ vehemēs desideriũ ad est coitus. ꝛ remouet illud N ¶ Sera. auc: dias. Semē ipius qñ sumit̃ in potu. ꝯfert morsibus venenosis. ꝛ ꝯfert ad idropisim qñ ex ex eo sumunt̃. ʒ. ij. cũ vino. ꝛ ꝓuocat vrinā ꝛ menstrua. ꝛ debilitat virtutem spermatis. et inducit sodam.

¶ Ca. xij.

Alga marina est herba maris. hñs folia longa veluti corrigie. et nr̃o ydeomate vocat̃ alga. que a mari eiecta in litto ribus inuenit̃. Pli. ca. de alga. Alga nascit̃ in aquis stãtibus. ita deniqꝫ nomē sumpsit ab algore aque. vel q alliget pedes. q̄ crassa est folijs. a q̄ ex pte supantibus. Dyas. Alosachne vicidēs q̄dem est veluti spuma maris. q̄ petris insidet. ꝛ remanet qd̃ nos algā vocamus.

¶ Operationes

A ¶ Dyas. Virtus eius ē simil' sali. iniicit̃ ꝛ p cristere ī palisi seu ex putrediē vitiatis ītestinis. alienitatē circũscribit. vtutē hꝫ silēꝫ sali. ꝛ intro stipticã simicticā ꝛ lepriticā. B ¶ Dissintericis ꝛ sciaticis ãtiqs ꝯfert cristere ei⁹. Fomēto sil'r vtilis est.

¶ Ca. xiij.

Alcanna la. gre. ciprus Alcanna est arbustum. vñ fit oleũ ciprinũ. ꝛ est illud qd̃ de alcāna vt apparet p cō cordiā:

Serap.li.aggre.capi.henne.i.alkanna: flos alkanne est similis floribus nitri.nisi q2 est in in racemis.7 flos eius est albus declinãs ad glaucedinẽ acuti odoris Et idem au.dyas. Est arbustũ hñs folia sup ramos suos similia folijs oliue.nisi quia sunt latiora 7 molliora 7 viridiora.habz florem albũ similẽ vsnee.boni odoris.semen nigrũ simile actis.7 qđ de ipa admistratur sunt folia 7 sũmitates eius. Pla: Alkanna est herba in trãsmarinis partibus.7 etiam in Sicilia copiose inueniť: Est autẽ fri.in pmo.sicca in pncipio scđi Et quia non vbiq3 reperiri potest.qni eã habẽt puluerisant.7 sic p rgiones deportant.puluisq3 subnigri coloris est.p ãnos tres seruať. Et habet vtutem psolidandi 7 extergendi ac mundificandi. Gal.vij. sim.far.ca.de Cipro.scđm translationez arab. Ciprus.i.alkãna.huius arboris folia 7 extremitates ad vtilitatẽ puenerunt substantia eius est cõposita ex acuta ca. cum tpamento 7 substantia terrea frigi. 7 sicca. Et sapor eius est stipticus. Et virtus eius desiccat sine mordicatõe. Unde virtus eius repcutit 7 dissoluit.

Operationes.

A Sera.auc.dyas. Uirtus folioz eius stiptica est. Et ideo qñ masticanť curant alcolã B Et infundiť decoctõ eius sup combustionẽ ignis C Et quãdo teritur 7 infunditur in aqua astaratios. 7 liniuntur.inde capilli fiunt rubei. D Et vngenta que fiunt ex ea molliunt neruos.7 facit in vulneribus illđ qđ facit sanguis draconis E Gal. phibet dilatationem pupille 7 combustionem ignis 7 quãdo coquiť in aqua.7 pijcitur aqua illa sup locum combustionis. F Et ipsa administratur in medicinis herisipile G Et conuenit vlceribus s.alcole que fiunt in ore puerorum.

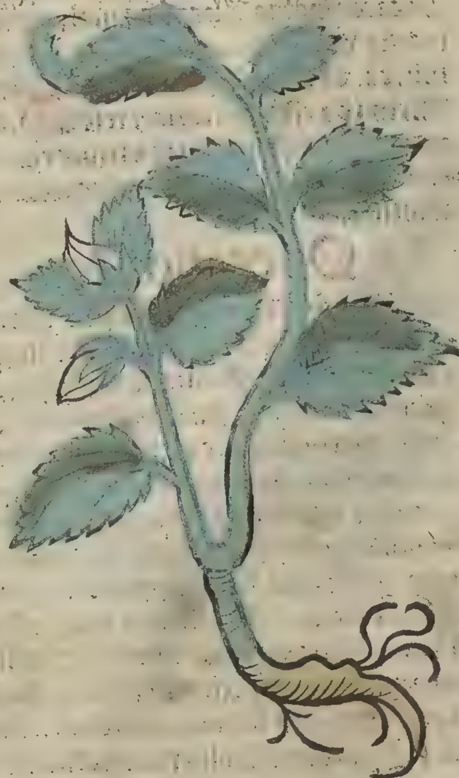
Ca.xiiij.

Allium dictũ est eo q2 oleat. Ambrosius in exameron.li.v. Alliũ tantam vim odoris hz vt leopardus eũ sustinere non valens.fugiat. Unsi quis alliũ alicubi pfricauerit.leopdus inde resilit.nec resistit. Pli.de historia naturali li.xix. Allium ad multa ruris precipue medicamenta pdesse creditur. Ypocrates in q̃dam epl'a. Alliũ calide est vtutis. Est autem aperitiuũ 7 abstersiuũ.cõsolidat vlcera frauduleta. Raby moyses ca.de allio 7 ca.de scordeon.i.alliũ agreste est calidũ 7 siccũ puenies vsq3 ad q̃rtum. Palladius li.ij.mense Janua. Allium 7 vlpicum bene seri potest.s3 allio alba terra pficiet. Idem in li.xij. Mense q̃3 nouembri allium 7 vlpicum seritur bene terra marie alba fossa 7 subacta sine stercore Sulcos in areis oportet fieri.7 in locis altioribus semina poni.quatuor digitis sepatã nec altius.fossa eq̃liter sarculanda sunt.7 iñ plescent. Auicen.in.ij.ca

none. Alliũ aliud domesticũ aliud silue stre. qd est amaꝝ ⁊ stipticum. Est etiã ali ud qd dicit̃ porrinũ. Et est composite vir tutis ex alio ⁊ porro. Est ⁊ aliud qd dicit̃ allium serpentis. Est ãt alliũ calefactiuũ ⁊ exsiccatiuũ in tertio vsq3 ad quartũ. Et siluestre plꝰ alio. Dyas. Allij genera duo sunt. s. ortiuũ. Aliud qd in egipto nascit̃ sed non satis dissimile. virtus eius est vi scida. inflatilis. stiptica. calida. Cõstan tinus. Allium duplex. Domesticũ ⁊ silue stre. s. scordeon. dõesticũ calidũ est in me dio quarti gradus. Idem in Pantegni. Allia calidiora sunt cepis ⁊ sicciora. acu ta sunt. ⁊ dolorem capitis faciunt. que si coquantur ardor ille amittit̃. potioni q̃ cibo meliora sunt. Cocta magis nutriũt q̃ cruda. sanitatẽ custodiunt. quia natu ralem calorem ꝯfortant. digerere faciunt

Operationes.

A Pli. li. xx. Allij magna vis est contra aquarum ⁊ quorũlibet locoꝝ mutatiões B Odore serpentes abigit ⁊ scorpio nes odore. Et omniũ bestiaꝝ ictibus me detur. ac priuatim cõtra emorroidas cũ vino illinitur. C Contra canis mor sus ⁊ in vulnera cum melle imponitur D Suspiriosis coctũ. aliqui crudũ ali qui ⁊ tritũ in lacte dederũt E Para xagoras. ⁊ contra morbum regium vino miscuit F Et contra yleũ in oleo et pulte sic illiniunt. Antiqui et insanientibꝰ dabant crudum G Dyocles autem freneticis elixum Dentiũ dolores tribus capitibus in aceto tritis imminuit. vel si aqua decocta colluant̃ ⁊ in concaua den tium addat̃. H Pthyriases et pruri gines sanat potũ. itemq3 cũ aceto vel ni tro tusum Cõpescit distillatiões cũ lacte coctũ vel tritũ. vel cũ caseo molli ꝑmixtũ. Quo genere ⁊ raucitatẽ extenuat. Coctũ vtilius est crudo I Tineas ⁊ anima lia reliqua intraneoꝝ pellit in aceto mul so coctum. K Tenasmo in pulte me detur. Tussim curat cum adipe vetusto. vel cum lacte coctũ. aut si sanguis etiã ex screetur vel purulẽta sint. L Facit et somnos ⁊ in totum rubicundiora corpa. venerem quoq3 stimulat. cum viridi cori andro tritum. M Porro vitia eius sunt. qd oculos ebetat. inflationes facit. stomachũ ledit. ⁊ copiosius sumptũ sitim gignit. N Platearius. Alliũ inquit grossam dissoluit ventositatem. ventrẽ humefacit. lumbricos et ascarides exclu dit. vrinam ꝓuocat. morsum rabidi cãis curat. eis etiam q̃ malaꝫ aquã potauerũt subuenit. O Cathaplasmatũ locis grossos humores hñtibus dissoluit P Dolorem dentiũ de frigiditate mitigat. Sitim ꝓpter flegma coagl'atũ stomacho amputat scabiẽ. morfeã. iperiginẽ. et pu stulas in q̃cunq3 loco fuerint potenter cu rat. si ex eo confricent̃ aut cathaplasmen tur. Q Menstrua ⁊ vrinas ꝓuocat. secundinam expellit si in eius apozimate mulieres sederint R Siluestre alliũ virtutem habet sicut domesticũ. tamẽ ca lidius ⁊ siccius est. hec inuenies in Spe culo Naturali Vincentij li. xj. ca. xvj. Et ibidem plura alia

Wetto malua Wettey hunis Witty hincust

Ca. xv.

Altea est agrestis malua siue malua uiscus. Sed altea dr̃ eo q̃ in altum surgit Uiscus autẽ q̃ glutinosus sit Ex sinonomis. Altea bis malua. euiscus maluauiscus ibiscus. Idem est. Malua uiscus folia hʒ rotunda sicut panis porcinus. flos eius rose similis. radix est musci laginosa. Est ꝯplexio eius calida cũ eq̃litate. Ga. vj. sim. far. ca. Euisc⁹ siue altea Et est malua siluestris diaforetica est ⁊ laxatiua. non vrens. abstersiua mitigatiua digestiua vero difficile digestibiliũ. Dy as. ca. altea. Altea folia sunt ei rotunda similia ciclamini. florez hʒ rosis similẽ. hastam duobus cubitis longã. radix est illi muscilaginosa. et intus alba. et dr̃ altea eo q̃ surgat in altũ. euiscus quia glutinat Sera. li. aggre. ca. de maluauisco Radix maluauisci habet virtutẽ stipticã. ⁊ toci⁹ herbe volo dicere. radicis. ramoꝝ. floꝝ ⁊ folioꝝ. ⁊ seminũ. vñ ṽtus eius est q̃ desiccat. verum radix ⁊ semen sunt magis desiccatiua ⁊ pl⁹ subtiliatiua. Gal. vij. sim. far. ca. de malua Altea siue maluauiscus magis diaforetica est q̃ malua. Auicen. li. ij. ca. de altea Altea ca. est cũ eq̃litate Uñ in ip̃a est lenificatio ⁊ resolutio. et semen ⁊ radix ip̃ius sunt in virtute eius fortiora plurimũ. ⁊ plurimũ exsiccatiua ⁊ resolutiua.

Operationes.

A Pandecta. ca. xxx. folia eius trita cũ axungia ⁊ aliq̃ntulum calefacta ⁊ supposita apostemata maturant. duriciem r̃laxant ⁊ mollificant. Item herba cum ipsa radice decoquat̃ fere ad ꝯsumptionẽ. Et sic apparebit quedam viscositas. q̃ superponat̃. ⁊ apostemata maturat. durities remollit ⁊ relaxat. Ex aqua etiã eius addita cera ⁊ oleo. fit competens vngentũ ad predicta. B Aqua decoctõnis seminũ ip̃ius ⁊ malue. valet cõtra tussim siccam. ⁊ ꝯfert ethicis: Semina etiã euiscerata ⁊ in oleo decocta duriciem soluũt C Ypocrates Uulneratis ac sitiẽtibus defectu sanguinis bibẽdum dedit succũ decocte radicis. Ip̃am vero vulneribus cum melle ac resina. Idemq̃ cõuulsis luxacis. tumentibus ⁊ musculis neruis articulis imposuit ⁊ asmaticis. ac dissintericis in ꝑino bibendũ dedit. D Aui: Altea nomen in greco deriuatũ est ex plurium iuuamentoꝝ nõie. cuius natura calida est cũ eq̃litate In ip̃a sunt lenificatõ ⁊ maturatio. ⁊ mollificatio ⁊ resolutio. Semẽ ⁊ radix sunt in eius ṽtute fortiora plurimũ exsiccatiua ⁊ subtiliora: E Linitur sup morsẽã cũ aceto. mollificat apostema ⁊ ꝓhibet ea. ⁊ resoluit sanguinẽ ⁊ maturat vulnera. F Confert apostematibus inflatis ⁊ scrofulis. ⁊ valʒ ad duriciem matricis. G Sedat dolorem iuncturaꝝ. ⁊ ꝑpe cũ adipe anseris: H Tumorem ⁊ inflationẽ resoluit que sunt in palpebris. I Semẽ eius tussi calide confert. Et facile sputum efficit ꝓhibetq̃ fluxũ sanguinis cũ ṽtute sua stipticitas. eius folia ꝯferũt apostematib⁹ mamille. K Et ponit̃ in emplastris pleuresis: ⁊ peripleumõie: eius q̃ʒ gũmi sitim sedat: L Decoctio radicis ei⁹ bibita ꝯfert vrine. ⁊ intestinoꝝ ardori. et apostematibus ani M Dias. ca. mo lochia cũ adipe anseri genitali parti sup posita aborsum facit. Inutilis est stomacho: ventrẽ mollit N Item vulnera r̃centia folijs eius curant̃. folia eius trita ⁊ imposita scorpionibus credunt̃ afferre torporem. Eadem femori alligata stimulat in venerem: O Eadem nigra lana obuoluta ⁊ alligata mãmaꝝ vitia cõ pescit Item Et idem ca. altea flos eius in mulsa coctus aut vino. et tunsus ⁊ impositus vulnera curat. scrofas spargit: Itẽ Cicatrices vulneꝝ curare facit P Elixa vero ⁊ trita addita axungia porcina aut anserina ⁊ resina ⁊ terbentina: tumores stericos ⁊ offocatões apposita medetur. Itẽ Elixatura eius hec oĩa facere nouit. ⁊ secundinas excludit. Q Sola in aqua cocta ⁊ fomentata: intestinorum dolorem tertio die sanabit: Nos ipsi experti sumus: q̃ trita cum axungia

veteri ꝛ imposita: podagram tertia die sanat. Et multi dicunt auctores collectiones om̄es vel duricies que in corpe nascū tur. decocta cum fenu greco ꝛ lini semine pelline imposita aufert. R ¶ Serapi. Altea ꝓhibet apostemata. et sedat dolorem. ꝛ maturat exituras. dū est recens Et radix quidem eius ꝛ semen quia in eis est virtus abstersiua: curat morfeam. ¶ S Et semen eius frangit lapidem renum. ꝛ aqua in qua decoquit̄ radix eius. ꝓpter stipticitatem que est in ea vlceribus intestinorum. ꝛ fluxui vētris. ꝛ sputo sanguinis confert. T ¶ Et qn̄ coquit̄ sola ꝛ terit̄ confert exituris ꝛ apostematibus q̄ apparent post aurem: ꝛ scrofulis Et ꝯfert apostematibus ani calidis. V ¶ Gal. Radix maluauisci ꝛ semē maluauisci virida intensius quidē opantur q̄ herba: et magis abstersiuam ostendūt ṽtutem vt morfeam abstergant. ꝛ semē diuidat lapides in renibus ꝯsistētes. X ¶ Radix āt ꝛ dissinterie ꝛ diarrie nec nō emissiōibus sanguinis est vtilis.

¶ Ca. xvj.

Alleluia vel luyula vł panis cuculi Luyula herba est acetosi saporis: foliū eius est paruū. ꝛ tripliciter diuisum. et in cacumine cuiuslibet ptis est alia incisura. Semina eius sunt in vaginulis similibus corniculis q̄ cum tāgunt tpe maturatōnis euolāt ab eis. Scia sil'ia andachuce tendentia ad rubedinē. ꝛ vocatur trifoliū acetosum: sicut apparet in ca: trifoliū. Trifoliū acetosūm. i. alleluia ponit̄ a damasceno in vnguento diafinicon: ꝛ vocat̄ ipm trifoliū. Pli. ca. bachahel. i. trifoliū acetosum: folia. flores: ꝛ fructus sunt frigidi ꝛ sicci. folia tn̄ sūt hūidiora p̄dictis. Fruct⁹ vł semīa ei⁹ maxa aliq̄lem hn̄t dulcedinem.

¶ Operationes.

A ¶ Luyula siue alleluia medet̄ vlcerib⁹ oris: ꝛ fistul' silat̄ i ṽtute acetose siluestri: ē stiptica: ꝯsolidat vulnera ꝛ vlcera ¶ B Succ⁹ ei⁹ vȝ vlcerib⁹ oris ātiq̄s ꝛ alcole. Pli. ca. bachael. ꝓpter acetositatē exn̄tē in ipo. vȝ ad alcolā. ꝛ alias egritudies oris.

Ca.xvij.

Alkekengi vel kekengi Serapiō li: ag: Alkekēgi est spēs solatri. qȯ dr̄ kekēgi. qȯ hꝫ fol' sil'ia folijs solatri: nisi q꞉ sūt latōra ei' ꝛ rami eiꝰ qn̄ elōgant declināt īferius v̄sus terrā. ꝛ hꝫ fructū in chisti rotūdū sil'ez vesice. ꝛ ē fructꝰ eiꝰ ḡnū rubicundū: sil'ez vue q̄ꝫ qdā kikiliū vocāt

Operationes.

A Se. Kekēgi qȯ qdā nōiant kakabū v̄tus eiꝰ ē ꝙ fructꝰ eiꝰ ꝓuōt vrinā B Et ideo admiscet̄ iste fructꝰ ī mlt'is medicis q̄ ꝯferūt epati vesice ꝛ r̄nibꝰ. ꝛ h̄ herba ad mistrat̄ ī medicīs ꝛ nō cōedit̄. ꝛ fructꝰ hic mūdificat icteritiā: ꝛ ꝓuōt ōez vrine C Et iȯ au. habit: Alkekēgi ē aliȯ mōtanū aliȯ silvestre: ꝛ ē albū: ꝛ ē sil'e ī forma solatri sup̄iori D Et succꝰ eiꝰ bibitꝰ ꝯuēit apostēatibꝰ tā ītrīsecis ꝙ̄ extrīsecis E ꝛ qn̄ linit̄ sup apāta extrīsica ꝯuēit eis F Et ḡnū eiꝰ qn̄ bibit̄ ꝯuēit vlceribꝰ renū ꝛ vesice. ꝛ ḡnū eiꝰ ē fortiꝰ dōestico G Succus granoꝝ alkekengi ꝓuocat vrinam prouocatione forti.

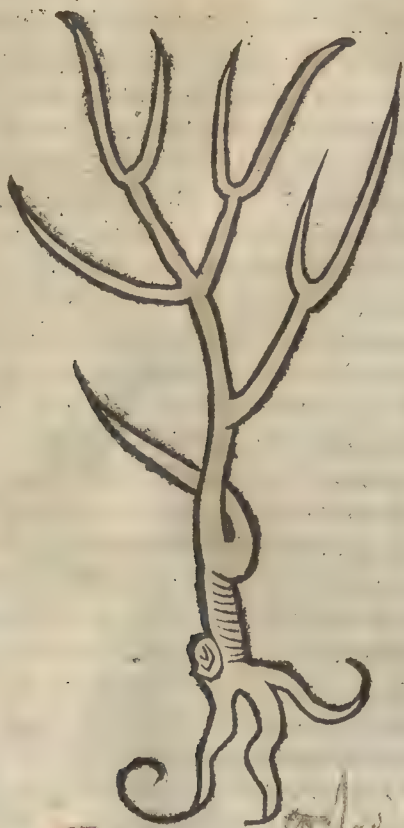
Ca.xviij.

Aloe. Ysidorus in libro ethimologiarum. Aloa est herba succi amarissimi. Platearius. Aloe fit ex succo herbe que appellatur eodem nomine. hec herba non solum in gretia reperitur: ꝛ in India ꝛ Persia: Uerum etiā in Apulia. Et succus vtilis est ad multa. sicut dicetur infra. Aloes tria sunt genera: Epaticum. Succotrinū. ꝛ caballinū. Modus autem factionis eius diuersimode creditur. quidam dicunt ꝙ herba ipsa teritur. ꝛ succus extrahitur. ꝛ ad ignem ponitur: quousq̄ȝ buliat: ꝛ postea soli exponitur et exsiccatur. Illud em̄ quod superius colligitur prius. appellatur succotrinū. quod in medio nimis purum est. Epaticum dr̄ quod in fundo feculētum. vocatur caballinum. Aliqui asserūt aloes diuersas maneries fieri ex herbis diuersis. nō genere sed bōitate: ex quibus iste tres maneries fiunt aloes. Alij dixerunt ꝙ aloes tribus modis est: Unū rubeum de quadam insula indie. que dr̄ scotra. Aliud est nigrum: quod est de persia: Aliud citrinū et fit in arabia. quibus omnibus laudabilius est scotrense. precipue si fuerit perlucidū: et rubeum quasi color epatis. citoq̄ȝ frangibile. ꝛ odoriferum ꝛ amarissimū Sed prima opinio melior. discernitur autez ꝙ est optimū succotrinū. ex citrino colore seu rufo. Et p̄cipue cum frangitur eius puluis. apparet quasi puluis croci. ꝛ quod leuiter frangitur nec sit fetidum: nec valde amarum Epaticum autem colori epatis similatur. s. quod est subnigrū. et hinc inde habꝫ foramina: vt ora venarum. ꝛ obtusam habet substantiam: ꝛ non claram: Caballinū autem est nigrum: ꝛ obscuraꝫ et feculentam habet substantiam amarissimam. ꝛ horribilem protendit odorem quia valde fetidum est: Sed attende ꝙ illud quod de natura sua est aromaticum: q̄nto est arōaticꝰ tāto meliꝰ. Et qȯ est fetidū. q̄nto fetidiꝰ tāto meliꝰ excepto aloe

Similiter oĩe quod debet habere aliq̃z saporem; quanto in suo sapore est intensius. tanto melius. excepto aloe. Nam cũ sit de natura rerum amaritudinẽ hñtium quanto minus amarꝝ. tanto laudabilius Et est sciendum ꝙ qñ aloe simpliciter ponitur; ꝓ succotrino intelligit̃. licet scđm alexandrũ intelligat̃ ꝓ epatico; Sera. li: aggre. ca: habet. i. aloe; Aloe fit ex planta q̃ habet folia similia folijs squille in quibus est humiditas viscosa mlta: tenax adherens manui. ꝛ sunt latiora folijs squille parum; ꝛ quasi rotunda. ꝛ indurant̃: ꝛ inclinantur ad posteriora. ꝛ sunt in eis spice que egrediunt̃ ab eis breues ꝛ rare; ꝛ hꝫ stipitem similẽ stipiti affodilloꝝ. Et tota herba habet odorẽ grauẽ; ꝛ saporẽ amarum multum; Et radix eius est vna simil' cannicule lignee Nascit̃ multũ in India ꝛ in terris arabuꝫ; ꝛ in terris dictis atims ꝛ in maritimis: ꝛ ripis; ꝛ insulis q̃ dicunt̃ ancaros; Et non solum eius gũmi est iuuamentum magni; sꝫ etiã flos eius. Nã qñ terunt̃ ꝛ ponunt̃ sup vulnera. faciunt ipsa adherere; Et aloes sunt due species: quaꝝ vna est arenosa. ꝛ est fex; ꝛ alia ẽ epatica; Jo. mesue: ca: de aloe; Aloe ẽ de sublimioribus medicinis ꝛ melioribus; hñs p̃rogatiuam sup alias medicinas; Nam quã q̃ intentio vnius cuiusq̃ solutiui sit scđm plurimũ debilitare v̄tutes ꝛ mẽbra que sunt minere v̄tutũ; hec tamen intẽtio cadit ab aloe. quia non solũ nõ nocꝫ imo inuenitur ad ꝯfortationem mẽbroꝝ debilium addere

Operationes

A Pandecta ca: xxxiij. Aloe purgat coleram ꝛ flegma. visum clarificat: opilationem splenis ꝛ epatis apit: menstrua ꝓuocat. supfluitates circa pudenda si sint ex frigida causa extergit. ꝛ scabiem curat B Corpus discoloratũ; coloratũ reddit. Contra scabiem ꝛ putredinem pudẽdarum ꝛ pruritũ digitoꝝ q̃ fit ex seriõib⁹ aloe cum aceto ꝯfectum et sic inunctũ valet; Cõtra artetică det̃ cũ succo bardane, C Contra alopitiã ꝛ casum capilloꝝ; in fortissimo buliat aceto; radix oliue vetuste. ꝛ postea colet̃. ꝛ in colatura ponantur due partes farine lupinoꝝ amaraꝝ. ꝛ tres aloes. q̃ simul ꝯficiantur. et addatur puluis stafisagrie; ꝛ inungat̃ caput ꝓ discriminalia; D Aloes puluis optime distempatum cum vino albo ꝛ aq̃ rosaꝝ multum valet ad pruritũ oculoꝝ E Suppositorium factũ ex trifera mag̃ cum puluere aloes ꝛ mastice ꝓuocat mẽstrua: F Puluis eius cũ melle datus. lumbricos occidit Et cũ succo ꝑsicarie auribus instillatus. vermes necat. G Dyas: ca. de aloe. Uirtus est ei stiptica ꝛ mediocriter calida. ꝛ sic nimis ventrem mollit. purgat putredinem. coleraꝫ ꝛ flegma deducit H Galienus. Aloe sanat difficile cicatrizabilia vlcera; ꝛ presertim que in ano ꝛ pudendis; Confert etiã flegmoni eorum collectum cũ aqua. Eodem q̃ꝫ modo vulnera solidat; I Jo: mesue Aloe solutione educit coleram ꝛ flegma Et mundificat caput ab eis ꝛ stomachũ; et confert iuuamentũ magnũ doloribus eoꝝ. Et confert etiam inflatõi stomachi ꝛ siti ꝛ dolori eius ex colera factis K Et qui assiduat acceptõnem eius diebus continuis. non videbit in corpe suo. ꝛ in instrumentis sensuũ eius egritudinem. q̃ non sit abilis sanari. et preseruat a putrefactione. ita ꝙ etiam cadauera ꝛ proprie mixtum cum mirra. Caue id dare temporibus frigoris: excoriat eñ. Et solutione educit sanguinem Quantitas que potest administrari ex eo est ab aureo. i. vsq̃ ad ʒ. ij. Et in infusiõibus ab aureo. j. vsq̃ ad ʒ. iij. L Sera. autem li. aggre. capitulo proprio multa dicit de aloe. q̃ oĩa sunt de mente dyasco. M Gal' aut aliorum hic implicite vel explicite tacta; quare propter breuitatem ea hic ponere obmitto;

Ca.xix.

Aloes lignũ. Aloa vel agalaym: f. arbor suavissimi odoris. vñ grece sic nõiatur. ara. ucroboad Latine lignũ aloes vel xiloaloes vel aloes lignũ. Aloa dr̃ eo ꝙ lignũ tale altaribus adolet̃ repitur autez in magno flumine sup̃ oris babilonie: cui ↄiungit̃ fluvius paradisi. vñ quidam dicunt ꝙ in pulsione fluvij ab arboribus terrestris padisi ↄducit̃. Nullus tamen huius arboris fert̃ vidisse originẽ Alij dicunt ꝙ in acuminibus montiũ sup̃dictoꝝ locoꝝ circa p̃dicta loca exñtiũ oriatur hoc lignũ. ⁊ in pulsu venti aut tẽpis vetustate cadit in fluviũ. Est ca. et sic. in ij. gradu. Sed sciendum ꝙ sunt aliqui deceptores: q̃ accipiunt radices cameleee in montibus amalfie. ⁊ qm̃ vident̃ assimilari: vtcũq3 in colore pondere ⁊ sapore cum ligno aloe. sophisticãt ip̃as. ponendo in vino ebullitionis pulveris ligni aloes p̃ aliquos dies. quod deo ⁊ hõibus abhõinabile est. qm̃ camelea multũ laxativa est

Lignum aloes vero est stipticum: Et camelea de se nullũ habet odorez. sed lignũ aloes est suavissimi odoris. Cassi: se. ca: de lig aloes: Lign̄ aloes tribus modis ẽ Uno mõ fit in q̃dam r̃gione. ⁊ dr̃ caume Est aliud qđ fit in insula Indie maioris: ⁊ vocatur cumar. Tercium orit̃ in quadã regione Indie. Et dr̃ fales. Eligendũ est autem lignũ aloes quod non est coctum in aq̃: Nam arabes faciũt ip̃m bulire in aqua. ⁊ illa aq̃ vtunt̃ ad multa cõmoda: tale ergo lignũ amisit spiritũ. et paucam aut nullam habet opationem. Avi. li. ij: ca. xiloaloes: ca: est ⁊ sic: in. ij: gradu. ⁊ est subtile aperitivũ opilationũ. frangitivũ ventositatum:

Operationes

A Pandecta. ca. xxxij: Lignũ aloe valz contra debilitatez cordis. stomachi. epatis. ⁊ cerebri B Contra cordiacam Cõtra retentionẽ menstruoꝝ Et ↄtra omnes passiones ⁊ debilitates cordis. potissime ex frigiditate C Vinũ decoctionis eius digestionez confortat. D Et stomachũ infrigidatũ calefacit: Et si abhominabile fuerit. ponat̃ pars ligni aloes integri in vino p̃ noctez. mane vinũ exbibeatur: E Suffumigiũ ex eo fctũ ⁊ receptum inferius a muliere p embotũ: ꝓvocat menstrua: Et suffocatiões matricis medet̃: F Similiter trifera mag. sumpta cũ decoctõe ligni aloes mẽstrua ꝓvocat: G Fumus eius p̃ nares receptus cerebꝝ ↄfortat: H Similiter si accipit̃ pulvis ligni aloes. ⁊ gariofiloꝝ ⁊ ossis de corde cervi: I Et ↄficiant̃ cum oleo ⁊ inungat̃ caput galli: in die illa ⁊ nocte non cessabit cãtare: K Ca ssius felix lignũ aloes ↄfortat stomachũ ⁊ oĩa mẽbra ĩteriora. sup̃fluã corpis humiditatẽ expellit. maxĩe de stõacho vẽtositatem dissoluit. opilatõez apit. vẽtrez cõstipat. fluxui vrĩe repugñt L Sera: Lignũ aloes ẽ ↄpetens multũ hñtibus egritudines in epate. ⁊ ad dissinteriã. Et sedat dolorẽ lateris: ⁊ ẽ ex fumigijs hõis: ⁊ dat̃ ex eo aureus vnus ⁊ removet putredinẽa

stomacho ⁊ fortificat ip̄m: M Et idē auc. atabari. Lignū aloes stringit vētrē ⁊ corroborat viscera ꝓpter vꝫtutē stipticā. q̄ est in eo cū aromaticitate. Et eijcit sup fluitatē hūiditatū corruptaꝝ a corpe R Et idē auc. Rasis. Lignū aloes est bonū stomacho hūido. M Et idē auc. ysaac abē arā. Lignū aloes est bonū cerebro. et fortificat viscera. Et expellit supfluitates humidas. Et facit dīdere fleḡ a cerebro qn̄ fit suffumigatio cū eo. Et maxīe illud fleḡ qd̄ generat̄ ex vaporibus ascendenti bus a stōcho. Et expellit ventositates P Lignū aloes remouet supfluitates humiditatis. Et ꝯfortat viscera. ⁊ ꝓhibꝫ irā: Q Et masticatio eius facit oris odorem bonū. ⁊ ꝯfortat neruos. ⁊ acq̄rit eis vnctuositatē subtilē. Et ꝓfert cerebro valde. ⁊ ꝯfortat cor ⁊ letificat ip̄m. Et cō fortat epar. ⁊ in ip̄o est vꝫtus cōstringens naturam Et ꝓfert dissinterie melācolice. R Et idem in de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Ambre

Ca. xx.

Ambra grece ⁊ latine nuncupatur Ambra f̄m q̄sdam est sperma ceti piscis. Et f̄m q̄sdam est fructus ar boris sub mari crescentis. vel gummi. vel manacor fontis in mari. Et f̄m quosdam est iecur piscis. ⁊ f̄m q̄sdaꝫ spuma maris Et f̄m alios est stercus animalis maris sꝫ falso. qm̄ ambra generat̄ sub mari in spe ciem fungoꝝ. q̄ generant̄ in terra. Ca. est in. ij. gradu. sic. in. j. circa finē. Sophisti catur aūt ambra cum ligno aloes storace calamita. ⁊ laudāo resolutis. addito mus co resoluto in aq̄ ro. ⁊ apposito aq̄ in pua q̄ntitate. Sꝫ ꝯgnoscit̄. quia sophisticata p̄t malaxari sicut cera. vera āt ambra nō Sera. li. aggre. ca. Hambar. i. ābra. Nas citur in mari ⁊ generat̄ in spēn fungoꝝ q̄ generant̄ ī terra. Et qn̄ mare turbat̄ eicit a fundo eius lapides magnos. ⁊ cum eis eicit frustra ambre Et plurimū ex ea egre ditur in mari quod est in terris gingios. et in occidente. et illa defert̄ almacayde. deferūt em̄ illuc hōies q̄ nōiant̄ mihere. i. veloces. qn̄ nouerunt ꝙ mare eoꝝ eijecit ambrā. Melior āt ex ea est illa q̄ inuenit̄ in insulis illaꝝ regionū. ⁊ in littoribus ip sius cum figura rotunda coloris celestis. Illa vō q̄ est alba sicut ouū strutionis est mala. ⁊ est illa ꝙ deuorāt quidam pisces magni. qui dicunt̄ azel. q cū degluciūt eā occidunt̄ ab ea. ⁊ natāt sup aq̄s. quos vi dentes hōies de zingios ꝓijciunt sup eos vncos ferreos. ⁊ extrahūt ip̄os de mari. ⁊ extrahūt ambrā de vētre eoꝝ ⁊ est ambra non bona. maxime q̄ in vētre repit̄. et no minant eā apotecarij persie maioris ma di. Uꝫ illa q̄ repit̄ iuxta spinā dorsi ē pu ra ⁊ munda multū. ⁊ bona valde. Aui. li. ij. ca. de ambra. Ambra ca. est sic. Et dr̄ ꝙ sit caliditas eius in secundo. ⁊ siccitas in primo gradu.

Operationes.

A Pandecta. ca. xxxviij. Contra sinco pim accipe. ʒ. j. ambre. ⁊ ℈. j. ligni aloes. ⁊ ℈. ij. ossis de corde cerui. q̄ oīa resol

uantur in aq̄ ro. ⁊ fiant pillule. ⁊ ꝓinent.
B Contra epilentiã pone ambrã ⁊ cornu cerui in vase vitreo sup carbões: ⁊ patiens suscipiat pos ⁊ nares. ⁊ multũ valz
C Cõtra suffocationẽ matricis q̄ opp̄mit spiritualia. ponat̃ silr in vase vitreo cũ alijs aromaticis. et recipiat̃ fumus p os vulue: D Sera. Ambra cõfortat cerebꝝ. ⁊ corroborat ip̄m. ⁊ sensus om̄s ⁊ cor. ⁊ cõfert senibꝰ ⁊ frigidis ꝯplexionibꝰ
E Sera. Ambra ỽtutem cerebro p̄stat. ⁊ ceteris sensibus seu cordi: adiuuat q̄z senes. ⁊ illos q̄ a frigidis humoribus possi deutur. F Auicenna. Ambra ꝯueit decrepitis subtilitate sua. et confert cerebro. ⁊ sensibus. et confert pectori. Et idẽ de viribus cordis ait. q̄ confortat cor. Almansor tractatu tercio ca. de ambra Ambra calida est: Cerebrum quoq̄ atq̄z cor robusta efficit:

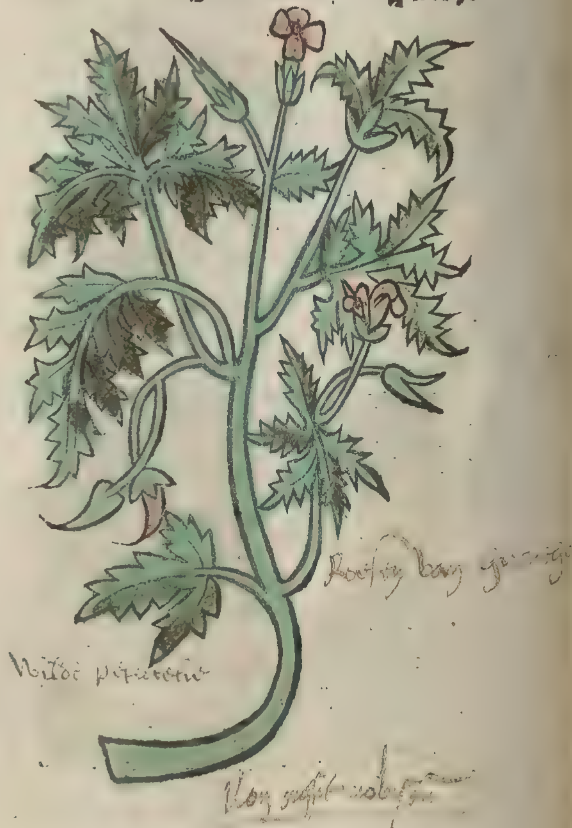

Ca. xxi.

Ambrosia alias ambria vagi n dis est. Plini. li. xxvij. Ambrosia circa alias herbas fluctuans. vnũ frutice͂ densum ramosum tenuẽ. triũ fere palmoꝝ hꝫ. tercia pte radice breuiore folijs rute. Circa imũ caulẽ semen est vuis dependentibus odore vinoso. Qua de causa botris a q̄busdã vocat̃: ab alijs arthemisia: Corouantur illa capadoces. ⁊ vsus eius ad ea q̄ discuti opus sit. Ysido. li. ethimolo. Ambrosia est herba q̄ latini apiũ siluaticum vocant. De q̄ Uirgilius ait Ambrosieq̄ come diuinũ ỽtute odorẽ aspirauere Dyas. Ambrosia q̄ mlti botrim vł arthemisiam dicunt. frutex est multas hñs virgas tribꝰ palmis lõgas. ⁊ folia initio minuta: rute similia. Uirge sũt plene semĩe:

Operationes.

A Gal. vj. sim. far. ca. de ambrosia siue apiũ siluaticũ vim hꝫ stipticã ⁊ repcutiẽtem. B Om̄e co. pis reuma ꝓhibet cathaplasmati adhibita: C Ipsaq̄z cũ vino bibita rotũdos lũbricos excludit ⁊ succꝰ eiꝰ cũ lana iposita: mlieris fluxũ extinguit. eadẽq̄z tbores ocul' iũcta ꝓhibꝫ:

¶ Ca.xxij.

Amomū. Dias. ca. de amomo. Amomum genus est odoratissime herbe cuius frutex est similis botruo. in circuitu cuiuslibet arboris nascēs. ramulos habet siccos 7 duros vngulis similes. coloris subruffi. circa quos foliola iūcta et copiosa ex tirso butruosum semē rodēs et sibi cōnexum florē albū veluti viole folijs similibus brionie. Cuius triplex dat species. Est enī quod appellat armeniū. ceteris melius aurosi coloris vel flaui. odoris boni Aliud ē quod appellat medicō pmo inferius. nascit in locis humectis. et ppterea forma maius atq viride 7 lene tactu. saporem origani hñs. Terciū vo qd appellat pōticū. rufum est 7 non longū. nec difficile frāgibile. botruoso semie plenū. 7 odore pcussibile. i. stipticū Eligendū autē est recens 7 album. vgas purpureas habēs expāsum. 7 semine plenū. Pli. ca. de amomo. Amomū vocat eo q veluti odorē cinamomi inferat. nascit in Syria 7 armenia. frutex est botruosum semē reddens sibi cōnexum. flore albo veluti viole figura folijs similibus brionie. odore etiā bono Somnū incitat. Et ē ca. 7 sic. in. iij. g du. Gal. vj. sim. far. ca. de amomo. Amomū hoc quidē videt fm vtutē assimilari acoro. nisi q siccus plus est acoro. digestibilius vo amomū. Et dixit Ga. in qnta amphorismoꝝ. q oīa alia calida forti caliditace sunt silia. s. in hoc amomo. sicut sunt cassia lignea. tapsus. amomū. cinamomū 7 faciunt sodā. Et silr faciunt plures alie ex spēbus q sunt subtiles 7 calide. Et quidam adulterant amomū cū plāta q dicit amomides. eo q silatur amomo. nisi q non hz odorē eius nec tale semē. 7 nascit i armenia. 7 flos eius est similis organi Si vis non decipi ab hac. vel a similibus caue a plāta q est nimis iuuenis. Et elige illam cuius rami egrediunt ab vna radice Uirtus eius est calefactiua.

¶ Operationes

A Dias. Amomū ē pstās somnū. tumores etiam cathaplasmatibus admixtū sedat Miscet diuersis antidotis. 7 mirris et varijs odorib9 q te miscet H Sera. Amomū īducit somnū. 7 sedat sodā. qñ emplꝫ cū eo fit sup frontē. 7 maturat apata calida. 7 pfert pūcte scorpiōis. qñ fit emplm cū eo 7 ozimo. 7 ponit sup locū pūcture. ¶ Et idē auc. humaym filij isaac. Amomū est res q inebriat. etenī de pprietate eius est q inebriat 7 facit dormire. B Aui. Amomū maturat apata ca. Et ei9 decoctio bibit ad podagrā. 7 sedet in ea. Et cōfert doloribus matricis. 7 intrat in pessarijs matricis. 7 sedet in decoctione ei9 ad dolorem renum ¶ Almansor tractatu tercio ca. de amomo. Amomū cali. est 7 siccum. quod ad opilatiōem epatis ex frigiditate est proficiens. dolorem aufert matricis. in capite tamen grauedinē 7 dolorem atq scothomiā generat.

Ca.xxiij.

Ameos: Sera.li.aggre.ca. Machana.i.ameos auc. dyas. qdā nōiant ipm: pomū antomation.i. cimīnū ethiopiū. Vez natura cimini ethiopij est alia a nara ameos. 7 est notū. Est nāqz semen fere sile cimini ethiopio. nisi qz ē minus eo multū: 7 albius 7 durius et in suo sapore ē ꝑsilitudīe saporis origani. Et illō qđ ē eligendū ex eo ē illud qđ ē recens 7 mūdū. Et idē auc. gal. Magis iuuatīu qđ ē ex eo ē semē ei⁹: 7 in sapore ei⁹ ē amaritudo pauca 7 acuitas. 7 virtus eius est q̄ calefacit 7 siccat in.iij. gradu

Operationes.

A Dias. auc aben mesuay dixit q̄ puocat vrinā: 7 semē ē bonū. fe antiqs B Et qñ ei⁹ decoctō ponit̄ sup̄ pūcturā scorpiōis: aufert dolorē. et est bonū frigidati stō: 7 epatis. 7 aufert opilatiōem: 7 sedat nauseā. 7 desiccat humiditates stōi: C Et ē bonū hūiditati q̄ ē i pectore. 7 mūdificat vias renū 7 vesice: 7 exhibit lapidē ex eis postq̄ fuerit factus:

Ca.xxiiij.

Amidum vel amilū. 7 est sucus frumenti. 7 dicit̄ amilum ab a quod ē sine 7 melos grece.i. mola eo q̄ sine mola fit: Unde amidum sine amilum est medulla frumenti quod infunditur et tunditur donec furtu suum dimittat. de inde cum aqua mittitur in sportulam. et cum pressura colatur. 7 cum in vno vase velut fex recederit: aqua effusa in sole siccatur. post hoc leuiter stringat̄. Cassius felix ca. de amilo Amidum temperate caliditatis est 7 hu. quod sic fit: Frumentū in aqua frigida ponatur ꝑ diem 7 noctē et de die in diem aqua remoueatur. quousqz frumentum videatur putrefieri. deinde aqua remota optime teratur. 7 cum eadem aqua optime confectum ꝑ pannū exp̄matur. 7 soli exponatur. vt exsiccetur vsqz ad aque consumptionē: 7 freq̄nter remoueat̄ aq̄ frigida donec dealbet̄ qđ residet desiccatur 7 induratur. Sera.li.aggre.ca. de amilo. Amilū infrigidat et desiccat pluſq̄ frumentū. Et meli⁹ ex eo ē illud qđ fit in estate. Et modus oꝑationis eius est vt accipias de frumēto. 7 ipm bñ purges. 7 infundes in aq̄ dulci. 7 laues ipsum cū ea. 7 post pij̄ce aq̄ illā cum q̄ ipm lauasti. 7 funde sup ipm aq̄ aliā. 7 facies ita quinqs in die 7 si potes in nocte similiter. 7 qñ mollificat̄. oportz q̄ eij̄cias aq̄ eius cum facilitate. sine agitatione aliq̄. ne cū aqua egrediat̄ aliquid de lacte. Et postq̄ hoc feceris. calca cū pedibus 7 pice ipam aq̄: 7 quod supnatauerit super aq̄ ex furfure collige cū caccia pforata. 7 abice r̄siduū: postq̄ vero purgatū fuerit a furfure 7 colatū. pōe sup lateres nouos et expone soli calido. 7 si remanserit in eo aliq̄ hūiditas. pōe sup ignē: Et sapor ei⁹ est acetosus. et v̄tus eius est pauce caliditatis: s; est ꝯpositū ex v̄tutibus ꝯrijs. Nā vna est frigida. ꝑter acetositatē q̄ est i eo 7 alia calida. a caliditate ei⁹ q̄ ē a farina. q̄ ē in eo a calore putrefaciēte. Est āt optimum amilū recens 7 candidū et leue sine vllo acere 7 inq̄noso odore:

¶ Operationes.

A ¶ Byas. Amilū facit ad abstinendum reuma oculoꝝ: alta vulnera oculis replet aspredinē oculoꝝ tollit. B ¶ Sanguinem reiciētibus bibitū singulare ꝑsidiū est. C ¶ Aspredines arteriaꝝ dissenit. Ius collo lactis miscet. et ꝓfluuiū ventris stringit valde; p̄t āt leuiter stringere propter qḋ in collirijs lacrimas stringentibus miscet. valet siliter ꝯ apata spūaliū: ⁊ tussim. coctū in aq̄ ordei cū lacte amigdalarum additis penidijs: D ¶ Se. Amilum ꝯfert hūoribus currētibus ad ocl'os ⁊ vlceribus q̄ dicunt felfeoles E ¶ Et qñ bibit abscindit sanguinē q̄ venit a pectore. ⁊ lenit aspitatē gutturis F ¶ Et qñ miscet cū lacte ī aliq̄ cibo hoc idē facit

¶ Ca. xxv.

Amigdala grecū nomē est. latīe nux longa dr̄. Cunctis arboribus prior se flore ꝯuestit. ⁊ ad ferenda poma arbusta cetera p̄uēit. Ex his alie sūt dulces alie amare. Sed agricole huic generi sic medri ferunt. Terebant eius radicē. ⁊ in mediū inserūt surculū arboris q̄ picea dr̄ quo facto succi amaritudo deponit. hec Isidorus. Pli. li. ij. Arbores q̄dam pme germinant. ⁊ inter nouissimas nudant. Ut amigdali ⁊ fraxini ⁊ sambuci. Ex his nempe que aq̄la hieme oriente concipiūt. Primo oim̄ amigdale florēt mēse ianuario. Pomū vero maturāt mense martio. Perditq̄ facilime fructū añ maturitatē amigdala. sic ⁊ fic⁹ ⁊ palma Ex li. ð natarey. Amigdalus in locis calidis fructu habundat. frigidioribus aūt locis arbor vetusta flore fecunditatē negat.

¶ Operationes

A ¶ Pli. li. xxiiij. Amigdale amare radix decocta. cutem in facie corrigit. ⁊ colorē hilariorē facit. Nuces ip̄e somnū faciūt ⁊ auiditatem: B ¶ Aui. Arbor amigdalarum amaraꝝ cū optime terit: atq̄ cū aceto et oleo rosaceo ꝯmiscet. et inde fit emplastꝝ fronti ꝯfert soda. Radix etiam eius cocta ⁊ sup pannū linita. fortis ē medicina: C ¶ Constantinus in li. gra: Radix amigdale amare puluerizata. et cum aceto tempata. fit bonū vngentū cōtra lentigines ⁊ impetiginē. oēsq̄ sordicies cutis: ⁊ maxime ꝯ morfeā: Cū vino potui data tussim curat. lapidē frangit ¶ D Byas. ca. de amigdalis: Arbor amigdalaꝝ dulciū est debilioris opatōis q̄ȝ amaraꝝ arbor ⁊ amare sunt subtiliatiue ⁊ prouocatiue vrine E ¶ Sera. au; arthigenis dulces amigdale sunt. ca. ⁊ hu. in pri. g̃du F ¶ Et idē auc. mesuay. Quādo comedunt cū cortice suo stringunt gingiuas. ⁊ sedat q̄ accidit ī ore. ꝓpter suā pōticitatē. Et qñ comedunt cū zuccaro. descēdūt a stōcho. ⁊ qñ sicce torrefiūt sūt ꝯuenitiores stō. ⁊ augent spma sicut auellā ⁊ fistici G ¶ Idē auc. albugerig Gūmi eaꝝ admistrat sicut gūmi arabicū ⁊ prunaꝝ. H ¶ Gal. vj. sim. far. ca. de amig. Dulces amigdale ī eis ē amaritudo eaꝝ occlta: q̄ non apparet sensui quia vincit in eis dulcedo. verum quando veterascunt apparet manifeste. vtus eaꝝ tpata ē cū caliditate

p[re]ualet enim in ipsis abstersiua et subtiliatiua substātia. [pro]pter q[uod] expurgat viscera. [et] pulmonem [et] torace[m]. expuitiões operantur humo[rum]. I [Rabi] moyses ca. de amigdalis. Dulces amigdale [pro]uocāt somnium t[em]p[er]atum. [et] coquinatū cū eis humectat ventrem. [et] sunt laudabiles. et saluant substantiam cerebri.

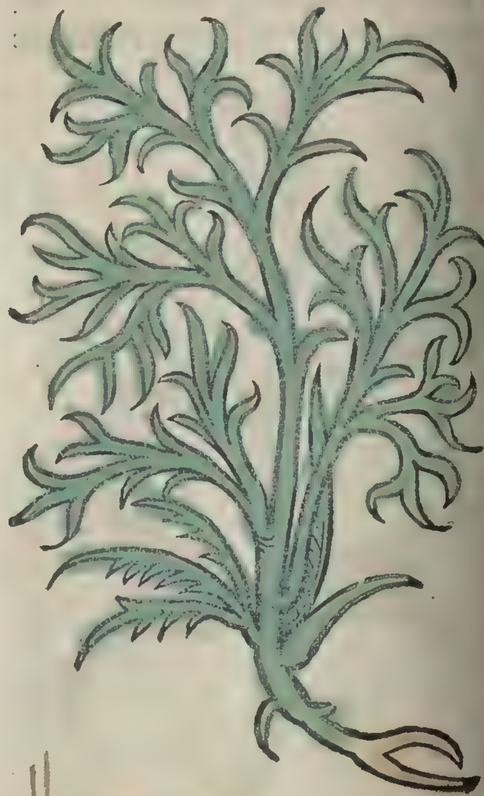

Ca. xxvi.

Anacardus pediculus elephātis ab imperitis medicis d[icitu]r. quod est falsum. sed est fructus cuiusdā arboris. q[ue] vocatur pediculus elephantis: Auicen. li. ij. Anacardus est fructus similis ossi dactili: Et medulla eius est simil[is] medulle nucis dulcis. in quo nō est nocumentum Et cortex ipsius est rarus frangibilis. in cuius raritate e[st] mel viscosu[m] h[ab]ens odore[m] Et sunt hōies q[ui] ip[su]m masticāt [et] nō noce[t] eis. [et] [pro]pe cū nuce. Ca. est [et] sic: i[n] q[ua]rto

Operationes.

A Aui. Eius mel est vlceratiuū a[pro]p[ri]atū et adustiuū sanguis [et] humo[rum]. Eradicat verrucas [et] aufert albaras. [et] eradicat barulos. [et] sanat alopitiā flegticā. Cōmoue[t] etiā calida a[pro]p[ri]ata in interiorib[us]. B Confert frigori neruo[rum]. [et] co[rum] mollificationi [et] palisi [et] torture: C Confert corruptioni mēorie. cū eius [con]fectō nota anacardinū sumit[ur]. Q[uo]z t[ame]n [com]mouet alienatō[n]e[m] [et] melancolia[m]. D Suffumigant[ur] cū eo emorroides. [et] exsiccant[ur] Est ex summa veneno[rum]. [et] adurit humores [et] interficit: E Et eius quidē tiriaca est lac vaccinū butiro inde extracto. Et oleū nucis eius frangit v[ir]tutem. loco eius ponit[ur] q[ui]ntuplū ponderis eius de badaha[m]. [et] q[ua]rta pōderis ipius de oleo balsami. [et] tertia ponderis ipius de napta alba:

Ca. xxvij.

Anetum est herba ortulana odorifera. Pla. Aneti semē p[ri]ncipaliter cōuenit vsui medicine. radix secundario. herba vo tertio. Palla: Mēse februario anetū serit[ur] locis frigidis: Oēm statū celi patit[ur]. sed tepidiore locat[ur]. Rigandū

est si se abstineat imber. serendum est rari us. aliqui semen eius non obruunt. Opinantes q a nulla aue tangatur. Serapion libro aggregatoris capitulo Sebet Id est anetum omnibus notum est. vtus eius est que calefacit in fine tercij gradus. et desiccat in principio secundi. Galienus sexto simplitium farmacarum secundum translationez grecam; Anetum calefacit quidem adeo semper vt secundi gradus ipsum intensi putandum. vel. iij. remissi: in sic. vero secundi gradus est inchoāter vel primi intensi;

Operationes.

A Merito ergo coctum in oleo diaforeticum et inmolestum somniqz factiuum et digestiuum crudorum. necnon indigestorum humorum exitit. appropinquat vtiqz oleum quod ex eo aperitiuis digestiuis farmacis dictis nisi quia paulo calidius illis et subtilium partium est. et ideo diaforeticū. vstum vero tercij fit gradus calefactiuum et siccum. Et ideo mollibus vulneribus appositum prestat operam. et presertim .n eis que in pudendis. humidius autez et minus calidus ridere est ad hec; et euchimum quasi digestibilius est et somni factiuum. B Et idem Serapion anctoritate aben mesuay. Anetum est calidum. Inducit somnum. et oleum eius est bonum ventositatibus. Et semē eius in polentis positum multiplicat lac quando accipitur solum minuit sperma: et debilitat visum. maxīe nimius vsus ei. C Paulus capitulo de Aneto: Decoctio eius valet strāguriosis et dissurijs data. et potissime syrupus factus ex decoctione eius et zuccaro: D Plinius libro vicesimo. Anetum ructus mouet. et tormina sedat. alitū sistit. Cinis eius vuā leuat. oculos et geniturā ebetat E Ad emorroidas accipe puluerem vrtice et puluerem aneti. confice cum melle. et emorroidas inunge.

Ca.xxviij.

Anteflorum vel flos vitis agrestis Vel flos vitisii. Idem sunt. Dyascorides capitulo. Enantium: id est anteflorũ. vel flos vitis agrestis. que cum ceperit florere: colligẽdi sunt flores ipi. 7 desiccandi. 7 alio nomine vocat̃ vitis ista lambrusca. flores eius optime redolent. 7 siccantur in vmbra. 7 in testa reponendi sunt. melius nascitur in syria

Operationes.

A Dyascorides Uirtus est ei stiptica. Unde si bibitum fuerit eustomaticum est 7 diureticum. ventrem stringit. sanguinẽ reicientibus subuenit. 7 bibitum 7 impositum stomacho fetorem oris emẽdat. digestionem stomachi celebrat. mixtũ oleo 7 aceto dolorem capitis fomento tollit. B Succus viridis in cathaplasmatibus adhibitus vulnera recentia sine tumore seruat. Egilopas in initio vulneribus oris 7 gingiuarum vtile est. C Vulnera ad sanitatem pducit. melle addito. 7 oleo rosarum. 7 croco et mirra. D Pessarijs necessarie adhibet̃ fluxus matricis pessario facto stringit. reuma oculis suspendit. E Cathaplasmatibus adhibitum stomachi egestionez soluit. 7 maxime cum polenta 7 vino mixtũ 7 impositum. F Combustũ vero in testa cum carbonibus collirijs bene mittitur. Panaritia oculorũ 7 pterigea purgat. melle addito reuma gingiuarum et vulnera curat.

Ca.xxix.

Anisum Plate. Anisum quod alio nomine ciminũ dulce dr̃. semẽ est cuiusdam herbe simili nõie appellate. Et est ca. 7 sic. in. iij. gradu. Uirtutez habet dissoluendi 7 ꝯsumendi. Dias. ca. de aniso. Anisum feruentis est ṽtutis. s. ca. 7 sic. 7 nature mictualis 7 scarotice. i. incensiue Sera. li. aggre. ca. Aneisin au. dyas. Aneisin quod de eo est r̃cens est bonum. habens grossa grana plena et non excoriat̃ quando fricat̃ excoriationibus similibus furfuri. Et habet odorez bonũ fortem. Et illud qđ est ex insula cretensi ẽ melius. Et post illud est babilonicum. hispanicum vero est deterius. Et qđ ex plãta eius est magis. iuuatiuũ est semen eius Gal. vj. sim. far. ca. de aniso Sapor eius ẽst acutus. amarus modicum. Et virtus eius est q̃ calefacit 7 desiccat in tertõ gradu. propterea ergo et diureticum est.

ventositates autem que scđm ventrem si
stit. Avi. li. ij. ca. de aniso: Anisum est se
men feniculi romani: acuitatis maioris
q̄ nabati. Et ex eo melius est qđ est pōde
rosum: Et est ca: ⁊ sic. in: iij: gradu:

¶ Operationes

A ¶ Dyas. Anisum quia mictuał est vir
tutis ycterici medcī: Sitim tollit. Sibi
tum venenis occurrit. Inflationes āpu
tat. ventrem stringit. menstruis imperat
B ¶ Lac mł'ieribus ꝓuocat ⁊ auget. bi
bitum ventrē stimulat. Fumigatiōe nari
bus adhibitū ⁊ dolorem capitis tollit
C ¶ Auriū dolorem cū oleo ro: adhibitū
mitigat: ventositatē vētris tollit ⁊ dolorē
D ¶ Optimū āt est creticū: deinde egip
tium. gallicū vero meritissimū. Paulus
ca. de aniso. E ¶ Contra liuorē ex per
ssione conterat ciminū ⁊ anisum: ⁊ incor
porent cū cera. ⁊ calidū supponat ¶ F
Anisū similiter augꝫ lac ⁊ sperma apien
do meatus. ⁊ mundat humiditatē matri
cis: G ¶ Almāsor. tractatu. iij: ca. de
aniso. Anisum ca: est qđ vētositatis disso
lutiuū expīs. epatis apit opilationē. coeū
di p̄terea volūtatē stimulat. H ¶ Se:
li. aggre: auc. dyas: Virtus eius est desic
catiua ⁊ calefactiua Et expellit vētosita
tes a corpe ⁊ sedat dolorē. Et ꝓuocat vri
nam ⁊ sudorem. Et cōfert ydropisi: ¶ I
Et abscindit sitim q̄ fit ab humoribus sal
sis: qn̄ sumit in potu: K ¶ Et est ꝯueni
ens venenis: ⁊ inflatōibus: ⁊ stringit vē
trem: ⁊ abscindit hūiditates albas a ma
trice fluentes: ⁊ ꝓuocat lac. L ¶ Et ex
citat libidinē. ⁊ qn̄ attrahit odoratu fu
migatio vaporis eius sedat sodam ¶ M
Et qn̄ terit ⁊ miscet cū oleo ro. ⁊ distillat
in aurem. curat qđ intra ip̄am accidit ex
casu aut ꝑcussione. ⁊ sedat dolorem eius
N ¶ Et idem auc. bugeri. Aperit opila
tiones epatis. splenis. renū ⁊ matricis. ⁊
mundificat vias q̄ ab humoribus opilu
lant: Et ꝓpter hoc ꝯfert febribus antiqs
⁊ habꝫ in se acuitatem ꝓpinquam adusti
oni. quare soluit vētositates: maxime cū
ipsum assat O ¶ Avicen: Anisum est
aperitiuum cū stipticitate parua. Et est
sedatiuū dolorum: ⁊ r̄solutiuū ventosita
tum: ⁊ proprie si assetur: ⁊ in ip̄o quidem
est acuitas. qua medicinis adurentibus
fit vicinum:

¶ Ca. xxx.

Antillis est herba de qua fit sal al
koli. Diascori. Duo sunt eius ge
nera. Unū habet folia lenticulis
similia. Alia habꝫ folia similia Camepi
thi. Prima habet hastā altā duobus pal
mis erectam; cum folijs mollibus: Radix
est illi minor ⁊ tenuis: Nascitur locis her
bosis. ⁊ solaris gustu salsa. Scđa est q̄ fo
lia ⁊ hastas similes camepiti habꝫ. sed as
periora ⁊ minora. florē purpureū. ⁊ odo
rem grauem. radix cicoree similis:

¶ Operationes

A ¶ Galie. sexto simpliciū farmacorū.
capit. Antillis. Duplex quidē est ābe tū
mediocriter siccant. vt ⁊ vlcera solident.

Altera vero que Camepitheos assimilatur. plus vtiqȝ q̄ alia subtiliū ptiū est. vt epilenticis cōferat. hec autē ⁊ abstersiui or q̄ altera est. B ¶ Almansor tractatu tertio ca. vsnen. i. antillis ca. est ⁊ sicca q̄ purgat ⁊ apit opilatōnē. cameq; corrodit supfluam. vniuersaliter autē oīm̄ istarum herbaꝝ bonū hn̄tium odorem q̄ plures calide sunt. nisi ille ex quibus sentitur illud qđ diximus. s. frigiditas manifesta sicut sentit̄ in aq̄ rosata ⁊ camphora atqȝ sandalis.

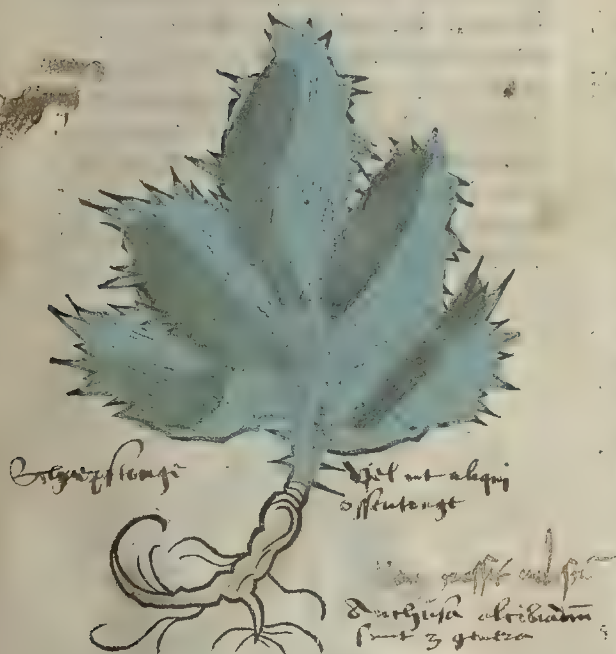
¶ Ca. xxxj.

Anthos vel Rosmarinus q̄ idē est Sera. li. aggre. ca. laieralmarien i. anthos inquit. Est arbor maris ⁊ est alpinalfac ⁊ xacola. Et dicit auc. Di asco. Species rosmarini sunt tres. Una eaꝝ habet semen qđ nōiatur fachi. Et hȝ folia similia foliis maratri. nisi quia sunt latiora. paꝝ grossiora. et extendit̄ sup terram circulariter. hn̄s bonū odorē. ⁊ lōgitudo stipitis eius est vnius brachij ⁊ plꝰ ⁊ habet multos ramulos sup quoꝝ sūmitates sunt capitella. in q̄bus est semen album simili semini plante. q̄ dr̄ spondiliō mundū angulosum. acuti saporis. in cuiꝰ odor est simile odori r̄sine pini. ⁊ qn̄ masticatur. mordicat linguā. Radix vō eius est alba multū. cuius odor est sicut odor thuris Et est spēs alia sup dicte. nisi quia semen eius est latum. nigrū simili plante spondilion. hn̄s odorem bonū sed mordicat linguā. ⁊ hȝ radicē exterius nigrā. interius vero albā. Est spēs alia similis supradicte. nisi q: ipa non hȝ stipitē. nec semen nec florem. et nascit̄ libanotis locis petrosis ⁊ agrestibus. Ysido. Rosmarinū latini ab effectu herbā salutarē vocāt. folia habet feniculi similia atqȝ aspa. et rotatim terra pstrata. Plate. Rosmarinus est herba calida et sicca cuius folia et flores competunt vsui medicine. flos autē anthos dr̄. vn̄ fit electuariū qđ dr̄ dyanthos. In locis marinis crescit. vn̄ ⁊ nōiatur. hȝ v̄tutem confortandi ex aromaticitate. dissoluendi ex caliditate. extergēdi ⁊ mundificandi. ⁊ ɔsumendi ex siccitate ⁊ virtutē diaforeticā ex calore aperiente. Cumqȝ calida ⁊ sicca esse dicat̄. in excessibus ab autoribus nō determinat̄. herba ipa libanotides vl' dentrolibanū dr̄. quidam tamen dicunt q̄ sit frutex. alij vō qđ herba sit Cū inuenit̄ in medicinis r̄ceptio anthos vel rosmarini. debēt poni flores folia vel libanotidis. vl' dendrolibani. Flores ad solē desiccati. p annū seruant̄ i efficatia multa. Similiter ⁊ folia.

¶ Operationes.

A ¶ Contra sincopim ⁊ cardiacā passionem dat̄ dianthos. cū vino ossis de corde cerui. Uel decoctio fit in vino vl' aq̄ rosarum. ipmqȝ vinū datur pacienti. ¶ A Contra frigiditatē aut dbilitatē cerebri rosmarini decoctio in vino fit. ⁊ patiens discoo pro capite fumū r̄cipit C ¶ Cōtra vue humiditatē acetū vel vinū decoctionis eius gargarizat̄. D ¶ Contra stomachi frigiditatē et ad digestionē cōfortandam dyanthos vel vinū decoctio

nis eius 7 masticis nascit᷑. E ⁋ Cōtra stomachi dolorem 7 intestinoꝝ ex vētositate. vinū decoctionis eius ac cimini potatur F ⁋ Ex sinonomis notandum ꝙ hoc nomen anthos apud grecos ꝓ q̄libȝ flore sumit᷑. sed apud nos ꝓpe rosmarini vel libanotidis anthos dicit᷑.

⁋ Ca. xxxij.

Ancusa est herba cuius radix digitos inficit cōtrita. Sanguinei q̄ȝ coloris est. vn̄ etiaȝ pictoribus ad purpurā effingendā vel efficiendā ī vsu est. Ex herbario Ancusa duplex est. Vnā quā affabatā vocāt. alia q̄ maxime medicine apta est. hec in terra pressa. spinosis folijs sine caule nascit᷑. 7 mense februario legit᷑. Dyas. Ancuse duo sunt gn̄a. Vna siquidē hȝ folia lactuce sil'ia ȝ acuta et aspera. 7 integra. 7 spinosa Radix est ei ḡssitudinem hn̄s digiti. coloris sanguinei. in estate digitos inficiens. Nascit᷑ in locis cultis. hn̄s in egipto folia sup terrā sparsa. v̄tutis redarguentis est. radix medet᷑ conbustionibus

⁋ Operationes

A ⁋ Dias. cera 7 olo additis vulnera renū optime curat B ⁋ Ignē sacrū cū polēta extinguit. maculas corpis 7 lepras. cū aceto imposita emūdat. C ⁋ Supposita menstruis impat. abortū facit ⁋ D Eius elixatura recte mulieꝝ stericis adhibet᷑. Nefreticis aūt spleneticis opitulat᷑ et cū vino febrientibus. E ⁋ Eius q̄ȝ folia ventrē stringunt cū vino bibita Ipsius herbe decoctio mēbꝝ arcuatū sanat. F ⁋ Radix eius in oleo decocta 7 cera facit ad combustionem.

⁋ Ca. xxxiij.

Apium. Ysido. in li. ethimo. Apiū dr̄ eo ꝙ apex. i. caput antiquoꝝ eo coronabat᷑. Hanc herbā hercules ꝑmus capite circūtulit. Auicen. Apium aliud montanū. aliud siluestre. aliud domesticum. et aliud qd̄ orit᷑ in aq̄. domesticū minus. cuius est sicut domestici v̄tus.

Est 7 alia species eius q̄ nõiatur sumuri
on. minus domestico. eius hñs concauũ
ad albedinez decliue. fortius est romanũ
montanum Est aũt in pmo ca. in. ij. sic. In
Pãdecta ca. l. Apij plures sunt spẽs. Nã
est apiũ domesticũ vel ortiuũ. Et est apiũ
ramnũ siue apiũ risus. Et ẽ apiũ emorroi
darum. Et est apiũ qd̃ dr̃ cerefoliũ. Et est
apiũ cãpestre. Et est apiũ hispanũ. Et est
apiũ psicũ Et ẽ apiũ agreste. 7 ẽ apiũ mõ
tanũ. 7 est apiũ aquaticũ. 7 est apiũ rusti
cum. 7 est apiũ qd̃ dr̃ regalia Apiũ dome
sticum omnibus notũ. qd̃ dyas. vocat orti
uũ. qd̃ ca. est in pncipio. iij. gradus. sic. in
medio eiusdẽ. cuius semẽ est maioris effi
catie. secũdario radix. tertio herba Cũ aũt
in medicina receptio apij simplr inueni
tur. semen apponendum est. qd̃ a mltis se
linũ appellat̃. licet tota herba sic vocetur.
Palladius. Et apij genere est yposelinõ
durius aut austerius. et oleoselinõ molli
folio 7 caule tenero. qd̃ nascit̃ in lacunis.
Et̃ petroseliuõ. qd̃ maxime in locis aspis
hec omia genera pñt hr̃e diligẽtes i orti
cultura. Cõstatinus. Est aũt 7 apij genus
quod vulgus cerifoliũ vocat. de quo scili
cet dicetur inferius.

Operationes

A Apium domesticũ puocat vrinã et
menstrua. 7 resoluit ventositates. 7 pc̃ se
men eius B Succus eius in quo sa
xifragia decocta fuerit strãguiriosis 7 di
sfuriosis subuenit. Vl' saxifragia. grana
solis. filipendula et lapis lincis coq̃ntur
in succo apij. 7 in colatura addiro zucca
ro fiat sirupus. q̄ mane detur cũ calida.
C Succus apij agrestis vl' acetũ et ole
um violatum vel rosatũ misceant̃. et buli
ant in vase vitreo ad ignem. Et cum
tali oleo calido caput paciẽtis inungat̃.
valet ꝯ litargiam et frenesim. prius capi
te raso D Succus decoctõis apij 7
tãmarisci splenis 7 epatis opilationẽ sol
uit. 7 duriciẽ. s3 pc̃ splenis E Aliud
Sumatur decoctio radicis apij feniculi
petrosilinj. fiat syrupus contra icteritiaz
ex succo apij 7 scariolarum. et detur cum
calida. F Contra ydropisim radix
apij 7 feniculi buliat in succo fumiterre. 7
in aqua decoctõis addito zuccaro. fiat si
rupus. miro modo ꝯsumit. flegma.
G Fiant etiam isti leucoflegmaticis et
yposartica laborantibus. Recipe succi a
pij lb. j. succi scariolaꝝ lb. ß. masticis ℥. j.
facta decoctione colet̃. postmodũ addi
to zuccaro fiat syrupus. in fine decoctõis
addat̃ pulueris esule. ʒ. ij. et pulueris reu
barbari. ℥. ß. mane cum calida exhibeat̃
contra amphimerinam precedat purga
tio. deinde coquatur agaricus cum succo
apij in pomo coloq̃ntide. vel in malo ter
re vacuato. seu cauato 7 decoctõ talis de
tur cottidie pacienti H Nota q̄ api
um nocet pregnantibus. quia ṽtute sua
dissoluit retinacula fetus.

Ca. xxxiiij.

Apium siluestre. Gal. viij. sim. far. ca. apiū siluestre alij selinū vel eq̄num. Alij vo alexandrinū nōiat. ex eodem genere est. Et hoc cū selino ⁊ petroselino macedonico. ⁊ erit quidē selino fortius. petroselino vo debilius. mēstruorum vtriqȝ ductiuū est ⁊ vrinatiuū.

Operationes.

A Apiū siluestre vtutē hȝ in semine ei⁹ B Aui. Apiū siluestre est vlceratiuū impediens ⁊ magis calefactis cōueniēs C Apiū siluestre ꝯfert alopitiā hñti. et fissuris frigoris ac vrucis. D Apiū siluestre in emplastro vlcerat ⁊ cōfert scabiei ⁊ impetigini. ac vulneribus vsqȝ ad sigillationē E Est autē malū epilentie. exsiccans eā. Pisces qȝ si egrotant in piscinis. apio siluestre viridi rcreant. F Contra opilationē splenis ⁊ epatis valȝ semē apij siluestris sumptū cū vino.

Ca. xxxv.

Apiū rusticū est apiū qd̄ dr̄ regaliā Et est herba cuius succus ingreditur in quadam ꝯfectione ad scabiosa vlcera in antidotario virili.

Operationes.

A Succus eius radicis cū aceto fricatus valet ꝯ scabiem ⁊ vlceratione̅ B Gal. vj. sim. far. ca. de ambrosia siue apium rusticū hȝ vim stipticātem siue repercutientem. C Oculis valet illitū cum melle itē vt subinde foueant. D Opilationē epatis soluit E Et est resolutiuū inflationis aperitiuū opilationis ⁊ sedatiuum dolorum

Ca. xxxvj.

Apium emorroidarū. Gal. vj. sim. far. ca. botrachiō inquit. Apium emorroidarū ē cū folijs guttaticis guttis q̄i sanguinis melācolici ca. ⁊ sic. ē vehemēter radix ⁊ similiter tota herba.

Operationes.

A Apium emorroidarum in vino coctum cathaplasmetur natibus, emorroidas infla tas et flegmaticas excitat. B Cauendum tamen est ne eis fluentibus hoc fiat si sine fluxu cum tumore et dolore et extensione illarum venarum fuerit dolor mitigatur et tumorem siccat. Et ob hoc apium emorroidarum dicitur. C Item scabies et lepras excoriat et vngues leprosos.

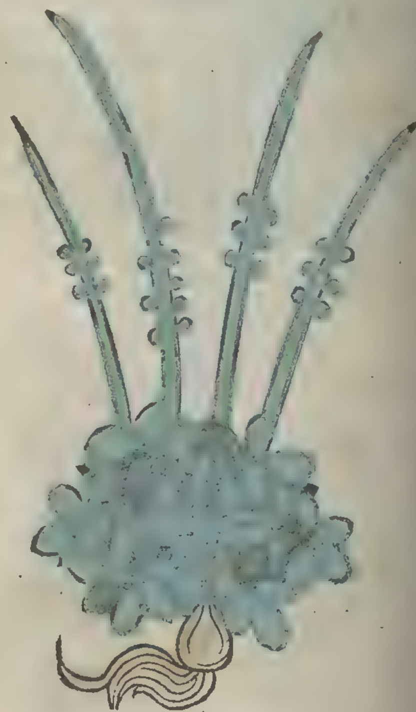

Ca. xxxvij.

Appios .i. camebalanos. Et secundum quosdam dicitur raffanus agrestis. Et dico secundum quosdam, quoniam secundum veritatem raffanus agrestis est ille qui describitur infra in ca. raffanus agrestis. Dyas. ca. appios Appios hastas habet duas vel tres viscosas et teneras et rufas. folia sunt ei rute similia oblonga et viridia et parua. semen paruum cuius radix est affodillo similis. sed obrotunda similis pile. lacrimo plena. deforis nigra intus alba Radices eius due sunt super terram

Operationes.

A Radices accepte vomitum faciunt coleram et flegma excludunt. radices eius de subtus id faciunt. Omnis vero causa et accepta omnia similiter facere nouit. B Lacrimum eius sic colliges Incide radices et in qua mitte quod supnatauerit cum penna collige sicca et repone. C Dyas. Si obulorum semi trium modo datum potui per ventrem purgationem facit. herbe autem ipsius superiora vomitum faciunt et inferiora ventrem purgant.

Ca. xxxviij.

Aprostilla. Pli. ca. Aprostilla est herba vncos duos siue tres spargit in terra rubentes. folia habet rute similia. radices vt cepe sed ampliores quam quidam rafanum agrestem vel siluestrem vocant intus habet medullam candidam en ex corti ces nigros nascitur in montibus et asperis aliquando et vmbrosis locis.

¶ Operationes

A ¶ Plinius: Aprostilla purgat inferius, et superius. B ¶ Excitat libidinem in viris et mulieribus. C ¶ Et propter hanc causam prohibetur nutricibus.

¶ Ca. xxxix.

Arthemisia Ysido. Arthemisia est herba dyane agentibus cõsecrata, vñ et nuncupata. Dyana siquidez grece arthemis dr. Pli. li. xxv. Arthemisiam que antea parthenis vocabat̃ ab arthemide ꝯgnominatã sicut quidã putãt. Etiam dr̃ arthemisia qm̃ sic vocabat̃ vxor regis mãsolei qui voluit eam sic vocari que antea, vt inquit plinius, parthẽis vocabat̃, et sunt qui ab arthemide arthemisiam cognominatam putant, quoniã priuatim medicatur feminaꝝ malis. Dyascorides. Arthemisia tria sunt genera. Unum est quod vocatur arthemisia monodos, i. mater herbarũ que est fructicosa, et similis absinthio; folia maiora et pinguiora hñs et hastas lõgas; nascit̃ in maritinis locis et lapidosis; florescit autem estatis tempore floribus albis paruulis graueolẽtibus amaris. Altera arthemisia tagetes nominat̃; que tenera est semẽ habens minutum et vnam hastam folijs plenam. Nascitur in locis medterãneis et altioribus; florem mellinũ atqȝ tenuem et iocundiorem comparatione prioris ferens. hec a grecis vocatur tagetes vel tanacetũ. Et nos in lingua latina vocamus eam thanasiam, vl' ẜm quosdam athanasiam. Et est tercia arthemisia que leptafillos dicitur nascit̃ circa fossas et agros; flosculum eius si cõtriueris samsuci odorem habet, et ipsa amara. Has species arthemisie dyanam dicunt inuenisse et vtutes earum et medicamina chironi centauro tradidisse. Hec herba ex nomiẽ dyane que arthemis dicit̃ accepit nomen arthemisia que calefacit et siccat. Gal. vj. sim. far. ca. de arthemisia. Arthemisia duplex quidem est herba; ambe tamẽ calefaciũt mediocriter et siccant, et ponantur in calefaciendo quidem secunde: in siccãdo vo prime intense, vel secũde incipiẽtes sunt quoqȝ mediocriter subtiliũ ꝑcium.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Arthemisia virtutem habet acerrimam purgatiuã attenuantem calidam et leptinticã. B ¶ Elixatura eius causas mulieris mitigat: mẽstruis imperat: secundinas excludit, mortuos infantes in vtero deponit. constrictiones matricis resoluit; omnes tumores spargit. acceptã calculos frangit. vrinã ꝓuocat; herba ipsa tunsa et in vmbilico posita mẽstruis imperat. C ¶ Succus eius mirre mixtus et matrici suppositus om̃ia similiter facere nouit. D ¶ Coma eius sicca bibita ʒ iij. sthericas causas componit. E ¶ Si quis iter faciens eum secum portauerit non sentiet itineris laborem.

F ¶ Fugat etiam demonia in domo po
sita. Probibet etiam maledicamenta et
auertit oculos malorum. G ¶ Item
ipsa tunsa cum axungia ⁊ superposita pe
dum dolorem ex itinere tollit. In puluere
redacta et cum aqua vel mulsa potui da
ta intestinorum dolorem tollit. ¶ H
Arthemisia que tageres vocat̄ facit ad
vesice dolorem ⁊ stranguiriam succo da
to ex vino ʒ. ij. I ¶ Febricitanti ex aq̄
ea ciatis duas potui datur. K ¶ Suc
cus tunsa cum axungia et aceto coxarum
dolori medicatur ligata vsq̄ in terciū di
em. L ¶ Ut infantem hilarem facias
incende ⁊ suffumigabis. ⁊ omnes incursi
ones malorum auertet. ⁊ hilariorem faci
et infantem. neruorum dolorem et tumo
rem trita cum oleo bene subacta mirifice
sanat. M ¶ Dolore pedum grauiter
vexatis radicem eius da cum melle man
ducare ⁊ ita sanabitur vt vix credi posset
eam tantam virtutem habere. ¶ N
Succo eius cum oleo rosaꝝ febriens per
unctus curatur ea. Hanc herbam si cōfri
caueris lasaris odorez habet. O ¶ Gali
enus. Ambe species arthemisie conueni
unt lapidibus in renibus existentibus et
ad calefactōes et extractiones secūdaꝝ.

¶ Ca. xl.

Aristologia rotunda. Ysidor⁹. Ari
stologia dicitur eo q̄ mulieribus
fetis optima esse comprobet̄. Nā
post partum supersessa. matricem benefi
tio vaporis expurgat. Hui⁹ genera sunt
duo. Una dicitur rotunda eo q̄ radicem
habeat rotundam. Altera vero longam
hab3 cū ramis ⁊ folijs lōgioribus Quin
etiam dactilinam vocant. eo q̄ radice sit
robore digitali ⁊ lōga. Pli. li. xxv. Aristo
logie nomen inter nobilissimas herbas
grauide dedisse videntur qm̄ esset ariste
recuses. Nostri materre vocant. Et qua
tuor eius genera seruant. vnū tuberibus
radicum rotundis folijs inter maluam ⁊
hederam nigrioribus ac mollioribus Al
terum. mascula radice. quatuor digitorū
longitudine. baculi crassitudine. Terciū
vero longissime tenuitatis vitis nouelle
cui sit precipua vis omnes colore buxeo
caulibus paruis flore purpureo. Platea
rius. Aristologia vtraq̄ calida in primo

gradu. et sicca in secundo. Rotunda magis competit medicine Et radix magis quam folia. Radix colligitur in hyeme ante productionem florum. Habet autem virtutem dissoluendi consumendi et expellendi venenum possunt autem per biennium seruari. Serapion libro aggregatoris. ca. acaruug. i. aristologia. Eius sunt due species. masculus et femina. Et longa est masculus et rotunda femina. Rotunda vero duas habet species. Una habet folia similia scissos quasi rotunda odorifera. mollia et lenia. et habet ramulos oblongos egredientes ab vna radice et florem habens album interius rubeum fetidi odoris et nullius vtilitatis. et habet radicem rotundam similem rape. sed longa habet folia longiora quam rotunda. et virgas subtiles longas circiter palmi mensuram. Flos eius est coloris purpurei et odoris fetidi. qui est in sua operatione similis flori herbe que dicitur actu. Et habet radices in longitudine vnius palmi et plus et in grossitudine digiti. et quod est inter radices est simile ligno bussi et odor eius est pinguis. Et est aristologia longa. Est et alia species rotunde que virgas subtiles habet. super quas sunt multa folia rotunda similia folijs semper viue minoris. et flos eius est similis flori rute. et radix eius est longa subtilis super quam est cortex grossus boni odoris qua Apotecarij vtuntur in confectionibus vngentorum et electuariorum. Auerrois. libro Colliget. capitulo de Aristologia Ambe species eius calide sunt et sicce in. ij. gradu.

Operationes.

A Aristologia rotunda valet contra asma humida due partes pulueris aristologie. et dimidia gentiane conficiantur cum melle et tale electuarium detur. B Contra epilentiam aristologie rotunde euforbij. castorei. sulphuris viui. fiat decoctio in oleo petroleo vel mustellino vel saltem comuni et inungatur spina a collo inferius C Ipse etiam puluis confectus in aceto scabiem et saniem curat. D Cōtra venenum et morsum venenatorum animalium detur puluis eius cum succo mente vel vino. E Puluis eius mortuam carnem corrodit siue sit in vulnere siue in fistula. formetur licinium secundum profunditatem eius et melle inunctum aspergatur puluere aristologie et inmittatur F Ad expellendum fetum siue viuum siue mortuum coquatur radix in vino et oleo et fiat fomentum. G Diascorides. Morsibus venenatis aut potionibus venenatis cum vino aristologie ro. ʒ. j. data medetur. et imposita id etiam prestat. H Secundinas deponit. Aborsum facit bibita cum pipere et mirra pessario adhibita Similem effectum habet longa sicut rotunda I Sed rotūda plus asmaticis confert et subglutionibus et frigoribus et pleureticis cum aqua bibita singulariter medetur. K Infixa corpori euocat vulneribus sordiciem et putredinem tollit. alta vulnera replet. L Mellis et yris illirice mixta gingiuas et dentes a putredine purgat. M Dyascorides. Uirtus est omnibus speciebus eius ca. et feruens. faciūt denique ad putredines. et purgamenta ossium despuenda Et ad frigidas febres. et solitam in feminis purgationem prouocat. potui data. ʒ. j. vel cathaplasmatibus imposita. N Ad vsum tamen medicine aptior est ro. gustu amara. hec enim in emplastris missa caua vulnera replet. O Facit et ad viperatum morsum Et ad alia venena extrinsecus posita et dolorem de ventositate pingui et indigesta curat et adiuuat P Etiam asmaticos cum aqua bibita Ad reuma et spasmata super omne medicamen vtilis est. Q Frigore exustos in oleo vel axungia porcina cocta calefacit. R Cancrinomata que in naribus nascuntur cum cipero et dragontea semina cum melle trita. et in naribus semel et iterum vel tercio imposita perfecte sanat

 ȝoolwolte

B ¶ In febribus acerrimis Aristologiā siccam suffumiga. fugatq̃ʒ demonia. Et hilariorem facit infantem suffumigata. C ¶ Radix eius purgat fistulam ꝛ ad sanitatē pducit. Et podagricis cū aq̄ dat. ¶ Galie. Aristologia dolores q̄ ꝓpter opilatōeʒ vl' aliq̄ᵖ grossiciē spiritus indigesti rotunda sanat magis q̄ᵖ longa: ꝛ stimulos educit. ꝛ putrefactionem sanat. X ¶ Et sordida mundificat vlcera. ꝛ dētes ꝛ gingiuas clarificat. Adiuuat autē asmaticos. ꝛ singultiantes. Et epilēticos ꝛ podagricos cum aqua bibita. ¶ X. Sed ꝛ rupturis. ꝛ conquassationibus super aliquod aliud farmacum idonea est.

¶ Ca. xlj.

Aristologia longa. Dyascorides. caplo de aristologia. Aristologia dicitꝰ a grecis fetalogos ꝛ apiston Cuius tria sunt genera. Longa rotunda ꝛ clematitis. Longa masculus est. que et dactilis dicitur folia habens oblonga ꝛ virgellas tenues longitudine duoꝝ palmorum. florem purpureum ꝑfert. Radix est illi robore digitali ꝛ odoris boni. Rotunda de qua sup̄ dictum est appellatur femina. folia habēs edere similia. odorata cum viscitudine obrotunda et mollia et lenia tactu. multas virgas habens ex vna radice oblongas. florem album ꝛ rotundum habet. in medio florem croceū sed est inutilis. Radix est illi rotūda ꝛ odore non iocunda gusta tamen bramosa de illa in precedenti capitulo dicta. Illa q̄ dicitur clematitis. virgas habet tenues ꝛ longas. folia rotunda et florem similē rute. Radicem oblongam ꝛ tenuem. corium habentem grossum ꝛ odoratum quā pigmentarij ad confectionem oleoꝝ miscent. ꝛ reliquis medicaminibus sicut rotundam. Gali. vj. sim. far. ca. de aristologia inquit. Aristologia longa est subtilium parcium q̄ᵖ rotunda. non tamen ipsa inutilis est imo est abstersiue et calefactiue virtutis. ꝛ minus quidem q̄ᵖ rotunda abstergit. ꝛ euaporat. calefacit autem non minus. sed forte magis. Unde in quibus opus est mediocriter abstergere longa est melior. sicut in vlcerum incarnationibus. In quibus vero volumus grossuꝫ humorem fortius subtiliare rotūde ē opꝰ

¶ Operationes

A ¶ Auicenna. Aristologia duplex est. Quedam est longa. quedam rotunda. Operationes rotunde in p̄cedenti caplo dictu. Sed longa in nascentijs ꝛ vlceribꝰ dignior est. quia calidior ꝛ magis abstersiua. B ¶ Mundificat quoq̃ʒ pectus ꝛ pulmonem ꝛ cōfert dolori lateris cum aq̄ bibita C ¶ Mūdificat etiā vlcera sordida. ꝛ excoriatōi generat carnē ꝑ̄e

longa. D Prohibet fraudem vlcer putridorum. Confert etiã puncture scorpionis et ad multa proficit E Platearius. Aristologia vtraqꝫ calida in primo gradu et sicca in secũdo. Rotunda magis competit medicine. et radix magis ꝙ folia. De q̃ in p̃cedenti ca. dictum est.

Ca. xlij.

Arbor glandis. Sera. li. aggrega. ca. hussos auc. galie. Sapor oim̃ parcium huius arboris est stipticus et maxime corticis medij inter exteriorem corticẽ et lignũ. Et similiter pellicla que est inter fructũ et corticem suũ et nominatur gest et abulos. Et fructus q̃dem fructus est que infrigidat infrigidatõe pauca. et possibile ꝙ fit in hoc sicut medicine tepide primi gradus et desiccat. Dyascorides ca. de arbore glandiũ. Arbor glandis est totaliter stiptica et id in q̃ ẽ maior stipticitas est pellicula que est inter corticem exteriorem et lignum. et similiter pellicula que est intra fructum et corticem. Plinius. li. xiij. Arbor glandis siue quercus in alto mari nascitur quercus et abies. cubitali altitudine et ramis eorꝫ adherẽt cõche. Quercu etiam tingi lanas tradunt. Glosa sup Ysaiam. Quercu ariditate cõcussa defluunt folia. Unde propheta Judeis. Eritis inquit velut quercus defluẽtibus folijs. Et iterꝫ Basan habet glãdiferas quercus que non hoim̃ sed porcorꝫ est cibus. Unde iuxta prophetam Dies dñi veniet sup quercu basan. Palladius. Arbor glandis siue quercus dr̃ q̃si quernus. putredine eñ difficile cedit in sicco seruata. Ysido. Quercus siue arbor glandis est arbor multum annosa. Sicut legitur de quercu mãbre. sub qua habitauit abraham. que fertur vsqꝫ ad constantini regis imperium p multa secula pdurasse

Operationes.

A Dyascorides. Cinis quercus cũ oleo mixtus et inunctus mouet sudores. Hoc et ceteri prestant cineres. sed magis quercinus. Lixiuia quoqꝫ ex cinere querc⁹ ad vsum medicine efficacissima est hoibus et pecoribus. que tensione pulmonis vexantur. et quibus aliqua venenata res obsistit. Bibita nãqꝫ sta tim salutem affert. B Utilis etiam est vulneribus humectis et in fistulis. C Et vulnera difficilia ad sanandũ et callosa longis tpibus sordida. D Cottidie itaqꝫ lauanda sunt. et sic apto medicamine sananda. qr virtus lixiuie non sanat. sꝫ ad sanitatẽ dispõit vulnera. E Se. au. gal. Curat nimium fluxum sanguinis mẽstruorꝫ et sputum sanguinis Et conuenit vlceribus intestinorum et fluxui vẽtris. F Et idẽ Et ego quidem conglutinaui vulnus in quodam quod factum fuit cum ense. G Cum folio glandis postꝙ triui in petra et posui sup vulnus in circuitu eius H Et vniuersaliter fructus eius ẽ similis huius virtutis I Et aliq̃ñ administrat̃ in apostematibus calidis in principio eorum et in augmento

ilo recessit apud nos

Ca. xliij.

Arbor vel lignum vite paradisi

Operationes.

A Hanc naturaliter habet virtutem, vt qui ex eius fructu comederet perpetua soliditate firmaretur. et beata immortalitate vestiretur: nulla infirmitate vel anxietate vel senij lassitudine vel imbecillitate fatigaret. B Augustinus super Genesim. Arbor quidem vel lignum scientie boni vel mali erat corporale sicut arbores alie in paradiso terre sunt nec cibo erat noxium; Sed dictum est lignum scientie cognoscendi bonum et malum quia post prohibitionem erat in illo futura transgressio; qua homo experiendo disceret quid inter obedientie bonum et inobedientie malum interesset: C Jeronimus super Leuiticum. xxvij. facies (inquit dominus) altare de lignis sethim; etc. Ecce altaris ligna que de lignis paradisi sunt igne vicino non cremantur sed puriora reddunt. Nec mirum cum etiam amithon genus ligni quanto plus arserit tanto mundius inueniatur. D Glosa super tercium Regum decimo; Tina ligna imputribilia sunt et spinosa in similitudine albe spine rotunda quoque sunt et candida. Ex eis facta sunt fultra. s. ad fortitudinem templi sustentacula et omnium musicarum instrumenta:

Abies

Ca. xliiij.

Abies dicta eo quod pre ceteris arboribus longe abeat. et in excelsum promineat. Huius natura est expers terreni humoris ac proinde abilis habetur et leuis: Est autem sine nodo. Et de hac fiunt naues. hanc propter candorem gallicam vocant quidam.

Operationes.

A Palladius. libro. xij. Abies quam vocant gallicam vtilis est materiam. que nisi perpluatur. est leuis rigida et in operibus siccis perhenne durabilis:

B ¶ Glosa sup Ezechie. xxvij. Ex abieti bus tabulata ceduntur. quibus nauis te xitur ꝓpter leuitatem. iuncturasq; tabularum mollibus inuicem sese tenentium atq; mordentium. C ¶ Ex li. de natura rerum. Abies arbor est leuis ⁊ absq; nodositate q̄ difficilime cedit putredini vermibus autem nunq̄. D ¶ Plinius. li. xij. Abietis vmbra sicut in glandium quacunq; attigerit est venenum. E ¶ Abieti et pino si quis detraxerit corticem sole thaurum vel geminas transeunte cum germinat statim moriuntur.

¶ Ca. xlv.

Armoniacum. Serapiō. li. aggrega. capittulo Uasac. auctoritate dias coridis. Armoniacum est gummi plante siluestris similis plāte galbani in figura sua. Et nascitur in terra dicta aregemonis ⁊ est in partibus codi. Hec herba grece dicitur asios cuius radix vulneratur. ⁊ egreditur lacrimus qui colligitur ⁊ seruatur. sed aliquando de ipso cadit super terram. quare admiscetur cum eo terra ⁊ lapilli ⁊ alie sordes sed melius ex eo ē habens odorem bonum in quo non sunt lapides nec ligna. ⁊ tendēs ad albedinem cuius fractiones sunt similes fructus olibani. ⁊ est purum sine sorde. et odor eius vergit ad odorem castorei. ⁊ sapor eius est amarus. ⁊ habet in se pinguedinem ⁊ splendorem cum soliditate. ⁊ illud quod est huiusmodi dicitur carnissima sed illō quod continet terram ⁊ lapillos nominatur chironia. Et defertur de terra que dr̄ monacon et est succus plante similis plāte galbani.

¶ Operationes.

A ¶ Paulus ca. de armoniaco valet cōtra tussim antiquam ⁊ humidam ⁊ asma ex grosso ⁊ viscoso flegmate in gutture. B ¶ Pillule armoniaci accipiunt̄ i ouo sorbili vel distemperentur in melle ⁊ dentur. vel fiunt pillule ex eo ⁊ melle. dent̄ tamen prius pectore mollificato cum dyaltea ⁊ alijs. C ¶ Cōtra scrofulas in pn̄cipio accipe armoniacum. sal gēma. nitꝛ. succum marubij ceram ⁊ resolue armoniacum cum aceto ⁊ dimitte per noctem et postea resolue cum cera ⁊ alijs rebus ⁊ inunge. D ¶ Contra lumbricos det̄ armoniacum cum succo absinthij ⁊ resolue ipsum in aceto et fiat emplastrum in vmbilico. E ¶ Ut dentes cadant accipe armoniacum ⁊ succum iusquiami ⁊ inunge dētes ⁊ cadant F ¶ Auerrois q̄nto colliget. ca. de armoniaco ca. est in. iij. et sicca in primo.

Ca.xlvj.

Asa fetida. Sciendum quod asa ē gūmi quoddā qð vocaṫ asa. et huius quedam est odorifera: quedā fetida: Et diciṫ odorifera q꞉ puum habꝫ fetorem vel puū odorē. Et dr̄ fetidā quia p excellentiam habet fetorē. Et est gūmi herbe annuiden. ⁊ est hn̄s vehementem igneitatem. sed asa odorifera fit ex succo ipius herbe hn̄s aliq̄lē odorē herbe p̄dicte Sera. li. aggre. ca. Anuiden. Anuidē ẏ planta cuius gummi est alihit. i. asa fetida. radix eius dr̄ mabaroch. plāta eius habet stipitem q̄ dr̄ mastatel ⁊ est similis ferule. ⁊ folia eius sunt similia folijs apij ⁊ semen eius latum. Gal. viij. simi. far. ca. de silfio꞉ substantia eius est aerea ⁊ vtus gummi eius quod est asa ⁊ virtus ramoꝝ ⁊ radicum et floris eius est que calefacit calefactione forti ⁊ est ca. ⁊ sic. in. iij. g̃du ⁊ illud quod est de ipo maioris saporis ē gummi. et ipa planta est calidio꞉ ⁊ subtilio꞉ aliarum plantarum omnium. Et propter hoc est magis resolutiua. ⁊ ita lac aliarum arborum omnium. et est in fine caliditatis. et est substantie venenose. nisi q꞉ est plus in ea substantia ignea aerea. Et idem ſm aliam trāslationem silfij. calidissimus quidem opos quinimo folia et stipes ⁊ radix calefacit generose sunt autē ventosioris substantie oīa. ⁊ ſcōm hoc difficile digestibilia. extorsum tamen corpori apposita operatiora sunt. et maxime omnium opos attractiue sufficienter existens virtutis ⁊ cōsumere carnē. ⁊ destruere habet propter p̄dictam eius complexionem. Auicenna. li. ij. ca. de asa. Asa est duarum sp̄erum quarum vna est fetida ⁊ altera odorifera. non fortem habēs odorem. sed calidio꞉ earum est fetida. ⁊ ē herba vehemētis igneitatis. in se tota ⁊ plurimum quidem huius speciei est cirmēse ⁊ est gumma almaroch. Est ca. in primo sic. in secundo

Operationes.

A Dyasc. capitullo Silfium. i. asa fetida. Uirtus eius radicis est termantica. stomachum inflat. mictuationē puocat. indigestibilis est. ⁊ vesice contraria accepta. B Cerotis mixta et imposita pustulas ⁊ scrofas spargit. C Oleo addito liuores corporis limpidat. D Oleo ciprino vel yrino addita sciaticis frigidum humorem siccat. in aceto cocta ⁊ cathaplasmatibus imposita ani causas cōpescit. E Bibita venenis occurrit. customaca est F Et idem calasar Uino additū alopitias emendat. melius id agens si piper et acetum acceperit. suffusiones oculorum in inicō detergit. melle caligines oculorum limpidat. G Auicenna. Asa dissumpit ventositates. effugat eas propter resolutionem suam꞉ et est cum hoc inflatiua et incidit et resoluit sanguinem congelatum in ventre. cōfert alopitie illinita cum aceto ⁊ pipere.

N ¶ Et quando administratur in cibarijs facit bonum colorem Et abscindit verrucas que sunt vt clavi. I ¶ Et cum inciduntur apostemata fraudulenta mortificantia menbrorum si ponatur asa super ea confert R ¶ Et est bona in cura duballet a parentium et occultorum confert empetigini quando bibitur cum aqua granatorum. Confert contritioni lacertorum. L ¶ Et confert dolori nervorum sicut tetano et paralisi. si accipiatur ex ea aureus et misceatur secundum quod dicitur cum cera et deglutiatur aut si bibatur cum vino pipere et menta. M ¶ Serapion auctore dyasco. Radix huius arboris est desiccativa difficilis digestionis. et est nociva vesice. quando miscetur cum ceroto resoluit scrofulas et exituras. N ¶ Et quando fit ex ea emplastrum cum oleo aufert livorem qui fit sub oculo et quando coquitur in aceto et cortice granati et fit inde emplastrum curat emorroidas ani O ¶ Et quando bibitur cum tyriaca. est medicamen mortiferorum et venenorum. Et ipsa preparatur et comeditur. s. cum seminibus et sale et est bona stomacho. Et homines scindunt stipitem et radicem et egreditur inde lacrimus qui colligitur et siccatur Et est illud quod dicitur asa. P ¶ Et melior ex asa est illa que vergit ad rubedinem. et est clara similis mirre habens bonum odorem non similem odori porri nec odorem horribilem subito et quando teritur et infunditur cito resolvitur Et quando tenetur in ore provocat salivam cito fortius autem quod in tota hac planta est. est gummi et post illud est folium. et post illud est stipes. gummi autem est acutum inflativum quod quando miscetur cum aceto vino et pipere et ponitur super alopitiam curat eam. Alia autem que dicit serapion sunt hic posita secundum mentem dyas. galie. et avicenne. quare pro nunc transeo.

Gasel wortel oft wansoerts gellwo tabaret

¶ Ca. xlvij.

Asarum. Ysidorus. Asarum nascitur in umbrosis montibus. herba floribus casie similibus Inestque flos iuxta radicem purpureus in quo semen continetur uvarum simile. radicibus pluribus ac tenuissimis et bene redolentibus. et est virtute similis nardo. Dyascorides. Asarus est quam multi nardum agrestam appellant habet folia edere similia tenuia et rotunda florem inter folia iuxta radicem purpurei coloris in similitudine Jusquiami. semen vero simile uvis. habet et radices plurimas tenues atque nodosas et geniculosas similes agresti. i. gramini odore suaves ac linguam remordentes cum fervore sufficienti. Avicenna. Asarum est herba habens semina plurima cuius radicum nodus est tortus et assimilatur piperi boni odoris linguam mordicantis.

habet florem inter folia apud radicē suā cuius color est purpureus simil' flore iusquiami. Radix eius est magis iuuans q̄ aliquid qd̄ in ea fit. Et eius virtus ē vtus acori vel eo fortior Et eo melius est quod subtilis odoris est Nam calidū est ⁊ siccū in .iij. ḡdu. Et dr̄ q̄ siccitas eius est maior caliditate ip̄ius. Pli. li. xxvij. Asarum est herba hn̄s folia edere similia. ramos longos. radices numerosas. tenues. odoratiuas: flos eius aureus. grane semine serratum. Nascit̄ in montibus.

Operationes

A ¶ Cōtra serpentū ictus. valet nō solū mō sed etiam linitū. B ¶ Plini: xxj. li. Asaꝝ esse salutare Jecoris tradit̄ vicijs: Axungia sumptum in emina mulsi mirti alvū purgat ellebori mō ydropicis q̄z ꝓdest ac p̄cordijs vulsis ⁊ morbo regio. in musco si addas facit vinū vrinis eiciēdis Cū folia mittit in vmbra effodit̄ atq̄z siccatur. C ¶ Aui. Asaꝝ apit ⁊ sedat oēs dolores extrinsecus ꝓpeq̄z infusio eius. et subtiliat ⁊ resoluit mēbraq̄z frigida calefacit. D ¶ Cōfert etiam sciatice ac dolori auriū antiquo ⁊ ꝓpe ip̄ius infusis. E ¶ Confert iteꝝ grossitudini cornee et opilatōi epatis Eiusq̄z duriciei splenes vesicam et renes. Prouocat eiusq̄z potio sicut elleborus albus in purgatōe vētris cum aqua mellis soluit F ¶ Jo. mesue Melius est q̄ ei misceat̄ ad solutionem faciendam est aqua casei cum spica ⁊ aqua mellis: Et quidā infundūt aliquid ex eo in musco. ⁊ ꝯseruatur in vase ꝑ tres mēses Et est illud vinū medicina ad idropisim ⁊ splenem G ¶ Substinet aūt asaꝝ decoctione ⁊ ꝯtritione rem mediocrem ⁊ elaboratio in cōtritōe eius facit ip̄m magis ꝓuocatiuū q̄ solutiuū: H ¶ Et est ex rebus facientibus vomitum Et educit ꝑ ventrem Et est ꝓuocatiuū vrine. ⁊ educit coleram et flegma: Et est ex rebus bonis: In quibus est spes iuuamentorū ad opilationem epatis ⁊ splenis ⁊ duriciem eorum. ⁊ morbos opilationū sicut est idropisis ⁊ icteritia ⁊ duricies splenis. et ꝓpe vinum infusionis eius quod diximus: I ¶ Et confert iuuamētum magnum febribus opilationū. et febribus antiquis ⁊ inungitur dorsum ⁊ spina ex oleo ip̄ius cum laudano ⁊ facit sudare K ¶ Et cōfert opilationi febrium ⁊ prouocat vrinā Et in spermate augmentum facit Dosis eius infusi potio est ab aureis. ij. vsq̄z ad ʒ. iiij. ⁊ pulueris eius. ʒ. j. vsq̄z ad aureos. ij:

¶ Ca. xlviij.

Astragulos vl' astragallos herba est que folia habet longa cum incisuris multis. obliqua circa radicē caules tres aut quatuor. florem iacinctinum radices villosas implicatas rubeas predurAs hz Nascit̄ in petrosis ⁊ aspris locis

Gal.vj.sim.far.ca. Astragulus siue ficus terre siue glādula fruticulosus est hñs radices stipticas. q. ꝓpter ex desiccātibus est

Operationes.

A Gal. Nō debiliter cicatrizat vulnera vetera. B Et ventrē fluentē strin git si qs radicē eius coquēs in vino bibat Nascit āt plīma h herba ī neuete arabie

Ca.xlix.

Aspergula.i.herba minuta habēs folia stipitē nodosum ⁊ in quolibꝫ nodo folia in giro posita qnq3 vel sex vel septē ordinata admodū stelle sicut herba q̄ dr̄ rubea vł sicut alguascen. ⁊ ab eisdē nodis ꝓcedūt alij rami sil'r mō facti cū nodis ⁊ folijs vt̄s in figura cū floribus puis albis sicut flores oliuarꝫ. Est eñ ca.

Operationes.

⁊ sic.complexionis.

A Oēm duricie ⁊ apata dura rsoluēs ē. B Nō fit emplm cū ea hūida ꝓfert apostematibus ⁊ resoluit exteriora apata.

Ca.l.

Atriplex. Sera.li.aggre.capi.araf Auctoritate diascoridis araf id ē atriplex Olus est de genere dupli ci ortiuū et agreste fri.est.sed domestica multo frigidior est agresti. Galienus.vj sim.far.ca.andrafasis. Andrafasis siue atriplex siue crisolocanna fri:⁊ hu.virtu tis est humida quidem in:secundo g̃du: a medijs fri.in primo quam quidem tepi dam dicebant esse qualitatem qualis et rosis nostris damus.nisi quia non est pri ceps stipticitatis.sed ē aquosa ⁊ minime terrestris.sicut malua.sed secundum ven trem facile transit sicut illa prooter visco sitatem.omnino autem modicum quod diaforeticum est ei.sunt etiam ⁊ ortulane tam malua q̃ antradasis multo humidi ores ⁊ frigidiores agrestibus.

Operationes.

A Dyascorides: Andrafasis, i. atriplex cathaplasmatibus adhibita cruda et cocta papulis imposita medet. B Semen eorum cum mulsa bibitum ictericos curat. Eius virtus est leptintica, cum polenta cathaplasmatibus adhibita et imposita dolorem capitis tollit C Tumoribus oculorum necesse adhibetur et fatigationem stomachi imposita tollit. D Semen eius nefreticis medetur Et folia eius contusa z imposita ignem sacrum compescunt. E Folia eius comesta dolores vesice amputant F Similiter z reuma stomachi z ventris prohibet comestum febres acutas extinguit. G Et lumbricos rotundos educit Sanguinem reicientibus pdest. Bissintericis comestum auxiliat. H Cathaplasmatibus oculorum vtiliter adhibetur. Reumatismum intestinorum si adhibetur cōpescit dolores matricis suppositum mitigat. I Serapion auctoritate Rasis Semen eius facit vomere fortiter. Et vidi hominē qui bibit ex eo. 3. ij. z assellauit vsqz ad debilitatē magnam. K Sal' Atriplex domestica multo frigidior est agresti qua propter z flegmonibus etiam frigidis incipientibus quidem z crescentibus ac mollibus adhuc et quasi feruentibus ortulana. eis vero que in statu z declinatione z indurescentibus z frigescentibus agrestis sunt conuenientiores Fructus autē eius abstersiue virtutis est. Vñ z adictericos ex opilatione epatis vtilis existit. L Almansor tractatu tercio. ca. de atriplice. Atriplices frigide sunt z humide. que ventrem molliificātes bene nutriunt. Ictericis quoqz et calidum habentibus epar beneficium prestant.

Ca. lj.

Auellana Inda similat siue est simi lima nuci muscate: nisi quia ps vna est aliqliter acutior: z alia est plana ita q possit stare recta sicut calculus q in ludo dr pedes. in ceteris intus z extra nuci muscate similis est sine odore et sine sapore nascit inclusa in quadam lanugine simili folliculo serici. multociēs defertur inter alias species maxime cū cinamomo a casu. z ego vidi ipm in suo folliculo. est stipticū valde. et equipat sandalis in frigiditate. Sera. li: aggre. ca. fausel. i. auellana inda Est em arbor fausel sicut arbor netegel z emittit canulas in qbus nascit fausel sicut dactili. Et ista herba non est in terris arabū. Et idem auc. ysaac ben aram fausel est auellana indica. z est frcūs simil nuci muscate in qlitate z colore suo z sunt in ea ruge. z in sapore eius est parū caliditatis cum pauca amaritudine. z defert ex sini z est frigida z fortiter stiptica.

Operationes.

A ¶ Sera. fortificat mēbra et. vtus eius est sicut virtus sandali rubei. 7 ꝓfert apo stematibus calidis q̄ qñ non inueniť po niť pro eo ex sandalo rubeo. et medietas ponderis ex coriandro recenti ¶ B Est em̄ fortiter stipticum: 7 fortificat mē bra. C ¶ Et est bonū doloribus denci um. confirmat dentes cōmotas. 7 gingi uas sua stipticitate. et reprimit calidita tem oculi qñ fit ex eo cohol aut emplm:

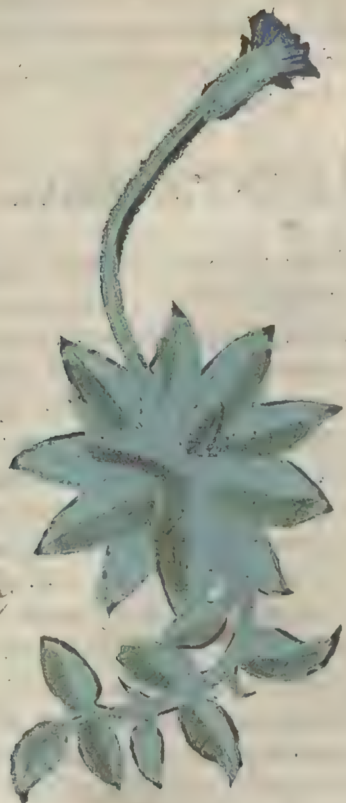

¶ Ca. lij.

Auena. Plinius. ca. de Auena siue vt greci egilops: Herba est q̄ cres cit in segetibus cum folijs tritico similibus simplicibus quidem sed hirsu tis cum tenui calamo. habenti in summi tate tribus tegminibus ambitum ex qui bus ariste similes capillis extant. Sera. li. aggre. ca. kusir. auc. dyasco. Cusir siue causir vl' dolara. i. auena Est herba cuius folia sunt similia folijs frumēti. nisi quia sunt molliora. 7 in summitate calami ei⁹ est semen duabus vel tribus tunicis vesti tum ex quibus exeunt ariste similes capil lis in subtilitate.

¶ Operationes.

A ¶ Galie. vj. sim. far. capit. de egilops Sapor eius est acutus parum 7 acris Et virtus eius est dyaforetica. sic q; resoluit apostemata dura. B ¶ Et confert fi stulis que fiunt iuxta oculuz. que egilope vocantur: C ¶ Et quādo fit cū ea em plastrum cum farina curat scabiem et re soluit apostemata dura. Est autē vtcūq; stipticitatem habens vt 7 diarijs que se cundum ventrem ꝓferat. D ¶ Et idez libro primo de cibis. ca. de auena Auena est cibus subiugalium non hominū. nisi forte alicubi famescentes extreme cogan tur ex hoc semine panem facere. Extra fa mem autem per aquam elixum comediť cum vino dulci. aut melle ꝓsimiliter cyfe Caliditate autem sufficiente participat consimiliter illi q̄uis nō similiter illi du rum existens propter quod alimentū mi nus exhibet corpori. Et aliter autez in de lectabilis est. quia ex ipso fit panis nō ta men retentiuus ventris aut ꝓuocatiuus vt pus sed in medium secundū hoc ordi natus est. E ¶ Sera. Mollit duricies Et ideo ad egilopas farina eius catha plasmatibus cōmixta congrue facit. F ¶ Item eius succus seruatus admixt⁹ farine sextarij in paniculos redigitur. et iterum resoluitur aqua in succi qualitatē quoniam vsus eius est necessarius. vires aūt habet leniter 7 efficaciter relaxantes Et ad omnes tumores facientes.

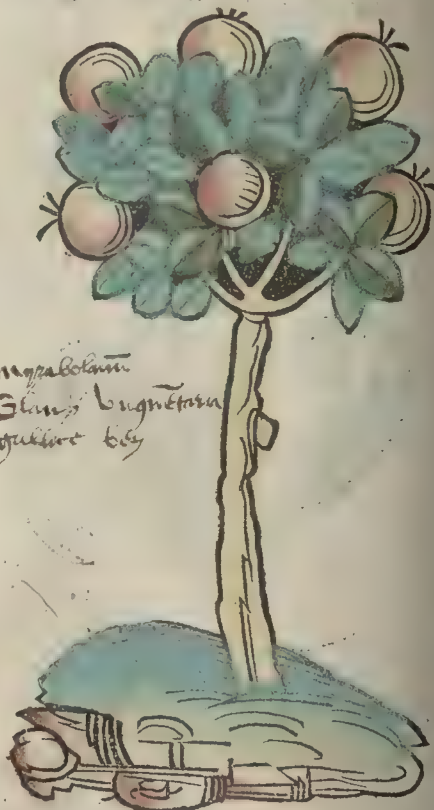

Ca. liij.

Auricula muris. Auicēna. Auricu
la muris est herba virtuti herbe q̄
vitrum abstergit̄ similis. Et hoc
nomē absolutum est duabus herbis qua
rum vna est quam nominat Galienus ha
bens malue odorem: ⁊ nō hn̄s duriciam:
Alteram quā nominauit diascorides esti
mans q̄ sit similis volubili: nisi q̄ habet
folia minora compata ad ip̄m. Et est her
ba expansa sup faciez terre: puas stipites
habens. domestica bona sine odore: nec
habens saporē fortē. flores azulinos hn̄s
huius semen assimulatur semini coriādri
Et yrundines ex ipso edunt: Est autē cali
da ⁊ proprie cuius origo nō est aque pro
pinqua. Juuamētum eius est (vt ait mu
saiach) iuuamentum absinthij. et est res
q̄ non est mōstrata simul in duabus plan
tis Que nota est ex eis (teste galieno) fri:
est ⁊ hu. in gradu p̄mo. Altera vero est ex
summa medicinaꝝ calidaꝝ: In prima vo
est stipticitas Altera est desiccatiua rubi
ficatiua.

Operationes.

A Galie: Spinas ⁊ surculos extrahit
⁊ plagas adherere facit Cōfert epilentie
bibita Torture. q̄z sternutatō e facta ex ea
Et eius sternutatio cerebꝝ mūdificat:
B Succus eius curat oculoꝝ caligies
Cōfert ydropicis ⁊ calculosis ⁊ epaticis
C Et herba ip̄a contusa. ⁊ sup vulnus
imposita attrahit infixa corpi D Ga
lie. Succus istius herbe flegma purgat
pter eandem causam. E Et vniuer
saliter loquendo siccatiuam habꝫ vtutē.
quapter etiā vulnera solidat. Et putres
centibus confert:

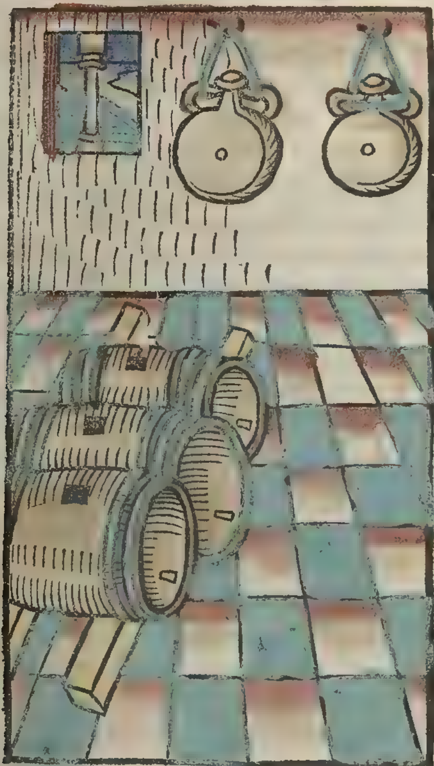

Ca. liiij.

Azedar vel azedarach est arbor ha
bens fructū similem nabach. ⁊ no
minant eum Judei mirabolanū.
Et est arbor magna. fructus eius calida
in scdo ⁊ sicca in fine p̄mi. Fructus ei⁹ sim
pl'imū ē mal⁹ stōacho. ⁊ fortasse iterficit:

Operationes.

A Flos eius aperit opilationē cerebri Radix eius cum vino interficit pediclos B Et auget capillos.

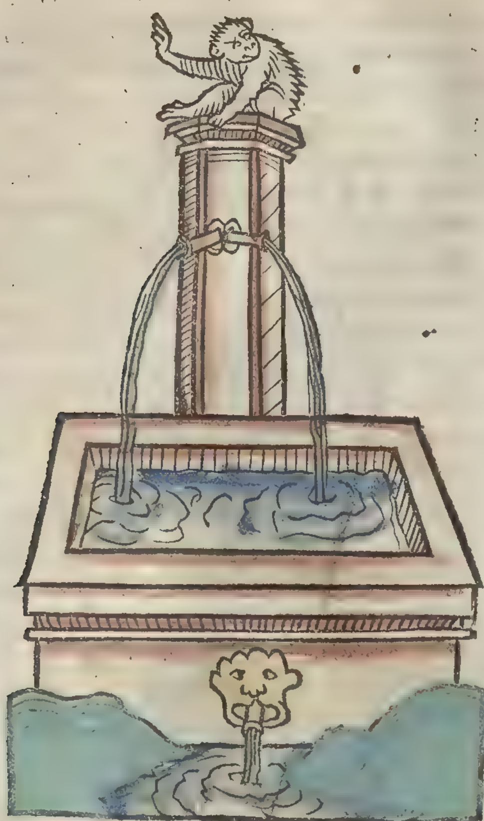

Ca.lv.

Acetū. Sera.li.aggre.ca.thal auc. galieni Substantia aceti est subtilis composita ex caliditate ꝛ frigiditate.nisi quia frigiditas est amplior in eo q̄ caliditas. Et desiccat in tercio gͣdu prope finem quando fuerit antiquū. Et est nociuum neruis. Galienus. viij. sim. farmacarum. capitulo oxos secundum translationem grecam. Oxos.i. acetum mixte substantie existere. scilicet ca. ꝛ fri. Ambabus subtilibus partibus superat vero caliditatem frigiditas. siccatiuū vero sufficiēter est hoc farmacum. vt sit tercij gradus iam completi qn̄ est forte.

Operationes.

A Dyasco. Acetum infrigidat et stipticat. Et est bonum stomacho. ꝛ ꝓuocat appetitum ꝛ abscindit sanguinem a quocunqꝫ menbro fluat. si bibatur aut fiat sessio in eo. B Et coquitur cum cibis ꝛ cōuenit cursibus superfluitatū ad ventrem C Et quando infunditur in eo lana non lota aut spongia curat apostēata in principio ipsorum. D Et restringit matricem egressam aut anum exeuntem. Et stringit gingiuam sanguinolentam E Et confert vlceribus fraudulentis ꝛ herisipile. ꝛ formice. et scabiei vlcerose. ꝛ impetigini. ꝛ emorroidibus et panaricon. Et abluuntur cum eo vlcera fraudulenta. F Et quando miscet̄ cum pauco furfuris. ꝛ ponitur tepidum super podagram cōuenit. G Et qn̄ coquitur cum melle ꝛ linitur cum eo liuor qui fit sub oculo aufert eum H Et qn̄ infunditur spongia in aceto que prius fuerit infusa in oleo rosaꝝ ꝛ apponit̄ fronti conuenit sode ex calore solis I Et fumus eius conuenit grauitati auditus. et tinitui aurium. K Et quando distillatur in aurem occidit vermes q̄ sunt ī ea L Et quando bibitur calidū confert accipientibus medicinas venenosas. M Et quādo bibitur cum sale obuiat nocumento toxici N Et quando bibitur eradicat sanguisugas que adheserint gutturi. Et conuenit tussi antique. Et quando bibitur calide ꝯuenit asmati O Et quando fit gargarismus cum eo abscindit cursus humorum venientium ad guttur. P Et conuenit squinantie ꝛ casui vuule. Et collutio oris cum eo ca. conuenit dolori dentiū. Q Paulus capitulo de aceto Fricatio eius cum sale circa volas manuum ꝛ pedum valet contra frenesim ꝛ litargiam

Ca.lvj.

Aqua. Ypocras in li. de aere et aq. Aqua que in altis locis siue pulilulentis exurgit mōticulis aquarum optima et saluberrima saporata: talis vo multa vini pmixtione indigēs: est hieme calida; estate vero frigida. Similiter qz ille q̄ pfundiusculo exurgunt fonte quarum etiam melior ea que ab ortu solis et maxīe estiuo tempe decurrit alba perspicua. atqz pculdubio est odorifera. que vero lenta est et grauis putrefactiua Oportet aūt te esse attentum circa vtutes aquarum. vtpute que diuerse in sapore et pondere sunt; de hac eñi que turbidi. q biberint eorum vētres calidi ac tumidi fiunt.

Operationes

A. Ypo. Corpa mac̄ cubiti spatl'e tenues similiter facies q̄m maxime tamen ad splenem confluere cogitur. vnde malus sanguis pcreatur illam non bibētes mul ta suphabundant cōmestione. H Esuries illis pseuerat atqz crescit. et sitis similiter; supiora ventriū et media inflantur. quapropter catarticis fortius illis vtendum est. qui hac egritudine hieme et estate continent accidit illis aqua citrina et intereunt. E Estate vero dissinteria lienteria lōga et quartana laborāt. q morbi naturam puertunt et mutant. et in aq̄m cadunt citrinam et peunt iuuenes illorum pulmonis dolore; alijs quoqz passionib' eorum mentes pturbantibus affligūt. senes acuta fe; et ardenti ex ventrium pstrietiōe accidente vexantur; Mulieribus apostemata de genere albi fleḡtis innascuntur neqz concipiunt vel parturiunt. nisi cum magna difficultate atqz molestia. corpa eorum magna et grossa quanto plus in lōgitudine pceduntur tāto graciliora fiūt menstrua vero iuxta q oportet fluunt. pueri hernia viri causone cruriūqz vulneribus infestantur. Sed qui huiusmodi nature sunt his vitam impossibile est extēdi sed intempestiua senecta pripiunt. S Mulieres vero grauide vident. cum vo tempa partus adueniūt Uteri fetus inanes tumore relaxant cuiusmodi passione detenta matrix quecunqz aque citrine coadunatione intumuerit laborat; ad hāc itaqz q̄ prediximus aq̄ pertinens est. et ea q̄ a calida terra surgit. aūt frigido metallo vel ere siue argento vel auro siue sulphure aut aliūe. E Aque pluuiales leues et soporate ac lucidissime sunt. nam sol quod subtilius atqz leuius in attrahēdo assumit. Aque pluuiales cito putrēt. malumqz exalant odorem. quare enim ex multis congregate sunt aquis Ideo leuius alijs putrescere solent ac mutari. F Aqua niualis vel glatialis omnis mala est postquam semel fuerit congelata nunquam in pristinam conuertetur naturam quicquit est saporitum et leue et clarum fuerit aut purum id totum gelu aduenīēte recessit. quod vero turbidum remansit.

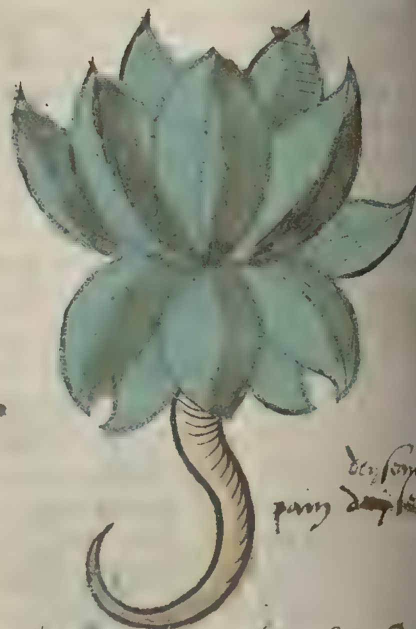
G ¶ Et sic poteris pbare. si eni aquam in vase ad mensuraz positam sub gelu cogelari dimiseris cunqz congelata fuerit in sole vl in quolibet calido liquefactam remoueas eadem mensura multo minus inuenies esse similiter autem de gelu et niue. omis aqua de niue et similibus peior est omni aqua. H ¶ Aqua frigida debet dari digesta materia. I ¶ Aui. quarto canone ca. de cura fe. in generali. Aqua frigida iuuat in digerendo. Aui. eodem libro. Aqua calida citius cogelat q frigida. Auicenna pmo cāone doctrina secunda fen. secūda. summa prima ca. tercio Aqua frigida non debet dari si est humor crudus et grossus. Auicenna. de cura fe. in generali Aqua frigida digerit humorem colericum. Auicēna eodē loco Aqua non nutrit. Auicenna pmo canōe fen. secunda. doctrina scda. ca. xvj. Sine aqua non potest esse complementum rei nutrite. K ¶ Auicēna eodem loco Aq currens et discooperta est melior aqrum. Auicenna eodem li. Melior est aqua que super petras vadit q que super lutum. Auicēna eodē libro. Quāto aqua magis longatur a suo principio tanto melior est Auicenna eodē loco Aqua que est estate frigida hieme calida est melior. Auicen. eodem loco. Aqua cocta minoris inflationis et velocioris descensioris. ¶ L Auicenna eodem loco. Aqua pluuialis et spetialiter que in estate colligitur et cū sunt tonitrua est intra meliores aquas. Auicenna eodem loco. Aqua pluuialis impedit pectus et vocem. Auicenna eod loco. Aque puteorum deteriores aq sunt Eodem loco. Quedam aque generant flegma. et quedam coleram Eodem loco Aqua paludum ad apostema splenis et ydropisim perducit. Eodem loco Aque non currentes quocūqz modo fuerint nocent stomacho. M ¶ Auicenna eodē loco. Aqua calida corrumpit digestionē et non tollit sitim illico. Eodem loco. Aq multum calida iuuat in colica et splenis ventositate. Eodem loco. Aq nō nutrit.

Auicēna primo canone fen. pma. doctrina tercia. ca. iiij. N ¶ Aqua debet exhiberi materia existenti digesta et vtute forti. Galienus. vj. terapētice. ca. ij. Aq tepida facit nauseam. Aui. pmo canone fen. tercia. doctrina secunda. ca. viij. aq multum calida constringit cutim. ¶ O Galienus. vij. terapentice. ca. ij. aqua frigida nocet defectis. Galienus eodem loco. Aqua tepida mollit corpus. et humectat et delectat Galienus eodez loco. Natans immoderate in aqua alūinosa constringit cutim et transpirationes intus cōstringit et si sunt fumose generat fe. Galienus. j. de ac. et mor. capi. j. Multi in frigida aqua balneari mortui sunt antequam domum venirent. Galienus eodē libro. ca. iij. aqua frigida conueniens est colericis tempe sanitatis et tempe egritudinis et hoc si fuerint consueti corpi inconsueto nequaq dare nisi pus venerit ad sanitatem. P ¶ Galienus. viij. tera. ca. iiij. Si timeas dare aquam frigidam corporibus colericis propter inconsuetudinez suadeo q non debeas dare. Q ¶ Auicenna primo canone. fen. ij. ca. xvj. doc. ij Terree aque splenem resoluūt. et non coire volentes adiuuant et aeree corruptōni complexionis vtiles existūt. Dyascorides ca. de aqua. Aquarum omniū natura frigida est et humida. Aqua que de lapide emanat leuior et limpidior est ventrem et vrinam procurat. R ¶ Aqua que de paludibus argilosis emanat grauior est aqua cocta salutem corporis operatur et multum medetur. Et quia in omibus infirmitatibus aqua est necessaria. Inter omnes aquas pluuialis optima est. et leuis et dulcis et facilime digeritur. Cito enim calefit. et cito infrigidatur. ¶ S De fontanis aqua eligitur illa que ad solis ortum tendit et meridiem et de montibus caluis exit. Hec enim ppinquat pluuiali. que vero contra occidentem currūt et septētrionem pessime sunt. aque petraz in vesica et renibus curant. et mulierem sterilē faciunt. et corpori torporē et rigorē

de Spargub [?] ... capto 523

nimium. menstrua stringunt inhibentes egritudini sudorem prorumpe vel fluxū ventris vel nauseam: T ¶ Dias. ca: de aqua marina fm translationem grecam Aqua marina virtutem habet viscidam ꝛ termanticam ꝛ cacostomaticū vētrem turbat: flegma deponit. V ¶ Colera vero facta ꝛ fomēto adhibita apostemata de alto educit. Duricies spargit: omibus dyaforesim prestat Neruoꝝ causas componit: Tumorem mãmaꝝ compescit X ¶ Inuenitur etiã aqua sulphurea aluminosa ꝛ ferrea que habent virtutem eaꝝ a quibus recipiunt denominationes.

¶ Ca. lvij.

Arba Jouis. Jsido: li: ethimolo. Barba iouis ipsa est sp viua. Sꝫ barba iouis ꝛ sticados citrinum idē est Vñ quidam ait: Barba Jouis sticados sed sp viua iouis barba. Platearius Barba iouis fri. in. iij. gradu sicca in. ij. Et dr̄ sp viua q: sp viridis reperit̄ Itaqꝫ viridis multe efficatie est: Et in medicis poni debet: Exsiccata vero nō: Virtutē habet infrigidandi ꝛ alterandi.

¶ Operationes

A ¶ plagelle in succo eius ꝛ aceto ł agresti intincte valēt ↄtra calefactionē epatis epytimate: B ¶ Cōtra dolorem in calida causa in pncipio valet ipa herba trita ꝛ supposita. C ¶ Cōtra apostemata calida valet ad materiei repcussionē. licꝫ postmodū obsit ↄstipãdo materiã. ¶ D Contra ignis vel aq̄ vsturas. fit vngentū

ex succo eius eius ꝛ oleo roseo ac cera: E ¶ Cōtra fluxum sanguinis e naribus quod fit ex ebulitione sanguinis in epate ac venis in iuuenibus, et in estate plagel la in succo eius ac aqua rosaꝝ intingiť ac fronti ac timporibus ꝛ gutturi supponiť F ¶ Actor Est autē barba iouis species minor acidule: G ¶ Macer Adiuuat auditus mire pellitq; dolorem. Altera vero minor species est istius herbe Quā sempꝰ viuaz dicūt. qm̄ viret omī Tpe bar ba iouis vulgari more vocať. Esse refert ꝑdcē silem plinius istā Nec minus hanc predictis posse iuuare. ꝛc.

¶ Ca. lviij.

Barba siluana est plantago aqua tica. q̄ iuxta aq̄s nasciť: cuius folia sunt oblonga in acutū tendentia erecta sup aq̄ similis folijs plantaginis nisi quia non sunt ei caste apparētes sicut plantagini;

¶ Operationes.

A ¶ Uñ in dinamidijs scribit galienus ca: de curis genitaliū valere ad impgnā dum: B ¶ Et idem dicit eodem li: de epilētia. q barba siluana est centūneruia aquatica. ꝛ poniť similiter barba siluana in antidotario galieni minori. in quodā medicamine quod incipit medicamē ad concipiendum.

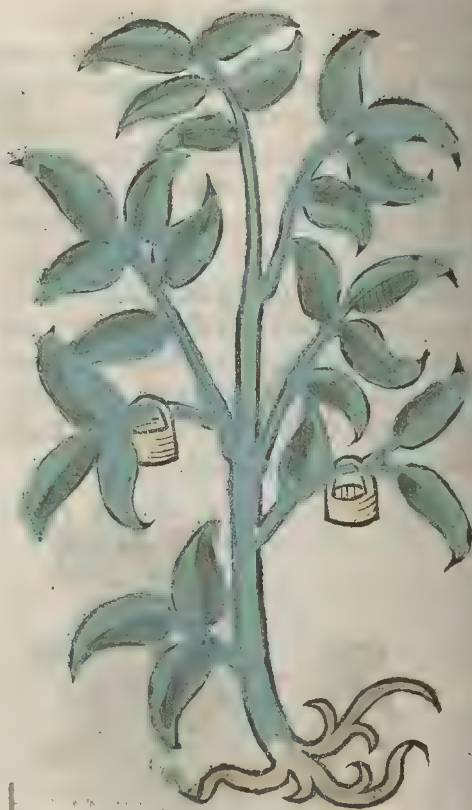

¶ Ca. lix.

Balaustia est flos maligranati ca ducus qñ dyas. vocat quitinū ca. de malognato fri: est ꝛ sic. in. ij. g. Sera. li. aggre. ca. bulitiar. i. balaustia ꝛ ē flos maligñati: ꝛ ex malisgranatis. q̄daz sunt domestica: quedam siluestria. ꝫ flos siluestris dr̄ balaustia quaꝝ quedaz inue nitur alba quedam purpurea: ꝛ quedam rosacea. Auicenna li. ij. ca. de balaustia. Balaustia flos est granati siluestris per sici aut egiptij: Et ip̄a quidē qñq; est ru bea qñq; alba. ꝛ qñq; rosea. Et succi eius natura est sicut succi barbe hircine. frigi da est in fine primi gradus sicca in scdo.

Galienus.vj.sim.far.ca: balaustiũ. Balaustium est flos maligranati siluestris. qualis domestico vicinus vehemẽter ãt stipticat gustum nec non desiccatiue ꝛ stiptice virtutis est. palam quoqꝫ ꝙ est grossarum parcium si recolamus dicta in quarto horum monumentorum: cum ostentabamus omne stipticum terrestre esse et frigidum. Nullius autem alterius saporis habꝫ indiciũ. Et ideo ponet vtiqꝫ hoc aliquis siccare et infrigidare non debiliter. siquidem non male ostendebat̃ a nobis in q̃rto hoꝝ monumentoꝝ inesse stipticitatem terrestribus et frigidis corporibus. deinde ꝛ apparẽtia testaur̃. Etenim si pãi atritõibus et alijs vlceribus id apponas citius quidem videbis ad cicatricem procedere. hinc estem̃ ꝙ in emittentibus sanguinem ꝛ dissinterijs adhuc in fluxibus qui in ventre et matrice non est aliquis medicoꝝ scribentium curatiuum negotium cui nõ vtatur hoc farmaco.

Operationes.

A Sera. Balaustia incarnat ꝛ strigit ꝛ curat tenasmonem. Et consolidat vlcera intestinorum. Et confert sputo sanguinis ꝛ fluxui intestinorum. Et ꝯfert ad omnia ad q̃ cõfert ypoqstidos. Auicenna Balaustia est cõglutinatiua. ꝛ retinꝫ om̃em fluxum sanguinis ꝛ generat melãcoliam. C Et est bona gingiue sanguinolente. Et ꝯsolidat plagas ꝛ vlcera antiqua. et albocor et ꝑcussionem puluerizata desuꝑ D Et firmos efficit dẽtes motos. E Et prohibet fluxum sanguinis. Et stringit fluxum intestinoꝝ Et fluxum matricis sanguinem Loco eiꝰ ponitur cortex glandinis. ꝛ caput g̃nati.

balsem

Ca.lx.

Balsamus. Dyascorides ca: de balsamo Balsamus arbor est similis licij. ꝛ in eodem statu aut piracanton. folia habet similia rute sed paulo albiora ꝗ semꝑ viridia existentia. flores nõ caducos h̃ns. Nascit̃ soluꝫ in India curtibus vel locis humidis. est em̃ arbor tenera ꝛ aspera oblõga. stipitem h̃ns similem viti. Arbor dicit̃ balsamus lignum xilobalsamum semen carpobalsamũ. lac vero vel succus balsamũ. Hic vo fruttus optimus est. qui est recens atqꝫ vehemẽs odore sincerus serenus. leuis mordẽs atꝫ mediocriter linguam redarguens Adulteratur autem ciprino oleo aut lentiscino aut balsamino siue mirtino vel melle mixto. quod leuiter ꝓbatur. quia aqua in q̃ dum missum fuerit oleum supnatãs balsamum fundum petens est balsamũ puꝝ vestem non maculat sup asperũ. cuius tãta vis esse dr̃. vt si sol incãduerit in manu

teneri non possit. preterea arbor nimis ē cali, ⁊ sic: extenuans succus autem subtilior est virtutis. Opobalsamum quod appellatur lacrimum est arboris que est similis malogranato vel licio ramosa: ramis tenuibus ⁊ exalbidis in India tantūmodo crescit: Aliqui tamen dicunt et in India nasci fructū hꝫ quasi obrotundū contra medium quasi ventrosum ad capita vtraqꝫ deductum rubicūdum. valde grauem ⁊ plenum: et si frangitur simile melli est. Et si masticatur simile est piperi mordens ⁊ suauiter redolens quod carpobalsamum dicitur: Huius autem arboris lacrimum colligitur diebus canicularibus secundum alios vero tempore autumno. Inciditur autem truncus huius arboris per loca ⁊ ramuli ipius: Et sic supponuntur vasa (vt presens figura arboris ostendit) que lacrimum fluens recipiat. Cuius est optimum recens sincerum ⁊ exalbidū ⁊ odore acutum. leniter linguam submordens: sequēs est colore subrufum: Et quasi glutinosuꝫ: tercium est tenuium partiū valde ⁊ perlucidum: Omne autem balsamum quod vetustatem recipit fit rubeuꝫ ⁊ resinatum ⁊ siccum: Quod autem optimum est sincerum est quodqꝫ in aqua mūda stillatum non protinus diffunditur, sꝫ magis desidet: ⁊ postmodum totam aq̄ albidam facit: ⁊ lacti admixtum Illud in caseum stringit vt coagulum: quod enim sincerum non est. in summo aque diffunditur et supernatat. et vt oleum quasi stillam ostendit. Sciendum ꝙ balsamus dicitur arbor balsami. Balsamum vero dicitur oleum vel gummi quod melius est dicere: Nam nō est oleum vere quod probatur multis exemplis. Primo eo ꝙ videmus adherere labijs vulnerum. Et facile de panno eo infecto lauatur: Similiter dyascorides dicit ꝙ in aqua iniectum petit fundum postmodum dissoluitur: ⁊ totam aquam albam facit: ⁊ propterea vocat ipsum lacrimum: Item lignum eius vocatur Xilobalsamum. Et fructus vocatur carpobalsamum Multis modis sophisticatur. Quidam vendunt terpentinam pro opobalsamo. quidam admiscēt parum balsami terpentine. et ita habet odorem balsami. Alij accipiunt succum lemoncelli: vł foliorum citri ⁊ admiscent terpentine ⁊ addito croco orientali Calefacit ⁊ desiccat in. iij: gradu

¶ Operationes.

A ¶ Opobalsami. ʒ: j. datus cum vino superfluitates matricis mundificat. fetū mortuum educit ⁊ mēstrua prouocat bōbace intincta ⁊ supposita conuenit. et dissuriam ⁊ stranguiriam: et lapidem vesice: si etiam fuerit opilatio ex frigido. humore detur cum vino vel virga prius madefacta ex aqua calida erecta inflata iniciatur cum oleo mustellino vel nardino.

B ¶ Contra omnes passiones capitis venientes ex frigiditate detur cū appropriato aliquo passioni conueniente.

C ¶ Contra quartanam ⁊ cottidianam facta prius purgatione detur cum vino.

D ¶ Contra timitum aurium ⁊ humiditate parum instilletur: Contra dolorem dentium ex parte dolenti aliquantulum in aurem distilletur:

E ¶ Corpa mortuorum incorrupta conseruat. quia quantum dissoluit: tantum consumit

F ¶ Sera: auc: galie. Opiū balsami est bonū ⁊ substantia eius est subtilis ⁊ virtus eius est q̄ calefacit ⁊ desiccat in secūdo gradu balsamū qꝫ est subtilioris v̄tutis q̄ꝫ arbor granū, v̄o eius est maioris subtilitatis q̄ꝫ oleum.

G ¶ Idē auc dias. Virtus balsami est que abstergit tenebrositatē visus Et aufert frigiditatē matricis: qn̄ fit nascale cū eo cū cera ⁊ oleo ⁊ expellit secundinam ⁊ fetum: ⁊ quādo fit inunctio cū eo prohibet rigorem. et mundificat vlcera sordida: Et quādo bibitur prouocat vrinam: ⁊ est bonum asmati:

H ¶ Auicēna. Balsamū aperit opilatōes ⁊ ꝯuenit vlceribus grossis. mūdificat vlcera ⁊ proprie cū yreos. ⁊ extrahit fracturas ossiū.

I ¶ Confert sciatice bibitum. et bibitur eius decoctio ꝓpter spasmū: cōfert visceribus capitis. ⁊ mūdificat caput ipm: ⁊ cōuenit epiletie ⁊ vertigini. K ¶ Abstergit pannū ipm ⁊ eiꝰ oleū: lignū eiꝰ. ⁊ ipiꝰ semen. ꝓferūt dolori vtrorūqꝫ lateꝝ ⁊ stricture anhelitus L ¶ Et dolori pulmonis: ⁊ cōuenit semen eius peripleumonie frigide. ⁊ tussi ⁊ similiter ipm oleum

¶ Ca. lxj.

Balsamita. i. sisimbriū Sꝫ sisimbrium vocaꝫ mēta aq̄tica ⁊ alio nōie vocaꝫ ballsamita: Dias. ca. ō sisimbrio ꝭm trāslationē grecā sisimbrion dr̄ cardaminon eo ꝙ cardamo agresti folia hꝫ siꝯa cū folia eius rotūda nascanꝫ sicut folia cardami agrestis cū creuerint scindunt se sicut eruca: Uirtus est ei ca. diuretica. Paulus ca. de balsamita ca. est ⁊ sic: in. iij: ꝙ. Aliud est domesticū aliud siluestre: ſꝫ domesticū nob est in vsu qḋ oībus est notū ṽtutē hꝫ diureticā dissoluendi ⁊ consumendi:

¶ Operationes.

A ¶ Balsamita crudū ⁊ coctū lētigines vultibꝰ tollit: ⁊ macłas emēdat si vna nocte īpositū fuerit ⁊ alia die locꝰ abluaꝫ aq̄ B ¶ Cōtra viciū pectoris ficū pultes ex faria ordei ⁊ aq̄ apposito puluere eiꝰ ⁊ dētur pacięti. C ¶ Cōtra frigidū reuma folia eiꝰ in testa calefcā sīne liq̄re ⁊ ī sacculo posita capiti supponaꝫ: vaꝫ vinū decoctionis eiꝰ ꝯ dolorē stōachi ⁊ ītestinoꝝ ex frigida cā. D ¶ Et opilatōem epatis et splenis: ⁊ vrinaliū viaꝝ. herba ipsa decocta in vīo ⁊ cataplasmā. soluit etiā stranguiriā ⁊ dissuriam: E ¶ Ualet etiā ꝯ yliacū dolorē. Et ꝯ dolorē factū ex vētositate: menstrua educit: cōceptū iuuat: matricem mundificat. fomētatio si fiat ex eo F ¶ Tenerositates eius in oleo mustellino vel saltem cōmuni decocte ⁊ supposite idem operantur.

Ca.lxij.

Operationes

Basilicon gariofilatum Ozimum idem siue vnū significant. Ozimū quoddam est gariofilatum quoddam est cōmune. et quoddā est latū plus alijs quod citrariū vocat̄. Ozimū gariofilatum est illud quod ab autoribus laudatur. Ozimū citrariū et quē vituperātur ab oīibus. Est eñ ozimū gariofilatum competens medicine et herba et semē. Cū aūt simpliciter ponit̄ in medicina semen debet intelligi. et potissime in electuarijs Sed in vngentis et in emplastris herba intelligitur. est ca. et sic. Et semen hʒ virtutem ꝯstringendi et ꝯglutinandi quod ptʒ ex eo. quia si ponatur in aq̄ statim ingrossatur et fit quedam ꝯglutinositas herba ipā ex aromaticitate habet virtutē cōfortandi ex qualitatibus suis dissoluēdi cōsumendi et abstergendi et mundificandi. Sera. li. aggre. ca. berengemisch est basilicon siue ozimū gariofilatum et folia ei9 sunt parua quorū color est medius inter roborem et glaucedinem. Huius herbe ē odor similis gariofilorꝫ et stipes eius est quadrangulatus cuius color est sicut color foliorꝫ ipi9 et semē ēminutū nigrꝫ. et colligitur in mēse Julij Et est ca. et sic. in fine scdi gdus. Dyas. ca. ozimū. Ozimū cuius virtutis sit penitus inter medicos opio est incerta Nam qui autore crisipo criminantur. Hij eius vitia ꝯcensent ꝙ sit stomacho inutilis ꝙ oculos ebetat ꝙ insaniam facit. iecori obsistat. Addūt ꝑterea si tritum lapide ꝯtegatur scorpiones gigni cōmanducatum. et in sole positū vermes creare pediculos enutrire. Afri. etiaʒ putant hoc esse psuasum ꝙ si opus eo die q̄ ozimū sumpserit a scorpione feriatur nō posse saluari. sed q̄ in diuersā et vera opinione sunt. hec oīa falsa asseuerant q̄n imo stomacho prodest. eo ꝙ inflationes eius dissoluit et facit alia iuuamenta que secundum ipsum inferius dicent̄.

A Contra sincopim et cardiacam passionem detur aqua rosaꝝ decoctiōis herbe ipsius B Ad idem valet vinum decoctionis in quo herba ipsa stetit ꝑ noctem Ipa herba valet contra frigiditatē stomachi hoc modo. decoquatur in multa quantitate in vino sed melius est ī musto. et post decoctionem addatur vinum album in multa quantitate. tale vinum ē confortatiuum multum et aromaticum. et valet contra predicta. et contra indigestionem ex frigiditate. C Vinū etiam decoctionis ipsius herbe confortat digestionem. contra fluxum ventris ex frigiditate. semē ozimi cum modico puluere acatie decoquatur in aqua plu͏uiali et det̄ pacienti. D Ad matricem mundificandam. et menstrua prouocanda fiat decoctio eius in aqua et fiat fomētum et suppositoriū ex teneritate ipsius herbe. Succus ipsius herbe puluerizatus matricem mundificat conceptum adiuuat et menstrua prouocat. E Herba ipā decocta in vino et oleo et natibus et anchis cathaplasmata valet contra tenasmonem. F Galienus in libro de cibis capitulo de ozimo Ozimum scilicet non gariofilatum pessimi quidem chimi est. et propter hoc infamant quidam ipsum dicentes. si tritum inmittatur olle vacue celerime generat in paucis diebus scorpiones et maxime quando in sole quis quolibet die calefecerit ollam. sed hoc quidem cacochimum est. et malum stomacho et indigestibile. Olus vero ita dicemus ipsum est calidum in secundo gradu. Et habet humiditatem non naturalem. G Et idem. viij. simplicium farmacarum capitulo penultimo. Basilicon scilicet nō gariofilatum ex secundo est gradu calefacientium habet autem caliditatem superfluā vñ nec vtile ītra corpus assumptū cataplasmatū vo exteri9 vtile ad ꝯsumēdū.

ijb ¶ Almansor tractatu tercio capitulo Albetharogi quod exponit ozimū siue basilicon nō gariofilatum cali. est quod ⁊ dolorem efficit capitis ⁊ male nutrit cꝰ comestio vtentis visum turbat qñ eo multo vitur. Sperma ꝗȝ aut lac desiccat: ori tamen stomachi cōfert corroborat eñ ipsum atqȝ cordi auxiliatur. I ¶ Sera: Ozimū gariofilatum confert stomacho. ⁊ facit digerere cibum grossum: ⁊ confert epati ⁊ cordi. ⁊ aufert tristiciam et sollicitudinem: ⁊ odoriferas facit eructatōes ⁊ aperit opilationem cerebri.

¶ Ca.lxiij.

Branca vrsina herba est: cuius folia sunt magna sicut folia caulis ſȝ incisa sicut branca vrsi. in medio eorum oritur stipes. in cuius capite sunt multi flores spinosi conclusi: ca. est ⁊ hu. in .ij. gradu. Uirtutem habet mollificandi ⁊ maturandi ⁊ leniendi.

¶ Operationes.

A ¶ Contra ariditatem mēbroꝝ ⁊ viciū splenis fiat vngentum ex branca vrsina contrita ⁊ macerata diu in oleo ⁊ colature addatur cera ⁊ fiat vngentum contra vicium matricis ex frigiditate et ventositate. B ¶ Recipe succi brance vrsine ℥.iiij. herbe sauine. saluie. maluaꝝ. maiorane. rosmarini. pulegij. arthemisie. absinthij. abeotani. ana. M. ij. gariofiloꝝ: ℥.iij. cinamomi ʒ.ij. spiceꝝ.iij. cimini ℥ j. picis grece ʒ.j. galāge ʒ.iij. thuris. masticis ana ʒ.iiij. boli ℥.j. cere albe ℥.iiij vini greci lb.iij. lardi scrofe rotulū.j. predicte herbe pistentur cum lardo p̄dicto deinde ponantur sup ignem cum vino ⁊ succo predicto donec coquatur vsqȝ ad cōsumptionem vini. deinde coletur ⁊ iterū resoluatur in igne ⁊ addita cera eliquata ponantur species predicte ⁊ dimittantur coagulari ⁊ vngatur venter.

31

Ca. lxiiij. Betonice

Betonica. Galienus. vij. sim. far. capi. cestrum siue cestrō. Cestrum grece latine dictū betonica virtutem habet incisiuam sicut ostēdit gustus amara est ⁊ subacris hec herba sicut indicat. Betonica ca. est ⁊ sic. in pmo gradu: cuius folia precipue viridia competunt vsui medicine. exiccata etiam multe sunt efficatie. vnde cum inuenitur in receptionibus folia ponēda sunt. Sera. li. aggre: capitulo Bastarem auc. dyas. Bastarē id est betonica herba est que nascit̄ omni anno habens virgam subtilem. cuius lōgitudo est vnius brachij aut plus ⁊ est q̄drangulata ⁊ habet folia mollia ⁊ longa similia in sua figura folia arboris gl'adiū in scissuris suis bonum odorem habētia Et folia que sunt ꝓpinqua terre sunt maiora alijs. ⁊ in summitate virge est semen collectum in se prope collectionem spice frumenti. ⁊ assimilat̄ satureie. folia eius colliguntur ⁊ desiccantur ⁊ sic seruantur Nam q̄ ex eo plurimum administratur sunt folia ⁊ habꝫ radices subtiles sicut radix ellebori. Dyascorides ca. vectonicon Secundū translationem nostram vectonica herba est om̄ibus nota virgas hn̄s tenues ⁊ longa vnius cubiti. ⁊ quadrata folia lōgas ⁊ tenuia obrotunda ⁊ diuisa ⁊ odorata. Radices et folia sunt ei infinita. semen eius est vt spica simile timbri. folia eius collecta siccātur et vsui necessi sunt. Radices hꝫ tenues sicut ellebor⁹.

Operationes.

A Ad dolorem capitis factum ex frigida causa fiat gargarismus ex colatura decoctionis betonice cum stafisagria in aceto. si fiat vitio stomachi detur vinum decoctionis betonice. B Cōtra dolorem stomachi detur decoctio ipius cum succo absinthij cum calida. si adsit vehemens constipatio. vt in yliaca passione precedente cristeri. C Fiat idem remedium ad matricem mundificandam ad conceptum adiuuandum fiat fomentum ex decoctione eius: fiat etiam suppositorium Detur etiam electuarium confectum ex puluere ipsius ⁊ melle. D Serapion auctoritate galieni. Betōica incidit ⁊ abstergit humores grossos frangit lapidem renum. ⁊ mūdificat ⁊ abstergit pulmonem ⁊ prouocat mēstrua. ⁊ confert epilentie ⁊ curat cicatrices neruoꝝ et lacertorū. E Dyascorides Radices eius accepte in potu cū hydromelle. nauseam prouncant. folia eius dantur ad cōquassationes ⁊ de alto cadentibus medētur F Et offocatiōes stericas soluūt ℥. j. cum mulsa accepta Morsus venenatos cum vino bibita saluberrime curat. G Epylenticis cum aqua bibita maximum presidium est. Epaticis ⁊ spleneticis cum oximelle. ℥. j. accepta effectum sanitatis exhibet. digestionem celebrat. H In fractura capitis herba contusa ⁊ super caput vbi percussio est imposita vulnus mira celeritate glutinat Et id melius fit si trita recens imponatur. Est aūt sibi vis data vt ossa fracta extrahit

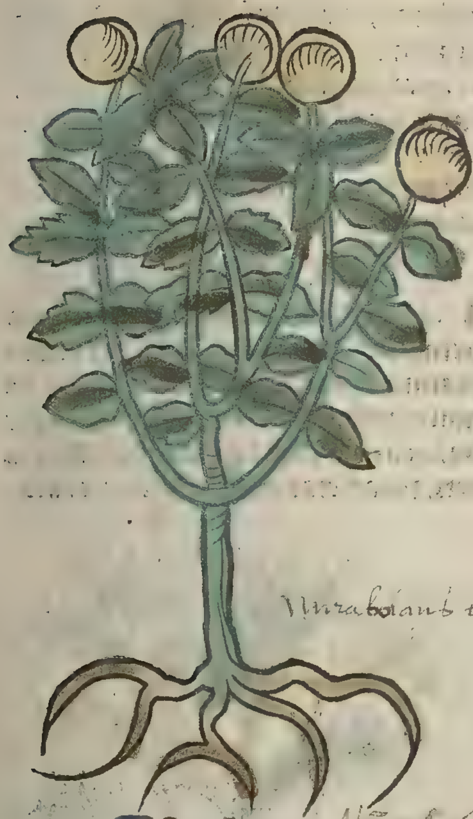

Ca.lxv.

Bedeguar siue Spina alba: Auicē na: li. ij. ca: bedeguar; Bedeguar est spina alba: ⁊ est similis camele onte albe: verumtamen est vehementius alba: et habet longiores spinas; similan turq₃ eius spine folijs amomi: verūtamē sunt subtiliores: ⁊ vehementius est alba. ⁊ eius quidez stipes ꝑuenit vsq₃ ad duos cubitos. ⁊ eius flos est purpureus. Et se men eius est sicut semen cartami. verum tamen est vehementioris rotunditatis. ⁊ in radice ip̄ius est infrigidatio ⁊ exsicca tio cum resolutione quadam. Semen ꝟo eius est calidum ⁊ subtile: Et dixerūt qui dam ꝙ tota est calida valde; Et in ip̄a est virtus resolutiua ⁊ aperitiua. et proprie in semine eius; Et in ea est retētio fluxus sanguinis. ⁊ eius r̄tentio est equalis; Pli. ca. de acantisleuce. i. bedeguar et est car dus cum aculeis in folijs albis est fri. in. j g̃. ⁊ medius inter hūiditatem ⁊ siccitatē;

Operationes.

A Bedeguar confert fluxui ventris. ⁊ debilitati stomachi; et abscindit fluxum sanguinis: Et apponitur exterius sicut em plastrum ⁊ destruit apostemata mollia B Et quando fit collutio oris cum aq̄ eius in qua coquitur. confert dolori den tium Sed seminis eius substantia est sub tilis: ⁊ ꝯfert hūtibus spasmum quādo ip sum bibitur: C Et confert sputo san guinis. ⁊ dolori stomachi ⁊ fluxui ātiquo ⁊ ꝓuocat urinam: ⁊ delet apostēata fleg matica. D Et qn̄ bibitur semē eius confert pueris hūtibus spasmū. Et qn̄ su spenditur super animalia venenosa amit tunt toxicū. E Dyascorides. Radix eius bibita emoptoicis ꝓdest. sciaticis ⁊ stomaticis fert opem. Tumores om̄es in cathaplasmatibus spargit F Elixa tura eius dentium compescit dolores. se men eius bibitum cōtractos infantes sa luberrime curat. morsibus venenatis oc currit. G Et qui eam in collo porta uerit incursum serpentum non timet. Ra dix desiccat mediocriter. Et stiptica est ⁊ ideo ciliacos ⁊ stomaticos iuuat sanguis eductionem reprimit: et tumores vice ca thaplasmatis spargit. H Semē ei⁹ leptomeris ⁊ calide est virtutis Et putre factis menbris iuuat potatum ⁊ fluorem sanguinis medet̄: ⁊ sic intraneorū reuma tismum. J Item sessionibus q̄s gre ci eucatisma vocant. fluores matricis ab stringit. cathaplasmatibus miscet̄ cōstri ctiue medentibus: K Galie. Bede guar confert iliacis ⁊ stomaticis: emissio nem q₃ sanguinis cohibet. tumores etiaʒ cathaplasmata contrahit L Juuat etiam dentes dolentes si gargarizat̄ de decoctione. Semen vero subtilium ꝑciū ⁊ calide virtutis est. quare ⁊ spasmantes bibitum iuuat. M Auicenna Semē eius confert infantibus qn̄ bibunt ꝓpter corruptionem in motibus lacertoꝝ.

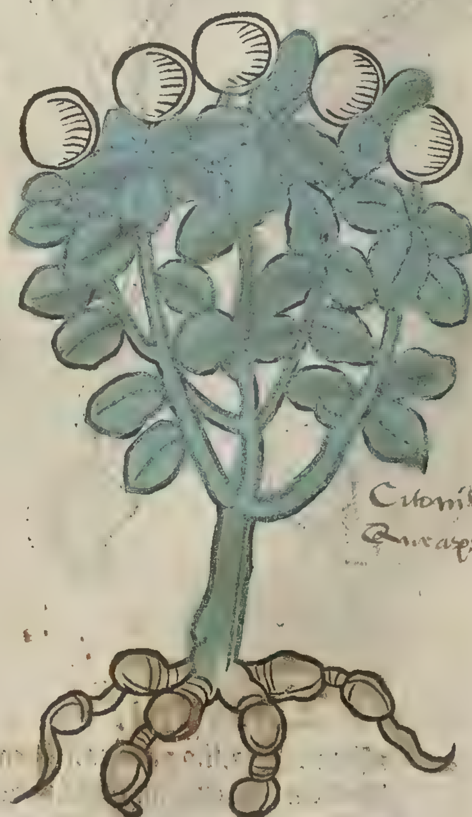

diti ex eis faciunt opatões mirabolanoꝝ non ꝯditoꝝ nisi qꝛ sunt debiliores eis ⁊ in belliricis maioꝛ est ꝑpetas in acumine ꝙ in emblicis. C ❡ Mirabolani emblici bellirici ⁊ kebuli mixti cum oleo amigdalarum dulciũ ⁊ cũ melle tingunt capillos coloꝛe nigro. D ❡ Jo. mesue. Bellirici educũt solutõe flegma. Et sunt ex reb⁹ valde confoꝛtãtibus cerebrum ⁊ neruos Et augent intellectum. E ❡ Et cõfoꝛtant coꝛ Et cõferunt tremoꝛi coꝛdis ⁊ mũdificant stomachum a putrefactione Et confoꝛtant ipsum Et sedant feruoꝛem in eo. Et auferunt sitim. F ❡ Et addunt in appetitum. Et sedant vomitum Hoc idem faciunt emblici. G ❡ Serapion Bellirici auferunt sitim sua frigiditate Et preparant stomachum. prouocãt appetitum. Et stringunt ventrem propter eoꝛum stipticitatem.

❡ Ca. lxvj

Bellirici. Sera. li. aggre. ca. belligꝫ Belligꝫ. i. bellirici ⁊ sunt de genere mirabolanoꝝ sunt fri. ⁊ sic. in fine tercij gˀdus ⁊ extinguũt acuitatem sanguinis ⁊ caliditatẽ colere. hoc idez mirabolãi emblici. vt hẽtur in ca. emblici. Jo. mesue ca. de mirabolanis Bellirici sunt ex medicinis bñdictis. expectaᵳ eñ ꝑ eos ꝯfoꝛtatio melioꝛes sunt grossi põderosi ⁊ dẽsi coꝛticis. fri. sunt in ꝑmo ⁊ sic. in scdo In eoꝝ opationibus ⁊ ꝑpetatibus sunt sicut emblici. Ubi sciendũ ꝙ mirabolani emblici ⁊ bellirici sunt ex alia arboꝛe producti ꝙ alie spẽs mirabolanoꝝ sicut apparet in ca. mirabolãi. Et ideo hic determinatur de istis In ca. vo mirabolani determinaᵳ de alijs spẽbus mirabolanoꝝ.

❡ Operationes.

A ❡ Bellirici hñt ꝑpetatẽ denigrãdi capillos ⁊ ꝓhibẽt casũ eoꝝ. ⁊ ꝯferũt emoꝛroidibus ⁊ ipi tũescũt in aq̃. B ❡ Et cõ

Ca.lxvij.

Bel vel Sel. Sera.li.aggre.ca.bel: auctoritate ysaac benaram. Bel est citonium Induin. ⁊ est fructus rotundus sicut auellana. non hn̄s corticē super se in quo est semen simile odore. Et est illud q̄ de ipso administrat̄. Et v̓tus eius est sicut v̓tus zinziberis ca. in. iij. gradu: ⁊ humectat in primo

Operationes.

A Sera. Bel. Subtiliat chimos grossos. B Et confert duriciei neruorum: C Et valet ventositati emoroidarum. D Et augmentum facit in spermate: ⁊ valet sicut sel. E Arbor eius vocat̄ dorsisahā. vt apparz in ca. ḡnati siluestris

Ca.lxviij.

Behem: Sera.li.aggre.ca.behem: Behem spēs eius sūt due: s. rubea ⁊ alba: Et sunt ambe vene in magnitudine radicis pastinace parue: quarum quedam sunt tortuose deferunt̄ ab armenia odor earum est bonus: et est in eis viscositas quedam ambe species sunt ca: et hu: Aui. li. ij: ca: behem. Behem sunt frusta aspera q̄ sunt radices exsiccate ꝯtracte: et sunt duarum spēcierum: quarum vna est alba ⁊ altera rubea est ca. ⁊ hu. in. ij: gradu:

Operationes.

A Sera: Ambe augmentum faciūt in spermate. B Aui: Behē est impinguatiuū. ⁊ ꝯfortat cor valde. ⁊ confert tremori cordis. ⁊ manifeste augmentat sperma. loco eius ponit̄ q̄ntum ip̄m est de turderi: ⁊ medietas ponderis lingue auis

Ca.lxix.

Ben vel balanus. dias: s̄m trāslatōnem nr̄am ca. balanus: i: ben. est semen arboris sil̄is arbori miricenuces hn̄s abintus. q̄s cū digitis cōfricaueris hūores eiciūt q̄ ꝯfectōibus miris ⁊ nobilibus multis miscet̄ ꝑ oleo: Nascit̄ vo in ethiopia ⁊ in arabia ⁊ in locis Indie.

Ipse succus melior est qui est recēs 7 odore plenus 7 albus. Sera. li. aggre. ca. Haben auc. dyas. Haben. i. granū ben. 7 est fructus arboris similis tamarisco. 7 ē fructus similis auellanis. medulla eius exprimit sicut amigdale 7 egredit aliqd loco olei. Et nascit hec arbor ī terris hababes 7 in babilonia 7 in locis arabū: 7 in terris palestine q nōiatur nitrā. Et melior ex eo est nouus plenus albus facilis excoriatōnis. Et idem auc. gal. Hec medicina defertur ad nos ex terris arabū 7 pigmentarij vtunt succo medulle ei⁹ loco olei et cōplexio eius est calida. Oleum eius extrahitur sicut oleum de amigdalis.

Operationes.

A ¶ Dyas. Ex eo. ʒ. j. bibita cū pusta splē siccat cū yris ylirica mixtus 7 in cataplasmatibus posit⁹ 7 mulsa adhibita dolores podagricos mitigat. B ¶ Aceto aūt mixtus lepras 7 maclas 7 pustlas corpis tollit. C ¶ Acceptus solutōes ventris facilē pstat. Expssus succ⁹ ei⁹ vtil' est vt asperdinē 7 pruriginē corpis mirifice purget. D ¶ Sera. Ben pfert ēpetigini 7 lētiginib⁹ q sunt in facie. 7 scabiei. 7 prurirui 7 egritudini cū q eleuat cutis cū aceto E ¶ Et attenuat duriciē epatis 7 splēis si eis supponat cū aliq far. ex desiccātib⁹ sz in succo ei⁹ est par stipticitatis. F ¶ Io. mes. Ben pvomitū 7 p ventrē educit fleg crudū 7 gssum. Et ē medicīa mirabil' ad colicā flegticā 7 vētosaz. G ¶ Aui. li. ij. ca. de ben. Ben est mundificatiuū 7 ppe eius medulla. 7 incisiuū hūiditatum gssar. Et apit cū aceto 7 q opilatōes viscerum. Et in arbore ipius est amaritudo et stipticitas. Et pter hoc est in ipa virtus cauterizatiua. Et eius cortex est stiptic⁹ plus. H ¶ Et oleū ipi⁹ non euacuat a stipticitate 7 in ipo raro est abstersio 7 incisio. I ¶ Semen eius confert lentiginibus magnis. s. 7 puis. 7 pāno. 7 morfee 7 vestibijs vlcerum. 7 similiter eius oleū K ¶ Et cōfert apatibus duris omibus: cum ponit in emplastris 7 vngentis.

Dermoch

¶ Ca. lxx.

Beta

Bleta. Isidorus. Bleta vel Beta alia candida. alia nigra: alia siluestris. Item greci duo genera faciunt nigram. 7 cādidaz. q pferūt parcissimi seminis appellantq soelon 7 est bleta agrestis. que est bleta lata que facta est sicut elleborus albus vt apparet p dyascorida. de ellebo ro albo. 7 ista vocat blitis. et licet dyas. faciat se motim ca. de bleta et de beta. error scriptoris fuit vel trāslatoris. Nā idē dicūt 7 debēt ptinuari illa ca.

Operationes.

A ¶ Gal. vj. sim. far. ca. bletū. Bletum ē olus comestibile fri. 7 hu. pplexionis in secunda māsione a tpata abstantia. ¶ B Et idem li. ij. de cibis. ca. de beta. Succ⁹ bete est mediocriter abstersiuus q et ventrem ad egestionē excitat. 7 stomachū aliqn mordicat. 7 maxime illor qcūq facile passibilē 7 sensibilē hūt ipm. et pter hoc ipm ē eduliū malū stōacho āpli⁹ pmestū.

C ¶ Alimentum autem ab ipsa modicũ magis idõ eum est q̃ malua ad opilatões que sũt epar. adhuc autẽ magis quando cum sinapi aut omnino cum aceto comeditur. ⁊ spleneticis eodẽ mõ comesta sunt bona medicina magis q̃ alimentum:
D ¶ Sera. li. aggre. ca. de bleta. Ex ea est alba ⁊ nigra: ⁊ in sapore eius ẽ nitrositas ⁊ virtus eius est que abstergit ⁊ resoluit: ⁊ expellit superfluitates caliditatis. qñ cũ ea fit sternutatorium: E ¶ Et qñ bleta coquit. egreditur ex ea viscositas et acuitas. ⁊ fit virtus eius que prohibet generationem apostematis: ⁊ resoluit resolutõne pauca. In alba vero est de vĩtute abstersiua ⁊ resolutiua. In nigra est res stiptica: ⁊ proprie in eius radice. F ¶ Et idem auc. galieni in li. de cibis. In ea existit humiditas abstersiua abstersione temperata ⁊ cum illa humiditate laxat ventrẽ. ⁊ mollificat intestina. ⁊ stomachũ. ⁊ maxime cũ fuerit bõi sensus G ¶ Et ideo accidit q bleta est mala stomacho: ⁊ propter illi q est sicut dixi. qñ vsus eius est nimius. ⁊ nutrimentum eius est paucum. sicut nutrimentum aliarum herbarum. Sed bleta quidem est magis iuuatiua q̃ melochia in aperiẽdo opilationes epatis H ¶ Nigra aũt stringit ventrem sicut lens ⁊ maxime quãdo coquit radix eius est plus stiptica constrictiua vẽtris. ⁊ alia species eius soluit ventrem. I ¶ Et ambe quidem spẽs eius sunt mali chimi propter nitrositatem q̃ est in eis. Et ideo qñ fit sternutatoriũ cũ succo eius et melle mundificat cerebrum ⁊ confert dolori auriũ. K ¶ Et quãdo ex decoctione blete ⁊ radicis eius abluit caput aufert lendines ⁊ mundificat ipm a furfuribus: L ¶ Et qñ ponitur super scissuras que fiunt a frigore confert eis: ⁊ qñ coquitur cum folijs eius curat botar. M ¶ Et valet ad combustionem ignis ⁊ herisipilam Et idem auc. aben mesuay quando coquitur et comeditur cũ fabis digerit cito.

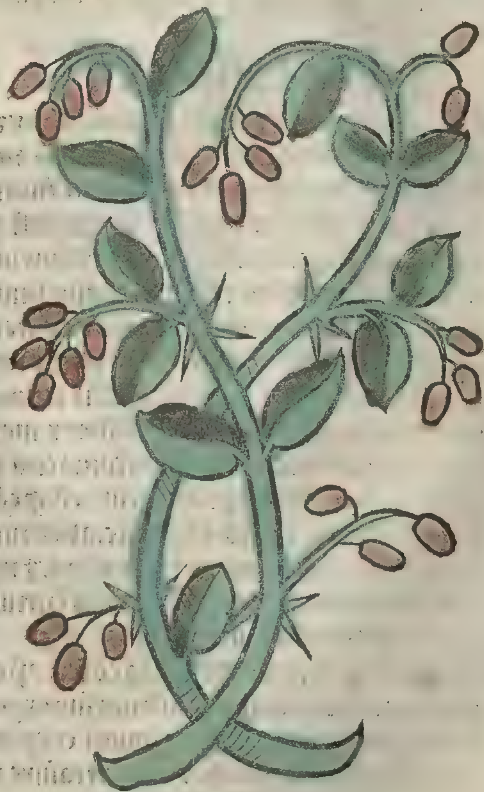
¶ Ca. lxxi.

Bdellium. Uñ sciendum q bdelliũ quoddã est iudaicũ: ⁊ est gũmi cuiusdã arboris q̃ vocat medealiend et illud est bdelliũ iudaicũ. et arabicũ qd nascit in India ⁊ arabia. Et ẽ aliud bdellium sm Sera. li. aggre. ca. Melk quod dr bdellium de melka quod est ex arbore nominata melk que orit in meka q̃ arbor est satis stiptica. cuius fructus maturat i meka. ⁊ comedit dulcis: sed in hyspania non maturat sed est fortiter põticus pauce aq̃sitatis ⁊ asper. ⁊ talis arbor et eius gũmi vocat demeka: ⁊ est bdelliũ quod scribit in principio Genesis ca. ij. quod est in paradiso voluptatis cuius fructus satis est dulcis. Et de isto bdellio facit Auicẽna suffuff ↄ fluxũ in etica circa finem vbi ponit curas ↄ sinthomata superuenientia ethice: ⁊ istud bdelliũ est fri. ⁊ sic. ⁊ ↄstringit ventrem. Sed bdelliũ iudaicũ est ca. in. ij: ⁊ hu. in pmo: Unde quia in receptis inuenit bedelliũ ↄstringere ⁊ relaxare et

calefacere ⁊ infrigidare. ⁊c. quando volumus aperire mollificare resoluere. ⁊ cetera. ponatur bdellium iudaicum. qñ vero volumus ꝯstringere ⁊ infrigidare ponatur bdelliũ de meka ⁊ tale bdelliũ est celestinũ i. coloris celestini. Et bdelliũ iudaicũ est subnigrum siue subalbidũ. verum antiqui nostri carentes bdellio de meka loco eius ponebant quandam aquositatem ꝯglobatã que inuenitur in vesciculis vlmi. Pli. ca. de bdellio. Bdellium est ca. in. ij. gradu. hu. in. j Almansor tractatu. iij. capi. de bdellio: Bdellium iudaicum calidũ est. bdelliũ tamen de meka. fri. est ⁊ sic.

Operationes.

A Scd'a. auctoritate galieni. Bdelliũ stringit ventrem ⁊ fortificat stomachum dissoluit apostemata que fiunt in canna pulmonis. ⁊ tumorẽ qui fit in crepatura intestinali. quãdo dissoluitur cum saliua hominis ieiuni donec fiat sicut vngentũ vel emplastrum. frangit lapidem renum qñ sumitur in potu. prouocat vrinam ⁊ dissoluit apostemata cruda grossa: ventositates neruorum. B Gal'. vj. sim. far. ca. bdellio. Quidam aũt eo vtuntur ⁊ maxime arabice in brontunlolis. i. hernijs intestinalibus ieiuna saliua madefacientes. donec peruenia t ad ꝯsistentiam emplastri. C Arabicũ vero ⁊ lapides q sunt in renibus infringere bibitũ. necnõ vrinas prouocare ⁊ discursus indigestibiliũ spirituum sanare. necnon laterum dolores ⁊ rupturas. D Almansor: Bdelliũ iudaicũ dura dissoluẽs a pata emorroidibus vt tale indicatur. bdelliũ de meka ventrem stringit: E Auicẽna. bdelliũ resoluit sanguinem ꝯgelatum ⁊ est linitiuũ ⁊ maturatiuũ disrumpit ventositates: F Et arabicum est siccius eo nisi recens ⁊ resoluit apostemata dura ⁊ proprie dissolutũ cum saliua ieiuni. ⁊ similiter resoluit reliqua frigida: G Et mechũ quod nõ est ex fructu palmarum siluestrium est stipticum. bdellium iudaicum resoluit scrofulas. et bibitur decoctum ad apostemata dura que sunt intrinsecus et linitur cũ aceto super sabafati: H Confert cõtusioni lacertorum et spasmo et duriciei neruorum. ⁊ congelationi ipsorum I Et de meka etiam existimauerunt quod ipm prouocet. sed non dubitatur quin ipm stringit ⁊ frangit lapidem: K Bdellium vero arabicũ clarum rubeũ quanto teritur ex eo quantitas duorum aureorum. ⁊ bibitur cum aqua melijs minuit flegma: L Et bdelliũ vtrumque resoluit ramicem aque. ⁊ aperit os matricis clausum. Et educit fetũ ⁊ mundificat matricẽ: M Et resoluit apostemata ani ⁊ testiculorum. Et ꝯfert morsui venenosorum:

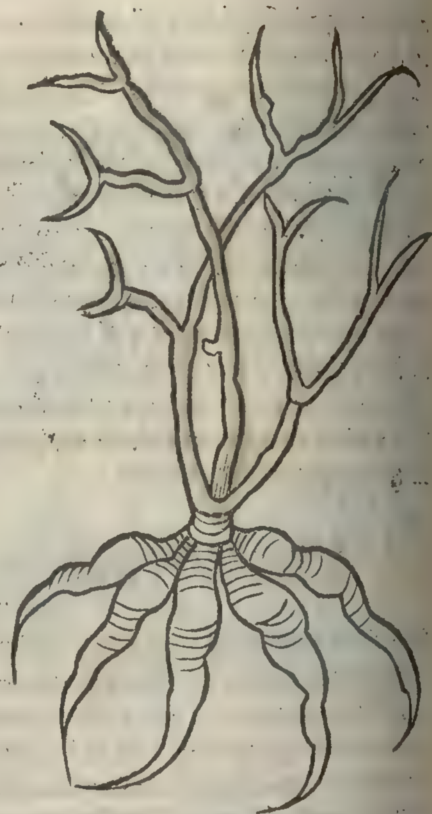
Ca. lxxij.

Berberis. Aui. li. ij. ca. de berberis Ex eo ẽ rotundũ ⁊ rubeũ cãpestre et aliud est nigrum longũ arenosum aut montanũ. ⁊ est fortius fri. ⁊ sic. in fine tercij gradus ⁊ est vincens coleram valde Galienus. viij. sim. far. ca. oxiacantum.

Hec arbor est similis virtute et specie arbori arehandi.i.pirorum silvestrium; nisi quia arbor pirorum est stiptica stipticitate forti; sed in fructu eius cum stipticitate est res incidens subtiliter. Sera. auc. dyas. li. aggre. ca. Amiberberis.i.berberis: et est rubus Achissa ꝛ est dictum acutum. ꝛ acsa et est dictum spina acuta. et est illa que facit fructum qui dicitur zachuch sive zaytach. ꝛ est amiberberis ꝛ defertur a corasceni. ꝛ est arbor similis arbori pirorum silvestrium que dicitur abbimis sive abaras nisi quia est minor: ꝛ habet multas spinas: Et habet fructum similem grano mirti nisi quia est maior ꝛ rubeus facile frangibilis ꝛ habet interius grana: et habet radicem habentem multas radiculas infixas terre.

Operationes.

A Serapion. Fructus eius quando bibitur aut etiam comeditur. abscindit fluxum antiquum. ꝛ humiditates antiquas que fluunt a matrice B Et quando fit emplastrum cum eo trito attrahit sagittas que sunt infixe carni; et ascellas ꝛ spinas et alia similia. C Et quando percutitur venter mulieris pregnantis cum radice huius terre. aut fit iunctio cum ea expellit fetum ꝛ est fri. ꝛ sic. in. ij. gradu. prohibet ꝛ incidit sitim calidam ꝛ fortificat stomachum ꝛ epar: D Et proprietas eius est quod confert apostematibus calidis: ꝛ hec auc. aben mesuay: E Et idem auc. armasios. Fructus eius retinet ꝛ prohibet omnes egritudines que fiunt a fluxu ventris: F Avicenna. Fructus berberis confert apostematibus calidis ex eis emplastrum superpositum. et confortat stomachum et epar ꝛ abscindit sitim valde ꝛ confert rasure ꝛ fluxui sanguinis inferius:

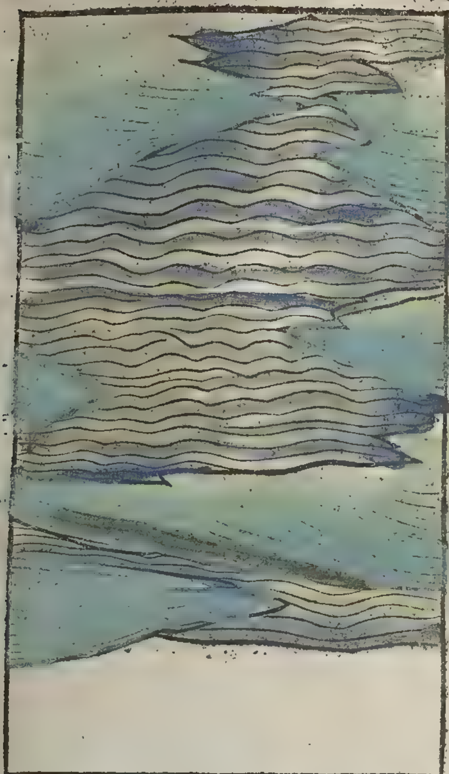

Ca. lxxiiij.

Buzeiden sunt radices albe. Sera. libro aggregatoris ca. Buzeiden est simile behem albo ꝛ est medicina in indie qua nos parum utimur. Et quidam vero detulerunt ipsam ad nos. ꝛ vidimus eam sepe. Et melius ex eo est quod est album habens lignum grossum: ꝛ multas virgas Illud vero quod est subtile lignum habens superficiem lenem parue albedinis est non bonum ꝛ nullius iuvamenti.

Operationes.

A Sera. auctoritate habix. Habix dixit quod eius iuvamentum est sicut iuvamentum hermodactilorum ad removendum dolorem iuncturarum ꝛ podagre laxat aquam citrinam.

Ca.lxxiiij.

Bitumen iudaicum siue aspaltum Et dicit bitumen iudaicū eo q̄m Judea inuenit: s. in stagno quod mare mortuū dr. in quo ingredit flumen Jordane: Et ipm est species napte. sz nō napta. qm̄ napta est petroleum vl stercus demonū qd idē ē. ⁊ ē sicut oleū liquidū vt habet inferius in tractatu de lapidibus p̄ciosis. ca: petroleū: Sz bitumē iudaicū vel aspaltū vel brafalēdi q idē sunt dur vt eūqz q p̄t puluerisari. sz non rsoluitur ⁊ hz vtcūqz fetorē napte vt patet p sera. et p pcordiā: Dias. ca. aspaltū: Aspaltū est bitumē iudaicū: ⁊ eius aliud est aridū et aliud liquidū. vn̄ bitumē iudaicū qd fit i lacu iudee q dr all ftiden coagulatio eius p ripā ipius lacus inuenit ⁊ nante nacū scafa ⁊ sic eā colligūt ⁊ siccāt ⁊ vendunt. Aliud gen⁹ ē qd neqz ferr neqz aq rumpe p̄t. nisi tm̄ mēstrua ml'ier aut sanguis bir cor: Et si volueris rumpe sic rūpe collige vinū de lana et intinge ipm in sanguine ⁊ sic incide: Est āt bitumē su... mū purpu reum odoris fuioris. repabile āt ... est. Reperit āt babilonicū bitumē album ... nigr longo interuallo rapiēs ad se ignez Omē vo bitumē hz vtutē malacticā ⁊ dy aforeticā ⁊ hz vires viscide ⁊ etiam effica citer relaxantes.

Operationes.

A Dyas. Bitumen tumores reprimit Offocationibus stericis occurrit Cadentes matrices subleuat fumigādo B Epilenticos fumus eius puocat cū castoreo. mēstruis im pat tussim sedat: C Asmaticos ⁊ disnoicis ad sanitatē perducit D Morsibus venenatis occurrit sciaticis pstolat ciliacis dat in modū catapucie ⁊ maximū p̄stat effectū. coagulatum sanguinē cū aceto resoluit. dissinteri cis cū succo ptisane suppositus curat. E Catarrum suffumigatōe compescit dentium dolorem appositum mitigat. podagricos ⁊ arteticos cum nitro ⁊ cera vt malagina impositum curat.

Ca.lxxv.

B Rionia. Dyas. ca. ampeleos leuce i. brionia siue vt latini vitis alba hastas et folia similia habz viti nostre. sed aspera et minora caprioli similes sunt implicantes se semper ipsi vue simile est et botruosum rarum et fuluum. Galie. vj. sim. far. ca. ampeleos leuki. i. vitis alba quam quidam et brioniam et psilotrum vocant in summitate eius est stipticitas et amaritudo pauca et acuitas. et ipse comeduntur in principio sue natiuitatis secundum consuetudinem et in tempore veris. quia sunt iuuantes stomachum propter eorum stipticitatem. sub amaram autem et leuiter acrem habz stipticitatem. Sera. li. aggre. ca. fesera. Fesera herba est que habet folia et capriolos in similitudinem vitis comunis. nisi quia sunt asperiora. et rami et capoli adherent implicantes se quibuscunque approximant ex arboribus alijs. et suspendunt eis cum capolis suis. et hz fructum similem racemo rubeo.

Operationes.

A Galie. brionia vrinaz mediocriter prouocat Radix vero abstersiuam quandam et siccatiuam subtilium partium habet virtutem nec non mediocriter calidaz propter quam splenes attenuat. B Sclirotos sanat. exterius apposita cum ficubus scabiem et lepram sanat. butruosus autem fructus in polipirijs est vtilis C Sera. auc. Rasis. Uirtus eius est que calefacit mediocriter et abstergit et subtiliat et dissoluit duriciem splenis quando supponitur emplastrum ex ea cum ficubus. Et curat scabiem et egritudinez cum qua eleuatur cutis sed fructu eius vtuntur coriaminarij. nam cum eis abradunt pili coriorum D Et idem Serapion. Uirtus foliorum et fructus et radicis est calida et acuta. et ideo quando fit emplastrum cum eis. et sale confert vlceribus que dicuntur granita. et illis que dicuntur fagedenica curat fissuras labiorum E Radix eius mixta cum oleo bo et fenugreco quando cum eis abluitur cutis mundificat et abstergit eam. et aufert pannum et vestigia nigra et bothor et cicatrices vlcerum. Et conficitur cum oleo donec fiat sicut cera. et sedat dolorem et fistulam ani. Et quando miscetur cum oleo donec dissoluatur conuenit ad hoc et expellit liuorem qui fit sub oculo Et quando fit ex eo emplastrum cum vino sedat panaricium et resoluit apostemata et aperit ea. Et emplastrum factum cum ea extrahit ossa ingreditur in confectionibus vngentorum corrodencium carnem. Et potatur de ea. ʒ. j. ad epilentiam. et conuenit apoplexie sic administrata et opilationi. Et quando bibuntur ex ea. ʒ. ij. confert morsibus tyri et occidit fetum Et quando extrahitur succus a stipitibus eius et accipitur cum frumento cocto prouocat lac.

Ca.lxxvi.

Brictanica. Dyascorides. ca. Brictanica herba est hñs folia similia lappatio agresti. sed paulo nigriora lanosa gustu stiptica. Hastam vero habet longam ⁊ radicem paruam ⁊ tenuem folia eius exsiccãtur. succus eius collect⁹ in sole ponitur ⁊ siccatur. ⁊ est illi virtus stiptica.

Operationes.

A Dyascorides. Succus eius siccatus in sole pdest vulneribus. vel cancris oris ⁊ faucium cũ vino ⁊ his qui ptisim incurrunt. quidam dicunt q̄ est lappaciũ acutũ B Dyascori. ca. brio. i. brictanica herba est duorum cubitorum longa virgas multas ⁊ tenues habens in quibus folia nascuntur lepide similia mollia ⁊ alba. et in summo virgaꝝ pfert semen florẽ albuꝫ habens. C Dyascorides Virtus ei⁹ est que cum succo ptisane cocta. ⁊ a capadocijs comeditur propter frigiditatem stomachi ⁊ semen eius ꝓ pipere vtuntur miscentes in cocturis. Alij memorãt hãc empetigines mederi. D Dyascori. caplo brictoris. i. brictanica herba est cuius radix aspera ⁊ stricta ⁊ sibi coherens gustu dulcis facit hastas duoꝝ cubitoꝝ spinosas. Nascitur in locis algosis. q̄ cathaplasmatibus adhibita. omnibus vulneribus imposita et q̄ttidie mutata medetur.

Ca.lxxvij.

Botris. Dyas. capittulo. Botris ē herba fruticosa tota spansa super terram colorem mellinũ habens p interualla furcata. virge eius in om̄ibus ramis semine plene folia habet similia intibo agresti cum maximo odore ⁊ bono. non inuenitur in partibus nostris. multi pro suauitate odoris rebus alijs eã adiũgunt. Nascit̃ in locis cultis et pascuosis capadocij vero eam ambrosiam dicunt alij arthemisiam.

Operationes.

A Dyas. Cũ vino bibita. arthonoicis pdest. succus eius bibitus in balneo ycte ricis colorem raddit. Sed notandum q̄ plures herbe non inueniunt̃ in partibus nostris. Et ideo nostro ideomate non possunt nominari.

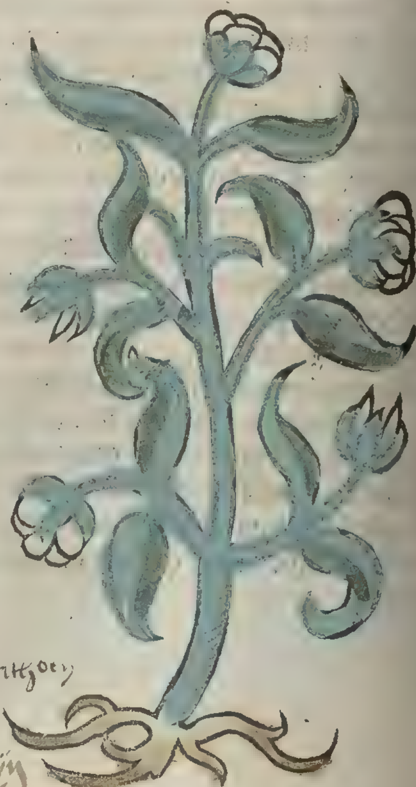

Ca.lxxviij.

Borago. Ysido.li: ethimo. Borago ca.est & hu.in.j.gdu. Platearius Borago folia habet aspera & viridia sunt precipue competunt vsui medicine exsiccata non secundario semina. Costan. Borago est ca. & hu.in primo gradu. Item Borago herba est satis nota ca: & hu: est in medio primi gradus Habet enim virtutem generandi bonos humores

Operationes

A Ysaac. Borago in vino potui data leticiam generat. et cor confortat. proinde antiqui miscebant eam medicinis cardiace valentibus passioni B Que etiam cum aq cocta et cum melle aut zuccaro potui data cannales pulmonis et gutturis optime mundant. C Pla. Conualescentibus ex egritudine valz sincopisantibus cardiacis comesta cum carnibus vel condita cum sanguine. Semen eius per duos annos in multa efficaria seruatur: D Radix non competit vsui medicine. Herba etiam cruda comesta bonum sanguinem generat. Contra icteritiam cocta cum carnibus comeditur: E Constantinus Borago coleram rubeam purgat. cardiacis subuenit: ex colera nigra patientibus: F In vino missa & potui data leticiam generat: G Eiusq; apozima cum melle & zuccaro bibitum: & contra gutturis asperitatem et pulmonis ac pectoris valet. H Valet secundum dyas: conualescentibus & sincopisantibus cardiacis. melancolicis comesta cum carnibus: I Contra sincopim fiat sirupus ex succo eius & zuccaro fiat similiter contra cardiacam passionem addito pulueris ossis de corde cerui Valet similiter contra melancoliam

Ca.lxxix.

Bombax vel cotum. Sera: li. aggreca. goron. i: bombax. Dixerunt quidam medici de kelbe: quod cotum nascitur iter eos in arboribus que sunt sicut arbores atriplicorum & durant annis. xx. & est ex eo quod omni anno seminatur.

Et idē auctoritate aben mesuay Melius est ex eo nouū. Et qđ est plantatū āno suo.

Operationes.

A Sera: Succus folioꝝ eius conuenit fluxui ventris qui accidit infantibus. B Et semen eius ꝯuenit tussi. Et est bonum pectori; ꝛ est ca. ꝛ humida C Et oleum eius confert lentiginibus faciei et pustulis calidis q̄ fiūt in facie. ꝛ facit augmentum in spermate D Dyas: capi. coron: i. bombax. Medulla seminis eius calefactoria est mollificat pectus E Et ꝓdest ad tussim: F Succus vero folioꝝ eius potatus fluxū vētris infanciū sistit. Et est ca. ꝛ hu. ꝯplexionis.

Ca. lxxx.

Buglossa. ysidorus. li. ethimo: Buglossos a grecis est dicta. eo ꝙ asperrima folia in modū lingue bouis habeant. Que minum modum ob sapientiam nutriendam a veteribus infundenda vino memoratur. Plinius li. xxv. Buglossos folia habꝫ bouis lingue similia super terram sparsa ꝛ aspera ꝛ magna ꝛ minora. Auicenna. Lingua bouis ē herba lata habens folia: Et canna eius ē plana. cuius rami sunt vt pedes locustarum ꝛ color est ex viridi ꝛ citrino. Administrāda autem est in medicina illa que grossa habet folia super quorum faciem sunt pūcta. que sunt radices spinorum aut piloꝝ exeuntium ab ea. Proxima est equalitate in calore. ad caliditatem eī̄ ꝑuam decli nat: Et est in fine primi gradus in humiditate Que autem sicca est. minoris ē humiditatis: Sera. li. aggre. ca. ledenalchaur auctoritate dyascoridis. Ledenalchaur i. lingua bouis siue buglossa. ꝛ est planta que assimilatur herbe que dicit̄ caromas ꝛ habet folia versus terram aspera ꝛ nig. ꝛ assimilatur in figura sua lingua bouis:

Operationes

A Plinius. libro. vt s̄: Buglossa vino mixta animi voluptates auget. et vocat̄ euphrasinum fluitiones quas greci theumatismos dicunt sedat. ꝛ sciaticis cū aq̄ bibita singulare presidium tribuit B Auicenna: Buglossa sicca ꝛ adusta alcola que sunt in infantibus r̄mouet. ꝛ inflationem oris sedat: C Et etiam lenificatiua pectoris: et confortatiua cordis: Bona melancolie ex sollicitudine ac tremori cordis in vino ꝛ dispositiōibus melācolicis D Quidam in potu tribuant eam ad tremorem cordis calidam: Confert etiam tussi ꝛ asperitati cāne proprie q̄ue cocta cum zuccaro ꝛ ydromelle. E Serapion auctoritate alcanzi. Buglossa est frigida ꝛ quando flos eius comburitur conuenit fluxibilitati dentium. ꝛ gingiuaꝝ: ꝛ ad alcola ꝑpe q̄ accidit in ore pueroꝝ: ꝛ oībus īfirmitatibꝫ q̄ fiūt in ore.

F Conuenit cardiace que fit a colera: Et qñ aliquis vult eam sumere. sumat cũ bolo armeno: G Gal. viij. sim. far: ca. de buglossa scdm translationẽ ara. Uirtus eius est calida paz z hu: Et cõuenit tussientibus ex aspitate cãne pulmõis Et cocta cũ mellicrato aut piecta in vio inducit leticiã. H Et idez eodẽ li. et ca. fm translationẽ ara. Buglossa hu. et ca. est cõplexionis. Unñ in vino potata leticia causatiua credit esse I Cõuenit ãt z eis q ꝓpter aspitatẽ gutturis tussiunt in mellicrato cocta. K Auicenna de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Ca. lxxxj.

Butalmos herba ẽ cui⁹ flos dr̃ oculus bouis vel vacce. Et habet flores nigros fm antiq̃ trãslationẽ.

Operationes.

A Dyas. ca. Butalmos q̃ trãslatio corrupta est. qm̃ sera. ex ṽbis dias. fm aliam trãslationẽ dias. dicit ꝙ hz flores citrinos similes floribus camomille z hoc verũ est B Butalmos hastã eijcit mollẽ. folia maratri silia florẽ mellinũ hñs. oculo bouis silẽz. vñ z nomẽ accepit. Nascit in ciuitatibus. zc. C Sz fm translationẽ nr̃az. dyas. Butalmos hz duas spẽs. vna ẽ q̃ hz folia silia maratro. z flores siles floribus camomille. Et ista vocat cotula fetida z latine dr̃ pucida. Et dyascorides vocat eã partemõ Alia est q̃ hz folia silia coriãdro z flores citrios nascẽs iux̃ muros ciuitatis. z vocat cotula nõ fetida z latine dr̃ ocul⁹ bouis. z grẽ. silr ita sonat butalmos Sz ara. vocat bibar. i. ocul⁹ vacce. z ideo dicit ad lraz D Butalmos est herba moll' antimo silis: lenes emittens tirsos: z folia tenuiter scissa z mollia. silia maratro: flores citrinos siles florib⁹ cãomille. z ista fm ṽitatẽ ẽ cotla fetida q̃ alio nõie vocat pucida E Et subdit ẽ alia butalmos caul' moll. fo. coriãdro silia flores citrios hñs. nascẽs iux̃ muros ciuitatis. z ista vocat ocul⁹ bouis l' cotla nonfetida: z de ista herba ẽ lr̃ ṽitas clare intuẽtibus quam latius inuenies in ca. inferi⁹ de oculo boui z istius opationis.

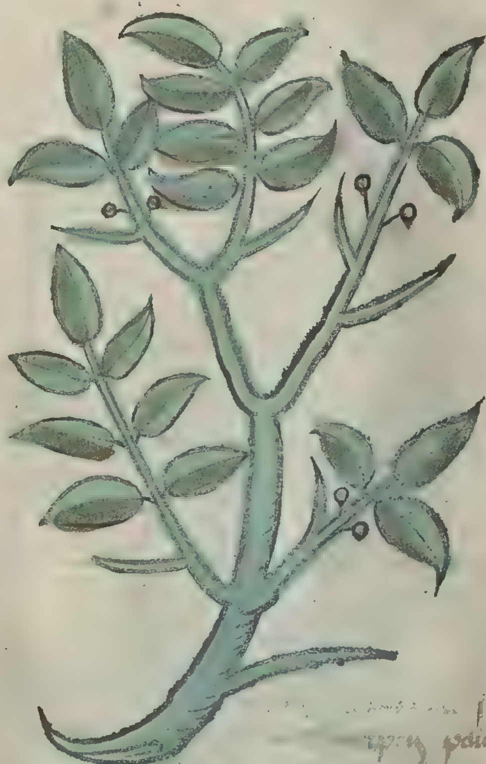

Ca. lxxxij.

BUxum est nomē grecum a latinis ex parte corruptum.

Operationes

A Pixos em̄ apud grecos arbor semp virēs est appellata. ⁊ leuitate materie ele mentorum apicibus apta. Vñ scriptura Scribe inquit buxo arborum. Buxus ex primendis elementorum apicibus vtilis leui materia informat vsum manus pue rilis Simul em̄ ām̄ouet te ipa materia q̄ semper viret, nec vnquam suis exuitur fo lijs ne vnquam spei tue dissimilatōne un deris. sed semper tibi per fidem germi net spes salutis. B Plinius. li. xvj. Montes amant ilex ⁊ buxus Itaqꝫ buxus pireneis ac citerijs motibus plurima, be recinthio tractu crassissima in corsica flo rem non ferendo. Que causa amaricudi nis mellis Semen illius cunctis inuisum animantibus. Hec in olimpo macedōie gracilior est sed breuis Amat frigida ap ca In igne quoqꝫ que ferro duricia. neqꝫ carbone vtilis neqꝫ flām̄a. C Buxo folia cōcaua sunt ⁊ non decidunt. Hec ar bor in plēs ramos dispersa sicut ⁊ lochos transmarina. Spississima vero ex omni materie. ⁊ ideo grauissima iudicatur. D Buxus sicut ⁊ hebenus natura gra cilis ⁊ neutra fluitat in aquis. E Buxus ⁊ cornus ⁊ olea medulla et apidi bus atqꝫ cornieus caret. minimūqꝫ et san guis habet. F Cariem vetustatēqꝫ buxus non sentit ⁊ rimam fissuramqꝫ spō te non capit. G Et sicut in cipresso terdines nasci prohibet amaritudo. sic ⁊ duritia in buxo. Arida em̄ latius q̄ viri dia serris cedunt preter robur ⁊ buxum q̄ pertinatius resistunt. serrarumqꝫ dentes inerti equalitate replent. s. quādo lamine sectiles ex eis fiunt. H Idē in li. xvij Proueniunt buxi tenuissimi͛ qnis senisqꝫ virguli colligatis depacti. I Actor Buxus est arbor omnibus nota. Huius ramis vtimur in die palmarum vice pal marum quales oliuarum sunt que in regi one nostra non abundant. Huius etiam ligni propter suam soliditatē leuitatēqꝫ ac decorem: ad fabricandas tabellas et cocliaria atqꝫ manubria, et ad alios plu rimos vsus aptissimum inuenitur. K Est autem arbor humilis et tenuis: neqꝫ enim multum ascendit nec multum gros cescit De huius autem natura nihil peni tus in libris medicorum reperisse me me mini.

Ca. lxxxiij.

BRuscus omnibus notus. Paulus ca. de brusco. folia eius sunt folia mirti cum extremitatibꝰ spinosis facies Plures stipites cū fructu rubeo sicꝰ fructꝰ cerasi. ⁊ ē tpati caloris. vt ypocras ⁊ galienus testantur.

Operationes.

A Pau. Succꝰ folioꝝ eiꝰ expssus ī ore tentꝰ oris vitia emēdat. B Prodest stōacho ⁊ dolori ventris a colera tpatus cū lacte ⁊ inūctus vitia oculoꝝ emēdat.

C ⁋ Potatus cum zuccaro emoptoicos sanat. Et petram frangit

D ⁋ Succus eius coctus ꝛ bibitus cole ram ꝛ menstrua expellit. Puluis radicis eius vulnera bene sanat

buetere

⁋ Ca. lxxxiiij.

Butirum a buando id est profundẽ do est dictum: vt dicit Ysidorus. Qua enim vnctuositate ꝛ humidi tate habet imbuere et profundere corpa que contingit. Nam butirum est flos la ctis multum habens caliditatis et humi ditatis cum dominio aereitatis ratione cuius habet multũ vnctuositatis. Est eñ butirosa sub naturaliter calida et hũida viscosa ꝛ vnctuosa humane complexioni vicina. vt dicit Ysaac.

⁋ Operationes.

A ⁋ Butirum sepe comestum stomachi est humectatiuum ventris soluti uum maxime si recens fuerit. Et ideo an tiqui vt dicit Ysaac assimilauerunt butiꝝ oleo mixto pinguedini dicentes. ꝙ si qs acceperit valet screatui de pectore et de pulmone maxime si ibi fuerit apostema. quia proprie est maturatiuũ ꝛ humorum dissolutiuũ. ꝛ superfluorum pectoris mũ dificatiuũ maxime si cum melle vel zuccu ro comedatur. B ⁋ Subdens ibideꝫ Butirum repugnat venenis. menbra hu mectat asperitatem oculorum. eius lotu ra mollificat ꝛ emundat apostema dissol uit ꝛ maturat. C ⁋ Uulnera pulmõis gutturis ꝛ pectoris mire sanat. renum et intestinorum morsuras mitigat. neruos indignatos ꝛ contractos seu spasmatos mollificat atqꝫ laxat. D ⁋ Auicenna Contra venena butirũ interius sumpta singulare presidium est. Si intoxicatus butirum in lacte calido resolutum bibat in magna quãtitate. Nam vnctuositate sua opilat meatus ne ad cor ascendat su bito vis veneni. preterea venenositatem totam ad se trahit ꝛ ipsam inuiscat ꝑ vo mitum euacuat de corpore ꝛ educit. vt di cit idem. E ⁋ Salitur autem aliquan tulum butirum vt melius conseruet̃. ꝛ vt eius potentialis humiditas siccitate sal' temperetur Insuper vt eius saporositas augmentetur. F ⁋ Nam gustui in sa pore est magis gratum quãdo mediocri ter est salitum. quãdo nimis antiquatur eius sapor cum odore diminuit̃ ꝛ in gra uem odorem ꝛ saporem gustui horibileꝫ trãsmutat̃. ꝛ tũc nõ valꝫ ad cibaria cõdi enda. G ⁋ Ualet tamen ad varia me dicamina ꝛ vngẽta: quia sepe accidit id quod non conuenit gule. congruit tamẽ nihilominus medicine alicui

Ca. lxxxv.

Camomilla Auicēna. Camomilla ē nota. Sȝ alia est cuius flos est citrin⁹ Et alia cuius flos ē purpureus. Alia cuiꝰ est albus in pmo ḡdu est ca: ⁊ sicca Et fm galienū ꝓpinqua virtuti rose in subtiliatione sua: sed est in modū olei cōuenienter calida: Est āt aperitiua. subtiliatiua. mollificatiua. resolutiua Dyas: Camomilla vel antumios herba dr̄ quā alij erantem yridem vocant. eo ꝙ verno ipe florescat ⁊ ad vsum colligat̄. Alij vo camelionem eo ꝙ habeat odorē mali maciani similē. Hui⁹ herbe tria sunt genera differentias in flore habentia: haste sunt vel duaꝝ palmaꝝ fruticose que ramulos multos cū viminibus multis ac tenuibus generant teneraqȝ pua et angusta folia: Superius vero capitellum habet cum quadam rotūditate. habens deintus florem aureum qui regit̄ exterius alborum aut mellini vel purpurei coloris obiectione folioꝝ magnitudine timi similiū: Nascitur in locis asperis vel circa semitas vl' vias: Colligit̄ autē tempe verno maxime virtus est ei radici ⁊ flori omniqȝ frutici vernātica ⁊ leptomerica. Sera: li: aggreca. behonig. i. camomilla. Eius sunt tres species. et discernunt̄ fm colores florum solum. ⁊ ipa est herba habens virgas longas circiter palmū vnū fruticosos habentes ramulos et folia parua minuta gracilia ⁊ capitella rotunda parua in aliquib⁹ quorum flores albi ⁊ in aliqbus aurei coloris. ⁊ flos qui apparet sub capitello ē rotundus habens circumquaqȝ flosculos similes floribus rute. ⁊ colori poꝝ est citrinus aut purpureus ⁊ nascitur in locis asperis ⁊ super mare colligitur in vere. Et oportet ꝙ reponantur folia ⁊ flores postquam teritur quodlibet de per se et fiant inde trocisci. Galienus. vj. sim. far. capi. antumus id est camomilla dictum qdem est in tercio tractatu de hac herba latius: dicatur autem ⁊ nunc summarie ꝙ calefacit ⁊ desiccat fm primū gradum Est autē ⁊ subtilium parciū ⁊ propterea dyaforetica necnon ⁊ rarefactiua ⁊ laxabil' vtutis.

Operationes.

A Auicēna. Camomilla sedat apostemata calida mollificando et resoluendo ipsa. ⁊ lenificat dura que non sunt stricta valde B Et bibitur propter apostemata visceꝝ spissa. mollificat tetanū. ⁊ cōfortat menbra neruosa oīa. et est ex medicinis plus ꝯferentibus lapitudini ꝗ̄ reliqua: qm̄ caliditas eius est similis caliditati animalis. C Est ꝯfortatiua cerebri ꝯferens sode frigide ⁊ ad euacuandā materias capitis. qm̄ resoluit absqȝ attractione: ⁊ hec est eius ꝓprietas. D Et confert pustulis oris. sanat algarab distēperata ⁊ more emplastri supposita: alleuiat sputum. aufert ycteritiā. ꝓuocat vrinā egredi facit lapidem ⁊ ꝓpe ꝗ ex ea est purpurei coloris. ⁊ cum camomilla quidem

euapozatur vesica ꝓpter dolores frigi dos. E ¶ Et prouocat menstrua bibi ta ⁊ sedendo in aqua ipius. et educit em brionem: ⁊ secundinam. F ¶ Et ꝯfert yliace et fit inunctio ex oleo eius in febri bus periodicis. ⁊ bibitur ꝓpter se. antiqs in fine eaꝝ. ⁊ confert omni febri absqꝫ for ti acuitate. cum non est apostema calidū in visceribus. G ¶ Et quādoqꝫ ꝯfert apostemati cum non est ca: ⁊ est eius ma turatio loco ipius ponitur in ꝯfortatōne cerebri ⁊ iuuamento quod confert i soda berengesif. H ¶ Sera. auctoritate ga lieni Uirtus camomille est que resoluit ⁊ fluxa mēbra confortat. ⁊ lassitudini ꝯfert plus omni alia medicina sedat dolores: ⁊ mollificat menbra dura. ⁊ lenit spissitu dinem cutis paucam. J ¶ Et expellit febres que fiunt ab humoribus colericis Et propter spissitudinem cutis quando in visceribus non est apostema calidū. et iam facta est digestio. Sed et febres que fiunt a flegmate ⁊ melancolia: aut prop ter apostemata que in visceribus sunt qn̄ exhibetur. iuuat iuuamēto manifesto mľ tum. K ¶ Et ideo ꝯtigit ꝙ ipa est vna de forcioribus medicinis in sedando do lores ⁊ de melioribꝰ mollificatiuis ex me dicinis cōuenientibus menbris interiori bus que sunt post mirach. L ¶ Et ipa ⁊ oleum eius conferunt sode frigide. Nā curat humiditates que sunt in capite per resolutionem sine attractione. Et hō opa tio est sibi magis ꝓpa ꝙ̄ alicui alteri medi cine. M ¶ Et quando fit emplastrum cum ea curat scabiem oculi ⁊ palpebraꝝ: Et confortat cerebrum.

hemp

¶ Ca. lxxxvj.

Canapis siue canabū ad similitu dinem canne vocatū ferunt vel ab ethimologia greca. qm̄ canabum illi canabin dicunt. Pli. li. xix. Utilissima funibus canabis. serit a fauoneo: quo dē tior est eo tenerior. Semē eius qn̄ matuꝝ est ab eqnoctio autumni defringit ⁊ sole vel vento vel fumo siccat: Ipsaqꝫ canab post vindemiā vellit ac lucubrationibus decorticata purgat. Optima est alaban dica. ꝑcipue plagaꝝ vsibus. Idem in li. xx. Canapis nata est ꝑmū in siluis. folio nigrior ⁊ asperior. Auicenna Sebedēgi. est semen canabi. Et aliud quidē est ortu lanum Aliud campestre. Humaym dixit ꝙ arbor campestris scdm̄ cubiti q̄ntitatē in desertis egreditur ⁊ super folia eius al bedo dn̄atur Eiusqꝫ fructus piperi ⁊ gra mini assimilatur. Natura est calidū ⁊ sic cum in tercio. succus eius constrictōnem soluit. ac solutione flegma ⁊ coleram edu cit. Palladius li. iij. In februario mense

vltimo canabum convenit seri terra pingui. stercorata rigua vel plana et humida et altius subacta Idem in libro quarto In mense quoque martio vsque ad equinoxium vernum tamen potest seri canabum.

Operationes.

A Plinius libro .xx. Semen eius virorum genituram extinguere dicitur. Succus ex eo verniculos aurium et quicquid intraverit eijcit. B Sed cum dolore capitis tanta vis est ei vt aque infusa coagulare eam dicatur Ideoque iumentorum aluo succurrit potata in aqua Radix eius contractos articulos emollit in aqua cocta Idemque podagras et similes impetus C Avicenna. Canapis campestris resoluit ventositates et exsiccat fortiter. humorque eius paucus est et malus D Ex eius radice decocta fit emplastrum apostematibus calidis. in locis duris in quibus chimi viscosi sedatque caliditatem et soluit duricie E Exiccat sperma. solutoque flegma educit et coleram. visum obtenebrat. stomacho nocet. Succus eius distillatur ad dolorem auris opilatiuum. et ad eius humiditatem similiter. et oleum ipsius folia vero eius eradicant furfures in capite. F Idem Ex decoctione canabi siluestris fit emplastrum herisipile et apostematibus calidis. Eius grana difficiles sunt digestionis. et stomacho mala. cumque plurimum ex corticibus eius sumitur intersecat sperma.

Ca. lxxxvij.

Capillus veneris dicitur est sive quod elapsos post alopitiam capillos renascere sive quod capillorum fluores coercet Vel quod sit virgulis nigris lenibus cum splendore quasi capilli. Nascitur autem in aquosis locis. Platearius in li. de simplici medicina. Capillus veneris frigidus et siccus est temperate tamen ex subtili substantia. virtutem habet diureticam Recens multe efficatie est. sed parum servari potest. quia herba subtilis est. Ex herbario. Capillum veneris herba videlicet que et politricos dicitur. in parietibus videlicet nascitur. habet folia coriandro similia. caulem nigrum sed nec florem habet nec semen. Constantinus. Capillus veneris teste galieno inter calidum et frigidum est mediocris

Operationes.

A Platea. Contra calefactionem epatis datur aqua decoctionis eius. vel de aqua illa et zuccaro fit syrupus. Si etiam sit vicium

splenis aliquid additur calidum diureticum. et plagelle in succo eius intincte supponatur. vel etiam herba ptrita. B Constātinus. Eius apozima valet bane litiosis: lapidem frangit. Cū vino bibit⁹ veneno resistit et humoribus a stomacho fluentibus: menstrua puocat. dolorē pectoris et pulmonis mitigat. C Et vt dicunt quidam de stomacho et intestinis deponit coleram rubeam. alopitie valet cathaplasmis. Et scrophis cū aq̄ coctus capite ex eo loto pustulas etiā et putrefactionem mundificat. D Hec in oleo decocta facit ad mulierꝝ capillos nutriendos decoctio eius potata ycytericos et eos qui vrinam difficile faciunt. adiuuat: mēstrua mouet. ventris fluxum sistit. E Capillos etiam cadētes ptinet si cum vino et lixiuio coquat̄ Et cum eodem humore caput abluat̄. F Item cum vino apposita stomacho p cataplasmate morsui canis ac serpenciū medetur. Eius aūt radix est vtilis:

Ca. lxxxviij.

Cardo benedictus. Plinius capl. Cardo benedictus dicit̄ quia vere ris tempore senescit. et est herba terrissa gum specie. et cum mollicie cauliculis subrubicundis. Nascitur in tegulis et in muris nomen hoc greci dederunt senicion. quia vere canescit caput eius. numerosa diuiditur lanugine qualis est spine inter diuisuras exeunte. Galienus. vj. sim. far. cap. de cardone benedicto Erigoron siue cardo benedictus l' herba bulne virtutem hab; inflatiuam et mediocriter dyaforeticam. Dyascorides caplo Sedum id est cardo benedictus est herba q̄ senicion vocant. Nascitur in tectis et ī petris folia habet viridia et densa similia quercule. sed grossiora et pinguiora. tyrsū sub rufum capitellum in summitate tyrsi hūs in modum viticelle lanuginosum. Vires habet stringentes et refrigerantes et eadē prestātes q̄ et plātago. folia frigida sunt.

Operationes.

A Folia eius cū floribus in cathaplasmatibus cum vīo dulci facta et imposita inflationes testiculorum tollit B Et ani plagas sanat. ad neruorum incisiones cum aceto facit. et cathaplasmatib⁹ imposita: Ipsa vero potui data offocationes facit.

Cardeu vuet

Ca. lxxxix.

Cardus. Sciendum q cameleon e species cardonis silvestris. qui cardus habet plures species inter se differentes. Differt a cameleon. quia in folijs non habet aculeos. Plinius. ca. de cardo. Cardo duo sunt genera. vnu fructuosius altero. Alterum vnicaule crassius. Vtriq folia spinosa muricatis cacuminibus. sed alterum florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentem 7 abeuntem cum aura. stolimo grece vocatur. Item cardus 7 folia 7 caules spinosas lanugines habet. Ite in anchora Leucantos est dictum spina alba. Est autem alia differentia. q quidam in his multicaulia ramosaq fiunt vt card9. Uno autem caule nec ramoso nec enetos quedam cacumine tantum spinosa sunt vt tringil. quedam estate florent vt terralis 7 elixenes scolinos. 7c.

Operationes.

A Galienus. vij. sim. far. capi. scolimi Scolimos. i. cardus silvestris cui9 radix multitudinem vrinarum educit fetidaz si quis in vino coquens eam bibat et propter hoc feritudines curat assellarum.

B Et tocius corporis purgatiuo hoc farmaco talis humoris ex tota substatia existente que vero scdm qualitatem energia quidem ca. in tercio gradu. vel terco incipiente indicat hoc farmacum. sic. at iu. ij.

C Plinius capi. cameleonte albe. i. suchaa vl cardus albus Cum passo mixta vrinam mouet. Ydropicu desiccat lumbricos occidit Nam illa que nigra e facit ad maligna vulnera q greci vocant cacianculas. 7 lentigines aufert.

D Galienus. Cameleote nigre radix habet quid delicteriosum. vnde extrinsecus est vsus eius ad scabiem et empetiginem et alfos 7 omino omnia que abstersioe eget et mollitiuis et dyaforeticis miscetur farmacis et fagedenica vlcera sanat cathaplasmata.

E Albe vero cameleonte radix ad lumbricos rotundos dat in qntitate oxifabi cum vino austero Afferunt autem eam 7 ictericis similem existentem radici magis attamen amarior illa est

F Sera. Radix eius confert fluxui nimio matricis 7 pfert omibus egritudinibus in quibus pfert bedeguar. Et fruct9 eius 7 radix conferunt apatoni vulue et apostemati ani. Et radix eius incarnat vlcera quia in ipa est virtus psolidatiua cum temperamento.

G Et idem auctoritate dyascoridis. Cardus est herba Et huiusmodi herba fm q extimo est pe naturam bedeguar. 7 est stiptica 7 semen eius est forcius satis. 7 confert relaxatoni vulue et fluxibilitati ani. et glutinat vlcera. qm stipticitas eius est pauca sine superfluitate. et radix eius conuenit cursui humiditatum. antiquaz matricum. 7 fluxui nimio menstruorum.

Ca. xc.

Camedreos. Plinius: ca. camedreos est herba q̄ latine quercula dicitur et ab aliquibus trizaoga folia habet magna mente similia et diuisa vt quercus: flore pene purpureo aliqui ip̄az serracam dicunt. ꝛ ab ip̄a serram inuentā esse: Sera. li. aggre. ca. Camedreos auc. dias: Camedreos nōiatur quercus terre Nascit̄ in locis petrosis ꝛ asperis. ꝛ ē herba parua longitudine vnius palmi hn̄s folia parua: similia in figura in ortu suo folijs quercus. flos eius est coloris purpurei paruus. Et tempus colligendi est qn̄ semen est maturum. ꝛ colligenda est cum suo semine. Dyas. capi. camedreos. Nascitur in locis saxosis ꝛ asperis: frutex ē bipalmis cum folijs minutis ꝛ mente similibus ꝛ amaris florem habet purpureū et minutum sed colligenda est cum semen maturum est. Galienus. viij. sim. farma. capi. camedreos Camedreos ponit eam quis in tercio gradu: siccitatis ꝛ caliditatis ꝛ plus in eo ī siccitate q̄ in caliditate vnde folia eius sunt similia folijs querc⁹. Et ideo latini ip̄am querculā vocant.

Operationes.

A Dyascorides caplo: cameropa s̄m translationem nostram Cameropa id est camedreos. viridis et sicca bibita cū aq̄ conquassationibus et tussientibus valet et splenis duricies soluendo medicatur. B In initio ydropisis iuuat mēstruis imperat: aborsum excludit. cum aceto bibita splenem siccat Morsibus venenatis occurrit cum vino bibita ꝛ cathaplasmatibus adhibita omnia similiter facere p̄t melle addito ātiqua vulnera purgat. trita ꝛ oleo mixta caligines oculorum detergit. Omni corpori trita et puncta calefactionē p̄stat C Gal. camedreos predn̄antem habet amarum saporem est āt et acre: quodammō ex quibus videlicet splenem liquefacit et vrinas et menstrua mouet ꝛ grossiciem humorum incidit et eas que in visceribus obstructiōes expurgat D Sera. au ctoritate albngeri fit syrupus ex ea ad tussim antiquaz ꝛ ad corruptionem digestionis ꝛ in principio ydropisis: ꝛ ad spasmum. ꝛ quāto syrup⁹ eius erit vetustior tanto erit maioris v̄tutis ad ea que diximus. E Et herba ipsa contrita cōfert fistulis lacrimalium. Et eius decoctio confert ytericie nigre.

ℭ Ca. xcj.

Camepitheos grece interpretatur infima pinus a came et pitheos quod est pinus eo quod secundum omnes sui species odorem habet pini. Et sciendum quod camepiteos et camedreos vnam et eandem habent virtutem et complexionem. Et sunt ca. et sic. in. iij. gradu. Pan. viij. sim. far. ca. camepiteos. Camepitheos est in desiccando tercij gradus in calefaciendo vero secundi. Sera. li. aggre. ca. Hamepithis. i. camedreos est herba que nascitur omni anno et dilatatur eius origo super faciem terre vndique. Et sunt eius tres species. Una earum est fortior alijs. et habet folia similia folijs semper viue nisi quod sunt minora eis et habet super se humiditatem tenacem et sunt pilosa. et sunt folia illa circa ramos spissa et odor eius est sicut resine pini. Et habet flores minutos glaucos. et radices similes radicibus herbe dicte picorion et semen eius est nigrum. cuius odor est sicut odor resine pini. et rami eius sunt aliquantulum longi et curuati sicut rami herbe que dicitur hacasla

Secunda species est que habet virgas longitudine vnius brachij et ramulos subtiles folia vero et flores in odore similia supradicte et semen eius est nigrum. Tercia vero species que dicitur masculus habet folia subtilia minuta albida pilosa et habet virgam asperam albam. et florem album minutum super ramulos et odor eius est sicut odor prime.

ℭ Operationes.

A ℭ Sera auc. galie. Camepitheos si sumatur in potu mundificat apit et abstergit menbra interiora quando est herba sicca. et incarnat quando est recens et confert super omnem medicinam habentibus yctericiam et vlterius omnibus habentibus opilationem epatis. et prouocat menstrua quando bibitur cum melle et quando fit nastale. B ℭ Et prouocat vrinam et coquitur cum mellicrato et bibitur. et confert stranguirie C ℭ Et quando est recens habet virtutem multam conglutinandi et incarnandi vulnera magna et curat plagas et soluit duricies mamillarum. D ℭ Dyas. Radix eius bibitur diebus septem. yctericis medetur diebus triginta bibita sciaticis fert opem maxime cum mulsa. epaticis et dissurijs et nefreticis prestat effectum. tortionibus subuenit hac enim maxime vtuntur in ponto. ℭ E Elixatura eius datur contra vim aconiti. cataplasmatibus adhibita cum polenta. et elixatura eius mixta omnia similiter facere potest trita cum caricis et durum in modum catapucie ventrem mollit. cum resina tepida imposita sordida vulnera purgat melle addito causas matricis componet. Duricies vulnerum soluet et paracolesim prestat. F ℭ Galienus. Camepitheos in gustu quidem forciorem habet saporem quam acrem. in energia vero abstergit vlcera plus quam calefaciat. propterea in arteticis et omnio quibus obstruuntur faciliter epata bonum est farmacum. Ducit autem et menstrua bibitum et cum melle appositum. est vero et diureticum farmacum. quidam vero dant sciaticis coquentes in mellicrato. G ℭ Uirtus vero huius herbe magis vlcera sanare potest et putridosa vlcera sanat. duriciesque mamills dyasforat.

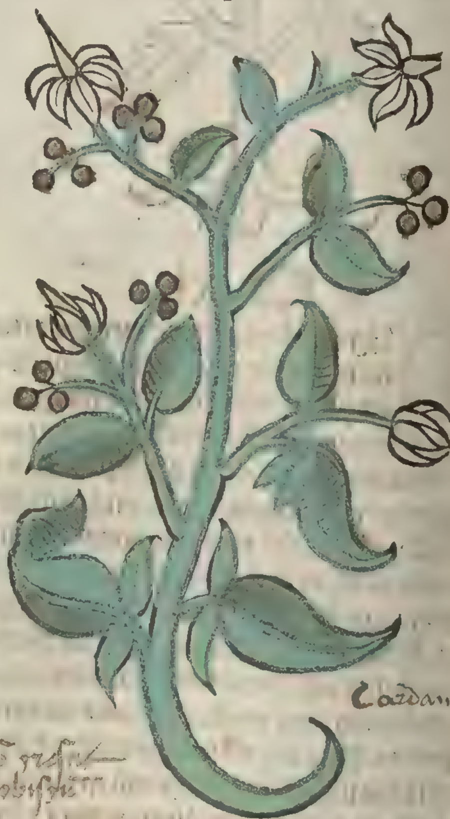

Ca.xcij.

Carui. Platerius. Carui appellatur semen et herba in tercio gradu calida et sicca. In transmarinis partibus et in Sicilia reperitur in quantitate multa per annos quinque seruari potest. Uirtutem diureticam et diaforeticam habet.

Operationes.

A Unde vinum decoctionis eius confert stranguirie ac dissurie. puluis etiam eius in cibis sumptus digestionem confortat ventositatem excludit. et positum in salsamentis appetitum excitat. B Constantinus in libro graduum. Carui est calidum et siccum in .iij. gradu. ventositatem et inflationem dissoluit stomachumque corroborat lumbricos occidit digestiuam virtutem confortat. vrinam prouocat. C Auicenna. Carui est proximum dispositionibus anisi. ca. est et sic. in. ij. Expellit ventositates et exsiccat et non est in subtiliatione cimini Confert tremori cordis. Est bonum vermibus interficit enim eos. D Pli. li. xix. Careum gentis sue nomine appellatum in quacunque terra seri vult eadem ratione qua olusatrum laudatissimum tamen in caria. primum in frigia. E Dyas. Careos semen omnibus notum virtus est illi calida et vnctualis aniso similis eustomacha. misceturque antidotis et oxiporijs. Radix eius comeditur cocta sicut pastinaca. F Constantinus vbi supra Siluestre carui quod dicitur cardumeni valet epilenticis diuque tussientibus. sciaticis. nefreticis. stranguiriosis. ac reptilium morsibus. G Tortionem ventrisque dolorem de egestia ventositate ac viscoso flegmate curat. cum aceto impositum scabiem impetiginem. alopitiam sanat. de quo quis fumigatus fuerit stridorem ei prouocabit.

Ca.xciij.

Cardamomum. semen est videlicet nasturcij quod in arabia nascitur et alijs locis. Et eligendum est fragile. flauum plenum quedie et qui lentum sed non rugosum clausum et si frangatur puluerosum. gustuque subamarum calefaciens odore suaui et graui

Est autem calide virtutis aliquid habēs amaritudinis; Platearius: Cardamomū est fructus vel potius semen cuiusdaz arboris. 7 est calidum 7 siccum in secundo gradu. maius melius est. Et habet aliquātulum acuminis 7 dulcedinem inmixtaz Per annos viginti potest servari v̄tutem habet ꝯfortandi ex aromaticitate dissolvendi 7 consumendi ex qualitatibus.

Operationes.

A Platearius. Cardamomū valet cōtra sincopim et cardiacam passionem ex frigida causa 7 ad debilitatem stomachi id est in digestionem confortandam: ad appetitum ꝓvocandum: 7 cōtra vomitū ex frigida causa. contraq̨ debilitatem cerebri. B Ex epistola Ypocra: Cardamomum calidam virtutem habet: 7 aliquid amaritudinis. quia lumbricos occidit. 7 scabies fortiter sanat: C Dyascorides. Cardamomū lumbricos latos occidit. cum aceto bibitum scabiez sanat et expurgat cum aqua vero calida ꝓdest epilenticis. tussim mitigat. D Sciaticos curat: paraliticos sanat. Et qm̄ aliquid habet caustice virtutis: et quemadmodum synapis relaxat: Ideoq̨ ventris tortionem 7 inflationem relaxans sanat: vrinam 7 menstrua provocat. E Potatumq̨ partū expellit: animalia ventris excludit. Serpencium morsibus occurrit; F Cum vino neufreticos adiuvat. Ictosq̨ scorpionū vel serpentium oim̄ salubriter curat vesice lapidis frangit menstrua fumigando deponit. G Avicenna. Cardamomū quoddā ē magnum sicut cicer nigrū: qd̄ cum frangit̄ interius habet granū album mordicās linguam sicut cubebe: Et aliud est parvum sicut lens: etiaz aromaticum. calidū est 7 siccum in .iij. gdu. Et in ipso est cum calefactione stipticitas. proprieq̨ in illo qd̄ habet caput 7 ꝓprie in capite ipsius. Cōfert nausee ac vomitui cum masticis aq̄ vtriusq̨ granati. H Constantinus in libro graduum Cardamomi duo sunt genera. maius 7 minus. vtrūq̨ in primo gradu calidum 7 siccum. Sed maius est minoris caloris ac ponticitatis: 7 magis odoriferum. I Ideo stomachum cōfortat. 7 digestionem adiuvat. Vomitū colericum arcet cum ligno aloes mastice ac succo mēte potatum. extinguit flegma maxime suis corticibus bibitum. Cortex ei stipticior est 7 stomachi confortantior:

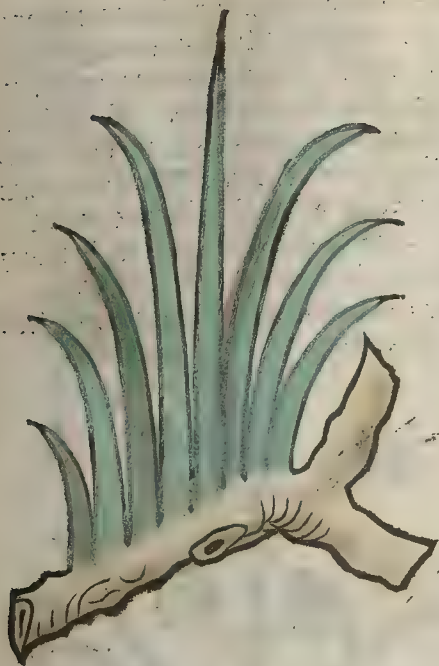
Ca. xciiij.

Cartamus. Johānes mesue. caplo de cartamo. Cartamus duorum modorum est: Est enī domesticus 7 silvestris: Et dixerūt quidaz q̄ nil est de speciebus cartami 7 elongati sunt. Cartamus de quo hic loquimur est domestic⁹ 7 melior pars plante ipius est semen: Et post illud flos eius. 7 melius semen eius est qd̄ ē albū planū plenū 7 ḡssum: cui⁹ medulla ē vnctuosa pinguis 7 cortex tenuis.

Et melior flos eius est q̄ est sicut pili croci Et est ca. in p̄mo gradu siccū in secundo: Et flos eius est minus ca. Et siluestris est calidior ⁊ siccior: Et in eo est virtus lacrimiorum remissa. Est autem cartamus aperitiuus. abstersiu⁹ conturbatiuus faciens nauseam. Auicenna li. ij. ca. de cartamo. Cartamus alius est domesticus. ⁊ alius est siluestris. qui siluestris ca. est in. ij. gradu. sic. in tercio. ⁊ domesticus ca. in. j. gradu. sic. in secundo. Dyascorides capitulo cincu ſm translationem nostram. cincu id est cartamus folia habet oblonga ⁊ diuisa ⁊ aspera et spinosa. tyrsum habet longum ⁊ spinosum in quo sunt capitella obrotunda cum flore croco. semē album habens obrusum ⁊ oblongum ⁊ angulosum. flores eius multi exsiccant Serapiō libro aggregatoris ca de cartamo auctoritate dias. Cartamus est ex eo dōesticus ⁊ siluestris. Domestic⁹ h₃ folia lōga aspera alta spinosa diuisa. ⁊ hab₃ stipites longos duorum cubitoꝝ spinosos. ⁊ sup eos sunt capitella in magnitudine oliue maioris in quibus est flos croceus similis croco ⁊ habet semen album ⁊ oblongum angulosum.

Operationes.

A Johannes mesue auctoritate pauli Accipe medulle eius. ℥. x. cordumeni. ℥. j. ℞. fac ex eis ḡna sicut cicercula. ℥. v. soluit enim sufficienter. B Et dicit etiam liga ex medulla quātitatem sufficientem in panno. ⁊ suspende in oximelle. quādo coquitur. ⁊ erit solutiuū: ⁊ ꝓpe si fuerit oximel squilliticum C Et idem auctoritate aligaselis. Accipe eius medulle aureos. xxij. penidie aureos. iiij. cordumeni zinziberis ana aureum aggregent̄ oīa cum melle ⁊ fiant forme sicut nuces. ⁊ da vbi oportet vnam vel duas. D Et idem auc. galie. Coquatur medulla eius in iure galline vel galli cum spēbus ⁊ propinetur vbi oportet. E Et dixit etiā fiat ex medullis eius ⁊ ponderis tercia ipsius ex amigdalis: et sexta ex pineis: et aggregentur oīa cum melle ⁊ decoquant̄ cum succo squille. ⁊ fiet hec mirabilis iuuamenti ad ea que dicemus: F Extrahitur enī ab ea oleum iuuamentorum multoꝝ ⁊ eius oꝑatio est sicut olei de ben ⁊ oleis de amigdalis. Et solutōne educit flegma ꝑ vomitum similiter ⁊ aquositatē Et valet ad egritudinem ex eis sicut ē colica ⁊ cristerizatur: G Et mūdificat pectus ⁊ pulmonem ⁊ proprie loca predicti: ⁊ clarificat vocem ⁊ similiter oleū ipsius: H Et vsus eius in spermate augmentum facit. Flos vero eius cum aqua mellis remouet ytericiam. I Auicenna. Oleum eius est propinquum oleo vrtice. verumtamen debilius et est ex eis que caseaut lac ⁊ nutrimentū eius est multe paruitatis. ⁊ mundificat pectus: ⁊ clarificat vocem. ⁊ est malus stomacho. ⁊ caseat lac in stomatho. ⁊ aufert colice: K Dyas. Semen eius datum cum mulsa ventrem purgat eacostomaticum est ⁊ dulce multum: ⁊ ip̄m ventrem deponit amigdal' ⁊ nitro mixtum et aniso cū melle cocto accepte ante cenā due vel tres velut nuces ventrem mollit. digestionem prestat. L Sera. aucto. dyas. Quando terūtur capilli cartami siluestris aut flos ⁊ bibūtur cum pipere ⁊ vino cōferunt puncture scorpionis. M Et quidam putauerunt q̄ si quis percussus a scorpione tenuerit radicem eius in manu sua nō senciet dolorem eius: Et quando ꝓijcit eā tunc senciet

Ca.xcv.

Calamus aromaticus a similitudi ne calami vsualis vocat̃. Gignit̃ in India mltis nodis geniculat⁹ fuluus fragrans spũs suauitate. Qui cũ frangitur in multas ptes fit scissilis. simi lans gustu casiani cum leni agrimonia re mordente. vt dicit Ysidorus in li. ethimo logiarꝫ. Dyas. Calamus aromaticus in India nascit̃. ꝛ est optimus colore ruffus cum nodis spissis. ꝛ cum frangit̃ scissilis ꝛ arenosus appar ac fuluus. odore suaui gustu ꝛ viribus stiptico atq̃ glutinoso. Plinius. Juncus odoratus nihil differt a ceteris sui generis aspectu. Sꝫ calamus odoratus p̃stantior est. Odore statim de longinquo inuitat. mollior tactu meliorq̃ qui minus fragilis. Et quia solo se poti⁹ q̃ qui raphani mõ frangit̃. Jnest ãt fistu le araneum quod vocant florem. Auicen na Calamus aromaticus calidus est sicc⁹ vsq̃ ad fm. Melior est ille qui ẽ lacinctĩe coloris propinquos habens nodos. qui in plurima frusta frangitur. ꝛ cuius cãna plena re simili tele aranee. ꝛ in masticatõ ne eius est acuitas. Et eius contritum est boni odoris. Et est declinans ad citrini tatem ꝛ albedinem. Est ãt subtiliatiuus Jn ip̃o em̃ est substantia subtilis. sicut in pipere ꝛ cinamomo ac reliq̃s sp̃ebus hu iusmodi. Jn ip̃o est stipticitas pauca cũ acredine. Et in eius substantia sunt terre itas ꝛ acreitas. ꝛ est bone ꝯmixtionis ad eq̃litatẽ ptinẽs. Sꝫ ei⁹ exsiccatio maior ẽ.

Operationes.

A Cõfert occultationi sanguinis mor tui. ꝛ contritioni lacertoꝝ. et apostemati epatis. ꝛ stomacho ac tussi. valet etiã ad tumorem. abstergit visum. apostemata resoluit. menbra expulsionis ꝓuocat. Et cum semine apij confert renibus ac distil lationi ruine vrine B Constãtinus in li. g̃duũ. Calamus est subtil. citrini co loris ꝛ ꝯcauus. desiccatiuus. ꝛ facilime rũ pitur. digitis ꝯstrictus. in Judia ꝛ persia nascitur. sed laudabilior est indicus. Est autẽ ca. ꝛ sic. in. ij. g̃. Valetq̃ ad dolorem stomachi ꝛ epatis potui dat⁹. Menstrua ꝓuocat. ꝛ veteri tussi ꝓdest si suffumigiũ inde fiat. Ad strĩgendũ q̃ꝫ sanguinis flu xum valet. C Platea. Calamus aro maticus ca. est ꝛ sic. Quidã repit̃ in ꝑsya q̃ citrinus est. Et eo phisici non vtuntur. Ali⁹ in India q̃ subalbidus ẽ ꝛ eo vtunt̃ Est ãt radix cuiusdã fruticis valde arõa tica. calamo similis quia concaua est. Cũ em̃ colligit̃ quoddã lignũ quod interius est exhitur. Eligendus est autẽ calamus subalbidi coloris qui cum frangit̃ non fa cile puluerizatur p tres annos seruat̃ Ha bet virtutem ꝯfortandi. Puluis eius va let ꝯtra dolorem stomachi ex frigiditate vel ventositate. Ad digestionem stoma chi confortandam. datur puluis eius cũ puluere cinamomi. hoc etiam valet ꝯtra cardiacam.

¶ Ca.xcvj.

Calamus agrestis siue aquaticus:
Actor. Calamus est arũdo vł arũ
dinei generis Sȝ est etiã calamus
aromaticus de quo sup̃ ꝑximo capittulo
Isidorus.li:xvj. In stagnis indicis arun
dines calamiqȝ dicunt̃ nasci. ex quoꝝ radi
cibus expressum suauissimũ succũ bibunt
Indi. Unde ⁊ varro Indica non magnũ
in arbore crescit arundo Illius ⁊ lentis p̃
mitur radicibus humor Dulcia cui neq̃
ant succo comedere mella. Glosa super
Ysaiam.xij. Calamus de quo carta fit me
dulla habere videt̃ ⁊ non esse vacuus sed
gilis est ⁊ cito marcescit Uñ scriptum est
Calamus ⁊ iuncus marcescit

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Calamus agrestis maior est
in omibus agaricis Que si comederint a
nimalia citius infert mortẽ. ⁊ maxime ille
qui nascit̃ in babilone ⁊ in parnaso; Ha
stas habet młtas folia edere similia. flos
eius albus et odoratiuus semen vero mi
nutum ⁊ bonum; Radices quiuqȝ vel sex
habet albas ⁊ longas et dulces vnius di
giti grossitudinem hñtes: B ¶ Et ei⁹
elixatura ꝯficitur medicamentum quod
tollit caligines oculoꝝ. C ¶ Elixatura
radicis eius tantũ p̃t q̃ntum ⁊ radix:
D ¶ Semen eius diureticũ est Nauseaȝ
ꝓuocat. ventrem stringit. In Cicilia nas
citur. que bouem impinguat si fuerit viri
dis comesta:

¶ Ca.xcvij.

Caparis siue caparus. Isido: in li:
ethimo.xvij. Caparis dici videt̃
eo ꝙ habeat in sumitatibus rotũ
da quedam seminũ capitella. Pli. li.xix:
Diximus inter peregrinas frutices de ca
paro non vtendũ transmarino; innocẽti⁹
est ytalicum. feruut illos q̃ cottidie edunt
paralisi non ꝑiclitari. nec lienis dolorib⁹
Platearius. Caparis siue caparus. Her
ba est vel frutex in transmarinis partibus
cuius cortex p̃cipue ꝯuenit vsui medicine.

In principio veris colligitur ꝛ desiccatur. ꝑ sex annos in multa efficatia seruatur. Eligendus autem est cortex qui cum frangitur nõ puluerizatur ꝛ qui aliquantulum subrufus est ꝛ subamarus. flores enim adhuc tuberosi colligi debent. quia iam dilatati nõ valent. Cum sale ꝛ aceto conditi seruantur. Constãtinus in libro graduum. Capari sunt in secũdo gradu calidi ꝛ sicci. Horum radix ꝛ frondes ꝛ poma ꝛ semen intrant medicinam. Magis tamen cibo poma ꝛ frõdes. radix vero medicine pertinet.

Operationes.

A Dyas. Caparis schirosim splenis super omnia medicamina iuuat. frutex eius spinosa super terram sparsa. vncriõe plena. habens folia cydonie similia. semẽ at sicut oliua Radices magnas ꝛ multas locis aridis ꝛ maxime in muris nascitur.
B Semen eius ventrem mollit. Comestum autẽ cacostomachum est. Radix ꝛ semẽ cũ vino bibita splenẽ attenuant. vrinã prouocãt. sanguinem deponũt. sciaticis ꝛ paraliticis bibita mirifice prodest. mẽstruis imperat. semen eius coctum cũ aceto ꝛ ore retẽtum dolorem dentiũ mitigat. radix ei⁹ trita ꝛ imposita duricias ꝛ scrofas spargit Succus eiusdem auri infusus vmes occidit C Ysaac. Capari sunt ꝛ radix ꝛ frondes. ꝛ fructus eius oẽs calidi in. ij. gradu. quod testatur eorũ ponticitas acumen ꝛ amaritudo. D Ideo incidunt ꝛ dissoluũt ꝛ mundificãt stomachum a superfluis humoribus. E Opilationem splenis ac epatis aperiũt. ꝛ duritiam soluũt. vrinam et menstrua ꝓuocant. F Meliores sunt secundum medicinam q̃ scd̃m cibum qm̃ illaudabilis nutrimẽti sunt. vt pute colerici nigriq; sanguinis generatiui neruos etiaz stomochi impediunt et percutiunt assuefacti. vnde oportet eos elixos manducari. ablataq; eorum aqua conditos cum oleo et aceto. Qui si cum carne vel alio comedãtur. nõ absq; coriandro manducãdi sunt cuius naturam temperiem magnam eis prestat. G Platearius. Capari virtutem habẽt incitandi appetitum. humorem in ore stomachi existentem digerẽdi stomachum confortant. infrigidatum calefaciunt cibus enim sunt ꝛ medicina. H Contra vitium splenis ꝛ duriciez epatis valet vinum decoctionis caparis. I Succus folioꝝ eius auribus inmissus vermes necat. valet etiam herba hec ad yliacam passionem ꝛ arteticam.

Camphre

Ca. xcviij.

Camphoraca Platearius. Camphoraca est herba cuius succ⁹ est camphora. multipliciter vtilis ĩ medicina sicut videlicet in isto capl'o habetur Hec herba nostre camphorace similis est In fine veris colligitur ac teritur. et inde succus eius exprimitur. Quod feculentũ est residet ꝛ abijcitur. quod liquidius ac purius retinetur. Soli exponitur ꝛ exiccatur ac desiccata in camphoram reducitur. Idẽ

Calamentum siue nepeta quere Capitulum 290 Calterum siue mentastrum … siluestris

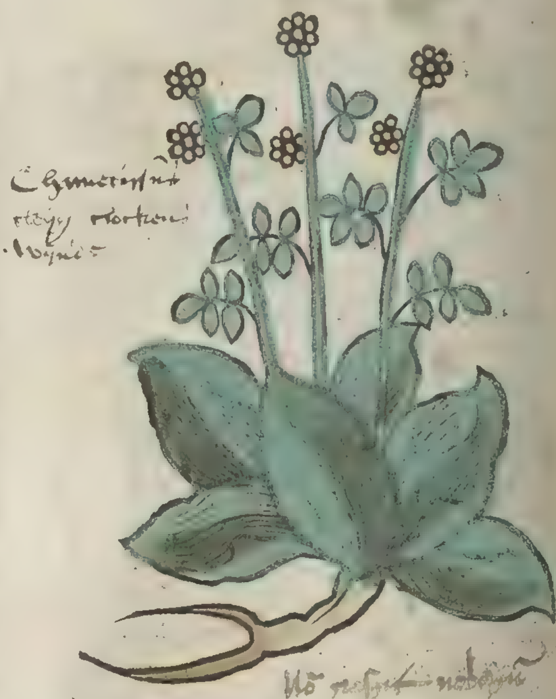
Caprifolium quere Matrisylva ... 281

Camphora est in tercio gradu frigida et sicca; dicunt quidā sed falso gūmi esse. cū sit succus herbe cuiusdā (teste diascoride multisq; alijs) herbaq; ipsa dr̄ caphora ca. vt in pncipio huius capl'i dixi Caphora eligenda est alba ꝛ lucida. Nā turbulenta nō est adeo adeo bona. Et admixtione autem vernicis sophisticat̄ dū interipius camphore. ꝛ ex admixtione similis est in odore. Discernit̄ autem quia vernix solidam habet substātiam ꝛ difficile frāgitur. camphora vero cito. ꝛ si tractet̄ in manibus. de facili puluerisatur. Caphora nisi artifitiose seruet̄ de facili perditur Est em̄ aromatica. ꝛ omne aromaticum est fumosum Ideoq; in fumositatē soluit̄ Seruari āt pōt in vase marmoreo. ꝛ melius in alabastro; seruaturq; in efficatia m'ta in psillio vel in lini semine vl' milio per annos. xl.

Operationes.

A Contra calefactionē epatis puluis eius cum solatri succo ꝑficit̄. in q̄ plagelle intincte sepius epati supponunt̄. B Contra fluxum sanguinis e naribus fiūt magdaliones ex puluere ipius. ꝛ ex puluere semis vrtice vsti atq; cōfecti cum succo sanguinarie ꝛ imponunt̄ naribus. si vero fiat fluxus ex ebulitione sanguinis vel ex epate; puluis eius camphore cū aqua frigida ꝑficiatur; ꝛ plagelle infuse fronti et timporibus ꝛ gule. ꝛ epati supponantur. C Contra maculam oculi conficit̄ puluis eius cum aq̄ rosaꝝ. addito feniculi succo in vase ponat̄ eneo D Cōtra faciei pannū ꝛ ad faciem clarificandā. ꝑficit̄ quoq; cū aqua rosaꝝ. addito albo atq; mūdissimo. E Contra libidinē odoret̄ camphora ꝑ nares. Nimia em̄ actiōe frigiditatis spūs inspissat. corp⁹ infrigidat ꝛ libidinē stringit. vñ camphora per nares castrat odore mares. F Nō q; satis cōpetenter ponit̄ in syrupis. ꝯ acutas egritudines. G In freneſi ꝯpetēter ꝓuocat sternutatiōes si puluis eius distēperet̄ cū oleo rosaꝝ ꝛ penna intincta ꝑ nares intinguat̄ ꝛ in alijs fe. acutis; q; non augmentat calorem nec naturam. H Auicenna. Usus camphore facit caniciē ꝛ ꝓhibet apata calida Et cū aceto prohibet fluxum sanguinis nariū. aut cū expressione dactiloꝝ aut cū aqua mirti. I Et confert sode calide. Et remouet vigilias; Et ꝯfortat sensus calefactoꝝ. Et confert alcole vehemēter. Et ꝯfert in medicinis obtalmie calide. K Et abscindit coitum. ꝛ generat lapidē renū ꝛ vesice L Et stringit fluxū ventris colericū

Chamecissus ... hortensis ... Nō respicit ...

Ca. xcix.

Camsice aut sicen. Dyas. ca. cāsice hastas hz longas digitoꝝ q̄tuor in terra piectas lacrimo plenas; folia sunt eius lenticule similia s; minora ꝛ tenuiora semen habet sub folijs rotūdū sicut peplū ꝛ est sine flore radix ē illi tenera ꝛ inutilis;

Operationes.

A Dyas. Hasta ei⁹ trita cū vīo ꝛ vt pessariū supposita dolorē matricis mitigat; Cathaplasma tib⁹ adhibita tūores ſpgit

clauos corpis tollit. mirmiceas mundat
cocte ⁊ cōmeste ventrem soluūt. Idēz suc
cus ipius facere potest. succus ipē perun
ctus ictus scorpionū mitigat. suffusiones
⁊ caligines oculoꝝ addito melle curat.
Nascitur vero saxosis locis ⁊ asperis.

Ca. c.

Cataputia. Ysido. li. ethimo. Cata
putie due sunt spēs. Maior videli
cet ⁊ minor. Maior est sicut arbor
ficus licʒ minor. folia eius sunt sicut folia
platani semina eius stant in arbore sicut
vue. Minor habet hastam duoꝝ palmoꝝ
⁊ inanem. folia similia amigdalis sed lon
giora. semen eius in cacumine virge rotū
dum. deforis nigrum. deintus albū. Sūt
enī ambe quasi eiusdem ꝯplexionis. ⁊ vir
tutis. sunt enī ca. in tercio. ⁊ hu. in primo.
virtutem habent purgandi flegma prin
cipaliter. secūdario coleram ⁊ melancoli
am. Sera. li. aggre. ca. cathua. i. catapu
cia auc. dyas. Cataputia maior que voca
tur cathua est arbor in magnitudine fic⁹.
habens folia similia dulb; nisi quia sunt
maiora leniora ⁊ nigriora. stipites ⁊ rami
eius sunt concaui sicut ⁊ canna. ⁊ habʒ se
men velut in ramis asperum. ⁊ qn̄ excoria
tur semen eius est simile kirat. ⁊ ex eo exp
mitur oleum de kerua. Minor est planta
quam multi computant inter lacticinioꝝ
species. habet stipitē vnius brachij lōgi
tudinem hn̄tem. ⁊ concauū in grossitudi
ne vnius digiti ⁊ in summitate stipitis ra
morum sunt ramuli parui ⁊ ex folijs q̄daʒ
sunt sup stipitem. et quedam sup illos ra
mulos. sed folia que sunt super stipitem.
sunt longiora similia folijs amigdale nisi
quia sunt latiora ⁊ leniora. sed folia q̄ sūt
super ramulos superiores sunt minora fo
lijs stipitis et sunt similia folijs aristolo
gie lon. appropinquantia similitudini fo
liorum edere. et habet fructum in summi
tatibus ramulorum triangulatū et velut
rotundum sicut grana capari. et inter ip
sum sunt semina que diuidunt̄ p parietes
que sunt in eo que semina sunt in magni
tudine orobi. exterius subnigrum haben
tia colorem. sed quando excoriant̄ sunt al
ba. ⁊ habent saporem dulcem. ⁊ hn̄t radi
cem subtilem in qua nullum est iuuamen
tum. Galienus. vij. sim. far. ca. cicri. i. ca
tapucie fructus qui purgat. Abstersiuaʒ
⁊ dyaforeticam habet virtutem. ita autē
⁊ flos sed omnino debiliorem oleum ve
ro quod ex fructu est. est calidius. subtili⁹
⁊ dyaforeticum.

Operationes.

A Sera. Cataputia maior habet v̄tu
tem que abstergit ⁊ resoluit. Et v̄tus foli
orum debilior est v̄tute granorum. sʒ oleū
eius est calidius ⁊ subtilius oleo oliuarū.
⁊ propter hoc resoluit plus eo. Ex semine
eius fit oleum quod non administrat̄ in
cibis. sed in lucernis. ⁊ ponit̄ in vngētis.
B Et quando excoriantur ex granis
eius. xxx. ⁊ terunt̄ ⁊ bibunt̄ purgant cole
ram ⁊ flegma ⁊ humiditates aquosas. et
cōmouent vomitum ⁊ fluxum ventris.

Et grana quidem eius sunt grana dura. laxant stomachū laxatione forti. Et ꝓuocant nauseam ꝛ vomitum. C ¶ Et qñ grana eius terunt̄ ꝛ fit emplastꝝ cum eis mundificat empetiginem D ¶ Et qñ fit linitio cum oleo eius solo aut cū aceto sedat apostemata mamillaꝝ. E ¶ Et tempus quando debet fieri illud oleum ē qñ cadūt grana a cortice suo: quod oleū confert scabiei. ꝛ vlceribus humidis que sunt in capite. ꝛ apostematibus eorum: ꝛ coartationi oris matricis. ꝛ cicatricibus fedis que remanent post solidationē clauorum. ꝛ dolori aurium qñ miscentur cū aliquo vngento fortificante operationem eius. F ¶ Et quādoqꝫ laxat ventrē. Et expellit lumbricos. Et idem auc. bedigoras Proprietas granorū eius est ꝙ dissoluunt: subtiliant ꝛ fortificant mēbra ꝛ incidunt superfluitatem. Et conferūt lepre. Et similiter oleum eoꝝ G ¶ Diascorides Virtus cataputie minoris est catartica. septem grana accepta aut nouē sicut catapodia comesta. et similiter ca. aq̄ accepta: flegma ꝛ coleram deponit. ¶ H Succus ex eo fact9 sicut de titimallo oīa similiter facere potest. folia eius cū gallina aut iuscello accepta ventrem soluunt. I ¶ Sed catapucie maioris si. xxx. grana purgata fuerint accepta. colerā ꝛ flegma ventris deponunt: vomitum ꝓuocāt gustu non bono hec purgatio stomachum ledit: K ¶ Contritum et impositū maculas limpidat: folia eius trita cū polēta tumores oculoꝝ spargunt diuicies oīes māmarum ꝛ tumores compescunt. Ignē sacꝝ sola extinguūt ipm cū aceto mixta.

¶ Ca. cj.

Caulis. Ysidorus: in libro ethimologiaꝝ. Caulis est generaliter herbarum vel oleꝝ medius frutex. qui vulgo tyrsus dr̄ eo ꝙ a terra sursum ꝯscendat Ex quo deriuatū est vt specialiter q̄d dam genus oleꝝ caulis diceret̄: qꝛ tyrsus eius plus ceteris oīibus coalescit. i. crescit: Auicēna. Caulis corpus naturaliter est humidis folijs: siluestris autem est calidior ꝛ siccior. ipe totus ē calidus ī pmo siccus in secundo. Caulis siquidē Alius est domesticus: alius siluestris: alius marinus et alius caulis aque. Siluestris est amarior ꝛ acutior ꝛ a cibo remotior: Est autem grossi nutrimenti ingrossans sanguinem. Et inflat et facit corpus dolorosum Maturatiuus est autem aclenificatiuus. ꝛ desiccatiuus. ꝓpe qñ decoquitur ꝛ ab eo prima aqua effundit̄. Eiusqꝫ nutrimentū est paruū ꝛ humidius nutrimēto lencium. Et sanguinem facit malū. Cū ergo cum carne pingui ꝛ gallinis decoq̄

tur parum bonus efficitur. Palladius. li. tercio In mense februario caules serunt qui ꝛ toto anno seri possunt solū pingue ꝛ satis subactum diligunt. Argillaꝫ ꝛ glaciem timent Sabulone ꝛ arenis non delectantur nisi p̄henis vnda succurrat. Omnem statum celi patitur caulis. frigidum magis. contra austrum positi citius ferūt. Contra septentrionem seruis. sed hoc et sapore caulis vincit ꝛ robore. cimis delectatur. ꝛ ideo ponende sunt plante p̄ bulbinos arearum. Gaudet stercore. ꝛ sarcolatione. Rarius positus ꝯualescit; celeriꝰ coquitur virore seruatur; si dum est tritū vel quattuor folioꝝ. nitrum tritum cribello desuper spargas et speciem pruine canentis inmittetur.

Operationes.

A Auicenna. Caulis habet ꝓprietatē in sedatione doloꝝ. stipticus est eiꝰ cinis ꝛ fortis exsiccatōis. Siluestris ꝛ marinus ꝛ domesticus maturant flegmones atqꝫ duritias. B Idem caulis cōsolidat ꝛ ꝓhibet fraudulentis ambulationē. ponitur qꝫ cum albumine oui sup̄ adustionē. C Tremori confert cum fenugreco embracatur sup̄ p̄podagraꝫ. Eiusqꝫ decoctio super dolores iuncturaꝝ. Iterū Eius decoctio ac semen tardant ebrietatem. D Cōfert etiā furfuribꝰ ꝛ fit caputpurgium cum succo eius Ex eius ꝓꝓetatibus fit exsiccatio lingue facitqꝫ somniū. et obtenebrat visum. E Cum succo eius aut decoctione ip̄ius cum oleo sisamino fit gargarismus contra p̄focationem. Et eius cōmestio clarificat vocem. Est autē malus stomacho F Succus eiꝰ cum vino depassis confert spleni ꝛ bycthericie. prouocat vrinam et menstrua. Eiusqꝫ semen vermes interficit cum lupinorū aq̄: G Cinis radicis lapidem frangit. caulis marinus declinat ad salsedinē ꝛ amaritudinem. ꝛ ideo lenit naturam. soluitqꝫ ꝓꝓe cū pingui carne Eius fo. sunt sicut aristologie q̄ oriunt̄ ex vna radice. Succus eius cum vino ꝯfert morsibus etiā canis rabiosi: H Dyascorides. Cauliculi ortiui elixi ꝛ non valde p̄cocti ventrē molliunt Nam caulis tyrsus si forcius elixet̄ ventrem abstinet. ꝛ maxime si in calido cinere coquatur. I Qui nascuntur in egipto amari sunt. Et si cōmesti fuerint caligines oculoꝝ detergunt Typicis prosunt crudi cōmesti. ebrietatem in ꝯuiuio non admittunt. K Ysaac. Caulis siccus est ꝛ frigidus in p̄mo gradu. turbidū ꝛ melancolicū generat sanguinem odorē dantem. L Caules estiui vstiorē sanguinem generant. colere enim vste vicini sunt ꝛ mūdificatiui: M Hyemales vo non tante acuminis sunt. sed vis eorū ventrem humectat. ꝛ vrinā ꝓuocat Horius bibitum ventrē soluit. Et sine iuri cōmesti eundē ꝯstipāt. corpus em̄ eoꝝ siccū est. vn̄ ꝛ constipatiuū Ideoqꝫ vt ab eorū nocumento temperetur elixent̄. ꝛ aqua piecta in alia coquant̄ cum pinguissima carne pecudis vel suis.

Cauda equina herba

Ca.cij.

Cauda equina. Auicēna li.ij.capi. de cauda equina. Cauda equina ē planta nascens in locis concauis. 7 in vallibus hñs stipites cōcauos ad rubedinem declinantes, asperos, duros, nodosa cum nodis intrantibus. 7 apud nodos sunt sicut folia squinanti minuta spissa. 7 adheret arbori cui appropinquat. deinde generant̄ ex ea extremitates plres sicut cauda equina 7 habet radicē durā est fri. in pmo. sic. in secūdo: est stiptica et ꝓpe succus eius est vehementis exsiccationis sine mordicatione. Galie. vj. sim. far. capi. de cauda equina. Uirtus hui⁹ plāte est stiptica cū amaritudine pauca: 7 propter hoc desiccat violenter cum mordicatione: Est fri. in primo. sic. in. ij. Paulus: ca. de cauda equina: Est quedam cauda minor que grece vocat̄ corsanda habens stipitē subrufum 7 folia supiora minora Dyas. ca. Hipparis siue anabasis: Hipparis. i. cauda equina aut anabasis. nascit̄ in locis humidis 7 in monumentis. habz hastas rufas 7 asperas 7 nodosas que haste quicquit vicinū habent alligāt. in quibus folia sunt in summitate acuta 7 tenera 7 iunco similia 7 spissa sursum ascendētia. Hec etiam aliquotiens de pariete pēdet comis plena abundantius 7 nigris sicut caude. radices sunt ei lignose 7 dure. virtus est ei stiptica:

Operationes.

A Auicenna: Cauda equina est valde iuuatiua ad fluxum sanguinis cōsolidat vulnera 7 vlcera mirabiliter: Et si i eis sūt nerui ꝯsolidat etiam. Cōfert qñ linit̄ aut fit ex ea emplastꝝ intestinis: Confert etiā apostematib⁹ calidis stomachi 7 epatis 7 ydropisi. 7c. B Gal. Uulnera maxima quinimo 7 ꝯ emissionē sanguinis 7 fluxum muliebrē: Et ꝯ dissinterias etiā 7 ceteros ventris fluxus hec herba farmacū validum est cum aqua 7 vino Scribūt āt quidā hāc vesice necnō subtiliū intestinorum vulnus sanare. C Succus autē ei⁹ emorrosagijs que ex naribus confert 7 fluidis passionibus ventris cū aliq̄ vino pontico bibita. vel cū aq̄ si ꝯtingāt fe. D Paulus Cauda equina minor curat 7 delet antracem sumpta 7 emplastrata. E Dyas. Succus eius naribus sanguinem ꝓfluentem abstinet. Dissintericis cū vino bibita medicat̄: vrinā ꝓuocat folia eius imposita vulneribus recentibus paracolesim faciunt. 7 radix 7 herba eius tussientibus 7 ortonoicis medicant̄. cōquassationibus opitulant̄. dr̄ vero incisiōes vesice 7 intestinoꝝ solidare: F Serapion. auc. dyas. Quando folia eius piscātur 7 fit cum eis emplastꝝ conglutinat vl cera recētia. 7 si sint nerui incisi ꝯsolidat eos. Et decoctio radicis 7 folioꝝ eius qñ datur in potu confert tussi antique. 7 contractioni anhelitus. Et si potent̄ trita et sicca idem faciunt. Et qñ fit emplastrum cum eis recētibus ꝯfert attritōi lacertoꝝ.

 48 47

Ca. ciij.

Cassia fistula. Johānes mesue. Cassia fistula est ex medicinis in qbus est fiducia iuuamentoꝝ. et est sine nocumento carens acuitate ꝛ mordificatione ꝛ omni excessu ledēte. que potest exhiberi in omni etate. ita ꝙ pueris ꝛ pregnantibus. Constat aūt eiꝰ electio in sex proprietatibus. vt ꝙ eius arundo sit grossa plena splendens multi pōderis. ꝛ sit pulpa eius splendens ꝛ pinguis. ꝛ hausta ex arundine ꝛ conseruata in vasis vitreatis est equalis complexionis ad latus caliditatis declinans ꝛ est hu. in pmo. ꝛ est lenitiua ꝛ resolutiua clarificatiua sanguinis nocet debilibus hn̄tibus viscera lubrica remouetur ab ea hoc nocumētum in permixtiōe mirabolanoꝝ. ꝛ reubarbari ꝛ aq̄ masticis ꝛ spica ꝛ quandoqꝫ necessarium est ei addere lubricitatem. ꝛ prope in desiccatione viscerum. quare miscet̄ ei oleū de amigdalis dulcibus. et diuretica faciunt eam declinare ad vias vrine. q̄re necesse est eorum pmixtio quādo oportꝫ mēbris secunde expulsionis conferre. ꝛ ipsa est de tarde ꝛ debiliter solutionem facientibus. propter quod permiscenda sunt cū ea ex rebus habentibus acuitatem siue albasce et ysopus. et eē vigorant eius operationem. ꝛ magis adhuc si cum quibusdam ex ventrem soluentibus misceatur. ꝛ ipsa cum aqua casei est nobilis opatōnis Sera. li. aggre. ca. chiarzambet. i. cassia fistula. ꝛ sunt canne concaue quarū color est rubeus ad nigredinē declivis. ꝛ inter ipās sunt lamine ex cameniḡ et parietes diuidentes inter eas. ꝛ intra laminā sunt grana sicut grana xilocaracte et eiusdem magnitudinis. sapor eius est dulcis. ꝛ color eius est inter glaucedinem ꝛ ruborem ꝛ affertur a babilonia externa aliemen. et virtus eius est ꝙ ipsa est equalis complexionis ꝛ electa ex illa est q̄ est in canna sua interius nigra grauis ꝛ lucida. ꝛ quod de ipsa vtimur plurimum est caro licet etiaꝫ cortice aliquando. Et idem auctoritate aben mesuay. Uirtus eius est que r̄soluit ꝛ extinguit acuitatē sanguinis.

Operationes.

A Johannes mesue. Cassia fistula mūdificat sanguinem. ꝛ remouet acuitatem eiꝰ. ꝛ sedat sitim. et ꝑ se cū succo endiuie aut saltem deputato secundum artem B Et ipsa quidam mundificat stomachum ꝛ educit coleram ꝛ flegma. et illud operatur sine nocumento. et caret mordicatione. C Et ipsa quidem lenit guttur ꝛ pectus D Et r̄soluit apostemata acuta in eis ꝛ confert calefactioni renū sumpta cum diureticis ꝛ infusione liquoris. E Et prohibet generationem lapidis in eis. ꝛ cōfert febribus colericis Et dosis eius secundum serapionem auctoritate aben mesuay est a. ʒ. vj. vsqꝫ ad ʒ. x. F Serapiō auctoritate aben mesuay. Cassia fistula extinguit acuitatē sanguinis et sedat apostemata dura que fiunt ex eo. ꝛ resoluit apostemata dura q̄ fiunt in gingiuis ꝛ gutture quando fiunt cum eo gargarismata cum aqua arboris vulpis ꝛ passulis. G Et cōfert ytericie ꝛ dolori epatis ꝛ purgat coleram adustam ꝛ mollificat ventreꝫ mediocri mollificatione ꝛ mundificat neruos. H Auicenna libro secundo. capitulo de cassia fistula. Cassia fistula est equalis in caliditate ꝛ frigiditate et humiditate et est resolutiua ꝛ lenitiua. ꝛ confert apostematibus calidis ꝛ visceribus proprie et gutturi quando ex ea fit gargarismus cū aq̄ solatri ꝛ linitur super apostemata dura ꝛ confert eis. ꝛ liniuntur ex ea podagra ꝛ iuncture dolorose. quando dissoluitur manibus in aqua coriandri humidi cum spuma psillij. ꝛ deinde fit ex ea gargarismus confert prefocationi et mundificat epar. ꝛ confert hictericie. ꝛ dolori epatis et est lenitiua ventris ꝛ educit coleraꝫ adustam ꝛ flegma et soluit sine nocumento

z absq3 mordicatione adeo q ipa est conueniens pregnantibus. z soluit eas. loco eius ponitur medium ipsius de tereniabi z triplũ ponderis eius de carne passulaz. Octauũ ponderis ipsius de turbit z quãdoq3 ponitur loco passulaz liquiritia.

Ca. ciiij.

Cassia lignea. Gal. vij. sim. far. ca; de cassia lignea; Substãtia cassie lignee est multum subtilis. z sapor eius est acutus z stipticitate pauca. z virtus eius est ca. z sic. in tertio gradu. Serapion li. aggre. capi. melochaa auc. dyaf. Sunt eius multe species z nascunt in terris arabum vbi nascunt species alie aromatice. h3 stipitẽ gssũ z corticẽ fo. ei9 sunt filia fo. yreos nig purpurea et h3 odorẽ similẽ odori rose. z hec spẽs ẽ pma in bonitate. z secunda; post hãc in bonitate ẽ illa cuius color est sicut color coralli. z est subtilis leuis longa gssi calami et plene. mordicans linguaz cum stipticitate z acuitate pauca. bonum odorem hñs participãtem aliquod odoris vini: Hee due species sunt vtiles in medicina. alie vo nõ sunt administrande: z ego volui eas rememorari vt non administrent. sed abijciãtur z est de eis quedam que est nigra habens odorem malum z corticem subtilem; z reperitur res quedam similis cassie lignee: z non est cassia lignea: Et cognoscit p saporem. qm̃ non est acuti saporis nec odorifera. z cortex eius est adherens ligno. z reperitur similiter quedam habens calamum latũ lenem mollem asperũ tactu. z ẽ minus mala q nunc dicta. sed peior omnibus illa est cuius color est albus et odor similis odori porri. non habens calamum grossum sed subtilem.

Operationes.

A Gal. Virt9 ei9 ẽ q resoluit et icidit z fortificat menbra. z prouocat mẽstrua q retinent causa grossoz humoz z viscosoz. B Sera. Cassia lignea habet virtutẽ propinquaz cinamomo calefacit z desiccat z prouocat vrinam. z stipticat leui stipticitate; et administrat cum medicinis acuentibus visum: z quãdo admiscet cũ melle z linitur humiditas lactea q apparet in facie aufert eam. C Et puocat menstrua. z conuenit veneno tyri quãdo sumit in potu. D Et apostematibus calidis intrinsecis quando bibit. z dolori renum facto fomento cum ea. et dilatationi matricis quando fit eucatisma. i. sumigium cum decoctione eius. z ponitur loco cinamomi in pfectionibus duplicato pondere ex ea; E Et idem auctoritate mesaac. Fortificat stõachũ z epar z expellit fetum cum fortitudine. Auicenna de viribus cordis dicit q pfortat cor.

Ca. c v

Castanea. Isidor⁹ in libro ethimo: Castanea dr̄ eo ꝙ fructus eius gemini in modum testiculoꝝ rotūdi sunt. qui dum eiciunt̄ quasi castrant̄. Hec arbor simul vt excisa fuerit. tanq̄ silua expululare consueuit.

Operationes.

A Pli. li. xvj. Castanea diligit montes ⁊ valles. sicut robur ⁊ abies. Hec amant aquosa loca cipssi et castanee. sed sunt sicanee. Castanea est aceris mō crispa ⁊ est etiam eidem fremitas spissa. Itaqꝫ cariē vetustatemqꝫ sentit tardissime. In ve āt concipiunt castanea terebinthus ⁊ aquifoliū. B Idē li. xvij. Semē ipa serere docuit na̅ra. cū decidens viuiscēt terra excepta. Hec aliter ꝓueniūt ī glādes atꝫ castanee. qb⁹ ē ꝓ semie frcūs ipe. Castaneaꝫ inseruit corelli⁹ eqs romanus suomet ipo surculo ī agꝛ neapolitano C Hec iter laudatos ab eo nomē accepit Postmodū heres eiusdeꝫ libertus corelliană inseruit Hec ē inter illas vr̄a. ꝙ illa copiosior. hec corelliana melior. Tp̄us vo statutū castanee ac pinee serēdi ē. vij. kl's marcij. D Castanea pedamentis oībus p̄fert̄ facilitate tractat⁹ ꝑdurādi ꝑnicatia regermiatō e cedua Salice q̄ꝫ letior. fuerit facile solū nec tn̄ arenosū maxieqꝫ sabulū humidū aut carbūculū vl' cosi etiā fatinā. q̄mlibet opaco septētrionaliqꝫ ⁊ p̄frigido situ. vl' etiā decliui. E Recusat eadē gallia rubricā cretā. oēmqꝫ terre fecūditatē q̄ seri nuces diximꝰ sꝫ nō ꝓuenit. nisi maxis. nec nisi quis aceruatim satis. ꝓfringi solū dꝫ sup̄ ex mēse nouēbri in februariū q̄ solute spōte ex arbore cadūt atꝫ subnascunt̄. Interualla pedalia sint vndiqꝫ sulco Ex hoc seminario trāsferūt̄ in aliud. bipedali interuallo pl⁹ biēnio. Sūt ⁊ ꝓpagines nulli q̄dē faciliores Nudata siq̄dē tō radice in sulco ꝓsternit̄. ⁊ tūc ex acumie sup̄ terrā relicto alia q̄ꝫ ab radice renascit̄. sꝫ trāslata nescit hospitari: pauetqꝫ nouitateꝫ. biennio fere postea prosilit.

Ca.cvj.

Celidonia. Isidorus. in li. vt supra Celidonia dicitur vel eo q aduentu yrundinum erumpere videat. Vel eo q pullis yrundinum si oculi auferantur matres eorũ illis ex hac herba mederi dicantur. Plinius libro. xxv. Animalia herbas inuenerunt in primisq celidoniam. Hac enim yrundines oculis pullorum in nido visum restituunt. vt quidam etiam volunt erutis oculis. Eius genera duo sunt. maior fruticosa caule folio pastinace erratice. ipa ampliore. duorum cubitorum altitudine. flos albicans. flos luteus. Minora folia sunt hedere rotundiora minus candida. Succus croci mordax: semen papaueris. florent yrundinũ aduentu. marcescunt discessu: florentibus illis succus exprimitur. et in vase ereo cum adotto melle leniter cinere feruenti decoquitur. Platearius. Celidonia est ca. et sic. in tertio gradu. cuius duplex est modus. videlicet Indica q maioris est efficatie. Et cõmunis que in nostris regionibus inuenitur. et est minoris efficatie. Una tamen potest poni p altera. Indica citrinaz radicem habet. Et in receptione nõ herba sed radix poni debet. que pannos tres in efficatia multa seruari valet. Ex qualitate sua virtutem habet dissoluendi et attrahendi et consumendi. Dyas. Celidonia maior virgam habet vnius cubiti longã et amplius teneram ac tenuem. Que in giro habet folia plura botratio similia sed molliora et subalbidiora. florem aurosuz pfert. succum croceum habẽs. virtus eius est viscida mordens et amara non boni odoris. Radix desursum est vna desubtus plures.

Operationes.

A Platearius. Celidonia contra dolorem dentium in frigida causa valz radix hec aliquantulum trita. valet et ad caput purgandum. Et vuam ex frigidis humoribus repletam B Contra colicam passionem herba trita et in vino decocta supponitur. C Et ad cancrum oris aut neruorum puluis radicis. cum puluere rosarum conficitur. et cum aceto decoquitur. D Ad fistulam eius puluis cum capitello conficitur. et ori fistule cum melle inmittitur E Gal. viij. sim. far. capitulo de celidonia absterssiue fortissime et calide virtutis. quinimo et succus eius ad augmentationem visus est vtilis in quibus cernitur grossum quid fm pupillam et dyaforare indigent. Usi vero fuerunt quidam radice et ad eos qui obstructionem epatis et ycteritiam patiuntur in vino albo dantes bibere. similiter autem masticata vtilis est in doloribus dentium. Parvum vo celidonium acrum exñs magna vlcera citissime cuti cathaplasmatum: et vngues leprosos eijcit. expurgat vero succus eius per nares sufficienter acris exñs F Dyas. ca. de celidonia. Succus celidonie maioris melle addito in ceramine coctus sup carbones oculorum maculas detergit. folia et radix et virga in vmbra estate siccantur et sicut crocus componuntur. radix eius aniso mixta et vino albo bibita ytericis opitulant. folia eius cũ vino et a cathaplasma adhibita maclas detergunt. masticata dolorem dentium prohibent. G Celidonie minoris vtus est viscida. vulnerat cutim: scabiez detrahit. vngues leprosos excludit. succus eius radicis melle addito naribus infusus caput purgat. Eadem dicit. Sera. ca. pro auc. dyas. licet per alia verba.

Ca.cvij.

Cedrus. Syal.ca.cedrus: Cedrus arbor est vnde pix cedria fit cuius semina sunt parua atq; spinosa fructui iuniperi similia vel mirte. Alia ē maior que ab aliquibus cedrus lata appellat̄ fructui cipressi similans. sed paruior est q̄ tamen est vexabilis stomacho atq; feruētem habet v̄tutem de q̄ fit cedria. Est aūt cedria ꝓbabilis ⁊ vtilis q̄ est spissa ⁊ limpida. ⁊ in odore fortissima in q̄ cū digitū intinxeris pinguedine sua rarius defluit Item serbin.i.cedrus et est arbor cui⁹ gūmi ē gūmi cedri. et ab ista arbore emanat pix cedria vel cedrina. ⁊ est pix liquida q̄ arabice vocat̄ hictan ⁊ est genus abietis Plinius.ca.de cedro: Est inquit cedrus maior ⁊ minor. Minoris duo sunt genera scz licea ⁊ fenicea. Differūt folia nāq; derogatum habent spinosum oxicedros vocatur ramosa ⁊ nitore infesta: altera odorem p̄stat: fructum ferunt mirti in magnitudine, dulcem saporem h̄ntem Et maioris duo sunt genera: Unū quod floret et non fert fructum Aliud fructifez nō florz et in eo antecedentē fructum occupat nouus. semen eius cipresso simile. sed quod cedrolentem vocāt ex hac resina laudatissima fit Item alibi inter arbores quibus pix fit cedrus grossior q̄dam putant q̄ sit iuniperus licet falso.

Operationes.

A Syas. Uirtus est ei siccatiua ⁊ recorporatiua q̄ ꝓpter nimietate coloris sui pellibus inuncta vrit ⁊ siccat Caligines oculoꝝ detergit. glaucomata ⁊ cicatrices inuncta limpidat B Cū aceto missa ⁊ infusa vermes auriū occidit. cū ysopi succo mixta sonos auriū tollit; C Si missa in foramine dentiuz vbi dolor eos crepare facit ⁊ si diu in ore retinet̄ dolorē dētium amittit. ex hac ad coitum veniens. D Si inde veretꝝ vnxeris gēitalia strigit in tantū vt filios facere non possis. E Squinanticoꝝ causas curat fauces si vnxeris deintus tumores tollit. F Et pediculos et lendines puncta necat: Morsibus serpentū cū sale ⁊ dulcore bibita occurrit ꝑcussuz leporis maritini ad sanitatē ꝑducit G Stomaticis vncta medet̄; vulnera pulmonis optime curat: H Uermes ⁊ ascarides clisteri addita occidit. Multi v̄o oleū ex cedria dū coquit̄ desup̄ cū pēna colligūt sicut oleū picis: et scabiei ⁊ pediculi aīalium ꝓdest. vulneribus vtiliter adhibet̄ Hui⁹ fum⁹ tm̄ ꝓdest q̄ntū ⁊ picis dūre. I Itē potui data inciati q̄ntitate vlc⁹ fluidū pulmonis faciat. Fit āt oleū ex arbore vt de pice. K Est āt oleū nimiū leptomere. molles carnes absq; dolore ꝯseruās. durās āt longo tpe. ⁊ nigra corpa desiccat. L Lacrimum v̄o arboris eiusdem viscide ⁊ efficaciter ⁊ cum vesicatōe refrigerat. ⁊ strigit: Nam mortuoꝝ recōdita in arbore eadē a tabe defēdit. vn̄ ⁊ mortuoꝝ vita vocat̄.

Ca. cviij.

Cerefolium vulgo dr quoddaz genus apij: calidu in tercio gdu sic in secundo. Dias. Cerefolio vis ignea est 7 acerrima. Ex herbario. Cerefolium nascitur in locis cultis in mense februario locis frigidis post ydus serit cerefolium quod agruz desiderat letu. hu͞idum stercoratum

Operationes.

A Ysaac. In dietis particularibus in ca. de apio. Cerefoliu potui datum cum mellicrate vrina 7 menstrua puocat. laterum ac dolorem renum 7 vesice placat. B Uentris solutionem de grossa ventositate mitigat. C Stomachi ventositatem 7 oim viscez dissoluit. 7 opilationem aperit. D Dyas. Cerefoliu cum melle addito medet cãceratis. lateris dolorem haustu ex vino mitigare videtur. E Et aqua mulsa pituitate resoluit Ex aceto lubricos 7 tineas pimit vrina 7 menstrua impellit. F Omnemqz tumore soluit. G Macer. Est cerefolio vis acra 7 ignea valde; Appositum cancris tritum cum melle medet. Cum vino bibitum lateris sedare dolorem Sepe solz tritam si nectas desup herbam. Cum mulsa bibitum pituite noxia soluit. 7c.

Ca. cix.

Cepe. Dyas. capitulo Bulbus id est cepe. Eius spes sunt due. Una est que habet rufum bulbum qui bonus est ex terra pingui 7 collect[9] custo maticus est. Alia est species bulbi plus isto customatic[9] Oes em bulbi cali. 7 viscidi sunt. Plinius capitulo cepe. Cepe virtutem habet incisiuam. 7 oblonga pl[9] est stiptica q rotunda. et que colorem rufum habent. q ille que album. Sicce aut viscidiores sunt q virides Et crude plus viscide q cocte. Sera. li. aggre. ca. Basal. i. cepe. Basal longe exceptis sunt acutiores quam rotunde. Et plus stiptice.

Et ille q̃ sunt rubei coloris sunt acutõres
q̃ albe. ⁊ sicce q̃ recẽtes. ⁊ crude q̃ assa
te. Gal. vij. sim. far. ca. de cepa: Cepe ex
quarto gradu est calefactiuũ. substantia
vero eius grossaꝝ partium est.

Operationes.

A Dyas. Bulbi cõmesti erigũt linguã
⁊ fauces exasperant. stomachum inflant.
B Cathaplasmatibus adhibiti laxa
tionibus ⁊ doloribus iuncturaꝝ. ⁊ poda
gricis maximũ prestant effectum. Corpi
infixa euocant. soli ⁊ melle addito id face
re possunt. C Tumores ydropicis
bulbus impositus spargit. Caninis mor
sibus subuenit. Addito melle stomachi
dolorem compescit. D Et furfures
⁊ acoras nitro addito purgat. Liuores ⁊
maculas tollit. Medio oui addito et ace
to ⁊ melle lentigines corpis emendat.
E Conquassationibus auriũ ⁊ vngui
um cum polenta bene adhibetᷣ. Coctꝰ in
cinere calido ⁊ polẽta addita ⁊ capitibꝰ
minoꝝ piscium. nigris cicatricibus red
dunt colorem. F Cocti ⁊ cõmesti do
lorem lateris compescunt Sed nõ multũ
comedendi sunt. quia neruis ꝯtrarij sunt
⁊ siccatiue virtutis. G Plinius: Ce
pe cõmeste inflationes p̄stant. fastidium
tollunt. sitim ꝓuocant. ⁊ tollunt oris feto
rem. eustomatice sunt. Emorroidas im
posite prohibent H Succus eius in
missus naribus caput purgat Morsibus
caninis occurrit melle et ruta et sale addi
to Cum sepo gallinatio auriũ dolorẽ ⁊ su
perfluos sonos compescit. Et ad vlcera
tiones aurium prodest I Canda ve
ro fricata alopitias emendat. Puluis eiꝰ
comestus dolorem capitis remouet Suc
cus eius optime caput purgat. Naribus
attractus colericis cõtrarie flegmaticis
vtiles sunt. K Gal. Cepe emorroy
das aperit apposita. Aut cum aceto illini
ta in sole aluos abstergit. Et fricata in alo
picijs citius q̃ altionum ꝓuocat capilos
L Si vero sepauerit quis succum eius
totum quantum est residuum sufficiens ẽ
terrestris substantie. Ipe ãt succus aquo
se ⁊ aeree est caliditatis. ita autem ⁊ suffu
sos ⁊ abliopinatos pre grossicie humoꝝ
iuuat vnctus. M Ex huiusmodi ãt
complexione tota cepa inflatiua est com
mesta. ⁊ propterea q̃cũq; sicciora sunt cõ
plexione minus ventosa. Hoc idem auc.
dyascorides. in ca. vj. bulbus N
Bulbus cõmestiuus frigidior est bulbo
vomitiuo. ⁊ grossi necnon viscosi humo
ris est generatiuus Nam difficile digesti
bilis ẽ ⁊ inflatiuus ⁊ libidinosis supplas
matus. Eo autem q̃ amaritudinis atq; sti
pticitatis pticeps est abstersiuus ⁊ solida
tiuus efficiť ⁊ siccatiuus. O Osten
sum est em̃ q̃ amarus quidem sapor in ab
stersiuis substantijs est. stipticitas v̄o in
solidatiuis. siccitas vero est in vtraq;.
P Et idem in li. de cibis: Cepa calefa
cit corpus et subtiliat in ipso grossos hu
mores ⁊ incidit viscosos. Q Cruda
⁊ cocta paucissimum dat corpi nutrimen
tum. nocet colericis. sed his qui flegmati
cũ humorẽ aut crudũ g̃ssuz ⁊ viscosuz col
lectũ habuerint idõea talia eduloꝝ sunt.

Nõ gesset medicsti

Ca.cx.

Ceterach. Diascorides. capitulo: Aplenon id est ceterach. Aplenõ folia habet scolopendrie veneno se similia. Nascitur locis saxosis vel parietibus ex lapide fabricatis. folia eius sũt multa ex vna radice ascendentia. diuisa sicut polipodium subtus rufa ⁊ aspera ⁊ supuiridia. Est vero sine hasta. sine flore ⁊ sine semine. Galienus. vj. sim. far. capi: Aplenon. Subtilium partium quidem non tñ calide virtutis est herba.

Operationes.

A Dyascorides: Folia ceterach elixa cum aceto et bibita. xxx. diebus splenem siccant. Item folia ipsius vino addito vt cataplasma imposita spleni singulare ꝑsidium est. B Ysopi folia cum aplenon folijs trita cum leuissima vini bibitione splenem consumunt C Stranguirijs ⁊ subglutionibus ⁊ ytericis prodest Bibita calculos frangit: D Dicit ꝙ folia cum splene mule collo suspẽsa mulierẽm generare nõ sinit. sane nocte suspẽdenda est. ⁊ obseruandum ne luceat luna aut de die suspende. ⁊ si homo ꝓ muliere eandem foderit. ⁊ assit alius qui dicat in defodit vt illa non generet etiam hoc dicitur ꝓdesse E Galienus. Ceterach lapidem frangit et splenem subtiliat vel attenuat.

Chyrl violer

Ca.cxj.

Cheuri. Sera. li. ag. ca. Cheiri aut dyas: Est planta nota habens diuersitatẽ in specie sua a diuersitate florum cognoscitur. Nam quedam florem album. quedã purpureũ: ⁊ quedam citrinũ. Et q̃ habet florem citrinum melior est ⁊ aptior in medicina. Sed quidam dicũt ꝙ cheiri sunt flores similes violaꝝ non in die sed in nocte. redolẽtium quoꝝ odor est vt odor violarum ⁊ verum dicũt Et idem auctoritate galieni. Eius floris substãtia est subtilis aquosa ⁊ ꝓpriesicca ex ea. ⁊ sapor eius est amarus ⁊ virtus eius est q̃ calefacit ⁊ dissiccat ⁊ abstergit subtiliat:

Operationes.

A Serapion. Subtiliat maculas grossas que sunt in oculis: Et aqua decoctionis eius prouocat menstrua: ⁊ expellit secundinam. ⁊ fetum mortuum quando se detur in ea. et quando bibitur cum aqua aut alia recorrumpit fetum.

B ¶ Et curat apostemata matricis quã do supponitur eis. ⁊ proprie ãtiqua dura Virtus seminis eius est sicut ipsius flos. E ¶ Confert fistulis qñ desiccatur ⁊ pulverizatur in eis. ⁊ cõfert omni apostemati duro putrificato. ⁊ habens colorem citrinum ad om̃ia est forcior. B ¶ Cheiri flores sunt similes violis in odore quorum alij sunt albi. alij sunt glauci in nocte potissime redolẽtes. ⁊ eorũ herba alio nomine vocatur herba gallica vel flores cipri. E ¶ Et alij sunt coloris purpurei que herba a romanis vocatur consolida licet incongrue. Prime autem due species scilicet citrina ⁊ alba sunt species viole secundum dyascoridem. vt apparet in capitulo Viola.

¶ Ca. cxij.

Centaurea. Dyascorides. Centaurea secũdum translationem nr̃am Centaurea maior quã mlti narcã aut gentianam dicunt. ⁊c. sed falso qm̃ in littera gentiana dicit q̃ succus centauree efficitur sicut succus gentiane. ergo centaurea non est gentiana. vt multi dicunt. Similiter dyascorides facit semotum capitulum de centaurea a caplo de gentiana ergo non sunt idem. Dicit autem Dyascorides. Centaurea abundat in Licia ⁊ archadia. folia habet similia nuci regali viridia. ⁊ oblonga sicut cauliculi. et rotunda ⁊ seratim exterius incisa sicut tres digiti ⁊ virgam similẽ lapatio duorum vel trium cubitorũ longam. radix est illi multas virgas habens in quibus capita sunt similia miconio ⁊ longa cũ flore purpurastro ⁊ rufo. Radix est grossa ⁊ gravis et fortis acerrime succulenta q̃ succus stipticus ⁊ viscidus est rubei coloris. Locis nascitur pinguioribus ⁊ solanis. cuius succus exsiccatur ⁊ coquitur sicut gentiana. Centaurea minor quam multi linoliam dicunt fortiter desiccat absq̃ aliqua mordicatione. Nominatur etiam ab alijs elleboritis sive amaratã l' febrifugia. Nascitur locis aquosis ypericoni atq̃ origano similis. virgam habens plongam angulosam. florem purpureum. folia minuta ⁊ oblonga sicut ruta semen sicut triticũ radix est ei oblonga ⁊ inutilis gustu amara. Galienus. vij. sim. far. ca. de centaurea Magne radix sicut in gustu q̃litates contrarias habet. ita in vtilitate operationis. sed secundum gustum acris simul ⁊ stiptica apparet cum quadam brevi dulcedĩe secundum operationes vero acredo quedam caliditatis opera ostendit. Centauree parve radix quidẽ om̃ifariam inoperativa est rami vero eius ⁊ maxime frondes qui in eis ⁊ flores vtilissimi. dominatur aũt in eis amara qualitas. modica stipticitate participans ⁊ ꝑpter hanc cõplexionem fortiter multũ est hoc farmacũ absq̃ mordicatõe qm̃ autem om̃ia talia vtilia sunt multociens dcm̃ est Sera. li. aggre. capi. antorion. i. centaurea. auct. dyascoridis Centaurea maior hꝫ folia sĩl'ia nuci r̃gali lõga ⁊ viridia sicut fo. cauliũ in sũmitate ĝdatim incisa. hꝫ v̄gaꝫ similẽ v̄ge acetose

cuius longitudo est duorum aut triū brachiorum habens ramulos plures egredientes ab vna radice super quos sunt capitella similia capitibus papaueris nigri rotunda tendentia ad longitudinem: et habet florem cuius color est similis kalb ꝛ semen simile cartamo intra florem eius ꝛ flos eius est similis lane. ꝛ habet radicē grauem cuius longitudo est duorum brachiorum. Et nascitur in terris soli expositis in montibus arborosis et in terra pingui. Minor vero centaurea Nascit̄ in aq̄sis locis et est similis herbe ypericon aut pulegio montano. habet virgam vnius palme quadratam: florem rubeum vergētem ad purpureitatem. ꝛ habet folia parua oblonga sicut folia rute et semen sicut granum frumenti ꝛ habet radicem puaꝫ in qua nullum est iuuamentum. ꝛ in sapore eius vincit amaritudo plus q̄ aliud. ꝛ est in eo stipticitas pauca. ꝛ virtus eius ē que desiccat sine mordicatione. Plinius. caplo de centaurea. Alia maior alia minor. sunt ambe calide ꝛ sicce complexōis in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Centaurea maior vires habꝫ cum aliqua exasperatione relaxantes. vñ totum ventrē purgat. B Radix aūt eius est candens sicut ignis mollis fragil' cum succo subruffo ꝛ acro cū magna amaritudine. C Hec radix conquassationibus vtilis est. pleureticis. et disnoicis maxime prodest. tussim antiquam cōpescit asmaticis ꝛ emoptoicis singulare p̄sidium est. non febrientibus cum vino. ℥. ij. de radice eius datur. febrientibus cū aq̄ tortionibus ꝛ causis stericis similiter data prodest. D Menstruis imperat: aborsum facit in modum collirij supposita. nam acredine sua predictum facit. ꝛ fetum mortuū expellit. ꝛ viuū corrumpit et extrahit. In hoc autem q̄ stiptica est plagas glutinat. ad reumata iuuat. E Succus omnia facere illa nouit. maxime vulneribus cicatricem inducit. F Paracolesim facit; carnibus incisis ꝛ in foco positis addita memorant q̄ carnem in se coagulare facit. Licij mō exsiccant ꝛ pro licio illam vendunt. G Centaurea minor tunsa ꝛ imposita viridis vulnera purgat paracolesim prestat. H Cicatrices vulneribus recentibus ꝛ veteribus inducit. I Elixatura eius bibita coleram ꝛ humores pingues depōit sciaticis ano supposita sanguinem p̄uocat. ꝛ dolorem illius mitigat. succus eius melle addito caliginem oculis detergit: aborsum facit. Neruis dolentibus fomēto prestat auxilium. K Galien⁹ Centaurea magna prouocat menstrua. Et est embriones mortuos euellēs et viuos corrumpens ꝛ educens. stipticitas vero ea q̄ sunt grosse partis ꝛ terrestris frigiditatis in glutinando vulnera. ꝛ iuuando eos qui spuunt sanguinem. L Dant aūt ꝛ de ea. ℥. ij. eis quidem qui febriunt cum aqua: eis qui sunt sine febre cum vino. M Secundū autē virtutē que ex omnibus qualitatibus infessionibus et vulsionibus ꝛ disficis ꝛ antiquitatis p̄fert tussibus. non em̄ euacuare solum oportet in his quod est preter naturam. sed et roborare ꝛ vigorare que expurgata sunt ad eadem igitur vtilis est que acerrima. quādo non sola nec sincera existat sed vel dulcedini alicui p̄miscet̄. vel non om̄ino amaritudini. Fortitudinem vō ꝛ violentiam non habebit p̄mixta ei aliq̄ substantia cucrata: talis em̄ est q̄ dulcis Ad confortandam autem ꝛ congregandā stipticitas ē necessaria N Et centaurea igit̄ minori magna vulnera cōglutinant̄ cū cataplasmatur ip̄a herba adhuc recenti. ꝛ etiam difficile ꝯglutinabilia vlcera ꝯsolidat eo mō vtentibus. exiccat autem cum conglutinatiuis ꝛ siccatiuis permiscet̄ virtutibus quecunq; enim ꝛ fistulas curare nate sunt. ꝛ duricies antiquas mollificat. ꝛ mala morigerata vlcera sanat O Serapion li. aggre. ca. p̄prio de centaurea maiori ꝛ minori. eodem dicit auctoritate dyascoridis ꝛ galieni. que hic dicta sunt licꝫ per alia verba.

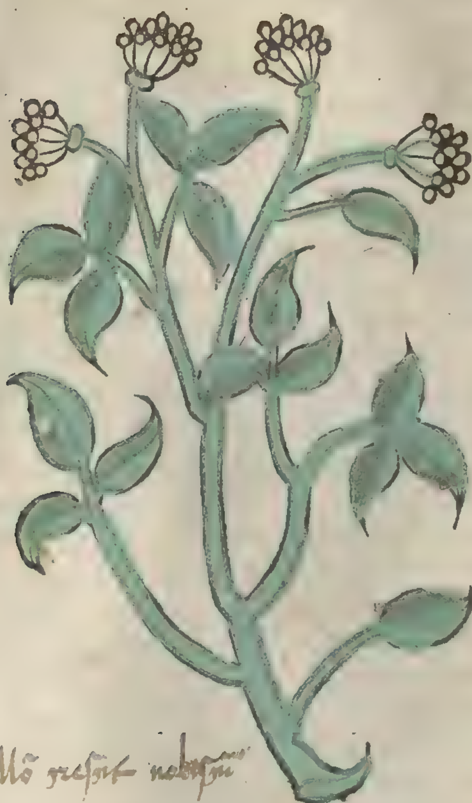

Ca. c xiij

Cerasum est fructus. Cerasus est arbor. et est fructus qui arabice vocatur cerasie grece et latine cerasar et aliqui vocant ea grana regum. Sera. li. aggre. ca. cerasie. i. cerasa. Et dicũt q̃ sint grana magna similia prunis. et sunt in oriente. et est granũ regum. Et est illud quod est apud nos. Et auc. galieni Sunt ex eis dultia. pontica et acetosa sicut inueniunt malagranata et poma. Et ipso2um dulciũ cerasoꝝ q̃cunq̃ nedũ maturata sunt q̃dã quidem sufficienter pontica sunt quedã autem acida similia sunt moris. sed ĩ moris quidem non maturis acida qualitas dñatur: põtica in cerasis vo non sp.

Operationes.

A Sera: Dulcia descendũt a stõacho cito. et iuuamentum quod inferũt stomacho paucum est. et pontica faciunt contrarium eius B Acetosa vero desiccat flegmata. et sup̃fluitates stomachi. plus q̃ pontica. et causa huius est quia in eis ẽ res incidens. et ꝯferunt stomacho flegmatico. et pleno sup̃fluitatibus C In arboribus vero gũmi est cõis. virtus omnibus viscosis et in mordacib⁹ farmacijs propterea in ea est v̾tus medicinaꝝ inuiscantium sine mordicatõe. et ideo cõferũt asperitationi pulmonis. et est in eo virtus subtilians. et ideo ꝯferunt lapidi qñ bibũtur. D Dyas. ca. de cerasis. Cerasũ viride pomum ventrem humectat. et prouocat aridũ siccat et detinet stomacho viride contrariũ Siccum in q̃ vtile accipit̃ Hoc quidam extimãt vrinã mouere a nõ paucis autoribus tradit̃: si mane recẽtia cum suis nucleis deuorata sunt. alvũ tam copiose fluere, vt ex eadẽ causa etiã morbo pedes implicati liberent̃. fit ex eis diacerason quod oĩbus est notum. E Galieno placet non vnam in oĩbus ceraseis pomis esse v̾tutem. Nã in q̃busdã austerus sapor. et in quibusdã calidus. et in quibusdam dulcis appar̃. et vult austera ad hoc valere q̃ ventrem restringant: stomachũ vo confirment. Acida indicat flegmate habundantibus stomachis optima. nam magis siccãt et grossitudinem densioris humoris incidũt. dulcia stomacho aduersa ꝑnuntiant. citius tamen per intestina defluere F Gũmi q̃ trũcus illacrimat. exasperitas arterias optime lenit. si in vino veteri detur in solutõe resolutum simili mõ datum. fastidiũ stomachi nauseantis auertit. G Et de facie feditatem palloris excludit cum mero haustum calculos quibus etiã vesice cannalis obstruit̃ in arene puluerẽ soluit.

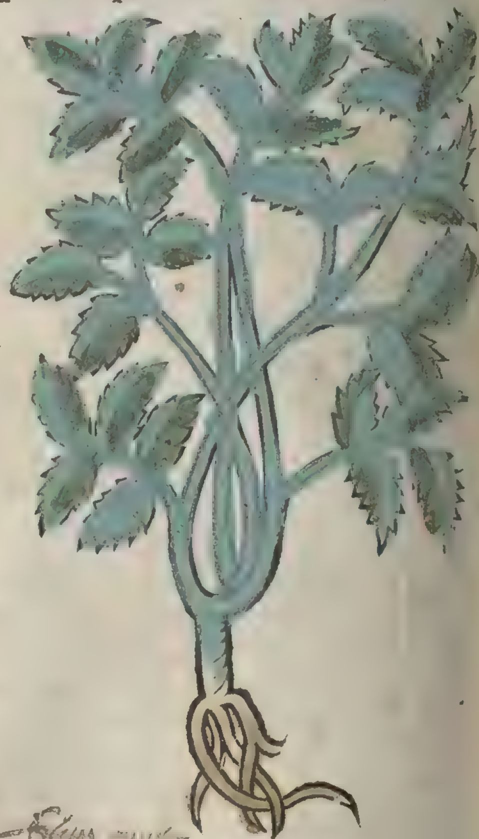

Ca.cxiiij.

Cretanus: Dyas, capi. Cretanus frutex est herbe duos ramos habētis in vnius cubiti longitudine ⁊ nascitur locis saxosis ⁊ maritinis cum folijs albis et pinguibus similibus andragne latioribus ⁊ oblongis florem habet albū ⁊ semen libanotido simile magis rotūdū ⁊ odoratū. quod desiccatur vt triticum. Radices tres aut quatuor habet digiti grossitudine odoris suauissimi plenū. Galienus. vij. sim. far. ca. de cretano. Cretanū salsum quodāmō et cum gustatur sit cū breui q̄litate. quo circa est virtus eius abstersiua est sil' ⁊ exsiccatiua. debilior āt est fm vtrasq; amari longitudine:

Operationes.

A Dyas. Folia ⁊ semē ei⁹ et radices cocte cū vino ⁊ bibite vrinā ꝓuocāt: ycteri cis medicantur mēstruis impat. crude ⁊ elixe comedi possunt. ⁊ in sale cōposite manducantur. folia eius in gustu satis acida sunt: B Paulus ca. de cretano: Cretanus ca. est ⁊ sic. in tercio gradu. Herba est que in locis maritinis repitur. vtutez habet valde diureticā ex subtili substātia C Cōtra dissuriam stranguiriā ⁊ vicium lapidis ⁊ yliacam passionē herba ipsa in multa q̄ntitate buliat in aqua salsa vino ⁊ oleo ⁊ in ea sedeat paciēs vsq; ad vmbilicum. D Item cōtra yliacam passionē ponatur in cristeri:

Ca.cxv.

Cicuta. Sera. li. aggre. ca. succarā vel conisa auc: dyas. Est plāta habens stipitem cōcauū in quo sunt multi nodi sicut nodi feniculi. ⁊ est multū maior feniculo. ⁊ hʒ folia similia folijs ferule hñtia grauē odorē ⁊ sup stipitē ei⁹ est corona in qua sunt flores albi. ⁊ est semen simile semini anisi. nisi quia est albius Et habet radicē non multū infixā terre que ē frigida valde: ⁊ hec radix occidit sua frigiditate. Paulus: ca. de cicuta: est plāta

cuius semen frigiditate sua est interimēs sȝ vīo puro ⁊ calido eius nocumēto subue nitur. Galienus. viij. simpliciū farmaca. capitulo. comum. id est cicuta quoniam summe est infrigidatiue virtutis omnes sciunt.

Operationes.

A Serapion. Corona huius plante accipitur cum toto semine antequam desiccetur. ⁊ teritur ⁊ exprimitur succus ⁊ siccatur in sole. ⁊ administratur in collirijs que fiunt ad sedandos dolores oculorum. ⁊ est optimum in hoc. B Et quando fit emplastrum cum eo sedat caliditatem et herisipilam ⁊ formicam. C Et quando teritur hec planta cum suo semine aut cum folijs ⁊ fit emplastrum cum ea sup testiculos abscindit pollutionem ⁊ gomorream. Et si fiat emplastrum cum ea super virgam prohibet erectionem. D Et quando emplastrantur cum ea mamille mulierum. phibet ab eis lac. Et quando ponitur super testiculos puerorum non sinit eos augeri. E Et quando ponitur super mamillas puellarum nō permittit eas magnificari. Melior autē ex hac planta est illa que nascitur in crete insula. in chia ⁊ in atica. F Plinius coniza id est cicuta que omnibus nota est. Cui⁹ folia viperas ⁊ serpentes effugāt ⁊ est frigida frigiditate mortali. G Platearius Cicuta non vtimur in interioribus. quia venenosa est ⁊ in substantia ⁊ in qualitatib⁹ Jntantum enim dissoluit. ꝙ spiritus inaniuntur. ⁊ ex hoc menbra mortificantur. Uirtutem habet potissimam secundū radicem. secūdo scōm folia. minorem ꝑm semen. Unde semen eius quandoqȝ ponūt in medicinis. ⁊ ex ea vnguentū potissimū fit contra arteticam ⁊ podagram. H Jsidorus. Cicuta vrinam ⁊ mēstrua prouocat ⁊ augmentat. Lumbricos ⁊ ascarides necat. Sciaticos et arteticos de gsso flegmate iuuat. si in eius aposimate lauetur aut potetur. Grossam intestinoꝝ ventositatem dissoluit. Colicam passionem ⁊ ylij dolorem curat. pectus ⁊ pulmonem de viscoso ⁊ grosso flegmate purgat. J Plinius. libro. xv. Cicuta venenum est publica quadam atheniensium pena inuisa. ad multa tamen vsus nō omittendi Semen habet noxium. Caulis autem est viridis. ⁊ vrit. plerumqȝ sicut in platanis. lenis hic ⁊ geniculatus vt calami nigricans. Altior sepe binis cubitis Jn cacuminibus ramosus. habȝ folia coriādri tenniora graui odoratu Aniso crassius radice concaua nullius vsus. Semini et folijs inest vis refrigeratoria. que si enecat. īcipiūt augeri ab extremitatibus corporis. Remedium autem est prius ꝙ perueniat ad vitalia. nafa vini ex calefactoria ac in vino potata. irremediabilis existimatur. Succus exprimitur folijs atqȝ floribus. tūc eñ maxime est tempestiuus ⁊ melior. K Semine trito expressus ⁊ sole densatus in pastillos. necat sanguinem spissando. hec altera vis Jdeoqȝ sic necatorum in corpibus apparent macule L Ad dissoluenda medicamenta vtūtur illo pro aqua. ⁊ ad refrigerandum stomachum fit ex eo malagina. valet ad cohibendas epyforas estiuas. oculorumqȝ dolores sedandos circum litum. Miscetur collirijs. M Et alios omnes cohibȝ reumatismos. Folia quoqȝ tumorem omnem. ac dolorem ⁊ epyforam sedant.

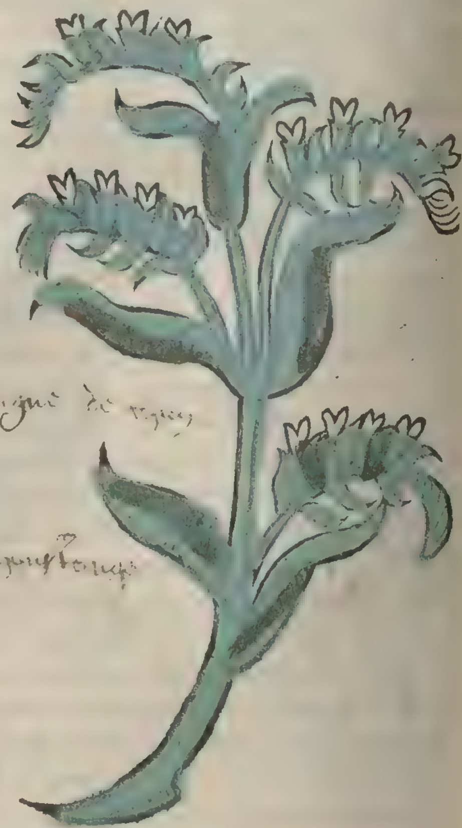

C Ca.cxvj.

Cicorea. Platearius: Cicorea que 7 spõsa solis: 7 solsequium. 7 intuba dicitur frigida 7 humida est secundo gradu. Constantinus in libro graduum Cicorea siue sponso solis frigida ẽ 7 sicca in pmo gͣdu Pli. li. xx. Intubũ erraticum apud nos quidã 7 ambugiam appellauere: In egipto vocant cychorium: Idem in li. xxj. Cicorium post vergilias nascitur. florentqꝫ particule eius. Radix est eis lenta que vtunt̃ ad vincula: Actor Hec herba. s: que vulgo dr̃ cicorium ipsa etiam alijs nõibus p̃ter supradicta dicit̃ elytropium 7 dyonisia: Unde de ipsa qꝫ dicet̃ inferius in ca. elytropiũ de e.

C Operationes.

A C Platearius. in capi. cicorea: Herba ip̃a cõmesta valet contra venenũ. Succ⁹ eius valet ad opilationẽ splenis 7 epatis ex calida causa. et contra calefactionem eiusdem hec herba viridis est 7 mlͭte efficatie. sicca vero nullius vel parue. C B Cocta 7 comesta valet opilationi splenis 7 epatis. Et cõtra calefactionem epatis: Succus epati supponit̃ vl' cathaplasmatur: C C Et quia ṽtutem habet restringendi venenũ. animalia quedam a venenosis animalibus lesa: huius herbe tactu sanant̃: B C Constantinus li. vt sup̃. Confortat stomachum. 7 valet cõtra scorpiones. aliorumqꝫ reptilium morsum. cũ mirra mixta 7 mulieri supposita prouocat menstrua E C Plinius libro. xx: caplo Intubum: Id refrigerat in cibo sumptũ et collectiones sanat illitum. Succus decoctus ventrem soluit. Renibus 7 stomacho proficit. F C In aceto decoctum vrine tormẽta discutit. Itemqꝫ morbum regium cum mulso si sine febre sit resecat 7 adiuuat. Mulierꝫ purgationibus in aq̈ decoctum adeo prodest vt emortuos trahat partus.

Ca.cxvij.

Cinoglossa. Ysidorus in libro ethimologiarum. Cinoglossa est herba quam linguam canis vocant. A cinos quod est canis et glossos quod est lingua Inde cinoglossa.i.lingua canis. Et est herba similis arnoglosse: nisi quia sunt ei coste apparentes in folijs eius. sed sunt levis satis. et est in eis borra apparens.

Operationes.

A Medetur vlceribus oris et alijs vlceribus fraudulentis frigide et sicce complexionis: et curat alcolam. balneum decoctionis eius curat gomorream. B Plinius. libro. xxv. Cinoglossos caninam imitans linguam topiarijs opibus est gratissima C Aiuntque eam que tres tirsos seminis emittat. Eius radicem potatam ex aqua prodesse ad tertianas. que quatuor ad quartanas D Est et alia similis et que lappas ferat minutas. cuius radix pota ex aqua ranis et serpentibus adversatur.

Ca.cxviij.

Citonia. Byas. Citonia vel citonius est arbor malorum citoniorum. Huius folia virtutem habent medicinalem Palladius. libro. ij. Mense ianuario tuberes inseruntur citonio. Idem li. iij. Citonijs serendis plerique tempora diversa dixerunt tamen mihi usu comptum est. In Italia circa urbem mense februario vel inchoante marcio plantas citoniorum radicatas in pastinato solo tenuisse. adeo velociter ut sepe sequenti anno (ut frugi) gauderent. Idem mense februario citonia inseruntur melius in trunco quam in cortice. Recipiunt in se surclos prope omnis generis. punici sorbi. omniumque malorum. que meliora producunt. Inserantur autem novelle arbores. quibus succus in cortice est Si maior est circa radicem melius inseretur ubi cortex et lignum beneficio soli adherentis humescit. Galienus secundo libro de cibis. Mala ipsa non sunt habentia unam naturam quod est. quia quedam ex eis sunt dulcia. quedam pontica. et quedam stiptica. et quedam acetosa. et quedam insipida. Et in dulcibus est substantia aquosa temperata. Et pontica vincit in eis frigidum terreum. Sed in stipticis hec est eadem substantia cum aquosa substantia dulci. In acetosis autem est substantia frigida. Et virtus ponticorum. et stipticorum. et acetosorum est virtus que incarnat et que conglutinat vulnera. Et prohibet illud quod currit ad apostemata in principio eorum et fortificat os stomachi: et stomachum laxum et fluxum. maxime vero que sunt stipticiora ex eis et acetosiora. Sed illud quod vincit super naturam insipidorum est aqua. Et complexio eorum est humidior et frigidior et ipsa administrantur in medicinis apostematum in principio eorum et in augmento et universaliter in malis est humiditas multa. et superfluitas frigida. et ideo destruitur succus eorum et arescit Servantur tamen quando coquuntur cum melle et fit inde

rob. Et servãtur eodem modo citonia ipsa cum melle sicut ⁊ succi eorum. Citonia maiora vocantur saturninia ⁊ sunt maioris iuuamenti q̄ alia Rememorans ergo illorum quecunq̄ poma stipticant scias frigidum ⁊ terestrem chimum habere. q̄cunq̄ autem acetosa vident̄ frigidũ quīdem; sed subtilius partium: medie vero complexionis esse que dulcia ad calidius declinare vident̄ sicut que p̄fecte apoya id est sine qualitate ⁊ valde aquosa ad frigidius inclinata; Utaris ergo ip̄is scd̄m predñantium humoꝝ virtutes. Austeris autem pomis quidem quãdo propter humiditatem multaȝ atonus. i. sine vigore venter extiterit: ponticis autem quando sufficienter excreverit huiusmodi. acetosis vero quando estimaueris in ipso grossum humorem collectum esse non valde aliquid frigidum tanq̄. frigidius q̄dem nõ acetosis sed drimeis indiget: Siccãt autem ambo grossiciem humoꝝ acetosa ⁊ drimea; Differunt autem hec in hoc q̄ hec quidem cum infrigidatiõe: illa vero cum caliditate operant̄: palam autem ex iam dictis sepe q̄ stiptica quidem sup̄fluos secessus restringũt. acetosa humorem quidem grossum inuenientia in vẽtre dimidunt hunc: subducuntq̄ stercus. et propter hoc humectant egestiones. purum autem inuenientia ventrem restringunt ipsum magis.

¶ Operationes.

A ¶ Auicenna: li. ij. ca. de citonijs. quando abluitur cinis ⁊ folioꝝ eius sunt sicut tuthia: ⁊ rob pomoꝝ eius arescit propter illud qd̓ est in ipso de humiditate aquea frigida. ⁊ assatum est melius ⁊ magis cõferens: ⁊ eius quidem assatio fit q̄ncunq̄ cauatur. ⁊ eijciunt̄ grana eius: ⁊ ponitur in ip̄o mel ⁊ linitur luto eius corpus ⁊ postea ponit̄ in cinere. fri. est ī p̄mo ⁊ in fine ⁊ sic. in p̄ncipio secũdi. Et est stipticũ cõfortatiuũ fortiter: ⁊ flos eius est stipticior Et similiter oleũ ip̄ius ⁊ dulce. est minus stipticum: ⁊ semen eius est lenitiuum sine stipticitate. B ¶ Et prohibet cursum superfluitatum ad viscera. ⁊ retinet sudorem: ⁊ oleum eius. confert scissuris frigoris ⁊ formice: Et est vtile vlceribus scabiosis. Et mľtitudo eius generat dolorem neruoꝝ. ⁊ assata ponit̄ sup̄ apostemata oculi ca: C ¶ Et eius succus ꝯfert dilatationi anhelitus ⁊ asmati. ⁊ p̄hibet sputum sanguinis. ⁊ semen eius confert asperitati gutturis ⁊ lenit cannam pulmonis ⁊ muscillago eius etiam humectat ip̄am cannam. D ¶ Et ꝯfert vomitui ⁊ ebrietati. ⁊ sedat sitim. ⁊ confortat stomachũ recipientem sup̄fluitates: E ¶ Syrupus eius ⁊ ip̄ius infusio. ⁊ qd̓ de eo elixatum est ex ip̄o vtunt̄ multi in secũda mẽsa sup̄ vinum. ⁊ prohibet ebrietatem: ¶ F Et fit ex eo sirupus confortans appetitum deiectum valde ⁊ mortuum. ⁊ confortat stomachum G ¶ Et prohibȝ vomitũ flegmaticum. ⁊ est p̄uocatiuũ ⁊ iam dcm̄ est quod illud est p̄ accidens. Et illud q̄d cum melle elixatũ est. est maxime p̄uocatiuum. H ¶ Uerumtamẽ q̄nq̄ soluit vẽtrem ⁊ nõ stringit ⁊ generat colicã ⁊ dolorem vẽtris pungitiuũ. ⁊ confert dissurie: ⁊ retinet fluxum mẽstruoꝝ. ⁊ ꝯfert arsure vrine q̄ñ distillat̄ succus eius aut oleum: ip̄ius in virga: ⁊ confert oleum eius renibus ⁊ vesice. I ¶ Et quando sumitur post cibum soluit: adeo q̄ q̄ñ plurimum ex eo sumitur extrahit cibum añ digestionem: ⁊ cristerizatur decoctio eius ad eminentiam ani ⁊ matricis K ¶ Rabi moyses: Citonia a pregnantibus ꝯmesta generant filios hilares. ⁊ cõmestio ip̄orum assorum post cibũ generat gaudium: L ¶ Sera. li. aggre. ca. Cafa. auct. dyas. Arbor citomoꝝ ⁊ maloꝝ folia similiter et flos. ⁊ summitates sunt stiptice. ⁊ prope arboris citomoꝝ: et fructus immaturus ẽ stipticus. M ¶ Mala autem illa q̄ colliguntur in vere generant̄ colerã citrinaȝ ⁊ inducunt inflãmationem. ⁊ nocent neruis ⁊ iuncturis: ⁊ mẽbris que sunt de g̃ne neruoꝝ: N ¶ Sed citonia sunt bona ⁊ si assant̄ sunt meliora habentibus fluxũ

antiquum. & vlcera intestinorum & sputũ sanguinis. et collīricam passionem: ¶ D Et illa que dicuntur mellomella molliũt ventrem & expellunt lumbricos. & sunt mala stomacho & inflatiua ipsius ¶ P ¶ Sed illa que nominant in latino armīcata sunt bona stomacho & stringunt uentrem & prouocant vrinam: nisi quia sunt debilioris virtutis q̄ citonia & ista sunt illa q̄ vocantur atyrotipa. Et similia ex eis sunt similia malis in vere nascētibus in stipticitate: ¶ M ¶ Et oportet q̄ administrentur citonia in egritudinibus in qbus oportet stipticare añq̄ ad maturatõem perueniāt.

¶ Ca. cxix.

Cipressus: Ysidorus Cipressus grece dicitur eo q̄ caput eius a rotunditate in cacumen erigitur: Unde & conon vocatur: i. alta rotunditas Hinc & fructus eius conus dicitur. quia rotunditas eius conum imitatur. Huius lignũ cedro pene proximam habet virtutē: Templorum quoq3 trabibus aptũ impenetrabili soliditate nunq̄ oneri cedit. Antiqui ramos cipressi prope rogum constituere solebant. vt odoris sui iocunditate cadauerum odorem dum urerent̄ opprimerent Hec arbor apud paganos mortuis cõsecrata est eo q̄ in modum hominis excisa non pullulat. Ambrosius. Cipressus & pinus in alta se cacumīa extulerũt. maneta3 prerogatiua cipressis. vt nulli eas venti horrore suis dispolient coronis. Hec arbor lacunaribus est vtilis emendãdisq3 fastigijs: Unde in canticis dicit etiaz. lacunaria nostra cipressina. Palladius li. xij. Cipressus ad fabrice materiaz est egregia. Plinius li. xiij. In choo insula nasci creduntur cipressi. florem imbribus decussum terre alitu animante. Plateanus Cipressus est calida in primo gradu sicca in secundo. Huius arboris folia lignũ & poma competunt vsui medicine Sed poma stiptica sunt & consolidatiua Lignũ et folia diuretica sunt. Galienus. vij. sim. far. capit. de cipresso secundum translationē grecam: Cipressi germina: & folia. & bacce que iuuenes & molles magnorum vulnerum in corpibus duris sunt conglutinatiue ex quibus manifestum est quoniaz siccatiue sunt virtutis. non habentes apparentem acredinem. & caliditatem sicut et gustus testatur: apparet eñi in ea modica quidez acredo. plurima aũt amaritudo. & multo plurima est ponticitas q̄ in tota plãta tãta vero est acredo & caliditas q̄nta. ducit quidem ponticitatem ad profundum: Serapion libro aggregatoris. capitulo sassa. auctoritate galieni. Quod ex cipresso administratur sunt folia extremitates & nuces eius et in sapore eius est acuitas & punctio parua & amaritudo satis. & pũctio est fortior amaritudine. sed de amaritudine et acuitate inest quantitas tanta q̄ facit eam penetrare ad profunduz corporis sine calefactione et mordicatione.

Et virtus eius est que desiccat in qua nō est acuitas & mordicatio apparenter & quātitas sue caliditatis est quantitas que est sufficiens ad penetrandum. Et est ca. et sic. complexionis. Plinius ca. de cipresso Arbor est omnibus nota q̄ a grecis nomē sumpsit eo q̄ habet in summitatibus rotunda seminū capita q̄ dicūt galle cipssi.

Operationes.

A Dyas. capitu. de cipresso. Est arbor omnibus nota corium semen & folia cū dulcore bibita cum mirra modica vesice reumatismum compescit. B Dissurijs medetur. huius semen viride. vel pira eius bibita enoptoicis medenī. Dissintericis & ciliacis maxime pdest. tussi & ortonoicis prestolatur. eius elixatura tantū prodest quantum supple. semen eius quod in aceto coctum id facere nouit. C Cum puluere lupini admixtū enterocelli cos siccat vt cathaplasma appositū folia eius similem habent virtutem. D Ramus eius cum semine in domo posit⁹ conopes vel zinzalas fugat. Hec folia vt cathaplasma adhibita recentia vulnera curant E In aceto cocta & infusa capillos inficiunt. polente trita & admixta Ignem sacr̄ compescunt. vulneribus medentur. F Carbunculis opitulātur Tumores oculorum deprimunt. Cerotis nobilibus miscentur. Et confortant stomachum. & sanguinē stringūt. G Auicenna li. ij. ca. de cipresso. ca. cōplexionis est in pmo gradu. sic. in scdo. Et quidam dicunt q̄ est fri. valde & quidā iudicauerunt q̄ est virtus eius oposita. & caliditas eius est fm quantitatem q̄ facit penetrare stipticitatem. stipticitas pfundat̄ & puenit ad mēbra. folia & nux eius sunt stiptica. & in ipā est resolutio & resoluit humiditates. H Et nux quidem eius fortior est in omni re q̄ folia ipsius Et in ipa est vis faciendi adherere sanguinem. ita q̄ remouet putredinem quando decoquitur cum aceto & lupinis. Et linit̄ sup vnguem. & remouet eius vestigia. I Et eius folia delent morfeam. folia eius recentia & nux ipsius consolidat vulnera que sunt in menbris duris cum fuerint recenter collecta. K Et conferunt formice & herisiple. & proprie cum farina ordei Nux & folia eius bona sunt collo cū ex eis fit emplastrum conferunt. Et cum farina ordei supposita herisipile L Et confortat neruos. & extinguit ramicem more emplastri supposita. & roborāt mollificationem. M Et stringunt etiā qn̄ teritur nux cipressi multum cum ficubus. Et ponit̄ de eis licinium in nares & sanat carnem additam. N Et decoctio eius cum aceto sedat dolorem dentiū. Et dat̄ ad bibendum nux eius cū vino ad sputū sanguinis. Et ad difficultatem anhelit⁹. & ad tussim antiquam. & similiter eius decoctio. O Et bibunt̄ folia eius cum vino & conferunt difficultati mingendi. & cursui supfluitatum ad vesicam. P Et conferunt etiam vlceribus que sunt in intestinis. Loco eius ponitur medietas ponderis eius de sarcocolla rubea

Ca.cxx.

Cyprus. Dyascorides. Cyprus est arbor habens folia oliue similia sꝫ viridiora ⁊ paulo grossiora. Semen nigrum: ⁊ florem album: cum germine et odore bono. Glosa super cantica. Ciprus est arbor aromatica in egipto semine candido ⁊ odorifero. Qui coquitur in oleo ⁊ exprimitur vnde paratur vnguentũ regale quod dicitur ciperus. Plinius in li. xij. Cyprus est arbor in egipto zizifi folijs semine coriandri candido ⁊ odorato.

Operationes.

A Dyascorides. Huius folia masticata tumorem oris compescunt. quia virtutis coherentis sunt: sed cetera eiusdẽ arboris cathaplasmata humores ⁊ tumores calidos tollunt Harum etiã elixatura fomento combustis medetur. B Eadem quoqꝫ succo strutij mixta si caput assidue fomentes capillos inficiet. Flos eius cũ aceto cathaplasmatibus adhibitus dolorem capitis soluit: C Plinius libro. vt supra Hec in oleo coquitur ⁊ postea preturidqꝫ cyperus dr: Optimũ est in canopica in ripis nyli nata: Secundũ ascalõe iudee. Tercium cypro insula. odoris suauitate. Quidam hanc dicunt esse arborẽ que in Ytalia ligustrum vocetur. Etiam alcannam appellant. vt supra de ea: capitulo. xiij. alcanna. D Item plinius: in li. xxiij. Ex cypro fit oleũ. cuius natura calefacit neruos ⁊ emollit. Folia stomacho illiniuntur. Et vulue concitate succus eorum apponitur. Folia quoqꝫ ɔmãducata recentia medẽtur vlceribus in capite manantibus. ⁊ oris collectionibus: E Decoctum eaꝝ ambustis ⁊ luxatis prodest Rufant capillum tusa adiecto strucij mali succo: Flos capitis dolores sedat cum aceto illitus: F Ulcera putrescẽtia per se vel cum melle sanat: Odor autẽ floris olet. qui somnum facit:

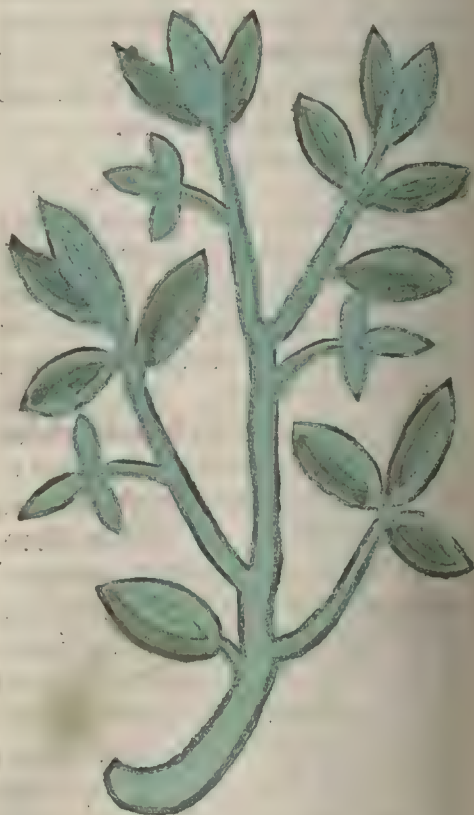
Ca.cxxj.

Ciperus. Dyascorides caplo de cipero. Ciperus siue vt alij criscepe ron. folia habet similia porro: sed oblonga ⁊ tenera Et ascendit de terra cubito vno ⁊ semis: hastam habẽs angulosam similem iunco: que hasta in capite semen generat. Radices sub terra habet rotundas ⁊ oblongas sicut oliua nigra que multe ⁊ coniuncte nascũtur colore nigro ⁊ odore suaui. gustu subamaro: nascitur in locis aquosis ⁊ in pratis ⁊ paludibus. In his radicibus ea nobilior est: que grauior ⁊ durior ⁊ grossior fuerit: ⁊ nõ frãgibilior sed asperior. ⁊ odore plenior viscitudinẽ odoris habens. talia signa habet cilicẽsis aut syriatica: Uires habet calefaciendi ⁊ desiccandi absqꝫ mordicatione. Sera. li. aggre. ca. sahade. auc. dyas. Sahade id est cyperus hꝫ folia similia folijs porri nisi quia sunt lõgiora eis ⁊ subtiliora ⁊ duriora ⁊ hꝫ stipitẽ lõgitudĩe vnius brachij ⁊ plus

sed non rectum: in eo est tortuositas. ꝛ est q̄dratus similis stipiti squinanti. et infra summitates sunt folia parua ꝛ semen. et radix eius est similis oliue. ꝛ quedā ex eis est longa: quedam rotunda. et est nigra. Nascitur in locis domesticis ꝛ aquosis: Et est alia species ciperi in India que est similis zuccaro in sapore suo: ꝛ quādo nascitur eius color est sicut color croceus. et q̄n fricatur sup cutē corporis facit pilos statim cadere: Melior autem ex cypero. ē ille qui est plenus granis ꝛ grossus. durus difficile frangibilis habens odorē bonū cū pauco acumine: Et quod administratur ex cipero est radix ipius. ꝛ odor eius ē bonus. et in sapore eius est acuitas. cum pauca stipticitate ꝛ calefacit ꝛ desiccat sine mordicatione.

Operationes.

A Dyas. auic. aben mesuay: est ca: ꝛ sic: in secūdo facit augmentum ī sensu Et cōfortat stomachum. B Et meliorat colorem. et est bonus emorroidibus. Et efficit oris odorem bonū. C Et quādo bibitur cū oleo lentisci calefacit renes D Et confert frigiditati vesice. ꝛ distillationi vrine. et addit in sanguinem calefaciendo ipm: quare timetur ne vtēs fiat leprosus. E Galienus: vij. sim. far. caplo de cipero: Ciperi vtiles maxie sunt radices calefacientes ꝛ siccātes sine mordicatione: F Unde vlcera que ꝑpter humiditatem multam sunt difficile cicatrizabilia mirabiliter iuuat hꝫ aūt quid ꝛ stipticum: G Et ꝑpterea vlceribus que in ore sunt idoneus. ac vo ꝛ incisiuaꝫ q̄ndam v̄tutem hꝫ. attendendum em̄ est quia lapidem pacientibus ꝯuenit Et mēstrua ꝛ vrinas mouet H Item dyas. capi. de cypero. Uires hꝫ calefaciendi et desiccandi absqꝫ mordicatione. Uñ multum infusa vlcera que difficile cicatrizantur mirabiliter curat. Habet etiam aliq̄d stipticum in se. ꝛ est diuretica Et habꝫ cōsumendi vim ꝑ quā lapides ī renibus generatos cōminuit. I Urinam ꝛ mēstrua prouocat: additur ꝛ malaginatib⁹ calidis ꝛ cōfectionibus oleoꝝ Dicit etiā in India cypeꝝ nasci simile zuccaro ꝛ cū masticat̄ colorem croceum facit. K Et hoc si capillis traiectum fuerit cadūt a copis mixtum precantionibus medet: Coctum sessionibus facit. Auicenna de viribus dicit ꝙ confortat cor.

Ca. cxxij.

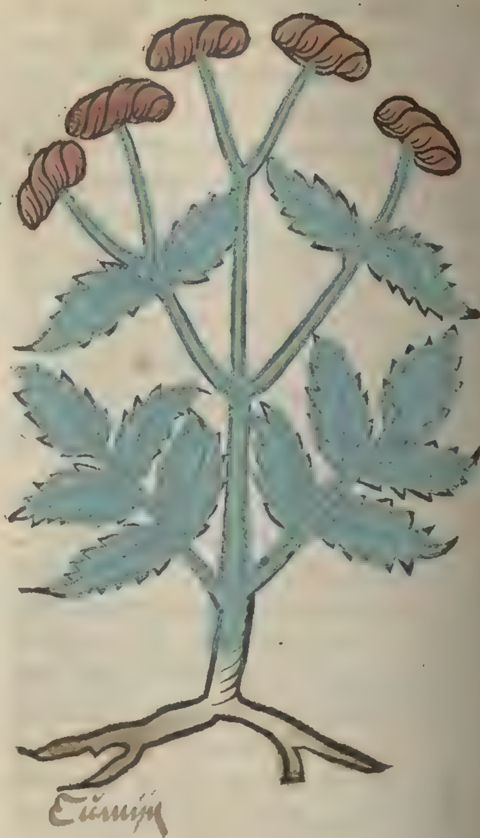
Cinamomum. Plini⁹ libro. xij. Cinamomum frutex est duorum altitudine cubitoꝝ amplissimus. palmicꝫ minimus quatuor digitoꝝ crassitudinis statim a terra sex digitis surculosus arido similis: cū viret non odoratus. ori gani filio. siccitate gaudens Imbresterilior. seu dire nafe. Signit̄ q̄dē in plāisꝫ dēsissimis ī vepb⁹. rubisqꝫ difficil' collcū.

Non metitur nisi deus pmiserit. Hec añ solis ortum vel post occasum metere licet Sarmenta quondam sacerdos hasta di uidebat. deoqz ioui ptem reponebat. Reliquam vero partem mercator in massas condit. Est et alia fama. cũ sole diuidi trinasqz partes fieri: deinde sorte germina discerni. Quodqz soli cesserit relinqui: ac sponte cõflagrare: Ex libro de natura rerum. Cinamomi arbor aride similis est cũ viret et floret siccitate gaudet. Itaqz sterilis imbre fit fecundior autez in desissimis vepribus fit ac puenit. Auicenna. Cinamomum calidum est et siccum in tercio: Meliusqz est illud quod est boni odoris et acuti saporis. sine mordicatõe. coloris puri non cõmixti. Et vt ait dyascorides. Melius est nigrum ad igneitatez et rubedinẽ declinans planum ramos habens ppinquos subtiles. in quo sunt dulcedo et salsedo et mordicatio parua nec est valde frãgibile. Et ex eius quidem bonitate est vt vincat omnem dolorem preter suuz et nõ sentiatur cum eo Est autem vltimũ in subtiliatiõe. attractiuũ. aperitiuũ. rectificãs om̃em putrefactionem et virtutem corruptam. Oleum eius calidum est valde resolutiuum. liquefactiuum. Platearius. Cinamomum calidũ est in tercio. siccũ in scdo. Eligendum est illud quod subtile est acutum. habens odorem dulcedini mixtum. cum multa aromaticitate. et subrufum. Quod autem subalbidum est aut nigruz abijciendum per. x. annos potest seruari. Dyas. fm translationem nostram. caplo de cinamomo: Cinamomi genera multa sunt. sed melior est om̃ibus que est similis cassie massolites qui recens fuerit et niger colore. et qui missus in vino soluat se. virgulas habẽs teneras et lenes et nodis plenas. et cum odore pleno veluti rute. acer atqz mordax gustu in similitudine nasturcij seminis cum quadaz salsedine et feruore et parua viscitudine cuius haste cum fregeris emittunt pulueres odore omnia vincentes has. hastas cum a terra euulseris. radices earundem sequunt. Hec est probatio optimi cinamomi. Est etiam alterum genus cinamomi montanũ tactu asperius hoc grossius est et subrufum colore. Tercius genus est simile cassie masel liotice subnigellũ colore tactu lene et non multos habens Quartum genus est colore albo tactu molle simile cassie. in robore grossum et fragile et radicibus maius: Quintum genus est odore simile cassie colore subrufum et corio cassie simile. hastaz in se habens fortiorẽ cum radicibus grossioribus similibus libanotido: et multas hastas retinens similes mirte et cassie. sed non tantum odore plenum: Eligendum est autem cinamomũ primi generis colore subnigrum scabiosum. et semen habẽs simile piperi et lene lignum cuius radix inutilis est. Sextum genus est cinamomi quod appellat lotos et motos. sed nec virtutem nec odorem habet. Septimũ genus est quod a grecis nõiat xilocinamomũ id est lignum cinamomi: radicem habẽs maiorem cũ hastis nodosis similibus cinamomo. et in odore nõ suaue. hoc dicũt aliqui melius esse cinamomo

Operationes.

A Sera. auc: galieni: Substãtia cinamomi est subtilis. et virtus eius est cali. in tercio: et non est aliqua medicina calida cuius desiccatio est sicut desiccatio eius pter subtilitatẽ sue substantie Et illa species q̃ dr keise est cinamomũ q̃i debile; et sunt q̃dam q̃ nõiant cinanomũ zor. B Et dixit galie. in li. de cibis q cinamomũ aromatizat stomachũ: et pfert frigiditati eius. et frigiditati epatis: C Et facit euenire somnum. et aperit opilationes. et prouocat menstrua: Et abstergit obscuritatem visus: D Et desiccat humores qui sunt in capite et in stomacho: Et de pprietate vsus ei⁹ ẽ q vs⁹ pmestiõis ẽ pferẽs obscuritati visus q̃ accidit ab hũorib⁹

E ¶ Et idem auctoritate diascoridis. Cinamomum ingredit confectionē medicinarum odoriferaꝝ bonaꝝ. et est maximi iuuamēti. et tertī et conficit cum vino bono et fiunt inde trocisci: qui desiccant et reponuntur in vmbra. et sic virtus eius diutius seruari potest. F ¶ Byas. Uirtus omni cinamomo est calida et diuretica et malactica et leptintica G ¶ Et potatū cum aqua secundinas mulieꝝ excludit. Et mēstrua puocat. Melius his rebus opitulatur si mirre fuerit mixtum. H ¶ Uenenatis morsibus occurrit vel veneno potato. caligines oculoꝝ detergit cū melle tritum. maculas vel lentigines de facie purgat. I ¶ Tussim sedat. catarrum mitigat. ydropicis medet K ¶ Nefreticis vtiliter dat. Miscet etiā confectionibus occularijs. et in omnibus vtiliores inueniet vires habens et gustum acrē extensa stringit. Et in antidotis pciosum est. ¶ L Galienus. vij. sim. far. ca. de cinamomo Cinamomum summe est subtiliū parciū non tamen summe cali. sed in tertio gradu. et desiccatio eius est sicut calefactio ipius propter subtilitatem substantie sue. Sed cannella cinamomū est quasi cinamomū debile. Et quidam etiā caltion vocant cinamomum. Et quidam sunt q nōiant cinamomū azet. M ¶ Auicenna li. ij. capitulo de cinamomo Cinamomum vltimū est in subtilitate. attractiuū. apertiuū rectificans omnem putrefactionem: et omnem virtutem corruptam. et omnem saniositatem humoralem. N ¶ Et idem in li. de viribus cordis ait q confortat cor.

¶ Ca. c xxiij.

Ciminū quoddaz est quod dr ciminum carmenū. quoddam quod dr ciminū regale. quoddā quod dicitur ciminū album. quoddaz ciminū rusticorum. quoddā ciminū ethiopiū. qddaz ciminum basilicum. quoddā ciminū egypcium. quoddam ciminū dulce. quoddā ciminū agreste. quoddā quod dr ciminū platociminū. Ciminū carmenū. i. siseleos Ciminū albū idem quod sup. ciminū dulce idem qd sup. ciminū rusticoꝝ idem qd sup simliter. ciminū ethiopiū est quoddā semen simile ameos et est git. sicut apparz infra in capi. git de g. Ciminū basilicum idem quod sup. ciminū egipciū ē ciminū vsuale. ciminū agreste est illud quod per diascoridē multa in capi. isto describitur Platociminū. i. siseleos. Ciminū vsuale ē semen herbe in multa quantitate nascēs precise. vt presens figura istius capituli ostendit. virtutem habet diureticā. et sub

tiliandi fumositates Est calida et sicca in tercio gradu. Et quidam dicunt quod est sic: in secundo. Galienus: vij. sim. far. ca. de cimino. Cimini semine maxime vtitur sicut et anisi et leuistici et carui et petrosilini. Est autem calefactiue virtutis sicut illorum sin gulum et diuretice et destructiue ventosi tatis. de tercio gradu existens calefacien cium: Dyascorides: capi. de cimino secun dum translationem nostram. Ciminum quoddam est vsuale. quoddam egyptium. Et quoddam oritur in alijs partibus et istud est ciminum nostrum quod communiter ha benus in vsum. et customaticum est. Sed plus illo quod oritur in egipto. quod ipo basilicum vocat. Unde tale ciminum vsua le in omnibus prouincijs inuenitur. Et cimi num agreste nascitur in calcedonia et hys pania. virgam habet duabus palmis lon gam in qua folia nascuntur quatuor aut quinque et tenuissima et diuisa sicut gingi dium; in qua virga sunt capitella quinque aut sex rotunda et mollia. in quibus est se men quod si gustui applicaueris viscidior est nostro. Nascitur locis humectis. Cimi num nostrum vsuale habet virtutem seran ticam et feruentem et mictualem et stipticam Sera. li aggre. capi. camin. auc. dyasco. Camin id est ciminum nostrum quod vocatur egiptium. Et est aliud ciminum quod dici tur carmenum. Et est aliud quod dicitur agre ste. Et est quoddam ex eo boni saporis. et est quod carmenum et ipsius expositio est regale. Et postea ipsum est babilonicum; Et idem auctoritate ga lieni; Ex eo est domesticum et agreste; Do mesticum vero est quod magis administra tur et maxime semen sicut administratur semen anisi et leuistici et carui et apij monta ni; virtus eius est ca. in. iij. gradu:

Operationes.

A Dyas. Ciminum nostrum tortionibus et inflationibus in oleo coctum et superpo situm medetur: cathaplasmatibus misce tur. ortonoicis cum pusca necessarie datur morsibus venenatis cum vino opitulatur

B Tumorem testium admixta pollina fabe et vuepasse et cerotis impositum me dicatur aceto mixtum menstrua abstinet et sanguinem narium profluentem sic strin git. potui datum siue inunctum pallorem facit.

C Et quia calidissimum est. do lorem vesice placat. et calculos iuuat.

D Semen cimini agrestis torsiones et inflationes aque mixtum saluberrime cu rat. Cum aceto vero subglutientibus opi tulatur. Venenis occurrit: Dolorem sto machi compescit.

E Masticatum et impositum liuores detergit: Melle addi to et vuapassa omnia similiter facere no uit In hoc flos nascitur niger veluti semen qui bibitus similis est melantio: Morsi bus venenatis occurrit. Stranguirijs et doloribus vesice prestat effectum:

F Et coagulatum sanguinem per vrinam mingi facit Maxime singulare presidium est si bibitum fuerit cum elixatura apij.

G Auicenna libro secundo. capitulo de cimino. Ciminum scilicet nostrum vel vsu ale expellit ventositates et resoluit. et in ip so est incisio et excitatio. et in ipso est stipti citas cum lauatur facies ex aqua ipsius cla rificat eam. et similiter eius acceptio et vsus ipsius cum mensura. eius namque nimius vsus faciem citrinat.

H Et admini stratur cum ceroto aut oleo et melle conso lidat vulnera proprie siluestre. Cuius se men est simile semine lini. cum ex eo implen tur vulnera

I Cum teritur ciminum cum aceto et fit odoramentum ex eo abscin dit fluxum sanguinis narium. et similiter cum ex eo intromittitur licinium in naribus

K Et quandoque masticatur et miscetur cum oleo et distillatur super vngulam et super coagulatum sanguinem sub oculo et confert.

L Et quandoque mastica tur cum sale et distillatur sputum sup sca biem et sebel et vngulam abscisam. et prohi bet adherentiam. et succus siluestris abster git visum; Et attrahit lacrimas. et nomi natur grece fumus

M Et ipsum eti am ponitur in cauterijs euulsionis pilorum

in oculo ⁊ non nascitur. Et quando bibit cum aceto mixto cum aqua confert diffi cultati anhelitus, ⁊ tremori cordis frigido. M. Et administratur cū oleo sup apo stemata testiculi. Et quādoq; administra tur cum oleo ⁊ farina fabaꝝ ⁊ frangit lapi dem. ⁊ proprie silvestre. O. Et ꝯfert distillationi vrine ⁊ mictui sanguinis. et dolori pungitiuo ventris. ⁊ inflationi. ⁊ succus silvestris triti cum aqua mellis sol uit ventrem. P. Inquit Rufus. Cimi num nabatium soluit ventrem: carmenū vero non soluit. imo stringit. Q. Et herba silvestris prouocat coleram in vri na. ⁊ datur in potu cum vino ad morsum vermium venenosorum. ⁊ ꝓprie silvestre cuius semen est simile semini lini.

Citrullus. Ca. cxxiiij.

Citrullus. Ysaac. in dietis particu laribus libro tercio: ca. de citrullis. Sunt frigidiores et grauiores cu cumeribus: frigiditas enī eoꝝ est in fine tercij gradus.

Operationes.

A. Serapion libro aggrega toris capitulo tabera auctoritate galie ni. Citrullus frigidior est cucumere et generat chimū viscosum. ⁊ humores cru dos in venis. ⁊ accidūt ex esu eius febres antique male. neq; prouocat vrinā sicut melon. B. Et nocet stomacho. quare oportet qui vult vti eis vt vtatur ameos: nisi stomacho eius sit valde calidus. C. Et idem auctoritate Habix. Aque citrulli ⁊ cucumeris cōfert inflāmationi bus febriū ⁊ sedat sitim. D. Et laxat ventrem laxatione bona sine nocumento aliquo. ⁊ debet buliri cum zuccaro albo: et non oportet q detur habentibus natu ram duram ad mouendum nimis. quia il la aqua non habet tantam virtutem q la xat naturam duram: et si ipsa faceret mo ram in stomacho forsitan induceret labo rem ⁊ nocumentum ⁊ inflationes. E. Rabi moyses: Citrullus cū eius digestio tardatur generat humores venenosos. F. Ysaac in dietis particularibus libro tercio capi. de citrullis. Sunt frigidiores ⁊ grauiores ⁊ cetera. ꝓinde grossiū gene rant flegma ⁊ neruositati stōachi magis nocent cucumeribus. G. Rursus pro pter suam duriciem et frigiditatem sunt grossorū humorum generatiui. quod cer tificatur. quia citrulli in stomacho morā facientes venenosoꝝ corruptionē subeūt humoꝝ. Citrulli magis stomacho nocent medulla tñ eoꝝ ꝑfectiorē generat chimū.

Citri arbor

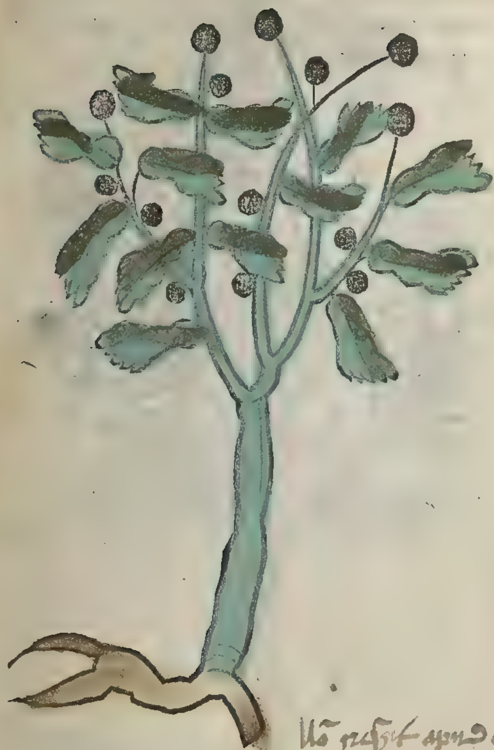
Ca. cxxv.

Citrum. Auicenna li. ij. ca. de citro Citrum omnibus est notum. & oleum ipsius factum ex eo & ex corticibus eius est forte. & factum ex flore ipsius est debilius omni alio. Cortex eius est calida in primo sicca in fine secundi. Et eius caro est ca. in primo & hu. in secũdo. Quidam autem dixerunt q est fri. & hu. in secũdo. & eius fri. magis est. & ipi9 acetositas fri. & sic. est in tertio & eius semen ca. in primo sic. in secundo. Idem. Cortex eius est temperatus in caliditate. & est ca. in pmo gradu sic. in secundo. Semen eius est calidum forti siccitate. Pulpa eius fri. & hu. Galienus. vij. sim. far. capit. de citro sm translationem grecam. Milia indica id est citrum huius fructus ab omnibus nominatur citrum. in semine quidem acida qualitas & siccatiua dñantur vt secũdi sit gradus siccatiuum & infrigidatiuum. in cortice vero siccatiua participat complexione. non modicam tamen habens acediuem. quo circa & siccat hic cortex secundum tercium gradum. non tamen est frigidius. sed vel commoderate vel infra. Caro vero eius grossarum parcium est & flegmatica & frigida. Ipsa itaqz comeditur sicut & cortex eius esibilis est. et humidum quid habet acidum. de quo prius locutus fui. & quidem ĩ eo inuenit quod vere est semen. amarum autem. et est palam quoniam diaforetice est & siccatiue virtutis in secundo fere gradu recedens a commoderatis. & folia sunt exsiccatiue et dyaforetice virtutis. Et idem eodem li. et eodem capi. secundum translationem ara. Hatrox id est citrum & est pomũ aque. cortex eius non est frigidus. imo est aut equalis complexionis aut minus equalis parz & exsiccat quantum est de virtute & cõplexione sua exsiccatione habẽte acuitatem non paucam. Et ideo exsiccatio eius deuenit ad secundum gradum. semen siccũ in secundo gradu. folium est eiusdem ṽtutis exsiccatiue & rsolutiue. Diascorides capit. de citro. Citri non in partibus omnibus vis vna est eadem natura vel ṽtus Nam medulle eius vbi est semen acidaz potestatem ac per hoc stipticaz inesse manifestum est. Idem. Citrum habet semen simile semini piroz.

Operationes.

A Auicenna. libro vt supra Caro eius inflat. & folia eius sedant inflationem. et eius flos est subtilior eis. et ei9 acetositas est stiptica frangens coleram rubeam. B Et eius semen & cortex in pannis ꝓhibet tineas. & eius odor rectificat corruptionem aeris & pestilẽtiam. & acetositas eius abstergit coleram rubeam. C Et aufert pannum quod ẽ ex cortice eius adustum est bonum in albaras linitum. Et decoctio eius efficit odorem bonum oris. Et est impinguatiua corpis. D Et cortex eius recentis in ore odorez oris efficit bonum. & eius decoctõ simile tur cũ retinetur in ore. & acetositas eius valz empetigini illinita. E Eius oleũ valet

mollificationi nervorum: et nõ fiat nisi ex cortice eius. et convenit paralisi: et ipsius acetositas est mala nervis. F ¶ Cõfert torture oris cum fit collirium ex acetositate eius: et removet yctericiam oculi. Eius acetositas sedat tremorem cordis calidi. Et nutritum est bonum gutturi et pulmoni. G ¶ Sed eius acetositas est mala pectori: et medulla citri cum aceto. si potatur ex ea medietas ascariati interficit sanguisugas transglutitas et educit eas. caro ipius est mala stomacho inflativa. tarde digestionis. quare oportet ut comedatur cum almuri H ¶ Et similiter nutrita cum melle est sanior et magis recipiens digestionem: et nisi sit plurima. ¶ I Et eiusdem quidem folia confortant stomachum et viscera. et postea flos ipius. et cortex eius ponitur in cibarijs sicut semina que pro condimento ponuntur. ppter sui duriciem K ¶ Et ipius decoctio sedat vomitũ colericũ. et facit appetitum. Et oportet quidez ne citrum comedatur singulariter q non misceaẽ cibo ante se et post se. L ¶ Eius caro facit utentez se possidere colicam: et ipsius acetositas retinet ventrem. Et confert solutioni colerice: et eius semen convenit emorroidibus: et in eius semine est virtus solutiva. ¶ M Et succus acetositatis eius sedat infirmitatem sciaticam mulierum: N ¶ Seminis eius pondus ʒ. ij. cum vino et chilẽ et aqua calida illinitũ resistit venenis omnibus. et proprie scorpionis bibitum aut linitum: et eius cortex est vicinus illis: O ¶ Et idez de viribus cordis ait. q cortex eius confortat cor: et est tyriaca contra venena. et ad hoc valet acetositas eius similiter. P ¶ Dyascorides: Citrũ pregnantibus fastidio laborãtibus esui datũ stomachum et nausea mundat. Citrum et in potione vini datum medetur querelis iecoris: Q ¶ Et aqua tritum et in sparsum humidis vulneribus adhibetur. Et pernonibus ex ea singulare presidium ẽ. Cortici austerior natura concessa. que quantum valeat Etiam de ipso odore testatur modico sumptus: Aut potioni calide diutius in mense beneficium nature digestionis operatur. R ¶ Paulus capitulo de citro: Cortex eius digestionem confortat. et valet contra cardiacam. media substantia eius male digeritur Sed interior id est acetosa competit usui medicine. appetitum confortat: et valet contra febres pestiferas Semina eius sunt diuretica: S ¶ Rabi moyses ubi loquitur de citro dicit: q cortices citri valẽt contra egritudines stomachi. et expellunt maliciam intestini ieiuni. et acetositas eius confortat spiritus. T ¶ Avenrois: capi. de citro: Cortex eius habet manifestum iuvamentum stomacho et epati: Medulla citri curat combustiones ignis. et curat mirabiliter ramicem puerorum: et potissime si ex ea fiat unguentum illo mõ. Accipe medullaz citri subtiliter incisaz et buliat in axungia porci recẽti. et postea coletur per petiam: et iterum reponatur ad ignem: et in fine misceatur mastix. olibanũ et cera alba. et erit optimum unguentum citrinum. ¶ V Sed attendendum q quãdo aliquod unguentum vel emplastrũ fit ex citro: debet fieri ex citro bene maturo Nam sm quod dicit avicenna Diacitrum et que fiunt ex citro debent fieri ex citro sole existente in capricorno. i. a medio decembris usq ad medium Januarij.

acrioris virtutis est. Nam apposita cata plasmatib⁹ euocat e corpe stirpes. Folia etiam eius apposita cathaplasmatibus occurrunt apostematibus. Semen eius granatum est. C ¶ Pli. Cauenda sunt eius genera pegrina. Siquidem arabicū pestilens. africū gingiuis inimicū Amarmaricū vuluis ⁊ oīm inflationibus Apulumq; vomitus facit. stomachū et aluum mouet. D ¶ Idem Huiusq; tyrsus ad remedia splenis ⁊ inflationes manditur ex aceto conditus. Neruus eius cum mastice chya manducatus os purgat. ¶ E Item dyas. capara q̄ multi cynosbaton vel caprion appellauere ex luctantibus componitur vtutibus. habetq; proijcere ac purgare. ⁊ extenuare. et euetare acredines simulq; adducere ⁊ constringere. Est enim stiptica. Ideoq; sthirosi splenis super omnia iuuat medicamina sicut videlicet iam dictum est supra.

Nō reperit apud nob

¶ Ca. cxxvj.

Cynosbatum. i. aiglentricum. Dyascorides. multi vocant ciricanta Et est arbor nimium spinosa cum radice alta. ⁊ in plurimas partes diuisa. Fructum habet mirte similem sed paulo maiorem. rubeum exterius cū venerit ad maturitatem. ac de intus lanam asprimā Semen eius siccum sine lana. Plinius li. xiij. In egipto ē caparis frutex firmioris ligni semīsq; ac cibi vulgati. caule quoq; vna plurimūq; decerpto. Idem li. xxiiij. Cinobaton q̄ alij cinobaston alij neurosbaston vocant. habet foliū hōis vestigio simile. fert vuā nigrā. in cui⁹ acino habet neru⁹. vñ ⁊ neruus passus dr̄. Alia ē capparim. q̄ medici cynosbaton appellauerūt.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Cynosbatū ventrem stringit quia vtutis est coherentis. medet̄ etiam in cibo ⁊ potu datum. sanatq; fluores ac femineum fluxū. B ¶ Eius vo radix

Ca. cxxvij.

Crispula dicitur herba cācri in vnguento marciatō ponit in antidotario galieni minori. Et est herba alba minuta hñs folia crispa. virtus eius est calida & sicca.

Operationes.

A Medet dolores & egritudines frigidas. Est mala stomacho & opilat cito & inducit stuporem.

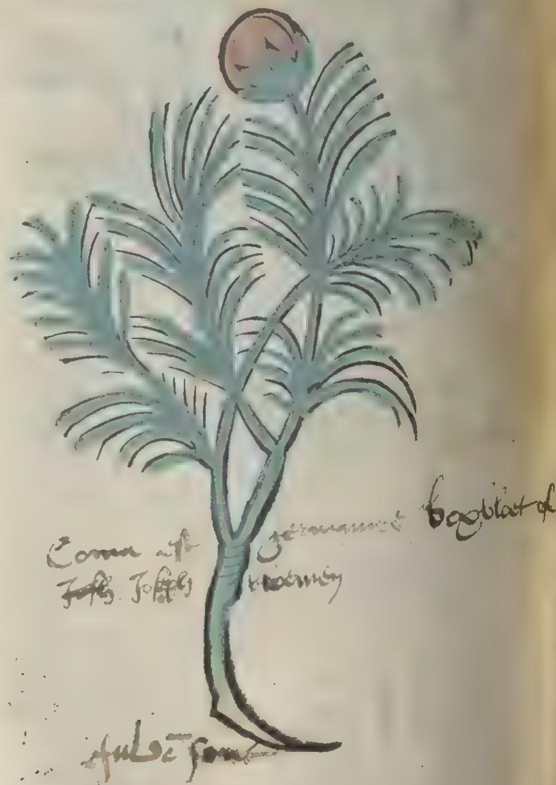

Ca. cxxviij.

Crisocolla. Dyas. Crisocolla aristi q̄ dr̄ vga: est herba fm dias. caplo crisocolla aristin in q̄ est capitellū simile ysopo. radix est illi aspa & tenuis similis elleboro nigro. gustū hñs cipssi sub dulcem & austex. Nascit locis vmbrosis & saxosis.

Operationes.

A Dyascorides. Uirtus est ei ternantica & stiptica. Radix eius peripleumoniacis apta est. B Accipit vo in mulsa cocta in purgationib9 stericis maximū effectum habet:

Ca. cxxix.

Crisogonium est dictū semen aureum: vel coma aurea: Est em̄ crisogonium fm dyas. herba cuius virga est recta & alba: folia hñs angusta in circuitu sicut abrotanum. & comā in summo & in gyro aurosam. in qua ē capitellū. obrotundum. radix eius tenuis est. nascitur in locis asperis:

Operationes.

A Dyas. Coma eius bibita cum vino dissurijs & morsibus venenatis salutare presidium est B Sciaticis & cōquassationibus medetur. menstruis imperat C Coagulatum sanguinem ventris et vesice solnit vino aut oximelle bibita catarum abstinet. ʒ. j. cum vino albo apposita rebus tutas e s a tinea seruat

Ca. cxxx.

Colubrina. Dyas. caplo de dragõtea id est colubrina. Dragontea siue vt alij asclepias. folia habet aaron similia. sed plura et minora cuius vga vel hasta duobus cubitis est longa. et ipa varia similis serpenti. liuores id est maculas purpureas habẽs solidas vt digitus in qua semen est simile botruo. primo coloris viridis. post maturitatem vo color est ei similis croco. et est gustu mordax. radix eius bulli habet rotunditatem similẽ aaron cum corio tenui. Nascit' vmbrosis locis et ortis. Sera. li. aggre. capi. luff. id est dragontea siue colubrina. Et ẽ maior et minor. Ubi sciendum q maior est q̃ vocatur serpentaria. et illa est habens folia crispa que ponit' hic. sz minor est illa q̃ vocatur aaron. et est illa habens folia plana Pro qua lege caplm aaron et est tercium in ordine Galienus. vj. sim. far. caplo de serpentaria. Substantia radicis eius subtilior est substantia radicis aaron. et in sapore eius est acuitas et amaritudo et stipticitas pauca. Et virtus eius est ca. et sic. in primo gradu. Jo. mesue capit. de luff. Luff est planta que dicitur collum draconis. et ex ea est alia planta habẽs folia plana. alia crispa. et radix plana est exterius ad nigredinem attinens. Interius vero est alba. crispa vo exterius cineritia. Interius alba ad citrinitatem declinans. et super vtriusq3 radicem eleuantur stipites habentes maculas in modum serpentis Melior ps tocius plante est radix. et melior radix est grossa et completa et orta in locis liberis. Et melius tempus collectõis eius est ver. et principium estatis. et crispa calidior est plana. Plana ca. in primo crispa in secundo. Galienus dixit plana calida est in principio secũdi. crispa in fine et verius est. et in vtraq3 est caliditas et acuitas quasi posita in superficie cum substãtia terrea. sed in plana substantia terrea ẽ vincens plus. et vtraq3 est abstersiua. incisiua. penetratiua. aperitiua. subtiliatiua humorum grossorum et viscosorum adherencium. Crispa autem ad hec omnia est fortior.

Operationes.

A Dyascorides. Semen eius expssum virtutem habet in succo. Nam addito sibi oleo dolorem aurium compescit. Lane inunctus in naribus addit' polipos maxime curat. et cancros optime sanat. B Seminis eius. xxx. grana cum pusca bibita caligines oculoꝝ emẽdat. Flores eius cum ceperint maturescere si a muliere pgnanti fuerint odorati. aborsum faciunt. Uirtus est radicis eius ca. vnde ortonoy cis more electuarij accepta medicatur C Tussientibus et catarꝛ hñtibus maximum prestant effectum. D Thoracis tumores curat nõ reuersuros maxime si assa aut cocta accepta fuerit. sicca tũsa et in puluerem ducta melle addito omnia similiter facere potest. E Diuretica est. vẽtrem stimulãt cum vino bibita. vulnera sordida fagedenica cum bryonia al

ba et melle purgat. F ¶ Et cicatrices curare facit. ex qua collirìa ad pustlas necessarie fiunt. aborsum facit. G ¶ Imposita dicitur q si quis ex ea radice se tinxerit tutus ab incursu serpentum seruat. Aceto mixta maculas limpidat. ¶ H Johānes mesue. Solutō educit flegma subtile et grossum. Et mundificat et confortat renes. et prouocat vrinam. et excitat coitum. Et est ex rbus mundificantibus pectus et pulmones I ¶ Et confert eis super quibus timet frequētia anhelitus. vl' asmaticis. pter exuberantiam humorum viscosorum in eis. et pe lohoc ex succo eius cum melle. et rob. et qnqz administrat cum ouis et valet similiter. K ¶ Et dixit democritus Juuamentum vtriusqz speciei eius magnū est emorroidarum doloribus et ventositatibus eorum fm omnē modum administratōnis ipius et sumptum et emplastratum. et nos experti sumus. Et experti iuuamēti est sup humore crudo qui est in stomacho et rnibus. L ¶ Et dixit galienus resoluit duricies et apostemata dura splenis et aliorum menbrorum. et puenit vlceribus fraudulentis et fistulis. et consumit additiones carnium in naribus. ¶ M Et probibet fieri in eis corrosionem et cācrum. Succus autem eius distillat in aurem cum melle et cōuenit tinnitui et surditati et dolori aurium et abstergit ipius sordicies et exsiccat vlcera eius. vtraqz eius species est ex rebus que mundificāt faciem. N ¶ Et auferunt feditatem cutis et delēt pannum et lentigines et morfeam proprie cum melle et fiat emplastrum ex ea cū melle et stercore caprarum sup podagram et concussionē neruorum O ¶ Et puenit eorum doloribus et suppositio facta ex eo educit mēstrua. et facit aborsum. et dr q fugat serpētes et vermes venenosos.

¶ Ca. cxxxi.

Coloquintida. Jo. mesue. capi. de coloquintida. Coloquintida quā perses vocant cucurbitam deserti que nascitur in planta quam etiam fel terre vocant. eo q in toto ambitu ortus eius interficit herbas. Et est quasi venenū eis vnde vocant eam arabes necem plantarum. Et eius folia sunt āpla pilosa. et extenduntur rami eius sup faciem terre sicut extenditur cucurbita in terra super quam iacet duorum est modorum masculus et femina. Et ex eis masculus est sup quem nascit. sicut lanugo. et est grauis cum duricie et asperitate attinens nigredini. Et laudat ex eis femina. et pe habens proprietates bonas vt sit coloquintida grossa. et quāto grossior et leuior tāto melior. et sit alba laxa leuis et complete maturitatis. cuius pars eius interior est pulposa laxa et alba et leuis ve

hementis albedinis. verum que nõ est cõpleta in maturitate mala est cõtristat enim suscipientem illam et ventositatem cũ difficultate facit ꝛ soluit suꝑhabundanter. ꝛ solutione educit sanguinem Et fortasse interficit: et cum sigillatur ex toto germine plante vt nascatur coloquintida vna ꝛ illa perniciosa ꝛ mala ymo est venenũ. ꝛ cũ in tota regione non est nisi plãta ei⁹ vna per se nascens est mala Et que nascitur in terris fortibus ꝛ puluerulentis: aut iuxta loca reptilium. aut in locis terrarũ coloquintidas faciũ minores. et sunt similiter male. que autem nascitur in terris laxis ꝛ arenosis ꝛ liberis est illa que eligitur. Et cũ extrahitur pulpa eius ipa debilitat eam. Tempus autem collectionis eius est Autumnus. ꝛ proprie dum iam citrinescit. et remouetur ab ea viriditas. ca. est ꝛ sic. cõplexionis in tercio. Et est composita ex ꝑtibus igneis ꝛ terreis adustis: ꝛ est solutiua attractiua superfluitatum. Attractiua est ꝛ a remotis multum. ꝛ est rsolutiua incisiua abstersiua. Quatuor sunt que debent corrigi in ipa. Nocet enim cordi stomacho ꝛ epati: ꝛ est cõturbatiua. subuersiua visterum. faciens operationes difficiles. ꝛ aperit orificia venarum apertõne sanguinem fluere faciente. Et operatur id vehementius q̃ aloes. ꝛ excoriat vias: Emendatur enim primum ꝛ secundũ nocumentum ex ea miscendo ei ex medicinis cordialibus ꝛ stomaticis et epaticis que meliorare possunt conditionez eius sicut additur ei mastix proprie ꝛ gallia et similia. Et emendatur tercium ꝛ qnartum nocumentum eius cum rebus acquirẽtibus ei viscositatem. ꝛ glutinositatem. ꝛ remouentibus ab ea serositatem. ꝛ cito eam lubricare facientibus sicut est dragantum proprie. ꝛ bdellium ꝛ gummi ꝛ mastix et similia. Et dicit galienus fiunt autem ex ea et laudano partes sumendo equales post fricationem eius cum oleo rosarum pillule. ꝛ sunt bone ꝛ sane ad ea que oportet. Modus rectificationis eius secundũ

ꝙ narrauit filius serapiõis. Infundatur pulpa eius in aqua mellis ꝛ proprie decoctionis mire ꝛ exsiccetur post illud ꝛ teratur vltima contritione et administratur cum aqua mellis predicta. Modus rectificationis eius ex inuentione nostra: Incidatur in munitissimas partes cum incisorio: ꝛ inuoluatur subtili inuolutione cũ glutine draganti: aut bdellij. ꝛ exsiccetur ꝛ conteratur post illud vltima contritõe ꝛ fiant trocisci cum pauco mastice resoluto in oleo rosarum vel laudano. vel cum aqua mellis. Hec enim ars facit illaz sine molestia: Et scias ꝙ de decoctione rem completam sustinet. Et dicit filius gezar non oportet vt multum teratur. Ultima enim puluerisatio excoriat vias et venas Et dicit filius Serapionis. Oportet vt perueniatur ad vltimum puluerisationis eius aliter enim vlceraret viscera. Et mihi videtur ꝙ vltima puluerizata frãgitur virtus a permixtione adiunctorum ei. et pertransit loca viscerum absq̧ impressione nocumentorum in ipsis. Et forte in ea in qua non exquisite fit illud. pars tamen sensata adherens in villis et inuolutionibus eorum apostemat ꝛ vlcerat. expelluntur autem nocumenta ipius a corpore accipiendo aquaz passularum. cum oleo de amigdalis vel oleo nucum aut aqua mellis cum oleis predictis.

Operationes.

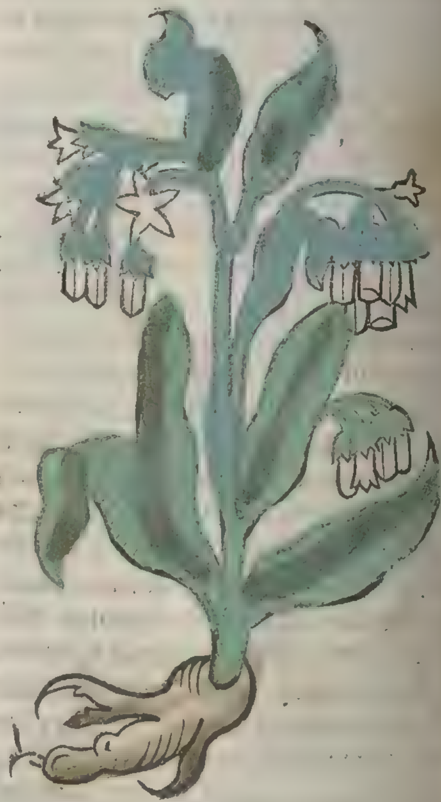
A ¶ Johannes Mesue. Solutione educit flegma. ꝛ humores viscosos attrahẽs ipos a profunditate menbrorum B ¶ Et dicit Humay. Solutione etiam educit coleram citrinam. et eius operatio extenditur ad neruorum iuncturas. ¶ C Et dicit dyascorides. Non efficit operationes in materijs que sunt in vijs de quibus sit curandum et in materijs que sunt in profundis locis distantibus. ¶ D Et ei⁹ posse magnũ ẽ in mũdificatõe cerebri l'neruorum lacertorum pulmõis ꝛ pectoris

Et est medicina magna egritudinū corū sicut est dolor capitis antiqui. ⁊ dolor cra nei. ⁊ emigranea difficilis. epilentia et apoplexia. E ¶ Et ꝯuenit egritudines neruorum omībus ⁊ vertigini ⁊ descēsui aque ad oculos. ⁊ est res magni iuuamenti ad asma. ⁊ antiquā tussim. ⁊ ad dilatationem anhelitus. F ¶ Et est eius opatio virtuosa ad dolorem iunctararum. et podagram frigidam ⁊ sciaticā proprie secundū omnem modum administratōis eius. ⁊ in cristeribus ⁊ collirijs. ¶ G

Et confert colice flegmatice et inflatiue iuuamentum ultimū. ⁊ idropisi. Et si supponatur in matrice occidit fetum. ¶ H

Et si ex eo cum aceto forti fricetur morfea sanat eam. ⁊ similiter lepram ⁊ elephantiam. I ¶ Et si euacuetur ꝙ est in testa eius ⁊ impleatur oleo ⁊ buliat in cinere. ⁊ inungātur capilli denigrat eos ⁊ tardat caniciem et prohibet casum eoꝝ. ¶ K

Et si distilletur de ea in aurē sanat dolorē eius. ⁊ conuenit tonitui in ea. Et si impleatur in aceto forti ⁊ colluat̄ ex eo os post bullitionem ipius sanat dolorem dentis L ¶ Vera. auct. galieni. Sapor eius est amarus fortis amaritudinis ⁊ quādo sumitur non facit opationem malam neqȝ periculosam qm̄ velociter egreditur. M ¶ Et quando ponit̄ in cristeribus cōuenit sciatice ⁊ palisi ⁊ colice. ⁊ laxat flegma ⁊ humores crudos. ⁊ quādoqȝ sanguinem. Et quando fit cū ea nascale occidit fetum. et prouocat menstrua. N ¶ Et quando ipsa cauat̄ et extrahuntur interiora eius: deinde inuoluit̄ circa ipa lutum et ponitur in ipsa acetum. et calefit super ignem. ⁊ fit cum aceto oris collutio et aufert dolorem dentium. Et fit suppositoriū cum pulpa eius ⁊ laxat ventrem. Et dum color eius est viridis ⁊ ipa est recens et extrahitur succus eius et fricatur sup sciaticam est iuuatiua valde. O ¶ Dyascorides: Virtus est ipsi purgatoria obulo vno accepto cū mulsa mixto nitro et mirra ⁊ melle cocto in modum catapucie bn̄ purgat. ipse vero pile sicce tunse et mixte ⁊ cristere adhibite sciaticis medicantur. Paraliticis similiter prestolant̄. Flegma ⁊ coleram deponunt. menstruis imperāt Aborsum faciūt: dolorē dentium tollūt. P ¶ Collicia ex inde fiunt. que supposita ventrem deponūt Viridis autem succus perunctus sciaticos curat.

¶ Ca. cxxxij.

Consolida. cap̄. de simphito Simphitum id est consolida Et est maior ⁊ minor. De consolida minori in sequenti capittulo tractabitur Maior consolida nascitur in locis asperis. vgas habens similes origano ⁊ tenues. et capita sicut thimum. virge lignose ⁊ odorate ⁊ dulces in gustu. ⁊ radix est illi lōga ⁊ obrufa. grossitudinem digiti habens. Est aliud simphitū quod pictenū vocat̄

hastam habet asperam & longã. duobus cubitis angulosam. abintus inanis est in qua sunt folia aspera & angusta & oblõga sicut buglossa. Habet etiam ipa hasta angulos in quibus folia nascunt. flores sunt illi mellini semen habet sup hastam sicut flõmos. Hasta & frutex habent pulueri simile quod cum carni applicatũ fuerit pruriginem facit. Radix est ei colore nigra. q cum fracta fuerit alba apparet et muscilaginosa; & ista est consolida maior.

Operationes.

A Radix consolide maioris trita et bibita emoptoicis medet. Conquassatões reficit. Tumores spargit. B Cũ folijs cathaplasmatibus adhibita omnia similiter facere potest; C Vulnerib paracolesim facit carnes incisas frustis in cacabo missas in se glutinare facit.

Ca. cxxxij.

Consolida minor. Gal. viij. simplicium far. capi. Simphitum scdm translationem grecaz Inquit. Cõsolida minor ex ptrarijs constat vtutibus Habet em̃ quid abstersiuum quo ptentũ in torace & pulmone pus expurgare natũ est. Habet autem qd & cõgregatiuũ quo ad sanguinis eductiones iuuat. Et continet vltra hoc humiditatem q̃dã calidã non immoderate. pter q & dulce apparet gustãtibus & delectabile odoratum.

Operationes.

A Insiticulosum est cum masticat. Et asperitates in arteria sanat Secundũ mixtionem vero que ex oĩbus p dictis vtutibus simul & dyaforare sufficiens est. Et colligere & constringere corpus; B Et propterea intestinalibus hernijs apponitur & ad euulsionem & scissiones cum oximelle bibitur. Quicũq3 vero ad dissinteriam & fluxum rubeum coquentes in vino dant. vt siccante & congregante vtunt Et quicũq3 ad nefretica vt purgãte & madente C Simphitum aliud magnũ simile est virtuti predicti. non tamẽ gustu dulce. neq3 odoriferum olfacientibus apparet. sed fm hoc abscedit a predicto Secundum vero q viscositatem quandam & mordacitatem hab3 quodãmodo similiter existit. Vtunt autem eo in omnibus quibuscunq3 & prius dicto; D Dyascorides. Consolida minor elixa in mulsa pulmonem purgat. reijcientibus sanguinem & nefreticis cum aqua medet Radix cum vino cocta & bibita fluxum mulieris stringit. & dissintericis opitulat. cum oximelle data conquassationes & dolores lateris saluberrime curat Masticata amputat sitim. Aspredinem faucium mitigat vulneri recenti paracolesim facit E Consolida secundum Pliniũ auctoritate vel opinione multoz diuino miraculo curat & rumpit antracẽ intra duos lapides trita.

Ca.cxxxiiij.

Consolida rubea siue Bistorta. et est herba similis pentaphilon nisi quia habet septē folia vtrimqꝫ pilosa. ⁊ ideo vocat̄ eptaphilō cuius radix est rubea ⁊ tortuosa similis galange ſꝫ nō hꝫ acumē. flos ei⁹ aurosus. ⁊ ipa indicat̄. fri. ⁊ sic. in. iij. ḡdu ſꝫ notandū q̄ est spēs bistorte hn̄s folia similia lappatio acuto nisi quia color folioꝝ ex vno latere est celestis. ⁊ ex alio viridis flos eius rubeus ⁊ radix rubea q̄ ab aliq̄b⁹ vocat̄ bardana minor ⁊ ab aliqbus lappa minor. Uirtus ei⁹ in oībus sicut vtus p̄me spēi ſꝫ remissior.

Operationes.

A Cōsolida rubea siue bistorta hꝫ vtutem ꝯsolidandi ⁊ ꝯfortandi ꝯceptū B Cōtra dissinteriā det̄ pulvis bistorte cum succo plātaginis. ad ꝯstringendū mēstrua fiat fomentū ex aq̄ pluuiali decoctō is pulueris ei⁹. vel ex duab⁹ ptibus eius. et vna spice. fiat puluis q̄ aspgatur sup̄ ventrem ipo prius melle calido emplastrato. ⁊ iuuat ꝯceptum. C Ad ꝯceptū iuuādū fiat emplin ex puluere eius ⁊ alijs spēbus aromaticis. Puluis ei⁹ vulnera ꝯsolidat D Cōtra vomitū ex debilitate ⁊ furore colere puluis eius ꝯficiat̄ cū albumie oui ⁊ coquat̄ sup tegulā et det̄ pacienti. E Gal. Radix eius ē abstersiua ⁊ vriuatiua ⁊ calide ꝯplexionis

Ca.cxxxv.

Condros apud grecos duo s̄cat: Nam s̄cat risum. Unde respōdēs mihi grecus interroganti q̄d esset condros dixit furfur farine. Item ꝯdros exponitur quod est aliq̄ cartilago. similiter condros est genus frumenti de quo dioscorides. Condros sunt eius due species In vna inuenitur vnū granum. et in alio duo grana. ⁊ quodlibet ipoꝝum est stamerula ⁊ maioris nutrimenti q̄ ordeum bonii saporis. ⁊ panis qui fit ex communis est nutritiuus quam qui fit ex frumento.

Et species in qua reperiuntur duo grana est plus nutritiua q̃ risum: et magis constrictiua ventris et melior stomacho.

Operationes.

A Gal. li. primo de alimētis caplo de condro. Genus frumenti est condros sufficienter nutritiuū viscosum hñs chimū Hoc vocat in libris de arabico trāslatis cādarusiū et apd aui. cādaros et candarusio. etc. B Gal. viij. sim. far. ca. condros Est qdē optim⁹ cib⁹ sicut et triticū: sz nō ē pñtis negocij de cibo determinare vt farmacū vo emplastice est virtutis cōplexōis vo sitis est frumēto. pl⁹ illo viscosior et nutritior. est plus illo siccatiuū. ꝓpter cōmixtionem siccantiū farmacorum. C Dyasco. Condros cōstrictiua est. qñ ipm coquitur cū aceto: et fit linitio cum eo. et eradicat scabiē vlcerosaꝫ. et eradicat vngues scissos. D Et curat fistulas q̃ sunt in lacrimali: et qñ admiuistrat in principio eaꝝ et fit ex decoctione eius clistere. Et est iuuatiuū vlceribus intestinoꝝ.

Ca. cxxxvj.

Condes. Sera. li. aggre. ca. cōdes auctoritate galieni Illud quod ex eo administratur est radix ipsius: virtus est calida et sicca in q̃rto gradu. vñ ista medicina vtuntur lauatores lane. ad faciendum lanam lenem et pulchram qñ fumigant ipam cum ea. et est nota: radix eius est acuta. et in forma sua longa et rotūda. Diascorides vocatur ipam strucium a macro obstrucium: quod quidam radicem ellebori albi putāt. eo q sternutamēta mouet vt ipsum. licet falso: pro quo macer sternutamentum puluis per se mouet eius naribus iniectus vereor non segnius albo id est elleboro. Galien⁹. viij. sim: far. caplo de strutio. fm translationeꝫ grecam. Strucij radice maxime vtunt acri q̄dem existente secundum gustum ca: et sic: fm cōplexionem ex quarto fere gradu.

Operationes.

A Dyas. Epaticis tussientibus et ortonoicis medent. Morbo regio vtiliter adhibentur cū lacte naribus infuse. cū melle coclearium vnū acceptum ventrem mollit: cum panacis et capparis radicibus acceptee et bibite calculos vesice frangunt et excludunt. Sclirosim splenis spargunt B Condes matrici appositum mēstruis imperat: aborsum facit. cum polenta et aceto positum lepram tollit. C Pustulas cum farina ordei impositū limpidat. Collirijs mixtum caligines oculis detergit. Medicaminibus necessarie miscetur. D Tritum sternutamenta ꝓuocat: cum melle tritum et in naribus missūz caput purgat. E Sera: De ꝓpetate radicis eius est si accipiatur q abscindit flegma et melancoliam grossam et resoluit ventositates. F Galie. Radix eius est abstersiua et vrinatiua. mouet sternutationes similiter alijs quecunq amara sunt gustu et ca. cōplexiōis. Itē dyas. facit se motum capitulū de elleboro a condisi.

Nam condisi vocat structium aiens capitulo de strucio. Lanarij vtuntur ad fumigium lane eo q̄ limpidat lanã. Radices sunt rotunde et oblonge que si bibite fuerint diuretice sunt ꝛ calide. ¶ Plinius libro. xxiiij. Condes siue structium. id ē herba lanaria ouibus data ieiunis. facit abundantiam lactis. ¶ Platearius Strucios id est agrestis cauliculus ca. et sic. in secundo gradu. Succus ac semina foliaq̄ competunt vsui medicine. Cum inuenitur receptio cauliculi semen caulis agrestis debet poni. Cum autem ipsa. folia debent poni. ¶ Succus ita debz preparari. Folia conterantur et succus expressus ad solem desiccetur. per bienniū durat. folia viridia poni debent in medicinis ꝛ in vnguentis. Uirtutem habet dissoluendi ꝛ extenuandi ꝛ diureticam.

Coriandrum

¶ Ca. cxxxvij.

Coriandrum. Palladius libro. iij. Coriandrum a mense Marcio seritur vsq̄ in Octobrem. amatq̄ terram pinguem. sed ꝛ macro solo nascitur. ꝛ eius semē quod vetustius fuerit melius putatur humore delectatur ꝛ satum bene cum olere quocunq̄ nascitur. Serapion libro aggre. ca. dyabora id est coriandrū auctoritate galieni. Substantia eius est terrea subtilis. et est cum hoc in eo aquositas tepide virtutis non pauce quātitatis ꝛ in sapore eius secūdum plurimū ē amaritudo. Et virtus eius est que abstergit ꝛ resoluit. Galienus. vij. sim. far. capitulo de coriandro. Uirtus eius prima est virtus calida. Unde dyas. Infrigidatiuam dicit hanc herbam non recte. composita autem est ex contrarijs virtutibus multū quidem habens amare substantie. q̄ indicat q̄ subtilium partiū est ꝛ terrestris. non modicum autem habens ꝛ aquose humiditatis vel tepide secundū v̄tutem. habz autem stipticitatem nō modicam in quibus omnibus operatur quidez varie omnia quecunq̄ dyas. scripsit. sed puto sic existere sicut si mox secundū pricipia plagatis vel qualitercunq̄ pcussis in aliq̄ particula tumor liuidus vl' niger fieret. frigida putaretur passio esse et egere dyaforanti bus ꝛ calefacientibus farmacijs. fm eundem puto modum. si transcenderit aliq̄ calida dispositio ad frigidam obliuiscendum est prioris. nōiandum vo alio sc. o nomine. Uel si nomen volueris pmutare sed facere sicut q̄dam q̄ alia q̄dem principij. alia vero declinatōis scribūt auxilia: non autem oportet frigida estimare esse declinationis farmaca. Concedendum em̄ est herisipilam nominare si quis voluerit huiusmodi dispositionē nō tamē ca. vocare eam pmittendum quando depressa ē ꝛ remissa. nequaq̄ ergo tūc quod auxiliatur ei infrigidatiuū esse putem⁹ sicut Dyascorides vt coriandrum quoniam cathaplasmatum (vt ipse ait) cum pane Uel etiam cum alfitis sanat herisipilam.

certum est herisipilam que vtiqz inflāmatiua est nunqz sanabit cum pane coriādrꝫ sed per id quod infrigidat. Jam ꝓpterea ⁊ nos in anterioribus sermonibus quando cum determinata experientiā ꝓbare cuiuslibet farmaci virtutē postulabamus simplicem enim vt possibile est maxime potionem eligere cōsulebamus: plurimi autem medicorū neqz quecunqz plurime egritudinum mox a principio inuadunt composita noscunt. neqz quoniā alia passio est herisipila certa: alia vero vocatur ab omnibus nobis iam consuete. ⁊ ab antiquis flegmon: alia autem in medio q̄m multe Hec quidem ⁊ vt vtiqz dicat quis herisipila flegmosa. Hec autē velut flegmones quidem herisipilatos inuenies: aut velut flegmones aliquando ⁊ neutrū predominans. At vero et ydemascosus quando apparet sicut ⁊ herisipilas, sicut et alius sclirosus. Unde de cōpositis omnibus non modica haberetur multitudo latius vero in quibusdā alijs dictum est de his: Et in libris terapentice methodi dicetur. ⁊ nunc est de eis necessarium memorari ꝙ certam herisipilam nunq̄ꝫ predictum sanabit cathaplasma: voco autē certam. quando a colerica humiditate repleta fuerit particula: quoniam autē longe ab infrigidando est coriandrum. licet tibi ex his que scripsit dyascorides addiscere: Scrofulas enim ait dissoluere: quoniam nullū ꝗt infrigidantium farmacoꝝ sufficit dissoluere scrofulas: neqz eīm puto diascoridem dubitare multa quidem scribentem scrofularum sanatiua. oīa vero concordantia et calida complexionibus ⁊ dyaforetica opationibus existere.

Operationes.

A Dyasco. ca. corion id est coriandrū omnibus est notum. Uirtus eius est frigidum tritum ⁊ in cathaplasmatibus redactum cum polenta. ⁊ pane triticeo mixtū ⁊ impositum Jgnem sacrum extinguit.

B Tumores igneos tollit melle addito ⁊ vuapassa impositum epinetidas et tumorem testium ⁊ carbunculos curat. ⁊ collectiōes compescit. cum faba frixa mixtum scrofulis ⁊ pustulis prestat effectum

C Semen eius bibitum cum dulcore lumbricos extinguit: genitalia i. isemina viri decrescere facit Nam si multum acceptum fuerit semen sensus hominis hebetescit. aut citius infert necem. Unde non debet quisquam vsum eius frequentare.

D Succus eius aceto mixtus. aut spume argenti ⁊ ceruse ⁊ vino. omnes pustulas ⁊ caligines ebulientes extinguet Hic succus viscide est virtutis restringit et refrigerat. Et ideo proprie ad ignē sacrum facit. sicut ⁊ folia eius cum succo maligranati. ⁊ oleo in potiōe permixtum animalia intraneis permixta ignita persequitꝛ.

E Semen eius ex aqua potatum solutionem ventris abstringit. mirum est q̄d xenocrates tradit si vnum seminis granū femina biberit vno die ei menstrua contineri si duo ⁊ totidē iam diebus quot grana sumpserit.

F Serapion. Coriandrum distillatur in oculum: ⁊ confert dolori eius magno cum lacte mulieris. Et fit emplastrum cum eo ⁊ abscindit humores descendentes ad oculum.

G Et idem auctoritate aben mesuay Quando torrescit semen coriandri stringit ventrē Et abscindit fluxum sanguinis. qui est ab interioribus: ⁊ bibuntur de eo duo aurei cum: iij. ʒ. et dimidia succi plantaginis sine eo ꝙ buliat. Et si est fluxus sanguinis ab interioribus mēbris curatur si ponatꝛ supra locum fluxus.

H Et idem auctoritate albugerie. Coriandrum est frigidum nartoticum inducēs sincopim ⁊ stuporem. ⁊ est toxicum. quoniam odoratuꝫ congelat. ⁊ prohibet fumositates ascēdere ad caput. Et ideo confert sode et ebrietati. Et abscindit fluxū sanguinis. ⁊ stringit ventrem

J Et idem auctoritate Allexandri Coriandrum prohibet fumositates ascendere ad caput ⁊ ad cerebꝝ.

Et propter hoc ponitur in cibis epilenticorum. quando cause epilentie sunt vapores ascendentes a stomacho. K ¶ Et idem auct. acauzi quando coriandrũ sicum infunditur in aqua eius cum zuccaro abscindit virge erectionem ꝛ desiccat spma. L ¶ Et idem auct. rasis. Si bibatur ℨ. iiij. de succo eius recenti occidit. ꝛ abscindit fluxũ sanguinis a naribus quãdo odoratur. M ¶ Et idem auct. Humay in libro ꝑmutationis dixit ꝙ pillule galieni sunt ei cõtrarie. Dias. vero ꝓdixit ei cum. s. galienus dixit ꝙ coriandrũ declinat ad caliditatem qm̃ manifestũ est ipm esse virtutis frigide. Et ex dicto suo qñ sumitur succus eius occidit. N ¶ Et idẽ auc. habix. Coriandrum recens est mortificatiuũ. cõgelatiuũ. et si hõ vtitẽ eo multum. Uel potum aque eius est toxicum. ꝛ si ponatur aq̃ eius cũ aliqua ex alijs herbꝭ ꝛ qñ cũ aqua eius liniunt̃ apostemata sanguinea aut colerica ꝓfert ꝛ extinguit eoꝝ inflãmationes. Omnia ꝓdicta etiam sunt de mẽte Auicẽne. li. ij. ca. de coriandro.

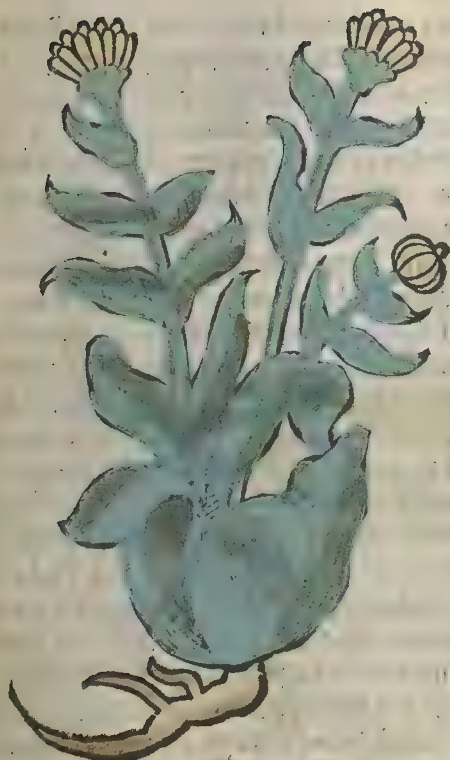

¶ Ca. cxxxviij.

Cornea arbor siue cranea. Dyascorides. capi. Cornea semẽ et fructũ habet similem oliue. sed paulo oblongius ꝛ viride. Et vocat̃ grece camu. quod cum maturatum fuerit obrufum hꝫ colorem bonũ in se habens saporem. stipticum est. ꝛ ideo dissolutionem ventris ꝛ dissintericos curat. ꝛ cum in dulcore positum fuerit manducari potest quomodo oliue condiuntur cum sale. fri. est ꝛ sic.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Huius folia cum ligno suo in foco missa sudationem reddunt que illinita zernas optime sanat. B ¶ Galienus. ij. de cibis. capi. de cibis siluestribus Cornu vero ꝛ bati ꝛ glandes ꝛ ceteri fructus siluestres modicum nutritionis hñt cachochimi sunt ꝛ mali stomacho ꝛ indelectabilissimi. porcorum vero esca existentes nõ domesticoꝝ sed ĩ montibus morãcium ab ipis em̃ plurimum hñt alimentũ C ¶ Et idem. vij. sim. far. capitu. cranea Cranee arboris fructus stipticus est sufficienter esibilis existens. quo circa nullum mirabile attrahere ꝛ fortiter detinere eũ ventrem sicut ꝛ mespila. folia vero et germina pontica gustu sunt. ꝛ siccãt fortiter vt ꝛ maxima vulnera consolidare possint ꝛ maxime duroꝝ corpoꝝ. paruis vero vulneribus vel mollibus corpibus cõtraria magis sunt. tendũt em̃ hec siccatiua plus decente.

Ca.cxxxix.

Cordumenum: Dyascorides capitulo cordilion: id est Cordumenũ Herba est que nascitur in Silicia: eius frutex est sarmentosa semen habens rotundum et duplex sicut sunt fabe. viscidum 7 odoratum.

Operationes.

A Dyascorides. Semen eius si bibitũ fuerit prouocat vrinam 7 menstrua. Succus eius virge 7 seminis tribus obulis bibitus cum dulcore diebus decem nefretici medicantur. B Radix eius tũsa et vt electuarium composita toracis causas mirifice curat. Plini⁹. Radix eius potata lapides frangit.

Ca.cxl.

Costus. Auicena li.ij.ca. de costo. Costi species sunt tres. Una earũ est arabica. 7 est albus leuis et aromaticus. Et secunda est ynda qui ẽ niger leuis 7 ille amatus est. Et tercia spẽs g'uis odoris qui nõiatur gariofilatus. Bonus autem costus falsificatur cũ radicibus enule duris. 7 ꝓpterea non mordicat linguaꝫ. neqꝫ habet odorem fortẽ. Melior ẽst ille q est albus recens plenus nõ corrosus. neqꝫ fetidi odoris. neqꝫ mordicans vel ledens linguam. deinde yndus niger lenis. 7 niger asemius. 7 melior est marin⁹ subtiles hñs cortices. Est ca. in. iij. sic. in. ij. In ipso est qualitas amara 7 acris valde 7 caliditas 7 acredo adeo ꝙ ipse vlceret. Dyascorides. capit. costus. Costus vtilis ẽ arabicus. Est autem eligendus albus leuis cum odore plurimo. secũdus est yndicus qui grossior est 7 niger 7 leuis vt ferula: Tertius est syriacus pondere grauis 7 coloris buxei cũ odore stiptico 7 mordaci sapore. hꝫ quidẽ aliq̃ amaritudinẽ 7 plus

acredinem ca. participās qualitate vt ex trahat. Paulus capi. de costo. Costus est ca. ꝛ sic. complexionis in. iij. gradu

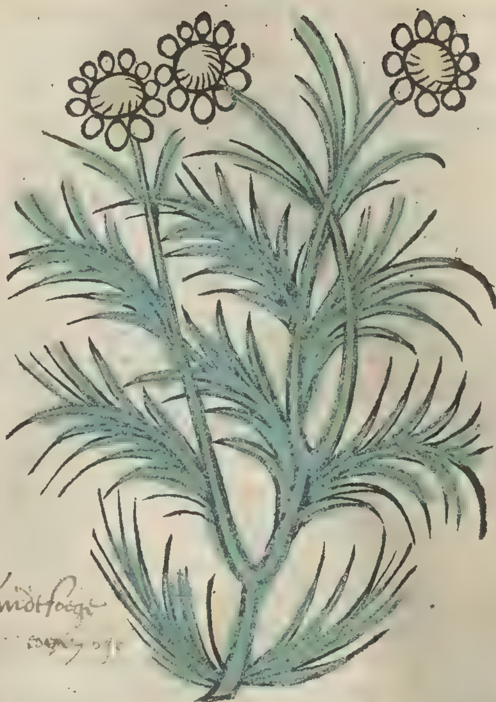
Operationes.

A Auicenna. Conuenit omni menbro quod indiget calefactiōe. ꝛ vt ex eo attrahatur humor ex profundo. Abstergit pānum cutis linitus cum aqua et melle. In ipo est vlceratio ꝛ ille qui est amarus exiccat vlcera humida. B Et conuenit mollificationi neruorum. et attritioni lacertorum. ꝛ est bonus sciatice. ꝛ emplastꝝ ex eo conuenit litargie. ꝛ conuenit dolori bus pectoris. C Et ꝓuocat mēstrua bibitus ꝛ suffumigatus in traiectorio. et interficit fetum. ꝛ prouocat vrinam. et extrahit ascarides ꝛ vermes D Et dat vires ad coitum. ꝛ ipse supponit̄ ad dolores matricis. ꝛ conuenit dolori matricis fri. bibitus ꝛ sedenbo in decoctione eius ꝛ mouet naturam qn̄ bibitur cum vino. ꝛ ipe non dat vires ad coitum nisi propter humiditatem supfluaȝ inflatiuā que est in ipo. E Et conuenit rigori linitus cum oleo. ꝛ cōuenit morsibus omnibus. scilicet morsui vipere ꝛ alijs morsibus qn̄ bibitur cum vīo aut absinthio. loco eius ponitur piretri medietas ponderis ipsius. F Dyas. Costus cum oleo tritus et corpi punctus cum rebus stipticis subuenit. Si autem ante accessionē sic vngatur. rigorem in periodica febre. ꝛ q̄rtanā amputat. ac etiam paliticis ꝛ sciaticis vl quibus aliquod menbrum calefieri opus est. G Unctus extrahet humoreȝ de profundo. in potōne vero quia virtus est ei calida diuretica. menstrua ꝓuocat. pessarijs adiunctus idem dolorem matricis mitigat morsibus venenatis bibit᷒ ℥. ij. opitulatur cum vino ꝛ absinthio dolorē stomachi ꝛ inflationeȝ. et tota eius vitia compescit. ventrem stimulat. H Cū vino dato lumbricos latos deponit cum aqua potatus oleo mixtus. ꝛ fricatōi ad bibitus torpente frigore calefacit. eadeȝ vnctōe ꝛ paliticos curat. reumata ꝛ spasmata ꝛ dolorem lateꝝ sanat. cum aq̄ mulsa tritus ad efialas facit. melli mixtus maculas in facie natas detergit. malagmatibus ꝛ antidotis necesse miscetur. I Adulterat̄ auteȝ ꝯmixtus cū enule maioribus radicibus sed facile intelligit̄ cum nec odorem costi habeat nec saporē mordacem. Nam costus vires hꝫ acres stringentes ꝛ calefacientes K Sera auc. gal. Costus ꝯuenit rigoribus fe. quando linitur cum eo ꝛ oleo corpus. et conuenit sciatice ꝛ paliticis. et omībus in quib᷒ calefacere oportet aliq̄ corpis particulam uel de ꝓfundo ad supficiem attrahere aliquem humorem. L Propter eandeȝ autem causam ꝓuocat ꝛ mēstrua ꝛ vrinā ꝛ confert ad ꝯtritionem lacertoꝝ. ꝛ ad dolorem lateris. ꝛ interficit ascarides ꝓpter amaritudinem. M Et qn̄ linit̄ cum aqua ꝛ melle sup empetigineȝ mūdificat eam. ꝛ adiuuat ad libidineȝ. qm̄ est in eo de humiditate inflatiua ꝛ ventosa quando sumitur in potu cum vino.

Ca. cxlj.

Cozula vel Melapersica fruct⁹ iste est omnibus notus. Serapi. li. ag gre. capi. hesmes. i. cozula. Uirtus eorum est fri. ⁊ hu. in. ij. gradu. Nam pro portionātur persicis.

Operationes.

A Et idem auct. Alcauzi. Laxant cole ram ⁊ generant humores grossos. Et idē auct. Rasis. Quidam paciebat̄ fumosita tes ab aliquo humore existente in stoma cho suo. ⁊ dedi sibi aliquibus vicibus de crisomolis. i. cozulis recētibus ⁊ sedatus est ille fumus. Et ego non credo ꝙ reperi atur cibus aliquis frigidior ⁊ magis iuua tiuus stomacho calido ꝙ̄ ipa ⁊ ideo fasti dium tollunt. B Auicenna li. ij. ca. de crisomulis. Meliora sunt armena. non em̄ cito aduenit eis corruptō ⁊ acetositas ⁊ cum sumunt̄ crisomula. oportet vt acci piant̄ masticis et anisi equaliter. ℥. j. vsqꝫ ad. ij. cum vino puro aut vīo de passis pa rum ⁊ mellis sunt fri. ⁊ hu. in. ij. et oleū nu cleorum eorum est ca. ⁊ sic. in. ij. C Eorum humor est facilis putrefactionis ⁊ eoꝝ infusio sedat sitim. D Et criso mula quidem sunt cōuenientiora stoma cho ꝙ̄ persica. ⁊ armena non corrumpun tur in stomacho. neqꝫ acescunt velociter. ex eis vero que expellunt eoꝝ nocumentū est vt primo sumat̄ anisum et mastix cum mi..a aut vino de passis ⁊ cōficiant̄ cum melle puro. oleum nuclei ipsorum etiam confert emorroidibus grauāt crisomula ꝓpter velocitatem sue putrefactōis. verū infusio siccoꝝ confert febribus antiquis. E Jo. mesue in antidotario suo. Oleū de crisomulis sedat dolorem ani et emor roidarum. ⁊ resoluit tumores vlceꝝ. et im pedimentum lingue ⁊ dolores auriū. Ra bi moyses idem vult

Ca. cxlij.

Cotula fetida vel ocl'us bouis. Se rapion li. aggre. capi. bichar auc. dyas. Bichar id est cotula habet stipitem mollem et folia similia folijs ma ratri ⁊ flos eius est citrinus plus flore ca momille similis flori cotule. ⁊ ideo nomi nant eam hoc nomine. Et idem auct. ga lieni acuitas ⁊ mordicatio sunt in ea plus ꝙ̄ in camomilla. ⁊ r̄solutio eius est ampli or resolutione ip̄ius. Dyas. ca. butalmos ſm translationem nostrā. butalmos id ē cotula herba est mollis. cuius folia sunt tenuiter scissa. maratro similia et caul' ei⁹ mollis nascens circa muros ciuitatis flo res citrinos hn̄s. ⁊ vehementer splenden tes ac in oculoꝝ similitudinem rotundos Un̄ ⁊ nomen traxit floribus camomille si miles. ⁊ illa herba q̄ vocat̄ lingua nostra pucida vel cotula fetidā. Est alia butal mos hn̄s folia coriandro similia. nascēs iuxta muros ciuitatis cuius flores sunt ex toto citrini. ⁊ ista est herba q̄ vocat̄ in lin

gua nostra oculus bouis vel cotula. Ga lienus. vj. sim. far. capi. Butalmū siue se men incorruptum: vel ocul⁹ bouinus. vel cotula fetida. nōiatum qdem est ita a flo ribus q videntur fm figuraz similari ocu lo bouis. fm colorem vero similis est arte midi. magis autem multo ꝛ acrius est ob hoc magis dyaforeticum: vt sanet durici es admixtum ceroto.

Operationes.

A Dyascorides. Folia eius trita ꝛ ce rotis addita pustulas et duricies aposte matum spargit. ꝛ si flores eius terunt cū croco. B Affirmant aliqui q si post lauacrum et balneum eundem quis bibe rit bonum colorem restituet. ꝛ facit ipsuz vomere ꝛ maxīe arcuato morbo infectos acris est ꝛ ideo dyaforetica. et propterea schetemata soluit cum ceroto tirsi eius in cibum sumuntur. C Auicēna Odo cius ꝑfert ventositatibus gſſis in capite.

Ca. cxliij.

Cotula non fetida. vel ocl'us vacce Et habet flores nigros fm antiq̄ translationem:

Operationes.

A Dyas. c. i. Butalmos. Que transla tio corrupta est: quoniā Serapion ex ver bis dyascoridis fm aliam translationem Dyascori. dicit q habet flores citrinos similes floribus camomille. ꝛ hoc verū est Nam dicit trāslatio quam allegat sera. Butalmos hastam eijcit mollem. Folia maratri similia florem mellinū hñs sicut antimus ꝛ maiorem oculo vacce similem Unde ꝛ nomen accepit. Nascit in ciuita tibus. ꝛc. B Sed fm translatōnem nostram dias. Butalmos habz duas spe cies: Una est que habet folia similia ma ratro. ꝛ flores similes floribus camomille ꝛ ista vocatur cotl'a fetida. vt in p̄ceden te caplo tra ctat. ꝛ latine dr̄ pucida. et dy asco. vocat eam partemon. C Alia est que habz folia similia coriandro et flo res citrinos nascēs iuxta muros ciuitatis ꝛ vocatur cotula non fetida. ꝛ latine dici tur oculus bouis vel oculus vacce. et gre ce similiter ita sonat butalmos. sz arabice vocatur bihar. i. oculus vacce. et ideo di cit ad lrām. D Butalmos est herba mollis antimo similis. lenes emittens tir sos. ꝛ folia tenuiter scissa ꝛ mollia. simlia maratro: flores citrinos similes floribus camomille. ꝛ ista fm veritatem est cotula fetida que alio nomine vocatur pucida. E Et subdit. Est alia butalmos caulis mollis folia coriādro similia. flores citri nos habens nascens iuxta muros ciuita tis. et ista vocat̄ oculus vacce. vel cotula non fetida. Et de ista herba est hec vitas clare intuentibus. lege caplm precedens scʒ Cotula fetida.

Gronkart
bsiekant

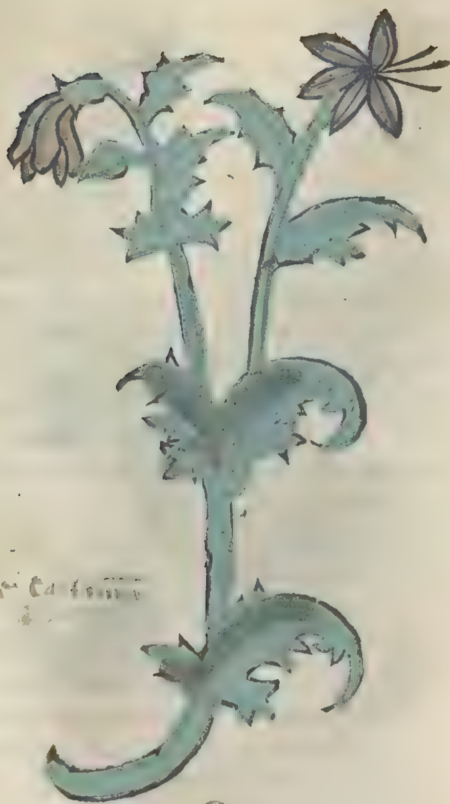
Ca. c xliiij.

Cocognidium. Camelea vel Mezereon. Camelea grece quasi infima oliua dicta eo q folia similia oliue habet. Hec est que dicitur mezereon et cocognidium. Unde cocognidiu mezereo et camelea sunt idem. vt apparet p dyas. et sera. Dyas. capi. camelea sm translatoe3 nram. Camelea aut cocognidium hastas habet sup terra spansas. palmis duobus longas frutex est ipius sarmentosa. Folia habet similia oliue. sed tenuiora et spissa. gustum mordicantia. et gulam exasperantia. Sera. li. aggre. capi. Mezereon auct. dyas. Mezereon. i. camelea est arbustum paruu cuius rami sunt apti ad ignem accendendum. et sunt ipi rami extensi super terram. longitudine duoru palmoru hntes folia oliue. nisi q sunt subtiliora eis mordicantia et exasperantia linguam. et sunt sup ramos densa. Gal. vij. sim. far. capit. camelea. Camelea p dominante h3 qlitatem q circa vlcera et qcuq3 maxie escaras habent cu melle expurgare potest

Operationes.

A Dyas. Camelea accepta coleram et flegma deponit. debet vero fieri trocisci ex his admixto absinthio duplici mesura et vna pte camelee et cataputie iuncto melle vel aqua. Folia eius imposita vulnera sordida curant B Jo. mesue. Mezereon siue cocognidium solutione educit aquam citrina3 cum fortitudine vehemeti. C Et dixit Alexader. Mixtu cum rebus educentibus melancoliam educit ipam. et cum rebus educentibus flegma educit ipm. et absinthium duplicatum ei cum mirabolanis. addunt ei bonitates notas. et faciunt educere coleram. D Maius autem iuuametum quod ex eo expectatur. est ad ydropisim educit em aq congregatam in ventre. nocet tame epati ymo omnibus menbris nutritionis ipsi9 E Et interficit lumbricos et vermes. et solutione educit eos. et serpentes viscerii. Et si fiat vnguentum ex eo et melle curat fistulam et vlcera fraudulenta. F Et fit ex aceto decoctionis ipsius ablutio. et confert dolori dentium. et eoru in corrosioni. et gingiue sanguinee et mollificationi. G Et fit ex eo vngentum et aceto et oleo et cera ad scabiem bonu. et fit ex eo linimetum ex sulphure et melle et aceto forti ad morfeam. et lentigines et baras. et del3 eas H Et qnq3 fit confricatio sup morfea3 et baras cum folijs eius et aceto forti. et est vltimum. J Et dixit Johannicius Cocognidium valet ad quartanam.

K Plinius. li. xxiiij. Folijs in duabus absinthij ptibus decoctis eoq3 succo cum melle poto. folijs etiam impositis vlcera curantur et purgantur. L Ait etiam idem. Quoquomo collectum salutare est oculis iumentoru et pecoru.

Valde sofferany ... folio 94 de ...

Ca.cxlv.

Crocus. Auicenna li. ij. cap. de croco; Crocus melior est recens boni odoris siue odoris subtilis. sup cuius pilos est par albedinis; non plurimũ Crocus sanus non velociter tingens non inuiscatur neqꝫ frangitur. ca. est in. ij. sic. in p̄mo est stipticus resolutiuus digestiuꝰ ꝛ glutinatiuus. ꝛ eius caliditas est fortior stipticitate eius. ꝛ eiꝰ oleũ est calefactiuũ. Platea. Croci sunt due species. Ortensis que in ortis nascit̃. et orientalis que in oriente. Iste in medicinis nõ vomicis ponitur In medio floꝝ tres vel quatuor flores parui nascunt̃. Eligendi sunt subrufi vel omnino rufi. qui autem citrinitatis aliq̄d habent abijciendi; in sacc̄lo stricto de corio seruantur. ꝑ quinqꝫ annos seruari possunt. Uirtutem habent confortatiuaꝫ ex qualitatibus suis. ꝛ ex aromaticitate. Palladius. libro. iiij. In februario mense croci serendi sunt bulbi ꝛ subtiliter si fuerint arte fodiendi; Serapion li. aggre. capitulo. Jamfaram. auc. dyas. Ille qui fortior est in medicina est nouus pulchri coloris cuius crinis vergit ad albedineꝫ. longus non fragilis; plenus qui q̃n fricat̃ tingit manum cito acuti odoris. Galie. vij. sim. far. cap̄. de croco ſm translatõeꝫ arabicam: Substantia eius est terrea frigida sed quod vincit super eam est cõplexio calida. et in sapore eius est stipticitas pauca; Et virtus eius est que calefacit in secundo gradu. et siccat in primo. Unde maturat ꝛ digerit aliquali maturatione. ꝛ quod adiuuat ad hoc est stipticitas parua que reperitur in eo; Et est ex medicinis conglutinatiuis. ꝛ digestiuis. Et nos diximus ꝙ medicine conglutinatiue ꝛ digestiue sunt ille in quibus est caliditas non fortis cum pauca stipticitate.

Operationes.

A Auicenna. Potus ipsius colorẽ efficit bonum Resoluit apostemata ꝛ linitur ex eo heripila. facit sodam; ꝛ ipse nocꝫ capiti; B Et bibitur cum rob ad ebrietatem. ꝛ est faciens somnũ. ꝛ obtenebrat sensus. ꝛ confert apostemati calido in aure Abstergit visum ꝛ prohibet fluxum ad ipsum; C Et valet ad pannum. Et fit ex eo alcohol ad varietatem acquisitã in egritudinibus Confortat cor. est lenificatiuus odorat ip̄m pleureticꝰ ꝛ phirneticus vt dormiat. ꝛ proprie eius oleum. D Et facit anhelitum facilem ꝛ confortat instrumenta anhelitus. ipse quoqꝫ facit nauseam. ꝛ deijcit appetitum. propterea ꝙ oppositus est acetositati que est in stomacho: E Sed ip̄e confortat stomachum propter illd̄ q̄d in ip̄o est de caliditate et preparatione et stipticitate. Et dixerunt quidam ꝙ crocus est bonus spleni. excitat coitum. ꝛ ꝓuocat vrinam. F Et confert duriciei matricis. et eius constrictioni ꝛ vlceribus fraudulentis.

In ipsa tamen administratur cum favo aut cum medulla cum duplo ipsius de allio B ¶ Quidam dixerunt quod ipsum in potu dederunt ad prolixum partum. et factus est partus statim. Et dicitur quod aurei. iij. de ipso interficiunt letificando. loco eius ponitur de costo equale pondus ipsius. et de spica quartum ponderis eius. et pondus ipsius de corticibus cassie lignee. H ¶ Et idem quarta fen. canonis primi cap. ij. ait quod ducit medicinas ad cor. ¶ I Et idem de viribus cordis ait quod confortat cor. K ¶ Sera. auc. Rasis. Fuit mulier quedam que laboravit aliquibus diebus in partu: et dedi sibi in potu. ʒ. ij. croci et peperit statim. et expertus fui hoc semper et semper fuit sic factum. L ¶ Crocus inebriat inebriatione forti. Et quando ponitur in vino letificat adeo. donec faciat insaniam excellenti leticia. et digerit cibum et confortat stomachum sua ponticitate. et fortificat epar. Et non laudatur cerebro aufert appetitum cibi. et provocat urinam. et meliorat colorem. M ¶ Rabi moyses capitulo de croco. ait quod auget appetitum coitus. N ¶ Ysaac in viatico capitulo de emigranea ait. quod fit emplastrum ex croco gummi arabico. euforbio. et mirra equaliter distemperatis cum albumine ovi. contra emigraneam. O ¶ Paulus ca. de Podagra. Recipe crocum cum vitello ovorum et oleum rosarum et aquam rosarum et misceantur. et cum penna ungatur locus podagre ex eo actu frigido.

¶ Ca. cxlvj.

Cucumer. Ubi sciendum quod cucumeres sunt melones indi secundum quosdam Sed Mesue. ca. de cucumere asinino videtur dicere quod sunt citrulli. sed alii dicunt quod cucumeres sunt fructus sicut citrulli. oblongi tamen. nunquam citrinescunt. et habent follas ita distictas sicut melones. et cum maturantur habent parum dulcedis. et sunt insipidi quod et ego concedo. unde cucumeres non sunt melones indi. quia avi. iiij. canonis ca. de cura terciane pure ponit melonem indum et cucumerem que non sunt idem. Sera. dicit. Cucumeres non sunt citrulli sicut apparet in ca. citrullus. Et etiam sera. dicit auct. gal. quod citrullus frigidior est cucumere que cucumeres non sunt citrulli

¶ Operationes.

A ¶ Sera. li. aggre. cap. Rachera auctoritate Gal. i. cucumeres. Cucumeris substantia est grossa dura digestioni. et generat chimum malum parum corruptioni quamvis melo sit citius corruptibilis. Et virtus eius est quod infrigidat et humectat in secundo gradu.

B ¶ Et mollit ventrem. et prouocat vrinam. Et quando sumitur cum rob. aut cũ lacte confert vlceribus vesice ⁊ sedat īflationem stomachi. et sitim. quando cõmeditur ⁊ sedat sincopim ex caliditate ⁊ confert ei ex proprietate quam habet ¶ C Et idem auctoritate Habix. Aqua citrulli confert inflãmationi fe. ⁊ sedat sitim. et laxat ventrem laxatione bona sine nocumento aliquo ⁊ debz bulliri cum zuccaro albo. Et non oportet q̃ detur habẽtibus naturam duram nimis ad mouendum q̃r illa non habet virtutem tantã q̃ laxet naturam duraz. D ¶ Et si ipa fecerit moram in stomacho forsitan inducit laborẽ ⁊ nocumentum ⁊ inflationes E ¶ Rabi Moyses. auctoritate gal. Cucumeres ⁊ pepones si cito non digerant̃ sunt venena mortifera. F ¶ Galie. viij. sim. farcapi. Sikinis videt̃ dicere q̃ cucumer dicatur de pepone et cucumere iam dicto. Naz dicit Sikinis .i. cucumer esibilis q̃ quidem pepon est subtilioris substantie. qui vero non est talis grossioris substãtie ac etiam abstersiua ⁊ incisiua participat virtute. Unde diuretica sunt ⁊ splendidũ reddunt corpus. et maxĩe si siccauerit q̃s semen deinde incidens ⁊ cribrans lenire faciunt dñatur autem in eis frigida ⁊ humida complexio non tamen fortiter sz in secundo gradu locatur. G ¶ Si vero quis semen siccauerit. vel radicem nõ adhuc humide nature erit. Sed iam siccantium in primo quasi gradu. vel secũdo incipiente. Est autẽ ⁊ abstersio in his plus q̃ in carne fructus

¶ Ca. cxlvij.

Cucurbita. Plinius. li. xij. In insula Persica sunt arbores lanigere. ferunt etiã cucurbitas cotonei mali magnitudĩe. q̃ maturitate rupte lanuginis pilas oñdunt. ex q̃bus vestes p̃tiose lintheo faciũt. Idẽ li. xix. Cucurbitis ẽ nãta cucumeri simil' dũtaxat in nascẽdo Eque hiemem oderunt. amant rigua ⁊ fimum. Seruntur ambo semine in terra seq̃pedali fossura inter equinoctiũ vernũ ⁊ solsticium. Parilibus tamen aptissime. Aliqui malunt ex kalendis Marcij cucurbitas ⁊ nonis cucumeres ⁊ per quinquatros serere. simili modo reptantibus flagellis per artesum aspera in tectum vsq3 scandũt natura sublimitatis auida. viresq3 sine aminiculo scandi non sunt. Palladius li. iiij. In mẽse Marcio cucurbita serẽda. amat solũ pingue. humidũ. stercoratũ. solutum hoc in cucurbitis insigne ẽ q̃ lõga pariũt ⁊ elegãtia semĩa q̃ ĩ earũ ceruice nascũt. q̃ ĩ ventre fuerãt cucurbitas faciũt crassiores

Que in fundo latas si in cacuminibus ob
uant. vbi adolescere ceperint ãminicul
adiuuentur. Que seruant ad semina vsqz
ad hiemem in suauitate dependeant. de
inde sublate in sole siccentur. aut fumo fu
mentur aliter semina putrefacta depeũt.
Sera. li. aggre. capi. hara. i. cucurbita.
Virtus eius est fri. 7 hu. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. caplo cucurbita. Cucurbita
cruda trita 7 cataplasmatibus adhibita
paplas corpis amputat. Apostemati ca
lido maximum presidium est. B
Succus rasure eius dolorem calidum au
rium mitigat cum oleo rosaꝝ mixtus 7 au
ribus instillatus. Et cerebro appositus
estuationes infantium mitigat. C
Et confert apostematibus calidis q̃ fiũt
in cerebro eorum. Tumoribus oculorum
opitulatur. Podagricis maximũ p̃sidiũ
est. D Elixa quoqz 7 expressa melle 7
nitro addita 7 bibita ventrem mollit. cu
dã 7 excauata 7 vino impleta si sic manse
rit vna die 7 nocte et postea bibat similr
ventrem mollit E Crude 7 trite leni
unt omnem tumorem. Succus eius dolo
rem dentium mitigat si diutius in ore te
neatur. sed 7 oleo rosaꝝ mixtus ex vnctõe
corporis admotus febrium restringit ar
dorem. F Et quando fit emplastrũ
cum rasura eius 7 medulla panis sup po
dagram calidam. aut sup herisipilã ꝓfert
G Cinis aridi corticis efficaciter põt
combusta sanare. Eundem cinerem dici
mus ab expertis vulnera in veretro iam
in putredinez versa purgare. 7 ad cicatri
cem perducere. podagre estuanti. 7 igni
bus sacris cortices virides subueniunt.
H Semini sicco illa vis traditur vt in
puluerez tũsum 7 inspersum impleat vul
nera que cauata sunt I In cibo sum
pta stomachum relaxat. bibendi deside
ria non excitat. succus tepefactus dolori
aurium qui ex inflãmatione caloris fit in
funditur humectat aurez 7 infrigidat ha
bundanter. 7 ptiriasim infantium rasura
depellit cũ polenta. Hec eadem dicit Se
rapion. auct. dyas. licet sub alijs vbis.
K Almansor tractatu tercio. capit. de
cucurbita. Cucurbita est fri. 7 hu. q̃ stoma
cho mala existens appetitum destruit. si
tim q̃z sedat. 7 epatis 2 stomachi ardorez
extinguit. qñ in eis abundat calor.

Ca. cxlviij.

Culcasia siue caso. Plinius cap. de
culcasia. Culcasia quam aliqui cy
amon vocant. nobilissimam hanc
in egipto e nylo metũt. caule cum coctus
est arenoso in mandendo. busso autem q̃
intra folia emicat spectabili folijs latissi
mis etiam si arbores cõparent ad simili
tudinem eoꝝ que psonatia. i. lappago ma
ior dicunt. Fm dyas. in nostris ptibus vo
camus aque nyli suis dotibus gaudẽt. vt
impressis collocasie folijs in variam spe
ciem vasoꝝ potare gratissimũ hẽant. 7c.
Hec herba est quam dyascorides vocat
fabã egipciacã. cuius ꝓpetates 7 virtutes
fm ipm inuenies in lra faba egypciaca.

Et istam fabam egipciacam vocat auicē na bulcas de qua caplin facit in.ij.canōe Est em̄ culcasia satis nota in egipto apō mercatores practicātes ꝛ in syria. et ego ipsam habeo salerni in viridario meo se cus spectabilem fontem que culcasia vul gari nostro vocať caso. cuius folia aquis more vasorum plena egroꝝ ꝛ conualescē tium mentem delectant. necnon coꝝ ani mum excitant ad bibendum:

Operationes.

A Sera.li.aggre.capi.bulcas.i.culca sia In sapore huius plante est acuitas et mordicatio multa ꝛ stipticitas pauca. et virtus eius est calida in.ij.ꝛ qn̄ coquitur confert stomacho: B Et idem auc: aben mesuay Culcasia est ca.ꝛ hu.ꝛ augꝫ sperma. et radix coquiť. et habet bonū sa porem.ꝛ est bona stomacho.ꝛ appetitum ꝓuocat ꝛ vrinam. Est.ca.ꝛ hu.ꝛ auget in spermate Hec herba est multum egiptijs nota.ꝛ nascitur iuxta aquas.ꝛ habꝫ folia magna ꝛ lata.ꝛ radix cocta ꝛ comesta au get corpus: C Paulus.capit.de cul casia. Culcasia est herba omnibus nota. ꝛ nascitur iuxta aquas. cuius radix cōme sta et cocta stomacho est vtilis. Ysaac in dietis ꝑticularibus ca.de culcasia Culca sia est herba in egypto nascens aliquātu lum pontica cum acuitate. Unde mōstra tur ca.ꝛ hu: D Cuius radix si elixeť acumen emittit.ꝛ viscositas q̄ prius latē ter habuerat in ea aperta fiet. Ideoqꝫ du ri grossiqꝫ nutrimenti est generatiua sed cum sui ponticitate stomachum cōfortat et ventrem constipat. Si tamen modera te comedatur bonum generat nutrimen tum. Ualetqꝫ dissintericis cum viscosita te ꝛ ponticitate quam habet E Aui cenna libro secundo.caplo bulcas vel cul casia Est planta in qua est assimilatio de alisnen. Ca. est ꝛ sic. in primo gradu.ꝛ in ipa est salsedo cum stipticitate. ꝛ partes eius non sunt similes. ꝛ est cum inflatōne pauca. fit ex ea gargarismus cum lacte ip sius ꝛ sale. ꝛ in egipto decoquitur cum eo caro. ꝛ frigitur cum oleo. F Et est ill' cibus qui solutōne educit aquam citrinā et proprie semen eius.ꝛ succus ipius. Et minoratur ex ea vt debilitet. G Pro uocat vrinam. ꝛ generat sperma. et expel lit coleram. Et aquositatem cum facilita te Et pot' eius sit ab vna tercia libre vsqꝫ ad duas tercias libre.

Ca.cxlix.

Cuscuta. Serapion li.aggre.capi. Casuch.i.cuscuta ꝛ est res que ad heret herbis. inuoluens ea sicut fi la. sed in summitatibus habet fructū sub tilem. ꝛ ipsa crescit in arboribus. ꝛ in sum mitate eius inuoluitur simul. Reperiť de ipsa multum in vineis. et destruit multū herbas. Et in ipa est amaritudo. Et idez auctoritate aben mesuay. Cuscuta est her ba que reperitur intra linum.ꝛ suspendiť ei. in cui' sapore ē amaritudo ꝛ pōticitas pl' amaritudīe.ꝛ vt' ei' ē ca.in.j.ꝛ sic.i.ij.

Et idem auct. Mesarugie. est fri. et hu. Et idem auct. alabati. Est composita cotrarijs virtutibus et e in ea amaritudo et stipticitas et est ca. in. j. et sic. in. ij. Et idez auct. sabor eben. Eius caliditas aut frigiditas est fm complexione arboris cui adheret: qm fit ca. p adheretia calide arboris: et est fri: p adherentiam frigide.

Operationes.

A Sera. auct. gal. Cuscuta abstergit et fortificat. et apit opilatões epatis et renu et fellis: B Et mudificat venas subtiles et grossas ab humoribus grossis et colericis. Et fortificat stomachu et epar. et confert ictericie facte ab opilatõe epatis. et febri. et spe febri infantiu. et purgat colera. C Et idem auc. mesarugie. Confert yctericie et opilationi epatis et spleis. D Et ide auc. alabati. Cofert sto. et epati. et corpo opilationibus. et expellit supfluitates neruor et uenar: et mollit ventre, et confert febribus. E Et de pprietate eius e expelle supfluitates antiqs a venis: F Et ide auct. sabor eben. Est bona stõacho: et maxime qn miscet cum ea anisum et semina similia.

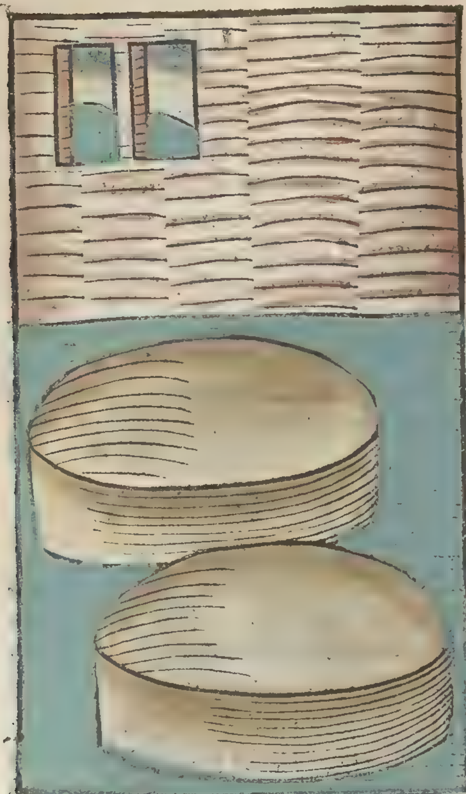

Ca. cl.

Colofonia: Plinius. capitulo de colofonia. Pix erica sic dca ab erice filio veneris qui victus ab hercule mutatus est in montem sui nominis in quo monte crescunt arbores quoru gumi dicitur colofonia. inde eritica carpos fructus illius arboris. Et dicitur pix greca quia de ea in grecia in multa quatitate inuenitur. Paulus capitulo de colofonia. Ca. est in secundo: sicca in pmo.

Operationes.

A Contra dissinteriam fit suffumigatio ex puluere ipsius. B Contra tenasmonem ex frigida causa ex puluere ipsius et Nasturcij eqliter mixtis fiat aspersio super renes melle calido perunctos. C Ad pilos de facie remouendos: et faciem dealbandam. Accipe. ℥. iij. colofonie. ℥. j. masticis modicum armõiaci purissimi et dissolue i vase terreo nouo et mundo et ad vltimum tres guttas armoniaci et misce. et cola super aquam frigidam et misce et malaxa. Cum autem volueris pilos tollere resolue paucum ad ignez: et aliquantulum tepefactum pone sup faciem p vnam horam vel duas. postea remoue pilos remouet: et faciem depurat. Et sit locus siccatus cum pãnis et parum cum digito madefacto preme vt melius adhereat. Potest illud emplastrum decies apponi. et potest seruari per duos dies. D Contra asma ex frigida causa. materia existente digesta et dissoluta accipiat paciens fumum per os.

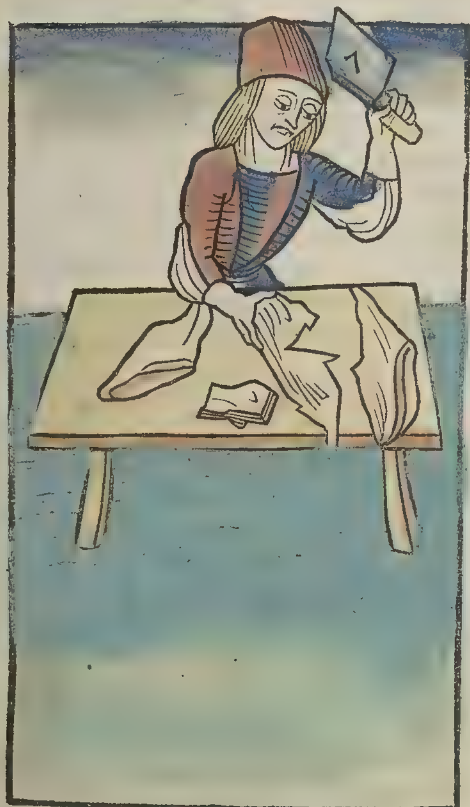
Ca.clj.

Cera. Gal. vij. sim. far. ca. de cera: sm translationem arabicã. virtus eius prima est q est medicina media inter res calefacientes 7 infrigidãtes 7 exsiccantes 7 humectantes. nisi quia est cum hoc grossa res paz viscosa 7 ideo nõ solum desiccat. verum etiam humectat p accidens. postq p suam viscositatẽ phibet resolutionem Et idem eodem li. ex eodem capi. sm translationem grecam. Cera in medio equaliter est calefacientiũ et infri. 7 hu. 7 siccantium. Habet autez qd grossarum parciũ 7 emplasticũ. ꝓpter qd non solum siccat. sed etiam sm accidens humectat fortassis vtiq videbit̃ phibẽs transpirationes. vnde 7 materia est aliq̃rum farmacoꝝ q̃ calefaciunt 7 infrigidãt Ipsa autem sm ipsaz de digestiuis vtiqz erit debilibus non intra corpus sumpta sed extrinsecus apposita Habet eñi quid paucum dyasoretice 7 calide v̉tutis qua plurimum participat mel. Et sera. auct. dyas. melior ex ea est grossa mũda a sorde in cuius odore est odor mellis. et est in colore eius parum rubedinis Et illa que est alba per cocturam. 7 pinguis ẽp⁹ ipsam.

Operationes.

A Sera. auct. Albugerig. Mollificat grossicies apostematum. et cõuenit aspe ritati pectoris. quando ponit̃ sup ipsum cum oleo violato. B Et mollificat neruos 7 vlcera. 7 maturat 7 resoluit resolutione debili. 7 non est de medicinis que ingrediunt̃ in corpe. sed de illis que apponunt̃ extra. Et est materia omniũ emplastrorum calefacientium 7 infrigidantiũ. C Et idem auct. dias. Virtus est molli ficatiua replens vlcera repletõne mediocri 7 non forti. 7 formantur ex ea grana in modum granoꝝ geguers. 7 bibunt̃ ex eis decem grana ad vlcera intestinoꝝ. D Et prohibet coagulationem lactis in mãmillis lactantium. 7 quando ponit̃ super neruoꝝ aspitatem mollificat 7 lenit ipsaz. Et est supfluitas 7 sordes quã apes proijtiunt extra domicilia sua. 7 r̃perit̃ in aluearijs. ꝓ quo lege caplm apes in tractatu de auibus. E Dyas. sm translatõez grecam. Cera vtilis est rufa. et pingis. et odorata odorem habens mellis munda. 7 est pontica 7 cretica. alba cera 7 pĩguis secundam habet v̉tutem. F Ex alba re sic ceram debes. Ceram albam incide minutis ꝑtibus et mitte in cacabo nouo: et missa aqua maritima impone foco. et cum se soluerit. sparge desup tritum nitꝝ 7 post q̃ bis aut ter bulierit depone eam. Cũ vero spissauerit leua de cacabo 7 purga sordiciem si fuerit. Et secundo id facias 7 cum bulierit. mitte ibi fundũ cacabi fracti. aut illud sit rotundum aqua asper sum 7 desuper cere quod fuerit vel defecit pone in sole aqua ꝑfusum. Nam 7 lino in sertum album facit colorem. Quisquis ãt aquam salsam plus miserit plus albaz ceram facit. 7 verno super herbam ponit̃. G Virtus est omni cera termantica 7

plerotica miscet autem succis et pultibus propter dissintericos confectis adiuncto aliquo mellis quo decoctō fiat cōmestibilis. in modum pillule tria grana accepta coagulatum lac mām̄is soluent. vires habet omnis cera ī laxare duricies molliter H ¶ Est enī media inter ca. et fri. sic. et hu. Unde materia est alioꝝ medicamentoꝝ. qꝛ ex ea ꝯstruunt̄ epithimata et alia.

¶ Ca. clij.

Caro.

Operationes.

A ¶ Rabi Moyses cap. de carnibus auctoritate Galieni. Carnes volatilium in corpibus calidis generāt multam colerā Et oīa cerebro sunt mala stomacho. sz testiculi galloꝝ sunt boni. et id quod orit̄ ex animalibus siluestribus est melius q̄m ex domesticis. Et euitāda sunt animalia veterata et vicina partui. et brodia gallinarum elixataꝝ adoptāt complexionem et impinguāt corpora et pulli colūbarum inducunt dolorem capitis. Turtures confirmant sensum. galline et galli laxāt ventrem. Pauones dissoluūt colicam. ¶ B Carnes edine fere p̄ueniunt oēs alias carnes. Carnes capreoline corroborant spiritus. et relaxant virtutem que cedit. et valent contra sincopim. Testiculi galloꝝ sunt boni quia iuuāt defectos. et multum nutriunt et augent sperma. C ¶ Auicēna li. ij. caplo de carnibus. Carnes bone sunt. caro ouina que cum caliditate ē subtilis. et iuuenum capraꝝ et taurorum. et carnes illorum qui de eis sunt parui magis sunt susceptibiles digestionis et subtilioris nutrimenti. Et edina quidem est mīorum superfluitatum q̄ arietina. ¶ D Caro lactantis lacte laudabili est bona. lacte vero non laudabili est mala. ¶ E Et caro decrepiti que est ex ouibus est mala. et similiter extenuati est mala. ¶ F Et caro nigri est leuior et suauior. et similiter caro masculi. et rubea diuisa ex aīalibꝫ plurime pinguedinis. Et alba sunt leniores. et varia est minoris nutrimenti. et natat in stomacho G ¶ Melior caro et digestibilior est illa que est circa os. et dextra quidem melior. et leuior est q̄ sinistra. et q̄ est in medio lacertorum mundior est carne neruorum H ¶ Caro autem laxa super quam non est neruus. fortasse est suauis et proprie que est propter generatōēz lactis sicut caro mām̄ille. Et mām̄ille quidem nutrimētum est bonum. q̄ si in ea est lac est grossum. Testiculorum vo caro est melior alijs. et volucrum quidem caro melior est adurach. et gallinarum. et subtiliorum earum. I ¶ Omnis preterea animal sicce complexionis caro parui est melior sicut caro edi. Ipsa enim est bona. caprina vero non est bona multum. et eius humor fortasse est malus valde. Hircina vero caro est mala absolute K ¶ Et caro luporū mala. Et oēs volucres magne aquarum male. Et habentes colla longa. et Pauo et Miluus et Palumbros dure plurima generatio est melancolica. et Pa

ssceres omnes mali sunt ¶ Melior caro ex sil uestribus est gazel. deinde porci siluestres Nam est velocioris digestionis q̄ domē stica Et plurimi nutrimenti caro eius om nino siccior est carne quadrupedis: ¶ L Et caro vaccina siccior est caprina. ꝫ ca prina est siccior ⁊ difficilioris digestōnis carne ouina. ⁊ caro veterum est vehemen tioris calefactionis et grossi nutrimenti. Leporis vero caro ca. est ⁊ sic. Pro qua le ge capitulum Lepus in tractatu de ani malibus. M ¶ Carnes magnarum auiū sunt grosse. Anatis vero caro ⁊ aquatica rum est vehementis humiditatis. ⁊ est ꝑ pinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina plurimi est nutrimenti grossa melācolica generans egritudines melancolicas. Et quod est melius est caro vitulorum: ¶ A Porcellorum vero praui est nutrimenti. propter fortitudinem sui resolutionis et vehementiam sue humidtatis: Et caro anatis est plurimi nutrimenti. non tamē existit in bonitate gallinarum ⁊ similium Caro vipere confert lepre. Caro ericij est humectatiua et ꝯuenit lepre. ⁊ ydropisi: ⁊ dolori renum. Caro ranarum conuenit puncture vermium venenosorum ¶ P Cinis carnis asini secundum Auicennam Et epatis ei⁹ cū oleo suppositus valꝫ cō tra scissuras frigoris: ⁊ delet scrofulas. sa nat lepram. contractis ex siccitate sedēti in iure carnis eius. Epar eius assatum ie iuno cōmestum conuenit epilentie. ¶ P Auerrois in libro: colliget. Capitulo de carnibus: Melior caro ex volatilibus est caro galline iuuenis sane ⁊ pinguis. ⁊ ha bet mirabilem proprietatem in temperā do complexionem: Et propterea brodiū suum est optima medicina leprosis. quia cerebrum eius augmentat substantiam nostri corporis ⁊ acuit ingenium. Ex am bulatiuis post ipas est caro edi: ⁊ post ca ro arietum. M ¶ Sed Galieno videt̄ q̄ carnes vitulorum sunt meliores carni bus arietis. Et Auicenna dicit. Melior carnium est porcina ⁊ sentit q̄ illa caro sit naturalior hominibus q̄ illa caro anima lium ambulantium. et multi vituperant carnes agnorum. Propterea quia domi natur multa humiditas super eos. ¶ R Rasis. Carnes agnorum sunt post bonita tem carnium edorum. ⁊ ex volatilibus. ⁊ ex laudabilibus sunt carnes perdicum. ꝫ declinant parum ad frigiditatem ⁊ sicci tatem. ⁊ sunt sicut galline deserti. ⁊ habēt proprietatem stringendi ventrem asse et elixe: Sed turtures sunt similiter bone. ꝫ declinant plus ad caliditatem. ⁊ habent mirabilem proprietatem in acuendo ige nium. S ¶ Columbe sunt ca. ⁊ sic. gro ssioris substantie q̄ turtures. Et pulli eo rum habent humiditatem superfluam. ⁊ hoc significat grauitas motuum ipsorum sicut significat calor eorum actualis. ⁊c. Et tantum de carnibus in generali. sed in speciali inuenies inferius de aīalibus.

Ca. cliij.

Caseus. Isidorus. Caseum vocant quasi careum. eo q carcat sero. Illam omne serum ei deducit. vt pōdus arguatur. Palladius. Caseus mense Mayo coagulandus est lacte sincero cui serū omne deduci debet. vt 7 pōderibus arguatur. Ubi vero solidari cepit in opaco ponendus est loco aut frigido. 7 subinde pressus adactis pro acquisita solidita te ponderibus. trito ac torrefacto sale debet aspergi. 7 iam durior vehementius p̄mi. Post aliquos dies solidate iaz formule per crates ita statuantur. ne inuicem se vnaqueqz contingat. Sit autez loco clauso 7 a vento remoto. vt teneritudinem seruet atqz pinguedinem Uicia casei sunt. si aut sicc⁹ sit. aut fistulosus. quod euenit si aut parum p̄matur. aut sales nimios acciet. aut calore solis vratur. In recenti caseo conficiendo aliqui nucleos virides pineos terunt. atqz ita lacte mixto gelant Aliqui thimum tritum 7 frequenter colatum congelant. Qualemcūqz etiam saporem velis efficere poteris. adiecto qd elegeris cōdimento. seu pipis seu cuiuscūqz pigmenti. Ex libro de naturis rez. q ergo dicit Galienus. Caseum generaliter esse malum. de substantia caseata pura est intelligendū. Nam ex triplici lactis substātia caseus est. serum quidem bonum est. 7 butirum melius. caseus autem p se pessimus Itaqz caseus lacti vicinus 7 crassus ac butirosus bonus est 7 sanis sanus.

Operationes.

A Plinius. Zoroastrem in deserto solo caseo vixisse annis viginti. Ita temꝑate vt non sentiret dolorem alicuius morbi B Idem libro vndecimo. Caseus nō fit ex vtrimqz dentatis quoniam eorū lac non coit. C Idem libro. xxviij. Sestius eosdem effectus equino caseo quos bubulo tradit. Stomacho vtiles. qui nō sunt salsi id est recentes. Ueteres aluum sistunt. corpusqz minuunt. stomacho vtiliores. In totū salsa minuūt corp⁹ alūt mollia. Caseus recens cū melle sigillata emendat. Mollis aluū sistit. D Dyas. Caseus viridis sine sale eustomach⁹ est. pingues facit hūores. carnes r̄plet. vētrē mollit. Elixus āt 7 assus vētrē stringit. tumoribus oculoꝝ medet̄ liuores tollit Sallit⁹ āt maciē pinguib⁹ facit. Cacostomachus est. qꝛ facit ardorē. 7 maxīe bubal⁹. q tū coagulatus oībus tūoribus medet̄ suppositus 7 oculis maxīe. Caprinus qdem stringit 7 etiā bubalus. sȝ plus ardorē facit qꝛ siccior est. E Ouin⁹ qdez plus nutrit 7 minus ventrem stringit. qꝛ pinguis est. Item sallitus ventrem mollit. vetus autē stringit. Aqua vō casei carnes impiguat F Isaac in. iij. li. Caseus vniuersaliter pessimus est stomachi grauatiu⁹. digestioni difficilis Ideo sepissime illo vtentes colericam incidunt passionem. G Et lapides in eoꝝ renibus generant̄ sȝ tū diuerso mō est. Caseus recens nimis calidus est ceteris 7 acutus. Uñ vicinus ī frigiditati et humiditati. quasi in primo g. qd est propter humectationem lactis a q̄sitatem in sese continentem. quare ceteris nutribilior est. 7 vētrem humefacit absqz vllo stomachi nocumento. p̄cipue si sale careat. H Uetus autem 7 siccissim⁹ acumen 7 calorē hȝ palā. ꝑter sal 7 coaguli siccitatem. Proinde cito in fumositatez 7 colericos humores ꝯuerti̅t qd duobus modis contingit. vnus est. quia eius vnctuositas in propatulo est. ab eius aquositatis carentiam. Alius. ꝑ acumine quod acq̄siuit coagulo 7 sale. Ideoqz stipticus est 7 vitandus. quia non est bonus ad nutrimentum. nec ad bonū sanguinez generandum. nec ad ventrem humectandum. I Auicenna li. ij. Caseus melior est medius inter illū q extendit̄ vt viscus 7 frangibilem. ambo qdem mali sunt. et q sapore priuatus 7 declinans ad dulcedinem. Factus autem ex acetoso melior est eis K Casei malitiā augmentāt subtiliantia quia faciunt ipm penetrare dū eū impellunt. L Et caseus capraꝝ q vescūtur subtiliatiuis est melior q eaꝝ q nil de

robelijs. In ipso e abstersio. et ex eo fit em plastrū obtalmie et extremitati palpebre percusse. ¶ Generat autē lapidem in renibus et vesica. ꝓpter humidus. Sed confert vlceribus intestinoꝝ ꝓpe assatus. et ꝓhibet solutionem. ¶ Coctus autē in aq̄ et in potu datus ablactantib⁹ lac eaꝝ multiplicat. ¶ Sr etiam ꝙ caseus cum calamēto mōtano sup venena epithimatur. ¶ Caseus recens fri. est et hu. in. iij. Nutritiuus et impinguatiuus. ¶ Case⁹ q̄dem recens non sallitus ꝓhibet plagas apostemari lenit naturam; et eius aq̄ soluendo educit colerā; Sallit⁹ āt nō vetus velocior ē in digestō e et descēsiō e. Uerum sallitus et non sallitus malus est stōacho.

¶ Ca. c liiij.

Dactilus. Ysidorus: Dactili sunt palme fructus. a digitorum similitudine nuncupati. Quoꝝ et nōia variant. Nā alij appellant palmule similes mirabolanis; Alij thebaui; Alij mucales. quos greci et cariathos vocant. Aristoteles in li. de Uegetabilibus Succoꝝ q̄ fructibus insunt. quidam dulces sunt ac meliores vt dactili. ficus. Item fructus q̄dā cū q̄bus stati semē fit: aliquo operculo cooperiunt vt dactili Plinius li. xiij. Palmaꝝ semen: i. lignum quod intra dactilos est oblongū. non vt oliuis orbiculatū. vñ radix primū spargitur Seritur autem paruū: et bina iuxta se composita semina. supq̄ totidem. qm̄ infirma singulis est planta. quaterne vo coalescunt. Auerrois. v. Colliget. ca. de dactilis: Dactilanum. i. arbor dactili cū fructu et floribus. om̄es ꝑtes ip̄ius stipticitatem magnam habent. sed fructus eius cū est maturus aliq̄ habet stipticitatem. cortices vo arboris ꝑdicti maiorem habent stipticitatem.

¶ Operationes.

A ¶ Rabi moyses. capi. de dactilis. Dactili generant dolorem capitis. Opilant epar. et apostemant caput. et emorroidas creant. B ¶ Serap. auct. Rasis. Calefaciunt et generant sanguinem grossum: et ꝯuertuntur cito ad coleram. et sunt mali illis quoꝝ complexio est ca. et epar ca. et cui cito euenit soda et squinantia et bothor. et opilatio in epate. et splene. C ¶ Et deteriores ex eis sunt magni et dultiores. et non sunt aliquo modo cōuenientes illis qui sunt ca. ꝯplexionis et non sunt debilis nature impinguant ab eis Et dactili qui vocantur bairon vel heyrē sunt meliores om̄ibus quoꝝ color est citrinus et rubeus: D ¶ Gal. ij. de edulijs. ca. de fructu palmaꝝ. q̄dam ex dactilis sicciores sunt et stipticantes. vt egipcij dactili. quidam aūt molles et humidi. et dulces. sicut q̄ vocant heyron vel kanochi; Optimi autē isti nascuntur ſm palestinam; siue in hierico. Intermedij autē amboꝝ dictoꝝ geneꝝ sunt omnes alij dactili. sunt autē indigestibiles et grauatiui capitis. Nam om̄s dactili indigestibiles sunt. et capitis lesiui am

pliores comesti E Qui autē ab ipis distribuitur in corpe chimus grossus semper est. hꝫ aūt aliquid viscosum qñ dactilus fuerit vnctuosus. qñ autē tali chimo dulcedo admiscet. celerime quidem ab ipso epar obstruit F Ledit autē ⁊ flegmonizans ⁊ turgescens summe ab edulio ipoꝝ. ꝯueniēter autem ⁊ epar ⁊ splen opilantur ⁊ ledunt. multo āt magis ledūt virides dactili ad omnia paulo ampliores cōmesti. palā igit̄ ꝙ calidiorē hñt chimū qui dulces. frigidiorem autē qui stiptici. sed inflatione nocent. ⁊ implent virides dactili sicut ficus G Eandem enim proportionem habēt ficus virides ad siccas ꝙ̄ virides dactili ad alios In nō valde vero calidis locis non maturant per fecte dactili vt ad reponendum fiant vtiles. ⁊ propter hoc coacti virides cōmedere ipos crudis humoribus replentur. ⁊ rigoribus difficulter calefactilib⁹ capiunt

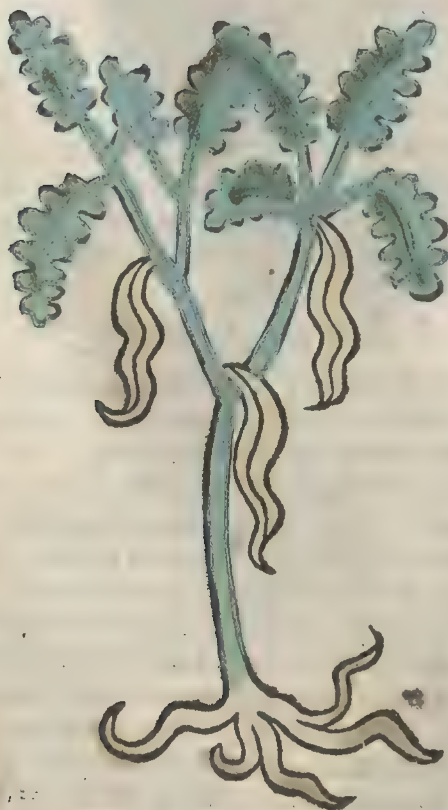
Ca. clv.

Daucus. Plinius. li. xxv. Dauci differentie sunt due Probatissima ē in chreta. mox in achaia. ⁊ in siccis vbicunqꝫ nati feniculi similitudine. cādidioribus folijs ⁊ minoribus hirsutisqꝫ recto caule pedali. radice gustus et odoris suauissimi. hec in saxosis nascit meridianis. Reliqua genera nascunt vbiqꝫ terrenis collibus limitibusqꝫ. nec nisi pingui solo. folijs coriandri caule cubitali. capitibus rotundis. Semen eius cimino simile. prioris milio. albū ⁊ acre. odoratū omnibus ac feruens. Secundū quoqꝫ priore uehementius est Ideoqꝫ parce sumi debꝫ Platearius. Daucus est calidus et siccus in tercio gradu. ⁊ duplex est eius modus videlicet Daucus chreticus sic dictus qꝛ in chreta reperit precipue. ⁊ est maioris efficatie. Et daucus asininus qui p̄cipue asinorum est cibus. hic ⁊ ꝓ chretico ponitur qua ille rarus hētur. habetqꝫ daucus maiorem efficatiam ꝺm herbam ⁊ flores nullam vō vel modicam ꝺm radices. herba itaqꝫ cum floribus debet colligi et abiectis radicibus in vmbroso loco desiccari p annū in multa seruatur efficatia. virtutem habet dissoluendi et consumēdi et attenuādi ex qualitatibus suis diureticā ex substantia subtili.

Operationes.

A Platearius Contra frigidum asma ⁊ frigidam ⁊ humidam tussim dat̄ vinū decoctionis eius ficuumqꝫ siccaꝝ. ⁊ ꝯtra stomachi dolorem ex ventositate vl' frigiditate. B Cōtra stranguiriam et dissuriam Et contra colicam ⁊ yliacam vinum decoctionis eiusdem ex saxifrage C Contra opilationem splenis et epatis ex frigida causa. et ydropisim fit syrupus ex succo feniculi ac decoctione illius D Cōtra frigidum reuma saccellatur caput ex puluere ipius bene calefacto E Constātinus in libro graduū. Daucus est calidus in initio tercij ḡdus et sic

eus in secundo. Febrem flegmaticam et morsus reptiliū ac pleuresim ꝛ idropisim curat. Urinam ꝛ menstrua prouocat. Eiꝰ apozima potui datum pectus a screatibꝰ mundat grossos intestinorum humores dissoluit. vnde ventris dolores ac torsiones amputat. F ¶ Idem Splenis et epatis aperit opilatōnem. Et si cum apij semine misceatur. eius actio fortior efficitur. G ¶ Dyascorides Bibitum menstruis imperat Urinam prouocat. Torti onibus subuenit. Ad omne vicium toracis ydonee facit. Tussientibus effectum tribuit. Percussionibus spalangionis occurrit. H ¶ Tussi veteri et torminosis proficit cathaplasmatibus adhibitum. Pustulas et tumores compescit. Omnia semina cum vino bibita faciunt ꝯtra morsus serpertium.

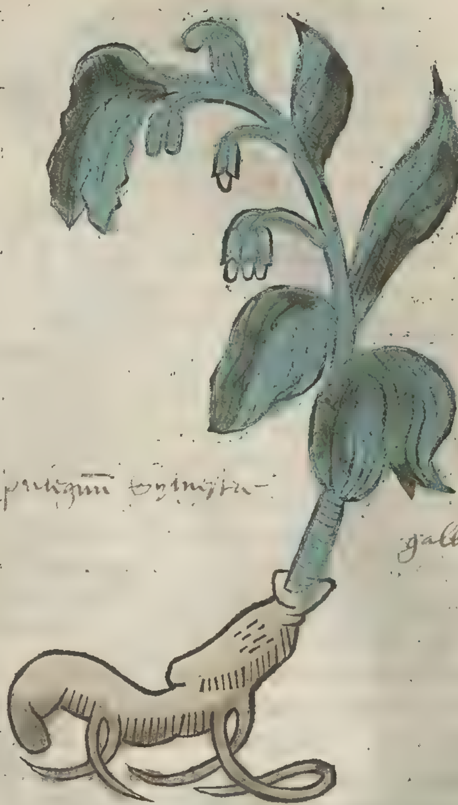
¶ Ca. clvj.

Dragantum. vel dragagantū. Platearius. Dragantum est gūmi cuiusdam arboris vltra mare nascentis. Humiditas eñi effluens ex actōne coloris densatur. ꝛ in gūmi substātia mutaẗ Est autē frigidum in. ij. gradu. humidū in primo. Huius triplex est maneries Est eñi album quod melius est si sit claꝝ ꝛ purum. Est ꝛ subrufum ꝛ citrinū quod non est adeo bonū. In medicinis frigidis album ponitur. Subrufum autem vel citrinum in calidis. Per annos quadraginta seruatur. virtutem habꝫ infrigidādi. mūdificandi. humectandi. conglutinandi. Serap̄. li. aggre. cap̄. habe. Habe est arbor cuius gūmi est dragantum. cuius radix grossa lignosa. ꝛ vocaẗ dragantū. ex qua apparet res quedam super terrā. vñ egrediūtur rami eius. ꝛ sunt rami seu virge breues duri extensi sup faciē terre quibus sunt folia gracilia parua plurima. et inter ipsa sunt spine albe equales dure q̄ teguntur ꝛ occultanẗ ab ip̄is folijs. Dragantum est humiditas que emanat ex radice ip̄a quando vulneratur ferro. et tempore sue maturationis apparent quando vulneratur in loco scissure. ꝛ radix ip̄a vocatur arabice chachita. Et melius ex draganto est clarum purum subtile. cuius sapor vergit ad dulcedinem quod arabice vocatur sichiraitim. grece nagantū. latine vero dragantum. Gal. viij. sim. far. cap̄. de draganto. Dragantum v̄tus eius est prima que desiccat. ꝛ secunda glutinat et tercia est que frangit acuitatē reꝝ calidarum ꝛ acutaꝝ fri. in. ij. hu. in. j.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. auct. Dyas. Uirtus est ei glutinatiua. sicut v̄tus gūmi arabici. et ip̄m administratur in cohol oculoꝝ ꝛ in medicinis tussis ꝛ asperitate canne pulmonis ꝛ abcisione vocis. ꝛ cursus catarri in vuula. qñ fit ex eo confectio cum melle ꝛ ponitur sup linguā. ꝛ transglutiẗ quod de ipso dissoluiẗ. aut datur de ip̄o. ʒ. j. postq̄m

infunditur in vino cocto dulci. et tunc etiam valet ad dolorem renum et vlcera vesice quando miscetur ei ex cornu ceruino adusto et parum aluminis yameni. prohibet nocumentum morsus serpentum. B. Et ipsum auct. Albugerig. Dragantum est frigidum. et est in eo humiditas que laxat ventrem. et cōfert tussi et vlceribus oculi. et lippitudinibus eius et reprimit acuitatē medicinarum laxatiuarum. C. Et idē auc. Mesarugie. Est bonū vlceribus vesice et asperitati gutturis et lingue. D. Et idem auct. Habix. Est in eo res modice caliditatis et humiditatis et laxat ventrem et cōfert tussi. et vlceribus pulmōis. et glutinat vlcera intestinorum. nisi quia addit in solutione et confert vlceribus oculi. et lippitudini quando infunditur et dissoluitur et collirisatur cum aqua eius. aut ponitur in pulueribus. et conuenit et miscetur cū medicinis acutis laxatiuis. quia prohibet nocumētū earum. et prohibet aggrauationem ipsius medicine super naturam si deo placuit. Formam assandi dragantum inuenies in ca. gūmi arabicū de g. E. Dyas. Dragātum in puluerem redactum et cum calida aqua potatum eos qui spasmū paciātur Vel quibus aliquid intrinsecus vene crepuerunt similiter sanat. F. Galienus. Aqua ordei in qua coctum fuerit dragantū per noctem remouet sitim. G. Cōtra scissuras oris et labiorum et palati vlceratōnes vel excoriatōes. dissoluatur dragantum in aqua ro. et per pannū exprimatur. et cum glutinositate conficiatur puluis amidi. et inungatur petia. et illiniatur lingua vel labiū sepe et cito curantur. H. Ad faciem dealbandam et pannum superfluū remouendū ponatur dragantum in aqua. ro. per noctē mane addito borace vel cāphora in parua quantitate. et facies frequenter illiniatur I. Sed attende quod quando dragātum in medicinis pōnitur. per se debet teri. quia contritioni resistit. Si enim cum aliis specebus conteratur prius in fumū resoluentur alie species quam dragantum conteratur.

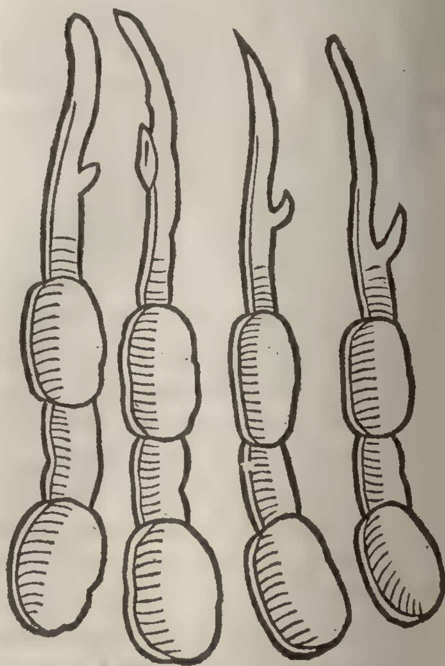

Ca. clvij.

Diptamum. Dyas. Diptamū vel diptannum multi dicunt esse pulegium agreste vel batin herba est inscida et plus chretica mordax. vt pulegiū habet folia lanosa. et super omnem fruticem inest ei velut lana. sed nec florem habet nec semē Virtus est ei tanta quāta pulegio. sed paulo inscidior. Est et aliud genus diptanni quod habet folia sisimbrio similia. sed virgam maiorem nigram et mollem. Eiusque fo. odorem habent sisimbrii. Est autem diptannis leptomeris et calefaciēs leniter ac stringens.

Operationes.

A. Ysidorus. Diptannū tante potētie est vt ferrum a corpore expellat. et sagittas excutiat. vnde et eius pabulo fere percusse sagittas a corpore inherentes eiiciunt. hāc quidam latinorum polegiū martis dicunt. propter belli tela excutienda. B. Platearius. Diptamū expellit venenū. vnde

precipue contra morsus venenatorum anima lium. datur succus potui et etiam vulneri imponitur. vel puluis si succus non habetur. Est autem hec herba calida et sicca in tercio gradu. Huius radix est maioris efficatie quam herba. et viridis quam sicca. C Ex diptanno et aliis quibusdam potest fieri confectio. que vice tyriace prebet. D Diptannum etiam educit fetum mortuum valet et contra epilentiam et paralisim. E Dyas. Si igni superponatur aut fumigio adhibeatur mortuos in vtero infantes excludit. Cui etiam tanta est virtus. vt a capreis vel aliquibus bestiis sagitta percussis si comesta fuerit. statim eam foris eiiciat. Preterea pseudo diptannum locis multis nascitur. simile supradicto. sed virtute inferius quia nimis inscidum est minoremque efficatiam habet. F Idem. Diptannum vrinam mouet. ac menstrua producit et odore suo incensa viperas et serpentes interficit. G Constantinus. Diptanum vulnera humoribus. et melancoliam mundificat. bibitum aut suppositum menstrua prouocat. Secundinam et fetum mortuum expellit. H Plinius li. xxv. Cerui (vt indicauimus) diptannum ostendere vulnerate eo paste statim decidentibus telis. Non est alibi quam in chreta. ramis pretenue pulegio similem feruens et acre gustu. Foliis tantum vtuntur. flos nullus ei est. Semen vt caulis. Radix tenuis et superuacua. Et in chreta autem non speciose nascitur mireque a capris expetitur. I Pro eo est et pseudo diptamnum multis in terris nascens folio simili. ramulis minoribus. a quibusdam condris vocatum. minoris effectus statim intelligitur diptannum minima portione accendit os. qui eam legunt in ferula vel arundine condunt preligantque ne potentia euanescat. Sunt qui dicunt vtramque nasci multipharium sed deteriores in agris pinguibus K Et verum quidam diptannum vel dictannum non nisi in asperis. Est et genus tercium diptanni nec facie nec effectu simile folio sisimbrii ramis maioribus. procedente illi suasione quicquit in chreta nascitur infinito prestare ceteris eiusdem generis alias genitis. proxime vero quod in parnaso. alioquin biferum esse. L Et peluim montem in Tessalia. et eleuium in euboca. et totam Archadiam et lycaconiam. Tradunt archades quidem non medicaminibus vti sed lacte circa tempus veris. eo quod tunc maxime succis herbe turgeant. et medicentur vbera pascuis. M Bibitum autem lac vaccinum eo quod boues omnino vorifere in herbis sunt. N Idem li. xxvi. Diptannum sagittas pellit pota. et alia tela extrahit illita. O Galienus Speciei que dicitur diptamus virtus est sicut pulegii domestici nisi quia est fortioris virtutis. quia non solum bibitum. sed ex eo factum nascale seu fumigium extrahit fetum mortuum. et extrahit sagittas de corpore statim de eo accepto cibo.

Ca.clviij.

Doronicum. Serapio libro aggregatoris. capitulo. varonig. id est doronicum. Dicitur q sunt vene albe interius. Exterius vero ad citrinitatem tendentes. 7 sunt frusta in grossitudine ramorum scitaragi. 7 in magnitudine nodi pollicis ad plus. Et sunt aliquantulum dure 7 graues 7 deferuntur ex Syria Et doronicum ex syria est illud quod magis administratur est ca. 7 sic. in. iij. g du.

Operationes.

A Doronicum confert doloribus qui generantur a ventositatibus matricis. B Et confert morsibus venenosorum 7 puncturis eorum bibitum. Et facto emplastro cum eo 7 ficubus. et intrat in confectionibus magnis. C Aben Mesuay. Est ca. et sic. 7 conuenit ventositatibus matricis. Et confortat cor. Et cofert suo tremori 7 cafatan. D Auicenna de viribus cordis dicit q confortat cor.

Ca.clix.

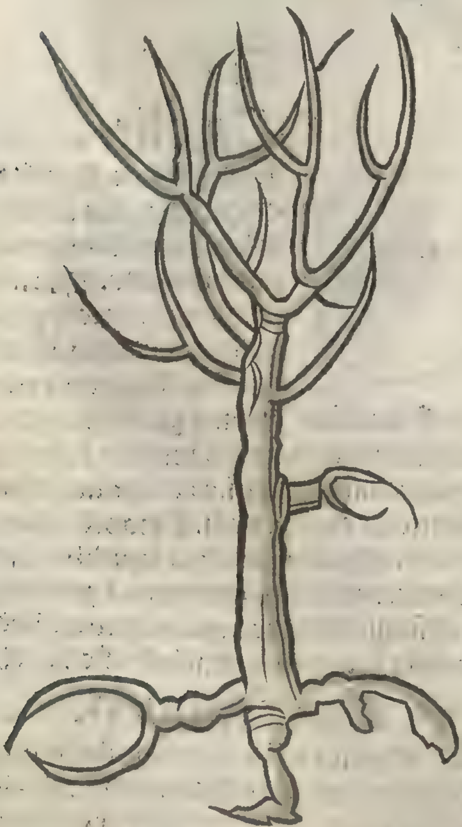

Epatica. Plate. Epatica est queda herba cresces in locis aquosis. 7 precipue lapidosis. Habz folia minuta. terre lapidibusqz adherentia. Et dr epatica q precipue epatis est iuuatiua. In pmo gradu fri. e 7 sic. Et q habet maiora folia melior. habetqz vtutem infrigidandi. 7 ex subtilitate substantie sue confortandi. Serapio aucto. Galie. Epatica nascit in lapidibus humectis. 7 cadit sup eam ros vel gutta aq 7 est similis lenticule aque. 7 qnto maiora hz folia tato melior est. fri. est 7 sic. in. j. g.

Operationes.

A Epatica valet contra opilationem splenis 7 epatis ex calida materia. Et cotra oez egritudine epatis calide. 7 9 apostemata ca. suppoita trita. e eni rpcussiua

B ¶ Serapio auct. Dyas. Uirtus eius est q̄ infrigidat frigiditate pauca. ꝛ desiccat ꝛ abstergit. Et emplastꝝ cum ea factum abscindit menstrua. et posita aut cathaplasmata etiam sedat apostemata calida. Et curat empetiginem. ꝛ confert yctericie. C ¶ Et conficitur vel miscetur cum melle. asp̄redinem oris vel lingue dissenit. et prohibet fluxum humiditatum ad membra. Est enim frigida sicca et stiptica. D ¶ Platearius. Et dicitur epatica que precipue epatis est iuuatiua. Syrupus factus ex aqua decoctionis eius. addito reubarbaro in fine decoctionis ꝯtra yctericiam est optimus. E ¶ Sed in omnibus aquis ex quibus syrupus fit cōtra calefactionē epatis poni debet epatica multum enim iuuat. Iterum. Contra calida apostemata valet in principio trita ꝛ suꝑposita. Operatur em̄ repercussionem.

¶ Ca. clx.

Ebanus. vel. Ebenus. Arestotiles in li. de plantis. Ebenus ꝛ ea que illi vicina sunt merguntur in aqua quia in eo raritas est parua. nec est aer in ip̄o. qui posset ip̄m tollere. Partes em̄ eius sunt multuꝫ solide. In terris nempe valde calidis ꝛ siccis plante non habent humorem qui materie sufficiat. Ideoqꝫ p̄tes cōpacte sunt ꝛ angusti meatus. Un̄ calor plantam inter albedinem ꝛ nigredinem colorat. fitqꝫ lignum huius nigrū et mergitur in aqua vt ebenus. Dyas. Ebenum est lignū quod ex ethiopia venit colorem habens nigrum duplici caligine. tactu lene durꝝ ꝛ gustu stipticū. In corticula ꝯfrica tum ostendit colorem rufum. Est alterꝝ ex India colore vario sed meli⁹ predictum. Multiqꝫ amomina ligna ꝛ accātica vendunt. quia ebeno similia sunt sed inde fiunt nota. qꝛ mollia sunt nō grauia Nunqꝫ fructum ferunt hastilia eorꝝ subrufi coloris apparent. nec odorē nec gustum talem habent. Est āt optimū q̄d est nigrꝝ ꝛ equaliter lene vires hn̄s in gustu acres Ex libro de natura rerꝝ. Ebenus est arbor cuius lignū durissimū et ip̄utribile. nō facile cedēs igni. Nō licꝫ in ignē vehementissimū ardeat q̄dammō ꝛ absumatꝛ. nūq̄ tn̄ ei⁹ ꝯbustio trāsit in flāmam. Cortex ei⁹ lenis est vt lauri lignum.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Ebanū vlceribus oculorꝝ vtilitatem facit. Uirt⁹ est ei etiā purgatoria ꝛ ideo caligines oculorꝝ ꝛ reumatismum detergit ac ꝓhibet. Multi cotilas medicinales ex eo faciūt B ¶ Aliq̄ vero mixturam ꝛ rasuram eius ꝛ liniaturam infundunt in vino die ac nocte. ꝛ post terunt facientes collíria. Alij ꝓ vino aq̄ mittunt. Comburit̄ etiā in cacabo crudo bn̄ munito q̄ʒ diu cinerē faciat ꝛ lauat̄ vt molibdo qui puluis facit ad siccitatem oculorum. C ¶ Aui. Eben⁹ ca. ē ꝛ sic. in. ij. Ex ea melior ē nig̃ eq̄lis in q̄ nō sunt linee. ꝛ in suo tactu simat̄ cornui tornatili. ē āt valde ꝯpacta ꝛ solida. In cui⁹ sapore ē mordicatio.

B Cuiusq; super carbonem ponit᷑. odor bonus ⁊ acutus ex ea odorat᷑ fricat᷑ in aq̄ sicut pulueres lapidum: ⁊ est subtiliatiua ⁊ abstersiua. abstergit pannū ocl'i ⁊ albuginem. ⁊ ad eius fricatōem collíria fiunt E Cōfert ⁊ vlcerib⁹ antiqs ei⁹ serratura adusta ⁊ obtalmie sicce ⁊ scabiei oculi et tumorem ꝓhibet: Et elixatura eius bibita dissintericis mirifice medicat᷑. B Plinius: Folia eius in fomento lacrimas stringunt: C Alexander ca. de parali si ⁊ agiro ⁊ elatis acopum. i. mitigatiuū ex agyro mixtum ⁊ ꝯfortatiuo et elatis. i. stipticis infrigidatiuis cū tꝑamento.

Ca. clxj.

Elatinus: Dyas: ca: elatinus h₃ fo. rotunda ⁊ aspera. Hastas tenues simĺia elixine ſ₃ minora ⁊ rotūda ⁊ aspera. hastas tenues duobus palmis lōgas quinq; aut sex ex vna radice habens folia plana gustu stiptica. Nascit᷑ locis cultis ⁊ in agris. Plinius. ca. elatin: Elatin ramulos habet quinq; aut sex tenues: ⁊ oblongos. folia quasi pilosa ⁊ stiptica. Galienus. vj. sim. far. caplo Elatin Mediocriter est infrigidatiua. et stiptica.

Operationes.

A Dyas. Folia eius in cathaplasmatibus adhibita polenta reuma oculorum

Ca. clxij.

Edera arborea. Ysidorus. Edera dicta est. eo ꝙ arboribus reptādo adhereat. Uel ꝙ hedis sup̄ lactis abundātiam a veteribus in esca prebeat᷑ Edere frigide terre indices sunt ſm phisicos. Nam antifarmaco ebrietas est. si quis ad edera coronetur. Plinius: li. viij. Apri edera medentur sibi. Idem li. xvj. Edere quoq; folia non decidunt. ⁊ angulosa sunt folioꝝ quidem vnitas in suo permanet cuiq; genere. p̄terq̄ populo ⁊ edere. Edera iā in alia dr̄ nasci q̄ negauerat theofrast⁹. nec in india nisi in mōte mero: Alex. vo ob raritatē ita exercitu corōato ex India victorē ꝑ disse liberi pr̄is exēplo:

Arbor est inimica satis omnibus Sepulchraq; ad muros rumpens. serpentū vo frigori gratissima vt mirum sit eum in honore vllo habitam. Dyas. ca. cissos. Edera genera tria sunt. alba nig̃ ꝛ elix. Alba vero semen affert album. nigra nigrum. aut croceum quam multi dionisiā vocāt Elix vero non habet semen. ſ; folia minuta ꝛ angulosa ꝛ grossa. Nigra vero vocatur dyonisia a bacho: qui dionisius vocabatur quem potatum edera coronatum aliqui fingebant sunt em̄ edere fri. ꝛ terre indices. Unde sunt frigidum antifarmacum ebriantis. si quis potatus edera coronatur. nam coronatus edera nō inebriatur Unde illo tempe non incoronabanť edera. nisi ad summum potati vt fugerēt ebrietatē. Theodorus priscianus vocat fructuꝫ edere corimbum a corono as: q̄d est verbum actiuū: ꝛ inde deriuatur correlatiuum ꝛ est premium alicuius certaminis. ꝛ inde venit corimbus. i. edere fructꝰ quia inde coronabantur antiqui. et potissime poete in signum virtuose repletōis capitis. Un̄ Ouidius. metha. quarto. Et g̃dus distinguit vele corimbus. Est alia edere que vocatur terrena. Et alio nomine vocať cācassos Est aliō genꝰ cissos nō verum ẜm dyas. cap. cissos. sed sic ꝑ quandam similitudinem vocatur quam multi vocant cisteron. i. rosam caninam.

Operationes.

A Dyas. Om̄is edera habet virtutem viscidam ꝛ stipticam. vnde nerui citiꝰ eā sentiunt cōtrariam. Un̄ ex cōtrarijs componitur v̄tutibus. Stiptica em̄ est et fri. ꝛ acris ca. ꝛ aquosa ꝑticipans substātia. Cuius folia viridia in vino cocta: magꝰ plagas conglutinant. ꝛ malitiosa cicatrizant vlcera ex igne facta. flores eius digitis tribus sublati ꝛ bibiti dissintericis medicanť si bis in die bibere danť. folia eiꝰ mixta cum cerotis cōbustionibus maxīe prosunt B Item folia eius cum aceto cocta ꝛ imposita splenē tumētem attenuant. succꝰ eius naribus infusus purgat caput. ꝛ dolores capitis mitigat. C Cum oleo puro decocta doloribus auriū opitulantur D Nigre edere succus aut summitas eius si bibiť amētes hōies prestat. quinq; grana seminis eius cocta cum oleo ro. in corio maligranati et auri dextre infusa sinistro denti dolenti medeťur. E Et vt cathaplasma imposita capillos nigrescit. similiter ꝛ vt vlceribꝰ vtilia sunt. folia eius cum vino cocta cōbustionibus medicanť: maculas imposita emendant. summitates ipsius bibite ꝛ supposite menstruis impanť. F Post purgatōem vo muliẽꝝ. ʒ. j. bibita generare non sinit. G Cacumina ipius trita ꝛ melle addito ꝛ supposita aborsum ꝑstant. Succꝰ eiꝰ naribꝰ inmissus putredinem nariū tollit. lacrimū eiꝰ pediclos occidit. ꝛ capillos euellit q̄bꝰ euulsis ipositꝰ nō renasci sinit. H Et in dentē cauū missum dolorē tollit ꝛ ip̄m corrūpit. I Succꝰ radicis eiꝰ cū aceto bibitꝰ morsibꝰ spalāgiōis occurrit. Pli. ca. de edera Nascit in diuersis arboribꝰ ꝛ ꝑietibꝰ ꝛ petris ꝛ terris. hꝰ fo. trita dissintericos r̄mediat ꝛ frumēto mixto ad ꝯbustā ꝛ vulnera cancerosa prodest.

Ca. clxiij.

Hedera terrestris. Gal. vij. sim. far. ca. Cissos vel edera terrestris. hec ex contrariis cõponitur virtutibus Habet enim quid & stiptice substantie q̃ quidem terrestrem frigidam mõstrauim⁹ existere. Habet aũt quid & acris q̃m ostendimus calidã esse vt gustus testat̃. tertia autem cũ his aquosa substantia pticipat tepida cum viridis est: cum enim siccatur hoc quidem diaforari primum necesse ẽ. Reliqui vero terrestrem frigidam & stipticam & calidam que acris est.

Operationes.

A Viridis quidem coctis frondibus cum vino magnarũ plagarũ est cõglutinatiuus. Cicatrizat autem & eas que ab igne vlcerationes. cum aceto vero frondes cocte spleneticos iuuat flegmões. vñ sanat reumata & vlcera antiqua ƒm aures & nares. Si vero acrius appareat cũ oleo dulci miscet̃. B Summi vero eius sequi pedes interficit & capillos destruit. calide intantum existens virtutis vt comburat. C Idem Gal. vij. sim. far. cap. Citac⁹ siue cistbarus. i. edera stiptica est frutex ĩ gustu & in omĩbus que ƒm partem actib⁹ frondes attamẽ & gemina parua trita in tantum siccant & stipticant vt cõglutinẽt vulnera. flores vero super omĩa sunt opatiuiores. vt si cum vino bibantur & dissinterias & ventris imbecillitates & reumata & humiditates sanent. D Cum vero cathaplasmant̃ putridos humores vlcerũ iuuant: Est enim eorũ virtus non genero se siccatiua in. ij. gradu & amensuratis cõplete. est autẽ frigidus intantum hic frutex vt tepida participet caliditate.

Ca. clxiiij.

Elleborus albus. Dyas. capi. de elleboro ƒm translationem nostram Elleborus albus folia habet similia arnoglosse aut blete agresti sed breuiora & nigriora & modicum obrusa. hasta est ei longa duobus palmis & rugosa & citius solet marcesci quando siccare ĩcipit & sicut capilli multi ex vna radice pcedũt sicut virgule. Nascit̃ locis montuosis. radix fodi tempe arearũ debet. vtilis est aũt alba & tensa & fragilis & plena & iũcosa q̃ cum fregeris velut fumũ iactat. & albidior deintus cum gustu ca. non valde saliuaz prouocãs. plus accepta hominẽ suffocat melius est quirinaicum & ytalicum. capadocium his albius est et tenue. Serap. li aggre. cap. cherbachen auct. Dyas. cherbachen id est elleborus. Due sunt ei⁹ species albus & niger. sed albus ẽ plãta. cui⁹ fo. sunt sĩlia foliis plãtagis seu foliis plãte dicte blete agriõ. i. sicle agrestis nisi qz sũt breuiora eis & declinãtia ad nigrediẽ

plus eius ⁊ versus rubedinem aliquantu
lum tendentia ⁊ habet stipitem quattuor
digitorum longum rugosum. ⁊ quādo in
pit excoriari desiccatur ⁊ putrescit cito ⁊
apparet circa stipitem velut capilli subni
gri. habet radiculas mltas subtiles egre
dientes ab vna radice paruas ⁊ oblōgas
similiter ccpe longo. Nascitur mōtuosis
locis. Et oportet q fodiatur radix ipsius
plante ⁊ reponatur tempe messis. Et me
lior ad colligendum est cuius planta extē
ditur super terram extensione moderata:
⁊ est albus facile frangibilis. multe carno
sitatis. non habens acutas summitates si
cut squinantum. ⁊ quando frangitur euo
lat ex eo res similis pulueri. ⁊ caro eius est
subtilis. ⁊ non mordicat linguam mordi
catione forti. sed facit abundare saliuam
ad os. Et caueatur a nimietate sua quia
suffocat. Et melior ex eo est ille qui defert
ex terra que dicitur Ytalia. sed ille qui est
ex caldecbia est malus. ⁊ est plāta similis
squinanto: ⁊ est suffocans

Operationes.

A Dyasco. Elleborus albus flegma ⁊
omnes humores vomitu purgat. Collirijs
nobilibus miscetur. caliginem oculorum
purgat. Suppositus aborsum facit B
Infantem in vtero occidit. sternutamēta
prouocat polēte mixtus. molli sorices ne
cat elixus cum carnibus citius eas madi
das facit. nam nisi mixtus fuerit polente
aut sisamo aut succo ptisane. aut succo ta
psie aut mulse aut succo lenticule. aut nisi
in pane coquatur dari nō potest. quia sic
ab antiquis inuentum est. C Filon
medicus doctissimus et perfecissimus di
ligentia longa ⁊ ratōne scripsit qua disci
plina elleborus detur. Multi vero in suc
co mulse mixtum dant postea dantes mā
ducare illis qui hoc acceperint q sunt for
tissimi corpore vn̄ datum disciplina supe
riori nullam offocationem facere potest
cum aceto mixtus: et collirium factum. et
ano suppositum nauseam prohibet. D
Galienus. Elleborus vterqꝫ tam albus
q niger abstersiue similiter ⁊ ca. virtutis
sunt quare ⁊ morfeis ⁊ empetiginibus et
scabiebus ⁊ lepris conueniunt quin etiā
fistulas mortificant duobus aut tribus di
ebus. sed dentium doloribus cum aceto
conferunt. E Johānes Mesue dicit
Elleborum album debere vitari. Est enī
prefocatiuus sup nigrum autem debere
presumere concordaut omnes. ⁊ proprie
rectificando scdm artem ⁊ legem. et non cō
uenit nisi robustis corpibus ⁊ animosis
⁊ tempore veris. F Et ꝓpe datus qui
dem quando et cui cōuenit. ⁊ qualiter ac
quirere facit iuuenescentiam. ⁊ incolumi
tatem. ⁊ mores laudabiles. et complexio
nem bonam. Hoc enī est proprietas sicut
Hypo. dicit ⁊ ꝓpe quidem mūdificat cor
pus totum a superfluitatibus materierū
corruptarum. ⁊ solutione educit cum fa
cilitate coleram ꝑmixtam. ⁊ grossum fleg
ma. ⁊ coleram nigram cum virtute ⁊ sine
molestia. ⁊ mūdificat sanguinem. ⁊ attra
hit a venis supfluitates admixtas sangui
ni ymo toto corpe. ⁊ a cōcauitatibus mē
brorum ⁊ partibus remotis acute. G
Et ex rebus solennibus in mundificādo
cerebrum et caput totum. et instrumenta
sensuum ⁊ neruos et vesicam. H Et
confert iuuamentum magnū egritudini
bus cap. sicut est soda ꝓpe ⁊ emigraueca et
mania ⁊ melancolia ⁊ vertigo ⁊ epilētia
⁊ paralisis. ⁊ aque que decendunt ad ocu
lum. ⁊ confert egritudinibus iuncturarū
⁊ duriciei ⁊ apostematibus cap. ⁊ scroful.
⁊ est sicut tyriaca ⁊ medicine antonoma
tice ad lepraꝫ ⁊ cancrum ⁊ species herpe
tis ⁊ bothor que se comedunt. Et hec Jo:
Mesue de nigro. I Albus auteꝫ for
titer ⁊ difficulter vomere facit cū acciden
tibus timoris. ⁊ confricatus ex eo ad egri
tudines cutis confert cum vtute. et curat
scabiem ⁊ empetiginē ⁊ lentigines ⁊ con
fert vterqꝫ elleborus fistulas ⁊ vlceribus
fraudulentis.

Ca. clxv.

Elleborus niger. Auicēna li. ij. ca. de elleboro. Elleborus ille q niger est. est frusta incisa et eius acuitas fortior est acuitate albi. 7 illi qui ipm colligunt. preseruantur ab eius nocumento comedendo allia. 7 bibendo vinum. 7 folia quidem plante eius sunt similia folijs squinanti sed sunt vehementioris nigredinis q̄ ipa. 7 hab3 crus breue ad purpureitatem declinans. 7 eius figura est sicut figura racemi. 7 in ipa est fructus 7 hab3 venas subtiles nigras. ex cuiuscunq3 quarum radice sicut duo capita ceparū egrediuntur. Et quod de eo administrat̄ sunt vene iste. Et oritur in siccis locis. Melior est qui est medius inter veterem 7 nouum 7 grossum 7 extenuatum habens colorem cinericium. 7 qui est velociter frangibilis 7 non ponderosus. in cuius vacuitate est quoddam simile tele aranee saporem habens acutum 7 mordicans linguam. Et bonum quidem quod administrat̄ est vt assumatur lignum paruum quod est apd radicem eius. et infundat̄ parua aq̄ et excorietur. Et assumantur cortices illius et exsiccentur in vmbra. 7 administrent̄ triti 7 cribellati. Jo. Me. caplo de elleboro. Eius sunt due species. Nam alius est albus alius niger. Niger incolumior est albo. Unde minatur albus accidētia timoris et tremoris. Niger vero acquirit ei iuuenescentiam 7 incolumitate3. 7 ex eo q̄d magis eligitur. 7 proprie est cuius sapor est acutus mordicans gustum. et habens saporem sicut assarum proprie 7 quod est frangibile. 7 medium inter subtile et grossum 7 medium inter recens 7 antiquum. 7 medium inter ponderosum 7 leue ymo plus leue q̄ ponderosum. 7 q̄d est leue carens asperitati. Et melior ps ipius plāte est radix ipi⁹. Et melior pars eorum sunt cutes iporum Et melius tempus collectionis ipsoꝝ sunt ver 7 estas.

Operationes.

A Dyas. Radix ellebori nigri accepta coleram 7 flegma per ventrē purgat Alij scamoneam et sal miscent. ʒ. j. multi cū viscellis eam coquūt multi cum lēticula. nā sic accepta ventrem purgat. B Purgatio illa melancolicis. epilenticis. arteticis 7 paraliticis medicat̄. C Supposita menstruis imperat Aborsum facit Fistulas purgat imposita. D Reddit auditū post triduum eiecta scabiem purgat mixta libanotidi cere 7 pici liq̄de 7 oleo citrino aceto addito. sola vt cathaplasma imposita maculas omnes corpis tollet. lepras oēs 7 3ernas limpidat scabies curat in aceto cocta. et gargarismo accepta seu adhibita dolorem dentiū mitigat miscetur 7 stipticis medicaminibus mixta vino 7 polline ordei. 7 vt cathaplasma adhibita ydropisis prestat effectum E Et si lino fuerit inserta 7 vino mersa vinū catarticū reddet. Aq̄ in q̄ fusa fuerit si domui aspgat̄ muscas 7 pulices necat.

F ¶ Hoc cum foditur celeriter fodi oportet. quia tarditate fodiētis visum ebetat. aut dolorem capitis cōmouet. Nam plurimi foſſores eius alleo ſumpto et vīo potato ſecure fodiebant G ¶ Auicenna Elleborus niger ꝯfert linitus ſup morfeā cum aceto ⁊ ſimiliter ſup loca ī q̄bus ſunt ſordes. ⁊ ſimiliter ſup albam morfeam. et eradicat verrucas. D ¶ Et euacuatio que fit cum ea cōuenit albaras. Doſis nigri eſt a kirat. vj. vſq₃ ad. ʒ. j. J ¶ Confectio pillulaꝝ quas deſcripſit haly. quaꝝ iuuamentum eſt vltimū ad melancolicas egritudines ⁊ cancꝝ ⁊ leprā et morfeā nigram difficilem quaꝝ eſt hec ꝯmixtio Recipe yere pigre. ʒ. xij. ellebori nigri. Polypodij ana. ʒ. v. agarici lapidis lazuli ſalis indi. coloquintide. ana. ʒ. iij. Doſis a. ʒ. ij vſq₃ ad aureos. ij. ſunt ſane ⁊ experte.

¶ Ca. clxvj.

Eupatorium. Dyaſ. capit. de eupatorio ſm trāſlationem noſtrā. Eupatorium frutex eſt ſarmentoſa haſtam habens rectam ⁊ lignoſam tenuem ⁊ nigram ⁊ aſperam in cubiti vnius lōgitudine porrectā. aut amplius. Folia ſunt ei in giro diuiſa ſicut Pentafilon aut Canapis cuius folia in capite inciſa ſunt vt ſerra. ſemen a media haſta aſpeꝝ ⁊ ſubtus decliuum eſt ei. Auicenna li. ij. cap̄. de eupatorio. Eupatoriū eſt ex herbis aromaticis ⁊ hab₃ folia que ſunt ſicut folia canapis. Et flos eius eſt ſicut nenufar. ⁊ eſt illō quod adminiſtrat̄. et ſuccus eſt ca. in primo. ſic. in. ij. Eſt ſubtiliatiuū inciſiuū valde abſterſiuū ſine attractōne ⁊ ſine caliditate māifeſta Et in ipō eſt ſtipticitas pauca ⁊ ponticitas ⁊ amaritudo fortis. ſicut eſt amaritudo aloes. Pli. cap̄. de eupatorio. Eupatorium regiam habet actione₃ caulis lignoſi nigricātis yrſuti cubitalis aliqn̄ ⁊ amplioribus folijs per interualla quinq₃ vt canapis ꝑ margines inciſis nigris ⁊ ipīs plumoſis radiceq₃ ſuꝑuacua Gal. vj. ſim. far. ca. de eupatorio. Eupatorium eſt herba que vocat̄ volucum maius vel agrimonia. cuius ſubſtantia ē ſubtilis. ſapor eius eſt ſtipticus Et virtus ei⁹ eſt calida caliditate modica ⁊ deſiccat. S₃ ſciendum ꝙ eupaterium ſimiliter ſm dyaſ. cap̄. de agrimonia vocauerunt antiqui radicem agrimonie eo ꝙ eſt diureti ca valde. Itē ſm eundem cap̄. de Marubio. Marubium etiam q̄dam eupatoriū vocauerunt qm̄ valet contra vitia epatis ⁊ ꝑ tanto non eſt veꝝ eupatoriū. qm̄ diaſ. facit ſemotim capl̄z de eupatorio. ⁊ ſemotim de marubio ⁊ agrimonia. Hoc ſimiliter voluit Jo. meſue. ca. de eupatorio cū dixit ꝙ dicunt aliqui ꝙ ē herba pulicum noluit ſm veꝝ ꝙ ſit herba illa q̄ latini vocant pulicariam eupatoriū. qm̄ diaſco. facit ſemotim capl̄m de eupatorio q̄d incipit eupatorium. ⁊ ſemotim capl̄m de pulicaria vel herba pulicū. q̄d īcipit coinza ſed ſicut dictū eſt debet intelligi Meſue. Nam dicit ꝙ eupatoriū ſm q̄ſdaꝫ eſt herba pulicum qm̄ aliq̄ vocabant herbā pulicum eupatorium. ⁊ bene. qm̄ eſt diuretica valde ⁊ valet ꝯtra vitia epatis. Miror qualiter medici nr̄i tp̄is nō aduertentes

verba Byas. Aui. 7 Sera. Plin. 7 Gal. 7 Damasceni credũt herbularijs saliuam agrestẽ eupatoriũ dicentibus q̃ nec in sapore nec in odore cum eo cõuenit. Si aũt in ipa forsan virtutes eupatorij inuenerĩt 7 pro eo ponere voluerũt cuius grã ipm eupatorium vocauerũt. nõ licebat dicere q idem esset. quoniam eupatoriũ pt dici omne id q̃d valet contra vitia epatis. ab eu quod est bonũ 7 pacor q̃d est epar. vñ eupatorium. i. bonũ epati. sed verum eupatorium est illud q̃d antonomatice est bonum epati sicut illud q̃d verꝫ est eupatorium.

Operationes.

A Byas. fm translationem nr̃am: Eupatorium valet contra vitia epatis Et folia eius sicca 7 axũgia porcina veteri addita trita et imposita dura vulnera ad cicatricem ducunt. B Semen vo eius 7 folia cũ vino bibita. dissintericis 7 morsibus venenatis occurunt medicando. C Eadem dicit Sera. caplo proprio: de mente dyas. 7 addit. Et sunt multi qui putant q illa herba sit agrimonia. 7 errãt quia est alia ab ea. Et nos quidem manifestauimus iam de eius esse in eo quod diximus de eo. D Et idem auct. Gal. In tyriaca chesar eupatorium aperit opilationes epatis. 7 fortificat ipm. E Jo. Mesue. Eupatorium solutõe educit coleram 7 flegma facile. 7 est p̃seruatiuũ a putredine. F Et ꝯfortat stomachũ epar 7 viscera. 7 ꝯfert doloribus coꝝ. 7 est medicĩa splenis. 7 opilationũ oĩm 7 egritudinum ab ea factaꝝ G Et febrib᷒ longi temporis mire subuenit. Dosis decoctionis eius potõ est a. ʒ. iij. vsqꝫ ad. vj et puluis eius a. ʒ. ij. vsqꝫ ad. iij. loco eius ponitur in defectu eius absinthij 7 azari. ana mediũ ponderis ipius. H Auicenna Eupatoriũ est bonum in initio alopitie. 7 tirie. 7 linit cum adipe veteri sup vlcera difficilis consolidationis. I Et eius succus confert scabiei et prurituí quando bibitur cum aqua fumiterie 7 oximelle. 7 similiter flos eius 7 succus ipius est fortior Cõfert doloribus epatis. 7 opilationibus eius 7 confortat ipm. K et confert duriciei splenis. et apostematibus epatis. 7 ꝯpatibus stomachi. 7 eius herba 7 succus ꝯferunt maliciei forme et accidentibus ydropisis datũ in potu cũ vino 7 ꝯfert vlceribus intestinoꝝ. L Confert febribus cronicis. et antiq̃s ꝓpe succus eius. 7 ꝓprie cum succo absinthij: loco eius ponit pondus eius de azaro et medietas põderis ipius de absinthio:

Ca. clxvij.

Eufragia. Paulus caplo de eufragia. est herba que similat in stipibus ysopo nisi quia stipites sui habent colorem violaceum. et non habẽt ramos et folia sunt in stipitibus a medietate superius 7 sunt parua incisa sicut galli culi crista. 7 habet flores tendentes ad albedinem satis paruos.

Operationes.

A Medetur doloribus oculorum. Et confortat visum.

Ca. clxviij.

Emblici. Serapio libro aggre. ca. de amlegbelliget. i. mirabolani emblici et bellirici. De belliricis habetur superius de b. in capl'o bellirici. et sunt ambe frigide et sicce in fine tercij gradus Johannes Mesue. cap. de mirabolanis Mirabolani emblici sunt ex medicinis confortantibus stomachum cor et epar et viscera. Et meliores ex eis sunt hn̄tes frusta. grossa et densa et gravia q̄ minus crescunt in ossibus et plus in carne: rari q̃z nō hn̄t spm̄: et sunt fri. ꝯplexiōis par. et sic. in. j. g.

Operationes.

A Emblici sunt confortativi menbrorum et coadunativi partium eorum: Et sūt de extinguentibus inflāmationem in stomacho et epate Et ipsi nutriti maioris sunt operationis: et minoris corrugationis. B Modus nutriendi emblicos. Accipe ex eis quantitatem quam volueris. et submerge in aqua. et expone soli usq; dū tumefiāt et humectent̄ post exprime et pone in aqua mellis et dimitte p̄ duos dies. et deinde coque cum facilitate. et postq̄m cocti fuerint dimitte parum refrigerari et adde cum eis mellis tabarzet sicut q̄rtam partem tocius et reconde. et quidam sup̄ condiunt cum speciebus aromaticis cō fortativis. sicut cum cinamomo xiloaloe gallia cardamomo et croco et similibus. C Serapion auct. Gal: Emblici hn̄t proprietatem denigrādi capillos. et prohibēt casum ipsorum. Et conferunt emoroidibus. et ipsi tumescunt in aqua. D Et conditi ex eis faciunt operatōes mirabolanorum non conditorum. nisi quia sunt debiliores eis. et ī belliricis maior est proprietas in acumine q̄ in emblicis. E Et idem auct. Medigaras Emblicorum ꝯpetas confortat stomachum. et ꝓhibent corruptionem ab eo. fortificāt stomachū et augent appetitum cibi. et incitant coitū et abscindunt sputum et vomitum. et sedat sitim: et augent opationem sensus. Mirabolani emblici bellirici et kebuli mixti cū oleo amigdalarum dulcium et cum melle tingunt capillos colore nigro. Johānes Mesue. Mirabolani emblici educūt solutione flegma. et sunt ex rebus valde cōfortantibus cerebrum et nervos. et augent intellectum. et confortant cor. et conferūt tremori eius. et mūdificāt stomachum a putrefactione et confortant ip̄m. et sedāt fervorem in eo. et auferunt sitim. et addūt in appetitum et sedant vomitum.

Ca. clxix.

Endiuia. Auicēna Endiuia ꝙ. alia est ortulana et alia siluestris. de siluestri in sequenti ca. tractabit. Et quedam habet lata folia quedam stricta ambe vincunt lactucam in apiendo. Ysaac in diebus ꝑticularib⁹. Endiuia domestica ⁊ siluestris est. quaꝝ domestica diuerse vtutis est. hꝫ em̄ amaritudinē pōticitatem ⁊ insipiditatem. Que iteꝝ in duas diuiditur ptes. Est em̄ endiuia hyemalis ⁊ estiualis. Hiemalis est insipida propter amaritudinis ⁊ ponticitatis paucitateꝫ. Et etiam insipiditas est ꝑter tpis frigiditatem. frigida q̄dem est in fine secundi gradus. Quidam aūt illam dicūt esse humidam q̄d sensu nō ptꝫ. q͛ siccitas ei⁹ palam est ꝑter amaritudinē sui atꝫ pōticitatem. fm medicinā est vtilis. Estiue āt est amaritudo maior ſꝫ frigiditas mīor. Est em̄ fri. in g͂. pmo. sic. in scdi medio. Cōstātin⁹ in li. g͂duū. Endiuia de amaritudīe ⁊ pōticitate ꝯposita. et sic. est in. ij. g͂du.

Operationes.

A Idem. Stomachū ꝯfortat. opilationem aperit. Succus eius coctus ⁊ despumatus cū oxizuccaro bibit⁹. humores expellit putridos ⁊ diuturnas febres curat Cataplasmate inde facto. calor epatis ⁊ stomachi mitigat. Cū polline ordei ⁊ ol'o roseo mixtus apostemata calida maxime si in oculis fuerint sanat Artericos de calore mitigat. Ysaac vbi sup. Endiuia sanguinem generat peiorem. Vñ gal. Lactuca siue endiuia que maioris est amaritudinis ipa deteriorem sanguinem facit. Estiua tamen fm medicinam est mediocris. que plus est aperitiua. maxime cōstipationis epatis. Que si elixa detur cū obsomogaro ⁊ oleo min⁹ erit nocibilis. Si vero cum aceto stomachū cōfortat ⁊ ventrem ꝯstipat. Succ⁹ ei⁹ coct⁹ ac despumatus cū oxizuccaro bibit⁹ ꝯstipatōēꝫ apit. Hūores putrefactos mundificat. ⁊ diu febricitantib⁹ ꝯueniēs fit. Sera. auc. Gal. Endiuie virtus est sicut vtus lactuce.

Ca.clxx.

Endiuia siluestris. Dias. Endiuia siluestris est vna spēs q̄ vocat̄ ser ralia: eo φ tirsum habet in moduȝ serre. Et in sapore siluestris est stipticitas cum amaritudine.

Operationes.

A Idem Omniū vtus est stiptica ꝛ eu stomaca. Uentrem abstinet. cocta cū aceto ꝛ maxime siluestris. Uexatū stomachū ꝯfirmat. B Et estuatiōes stomachi mitigat. sola cū polenta posita cardiacis blandit̄. In tūore oculoꝝ subuenit. C Fo. vo eius īposita ꝛ cathaplasmata ꝑcussum scorpiōis mitigat. polētis addita ꝛ īposita ignē sacꝝ ꝯpescit. mixta cū aceto ꝛ cerusa oībus reb⁹ cal. opitulat̄. D Isaac. Endiuia sil. q̄ fri. est ī initio ꝑmi ḡdus ꝛ sic. in fine eiusdē. hȝ stipticitatē sto. ꝯfortantē. q̄ si māducet̄ aut succ⁹ ei⁹ potet̄ morsui scorꝑ. ꝑdest. ꝛ cataplasmā sil'r operat̄ E Radix ei⁹ si potat̄. ꝯ venenū auxiliat̄. cū mirta vo mixta ꝛ īmissa ꝓuōt mēstrua. F Aui. de virib⁹ corð ait φ ꝯfortat cor.

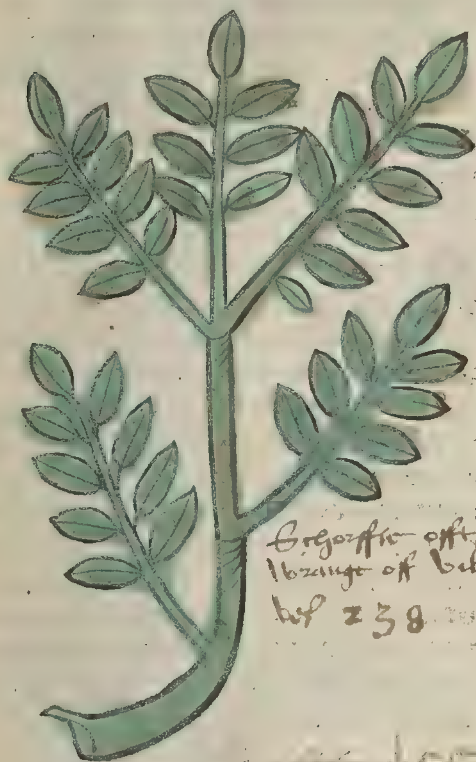
Ca.clxxi.

Elitropium. Pli. ca. de elitropio. Elitropium. primo nomē accepit ex eo φ estiuo solstitio floreat. et φ solis motibus folia circumacta cōuertat Unū ꝛ a latinis sollequia nuncupat̄ Nam ꝛ oriente sole flores suos apit. ꝛ se iterum recludit cum sol occubuerit ipa est q̄ latini intubam ac verucariaȝ vocāt. ex eo φ extinguat verucas ex aqua potata vel cathaplasmatis vice imposita verucas abstergit. Dyas. caꝑ. de elitropio duo facit caꝑ. de primo sic. elitropium. maius multi scorpioron dicunt eo φ flores similes sunt figure scorpij. folia habȝ ozimo similia ꝛ asperiora ꝛ nigriora: ꝛ hastas ex vna radice quinqȝ aut sex cum ramulis q̄ plurimis. in quibus flores sunt coloris albi ꝛ subpurpurei ꝛ subcitrini sicut cauda scorpij: Aliud caplm de elitropio dicit: Elitropiū min⁹ nascit̄ locis cultis ꝛ in ꝑtis. ꝛ simile supradicto semen rotundū habȝ pendens.

Operationes.

A Diascorides. Huius herbe manipulus vnus elixus ꝛ bibitus flegma ꝛ colerā deponit. Cum viuo bibitus ictibus scorpionum occurrit Cathaplasmatibus adhibitus eadē facere potest. B Multi etiam radicem eius collo suspendunt. contra vim scorpionū. seminis eius ḡna quatuor cum vino bibita ante accessionē quartanarijs maximum ī medium est. tercianarijs vero tria grana vtiliter dantur C Folia eius in cathaplasmatibus adhibita tumores spargunt. mirmiceas corporis limpidant; sicca vero folia eius imposita podagricis maximum prestāt effectum. Trita ꝛ matrici supposita menstruis imperāt. Aborsum faciunt D Eliotropij minoris herba cū eius semine decocta. ꝛ cum nitro ꝛ ysopo ꝛ cardamomo bibita rotundos ꝛ latos lumbricos exclu

dit. clauos imposita cum sale tollit maxime si fuerit elixa 7 imposita.

Ca. clxxij.

Epithimum. Johannes mesue. ca. de epithimo. Epithimũ nascitur simile, vt cuscute. Plante autē qui bus superexcrescit sunt alkal 7 albasce. et quedam species origani. Eius aũt aliud est cretense. aliud siricum. Melius est q̃d est cretense acuti odoris. 7 quod nascitur in siria est post illud. sed est melius rufum 7 melius est adhuc quod est completum ponderosius. Et melior pars eius sunt extremitates grosse q̃ sunt sicut flores. subcitrinum autem 7 pallidum est minꝰ bonũ. ca. complexionis est 7 sic. in. ij. Et est compositum ex partibus igneis a quibꝰ inest ei acuitas. 7 ex terris subtilibus a quibus inest ei stipticitas pauca. Et ip̃m quidē est subtiliatiuum. resolutiuũ. aperitiuum opilationum. 7 confortatiuũ viscerum. facit sitim 7 generat estiuationem in corporibus calidis. 7 est ex debiliter 7 tarde soluentibus. propter quod ꝓhibendum est sub dominio caliditatis 7 siccitatis positis. Cõfortatur autem operatõ ip̃ius in multitudine quãtitatis ip̃ius. 7 ĩ associatione rei cum eo magnificantis effectum eiꝰ sicut sunt mirabolani indi 7 nigri. aut ellebori nigri. quantitas parua. Aqua ãt mellis cum pauco sale. Aut aqua decoctionis passulaꝝ cum sale similiter aut aqua lactis ex capris sumpti vigorat operationē eius Sal gemma vero aut sal indi aut sal napti sunt ex ĩ bus que sibi addita addũt virtuti ip̃ius. citam autem 7 facilem facit operationem eius. Si ei aliquid virtute acutũ miscetˀ sicut pip 7 pip longũ zinziber et similia. Et non pretermittas quin cadat in potibus eius oleum de amigdalis dulcibus in quo inuoluatur. 7 in decoctione ip̃ius passlle sine interioribus. q̃m addunt ei ad bõitatem leniendi quod timetur ex nitrositate ip̃ius. Et ne ignores q̃m epithimum de decoctione modicum sustinet quare oportet vt fiat illud scd̃m legem. Prerogatiuam autē habet super om̃ibus solutõe educentibus melãcoliã. educit em̃ eam facile sine molestia. Et cũ Jo. mesue concordãt om̃es alij doctores sicut Aui. Sera. Dyas. 7 Gal.

Operationes.

A Johannes mesue. Quidam dicunt epithimũ educit de flegmate aliquid.

B Et dixit Paulus ꝙ solutiõe educit humores adustos. 7 declinauit ab eo q̃d comprehendit vniuersitas. et ego non inueni quod fieret illud. potestas autē eius super humore melancolico. et egritudinibus eius magna est. 7 propriē ĩ egritudinibus capitis sicut est melancolia epilentia alguesgues 7 timor 7 vertigo. 7 dolor capitis quarum materia est melancolia.

C Valet etiam ad tremorem cordis. et sincopim. 7 egritudines melancolicas in eo 7 est medicina magna opilationi splenis. 7 egritudinibus in eo.

D Et cõfert egritudini ypocõdrioꝝ. 7 opilationi

renum: E Et frequens vsus potōis eius est medicina solennis cancro lepre 7 vlceribus nigris 7 soluit quartanam. D Dosis potio eius est in decoctione a.ʒ.v. vsqȝ ad.xx. 7 pulueris eius a.ʒ.iij. vsqȝ ad.vij. Illi āt q̄ sumunt ip̄m vitent acceptōoem eius in estate. F Pli. Epithimum hȝ v̄tutem purgādi flegma 7 melancoliam: 7 p se 7 cum adiūcto scȝ cū medicinis purgantibus melancoliā. G Cōtra q̄rtanam fiet decoctio in aq̄.℔.j. epithimi buliat 7 in tali aqua ponant.ʒ.ij. lapidis lazuli vel armenici 7 digesta materia det pacienti: multi em̄ liberantur. valet simiter talis decoctio pacientib⁹ emorroidas ex melācolico sanguine H Dyasco. Epithimū viride acceptū stōm vexat. et vomitum mouet. ventrē puocat 7 nauseā facit ac educit flegma 7 colerā. 7 maxime nigrā. dat ad purgandū toracē cū melle et yrisillirica more electuarij accipit alterius āt thimi flos alb⁹ ē atȝ asp. sȝ ābo eq̄lem h̄nt v̄tutē: Nā p os purgant fleg̃ 7 p ventrē colerā nigrā dat in q̄bus p̄cordia p̄focant 7 epaticis 7 suspiriosis:

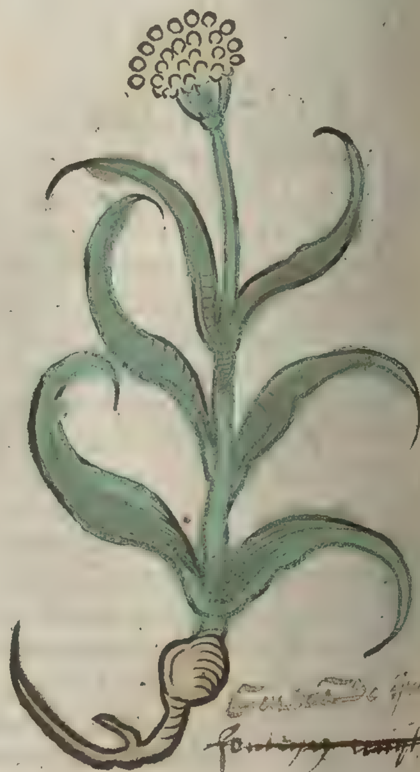
Ca. clxxiij.

Epimedium. Plīn. Epimediū siue vt latini vinectam dicūt s̄m dyas. in proprio caplo. hastam habȝ nō maiorem edere similem: 7 folia.x. aut.xij. carens flore 7 semine. Radix est illi tenera nigra cum odore graui 7 gustu fatuo nascitur in locis humidis:

Operationes.

A Dyas. Folia eius trita cū oleo et imposita mām as crescere non admittunt: B Folia eius 7 radix cum vino bibita post purgationem mēstruoꝝ.ʒ.v. generare nō sinit si.v. aut.vj. dieb⁹ bibita fuerit. C Epimedia s̄m dyas: caplo quod incipit mespila. est inquit 7 illa que ī hyspania nascitur quam multi epimelidam vocant. semen rotundum habens: hoc captū est ad comedendum. 7 est stipticum. 7 tarde maturescit similis sorbo. et nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam: D Isidorus vocat eam pomelido de qua lege caplm mespilum de.m.

Ca. clxxiiii.

Effemereon est apud dyascoridem caplo. Effemereon quē multi yri ni agrestem vocant folia ⁊ hastas similia lilio hꝫ: ſꝫ tenera et flores albos et minores: ⁊ semē molle. radix est ei gſſa vt digitus. Uirtus est illi stiptica. et odoris boni. nascit̄ in locis vmbrosis ⁊ in siluis.

Operationes.

A Dyas. Radix ei⁹ decocta in ore ꝛten ta dolorem dentiū mitigat B Folia vo eius in vino decocta ⁊ cathaplasmati bus imposita. tūores ⁊ duricies spargūt.

Ca. clxxv.

Ebulus. Sciendū q actis ē sambu cus. Cameactis dr̄ ebul⁹ ⁊ sunt plā te oībus note. Uñ vsus Sābucus est actis ſꝫ ebul⁹ est cameactis. De sambu co tractabit̄ in ca. sambuc⁹ de s. Sera. li. aggre. ca. cameactis. Cameacti duo sunt spēs q̄ꝛ vna grece dr̄ actis in latino sam bucus. ⁊ scḋa nōinat̄ in greco cameactis: ⁊ eius est intentio terrenus actis: et in lati no dr̄ ebulus. virtus eius est que desiccat ⁊ incarnat ⁊ r̄soluit resolutōe tpata. Pli. ca. Cameacti. Eius due sunt species. eaꝛ vna assimilatur arboribus hn̄tibus rāos similes cannis rotūdis. quoꝛ color est ad albedinem. ⁊ sunt longa. ⁊ sunt in eis qua tuor folia aut qnqꝫ porrecta super ramos quoslibet ⁊ similia folijs nucis. mīora tn̄ eis. hn̄tia grauem odorem: ⁊ in summita tibus ramoꝛ sunt flores albi ⁊ gna simlia gnis viridibus vel lentisci quoꝛ color de clinat ad purpureitatē cū nigredīe. ⁊ sunt velut in racemis. ⁊ hn̄t multā hūiditatē odorē lini ⁊ ista dr̄ actis. Alia vero spēs q̄ dr̄ cameactis est mīor pma. hꝫ ramos ma gis ptinētes herbe. q̄dratos in qbus sunt multi nodi: ⁊ folia inuicē distātia ⁊ singu lis nodis similia folijs amigdalis in sum mitatibus suis. nisi qꝛ hn̄t venas. et sunt longiora eis hn̄tia grauē odorē: ⁊ in sum mitatibus ramoꝛ sunt capitella simlia co ronis sup̄dicte spēi. ⁊ semē ⁊ flos similiter ⁊ hꝫ ramos lōgos gſſitudinē digiti hn̄tes

Operationes.

A Uirtus cameacti est stiptica: q̄ acce pta hūorem a q̄sum vētris depōit. ⁊ caco stomatica est: folia ipius elixa: et sumpta sicut olus ventrem molliūt. et maxīe cole ram deponūt: haste illi⁹ tenere elixe. et co meste oīa similiter facere pn̄t. B Radix ipa elixa ydropicis eximiū r̄medi um est: Morsibus vipe imposita ⁊ bibita occurrit: C Cocta in aqua et fomēto adhibita duricies matricis soluit. Semē eius cū vino bibitū oīa similiter facere nouit. D Cū oleo inunctū capillos nigrescit: Folia eius viridia tūores spar gunt. polēta mixta ꝯbustionib⁹ imposita ꝓsolant. Morsibus caninis impōita me dentur Uulneribus paracolesim faciunt Sinus vulneꝛ ad sanitatē ꝓducūt: ydro picis ⁊ surdis fomento adhibita ꝓsolant E Supfluos sonos auriū in naribus infusum ꝯpescit similiter ⁊ vmes occidit: F Scabies ⁊ prurigies tepidum fomē to adhibitum prohibet: Morsibus vene natis occurrit. Lac coagulatum soluit.

G Tussim antiq̄ ꝯpescit. sed r̄centem auget. Ortonoicis calidū ꝓdest. Reuma gule gargarismo ꝓhibet. H Squinā ticis singularē p̄stat effectum. Uuule pendenti subuenit. dolorem dentiū tenta in ore mitigat. I Actis dicit̄ sambuc⁹ Cameactis ebulus desiccatiue v̄tutis sūt et glutinatorie et dyaforetice. tene᷑ ebuli cū folijs triiū et cū vīo potui datū calculosis ꝓdest. radix eius in aqua cocta ad tercianā vз. et bibita spleneticos mire iuuat.

Ca. clxxvj.

Eruca. Platearius. Eruce due sunt species Domestica videlicet et siluestris. et ambe sunt oībus note. Eruca. ca. est et hu. in. ij. gradu. Domestica minoris est efficatie q̄ siluestris. Usui medicine ꝯpetunt semina scd̄o folia. Uirtutem habent cōsumendi et coitū excitandi. Ysi. Eruca dr̄ q̄si vrtica eo q̄ ignee sit v̄tutis. et in cibo sepe sumpta. veneris incendium mouet. Hui⁹ sp̄es sunt due. q̄rū altera visualis. altera agrestis acrioris virtutis. Utraq̄ tamen vsum veneris commouet. Pli. ca. de eruca. Ex ea est domestica et siluestris et misce᷑ in condimentis in quibus carnes et pisces intingunt̄. tanta suauitas ei est vt greci euzonomia appellauerint. et tamen euzomum vocari r̄peri in q̄ pluribus locis.

Operationes.

A Platearius. Eruca habet virtutem consumendi. et coitum ad incitandū. ad stranguiriam et dissuriaз et paralisim valet decocta cum carnibus. Contra p̄dcās puluis seminis eius cum cepe decoquat̄. et detur herba ip̄a decocta in vino et renibus cathaplasmata libidinem excitat. B Pectini imposita vrinam ꝓuocat. Puluis seminis eius cum melle et conficitur qui cathaplasmatus r̄nibus libidinē incitat. C Gal. de cibis. est ca. et hu. in. ij. gradu. Et ip̄a quidem generat sperma. et generat ventositatem. et ideo facit erectioneз virge. D Et dicit Galie. eodem li. cap̄. de eruca ꝑm trāslationem grecā calefacit potenter hoc olus vt neq̄ solū comedere ip̄m facile si nō mixtū cum folijs lactuce. sз et sp̄ma generare creditū est. et impet⁹ ad coitū excitat. Doloratiuū āt capitis est et magis si qs ip̄m solū comedat. E Sз idem in. vj. de sim. medicina ca. de agno casto dicit. q̄ est ca. et sic. ꝯplexiōis F Nā dicit q̄ agn⁹ castus nō est generatiu⁹ sp̄ūs vaporosi sicut eruca. q̄r augmētaret ipetū coit⁹ sicut eruca. sз ꝓpriū ē eruce hr̄e vim ī calefaciēdo et exsiccādo. nō tn̄ agno casto sil'is est paulo nāq̄ deficit in ābobus. Nā calefactiua quidem et siccatiua ē eruca differt āt ī ꝑmixtione q̄litatis et v̄tutis G Sera. auc. gal. Eruca gn̄at sp̄ma et excitat libidinē et generat v̄tositatē. et iō facit erectionē v̄ge. et si ꝯmedit̄ sola īducit dolorē capitis q̄re opз vt cōedat̄ cū ea lactuca endiuia vel portulaca. et ip̄a ꝓuōt vrinā et laxat v̄trē. et siluestris ē fortior q̄ sit dōestica. H Et iō au. abēme. succ⁹ eruce r̄cēs q̄n admīstrat̄ cū felle bouino laxat ventrē et ꝯfortat digestiā. et lit̄ cū eis s̄ cica. vlceꝝ et delз eas

J Dyas. cap. de eruca. Eruca multum comesta ventrem stimulat. Semen eius om̄ia illa facere potest: nā diureticū est et calefactoriū. Carnes fuare a putredine pōt lacti aut aceto mixtū ꝛ trociscis inde factis. Eruce agrestis semie multi ꝓ sinapi vtūt. vt⁹ ē ei diuretica ꝛ viscidior vtra q̄ tū vt aiūt veteres ꝯmouȝ act⁹ venereos

Ca. clxxvij.

Enula campana. Ysidorus Enula herba est q̄ rustici alnam vocant. radice aromatica. odoris summi cum levi acrimonia. Sera. li. aggre. cap. rasin auct. dyas. Rasin. i. enula. nōiant eā quidem zinziber. et habet folia similia folijs plāte q̄ dr̄ flomos. nisi quia sunt asperiora ꝛ longiora eis ꝛ habȝ stipitem magnum. ꝛ folia eius non elevant̄ a terra. sȝ extenduntur sup faciem terre. ꝛ habet radicem magnā boni odoris. cuius sapor habet acuitatem ꝛ est rubei coloris. Jnvenitur autem plāta q̄ orit̄ sicut yreos. et est sicut serpentaria ꝛ nascit̄ in locis mōtuosis ꝛ humidis ꝛ in ortis. Evellitur aūt radix enule in tēpe estivo. ꝛ desiccat̄. ꝛ est illō quod ex eo administrat̄. Et est in babilonia alia species enule. ꝛ est planta habēs ramulos longitudine vnius brachij. qui extendunt̄ sup terram sicut serpillum ꝛ hȝ folia similia folijs lenticule. n. si quia sunt longiora ꝛ plurima sup ramos ipos. ꝛ hȝ radices parvas citrinas quarꝫ grossitudo est sicut digitus medius. ꝛ subtilior pars radicis est subtilior superiori parte eius. ꝛ super ipa est cortex niger. nascitur vero in locis maritimis. virtus est ei ca. ꝛ hu. et est in ea caliditas sup̄flua indigesta. Dyasco. cap. de ellenio. s̄m translationē nostram. Ellenium multi simphitū vocant. Alij vero batum. Alij vero flomū. Latini vero enulam vocāt folia hȝ floma similia angusta et mollia ꝛ oblonga non crescentia in altū. ꝛ sup terrā late distendunt̄ Radix est illi ingens ꝛ odorabilis et rufa ꝛ viscida gustu non suavis. frutex est similis lilio. tirsum habet album Jn cui⁹ summo flos est aurosus. ꝛ mōtuosis ꝛ vmbrosis nāscit̄ locis ꝛ humidis ꝛ in ortis. Gal. vij. sim. far. cap. ellenium sive timmalliū sive enula campana. Hec planta et radix maxime vtilis est ad statim in primo aggressu calefacientium. Et ideo dicendū ē non certitudinaliter. ca. ꝛ siccā sicut nigꝛ piper ꝛ album. imo cum humiditate sup̄flua. Platearius. Enula campana ca. est in fine tercij gradus ꝛ hu. in p̄mo. Enule radix magis cōpetit medicine q̄ folia. et viridis q̄ sicca.

Operationes.

A Sera. Virtus eius est que adiuvat ad execrandum g̃ssos hūores et viscosos a pectore ꝛ pulmōe. ꝛ calefacit mēbra eg egritudine fri. sicut sciatica emigranea. ꝛ cōfert fluxibilitati mēbroꝝ q̄ fit ab hūiditate. B Et qñ bibit̄ decoctio ei⁹ ꝓvōt vrinā ꝛ mēstrua. ꝛ ꝯfert coartatōi ani. et attritiōi nervoꝝ ꝛ tūorib⁹ ꝛ morsib⁹ venenosis ꝓpter sui ca. fo. vo ei⁹ qñ coquūt̄ cū vīo ꝛ fit iñ emplm̄ ꝯfert sciatice. C Et qñ radix ei⁹ ꝯficit̄ cū rob ē bō sto. ꝛ q̄ ꝯficiunt eam desiccāt pri⁹. deiñ infundunt in aqua ꝛ terunt ꝛ ponunt in rob ꝛ reponūt. D Humay ex vbo Ypoc. Enula aufert

iram ꝛ tristiciam ꝛ fortificat os stomachi ꝛ mundificat pectus ꝛ ꝓuocat supfluitates q̄ sunt in venis p vrinā ꝛ menstrua. et ꝑpe vinū q̄d fit cum ea. E ¶ Gal. Ellenium. i. enula campana miscet̄ cū electuarijs q̄ fiunt ad educendū viscosos ꝛ g̃ssos hu. exn̄tes in torace ꝛ pulmone. ꝛ calefaciunt eas ꝑticlas q̄ frigidis ꝛ diuturnis passionibus molestant̄. sicut sunt q̄dam sciatice ꝛ emigranee. ꝛ cōtinue passiones articuloꝝ ꝑpter frigiditatē F ¶ Dyas. Ellenium est v̄tutis feruentis ꝛ mictual. Radix ei⁹ estate fossa siccat̄. A q̄ elixature ei⁹ vrinā ꝓuocat. menstruis impat solutōe. G ¶ Radix ei⁹ ꝯtusa addito melle vt electuariū tussim sedat. ꝛ ortonoicis curat. morsib⁹ venenatis occurrit ꝛ medet̄. folia vo ei⁹ tūsa ꝛ cataplasmatib⁹ adhibita sciaticos sanat. H ¶ Fo. ex vīo cocta ꝛ renibus iposita coxiosos emēdāt Multi vero eadē folia sicca sale addito. ꝛ dulcore procurāt cibū ꝓ stomachi salubritate. q̄ q̄dē cū sale siccāda sunt. vt ex caparo cibi fieri solet. I ¶ Succ⁹ ei⁹ cū ruta tussietibus ꝓdest. vrinā q̄ȝ ꝛ mēstrua ꝛ ꝑtū expellit.

¶ Ca. clxxviij.

Esula. Jo. Mesue. Esula est ex speciebus lacticiniaꝝ ꝛ est solutiuum rusticoꝝ. Et est eius aliud nigꝝ habens radices rotūdas et g̃ssas spissi corticis ꝛ densi pōderosi. Et aliud est ꝑuū hn̄s radices subtiles tenuiū corticū. Electio magnū ē malū scindēs viscera. ꝑuū vo est illud q̄d eligit̄. ꝛ melior ps plante eius est cortex radicis ip̄ius. ꝛ lac eius est acutius ꝛ fortius. ꝛ melior radix eius est hn̄s ꝓpetates q̄nq̄ȝ. s. cuius cortex est subtilior ꝛ lenior facile frāgibilis. ꝛ est hn̄s de rubedine aliq̄d sicut cassia ꝑpe sup q̄ p̄terijt medietas anni. Recens vo mensis sui est mala. nigra vo ꝑnitiosa ꝛ orta in locis termaꝝ similiter. ꝛ meli⁹ t̄ps collectōnis radicis eius est p̄ncipiū veris. et lactis eius finis ip̄ius. est ca. ꝯplexiōis ꝛ sic. in p̄ncipio tercij. ꝛ lac ei⁹ est calidi⁹. ꝛ est ꝯpositū ex sba ignea acuta ꝛ subtili. ꝛ ex substātia terrea stiptica. et est incisiuū ꝛ subtiliatiuū. et exsiccatiuū materieꝝ submersaꝝ. liq̄factiuū disruptiuū orifitioꝝ venaꝝ. Rectificatio. Nocȝ cordi epati ac stomacho ꝛ disrumpit venas. et excoriat viscera. et derelinq̄t inflām̄atōes facientes cadere in febres ꝛ emendat̄ p̄mum nocumentum q̄d ex eo timetur. peruiscendo aliqua ex medicinis cordialibus ꝛ stomaticis ꝛ epaticis cū eo Et secundū ꝛ tercium corrigitur acquirē do ei bonitatem cum rebus conglutinatiuis ꝛ codunantibus confortātibus sicut est dragātuȝ ꝛ gummi. ꝛ bdelliū. ꝛ muscilago psillij. ꝛ succus portulace ꝛ similia. Et quartum nocumētum tollitur permiscendo ei ex rebus infrigidantibus ꝛ extinguentibus aliquas ex his facientib⁹ apōme est vt infundatur in succo altaraxacō. aut in succo endiuie ꝛ pauco aceto. ꝛ si fuerit acetum decoctionis aut infusionis citoniorum erit meli⁹. mirra quoq̄ȝ sigillat ei bonitates notas et absinthium similiter ꝛ aloe Et dixit Jude⁹ infundat̄ i lacte dulci aut acetoso ꝛ i eo r̄moueat̄ lac mltociēs ꝛ exsiccet̄. reprimit̄ enim sua malitia.

Et dicit Rufus: Si solutio per eum supat laboriosa sedeat in aqua frigida solutus (mihi enim videtur verbum incõueniens) circumdans enim frigidum includit et coadunat virtutem medicine et corroborat eam necnon et materias et vias impulsionum repellit sicut te scire fecimus. Succurrendum enim tunc sicut diximus in canõe.

Operationes.

A Johãnes Mesue. Solutõne educit flegma vehementer et aquam citrinam et humores melancolicos et materias a iuncturis. et confert dolori earum. B Est ex medicinis magnis ydropisis. Uerum nocet stomacho et epati et desiccat corpus vtentis ipso. et consumit sperma. C Et lac eius facit hoc vehementius. et facit cadere in febres. Dosis corticis radicis eius est a kyrat. ij. vsque ad. iij. et eius lactis a kirat. j. vsque ad iij. D Sed sciendũ quod esula oritur in locis calidis et siccis cuius magnam copiam vidi sardinie et tunisij. et similatur multum herbe dicte lunarie: nisi quia esula lactescit. lunaria vero non Unde versus. Esula lactescit sine lacte lunaria crescit E Dyas. ʒ. ij. radicis eius accepte coleram et flegma deponũt. Succus eius obulo vno acceptus aut cocliarium vnũ omnia similiter facere potest: F Cõfectio pillularum conferentiũ ad ydropisim. Accipiuntur eius prepati ptes. iij. mirabolanorum citrinorum ptes quatuor aloes. ptes. v. confice cum succo feniculi aut absinthij aut endiuie. Et est dosis earum a. ʒ. j. ß. vsque ad. iij. et quidam ex lacte eius et farina oblatas faciunt et soluũt cum eis. et quidam faciunt cum aneto et zuccaro et lacte ipsius. et quidam cum carne citoniorum et mastice et lacte eius. et faciunt solutiuũ bonum. G Sera. auct. dyasco. Si de radice eius accipiatur. ʒ. j. et bibatur cũ mellicrato laxat ventrem. et pondus duorum onolosat foliorum eius idem facit. et semen eius si de eo accipiatur laxat coleram et flegma. et si sumatur ex lacte eius. ʒ. j. idem facit. H Et idem auct. Aben mesuay. Scebran proprietas est sicut mezereon. Si autem quis vult illum accipe prepat ipm sicut preparatur mezereon. nisi quod loco absinthij ponantur rose et dragantũ. et bibat ipm cum aqua mellis aut cũ rob aut cum decoctõe mellis. aut cum olere iameno. et dosis eius est ab vno kirat vsque ad. ij. I Paulus. Scebran. i. esula laxat aquam citrinam quando bibitur cum sauich. K Et idem auct. Aben mesuay. Laxat melancoliam et flegma. L Et idem fm li. quendam venenosorum. Id quod de ipo accidit est põdus. ʒ. ij. et abscindit fluxum qui accidit ab eo sedere in aqua frigida. et proijcere ipsum super caput eius. M Et idem auct. Habix. Scebran est ca. in. iij. gradu. et sic. in principio secũdi N Notandum est quod in lacte esule non est aliqua bonitas imo nocet ei qui accipit ipsum. et medici viatores occidunt cũ eo multos propter ignorantiam ipsorum. et est maior et minor vt figura hic ostendit. et illud quod maior operatur. illud etiam minor facere potest.

Euforbium

Ca.clxxix.

Euforbium est gūmi notū. ⁊ videt sonare apd grecos bonū formidari. Nā dicunt euforuion. et fouon grece qd est timor ⁊ eu. i. bonū qī bonū sit ipm timē. ꝑter sui violentiā. Dyas. ca. de euforbio ꝑm trāslatōem nr̄am. Euforbiū arbor est simil' ferule albe. Nascit in mauritania Cerasiensi. q̄ arbor plurimū lacrimum facit viscidū valde. quē lacrimū mlti colligunt sic. ꝑ viscitudine ꝑmo arbori pellem veruecinā illigāt: ⁊ sic de lōge hastilibus iaculat in radice. et cū ꝑcussa fuerit radix vnū flumen statim ꝑfluet lacris ⁊ cū coagulatus fuerit sic eundē colligūt de pellibus subtractis. Est āt optimū q̄d est recens subalbidū ⁊ glutinosum ex lēto linguā vehemēter submordēs et calefaciens. Eius genera sunt duo. Unū q̄d colligitur subtractis pellibus q̄d melius est. alteꝝ q̄d cadit in terra ⁊c. Pli. Rex Juba inuenit herbam euforbiā medici sui tpis nōie. cuius rgis volumē extat. inuenit eā in mōte athlante. spectat folijs achātinis Uis eius tāta est vt succus ei⁹ e lōginquo recipiat. inciso trunco suscipit ventriclo edino locato hūor lactis videt effluē Sera. li. aggre. ca. aforbion. auct. dyas. aforbion est euforbiū. et est arbustū sile ferule in figura sua nascit in mauritania cerasiensi et in regione taber. est plenus multo gūmi acuto. Caueāt sibi hōies ab eo qui colligunt ipm gūmi ꝑter sui nimiā acuitatem. Et ideo accipiūt ventres animalium ⁊ lauant eos ⁊ alligāt stipiti ipius arboris. deinde pungunt arboris stipitem a longe stantes cum lācea. effundit nāq3 in ventribus exiens a stipite multū copiosum subito ac si funderet ex vase aliq̄ Jta q̄ aliqn̄ effundit in terram etiam ex eo subito ꝑter impetum sui exitus. Et egrediuntur de eo ex arbore due species. vna earum est similis sarcocolle in q̄ntitate oro bi et est in frusta. ⁊ alia assimilat feci. Adulteratur autem cū sarcocolla: et ex gūmi arabico sibi admixtis. Melius ex eo ē clarum acutum. Experimentum autem eius per gustum est difficile qm̄ ipsum mordicat linguam subito cum violentia multa ⁊ durat mordicatio eius diu: Et propter hoc omne quod gustatur ex eo postea videtur bonū: primus autem ad cuius cognitionem peruenit hec medicina fuit lineas rexlioy. Et idem auct. gal'. vj. sim. far. ca. de euforbio. vtus eius est subtilis acuta sicut virtus aliaꝝ gūmaꝝ similium.

Operationes.

A Sera: auct. Dyas. Hoc gūmi qn̄ fit cohol cum eo. habet virtutem abstergendi aquā q̄ est in oculo. nisi quia eius mordicatio durat tota die. ⁊ ꝑpter hoc miscetur cum aliq̄bus potionibus que fiunt cū spēbus ⁊ bibit ⁊ confert sciaticis. B Et ipm excoriat ossa in vno die. ⁊ separat ab eis fragmenta eoꝝ. Oportet āt vt premumat caro circūstans ossi cū ceroto aliquo vel cum pannis lineis. et ipm habet virtutem laxandi et calefaciendi hūores aquosos sicut sinapis C Et ideo cōfert laxatio ei⁹ ydropicis. ⁊ colice: ⁊ alijs frigidis egritudinibus similibus istis. s3 ipm acuit coleram ⁊ inducit sitim nimiā quia desiccat Oportet aūt vt admisceat ei semen petrosilini aut anisi. D Et dicunt quida3 qn̄ aliquod animal remorderit aliquem scindatur cutis capitis ei⁹ ⁊ ponatur in illa scissura. ex hoc gūmi trito non nocet ei venenū. ⁊ pondus. ʒ. iij. ex eo occidit qm̄ vulnerat stomachum et intestina: E Et idem auctori. Alcauzi Stringit orificiū matricis multū: adeo q̄ ꝑhibet exire fetum. F Et idem auc. aben mesuay. Propetas ei⁹ est laxare flegma viscosu3 q̄d est in lūbis ⁊ in intestinis nisi q2 infert anxietatē ⁊ desiccatōem adustionem ⁊ tenasmonē. Et rectificatō est q̄ non terat multū: ⁊ misceat cū bdellio aut cum succo liq̄ricie aut cū spēbus aliq̄bus sicut ē spica ⁊ cinamomū ⁊ cassia lignea. ⁊ liniatur cū oleo ro. ⁊ oleo amigdalino: Et melius ex eo est claꝝ nouū q̄d trāsierit ab vno anno vsq3 ad tres: Et color eius ē citrin⁹ calidi odoris amaꝝ acutū. Et dosis eius est a duobus kyrat vsq3 ad tres.

G ❡ Jo. mesue. Solutōe educit flegma viscosum et grossum a locis ꝓfundis corporis mundificans iuncturas ꝛ vacuitatē ab hūoribus grossis difficilis eradicatōnis. nec est ei res similis ad hec. ꝛ est ex rebus mundificantibus neruos: ꝛ ꝯsumentibus hūiditates inbibitas in eis. dissoluitur in oleo keyri: ꝛ inungit̃ cū eo. et confert egritudinibus neruoꝝ frigidis. sicut est paralisis. stupor ꝛ tortura: ꝛ tremor. et spasmus. ꝛ est mirabilis res ad id. ❡ H Et sumptum in potu fm nodos emendationis est medicina magna doloribus nodosis. qui vadunt ꝛ veniunt ꝑ iuncturas ꝛ est ex rebus que faciunt sternutationem cum fortitudine. I ❡ Conseruat̃ antē quadrienio. Recens autem anni sui est ꝑnitiosum. Hij autem qui sumūt ipm timeant frigus. Cōseruat̃ aūt ne cito senescat in milio vel fabis vel lentibus K ❡ Et dixit dyas. aureus vnᵘ ex eo interficit. Dosis eius est a kirat. j. vsqꝫ ad. iij.

❡ Ca. clxxx.

Faba. Ysidorus Faba dr̃ a vescendo q̄si faga. Fagenamqꝫ dr̃ grece comedere. Primū aūt hōines hoc legumine vsi sunt. Palladius li. ij. Faba si bis sarculet̃ ꝑficiet multum fructum et maximū reddituram. vt ad mensurā modij complendi. Idem. li. vij. Mense Junio faba vellenda est luna minuente an̄ lucem sane ꝛ an̄q̄ luna ꝑcedat Excussa ꝛ refrigerata ponat̃. sicqꝫ gurguliones infestos non pacietur. Idem li. xij: In principio mensis nouēbris faba spargenda est. que pinguissimū vel stercoratū desiderat locum. vel vallem q̄ succus veniens a summitate fecundet. Primo serit̃ deinde ꝓscindit̃. ꝛ tūc sulcat̃. Idem in li. xiij: In mense decēbri faba circa. vij. idus potest seri Nam post exactā brumā male seminatur. Auicenna Fabe proxime sunt equalitati sed plus decliues sunt ad frigiditatem ꝛ siccitatem. in ipsis est humiditas superflua. proprieqꝫ in viridibus. q̄ fri. ꝛ hu. iudicantur. Nabatie quidem vehemētius stiptice sunt. et egipciace humidiores ac miōris nutrimēti. Virides sunt plurime supfluitatis. ac tarde digestōis. ac multe inflationis. Fabarum meliores sunt grosse ꝛ albe. que non a gurguliōibᵘ pforantur. Deteriores autē eaꝝ sunt rēcentes. Gal. vij. sim. far. cap. de faba fm trāslationem grecā. ca. Tyamus: i. faba fm vtramqꝫ ꝑpe mediam cōplexionem est in exsiccando ꝛ infrigidando. ꝑticipat autē q̄ndā parūꝑ abstersiua v̄tute. caro eiᵘ sic ꝛ cortex stipticus.

❡ Operationes.

A ❡ Dyas. ca. de faba fm translationem grecā. Faba nr̃a sumpta inflatōes ꝓstat ꝛ indigestibilis est B ❡ Tussim medetur. ꝛ accepta dissinterijs ꝛ solutioni ventris singulare ꝓsidiū est. vomitibᵘ est vtilis. cui si aq̄. in cocta fuerit mutata inflationem stōacho nō facit. C ❡ Viridis cōmesta ventrē inflat. ꝛ cacostomaca est.

farine fabe cathaplasmatibus adhibita
cum polenta tūoribus ꝑcussure occurrit.
Id sola facere nouit tumorem mām̄aꝝ si
mili mō curat. lac mām̄illis nimis ꝓfluēs
imposita vt cathaplasma stringit: mixto
melle ꝛ farina fenugreci parotidibus pro
dest. Liuores corporis detergit B Cū
rosa ꝛ thure masculo ꝛ albumine oui mix
to dolores oculoꝝ ꝯpescit. Dentibus con
quassata et frōti imposita tumores testiū
spargit. E Infantibus si imposita
fuerit testes ꝑpendere non sinit. Coriū ei⁹
coctum ꝛ cathaplasmati impositū macu
las albas emendat. In balneis fricatōne
adhibita capillos tenuescere facit. F
Fluxum sanguinis vulneꝝ stringit pulue
re ipo solo asperso. G Faba media
est inter fri. ꝛ ca. distemperantiam aliquid
pticipans ꝑiectorie virtutis ꝛ stiptice. q̄
re exterius posita sine molestia desiccat.
Podagricis igit̄ ꝛ arteticis ī aqua cocta
admixta adipe ouis recenti aut anserina
mitigat dolorem neruoꝝ. aut ꝯtractōnez
et vlcerationes cum oximelle fabe farina
cocta ꝛ supposita vt cathaplasma sanat.
H Nam ꝛ ad testiculos ꝛ mām̄illas est
optimū cataplasma amant em̄ loca hmōi
mediocriter infrigidari si sint inflāmata ma
xime qn̄ de lactis coagulatione paciunt̄
inflāmationem I Rabi moyses ca:
de faba. corrumpit mentem. Ysaac in die
tis particularibus: particula pma ca. de fabis
K Fabe in natura sua fri. in siccitate di
uerse sunt Comedunt̄ sicce et pfecte suis
tempibus. Comedunt̄ em̄ virides necdū
messionis sue cōpleto tempe virides fri.
sunt ꝛ humide pmo gradu L Nutri
mentum eoꝝ nimis generat humores cru
dos et grossos inflatiue ventositatem fa
ciunt in supioribus ventris. ꝑpter q̄d sto
macho valde nociue sunt M Sicce
vero suisqꝫ tpibus pfecte fri. sunt. ꝛ sic. in
primo gradu: non in laudabilem sangui
nem creant ordeo magis nutriūt acciden
taliter nō naturaliter duab⁹ de causis. vna
ꝑpter sue sbe ꝯ̄ssiciē ꝛ tarditatē solutionis
ex mēbris. subtilitate vo sbe ordei. ꝛ disso
lutione ex mēbris cita vn̄ minus nutrit.
N Secūda ꝑpter sui multitudinis vē
tositatem ꝛ ꝯ̄ssiciem ei⁹. vn̄ carnē inflat et
dilatat. ꝛ opatur in ea id q̄d frumentum
in farina. ꝑpter hoc in supiorib⁹ ventris
ventositatem plurimā ꝯ̄ssam gn̄at ꝛ infla
tiuam. ex q̄ fum⁹ incipit ascendē cerebro
nocēs. ꝛ somnia multa corrupta inducit.
O Cū igit̄ naturaliter hoc hn̄t fabe. non
eis aliq̄ coctōis mō pn̄t auferri. vn̄ Gal.
Fabe si nimiū coq̄nt̄ iflatōem ꝛ vētosita
tem suā sicut ordeo auferre neqm⁹. minue
re tn̄ possum⁹. P Experimēto āt ꝓbat̄ in
eis q̄ fabis vtentes assidue indigestionez
paciunt̄. ꝛ si sanissim⁹ sit fit idē. Omia āt
q̄ dixim⁹ eaꝝ insunt medulle tantūmō.

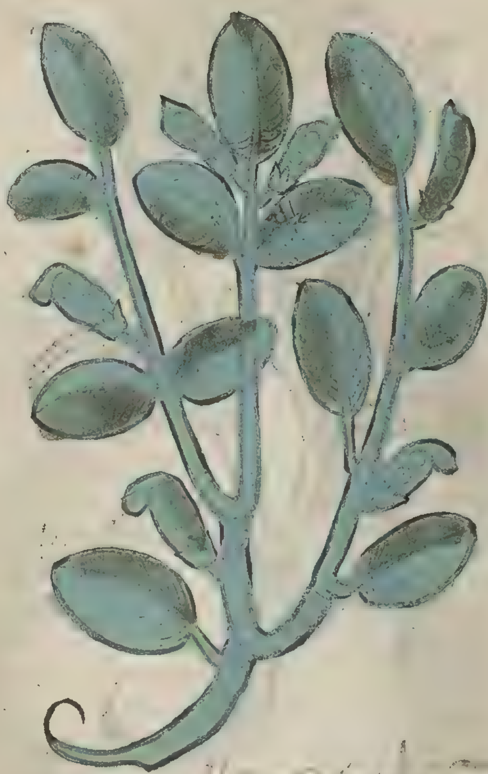
Ca. clxxxj.

Faba egipciaca. Dyasc. ca. de faba
egipciaca: Fabā egipciacā multi
pollēticō appellāt. ī egipto nascit̄
et in asia ꝛ in sicilia ꝛ in stagnis nascit̄ fo
lia hn̄s altitudinē ꝛ latitudinē hn̄tia. flo
rem ferens croceū: q̄ si multū floruerit per

duntur folia. flos ei⁹ est ī medio ipsi⁹ vbi est rotūditas quedam vbi silique ip̄e nascuntur. flores ipsi cinoria dicuntur ea ratione qua sterasulos dicuntur. quia hec ē illis consuetudo ex argilla faciunt steras ꝛ ibi includunt ip̄m semen. ꝛ sic ponūt vt nascatur. Radix est grossior q̄ canne. cocta ꝛ cruda mādu catur. que ꝛ collocassia appellatur. a quibusdam culcasia quod idem est. Et ideo ad eius inuestigationē quere in littera culcasia superius de c. Semen eius comeditur siccum ꝛ viride color niger est. ꝛ maior q̄ nostra faba. Galien⁹ libro secundo de alimentis. capit̄lo de faba egypciaca non est lupinus vt putauerunt aliqui. Nam facit Ibidem aliud capitulum de Lupinis. Sed apud auicennam libro secundo. de faba egypciaca q̄ et faba syriaca dicitur. Unde Auicenna vocat eam fabam syriam. quoniam de ipsa multum nascitur in siria. sed vera faba syria est faba greca. Sed faba egipciaca apud Johānem Serapio. Est pondus ponderās sumennet quatuor secundum arabes. ꝛ sunt obl'i. iiij. ꝛ sunt ḡna. xlviij.

Operationes.

A Auicenna Si fiat ex ea gargarism⁹ cum lacte ꝛ sale contra egritudines spiritualium confert. Et est cibus in egypto.
B Et solutione educit aquam citrinā ꝛ proprie semen eius et succus ipsius.
C Et prouocat vrinam. ꝛ generat sperma. et expellit coleram ꝛ aquositatem ei⁹ cum facilitate. Et potus ip̄ius fit ab vna tercia libre. vsq₃ ad. ij. tercias.

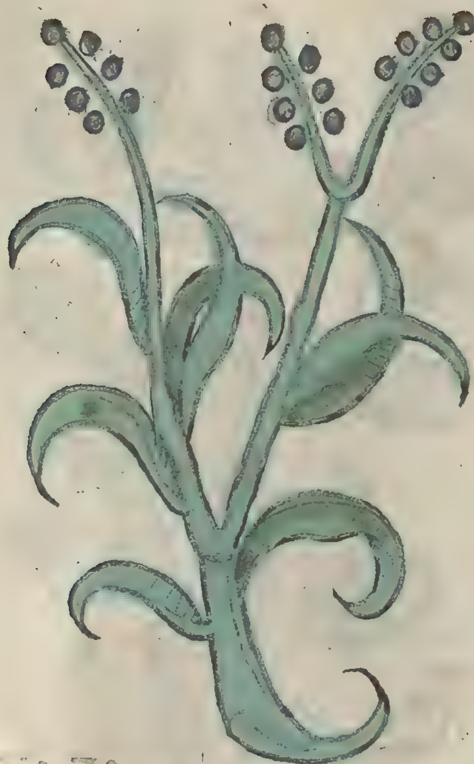

Ca. clxxxij.

Faba inuersa. Plinius Faba inuersa est herba cuius folia sunt sicut folia alkekengi. stipes eius longitudinis cubiti vnius aut duorum aut plus. semen eius viride tendens ad nigredinē magnitudinis fabe cōmunis. hn̄s quasi effigiem in medio sicut faseolus. et romani vocant eam fabariam.

Operationes.

A Fabaria siue faba inuersa in vino decocta ad testium tumores ac genitaliū ꝓficit. B Fomento etiā ex aceto decocto tumores maturat ꝛ aperit. Item liuoribus quoq₃ combustis medetur. C Et in voci eam ꝓdesse marcus varro fatetur. D Fabarium deniq₃ siliquarūq₃ cinis ad coxendices. ꝛ ad neruorum veteres dolores prodest cum vetustate suilli adipis p se quoq₃ decocte ad tercias cortices fabarum sistunt aluum.

Ca. clxxxiij.

Agasmon. Syas. cap. fagasmon. Fagasmon quã multi apparine dixerunt; est planta quam vocãt sanction. & est xifion. & est gladiolus segetalis folia hz yridi similia. sz minora & angusta & acuta. & hastam habet asperam et cubitalem cum floribus purpureis. Radices sunt illi due paruule & rotunde. vnam habens super terram positaz sicut bulbi minores. Altera est desubtus tenuis & super grossior. Nascit͂ locis cultis superior maior est & acrioris virtutis.

Operationes.

A Syas. Cataplasmatibus adhibita pustulas & tumores corpis tollit. medicaminibus mixta & supposita menstruis imperat: B Cũ vino bibita venerẽ stimulat. Cataplasmati imposita cũ vĩo atz thure sagittas vel stirpes educit: C Soluit etiã inguinũ collectionez: Radix vero inferior accepta infantiũ enterocelicos medetur.

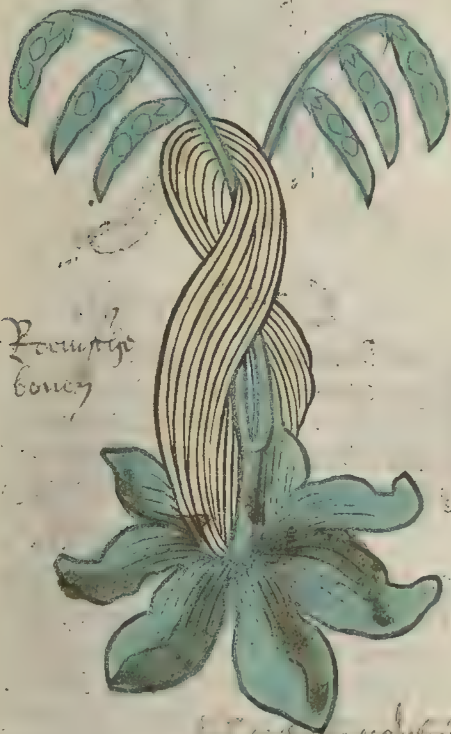
Ca. clxxxiiij.

Fagus. Ysidorus Fag⁹ arbor glandifera. inde nõinata esse credit͂ q: olim eius hões vixerunt fructib⁹. Dicta est em̃ fagus a fage grece q̃d est latine comedere. Pli. li. ij. Fagis pectines transuersi in pulpa fuerunt apud antiq̃s Jnde & vasis yonos Marcus curius iurauit se ex preda nihil attigisse preter guttũ faginum. qno sacrificaret. lignũ in longitudinẽ ita fluctuat. vt q̄ ps fuit a radice validius sidat. Fagus ac cerrus celeriter marcescunt. Facilis est fagus in materia quã q̃ fragilis ac tenera. Eadẽqz fictilib⁹ laminis in tenui flexibl'is. capsisqz ac scriniis sola vtilis. fagus in plana dñditsicut & quercus. Fagoqz facilime ex oĩbus que resinã ferũt. sz mĩme durãt p̄terq̃ ex pino

Operationes.

A Pli. li. vt sup̄. Huius glans muribus gratissima est. B Jdem in li. xxiiij. Fagi folia ĩ gingiuaꝝ & labroꝝ viciis mãducantur. Glandis faginee cinis calcul'

illinitur. Item cum melle alopicijs. ¶ C ¶ Palladius li. pmo. De fago vel fraxino diutissime tabulata durabūt. si stratis super paleis vel filice calcis hūor nusq̄ ad tabulati corpus accedit. ¶ D ¶ Idez li. xij. Fagus in sicco vtilis est. hūore corrūpitur. ¶ E ¶ Ex li. de natura rez. Fagus est arbor glandifera. cuius fructus est dulcis. sed pectori nociuus. Oleum vo clarissimum lampadibus administrat. lignū eius satis admodum durū. sȝ ymbibus penetrabile. nisi fumo pene fuerit ɔtinue delibutum. viride āt in aquis positū. plonga tempa fertur in lapidem durescere.

¶ Ca. c lxxxv.

Faseolꝰ. Sera. li. aggre. ca. luchia. siue lubia. auc. dyas. luchia. i. faseolus folia habet similia folijs plante q̄ dr̄ cussus. nisi quia sunt molliora. Et rami eius sunt subtiliores similes filis adherentes herb. q̄bus approximāt ⁊ elōgātur multū donec sit vmbraculū sub eis. et hȝ vagīas subtiles sil'es vaginis fenngreci nisi q̄ sunt lōgiores eis ⁊ pinguiores. ⁊ interius videnť q̄si varij diuersi coloris q̄ q̄dā trahūt ad albe. ⁊ q̄dā ad ru. ⁊ ɔmedit hꝰ fructꝰ elixꝰ sicut ɔmedunť sparagi. Uirtus eoꝝ ca. ⁊ hu. in pmo gradu.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. Generāt multā vētositatem. ⁊ puocāt mēstrua. ⁊ inflant. ⁊ gn̄ant hūores flegmaticos g̃ssos. ⁊ sūt mali stō. ⁊ rubei sunt g̃ssiores. B ¶ Et qn̄ sumunť cū sinapi ⁊ ɔmedunť. sinapis ꝓhibȝ maliciā eoꝝ. ⁊ albi q̄dez sunt multā hūiditatez hn̄tes. ⁊ sunt g̃ues digestōni. ⁊ ciminū iuuat ad digestiōem eoꝝ. ⁊ ɔmedē eos calidos cū almuri. ⁊ oleo ⁊ cimio. ⁊ nō cōmedať cortex eoꝝ exterior C ¶ Et bibitur pꝰ eos vinū paꝝ g̃ssuȝ. ⁊ purpurati. cū aceto sūt difficil' digestōis ꝓpter siccitatē aceti. D ¶ Et de ꝓpetate eoꝝ ē. puoẽre menstrua. ⁊ maxie q̄ sūt rubei ex eis E ¶ Et ipsi sunt bōi pectori ⁊ pulmōi. ⁊ faciūt somnia mala. F ¶ Auer. li. colligȝ. ca. de faseolis. Faseoli declināt ad ca. ⁊ hu. ¶ G Et impinguāt corpꝰ. ⁊ puocāt vrinā. Et sanguinē mēstruū. ⁊ laxāt vētrē. ꝓpe rubei.

Ca.clxxxvj.

Fraxinus. Ysidorus. Fraxinus vocari fertur eo quod magis in aspis locis montanisque frugis nascatur. Serap. li. aggre. cap. dirdan. i. fraxinus ita nominatur grece in oriente. arabes nominant eam arborem cinicum. et in Persia nominant eam luzach. Et est arbor habens in ramulis cameculas in quibus est humiditas que quando desiccatur generantur ex ea alia animalia similia cimicibus. Et idem aucto. Gal. Sapor eius est stipticus virtus eius est que infrigidat et desiccat. Paulus cap. de fraxino. Fraxinus fri. est et sic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Serapion. Virtus eius est que conglutinat dum est recens. Et conglutinat vulnera recentia. Et radix eius ad hoc valet similiter quando proijcitur aqua in qua decoquitur super ossa cuius conglutinatio est necessaria. B Sed cortex eius dum recens est proprie si ligetur super locum vulneris consolidat eum C Decoctio corticis eius consumit flegma Et quando cortex exsiccatur curat egritudinem cum qua elevatur cutis. D Gal. li. dynamidiarum cap. de passionibus Splenis Corticem fraxini coque in vino et da bibere. et infallabiliter splenem attenuat. Nam res probata est. quod si detur porcello bibere aliquibus diebus et interficiatur paruissimum invenies splenem E Paulus. Contra fluxum ventris et lienteriam et dissinteriam valet fomentum ex aqua pluviali decoctionis corticum eius. F Contra vomitum ex debilitate virtutis contentiue cortices eius buliant et spongia intincta super stomachum ponatur et ex cinere eius et argento vivo fit optimum unguentum contra scabiem.

Ca.clxxxvij.

Flamula. Platearius. Flamula dicitur quia virtutem habet incensiuam. et est ca. et sic. in. iij. gradu. viridis est multe efficatie exiccata vero nullius. Ysi. Flamula ca. est et sicca in fine secundi gradus.

Operationes.

A Platearius. Ad cauterium sive ignem faciendum flamula conteritur et super locum ponitur. ac per diem dimittitur sic postea cutis combusta reperitur. B Ad apostemata rumpendum quando versum est ad saniem. et caput est durum. Nec cum squama ferri conteritur et cum oleo supponitur. Oleum siquidem ponitur ad relaxationem ne flamula multum desiccet. C Contra quartanam etiam et arteticam interius operatur Oleum rosaceum ex ea confectum valet contra yliacam. in cibis vel alio modo sumptum D Idem quoque valet exterius inunctum Contra dolorem arteticum et yliacam stranguiriam et dissinteriam et contra vicium lapidis per clistere iniectum confert.

Erdbeer

de. Item aqua decoctionis fragarie valz contra dolorem capitis. et sedat sudorem et calorem. ¶ Fructus eius sedat sitim. Ad consolidandū fracturā cruris vel alterius menbri. Re. succ⁹ fragarie. succ⁹ plantaginis. ana. ℥. iij. fol. fraxini. ℥. j. decoquant sil' ad modū emplastri et suppositū multū valet. ¶ Succ⁹ fragarie cum succo consolide minoris mixtus ꝯsolidat vulnera

¶ Ca. clxxxviij.

Fragaria. Dyas. Fragaria herba est multū nota. fructus eius hōies solent comedere. Folia hñt simil'ia folijs brionie nisi q2 sunt molliores et lanuginosi. Rami eius subtiles sicut filis. semē hz album similē milij. Fragaria frigide et humide est complexionis in pmo gradu.

¶ Operationes.

A ¶ Pla. Herba et fruct⁹ fri. sunt ꝯplexō. B ¶ Cōtra nimium fluxū menstruoꝝ succus fragarie cū succo plātaginis mixtum confert. Item Fragaria sumpta cū borragine et buglosse in cib⁹ generat bonū sanguinē. C ¶ Om̄ia vulnera ꝯsolidat cū succo fragarie linita. Re. succi fragarie et aq̄ plantagīs et aq̄ scabiose. ana. ℥. ij. mellis rosati succi moroꝝ celsi. ana. ℥. j. aceti paꝝ misceant fiat gargarism⁹. D ¶ Sūptū valet ꝯ apata gutturis cū eo gargarisando Succ⁹ etiā fragarie cū cimino sumptus valet ad fetorem oris. Item cū borragine sumptū valet ꝓ dolore capitis et cor

Foeniculus

¶ Ca. clxxxix.

Feniculus. Platearius. Feniculus est in secundo gradu calidus et siccus. Virtutem habet diureticā ex subtili substātia et qualitatibus suis. Semen eius et folia et cortices atq3 radices cōpetunt vsui medicine. In pncipio veris colligunt ac ꝑ mediū ānū servant. Serali. aggre. ca. haziems auc. Gal. Haziems i. feniculus. est ex eo domestic⁹ et agrestis. Domestic⁹ oībus est notus. cui⁹ vtus est pma q̄ calefacit in. iij. gradu. et desiccat in pmo. scda subtiliat. tercia generat lac. Et agrestis dr maritinus vel montanus. Ra

dix eius & semen sunt fortioris desiccatio nis quam radix & semen domestici. quoniam in domestico est parum stipticitas. Galienus. vij. sim. far. cap. de maratro. Maratrum id est semen feniculi calefacit quidem fortiter vt ex tercio iam possit gradu existere siccat autem non similiter sed secundum primum: & propterea lactis generatiuum est. et non generaret si siccaret fortiter. suffusis autem auxiliatur secundum eandem rationem. Est vero et alius feniculus siluestris quem vocant propter magnitudinem equinum feniculum. cuius radix et semen siccioris est virtutis alio qui apud nos est: Et mihi videtur ex inde quod ea que secundum ventrem sistat. &c. Et idem vj. sim. fac. cap. ypomaratrum vocat feniculum istum siluestrem ypomaratrum vel feniculum erraticum vel caballinum siue equinum. Dyas. secundum translationem nostram Feniculus calefacit manifeste et desiccat mediocriter.

Operationes.

A Auicenna. li. ij. cap. de feniculo. Feniculus ortulanus cal. est in. ij. aperit opilationes. acuit visum. & proprie gumma eius & confert in initio aque. & apud eius descensum. B Et democritus quidem existimauit quod venenosi omnes pascunt feniculi recentis semen vt eorum visus conforter. C Et vipere et serpentes fricant oculos suos cum egrediuntur de cauernis suis post hiemem super ipsum. vt illuminentur oculi. quod humidum est lac exuberare facit. & precipue ortulanum & quando bibitur cum aqua frigida, confert nausee. & inflationi stomachi D Et eius digestio est tarda & eius nutrimentum est malum. prouocat vrinam et menstrua. Et siluester proprie frangit lapidem. in terreno quidem & fluuiali est iuuamentum ad renes et vesicam: Et precipue confert siluester distillationi vrine. E Et quando comeditur radix cum semine suo. stringit & confert febribus antiquis & datur in potu cum aqua frigida. F Et confert nausee & febribus. & inflammationi stomachi. ex eis. confert eius decoctio cum vino morsui omnium venenosorum & cum aqua. Et teritur eius radix & ponitur super morsum canis rabiosi et confert. G Gal. Feniculus generat lac in mamillis Suffusiones curat. & est diureticus. & menstruorum eductiuus. & feniculus siluestris sistit ea que secundum ventrem etenim ad est stipticitas maxima ei. huiusmodi igitur non solum radix; sed multo magis semen. Et potest etiam lapides frangere. & ictericos sanare. menstrua prouocare. et vrinas mouere. H Alius vero equinus feniculus est cuius semen rotundum est semini coriandri simile vero in virtute semini alterius equi feniculi. debilius tamen I Dyasco. Feniculus lac mamillis generat comestus vrinam & menstrua educit. & cataplasma tibus adhibitus cum ptisana comestus id facit K Elixatura eius bibita nefreticis & vesice dolori medetur. Urinam prouocat. Morsibus venenatis cum vino occurrit.

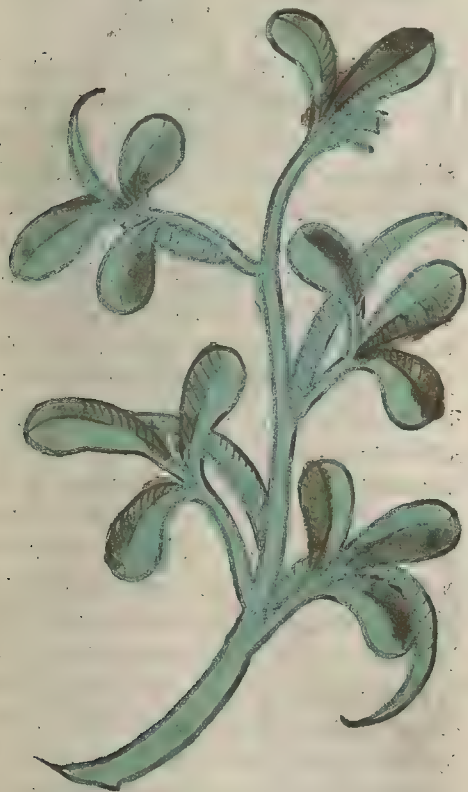

Ca. cxc.

Febrifuga. Dyas. Febrifuga siue centaurea minor est herba similis camomille virgam habens plongam angulosam florem purpureum. Folia minuta ⁊ oblõga sicut ruta semẽ sicut triticum. et sic oblõgum. radix est ei oblõga et inutilis. gustu amara. Nascit̃ locis aquosis. Nominatur etiam ab alijs elleboritis siue amaratrum. vel febrifugia.

Operationes.

A Dyas. Centaurea minor siue febrifuga tunsa ⁊ imposita viridis vulnera purgat. pacolesim p̄stat. B Cicatrices vulneribus recentibus ⁊ veteribus inducit. Elixatura eius bibita colerã ⁊ hũores pingues deponit. C Sciaticis ano supposita sanguinẽ puocat ⁊ dolorẽ illius mitigat. Succus eiꝰ melle addito caliginem oculis detergit; aborsum facit. Neruis dolentibus fomento p̄stat auxiliũ

Ca. cxcj.

Fenugrecum. Auicenna. li. ij. cap. de fenugreco. Fenugrecum ca. est in fine p̄mi sic. in p̄mo et nõ euacuatur ex humiditate extranea. eius v̄tus est digestiua et lenitiua. Et illud ꝓpterea q̄ in ip̄o aggregatur de caliditate cũ viscositate. ⁊ eius viscositas ꝓhibet dominiũ nocumenti caliditatis ⁊ eiꝰ caliditas operatur cum facilitate. ⁊ eius hũor est malus licet non sit paucus. Substantiam habet glutinosam. v̄tutem habet maturãdi ⁊ relaxandi. Dias. cap̄. buceron. Bucerõ eñ sonat bouis cornu. egoceron vo capri cornu. Nam semina fenugreci corniculꝰ similibus cornibus sunt. virtus eius est malactica. Gal. viij. sim. far. ca. tylis. Tylis. i. fenugrecum ca. est in. ij. sic. in p̄mo. Serap. li. aggre. cap̄. balba. Balba. i. fenugrecũ Virtus est ca. in. ij. gradu. sic. in primo.

Operationes.

A Auicẽna. Eius oleũ q̄d fit cũ mirto confert capillis ⁊ vestigijs vlcerum. ⁊ confert Fissuris frigidis propter muscilaginositatem suam ꝑ̄e cum oleo rosaꝝ et ingreditur in medicinis panni. ⁊ facit colorem bonum. B Et alterat odorem oris. ⁊ r̄mouet odorem corporis ⁊ sudoris. Et resoluit apostemata flegmatica ⁊ dura C Et eius farina valet ad apostemata ca. apparentia et occulta. cũ non sunt inflammata. sed sunt declinantia ad duriciem quandam. ⁊ lenit adublet et maturat ea. D Et confert cum oleo rosarum adustioni ignis. mundat furfures ablutione capitis facta ex eo. Et facit sodam ꝓprie cum comeditur cum muri. q̄uis sit cum almuri minus nociuum stomacho E Clarificat vocem. ⁊ pulmonem. ⁊ lenit pectus ⁊ guttur. ⁊ sedat tussim ⁊ disniam. proprie quando coquitur cum melle aut dactilis aut ficubus et melius est vt coniungatur etiã cum dactilis carnosis.

⁊ sumatur succus amborum et misceatur cum melle plurimo et sup prunas tempe rate calefiat. et sumatur ante cibum tem pore longo. cum nitro factum emplastrū ex eo confert spleni. F ¶ Et eius deco ctio cum aceto confert debilitati stoma chi. ⁊ proprie quod ex ipso recens est. Et eius electuarium facit nauseam; sed ace tum ⁊ muri expellunt nocumentum cōme stionis eius. Fit eucatisma ex decoctione ipius ad apostemata matricis ⁊ dolorez eius ⁊ coartationē ipius G ¶ Et eius decoctio cum aceto conuenit vlceribus intestinarum ⁊ similiter rcens cum aceto quando comeditur. Et decoctio eius cū aqua calida est bona tenasmoni ⁊ solutio ni. H ¶ Et eius oleum est bonum apo stematibus ani et ad tenasmonem. et ad dolorem ventris pungitiuū proprie cum almuri ante cibum. Et non mouet ad ex pellendum fecem nisi propter suam acri moniam. ⁊ proprie cum melle non plurio vt non mordicet fortiter; I ¶ Et eius decoctio cū melle facit descendere humi ditates grossas ab intestinis. ⁊ prouocat vrinam ⁊ menstrua. ⁊ supponit cū adipe anatis. K ¶ Et confert duriciei matri cis; ⁊ facit generationem matricis facilē cuius generatio est difficilis propter de siccationem; Et est bonum habentibus emorroidas. ⁊ facit stercus boni odoris; ⁊ facit fetere vrinam ⁊ sudorem. Et nō est sicut lupini in difficultate sui exitus. ¶ L Galienus. Fenugrecum feruenter inflam mationes exacerbit minus vero calidos ⁊ quecunq; scliros sunt dyaforādo curat.

¶ Ca. c xcij.

Fenum. Ysidorus. li. xvij. Omnis enim herba mollis pcisa sicca fenum dici potest. ⁊ maxime que feribus aliquando apta est nutriendis. Nam fe num cibus est proprie iumentorum. Idem dicit fenū est dictū ex hoc q eo flāma nu tritur. flos enim eius flāma est. De feno aūt dicit glosa sup ysaiam. xl. Fenū nascendo habz virorem ⁊ crescendo decorē. deinde florem. tandem calore solis siccatū rdigi tur in puluerem. sicut ⁊ homo p etatū suc cessionem decorem amittit ac cadit ī pul uerem ⁊ in mortem. Fenum itaq; q̄m diu viret ⁊ frondet montes ⁊ prata vescit ⁊ or nat. et tam florum diuersitate q̄ etiam viro rum venustate ad sui aspectum intuentiū oculos allicit. reficit ⁊ delectat. ppter sue substantie aut viriditatem feruente sole eius humiditas de facili ꝯsumit. ⁊ herba q̄ pmo florendo q̄i ridē videbat. tandē sua glīa spoliā penit⁹ inuenit. Nā fenū q̄d hodie orit ⁊ virescit. cras morit ⁊ in cliba num mittit q; q̄si subito deficit ⁊ arescit.

Sicut de Impio p̄similitudinē dr̄ in ps. Fiat sicut fenum tecto⁊ q̄d priusq̃ ⁊c. vbi dicit glosa. q̄nto fenū altius stat ⁊ minus ꝓfunde inferius deprimit radices tanto minus crescit ymo citius deficit ⁊ arescit.

Operationes.

A Fena crescentia in locis aliq̄ntulum mōtuosis mediocriter siccis magis sunt odorifera. etiā aliq̄bus magis sapida q̄ alia q̄ crescūt in p̄tis palustrib⁹ ⁊ aquosis B Ut dicit pli. q̄ in illis būo⁊ nutrimē talis magis est digest⁹. in illis v̄o minus. C Item Fenū ad diuersos vsus necessa rios reseruatur. q̄ causa breuitatis relinq̄

Ca. cxciij.

Ferula. Ysi. Ferula dcā est a medul la. Nā illū varro tradit ferule esse medullā q̄ greci aspodelō vocāt. Nō nulli āt a feriendo ferulā vocāt. Hac etiā pueri vapulare solēt. h⁹ succus galba nū. Pli. li. xiij. Ferula nascit̄ locis calidis atq̄ trāsmaria geniculatis nodata scapis

Dyas. ca. de ferula. Ferula q̄ multi enteri onem vocāt. Ubi sciendū q̄ multe sūt spe cies ferle. ⁊ ista⁊ diuersa⁊ sp̄e⁊ sunt diuer se gūme. s. serapinū armoniacū: galbanū opopanacū. asa fetida. ⁊ p̄ter istas sp̄es ē vsual' ferula nullū bn̄s gūmi de q̄ sit curā dū c⁹ semē est careos siue cancreos. vn̄ dr̄ ferula a medullis: nōnulli vocant eā sic a feriēdo: q̄ hac pueri ⁊ puelle vapulare so lent. vn̄ sunt aliq̄ sp̄es ferule q̄ nō simulan tur in folijs: ⁊ tn̄ dicunt̄ ferule q̄ faciunt stipitem aptum ad feriendum.

Operationes.

A Dias. ca. de ferula. Usual' ferula viri dis q̄ multi enterionē vocāt emoptoicis ⁊ ciliacis maximū effectū p̄stat mo:sibus venenatis potā cū vino occurrit B Cūsa ⁊ ipolita fluxū sanguis vulne⁊ strin git. Semē ei⁹ bibitū tortionib⁹ medicat̄. C Semē ei⁹ cū oleo tritū ⁊ punctū dolo rē ꝓmouet v̄ge ei⁹ ꝓmeste sudorē capitis mouent. Cōposite in sale ꝓmedi p̄nt. D Gal. Emoptoicis ⁊ ciliacis ꝓpetit.

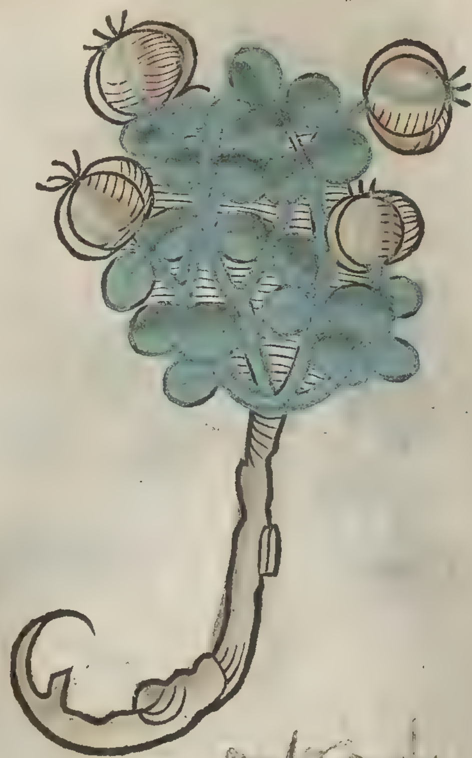
Ca.cxciiij.

Ficus. Ysidorus. Ficus a fecūditate vocatur ferarior est em̄ ceteris arboribus. Nam ter quaterq̧ per singulos ānos fructum generat. et altero maturescente. alter aboritur Hinc et carice a copia nominate sunt. Plinius. li. xv. De genere pomo℞ ficus amplissima est quedamq̧ et piris magnitudine emula. Ficus Judea rubet. oliue magnitudine rotūdior tm̄. sapore mespili. Allexādrinā hanc ibi vocant grossitudine cubitali. rūmosam. materie validaȝ. lentā sine lacte: cortice viridi. folio tilie sed molli. Onesicritus tradit in hyrcania multum nostris esse dulciores fertilioresq̧: Sunt ⁊ lidie q̄ sunt purpuree. Et mamillane. que similitudinem māma℞ habent: Item Callistrucie sapore prestantiores. ficorum omniū frigidissime. Quedam in egypto cute carice detrahitur. Hec vt putamen virentibus ficis. que maxime placet in eisdeȝ ficis. Aristoteles in li. de vebetabilibus. In quibusdaȝ fructibus est humor. vt lac sicut in ficubus quibus est dulcis fructus atq̧ mellaris sicut et palmis. Idem in li. de animalibus. Lac ex coagulo et lacte ficuum cogulatur. quoniam lac ficuum in lana aggregat̄. deinde lana illa cum modico lactis abluitur ac postmodum istud idem in residuo eijcitur. ⁊ cum admiscet̄ lacti coagulatur. Ficubus ac ceteris dulcibus apes cibantur. Palladius libro q̄rto Ficus que in montanis ⁊ frigidis locis nascuntur. quia minus lactis habent. ad siccitatem durare non possunt. Usus illi in viridi est melioris magnitudinis. et saporis acuti. Que nascuntur in campis et locis calidi pinguiores sunt. ⁊ in siccitate durabiles sunt. Constantinus in panteg ni: Ficus in primo gradu sunt calide. virides in secundo humide. Sicce vero inter siccitatem ⁊ humiditatem temperate Ysaac in dietis particularibus capitl'o. de ficubus. Fic⁹ ceteris fructibus laudabilior ⁊ nutribilior. humiditatis tamen sue causa grossos creat humores. Natura eius ca. ⁊ sic. qualitatis autem caliditate ⁊ siccitate diuerse sunt. ⁊ secundum sui ipsius diuersitates Est em̄ ficus domestica ⁊ siluatica. Domestica etiam in viridem diuiditur ⁊ siccaȝ. Uiridis quoq̧ duplex est modus quoniam quedam est perfecte matura. ⁊ non perfecte matura. Non perfecte matura minus ca. ⁊ magis grossa ꝓpter dn̄ationem terrestris partis. Habet tamen humiditates latentes que acuitatem ei prestant ⁊ siccitatem in secūdo. vn̄ Ypocras. Ficus quanto longinquior est a maturitate tāto min⁹ ca. ⁊ magis g̃ssa.

Operationes.

A Serapi. libro aggregatoris. caplo. cui auctoritate Gal. Cui id est ficus. Sūt enim ex eis siluestres domestice ⁊ montane. Et ex domesticis quedam sunt recentes. quedam non: sed sunt sicce. Et recentium virtus ē debilis propter hoc q̄d admisceatur eis de humiditate. ⁊ sicce sunt meliores. ⁊ maxime carnose. Et ille in quibus est acuitas ⁊ punctio abstergunt magis ⁊ resoluunt. ⁊ habent in se humiditatem subtilem. B Et alia est que soluit apostemata quando miscetur cum farina ordei. aut cum medulla panis frumēti. Et aq̄ in qua coquūtur ficus decoctōe multa est similis melli in virtute sua. et recentes quidem ⁊ sicce laxant ventrem. C Et virtus siluestrium est attractiua ⁊ resolutiua. Et ita est in domesticis antequam maturantur. qm̄ est in eis aliquid lactis ex arbore D Et arbores ficuū domestica℞ virtus est calida ⁊ subtilis. et lac eius ⁊ succus folio℞ ipius calefaciunt calefactione forti. ⁊ mordicant. ⁊ vlcerāt corpus. ⁊ aperiūt orificia vena℞ que sunt in ano. ⁊ euellunt verrucas. ⁊ laxāt ventrē E Sed in arbore ficuū siluestrium est de caliditate et subtilitate tm̄ q̄ si coq̄t̄ cū carne bouina dura faciūt illā decoq. et est fortior in omnibus p̄dictis q̄ domestica. F Sed montana℞ ficuū arboris sapor est acutus ⁊ pungens ⁊ abstergens

Et quando fit emplastrum cū ramis eius super verrucas que dicunt̄ capita clauoꝝ aperit eas. ⁊ ita est de lacte eius: s. quādo fit vnguentum ex eo. G Et quando fit medicamētum ex eo ⁊ melle abstergit maculam oculi grossam ⁊ est conueniens obscuritati visus ⁊ descensui aque ad oculum que fit ab humoribus grossis multū. H Et cineres quidem ficuum ⁊ glandium et lacticinioꝝ: sunt meliores cinēs ad abstergendum: Auicenna li. ij. de ficub⁹ melior est alba. deinde rubea. deinde nigꝛ Et que vehemementer est matura est melior et proxima ad hoc vt non noceat: Et sicca quidem in suis opationibus est laudabilis. I Uerumtamen tamen sanguis ex ea generatus non est bonus. Et ꝑpter hoc facit pediculos: K Uerum si sumatur cum nuce eius chimus fit bon⁹ ⁊ cum amigdala. Et leuior omnibus est alba illa que est humida est ca. parumper ⁊ que est humida est plurime aqueitatis: ⁊ parum est medicinalis: que vero inmatura est abstersiua ad frigiditatem parū declinans. nisi lac eius. ⁊ que sic ca. est in primo gradu ⁊ in fine ipsius ē subtilis et que sicca est. et proprie acris fortis est abstersionis maturatiua: resolutiua. Et carnosa est plurime maturationis: et in ipsa sunt glutinatio ⁊ incisio ⁊ subtiliatio. L Et siluestris est acutior ⁊ fortior ī hoc Et fructus quidem eius nutribilior est reliquis fructibus. ⁊ que vehementis ē maturationis propinqua est ad hoc vt non noceat. M Et in ipa est inflatō. ⁊ expellit sup̄fluitates ad cutim: et facit sudare. ⁊ fm̄ ꝙ estimo sicca similiter expellit ad exteriora ⁊ facit sudare. Et illa quidē que est humida velocis est nutrimenti ⁊ penetrationis in stomacho ⁊ in corpe. N Nutrimentum vero ficus licet nō existat in robore nutrimenti carnis ⁊ granoꝝ tn̄ vehementis est roboris ꝙ̄ nutrimentum omnium fructuum.

Ca. cxcv.

Ficus lupi vel comarus. Syas: cas Comarus. i. fic⁹ lupi. Et est arbor similis cidonie ꝫ fo. minuta habꝫ: et fructus coccimelle sil'es. est em̄ sine ossibus ꝙ̄ multi memeqlon dicūt cui si maturitas fuerit rufum facit colorez. ꝫ cū edit̄ remanet ī ore sb̄a q̄dam sil'is ei q̄ remāet ex ficub⁹: vocat̄ arabice catilabinch: i. interfector p̄ris sui. ⁊ fic⁹ lupi. ⁊ ē arbustum q̊d vocat̄ nr̄o ydeomate armoni. fructus ei⁹ est in supficie asp̄ et hꝫ saporē mixtū ex dulcedīe et acetositate aliq̄: Sera. li. ag. cap̄. baruanchieth: i: ficus lupi: Arboris h⁹ fo. sunt sil'ia folijs citonioꝝ ꝫ sūt mīora ⁊ fruct⁹ ei⁹ ē sil'is prunis ī q̄ntitate. nō hn̄s nucleū: ⁊ qn̄ maturat̄ decliat color ei⁹ ad rubedinē. ⁊ qn̄ ꝯmedit̄ remanet in ore substantia similis ei q̄ remanet ex ficubus

Operationes.

A Gal. vij. sim. far. ca. de comaro. i. fic⁹ lupi. Arbor ⁊ fruct⁹ ei⁹ sunt stiptici. B Dias. ē mal⁹ stō. opilat cito ⁊ iduc̄ stuporē

errore manifesto Non eni in egipto nasci tur sed in syria. yomaq3 circa guidũ. atq3 in Rhodo sup comantibus folijs flore cã dido. cum vehementia odoris

Operationes.

A Dyas. Lacrimus eius siue succus in stillatus necatõnibus vel pcussuris serpẽ tum aptissimus pbatur. B Preterea impetigines lepras macl'as 7 podagras admixtus cathaplasmatibus curat. folia eius rcentia super morsum canis rabiosi posita conferũt C Ualent etiam sca biei. 7 imponunt sup vlcera gssa humidi tatum. 7 sup verrucam 7 morteã. D Cum eisdem fricat asperitas palpebrarũ 7 scabies earũ. E Succus foliorũ eius exulcerat. vehementis est calefactionis 7 abstersionis F Aperit orificia venarum ani In potu dat succus eius ad coagulationem lactis in ventre. G Da tur oleo mixto ei. qui habet solutionem 7 dissinteriam.

Ca. cxcvj.

Ficus egypciaca. Solinus. Ficus pcipua est egiptia folijs moro cõ paranda. poma non ramis tantũ sed 7 caudice gestans vsq3 adeo sue fecun ditatis angusta est vt vno anno sepeies fructificet. Unde cum vnũ pomum decer pseris. alterũ sine mora ptuberat. Pliñ. li. xiij. In egipto multa sunt genera arborũ que non alibi. añ oĩa ficus egipcia ob id nomĩata. arbor moro simil' folio mag nitudine aspectu. Pomũ fert non ramis sed caudice. Idq3 ipm ficus est pdulcis sine granis interioribus. per q̃ fecundo proventu scalpendo tm̃ ferreis vnguibus aliter non maturescit. sed cum factum est quarto die demetit. alio subnascente sep teno ita numeroso partu. p singulas esta tes multo lacte abundante. Subnascitur etiam si nõ scalpatur fetus. quater estate prioremq3 expellit inmaturum. Idem li. vt sup Ob id qdam epiptiã ficum dixere

Ca.cxcvij.

Saxifraga

Filipendula siue viscago idē: Ubi
sciendum ꝙ hoc nomē viscago ali
quando ponitur ꝓ quadaꝫ herba
que est viscago arboris de qua fit viscus
sicut apparet in capl'o viscus inferius de
v. Aliquādo ponitur pro filipendula. et
est herba que in vltra marinis partibus
reperitur. ⁊ in Apulia. ⁊ in montuosis locis
⁊ calidis. Radix eius competit medicine
Et in fine autumni colligitur. ⁊ p. x. ānos
seruatur. Et est herba habens folia petro
silino similia. sed eleuata ⁊ non in terram
expansa. in cuius radice sunt quasi nodi
adherentes. virtutem habet diureticam
ex subtili substantia ⁊ ex qualitatibus suis
ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes.

A Contra lapidem stranguiriam ⁊ di
ssuriam ⁊ iliacam passionem ṗcipue va
let electuarium factum ex duabus ptibus
pulueris filipendule ⁊ tribus saxifrage
B Contra yliacam passionem fiat cri
stere ex puluere ei⁹ aqua salsa ⁊ oleo ⁊ mel
le C Detur etiam benedicta acuata
ex puluere eius cum vino pulueris eius
D Cōtra dolorem stomachi ex frigida
causa vel ventositate detur puluis ei⁹ cū
puluere feniculi. E Contra strāgui
riam et dissuriam et yliacam passionem
ex nutritiuorum vitio. ponat̄ puluis eius
in multa quātitate in sacculo. ⁊ fiat deco
ctio eius in vino ⁊ oleo ⁊ suꝑ locum dolē
tem ponatur F Contra frigidum as
ma detur puluis eius cum puluere genti
ane in cibis ⁊ potibus G Cōtra epi
lentiam valet puluis eius in cibis.

Ca.cxcviij.

Filius ante patrem. vel gariofilon
Plinius. caṗ. gariofilon. Herba ē
faciens florem sicut butalmos. cu
ius stipites faciunt ramulos plurimos. sꝫ
ramus post natus excedit lōgitudine an
te natum. ⁊ ob hoc filius ante patrē voca
tur. ⁊ vocat̄ similiter oculus christi. Aui
cenna in secundo libro dicit ꝙ est planta
que nascitur in vere. ⁊ flos eius est similis
croco ortulano:

Operationes.

A Auicenna. Decoctō eius cum effun
ditur ⁊ aspergitur super morsum vipere.
sedat dolorē eius. B Plinius. Suc
cus eius vel puluis curat fistulam.

Ca. cxcix.

Fistula pastoris. Dyas. cap. almea id est fistula pastoris. Habet folia similia arnoglosse sed angusta et supterram spāsa hastā tenuem solā vni⁹ cubiti. ⁊ sup ipm capitellū florem viridē pferens. radices tenues hʒ sicut ellebor⁹ odoratas ⁊ viscidas ⁊ pingues nascitur in locis aquosis.

Operationes.

A ❡ Dyas. Radicis ei⁹ cū vino bibita. ʒ. j. et mellis: ℥. ij. bibentib⁹ leporē marinū ⁊ miconium ⁊ opium medicat. torsióib⁹ subuenit dissinterie maxie pdest sola cū dauco bibita eq̊ pōdere singlare psidiū est. B ❡ Dolorē lateris ɔpescit. Sterilitas causas soluit ipa herba bibita vētreʒ abstinet. menstruis impat. pustulas cataplasmatibus adhibita purgat. C ❡ Gal. vj. sim. far. ca. damassionū seu altismade. i. fistula pastoris hac herba narrat dyas. ꝙ ei⁹ radix si bibit sanare dissinterias. D ❡ Vētremqʒ stringere et tūores sedare potest. Nos tn̄ hoc nō expti sum⁹. Palam autem ꝙ habet qndā abstersiuaʒ v̄tutem. E ❡ Aui. li. ij. ca. de fistula pastoris. Virtus est abstersiua resoluit apostemata fluxa ⁊ grauia in visceribus. F ❡ Cōfert lapidi renū. ⁊ frāgit ipm decoctio eius. ⁊ radix ipius ɔfert vlceribus intestinorum.

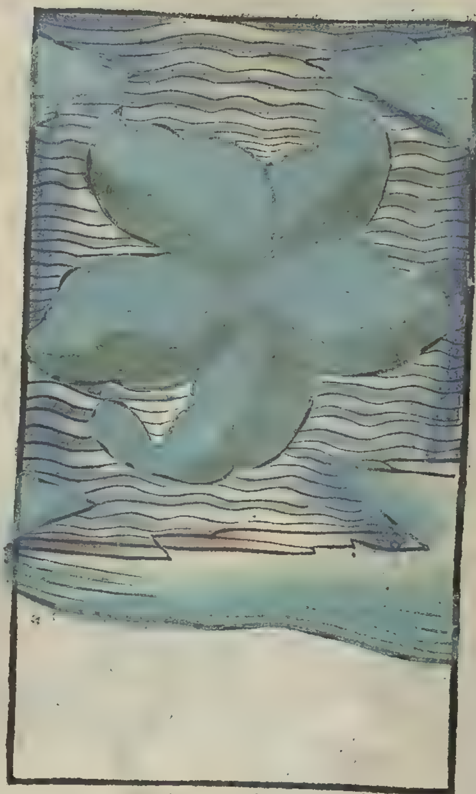
Ca. cc.

Filix siue filex. Ysido. Filix ē herba a singularitate folij appellata est. ex vna deniqʒ virgula cubitali altitudine cescissa gignuntur folia. Serapion libro aggre. cap. sarex siue sarax. i. filex au ctoritate dias. Est herba que nascit in mōtibus ⁊ locis petrosis. ⁊ non habet stipitē neqʒ florem neqʒ fructum. ⁊ habet folia q̄ expanduntur sicut ale. et odorem non bonum. Radix eius est nigra deforis longa a q̄ multe oriunt radicl'e Et in sapore ei⁹ ē stipticitas. ⁊ maius iuuamētum quod est

in ea est in radice eius Sapor eius est amarus. parum habens stipticitatis. et iste est filex masculus. Uirtus eius est q exsiccat siccatione forti sine mordicatione. et lauat et confortat virtutem

Operationes.

A Dyas. Filex interficit vermes cucurbitinos. Et potatur de eo aurei quatuor cum mellicrato. Et interficit fetum. et expellit mortuum. B Et est alia species saraex que habet folia similia supradicte nisi quia habz plures ramos: et folia eius sunt altiora et remotiora a stipite. et habet radices longas. et color earum est rubeus cum pauca nigredine. Et quedam ex eis habent colorem rubeum sicut color sanguinis. et ista est filex femina C Et radix eius quando miscetur cum melle et fit lohoc expellit lumbricos longos D Et quando datur mulieribus prohibet impregnationem et pregnanti facit aborsum. et quando desiccatur. et teritur et cribratur et ponitur de puluere eius in fistulis humidis. quarum sanatio est difficilis curat eas E Et folia eius tenera recentia elixata et comesta laxant ventrem F Gal. viij. sim. far. cap: de filice quod incipit pteris. Pteris id est filex in radice quidem habet virtutem. G Interficit enim lumbricos amplos si quatuor dragmarum pondus de ea in mellicrato quis assumat secundum eundem autem modum embriones viuos corrumpit mortuos vero extrahit et nullum mirum: est enim amara stipticitate participans fortiter siccatiua non tamen est mordax: H Similem vero huic et thilipteris filex femina nominata habz virtutem cum dicit in eodem ca. Filices stiptice existentes qualitate non immerito I Dyarias et dissinterias iuuant bibite.

Ca. ccj.

Moy? reç?ipit ?

Folium. Sera. li. aggre. ca. Sedis auct. dyas. Sedis. i. folium et est herba que nascitur in India in locis humidis et paludosis carens radice. colligunt hec folia in aqua supnatantia. Est autem optimum quod est leue et albidum vel nigrum nardi referens odorem sine vlla salsedine ac diu multumque reseruans. hanc herbam cum Indi colligunt inserunt filo lineo et siccant estate. Alii qui etiam illos ramos colligunt et sic seruant. Et quando terra cum omnibus herbis estate vi caloris arescit nisi foco herbe aride fuerint perusste. alio anno nullam generant herbam. Est autem folium integri odoris cum suauitate stipticum et diu cum diuturno odore. virtutem habz spicenardi quia similiter est diureticum.

Operationes.

A Dyas. Tumoribus oculorum elixum in vino fomento adhibetur B Puluerem eius in aqua fricatum oculis supunge. folium masticatum diutius odorem retinet. quod in vestimentis

positum cum fuerit tineolas non pmittit ⁊ vestibus odorem gratū reddit. C Multi putauerūt foliū eē nardi indici fo liū ꝫ fallunt̄ D Et idē auc. gal. virt⁹ est ei similis ꝟtuti spice. Uez est fortioris opatōis. Pau. ca. de fo. ca. ē in. ij. sic. i. iij.

Ca. ccij.

Fumus terre. Pli. ca. de fumo terre Fumus terre quia nascit̄ ⁊ remitti tur a terra in magna quātitate vt fumus: quia nascit̄ a quadam g̃ssa: fumo sitate a terra resoluta et circa sup̄ficiē ter re adherente: ⁊ sic ex actōe caliditatis ge neratur: Debet eñ viridis poni in medi cinis: Et est ex eo alius cuius flos est sub albidus cineritius. Et alius cuius flos ē palleus violacens. ⁊ ista est melior: Sera pion li. aggre. ca. sterig. auc. dias. Sterig i. fumus terre herba est similis pastinace agrestis nisi quia magis est minuta ea et amarior ⁊ habet radicem cuius color ver git ad albedinem. Et auct. Gal. Sapor eius est amar⁹ ⁊ stiptic⁹. ꝟtus ei⁹ est ca. et sic. in. ij. gradu. Dyas. ca. de capnos fm translatōem grecā. q̄ latīe fumaria dr̄. na scitur in sagete ordeacia similis coriādro vel corio herbe. sed mollis alba ⁊ cinero sa ⁊ multum florē hñs ⁊ purpureum.

Operationes.

A Dias. Caligines oculoꝝ detergit la crimas p̄uocat. vñ ⁊ nomen accepit her ba ip̄a ꝯmesta vel bibita. plurimā colerā p̄ vrinam p̄uocat. Pla. Fumus terre quā to viridior tanto melior est exsiccata nul lius efficacie est. B Et p̄ncipaliter purgat melancoliam. secundario flegma salsum et coleram. C Contra scabiē datur succ⁹ eius addito zuccaro cū aq̄ ca lida ter in septimana ⁊ optīe purgat hūo rem inducentem scabiem. D Ualet idem succus cōtra ydropisim si fiat ex eo syrupus. E Cōtra opilationē splēis ⁊ epatis datur succus eius addito zucca ro cum aqua calida Quia fumus terre vē tositatem facit dandus est cū ali q̄ repmē te ventositatem. vt cū semine feniculi vel mastice. F Auicēna Fumus terre dr̄ esse frigidus in p̄mo. siccus in. ij. meliorē recens. acutus amarus sanguinē purifi cat In ip̄o est frigus p̄ter id q̄d est ibi de sapore stipticitatis ⁊ calor p̄pter illō q̄ ē in ip̄o de sapore amaritudīs ꝫ q̄si frig⁹ ē fortius. G Bibitur ad pruritum et ad scabiem. Stringitq; gingiuam. Sto machum confortat. Opilationes epatis aperit. ⁊ naturam lenit. vrinam p̄uocat. H Constantinus. Fumus terre calidus est in p̄mo. siccus in secundo. Uñ ꝯfortat stomachum. excitat appetitum succ⁹ eius potui datus. I Corpus a scabie ac pruritu pustulisq; mundificat. Coleram rubeam adustam purgat Sanguinemq; calefacit: maxime si cum mirabolanis mi xtus sit. K Dyas. quoq; dixit q̄ fum⁹ terre sua proprietate mundat corpus ab omni humoꝝ putredine.

Ca.cciij.

Fungus. Ysidorus. Fungi dicunt eo quod aridi ignem acceptum percipiant. Fos enim ignis est. unde et esca fulgo dicitur eo quod sit fomes ignis et nutrimentum. Alij dicunt fungos vocatos eo quod sunt ex eorum genere quidam interemptori. unde et defuncti. Galienus. Complexio eorum frigida et humida multum. propter hoc sunt prope medicinas mortiferas. et prope quorum substantie admiscetur aliqua putrefactio.

Operationes.

A Et dixit Gal. in li. de dieta. Boni ex eis sunt non nociui et sunt frigidi. et si quis vtitur eis nimis generant humores malos. Ex eis sunt species male mortifere. et iam vidi hominem qui passus est ab eis anxietatem anhelitus. et coartationem et sincopim et sudorem frigidum. et euasit postquam potauit vinum in quo decoctum fuerat pulegium. et proiectum est super ipsum baurach et sic euomuit fungos illos ex quibus generati fuerunt humores grossi in stomacho. B Unde qui fungos comedit. sibi accidit ex eis colica et suffocatio. et via tardandi nocumentum ipsorum est. dare in potu vinum purum. aut aquam ciceris cum aceto et sale et decoctionem saturegie et origani et stercus gallinae cum aceto mixtum et melle et facto inde looch. C Et fungi quidem nutriunt nutrimento superfluo. nisi quia sunt difficilis digestionis. et egrediuntur cum stercore integri sine mutatione. Et nimietas fungorum generat stranguiriam. D Et idem aucto. Aben mesuay Melius est quod fungi primo coquantur cum piris siccis aut recentibus et bibatur postea vinum purum. Et proprietas eorum est quod generant suffocationes. E Gal. vij. sim. far. capitulo mikite. Mikite. i. fungi frigidi et humidi sufficienter sunt. Unde et proprie deleteriosam virtutem attingunt. et maxime quecunque naturam permixtam habent putredinali alicui qualitati. F Et idem li. ij. de cibis. cap. de fungis. Fungi bene bulliti vel decocti in aqua veniunt prope edulia apoya. non tamen sic tantummodo vtuntur eis homines. G Preparant autem et comedunt multiformiter. flegmaticum autem est quod ex ipsis nutrimentum est. et palam quod frigidum et humidum et accidit ex ipsis malus chimus. maxime quidem qui innocui alijs fungis sunt boleti. H Et ego vidi quosdam boletorum qui innocuissimi videntur. cum plures non bene decoctos comedunt. Unde quendam ex eis vidi afflictum in ore ventris. et grauatum et angustantem. et vix respirantem et spiritu deficientem. et frigidum sudantem et vix saluatum per oblationem sedantium grossos humores quale est oximel perse. et cum ysopo et origano mediocriter decoctis in ipso. I Etenim ille sumpsit et vomuit huiusmodi spumam postquam vomuit comestos fungos. iam aliqualiter in flegmaticum chimum suffocantem et frigidum et grossum permutatos. K Almansor tractatu tercio. cap. de fungis. Fungi tuberibus valde sunt deteriores. quorum quidam homines strangulant atque

occidunt: qui autem ex illis boni existunt in corpore viscosum generant flegma. L ¶ Est ꝛ aliud genus fungoꝝ quod cōiter nominatꝰ tubera: ꝑ quibus lege capitulum Tubera infra de T.

¶ Ca. cc iiij.

Gariofilum. Plinius. li. .xij. Gariofilum tradūt in India gigni: piperis granis simile grandius fragiliusqꝫ: Aduehitur autem odoris grā. Fert et in spinis piperis similitudinē: precipua amaritudine. folijs paruis. densisqꝫ cipri modo. ramis trium cubitorum. cortice pallido. Radice lata lignosaqꝫ buxei coloris. hac in aqua cū semine excepta in ereo vase medicamentū fit. quod lirion appellatur. Platearius. Gariofili quidem ex origine ꝑfecti ꝛ acuti saporis sunt. ꝛ hij sunt ca: ꝛ sic: in: iij gradu Quidam remissiores habent qualitates. ꝛ hij in secūdo gradu iudicantꝰ. Sunt aūt fructus cuiusdam arboris in India. qui maturi collecti per annos quinqꝫ seruantꝰ Per. x. vo sine corruptione. et hoc in loco sic. temꝑate quia in multū humido putrescunt. In multum sicco arescunt et corrugantur. Eligendi autem sunt qui in suꝑficie habent aliquantulum planiciem. et q ex impressione vnguis aliquid humiditatis emittunt.

¶ Operationes.

A ¶ Platearius. Gariofili habent virtutem confortandi ex aromaticitate. dissoluendi ꝛ consumendi ex qualitatibus: ad dolorem stomachi ex frigiditate vel ventositate. B ¶ Conferūt ad cerebrū cōfortandum. Contra fluxum vētris ex acumine medicine. Cōtra cardiacā ꝛ sincopim. C ¶ Dyas. Gariofilum calidum est ꝛ siccum in. ij. gradu. ponitꝰ in collirijs quia visum acuit. Potatū vero nauseam ꝓhibet. Ptisicos iuuat. Huiꝰ arboris gūma vires habet vt therebentina. ¶ D Auicenna. Gariofilus ca: est ꝛ sic. in. iij. gradu: Corpis odorem bonū efficit: Visum acuit. et confert panno. confortat stomachum ꝛ epar. ꝛ confert vomitui et nausee E ¶ Constantinus. Gariofili cali. sunt ꝛ sic. in. ij: gradu. Stomachū et epar et interiora confortant. cum sua aromaticitate. ventrem constipant. cibū digerūt. F ¶ Sera. auct. hachin. Ingreditꝰ in medicinis que acuunt visum: remouet nāqꝫ obscuritatem visus. ꝛ confert sebel: ꝛ gluten gariofili est simile glutini albotin. G ¶ Idem auct: Rasis. Gariofili ꝯferūt stomacho ꝛ epati. confortant cor: et stringunt ventrem: ꝛ digerunt cibum ¶ H Et auct. Ysaac. Quando bibitꝰ ex gariofilis: ʒ. v. cum lacte in Ieiunio corroborat potentiam coitus

¶ Ca. cc v.

Gariofilata. Dyas. Est herba simi lis agrimonie. cuius radix odorem habz gariofilorum dicta a quibus dam sana munda ⁊ enantia ⁊ pes leporis ⁊ oculus leporis ca. est ⁊ sic. in. ij. gradu.

¶ Operationes.

A ¶ Herba ip̄a trita et succus eius fistu lis iniectus sanat ip̄as Similiter op̄atur ore captus. B ¶ Ad menstrua prouo canda fiat fomentum ex aqua decoctōis eius C ¶ Contra colicam ⁊ ad digesti onem confortandum detur vinū decocti onis eius. D ¶ Galienus. vj sim. far. cap̄. Lapagum .i. oculus leporis siue ga riofilata. siccatiue virtutis est Ut qui ꝑm ventrem reumata hz sufficienter sistat

¶ Ca. cc vj.

Galla. Sera. li. aggre. auct. Dyas. cap̄. galla. Est ex ea q̄ accipit̄ ex ar bore sua r̄cens inmatura parua ro tunda: nodosa non ꝑforata ⁊ grauis. Et est alia q̄ est leuis perforata sed p̄ma. me dicinis est cōuenitior. Idē. auct. Galie. Uirides ex gallis sunt acerbe plurimū q est in eis substantia terrea. Et sapor earū est stipticus multū. Uirt⁹ eaꝝ est fri. in. ij. gradu ⁊ sicca in. iij. Pli. Galle fructus in Syria ⁊ egypto copiosius existit.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Oēs spēs gallaꝝ sunt stiptice fortiter. q̄ qn̄ terunt̄ ⁊ puluerizant̄ su ꝑ car nem suꝑfluā delent eā. ⁊ ꝯferūt ad vlcera corrosiua. B ¶ Et ꝓhibent hūiditatē q̄ currit ad gingiuas. ⁊ ꝯferunt alcole. C ¶ Et qn̄ accipit̄ id q̄d est intra gallam ⁊ ponit̄ in corrosurā dentis sedat dolorem eius. D ¶ Et qn̄ ꝯburunt̄ suꝑ prunas ⁊ extinguunt̄ ī aceto ⁊ sale stringunt fluxū

sanguinis E Et decoctio gallarum quando fit sessio in ea cōfert exitui matricis. et cursui humiditatū antiquo et exitui ani. Et qn̄ infundātur in aceto aut aq̄ nigrificant capillos. F Et qn̄ pulverisantur et dant in potū aqua vel vino cōferunt humiditatibus ulcerum intestinorum. et fluxui antiquo. et sunt ꝯuenientes ī cibis eorum. Et similiter qn̄ coquit cibus eorū in aqua in qua bullierint G Et universaliter quidem administrande sunt ad stipticandum. retinendū et desiccandū. et infrigidant satis. H Et dicit Serap. aucto. Galieni. q virtus earum secunda est repercutit et ꝓhibet et aggregat. et tercia virtus fortificat menbra fluxa debilia. et ꝓhibet omnes egritudines que fiunt ex humorum dissolutione. et eorum fluxus ꝓhibet I Cōstātinus in li. graduum. Galla fri. est in. ij. sic. in. iij. Huius quedā est nōdum matura que bullata est nec ꝑforata. Altera vero matura tumori ac rubori pertinens Ideoqz minus frigiditatis et stipticitatis habens K Hec usta sanguinolenta valz egestioni et de quocūqz loco manauerit. sanguinis fluxui. Scissuras quoqz calcaneorum sanat. et labiorum fissuras curat. Deniqz valet galla locis q̄bus repugnatio et ꝯstipatio ac desiccatō sunt oportuna. Platearius. Galla fri. est et sic. in quarto gradu. In asia reperitur parua et non ꝑforata Inter has grossiores plus valent. habentqz v̄tutem constringendi. valet contra fluxum ventris et dissinteriam. Contra fluxum sanguinis e naribus. pulvis eius vulneribus suppositus ea consolidat.

Ca. ccvij.

G Albanū. Sera. li. aggre. ca. Henelbegi. i. galbanū auct. dyas. Galbanum est gummi plante cuiusdā similis ferule in figura sua. Et melius ex eo est illud q̄d est mundū simile olibano aut armoniaco adherens manui. non habēs aliquid ligni nec seminis eius. planta et lignū habent grauem odorem. et non sunt nimis sicca. adulterat cum resina pini q̄ admiscetur cum fabis fractis et armoniaco. Gal. viij. sim. far. ca. galbanū s̄m trāslationem grecam. Galbanū opos est ferularis plante mollitiue et dyaforetice existens virtutis. Et erit utiqz in calefaciendo ex. iij. gradu incipiente vel in. ij. completo exsiccando vero ex secundo incipiēte. Actor. Galbanū est succus ferule sicut dicit Ysido. de qua scz ferula. ccxiij. capi. dictum est. Pli. li. xij. Dat siria in amano monte galbanum. resine modo. q̄d maxime laudant cartilaginosum et purum ad similitudinem armoniaci. minimeqz lig

nosum. Adulteratur autem faba aut sagapeon. Dyas. cap. de galbano. Galbanum lacrimum est cuiusdam herbe similis ferule que in nicomedia nascitur et syria. cuius est optimum quod est mundissimum et simile armoniaco. et thuri in colore habens grana vt faba. Adulteratur autem resina et faba diuisa et gutta armoniaci. Platearius Galbanum est ca. in. iij. gradu. hu. in primo. Liquor est qui in estate a frutice erumpit. et circa fruticem condensatur: Quidam etiam corticem findunt vt magis effluat Sophisticatur autem ex inmixtione minutorum lignorum. Alij vero miscent puluerem colofonie: et fabas fractas: Eligendum autem est quod album est et purius: Habetque virtutem attrahendi. dissoluendi. consumendi: et leniendi. maturandi. relaxandi.

Operationes.

A Sera. aucto. dyas. Virtus est ei cal. ignea et dyaforetica. B Contra asma frigidum dentur ʒ. iij. cum ouo sorbili. vel aqua ordei. Contra litargiam ponatur sub carbonibus: et recipiat paciens fumum contra suffocationem matricis idem fiat per embotum ponatur inferius C Contra splenis duriciem ponitur in aceto per tres dies et noctes: et postmodum fiat decoctio: deinde coletur et colatura in mundo vase ponatur addita cera et oleo et picula: et fiat emplastrum superante galbano. vel cerotum superante cera. vel vngentum superante oleo. sed melius si fiat emplastrum ita quod accedat ad cerotum ad menstrua prouocanda: et fetum mortuum. et secundinam educendam. fiat vascale cum eo extincto in oleo: D Ad apostemata maturandum et rumpendum supponatur ad lumbricos occidendos dentur pillule ex galbano intincte in melle. E Dyas: Appositum naribus fumigio et suppositum menstruis imperat. Aborsum facit. Aceto et nitro mixtum lentigines tollit Ut granum fabe glutitum tussim medetur F Bisnoicis et asmaticis opitulatur. Ex alto cadencium conquassationibus subuenit. Cum vino et mirra bibitum venenis occurrit Infantes in vtero mortuos acceptum excludit Impositum dolorem lateris mitigat. Tortiones spargat Epilenticis vtiliter adhibetur. G Platearius: Contra asma frigidum datur cum aqua ordei: Cotra litargiam super carbones ponitur: et paciens fumum recipit Ad apostema rumpendum: et maturandum superponitur. Ad lumbricos occidendos: dentur pillule ex eo melle intincte valet et in emplastro cotra splenis duriciem: H Constantinus in libro graduum: Galbanum est ca. in. iij. gradu. siccum in. ij. Cathaplasmatum cum raphano et aceto sordiciem pustularum mundificat Tussimque et anhelitum tollit: Epithima suppositum reptilium morsibus repugnat I Sup dentes dolentes ac corrosuram habentes positum eos curat: Si vero cum forti vino pregnanti detur. mortuum celeriter expellit. et laboriosis etiam spasmaticis subuenit.

Galingaen

Ca.ccviij.

Galanga. Auicenna: Galanga est frusta inuoluta. rubea nigra. in. ij. gradu. calidũ est ac siccũ. et est subtile resolutiuũ. Dyas. dicit ꝙ est radix q̃ reperitur circa arboris pedem in persia q̃d patet ex eo ꝙ habet interius radicem quãdam. ⁊ etiam terra adheret ei. potest autẽ seruari p. v. annos. Est autẽ eligenda subrusa ⁊ in sua manerie ponderosa. ⁊ etiam acutum habens saporem que alba est ⁊ leuis multũ. ⁊ fere nullum hꝫ saporem. Et q̃ est pforata. et facile in puluerẽ soluit̃ abijcienda est. Uirtutem habet ꝯfortandi ex aromaticitate ⁊ dissoluendi et cõsumẽdi ex qualitatibus. Solet autem sophisticari ex admixtione iunci habens radicẽ tortuosam ⁊ etiam ex admixtõe bistorte. Dinoscitur autem quia iunci radix insipidũ uel salsum habet saporem: bistorta ponticum: Galanga vero aromaticũ ⁊ acutũ. Alij sophisticãt hoc mõ. Puluerisant optimum galanga. ⁊ piper cõficiunt cũ aceto. ⁊ imponunt radicẽ iunci ꝑ noctẽ ⁊ efficitur acuti saporis: sed dinoscit̃ quia interius insipidi saporis est. Galãga võ acuti. Sera. li. aggre. ca. p̃. galungen. i. galanga est vena in grossitudine cassie lignee: ⁊ cortex eius est rubeus interius purulentus. Defert̃ ex syria. ca. est ⁊ sic. in. iij. g̃du

Operationes.

A Dyas. Ad digestionem ꝯfortandaꝫ et dolorem stomachi ex frigida causa vel ex ventositate dat̃ vinũ decoctionis eius B Ad cerebꝝ ꝯfortandum. naribꝰ applicetur. Contra cardiacã passionem et sincopim detur puluis eius cũ succo plantaginis C Cõtra fetorẽ oris acci. galangam ⁊ coque in vino. ⁊ postea det̃ pacienti ad modum syrupi quolibet mane. ⁊ remouet fetorem oris: D Serapi. Est faciens bonum odorem Et conuenit flegmaticis et humiditati que generat̃ in stomacho Et facit digeri cibum ꝓpter suam calefactionem. ⁊ propter suaꝫ dissolutionem in flegmate: Et conuenit colice E Et facit odorem oris bonum. et calefacit renes. ⁊ cõmouet sperma Et quãdo frustum ex ea tenetur in ore facit eructuationem magnam. Unde conuenit stomacho. ⁊ digerit cibum antiqua materie. et conuenit frigiditati renũ. F Etideꝫ aucto: aben mesuay. Est ca. ⁊ sic. in. tercõ gradu. ⁊ est conueniens habenti colicam ex ventositate. nam frangit omneꝫ ventositatem. ⁊ conuenit habenti eructuatões acetosas: G Constantinus vbi sup: Galanga est in. iij. gradu calida. ⁊ sicca. Stomachum flegmaticum cõfortat Uirtutem digestiuam adiuuat. Uentositatẽ dissoluit. Os odoriferum reddit. Curat colicã. Renes calefacit. ⁊ auget libidinẽ.

Caa.ccix.

Gallitricum. Pla. herba est hñs folia similia folijs glandiũ sz latiora: saporem acutũ hñs. Gallitricũ qd alio nõie dr gallicẽtꝝ est ca. 7 sic. in. iij. g. Actor Gallitricũ est qd alio nõie politricon vocatꝛ pannũ fuaꝛ. Uirtutem habet consumendi: calefaciendi, et resoluendi. Folia 7 semẽ ĩ medicis vtũꝛ. ĩ ortis nascũꝛ

Operationes.

A Fomentũ ex aq̃ decoctõis eius fctm matricẽ optime mundificat. et menstrua ꝓuocat. B Secundinã eeducit: Fetum mortuũ expellit. Succ⁹ folioꝝ eius cũ semie saxifrage 7 maratri sumptũ valꝫ calculosis. C Uinũ decoctõnis eius bibitum ꝓuocat sudorẽ 7 ꝯsumit flegmaticos hũores. D Cõstantin⁹. Gallitricum ꝯfortat 7 adiuuat frigidũ stomachũ. grossumq3 digerit cibũ. Epaticis 7 cardiacis propter colerã nigrã ac fleg̃ paciẽtibus subuenit. E Naribus applicatum opilationem nariũ ac cerebri aperit.

Caa.ccx.

Gallitricũ agreste. Pla: Gallitricũ agreste est herba folia hñs similia p̃dicti. sz maiora 7 latiora parum Calidum 7 siccũ in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Uinum decoctiõis gallitrici agrestis valꝫ oĩbus febricitãtibus. B Opilationẽq3 splẽis 7 epatis apit Contra antiquũ asma daꝛ. Habet em̃ ꝓpetates et virtutes omẽs gallitrici p̃dicti.

Caa.ccxj.

Gladiolus: Ysidorus. Gladiolus dr eo q3 sit folijs gladio similibus tyrso cubitali: floribus purpureis Dyas. cap̃. dexeris. i. gladiolus. Dexeris habet folia similia yridi. sed latiora 7 acutiora. 7 hastã in medio folioꝝ cubiti vni⁹ longã 7 g̃ssã ĩ c⁹ v̄gis sũt capitella trigõa sub ip̃is flores hñs purpureos: 7 ĩ medio feniceũ colorẽ: semẽ ei⁹ ĩ folliculꝛ ẽ sĩe cucumeris semĩ rotundũ 7 nigꝝ gustu viscidũ

Radix est illi nodosa longa ꝛ rufa. Plini⁹ cap̄. de gladiolo. Gladiolū omnes noue runt. Gladiolus dr̄ q̄ sit folijs similibus tyrso cubitali. floribus purpureis. Ex si nonomis sciendum: q̄ acorus est gladio lus. Sūt em̄ q̄tuor herbe in forma similes valde. Sed acorus discernit̄ citrino flore rubeaq; radice. Spatula fetida malo dis cernitur odore et caret flore. Yris florem gerit purpureū. yreos albū. Gladiolus habet croceū sed spatula fetida albū. Sr̄ autem bulbus. omnis tunicata radix. At vero moderni medici quādo simpliciter accipiunt p̄ radice nairisi.

Operationes.

A ¶ Dyas. Uulnera capitis optīe curat fracturis medet̄. ossa confracta excludit. omnia infixa corpori euocat imposita. si vo partes tres floꝝ ei addant̄. et radicis centauree ptes quinq; ꝛ mel sufficiens. et acetum: ꝛ vt cathaplasma imponat̄ tūo res ꝛ duricies spargent. bibitum conqua ssationes reformat. lateris dolorem tollꝫ. Stranguirijs ꝛ sciaticis optime opitula tur. B ¶ Radix eius fluxū vētris strin git cū dulcore ꝛ aqua maritima accepta. semen ei⁹ diureticū est. qđ valꝫ obulo vno accepto aut. ʒ. j. cū vino om̄ia vt sup̄ face re potest. Cum aceto bibitū splen siccat C ¶ Item radix ex vino potata venena destruit. ꝛ menstrua p̄uocat. trita vo ꝛ in modum fomenti imposita furunculos et spinas de corp̄e extrahit. ꝛ om̄em duriciē dissoluit. D ¶ Plini⁹. li. xxj. Radix ei⁹ potata cum vino ad venenū p̄ficit. Fetū ꝛ menstrua p̄uocat. Item trita et imposi ta furunclos ꝛ spinas ex corp̄e extrahit. et om̄em duriciem dissoluit ꝛ euaporat. E ¶ Constantinus vbi sup̄: Gladiola. i. yreos est ca. in. ij. gradu. Dolorē neruorū de flegmate mitigat. Tussimq; diuturnā placat. ꝛ screatum facilem reddit ¶ F Grossos pectoris humores attenuat cū aceto potata morsus reptiliū sanat. sple neticis subuenit. spasmum ac rigorem fe brium curat.

¶ Ca. cc xij.

Granatum. Ysidorus: Malus gra natus feminini generis arbor est: pomū vero neutri. scꝫ malogrīana tum. Sera. li. aggre. cap̄. humā. i. grana tum. sunt ex eis acetosa ꝛ dulcia. ꝛ virtus cuiuscunq; illoꝝ est ẜm illū saporem. et sa por ip̄ius granati tocius. ꝛ granoꝝ ip̄oꝝ est plus stipticus q̄ sapor succi eius ꝛ plu ris desiccationis. Cortex vero eius i hoc est fortior grano ipsius. ꝛ corpus granati q̄d cadit ab arbore est plus in hoc q̄ cor tex. Et idem auct. dyas. Omnia granata boni chimi. Gal'. viij. sim. far. ca. de gra nato. Malum granatum oīm̄ stiptica p̄ti cipat qualitate non tamen dn̄ante in om nibus quedam em̄ eorum sunt acida que dam dulcia plus q̄ austera. Et iuuamen tum vnius cuiusq; eorum ẜm predn̄antē necesse est fieri q̄litatē. dictum est autem i. iiij. boꝝ libroꝝ de dulci sapore ꝛ austero

Unde ex illis est tibi silogisare. sunt autē girgata succo stipticiora et sicciora. His vero adhuc cortices quia vocanť sidia similis autem vźtis eorum sunt. Avicēna li. ij. ca. de granato. Granatum illud q̄d est dulce est fri. ad pmū. ⁊ hu. in ipo. ⁊ acetosum est fri. ⁊ sic. in. ij.

Operationes.

A ¶ Idem Acetosum reprimit coleram ⁊ phibȝ cursum supfluitatum ad viscera ⁊ pͤ vinum eius. ⁊ in omībus suis speciebus vsq̧ ad acetosum est abstersio cū stipticitate. B ¶ Grana granati cū melle liniuntur ad vlcera fraudulenta. ⁊ eius capita precipue ad vlcera adusta. C ¶ Et dulce quidem lenificat. muzū vero est magis iuvativum stomacho q̄ poma vl' citōia. sed eius granū est malum. ⁊ quod de partibus eius magis stipticū est capita sunt. ⁊ grana eius stiptica sunt. siue sint grana dulcis aut nō dulcis. D ¶ Grana granati cum melle conferūt dolori auris. Et sunt iuvamentum interiori nariū. E ¶ Et conferunt grana granati cō trita ⁊ composita cum melle alcole linita. Et si granata dulcia coq̄ntur cū vino deinde teranť sicut sunt. ⁊ fiat ex eis emplastrum auri. ꝯuenit apostemati eius. F ¶ Et iuvamentum granati ⁊ rob acetosi ꝓprie cōuenit colere. succus acetosi cōuenit vngule. Acetosum exaspat pectus. et dulce lenit ipm. ⁊ ꝯfortat pectus. et qn̄ danť in potu grana granatoꝝ cum aqua pluviali valent ad sputum sanguinis. Et ipm totum cōfert tremori cordis. ⁊ abstergit os stomachi. G ¶ Rabi moyses. allegando Galienū. Granatū ꝓpetatem hȝ miraculosam. quia non facit cibum corrumpi in stomacho. ⁊ acetosum coquinatū cum cibo nō facit cibum in stomacho corrūpi. H ¶ Radices granati acetosi valent cōtra vermes vel lumbricos qui vocanť cingulum vel folia in hunc modum administrate. Re. radicū minutaꝝ granati acetosi. ⁊ radicū rapeste. ā. M. j. pistenť ex ctis prius tū finstibus exīitibus in p̄dictis radicibus et bulliant. postea cum media q̄rta vini greci vl' alterius vini optimi albi vsq̧ ad consumptōem medietatis vini ⁊ in fine ponať. ℥. f. pipis nigri triti. et cōletur p pannū ⁊ ꝓpinet actu ca. pacienti ī media noctis. ⁊ post eius assumptionem non dormiat. I ¶ Serap. aucto. aben Mesuay. quādo acetosum sumiť confert fluxui stomachi qui accidit a colera ⁊ sincopi q̄ accidit ab eadē ⁊ ꝓuocat vrinam. K ¶ Et cū subtilitate sue acetositatis cōfert vngule oculi qn̄ fit collirium cū co:

Vide de granat[o] ...

Ca. cc xiij.

Granati silvestris. Johan. serapi. in. ij. ca. de trifera. dicit q̄ est beteramen. Et apud sera. aucto. cuiusdam vocatur airac. ⁊ est arbor granati silvestris. Et fructus eius vocatur bel. ⁊ est arbor spinosa. Eius lignum est rubeum vel purpureū. Scōm almāsorem hȝ florē citrinū. in barbaria vocať aldani. ingrediť in trociscis andrōaci tiriace maioris

Cuius loco ponit Auicenna fructum altē but. Sera. li. aggre. cap̄. mabat. Mabat sunt vene arboris granati siluestris q̄ nascitur ī seni vltra mare. ⁊ in corascē. ⁊ sunt vene grosse albe. colligunt in basinen. Et eius mala granata sunt sicut mala granata domestica in principio ortus eorum ⁊ color est inter rubedinem ⁊ viriditatem. Et intra malum eius sunt grana rubea rotūda in magnitudine seminis lentisci. et dimittunt eum in cortice suo. quādo egent eis extrahūt a cortice. Mabat est ca. ⁊ hu: Dyas. cap̄. de aspalio. Aspalium siue aspaltos id est granatum siluestre. Nascit̄ in insula Rhodo. Cuius species duplex ē Est enim vna spinosam fruticem et tyrsum grauem habens. Et depositum cum cortice purpureo vel rubeo et denso odoris summi ⁊ amari. Altera est alba lignosa ⁊ imbecillis. supple ⁊ ista est q̄ serapion uocat mabat.

Operationes.

A Dyas. Granati siluestris augēt sperma. ⁊ corroborant coitum. ⁊ est bonū podagre quādo teritur ⁊ cōficit̄ cum aceto ⁊ linitur sup ipm̄. ⁊ confert spasmo ⁊ mollit duriciem iuncturarum. Et aliq̄ dicunt q̄ sit aspaltum ⁊ illud idem facit q̄d iā diximus. B Idem dyas. Virtus eius est calida ⁊ stiptica. quod cum vino si fuerit elixatum vulneribus oris medet̄. ⁊ putredines quas greci nomas appellāt. et putredines nature curat. C Et valz contra vlcera ventris quando fit ex eo clistere. ⁊ bothor nasi. ⁊ expellit fetum qn̄ fit cum eo nascale. D Et fomento vulneribus prodest pessarijs additum muliebria deponit. cuius elixatura ventrem stringit. sanguinem reijcientibus subuēit aqua eius bibita inflationes ⁊ dissurias compescit.

Gras

Ca. cc xiiij.

Gramen. Platearius. Gramen est herba satis nota hn̄s ramos rotūdos nodosos sup terrā se expandētes. ⁊ a nodis ramorum exeūt radices terras ingredientes dulces cū abhōiatōne. cui⁹ folia parua sunt ad similitudinē cāne minoris. Est fri. ⁊ sic. in p̄ncipio p̄mi gradus. Sera. li. aggre. cap̄. negen. i. gramen est herba hn̄s ramos habētes nodos que expandunt̄ sup faciem terre. ⁊ ex ramis eius generantur radices exeuntes a nodis ipius figentes se in terra ⁊ radices eius hn̄t nodos. Folia eius sunt oblonga acute extremitatis sicut folium canne parue. Est alia species cui⁹ folia rami ⁊ radices sunt maiores q̄ sup dicte. ymo sunt folia similia edere. q̄ qn̄ comedunt aīalia ea occidit ⁊ maxīe illud q̄d nascit̄ in babilōia ī vijs ⁊ q̄d nascit̄ in sicilia. qn̄ comedit̄ a bouib⁹ apostemant̄. ⁊ istā spēm inuenies in cap̄. Calam⁹ de c. Ez illō q̄d nascit̄ ī cosos hz plures ramos q̄ alia spēs. hz florē album

boni odoris ꝛ semen minutum in quo est iuuamentum. ꝛ radices quinqꝫ aut sex in grossitudine digiti. albas molles dulces ꝛ fetentes. Gal. vj. sim. far. cap. agrostis i. gramen. Substantia eius est subtilis. et sapor eius est dulcis. ꝛ est in eo parꝫ acuitatis cum stipticitate pauca. Et radix eius habet saporem abbominabilem. ꝛ virtus eius est fri. ꝛ sic. cum temperamento. Dyas. ca. de agrostis. Agrostis i. gramen virgas habet nodosas ꝛ spansas sup terram. sup quas virgas folia sunt acuta ꝛ lata ꝛ dura sicut cane minoris. Radix est illi nodosa: ꝛ dulcis quam boues ꝛ alia aialia pascunt.

Operationes.

A Aqua decoctionis eius valet cotra dissuriam si bibat et frangit lapidem: et curat vulnera vesice ꝛ prouocat vrinam. ꝛ est conglutinatiua radix eius. Et curat reuma ventris: B Sera. aucto. Galieni. Uirtus eius est que conglutinat vulnera recentia. dum sunt sanguinoleta ꝛ coquitur ꝛ bibitur eius aqua ꝛ frangit lapidem: Sed semen eius quod est in cosos prouocat vrinam: ꝛ desiccat quod currit ad stomachum: ꝛ intestina ex humitatibus quia virtus eius est desiccatiua subtilis sine stipticitate. C Gal. Radix eius sanguinoletorum vlcerum est consolidatiua. ipa quidem herba cathaplasmata infrigidat quidem non vehementer. consistit autem in medio hu. ꝛ sic. D Dyas. Herba ipa cathaplasmatibus adhibita vulneribus paracolesim facit: Elixatura eius bibita tortoibus ꝛ dissurie medicatur. Uulnera vesice optime curat. Et calculos frangit: ꝛ vrinam prouocat Canes quando se volunt purgare hanc herbam manducant: E Auicenna. li. ij. cap. de gramine Gramen facit coherere plagas sanguineas. Et decoctio eius extrahit lapidem. Et semen eius prouocat ꝛ constringit. F Et idem auct. Gal. Decoctio radicum eius facit id quod herba ipa. ꝛ eius semen prouocat vrinam. prouocatione forti. Et abscindit vomitum ꝛ fluxum.

Ca. ccxv.

Masticare ...

Grana tinctorum. Platearius. Grana tinctorum est arbustum vnde tingitur scarlacum. Unde dicitur de christo. quod fuit vestitus veste coccinea. i. tincta cocco scꝫ granis de scarlaco: vocatur etiam kermes Et est frutex secundum dias. cap. de cocco sarmentosa. habens in ipis virgis baculos rotundos sicut lenticula que colligunt ꝛ conficiunt Est autem bonus coccus galleticus ꝛ armenus: ꝛ secundus asianus. ꝛ licius. hispanus vero omnium nouissimus est. virtus est ei stiptica: Sera. li: aggre: auct. dyas. ca. harmem vel karmen. i: grana tinctorum est arbustum quod administratur. ad ignem accendendum ꝛ est incendium inter arborem ꝛ herbam cuius rami sunt multum subtiles sup quos sunt grana rotunda similia lenticulis que colligunt ꝛ reponunt ꝛ reseruant: ꝛ conficiunt ad tingendum. Et melior ex illa est que defertur ex terris que dicunt gallates. ꝛ andabasi et armeni: ꝛ scda est illa de siria ꝛ licia. ꝛ deterior omnibus est illa que defertur ab hys

pania. ⁊ reperitur in arbore patna satis si mili in folijs arborũ glandiũ in terris cali ebie ⁊ in ea multiplicat̃ animal testosum paruũ simile limacijs. ⁊ colligant ipsam mulieres illius terre cũ rore eoꝝ. Et idem auct. Galien⁹. Sapor eius est stipticus: cũ amaritudine: ⁊ virtus eius desiccat si ne mordicatõe ⁊ abstergit ⁊ incarnat.

Operationes.

A Dyas. Coccus. i. grana tinctorũ ace tõ tritus ⁊ impositus vulneribus pacole sim facit ⁊ neruis incisis maximũ ꝑsidiũ est: B Sera. auct: Gal. Grana tin ctorum ꝯfert magnis vlceribus neruoꝝ ⁊ alioꝝ menbroꝝ qñ terit̃ fortiter et miscet̃ cum aceto ⁊ melle ⁊ etiã decoctionẽ eoꝝ dant illis qui paciunt̃ in neruis. C Plinius ca. e cocco: Valet vlcerbus mag nis ⁊ maxime neruoꝝ vlceribus. ⁊ valꝫ cõ tra tremorem cordis ⁊ eius debilitatem: D Hoc asserit similiter Dasmascenus in antidotario suo in quadam cõfectõne que incipit confectio alkesmes.

Ca. ccxvj.

GRanum culcul. Sera. libro aggre gatoris capittulo. lobachium. id est granum culcul Folium eius est simile folio albena. ⁊ est herba que habet venas in grossitudine pollicis ⁊ indicis. ⁊ longas: ⁊ sunt coste prope terram sicut scel ⁊ sunt in eis nodi. ⁊ nascunt̃ in vnoqꝫ nodo. folia similia folijs balsami. ⁊ est al bum maius. ⁊ in summitate eius nascunt̃ flores in vere ⁊ in principijs messiũ: quo rum color est color violarum nisi quia sũt maiores eis. Et qñqꝫ flos habet fructum magnum in quantitate ciceris plenũ dul cis saporis. latine vocat̃ granum culcul. Et herba eius inuenitur in locis vmbro sis: ⁊ iuxta vehementer humectis. Et tem pus collectionis eius est in tempe messis: Virtus est ca: ⁊ hu. in. ij. gradu.

Operationes.

A Serapion. Granum culcul mouet coitum ⁊ auget sperma ⁊ erectionem vge et proprie quando conficitur cum melle vel miscetur cum sisamo et qui vtitur eo nimis incurrit colliricam passionem B Et idem auctoritate Mesaruget. Quãdo bibitur post ipsum vinum facit sodam. ⁊ proprie quando torrefit.

Ca. ccxvij.

Genciana. Plinius. li. xxv. Genciana invenit gentius rex illiricorum vbique nascentem in illirico tamen prestantissimam folio fraxini sed magnitudine lactuce caule tenero. pollicis crassitudine cavo et inani ex intervallis foliato trium cubitorum alto casu. radice lenta. subnigra. sine odore aquosa. Sub alpinis montibus pluria nascitur. Usus eius in radice ac succo. Pla. Genciana est herba calida et sicca. cuius radix precipue competit vsui medicine. non ipsa herba in fine veris colligitur et siccatur. et per annos quattuor in multa efficatia servatur. Debet autem eligi solida et continua. habens citrinum colorem. quod non sit porata nec facile in pulverem exsolvatur. cum frangitur Virtutem habet dissolvendi. attrahendi. consumendi. et aperiendi. Dyas. ca. de genciana. Genciana dicitur inventa esse ab imperatore illirico eiusdem gentis. Unde et nomen accepit. cuius folia que circa radices sunt nucis odorem habent. et sunt similia plantagini. sed paulo subrufiora. et in summo divisa. vel incisa in speciem serre inmediate habens hastam que hasta lenis est et vacua digiti habens similitem longior duobus cubitis nodosa circa quos nodos folia nascuntur semen est ei circa folia in pomulis latis et lenibus. et non inutile sicut af. odilli. radicem habet sicut aristologia longa. solidam et amaram. sed nigriorem et fragiliorem. nascitur locis altis et humectis et vmbrosis

Operationes.

A Galienus. vj. simp. far. cap. de genciana secundum translationem arabicam. Id quod de ipsa administratur est radix huius. cuius sapor est amarus in fine amaritudinis. et virtus eius est magna in mundificatione. et abstersione. et aperiendo opilationem. Est enim calefactiva et stiptica. B Et idem eodem li. et eodem capitulo. secundum translationem grecam. Genciana huius herbe radix efficax est. vbi oportet subtiliare aliquod. et abstergere. et deopilare. nec est mirum si hoc potest amara violenter existens C Serapion. Ego non vidi medicinam meliorem in morsibus canis rabidi quando datur ex ea. qualibet die. ʒ. j. trita et cribrata cum. ʒ. j. mirre. et cum. ʒ. ij. pulveris cancrorum fluvialium adustorum in principio egritudinis antequam timeant aquam. et hec quidem planta contraria est venenis mortiferis. et aufert nocumentum eorum cum auxilio dei. D Dyascorides. Gentiana est acris et calefactoria. et relaxans acrimonia et amaritudine sua. partum expellens. et serpentes fugans. E Radici eius virtus est calida et stiptica que radix ʒ. ij. cum pipere et ruta et vino accepta morsibus venenatis occurrit. succi eius. ʒ. ij. accepta doloribus laterum et conquassationibus vtiliter prodest sicut collirium supposita. Radix facit aborsum. Vulneribus imposita medetur. Succus eius sicut licinium inunctus tumorem oculorum compescit. maculas corporis tollit F Radix vero infusa in aqua dieb9. v. et po

stea cocta q̄ diu virtutem ex ea dimittit confricatur ⁊ sic deliquatur. postea aqua ipsa recoquatur q̄m diu mellis spissitudi nem faciat. et reponitur in vase fictili ad vsum. G ¶ Paulus Genciana calida est ⁊ sicca in. iij. gradu.

¶ Ca. ccxviij.

Genestra. Johānes Mesue cap̄lo. de genestra. Et vocatur capistrū arborum. ⁊ est arbor mōtana super cuius stipitem eleuatur densitas fuscium multe rotunditatis. et dum plicantur nō paciuntur fracturas. Unde ligantur ex eis arbores ⁊ producunt flores similes figure lunari citrinitatis multe. Et pferūt folliculos secūdum semitam orobi habē tes semina distincta sicut lentes. Inquit Dyascorides. Ca. est ⁊ sic. complexionis in secundo. ⁊ semen eius est calidius ⁊ in flore eius ⁊ stipite est humiditas supflua cum v̄tute incisiua quare multiplicat vomitum. Et sunt omnes partes eius cōturbatiue. incisiue. subtiliatiue. ⁊ prouocatiue. Paulus cap̄. de genestra. Est alia que vocatur genestra fri. ⁊ sic. complexionis. similis genestre superiori. sed minor est. ⁊ habet stipites minores ⁊ angustiores. et album florem facit.

¶ Operationes.

A ¶ Dyasco. Semen genestre et flos bibitus cum mulsa humores vomitib⁹ purgat B ¶ Galienus. Fructus genestre et baculorum succus. laxatiue non debiliter est virtutis. C ¶ Johannes mesue. Per vomitum ⁊ per ventrem educit flegma. ⁊ cum fortitudine vehementi materias que sunt in iuncturis. D ¶ Et mundificat renes ab om̄ibus supfluitatibus ⁊ prouocat vrinam fortiter. ⁊ frāgit lapidem in renibus ⁊ vesica. Et non pmittit materias figi in eis neq̄ lapidem densari. E ¶ Et quando flores eius contriti propinantur cum melle rosa⁊ aut cū ouo sorbili resoluunt scrofulas. ⁊ oximel ex eis aut seminis ip̄ius soluit apostemata splenis. F ¶ Et si frequentatur vomit⁹ cū eis conuenit sciatice et podagre et dolori renum. Dosis eius est ⁊ p̄e florum a. ʒ. ij. vsq̄ ad. v. semini eius. a. ʒ. ij. vsq̄ ad. iij. vel. iiij. G ¶ Dyas. Semen eius ⁊ flos bibitus cum mulsa humores vomitibus purgat. H ¶ Paulus. Uirtutem hab⁊ constringendi. ad fluxum menstruorum valet fomentum ex aqua decoctiōis eius suppositorium etia⁊ ex puluere eius ⁊ succo plantaginis. Ualet etiam cōtra dissinteriam predictum fomentum

gues ac glutinosos atq; constipatos hu mores digerit ¶C ¶ Catarrum sanat ca lefaciendo si puluis eius ligetur in linthe olo et ad nares sepius apponatur vt ex eo odoretur. Lumbricos autem enecat come stum vel contusum extrinsecus ventri ap positum. D ¶ Platearius: Cōtra opi lationem epatis ac splenis. et renum. strā guiriam. dissuriam. yliacam passionem et dolorem stomachi ex ventositate datur vinum decoctionis eius et puluis eius in cibis. Valet et cōtra emorroidas inflatas E ¶ Cōtra lumbricos etiam dat puluis eius cum melle valet et contra vermes au rium. F ¶ Pli. Medetur serpentiū pla gis et scorpionum. Illini ex melle et aceto reperio. Incensoq; serpentes fugari. Bi bitur. ℥. j. cōtra araneos G ¶ Capitis dolores illitum ex aceto et infusum naribus Dentiū dolores coctū cū aceto mitigat.

¶ Ca. ccxix.

Gith. Haymo Gith est genus legu minis simile cimino in quantitate Sed nigri coloris. et in pane dulco rando imponitur. Dyas. Gith est herba que in segetibus crescit. habēs semē nigr. minutum: odore suaui. relaxat enim et cale facit. Platearius. Calidum est et siccū in secundo gradu Et est herba que inter fru mentum orit. semē nigrum et quasi trian gulum facit Aliquantulā habet amaritu dinem; vnde diuretica est: virtutem h; dissol uendi et cōsumendi. Pli. li. xx. Gith ex gre cis Alij melanchion Alij melaspmon vo cant optimum q; excitatissimi odoris.

¶ Operationes.

A ¶ Dias. Gith potatū vrinā et mēstrua prouocat. Lumbricos expellit. impositum vero tumores aut duricies soluit. Est eti am desiccatiuum ac leptomicum. ¶ B Lepras ac verrucas appositū tollit. Pin

Gumi van arabien

Ca.ccxx.

Gummi arabicum Sera.li.aggre. cap.sanigliarabi.i.gūmi arabicū Et est gūmi quod reperitur super arborem acatie.sicut alie gūme.q̄ arbor nominatur amgailem.⁊ melius ex eo est q̄d est ex hac arbore simile vermiculis in figura sua.Color eius est sicut vitri clari.⁊ nō habet lignū.s̄m vo post ip̄m est albū.sed illud q̄d est simile sordiciei resine pini.est malum fri.est ⁊ sic.

Operationes.

A Sera.auct.Gal.Una est virtus eius que desiccat.Et alia eius v̄tus est q̄ ꝯglutinat.⁊ aufert asp̄itatem ⁊ frangit v̄tutes medicinarum acutarum.⁊ lenit asp̄itatē pectoris.⁊ stringit ventrē.⁊ fortificat ītestina ⁊ meliorat ossa fracta qn̄ fit emp̄l'm cū eo.⁊ cōuenit malignitati vlcerum pulmōis.

B Et auct.Rabix.Dicit q̄ est hu.par.⁊ r̄tinet ventrē.qn̄ nimis fluit.⁊ ꝯglutinat intestinū in q̄ est tenasmō.⁊ ꝯsolidat ossa fracta qn̄ fit empl'm cū eo.⁊ sedat tussim.qn̄ r̄tinet̄ in ore.⁊ transglutit̄ q̄d inde soluitur.Aut si miscet̄ aliquibus medicinis ꝯferentibus ad tussim ⁊ vlceribus pulmōis qn̄ bibit̄ ex eo C Cōuenit obtalmie ⁊ rectificat medicinas laxatiuas.qn̄ misceṫ cū eis.⁊ ꝓhibet acuitatem earum.

E Et frangit vomitū q̄ ꝓuenit ab eis. Et quātitas dosis eius ad tussim.⁊ ad retinendum ventrem aureos.j.⁊ qn̄ misceṫ cum alijs medicinis est aurei.v. F Bulcasim eben aben azarin.li.q̄ dr̄ seruitor.Forma assandi gūmi arabicū est sicut om̄es alias gummas qui vult assari gummi arabicum oportet vt franget illud in frusta ad magnitudinē orobi.deiñ accipiat patellam ⁊ calefaciat eā.⁊ auferat ab igne.⁊ ponat sup̄ eam gūmi arabicū: et misceat bene sine intermissione.donec albescat.Et si non albescit p̄ma vice.iterū calefaciat patellam vt prius.donec fiat album.⁊ eodem mō fit ex alijs gūmis.

Asclepiade

Ca.ccxxi.

Hauser vel hausor Auicēna.in.ij.li.caplin facit q̄ scribitur hausurum.sed in ara.ē hauser.Et hausor est lacticinium quod bam et non est taxus.vt quidam dicunt vel sp̄es eius.sub cuius vmbra ꝑclitant̄ dormiētes.vt dyas.dicit.Nam hausor est lacticinium.⁊ taxus est arbor mag̃ ⁊ vmbrifica.

Operationes.

A Serapiō.li.aggre.ca.hausor.Hausor est planta habens lata folia.et nascit̄ in vno temp̄e anni.et habet cor cauū q̄d egreditur ab oculis ramorum suorum ⁊ a locis florum eius. B Et colligunt ab eo homines rem conuenientem.et succo eius est amaritudo.⁊ egrediuntur ab ea mala sicut testiculi camelorum. C Et egreditur ab illis pomis quedam res

De Herbis

adurens. ita q non potest fieri cauterium cum re meliori ea. B Et implent ex ea culatre 7 puluinaria: 7 nõiatur etiã arbor eius coherea. et quando incidunt folia hausor emittit tunc lac. quod colligit in mense Maij. Et ponuntur in eo coria 7 non remanet pilus in eis. et vnũ vas impletur ex duabus impressionibus. E Et lignum hausor est leue grossum rectũ pulchrum. 7c. Alius hausor est vna ex speciebus titimalli.

Ca. cc xxij.

Hermodactilus. Johannes mesue Hermodactil⁹ est radix herbe mõtane. 7 eius alius lõgus sicut digitus; alius rotundus. sed melior est rotundus. 7 eius alius albus. alius rubeus: ali⁹ niger. sed melior ex his est qui est albus vere albedinis int⁹ 7 extra. et qui est grossus 7 duriciei mediocris. aliter autẽ facti mali sunt. Sera. li. aggre. ca. Sturagen auc. dyas. Sturagen siue suragen. i. hermodactilus est herba que florescit in fine autũni: 7 est eius flos albus similis in figura sua flori croci. Deinde emittit folia similia folijs bulbi ĩ quibus est humiditas adherens manui. 7 habet stipitem in lõgitudine vnius palmi porrectum. eius color ẽ albus declinans ad nigredinem. 7 habet radicem. cuius color est niger ad rubedinem declinans. sed qñ aufertur cortex apparet radix interius alba. mollis. dulcis saporis. et plena humiditate. q̃ grece vocatur colliricon. vt apparet in ꝓpria lra. Est autem radix ipa rotũda similis cepe bulbi. et radix ipa habet in medio sui scissuram ex qua egredit stipes sup quem est flos multum nascitur in loco qui dicitur charin. 7 in terris que dicuntur guagna. Et hec radix 7 alia operat vt infra. Paulus ca. de hermodactilis. Hermodactili ca. sunt 7 sic. in principio secundi grad⁹ Herba est 7 circa radices eius tuburositates inueniuntur. que colligi debẽt. et vsui reseruari. In estate colligunt 7 reseruant per annũ vnũ seruari possunt. Sunt autẽ eligendi qui sunt albi 7 solidi. Habet aũt virtutem dissolutiuam. cõsumptiuam attractiuam.

Operationes.

A Sera. auc. Gal. Radix hermodactili que est alba intus 7 extra est melior 7 habet virtutem laxatiuam. B Et aq̃ ĩ qua bullierit. verum malus est stomacho Et ꝓfert doloribus iuncturaꝝ 7 podagre Exhibendus est hñtibus iuncturas molles 7 nimis humidas. C Idẽ auctor mesasurugen. Albus est bonus. Sz rube⁹ occidit nõ quia nimis frigidus ita q narcotiset. quia si hoc esset non esset laxatiu⁹. D Aben mesuay Rubeus occidit vlcera antiqua 7 confert variolis E Habix. Et melior ex eo est qui est exterius et interi⁹ albus. 7 quãdo frangit est fractio eius facilis 7 non dura. Niger vero et rubeus sunt ambo interficientes. F Paulus. Purgãt autẽ principaliter fleg

ma. Contra arteticam ꝛ podagram cyragram et yliacam passionem ꝛ morbus ex flegmate non existente fe. valet bñdicta acuta ex hermodactilis: yeralegodiõ theodoricõ. anacardina G ¶ Cõtra sciaticam. podagram et cyragram succus feniculi cum melle decoquat. et cũ tali melle dent. ℥. ij. hermodactiloꝝ. ꝛ. ℥. j. seminis feniculi et fiat electuariũ q̃d more bñdicte potest sumi H ¶ Et nota ꝙ in dosi debent poni. ʒ. ij. vel. iij. hermodactili I ¶ Cõtra yliacam passionem fiat decoctio mellis addita aqua ne exurat. ꝛ ne mel exeat: ꝛ ex illo melle additis. ℥. ij. hermodactili ꝛ cinamomi. detur pulvis hermodactili. supfluam carnem corrodit. K ¶ Pulvis eius conficiatur cum sapõe gallico. ꝛ licinium intinctum fistulis Imponatur etiam pulvis eius cretico. conficiatur cum aliqua mellicina cerebꝛ ꝯfortante. Et fluellum de bombace intinctũ naribus si inmittitur cerebrum cõfortat ꝛ polipum corrodit L ¶ Johanes mesue. Solutione educit flegma grossum: ꝛ a iuncturis proprie. ꝛ est medicina magna artetice ꝛ podagre sumptus. et cathaplasmatus. ꝛ proprie cum farina ordei: M ¶ Et vitellis ovoꝝ aut mica panis pinguis: ꝛ vitellis ovi. Et vsus ei9 ĩpinguat corpus ꝛ augmentum efficit in spermate N ¶ Et est medicina bona vulneribus abstringit enim sordes eorum et cõsumit carnes putridas in eis. Dosis eius est ab aureo. j. vsq₃ ad. ij. Conservatur autem p annis tres.

¶ Ca. cc xxiij.

Hermerocalles. Platear9. Hermerocalles id est plãta vt bulb9 ematicus qui manducatur. fructus ei9 est sicut narciscus. differens ab eo in flore tantum. Dyas. cap̃: hermerocalles: Hermerocalles aut cathaleptẽ velut bulbus ematicus. Folia habet ꝛ hastam similem lilio: in inicio cum inceperit apꝛire floreꝫ lilij ostendit tres vl' quatuoꝛ. sed postq̃m floruerit viridem facit colorem bonũ. et odoratum Radix eius in magnitudine similis est bulbo sed paulo maioꝛ.

¶ Operationes.

A ¶ Dias. Hec si bibita fuerit hũoꝛẽ sordidum matricis excludit. B ¶ Menstruis imperat. Folia eius cataplasmatibus adhibita ꝯbustionibus medicant.

Ca.ccxxiiij.

Herba palisis. Pla. Herba palisis siue herba sancti petri siue paralitica siue artetica q omia idez sunt Et est herba cui⁹ folia flore incipiunt tpe hiemis q se extendūt in terra q̄i citrina vt alis fagus flore citrinū profert, calide est ⁊ sicce complexionis

Operationes.

Dyas. Hec herba dolorib⁹ medet mēbrorum: Fo. ei⁹ ⁊ flores hūida ⁊ non sicca qn̄ ponunt sup empetiginē ⁊ pannū expellit eos ⁊ rsoluūt oēm supfluitatē. B Et ɔuenit hūtib⁹ catarr̄, ⁊ mitigat dolorem capitis ill'q sunt fri: ɔplexi. C Et oleum ei⁹ est iuuatiuū i hieme, ⁊ si hn̄s ca. cōplexionē odoret nimiū de ipo cū ē viridis D Idē abē mesuay. Cōfert hūiditatib⁹ ⁊ flegti salso, ⁊ senib⁹ fri: ɔplexiōis. Et cōfert dolorib⁹ iūcturar̄. E Remouet loquelā amissam ꝓpter apoplexiā vel palisim i potu sumptū ei⁹ succ⁹ aureū. j. vel. ij.

Ca.ccxxv.

Herba grassula. Actor. Herba grassula est herba de qua inuenit maior ⁊ minor: Et minor est vermicularis de qua habetur in ca. vermicularis inferius de v. Maior est herba habens folia tenera et pinguia in quorum supficie est borra.

Operationes.

A Ualet contra ignis arsuras, succus eius curat ramicem pueror̄. B Si accipiantur folia grassule ⁊ cime oliuarū et terantur subtiliter cum axungia porci rcenti. ⁊ exprimatur per peciam. ⁊ buliat cum modico vio albo quibus admisceatur mastix et olibanū, ⁊ postea vngat.

Ca.ccxxvj.

Herba fetida: et est herba subtilib⁹ folijs similis herbe que vocat̃ abrotanum, plena seminibus similãtibus seminibus lumbricorũ. Sapor eius vergit ad amaritudinem nociuam. grauis odoris. Et sapor eius est amarus cũ aliquali salsedine. ⁊ stipticitate pauca. et ẽ calidior absinthio: ⁊ debilior abrotão.

Operationes.

A Est mala stomacho. et claudit orificia venarum matricis sic q cathaplasmata supra ventrem calida B Cõstringit sanguinem exeuntem post partum. et tempore menstruandi.

Ca.ccxxvij.

Herundina siue harundina. Actor harundinem ponit ysidorus iter arbores. ⁊ hoc (vt videt̃) propter quasdam speciales. quarũ tãta crassitudo ⁊ magnitudo eẽ dr̃. vt ex illis naues ⁊ edificia fabricent̃. De ceteris ãt dcm̃ est apd Ysiderũ inter herbas incultas et inter satinas. Alexander in epistola ad Arestotilẽ post victoriam nostrã de Dario rege obtentam acceptis centũquinquaginta ducibus indorũ. qui breuitates itinerum nonouerint. cum pergeremus preter flumẽ apparuit. cuius ripam harundo pedum sexagenum vesciebat. pinorũ abietumq; vincens in crassitudine robora. eaq; indi vtuntur ad edificia. Aqua vero fluminis gustu elleboro amarior erat. quã nec homo bibere. nec pecus etiam sine tormẽto poterat. Deinde vidimus homines nauiculis p flumen vehi rotundis ex harundine. qui nobis ostenderũt vbi dulcem aq̃ possemus inuenire.

Et est triplex et quosit x flores sz per purpureu[m] Melliu[m] Albu[m] 105

Operationes.

A ¶ Pli.li.xvj. Harundines primatum tenent inter aquaticos frutices. frigidis gaudentes. Belli pacisq[ue] expimentis necessarie sunt. atq[ue] etiam in delicijs grate. His em[m] orientales populi bella co[n]ficiu[n]t dum spicula calamis addunt. ¶ B Nullus au[tem] sagittis aptior est calamus q[uam] in rheno bononie[n]si amne cui plurima inest medulla po[n]dusq[ue] volucre. Co[n]tra flatus q[uo]q[ue] pugnax libra Quippe non eade[m] gr[ati]a belgicis. C ¶ Hec est creticis co[m]mendato[r] nibus. qua[m]q[uam] p[re]ferant indi. q[uo]r[um] alia q[ui]busdam videt[ur] natura. q[uonia]m [et] hasta[rum] vice[m] p[re]bet additis cuspidibus. Harundo deniq[ue] indica arborea[m] habet amplitudine[m]. qualis videt[ur] in templis. Folia v[er]o brevia. Navigiorumq[ue] vicem p[re]stant (si credimus) internodia singula. D ¶ Pli. li. xxij. Illa que nascit[ur] in india [et] syria. odoru[m] vnguentorumq[ue] causa. Urina[m] movet cu[m] gramine vel apij semine decocta. me[n]struaq[ue] cit ad motu. E ¶ Ydropisi prodest ac tussi etiam suffitu.

bilsen crut

¶ Ca. ccxxviij.

Iusquiamus. Ysidorus. Jusqiamus est herba sic a grecis appellata. sed a latinis herba calicularis d[icitu]r eo q[uod] caliculi eius in figura cancaro[rum] nasca[n]tur vt et mali punici. q[uo]r[um] ora serrata sunt. habentes intrinsecus semina papaveris similia. Hec herba [et] i[n]sana vocatur eo q[uod] vsus eius p[er]iculosus est. deniq[ue] si bibatur v[e]l edatur insania[m] facit vel somni imaginem turbidam. Syas. s[ecundu]m tra[n]slationem nostram ca. de Jusquiamo. Jusq[ui]amus frutex est p[ro]ducens hasta[m] h[abe]n[te]s grossiore[m] [et] folia lata [et] oblo[n]ga divisa nigra [et] asp[er]a. iuxta cuius hastas sunt capita ple[n]a seme[n]e Sed iusquiami tria sunt genera. vnu[m] purpureum flore[m] h[abe]n[s]. [et] seme[n] nig[rum] folliculos duros et spinosos. Alte[rum] v[er]o flores mellinos h[abe]t [et] folliculos molles. seme[n] obrufum sicut erismon. Ambe vero iste mania[m] p[re]stant [et] narcotice sunt [et] minus vsuales. Terciu[m] v[er]o genus est cuius vsus freque[n]tat[ur] folia habet pinguia [et] mollia. et chili. succi plena flores albos [et] semen albu[m] p[ro]fere[n]s Nascit[ur] in locis maritimis [et] i[n] ripis. seme[n] vero vtile est albu[m] q[uo]d minus si inventum fuerit rufum fecundat[ur]. Nigrum vero inutile est. semen eius [et] folia exsiccant[ur]. hasta t[em]p[or]ius tunsa [et] expressa. Hic succus in sole siccandus est. quia vtilis est vsui post annum. semen eius siccum in calida missum tundit[ur] [et] exp[ri]mit[ur]. est v[er]o succus melior viridis q[uam] siccus. Multi v[er]o farine triticie succum eius admixtum factis trociscis reponunt. Galienus. viij. sim. far. ca. de Jusq[ui]amo s[ecundu]m translationem arabica[m]. Jusquiamus cuius semen nigrum est [et] signu[m] sup[er] hoc q[uod] sit semen nigrum. est q[uod] flos ei[us] vergit ad rubedinem. facit mania[m] [et] subeth. Ille v[er]o cuius seme[n] subrufum est. [con]gnoscit[ur] in hoc q[uod] flos eius est citrin[us]. [et] est p[ro]pinqu[us] p[ri]mo in v[ir]tute. [et] p[ro]pter hoc opor[te]t q[uod] caveat[ur] ab his ambab[us] sp[eci]ebus [et] non vtat[ur] q[ui]s eis quia no[n] est iuvamentu[m] in eis sed occidu[n]t Jusquiamus vero habens semen album [et] florem album. est co[n]veniens vsui medi

cine. ꝛ est in .iij. gradu fri. ꝛ sic. in .ij:

Operationes.

A Dyas. Utilis est succus, femini viri i voluntario. Confectionibus colliriorum mixtus reuma viscidũ ꝛ calidũ cõpescit: B Dolorem auriũ mitigat. Stericas causas medẽdo ꝯpescit. mixtꝰ polente vl' vt cataplasma adhibitꝰ tũores podagricos spargit C Semẽ eiꝰ oĩa similiter facẽ nouit. maxĩe tussientibꝰ subuenit. et catarꝝ soluit. reuma oculoꝝ ꝛ dolorẽ compescit: obl'o vno cũ semĩe micomis ꝛ mulsa mixtꝰ ꝛ bibitꝰ fluxui matricis et sanguinem reiciẽtibꝰ opitulaꝛ D Semẽ eiꝰ solũ podagricis auxiliũ est vĩo mixtũ ꝛ cataplasmatibꝰ adhibitũ. tũorẽ testiũ ꝛ mãmaꝝ soluet. E Multis alijs cataplasmatibꝰ necessario misceꝛ: fo. eiꝰ maxĩe cũ polẽta mixta. ꝛ in cataplasmatibꝰ adhibita dolorẽ tollũt cũ vĩo bibita ter aut q̃ter febres empialas ꝓhibet. F Cocta sicut olꝰ ꝛ ꝯmesta statim maniã faciũt. Radix eius cocta in aceto dolorem dentium ori retenta mitigat:

Jeniuere

Ca. ccxxix.

Iuniperus: Ysidorus. Iuniperus grece vcã est. siue quia ab amplo i angustum finit. siue eo ꝙ ꝯceptũ ignem diu teneat. ita si prune ex eius cinere cooperte fuerint vsq3 ad annũ ꝑueniãt Piro enim grece id est ignis latine; Iuniperus autem alia parua est. alia magna: Plinius li. xij. Piperis granũ cuius arbor in Ytalia nascitur Iuniperi baccis mire vim trahentibus adulteratur; Serapion li. aggre; ca. p̃. halbilhalach. i. iuniperus est vna ex speciebꝰ cipressi masculi Et omnes sunt quatuor species: ꝛ sunt iuniperꝰ ꝛ habel. i. sauina et zerbi ꝛ gara. i; iuniperus que nominaꝛ arconas. Est ex ea alia magna; alia parua. ꝛ habet fructum quẽdam cuius fructus est magnus sicut Nabach. ꝛ in littera habel dicit sicut zaror. ꝛ quedam cuius fructus est paruus sicut faba. nisi quia ip̃e est rotundus totus. Gal' vj: sim. far. ca. de iunipero. Uirtus arboris huius est ca. ꝛ sic. in. iij. gradu; sed caliditas ip̃ius fructus est scõm. hoc sed siccitas eius est in principio tercij. Et idẽ Serapion. Sauina est illa que dꝛ brachos siue bracheos ꝛ non habet fructum. et nos de illa dicemus in ca. Sauina infra de s. Sed zerbin est illa que dꝛ padras. ꝛ habz fructum similem fructui cipressi. nisi q̃a ẽ minor eo satis; Et est ex zerbin parua spinosa. et fructum similem fructui iuniperi cuius magnitudo est sicut granũ mirti. s3 est rotundũ. Et virtus zerbin est ca. ꝛ sic. in. iij. gradu. S3 gara est sp̃es ꝑua respecu zerbin Memoria eiꝰ vẽiet in ca. laurꝰ del.

Operationes.

A Archeutos siue Arconos. Iuniperus magna ꝛ parua; Ambe calefaciũt et subtiliãt. ꝛ ꝓuocant vrinam; Et quando fit fumigatõ cum eis expellit venenosa reptilia. Et habet fructus. cuius quida3 reperitur in magnitudine auellane. ꝛ q̃da3 in magnitudine fabe. nisi q3 est rotũdus et habet odorem bonum. et est dulcis habens in se aliquantulum amaritudinis.

B ¶ Dyas. ca. de iunipero fm translatõ nem grecã. Juniperus arbor alia est par ua alia magna sz vtrecq acrioris sunt vtu tis atq mictualis 7 insensibilis. ¶ C Auer. qnto colliget. ca. de iunipero Juniperus q vocat abel ca. est 7 sic. in. iij. gdu D ¶ Paulus ca. de vernice Summi ipsi us arboris est vernix. E ¶ Item dyas. Prunis imposite fumigio. serpetes fugãt fructus ei9 iocũdus est. 7 odoris summi si in ore detinet. 7 eustomachus est. 7 coraci vtilis ẽ. tussim sedat. F ¶ Ventrẽ 7 infla tiones sedat. tortõib9 bibita subueit. Cõ tra venẽa pstat auxiliũ. diureticũ ẽ illi ad iutoriũ. Spasmatib9 7 reumatib9 pdest. G ¶ Offocatões stericas tollit Appellat autẽ a grecis archiotides. succ9 ei9 medet vipa vexatis H ¶ Succ9 ei9 exust9. atz cũ aq illinit9 leprã despuit. Elimatio aũt ligni ei9 potui dã iterficit. Lacrim9 ei9 po tui dat9 tussim ventrẽ atq potidas sanat J ¶ Auer. abel puõt vrinã 7 mẽstrua pl9 oĩ alia re donec facit mingẽ sanguinẽ. Et facit aborsũ et extrahit fetũ mortuũ. Pro ista specie lege Sauinã infra de s.

¶ Ca. cc xxx.

Juiube. Auicenna li. ij. ca. iuiube. meliores sunt maiores eaz frigide sunt in pmo eqles in siccitate 7 hu miditate. 7 sunt declinãtes paz ad hũidi tatem. Et nutrimentũ eaz 7 digestio sunt difficilia. Et fmo qdez in eis bon9 est ille quẽ dixit Gal. Nõ repi iuiubas in cõser uanda sanitate 7 remouẽda egritudĩe ali quid opantes. sed reperi eas difficilis di gestionis 7 pauci nutrimenti

¶ Operationes.

A ¶ Aui. Cõfert acuitati sanguĩs calidi 7 extimo q illud est pterea q ingssant san guinẽ 7 viscosum faciũt ipm. B ¶ Et illoz extimatõ qui putant q ipe clarificet sanguinem et lauent eũ. est extimatio cor rupta ad quam ego non declino. ¶ C Idem Conferũt pectori 7 pulmoni. Sũt male stomacho difficilis digestionis Ex timant quidam q conferunt dolori renũ 7 vesice.

Ca.ccxxxi.

Iuncus: Sera.li. aggre.cap. Dis aucto.dyas: Dis.i.iuncus Est herba cuius due sunt spes. Una ipaꝝ habet acutas summitates. ꝛ ista etiã species similiter diuiditur i duas.quia ex ea est que non habet fructum: ꝛ alia est q̃ habet fructum nigrum ꝛ rotundum: ꝛ cãna huius speciei est grossior quam canna alterius. Et est tercia species que habꝫ cannam grossiorem adhuc ꝛ magis cãnosaꝫ: quam supradicte due species: ꝛ huius speciei fructus qui est in summitatatib⁹ eius est similis fructui iunci sup̄dictaꝝ speꝝ.

Operationes.

A Idem aucto. Gal. Hui⁹ herbe sunt due species: Una earum est subtilior ꝛ durior Et alia grossior ꝛ melior. B Fructus huius secunde speciei facit dormire.sed species prima est similiter duaꝝ specierum. Una quarum non facit fructũ ꝛ non est in ea iuuamentum aliquod ĩ medicina. ꝛ alia facit fructum. ꝛ facit somnũ nisi quia est debilior q̃ prima. ꝛ ista species facit sodam. C Et substãtia istaꝝ duarum specierum est cõposita ex terrea pauca frigida pauce frigiditatis. Et substantia aquosa calida pauce caliditatis. Et desiccat ꝛ infrigidat. ꝛ est narcotica. D Et due species quando assantur in igne. ꝛ sumuntur in potu stringũt ventrẽ. ꝛ abscindunt supfluitatem menstruorum ꝛ desiccant quod descendit ex humorib⁹ ad partes inferiores.

Ca.ccxxxij.

Iudaica. Dyascorides.ca.hierob id est Judaica. Et est herba porrecta virgultis vltra cubitũ geniculosis cum folijs per interualla distantibus tanquaꝫ quercus incisis ꝛ subalbidis. Uires habet acres ꝛ mictuales.

Operationes.

A Dyas. Facit ad capitis ꝛ epatis dolorem. Et ad serpentis morsum: ꝛ araneatum. ꝛ rabidi canis: Calculos expellit B Ydropicos sanat vulnera recentia super posita curat.facit ꝛ ad eos qui induratas venas hñt. C Et cibum rejiciunt propter parotidas strumas collo ligatur. D Ictericos sanat. ʒ.j. ex succo foliorum ꝛ nardi.ʒ.iiij. ꝛ paululum mirre ex aqua sciatis.iij.potui data.radicẽ huius qui secũ habuerit a ſpente tutus erit.

Ca. cc xxxiij.

Incensaria. Dyascorides. Incensaria herba est facta sicut arnoglossa; sed aspera et super terram spansa; cuius odor est sicut odor thuris habēs in costis aliqualem pilositatem et albedinem sicut enula. Et folia habent formam aliqualiter cordis nascentia.

Operationes.

A Dyascorides. Desiccat humiditatē pectoris. et confortat neruos. B Et valet ad corizam.

Ca. cc xxxiiij.

Indicus; Sera. li. aggre. cap. Nilech. auct; dyas; Est de ipso domesticus et siluestris. Et domesticus ē ille q̄ tinctores vtunt̄; Cuius foliū est simile folio plantaginis. nisi quia est magis viscosum et fortioris nigredinis. et habet stipitem lōgitudinis brachij vnius Sed agrestis assimilat̄ domestico nisi quia folium eius est magis simile folio lactuce. et habet ramulos longos plures graciles cū multis ramusculis. quor̄ color tendit ad rubedinē. et in summitatibus ramorū sunt vaginole multe similes linguis. Et ē in eis semen. et habz florem paruū subtilē Et idem auct; Gal. Domesticus est ille q̄ vtunt̄ tinctores. sapor ei9 ē amar9. stiptic9 et vtus ei9 ē q̄ desiccat fortiter sine acumīe Et idē auct. Aloesme. Est arbustū puluerulentum eleuatq; cū stipite suo longitudine vni9 brachij. et hz germīa ramor̄; In summitate sua est flos sicut flos coriādri et siccatur et teritur. et ponitur cum alcāna

Dicūt quidam q̄d adhlem. i. indicus est arbor nilet chatis. ⁊ nesme sunt idem. Et idem auct. Ysaac benaram alcat ⁊ nesme sunt idem. Et est halhac. ⁊ est planta hñs foliū longum plus q̄ foliū salicis: Et assimilatur folio faseoli coloris q̄si aurei sed maius est: ⁊ est ca: ⁊ sic. ⁊ stipticum.

Operationes.

A Sera. auct. Gal. Uirtus Indici incarnat ⁊ dissoluit ⁊ ꝯglutinat vlcera q̄ sunt in corpibus duris, etiā si fuerint in capitibus musculoꝝ: ⁊ abscindit fluxū sanguis ⁊ dissoluit ⁊ minuit apāta mollia: ⁊ ꝯfert vlceribus putridis: ⁊ corrosiuis. B Idem aucto: dyas. Emplastꝝ cū folijs eius ꝯfert apostematibus ⁊ vlceribus. Nam ī principio ipoꝝ ꝯglutinat ea sua caliditate. ⁊ abscindit fluxū sanguinis C Et curat formicam ⁊ herisipilā: Et agrestis fortioris est virtutis. ⁊ confert spleneticis qñ bibitꝰ. et fit emplastrum cū eo. et iuuat plus q̄ primus.

Ysoop

Ca. ccxxxv.

Isopus. Platearius. Isopus ē ca. ⁊ sicca in tercio gradu. Uirtutem habet fm folia et flores, non scdm radicem. In estate cum flores producit: colligitur. In vmbroso et non fumoso loco suspenditur ⁊ desiccatꝰ. In medicinis abiectis stipitibus flores ⁊ folia ponunꝰ ꝑ annum seruatꝰ. Uirtutem habet diureticam: dissoluendi: attrahendi: ꝯsumēdi:

Operationes.

A Isidorus. Isopus est herba purgādis pulmonibus apta. Unde in veteri testamento aspgebanꝰ cū fasciculis isopi q̄ agni sanguine volebant mundari. Nascitur in petris herens saxo radicibus. B Papias: Isopus est herba humilis calefacit ⁊ flegma deducit. eius radicibus nihil fortius: ⁊ penetrabilius inter saxa: C Plate. Contra tussim frigidam valꝫ vinū decoctionis eius et ficuū siccaꝝ: ad idem valet electuariū q̄d fit ex ea scꝫ exisopo D Auicenna Isopus alia est mōtana: alia ortiua calida ⁊ sicca in terciō. et est subtilis sicut origanū. Potus eius calorem bonum facit. ⁊ eius gūmera vestigia in facie abstergit. Cū vino bibita dissoluit apāta dura E Confert pectori ⁊ pulmoni. pacientibus dissuriā ⁊ tussiantiꝙ Soluēdo āt educit flegma. ⁊ ascarides ⁊ vermes. F Ualet etiaꝫ spleni ⁊ ydropisi: decoctō eius cum aceto ⁊ oximelle sedat dolorem dentis. Et vapor decoctōis cum ficis confert sonitui auris Ex ipā etiam cocta fit emplastrum: ⁊ sarsati ⁊ sanguini mortuo sub palpebra: G Constātinus. Isopus ca. est et sic. in. iij gradu: Succus eius cum ficubus coctus ⁊ melle ⁊ ruta bibitus apostemata pulmonis anhelitus ⁊ duricies Tussim ⁊ catarrum ad gulam de capite descendentem curat. lūbricos occidit. Apozima cum melle grossos gumores dissoluit H Idem Si cum ficubus siccis vtatur ventrem humectat. ⁊ cutem clarificat. Cum aceto cocta si os tantum abluatur ex ea dolorē dentiū

Isopus est herba purgans pectoris flegma
pulmonis opus cū melle ... ysopus
... dolorem

amputatauribus inde fumigatis dolorē et sonitum placat. I Rasis Ysopus vt origanum valet. Pectus ⁊ pulmonem purgat. Asmati quoq; et tussi antique cōfert. Flegma ⁊ vermes e corpe educit. K Plinius li. xxvi. Ysopi quinq; rami cū duobus rute ac vicis tribus decocte torace purgant. L Iterum Ysopi fasciculus cū q̄drante mell' ad tussim decoq̄t.

Ca. ccxxxvi.

Ysopum humidū. Dias. ca. de ysopo humido f̄m translationē̄ n̄raz. Ysopi cerotū est quasi sordes. ⁊ succus lanarum succidaꝝ q̄ hoc modo colligit. Lane succide et sordidissime mox detunsi mittunt in vas aquā calidam h̄n̄s ⁊ sic accendit ignis vt aliquid ferueat dein de refrigeratur et quod sup natauerit in modū pinguedinis abradit manu ⁊ vas stāneum abstergitur. ⁊ sic ip̄m vas r̄plet pluuiali aqua ⁊ coopertum tenui lintheo ad solem biduo ponitur; et sic tercio die aqua delimpidatur ⁊ reponit. Adulteratur cum pinguedine ⁊ cera. sed intelligit q̄ sincerꝝ odorem lano succide seruat. De rapion li. aggre. cap. Censaraffab. Et est pinguedo que est in lana. que fit in hunc modum. Accipe lanam succidam vl' mollem. ⁊ laua eam cum aqua calida ⁊ in sole calido. ⁊ exprime totum quod in ea est ex sorde ⁊ pone sordiciem illā in vase habente orificium latum et proijce sup eam aq̄ infundās ab alto cum impetu vt spumaz faciat. Deinde agita agitatione forti vt multam faciat spumam sup quam aspge aquam marinā cū impetu donec spuma sedetur om̄ino ⁊ tunc tolle pinguedinem sup natantem. ⁊ pone in vase terreo. dein de proice in vase iteꝝ aquam aliam ⁊ agita sicut fecisti primo. ⁊ proijce sup spumā eius aquā marinam. ⁊ dimitte sedari spumam et collige eam. Et facias hoc quociens spumam videris. deinde accipe pinguedinem quam aggregasti ⁊ malaxa eā cum manibus. Et si aliquaz in eis inueniss sordem extrahe ip̄am aquam agitādo Et facias hoc tociens donec videas ip̄az albam ⁊ puram pinguedinem sine admixtione alicuius rei. ⁊ cum hoc feceris pōe in vase terreo ⁊ serua.

Operationes.

A Sera. Melior ex ysopo humido est illud quod est molle quando tangit sine asperitate habens odorem lane succidi. Et quando dissoluitur non apparet ibi aliqua grossicies sicut in adulterata. Et virtus huius est calefactiua. mollificatiua vlcerum induratoꝝ. ⁊ proprie vlcerū matricis quando miscetur cum melle et butiro. B Et quando fit suppositorium cum eo prouocat menstrua ⁊ expellit fetū ⁊ secundinam. Et quando miscetur cum sepo anatis confert vlceribus ani et vlceribus virge ⁊ testiculorum ⁊ existentibus circa loca illa. C Et confert pruritui lacrimalium oculi et grossiciei palpebrarum. Et ponitur in vase nouo sup̄ leuem

ignem. ꝛ dimittitur donec veniatur pinguedo eius ꝛ fiat cinis ꝛ est cōueniens cinis in collirijs ꝛ medicinis oculoꝝ. ❡ B. Et confert morsibus venenosis et fluxui ventris antiq̄ et vlceribus intestinorum. E ❡ Et abscindit fluxū menstruoꝝ. et dissoluit sanguinem ꝯgelatū in stomacho. ꝛ qn̄ sumit̄ in potu mundificat vlcera pectoris ꝛ pulmōis. F ❡ Et qn̄ miscetur cum butiro ꝛ fit nascale cū eo post mundificationē matricis. ꝛ ꝓhibet imp̄gnationem. G ❡ Et qn̄ datur in potu mulieribus post partum facit eas adhibere ad impregnationem.

❡ Ca. ccxxxvij.

Karabe: Platearius. Karabe est gūmi arboris vt gemma vnde ānuli fiūt Unde electrum succinū karabe sub eodē ponuntur. q2 electꝝ ē karabe. ꝛ succinū est karabe. Uñ habemus in alexandro ca. de dissinteria trociscis dyalectrum: Item Seruius sup bucolicon Uirgilij in egloga pastoris dicit q electrum est post succinū: Item cassius felix tractatu de trociscis dicit Trociscos de succino et est electrum et describit trociscos de karabe. Est āt gummi arboris dicte a dyasagiros. ꝛ est species populi arboris. vt patet in illo cap̄. agiros. verum aliud facit cap̄ḷ'm de populo diuerse speciei ab illo. Auicenna li. ij. de eo duo facit capl'a. Unū de hauro cui cōsonat caplm de popl'o arbore. Aliud de hauro romanum cui consonat cap̄. de agiros: q̄d etiam exponit dyas. q est populus arbor Auicenna dicit q est achirosa. volens dicere agiros. sed in arabico est achiros cuius gummi vt dicit auicenna est karabe. Et dias. dicit q ex hac arbore succinū nascitur ſm quosdam. et in rhodanum distillat' ꝛ ip̄m est electꝝ. vt oñsum est sup̄ Due ergo vident̄ esse species huius arboris. Una ca. complexionis: Alia fri. sicut per vtrunq3 textū colligit̄. Auicenna li. de viribus cordis karabe. ca: est in primo sic. in secundo: aliqui volunt q sit fri. Paul' de karabe. Karabe est gūmi arboris haurrōni. ꝛ calefacit caliditate tēpata cū pauca frigiditate. Bulcasim eben aben azarin li. qui dicitur seruitor karabe sic assat̄ ꝛ comburitur. Oportet q frāgas karabe in fracturis paruis: ꝛ assa vna vice vl' duabus et serua. Sed combustio eius est in hunc modum. Accipe ollam vitilem. et pone karabe intus ꝛ claude os eius cum luto. et pone in igne vna nocte. deinde extrahe ꝛ vtere ꝛ tere.

❡ Operationes.

A ❡ Auicenna: Habet proprietatem cōfortandi coꝛ. ꝛ letificādi. ꝛ repellendi cardiacam. ꝛ fortificandi spiritus: ❡ B. Serapion Karabe sumitur in potu ꝛ prohibet cursum humiditatū ad stomachū. ꝛ abstringit ventrem ꝛ stomachum. ꝛ cōfortat eum. ꝛ abscindit fluxum sanguinis Et quando cortex huius arboris incidit

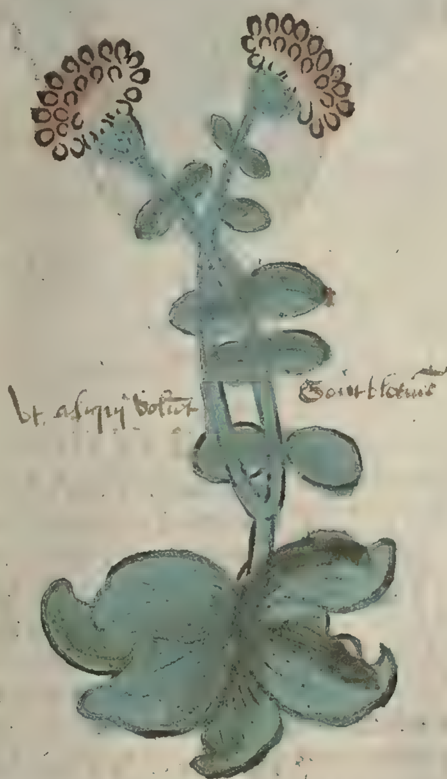
minutim, et seminatur in letamine. oriunt ibi toto anno fungi ad comedendū. ¶ Pau. Karabe est gūmi arboris haur rōni q̄d qñ bibit retinet fluxū ventris et stōi. et sanguinē vñcunqz fluit. Et putāt q̄daz q sit sandaraca. et dicūt q karabe. sodoma huiꝰ est gūmi: et est gūmi funeris: eo q lati ni ponebāt ipm sup corpa defunctoꝝ.
B ¶ Et idē auct. Albugerig. Caliditas eius ē tpata cū pauca frigiditate et hꝫ ꝓpe tatem rtinēdi sanguiez: et ꝓpe in tenasmōe Et confert cardiace. et stringit ventrem.
E ¶ Et idem auct. begde. karabe ca. est et retinet sanguinē vñcunqz fluentē. ¶ F Et idē auct. Alcauzi. Suspenditur super apostemata et confert. et est fri: Et confert cardiace. et sputo sanguinis, et fluxui eius a naribus. G ¶ Alias virtutes inueni es in tractatu de lapidibus preciosis in capitulo Gagates.

¶ Ca. ccxxxviij.

Kalendula. plinius ca. kalendula. est herba cuius stipes plurimos hꝫ ramos: folia eius sunt simila folijs conizi maioris sed angustiora et pinguiora cum aliquali viscositate et odore graui vel vt coniza. flos eius aurosus similis est aurigali vel butalmos. semia eius q̄ plurima ordinatim posita in caplo quodam habentia formam corniculoꝝ. et ipa semina sunt pilosa aliqualiter. Est calide et sicce complexionis.

¶ Operationes.

A ¶ Uirtutem habet stringendi. confortandi. et desiccandi B ¶ Contra dolorem dentiū puluis eius si inuoluat in bōbice et dentibus applicetur: statim dolor cessat. similiter naribus intromissa vermē qui est in dente occidit. C ¶ Cōtra rosulas pedū valꝫ fomentū ex ea factum.

Ca. ccxxxix.

Cubebe. Pli. ca. de kubeb. Et eis sunt domestice 7 silvestres. Sunt enim fructus cuiusdam arboris in partibus Indie nascentes. Et sunt trium generum. Sunt enim silvestres, que sunt minores. 7 sunt saporis acuti sicut piper. 7 sunt graves intus plene brevis stipitis. Sunt etiam alijs superioribus silvestres maiores ponderose. similiter et plene amari saporis superioribus meliores. Sunt alie que sunt domestice omnibus predictis laudabiliores Interius inanes levis ponderis longi stipitis modice amaritudinis In summitate habentes planiciem aliquam 7 ubi coniungitur stipiti concavitas est quedam cum masticatur. fumositas quedam evaporabilis ad cerebrum ascendit. Cum simpliciter ponitur ista intelligitur. Virtus est in folijs 7 in semine eius. ca. et sic. tpate. Sera. li. aggre. ca. kubebe. Kubebe est planta habens folia mirte domestice. nisi quia sunt latiora eis. 7 summitates eorum sunt acute. sicut summitates lancee. Et habet fructum rotundum aliquantulum depressum 7 latum Inter folia eius repertum. qui quando maturatur vergit ad rubedinem inter ipsum 7 granum triangulum. 7 habet ramulos similes ramis plante dicte laros egredientes ab una radice sicut agrestis. difficile frangibilis. longus circiter brachium unum plenus folijs. 7 fructus eius ponticus declinans ad amaritudinem. 7 color eius declinat ad rubedinem. Et idem postquam congregavi inter sermonem dyas. 7 gal. super omnem herbam inveni quod gal. non memoravit mirtum agrestem. Et dyas. non memoravit kubebas. Et vidi quod descriptio gal. super kubebas est descriptio dyascoridis super mirtum agrestem.

Operationes.

A Sera. Semen eius bibitum urinam provocat. menstruis impat. calculos vesice frangit B Ictericis 7 cephilargicis medicatur. Radix eius cum viridis est a multis pro sparago comeditur quamvis amara est 7 diuretica C Et idem auct. Gal. Est medicina similis sui in sapore suo 7 virtute. nisi quia est subtilior. multum ideo fit a pitiua opilationum. que sunt in corpore toto D Et provocat urinam. 7 mundificat renes a lapide que generatur in eis. Et est bona gutture. 7 stringit ventrem. E Paulus ca. de kubeba. Kubeba valet contra frigidum reuma 7 confortat cerebrum. 7 curat apoplexiam.

Ca. ccxl.

Lactuca. Ysidor. Lactuca dicitur eo quod habundantiam lactis exuberet. seu quod lacte nutrientes feminas implet. Hec et in viris veneris usum coercet Platearius. Lactuca cibariorum usui competit. semen eius medicine. quod frigidius est ipsa herba. Judicantur autem ab autoribus omnium herbarum temperatissima. Palladius. li. ij. mense Januario lactuca serenda est vel decem

bri. vt plāta eius februario transferatur. Item februario serit̄ vt possit Aprili mē se transferre. Sed certum est eum toto an no bene seri si locus sit letus. stercoratus. irriguus. anteq̄ pangat̄ radices eius r̄se cemus equaliter. ⁊ liquido fimo linamus Uel que iam pacte sunt nudate letamē ac cipiant. Amāt solum sub actum. pingue. humidum: stercoratū. Auicenna in cap. lactuca: Et sunt eius tres species Una est que vocatur lactuca agrestis. q̄ greci sa ralliam vocant. Cuius tyrsus in modū se cundi est. Et est sp̄es scariole sicut apparet ibidem. Alia sp̄es d̄r lactuca azini. quam si vis scire lege capi. xxij. Ancusa sup̄ de a. Et alia sp̄es q̄ d̄r lactuca dōestica q̄ om nibus est nota. de qua hic loq̄mur. Galie nus. vj. sim. far. cap̄: de lactuca ꝑm trāsla tionem grecam. Lactuce domestice Uir tus est que īfrigidat ⁊ humectat sicut aq̄ non extranee: sed sicut aqua stagnoꝝ vel lacunarum. vel fontanaꝝ: Et ip̄a est q̄ ge nerat sanguinem bonū. Lactuca agrestis est similis domestice nisi quia stipitem h₃ maiorem: et folia eius sunt albiora folijs eius ⁊ subtiliora ⁊ asperiora. Et sapor ei⁹ est amarus. ⁊ est in virtute sua similis pa paueri nigro.

Operationes.

A Sera. li. aggre. cap̄. Hakas. i. lactu ca. Uirtus lactuce domestice est q̄ ꝯuenit apostematibus calidis. ⁊ herisipile. Et se men eius quando bibitur abscindit distil lationem humiditatis spermatis Et con uenit pollutioni que fit in somnis B Et idem aucto: Galieni in li. de cibis La ctuca generat sanguinem bonum in fine bonitatis. Et ego quidem comedebam lactucas quando eram iuuenis quia ī sto macho meo generabatur colera. et sic in frigidabam ip̄m. ⁊ nūc etiam postquam senui comedo eas elixas: Ideo quia non reperio aliquā herbam cum qua possum curare vigilias sicut cum ipsa Humor ve ro qui generatur ex ea est frigidus ⁊ humi

dus. Et neq₃ ex ea accidit nocumentum sicut ex alijs oleribus et non stringit ven trem nec laxat. quia non habet stipticita tem nec salsedinem neq₃ acuitatem. C Idem quoq₃ auctoritate Dyas. Lactuca domestica est bona stomacho ⁊ īfrigidat ventrem. ⁊ facit dormire. ⁊ prouocat lac. Et quando ip̄a decoquitur est magis in natiua. ⁊ quando comeditur sic euellitur sine ablutione conuenit illis qui conque runtur de stomacho suo. D Et assi duus vsus cōmestionis carū obtenebrat visum. Et quādo fit emplastrum cum ea conuenit apostematibus calidis. ⁊ herisi pile dummodo non sit vehementis infla mationis. E Sed semen eius bibit̄ ⁊ valet contra fluxum ventris ⁊ extinguit libidinem ⁊ pollutionem seminis in som nis: Sed quando lactuca emiserit stipi tem suum tunc efficit̄ virtus succi ⁊ lactis ipsius similis v̄tuti lactuce agrestis ⁊ pa paueris nigri. F Et idem auctorita te Ruffi. Lactuca quidem curat egritudi nes que fiunt ab ebrietate quando sumit̄ sed ip̄a nocet intestinis. ⁊ lenit ventrem: ⁊ abscindit libidinem: ⁊ facit dormire G Item qn̄ coquit̄ cum oleo zizamio ⁊ cōmeditur expellit ycteritiam Et est me dicina bona opilationibus narium et co rize quando comeditur in ieiunio cocta cum oleo: sinapiū ⁊ lac lactuce domestice cum emittit stipitem. Abstergit vulnera que fiunt in tunica cornea Lac vero lactu ce agrestis positum in fronte inducit som num. H Et quando fit collirium cū eo lacte iuuencule conuenit vlceri cornee ⁊ placat dolorem capitis. ⁊ prouocat mē strua. ⁊ curat morsum rutele ⁊ scorpionis I Galienus Calidis flegmonibus cō gruit. necnon paruis herisipilationibus non tamen potēs est maioribus sufficere. Est autem ex cibis sedantibus sitim: Se men vero bibitum contra gomorream. i. effusionem spermatis cohibet Uñ ⁊ som niantibus datur sicut etiam semen agre stis lactuci liquorem citius colligit caligi nem: necnon insuper vstionibus apta est subiuncta cum lacte femineo. K Et

idem.ij.li.de cibis:ca:de lactuca ƒm translationem grecã. Posse ãt oportet ex omnibus oleribꝰ paucissimũ ⁊ chachocimũ sanguinem generantibus ex lactuca non multũ qdem neqꝫ cacocemũ.nõ tñ euchimum pfecte sanguinẽ generari.comedũt aũt ipam vt ad multũ qdem crudã qñ ãt extiterit circa ꝓductionẽ seminis estatis tpe preelixatã in aqua dulci offerũt cum oleo ⁊ garo ⁊ aceto.aut cũ aliquo salsamẽtorum.Et maxime quecũqꝫ eoꝝ q̃ cum caseo prepanꝛ: L Utunꝛ ãt ipa ⁊ añq̃ in stipitem impetuauerit p aq̃ elixantes sicut ⁊ ego nũc incepi ex quo dẽte habeo prauos sciens em̃ aliqs amicoꝝ in consuetudine qdem mihi ex multo tpe olus hoc laborosam ãt nunc hñs masticationeꝫ induxit decoctionẽ. M Utebar aũt lactucis in iuuentute quidem calefaciente mihi cõtinue superiori ventre infrigidationis gratia. N Auicenna.li.ij.capittulo.de Lactuca.Ex ea est domestica ⁊ siluestris.⁊ illa que est siluestris est similis in virtute papaueris nigri. O Et idem auctoritate Galieni.Non est in frigiditate eius que domestica vel ortulana est applicatio ad vltimũ.

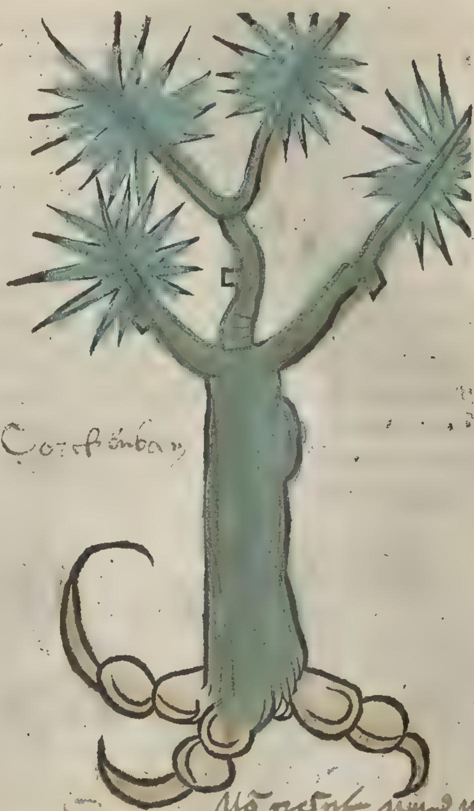
Ca.ccxlj.

Lacca pla. Lacca est gummi arboris q̃d deferꝛ a ptibus vltra marinis.quo tinguntur pãni colore rubeo.Habet virtutem extenuatoriam:Et est calide ⁊ sicce complexionis in tercio gdu.Serapion libro aggregatoris caplo Lec:auctoritate dyascoridis.Lec est gũma arboris que nascitur ĩ terris arabum.⁊ est in ea simile mirre ⁊ storaci.Et habet virtutem extenuandi:Et idem auct.Galieni.Lacca est gummi arboris que nascitur in arabia.que est similis mirre habẽs odorem bonum:⁊ administratur in fumigijs:⁊ tingitur ex ea panni rubei coloris.⁊ dr̃ tinctura illa karmes.⁊ deferꝛ similiter de Armenia.⁊ est ca:⁊ sic:ꝯplexionis.in.iij.gradu.Et idem aucto.Gal.in translatione albatarich Lacca est gumma arboris.que nascitꝛ in Arabia.et est similis mirre hñs odorem bonũ.Et idem aucto:Rasis.Lacca cadit ex celo.sup ramos ar

boris gubera.i.mespili.in partibus siref in Insulis maris.7 est ca.7 sic.cplexiõis. Auicenna li.ij.ca.de lacca: Lacca dixerit quidã deqbus est dem̃ Paulus est gũma herbe similis mire boni odoris. Et oportet q administratur cum cautela: Alij vocauerunt 7 dixerunt q est karabe. Verũ lacca in plerisq3 est virtutis karabe. et est extenuatiua vtute vehementi.

Operationes.

A Dias. Lacca cõfert asmati si puluis eius cum ouo sumatur ieiuno stomacho. Et confert spleneticis in syrupo si ponat 7 puocat menstrua: 7 cõfortat visum fm omnem modũ administrationis eius Et confortat stomachum: et aperit opilationem stomachi 7 epatis. Et curat yctericiam ex opilatione B Serap. Lacca habet virtutem extenuandi pingues: 7 bibunt de ea splenetici 7 asmatici 7 confert Et quando bibit cum mellicrato puocat menstrua. 7 abstergit maculas que fiunt in oculis abstersiõe veloci. C Et curat debilitatem visus quando misceт cũ vino 7 fit inde collirium: 7 est bona dolori dentium. et aperit opilatõnes: 7 fortificat viscera. 7 tinguntur inde panni coloris rubei. D Et aperit opilationem stomachi: 7 confortat eum. 7 confert yctericie: Et modus ablutionis eius est. q accipitur gummi eius 7 teritur. 7 pĳcit sup ea aqua ca. in qua bulierint aristologia 7 squinantũ: 7 mouet cum pistello: 7 dimittitur residere. et eĳcitur aqua: deinde desiccatur in vmbra. 7 reponitur in vase vitreo. 7 si non clarificatur prima vice. faci as secũdo: E Auicenna. Lacca confert tremori cordis: 7 confert epati: 7 confortat stomachũ: 7 cfert yctericie. et ydropisi. 7 doloribus epatis

Ca. cc xlij.

LArix. Ysidorus. Larix a castello liricino dicta est ex qua tabule tegulis affixe flãmam repellũt nec ex se carbones exuste efficiũt. Pli. li. xvj. Larix est arbor ex silvestri genere. cui folia non decidunt. sicut nec abieti. Nulloq3 flore exhilarat. ptinus em̃ e flore fruct9 gignit Montes amat sicut 7 cedrus: 7 est qntum genus ear q picem ferunt cui situs idem 7 facies. vt abieti. Huius materia lõge pstantior incorrupta. vis humore ctumax rube9 pterea 7 odore acrior. Huic quoq3 plusculum erumpit liquoris. mellio colore atq3 lentiore nunq durescentis. Sextũ vero genus est teda. laricisq3 morbus est. vt teda fiat. Oĩa vero huius genera q picem ferunt. accensa fuligine inmodica repente carbonem cum eruptionis crepitu expuunt. eiaculanturq3 lõge. excepta larice. que nec ardet. nec facit carbones: nec alio mõ ignis vi csumit. q lapides.

Omnia quoqꝫ illa perpetuo virent. Larice sunt oīm arboꝝ altissime atꝫ rectissime

Operationes.

A Pliñ. in li. vt sup. Signit ꝛ larix cauchrin sicut ꝛ abies. videlicꝫ pillulā in medicina vim vrendi hñtem q̄ ꝯtinet nucleū pineis similem. B Idem in li. xvij. Serunt aūt semine nec vnq̄ degenerant larix ac cypressus ac palme. C Palladius li. xij. Larix ad materiā est vtilissima ex qua tabulas suffigas tegulis in fronte. ꝛ extremitate tectorum. contulisti p̄sidiū contra incendia. Nec eñ flāmas recipiunt aut carbones creare possunt.

Ca. cc xliij.

Lappacium maior. Dyas. ca. de lapatio: ponit. quatuor eius genera dicens. Lappacij quatuor sunt genera vel species. Unū quod mādncatur ꝛ est illud quod vocat̄ insipidum. Alterꝫ quod dr̄ oxilapaciū ꝛ acetosum lapaciū ꝛ illa est herba que vocat̄ acetosa q̄ i locis humidis nascit̄. ꝛ in summitate eius sunt folia acuta et dura. verum me. ius est q̄d in ortis nascit̄. Est alid genus lapacij qđ est agreste. et bonū minus. simili plātagini sup terram spansum ꝛ indebile. Est aliud genus quod multi ȝadam dicunt. Folia similia lapacio agresti hñs. ꝛ virgam minorem. semen ei est acutum et rusum sicut subnigrum ꝛ triangulat. i. ꝛ viscidum. super virgam habēs semen. Gal. vj. sim. far. ca. de lapatio. Lapaciū dyaforetice moderate virtutis. Acutum vō lapaciū mixte simul vero cum diaforetica ꝛ repercussiua ꝑticipat quadam qualitate. Semen vero eius habet quid stipticum manifeste ꝛ dissinterias ꝛ diarias sanet ꝛ maxime id quod est acutum lapatiū. Equū autem lappacium in nemoribus quidem generatur vt plurimum autem est eiusdē quidē cū predictis debilioris vō virtutis

Operationes.

A Dyas. Uirtus lappacij vna est que ventrem mollit crudum ꝛ tunsum ꝛ cataplasmatibus adhibitū cū oleo rosaꝝ duricies spargit. B Ualet etiā cōtra scabiem. empetiginem ꝛ serpiginē si accipiatur succus eius ꝛ oleū nucis. ꝛ pix liqda ꝛ simul buliant. ꝛ colet̄ et colature addat̄ puluis tartari. ꝛ sulphuris et fiat vnguentum ad apostemata maturandū. Lappacium acutum tritum. ꝛ in oleo decoctum ꝛ cum axungia supponat̄. C Cōtra splenis duriciem succus lapacij acuti cū storace liquida ꝛ armoniaco ꝛ aceto conficiatur. ꝛ dimittat̄ tribus diebus postea fiat decoctio ꝛ colet̄. ꝛ colature addatur cera ꝛ oleum ꝛ fiat vngentū. D Aq̄ vel vinum decoctionis eius soluit opilationem splenis vel epatis. Contra scrofulas nouellas fiat emplastrum ex lapatio acuto ꝛ axungia simul contritis. E Crispelle facte ex lappacio acuto valent asmaticis ex frigida causa.

Ca. cc xliiij.

LAppaciũ minor siue rotundũ: Platearius. Lappaciũ rotundũ dr̃ eo φ ad rotunditatẽ tendit: ꝛ minor a supdicte. Ca. est ꝛ sic. in. iij. gradu: Paulꝰ cap: de lappacio ex ea est maior ꝛ minor. maior vocat̃ bardanus ꝛ est masculus carens semine: minor vocat̃ bardana. et est femina faciens lappas ꝛ semina adherentia pãnis aliq̃ vocãt eam lappã inuersam

Operationes.

A Dias. Radix eius cathaplasmata leprosis medicat̃. Eius elixatura fomento adhibita. ꝛ in balneis fricata: pruriginē corporis tollit. dolorem aurium mitigat: B In vĩo elixa dolorem dentium gargarismo compescit. ꝛ cataplasmata scrofas spargit. Et oim̃ v̾tus est vna cũ p̃dcã.

Ca. cc xlv.

LApago. Dias. ca. aproparine: i. lapago. ꝛ est herba v̾gas multas habens lõgas ꝛ quadras ꝛ asperas. folia rara et in ordine posita. semen est ei album ꝛ rotũdum et ꝑuũ in medio ꝑtusatum sicut vmbilicus: florẽ hꝫ albũ: Folia eius vestibus transeuntiũ inherent. Nascitur circa muros ꝛ ortos: Hac herba pastores ꝓ liq̃torio vtunt̃ lac liq̃ntes. Gal. vj. sim. far. ca. aporina Aporina filoãtropos vel filotropi dr̃. Dr̃ etiã lappula minuta ꝛ purpurea. mediocriter abstergit ꝛ desiccat. hꝫ ãt ꝛ aliqd subtiliũ parciũ.

Operationes.

A Dyas. Succꝰ huius herbe, ꝛ v̾gaꝝ ꝛ semis eiꝰ morsum mitigat spalangionis: cũ vĩo bibitꝰ. ꝛ venenis occurrit. Hic succus auribꝰ infusus eaꝝ dolorẽ mitigat. B herba cũ axũgia mixta scrofas spargit: folia ãt eiꝰ ꝯstringẽtis sunt v̾tutis: B Et ꝓptẽa fluorẽ sanguĩs cataplasmatibꝰ apposita medent̃. ꝛ rei coherẽti miscent̃.

Ca.cc.xlvi.

Laurus Isidorus. Laurus a laude dicta est. vñ ⁊ olim laudes ⁊ iceba tur. Hac em̃ cum laude victoꝝ ca pita coronabant̃. eo ꝙ nunꝙ̃ viriditatez deponat. Sola qꝫ arbor hec vulgo fulmi nari minime credit̃. Auicenna. Laurus ẽ arbor ca. ⁊ sic. in. ij. Cuius odor redolens. Oritur in locis mõtuosis hñs folia sicut mirti. nisi ꝙ maiora sunt. Et eius fructus est rubeus. virtusqꝫ illi⁹ est in folijs ⁊ frcũ ip̃ius. Grana eius sunt ad modũ auellãe pue. In ip̃a tota est calefactio. Sꝫ grana eius calidiora sunt folijs Cortex vͦ debi lior est ⁊ minoris caliditatis. Pla. Laur⁹ ca. est ⁊ sic. Cuius folia v̓tutem hñt cõfor tandi fructus ex aromaticitate dissoluen di ⁊ ꝯsumendi. Folia exiccata in loco vm broso ⁊ non fumoso ꝑ annũ in multa effi caria seruant̃. Fructus ꝑ duos ãnos. Pal ladius li. iij. Mense Februario ex baccis mirti ⁊ lauri seminaria sunt facienda. vl̓ si facta fuerint excolenda. Sera. li. aggre cap̃. gara auct. dyas. Gara. i. laurus. Ex eo est habens stricta folia. ⁊ ex eo est hñs latiora. ⁊ est masculus ⁊ calefaciunt et de siccant calefactione ⁊ desiccatõe forti Et granum eius est forti⁹. Dyas. ca. de Lau ro ꝯm translationẽ grecam. Laurus alia est latioꝝ folioꝝ. alia tenuioꝝ. sed vtreqꝫ fermentis v̓tutis sunt atqꝫ recorporatiue quoꝝ elixatura ca. est. Galienus. vj. sim. far. cap̃. dasne arboris siue lauri tã folia ꝙ̃ fructus siccant ⁊ calefaciunt vehemen ter. plus tamen fructus ꝙ̃ folia Cortex ve ro radicis minus q̃dem acer ⁊ calid⁹. ma gis aũt amarus ⁊ quid stipticitatis habꝫ Juuenalis. Laurus est arbor cuius folijs victores coronant̃. vñ lauro ꝑpter victori am coronatus dr̃ laureatus. et corona q̃ propter v̓ginitatem mulieres coronãtur. vocatur laureola.

Operationes.

A Dyas. Elixaturã eius si in scafio mi ssa fuerit ⁊ desuꝑ sedeat vesice ⁊ matricis dolorem compescit. Huius folia viridia stiptica q̃ tusa ⁊ cathaplasmatibus adhi bita vesparum ⁊ apum ꝑcussum ꝓhibẽt. ⁊ omnes tumores spargent B Et si sinapi aut polente misceant̃. ⁊ viridia bi bita nauseam ꝓuocant. stomachũ subuer tunt. Huius bacca plus ca. est ꝙ̃ folia. C Et habet v̓tutem fortiorem que tun sa ⁊ electuarij more melle collecta. tussien tes ⁊ ptisicos orthonoicos. ⁊ toracis reu matismum sanitati restituit. cum vino bi bita ictibus scorpionũ occurrit. maculas nigras detergit D Succus eius sur ditatem aurium manere non sinit. ⁊ incõ gruos sonos cum vino ⁊ ol'o rosarum ad hibita compescit. E Acopis et vn ctionibus calidis notabiliter miscet̃ vir tutibus etiam dyaforeticis necesse misce tur. Corium eiusdem arboris tritum ⁊ bi bitũ calcl'os frãgit. aborsum excludit epa ticis obul' trib⁹ cũ vĩo bibitũ ꝓstat effcm̃.

F ¶ Succus vero radicis eius minus est acer. et tñ est amarus et magis stipticus propter q̈d lapides vesice rumpit: oĩs ãt arbor vires habet acriter relaxantes ⁊ calefacientes ⁊ euaporantes. G ¶ Gal. Laurus lapides frangit ⁊ epaticis ꝯfert. bibitus cũ vino odorifero in pondẽ triũ obulorꝫ. H ¶ Aui. Laurus ꝯfert dolori bus neruorꝫ oĩbus. Linit̃ sup morsẽã cum vino. Resoluit etiã sodã. et facit ad dolores auris frigidos. I ¶ Rasis. Iar. i. laurus Apostemati matricis. ⁊ puncture scorpionis. Ac dolori neruorꝫ auxiliat̃. ꝙ totũ semen ⁊ oleũ auxiliant̃. fastidiũ tamẽ ⁊ vomitum faciũt. K ¶ Cortex eius bibitus frangit lapidem.

¶ Ca. cc xlvij.

Laureola. Ubi sciendum ꝙ aliq̃ putant laureolam non esse mezereon. quorꝫ scꝫ error dinoscitur in ca: coconidion superius de c. Dyas. ca. Dasnoides id est laureola. Habet virgas longas duobus cubitis tenues r̃ctas ⁊ lenes ⁊ folia lauri similia sed tenuiora et viridiora. semen in medijs folijs habens. Et iõ ſm aliam translationem: Dasnoides. i. laureola cubiti vnius habet longitudinẽ ⁊ virgas multas ⁊ non fragiles sed musci laginosas. Folia sunt illi lauro similia: sꝫ molliora. i. flexibiliora ⁊ duriora ⁊ nõ frãgibiliora gustu calida exasperantia: Flores albos habet semen vero nigrũ cũ maturum erit: Radix est illi inutilis. Nascit̃ locis montuosis. Et illud q̈d de ea administratur est radix.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas: Dasnoides. i. laureola folia eius sicca ⁊ viridia bibita. flegma vẽtris deponunt. vomitum ꝓuocant. menstruis imperant. Apoflegmatismis masticata prestant auxilium: Sternutamenta ꝓuocant. seminis eius grana. x. bibita ventrẽ molliunt: B ¶ Galienꝰ. Camedapne id est laureola ꝓuocat vrinam: ⁊ mẽstrua Et confert distillationi vrine. ⁊ mingentibus sanguinem: C ¶ Cassius felix: ca. Camedapne: Et est diuretica valde. Folia eius cathaplasmatibus adhibita dolorem capitis tollunt. Egestiones stomachi iṗõita ꝯpescũt D ¶ Et tortões anteriores cum vino bibita potissime que semĩa habent anterius. posteriores vero que sunt posterius medicantur. Succus eius cum vino bibitus menstruis impat prouocat vrinam. pessario adhibitus. h omnia facit. E ¶ Nictualis est v̈tutis cum folijs suis sine floribus incendiose se laborantes quidam cataplasmauerunt Que vero dicit mesue. vide cap̃. cocognidion supra de c.

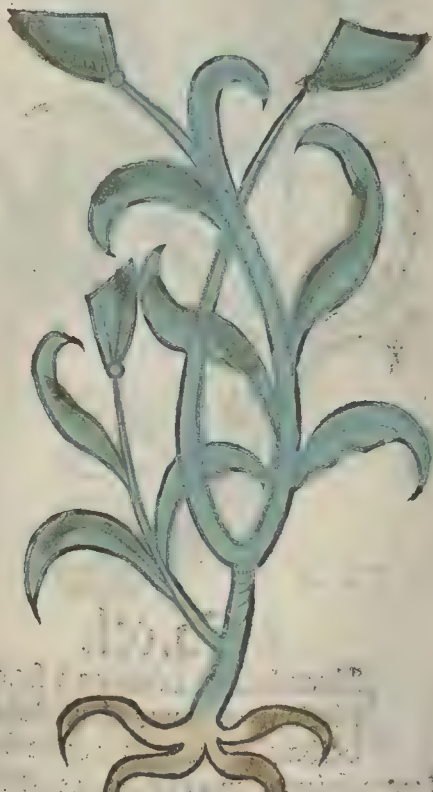
Ca.ccxlviij.

Laudanū. Dias. Est em̄ genus ede re quam multi antion vocāt. Alij barbam yrcinam. quia pinguedo eius adheret barbaris yrcoꝝ. frutex est ſi milis cyſtereon. ſed longiora folia hȝ hec ⁊ integra. Et neſcio q̄ꝫ pinguedinē habet ſup folia Uirtus eſt illi ſtiptica in folijs. ⁊ ex ea colligitur laudanū Huius em̄ edere folia yrci capraꝝ libenter manducant q̄ꝫ cum depaſcere ceperint pinguedo illa q̄ ſuper folijs erit barbis ⁊ humeris yrcorū adheret. Et a diligentibus ex ip̄is collcā ⁊ in ſe r̄dacta laudanū faciunt. Alij vero ſup ramos ip̄ſius funes trahunt extendē tes inter ſe. Et ſi quid ex ip̄a pinguedini funi adheſerit colligunt. Et ſicutunī tali diſciplina ⁊ manibus fricata malaxant ⁊ paſtillos ex ip̄a faciunt quod laudanum vocant. Eſt autem vtile q̄d odore plenū eſt ⁊ viride ⁊ facile ad malaxandum ⁊ pī gue non habens arenam cōmixtam. ⁊ mi nime fragile. ⁊ ſimile reſine. cuius virtus ca. eſt ⁊ hu. in fine primi gradus. ꝑpe fīn. Subſtantia eius eſt ſubtilis multum ⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca. Serap. cap̄. ledent. i. laudanum. Et colligitur ex vna ſpecie ciſſos. et eſt arbuſtū quod aſſi milatur ciſtereon. niſi quia folia eius ſunt longiora ⁊ nigriora ⁊ habet humiditatē que adheret manui tangentis eam in ve re. ⁊ eſt ſtiptica. et ex hac ſpecie accipitur laudanum quod diſciplīa ſupiori ꝓficit.

Operationes.

A Gal. vij. ſim. far. cap̄. Cithus ſiue ci ſtus. i. laudanum. Eſt autem ſubtiliū par cium in ſubſtātia. ⁊ calide virtutis ſcōm primū acceſſum complete. vt eſt ſecundū tanget propterea. virtus eius eſt q̄ matu rat. aggregat ⁊ fortificat. et ſimiliter dya foretice eſt v̄tutis ⁊ digeſtiue. ⁊ vltra pre dicta habet quandam ſtipticitatem bre uem. ꝑpter quod cōfert egritudinibus ma tricis. et fortificat eam. B Et facit oriri capillos qui cadunt propterea quia deſtruit quod eſt in radicibus eorū. et hu miditatibus eoꝝ malis. et ſtringit ſua ſti pticitate poros ꝑ quos egrediuntur pili. fiunt em̄ he paſſiones ꝑpter p̄uos humo res viſcoſos ⁊ groſſos quos inciſiua ⁊ dy aforetica farmaca maxime educūt et eua cuant. ſubtilium vero partium oportz eē virtutis ca. et non multum ſtiptice. Non tamen in tantum ſubtilium partium ⁊ ſic cantium vt ſiccent et depaſcent cū humo ribus preter naturam aceruatis ibi natu ralem humiditatem que augēt capillos ita em̄ nō alopiciaſ ſanabūt magiſ q̄ꝫ cal uiciem oꝑabunt. C Necnon et lau danum incarnat vlcera difficilis conſoli dationis ⁊ miſcetur in medicinis ſedāti bus taſſim. Et quando bibitur cum vino veteri ſtringit ventrem. Et fit ex eo fumi gium ad expellendum ſecundinam. ⁊ po nitur in naſcalibus valentibus cōtra du riciem matricis. D Paulus capitlo

de laudano. Est eligendū quod est pō de rosius ⁊ nigrū ⁊ q̄ malaxari potest. Et va let etiam sic electum contra epilentiam si inungatur spina pacientis. ⁊ valet ad fri giditatem matricis: ⁊ suffocationem. Si mulier ex eo recipit fumum ⁊ super inferi ora. Valet etiam contra relaxatōem den cium Si laudanū et mastix conficiantur ⁊ circa gingiuas extra ⁊ intus ponant. E ¶ Sera. auct. dyas. ca. ledent. i. lauda nūm. Virtus laudani est ca. mollificatiā Aperitiua orifitiorum venaꝝ. qn̄ miscet cum vino et mirra. Et cum oleo mirtino sup cicatrices vlcerum meliorat eas. ¶ F Et quando mittit in aurem cū vino q̄ d' ydromel aut cum oleo rosaꝝ. Curat dolo rem earum. Et fit inde fumigiū ad expel lendum secundinā. G ¶ Et ponit in confectione nascalium vl' collirioꝝ matri cum. ⁊ confert duriciebus earum. Et mis cetur in medicinis sedantibus dolorem. ⁊ in medicinis tussis. ⁊ in vngentis. ¶ H Et qn̄ bibitur cū vino veteri stringit ven trem ⁊ ꝓuocat vrinā faciliter I ¶ Avi cenna. Laudanū est subtile: ⁊ est in eo pau ca stipticitas. Et ē maturatiuū humidita tum grossaꝝ viscosarum quas cum equa litate resoluit in quo est virtus attractiua ⁊ est calefactiuū aperitiuū orificioꝝ vena rum: ⁊ ingreditur in sedatione doloris et facit nasci pilos inspissat eos. et ꝓlongat eos. ⁊ ꝯseruat proprie cum oleo mirtino ⁊ cum vino. ⁊ non facit hoc nisi quia ipm̄ est subtile. ⁊ ꝓfundatur ⁊ est resolutiuum ⁊ mundificat corruptionem corrodētem carnem. K ¶ Et est attractiuū et attra hit materiam bonam ad pilos. verūtamē non videtur conferre caluiciei cū incipit. ⁊ casui pilorum cum apparet cutis: et flu xui capillorum. ⁊ non peruenit ad hoc vt sanet alopitiam qm̄ materia alopitie nō resoluitur nisi virtute que est supra v̄tutes resolutionis eius. L ¶ Et laudanum consolidat vlcera dure consolidationis. Et distillatur cum olo rosaꝝ in aurem do lorosam. ⁊ ingreditur in medicinis sode ⁊ pulsationis. M ¶ Et confert tussi et resoluit apostemata matricis suppositū in pessario. ⁊ attrahit fetum mortuū. et se cundinam suffumigatione facta ex eo in traiectorio. ⁊ qn̄ bibit cū vino antiq̄ ꝯstri git ventrem ⁊ ꝓuocat vrinam.

¶ Ca. cc xlix.

Latiua fm̄ dias. in proprio cap̄. tir sulum habet oblongum fascitate digiti cauum in summo quasi ra mulum diffusum: ⁊ folia oblonga. fructū in summitate ramorum habens triangu lum ⁊ subrotundum in modum caparis in quo tria grana continentur sub mēbra nula que intra corticem est.

¶ Operationes.

A ¶ Dyascorides. Granula eius. vij. vl' ix. potata ventrem viscide purgāt q̄ si aq̄ frigida sup bibatur coleram rubeā ⁊ fleg ma deponunt

¶ Ca.ccl.

Lauendula est herba ca. ⁊ sic. complexionis. Paulus. Lauēdula est herba om̄ibus nota ⁊ caret semīe flores vsui medicine cōpetunt. ⁊ odorem suauem ⁊ bonũ hn̄t. nō hn̄t succũ nisi val de paꝝ. Radix nō ꝯperit vsui medicīe.

¶ Operationes.

A ¶ Uirtus eius est que resoluit ⁊ fortificat. Contra sincopim et cardiacam passionem ex frigida causa fiat decoctio eius in vino odorifero. addita aqua rosaꝝ et detur pacienti. B ¶ Lauendula est ꝑstans somnũ ⁊ sedat sodam qñ emplastrũ cum ea fit suꝑ frontem. C ¶ Aqua decoctionis eius potata; nefreticis. epilenticis ⁊ apopleticis confert. lauendula miscetur diuersis antidotis ⁊ miris ⁊ varijs odoribus grate miscet̃. D ¶ Itē odor eius grauat caput ⁊ facit somnum; Et qñ bibitur decoctio eius est ꝯueniens illi cuius cerebꝝ infirmat̃. E ¶ Aqua eius e floribus distillata valet ad apoplexiam. Emplastrum ex eo factũ cum ozimo valet puncture scorpiōis. F ¶ Ad preseruādam apoplexiam; Re. floꝝ lauendule. ℥. ij. cinamomi. spice. croci. ligni aloes; masticis. nucismuscate. gariofili. calami aromatici. zinziberis. rosaꝝ macis. cardamomi ana. ℥. j; buliant cum aq̄ ro. in vna fiala vitrea in cinere calido postea colet̃. et paulatim cũ cocleari potui propinet̃.

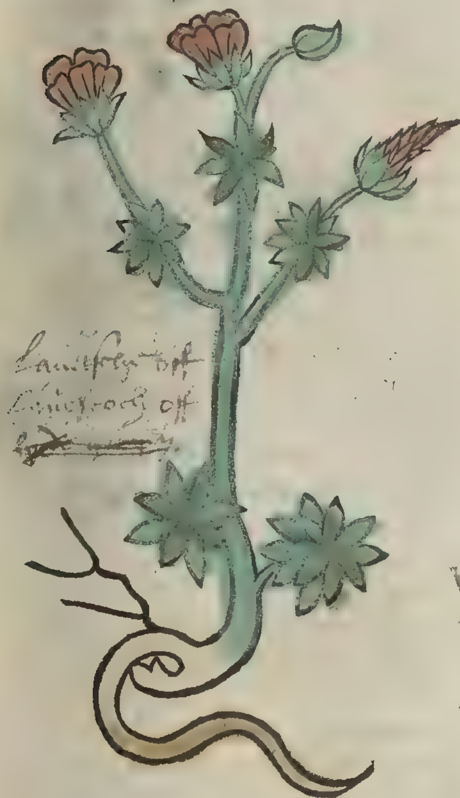

¶ Ca.cclj.

Leuisticum. Pla. Leuisticũ est herba om̄ibus nota. ca; ⁊ sic. in. ij. gradu Cuius semen similiter appellat̃ Et in medicinis semen ponit̃. Uirtutem habet diureticam; virtutē q̃ꝫ aperiendi; ⁊ extenuandi; Constātinus in li. graduũ. Leuisticum est in tercio gradu calidum ⁊ siccum; Semen autem et radix in medicinis ponitur.

Operationes.

A Platearius. Uinum vl' etiā aqua de coctionis eius valet ɔtra opilatōem splenis ꝛ epatis ꝛ cōtra ventositatem. et ɔtra dolorem stomachi. et intestinoꝝ ex ventositate. Puluis etiam eius cū puluere cinamomi datus valet ad p̄dicta B Cōstantinus vbi sup̄. Cibū digerit. Opilatōnem epatis apit. de frigido humore dolorem mitigat. C Stomachi ventositatem ꝛ inflationem rugitum ꝛ intortōes dissoluit. Menstrua ꝛ vrinā ꝓuotat Etiā illa verba ſm Costantinū habent̄ in li. de simplici medicina almagesti.

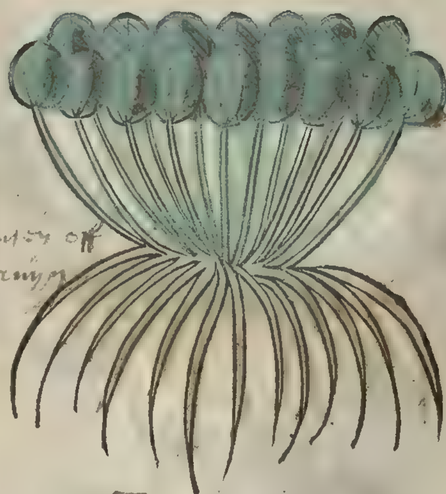

Ca. cclij.

Leuisticum siluestre. Dias. ca. Thalaspium ſm translationem grecā Thaspium. i. Leuisticum siluestre Nascit̄ in tumulis ꝛ in vijs ꝛ sup tegulas herba est minuta folia habens ꝛ angusta ꝛ duobus digitis longa. ꝛ in summo diuisa ꝛ pinguia. vgā in medio ꝓferēs duoꝝ palmoꝝ cū paucis ramulis. in q̄bus fert semen latum sil'e cartamo. ꝛ obrotundū ꝛ veluti conquassatum. vn̄ ꝛ nomē sumpsit florem habet subalbidum.

Operationes.

A Dias. Uirtus est ei termātica. ꝛ potissime semī eius potui datū in acceptabili quātitate ꝑ supiora atq̄ꝫ inferiora purgationē facit vehemēter. B Sciaticis ꝑ cristere adhibitū medet̄. bibitū mēstruis impat. aborsum facit C Ga. vj. sim. far. Talapis ſm trāslatōem grecā. Est āt leuisticū siluestre cu° semē acris v̄tutis est. q̄z apāta rumpit. D Et ꝑ panū impositum sciaticis cōuenit. Est āt ꝛ alteꝝ purgatiuū sup et subt° coliricoꝝ bibitū in oxisabi multitudine.

Ca. ccliij.

Lenticula aque vel lentigo aq̄. Sera. li. aggre. ca. gabaleb. i. lentic'la aq̄. ex ea est marina. ꝛ ex ea est aque dulcis. ſꝫ illa q̄ est aq̄ dulcis est lentic'la q̄

reperitur sup aq̄s erecta hñs corticē viridem. ⁊ est rotunda sicut lenticula similis est ei in figura sua. Et repit̄ in lapidibus sup aq̄ erecta natās sup faciem aq̄. Gal. viij. sim. far. ca. facus. i. lenticula aq̄tica. hu. ⁊ fri. ꝯplexionis in. ij. gradu. exñs fm vtrūq; Paulus ca. Stratiotis. Et est herba q̄ nascit̄ in supficie aq̄ sine radice cum folijs similib⁹ sꝑvine. Est āt v̄tutis redarguētis ac remordētis. Dyas. ca. de lēticlā aq̄ lēticlā colorē viridē hñs. vtº ē ei fri.

Operationes.

A Gal. Lēticula aq̄ hȝ qd stipticitatis ꝓpter q̄d vulnera p̄t consolidare. ⁊ vlceribus est vtilis. quidam autē eo et ad emorrosagias vtuntur ⁊ ad fistulas. B Paulus. Potui data valet ad fluorē sanguinis ex renibus. et cum aceto contrita atq; vt cathaplasma adhibita. C Dyas. Omnes tumores spargit. Ignem sacrū extinguit. podagricis necesse miscetur. medicaminibus sola et cum polenta apponitur infantibus.

Ca. ccliiij.

Lens. Sera. li. aggre. cap̄. zedens aucto. dyas. Meliores ex lentibus sunt ille que velocius maturantur et quando infundunt̄ in aqua ad mollificandum nō nigrescunt. Gal. vij. sim. far. ca. de lentibus fm translationem grecā. Inquit Lentes stipticant non fortiter. in medio vo ca. ⁊ fri. ꝯsistūt siccātāt. i. ij. g.

Operationes.

A Gal. Eodem li. ⁊ cap̄. fm translatōnem arabicam. Sapor eaꝝ est stipticus stipticitate pauca. Uirtus lentis p̄ma est media inter ca. ⁊ fri. ⁊ exiccat in. ij. gradu Et ip̄a stringit ventrem. qñ coquitur bis ⁊ ꝓijcitur aqua p̄ma. ⁊ aq̄ in qua coquuntur laxat ventrem. B Et dixit Ypo. vj. epidimiaꝝ q̄ est tempata in cali. ⁊ fri. ⁊ declinat ad calorem parump. Et signū in hoc est q̄ non apparet p eam qñ comeditur. aut quando moratur in stomacho. aut quando descendit a ventre infrigidatio corpori. ⁊ est composita ex substantia que stringit ventrem qñ coquit̄ bis ⁊ proijcitur aqua prima. et aqua in qua coquūtur laxat ventrem. C Idem auctoritate Dyas. Quando comeditur ex ea assidue facit obscuritatem visus. et est dure digestionis mala stomacho. ⁊ accidūt ex esu eius somnia mala. ⁊ est mala neruis ⁊ pulmoni. D Et idem Sera. auctoritate Mesarugie. Excorticate ex his sunt fri. grosse stringunt ventrem ⁊ vrinā. ⁊ ingrossant sanguinem in venis. ⁊ nō sinunt eum currere. E Et idē auct. mesuay Lens ip̄a est fri. ⁊ sic. in p̄mo gradu. et cortex eius est ca. ⁊ sic. in primo gradu. Et de proprietate eius est minuere vrinā et mēstrua ꝓpter eius sanguinis ingrossatōem.

¶ Ca. cclv.

Lilium. Ambrosius. ¶ Considerate lilia agri. quantus sit candor in folijs. ipsaq; folia stipata quomō ab imo ad summū assurgere videant̄. vt exp̄mant formā ciphi: ⁊ vt auri species q̄daz intus effulgeat. que cum vallo in circuitu floris obsepta iniurie nulle pateat Si q̄s hūc florem decerpat ⁊ in folia sua soluat. que tanta est manus artificis q̄ llijs spēm reformare valeat. Glosa sup̄ Lucā libro. xij. Lilia non siluis sed in ortis nascuntur nec vllum agricultaꝝ cultū reqrunt sicut ceteri fructus. sicut scriptū est. ¶ Considerate lilia agri quō crescūt. neq; laborāt neq; nent. Non laborant coloribus odorādo. neq; nent sibi indumenta faciendo. Palladius li. iij. In februario mense liliorum bulbos ponemus. vel lilia ante habita sariemus summa diligentia. ne oclos circa radicem nascentes et minores bulbulos sauciemus Qui a matre subtracti atq; in alios digesti ordines. noua lilieta formabunt. Dyas. ca. de lilio. Lilium hec est lecina quā multi in coronam ponunt. Et est omnibus notum cuius flores albi sunt satis. Est autem aliud genus lilij quod vocatur yris ylirica. folia hab; silfio similia vel gladiolo. s; maiora ⁊ vastiora. flores habet ⁊ superiores inclinatos sibi inuicē diuersis coloribus albo sc; ⁊ mellino aut purpureo: aut venecino. Radices sunt sibi dure ⁊ curue ⁊ odore bono plene. he radices colligende sunt. ⁊ filo inserende. et sic in vmbra pendentes siccande sunt dura ⁊ breuis: ⁊ coloris rufi. ⁊ odoris boni. eligenda est in gustu calidior Sera. li. aggre. ca. ansea. i. lilium. Est em̄ calide ⁊ sicce complexionis in secundo. Ex eo est domesticum et siluestre. Sed siluestris sunt species: ⁊ nominat̄ vna arsemetim. i. celeste: ⁊ est album quod est notum De illo in p̄nti ca. dicemus.

¶ Operationes.

A ¶ Auicenna. Lilium album ortulanū ca. ⁊ sic. est in secūdo. In ipa est terreitas subtilis acquirens amaritudinez. ⁊ aqueitas equalis complexionis. Confert panno ⁊ lentiginibus proprieq; radix eius. ⁊ mundat faciem ac remouet eius cōtractionem. val; incisionibus neruorum ⁊ spleni sed malum est stomacho. proprieq; oleum eius. quod est resolutiuū. aperitiuum lenitiuū duriciei matricis bibitū ⁊ inūctū B ¶ Idem. Radix eius confert adustioni aque calide. qm̄ exsiccatiua est. mollitiua: ⁊ abstersiua. cum equalitate ꝯsolidat. Ex decoctōe quoq; ipius radicis fit oris collutio ad dolorem dentium. et proprie illius q̄d siluestre est C ¶ Idem. Liliū confert puncture vermiū venenosorum: proprieq; scorpionis. Oleum quoq; eius est tyriaca coriandri ⁊ fungoꝝ. Emplastꝝ ex folijs cum vino factum super herisipilam confert valde. D ¶ Plinius. li. xxj Lilium rose nobilitate proximum est quadam cognatione vnguenti oleiq; q̄ liliō appellatur. Nulla florum excelsitas maior Interdum cubitorum trium lāguido

Alba lilia omnibus eisdem modis serun tur quibus ꝛ rosa Nihilqꝫ fecũdius: vna radice quinqꝫgẽtos sepe bulbos emittẽte. E ¶ Sera. Conuenit combustioni ignis qñ assatur. ꝛ teritur cum oleo rosaꝝ. et po nitur sup locum combustionis ꝛ dimittit donec curetur. quoniam combustiones egent medicina que desiccat et abstergit cum temperamento. F ¶ Et est bonũ ad incarnandum omnia vlcera. et mollit duricies matricis. Folia eius incarnant ꝛ abstergũt abstersioni debiliori ꝙ radix Et quando coquuntur ꝛ ponuntur super combustionem ignis: aut sup quodcunqꝫ vulnus faciũt incarnari vlcerationem eo rum. G ¶ Et sunt quidã qui infundũt flores eius in aceto. ꝛ vtutur eis ad incar nandum vulnera. ꝛ contundit flos eius: ꝛ exprimitur succus eius ꝛ coquit i aceto ꝛ melle ita ꝙ ex succo fit quinquies plusꝙ acetum ꝛ mel. H ¶ Et est medicina cõ ueniens ad omne quod eget exsiccatione sine mordicatiõe. sicut sunt vulnera mag na. ꝛ ꝓprie ꝙ fiunt in capitibus musculoꝝ ꝛ ad vlcera oĩa que sunt difficilis incar nationis. I ¶ Sed alterius speciei li lij que dr̃ yris et est lilium agreste ſm eun dem autorem Gal. Substantia est subtil ꝛ mundificat ꝛ maturat: Et conuenit spe ciebus tussis ꝛ facit ascendere screatum a pectore. ꝛ curat tortõnes ventris ꝛ vlcera sordida. ꝛ qñ bibit cum melle ꝛ aqua cali da laxat ventrem. K ¶ Dyas. Flores li lij domestici pñt emollire duricies neruo rum: Folia eius cocta ꝛ imposita ad com busta ꝓficiunt loca Ulcerationes serpentũ curãt: Succus eius melli admixtus ac de coctus in vasc'lo nouo, Ulcera vetera me detur. L ¶ Galienus. vij. sim. far. ca. de lilio: Flos lilij domestici complexione mixtus est subtilium parcium quadam ex terrestri substantia. Unde habet ꝛ eã que in gustu amaritudinem et ex quadam aq̃ sa eucrita: M ¶ Unde oleum q̃d ex eo est pigmentum in mordacis et dyaforeti ce ꝛ mollitiue est virtutis. ex quibus et du riciebus que in matricibus aptissimũ est Radix autem ꝛ folia per se trita siccant ꝛ abstergunt et dyaforãt moderate. ¶ N Auicenna de viribus cordis ait. ꝙ cõfor tat cor.

¶ Ca. cclvj.

Lilium conuallium. Pla. Liliũ con uallium est herba hñs flores bene redolentes: folia eius plãtago ma iori similia. Nec folia nec radix viui me dicine competit Ꝫ flores vĩutem habẽt confortandi et resoluendi.

¶ Operationes.

A ¶ pli. Re: flores lilioꝝ conualliũ lb. ß. ponant in vino optĩo mensuram vnam stent in infusione ꝑ mensem: deinde distil letur vinũ istud ꝑ alembicũ: Cũ ista aq̃ di stillata sume. ℥. ij. aq̃ lauẽdule. ℥. iij. grana pipis ro. ℥. ß. misceant. de ista sume i septi mana. ℈. ß. ieiuno stomacho et ista septi mana nõ hẽbis apoplexiã neqꝫ litargiã. B ¶ Idẽ Cũ ista aq̃ etiã potes linire tim pora minuit fluxũ catarrale: ꝛ sedat sodã Ista aqua etiam curat colicam passionẽ potatum Et confortat cor.

Ca.cclvij.

Lilialis. Pande.ca.xxvj. Lilialis ē q̄daꝫ herba hñs folia sicut rubea tīctoꝝ nisi q̄ sunt mīora. ⁊ vtcūq̄ꝫ aspera, expādens se ꝑ terrā; sicut herba granoꝝ vel rubus. ei⁹ flos est ꝑuus sicut flos solatri hñs rcte figurā lilij dōestici. Aui. li.ij.ca.alguascen. vel aluseu; i. herba lilialis. ⁊ est herba cui⁹ flos ē silis lilio ⁊ ꝓpter hoc dr̄ lilialis. Et est ca. ⁊ sic. in. j. gradu.

Operationes.

A Idē Lilial' desiccat cū eq̄litate ⁊ abstergit. ⁊ ꝯfert panaritō. ⁊ rsoluit totū illō cū eq̄litate B Gal'.vj. de sim. medi. ca. alissū. Alissū siue āplosilō. dcā ē q̄dem alissū. i. lilial' herba q̄ mirablr ꝯfert morß a cāe rabido imo ⁊ iā occupato rabie ꝓpinata sepe sola sanauit. C Si q̄s aūt vtar ī plurib⁹ ꝯgnoscꝫ ꝙ diaforeticū ē mediocriter. ⁊ siccatiū cū eo q̄d aliq̄d abstersionis hꝫ. hinc āt alfos ⁊ esilinas mundificat. Pli. ca. alisō. i. lilial' silis ē rubee tīctorum ⁊ nō distat ab ip̄a nisi quia ip̄a rami ⁊ folia sunt minora.

Ca.cclviij.

Liquiritia Theodorus ꝑscian⁹. Liquiritia est eligēda nō multū ḡssa nec nimis tenuis q̄ in terra crocea fit. que etiā cum frangit' leuis est ⁊ interi⁹ subalbida. ſꝫ nigra vel viridis abijciēda est succus eius fortioris efficatie est. q̄ efficitur sic. Cum viridis est radix concutitur bene et in aqua decoquitur vsq̄ꝫ ad comsumptionem. postea exprimit' ⁊ desiccat' in sole. ⁊ in rotūda corpuscula ſm formā vasculoꝝ formatur Alij sophisticant hoc modo. faciūt puluerem liq̄ritie. ⁊ coquūt in aqua ⁊ addunt mel ⁊ faciunt vt dixim⁹ Sera. auct. dyas. ca. slis. i. liquiritia. et est arbustum hñs ramos longos duob⁹ brachijs. habꝫ folia similia folijs arboris masticis. ⁊ sup̄ folia est humiditas que adheret manui. et flos eius similis herbe flori dicte brachion. est ⁊ purpurei coloris. Et semen eius est in magnitudine seminis arboris dicte kalatabas. verū est asperius eo. et habet radices longas in colore suo

similis ligno quod nominatur in oriente bussum. aut sicut radix genciane. et est in eo stipticitas cum dulcedine et exprimit inde succus. Dyas. cap. Glicoriza. Et est que nascitur in Capadocia aut in ponto Frutex est hñs virgas longas duoꝝ cubitorum in quibus folia sunt spissa ꝛ similia lentisco. sed pinguia ꝛ glutinosa. florem ꝑferti acincto similem. semen habet simile platani ꝛ asperum quod semen est latũ sed rufum et oblongum. sunt illi radices bussei coloris ꝛ longe sicut genciane con stricte ꝛ dulces q̃ exsiccant vt liciũ. Pli. ca plo de liquiricia Glicoriza herba est que nascitur in campis gustu dulcis ꝛ cũ dulcedine habundante. de qua succus extrahitur. et medicoꝝ vsui seruat. Cassi⁹ felix cap. Glicoriza grece ex eo dcã q dulcem radicem habet. Glien enim grece dulce dr. Galie. vij. sim. far. cap. de liquiricia Maius iuuamentum q in liquiritia est. ē in succo eius radicis. et substãtia eius est propinqua sꝫ be nostri corpis. ꝛ valde similis est ei. Sapor eius radicis est dulcis cũ stipticitate pauca. Uirtus eius frigidior cõplexione hõis. ꝛ est tepide caliditatis. et ideo est ꝓpe cõplexionē equalem. ꝛ est hu. tempate humiditatis.

Operationes.

A Uires habet relaxantes cũ dulcedine ex humiditate. vñ ꝛ sitim sedat. ꝛ renũ ꝛ vesice mitigat dolorē. ꝛ ꝓuocat vrinã ꝛ menstrua B Et omnem tumorem tunsa ꝛ imposita placat. succus ipē asprēdinem arteriaꝝ dissenit. et non solum tracheam arteriam sanat. sꝫ etiam scabiosã vesicam qui succus diu sub lingua retent⁹ glutiri debet. quia estuatiõem stomachi tollit. ꝛ tumorē stomachi ꝛ epatis tollit. ac compescit C Radix vesice ꝛ renũ vulneratõem curat bibita cum dulcore sitim ꝓhibet. vulneribus vtilis est. radices ipē masticate sunt stomatice elixatura radicis oĩa ista facere nouit. Ipsa radix i puluerem r̃dacta ꝛ imposita pterigia detergit. D Gal. Glicoriza asperitas nata est remouere. non solum in arteria sꝫ in scabiosa vesica ꝓpter mediocritatē complexionis. E Theodorus priscianus. Ualet contra oĩa vicia pectoris decoctio eoꝝ in aqua. ꝛ in pleuresi. ꝛ peripleumonia. aqua decoctõis eius valꝫ cõtra tussim. F Ad idem valet electuarium factum ex succo liquiritie ꝛ melle Liquiritia masticata ꝛ sub lingua retenta sitim ꝛ asperitatē stõi. ꝛ gutturis mitigat.

Ca. cc lix.

Ligustici. ſm dyas. cap. Ligustici multum nascitur in liguria ꝓuĩtia vnde ꝛ nomen accepit. nascitur et in monte vicino alpibus. sed ciues panacem illum vocant. ideo quia radix eius alba est. ꝛ odorata simul panaci. cui virtus vna est cũ panacis v̾tute. Nascit in locis altis ꝛ asperis. ꝛ vmbrosis virgam habꝫ longam ꝛ nodosam similem aneto. In q̃ virga folia sunt similia melliloto Sꝫ mollioꝛa et odorata que folia in cucumere tenuissima sunt ꝛ diuisa In virge summitate caput est vmbraclosum. Ubi semē oste

dit q semen nigrum est, et oblõgum sicut feniculi gustu viscidum 7 odoratum aromaticum.

Operationes.

A Dyas. Virtus est mictualis. Radix eius alba est similis panaci eracleontico 7 odorata Virtus est radici 7 semini eius ca. 7 stiptica doloribus omibus intraneorum occurrit. Inflãmationem stomachi soluit. B Ictibus venenatis opitulatur. Urinam provocat. Menstruis imperat si bibatur. Antidotisq3 colicis prosunt aut miscetur. C Radix eius tunsa 7 supposita idem pstat. Radix eius 7 semen oxiporijs necesse miscet confectionibus etiam digestibilibus utiliter adhibetur. quia customaca est. unde multi cives ipius provintie eo p pipere utuntur. cõditurus miscentes. D Et multi semẽ siselei 7 feniculi addunt illi quidã dicunt q est levisticum sed falso.

Ca. cclx.

Limon. Pan: ca. cccc. viij. Limon fructus pulchri odoratus. plenus succo acetoso valde apto salsamẽtis. Et ipe etiã comeditur sale conditus nusq̃ memini me de ipo legisse apud autorem autenticũ. nisi apud Avicennã in q̃rto canõe de cura febriũ acutar in generali ubi iubz dari aq̃ acetositatis limõis salliti.

Ca. cclxj.

Linaria. Pandecta. ca. Dix. Linaria est herba similis esule vel lino ppter q̃d vocat. 7 differt ab esula qm̃ esula lactescit. linaria vero nõ. vñ versus Esula lactescit sine lacte liaria crescit

Operationes.

A Succus eius valet contra herisipilas inunctus. 7 cum succo pimpinelle mixtus. B Et ipa sola valet ad cancrũ trita et imposita. ad hoc similiter succus eius valet.

Ca.cclxij.

Linum: Ysidorus. Linū ex terreni tenti specie oritur. Nomē sumpsit a greco vel q leue sit ac molle. Bissum aūt est genus quoddam lini nimiū candidi ac mollissimi q̄d grece papaten vocant. Palladius: In februario mense aliqui semen lini leto solo spargunt. Et lina ꝯsequunt̄ exilia. Idem li. xj. In mense octobri semen lini seri potest si placuerit: quod tamen ꝓ sui malicia serendū nō est quia terre vber exhaurit. Sed si velis loco pinguissimo. ⁊ modice humido serere poteris: Aliqui macro solo spissum serentes. si assequunt̄ vt linū subtile nascat̄.

Operationes.

A Serap. li. aggre. auct: Gal. Uirtus eius est que subtiliat ⁊ ꝓuocat vrinam. ⁊ menstrua: Et qn̄ bibit̄ aut fit cū ea emplastrum: confert apātibus epatis. ⁊ orifitō stomachi ⁊ ipi stō. Sz radicis eiꝰ stipticitas est amplior stipticitate floris. ⁊ caliditas eius est mīor caliditate ipiꝰ. ⁊ ꝓpter eius stipticitatē acqrit q admiscet̄ cū medicinis q̄ administrant̄ ad sputū sanguinis. B Sera. auct. dyas. Flos eius est stipticꝰ stipticitate pauca calefactiuus maturatiuus: ⁊ est ca. q̄i in p̄mo gradu. ⁊ est mediū in hūiditate ⁊ siccitate. Et scōa eius virtus est q est mollificatiuū C Sera. li. aggre. ca. bararichichene. i. linū est mollificatiuū sedatiuū doloꝝ. ⁊ cōfert egritudinibus interioribus. nisi quia est minus in hoc quā camomilla. ⁊ est mediū inter laxatiuū ⁊ stipticū. ⁊ admiscet̄ in eo parum v̄tutis ꝓuocatiue vrine. ⁊ hoc quidem apparet in eo manifeste. qn̄ comedit̄ assatum ⁊ tunc est magis conueniens ad stringendum ventrem. D Et dixit in li. de cōseruatione sanitatis. q qn̄ semē lini decoquit̄ in a q̄. Eius decoctio est infrigidatiua. E Et idem auct. dyas. Uirtus seminis lini est similis v̄tuti seminis fenugreci. ⁊ qn̄ admiscetur cum aqua melle ⁊ oleo. ⁊ conficitur. resoluit apostemata calida ⁊ mollificat ea. siue sint interius siue exterius. Et quando fit ex eo emplastrum cum ficubus ⁊ nitro delet pānū ⁊ pustulas albas faciei. i. papulas s̄m translationem n̄ram F Dyas. Et quādo conficit̄ cum aqua resoluit apostemata q̄ sunt in radice auris. ⁊ apostemata dura. Et quando coquitur cum vino eradicat formicam ⁊ species vlcerum que dicūtur faui. et quādo miscetur cum melle ⁊ pipe ⁊ vtitur quis eo mouet coitum. ⁊ quando miscetur cum nasturtio quātitate equali confert scissuris vnguium. et eoꝝ excoriationi. G Et fit cum decoctione eiꝰs cristere ad mordicationem intestinorum ⁊ matricis. ⁊ mollit ventrem quando mulieres sedent in decoctione eius. confert apostematibus matricis sicut fenugrecū H Paulus caplo de lino Linum quando comburitur. Fumus eius est subtilis. Et cōfert corize. ⁊ suffocationi matricis. I Auicēna. li. ij. ca. de semine lini. Uirtus est ei ꝓxima virtuti fenugreci in. j. ca: cōmensuratum in humiditate ⁊ siccitate

Et dicitur quidem q decoctio lini est decoctio recentis eius. K In ipsa enim est humiditas superflua: et maturatiuum et abstergit et inflat propter humiditatem suam superfluam ita q illud qd ex eo frixum est hoc agit cum stipticitate que in frixo manifeste commensurata: et in non frixo manifesta permixta cum lenificatione. Et est sedatiuum dolorum minus q camomilla: et ex ipso fit emplastrum cum nitro et bolo: et lenit pannum. et confert contractioni unguium. et scissuris: et fracturis eorum. L Et qn permiscetur cum equali mensura nasturcij et conficitur cum melle lenit apostemata calida exteriora et interiora: M Et apostema qd est post aures cum aq cineris et apostemata dura et prohibet spasmum. Et proprie contractionem unguium. cum permiscetur cum cera et melle: N Et eius suffumigatio confert corize. et similiter fumigatio ipsius lini confert tussi flegmatice: et precipue qd ex eo assatum.

Ca. cclxiij.

Lingua auis Pla. Lingua auis est arbor et hz folia parua et acuta. lingue auis conformia: et est in primo gradu calida et humida. Sera. li. aggre. ca. lisen basafir. i. lingua auis: Et est arbor similis arbori dirdar. nisi qr foliu eius est longum simile folio amigdali: et fructus eius q dr lingua canis sunt racemi et palmites q uidentur in cherarnus similes folijs oliuarum. nisi qr sunt minora satis. Et intra q libet cherarnus est medulla similis lingue auis exterius rubea et interius alba declinans paululum ed citrinitatem. sapor eius est acutus: mordicatiuus cu pauca amaritudine. Et qui ponit eius virtutem ca. in fine secundi non elongatur a veritate. et conueniens est dicere q cum caliditate sit humiditas quia non apparet mordicatio eius postq bene masticatur. Et sciendu q est alia lingua auis q est debilitans stomachu et prouocans ventre et est corrigiola maior. Et ista non est illa de qua locutus est serapion: Nam idem Sera. in ca. de augentibus in coitu dicit. q lingua auis est lingua passerum. Item idem dicit in. vij. in confectione pillularum Indarum q assimilantur pelliculi vel corticuli que est in medio bacce lauri. Auicenna ca. de augentibus in coitu. Inter medullas computat: non est g qua ponit Serap. et Aui. herba. sed est prima species p Serapione descripta. vn quando ponitur simpliciter prima debet intelligi

Operationes.

A Sera. aucto. aben mesuay Conuenit dolori lateris Et prouocat vrina. Auget in spermate. Et corroborat libidinem: B Et idem auc. Damasceni: et conuenit cardiace. C Et idem auct: Hedigu ras. Auget sperma. D Et ide auct: Rasis. Prohibet cardiaca. et auget sperma E Et ide auct: Ysaac. Est ca. et hu. in. j: gradu: et delectabilis et de proprietate eius est confortare libidine F Et augz sperma. et hz virtutem humectandi commesta cu carnibus vel alijs valz similiter contra siccitate pectoris.

Ca.cclxiiij.

Lisimachion: fm dyaf. ꝓrio capi. Hastas hꝫ maiores ⁊ fructicosas. circa quarum nodos folia minuta hꝫ salici similia: florem purpureū aut aurosum. nascitur locis humectis

Operationes.

A Dyas. Succus herbe hui⁹ stipticus est. Sāguinē reijcientib⁹ maxīe ꝓdest Dissintericis potui dat⁹ et suppositus subuenit. B Fluxū matricis mulieris abstinet suppositus. Narib⁹ ꝓfluentē sāguinem frōti illinit⁹ statī stringit. Vulnerib⁹ recentibus pacolesim facit. C Herba fumigatōe adhibita vim veneni lōgius arcet: ⁊ sorices occidit D Galie. vij. sim. far. ca. lisimachiō p̄dn̄antē hꝫ stipticā q̄litatem: ꝓpter q̄ ⁊ plagas ꝯsolidat ⁊ emorrosagias ex narib⁹ sistit emplastratū. E Et aliaꝝ etiā emorrosagiaꝝ idoneū ē farmacū ip̄m. ⁊ etiā succ⁹ ei⁹ adhuc magis et bibit⁹ dissinterias et sanguinis eductōes ⁊ fluxū muliebrē sistit.

Ca.cclxv.

Licium. Sera. ca. hadath. i. licium habꝫ tres sp̄ēs vna eaꝝ est indica Et alia fit ex herba q̄ dr̄ zeriach si ue serxab. Tercia est arabica q̄ nomināt hadath. i. liciū: Et idem auct. dias. Liciū accipit̄ ex arbore spinosa que hꝫ ramos longitudini duoꝝ brachioꝝ aut amplius Et folia sunt similia folijs arboris bussi rara. ⁊ habet fructū similē piperi. et est niger amari saporis lenis tactu. ⁊ cortex ligni est glaucus similis licio dissoluto: ⁊ hꝫ radices multas ꝓcedentes a latere ligni eius: Nascit̄ locis agrestibus. ⁊ extrahit̄ succus eius in hunc modū. Terunt̄ folia sicut sunt cum tota arbore. aut ponuntur in aqua et dimittunt̄ pluribus diebus et coquunt̄ et exprimunt̄. Et succus ponit̄ ad coquandum suꝑ ignem donec ingrossetur sicut mel ⁊ fit similis ex succo: fruct⁹ eius quando exprimitur ⁊ ponitur in sole Et meli⁹ ex eo ē illō q̄ accendit̄ igni: ⁊ qū extīguit̄ facit spumā. c⁹ color ē sanguinis.

De Herbis.

Et exterius est nigrum. ⁊ interius est sicut crocus. ⁊ non est pingue. et est in eo stipticitas cum amaritudine. et ex illo meliꝰ est Indum ⁊ fortioris operationis. Adulteratur autem licium cum amurca olei. cū admiscetur in coctura eius ⁊ cū succo absinthei ⁊ felle bouino. Et oportet vt colligatur ex eo ꝙ natat simile spongie. ⁊ reponitur ad opus medicinaꝝ oculi. et residuum ponitur in alijs medicinis. Et dr̄ ꝙ indicum facit arbor q̄ dicitur litios Et hec arbor est de speciebus spine hn̄s ramos erectos longitudine trium brachioꝝ aut amplius procedentes ex radice. ⁊ sunt grossiores ramis rubi. Et euellit̄ eis cortex facile ⁊ color eius apparet sicut color sanguis Et folia eius sunt similia folijs oliue. et ex illa arbore accipit̄ licium. scʒ ab illa q̄ est spinosa. Et est apud nos medicina quasi hu. ⁊ liquida. Et substantia eius est cōposita ex virtute subtili. ca. ⁊ terrea frigida ⁊ in sapore eius est stipticitas nisi quia ē pauca. Alia secūda species est que fit ex arbore liccos siue ex acantum appelata folia quercus similia atqꝫ spinosa generās.

¶ Operationes.

A ¶ Gal. fm̄ trāslationem grecam: hoc farmaco ad ipopiam vtunt̄. ⁊ ad flegmones qui in ano ⁊ ore. ⁊ vlcerationes. ⁊ herpetas. ⁊ putredines. male morigerata vlcera ⁊ aures pus fluentes ⁊ paranichia. ⁊ vngues leprosos. B ¶ Et idem fm̄ translationem arabicam. Virtus eius est que remouet ꝙ ī pupilla ex eo ꝙ obscurat visum. ⁊ conuenit fluxui ventris. Et hn̄tibus vlcera in intestinis. ⁊ habentibus fluxum menstruorum. Et ponitur in medicinis panni que fit in facie C ¶ Et in medicinis vlcerum ⁊ apostematum que sunt in ore ⁊ in ano. et formice. Et conuenit vlceribus fraudulentis et putredinibus vlcerum. ⁊ putredini aurium. et tenasmoni ⁊ panaritio. ⁊ fortificat capillos. ¶ D

Serapion auctoritate Dyascoridis. Virtus licij est stiptica ⁊ abstergit ⁊ curat obscuritatem visus. et scabiem. et pruritum oculorum. ⁊ abscindit cursum humiditatum ad oculum venientium cursu āntiquo ⁊ conuenit apostematibus gutturis. E ¶ Et quando linitur cum eo palatum conuenit apostematibus gutturis. ⁊ quādo linitur cum eo conuenit gingiuis. ⁊ vlceribus putridis et ragadijs ani et tenasmoni. F ¶ Et quando bibitur et fit cū eo cristere. sanat fluxum ventris antiquū ⁊ vlcera intestinorum. ⁊ bibitur de ipō cū aqua vsqꝫ ad sanguinis fluxū. et sputum sanguinis cum tussi. ⁊ datur in potu morsui canis rabiosi. G ¶ Quando fiunt ex eo pillule ⁊ dantur ⁊ rubrificant capillos. ⁊ curat panaricium ⁊ formicam. et vlcera fraudulenta. Et quando fit cum eo nascale conuenit fluxui antiquo humiditatum a matrice. H ¶ Et dicit. Quādo coquitur cum ramis eius in aceto conuenit apostematibus splenis. ⁊ ycterricie. et prouocat menstrua. Et quando bibitur ex fructu eius laxat flegma. ⁊ conuenit cōtra medicinas venenosas. I ¶ Et idē Sera. auctoritate Rasis felicacharach. Virtus est composita ex cōtrarijs. Nam habet virtutem extenuatoriam digestoriam. ca. ⁊ fri. et modice stipticam habens vim. ⁊ ideo dyaforesim facit proijciens ⁊ porrigans K ¶ Et facit autem ad ipopiam herpetas et ad epatis vlcera. et ad parotidas. ⁊ putrida vlcera. et conuenit vlceribus oris ⁊ ani.

Ca.cclxvi.

Lonchitis. fm dyas. Lonchitis est species gladioli folia hn̄s porri similia. sȝ latiora et rufa: multas habens sup radices virgas spansas sup terram ꝛ ramos sup terram declives. in quibus sunt flores similes pelicino. sȝ forma eoꝝ vt gele est. ꝛ albū habȝ in medio. sicut rostrum ꝛ labrū insanū. ꝛ sicut lingua ꝛ semen eius lancee simile ꝛ trigonū ꝛ longū vn̄ ꝛ lonchitis appellatū est. Radix est ei similis dauco. nascit̃ locis asperis. Pli. ca. Lonchitis. folia habȝ rubicunda. semen nigrum simile camedoꝝ equoꝝ ora patēt ꝛ oblongū in similitudinē lanceaꝝ. radicē vt daucus. Item dyas. Est ꝛ scdm genus lonchitis folia hn̄s sicut scolopendria et asperiora.

Operationes.

A Pli. Vulneribus imposita folia ei⁹. tumorem non admittunt. Bibita cū aceto splenem siccant. Radix eius cū vino bibita vrinā ꝓuocat B Gal. vij. sim. far. ca. Lonchitis. Eius qdem semē triangulum sicut lancee fm figurā. Radix quidem similis est aliqliter pastinace. et propterea vrinatiuū est farmacū. C Ei⁹ vero q similis est scolopendrie folia viridia. qdem ad cōsoliditatem vulneꝝ sunt ydonea. sicca vo ꝑ oximel bibita splenes siliridos sanat.

Ca.cclxvij.

Lupinus. Sera. li. aggre. ca. Tarmus aucto dyas. Tarmus. i. Lupinus Sunt ex lupinis quidā vt dicuntur regales. et sunt silvestres quoꝝ folia sunt albidiora domesticis. Et qdam sunt domestici. ꝛ domestici comeduntur post eorum elixationem. et infundunt̃ in aqua pluribus diebus donec recedat amaritudo. ꝛ generāt humores grossos. Galienus. vj. sim. far. cap. de lupino fm translationem grecam. Tarmus. i. lupinus comeditur quidem decoctus. et multis diebus deponens amaritudinem in aqua.

fitq3 cibus grossorum humorum vt farmacum vero hic talis ex emplasticis est qui non habet amaritudinem. et est abstersiuus et dyaforeticus.

Operationes.

A Gal. Supplasmatus necat lumbricos: Vel si quis ipm bibat. cum melle vel oxizuccaro siue etiam ipius decoctio nata est lumbricos educere. ymo et superfusa deforis conuenit morfeis et scabiei. et cancrenis. et malignis vlceribus. Hoc quidem abstergendo; illa vero consumendo. et sine mordicatione desiccando expurgat. et aperit opilationes epatis et splenis si bibatur cum ruta et pipere. attrahit tam menstrua quam embriones cum mirra et melle appositus B Est autem et ipius farina inmordaciter dyaforetica: non enim liuida solum sed scrofulas et simata dura sanat: tunc enim oportet eos in aceto coquere vel oximelle vel oxizuccara iuxta complexiones. videlicet pacientium nec non passionis differentiam cogitantes illud quod oportet non est autem presentis negotij distinguere talia: diaforat enim et liuida: et cetera omnia que prius dicta sunt: C Decoctio etiam ipa farina nata est facere. Tarmos agrios vel lupinus agrestis siue siluestris. amarior et validior in omnibus domestico est: ei simi lis existens secundum genus: D Et idem secundum translationem arabicam E Virtus eius prima est que desiccat sine mordicatione. Et secunda abstergit et resoluit et mundificat et aperit: et tercia occidit lumbricos quando fit ex eis emplastrum exterius. et quando comeduntur melle. aut bibuntur cum vino admixta aqua et farina lupinorum resoluunt sine mordicatione. F Et curant liuores. et apostemata et scrofulas quando coquuntur cum aceto et melle Et quando fit emplastrum cum eis sciatice confert. G Et confert empetigini. et vlceribus capitis et scabiei et bothor. et vlceribus fraudulentis. H Et quando bibitur cum ruta et pipere aperit opilationes epatis et splenis. et prouocat menstrua. et nascale ex eis cum melle et mirra expellit fetum Et farina eorum facit hoc. lupinus siluestris vel regalis valet ad ea que dicta sunt:

Ca. cclxviij.

Lupulus. Johannes mesue cap. de volubili ait. quod Lupulus sit species volubilis Notandum ergo quod plures sunt species volubilis Una est que dicitur funis arborum cuius flos est albus. et est sicut tuba et habet lac. et vocatur volubilis magna: Et est alia cuius rami repunt super terram. et super ramos plantarum que folia. et flores habet minores: et dicitur volubilis parua. Et est alia species eius habens folia subalbida et lanuginosa: et habet lac. Et est species alia aspera habens folia sicut sunt folia citrulli. cuius flos est sicut ampulle adherentes. et vocatur lupulus De quo in isto capitulo habetur mentio.

Et est quarta species eius cuius radix est sicut fescireśim ⁊ magis grossa ymo ē grossitudo eius in modū cucurbite maioris ⁊ eius stipites elevant̄ sup̱ radicē suā circiter cubit⁹ duos et folia ei⁹ sunt stricta parua ī mediū sagitte alate. q̄ ex leui cā fluūt ⁊ hꝫ lac ⁊ vocat̄ dn̄s lacticiniorꝝ. Et ex ea fit scamonea. vt hētur in ca. scamonea de s. Etiā in ca. volubilis de v. inuenies de v̓tute eaꝝ. Lupul⁹ v̓o est equalis ad frigiditatem declinās. Et dr̄ q̄ est in p̄ncipio primi. ⁊ est verius

Operationes.

A Jo. me. Lupulus sedatiuus est dolorum calidorꝝ extinctiu⁹ inflāmationū. ⁊ lenitiu⁹. B Rectificatō mag̃. Aperit orificia venaꝝ ꝓpter quod miscendum est ei aliquid ex draganto ⁊ mastice. ⁊ rectius q̄ vigorat opationē eius. C Est aq̄ casei cum spica ⁊ mastice. Ex aliis v̓o volubilib⁹ tractet̄ de ca. volubili īferi⁹ de v.

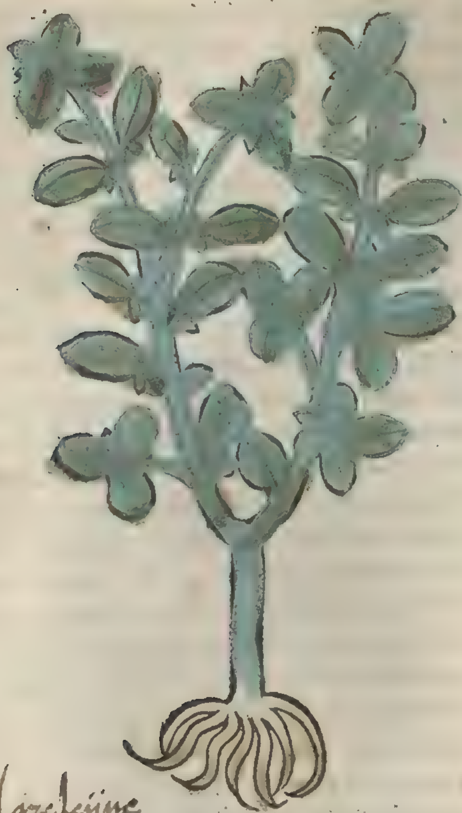
Ca. cclxix.

Lac. Sera. li. aggre. cap̄. Lelen auctoritate Gal. Lelen. i. lac. Et melius lac est sanum naturale non habens infectionem alicuius alteri⁹ amoris Aut super q̄d non vincit aliqua qualitas Et est claꝝ in quo nō est turbulentia aliq̄ neqꝫ acuitas neqꝫ salsedo. imo est ī eo dulcedo pauca. ⁊ odor eius est bonus. et lac quidem q̄d est hm̄ōi est illud q̄d generat̄ ex sanguine sano sepato ab om̄i malicia. Et sani⁹ lac est mulieris et maxime cuius corpus est sanū non antiqui sed iuuenis. pulchre tempate ꝯplexionis cuius nutrimentum est bonū generatiuū bonoꝝ humorum. et post est lac animaliū. quoꝝ natura non est elongata a natura hōis. Sꝫ est ꝓpe naturam hōis. ⁊ odor carniū fcat sup̱ bonitatem lactis ⁊ sanguinis ei⁹ Nā sunt quedam aīalia quoꝝ carnes sunt fetide. sicut carnes canis. lupi. leonis. cameli ⁊ vrsi. ⁊ q̄dam carnes sunt boni odoris sicut carnes porcoꝝ. pecudū. capraꝝ. ⁊ bouū ⁊ equaꝝ. ⁊ azinaꝝ siluestriū. ac domesticorum ⁊ damulaꝝ. ac eoꝝ que currunt cursu istoꝝ quoꝝ carnes comedūt q̄ plures hominum. Natura nāqꝫ eoꝝ est propinqua nature hōis. ⁊ ꝓpter hanc causaꝫ administratur lac capraꝝ. ⁊ alioꝝ animaliū vt bouum ⁊ similiū. ⁊ fit caseus ex eis p̄ter q̄ ex lacte azinino. Propterea quia est aq̄sum subtile non hn̄s grossitudinem. Lac vero vaccaꝝ est grossum. Et lac capraꝝ est medium inter vtrumqꝫ. et lac quidem est velocis alterationis qn̄ tangit̄ a caliditate aeris. ⁊ ꝓpter hanc causam p̄cipit̄ q̄d sugat̄ ex mām̄illa ne alteret ip̄m aer

Operationes.

A Sera. Et lac q̄dem est ꝯpositū ex tribus substantiis. s. caseata. butirosa. et aq̄sa. Et qn̄ tu cognoueris has substantias ⁊ separas vnam ab alia cā medicatōnis. inuenies q̄ vnaqueqꝫ ipsaꝝ hꝫ opationē propriā in via nutrimenti. ⁊ in via medicine. ⁊ ꝓpter victoriam pinguedinis sup̱ lac vaccaꝝ accipit̄ ex eo recocta. B

Butirum vero accipitur ex lacte capraꝝ
vaccarum ⁊ ouium Sed caseus est lac co
agulatum ⁊ sic caseus non est lac nisi cum
recipit coagulationem. ⁊ caseitatem.
C ¶ Nam illud lac coagulatur super qđ
vincit grossicies. tale quidem est facilis
coagulationis, et separatur facile quando
fit caseus ex substantia butirosa. In lacte
vaccarum est plus. ⁊ quando coagulatur
aufert ab eo butirum ⁊ fit caseus pīguis
Et quando caseus veterascit generāt co
leram. ⁊ hoc significat sapor ⁊ odor ipius
D ¶ Rabi moyses cap̄. de lacte. Lac por
cinum est magis conforme. post lac mulie
bre. Et lac corrumpit maliciam humorū
malorum. Lac azininum est humidiꝰ om
ni lacte ⁊ minoris grossiciei. Et lac vacci
num est pinguius. Et lac caprinum est me
dium. Unde lac non est conueniens capi
tine lateribus aptus ad ventositatem
E ¶ Almansor tractatu tercio. cap̄. de la
cte. Lac recenter mulctum temperato exi
stit vicinum. licet frigiditati ⁊ humidita
te parumper approximet. Uñ corpus hu
mectat ⁊ impinguat Eius tamen conuer
sio est velox. qua propter acute febrienti
bus vel quibus dolor capitis ex humore
acciderit. colericis quoqꝫ quibus frigide
ex consuetudine accidūt egritudines. nul
lo modo est tribuendum. F ¶ Dyasco
rides cap̄. de lacte. Omne lac generat bo
num chimū. ⁊ est multi nutrimenti. ⁊ mol
lit ventrem. ⁊ conuenit stomacho. et lac q̄
dem veris est aquosius estiuo. ¶ G
Et lac animalis pascentis herbas recen
tes est magis mollitiuum ventris q̄ pas
centis herbas siccas. Et lac caprinum est
minus mollificatiuum q̄ aliorum anima
lium. quoniam capre vt plurimum come
dunt herbas stipticas ⁊ folia arborum. ⁊
propter hanc causam est bonū stomacho
Sed lac ouis est spissum dulce et pingue
Non est adeo bonū stomacho sicut capri
num. Sed lac vaccaꝝ azinarum vel equa
rum. sunt magis laxatiua q̄ aliorum ani
malium. H ¶ Et omne lac qñ coquit
stringit ventrem. Et maxime qñ exsiccat
aqua eius cum lapidibus calefactis. ⁊ cō
uenit vlceribus intestinorum. ⁊ interiorū
menbrorum. ⁊ ꝓprie illis que fiunt ex gut
ture ⁊ canna pulmonis. ⁊ rnibus ⁊ intesti
nis ⁊ vesica. I ¶ Et quando abluitur
os cum lacte ꝯuenit vlceribus eius ⁊ gar
garismata cum eo cōferunt vlceribus pa
lati sed nouiter mulsum est bonum biben
tibus medicinas mortiferas. ⁊ illis q̄ sum
pserunt cantarides. K ¶ Et lac vacci
num est ad hoc melius omni alio lacte. et
lac azini proprie quando colluitur os cū
eo confortat gingiuas ⁊ dentes. Lac vac
cinum. et caprinum et ouinium. quando
vnūquodqꝫ coquitur cum lapide littoris
conuenit fluxui ventris et vlceribus inte
stinorum ⁊ tenasmoni. L ¶ Et quādo
fit cristere cum eo solo aut cum aq̄ ordei
aut cum decoctōne gummi quod dicitur
caudare siue bādaim sedat mordicatōes
intestinorum. ⁊ fit cristere cum eo vlceribꝰ
matricis. M ¶ Omne preterea lac qñ
sugitur ex mām̄illa ipsa est magis iuua
tiuum ⁊ velocius nutritiuum neqꝫ ita cor
rumpitur. Et lac mulieris dulcius est et
nutribilius omni lacte. ⁊ conuenit vlceri
bus pulmonis. ⁊ ponitur in eo olibanum
tritum ⁊ dissoluitur in oculo in quo est vn
gula. aut vlcus ⁊ conuenit N ¶ Et qñ
miscetur cum eo succus papaueris ⁊ cera
⁊ oleum ⁊ linitur cum eo super podagrā.
conuenit. Et omne lac est malum spleni
⁊ epati egrotanti. ⁊ sode. ⁊ epilentie ⁊ sco
tomie ⁊ egritudinibus neruorum ⁊ febri
bus antiquis.

Mazeleijne

Ca.cclxx.

Maiorana. Plate. Maiorana est herba que alio nōie samsuc⁹ dr̄: calida et sicca in.ij.gradu. Flores ⁊ folia eius ꝯpetunt vsui medicine. Igitur ī estate collecta cū florib⁹ in vmbroso loco desiccatur: ac ꝑ annum seruat̄: Gal. viij. sim. far. cap̄. de samsuco Subtiliū ꝑciū est et dyaforetice virtutis siccat em̄ et calefacit in.iij.gradu. Sera. li. aggre. cap̄. Merzemus auct. dyas. Herba est habens virgas extensas suꝑ faciez terre in suo ortu. ⁊ habet folia ꝑua rotunda suꝑ que est borra feri similia folijs calamenti habentis folia subtilia: ⁊ hꝫ odorem bonum: Idē auct. Gal. Virt⁹ ei⁹ est q̄ calefacit ⁊ desiccat in: iij: gradu. Et virtus ei⁹ est q̄ resoluit ⁊ subtiliat. Itē ex aromaticitate v̊tutē hꝫ ꝯfortādi. ⁊ ex q̄litatibus suis dissoluēdi. ꝯsumēdi. ⁊ mūdificādi. Aui. Maiorana est ca. ⁊ sic. in. iij. ḡdu ⁊ est subtilis cū fortitudine

Operationes.

A Sera. auctoritate aben mesuay. Qū linitur cum succo eius suꝑ liuores sanguinis mortui aufert eas. ⁊ propter hāc causam apponentes ventosas vngunt locum post ventosationem cum eo vt non appareant cicatrices scarificatōis B Et quando fit caput purgium cum eo conuenit dolori capitis maxime melancolicis ⁊ ventositati cerebri. ⁊ aperit opilatōes. que sunt in eo. ⁊ propter hanc causam cōfert epilentie ⁊ paralisi: In qua declinat homo caput suum ad posteriora: ⁊ alteri paralisi. ⁊ torture oris ⁊ emigranee. attrahit enim humiditates malas a cerebro. ⁊ conuenit multum C Et fit oleū cum ea ⁊ conuenit ad omnia suꝑdicta: D Et quando teritur maiorana sicca: ⁊ conficitur cum melle: ⁊ linitur suꝑ liuorem q̄ fit sub oculo aufert ipsum. ⁊ exprimit̄ succus ex ea dum est recens. E Et fit caput purgium cum eo. et mundificat cerebrum: ⁊ conuenit egritudinibus eius frigidis ⁊ melancolicis: F Et quando ībibitur in eo cotum aut lana: ⁊ ponit̄ in aurem aperit opilatiōes eius. Similiter autem facit oleū eius. Et calefacit matricem. G Unde Rasis. Propter aromaticitatē suam ⁊ caliditatem ⁊ subtilitatem conuenit omnibus egritudinib⁹ frigidis. ⁊ confortat cerebrum: ⁊ oīa membra. H Plinius cap̄: de Maiorana Vires habet acres ⁊ calefactorias ad omnem duriciem vel rigorem valde idonea Medetur etiam cataplasmatibus imposita siue potu data. a scorpione vexatus ⁊ intestinorum tormento vl' difficultate mictus laborantes; I Elixatura eius ydropicis medetur. Urinam prouocat. ⁊ tortionibus vtilis est. Succus eius melle addito liuores detergit. Scorpionum ictus cum aceto et sale compescit. Luctationibus bene adhibet̄; Ceroris vtiliter adhibetur. K Tumores omnes corporis ⁊ oculorum cathaplasmatibus adbibita spargit: maxime cum polenta im

posita. L ¶ Item apposite solite pur gationis materiam prouocat. In femis. Malaginatibus ꝛ acopis miscet̃ bene.

¶ Ca. cclxxj.

Macis. Constantinus in libro gradvum ait. Nucis muscate arboris ramorum cortex est macis que ab India venit. cuius natura calida est ꝛ sicca in tertio gradu. Platearius. Macis calida est ꝛ sicca in secundo gradu. Et scđm quosdam flos est muscate. Quod videtur falsum esse. quia flores aut decidunt. aut in fructus mutantur. Sũt autem cortices quidam qui reperiunt̃ circa nuces muscatas. sicut circa auellanas. p annos decem seruantur. Habentq̃ꝫ virtutem cõfortandi ex aromaticitate. dissoluendi et consumendi ex qualitatibus. Eligendus est ãt macis ruffus vel subruffus acutũ habens saporem cum aliquantula amaritudine. Qui vero nigricat terreus est. et qui saporem acutum non habet abijciendus est. Sera. li. aggre. cap̃. sistosi. Sistosi. i. macis. Et est cortex nucis muscate que est super corticem grossum. Et melior ex eo est ille qui est coloris fusci. ꝛ deterior ex eo est niger. et in cortice duro grosso nucis muscate non est aliquod iuuamentum. Sꝫ fructus eius est vtilis medicine. ꝛ oritur in oriente. arabes dicũt quidẽ ꝙ est macis. ꝛ est cortex qui apportatur de regione que non est grecorum. ꝛ color ei⁹ est flauus

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. cap̃. machil siue machir scđm translationem grecam. i. macis. Corium est ligni venientis de barbarico. coloris ruffi cum robore solido. cui v̾tus est stiptica ꝛ remordens ꝙ̃ maxime in gustu. Tunsa et bibita emoptoicis et dissintericis et sciliacis singularem p̃stat effectum ¶ B Collector huius tem p̃is macis est cortex nucis muscate qui adherꝫ ip̃i circũquaqꝫ vt potest videri in barbulis auellanarum ꝛ multociens vidi tunisij sic esse licꝫ dicat dyas. machir. i. macis esse corium ligni error est translatoris. quia debet dici coriũ fructus. vt patebit in cap̃. nucis muscate. C ¶ Gal. vij. sim. far. cap̃. de maci scđm translationem arabicã. Oliastar siue Talissar. i. macis. cortex est qui portat̃ de India in gustu quidem stipticus sufficienter cum breui quadam aromaticitate. D ¶ Cum autẽ aduratur est similis pluribus aromatibus in dyanis. ꝛ substãtia eius est composita ex substantijs ꝯtrarijs ꝛ plurimũ ꝙ est in ea substantia est terrea frigida. ꝛ minus ꝙ in ea substãtia est subtilis caliditate ꝛ odor eius est bonus sicut odor aliaꝝ specieꝝ aromaticaꝝ. q̃ apportantur ab India. Sapor eius est stiptic⁹ stipticitate multa cum aliquãtulo aromaticitatis. E ¶ Virtus ei⁹ est q̃ desiccat in. iij. gradu. sed ca. est ꝛ fri. non est operatio manifesta confert fluxui ventris et vlceribus intestinoꝝ. ꝛ bibit̃ in emoptoyca ꝛ influxibus humoꝝ ad ventrem. ¶ F Auicenna de viribus cordis ait. ꝙ cõfortat cor.

Ca. cclxxij.

Malua. Ysidorus. Malua dr̄ eo ꝙ molliēdi aluū ac soluendi naturā habeat. Palladius. li. iij. In febru ario mense malua serēda est q̄ occursu hy emis ab incrementi r̄primet̄ lōgitudine loco pingui delectat̄. ⁊ humido gaudꝫ le tamine Transferunt̄ eius plāte cum cepe riut quatuor habere folia vel quinqꝫ ad minus. Ysaac. Malua. ca. est in pmo g̃du hu. in. ij. Pla. Est em̄ malua dōestica ⁊ sil uestris. Malua dōestica magis frigida ē ⁊ hūiditatem hꝫ subtiliorē. Siluestris āt crescit altius. ⁊ altiora habꝫ folia. ⁊ quasi frutex. hec minus frigida est ⁊ habꝫ visco sam humiditatem.

Operationes.

A Serapio. Malua melior est ortiua q̄m agrestis. sꝫ cacostomaca est. ventrēqꝫ mol lit. maxie āt ei⁹ vngule ītestinis medent̄ ac vesice Eius folia cruda cataplasmā cū sa le modico medent̄ egilopis. valent ⁊ apū pcussuris. B Malua elixa ⁊ oleo ad mixta cataplasmatibus adhibita acoras ⁊ furfures capitis tollit. Elixatura ei⁹ ma lactica est. Ad duricias ītestinoꝝ atqꝫ ma tricis ⁊ ani necessario supponit̄. Folia ei⁹ cocta ⁊ imposita cū oleo modico ꝯbustio nibus et igni sacro. C Malua cū ra dicibus cocta in iuscello. venenosis poti onibus subuenit si freq̄nter bibat̄. Plate. Malua valꝫ ad maturandū ca. apata. te runt̄ em̄ folia malue cū axūgia porcina re centi ⁊ sup tegulā calefacta supponitur. Hec etiā valet ꝯ duriciē splenis ⁊ epatis. D Fomentū ex aq̄ decoctionis ei⁹ fcm̄ circa pedes. valet ad somnū puocandū i febribus acutis. E Constan. Malua est fri. in. ij. gradu. hu. in. j. q̄ddam calo ris accidentaliter. hꝫ ideoqꝫ si in vino sit cocta ⁊ cathaplasmetur. cōtra scrofulas. apostemata. tumoresqꝫ mām̄illaꝝ valet. F Succus eius si cum vino bibat̄ strā guiriam. i. difficultatē mingēdi dissoluit ⁊ lapidē frangit Sciatice ꝯueniēs intesti na sanat vulnerata. si cū aceto coquat̄ do lorem ca. lotoꝝ mitigat.

Ca. cclxxiij.

Malum. Rabi moyses cap. de malo. Ex eis quedam sunt dulcia q̃dam pontica. quedam stiptica. zc. Hoc idem dicit Auerois. quinto Colliget au ctoritate Auenzoar. Serap. libro aggre gatoris cap. de malo. Et ex eis quedam sunt stiptica. quedam pontica. quedam dulcia. quedam acetosa; 7 quedam insipi da aquosa. In dulcibus est substantia aq̃ sa temperate substantie. 7 in ponticis qđ vincit super ea est temperamentum frigi dum terreum. sed stipticis est hec eadem substantia cum substantia aquosa: qua in dulcibus. Et in acetosis est substãtia aq̃a frigida.

Operationes.

A Rabi moises Malum odore suo cor roborat cor. 7 cerebrum. et iuuat ptisicis 7 melancolicis. Sed cõmestio eius peior est omnium cõmestione fructuum. gene rat ventositatem. scilicet. quam generat ĩ secunda et tertia digestione: Ita vt sit di ctum a sapiẽtibus q̃ generat ptisim 7 ethi cam. eo q̃ huiusmodi ventositates inflãt arterias 7 venas. B Galienus. vij. sim. far. cap. Milea id est pomaria. Et est arbor mali non quelibet est vnius nature sicut neq̃ fructus. Nam pomorum alia sunt dulcia. alia vero austera. alia põtica alia vero acida. Alia vero non totaliter exoluta et aquosa. Et predñatur aquosi tas in his vt sit complexio eorum humidi or 7 frigidior. Terrestre vero frigidũ dña tur in ponticis Indigestum vero in auste ris. Hoc et aqueum frigidum sicut in dul cibus eucratum domtnatur. Ista autem 7 folia succi; 7 cortices eius arboris ad in uicem differunt. C Unde herbis vti cum austeris quidem et acidis. Uulnera consolidat. et flegmonum qui sunt ĩ gene ratione repercutere id quod influit. 7 sto machum exolubilem. 7 ventrem corrobo rat. cum aquosioribus vo mordaces fleg mones incipientes; 7 eos qui sunt in aug mento remittere. D Quoniam autẽ multa omnibus pomis humiditas infer tur palam est et ex eo q̃ nullius eorum suc cus perdurat sed acescunt 7 corrumpunt omia. solum eñi citonior (que vtiq̃ pter predñantem stipticitatem minus sunt hu mida alijs) quor succ⁹ coct⁹ cũ melle dura re pt. ipe ãt p se neq̃ ita ẽ durabilis. Ma lumgranatum lege caplm Granatum. et Mala citonia lege Citonia.

Ca. cclxxiiij.

Mala matiana exponit Ysidor⁹: q̃ a loco dicunt. Quidam vo exponũt siluestria: vulgari tñ hyspanico eti am domestica omia maciana dicunt. Ay as. de ipis. priũ facit caplm Inqt macia na cũ adhuc inmatura stiptica sunt. zc. in alio tñ caplo expõit q̃ sunt estiua. Apud sera. vo ex vbis dias. habet q̃ colligunt in vere. Et Aui: in hoc pcordare videt.

Operationes.

A Aui. dicit q̃ nocẽt neruis pe nerua lia sicut dixit dyas. B Et de viribus cordis dicit q̃ pfortãt cor.

Ño reperit apud nos

Ca. cclxxv.

Manna: vt ait Auicenna. Est ros cadens super lapidem. ⁊ plantas. et habet plures species. ⁊ denõiata est tereniabin. ⁊ siracost. ⁊ succar. haoser est de speciebus eius. Et ait Auicenna. Manna diuersificatur fm diuersitatem rerum sup q̃s cadit r̃cipiens ab eis diuersitates ⁊ v̀tutes. apud nos vidi duas species. vna quar est granulosa non ꝯiuncta granulis: alia ꝯglobata q̃ artifitio magis videt̃ sophisticata ex zuccaro cocta et folijs sene quor frustula inmixta vident̃ saporem (qui sene) ostendit Sera: li aggre. cap. men: i. manna est ca. ⁊ abstergit ⁊ lauat. ⁊ est ca. in p̀mo gradu tp̃ata hũiditate ⁊ siccitate. Et idem auct: Rasis dixit q̃ dem mãna cadit sup arborem q̃ dr̃ tamariscus sicut mel. ⁊ q̃n facit moram sup plãtam illam albescit. sed quando ibi nõ moratur. sed colligitur cito cum folio eius est viridis. Melior ex ea est cuius color ẽ clarus appropinquãs albedini: ⁊ hꝫ parum ruboris. Plinius: Manna est omnis ros cadens sup lapidez aut arborem ⁊ fit dulcis ⁊ coagulat̃ sicut mel. Et exsiccat̃ sicut gummi quemadmodum tereniabin. Est alia species q̃ vocat̃ tereniabin. ꝑ qua lege capitulũ. Tereniabin.

Operationes.

A Serapion. auct. Rasis: Que de ipso cadit sup arborem tamarisci est bona tussi. ⁊ asperitate pectoris. Colligit eã Ras ⁊ dixit ꝙ manna cadit sup arborẽ q̃ dr̃ Tamariscus sicut mel. B Et idem auc. Habix. Est ca. in fine p̀mi sicca ꝓpinquãs caliditati. ꝓfert relaxatõi stomachi. ⁊ abstringit ventrem. ⁊ ꝯuenit aq̃ citrine quãdo bibitur de ea. emplastrat̃ venter: et ingreditur in medicinis apostematũ. C Et exsiccat catarr q̃n fit caputpurgium. q̃m mũdificat cerebr ⁊ expellit ab eo ventositatẽ g̃ssam: D Et fortificat medicinas q̃n miscet̃ cũ eis in potionib⁹ et caputpurgijs. ⁊ delet apata flegtica. ⁊ miscetur in ꝯfectõnibus ꝓpter excellẽs iuuamentum quod est in ea.

Ca. cclxxvj.

Mandragora vir. Ysidorus: Spe-cies eius due sunt. Masculus scz. et femi-na. De masculo in isto cap. tracta-tur. Mandragora similis est paruo pepo-ni: dicta q habet mala suaue olentia: mag-nitudine mali matiani: Unde et latini ea malum terre vocant eo q radicem habet formam hominis similantem Antropos enim homo dicitur: huius cortex in vino mi-ssa datur ad bibendum his quorum corpus secandum e propter curam vt soporati do-lorem non sentiant. Masculus folijs habz similibus bete: Plinius li. xxv. Candidus qui et mas: niger que femina existimatur mandragora. Dyas. Masculus vero man-dragora habet folia alba et maiora lata et leuia sicut bete. Mala ei9 duplicia nascun-tur colore croceo. odore suaui: cum graui-tate. que pastores comedunt. et statim som-num capiunt. Auicenna Mandragora fri-gida vsqz ad tercium gradum et humida Omnis autem mandragore radix magna est: hominis forme similis. Mandragora enim nomen est ymaginis naturalis. scz: sicut planta exns in forma hominis. Ex herbario. Mandragoraqz fortissimi odo-ris est ab homine ieiuno non colligitur. Masculus autem habet albidiora folia et maiora. sed vtriusqz vis vna est

Operationes.

A Serapion. Quando ex ista radice: exhibetur alicui in potu vel in cibo cum pa-ne incidit sumens eam in subet. Et ideo vtuntur cyrurgici quando volunt mebrum incidere: B Et idem aucto. Dyas. Uirtus masculi est q si coquatur radix in vino donec minuitur tercia pars et colat et reponitur et accipitur ex ea quantitas. ʒ j. et administrat ad nimias vigilias. et ad secandos dolores. et quando fuerit necesse incidere. aut cauterizare aliquod menbrum et volumus q non sentiatur. detur ei ipo-tu prius. C Et si bibantur duo ono-los ex succo radicis cum mellicrato faciunt euomere flegma et coleram sicut elleborus. sed si accipiatur plus occidit Et cortex ra-dicis ingreditur in medicinis oculorum et in nascalibus. D Et quando acci-pitur ex eo medius onulos et supponitur prouocat menstrua. et extrahit fetum: Et quando ponitur in ano sicut suppositori-um facit dormire: E Et quando ra-dix eius elixatur cum ebore sex horis mol-lificat eum et facit ipm abilem ad facien-dum quancunqz figuram volueris. F Et quando fit emplastrum cum folijs ei9 recentibus cum sanie est conueniens apo-stematibus calidis oculorum. et apostema-tibus superuenientibus vulneribus et vlce-ribus. et resoluit apostemata dura et scro-fulas et exituras G Et quando frica-catur cum eo empetigo et baras: et similia eis sex diebus aufert ea sine vlceratone lo-ci: Et conferunt attritionibus que fiunt in itinere: H Radix vero eius quando teritur contritione forti. et fit emplastrum cum ea et aceto curat herisipilam. et quan-do miscet cum oleo et melle est bona mor-sui venenoso et quando miscet cum sanie sedat cyragras et dolorem iuncturarum: et omnes alios dolores I Fit autem vinum cum cortice eius radicis in hunc modum. absqz decoctoe. accipiat de vio dulci amphora vna. et proijciantur tres magne radices in ea. et detur in potu qn-titas trium onolos illi quem necesse est in-cidere aut cauterizare. et non senciet cau-terisationem aut incisionem ppter subet q contingit ei. et quando sumitur de ea ni-mis facit apoplexiam K Succus po-morum eius quando sumitur in potu mun-dificat matricem. Quando admiscet ei sulfur: et fit inde nascale abscindit fluxum matricis: L Colligitur autem lacri-mus huius plante: quando perforatur ra-dix eius et colligitur quod emanat ex lacri-mo in vase vitreato. Uerum succus eius fortior est lacrimo. et non est in omni pte ra-dicis tm de humiditate. q qn vulnerat emit-tit lacrimum. qd qdem experientia sciri pot.

M ¶ Alia species q̄ nõĩatur narbus ad ministrat̃ a cirurgicis qñ volunt menbrũ aliquod incidere; ⁊ qñ bibit̃ solatꝫ q̄d dr̃ suffocãs ei est tyriaca N ¶ Et idẽ auc. Rasis. Dixit mihi q̄dã ex antiq̄s babilonie. q̄ q̄dam p̄uella ꝯmedit quinq̄ʒ poma mãdragore; ⁊ cecidit sincopizata. et tota effecta est rubicũda. et quidẽ superueniens effudit sup̄ caput ei⁹ aq̄̃ nimis donec surrexit. O ¶ Et ego vidi hõĩes q̄ sumpserunt de radice eius cã impinguãdi. et accidit eis sicut accidẽ solʒ hõĩbus ingredientibus balneum et bibẽtib⁹ post exitum vinũ multũ: nã fact⁹ fuit vultus eoꝝ nimis rubicundus: P ¶ Et idem auct. dyas. Radicẽ mãdragore multi dãt ad amorẽ.

¶ Ca. cclxxvij.

Mandragora femine. Serap̄. auct. dyas. Et femie coloꝛ est niger ⁊ nominatur landachis siue bãdachis sut lactuca. Nã in folijs ei⁹ est similitudo cũ folijs lactuce; ⁊ sunt pinguia q̄uis odoris. ⁊ extendunt̃ sup̄ faciem terre. ĩ medio folioꝝ eius est simile mespili ⁊ est losach. ⁊ ẽ citrini colo. hñs odorẽ bonũ. ⁊ ĩtra ip̄ʒ sunt grana similia granis piroꝝ. ⁊ habet radices magnas mediocriter duas l'tres adherentes inuicẽ exteri⁹ nigras ⁊ interi⁹ albas. sup̄ q̄s est cortex grossus. Et hec species mandragore non habet stipitem

¶ Operationes.

A ¶ Mandragora fortissimi odoris est. ab hõĩe ieiuno nõ colligit̃ B ¶ Utriusq̄ʒ vis vna est. Hec cum polẽta trita feruores oculoꝝ ⁊ dolores auriũ sedat. ¶ C Radix eius cũ aceto trita ⁊ illita ignem sacrum curat. D ¶ Auicenna. Mandragora somnũ ꝓuocat. Et qñ ponit̃ in vino vehementer inebriat. Multusq̄ʒ vsus ei⁹ ⁊ odoramentũ. faciũt apoplexiã. ¶ E Lac eius euellit lentigines. et pannũ sine mordicatõe. Soluẽdo ãt educit colerã ⁊ flegma: F ¶ Radix eius trita et cũ aceto imposita sup̄ herisipilam sanat eã. Semen eius matricem mundificat. vl' vomitum prouocat.

Ca.cclxxviij.

Marua. Serapion. Marua est plāta similis prassio. nisi quia est longior eo ꝙ habz folia parua multa dura ⁊ aspera. bonum odorem habentia dulcia. sup que sunt pili parui. ⁊ hz vgas multas egredientes ab vna radice ⁊ albiores virgis prassij. Nascitur in locis mōtuosis ⁊ asperis. Et idem auctoritate Galieni. Sapor eius est acutus pungitiuus amarus. ⁊ virtus eius est que calefacit in secundo gradu.

Operationes.

A Serapion. Uirtus eius est q̄ abstergit ⁊ incidit. ⁊ prouocat menstrua. ⁊ occidit fetum. B Et expellit secundinā. habet virtutem calefactiuam acutam. C Et ideo quando bibitur decoctō foliorum eius cum vino prouocat mēstrua. D Et facit aborsum. Et expellit secundinam.

Malrouie

Ca.cclxxix.

Marubium siue Prassium. Serapion libro aggregatoris. capitulo. Farasion id est prassium. Est herba habens ramulos multos egredientes ab vna radice. ⁊ super ipsos est borra pauca. cuius color est albus. ⁊ virge eius sunt quadrate. ⁊ folia eius sunt in longitudīe pollicis. obrotunda rugosa vl' aspera. super que est borra. Et semen eius et flores eius sunt diuisa p ramos eius. ⁊ semen eiꝰ rotundum ad asperitatem tendens. Nascitur in campis ⁊ in edificijs domorum. Dyas. caplo de marubio. Marubium vl' Prassium frutex est ex vna radice multas virgas habens albas ⁊ asperas. ⁊ q̄dras ⁊ folia similia digito maiori. ⁊ obrotūda aspera alba ⁊ rugosa. ⁊ gustu amara. semē est illi obrotūdum ⁊ verticulosum ⁊ asperum. nascitur locis multis. Auicenna li. secundo. cap. de prassio. Prassium est herba amari saporis. Inquit Oribasius nō sunt calefactio eius ⁊ exsiccatio ipius fortes. Alij autem dixerūt ꝙ est calida in. iij. gradu. sicca in secundo. Est aperitiuum abstergit ⁊ liquefacit ⁊ resoluit ⁊ incidit.

Operationes.

A Serapion inquit. Aperit opilatōes splenis ⁊ epatis. ⁊ mundificat pulmonez ⁊ pectus p screatum. ⁊ prouocat mēstrua quando bibitur. ⁊ quando ponitur exterius. abstergit ⁊ resoluit. succus autem foliorum eius. postq̄ est desiccatus in sole resoluitur cum melle ⁊ administratur ad visum acuendum. B Et fit cum eo sternutatorium ictericis. ad mundificandū infectionem coloris. Et administrat̄ cum medicinis aperientibus instrumenta auditus. Et datur succus eius illis in potu. qui sumpserunt medicinas mortiferas. Uerum nocet renibus ⁊ vesice. C Et emplastrū cum folijs eius et melle mūdificat vlcera sordida. ⁊ euellit panaricium. ⁊ carnem putridum. ⁊ sedat dolores lateris. Et fit emplastrum cum marubio ⁊ sale. ⁊ confert morsui canis rabidi.

B ¶ Dyas. Folia eius sicca vel succus foliorum eius: vel semen eius elixum et bibitum cum melle ptisicis et tussientibus et asmaticis prodest: Toracem purgat. maxime yrisilirice mixta. E ¶ Purgandis utiliter mulieribus adhibetur. Secundinas excludit. diu parientibus subuenit. Uesice et renibus contrarium est melle addito vulnera purgat. et illa detergit: Pascentia vulnera compescit. dolorem lateris tollit. F ¶ Succus siccatus melle et vino addito caligines oculorum detergit. Hictericis naribus inmissus fert auxilia: cum oleo rosarum. succus eius aurium dolorem mitigat. G ¶ Auicenna: Succus eius confert dolori auris antiquo et mundificat et aperit meatus auditus. et remouet antiquum dolorem eius Succus eius cum melle est conueniens ad acuendum visum. mundificat pectus et pulmonem per eductionem sputi ¶ H Est apritiuum opilationum in epate et splene et renibus. prouocat menstrua. et mundificat matricem I ¶ Gal. viij. sim. far. cap. de prassio fin translatorem ara. sapor eius est amarus. et virtus eius ca. et sic. in. ij. g. vnde abstergit et resoluit.

¶ Ca. cclxxx.

Marrubiastrum vel marrubium nigrum vel marrubium siluestre. Dias. cap. Hubloete. i. marrubiastrum Et est similis marrubio: nisi quia folia eius non sunt rotunda. sed pilosa similia folijs ignidemagne vel acalifex. idem virgas nigras et quadras habet et asperas ex vna radice virgellas multas proferens.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Eius vires faciunt ad serpentum morsus et ad suspiriosos. Item strumas dissoluit et menstrua prouocat ¶ B Decoctio eius in aqua cum grano solis et modica liquiritia stomacho bene conuenit C ¶ Folia eius addito sale in cathaplasmatibus composita morsus caninos mitigant in cinere calido missa et marcida facta condilomata soluunt. D ¶ Vulnera sordida melle addito purgant.

Ca.cclxxxj.

Matrissilua. Pand.ca.cccc.xxxiiij. Matrissilua latine grece splemon vel splenaria vel linealis l' periclimenos. Herba est cuius folia sunt ex altero laterum subalbida. et ex altero viridia se adherens et inuoluens sepius. cuius fructus est magnitudinis cubebarũ in pncipio viridis. et cum maturauerit citrini coloris tendentis ad rubedinem positi ordinarie. et conclusi in duobus folijs simul piunctis exñtibus in capitibus stipitũ iuxta eum. Dyas.ca. Periclimenos frutex ẽ simplex in circuitu folia habens alba. et similia edere. et circa ipa folia vge sunt tenues. in quibus est semen edere simile. qd semen folijs adheret. durum vt cum videtur. Radix est illi grossa. Nascit̃ ĩ locis cultis et in ortis. et inter rosas. et interclusis locis. et coheret sibi vicinis fructibus vel circũuoluitur. Gal. Periclimenos. i. matrissilua. vtilis est fructus et folia incisiue simul et calefactiue. existentia vtutis.

Operationes.

A Dyas. Semen eius collectum et ĩ vmbra siccatum et cum vino bibitum diebus xl. splenem siccat. vrinam sanguineam sexta die prouocat orthonoicis et subglucientibus medetur. B Diu parturiẽtibus subuenit. Similis virtus est folijs ipsius. xxvij. diebus bibita genitalia semina hominis priuat. oleo mixta et puncta frigora periodica excludit. C Gal. Ita est vrinatiua. et vrinã sanguineam opetur bibita vsq3 plurimum. in principio vo vrinatiua solum est. D Extrorsum vero cum oleo vnctum calefacit. Iuuat aũt spleneticos. et dissintericos E Mensura vo potationis dragos est vnus cum vino. siccat autem sperma. Et quidam aiunt. si plurimũ bibat̃ omisariam ingeneratiui fiunt q bibunt. F Quidam autem et terminũ dierum in huius potu sic dias. facit septem et. xxx. dies repeiri ab eo ponũt. Ita sũt et vrinas sanguineas fieri vt a quarta die.

Ca.cclxxxij.

Melissa. vel melissa. Pan.ca.xc. melissa similis est prassio hñs tñ citri odorẽ. ca. et sic. in. ij. gdu. Sera. li. aggre. ca. bedarũgie. auc. dyas. Bedarũgie vel melisophilos. qd sic dr̃ eo q libenter eã apes mãducẽt. herba est tirsos hñs qdratos hirtos plurios ex vna radice et folia sil'ia bublote. maiora tñ et tenera et nõ sic aspa vt citri ĩ odore. In alio Sera. hẽtur sic Mellisophilos. i. melissa. herba ẽ sup q̃ apes delcãnt̃ stare. et vge ipi9 et folia silãnt̃ vgis et folijs marubij siluestris. et vge ei9 et stipites sũt ãgulosi qdrãguli et fo. ei9 sũt maiora folijs marubij siluestris et nõ sũt pilosa sicut fo. ipi9. et odor ei9 ẽ sicut odor citri Gal. vij. sim. far. ca. mellisofilũ. i. melissa. Prassio qdez est sile. deficit qdem ab eo multũ ĩ vtute. et pterea neq3 vtitur aliqs eo. supfluũ em̃ est prassio existẽte ita copioso vbiq3 terrarum mellisofilo vti. Si vo aliqñ non affuerit prassiũ. licet hoc vti in omibus in quibus vtimur illo. scientes q ab actu deficit.

Operationes.

A Serap. Folia eius cum vino bibita et in cathaplasmatibus vim scorpionis optime curat. Caninos morsus ad sanitatem perducit. B Elixata eius id facit. Pt. cuius elixatura fomento adhibita menstruis longissimi temporis ipat. ore retenta dolorem dentium mitigat. dissintericis opitulatur. Folia ipsa omnia similiter facere possunt. tortionibus recte adhibetur. C Et ut electuarium orthonoicis prodest sale addito. et abelosis. et que non possunt iacere et in cataplasmatibus adhibita scrofas fugit. vulnera purgat atricis apitulatur. D Et quando fit emplastrum cum ea sedat dolorem iuncturarum. E Et idem auctor aben mesuai. Propietas eius est letificare animam. F Et idem aut. Ysaac. Quando comeditur herba rugie in ieiunio confert stomacho frigido et humido. et facit digeri cibum grossum. et aperit opilationes cerebri. G Et de proprietate eius est conferre debilitati cordis. et aufert cardiacam. et remouet afflictiones. solicitudines et timores. que accidunt a melancolia et humore adusto quibus non possunt dormire. H Aui. de viribus cordis dicit quod confortat cor.

Ca. cclxxxiij.

Mellilotum. Platearius. Mellilotum ca. est et sic. in primo gradu cuius semen similiter appellatur. et quia semicirculi formam habet etiam corona regia dicitur. Semen cum corticibus in medicinis ponitur ac per tres annos seruatur. Adeo namque paruum est et adherens cortici. vt vix inde possit separi. virtutem habet confortandi ex aromaticitate. diureticam ex subtilitate substantie. Idem corona regia dicitur quia vagine seminum eius formate sunt ad modum semicirculi que cum suis seminibus ponuntur in medicinis. Herba ipsa habet folia rotunda viridia. et rami eius sunt subtiles multum. et folia eius rara. et semina eius habent vaginas subtiles rotundas. sicut virge puerorum paruulorum in quibus continentur. Et sunt illa semina pauca glauci coloris rotunda minora granis sinapis Et quod de ipsa administratur sunt ille vagine cum eo quod est in eis ex seminibus vel granis flos eius est citrinus boni odoris. Hec habentur etiam a Serapione ca. Alchelialamech. Dyas. cap. de mellilo to Mellilotum diaforeticum est et modicum digestorium est cum nimietate caloris. Galienus. vij. sim. far. cap. de mellilo to Mellilotum mixte est virtutis. habet enim quid stipticum. et dyaforeticum digeritque. plus enim in eo est calide substantie quam frigide Auicenna. ij. li. cap. de mellilo to: Mellilotum est flos plante coloris palee in quo est figura lunaris cum raritate sua quandam habens duriciem. Et ex eo quidem aliud est album et aliud est citrinum. et ex eo melius est quod est durius. et cuius color ad albedinem parum declinat. et saporeius amarior sentitur. et cuius odor est manifestior. Et idem auct. dyas. Melius ex eo est in quo est croceus color. et est acutioris odoris. quamuis eius odor in principio speciei ipsius sit paruus et debilis. et sit in colore eius color fenugreci.

Operationes.

A Serap. aucto. dyas. Mellilotum est

stipticum et mollificatiuum apostematū calidorum et maxime apostematū oculorum et ani et testiculorum. B Et qñ coquitur cum rob. et fit cum eo emplastrum et forsitan miscetur cum vitello oui. aut farina fenugreci: aut seminis lini. aut pulueris molē vini. aut cum papauere solum cum aqua confert vlceribus q̄ nominant faul Et qñ miscetur cum bolis q̄ asportant de terra que dicit̄ botam. aut miscent̄ cum eo galle. et dissoluunt̄ cū vino et liniunt̄ cum eo vlcera humida que fiūt in capite curat ea. C Et ponitur coctum et crudum in vino et cum aliquo illorum que diximus sup stomachum. et sedat dolorem eius. Et qñ exprimitur ab eo succus coctus et miscet̄ cum rob et stillatur in aurem sedat dolorem eius. Et quādoq; fundit̄ sup caput cū aceto et oleo rosarum. et sedat dolorem capitis. D Aui. Mellilotum confert apostematibus calidis et duris et proprie cum careno. et etiam pmixtum cum vitello oui et farina fenugreci semine lini. aut papaueris secūdum locum E Et confert vlceribus humidis. et proprie linitum cum aq̄. et cū aliquo desiccatiuorum apposito cum eo q̄d sit sicut galle et lutum lene et lentes F Et confert apostematibus aurium. et doloribus ancharum supposito emplastro ex eo cū careno. et reliquis q̄ dicta sunt. et distillatione facta in eis ex succo. et eius iuuamentū in doloribus est velocius Et ipo quoq; fiunt embroce et sedant sodam. G Et cōfert apostematibus oculi facto emplastro ex eo cum careno. et cum eis q̄ dcā sunt vel decocta cū vino. H Et confert apostematibus ani et testiculorum facto emplo cum eis que dicta sunt. loco eius ponit̄ quantum est pondus ipius de camomilla. aut eius mediū de folijs fici. I Pla. Vinum decoctionis eius cōfortat. et ventositatem inclusam expellit. Opilationem renum et vesice aperit. K Semen eius in brodio positū. ipm facit boni saporis. et boni odoris. L Et potissimum est mellilotū ad emorroidas cancrum et fistulā.

Melone

Ca. cc lxxxiiii.

Melon. Gal. viij. sim. far. ca. sichiris. i. melon. Melonis maturi substantia est grossa. Virtus eius est q̄ infrigidat et humectat in. ij. gradu Vnū virtus melonis maturi est abstersiua Dominatur autem in eo frigida et hūida cōplexio non tamen fortis sed in. ij. gradu. Dicatur radix eius et semen eius qñ siccātur non adhuc humida. Qñ siccant̄ sunt in primo gradu siccitatis. aut in pncipio secundi. Et in eis est plus de abstersione qñ siccantur q̄ in carne eius: et q̄ in carne cucumeris.

Operationes.

A Sera. li. aggre. ca. Rahera. i. melon Quādo fit emplastrum cum eo sedat apostemata oculorum. B Et cortex eius quādo ponitur sup caput infantis sedat apostemata calida q̄ fiunt in eius cerebro: et ponitur sup frontem illius. ad cuius oculos currūt hūiditates. et phibet eas. et tota carnositas C Et semen qñ siccat̄ ad

solem ꝛ ꝯficitur cum farina ordei vel cum amido. ꝛ siccatur bene. mūdificat autem mulieꝝ qñ lauāt cū eo facies suas. ꝛ rddit eas splendidas. D ¶ Sed radix melonis qñ siccat̃ ꝛ sumit̃ de ea in potu ʒ. j. cū ydromelle ꝓuocat vomitū E ¶ Et qñ accipit̃ post cibū in hunc modū facit vomere sine labore. Et qñ fit emplastꝝ cum ea curat vlcera que dicunt̃ faul.

¶ Ca. cc lxxxv.

Melon Indus. Sera. li. aggre. cap̃. dullasia siue dulaha. i. melō induſ siue melon magnus: Ubi sciendū ꝙ melon magnus est melon induſ q̃d per Auicennā ptꝫ de cura terciane pure. vbi laudat in terciana p̃dicta melonē Indū. Et subdit ꝛ fortasse nō nocet melō paruꝰ ꝙ melon indus est melō magnus; Est em̄ melō ꝑuus hñs virgulaꝝ colorem exteriꝰ est albus ꝛ dulcis. ꝛ est paruus ꝓ alia spē melonis. lege ca. p̃cedēs q̃d icipit melō.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. Melon magnus siue Indus viridis ſm Rasim. est fortis humectationis ꝛ extinctiōis: B ¶ Et ꝯfert febribꝰ adurentibus: ꝛ est frigidior aliis spēbus melonū et tardioris immutationis in stomacho ꝛ lōginquior a corruptione: ¶ C Et propter hoc est cōueniens febrientibꝰ coleram in stomacho suo ꝓpter suā grossiciem ꝛ ꝓpter suam elongationem a cōuersione. ꝛ cōueniens caliditati febrili· quia extinguit caliditatem. D ¶ Et sedat inflāmationem eius E ¶ Et cucumer quidem facit opatiōeꝫ ꝓpinꝗ̃ huic nisi qꝛ plus ꝓuocat vrinā ꝙ̃ melon Indus.

Mō gez... nobisrū

¶ Ca. cc lxxxvj.

Melōgena arabice. grece melōgia. Sera. li: aggre. cap̃. melōgia: Melongia fructus sunt oblōgi medii intra rubedinem ꝛ nigredinem. ꝛ inueniantur ex eis citrine ꝛ albe. Et idem auctoritate filii Mesague. est ca: ꝛ sic. in. ij. g̃du

¶ Operationes.

A ℂ Sera. Generat melancoliam et opilatões epatis. ⁊ spleñ ⁊ gñat sodã: ⁊ generat emorroidas: B ℂ Uerum si ex capitibus eius in vmbra siccatis ⁊ cõtritis fiat epithima conuenit emorroidibus. et cum ipa in oleo coquitur soluit. sed in ace tostringit. C ℂ Et ideo non habz proportionem ad stringendũ vel soluendũ. D ℂ Raby moyses. ca. de melõgena. valet ꝯ nauseã ⁊ vomitũ. ⁊ ex cib est peior.

ℂ Ca. cc lxxxvij

Memithe. Dias. cap̃. memithe. Memithe vel glaucium est succus herbe eiusdem nominis: folia habentis papaueri similia. Hec folia calido cinere cooperiunt̃ ⁊ sic succũ emittunt. Alij herbam in ollam mittunt et circũliniunt creta ⁊ in furnũ feruentem mittunt Et sic folijs maceratis succũ exprimũt. ⁊ sicca tũ in sole in pastillos redigunt. Eius est optimum quod est crocei coloris ĩtus ⁊ gustu conamui. ⁊ odore graui miscet̃ ocularib⁹ medicinis ⁊ cetera. Et idem ẜm aliã translationem cap̃. sup̃dicto. Glaucium siue memithe succus est herbe nascentis in Siria in gerapoli. Folia habet similia miconio ceraticis sed pinguiora. ⁊ sup terram spansa. odorem habz grauem. gustu amaro. succum multum habet croci similem. Folia eius ciues mittunt in cacabis et in cibarijs coquunt. que cum coxerint exsuccant ⁊ glaucium faciunt

ℂ Operationes.

A ℂ Pli. cap̃. de glaucio Glaucium in siria et persia nascit̃ humilis herba. folijs decisis. fere papaueris minoribus tamen sordidioribusq3 odoris tetri. gust⁹ amari cum constrictione ⁊ stiptricitate ⁊ gummi habet crocei coloris. B ℂ Multi vero errauerunt in hac herba: quidam putauerunt ꝙ esset celidonia. Quidam putauerunt ꝙ essz papauer cornutum. ⁊ sic vocatur apud Auicennã. C ℂ Et ego vidi meo tempe multos in hoc errare. et multi errauerunt tempe Dyas. Nam dyas. cap̃. de monte ratides dicit ꝙ multi falso putauerunt glaucium ibi fieri ꝓpter similitudinem foliorum quod autem glauciũ sit memithe vel sieff eius. apparet multis testimonijs. D ℂ Nam vbi ponunt Allexander ⁊ alij greci glaucium Aui. ⁊ alij ponunt sieff memithe. Preterea apud Serapionem quicquit dicit de memithe auct. dyas. Non est aliud nisi ꝙ dr̃ apud dyas. cap̃. de glaucio. E ℂ Inuenit̃ etiã oleum nouũ glaucinum non ob hoc glaucõ quia nihil ꝛcipit glaucij. cuius ꝓfectõem etiam inueni in antiquo antidotario sic vocatam ⁊ sine glaucio. et est oĩno calidum. ꝙ autem ẜm veritatem glaucium sit memithe: lege cap̃. Celidonia. Gali. vj. sim. far. cap̃. glaucium. Glaucium stipticat cum quadam delectatõne. infrigidat tamen manifeste. ita vt sanet qdem sepi⁹ herisipilata ⁊ est in compositione composita ex aquosa ⁊ terrestri substãtia. vtrisq3 frigidis nõ tamen extreme. sed ad modũ aque fontanine.

Ca.cclxxxviij.

Menta Platearius. Menta est herba cuius plura sunt genera. Est enim quedam domestica. que proprie ortulana dicitur vel cōis vel odorifera. et hec calefacit et confortat. Est et alia silvatica que mentastrum dicitur. de illa statim postea tractabitur. Est alia menta que longiora et acutiora habet folia. et hec menta Romana vel sarracenica dicitur hec magis diuretica est quam alie. Et est alia menta que dicitur aquatica: et vocatur sisimbrium vel balsamita. Est alia menta non odorifera: et illa est calamentum de qua in sequenti capitulo habetur. Sera. li. aggre. cap. dichanacha: i. menta. et ex ea est domestica et siluestris. et ramuli domestici quando masticantur habent colorem celestem: et sunt interius concaui: et in summitatibus ramulorum sunt quasi licinia. et viret et augetur estate et hieme. et habet odorem bonum. Et idem aucto. dyas. Quidam nominant eam mentam. et est dychanacha. et est nota. habet virtutem calefactiuā. stipticam et desiccatiuam. Est alia species mēte siluestris cuius folia sunt aspera pilosa maiora folijs sisimbrij. et in odore suo est pinguedo et est minus iuuatiua in medicina quam species alia. Idem aucto. Gal. In substantia eius est plus subtilitatis quam in alio olere. et in sapore eius est paruus caliditas et ponticitas. et virtus eius est ca. in. ij. gradu. Dyas. ca. de ediosmon. i. menta herba est omnibus nota que virtutem habet termanticam et stipticam et seranticā. Paulus cap. de menta. Menta est ca. et sic. in. iij. gradu. Est enim domestica et siluestris. et est alia que dicitur menta romana vel sarracenica: sed domestica magis vsui medicine cōpetit tam viridis quam exsiccata magne est efficacie. virtutem habet consumptiuam et dissolutiuam ex proprijs qualitatibus et cōfortandi ex sua aromaticitate.

Operationes.

A Galienus. vij. sim. far. ca. Ediosmū quidam mentā odoriferam vocant. Est autem quedam non odorifera menta: que et calamentum vocāt. vt in sequenti ca. dicitur.

B Contra fetorem oris et putredinem gingiuarum et dentium ex decoctione eius cū aceto os abluatur. Ad appetitū prouocandū cum impeditur ex frigidis humoribus existentibus in ore stomachi fiat salsamentū ex mēta et aceto. et modico cinamomo seu pipe.

C Cōtra vomitū factū ex debilitate virtutis retentiue vel ex frigida causa fiat decoctio mente in aqua salmacina et aceto. et spōgia intincta ori stomachi superponatur contra sincopim ex debilitate cū febre. l. siue fe. siue ex medicina vel quacunque causa. teratur mēta: et distemperetur cū aceto. et frustū panis assi in igne ponatur in aceto illo et dimittatur tā diu quod inde humectetur. et naribus applicetur. et ex inde fricentur labia gingiue et dentes. et ligetur in temporibus super venas pulsatiles temporum et brachiorum. et paciens masticet: et humiditatē transglutiat.

D Ad matricem mūdificandā tenerītates mēte coquantur in vino et fiat inde suppositoriū contra colicam passionē fasciculi mēte coquantur in vino et olo et super renes et pectinem cathaplasmetur.

E ¶ Cōtra coagulatōēz lactis in mām̄il lis p̄dicti fasciculi mēte in vino ꝛ oleo de cocti: ꝛ supligati mām̄illis soluit. hz em̄ si militer vī attrahēdi venenū. et qn̄ daṫ cū aliq̄ medicia ꝯ̄ venenū deṫ cū succo ei⁹ Ez succus mente rōne lˀ sarracenice lˀ vinū de coctōis cū melle mixtuz valet ꝯ̄ opilatōēz splēis stōi. ꝛ epatis ꝛ naturaliū viaꝝ ex fri gido humore et etiā ex ca. sine fe. ¶ F Succ⁹ etiā dat⁹ lūbricos occidit. Aurib⁹ instillat⁹ v̄mes necat: Decocta herba in vīo ꝛ oleo ꝛ cataplasmā soluit sclirosim. ꝛ duriciē a patū supioꝝ G ¶ Vinū deco ctionis ꝛ puluis eius ī cib̄ dat⁹ digestōēz ꝯfortat. fomentū fcm̄ ex aq̄ decoctōis ei⁹ matricē infrigidatā calefacit Saccellatō fcā calefacit. Et saccellatō ex puluere ei⁹ reuma frigidū capitis strīgit H ¶ Pal la. de agricultᵃ li. iij. In mēse fe. mentā se ri ꝯuenit plātis lˀ radicib⁹ circa aq̄s vlˀ in hūido loco I ¶ Pla. Mēta dōestica si ue ortulana magis ꝯpetit vsui medicine q̄ alie. habet v̄tutem ꝯsumendi ex ꝓprijs q̄litatibus ꝛ ꝯfortandi ex aromaticitate.

¶ Ca. cclxxxix.

Menta non odorifera. siue calamentum. Pandecta. ca. cxxiij. Calamētum arabice. grece Calamitis: Latine v̄o nepita vlˀ mēta nō odorifera. Sciendum ꝙ in isto caplō tractabiṫ de calamento quia calamentū dr̄ menta nō odorifera. Platearius: Calamentū est herba q̄ alio nomine dr̄ menta non odorifera vlˀ nepita. ca. est ꝛ sic. in. iij. gradu. melius est montanū. quia magis siccū. Cū flores ꝓ ducit debet colligi. ac ꝑ annū p̄t seruari. habet autem v̄tutem dissoluendi ꝛ cōfortandi: Auicenna. menta non odorifera si ue calamentum Aliud est fluuiale Aliud est montanū ysopo simile in sapore. Et si militer eius folia sunt ei similia.

¶ Operationes.

A ¶ Qn̄ bibitur succus eius cū aqua mellis. diaforat totū corpus. et ꝓuocat sudorem. Et teritur cum oleo ꝛ coquiṫ et inungitur corpus ꝛ confert rigoribus periodicis. B ¶ Et quando fit emplastꝝ supsciam habentibus sciaticum dolorem cōfert valde: trahit em̄ funditus ad intrinsecam superficiem. ꝛ calefacit totū articulū super incendit autem manifeste cutim C ¶ Et sumptum in potu. vel a ꝑpositum prouocat menstrua efficaciter. ꝛ est ex medicinis quādo sumiṫ magis ꝯferentibus leprosis resoluendo humores resolutōne forti: ꝛ aufert liuorē q̄ fit sub oculo. ꝛ ypopias dyaforat. D ¶ Et tu dēs scire ꝙ omnes medicine que teruntur ꝛ habent acuitatem. attrahūt cito ex ꝓfundo corporis hūiditates q̄s recipiūt in locis illis. ¶ E Et melius quidem in his est vīo decoquētes cathaplasmate ip̄m viride magis q̄ siccum vehementius postq̄ desiccatur et promptius adurendū. sicut que canstica ꝛ quecūq̄ farmacoꝝ calida sunt ꝛ acria. ꝛ subtilium ꝑtium facile attrahētia fundit⁹ ad se totā adiacentē hūiditatem. ¶ F Amaritudo autē q̄ inest ei breuis quidez om̄ino est. opatur āt in q̄busdā sicut q̄ violentius. ꝛ q̄d consistit vehementi calidi

tati cum substantia subtilium parcium. Et ideo quādo sumit in potu eius succus aut fit cristere cum eo: occidit ascarides ꝛ lumbricos Et valet ad morsus ferarum ꝛ occidit similiter vermes que generātur in auribus: ꝛ in vlceribus profundis.

B Et quādo fit nascale cum eo aut sumitur in potu occidit ꝛ expellit fetū. Igitur incisiua quidem virtus inest ei. ꝓpter caliditatem eius. ꝛ subtilitatem partium ꝛ amaritudinem. sola itaqꝫ propter oīa predicta confert omnibus asmaticis ꝛ hictericis propter amaritudinem maxime sicut ꝛ pene omnia cetera purgādo ꝛ mūdificando epatis opilationes. est autem ad oīa p̄dicta efficatius q̄d mōstratū est.

Ca. ccxc.

Mentastrum: Plinius. Mentastrū est menta siluestris differēs specie foliorum quasi figura ozimi colore pulegij. propter quod ꝛ quidaꝫ siluestre pulegium vocant.

Operationes.

A Ipis cōmanducatis ꝛ impositis elephantiam sanari traditum est. sicut magni pompey etate. fortuito cuiusdam experimento ꝓpter pudorem in facie illita cōpertum est. B Eadem liniuntur atqꝫ bibuntur in vino aduersus scolopendras ꝛ ictus serpentum: cum sale quoqꝫ ꝛ oleo ꝛ aceto aduersus ictus scorpionū. deniqꝫ aduersus omnia venena hec folia seruantur ad farine modum arida C Mentastrum quoqꝫ substratum vel accensum scorpiones fugat. Potū feminas purgat. Sed partus necat. D Orthonoicis torminibus colericis efficacissimū. Itēqꝫ podagris impositum. E Succus eius auribus verminosis instillatur. F In morbo regio datur: ꝛ strumis illinitur. Omnia venenis inhibet. Tineas pellit. ꝛ contra pruriginem valet.

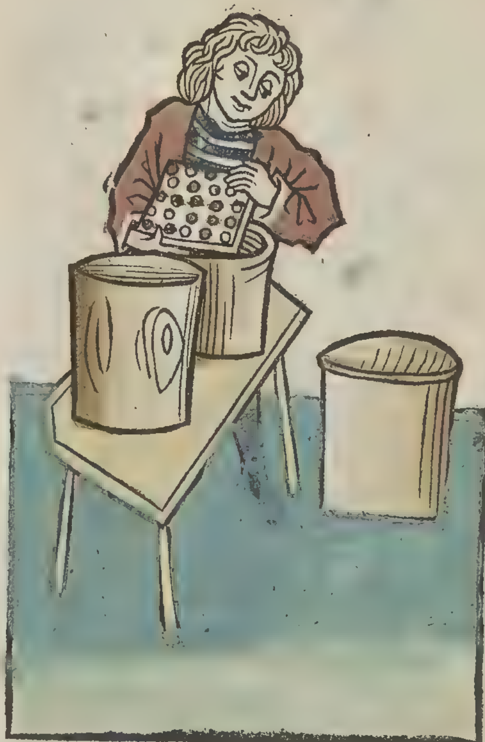
Meu-alle

Ca.ccxci.

Meu. Dyas. Meu qd amāticum dicitur in Macedonia ꝛ in hyspāia nascitur. tyrso ꝛ folijs aniso et aneto similibus. ascendit de terra vsqꝫ ad cubitos duos. rad. cibus sparsis. ac teneris ac curuis ꝛ lōgis. suauiqꝫ odore: gustu calido. linguaꝫ mordente. vires habꝫ radix ipsa releuantes. Platearius. Meu est herba in. ij. gradu ca. ꝛ sicca. huius radix appellatur simili nomine. Et precipue competit vsui medicine. Unde radix in medicinis debet poni que ꝑ duos ānos potest seruari. virtutem habꝫ diureticam ex subtilitate substantie. attrahendi ꝛ consumēdi ex qualitatibus suis. Plinius caplo de meu. Meu radicula est herbe aspera tenuis ꝛ oblōga sua v̄tute olēs. ca. ē ꝛ sic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Uires eius habꝫ radix relaxātes. vnde trita et elixata in aqua datur in potione vtiliter ad renum dolorem et ad vesice causas. vrinam prouocat. B Stomachi inflationes ꝛ tortiones intraneorū mitigat. ꝛ stericas. hoc est dolores matricis curat. Artiriasim mitigat. C Toracis reumatismo cum melle vt electuarium datum ꝓdest. D Menstrua etiam ꝑ fomentum ꝓuocat. Strāguiriaꝫ infantium vt cathaplasma impositū supra pectinem resoluit. Ex quo si plus bibitū fuerit capitis dolorem cōmouet. Platearius. Uinum vel aqua decoctionis eius soluit opilationem splenis ꝛ epatis ex frigida causa facta. ꝛ etiam strāguiriā et dissuriam. Aqua vero competentius ī estate datur iuueni. Uinū aūt in hieme ꝛ seni Puluis eius cum feniculi semine in cibo vel potu datus excludit intestinorꝫ stomachiqꝫ ventositatem et confert. Contra tenasmonem ex frigida causa in vino decoquitur herba ipsa.

Ca.ccxcij.

Mel. Auicenna. ꝑma fen. quarti canonis cap̄. de hora cibatōis febricitantium q̄ dicit ꝙ mel canne est zuccarꝫ. ꝛ hoc similiter īuenies si leges ca. zuccarꝫ. Nam inuenies ꝙ est zuccarꝫ ꝙ si ꝓpter sui pinguedinē non induratꝛ. Hoc similiter vult Gal. vij. sim. far. dicēs zuccarum quidem vocatū q̄d ex media ꝛ felici arabia portatur. Coagulatur q̄dem vt q̄dam aiunt cannis. Est autem ꝛ illud mellis species. minꝰ āt ex eo illud q̄d a nobis dulce. v̄tute aūt sil'e est ei in quantū abstergit ꝛ siccat ꝛ dyaforat. ꝛ silr mel cāne quodam eo residuo zuccari qū decoquitꝛ. vel ipsemet succus Est alia species mellis q̄d dr̄ mel rubꝫ. ꝛ est idē q̄d sup̄. Et similiter alia spēs mell' q̄d vocatꝛ mel storacis. ꝛ est illud mel lubue. vt sup̄ Est similiter aliud mel q̄d vocatꝛ mel acanū. ꝛ interpretatur mel sine fumo. ꝛ ē mel cassiafistulatū. ꝛ est pulpa cassiefistule. Et est mel mirtinū q̄d fit ex duabus partibus mellis. ꝛ vna succi mirti. vt apparet in antidotario Galieni

minori que incipit Confectio mellis mirtini. Gal. vij. sim. far. cap. de melle. Mel calefacit & siccat in. ij. gradu. est autem simplicis: vt est dicere maxime virtutis & complexionis. Dyas. Mel est succus roris celestis quem apes colligunt. & habz in se quasi compositionem quandam. quoniam ex multarum herbarum flore & succo colligitur. Ideoque omnibus valitudinibus proficiens. omnibus antidotis miscetur. Item Mel apum in plenilunio capiendum est sereno die abrupi statim ac resilire guttas vtilitatis est indicium. Bonitatis vero probatio est. vt sit odoriferum & ex re dulci glutinosum ac perlucidum. Cum autem eximitur mel apes abigi fumo vtilissimum est ne irascantur. & mel auiditate vorant Mel ca. est & sic. Conseruat & mundificat. In medicinis ponitur. vt amaritudo specierum eius dulcedine temperetur. in electuarijs quandoque cum pulueribus miscetur. vt diutius in maiori efficacia conseruetur.

Operationes.

A Blas: Mel vulneribus sordidis prodest xiiij. diebus punctum caliginem oculorum detergit: Gargarismo adhibitum vulnera faucium & synantes curat. vrinam prouocat. ventrem mollit. B Tussientibus prodest Morsibus venenaticis occurrit. Morsibus etiam rabidi canis adhibitum curat pacientem. Aridum comestum inflationes prestat. Verum mel estatis melius est: hiemis vero minus vtile & spissum. C Mel solum fastidium tollit: nauseam prohibet. pulmoni & omnibus interioribus medetur. Sera. Mel quando ponitur in vlceribus fraudulentis profundis conuenit eis multum. D Et quando coquitur & ponitur super scissuras cutis consolidat eas. & quando coquitur cum aneto humido & linitur cum eo empetigo curat eam. E Et quando miscetur cum sale trito: & distillatur in aurem sedat tinnitum aurium & si linitur cum eo caput occidit pediculos & lendines. F Et quando indumentum alicuius est breue nimis. si est ex lana & vult quod elongetur. si irrorauerit illud cum aqua. deinde liniatur cum melle elongatur. G Et mel abstergit tenebrositatem visus quando fit collirium cum eo. xiiij. diebus continuis & fiunt cum gargarismata. H Et conferunt apostematibus gutturis. & faucium & squinantie. Et si liniuntur cum eo gingiue puerorum tempore ortus dentium eorum facit eos facile nasci. & sine dolore. Et si accipiatur vel bibatur prouocat vrinas. & conuenit tussi.

I Galienus Sciendum quod plures sunt species mellis. Est vna species mellis: quod est mel vsuale. quod diuersificatur secundum differentias supradictas. K Est alia species mellis. quod vocatur mel Atheniense. quod affertur ab Athenis: Et est mel vesparum in locis subterraneis factum: Et est idem quod mel pastinatum. vel granatum: Ut in Allexandro. Et vocatur mel pastinatum illud quod est mel granosum. vt Oribasius L Est alia species mellis quod vocatur mel atticum id est mel vesparum secundum quosdam sed falso. quoniam dyascorides capitulo de melle dicit: Mel succus est roris celestis Cuius genera sunt duo: Unum quod cum pilione colligunt apes. que sunt oblonge. Aliud quod sub terra inuenitur vel atticum limaticum. Etiam aliqui dicunt quod mel atticum dicitur ab attica regione. Mel thimum dicitur a regione thima. M Unde Plinius inquit: Mellis attici summa laus toto vrbe estimatur translatum in attica. Sed thimum magis laudatur. quare in aliquibus antiquis antidotarijs mel atticum mel thimenum exponitur.

Ca.cc.xciij.

MEdica. Dyas. ca. cot. i. medica grece. Cot est herba similis trifolio. q̄ infra fenū nascit᷑. folia habꝫ angusta. 7 vngulam similem trifolio. in q̄ virgella semen est vt lenticl'a. illud semen miscetur pani ꝓ odore. Ysidorus vero medicā inter legumina scripsit. Palladius li. de agricultura. Medica inquit q̄ semel serit᷑ quatuor annis ꝑmanꝫ. ita ꝙ quater 7 sepcies possit ꝑ annū rescindi Agꝛ stercorat animalia reficit. curat egrota. Plini⁹ Medica dr̄ vt a medis inuenta ꝑ bella ꝑsarū que latius intulit. ꝙ tanta est eius dos vt ex vno situ amplius q̄ .ccc. annis duret.

Operationes.

A Medicina inda sunt quidam trocisci facti ex ea 7 vnguntur in balneis. B Hanc herbam equi 7 azini comedunt. C De quo Auicenna libro secundo capitulo. Cot Oleum cot est res magis cōferens tremori.

Ca.cc.xciiij.

MEspila. Ysidorus ait. Mespila est arbor spinosa. fructu similis malorum. sed paulo breuior. Unde appellata ab eo. ꝙ pillule formam habeant eius poma. Plinius li. xv. Arbor mespilorum est de amplissimis. Folia eius añq̄m decidāt rubescunt. radices multe 7 alte. Ideoqꝫ inextirpabiles sunt. Palladius li. iiij. Mespila locis calidis maxime gaudent. Sꝫ irriguis 7 frigidis ꝓueniūt. magis tamen sablo pingui aut glareosa terra. cui ꝑmixta est arena vl' argilla cū saxis Serenda est talis mense marcio vel nouēbri. solo stercorato 7 subacto ita vt vtrūqꝫ caput tale stercus obducat. Sunt eius incrementa tardissima. amat putari. atqꝫ circumfodi. 7 parco humore siccitates sepe foueri. Seritur 7 semine. sed in longiorem spargit᷑ etatem Si v̄mibus occupat᷑ stilo ereo purgāde sunt 7 amurca. vl' hūana vetere vrīa vel vino calce ꝓfundēdi. sꝫ pci⁹ ꝓpter arboris noxā. l' aq̄ decocta lupini. Sꝫ putatur hinc arbor sterilis fieri. Fi

mus ⁊ cinis viciū simul, si radicib⁹ infun dantur sterilem reddunt. Si formice mo leste sunt. rubrica cum aceto ⁊ cinere tem perata necabunt. Inserit mēse februario Surculus tñ eius ex arbore media debet assumi. Nam de summitatib⁹ viciosus est In trunco fissa inserenda est Nā corticis in acies ieiuna nil nutriet.

Operationes.

A Dias. Mespile folia ⁊ cortex idemq; radicis cortex tunse ⁊ imposite: cuicunq; tumori feruoriq; subueniūt. Trita ⁊ sicca cum melle cicatricem vulneri adducunt. B Hausta cum vino dulci sanguinem reijcientibus opem ferunt. Itemq; cū vi no ꝓpinata. veneficij potionibus repug nant. vesicam vrina largiori lauant. C Sera. li. aggre. cap̄. zaror. aucto. dyasco. Zaror arabice. i. mespilus. ⁊ est arbor spi nosa. cuius vna pars vocat mespilū ⁊ ha bet fructū paruū similem malis ꝑuis. bo num ad comedendū. Est stipticus. bonus stomacho. cū ꝯmedit retinet ventrē. ⁊ tar de maturatur. D Gal. li. ij. de cibis Fructus eius est stipticus. stipticitate for ti. ⁊ in folijs et in summitatibus est stipti citas. Uirtus est ei fri. palam. qm̄ talium oīm parum ꝯmedit. ꝯuenit nō vt ficuum aut vuaꝝ copiose Neq; em̄ vt alimento sed vt medicinis ip̄is indigemus magis E Et dicit in. vij. sim. far. cap̄ mespilū quidā tricocinū nō iant. eo ꝙ tria h₃ ossu la om̄ia intra se. ⁊c̄. Stipticus aūt est suffi cienter fructus huius arboris ⁊ vix edibi lis. ⁊ retentius sufficienter est ventris. Et in germinibus eius ⁊ in folijs stiptica q̄li tas est non pauca F Dyas. ca. de me spilo ſm trāslatōem grecā. Mespilū semē h₃ rotundū fructū minutū matiāo similē tria ossa hn̄s. vn̄ tricocinū dr̄ stipticū ē et custōchū. ventrē abstinet. ⁊ tarde mature scit. G Alman. tracta. iij. fri. sunt ⁊ sic. ventrē abstrigūt ⁊ vomitū abstinēt Et est alia spēs q̄ in hyspāia nascit ꝙ multi epi melidā vocāt. semē rotundū hn̄s et trigo nū. vn̄ ⁊ triconū dr̄ hoc bonū est ad eden dum stipticū ⁊ stō aptū. ⁊ ista est azarola.

Ca. cc xcv.

Millefolium. Pli. li. xxiiij. Millefoli um q̄d ⁊ minofilon dr̄ Caulē h₃ te nerum. silēm feniculo. plurimis fo lijs. vn̄ ⁊ nomen accepit. Nascit in palu stribus. Ex herbario. Millefoliū q̄ et am brosia vel archillea dr̄. In locis cultis na scitur. h₃ flores aurosos ⁊ albos Dyas. ca pi. Minofilos. nascit in palustrib⁹ locis tirsum h₃ ex vna radice mollē ⁊ subrufum ⁊ q̄si mañibus liniatū ⁊ folia silīa feniclo.

Operationes.

A Dyas. Uulnera glutinant ⁊ sine tūo re custodiunt In dentiū dolore cū butiro īponunt ī modū emplastri. Cōtra vrine difficultatē bibit cū aceto. ⁊ valet ꝯ calcu lum B Gal. vij. sim. far. Millefoliū siccatiue est v̄tutis in tantum vt ꝯsolidat vulnera C Pli. Bibit cum aceto ad difficultatem vrine vl' vesice. vel suspiria precipitatisq; ex alto. D Eadem ad dentium dolorem efficacissima est. Folia ei⁹ eximij vsus ad vulnera eaq; affirmat.

E ¶ Ex herbario. Coma eius tunsa ⁊ apposita nouis vulneribus dolorem tollit. et eadem glutinat. Profluuiũ sanguinis stringit. Eadem aq̃ potata dissintericos curat F ¶ Idem valet ad dentium dolorem. Ad vrine difficultatẽ ⁊ ad tũorem

¶ Ca. cc xcvj.

Milium solis. Sera. li. aggre. cap. culb aucto. Dyas. Culb arabice. i. miliũ solis et est herba cuius folia similant̃ folijs oliue. nisi q2 sũt maiora eis ⁊ molliora ⁊ latiora. et sunt eis inferiora: declinãt v̄sus terrã velut stet sup̄ ip̄am. et hz v̄gas eleuatas subtiles sicut sq̃nantũ. ⁊ in summitate virge est simile in ramulo diuisũ i duas ptes in q̃ sunt folia minuta ⁊ iuxt̃ q̃dlibet foliũ est semen albũ durꝫ fere vt lapis rotundũ in magnitudine orobi parui. nascit̃ in locis aspis ⁊ altis. Dyas. cap. Licospermõ. i. miliũ solis eraclio vocatur ꝓpter fortitudinẽ semĩs. Eius folia sunt similia folijs oliue sz latiora: ⁊ oblongiora: ⁊ v̄gas tenues in q̃ssitudine Junci lignosas: et in summo virga diuisa est. in qua folia minuta sunt. vbi ⁊ semen rotundum ⁊ lapidosum est ⁊ album pise simile Nascitur locis asperis ⁊ altis.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Uirtus est ei mictualis. ⁊ semẽ ei⁹ bibitũ cũ vĩo albo calcłos frãgit. ⁊ vrinã ꝓuocat B ¶ Pli. ca. Batanglisꝯ i. miliũ solis est semen. ei⁹ herbe q̃ dr̃ astorcos. q̃d si q̃s biberit frangit lapidẽ. ⁊ prouocat vrinã. C ¶ Paulus ca. calebi. i. miliũ vel granũ solis. ꝓuocat vrinã ⁊ mẽstrua. ⁊ est ca. ⁊ siccũ in. iij. gradu ¶ D Et viuũ decoctiõis ei⁹ et puluis ip̄ius in cibis sumptus soluit stranguiriã ⁊ dissurriã ⁊ yliacã passi. ⁊ oĩa illa solũ semẽ opat̃.

¶ Ca. cc xcvij.

Mirabolani. Pãdecta. Sciendum q̃ fm mes. Mirabolanoꝝ species sunt. v. Et sũt fruct⁹ arboꝝ in india exñtiũ: ⁊ nõ eiusdẽ maneriei sunt oẽs. sz diuersoꝝ effectuũ. ⁊ diuersaꝝ formaꝝ. Un̄

Mirabolanorum species sunt quinq; bonorum. Citrinus kebulus belliric⁹ emblicus indus. Quidam dicunt ꝙ sunt omes ab eadem arbore producti. Ita ꝙ citrini sunt de primo germine. Et nigri/indi sūt in quibus puenit complexio ⁊ maturatio ⁊ dixerunt ꝙ arbor eoꝝ est de bis ferentib⁹ Et ꝙ citrini sunt de primo germine. et nigri similiter. Kebulus germen ƒm talit ꝫ falso. imo pducuntur a diuersis arborib⁹ ⁊ illud est q̄d creditur Sed aliq volunt ꝙ emblici ⁊ bellirici nō inuenirent̄ inter mirabolanos. qm̄ Aui. ⁊ Sera. de eis diuersa faciunt capl'a. vt etiā habetur sup̄ de b in cap. Bellirici vbi tractat de belliricis ⁊ emblicis. Sed in isto cap. de alijs trib⁹ spēbus. Item Sera. li. aggre. facit capl'in de emblicis ⁊ belliricis. ⁊ facit capl'in de alijs tribus p se. de quo dicit halilig. i. mirabolani cuius tres sunt spēs kebuli. Citrini ⁊ nigri. et sunt illi q nōiantur indi et seni ⁊ kebuli. Idem aucto. Aben mesuay Meliores sunt ex eis quoꝝ color est citrin⁹ approximans viriditati. graues. pleni. sine rugis Et dicit auct. Ysaac. Et sunt fri: in primo gradu sic. in. ij. Nigri fri. et sic. in primo. Mirabolani indi vel nigri ⁊ de seni sunt similiter ex spēbus hn̄tibus corticem subtilem nigrum. ⁊ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatem. ⁊ sunt similes oliuis ī forma sua. Et iuuamentum eoꝝ est minus iuuamento aliaꝝ spēꝝ mirabolanoꝝ Et idē auct. Aben mesuay. Mirabolani seni sūt ex speciebus oliuaꝝ qui qn̄ ꝯdiunt̄ corroborant stomachum ⁊ incoriant eum incoriatione pauca. et non est in eis iuuamentum q̄ntū in kebulis. ⁊ ex kebulis quidaꝫ sunt citrini. quidā nigri: et nigredo que ē in eis est ꝑpter ampliorem morā q̄ fecerūt in arbore sua: ⁊ sunt pinguiores ⁊ carnosiores citrinis in colore. quia ipi fecerūt maturationem ampliorem: ⁊ illi qui colligūtur ante sunt citrini. ⁊ quando sumuntur triti inducunt laborem in stomacho. quoniam natura laborat multum circa ipam sed quādo infunditur aut decoquit̄ extrahitur virtus eius. ⁊ ꝓijcitur eius substantia: ⁊ est lenior nature. ⁊ descendit velocius a stomacho. Et ille tres spēs mirabolanorum miscent̄ cū tamarindis: qm̄ tamarindi extinguūt calorem febrilem: nisi qꝛ nocent tussientibus ꝓpter acetositatem q̄ est in eis. Auicēna de viribus cordis ait. mirabolani sunt fri. ⁊ sic. Johannes Mesue Mirabolani sunt de medicinis benedcis non em̄ debilitant cum solutōne sua. imo confortant stomachum ꝓprie. et viscera ꝑparant. ⁊ coadunant partes eoꝝ: ⁊ confortant cor ⁊ epar: ⁊ corpus totum. Non em̄ nisi ad vnū videntur nociui. adquirit̄ em̄ dispositis ad hoc opilatō: ⁊ ꝓpe patis cadere in ipa. sed sunt de pfecto rectificātibus medicinas que habent acuitatem: ⁊ purgant dissoluēdo Magnifice em̄ ad inuenit qui eos ⁊ ꝓprie citrinos cum scamonea miscuit. reprimit em̄ eam propter obuiationem substantiarū ⁊ qualitatum ad inuicem. ⁊ eam in soluendo iuuāt:

Operationes.

A Sera. Uirtus citrinoꝝ est ꝙ ꝯfortāt oculos: ⁊ ꝓhibent cursuꝫ humoꝝ ad ipos ⁊ conferunt febri. ⁊ confortant stomachū ⁊ incoriant ipm: ⁊ conferunt melancolie. ⁊ cardiace. ⁊ clarificant colorem. B Uirtus kebuloꝝ est ꝙ cōferūt ano ⁊ emorroidibus. ⁊ incoriant stomachū. ⁊ confortant eū. ⁊ digerunt cibū. desiccāt humiditatem. leniunt naturā. Conferūt ventositati emorroidaꝝ. ⁊ conferūt melancolicis maxime qn̄ cū eis admiscent̄ species. C Corroborant sensum ⁊ memoriā. Et cōferūt lepre: ⁊ colice. Sꝫ seni et indi vel nigri habent corticem subtilem nigrum. et cortex eorum vergit ad citrinitatem. q quando condinntur corroborant stomachum: et incoriant eum incoriatione pauca. Et non est in eis iuuamentum q̄ntum in kebulis. D Johannes mesue Mirabolani sunt ex rebus que faciunt vtētes se iuuenescere. et adq̄rūt eis colorē bonū et bōitatē odoris oris et sudoris. et gn̄ant gaudiū: et ꝯfortāt cor et epar et stōachū.

Et pferunt tremori cordis. 7 mūdificant stōm. 7 pferūt emorroidibus. 7 extinguūt inflāmatōem colē E ¶ Sꝫ citrinorum opatiō i hoc ē pcellēs ipi em̄ solutōe educunt eā. 7 pferūt pplexiones ca. hñtib⁹. Et eorꝫ fricatio cū aq̄ agreste. et cū aq̄ ro. aut succo feniculi abstergit ocl'm. 7 aufert sup caliditatē ei⁹. 7 fcō inde alcohol. stringit lacrīas. 7 puenit mollificationi oculorꝫ. 7 pferūt terciane 7 fe. colericis. 7 ptrite cum mastice sanāt vlcera. 7 desiccāt ea. ¶ F Kebuli qꝫ solutōe educūt fleḡ. 7 addūt in rōe. 7 clarificāt visū 2. ppe pditi. et mūdificant stōm. 7 pfortāt ipm. 7 pferūt ydropisi 7 fe. antiqs G ¶ Nigri āt l' indi. solutione educūt melācoliā. 7 colerā adustā. 7 pferūt melācolie. 7 treori. 7 clarificāt visum 7 colorē. 7 pferūt lep. 7 tristicie 7 q̄rtane. Dos potō citrinorꝫ tritorꝫ a. ʒ. ij. vsqꝫ ad v. 7 infusorꝫ a. ʒ. viij. vsqꝫ ad. xx. 7 idorꝫ est sicut kebulorꝫ H ¶ Bulcasim eben abēazarin. li. q̄ dr̄ Kuitor Mod⁹ assandi 7 calliandi mirabolanos. oportet q̄ imbibant mirabolanos in aqua citoniorꝫ. aut in succo agreste. aut ī acetositate citri aut in aq̄ vbi cocte sunt lentes. aut vbi coctū est lappaciū acutū. deiñ desicca eos bñ 7 madefac in oleo ro. vel oleo de lentisco. aut oleo masticino. aut cū butiro. aut olo oliue deinde assa sup patellā ferreā vl' terream. q̄ cum primo calefecisti et abstulisti ab igne. caue ne aduratur et destruatr̄ vtus eorꝫ. I ¶ Similiter assantr̄ semīa q̄ administrantr̄ in medicinis fluxus. Et modus assationis eorꝫ est iste. Accipe patellam ferream aut eneam aut terreaꝫ aut lebetem cum lato orifitio. et calefac bene Deinde aufer ab igne. et statim suppone semina dum ipa est calida anteq̄ infrigidetur. et cōmisce ea semp. donec videas assationem eorum completam ad voluntatem tuam. Et si non fuerit cōpleta vna vice pone iterum et fac vt prius. ¶ K Et scias q̄ non oportet oīa semina eq̄liter assare. quia sunt quedam q̄ hñt multā viscositatem. que debent amplius assari sicut psillium. et caue ne comburantr̄.

¶ Ca. ccxcviij. Mirre

Mirra. Sera. li. aggre. ca. hec auctoritas. Hec ara. i. mirra est gūmi arboris q̄ nascitr̄ i terris arabū. simil' arbori q̄ dr̄ i greco spīa babilōica. Nā fiunt scissure ī lig̃ arboris. vñ egreditr̄ gūmi q̄d emanat cadēs sup sextoria q̄ sternuntr̄ sub arbore. et q̄dā p se coagulatr̄ sup stipitem et ē de ipa res q̄ dr̄ bacātiscus siue batanasas. et grossa est a q̄ egreditr̄ meth. i. storax liq̄da. q̄n exprimitr̄ sicut apparꝫ in ca. storax. Et arbor ei⁹ est in terra q̄ dr̄ ptinia et ē piguis. et q̄n exprimitr̄ succ⁹ eius egreditur velut storax multū. et melior mirra ē illa. que dr̄ tarbalud. et cāchi. et nōiatr̄ hoc nōie eo q̄ defertr̄ ex terris q̄ dicuntr̄ sic. Et color ei⁹ est ad viriditatē tendēs. pūgens linguā clari coloris. et ex ea ē q̄ dr̄ liti et ē lita gluthichi. et ē moll' tactu sicut bdellium. in odore suo ē pinguedo. et arbor ei⁹ est in locis soli expositis. Ex ea est que dicitur poaclis. 7 est aspera. multum nigra. 7 apparet in ea vestigium ignis. Et deterior est illa que dicitur argasin. 7 est levis

non pinguis: acuti saporis. similis gūmi arabico ī fortitudine ⁊ vtute: Et ex mirra est q̄ dr̄ crumu sine ammini ⁊ est mala. Et fiūt q̄dam trocisci ex substātijs mirre. ⁊ si mirra pīguis fuerit trocisci q̄ ex ea fiūt habent bonū odorē ⁊ pinguē: ⁊ si non fuerit pinguis quod fit ex substantia eius non hꝫ bonum odorē neqꝫ pinguē: ⁊ hꝫ vtutē debilē. ꝓpter q̄d admiscet̄ ei oleū q̄n ex ea fiūt trocisci Adulterat̄ mirra: q̄n admiscetur ei gūmi q̄d infusum fuerit in aq̄ mirre Et melior ex mirra ē noua. leuis munda. q̄ q̄n tangit̄ est aliq̄ntulum aspa ⁊ arida: et cito frāgibilis. ⁊ q̄n frangit̄ r̄manet in ei⁹ fractura res alba: ⁊ figura ei⁹ ē, sicut figura vnguiū. ⁊ q̄ est in frusta nō pua: ⁊ color eius est vniformis nō diuersus in exterioribus ei⁹. sed interius est trahens ad rubedinem paꝝ cū lineis subalbidis sicut diximus: ⁊ odor ei⁹ ē delectabil' amara. sꝫ illa q̄ est grauis. c⁹ color ē sicut color picis. nō est alicui⁹ vtilitatis. Sꝫ mirra q̄ est ex terra. q̄ dr̄ labotero abscidit̄ ex radice arboris q̄ ē in terris illis. Eligit̄ em̄ ex ea illud q̄d est sil'e mirre ī odore: ⁊ vtus ei⁹ ē calefactiua ⁊ mollificatiua ⁊ resolutiua: ⁊ ingreditur in ↄfectionibus vnguentoꝝ:

Operationes.

A Sera. auct. Albugerig. Mirra ↄuenit ad aq̄ citrinā q̄n sumit̄ ex ea in potu. aut fit emplr̄in cū ea sup ventrē. B Et q̄n fit caputpurgiū cū vino anoch ex ea mūdificat cerebꝝ. ⁊ aufert ab eo vētositates gssas: ⁊ incoriat gingiuas. C Et ↄfirmat dētes: ⁊ ē conabolice q̄n fit linitō cū ea. D Gal'. Mirra abstergit cum tpamento. ⁊ glutīat fragmēta ossiū capitis. ⁊ occidit lūbricos. ⁊ fetū expellēs eos. E Et īgredit̄ ī ↄfectōib⁹ collirioꝝ. q̄ fiunt ad vlcera oculi: ⁊ ad maculas q̄ fiūt in eo. ⁊ ī medicīs q̄ bibunt̄ ad tussim antiq̄ ⁊ ad asma. Nā ī pa nō exaspat cannā pulmōis. ⁊ hoc q̄ nō calefacit neqꝫ desiccat calefactōe ⁊ desiccatō e forti ⁊ sine supfluitate sue amaritudinis ⁊ sue abstersionis. F Est alia mirra q̄ trahit̄ a radice arboris h⁹. ⁊ vt⁹ ei⁹ calefac̄ mollificat ⁊ r̄solu͛it

Ca. cccxcix.

Moracelsi. Aui. li. ij. cap. de moro. Mori sunt due spēs. vna eaꝝ est alfirsedu q̄d est dulce. ⁊ currit fm semitā fic⁹ in maturatō e Sꝫ ē deterioris nutrimenti ⁊ mīoris ⁊ ē sicciōris: ⁊ magis destruens sanguinē ⁊ deteri⁹ stō. Reliq̄s vo fic⁹ dispositō es hꝫ. ē tn̄ inferi⁹ ea. amaꝝ āt q̄d nōiat̄ moꝝ descēni fit nūc illō de q̄ pl'imū loq̄mur. q̄ ḡ inmatuꝝ ē cū exsiccat̄ stat loco sumach. dulce ē ca: ⁊ hu. ⁊ acetosuꝫ. ⁊ descenī ē ad siccitatē decliue. ī ipo ē stipticitas ⁊ īfrigidatō. ⁊ succ⁹ mori est stiptic⁹ ⁊ ꝓpric q̄n decoquit̄ in vase eneo.

Operationes.

A Aui. Succus mori ꝓhibet fluxū materierum ad menbra. et inmatuꝝ est sicut sumach. Q̄n coquunt̄ folia ei⁹ ⁊ fo. vitis. ⁊ fo. fic⁹ nigre cū aq̄ pluuie: denigrat capillos. B Acetosum remouꝫ apata oris ⁊ gutturis. Et folia ei⁹ sunt vtilia ad squinantiā ⁊ ꝓfocationē. Quod acetosuꝫ est ↄfert vlceribus fraudulētis ipi⁹ succus

C ¶ Rob eius acetosum est ꝯferens botor oris. Et decoctio radicis eius mollificati oni dentiū. ⁊ decoctō radicis eiꝰ est bona denti doloroso D ¶ Moꝝ malū est stomacho corrūpit̄ ꝓpe in eo alfirsedu. et qn̄ nō corrūpit̄ alfirsedu in stō velociter non nocet. Et optet qdem vt ꝯmedant̄ oēs spēs eius an̄ cibū: ⁊ recipiant̄ in stō. i. quo nō sit corruptio. E ¶ Illud vō de seni non nocet stomacho colerico: et nō est in ipo de mala ꝯuenientia stō. qd est in alfirsedu: qui̇s sit in eo malicia: ⁊ nō ē nausea in ipo. ⁊ nutrimentū eius est paruū. et facit appetitū cibi. ⁊ facit ipm lubricū. et extrahit ipm velociter. et oīno descensus eius de facto fit velociter. sed eius descensus ex intestinis est tardus. F ¶ Sera. li. aggre. ca. hoc. Hoc arabice. i. moracelsi. Uirtus eius est q retinet ventrem: ⁊ qn̄ desiccat̄ retinet ventrem retentōne forti: Et ꝯuenit vlceribus intestinoꝝ: et fluxui ⁊ oībus egritudinibus q̄ fiūt ex fluxibꝰ humoꝝ. ⁊ admiscent̄ postq̄ terunt̄ cū cibi sicut sumach. ⁊ qui vult ex eis sumere ī potu potest cum aqua ⁊ vino: G ¶ Sed arboris eius virtus est composita ex v̄tute retentiua ⁊ laxatiua: ⁊ plus quod est in cortice huius arboris est virtus laxatiua cū amaritudine pauca: quousqꝫ occidat ascarides: ⁊ sunt lumbrici cucurbitini: ſꝫ in folijs arboris et summitatibus est temperamentum medium illarum duarum operationū. H ¶ Et mora matura qn̄ inueniunt stomachū purum: si comeduntur ante cibum egrediunt̄ a stomacho cito. ⁊ preparare faciunt exitum alioꝝ ciborū. quando vero comedunt̄ post cibum. vel in stomacho sunt humores cito accelerāt ad corruptionem. et corruptio eorum est multum nociua: I ¶ Sed acerba quā do desiccantur sunt bona medicina et iuuatiua vlceribus ītestinorum ⁊ fluxui antiquo. Et mora quando descendunt ante quam corrumpant̄ non inferunt nocumētum. nisi de eis ante cōmestionem nimis sumatur K ¶ Et idē auct. Sal. Ex eis sunt matura. ⁊ maturi saporis. ⁊ sapor eorum est dulcis stipticus. Uirtus eoꝝ mollit ventrem ⁊ nutrimentum paucū corpori prestant ⁊ facile corrumpunt̄. Non corrupta humectant penitus. Infrigidant autem nō penitus nisi frigida sumantur. Et paucissimū corpori dāt nutrimentum consimile peponibus. non tn̄ nocumentū adeo ipis. neqꝫ malum stomacho vt in illis. L ¶ Galienus. vij. sim. far. fm trāslationem grecam cap. Morae. i. celsi: fructus maturus subducit ventrem: non maturus vero desiccatus constipatiuū sufficienter fit farmacum. Unde ad dissintericas conuenit dispositiones. ⁊ ciliacas. et alias quecunqꝫ sunt fluxibiles. M ¶ Et tota arbor in omnibus eius partibus mixtam quandam virtutem videtur habere ex detentiua ⁊ purgatiua compōita. Preualꝫ autem in cortice quidem radicis purgatiua virtus cum quadam amaritudine. vnde amplos lumbricos interficit. In alijs vō partibus detentiua. In folijs vero ⁊ pullulationibus media vtraqꝫ est complexio.

Ca.ccc.

Morabacci. Ysidorus. Mor⁹ grece latine vocatur rubus. eo q rubeāt fructus eius vel vgulta. Siluestris more fructibus in deserto. pastoꝝ fames ac penuria confouetur

Operationes.

A Aristoteles in li. de plantis. Fructus qdam cito maturant. vt mora ⁊ cerasa. ⁊ succoꝝ qui sunt in fructibus. qdam sūt potabiles. vt est succus moroꝝ. B Pli. li. xv. Moris est succus in carne vinosus. Trini colores. pmo. s. cādidus. mox rubeus. maturis vo niger. In nouissimis florent Inter prima maturescunt. manusq succo tingunt. Matura ruunt. acerba minimū. Carne ⁊ succo constant mora. C Moro quidem ⁊ piro ac mirto succus est vinosus. colorq succi moris ac cerasis est sanguine⁹. D Pal. li. x. Ad diamorū ꝯficiendū agrestis mori succū facies paululū deferuere. Tuncq duas eius succi ꝑtes ⁊ vnā mellis admiscebis. ac mixta curabis ad pinguedinē mellis decoquere.

Ca.ccc j.

Morsus galline siue Anagall⁹. pā decta. Anagalli due sunt species. Una est auricula muris. et est maior. ⁊ alia est morsus gallie. ⁊ est minor.

Operationes.

A Ambe species anagalli vulneribus prestant effectum. Tumorem non admittunt. ⁊ infixa corpori euocant. Pascentia vulnera abstinent. B Succus earū dolorem dentium prohibent. si ꝑ dextro dente in sinistro nare fuerit inmissus Hic succus cum melle actico coctus ⁊ adhibitus omnes caligines oculoꝝ siue viciū eorum quod vocatur argemon siue argemade tergit. morsibus venenatis bibit⁹ medicatur. C Nefreticis. Hidropicis. ⁊ epaticis. ⁊ renali passione defectis prestat auxilium. Ano tumenti imposit⁹ medicatur. D Item succus naribus infusus putredinem capitis purgat. Habet eīm desiccatiuam virtutem absq mordicatiōe. Unde ⁊ vulnera glutinat. E Uentrem quoq deducit mulse admixtus ⁊ potui datus herba contusa ⁊ imposita stipites educit de corpe. F Serapiō Species anagalli minoris. s. morsus galline facit anū ingredi si fit cum ea emplm G Galienus. Ambe species anagalli habent occultam caliditatem attractiuā vt ⁊ stimulos infixos euellant. Earum vero succus a naribus flegma purgat propter eandem causam. Et vniuersaliter loquendo siccatiuam habent vtutem. quapropter etiam vulnera solidant ⁊ putrescentibus conferunt.

Ca.cccij.

Mirtus latine et grece. Arabice dex domestica vel hes. Sera. li. aggre: ca. dex domestica: et est de ea fortis viriditatis declinās nigredini. et de alia est que declīat ad rubedinem: et que declinat ad nigredinem confert magis in medicinis. et similiter grana eius. pprie eius quē ex ea est mōtana. et sba ei⁹ est cōposita ex vtutibus cōtrariis. et illud qd vincit plus in ea est sba terrea frigida. et est in ea cum hoc res calida subtil. et sapor ei⁹ ē stipticus

Operationes.

A Sera. auct. abē mesuay. Succ⁹ eius cōfert dolori pectoris et pulmōis. et strīgit fluxū ventris colericū. et cōfortat stōm. et est bon⁹ vlceribus menbrorū interiorū. fortificat viscera rtinet fluxū mēstruorū: et grana eius cōferūt sputo sanguīs a pectore et pulmone: et cōferūt stō sua pōticitate B Dias. Sanguinē ex creātib⁹ dat. stomaticis cōueniēs est. vrinā mouet. scorpionis morsui īposita atq; potui data pdest. Folia eius virentia et cataplasmati apposita medent vlcera fluentia. C Arida vero cōtrita aspredine dyaforesim faciūt Item baccarū viridiū succus aptat sanguinem spuentibus. ipe qz cōmeste eadē faciūt Ex vīo decocta et in modū cataplasmatis imposita extrēa vulnera sanat. D Aui. Mirtus retinet solutōem et sudorē: et oēm fluxum sanguinis et omnem fluxum ad menbrorū. E Et quando cum eo fit fricatio in balneo cōfortat corp⁹. et desiccant humiditates q̄ sunt in cute F Et em broce qdem decoctōis ei⁹ cū sup ossa effūdunt. veloci⁹ fit ipōrū restauratio: et qd ex ea vstū est loco tucie pōit ad hoc vt bon⁹ fiat odor corpis. et cōfert oī fluxui sanguīs linitū et loco emplastri suppositū et bibitū et silr eius rob. et rob fructus ei⁹. et ipius qdem nutrimentū est puū: G Et in syrupis qdem non est q restringat et phibeat dolorē pulmōis et tussim pter sirupum eius. H Et cui⁹ oleum et succ⁹ et decoctio ipius cōfortāt radices capillorū. et prohibent casum. et plongāt eos et denigrāt et pe ipius semina. I Et decoctio seminū eius in butiro phibet sudorē. et rectificat rasurā venarū. K Et folia ei⁹ sicca phibēt fetorē ascelle. et inguiū. et ipi⁹ cīs loco tutie ponit. et cōfert pāno. sedat apata ca. et herisipilā. et formicā. et botor. et vlcera. et qd est sup ambas volas. et adustionem ignis cū oleo: L Et silr ei⁹ syrupus et emplm fcm ex foliis ipius cū oleo et vīo. et post ipius cōmixtōem cū eis. et simlr eius oleū. et vnguentū fcm ex eius oleo: et similiter confert ipius succus. si piciatur sup pānaricium. M Et similiter cerotum factū ex eo. et cū decoquit etiā eius fructus cum vino. et fit ex eo emplm sanat vlcera que fiunt in ambabus volis manuum. et in pedibus. et adustionem ignis. et phibet eos a vesicatione et similiter eius cinis cum ceroto N Emplastrum factum ex fructibus decoctis in vino est cōueniens mollificationi iuncturarū retinet fluxum sanguinis ex naribus. et abstergit furfures. et exsiccat vlcera capitis et vlcera auris. et ipius pus ex ipius aq̄ in ipam

distillat. O ¶ Et ꝯfert ipius syrupus mollificationi gingiue. et ei⁹ fo. cū vio de coquunt᷑ ⁊ fit inde emplm sedans sodā et obtalmiā. P ¶ Et cū coquit᷑ cū ordeo sanat eoꝝ apata. ⁊ ipius cinis ingredit᷑ i medicinis vngule. confortat cor. ⁊ aufert tremorē cordis. Q ¶ Et ꝯfert fructus eius tussi ꝓpter dulcedinē suā. ⁊ retinet vētrem vtentis eo. si est solut⁹ sua stipticitate. R ¶ Et ꝯfert fructus ipius sputo sāguinis. ⁊ etiam eius rob similiter ꝯfortat stōm. Rob eius ⁊ eius semis ꝓhibent cursum sup̄fluitatū ad stomachum. ¶ S Succus fructuū eius est ꝓuocatiu⁹ ⁊ ipemet ꝯfert ardori vrine. ⁊ ardori vesice. T ¶ Et est bonus in ꝓhibēdo menstruoꝝ ꝓuocatōem. ⁊ ei⁹ aq̄ stringit naturā. et retinet solutōem colericā ⁊ melācolicā. linita ⁊ ipa cū oleo sisamino expellit flegma ⁊ solutōe emittit ipm. ⁊ decoctio fructuū ei⁹ ꝯfert fluxui hūiditatū matricis. ⁊ cōfert emplo iñ fcā emorroidib⁹. V ¶ Et cōfert apati testiculi. ⁊ ei⁹ decoctō ꝯfert morsui rutele. ⁊ silr fruct⁹ ei⁹ cū potat᷑ in vino ⁊ similiter puncture scorpionis.

Mastix

¶ Ca. ccc iij.

Mastix siue mastix latine. grece scinus vel achias vl' chias. Arabice mescehe. ⁊ est gūmi arboris scini l' lentisci. quia lentiscus grece vocat᷑ scinus sicut īuenies in ca. terebētina infra de T. Dyas. ca. de mastice q̄daꝫ mastix emanat ab arbore q̄ scinus dr̄. ⁊ q̄dam ex ea ē alba quedā subuiridis. sꝫ melior ex ea est cuius color est albus ꝑlucidū. hñs granū graue siccissimū ⁊ cito frāgibile hñs bonū odorem. Et est de ea quedā q̄ est nigra. ⁊ q̄dā citrina. Gal. vij. sim. far. ca. de mastice alba. ⁊ est illa q̄ dr̄ glutē rōnū. et est ꝯposita ex v̄tutibus diuersis. scꝫ stiptica ⁊ mollificatiua. ⁊ v̄tus ei⁹ est q̄ calefacit ⁊ desiccat in. ij. gradu. vn̄ mollificat ⁊ r̄soluit. Et ideo stomachi epatis ⁊ vētris flegmonibus ꝯpetit. sꝫ nigra est q̄ dr̄ capiti vl' egipciaca. ⁊ est maioris desiccatōis q̄ alba. ⁊ v̄tus stiptica est in in eo mior. ⁊ iō est ꝯueniens vbi oportet resoluē ampli⁹. Et propter hoc multū ꝯuenit apatibus duris q̄ sunt ī exterioribus corpis. sꝫ oleū masticis est simile virtuti masticis. Serapion li. aggre. cap. mescehe. i. mastix. Mastix est ꝑmus inter oīa glutina in bonitate. Et arbor masticis est ꝯposita ex substātia aq̄a ⁊ terrea frigida nō multū. ⁊ in sapore oīm ꝑciū huius arboris dico radicis et fruct⁹ ⁊ corticis est stipticitas pauca. ⁊ v̄tus ei⁹ est infrigidare et calefacē mediocriter tēperate. ⁊ desiccat in fine secundi gradus vsq; ad principiū tercij.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. In ea est de stipticitate q̄ confert debilitati epatis ⁊ stomachi ⁊ intestinoꝝ et apatibus in eis exn̄tibus. in eo est stipticitas ⁊ nō hꝫ acuitatē aliq̄. ⁊ est multū subtilis. et fit emplm cū folijs masticis dū sunt recētia. ⁊ est in eis v̄tus manifesta ⁊ iō qñ bibunt᷑ fo. aut cū alijs medicinis ad vlcera ītestinoꝝ ⁊ ad fluxū vētris cōferunt multū. B ¶ Et ꝯferūt spūtibus sanguinē ⁊ fluxui mēstruoꝝ ⁊ ani. ⁊ nō est in eo diuersitas a succo ypoquistidos

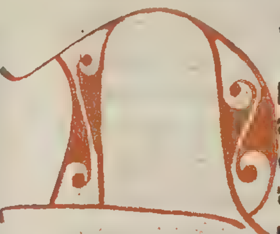
Mustard wild [illegible]

¶ Et idem auct. dyas. Tota hec arbor est stiptica, et vtus foliorum fructus et corticis et radicis est equalis, et decoquitur cortex eius et cortex radicis et folia decoctione plurima. B ¶ Et quando fuerit cocta colatur ab eis aqua quam iterum coquitur vsque ad mellis spissitudinem et conuenit sputo sanguinis decoctio illa bibita, et fluxui ventris et vlceribus intestinorum et fluxui matricis et ani. Et vniuersaliter quidem ponitur pro accatia et ypocistidos et ponitur decoctio illa loco illa succi foliorum. E ¶ Et quando proicitur decoctio illa super vlcera profunda et super ossa fracta restaurat carnem in vlceribus, et restaurat ossa et stringit membra laxa, et abscindit humiditates antiquas a matrice, et prohibet vlcera corrosiua ne dilatentur in corpore, et prouocat vrinam. et quando fit collutio oris cum ea stringit dentes commotos. et ex ramis huius arboris fit oleum quod est bonum vbi conuenit stipticitas. ¶ F Et idem aucto. Humay. Mastix resoluit apostemata stomachi, et conuenit tussi, et non est pauce attractionis flegmatis quando masticatur. et propter hoc miscetur cum aloe vt preparet ipsam et attrahat cum eo flegma a capite.

¶ Ca. cccciiij.

Water kresse

Nasturcium. Dyascorides capitulo. Cardamus. i. nasturcium. Quoddam est domesticum et quoddam est agreste. Et ideo facit duo capitula, de eis vnum quod incipit cardamus et est nasturcium domesticum. Aliud quod incipit Cardamus agrestis. et est nasturcium agreste. Et ideo dicit cardamus. i. nasturcium domesticum. vtilior dicitur babilonicus omnibus semen eius calidissimum est caustica participans virtute. viscidum et cacostomachum ventrem turbans Serapion libro aggre. cap. Jorsalbathe se. i. nasturcium. et ex eo est nasturcium commune notum. et ex eo est nasturcium tectorum Et ex eo nasturcium orientale. Nasturcium tectorum est planta habens folia stricta. et longa duobus digitis in summitate acuta et scissa et pinguia. et extenduntur super terram et habet in medio virgam subtilem duobus palmis longam, paucos habens ramulos super quos sunt pile habentes planam summitatem in quibus est semen simile semini nasturcij cuius est figura sicut figura rutele ita est depressum. nascitur in vijs et parietibus domorum. Nasturcium orientale est planta duorum brachiorum longa. habens ramos subtiles et multos in quibus sunt folia similia folijs seitaragi nisi quia sunt albiora et molliora. et in summitatibus ramorum sunt capitella similia plante actis. et habet flores albos. semen huius ponitur in cibis loco piperis. Ex nasturcium commune notum est melius illud quod defertur a babilonia. Almansor tractatu tercio, capitulo de nasturcio. nasturcium ca. est et sic. appetitum adiuuat licet inflationem et capitis efficiat dolorem digestiuam. preterea retardat.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. aucto. Galieni. Semen nasturcij est ca. et sic. sicut semen sinapis. et incidit incisione forti. et adurit et sedat dolores sciaticos et dolorem capitis. et quamli

bet egritudinem in qua oportet calefacē ⁊ miscetur semen eius in medicinis asmatis quia ip̄m incidit incisione forti: ⁊ adurit humores grossos: H ¶ Et dicitur ꝙ quando nasturtium desiccatur: fit eius virtus sicut seminis eius. ⁊ dum est recēs propter humiditatem aquosaꝫ que est in eo habet virtutem debiliorem virtute seminis eius: L ¶ Dyas. Nasturciū lumbricos expellit ⁊ ventrem turbat Splenē attenuat cum aceto. et aborsum facit ventrem stimulat. simile est sinapi ⁊ eruce. B ¶ Et impositum lepras ⁊ zernas emēdat. melle addito duricies splenis cōpescit. Sordida vulnera purgat si succꝰ adhibeatur: Morsibus venenatis bibitum occurrit. Fumigatio eius serpentes fugē facit. Uel fluentibus profluuiis succo linito occurrit. E ¶ Carbunculos rumpit cum polenta et aceto coctum: Sciaticis vtilissime cum̄ aceto ⁊ polenta auxiliatur Tumores et duricies spargit. F ¶ In dolore cordis coquitur in lacte caprino ⁊ datur ad bibendum Dolorem om̄is loci tollit puluere seminū asperso: Sꝫ p̄us m el le vncto loco scabiem cum aceto sanatus B ¶ Gal. vij. sim. far. cap̄. de nasturcio Semen nasturcij habet v̄tutem que calefacit ⁊ desiccat sicut sinapis. Et ꝑpterea sciaticos ⁊ dolores capitis et quodcunqꝫ alioꝝ indigentium rubificatione calefacit cum eo sicut est sinapis. miscetur āt cū eis quecunqꝫ asmaticis dant̄ farmacis. H ¶ Auicenna p̄mo canone. fen. quarta cap̄. vij. Nasturcij semina torrefacta mixta cum adog: constringunt fluxum superfluum ꝑuenientem ex catarro.

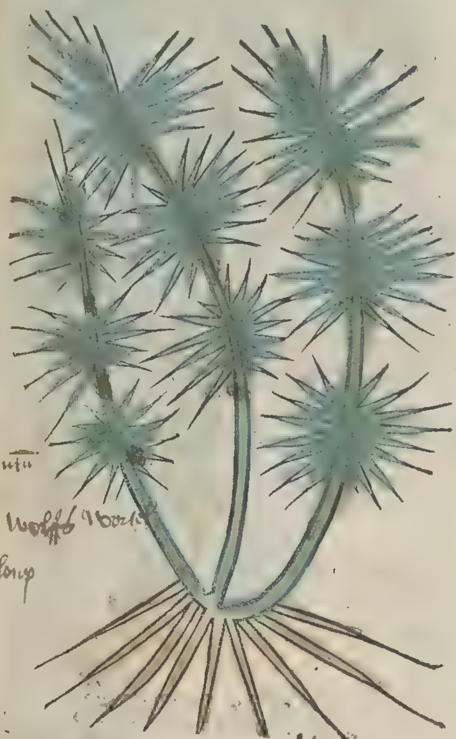
¶ Ca. cccv.

Nasturcium aq̄ticum. vel senation vel Cardamus agrestis. Sera. li. aggre. ca: herochachaygre. id est nasturciū aquaticū. ⁊ est plāta q̄ nascitur in aquis. hꝫ stipitē rcm̄ ⁊ ramos. ⁊ est tota plāta p̄guis. ⁊ hꝫ folia similia folijs apij dicti yposellinū nisi qꝛ sunt minora eis. ⁊ hꝫ odorē bonū qn̄ masticat̄. ⁊ est ca. ⁊ sic. ⁊ ꝯuenit calefactis. qn̄ rorat̄ sup ip̄aꝫ aq̄ fri. aut aqua ro. Et q̄dā dicunt ꝙ est fri. ex eo qꝛ nō nocet hn̄tibus sirsen. Et idē auc. Ysaac haben arā. est ca. in p̄mo ⁊ sic. in. ij Et idem aucto. Gal. Uirtus eius est calefaciens. Dyas. cap̄. senation. i. nasturciū aquaticū. Nascit̄ in aq̄. fruticeꝫ hn̄s pinguem: ⁊ ramulos lō gos. ⁊ folia minuta similia yposellino nisi qꝛ sunt minora eo q̄ masticata odorē suauissimū habet:

¶ Operationes.

A ¶ Sera. auct. Ysaac: habē arā. Semē eius strīgit ventrē q̄ fluit. ꝑpter caliditatē qn̄ bibit̄ ex eo aureꝰ. vnꝰ cū aq̄ fri. aut suc

co citoniorum, et ipsum confortat membra. B Dyas. Semen eius crudū et comestū calculos excludit. vrinā prouocat. mēstruis in pat. dissintericis prodest. C Catebras sapiens huic perhibet testimoniū dicens. que coquinati in aqua soluūt. et cū carnibus spūalia mūdificat. fomentū ex aqua salsa et oleo decoctōis eius valet ad dolorem yliacum D Stranguiriam et dissuriam in vino decocti. et cataplasmati ad idem valent. diuretica sunt.

A Aui. Napellus delet albaras linitū et confert lepre. vnde est venenum destruens bibentem se. Maior vero ipsius portio est medietas. ʒ. vnius. et hec interficit et similiter minus. B Et ex eo coturnices bibuntur et non moriunt. Ex omibus confectionibus dyamuscus ei resistit. C Et est alius qui vocat napellus moysis. Et vult dicere napellus mus. et est quoddā animal quod assimilat muri quod morat in radice napelli nascens cū napello. et qui cū eo appropinquat. non crescit arbor. et est tyriaca napelli. et est maior eo et in eo sunt omnia iuuamenta que sunt in napello.

Ca. ccc vj.

Napellus. Pādecta. ca. ccccc. lxiiij. Napellus est herba que facta est sicut elleborus niger. cuius radix est ordinata ad modum rhetis. est anthonomatice herba venenosa. et est prima pars aconiti. Auicenna li. ij. cap. de napello. Napellus est herba que est venenū pernicisum et est in summo caliditatis et siccitatis

Operationes.

Ca. ccc vij.

Narciscus vel bulbus vomiferus et cepe marinum. Dyas. ca. narciscus vel bulbus ematicus vel bulbus vomicus folia habet porro similia sed minuta. hastas habet duorum palmorum que ianes et concaue sunt et sine folijs. Flos est illi albus in giro. in medio croceus. et est quidam species cuius illud medium purpureum

est. radicem habet albam rotundaz sicut bulbus. et semen nigrum et oblongum. vt in menbranulis: Qui in locis montuosis nascitur est melior: cuius etiam flos suauem longe iactat odorem. In reliquis autem porri habet similitudinem. et viridis est. Uirtus eius est que abstergit et incarnat et desiccat. Et illud quod de eo administratur est radix. Plinius. li. xxj. Narcisci duo genera in vsu medici recipiũt. vnũ flore purpureo. et alterum herbaceũ. Isidorus. Narciscus fabulose nomen impositum habet a quodam puero. cuius menbra in hunc florem transierunt. qui et nomen narcisci in appellatione custodit. et decus pulchritudinis in candore retinet foliorum. Serapion. Narciscus est ca. et sic. in. ij. gradu.

Operationes.

A Dyas. Radix eius bibita et comesta et cocta vomitum prouocat trita cum melle combustionibus medicatur: Neruos incisos consolidat. Laxatos cõponit. antiquis doloribus articulorum prestat. B Melle mixtus effelidas et omnes maculas vultibus tollit. Mixtus semini vrtice aceto et melli: C Et herba mixtus vulnera sordida purgat: apostemata dura rumpit. Infixa corpori imposita euocat cum yrisillirica melle mixto. D Item collectiones erumpit atq stipites euocat. et si qua sunt aliena cum farina et oleo admixto melle. E Serapiõ auctoritate Gal. Uirtus eius est q desiccat et abstergit exhibit et incarnat vlcera magna. et incarnat incisiones in lacertis fcãs. Et mixtus cum orobo mundificat sordes corporis: et aperit apostemata: et quando comeditur ex radice narcisci aut bibitur cõmouet vomitum: et trita cum melle cõfert combustionibus ignis. Et quãdo fit ex ea emplastrum. cõglutinat vulnera neruorum. F Et idem aucto. aben Mesuay: Narciscus facit operationem iesimini nisi quia est debilior eo et confert doloribus qui fiunt a flegmate. Et oleum eius est bonum ad hoc et radix eius incarnat vlcera neruorum et habet ventrem lauatiuam. G Galienus. viij. sim. far. ca. Narciscus. Radix eius siccatiue est virtutis intantum vt consolidet plagas maximas vsq ad abscisionem que circa tenantos. habet autem quid abstersiuũ et attractiuum.

Mor[illegible] apud nos

Ca. ccc viij.

Nabach est fructus fm Auicennã arboris dicte asadar siue sadar q apud dyas. vocat agrifolium. Uerum apud Sera. est aliud nabach. scz cortex arboris que a dyas. vocat nascatimõ. Et dicit Serap. cap. nabach: qd affert de India. et est in colore similis croceo. et sunt sicut cortices mori boni odoris. et habet virtutem calefacientem.

Operationes.

A Sera. Fiunt cum eo suffumigatões et ponitur in pfectionibus vnguentorum

ꝛ in alijs confectionibus calefactorijs, et habet virtutem calami aromatici. B Etidem aucto. Galieni Est calida in tercio. ꝛ est ex speciebus Indie. Et qñ fit suffumigatio cum eo valet corruptõni matricis, et confert suffocationi eius qñ est siccum C Item scribit. ꝙ nabach cõparatur nespilis et zaroꝛ q̃d ē magis odoriferum nespilis. ꝛ ita similitudo est in virtute q̃m fructus agrifolij est stiptcus confortans stõm: ꝛ sil'r ꝯpantur nespila ꝛ zaroꝛ.

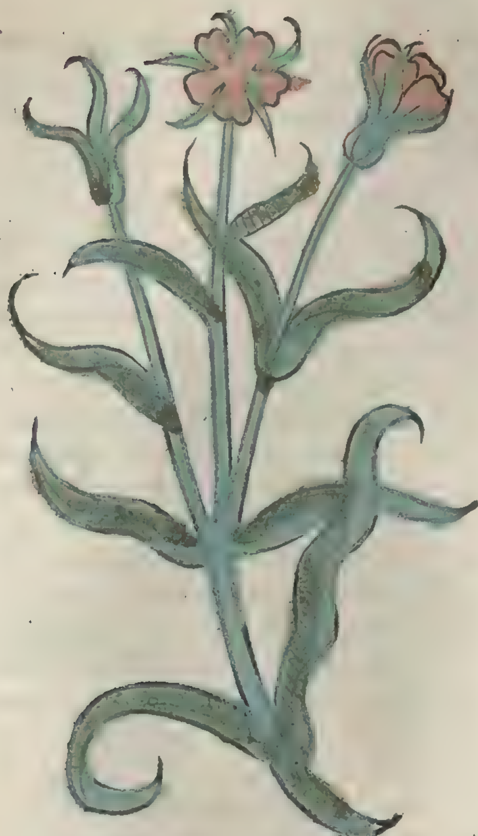

Ca. ccc ix.

Nenufar. Plat. Nenufar est herba in. ij. gradu frigida et hũida: hñs folia lata. In locis reperit aquosis ꝛ in calidis regionibus ꝛ in frigidis. Itē duplex est eius maneries. vna q̃ purpureum florem pducit ꝛ melioꝛ est: Alia vero que croceum: et non adeo bona est. Flos eius medicine cõpetit Et melioꝛ est ille q̃ in calidis regionibus reperit ꝙ in frigidis. In Septembri collectus in efficatia multa fuatur. Auicenna: Nenufar nominauit Galienus caulem aque. foꝛcius est illud quod habet radicem albam. ꝙ q̃d nigram. Flos eius frigidus est ꝛ humid⁹ in secundo.

Operationes.

A Platearius. Ex floribus p̄cipue fiunt syrupi contra febres acutas. ꝛ calefactiones ca. epatis. calidasq; distemperãcias. Itaq; floꝛes in aqua decoquunt. et ex tali aqua zuccaro addito fit syrupus. B Cõtra doloꝛes capitis ex caloꝛe sarraceni floꝛem pnoctem in aqua ponũt et mane talem aquam bibunt. Floꝛesq; naribus suis applicãt. C Auicenna: Syrupus eius vehementis extinctionis est. ꝛ subtiliatiuus valde. Cõfert tussi ꝛ pleuresi. ꝛ febribus acutis. Radix eius cõfert bothoꝛ ꝛ apostematibus calidis splenis Eadem cum aqua confert moꝛfee suppo sita. cum pice vero alopicie. D Idē Nenufar sompnũ facit. Godam calidaȝ ꝛ collericam sedat. ȝ tñ debilitat E Pollutionem minuit ꝛ frangit desideriũ coitus cum syrupo de papauere bibitus ꝛ congelat sperma. ꝓpriecq; radix eius Eademq; radix confert solutioni antique: et vlceribus intestinoꝝ: ꝛ doloꝛibus vesice. F Semen eius foꝛcius est in om̃i re. et ꝓhibet fluxus menstruoꝝ. Natura nenufaris Indi est natura mandragoꝛe. G Constantinus in li. graduũ: Nenufar est subtile ac penetrabile. doloꝛem capitis ex caloꝛe placat appositũ naribus colericis ꝛ sanguineis. ex om̃ibus ꝯgruit passionibus: H Sirupus eius calidã tussim extinguit. Ac febres colericas ac sanguinolentas aufert vigellas Oleum eius doloꝛem capitis aufert si cathaplasmet. aut si eo sternutatio ꝓuocetur. I Auicēna li. ij. cap̄ de Nenufare. Syrupus eius lenit ventrem. ꝛ confert febribus estatis: ꝛ est vehementis extinctionis. K Et idem de viribus cordis ait ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ.

Ca.cccx.

Nigella. Platearius. Nigella est semen cuiusdam herbe rotundũ: sub nigrum hñs colorem. subamarũ saporem. virtutem hȝ diureticam. ex amaritudine dissolutiuam: consumptiuã. ex q̃litatibus suis. folia eius sunt parua minuta ꝛ mollia similia cotule. ꝛ flos eius est figure stelle: coloris celestis: ꝛ hȝ in summitatibus capitella sicut papauer et in medio ex intrinsica pte sunt aliq̃ ordinatim diuidenda semina. Est ca. et sic. in iij. gradu. Sera. li. aggre. cap̃. Carum. i. nigella. est planta pua hñs virgas puas circiter duos palmos ad plus. et hȝ folia pua minuta ꝛ mollia similia folijs plãte q̃ dr̃ carnabaon siue ranobaon: nisi q2 sunt minora satis. ꝛ in summitate sunt capitella subtilia similia capitibus papaueris oblõga. ꝛ in medio eius sunt parietes separantes semina q̃d quidem semen est nigrum acutum boni odoris. Dyas. cap̃. Melanchiũ id est nigella s̃m translatiouẽ nr̃am. Melanchium herba est minor folia minuta ꝛ tenera. ꝛ semen minutũ hñs. cuius frutex longus est duorũ palmorũ. et desup hñs capitellum simile miconio. sed oblongũ in medio veluti parietes hñs quibus discernuntur semina. q̃ semĩa sunt nigra et odorata ꝛ viscida q̃ multi pani aspergũt. Galienus: vij. sim. far. cap̃. melanchiũ. i. Nigella calefacit ꝛ siccat s̃m terciũ gradum Hoc idem dicit Platearius.

Operationes.

A Pla: Nigelle ex farina cum succo absinthio emplastrũ factũ circa vmbilicũ. ꝛ p̃cipue pueris lumbricos necat Alijs cõficiatur ad scabiem cũ melle ꝛ det̃ pos: B Unguentũ ad scabiem pulueris nigelle in multa q̃ntitate fiat decoctio ĩ forti aceto vsq3 ad aliq̃ntulam spissitudinem ꝛ tunc addito oleo fiat inde vnguentum bonũ ad scabiẽ ꝛ empetiginẽ. ꝛ lentiginẽ faciei tollit. Farĩa nigelle ꝯfecta cũ aceto tepido. infusus aurib9 vermes necat C Cõtra stranguriã dissuriã ꝛ yliacã passionem det̃ vinũ infusionis nigelle p noctẽ sȝ anñ coquat̃ q2 nimiũ fieret violentũ. Cõstat enĩ q2 si in multa q̃ntitate fuit occidit D Si ãt in multa q̃ntitate bibat̃ pone in saccello. ꝛ fiat decoctõ ei9 in vĩo ꝛ oleo ꝛ sup̃ renes ꝛ pect9 fiat saccellatõ ꝯ p̃dcã ꝛ est satis expta odorata ꝯ catarrũ ꝛ coriza Et hoc hȝ nigella a sui ꝯplexõe. vt gal. vj sim. far. ca. de peonia dicit E Sera: auct: dias. cap̃. de nigella: quidam admiscent hoc semen in massa paste et faciũt inde panem. et q̃ñ fit emplastrum fronti cũ eo cõfert sode. F Et q̃ñ fit caputpurgium cum eo ꝛ aceto cõfert aque q̃ descẽdit ad oculum G Et q̃ñ sumit̃ ĩ potu ʒ. j. cum aqua confert morsui rutele. ꝛ q̃ñ fit fumigatio cum ea fugat venena. H Et fit emplastrum cum ea sup duricies q̃ fiunt in iuncturis pedum q̃ dicunt̃ calli ꝛ aufert eas. I Et idem aucto. Aben mesuay. Proprietas eius est que aufert febrem flegmaticam ꝛ melancolicam. ꝛ interficit ascarides ꝛ ꝯfert morsui rutele.

Ca.ccc xj.

Nymphea Pli.li.xxv. Nymphea di ci tradit̃ a nympha zelotipa: erga herculem rhopalo mortua. vñ ali qui heracleõ vocãt eã. alij rophalõ: Na scit̃ radice claui simili: Syas. Nymphea vel vt dicunt alij cacabũ veneris: i. papa uer palustre. siue vt latini alga palustris: Nascit̃ in aq̃s stãtibus vel locis nõ cultis̃ hñs folia cicorie sil'ia: s̃; mĩora ⁊ oblõga caput altius sup aq̃ ꝑferẽs. multaq̃; capi ta ĩfra aq̃ ex vna radice hñs. flos ẽ illi al bus lilio simil'. cũ pallore puo. sem̃ eius in medio croceũ. sed cũ efflorverit nigrum efficit̃. hasta lenis ⁊ nõ g̃ssa ⁊ nigra radix q̃; aspa ⁊ nigra et nodosa. In autũno sic catur. Nõ q̃ nymphea hʒ ꝓpum caplin' si militer ⁊ nenufar. quare non sunt idem si cut aliq̃ volunt.

Operationes.

A Pli.li.xxvj. Uentrem in totũ adimit nymphea heraclea p. xl. dies ieiuno pota ⁊ in cibo sumpta. B Illita radix genitalibus inhibet non solũ ventrem: s̃; etiam geniture affluentiã ⁊ ob id corp᷒ ale dr̃. atq̃; vocem. C Syas. Sicca bibita cũ vino ciliacis medet̃. splenẽ siccat cathaplasmata. doloresq̃; ꝯpescit stõ imposita: D Radix ei᷒ bibita dolorẽ vesice mitigat. Corpis macl'as detergit. et semen eius bibitũ hoc assidue facẽ nouit.

Ca.ccc xij.

Nux vsualis ⁊ est illa qua cõiter vtimur ad edendum: Sciendũ q̃ nucis multa sunt genera. sed qñ simpliciter ponit̃ ꝑ vsuali intelligit̃: Galie: vij. sim: sim̃. far. cap̃. Carea grece. i. Nux vsualis vel nux arbor: Nux arbor habʒ q̃dem q̃d in pullulationibus ⁊ frondibus stipticũ euidens plurimũ ãt in nucis cortice recenti ⁊ sicco. Utũtur autem eo propterea ⁊ tinctores: non autem exprimentes eos: ⁊ succum similiter succo mororum et ruborum' coquentes cum melle. stomatico vtimur pharmaco. et etiam ad alia vniuersa in q̃bus sunt ꝯgrui p̃dicti succi.

Nunc vero ipsius. aliud quidem est esibile. aliud oleaginosum ⁊ subtiliũ pcium. q̃ circa ⁊ succi fit faciliter. ⁊ magis q̃dem fit tale q̃ntũcunq; repositũ diu manet oleũ nã q; exprimere est possibile ex eo antiq̃to:

Operationes.

A Avi. li. ij. ca. de nuce ca. est in. iij. sic. in pncipio secũdi grad⁹ ⁊ in ipa est humiditas q̃ delet cũ antiquat. ⁊ infixa est nuci stipticitas. pluria ⁊ folia ⁊ cortex ipi⁹ oĩa sunt ꝯstringentia fluxũ sanguis. et ei⁹ cortex adustus est desiccatiu⁹ sine mordicatione. Oleũ vero vetuste est sicut oleũ vet⁹ ⁊ abstersio antiq̃ est fortis. B Ex recentibus fit emplꝰm sup vestigia pcussionis. masticata medulla eius ponit super apã melancolicũ ⁊ vlcerosum: ⁊ cõfert ei⁹ gũma vlceribus calidis ipsa sup ea. C Et in emplastris cũ melle ⁊ ruta ꝓfert torsioni nervoꝝ facit sodã. ⁊ distillat succus folioꝝ tepidus in aurẽ. ⁊ ꝓfert saniei in aure. D Dicit alcaus q̃ ipa grauat linguam. ⁊ est faciẽs bothor in aure. Ei⁹ oleum ꝓfert herpeti estiomeno. ⁊ herisipile. ⁊ fistulis in pte oculi. Succus corticis ei⁹ ⁊ rob eius ꝓhibent p̃focatõem ⁊ nocent tussi: ⁊ olm ãtiq̃ꝝ fac venire dolorẽ gutturis E Et ex oĩbus q̃dem spẽbus nucis dixit Alcaus fieri emplꝰm mãmille apostẽose. et ꝓpe ex regali mag: est difficilis digestionis ⁊ mala stõ. ſ; nutrita ⁊ recens ẽ melior stõ: ⁊ minoris nocumenti. et illud qñ frangitur a duobus corticibus suis. ⁊ nux q̃dem nutrita cum melle ꝓfert stomacho frigido. F Dyas. cap. de nuce: Nux si mãducata fuerit cacostomaca est indigestibilis. ⁊ coleram nutrit. doloreꝫ capitis cõmouet: Tussientibus cõtraria est si cõmesta fuerit Sumpta cum caricis lumbricos latos excludit. Cathaplasmatib⁹ adhibita tumores mãmarum compescit luxationibus cum melle ⁊ ruta bene adhibetur. G Veteres autem nuces carnes eaꝝ cathaplasmatibus adhibite. cãcros ⁊ carbunculos tollũt. Egilopas limpidant. si caro masticata ⁊ iposita fuerit: H Fit etiam ex ipsa oleum si tunsa ⁊ expressa fuerit virides ãt nuces cacostõace sunt q̃ si oleo mixte fuerint eius acorẽ temperat ⁊ liuores corpis tollunt. I Arbor nucaria habet in folijs hoc vel cinis stipitum: nucis aũt viridis cortex tunsa ⁊ pressa ⁊ succo q̃ eijcitur cocto cum melle: vt solet fieri de moris. odoris vitia bonũ est ⁊ vocatur dyacareon. Item cortex nucis siccata ⁊ vsta leptomeris ⁊ desiccatia sine mordicatione fit medicina.

Ca. cccxiij.

Nux auellana: Galienus. vij. sim. far. cap. de nucibus. Est autem et aliud genus carearum ⁊ nucũ paruarum. que vtiq; ⁊ pontice nuncupãtur ampliori pticipantes terrestri substantia quo circa ⁊ magis austera. cum gustatur ipa planta ⁊ fructus ⁊ cortex apparet: In alijs vo sil'is existit magne nuci q̃ vocat ab aliq̃bus basilica: Nuncupat autem et hec parua nux a pluribus leptocariũ vel auellana.

Operationes.

A ¶ Auicen.li.ij.ca.auellana. Auellana nutribilior est nuce.qm̄ est magis solida. et minus unctuosa.et tardioris digestõis declinis est ad caliditatem q̄ndam et siccitatem puam. B ¶ Generat̄ ex ea colera.et in ipa est stipticitas maior q̄ in nuce.et in ipa est inflatio:et generat ventositatem in ventre inferiore:et q̄d ex ea adustum est tingit capillos.facit sodā et assat̄ et comedit̄ cū pauco pipe. et maturat corizam. C ¶ Xpo.inquit. Auellana in cebro facit augmentum. Extimauerūt q̄dā q̄ ipa illinita sup verticē puerorum varios hñcium oculos delet varietatem. comeditur cum aqua mellis:et confert tussi antiq̄ et adiuuat ad spuendum. D ¶ Est tarde digestionis et excitat vomitum. et ē tardioris digestionis q̄ nux vsualis ¶ E Eius cortex est stipticus.et cstringit ventrem.et confert venenis et morsibus.et cpe cum ficubus et ruta et puncture scorpionis F ¶ Dyas. Auellane ī cibo sumpte dolorem capitis incuciunt.stomachum inflatione distendunt:corpi sano pinguedinē conferunt. Sicce in vase fictili cstitute distillationibus mitigandis vtilime offerūtur G ¶ Trite ex aqua mulsa potateq; vetustissime tussis molestiam sedant. H ¶ Alij tritas cum passo bibendas dederunt ad pulmonis et iecoris vitia sanāda. Multi tritas cum pipe miscuerunt cū vino propinatas ctra catarrum.et tormēta ventris et vrine distillantis angustias valere senserunt cum axūgia vel adipe vrsina cōtrite et alopicijs linite capill' dam na restituunt. dicunt aliqui coria eius cū oleo trita oculos gattineos inuncta inficere et capillos: Hāc multi leptocoriā vocant:cacostomatica est q̄ si assata fuerit I ¶ Et cum pipe bibita catarrū mature scere facit:et tota cbusta et axungie mixta vt supius scriptū est facit. K ¶ Johannes mesue.ca.de oleis: Oleum eius valet contra dolorem arteticum et neruorum.

¶ Ca.ccc xiiij.

Nux muscata. Sera;li;aggre.cap. Jeuzbaue arabice.i.nux muscata et affertur de india: Et idem auctr Ysaac Meliores sunt ex eis rubee pigues graues. Et deteriores nigre leues et sicce sunt ca.et sic.

Operationes.

A ¶ Sera: Stringit ventrem et aromatizat stomachum.et odorem eius facit bonum:aufert superfluitates a stomacho et digerit cibum. B ¶ Et expellit ventositates et corroborat stomachum et epar et confert lentigini faciei:et serpigini et extenuat splenem et mollit apostemata dura epatis. C ¶ Et natura eius est sicut natura gariofilorum:et est cal'.et sic:in secundo gradu.bona est stomacho et epati frigido:et confert debilitati eorum

Nux indica

Ca.cccxv.

Nux indica: et est nux magna. Serapion li. aggre. cap. neregil. et est palma insule que est in mari arni et in partibus insularum zing. Et dicitur quod neregil est palma de mochol. et iste insule nominantur dabget. et ab eis deferuntur dabig et est neregil. Ultima vero istarum insularum est saran bib azaran. Et idem aucto. Gal. in li. de cibis. Nux indica est ca. in. ij. g. hu. in. j.

Operationes.

A Sera. Signum humiditatis eius est quod cito corrumpitur. et ipsa est grosse et grauis substantie. nisi quia ipsa non est mali chimi: oportet quod caueatur ab ea que non est recens. B Et bona que est multe albedinis in carne sua. et in qua est aqua dulcis bona et illa aqua que est intra ipam est signum sue recentie. et debet excoriari illud quod est album ex ea existens exterius quia iste cortex est durus grauis stomacho longinquus a digestione C Et si aliunde digeritur non inuenit corpus in eo aliud. nisi nutrimentum modicum et ipsa quidem nux comeditur cum zuccaro tabarzet aut cum penidijs albis et proprie ab eis qui sunt calefacti. flegmatici vero cum pauco melle et collerici non vtantur ea. D Et sumant eam flegmatici in ieiunio et expectent donec descendat a stomacho et post comedant. et quando ipsa veterascit expellit ascarides sua proprietate. et oleum eius vetustum confert ventositatibus lumborum et doloribus genuum: et emoroidibus que fiunt a flegmate quando bibitur et quando linitur exterius maxime admiscetur cum oleo nucleorum persicorum quando administratur de vno quoque illorum. ℥. j: aut aureus. j. E Oleum vero eius quod noua est confert flegmaticis. et est melioris chimi quam butirum vaccinum vel ouinum. quia non pungit stomachum sicut facit butirum vaccinum vel ouinum nec mollificat eum: Oleum vero eius confert vesice: F Jo. mes. tractatu de oleis: Oleum eius confert dolori neruorum. et lenit pectus et pulmonem: clarificat vocem et impinguat: et addit in spermate: G Aui. li. ij. ca. de nuce Indica: dicit quod augmentat coitum. et cum antiquatur comesta: ascarides et vermes necat.

Castanea

Ca.cccxvj.

Nux vomica. per dias. est fructus secunde spẽi Titimalli carsiceti. Secundum quosdam vocatur castanea indica. Sera. li. aggre: cap. ieuzalkei aucto: Habix. facit vomere fortiter: color eius est inter glaucedinem et albedinem: et est maior auellana parũ. et sunt ī ea nodi

Operationes.

A Dyas. Quando accipitur de cortice eius, et teritur et cribratur. et accipit̃ de ipo ℥. ij. cũ duobus aureis anisi triti aut semine feniculi: et conficitur cum melle sufficienti. Et bibitur cum aq̃ calida mouet vomitum et expellit sup̃fluitates colericas et flegmaticas.

Non prestat nocivum

Ca.cccxvij.

Nux metel. Serapion li. aggre. ca. Jeuz metel. vachie Bonalbacharich greca: idem sunt. Et sunt nux metel. et est fructus similis nuci vomice. et semen eius est similis semini mãdragore et cortex eius est asper. et sapor eius est delectabilis et vnctuosus. Et virtus est frigida in quarto gradu.

Operationes.

A Si detur de ea in potu vna kirat cũ vino inebriat ebrietate forti: sed si detur duo aurei cum eo statim occidit. B Et idem auctoritate Rasis. Jeuz methel est narcotica et fortasse occidit et opilat et facit euomere. et si detur de ea quantitas ℥. ß. inebriat ebrietate forti. et oportet q̃ sumens eam sumat butirum calidum. et ponantur extremitates eius in aqua calida: et fiat q̃ euomat satis. et curetur cura illius qui sumpsit mandragoram. C Auicenna li. ij. Nux methel facit subeth. et est mala cerebro. et pondus dauich. i. ex ea inebriat Est inimica cordi. ℥. j. ex ea est venenum diei sue.

Ca.ccc xviij.

Ordeum. Sera. li. aggre. cap. Habaet arabice. i. ordeum. Virtus eius est que ifrigidat et desiccat in primo gradu. et desiccatio eius est amplior parum desiccatione fabarum quando applicatur exterius. Verum ordeum coctum est melius fabis in hoc quod ipm non inflat: Et fabe quādo coquunt generant inflatōem: qm substantia earum est grossior substantia illius propter hoc sūt magis nutribiles quam ordeum et ipa ambo declinant parum a temperamento. Sed sanic ordei est magis desiccatiuum quam ordeum ipsum. Galienus. vij. sim. far. capitulo de ordeo trachi. i. ordeū. pmi gdus est in siccando et infrigidando. Est autem breui quodam siccius quam farina fabarum Talia vero omnia similia sunt in his qui vtuntur extrinsecus: Cum vero cōmedit superat fabam qm inflationem deponit: In faba vero qliter cunque coquat pmanz inflatiuitas: Grossior eni est parciū quam ordeum. et ppterea nutribilior eo est. qm āt modicum a mediocritate abscesserūt: propterea sunt in multo vsu. hmōi eni farina ca. multis alijs pmiscent ceu materie quedam: Et ppterea cera et oleum non paucis cōmiscentur farmacis. Alfita autem multa ordeo ipo sunt siccatiuiora criminum ita nominatur qd ex grossa parte farine ordei et zea que ex parte farie subtilis. Est autem nutribilius quidem alfita. difficilius vero digestibile. Et dicit in li. de cib. fit ex ordeo panis. qui quando est furfureus vocatur maza.

Operationes.

A Sera. auct. dyas. Aqua ordei est inuatiua ad reprimendum caliditatem humiditatum calidarum: Et confert asperitati canne pulmonis et vlceribus eius. B Et cum semine feniculi puocat vrinam; et est abstersiua. et maturat apata calida C Et qm miscet cum semine lini et fenugreco et ruta pfert rumoribus testiculorum Et qm administrat cū mirto et vino et piris siluestrib9 et fructu rubi et cortice granati stringit ventrē. D Et qm fit emplm ex eo cum citonijs et aceto pfert apatibus calidis q accidūt podagricis. E Et qm miscet cū aceto forti et pōitur sup scabiem vlcerosam: maturat eā. et farina ordei stringit ventrem et sedat dolorem apostematum calidorum.

Ca.ccc xix.

Oleander: Dyas. cap. Nereon grece. i. oleander. Frutex est oībus nō Folia hz similia amigdalis. sz maiora et pinguiora. et florem rodo silem. semen etiaz pariens sicut cornu veluti lanā deintus hns similē iacincto: Radix est illi oblonga et angusta. gustu salsa. nascit locis aquosis et maritimis. Auicenna libro secundo capitulo de oleandro. Oleāder alia est siluestris alia fluuialis. Siluestris vero habet folia portulace similia. sz sunt strictiora; et eius tyrsi sunt longi expansi

super terram. ⁊ apud folia sunt spine: Et nascitur in desertis domibus. Fluuialis autem oritur in ripis fluuiorum. cuius tirsi a terra eleuātur: ⁊ spine eius sunt occulte ⁊ folia eius sūt sicut folia salicis. ⁊ folia amigdali. ⁊ est saporis valde amari. superior cutis eius: ⁊ flos eius est sicut rosa. rubea bonus valde. ⁊ super ipm egreditur quoddam simile pilis. ⁊ eius fructus est durus plenus asper ⁊ intus est res sicut lana. Est ca: in .iij. sic: in .ij.

Operationes.

A Dyascorides. Uirtus est illi mortifera illam ꝯmesta ab animalibus mortem infert: sed homini remedium est salutis. maxime cum vino: Et ruta bibita morsibus venenatis occurrit: Pecora minuta si odore eius tacta fuerint moriuntur.

B Auicenna. Interficit pulices ⁊ vermes terrenos. succus foliorum eius valet scabiei ⁊ excoriationi. ⁊ cōfert dolori dorsi antiquo more emplastri C Et flos eius facit sternutationem: ⁊ est venenum hominibus ⁊ bestijs. verum confert cum bibitur cum vino decocto cum ruta ⁊ potatur ⁊ liberat a venenis vermium venenosorum: D Ego tamen dico ꝙ hoc est timorosum. Et ipa eius flos est venenum hominibus ⁊ bestijs ⁊ canibus: Uerum tamen confert quando bibitur cum vino decocto cum ruta fm ꝙ dicitur.

E Galienus. viij. sim. far. cap. Rododafnes. i. oleandrum vel nereon. nota est omnibus frutex. cathaplasmata dyaforetice virtutis est: F Intra corpus vero sumpta pernitiosa est. nō solum hominibus sed pluribus bestiarum. fm cōplexionem tercij est gradus calefacientiū incipientis primo vero siccantium.

Oliue

Ca. ccc xx.

Oliuarum: Gal. li. ij. de cibis cap. de oliuis. Oliue paucum omnino alimentū dāt corpi. ⁊ maxīe q̄ sunt mature. Comedūt āt hōies has cū pane q̄dem magis. sine āt pane alinadas ⁊ kolimiadas sic vocatas gratia subductōis ventris. Cum garo āt añ cibū. sic aūt que sunt mature in arbore plurimū vnctuosuꝫ sicce stipticum chimū hñt ꝑpter q̄d et roborant stōm. excitant appetitū ydoneissime aūt ad hec sunt que cū aceto reposite Multipliciter āt ipa p̄parant q̄ studuerit circa pulmentariā experientiam: Sera. li. aggre. cap. Zahit. i. oliuaꝝ. Oliuaꝝ quedam est domestica: q̄dam siluestris. q̄ grece vocatur agrielear Et idem auct. Gal. vj. sim. far. Oliuarum domesticarum folia ⁊ cime quando sunt humida habēt saporem stipticum. ⁊ virtus earum prima ē que infrigidat ea quantitate qua sunt stiptice. Et idem auctoritate Dyascoridis.

Virtus foliorum domestice assimilatur virtuti foliorum agrestis. nisi quia foliorum domestice est debilior. et sunt convenienti ora oculo quam agrestis.

Operationes.

A ¶ Et idem Sera. Agrestium olivarum folia sunt stiptica quando piscantur et fit inde emplastrum super herisipilam et confert neque sinit ipsam augere B ¶ Et confert formice et vlceribus que nominantur antrax et vlceribus fraudulentis. et panaritio C ¶ Et quando fit ex eis emplastrum cum melle occidit ascarides. et confert apostemati: quod nominatur duo vlcera. et apostematibus calidis. et facit adherere cutim capitis quando separatur ab osse. et quando masticatur confert vlceribus oris et alcole. D ¶ Et quando ex eis fit emplastrum cum farina ordei: confert fluxui ventris antiquo et humiditatibus antiquis que a matrice emanant. et fluxui sanguinis. E ¶ Et sanat eminentiam oculi. et confert vlceribus eius que nominantur alcatalia et aliis vlceribus F ¶ Et confert fluxui humiditatum antiquarum ad oculum: et ideo ponuntur in rob que administrantur corrosioni palpebrarum. G ¶ Et confert auribus ex quibus fluit sanies. et auribus vlceratis. H ¶ Et quando volueris extrahere succum ipsorum tere ea. et in piscatione asperge super ea vinum vel aquam. et postea exprime: et desicca expressuram in sole. et fac trociscos. et quando fit cum vino est fortior quam cum aqua et melior ad reponendum. et confert saniei aurium. I ¶ Etiam quidem comburuntur folia ipsa cum flore: et ponitur cinis loco tucie. et fit in hunc modum. Ponuntur in olla terrea cruda et obturatur os eius. et dimittitur in fornace donec illa coquatur. deinde proice super ea vinum quousque infrigidetur et confice simul. et iterum comburе sicut prius. et postea lava sicut lavatur cerusa et fac trociscos: et creditur quod quando comburuntur in hunc modum non est eius virtus minor virtute tucie in iuvamento oculi. et ideo conceditur quod virtus huius sit sicut virtus illius. K ¶ Et idem auctor. Galieni. vi. sim. far. Fructus eius quando est maturus complete est calidus caliditate temperata. et qui ex eo est immaturus est frigidior et stipticior L ¶ Gal. ii. de cibis cap. de olivis. Olive paucum omnino alimentum dant corpori et maxime que sunt mature. comedunt autem homines has cum pane quidem magis sine autem pane alinadas et kolimiadas sic vocatas gratia subductionis ventris. Cum garo autem tamen cibum. sic autem que sunt mature in arbore plurimum vnctuosum. sic ce stipticum chimum habent. propter quod et roborant stomachum. excitant appetitum. idoneissime autem ad hec sunt que cum aceto reposite. Multipliciter autem ista preparant. qui studuerunt circa pulmentariam experientiam. M ¶ Almansor tractatu tercio. cap. de olivis. Oliue de aqua ca. sunt et sic. complexionis: que si ante cibum scilicet comedantur ventrem movent. et os stomachi robustum reddunt. Olive autem de oleo calidiores sunt. que et os stomachi minus corroborant ac ventrem minus fluere faciunt.

Ca. cccxxj.

Oleum olivarum. Serapion auct. Galieni. Oleum quod sumitur ex olivis maturis quoddaz est novũ quoddam est vetus. Eius vero quod est novum calefacit calefactione temperata et humectat. sed vetus ex eo calidius est et magis resolutivum. sed illud q̃d accipit̃ ex olivis recentibus inmaturis dicit̃ oleũ expensarum. et est oleum onfancinũ. Et in novo aliqua existit ex eo de frigiditate q̃n titas que est in eo de stipticitate. Et vetus ex eo dum in ip̃o perseverat stipticitas est virtutis desiccative. donec stipticitas rece dat ab eo. quia tunc fit simile oleo q̃d accipitur ab olivis in summitatibus. simile est et propinquum in virtute oleo expensarum. et universaliter pone consideratõm tuam in omni oleo quod gustabis. quia eadem quantitas quam in eo ĩvenies de stipticitate est ibi de frigiditate. et si non invenies in eo stipticitatem omnino. sed invenies ipsum delectabile vere delectationis. dic ipsum calidum cum temperamento. et si tu invenies cum hoc ip̃m subtile. et illud quod est clarum de quo si accipias parum. et ponis ipsum sup̃ menbrũ. vel corpus extenditur supra corpus et dilatat multum absq; eo quod imbibitur in eo et abscinditur. scias q illud est bonum valde et bonitas que convenit oleo est in ip̃o et q̃n abluitur oleũ non mordicat.

Operationes.

A Avi. Oleum q̃nq; exprimitur ex olivis inmaturis. et dicitur onfancinũ. quandoq; ex maturis. et quandoq; ex rubeis inter illas mediis. Et huius operatio est inter illas duas res. Item quandoq; exprimitur ex olivis domesticis. quandoq; ex silvestribus que mordicant linguam. B Onfancinum frigidũ est et siccum in primo. Oleum autem de olivis ultimo maturis calidum est cõmensurate. et declinat ad humiditatem. Omnes aut̃ eius species corpora confortant. Motum alleviant et extinctive sunt. C Oleum olivarum silvestrium est sicut oleum rosarũ in plurimis intententionibus. Conservat capillos. et prohibet velocitatem caniciei cum amministratur omni die. D Cõfert gingive sanguinee. colluendo os ex eo. Confirmatq; dentes motos. Item expressum de olivis silvestribus inmaturis confert ulceribus humidis et siccis et scabiei. E Dyas. Oleum quod fit ex olivis non bene maturis est oleum expensarum. et est conveniens sanis. et proprie illud quod ẽ novũ ex eis. sine putrefactiõe boni odoris. et ex illo quod est huiusmodi fiunt olea aromatica. et est bonum stomacho propter stipticitatem que est in eo. et restringit gingivas. et confortat dentes. quando tenetur in ore. et p̲hibet sudorem F Et oleum vetus olivaꝝ maturaꝝ convenit in medicinis. et omnes species olei sunt lenientes corpus. et p̲hibent adventum frigoris corpori. et faciunt ip̃m abilẽ ad motum. et molliunt ventrem. et debilitant virtutem medicinaꝝ vulnerantium. G Et datur in potu contra medicinas mortiferas ut evomat̃ cũ eis. et fit cũ hoc assidue. et q̃n bibunt̃ ex eo. ℥. ix. cũ tãtum dem aque ordei vel aque calide laxant vẽtrem. et q̃n decoquunt̃ cum ruta. et bibunt̃ ex eo calido. ℥. ix. confert torsioni ventris et expellit lumbricos. H Et quando fit cum eo cristere cõfert colice. que fit ab apostemate interiori et opilatiõe que fit a stercore duro. et antiquũ ex eo est calidius et plus resolutivum. et fit cum eo cohol ad acuendum visum. et si non habes et necessario indiges eo. coque ip̃m donec fiat sicut mel. et utere. et virtus eius est sicut virtus veteris I Et oleum olivarum silvestrium est stipticum. iuvamentum eius est in medicina minus iuvamento supra dicti olei. et iuvamentum eius est sicut iuvamentum olei rosarum. et stringit sudorem et prohibet casum pilorum. et purgat furfures capitis. et confert scabiei et poris et prohibet canos. quando ex eo fit collutio oris. valet ad apostemata gingivaꝝ. et confert dentibus cõmotis. K Et

iam preparatur ex ea epithimata ad gin giuas. quando humores currunt ad eas. et oportet quod accipiatur lana et inuoluatur supra stilum et madefiat in oleo feruenti et ponatur super gingiuas sepe donec albescat.

Ca. ccc xxij.

Olibanum grece et latine. vel thus. arabice Ronder. Sera. li: aggre. cap: Ronder aucto. Dyas. Est gummi ex canchi siue karech: Et sunt eius species quatuor. vna est melior et est ex terra indie. cuius color est smaragdinus et sicut color melongie. et colligitur in cochijs. et figura eius est rotunda. et fractura eius est angulosa: et ponunt illud homines in olla terrea. et agitant ollam tam diu donec figura eius rotundatur Et post tempus fit rubeum: et secundum est ex terris arabum. et est secundum in bonitate. et melius ex eo est masculum. et est illud quod est rotundum album. et non facile frangibile; Et quando frangitur quod est interius eius est tenax. et quando fit fumigatio cum eo comburitur cito Et tercium est in bonitate sicut arabicum. et est habens frusta minora quam ipsum et declinat plus ad colorem acori: Et quartum est de colore albo. et quando frangitur vergit color eius ad colorem masticis: Idem auctoritate Galieni. Sapor olibani est stipticus stipticitate multa Uerum album ex eo non habet stipticitatem manifestam. Uirtus eius est que calefacit in. ij: gradu. et desiccat in primo. vnde est stipticum. By asco. cap. de olibano. Thus vel olibanum lacrimus est arboris. que grece libanus dicitur. Quod autem de arabia defertur candidum est: quod vero de india rufum. sed vtrumque masculum est. Est tercium genus minutum valde et rufum quod manna thuris dicitur. Est ergo optimum thus quod masculum dicitur subrufum et rotundum et pingue. et naturaliter leue. et fragile et quod ab igne cito incenditur odorem suauem copiose emittens. Galienus. vij. sim. far. cap: de thure: Libanum. i. thus calefactiuum quidem est in. ij. gradu. siccatiuum autem in primo. Habet autem quid stipticans paucum. minime vero manifesta est stipticitas in albo secundum colorem Cortex autem eius stipticam virtutem manifestam possidet: quo circa siccat generale. vt in. ij. gradu siccatiuum existat.

Operationes.

A Serap. auctoritate dyas. Abstergit obscuritatem visus. replet vlcera profunda. et incarnat ea. et consolidat vlcera recentia cum suo sanguine. B Et quando bibitur olibanum. confert sputo sanguinis et abscindit fluxum menstruorum: et cuiuscunque sanguinis vndecunque fluat. et sanguinis qui fluit a cerebro quod dicitur meschs et est species fluxus sanguinis narium et prohibet vlcera fraudulenta que fiunt in ano et in alijs membris. Quando miscetur cum lacte et fit inde licinium et administratur. C Et quando admiscetur aceto et oleo. et fit linimentum in principio formice. au

fert eam 7 impetiginem. et miscetur cum adipe aseris 7 porci. 7 curat vlcera fracta ab adustione ignis. 7 scissuras pedum. q̃ fiunt a frigore. D ¶ Et quando misce tur cum pice curat concussionem aurium Et quando miscetur cum vino dulci. 7 di stillatur in aurem. confert dolori eius. E ¶ Quādo admiscetur cum chimolea. 7 oleo rosarum. et liniūtur cum eo aposte mata calida mām̄illarum que fiunt post partum tunc confert eis. 7 ipm̄ admiscet̃ cum medicinis conferentibus pulmoni 7 emplastris resoluentibus apostemata in teriora. F ¶ Et quando bibitur cōfert sputo sanguinis. 7 dissoluitur flegma. et aufert tristiciam. 7 auget memoriam. Et quando bibunt de eo sani parū meliorat eos. sed si nimis cum vino biberint indu cit maniam. 7 amplius cum vino occidit Et combrurit̃ olibanum. quando accipit̃ frustum ex eo. 7 incenditur et inflām̄at̃ et ponitur in testa subtili 7 comburit̃. 7 quā do comburis eum oportet vt cooperias cum aliquo alio vase. quia facit cum hoc q̄ non incineratur. G ¶ Serap. auct. Galie. Uirtus fumi olibani est calidior 7 siccior virtute olibani quousq̧ ponatur in tercio gradu 7 abstergit 7 replet. et mū dificat vlcera oculi. quemadmodum fa ciunt fumus mirre 7 storacis. H ¶ Et idem aucto. Dyas. Fumus olibani sedat apostemata oculi. 7 abscidit cursuz humi ditatum ad ipm̄. 7 mundificat vlcera ei9 7 generat carnem in vlceribus ipius que dicuntur chilomata. 7 sedat apostemata que fiunt in eo que dicūtur kankri. Fum9 autem mirre 7 storacis eodem mō colligi tur. 7 valet vt supra. I ¶ Et idem auc. aben mesuay. Olibanū destruit flegma. 7 aufert tristiciaz. 7 auget memoriā. Aui cenna de virib9 cordis dicit q̄ cōforat cor.

¶ Ca. ccc xxiij.

Opopanax latine. sed grece panax. eraclea. Arabice Jensis vel Hesir Ysidorus li. ethimologiaꝝ. Panax est herba fragrantis odoris tyrso feruleſi milis ex qua ꝓfluit succus qui opopana cis dr̄ croceus 7 pinguis. odore grauis 7 amarissimus. Dyasco. Est panax eraclea vñ opopanax colligitur. Hec habet folia expansa super terram. horribilia 7 aspera valde in quinq̧ ꝑtes diuisa. virgā longā sicut ferule. coloris albi. 7 super eam capi tella aneto similia. cū flore mellino. semē odoratum 7 calidum. radicem vnam soli dam. que de se multas emittit radices al bas odore ḡues 7 gustu amaras. Ipaq̧ radix lacrimū emittit. qui colorem croceū ostendit. Serapion. li. aggre. cap. hensir aucto. dyas. Arbor Jensis vel hensir id ē opopanacis planta. in ortis 7 pomerijs inuenitur. 7 est planta habens iolia aspa sicut ficus non magna. 7 spansa sup terrā viridia rotunda. 7 diuisa in quinq̧ ꝑtes.

similia folia ficus in sua similitudine. et sti pes eius est longus similis stipiti galbani. albus super quem sunt pili albi similes pulveri albo in cuius circuitu sunt folia parva et in summitate eius sunt capitella. similia capitellis aneti. in quibus sunt flores croceum colorem habentes. et habentes odorem bonum. et habet semen odoriferum. et habet radices multas egredientes ab una radice. gravis odoris. solida super quam est cortex grossus. amari saporis. quod autem ex semine huius plante est melius est illud quod est super stipitem. Avicenna li. ij. ca. de opopanaco. Opopanacum est arbor que non elevatur a terra. et similantur ipsius folia folijs ficus. et sunt vehementis viriditatis rubea incisas. habentia partes rotundas. et eius crus est sicut cucumeris. super quod sunt pili pulverulenti. Et eius folia sunt parva valde super cuius extremitatem est corona similis corona aneti. et eius flos est citrinus. et folia floris sunt boni odoris. et vene ipsius sunt plurime ramificantur a radice una. grossum habentes corticem. et interius odoris est gravitas. Eius autem gumma extrahitur cum incisione sue radicis in primis cum crus apparet.

Operationes.

A Avicenna. Est autem resolutivum ventositatum lenificativum. abstersivum. lenificat duricies et bothor. Eius radix est ad medicandum ossa nuda. et cum melle est conveniens ulceribus antiquis. et igni persico et quod super ipsum est etiam vulneribus et bothor. et ad summum omnes partes eius confert ulceribus fraudulentis. B Et bibitur cum aqua et alcaratin. et cum vino propter contractionem lacertorum ex percussione. C Quidam enim dixerunt quod ipsum est malum nervis. et videtur quod sit malum nervis sanis sive humectatis. Et conferens est sciatice. et removet lassitudinem. et convenit dolori iuncturarum omnium. et podagre more emplastri suppositum. D Confert corrosioni dentium cum eo implentur. et sedat dolores eorum. et convenit sode et epilentie et matri infantium. Acuit visum. et fit ex eo collirium. Ex folijs eius fit emplastrum super dolores lateris. E Et opopanacum convenit dolori utriusque laterum et tussi cum sunt frigidi. Eius succus convenit duriciei splenis more emplastri suppositum et bibitum cum aceto. F Ponuntur enim ex eo. x. aurei in duobus urseolis musti et clarificatur post duos menses et convenit spleni valde. G Et mustum hoc convenit ydropisi. lenit duriciem matricis. et convenit guttationi urine. et avellana una ex eo bibitur cum aqua ca. ad provocandum urinam et menstrua. et iuvat matricem frigidam. H Et eius fructus abundare facit menstrua. et proprie cum absinthio. et interficit fetum. et proprie radix eius. Ipsa namque facit aborsum supposita et bibita. I Et convenit suffocationi matricis. et exterminat ventositatem et duriciem eius. et convenit colice. et solvendo educit crudum humorem. K Et convenit pruritui vesice si bibitur cum aqua cartami ad rigorem et febrem. periodicas. ex eo cum pice fit emplastrum bonum morsui canis rabiosi cum aristologia ad puncturas bibita est tiriaca. et similiter eius succus. loco eius ponuntur ficus et extimo quod armoniacum est ei propinquum. L Sera. aucto. Gal. Radix eius est medicina que desiccat et calefacit. et in hoc est melior quam ipsum opopanax. Cortici autem eius inest virtus abstersiva. Cortex eius valet contra denudationem ossium nudatorum et nos quidem eo utimur in medicinis ossium denudatorum. et in medicinis ulcerum fraudulentorum. quia generant iste medicine carnes in ulceribus generatione forti. M Et aucto. dyas. Quando datur de eo in potu cum mellicrato aut vino confert rigoribus fe. periodicarum. et concussionibus nervorum. et doloribus laterum et tussi. et distillationi urine et scabiei vesice. N Et idem aucto. Aben mesuay. Convenit ad ea ad que iuvat armoniacum. et dosis est a. ʒ. ß. usque ad aureum. j.

Ca.cccxxiiij.

Onomia q multi onomidas appellauerunt. Syas.cap.onomia. Virge sunt duorum palmorum. et nodose folia illi sunt minuta sicut lenticule: aut rute aut anchuse subaspa et pinguia. et spissa. hanc multi in sale componunt et comedunt suauissime. virge predicte spinas acutissimas habent albe sunt et virtutis calide.

Operationes.

A Corticum radicis earum cum vino bibitum vrinam prouocat. lapidem vesice excludit Vulneribus sordidis medicatur: cum aceto cocta et ore retenta dolorem dentium prohibet B Galienus. viij. sim. far. ca. ononis. Ononis radicem habet calefactiuam iam secundum tercium gradum. C Cortex vero eius maxime est vtilis participans abstersiuitate et incisione. vnde non tantum est abstersiua sed lapidem fractiua. D Eadem autem virtute: et escaras cito sistit. vtuntur autem ea et ad dencium dolorem coquentes in oxicrato et gargarizantes.

Ca.cccxxv.

Origanum. Dias. Origanum est omnibus notum. et est duplex. domesticum videlicet et siluestre. vtrumque ca. et sic. in. iij gradu. siluestre tamen calidius est. Pla. Origanum ca. est et sic. i. iij. g. Est origanum siluestre quod latiora habet folia et forcius operatur. et est domesticum quod vbique reperitur in ortis videlicet et in pratis et minuta habet fo. suauiusque operatur quod in medicinis ponitur. In tempore productionis florum colligitur. et cum floribus in vmbra suspenditur et exsiccatur. per annum seruatur. Fo. cum floribus abiectis stipitibus in medicis ponuntur. virtutem habet dissoluendi: attrahendi: relaxandi. consumendi Item Origanum nascitur in locis cultis inter vepres et frutices.

Operationes.

A Dyas. Origano virtus est ca. et eius elixatura morsibus venenatis occurrit cum vino data. bibita quoque cum dulcore prestat effectum B Constan. Origanum vrinam et menstrua prouocat. Ventositatem et rugitum stomachi et intestinorum expellit. et maxime si sunt ex grossis humoribus aut indigestis

E Lumbricos et ascarides occidit et expellit si ex eius apozimate potetur. B Masticatum dolorem dencium mitigat. Stomachū et epar et pulmonem de grossis humoribus mundat. Cum ficubus siccis manducatum sudorem provocat. Corpore ex eius apozimate loco scabiem et yctericiam sanat. E Succus eius cū lacte mulieris auribus distillatus dolorez mitigat. F Succus eius bibit' viridis tumorem fancium et vue tollit. Bibita cū mulsa nigram coleram per ventrez deponit. Serpentes quoqz fugat. Venerem tēperat. G Macer. Origani vires calide sicceqz legunt'. Tercius huic i vtroqz gradu conceditur esse. Illius in vino curat decoctio sumpta. Quosuis pestiferos morsus si sepe bibatur. Cū mulsa sumptū prodest aconita bibenti. Cū multis alijs potest obstare venenis. Conquassata iuvat mansum vel sepius haustum. Ydropicos reprimit bibitū siccatqz tumorē. etc.

Ca. cccxxvj.

Orobus. Palladius. li. ij. In mēse februario vltimo serit' non pabuli secandi sz colligēdi seminis cā. Jugerum occupant modij septē. Serenda ē aūt in terra pscissa post horam terciā vel secundā: cū ros esse desierit quē terrenon pt sz statim cooperienda est añ noctē. Nā si nuda manserit humore corrumpit' noctis. Obseruandum est ne añ lunā. xv. seratur. qz sic satam limaces psequunt'. Ysidorus. li. ethimologiarum. Herbū a greco traxit vocabulum. hoc em̄ illi orobum dicunt. Quod cū sit qbusdam pecoribus infestum. thauros tamen efficit pingues. Actor. Orobum vt superius diximus ipm est herbum siue heruū: cuius naturaz sub herui cum aspiratiōe vel erui sine aspiratione nominibus iam ex magna parte superius locis cōgruis posuimus. nonnulli medicoz nřoz illud esse putauerūt orobū qd nos viciā dicim'. Sed ysi. hec pōit p duobus. et dr a nōnullis q due spēs sunt. qsi vnius generis. vna videlicet maior. q orobū vocat'. alia vo minor. q vicia et vulgariter necereon appellatur

Operationes.

A Dias. Orobū om̄e siue herbū cū parte amaritudinis est calidū. Jdeo splenem ac renes et epar purgat. scabies et emperigines sanat. vulnera qz curat cū melle impositum desiccat. B Habundanter incidit. aperit. pijcit parotidas. indurat osqz testiculos digerit. C Ysaac i dietis pticularib' Orobū est ca. in. j. gradu sic. in. ij. vñ mūdificatiuū ē et colatiuū. mādatū corticib' iureqz de ei' farina fcō. ventrē hūectat. D Urinā et mēstrua provocat. cutēqz clarificat. nō tñ pl'im assueat. ne forte sanguinē mingē faciat. E Aliqñ p nares sanguīs efficit fluxū. farina ei' cocta cū sepotis qd ē spēs thuris idropicis. icericisqz vaz. F Tpata cū vīo valet sup rabidissimi cāis morsū posita. G Rursus cu melle tpata. lētiginē mūdificat vulnerib' et apatib' similiter valz. H Itē calculosis magnū est iuvamentū.

Ca. ccc xxvij.

Olus latine. arabice sachiliemenie grece. blicoci vel bliton. Sera. li. aggre. ca. Sachiliemenie siue sachalaiamena aucto. Galie. Sachiliemenie. i. olus iamenū oībus notū. Virtus eius est frigida et humida in. ij. gra. Ysi. Olus ab alendo dcm̄ est. eo q̄ primū oleribus quondam alerent hoīes. anteq̄ fruges ederent et carnes. Tantūmodo em̄ oleribus alebantur et arbox pomis. sicut animalia herbis. Dr̄ olus molle quoddā herbe ortulane genus. Actor. Olus itaq; generaliter dr̄ oīs herba p̄cipue ortulana que in cibum et alimentū hoīs assumitur. Vñ Ysido. Maluā et rapam: napum et raphanum: lactucam pastinacam: cepā: allium et similia deputat inter olera: Nihilominus cum appropriato vocabulo dr̄ olus herba quedam specialis ortulana.

Operationes.

A Auicenna. Olus aliameni quod est in ipo s̄m dyascoridem medicine virtus omnino non est. et est aquosum sicut attriplex quod saporem non habet. Et in hoc habundat plus oībus oleribus. Est em̄ vehementioris humiditatis q̄ lactuca et q̄ cucurbita. Nutrimentum eius paucū est. Eius penetratio nō est velox. eo q̄ penitus nitrositate priuatum est. Teste Galieno frigidum et humidum est in secūdo B Ex eo fit emplastrū calidis apostematibus. et eius radix malis vlceribus.

C Succus eius cum oleo roseo confert soda ex adustōne solis occidenti. p̄fert etiam tussi calide: proprie decoctuz cū oleo amigdalino et aqua dulces granati.

D Serap. auctoritate dyas. Herba ipsa cōmeditur et mollit ventrem. et non est omnino virtus in ea ex rebus medicinalibus et habet in se aqueitatē multā plusq̄ omnia alia olera. Et quādo fit emplastrx cum ea super apostemata calida confert. et sedat sitim et tussim que fiunt a caliditate. et ipm est pauci nutrimenti. quando comeditur et tarde penetrationis. E Et idem aucto. Ysaac. Quādo fit emplastrum cum radice ipius vlceribus q̄ dicūtur faui. a q̄bus emanat humiditas simil' melli. F Et idem aucto. Habix. Est fri. et hu. in. ij. gradu. Humiditas eius est amplior q̄ humiditas lactuce et cucurbite. et substantia eius est aquosa non habēs in se grossiciem: quia cito descēdit et mollit ventrem. et ideo modice redditur nutrimentum ex eo. G Et exprimit' succ⁹ foliorum. et miscetur cum oleo rosax. et cōfert dolori capitis qui accidit a calore sol'. H Et quando coquitur herba ipa et p̄ijcitur super ipam oleum amigdalarum et succus malorum granatorum dulcium confert tussi sicce. que est cum caliditate et asperitate pectoris. I Ypocras. Clauos. i. poros pedum imposito eo liniri et comprimi credunt.

Ca. cccxxviij.

Papauer latine grece am
mone vel miconiū. ara.
chaxchax vel cachili vel
chaschasi. Serap. li. ag
gre. cap̄ chaxchax auct:
Dias. Papaueris multe
sunt species. Nam ex eo
est domesticum ⁊ illud est papauer albū
quod seminatur in ortis: cui⁹ capita sunt
oblonga. ⁊ semen eius est album. ⁊ ex eo ē
agreste: Et sunt eius due species. Una est
habens caput depressum ⁊ semen eius est
nigrum. ⁊ istud vocatur papauer rubeū.
Et alia habet caput longum: minus tñ al
tero ⁊ nominat̄ seil. ⁊ ex eo est papauer cō
cussum. eo q̄ semina eius eo concusso cito
cadunt. ⁊ illud est papauer nigꝛ. ⁊ ex eo ē
almucaran q̄d nascitur iuxta mare in lit
toribus: ⁊ illud est papauer cornutum. qd̄
hꝫ folia alba similia folijs plante q̄ dr̄ flo
mos. scissa tñ ⁊ sūmitates altas sicut folia
papaueris agrestis. ⁊ stipitē sitꝫ illius sti
piti. ⁊ hꝫ florē glaucū ⁊ hꝫ semen minutū
in vaginis subtilibus ⁊ longis ⁊ curuis si
cut cornua. ⁊ sicut habet fenugrecū: ⁊ pro
pter hanc causam nōiatur kiratidos ⁊ al
micon. et eius expositio est cornutū papa
uer et semen q̄d est inclusum in illis vagi
nis est minutum nigrum et asperum. Na
scitur in locis marinis et asperis. et latine
vocatur memit. ⁊c̄. Galienus. vij. sim. far
cap̄: Micon chirantes. i. papauer cornu
tum. nōiatum est quidem sic a fructu bre
uem connexionem habente. sicut et fenu
greci. et assimilatur cornu bouino. vocat̄
autem ab aliquibus papauer marinum.
q̄m vt plurimū prope mare nascitur. Uir
tutem aūt hꝫ incisiuā et abstersiuā. Opiū
autem q̄d ex succo ipius fit. fri. est in quar
to sic. in tercio. Papauer cōponit̄ ab ape
rio et vento: inde papauer q̄ vēto magis
aperit florem. Idem li. vt sup̄. Papauer
vnum quidem est ixias. i. fluidum nomi
natum eo q̄ cito ab eo defluūt semina ei⁹
vel quia ab eo cito defluit flos. Aliud ve
ro est domesticum q̄d est ortense. et excoli
tur. Atuero et alia duo sunt papauera sil
uestria vltra hec. vnū quidē quasi depre
ssam habens codiam. Aliud autem oblō
giorem. hoc totum āt est oblongius ⁊ ari
dius. huius papaueris opos. i. lacticiniū
defluit. Uñ ⁊ q̄dam nominant id fluidū:
Uirtus autem omniū papauerum est in
frigidatiua. Sed ortensis quidem quod
et calachitidam nominant moderate est
somniferum i emē aptum esui: propterea
quidem ⁊ in panibus miscetur id. et cum
melle permiscentes comedunt. Primi vo
cuius cito florem defluere diximus. semē
forcius infrigidat. quo circa nequaquā
quis eo vtetur incessanter. sicut eo quod
est ortense. attamen ponunt id in cibis q̄
cum melle fiunt ⁊ nitro ⁊ in panibus Ter
cio vero dicti semen nigrum existens iam
farmacosum est sufficienter infrigidans:
Quarto autem dicti farmacosius omni
bus est. ⁊ secundum semen. et secūdum co
diam ⁊ secundū folia: et p̄m opiū. i. eius
lacticinium vehementer infrigidat vsq̄
ad torporem ducens ⁊ mortificationem.

vnde medici est vti eo. bene miscendo cū farmacis obtūdentibus frigiditatis fortitudinem. Est enī ex q̄rto et vltimo infrigidantium.

Operationes.

A Pandecta. cap. cxlvj. Uirtus papaueris domestici dicte speciei est q̄ infrigidat frigiditate forti. et illud papauer est quod plus ingreditur in medicinis. Un̄ quādo papauer simpliciter ponit̄ in medicinis. illud debet intelligi. vnde valet in medicinis semē eius. folia: capita. ꝛ lac Uirtus eius est fri. in. iiij. gradu. B Serapion. li. aggre. auct. dyas. Domestici papaueris semen inducit somnū tꝑate quando puluerisatur cum pane aut miscetur cum melle. et comedit̄. sed cōtusum semen eius infrigidat frigiditate forti. Et gummi eius papaueris et succus eius est opium. C Sed seil. i. liquidum īgreditur plus in medicinis. valet semen eius folia: ꝛ lac ipsius: et virtus eorum est que infrigidat in quarto gradu. ꝛ illa est v̄tus narcotica ꝛ mortificatiua D Et idē aucto. Gal. Uirtus domestici et agrestis est infrigidatiua: ꝛ ꝓpterea si coquant̄ fo. eius cum capitibus in aqua. et fundetur eius decoctio sup caput facit dormire. et quando teruntur eius folia contritiōe forti: ꝛ miscētur cum sanich ꝛ fit inde emplastrū apatibus calidis. et herisipile: ꝛ dat̄ ex eo in potu non potentibus dormire: E Et terunt̄ capita papaueris recētia ꝛ fiunt trocisci qui desiccantur ꝛ repount̄ ꝛ administrantur F Et q̄n coquunt̄ capita: papaueris in aqua donec ꝯsumat̄ aque medietas deinde admiscet̄ illi decoctioni mel: et iterꝝ coquit̄ donec coaguletur ꝛ fit inde loboc. est valde bonū tussi: ꝛ sup fluitatibus q̄ descendunt ad cannā pulmōis ꝛ fluxui antiq̄ mēstruoꝝ. q̄n āt admiscem⁹ ei acatiā ꝛ ypoq̄stidos fit fortius ad hoc. G Semē v̄o nigri papaueris terit̄ fortiter ꝛ dat̄ ī potu cū vīo ī fluxu vētris. ꝛ in cursu hūoꝝ āti q̄ ex matrice Cauendū tn̄ ē a nimietate vsus ei⁹ ne īducat subetb aut litargiā aut etiā mortē H Et terit̄ et cum aq̄ aut aq̄ ro. fit emplm̄ frōti ꝛ tpib⁹ ad nimias vigilias: ꝛ ad dolorē capitis. I Et q̄n sumit̄ de ip̄o opio ꝙua q̄ntitas sicut est granum orobi. facit dormire. ꝛ sedat dolorem. ꝛ ꝓfert tussi. ꝛ fluxui antiq̄ ꝛ decoctio papaueris albi q̄n abluit̄ cū ea caput facit dormire tꝑate: ꝛ si aliquis vtitur eo nimis inducit subeth: K Et si sumitur in potu confert morbis qui fiunt ab humoribus q̄ descendunt a cerebro. quia repellit eos. ꝛ maxime q̄n sumitur cum aq̄ pluuie ꝛ vino: ꝛ q̄n ex eo sumit̄ quantitas mag̃ facit subeth. ꝛ postea occidit. et miscetur cū mirra ꝛ oleo ro. ꝛ croco. ꝛ distillatur in aurem: ꝛ ꝓfert apatibus ca. oculoꝝ ꝛ q̄n dissoluit̄ cū aceto ꝓfert herisipile: L Et q̄n miscet̄ cū lacte mulieris et croco: cōfert podagre. ꝛ fit ex eo suppositoriū paruū ꝛ ponit̄ in ano: ꝛ facit dormire Est autem vsus opij in collirijs. vt dicit idem serapiō: M Dyagoras aūt ꝓhibuit vsum eius in egritudinibus oculoꝝ ꝛ aurium q̄m debilitabat sua frigiditate membra illa. N Anderadas dixit ꝙ nisi adulterat̄ īducit cecitatē. qb⁹ intromittet̄ ꝛ dixit ꝙ iuuamētū ei⁹ solū ē ī odorādo faciēs dormire. alijs v̄o oīb⁹ modis vsus ei⁹ ē mal⁹. ꝛ ꝑiculosus valde. ſ; hi oēs errauerūt. q̄n opatō ei⁹ v̄ificat̄ ꝑ experientiā O Et id auc. gal. Papauer cornutū laxat vētrē laxatōe leui. vn̄ abstergit. incidit. ꝛ dissoluit ꝛ diminuit: P Gal. vij. sim. far. ca: micō cataputicos. Radix h⁹ herbe cocta in aq̄ vsq; ad medietatē; epaticos iuuat. ꝛ flo. ꝛ fo: valde sordida ꝛ male morigerata vlcera iuuāt. abscedē āt ab eis oꝫ cū iā fc̄ā fuerit vlcera mūda. itm̄. n. abstergēnā sūt vt ꝛ ipi⁹ mūde carnis nō delinq̄tur q̄d. ꝓpter nāq; fortitudinē. edū sordes ſ; ēt escaras vlceris aufert Q Aui. spēs papaueris sūt īfrigidatiē. et nō ē ī ip̄o cōglutinatō de q̄ sit curādū. ꝛ illud q̄d ē q̄d ē nigꝝ. ē īgr̄ssatiuū exsiccatiuū. ꝛ flos ei⁹ ꝛ folia conferunt multum apostematibus sordidis. ꝛ oportet ꝙ caueatur postq̄ mūdificata fuerint. quia abstergit abstersione forti q̄usq; dissoluit ꝛ diminuit carnē ꝛ ip̄a q̄d aufert escaras adustas q̄ sūt ī eis

Et qñ coquit radix huius plante cũ aqua usqz ad ɔsumptõem medietatis ꝛ dat in potu decoctõ ei⁹ ɔfert sciatice ꝛ dolorib⁹ epatis. ꝛ ɔfert ill' q̄ hñt ĩ vrinis suis velut telam araneam quorum vrina est grossa.

R Et semen eius quando sumitur in potu ĩ q̄ntitate duaꝝ casuũ cũ mellicrato laxat ventrẽ laxatõi leui. ꝛ flos ei⁹ ꝛ fo. qñ fit emplm cũ eis addito olo auferunt fraudulentiã vlceꝝ. S Sera. aucto. Raf. Opiũ ɔfert fluxui vẽtris ꝛ vlcerib⁹ intestinoꝝ. ꝛ dosis ẽ ab vno dauich vsqz ad duos. ꝛ q̄ntitas occidẽs ex eo ẽ.ʒ.ij.

T Et dixit. Si detur opium illis quoꝝ virtus dissoluitur propter vigilias curat eos eo q̄ facit dormire. et sic facit reuerti virtutem eorum. Et dixit Gal. in li. de ingenio sanitatis q̄ opium mandragora. ꝛ iusquiamus desiccãt vlcera. V Dyascorides cap̄: de Opio. Potest aũt opiũ lacrimas restringere collirijs admixtũ et circum linitum ĩfrigerare ꝛ aurium dolorem ꝛ tocius corporis mitigare illa vide licet ratione qua somnum facere dicit.

Ca. cccxxix.

Paritaria latine. et grece Alsinen. aut partemon. aut ꝑdition. aut sideritis. aut eraclia. aut qastri agreste. aut libatiam. aut poliominon. arabice tugregaria. Pandecta. caplo. xxix. Paritaria siue vt latini aliq̄ vitriola viridis hz v̄tutem ꝛ non sicca. folia eius sunt ca. ꝛ sic. in. iij. gradu. v̄tutem hz dyaforeticam semen eius est fri. ꝛ hu. Dyas. cap̄. Alsinẽ siue paritaria herba est q̄ nascit in tectis aut parietibus. haste sunt illi minute ꝛ rufe. folia similia allinos aspera: ꝛ circa ipsius hastas semẽ aspeꝝ hñs rebus adherẽs Uirtus est eius semini stiptica ꝛ frigida. Gal. vj. sim. far. cap̄. elixinen Quidã eũ perdition nõiant. Alij aũt perthericum. Alij ãt sidiritem. sunt aũt alij q̄ nominãt hanc eracleam. inest ãt semini eius v̄tus expurgatiua leuiter ꝛ stiptica fri. ꝛ hu.

Operationes.

A Pandecta cap̄. vt sup̄. Paritaria in testa calefacta sine liquore loco dolẽti superponit vel etiã decocta in vĩo q̄d meli⁹ est: ꝛ cum furfure in vino albo aliq̄ntulũ acido multum ɔfert. Curat etiam sic ꝑparata paritaria frigiditatẽ stomachi et intestinoꝝ. ꝛ dolorem coꝝ. B Contra stranguiriam ꝛ dissuriã paritaria in aq̄ salsa coquatur ꝛ oleo ꝛ cataplasmet̃ Ipsa similiter cocta ꝛ cõmesta valet contra dolorem stomachi ꝛ intestinoꝝ ex frigiditate ꝛ ventositate. Et crispelle ex ea facte et cõmeste valent contra predicta. Ad eos qui sanguinem reijciunt paritariam tere ꝛ extrahe succum ꝛ bibant. C Dyas. Semen eius cathaplasmatibus adhibitum ignem sacrum extinguit. condilomata spargit. conbustionibus medicat̃. Tumores omnes compescit. Pustulas emendat. D Succus eius cum cerusa mixta ignem sacrum extinguit. ꝛ herpetas si vnctus fuerit. E Et podagricis medicatur cũ ceroto ciprino. aut cũ axũgia apna. F Succ⁹ folioꝝ ei⁹ in quantitate ciati vni⁹ accept⁹ tussiẽtib⁹ ãtiq̄s opitulat̃

Tumores faucium gargarismo aut super unctus compescit. Dolorem auriũ cũ o'lo roseo mixtus mitigat. G ¶ Gal'. Semen ei⁹ sanat vniuersas flegnes in principio ꝛ augmento vsqꝫ ad statũ: ꝛ pcipue ꝯbustionibus supplasmatus. Sꝫ ꝛ succus eius igni sacro ꝛ doloribus auriũ flegmonosis ꝯuenit: H ¶ Succus eius folioꝝ tumores fauciũ gargarismo cõpescit. Et qdam medicoꝝ his q lõgo tpe tussierũt ꝓpinauerunt eũ. q aũt abstergat euidentẽ prebet experientiam in vitreis vasis

¶ Ca. ccc xxx.

Palma xp̃i latine. arabice Nakala Seca. li: aggre. cap: Nachala siue nachla. Diuidit̃ diuisionib⁹ multis. Nam sunt rami eius ꝛ succus ramoꝝ ipsoꝝ. ꝛ ciffiliones eius. ꝛ summitates ipius siue cacumine. ꝛ cortex cacuminis ei⁹: ꝛ est kafri ꝛ r̃cens ex eo inmatuꝝ quod est sicut agresta vue est balach. Idem auctoritate Galieni. Substantia succi ramorũ ꝛ ciffilionum ꝛ summitatis est composita ex substantia aquosa tepida ꝛ terrea frigida sed corticis summitatis substantia est in seipsa siccior. ꝛ non est in eo humiditas aliqua. Et sapor tocius arboris est stipticus. Uirtutis eius est desiccatiua.

¶ Operationes.

A ¶ Pandecta caplo. ccccc. lxij. Confert vlceribus putridis. et stringit iuncturas ꝛ confert corruptioni corporis et oris stomachi applicata exterius: aut ĩ potu sumpta. Sed sedumactinas id est nucleus siue os dactili. quandoqꝫ comburitur in olla sicut alie medicine. ꝛ cum extractus fuerit ab igne extinguitur in vino et postea abluitur. ꝛ ponitur loco tucie in collirijs que ponuntur in oculo. ꝛ si non comburũtur prima vice comburantur iterum. Et virtus eorum est stiptica: cõglutinatiua. B ¶ Quando miscetur cum lardo cõuenit vlceribus que fiunt in oculo et exitui oculi: ꝛ casui palpebrarum. ꝛ incarnat vlcera: C ¶ Et idem aucto. Aben mesuay. Uirtus cifilionũ est frigida in fine primi gradus et sic. in medio eiusdem: Confert acuitati sanguinis ꝛ colere. ꝛ stringit ventrem. ꝛ nutrit nutrimento pauco: ꝛ curat dolorem stomachi. D ¶ Et idẽ auctoritate Rasis. Cifilio sedat fluxum sanguinis ꝛ colere. ꝛ stringit ventrem. et tarde descendit a stomachi fundo. ꝛ ad eius descensum iuuat zinziber conditum: et facit ea que facit kafri id est sũmitas ramorum palmi vel cortex summitatum eorum E ¶ Galienus. viij. sim: far. capitulo. Finix arbor. et est palma Finix arbor id est palma stiptica participat virtute in omnibus eius partibus: Ramorum igit̃ succus austerus est ex aquosa substantia. tepida ꝛ terrestri frigida consistens. similiter autem huius nature est ꝛ vocatur cenogefalos. i. cefalionus esibilis existens: Fructus vo eius ꝛ maxime dulcis: non pauca pticipat caliditate: esibil' ãt ex ñs. ad multũ ꝯuenit vsũ: nõ solũ extrinsec⁹ appositus vbi ꝯfortare qd ꝛ siccare. ꝛ ꝯgregare. ꝛ densare ꝛ ꝯstringẽ indigem⁹. sed etiaꝫ assumptus vt cibus simul cũ alijs ꝛ ipse per se.

F Quod vero vocatur alacer germen existens molle palme eādem cum cenogefalo habet virtutem. quod vero est velut rectia eius stipticam v̄tutem possidet. siccat autem plus predictis ceu et consistentia substātie siccius eis existens ⁊ minime participans humiditate. G Unde multi in putridinalibus vlceribus eo vtūtur. ⁊ in farmacijs colligentibus laxis articulorum ⁊ epaticis ⁊ stomaticis virtutibus extrinsecus. Est autē radix huius plāte siccatiue inmordaciter virtutis. habēs quid ⁊ ipa stipticitatis H Rabi moyses ca. de palma. Cor palme auget sperma ⁊ iuuat ad coitum. I Auerrois in suo Colliget. Omnes partes dactili stipticitatem habent manifestam. Sed fructus eius cum est maturus aliquam habz stipticitatem. Cortices vero arboris predicte maiorem habent stipticitatem aliq̄bus partibus ipius. Pro fructu huius lege supra Dactilus in cap̄. cliiij.

Ca. cccxxxj.

Pallaciū leporis. Ex herbario. Palacium leporis herba est endiuie similis nisi q̄ folia ei⁹ magis acuta. Radices istius saxifrage similia. Flores parue ⁊ semē rotundū magis tū q̄ saxifrage. Nascit̄ lōgitudīe duo⁊ cubito⁊. Aliq̄ nōiant istā herbā domū leporis siue Pallatiū leporis siue herbā leporis. pp̄ea q̄ ista herba leporē a melācolia sua custodit. Nascit̄ in locis vmbrosis siue arenosis.

Operationes.

A Pallaciū leporis melācolicis multū est p̄ueniēs. Uinū decoctōis ei⁹ valet pariticis ⁊ ad colicā passionē ieiune sumptū B Radix eius in vino decocta p̄uocat vrinā: ⁊ bibitū calculū frāgit. Itē potatū stranguiriā curat. dissintericis multū prodest radicē cū vīo sumptū. Hec herba melācolicis magnū p̄stat auxiliū. Radicē in collo pendēte gn̄at audatiā. tollitq̧ tiorē Pallatiū leporis cū vīo decocta q̄r. fe. tollit. ⁊ oīb⁹ passio. splēis singl'are p̄sidiū est

Ca.cccxxxij.

Plantago maior vel arnoglossa. vel quinque neruia vel lingua arietis latine: grece arnoglossos. Ara. lisen albamel. Pandecta cap. lxij. Arnoglossa i. plantago, cuius tres sunt species. Una est femina cuius folia sunt lata habentia quasi fila in fractura sua. Alia est hns folia stricta: que lanceola vocat̃ et est masculus. et habet fila vel neruos in fractura sua et ob id quinque neruia vocatur. et hnt stipitem mediũ seminibus plenũ. fri. est et sic. in. ij. gradu. Est alia species q̃ vocat̃ plantago aquatica: pro qua lege barba siluana. Sera. li. aggre. cap. lisen. i. lingua arietis et est plantago. Et subiungit aucto. dias. dr̃ aũt arnoglossa. et eius expositio est lingua agni. Ideo q greci arnõ agnũ vocãt et glossos linguã. et dr̃ etiam eptapleuros i. septem costas habens: nam in folijs eis sunt septem coste ab epta in greco. i. septẽ et pleuros costa: quia habet septem neruositates manifestas in similitudinẽ costarum laterum animaliũ. Cuius due sunt species, maior et minor: de minore in sequẽti capitulo dicet̃. Maior vero habet virgas asperiores et folia lata similia oleribus q̃ comedunt̃. et virga eius est angulosa ad rubedinem declinans. cuius longitudo est vnius brachij. sup q̃ est semen in figura sua a medietate ipsius supra. et habz radices molles et plures. sup quas sunt pili albi. vt grossitudo digiti. et reperit̃ in locis lapidosis et humidis et vallibus et ortis et in pratis. et illa quidem maior est maioris virtutis q̃ minor.

Operationes.

A Gal. vj. sim. far. cap. de arnoglossa sive plantago maior. hec planta mixte cõplexionis est. habet enĩ quid aquosum frigidum. habet aũt quid et austerum q̃d est terrestre frigidũ et siccum quare infrigidat et desiccat et secundũ ambo secũde est abstãcie. quecũque aũt cum stipticitate farmaca desiccãt oĩbus mal' veterib9 vlceribus et reumatibus et putrefactionib9 conueniunt et ideo etiam dissinterijs: nam fluxus sanguinis figunt. B Et si q̃d pustũ est refrigerant et cõsolidatiua sil' sunt malorum vlcerum tã recentiũ q̃ veterum. In oĩbus autẽ hmõi farmacis vel pma vel nulla vltima arnoglossa est, pter. porrõ em cõplexionis C Hã et siccitas pticipat et frigiditas nõ stupefactiue. sz et fructus eius et radices cõsimilis vtutis sunt nisi q sicciores et minus frigide. sz fructus qdem plus subtiliũ parciũ est. radices vo plus grossarum. Ipa ãt folia herbe desiccate plus subtiliũ pcium et minus frigide sunt vtutis. eius exalata et euaporata supfluitate aq̃sa. Ipa pter ea qdem q̃ radicibus q̃dam ad dentiũ dolorem vtunt̃ masticãdo. et lotionib9 ipsarum decoctarum ad opilatiões et epatis et renum vtunt̃ eis. D Sz et folijs et multo magis adhuc fructu: pticipãt enĩ h oĩa absterſiue vtutis q̃ntũ decet ea fm ee̅ et ipsa herba putat̃ supari tñ a multitudĩe humiditatis. E Pandec. ca. vt sup. Arnoglossa, i. plãtago vtilis est ad siccandum vulnera et mũdificandũ putredinem eorum epar cõfortat. repugnat sacro igni. ne corpus ambiat. valet etiã emorroidib9. oẽm dolorẽ q est ex iguis adustione refrigerat F Succus eius cũ albumĩe oui sumpt9 liberat ytericũ. vtilis est emoptoicis et dissintericis. et qbus fluũt mẽstrua vel emorroide. vulnera pulmõis curat. Radix ei9 in aq̃ cocta dolorẽ dentiũ mitigat. si os ex illa aq̃ leuet̃. Succus ei9 valet cõ opilationem renũ. Delet maculas nigras. et stringit sanguinẽ. herba ipa masticata dolorẽ dencium tollit. Succus eius datus quartanario ante duas horas accessionis confert. Ualet etiam ad vulnera recentia cũ axungia. G Serapion auctoritate Galieni Uirtus eius est que incarnat. Et confert vlceribus corrosiuis omnibus et putredini eorum: et propter hoc confert vlceribus intestinorum. et incarnat fistulas et alia vlcera antiqua. Et semen eius et radix sunt propinqua huic virtuti nisi qr sunt sicciora et fortiora. Et semen eius est multum subtile. et radix eius est grosse substantie. et ipsa confert dolori dencium qñ

masticatur. et quando fit collutio oris cũ a q̃ ei⁹. P ¶ Et semina q̃dẽ ꝛ folia ꝛ radix sunt aperitiua opilationis epatis ꝛ renum: propter abstersionem que est in eis. nisi quia semen eius est forcius ĩ hoc satis quia in omnibus istis est v̉tus que abstergit satis. ꝛ fortasse est virtus in hac herba dum est recens. nisi quia vincit̃ ab humiditate que est in ea. vnde nõ est manifesta sua operatio propter suam victoriam humiditatis. ꝛ quando desiccant̃ folia eius fit virtus ei subtilior ꝛ minus frigida qm̃ aquosa superfluitas que est in ea resoluit̃ ꝛ destruitur. J ¶ Et idem auctoritate Alexandri: Arnoglossa retinet ventrem: quando bibitur ꝛ fit cristere cum ea. ꝛ cõfert febribus terciane ꝛ quartane quãdo bibitur succus eius. K ¶ Dyascorides cap̃. de arnoglossa. Arnoglossa cataplasmatibus adhibita sordida vulnera purgat. ꝛ reumata siccat. Profluentibus sanguinem occurrit. Maculas nigras ꝛ epĩcridas curat. ꝛ cicatrices vulnerum facile ducit. Semen eius tunsum ꝛ in puluerem redactum. ꝛ vulneri aspersum sanat. Ustionibus singulare presidium est. ¶ L Morsibus caninis auxilium prestat et tumoribus ꝛ scrofis maxime si cum sale imponatur. Cocta vero folia ipius cũ aceto ꝛ sale dissinterijs et ciliacis opitulantur: maxime si cũ lenticula adhibeant̃. Ydropicis cocta succurrit. Epilenticis ꝛ asmaticis prodest accepta: Succus eius vulnera oris purgat gargarismo:

¶ Ca. ccc xxxiij.

Plantago minor. Sera. li: aggre. cap̃. lisen. et est Plantago: Cuius due sunt species. scʒ maior ꝛ minor De maiori iam dictum est Sed minor hʒ folia subtiliora ꝛ minora ꝛ tenuiora q̃ folia maioris ꝛ habet virgam que inclinat̃ versus terram multos ramulos habẽtem ꝛ flos eius est croceus. ꝛ semen eius est in radice lingue. Dyas. cap̃. Arnoglossos: Eius genera sunt duo. Unũ dr̃ Polipleuron. Est etiam aliud sed minus. Min⁹ võ habet minuta folia ꝛ angusta ꝛ lenia. virga eius multos habet angulos inclinata ad terram. florem viridem habens. ꝛ sem̃ sup ipaʒ v̉gã: nascit̃ võ ĩ cardiarijs locis:

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. ca. de arnoglossa inquit. Minoris plantaginis succus collutioni dat oris ex folijs ꝛ sanguinantes gingiuas curat. ¶ B ¶ Item succus tepefactus fom̃to ventris dolorem tollit. Succus biben

dus est eis qui purulenta reijciunt cũ sanguine. In serpentis morsu plantago minor trita cum vino sumitur ℭ ¶ Comesta autem sola vel cum lenticula cocta et oleo viridi cum aceto dissintericos ꝛ stomaticos curat. Si cui vulnus secus oclin vel nasum natum fuerit succus eius cum lana molli impositus per dies nouem curat. D ¶ Item succi eius coclearium vnum bibitum lumbricos excludit. similiter facit pistatura in vmbilico posita. Si qua duricies in corpe nascitur herbaꝫ pistatam cum axungia sine sale quasi malagma impone. Succum eius in aqua mulsa ante duas horas accessionis potui da quartanarijs ꝛ miraberis eius effectum. E ¶ Ad podagram ꝛ omnem neruorum dolorem vel tumorem folia eius pistata cum modico sale optimũ est. vulnera recentia cum axungia veteri curat sic et parotidas Si cui pedes doluerint ex itinere cũ aceto imposita tumorem ꝛ dolorem tollit Fistulas tunsa ꝛ imposita facilime sanat. F ¶ Omnes difficultates vesice folia et radix eius potata fortiter medenť. qꝛ habundanter infrigidant ꝛ desiccant ꝛ repmunt. propter quod ad vlcera maligna ꝛ reumatica ꝛ putrida iuuant. Herba ipsa dissintericos iuuat. ꝛ emorroidas repmit Ista infrigidat ꝛ glutinat. desiccat enim absqꝫ mordicatione. G ¶ Semen aũt eius ꝛ radix similia sunt virtute. ꝓpter q̃d sicciora sunt ꝛ minus frigida Semen preterea habet subtiliandi virtutem. folia extenuandi. radix impinguandi. q̃ masticatur in dolore dentium. Ad oris etiam lauationem facit ꝛ epatis ꝛ renũ emfrasim. H ¶ Multi dicunt radicem eius collo suspensam scrofas nasci non dimittere. hec predicta etiam Serapion refert auctoritate dyasco. licet ꝑ alia verba

¶ Ca. cccxxxiiij.

Platanus arbor. Pandecta ca. cccxvij. Dulb vel baccã arabice. grece suffire. latine platanus arbor vł scotanũ. Ubi sciendũ. ꝙ scotanũ est illa arbor cũ qua in hyspania tingunť panni. et nos vocamus eam barzi. ꝛ est platanꝰ arbor. vt patet ꝑ ꝯcordiã Auicenne eiꝰ cap̃ cum dyas. cap. de platano ꝛ profert velut nuces ꝑuas. vt Jo. serap̃. cap̃. de dentifricijs. Item in dyas. ꝯm translatõnem arabicam ca. de platano. Arbitror platanũ esse dulb. Item Stephanus cap̃. de platano. Platanus est dulb. Sera. li. aggre. ca. dulb auct. Ysaac. Dulb est arbor magna extensa habẽs folia magna similia palme manus hõis similia folijs kerue Nisi quia sunt minora quoꝝ sapor est amarus ponticus. ꝛ cortex ligni eius est grossus rubeus. Color vero ligni eius quãdo scinditur est medius inter glaucedinem et rubedinem. ꝛ habet florem paruũ lenẽ glauci coloris In cuius loco qñ cadit nascitur granum asperꝝ glaucũ vergẽs ad rubore.

pulverulentum in supficie. sicut granũ catapucie. hec in hispania vocat᷑ palma cristi. cũ q̃ ibidem tingunt᷑ pãni. similiter folia eius similant᷑ folijs ellebori nigri. Galienus. vij. sim. far. ca. de platano inquit. Sba eius est fri. ⁊ hu. nõ lõge a rbus temperate ꝯplexionis. Dyas. ca. de platano. Platanus habet virtutem fri. ⁊ hu.

Operationes.

A Gal. Folia eius recẽtia qñ terunt᷑ et ponunt᷑ sicut emplm̃ sup apata q̃ fiũt i geniculis sedat ea sedatõe mãifesta. ſʒ corticis eius v̄tus est q̃ desiccat adeo ꝙ cortex ipe coquit᷑ cũ aceto. ⁊ ꝯfert dolori denciũ B Nux v̄o eius qñ administrat᷑ cũ axũ ungia ꝯfert apatibus q̃ accidũt a ꝯbustõne ignis. Cortex eius qñ comburit᷑ est medicia desiccatiua abstersiua. Cõfert egritudini cũ q̃ eleuat᷑ cutis. ⁊ cinis eius curat vulnera in quibus est sordes et putredo. ꝓpter nimiã humiditatẽ exñtem in eius loco. C Et oportʒ ꝙ caueat᷑ multum a puluere q̃ est in folijs eius ⁊ in fructu. qꝛ ẽ nociuus valde cãne pulmõis Ideo qꝛ desiccat multum ⁊ inducit asperitatẽ. ⁊ nocet voci ⁊ locutioni et etiam visui et auditui si cadit in auribus vel in oculis. D Dyas. Emplastrum eius sedat apostẽata calida que fiunt in genu. Et qñ cortex eiꝰ ⁊ nux eius comburunt᷑ ⁊ fit emplastꝝ cum eis. ⁊ adipe porcina aut arietina. confert vlceribus putridis. Similiter ⁊ cinis eiꝰ facit solus hoc. E Et qñ coquuntur folia eius recentia cum vino ⁊ fit emplm̃ cum eis ꝓhibet cursum humoꝝ ad oculũ. ⁊ r̄solnit apata flegmatica. ⁊ qñ cortex coquitur cum aceto ⁊ fit collutio cum eo cõfert dolori denciũ. F Et qñ fructus eius recens bibitur cum vino cõfert morsibus venenosis. et quando administrat᷑ cum axungia curat combustionem ignis Et pulvis folioꝝ eius quãdo cadit in oculum aut aures nocet multum. Similiter ⁊ pulvis qui est super fructum eius G Cortex eius cũ vino scorpionũ ictus restringit. Lanugo folioꝝ oculis et auribus est inutilis.

Ca. ccc xxxv.

Paliurus. Ysidorus. Paliurꝰ est herba asperrima et spinosa. Glosa super Ysaiam. xiiij. Paliurus tanta spinaꝝ circũdatione denscit. vt p asperitate vix tangi possit. Pliñ. li. xiij. Cirenaica regio. lothon ꝓposuit sue paliuro. fructu cosioꝛ est hec fructuqʒ magis rubeus. cuius nucleus non sit mandit᷑ Iocũdus per se atqʒ suavioꝛ vino quin ⁊ vina succo suo cõmendans

Operationes.

A Pli. li. xxiiij. Paliuri q̃d est genꝰ spie Semen eius afari zuram vocãt. Contra serpentes efficacissimũ est. Item calculosis ⁊ tussi. folia vim astrictoriã hñt. B Radix discutit pãnos. collectões vomicas vrinas trahit potata. Decoctũ eiꝰ in vino aluũ sistit. Serpentibus aduersatur Radix ꝓcipue dat᷑ in vino Hacce purgationi mulieꝝ ꝓsunt. Ciliacis. dissintericis colericis ꝓdest. Radix decocta et illita extrahit infixa corpi. Utilissima q̃ʒ tumoꝛ

bus est ac luxatis C ¶ Dyas. Paliurus est q ab alijs acus palearis dr. vl cicer domesticu vocat. Folia eius et radix stiptice vtutis sunt. ita vt ventre fluente pstringat. In hoc q3 diaforetice vtuti participat. vt in vesica lapides frangant: et ex torace atq3 pulmone sputamina flegmatica cu huore educat: Dr et lauaria. eo q plerique ex ea lauant: Semen illius bibitu tussim compescit. lapides vesice frangit. Morsibus venenatis occurrit. D ¶ Eius elixatura bibita ventrem stringit: Urinam puocat: Uenenis acceptis obuiat. Folia eius vt cathaplasma iposita curant apa ta si sint recentia. Radicibus q3 sicut et folijs est virtus stiptica

¶ Ca. ccc xxxvj.

Pastinaca domestica. Ysido. dr eo q radix eius sit pcipuus hois pastus. Est em odoratu iocuda cibo delectabilis. Palladius li. iij. Pastinaca vere serit. pmo semine ponit et plantis loco pingui et soluto alci9 pastiaco. Raraq3 statueda est robur accipiat: Pli. li. xix. lignosiora sunt ortulana qdam a nobis posita in cartilaginu gne. miruq3 saporis vehementiam omnibus inesse: Ex his vnu est genus pastinace sed agreste qd prouenit sponte schaphilinis grece dicit. Altera vero sc3 domestica. serit radice vel semine. Primo vere vel autumno vt placet higino. februario: augusto. Septembri: octobri. solo q altissime refosso vtilis esse incipit annicula vtilior yma: gratior autumno. patinisq3 maxime. Et sit q3 vtus ei est intractabile. Sera: li. aggre. ca: lezar id est pastinaca. Est ex ea domestica et silvestris. Domestica qdem est nota. et illa habet radicem in longitudine vnius palmi boni odoris q comeditur.

¶ Operationes.

A ¶ Galienus. viij. sim. far. cap. Stafilinum. i. pastinaca. domestica quidem debilior. silvestris vero fortior est ad omnia Domestica vrinas mouet. et menstrua pvocat. et tota quidem herba. maxime vo semen et radix: Habet autez et quid abstersiuum in se. quo circa et fagedenosa vlcerz quidam cu folijs viridibus et melle cathaplasmant aut mudificant B ¶ Et ide in li. de cibis cap. de pastinaca. Radices harum domesticaz comedunt Alimentu quidem minus rapis habetes: calefaciut autem manifeste. i. in medio secundi gradus et humectat in primo gradu. et aliqd aromatizans. indigestibilitas quide igit similiter ipis inest et alijs radicibus. Urinatiue autez sunt Et si habundat aliquis in ipaz vsu mali chimi generantur: C ¶ Siluestrem pastinacam quidam vocant daucum: magis vrinatiuum quidem existentem. magis autem medicinalem iam et multa decoctone indigentem si debeat quis comedere ipsum De illa lege caplm daucus D ¶ Dyas. Pastinace vis omnis in radice et semine costituta est. dissintericis q3 vetustis vtilis est. Dentes eius radice circumdati credunt a doloribus relevari.

Ca.ccc xxxvij.

PAnis porcinus latiē: arabice Buthormarien, vel alcharincha. vel artanita. grece vero leucopodiō vel ciclaminus, Ubi ſciendum ꝙ Auicē.li.ij: cap̄.de artanita dicit ꝙ alcharincha vel artanita eſt ciclamen. ⁊ eſt panis porcinus. Sera:li;aggre.ca. Buthormarien dicit buthormarien.i.ciclamen. Almanſor ca: de apoplexia In criſteri nāq; q̊d facit ponit artanitā et buthormarien. credo ꝙ ſit error in ſcribendo: qm̄ buthormarien ſm̄ Sera. eſt ciclamen: ⁊ artanita: ſm̄ Auicē. ē̄ſt ciclamen. Unī Sera li:aggre: auct. Diaſco. Buthormarien.i.ciclamē ⁊ bꝫ folia ſimilia plante q̄ dr̄ ciſſus:i. edera. niſi qꝛ ſunt maculata maculis albedini trahēti bus. ⁊ bꝫ virgam ad nigredinē tendentē. ſine folijs: cuiꝰ lōgitudo eſt q̄tuor digitorum ⁊ amplius. ſup̄ ꝙ̄ eſt flos ſimiliſ roſe rubeus aut purpureus ⁊ bꝫ radicē nigrā. g̃ſſam rotundā latā ⁊ p̄ſſam ſil'e rape naſcit̄ in locis vmbroſis maxīe ad vmbrā arborum. Et incidit̄ radix ⁊ ſiccatur ſicut ſquilla. Dyaſ.ca. de ciclamine ſm̄ tranſlationem nr̄am; Ciclamen.i.panis porcinꝰ folia bꝫ ſimilia ciſſoſ: ⁊ vario colore picta inter que ſunt ⁊ alba folia; tyrſus ei eſt nudus ſine folijs vnius palme. habens in ſummo flores roſeos vel purpureos cuiꝰ radix nigra eſt. intus v̊o alba ⁊ g̊ſſa ⁊ lata ſicut rapa Gal'.vij.ſim;far.ca. de ciclamine. Ciclaminus varius v̊tute eſt. etem̄ abſtergit ⁊ incidit ⁊ attrahit ⁊ dyaforat: palam em̄ eſt ex actibus qui ſm̄ ꝑtem. Et ſubdit; Alius vero ciclaminus quē q̄dam Ciſſanchomiū nōiant eo ꝙ odore ⁊ flore aſſimilatur. radicē inutilē hn̄ſ. fructum v̊o bꝫ opatiuū ſufficienter. Pli;ca; de ciclamine Ciclamen.i.panis porcinus. in folijs eſt ſimile ciſſos ī figura. Et ſunt colore varia radix nigra ⁊ rotūda in medio dep̄ſſa, eſt ei tyrſus nudos cū flore purpureo Eſt aliud genus ciclaminis; q̊d appellāt ciclatemon. folia bꝫ ciſſo ſimilia ſꝫ mīora; haſtaꝫ g̃ſſam ⁊ nodoſaꝫ; q̄ haſta ſi arborē ꝓximā habuerit adheret illi; florē bꝫ albū ⁊ odoratum. ſemē butruoſū ⁊ ſil'e vuis ⁊ velut ciſſos. guſtū hn̄s muſcilaginoſuꝫ ⁊ viſcidū ſꝫ inutile. locis aſꝑis ⁊ aridis naſcit̄. Idē Ciclamen ca. eſt ⁊ ſic. in.iij. gradu. q̄ et caſſamus panis porcinꝰ ⁊ malū terre appellatur. Radix eſt ei tuburoſa. q̄ q̄nto maiores tanto meliores. ſic ꝙ ip̄a radix recens ⁊ exſiccata magnā bꝫ efficaciaꝫ. ſꝫ recens maiorem bꝫ. Debet āt circa finē autūpni colligi ⁊ in q̄tuor ꝑtes ſcindi. et cū filo ſuſpendi ⁊ paꝝ ad ſolem ponat̄ et in vmbroſo loco exſiccet̄ bꝫ autem v̊tutem diſſolutiuam ⁊ conſumptiuam.

Operationes.

A Pan.ca.c.xiiij. ad emorroidaſ inflatas ⁊ non fluentes ſed exterius apparētes ſuꝑaſpergatur puluis eius. vel illiniatur ex ſucco eius ſi interius latitant iniciāt in modica q̄ntitate ꝑ criſtere. B Ad menſtrua ꝓuocāda ⁊ matricē mundificā dam triferam magnā reſolue in oleo muſcellino vel cōi ⁊ buliat ad ignē in ciclamine. ⁊ de bōbace in hoc intincta fiat ſuppo

sitorium: L ¶ Contra tenasmonem ex
flegmate vitreo succus radicis eius cum
oleo cõi in ipõ pomo buliat. ⁊ bõbix ītin
cta supponatᷣ. B ¶ Contra viciũ sple
nis. malum terre in multa q̃ntitate mũda
tum ⁊ contritũ: ꝑ sex dies in vīo ⁊ oleo mo
retur vt ibi marcescant cuius colature ad
datur cera ⁊ parum aceti. ⁊ decoquatᷣ ad
spissitudinem. p̃cedentibus alijs mollifi
catiuis hoc efficax est si postea inungatur
vel ex succo eius vel ex puluere si deest suc
cus. ꝯfice cum olõ ⁊ cera in modũ vnguẽ
ti. ⁊ inũge egꝝ sepe. E ¶ Contra ap̃a
ta ex causa frigida. q̃ nõ p̃nt rũpi p̃ spissi
tudine cutis. pomũ ip̃m ꝯteratᷣ et in oleo
buliat ⁊ calidũ supponatᷣ. aut ꝑ exteriora
purgabitᷣ F ¶ Contra fistulã̃ tenta de
radice eius fcã̃ si imponatᷣ os amplificat
⁊ os aliq̊d si interi⁹ fuerit attrahit vt me
lius cũ tenaculis attrahi poterit. Puluis
eius carnem sṗfluã̃ corrodit. Cõtra po
lipum puluis eius suꝑaspergatᷣ suꝑ stuel
lum q̊ in naribus ponatᷣ. G ¶ Dyas.
Radix eius cũ aq̃ bibita flegma et tumo
res ꝑ ventrem deponit. menstruis imꝑat
supposita ⁊ bibita. Et dr̃ si suꝑ radices ei⁹
mulier p̃gnans transierit aborsum facit.
H ¶ Diu parturientibus sub femora po
sita citius parẽ facit. Cũ vīo bibita vene
nis ꝯ̃ria est. Quã maxīe bibentibus lepo
rem marinũ. cataplasmatibus adhibita
morsus venenatos saluberrime curat: Vi
no mixta aut bibita cũ passo aut cũ mulsa
aq̃ta ī modũ. ℨ. iij. ycteritos purgat ⁊ sple
neticos. ⁊ si in loco calido coopti fuerint
vt sudare possint bonũ est q̊ sudore īueni
es colerã̃ rufam deponẽ. I ¶ Succus
eius melli mixt⁹ et narib⁹ inmissus caput
purgat. Tũsa ⁊ ano supposita hũores de
ponit. Trita ⁊ vmbilico īposita. ⁊ suꝑ pe
ctinẽ ventrẽ mollit. Cataplasmatibus ad
hibita tumentẽ splenẽ attenuat ⁊ succi ei⁹
ℨ. ij. accepte cũ modico vīo ℔ potissime fa
cit: K ¶ Sal. Succ⁹ ciclamīs emorro
idas aꝑit ⁊ ꝓuocat violenter ad egestõez
in licinio aꝑposit⁹ ita ã̃t ⁊ cũ his q̃ in sclira
ta ⁊ scrofulas: ⁊ oẽs alias duricies euapo
rant. Oportet aũt vt puto esse bibendum
aquã̃ eius vsq; ad tres ℨ. vl' cũ vino dulci
vel cũ mellicrato. Et subdit: Est alia spẽs
ciclaminis cui⁹ radix est inutilis. fruct⁹ vo
est oꝑatiuus sufficienter q̊ circa ⁊ cũ vini
albi ciatis duobus bibit⁹ plurib⁹ diebus
sanat splenes. mouens ⁊ vrinas. ⁊ vrntrẽ
subducens L ¶ Aui. li. ij. ca. de artani
ta. i. panis porcin⁹. Artanita illud q̊d de
ea administratᷣ ẽ radix eius q̃ est incisiua
resolutiua. ⁊ est bona doloribus iunctura
rum. ⁊ vtriusq; anche. et facit sternutatio
nem. ⁊ vehementer aꝑit opilatõem. ⁊ cõ
strictionẽ nariũ ⁊ colatorij. ⁊ ꝯfert singul
tui. ⁊ eijcit semen. Et eius decoctio valet
pũcturis venenosis. ⁊ similiter syrup⁹ ei⁹
loco eius ponitᷣ in iuuamento q̊d efficit
venenis eq̃le põdus de aristologia lõga
⁊ semine citri ⁊ mẽtastro M ¶ Jo. me.
ca. de artanita: Artanita est panis alcur
uit vl' panis porcinus. ⁊ ab alijs pãis fau
ni dr̃. ⁊ īueniuntᷣ ex eo ꝑuũ ⁊ magnũ. mag
ni aũt radix est in modũ rape rotũde. cui⁹
ꝑs exterior est terrea nigra: interior aũt al
ba. Et eleuantᷣ radices suꝑ frõdes ⁊ floẽs
ẜm semitaꝫ violaꝝ subalbidaꝝ sine eleua
tione stipitis suꝑ radices: Paruũ ãt hꝫ ra
dices subterraneas plurimas in modum
auellane ⁊ ciceꝝ. Ca. ⁊ sic. cõplexionis est
in principio tercij gradus. ⁊ est incisiuũ.
subtiliatiuũ. calefactiuũ. resolutiuum: ab
stersiuũ: mũdificatiuũ: ⁊ aꝑitiuũ opilatõ
num: Et est ex rebus sudorem exuberare
facientibus. ⁊ ex maxime mũdificãtibus
cutim: ⁊ resoluentibus feditatem eius
N ¶ Et dixit Sera. Accipe succi eius. ℨ.
iiij. et dissolue cum zuccaro et coque vsq;
ad terciam partem: ⁊ propinetur in mãe
est eñi medicina certa ad ycterіciam: Et
dixit grecus: Succus eius cum mellicra
to aut secaniabin: ⁊ proprie de quolibet
partes equales cocte ⁊ sumpte secundum
suꝑiorem decoctõem sunt medicĩa expta
ad yceritiã citrinã. Põit q̊; mes. in eodẽ
ca. duas descriptiones vnguenti de arta
nita quas ibi reqre. O ¶ Idẽ Jo. me.
Solutõe educit fleg̃ muscilaginosũ sum
ptum ⁊ suppositũ ⁊ etiã linitũ suꝑ femur.

Et cōfert colice flegmatice. et ei que fit ex retentione fecis. et est ex rebus mūdificantibus caput et oculos. et ꝓpe purgat caput purgio ex eo facto. et abscindit emigraneam frigidam et sodam. et confert tremori et paralisi. ¶ Et dr̄ ꝙ si suspendatur in collo mulieris radix eius ipa non cōcipit. Et linitur ex eo anus et ꝯfert egressui ei⁹.

¶ Ca. cccxxxviij.

Peonia latine. ara. Pinuser. grece. penterebon vel Pentaboram: vel pernia l' glikisiđe. Sera. li. aggre. cap: peonia auct. dyas. Peonia est arbor et eius due sunt species. s. masculus et femina et masculi sunt folia similia folijs nucis et radix ei⁹ est gr̄ossa sicut digit⁹ et lōga lōgitudine palmi color ei⁹ ē albus Femine vo folia sūt similia folijs smyrniō. et sup sūmitates ramorum ei⁹ sūt sicut camerule. et apparēt in eis grana rubea sicut sāguis pua sil'ia granis granati. et inter illa illa grana sunt femina nigra seu purpurea. et radix ipius ē rāosa. et radices eius sunt siles glandibus. vij. vł. viij siles radicibus affodillorum. Idem auc. Galie. Sba eius est subtilis. et sapor ei⁹ ē stiptic⁹ pauca stipticitate cū dulcedine. et qn̄ diu masticatur apparet in ea acuitas et mordicatio et amaritudo pauca v̄tus ei⁹ est q̄ calefacit caliditate pauca. et desiccat desiccatione forti. Avi. li. ij. ca. de peonia Peōia alia est mascul⁹. et alia femia Mascul⁹ q̄dem radices hz albas g̃ssas vt digitū stipticū hñs gustū. et femia hz radices in pl'ias ptes diuisas. et ramos. est ca. et sic. vehementer In ipa sunt exsiccatio et stipticitas cū rsolutiōe et aptiōe et subtiliatiōe et icisiōe et abstersione. et qn̄ masticatur vna hora apparet p⁹ eā acuitas ad stipticitatē declinās. ysi. Peonia dr̄ a peone medico a q̊ inuēta phibetur. Hāc qdā glicisidē vocāt. eo ꝙ dulcis saporis sit l' pēterobinā a nūero granorū. vel vt alij dactilos a sil'itudie digitorum. nascitur āt in insulis. Ex herbario. Peonia in sūmitate hz maligranati magnitudinem. q̄ noctu lucet q̄si lucerna et hz granū cocci similem. noctu a pastorib⁹ inuenitur res est saluberrima

¶ Operationes.

A ¶ pla. Peonia ca. et sic. in. ij. gradu. Et contra epilentiā habet v̄tutem occultam collo pacientis suspensa. vt testatur Galie. de quodā puero. cui⁹ collo dum suspensa erat non paciebatur. ea vo sublata. morbo affligebatur. Sz quidā dicunt hoc non de qualibet verum esse. sed de quadā specie tantum. Ad idem valet puluis eius dat⁹ in succo pigani. Cōtra palisim datur succ⁹ eius cum vino decoctōis castorei. Cōtra stranguiriā et dissuriā datur vinū decoctōnis eius pulueris B ¶ Constantinus in li. graduū. Peonia est in. iij. gradu ca. et sic. Quidam habet ponticitatis. et q̄dā dulcedinis. Qua masticata sentitur i ore. amaritudo modica cum aliquāto acumine. Unde prouocat menstrua cum melle bibita. Epatis et splenis opilationem cū acumine aperit ventrē. constipat cū sua pōticitate. Ideoqz cū vino bibita diarriam i intestinis curat. epilēticos q̄z iuuat.

¶ Auicenna: Peonia est ca. et sic. vehementer. In ipa sunt exsiccatio et stipticitas cum resolutione & aptõe. ac subtiliatione & incisiõe & astersione: et qñ masticat̃ apparet post eã acuitas ad stipticitatẽ declinans. Abstergit vestigia nigra in cute. Confert podagre: Cõfert epilentie ita q̃ etiã suspẽsa Et vt inqt Judeus qdã suffumigatio fcã cũ ei⁹ semie. ɔfert demoniacis & epilẽticis: & sanat eos. Ego ãt dico q̃ h̃ est forsitã spẽs peonie rõnel Nã illa que ex india fert̃ ad nos nõ h̃z effectũ in hoc ca. D ¶ Et bibunt̃ de semine illius. xv. gña cũ vĩo aut mellicrate. & ɔferũt incubo valde. Naturã retinet decocta cũ syrupis põticis. ɔhibetq̃z materias effusas ad stõm. & mordicatõem ipi⁹. Radix ei⁹ ɔfert yctericie & apit opilatõem epatis Potus eius vrinã ɔuocat. Et ei⁹ decoctio cũ vino vẽtrem stringit & ɔuocat De radice ipi⁹ qñtitas auellane ɔfert dolori renũ ac vesice. Grana eius cũ vĩo ɔferũt ɔfocatõi matricis: & abscindũt fluxũ sanguinis. ¶ E Dias. Peoniã gideõ dactilicũ vocat & radicẽ ei⁹ peoniã. bastas h̃z cũ ramul' lõgas duab⁹ palmis. & est mascul⁹ & femia: Masculus h̃z folia iũci regali sil'ia. Femia vo folia diuisa. & in sũmo emittit ex se vgas q̃si cucurbitaꝝ cariolas. folliculos h̃z velut amigdala. i qbus ẽ sem̃ diuisũ. & minutũ ac rufũ malogñato sil'e. s̃z ĩ medio sunt v. vel. vj. gña nigra & subpurpurea. radix mascl'i q̃ssitudinẽ h̃z digiti duob⁹ palmis lõga & gustu stiptica. Feĩa vo radicẽ h̃z si cut balan⁹. in. vj. l'in. viij. ptes diuisã affodillo silem. & illa dr̃ pionia de q̃ in seqnti ca. dicet̃ F ¶ Dat̃ h̃ mulierib⁹ vt facile purgari possint ĩ modũ amigdale cũ vĩo bibita dolorẽ intraneoꝝ ɔpescit: ycterícis ac nefreticis & vesice dolorib⁹ ĩ vĩo elixa & bibita maxĩe subuẽit. ventrẽ abstinet stõachoq̃z ɔmesta sanitatẽ p̃b̃z G ¶ Stõatícis dolorẽ tollit & ab ĩfantib⁹ ɔmesta ĩicíũ calculoꝝ excludit. nigꝝ sem̃ acceptũ lõ gl⁹ arcet. p̃ssurã sõnioꝝ & offocatões ¶ H Radix mẽstrua multũ mouz: Cũ amigdalo vo ĩ mulsa potã ep purgat. renes cõstipat. I ¶ Et q̃z stiptica ẽ ɔstrigit vẽtris reuma cũ vĩo austero cocta & potã Integ̃ vo herba fortiter desiccatiã ẽ. ita vt radix ei⁹ appẽsa pueros epilẽticos sanat. ẽ. n. vt⁹ leptõ eris h⁹ herbe desic. & ca. nõ mãifeste

¶ Ca. ccc xxxix.

Pionia. Sera. au: dyas. peõia. i. pionia. & ẽ arbor & ei⁹ due sũt spẽs: s: mascul⁹ & feĩa: & masculi sũt folia similia folijs nucis: & radix ei⁹ est g̃ssa sicut digit⁹ & lõga lõgitudĩe palmi color ei⁹ est alb⁹: feĩe vo fo. sũt sil'ia fo. smirniõ. et sup sũmitates rãoꝝ ei⁹ sicut cãerule. & apparẽt ĩ eis gña rubea sic sãguis ꝑua sil'ia gnis g̃nati. & iter illa gña sũt feĩa nigra seu purpurea. & radix ipius est ramosa. & radices eius sunt similes glandibus.

¶ Operationes.

A ¶ Gal. vj. sim. far. ca: de piõia. glikisidesiue pionia q̃ & pãtateraã vocãt radicẽ stipticantẽ h̃z cũ q̃dã dulcedĩe. ampli⁹ ãt masticã lõgo tpe apparz in: ea acumẽ cum pauca amaritudĩe & cũ acredĩe. ꝑptẽa igitur & mẽst. mouz: & vrinã qñ bibit̃ ĩ q̃nti. vni⁹ amig. cũ mellicto terẽ oz & ptractare.

⁊ita emplastrata purgat opilatum epar ⁊ renes. sed hec quidem in quantum acris ⁊ amara facere nata est. in quantum vero ⁊ aliquid stipticitatis habet: siquidem q̄ secundum ventrem fluxus habentes scḋm veritatem sistere apta est cum vino stiptico potata. ⁊ virtus eius est multum desiccatiua: ⁊ propter hoc speramus q̄ quādo ligatur ī aliq̄ re et suspendit̄ ad collum infantis epilentici q̄ sanat̄. ❡ Et ego quidem vidi puerum octo mensibus nequaq̄ occupatum ex quo potari cepit radicem: vt aūt decidit quoquo mō a collo quod erat applicatum statim fuerit epilēticatus. Alia iterum salubriter se hēbat ❡ Uisum autem fuit mihi vt iterū auferre eam causa experientie ⁊ ita facientib⁹ q̄ iterum fuit occupatus. rationabile est ergo vt aut alique partes radicis affluentes. deinde attracte p̄ anhelitum sanarēt ita pacienti aut loca. aut ipso aere mutato ⁊ alterato a radice. sic enim yrinus liq̄r confert gutturi flegmonem pacienti. ❡ Et torrefactum malachium. i. nigella manifeste cataros ⁊ corizas desiccat si quis ligans illud in panno raro attrahit frequenter p̄ nares caliditatem que ex eo ❡ Et similiter si accipiatur filum lane ⁊ precipue illius lane que reperit̄ in concilijs marinis. scȝ purpureis ⁊ tingat̄ tinctura que dr̄ grana: deinde inuoluat̄ istud filum in collo vipere. ⁊ stringat̄ donec strāguletur vipera cum eo. deinde filum īuoluatur circa collum habentis squinantiaȝ aut illud quodcūq̄ apostema in gutture vel in collo videbis ex hoc magnum mirabile istius fili. sed hoc q̄dem forte semoti⁹ alibi tractabimus. ❡ Pionie vō cōplexionem sciendum est subtilium partiū ⁊ siccatiuam. nō tamen insigniter calidā sed vel cōmensuratam vel paulo quodā modo. ❡ Auicenna de viribus cordis dicit q̄ confortat cor. Paulus cap. de pionia dicit q̄ est calide ⁊ sicce complexionis in secundo gradu.

❡ Ca. cccxl.

Petrosilinū. Ysi. in li. ethiologiarū xvij. Petrosilinum dr̄ eo q̄ apio sit similis: ⁊ nascat̄ ī petris mōtibusq̄ p̄ruptis q̄d nos dicere possum⁹ petrapiū Silenō enī grece apiū dr̄. sȝ est summū ac p̄babile macedonicū gustu suaue ⁊ odoꝛe aromatico. Pla. Petrosilinū est in: iij. gradu ca. ⁊ sic. Est āt duplex dōesticū et agreste: cui⁹ semē maxie ꝯpetit vsui medicie

❡ Operationes.

❡ Pli. li. xx. Petrosilinō appellāt q̄ddā apij gen⁹ in saxis natū ad vomitas codearibus binis cū succo marrubij ad ciatum ⁊ aque ca. tribus ciatis p̄cipuū: ❡ Dyas. Petrosilinō in macedonia nascit̄ in rupis vel in speluncis. Semē eius est minutum aneto simile: odoratū ⁊ viscidū: ⁊ arōticum. Uirtus est illi diuretica. Menstruis impat. vrinā habūdanter p̄uocat: maxie cū vino datū īflatōes stōi ⁊ colli cōpescit desiccādo nimis ⁊ calefatiendo: tortōib⁹ q̄z subueit. diureticis et̄ miscet̄ anditotis

C Constantinus in li. graduum. Petrosilinum dicunt apij genus qd ca. est et sic. in fine tercij gradus. Unde Gal. Petrosilinum inquit cathaplasmatum pustulis aut morsee vel scabiei ea mire mundat.

D Semen eius vrinam et menstra prouocat. ventositatem et inflationem dissoluit. valet ydropicis et periodicis febribus dolorem renū et vesice amputat epar mūdificat. Opilationē apit: maxīe si fuerit ī renibus ventositatem colice passionis dissoluit. Vulue suppositum menstrua prouocat. et secundinā et mortuū fetū expellit.

E Ysaac. Petrosilinū ca. est et sic. in fine tercij gradus. Ideoqz diureticum est. incidens vrinam. et menstrua prouocās. ac ventositatem dissoluens et inflatōem. Cathaplasmatum sup pustulas scabiem ac morsam miro mō mūdificat. vñ fit idropicis iuuatiuū. et periodicā febrē pacientibus Renū dolorem ac vesice placat. qr corpis poros apit: viasqz rarificat et humores extenuando cum sorde et vrina pijcit. F Epar et vulnera mundificat. et opilatōes eorum aperit. Secundinā et fetū mortuū expellit. Quo etiam potui dato mundificat grossos humores. G Platearius Cōtra easdem causas et eodē mō valet q peucedanum. et competens fit de domestico salsamentū. Herbaqz ipa ibidē posita digestionem ↄfortat et ventositatē excludit.

H Bartholomeus in li. de ppetatibus rerum: Petrosilinū est herba ortēsis odorata sic dr eo q in petris et locis petrosis sepe oriat. Eius spēs sunt plures sed optimum est macedoniū suaue gustu et odore Item vt dicit Ysido. aromaticū est vsus eius ↄuenit esui et etiā medicinis. Est em herba ca. et sic. et multū diuretica. apitiua diuisiua. ↄsumptiua. et appetitus excitatiua. Et ideo lapidem frāgit. Menstrua educit. Ydropicis subuenit. opilationes splenis et epatis aperit. et ad multas alias passiones valet. vt dicūt. Pli. Dyas. Pla.

I Pandecta. ca. cccc.lxxviij. Petrosilinum qddam est domesticū qddaz siluestre qd vocat macedonicū vel sinonū. de qua inferius dicet ds. Sz domesticū omnibus est notū. cuius virtus est diuretica.

Satis menstruis impat Inflationes stomachi tollit. Calefaciendo et siccādo. torsionibus subuenit. et ex eo fit ↄpetens salsamentū. vñ digestōem ↄfortat et vētositatem excludit. et valz ad oīa ad q valz siluestre.

K Gal. viij. sim. far. ca. petrosilinū. Petrosilini semē est maxīe vtīle. exhibitur ab herba et similiter radicibus simil de biliosis vo vtutis. Est āt sicuti ī gustu acre cū amaritudīe. ita et in opationibus simile tñ in ededo. et ppterea mēstrua puocat. copiose.

L Est aūt et vētositatum destructiuū. erit autem ipm tercij gradus calefacienciu et siccantium.

Ca. cccxlj.

Pes coruinus latie. grece Clinopodiū. vel clinopodū. Dias. ca. de clinopodiō. Frutex ē sarmētosa duobus palmis ascendēs de terra. nascit locis saxosis. fo. hz sīlia herpillo et florē pssio similantē et alio nōie vocat pes coruinus Galie. viij. sim. far. ca. clinopodiū ca. ē vtutis nō dū caustice. ē āt et subtiliū ptiū fm sbaz pōet vtiqz q̄s. iij. g. ī calefatiēdo et siccādo

Operationes.

A Dias. Herba ipsa bibita et cocta morsibus venenatis occurrit. B De alto cadentibus opitulatur: Stranguirijs prestat effectum. Menstruis imperat. abortum facit potui data: acrocordinas multis diebus tollit. vrine difficultati tardissimi temporis medetur. Flos eius lectipedi similatur vnde et nomen sumpsit. C Auicenna li. ij. cap. de pede coruino. Confert solutioni antique et confert colice. et efficit operationem hermodactilorum absque nocumento: D Paulus cap. de pede coruino: Medetur dolorem iuncturarum confortando membrum et materiam resoluendo.

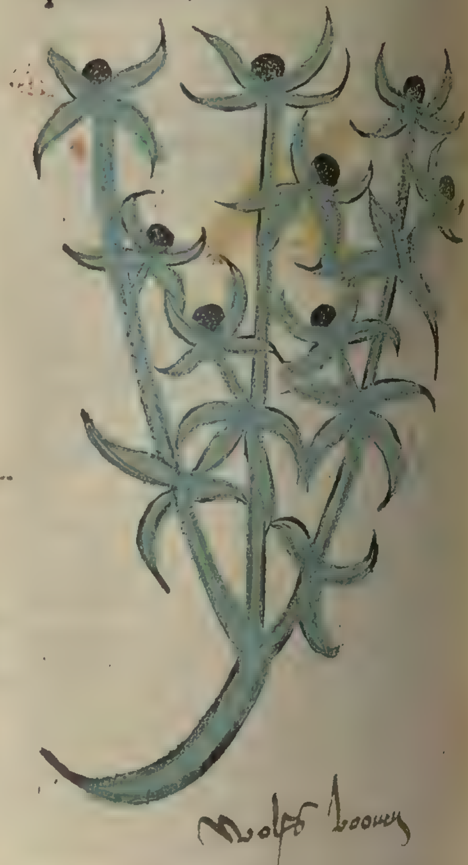

Ca. ccc xlij.

Pes columbinus. vel pes columbi est triplicis generis. Est vnum genus quod vocatur amomum latine et grece et arabice hamenie: et est aliud genus habens folia rotunda parua diuisa magnis et paruis incisuris stipites subtiles et breues coloris subrubei habentes nodos raros in quibus sunt duplicia folia et semina tria vel quatuor vel quinque coniuncta in medio est sicut acus. Est aliud genus quod vocatur anagiros: de quo ait Gal. vj. sim. far. ca. anagiros. Anagirus frutex est fetidus et acris dyaforetice. et calefactiue virtutis. attamen viridia folia propter humiditatis admixtionem minus acria. et depressiua dyaforantium sunt sicca vero incisiue et siccatiue vehementer virtutis. similis autem quodammodo nature est et cortex ipsius radicis. semen vero magis est subtilium parcium sed etiam est et vomitiuum.

Operationes.

A Gal. Elixatura seminis eius accepta flegma deponit. Oxifabo vno cum mulsa accepto coleram et flegma deponit. Quando sumuntur cum aceto in potu attenuant splenem: B Et quando suffumigatur cum eis mulieres habentes suffocationem matricis confert eis. C Et ille fumus excludit secundinam. et quando fumigatur epilenticus excitat eum

Ca.cccxliij.

Pellicinus secundum dyas. herba est que nascitur in triticea segete et ordeacea: cum laminis siue fibris semine plenis amara flauis. baccis similibus Nascitur cum plurimis et tenuibus ramis. folia habz pusilla et granula in folliculis trina subrufa et amara valde. que nostro ydeomate vocatur luparia vel faba lupi.

Operationes.

A Ad conceptum necare et menstrua prouocare hec herba nominatur ab Alexandro

B Gal. vj. sim. far. cap. ydisismum pellicinus siue ydiasmum. huius fruticis semen rubicundi coloris est amarum autem et subacerbum apparet. vnde expurgat opilationes que in viscera ribus. Idem enim faciunt rami toci fruticis.

Ca.cccxliiij.

Peplos seu peplum secundum quosdam est equo cum ad illud mulierum. et ad manutergium: et ad quoddam genus cardui in cuius summitate nascuntur quasi folia subtilissima. quod cum quolibet in pulsu venti volant per aera sed falso: quoniam peplos secundum dyas. in proprio cap. Est frutex plena lacrio albo folia minuta habens sicut ruta sed latiora. Vero omnis frutex obrotunda est et in terram sparsa. sub quibus folijs semen est minus et rotundum et breuius miconio albo. nam multum semen habz. Radix eius inutilis est: nascitur vo in ortis et intra vites. et apte arearum colligitur. et in vmbra siccatur: ita vt assidue moueatur. Gal. in li. dinamidiarum ait: quod est esula et hoc videtur dicere in li. vij. de sim. far. Nam dicit Peplus quidam autem micon. i. papauer spinosum dicunt. et hic fructiculus opium habz simile titimallo. et in alijs purgando similiter illi. per quod lege caplm. clxxviij. de e.

Operationes.

A Dyas. Elixatura seminis eius accepta flegma deponit. oxifabo vno cum mulsa accepto coleram et flegma deponit:

B Et iussellis miscetur et ventrem soluit. alij in sale componunt.

Ca. ccc xlv.

Pentaphilon. Ysidorus libro ethimologiarum libro decimo. Pentafilon a numero foliorum est dicta. Unde et a latinis quinque folium est vocata herba videlicet adeo munda vt olim purificationi et tempus adhiberi a gentilibus esset solita. Pli. li. xxv. Quinque folium nulli est ignotum. cum etiam fraga gignendo commendetur. hanc greci vocant camezeleon siue pentapeton. siue pentaphilon rubeam hz radicem cum effoditur. Hec marcescens nigrescit et angulosa fit. Nomen a numero foliorum hz. Et ipsa herba incipit et desinit cum vite aduersus serpentes medicatur. Dyas. cap. pentaphilon aut pentaptes aut pentascon. hz hastas semine plenas et longas duobus palmis in quibus semen est folia habet mente similia. et in quinque partibus diuisa singula folia in singulis hastis florem viridem hnt. nascitur in locis humidis et in viis. radix est ei rufa et oblonga. Pli. Pentaphilon quinque folium a numero foliorum dicta. Unde et eam latini quinque folium vocant.

Operationes.

A Pandecta. cap. ccccc. Elixatura eius decocta ad terciam dolorem dencium mitigat ore retenta et quasi gargarismo adhibita. putredinem oris tollit. Aspredinem arteriarum dislenit. Uentrem stringit. Dissintericis necesse adhibetur artericis et sciaticis prestat effectum. B Elixatura cum aceto in cataplasmatibus adhibita. herpetas curat. scrofas spargit. duricies et tumores medendo soluit. Ignem sacrum extinguit. Apata et panaritia imposita ad sanitatem perducit. Condilomata soluit. scabiem tollit. C Succus radicis eius acceptus causas epaticas et pulmonis compoit. potonibus venenatis occurrit. Folia eius cum ydromelle aut vino bibita addito pipere quartanariis remedium est. si tamen. iiii. folia biberint. tertianarii vero tria cum aqua sola. effimeras vero vnum. D Epilenticis vero accepta et. xxx. diebus prestat effectum. Succus vero foliorum eius hycterici mane presidium est ciatis tribus acceptis. Uulneribus et fistulis prestat sanitatem. interocellicis remedium est bibita. et cataplasmatibus confluentem abstinet sanguinem. Templis honori additur. et domibus posita expiamentum est. Radix eius ca. est non habundanter et nimis acris et ideo vtilissima est ad ventris fluxum et denciuum dolorem. E Galie. viii. sim. far. ca. de pentaphilon. Pentaphilon herbe radix siccat quidem fortiter. et nimium vero est acris propter quod in multis est sicut et omnia alia quecunque subtilium parcium etiam siccant absque mordicatione. Est autem radix siccatiua ex tercio iam gradu minime vero caliditate manifesta participat. F Auicenna li. ii. ca. pentaphilon. Pentaphilon nominatur quinque folium. et est fortis exsiccationis sine acuitate et adustione et mordicatione. fit ex eo emplastrum ad fluxum et sedat ipsum. G Et fit ex eo emplastrum et sedat dubelet. et scrofulas. et duricies flegmaticas. decoctio radicis eius valet ad vlcera deambulantia. et quod de eo decoctum est cum aceto confert herisipilis et panariciis et scabiei. et confert doloribus iuncturarum et sciatice. et confert ramici bibitus et more emplastri suppositus. et valet ad alcola H Et folia eius cum vino valent ad epilentiam accepta et bibita. x. diebus. Succus radicis eius valet ad dolorem epatis et pulmonis et ycterician cum bibitur per aliquos dies. I Radix eius confert consolidationi et vlceribus intestinorum. et et emoroidibus. et similiter decoctio eius radicis. K Folia eius cum vino conferunt quartane et cottidiane succus radicis eius est medicina preciosa. L Pli. li. xxv. cap. pentaphilon. Ipsa herba incipit et desinit cum vite aduersus serpentes bibitur et eius radix quam spargamon vocatur ex albo vino. M Idem. li. xxvi. Quinquefolii succus iecoris et pulmonis vicijs sanguinemque reijcientibus. et cuicunque sanguinis vicio occurrit. Quinque folium medetur pectoris vicijs vel (ei quod grauissimum est) tussi.

Ca.cccxlvj.

Peucedanū grece. arabi. herbatu rum vel herbatutis. latine cauda porcina: Sera.li.aggre.cap. Herbatutis aucto dyas. Est planta hñs folia similia plante capsie. 7 habet velut capillos adherentes p̄pe radicē. 7 stipites similes plante maratri. 7 hȝ florem citrinū: radix eius est deforis nigra. deintus alba. ḡuis odoris: grossa plena humiditate. nascitur in montibus 7 vmbrosis locis. 7 obumbrantibus arboribus. Radix quidem eiꝰ scindit̄ cū cultello dum est recens 7 extrahitur humiditas que est in ea. 7 ponit̄ in vmbra: quia virtus eius debilitat̄ a sole. 7 qñ colligitur humiditas accidit eis q̄ eam colligunt soda. 7 obscuritas visus nisi ponat̄ in naribus suis oleū rosaꝝ. 7 fūdat ex eo sup̄ caput suū qñ vo extracta fuerit humiditas a radice illa postea non remanet in eo aliq̄d iuuamentū. extrahitur humiditas etiā a stipite eius: sic extrahit̄ succus radicis mādragore. ſȝ virtus eius est debilior v̄tute humiditatis q̄ extrahit̄ ex radice. Nam virtus eius velociter resoluitur. Reperit̄ āt gūmositas adherens radici similis olibano. Et melior ex isto succo huius plante est ille q̄ defert̄ a terra q̄ dr̄ sardinia: 7 ex terra q̄ dr̄ sarmabachi. 7 est ḡuis odoris. 7 in calore suo est rubedo: 7 mordicat linguam qñ gustat̄. 7 melior radix ē noua nō corrosa dura puri odoris: Gal. viij. sim. far. ca: de peucedano secundum translatiōem arabicā. Plurimū q̄d administrat̄ ex hac planta est radix p̄prie. 7 iam administrat̄ lacrimus 7 succus eius. 7 oīm̄ v̄tus est vna nisi quia lacrimꝰ est fortior is v̄tutis. 7 v̄tus eius est q̄ calefacit calefactione forti vñ resoluit subtiliat et incidit.

Operationes.

A Sera. auct. dyas. Lacrimus eius mixtus oleo ro. 7 aceto capiti fomento adhibitus: litargicis 7 freneticis medetur stomaticis 7 epilenticis plurimū p̄dest.

B Dolorem capitis mitigat sciaticis 7 contractis 7 paraliticis maximum presidium est. omnes neruorum causas cum oleo 7 aceto punctus componet. C Ori matricis fumigio applicatus offocationes stericas soluit. Somnum plurimum dormientibus p̄hibet. Fumigatōe sua domi serpētes excludit. D Oleo rosarum admixtus: dolorem auriū tollit. Iniectum foramini dentis dolorem non amittit. E Tussientibus opitulatur Ouo sorbili additus 7 accepꝰ. disnoicis 7 tortionibus prestat effectum. ventrem lenit. Splenem attenuat. Dolorez stomachi compescit. F Dolorem vesice et renum bibitus p̄hibet. Matrici salutaris est: prestando eustomatica: Radix eius et elixatura eius omnia similiter istis facere potest. Fomento adhibita vulnera curat. G Radix eius sicca 7 imposita id facit ossa fracta excludit. Vulneribus antiq̄s cicatrices ducit. cerotis necesse miscetur. Similiter 7 malaginatibus termanticis. H Radix eligenda est odore suauis fortis 7 non vetus Lacrimus eius confectionibus misceri potest maxime si amigdal' amaris rute 7 aneto 7 pāi calido triticeo

admixtus fuerit: et sic dari potest. Item radix eius vulnera antiqua expurgat et incarnat. et incensa viperas et serpentes fugat. I. ¶ Galienus. Peucedanum confert egritudinibus nervorum. et egritudinibus que accidunt pectori et pulmoni ab humoribus grossis viscosis, que sumitur in potu cum vino et fit fumigium cum eo. et attrahit odorando eger fumum eius et facit idem. ¶ K. Et quando ex eo ponitur in corrosionibus dencium sedat dolorem eorum statim. quoniam subtilium parcium est: et curat dolorem splenis incidendo et subtiliando grossos humores. Radicis vero calefactio est minor et desiccatio eius est fortis. Ipsa namque calefacit in principio tercij gradus. Et virtus eius est que abstergit et incarnat et potest administrari in omnibus supradictis. L. ¶ Et quando ponitur ex eo super os cuius corticem volumus expellere expellit eum cito et incarnat ipsum et convenit multum vlceribus fraudulentis malis quando desiccatur teritur et pulverizatur super ea. eo quod mundificat et replet carnem et consolidat. M. ¶ Platearius. Peucedanum est herba calida et sicca: alio nomine feniculus porcinus appellata. Huius radix in medicina poni debet. quia principaliter secundum radicem. secundario secundum herbam effectum habet. Radix collecta per annum vel etiam per duos servatur. Sed melius est vt annis singulis renovetur. Habet autem virtutem diureticam. ¶ N. Contra stranguiriam et dissuriam: et opilationem splenis et epatis datur vinum vel aqua decoctionis eius. Herba etiam ipsa decocta in vino vel oleo et pectini cathaplasmata. Fomentum decoctionis eius menstrua provocat.

perforata [illegible] 516

persicus [illegible]

¶ Ca. ccc xlvij.

Persicus. Ysidorus in li. ethimologiarum. Persicum dicitur eo quod eius arborem primus in egipto servit perseis. a quo se oriundos ferebant ptolomei. Hec in persida fructuum generat interfectorium. Apud nos autem suavem et iocundum. Est autem arbor feminini generis persicus. persicum autem neutri generis. Itaque persicus arbor est cui brevis ad modum vita concessa est. Trium generum esse fertur. Duracenus et Armeniacus ac persicus. Duracenus est nuncupatus. eo quod in gustu acorem referat pomum eius. Armeniacus. eo quod primum adiectum sit ab armenia genus eius. Persicus quid sit iam dictum est supra. Pli. li. xiij. Egiptus persicam arborem sui generis habet piro similem folia retinentem. Huius fertilitas est assidua subnascente crastino fructu maturitas ethesiarum afflatu. Pomum longius piro inclusum amigdale putamine et corio. colore herbido. Sed vbi nux illi. huic pomum differens brevitate ac mollicie. Et quamvis blandiatur

predulcis suauitas, non tamen innocuũ: Materies vero bonitate, firmitudine, nigritia quoq; nihil differẽs a lotho; Idez in li. xv. Persice arbores sero et cum difficultate transierunt ad loca r̃mota a perside: vt que in rhodo nihil ferant. quod primum ab egipto eaꝝ fuit hospiciũ. Pandecta cap. xxv. Akanedi vel alsabota arabice grece persicum vel milea persica. latine vero persicum. Dias. cap de persicis. persica eustomatica sunt. Sera. li: aggre. ca: Akanedi In sapore arboris persici et ramorum 7 folioꝝ est amaritudo et abstergit 7 r̃soluit: Auicenna li: ij: cap. de persicis: Persice sunt frigide in fine secundi g̃dus hu. in primo in fine tamen eius:

Operationes.

A Dyas. Persica molliunt ventrẽ maxime si matura fuerint: Inmatura v̊o abstinent ventrem maxime si siccata fuerint B Elixatura eoꝝ reuma stomachi, 7 vẽtris compescit: Folia eius stricti ue sunt virtutis. que siccata atq; locis pacientib[9] aspersa fluorem sanguinis cobibent. Microcera: i. minora psica eustomatica sunt 7 fastidium tollunt melius q̃m supdicta: vt in sequenti caplo: C Sera: In folijs 7 ramis persici est amaritudo. 7 ideo quando terunt̃ occidunt lumbricos. 7 ponuntur sup̃ vmbilicũ: D Matura ex eis sunt bona stomacho. 7 molliũt ventrẽ Inmatura vero stringũt; et qñ desiccant̃ stringunt fortius. 7 decoctio psicoꝝ qñ bibitur fert humiditatũ cursui ad stõm. et qñ siccata puluerisant̃ sup locũ vñ fluit sanguis abscindũt eũ E Et idẽ auc. aben mesuay: Qñ terunt̃ folia eius 7 flos eius 7 exprimitur et bibitur: exp̃ssura illa eijcit ascarides cum fluxu. Et quãdo succus folioꝝ eius inijcitur in aurem occidit vermes qui sunt in ea: Et qñ linitur super pectinem abscindit ardorem psilotri: Et oleum nucleoꝝ psicoꝝ confert dolori aurium quando linitur cum eo: F Et idẽ aucto. meschehe. Persica remouent sitim factam a caliditate 7 fetorem oris. et fortant stomachum: G Galienus. Arbor ipsa persicoꝝ in pullulatõnibus 7 frõdibus dñantem habz amaram qualitatẽ 7 ppterea eius folia lumbricos interficiũt cum terunt̃. 7 vmbilico apponunt̃. Et aliquando dyaforeticum est farmacũ. fruct[9] vero eius qui est esibilis vocat̃ persicum hu. est 7 fri. complexionis. H Auicena. Persica que hu. sunt velocis sũt putrefactionis lenificatiua. 7 in ip̃is est stipticitas aliquantula sed ex eis stiptica sunt ea que sunt incisa 7 siccata. 7 in ipsis est phibitio cursus 7 in sua natura sunt stiptica: I Et folia eius quãdo ex eis fit linimẽtum abscindũt ardorem psillotri. 7 distillatur succus folioꝝ eius in aurem 7 interficit vermes. K Et confert oleũ nucleorum eorũ emigranee 7 doloribus auris calidis 7 frigidis: 7 persica sunt bona stomacho. L Et in eis est virtus faciendi appetitum cibi 7 oportet quidez vt nõ cõmedantur post alium cibum: quoniaz corrumpunt̃ post eum. 7 corrumpũt ip̃m sed precedant ante cibum om̃em: et ea q̃ sicca sunt. tarde digestionis sunt: 7 nõ sũt boni nutrimenti q̃uis sunt plurimi nutrimenti. M Et idem in quarto caplo de quartana ait. q valent contra quartanam de colera adusta. N Galienus libro. ij. de cibis cap̃. de persicis ait Vidi 7 hanc arborem in Alexandria magnam narrant autem fructum eius sic prauum existere in perside. vt perimat comedẽtes in egiptum autem delatum esibilem fieri consimiliterq; comedi vt pira 7 poma: et quorum scdm magnitudinẽ est que siue poma vocare volueris siue milea siue psica. fructum istum. siue simpliciter persica eodem modo modernis grecis siue aliquid aliud antiquum velis querere in ip̃is. licebit tibi hoc agere in multo studio. Iam autem scias vtilius nominibusq; et horũ succus velut caro facile corruptibilis est. etenim quilibet prius. quare non oportet sicut quidam post aliud alimentum offerre corrumpuntur enim supernatantia O Meminisse autem oportz huius q̊d est cõmune in om̃ibus quecũq; cachochima humidaq; 7 lubrica et faciliter subire

potentia. ⁊ propter hoc comdere ipa pri
ora alijs sic enim ipa celeriter subeunt et
alijs viam faciunt. Ultima autem assum
pta simul corrumpunt ⁊ alia virtus eorū
est fri. ⁊ hu. P Et idem li. vij. de sim
plicibus medicinis ca. de persico. Milea
persica. i. persicum que vocatur assuete ab
omnibus iam persicum solum dicentibus
hoc si milea.

Ca. ccc xlviij.

Persica sive melapsica sive micro
ceta grece. arabice. Cesmes vel hes
mes vel crisomula. latine vero Co
zula vel bariocha. Pandecta. capitulo
c. lix. Melapersica fructus iste est omnibus
notus.

Operationes.

A Serapion libro aggre. cap. hesmes
Virtus eorum est frigida ⁊ humida in. ij.
gradu. Nam proporcionantur persicis.
Et idem auctoritate Alcauzi. Laxant co
leram ⁊ generant humores grossos B
Et idem auctoritate Rasis. Quidam pa
ciebatur fumositates ab aliquo humore
existente in stomacho suo ⁊ dedi sibi aliq
bus vicibus de crisomulis recentibus. et
sedatus est ille fumus. Et ego nō credo q̄ re
periatur cibus aliquis frigidior ⁊ magis
iuuatiuus stomacho calido q̄ ipa. ⁊ ideo
fastidium tollunt. C Auicenna li. ij.
cap. de crisomulis. Meliora sunt arménia.
non enim cito aduenit eis corruptō ⁊ ace
tositas. ⁊ cum sumunt crisomula. oportet
vt accipiatur masticis ⁊ anisi equaliter. ʒ.
j. vsq; ad. ij. cum vino puro aut vīo de pa
ssis parum ⁊ mellis. Sunt fri. ⁊ hu. in secū
do. Et oleum nucleorum eorum est calidum
⁊ siccum in secundo. Eorum humor est fa
cilis putrefactionis. et eorū infusio sedat
sitim. D Et crisomula quidem sunt
conuenientiora stomacho q̄ persica. ⁊ ar
mena nō corrumpūtur in stomacho. neq;
acescunt velocirer. Ex eis vero que expel
lunt eorum nocumentum est vt primo su
matur anisum ⁊ mastix cum miua aut vi
no de passis ⁊ conficiantur cum melle pu
ro. oleum nucleum ipsorum eciam confert
emorroidibus. grauant crisomula propter
velocitatem sue putrefactionis verum in
fusio siccorum confert febribus antiquis
E Johānes mesue in antidotario suo.
Oleum de crisomulis sedat dolorem ani
⁊ emorroidarum. ⁊ resoluit tumores vlce
rum ⁊ impedimentum lingue. ⁊ dolorem
aurium F Rabi moyses. Cesmi simi
lis est ferule habens semen album simile
lenticule.

Ca. cccxlix.

Persicaria: Pandecta: Persicaria dicitur eo q folia similia persicis habet. iuxta aquam nascit. Duas habet species vna in medio folio maculã fuscam habet. alia caret macl'a. 7 illa adu stiua est valde quidam piper aque puta uerunt.

Operationes.

A Diascorides: Uirtus eius est que in frigidat infrigidatione vltima. Paulus. Folia eius sicca vel succus foliorum eius vel semen eius elixum 7 bibitum cũ melle ptisicis 7 tussientibus 7 asmaticis pdest. B Idem Febribus pestilẽtialibus mi remodo iuuat.

Ca. cccl.

Perfoliata siue herba vmbilicorũ. Ista herba habet folia similia sal uie. Et folia circumdant se ramis Nascitur in locis arenosis et saxosis.

Operationes.

A Pulueres foliorum cum vino sumã tur curant herniam. Herba super vmbili cum posita curat eius vlcerationem. B Et consolidat vulnera cataplasma tibus adhibita C Ista herba valde curat vmbilicum puerorum cum elonga tur superposita 7 emplastratã.

¶Ca.ccclj.

Premula veris. Pandecta. Premu la veris siue arterica idē. Et ē her ba sicut consolida minor nisi quia habet folia quasi nigra ⁊ pinguia cū flos culo celesti.

¶Operationes.

A ¶Medetur doloribus articulorum. ⁊ est calida ⁊ sicca.

¶Ca.ccclij.

Pepo. Papias. Pepones crescunt in similitudine Cucurbite frigidi sunt difficile digeruntur.

¶Operationes.

A ¶Pli. li. xix. Cucumeres cū magnitudi ne excesserunt pepones vocanť. Mire ole um oderunt: nec minus aq̄s diligūt dese cti q̄q̄ ad eas modice distantes arrepunt aut si quid obstet vel si pendeant curuan tur. Idq̄ vel vna nocte deprehendeť. Si vas cum aq̄ subijciať a q̄tuor digitoꝝ in teruallo añ posterum diem descendenti bus ac si oleū eodem modo sit in hamos curuatis. B ¶Idem. In fistula flore dimisso mira longitudine crescunt. noua eorum forma in cāpania mali citonij effi gieq̄. C ¶Idē li. xx. Pepōes maxime in cibo refrigerāt ⁊ emolliunt aluū. Caro eorum epyforis oculoꝝ aut doloribus im ponitur. Contra vomitiones siccanť ⁊ in forma tusa dať in aqua mulsa q̄tuor obul ita vt qui biberit quingentos postea pa

ssus ambulet. Cortex quoq₃ vomitionem mouet. faciē purgat. hec ꝛ folia cuiuscūq₃ satiui illita cum vīo canis morsus hos coctos deraso cortice ex olꝰo aceto ꝛ melle iocundiores esse certum est. B Dyas: Peponis quidem vsus gratior est sed difficile coquitur propter naturalē rigorē₃ Et ideo nōnulli cū aceto sumunt pulegiū miscentes. quo nocitura vis frigoris tpēt E Item pepo in cibo lenior est quia detracta cute ꝛ abiecto semine vsui daꝛ. stomachi compescit ardorem: Alpum lenit ꝛ mollit F Coctus ex aqua cum oleo aceto ꝛ melle iocūdissime sumꝛ. Caro eiꝰ imposita frōti dolorem oculoꝝ miro modo mitigat.

Ca. cccliiij. Teschenkruyt

Pera pastoris siue bursa pastoris A Diasco. Pera pastoris herba est q̄ habet virgulas teneras ꝛ molles. ꝛ multas nodosas ꝛ spansas super terrā₃. folia habet rute similia sed oblōga ꝛ mollia. ꝛ semen in folijs singulis. Flos est illi albus aut feniceus. Virtutem hab₃ frigidam ꝛ stipticam. Et est masculus ꝛ femīa De masculo iam dicta. Femina vero frutex est vnus virgam habens cannosam et mollem spissam ꝛ nodosam in quibus nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inutilis. Nascitur locis humidis. Virtus ē illi stiptica.

Operationes.

A Dyascorides. Succus eius bibitus emoptoicis medicatur Ventris abstinet reumatismum. Colicis et stranguiriosis opitulatur. Urinam prouocat. Morsibꝰ venenatis cum vino bibitus medicaꝛ. cū vino coctus ꝛ melle vulnera noua curat. B Peryodicis febribus ante vna₃ horam acceptus maxime prodest suppositū Fluxum mulieris stringit. Dolorem auri um compescit. Sanguinem reijcientibus subuenit. Herpetes curat ꝛ fistlas. Ignē sacrum extinguit Tumores ꝛ duricies impositum spargit. Recentibus vulneribus maxime prodest. C Galienꝰ. Iuuat itaq₃ exustos stomacho exterius applicata sic herisipilata; ꝛ calidos flegmōes seu etiam talia existentia repercutit reumata ꝛ exinde vero siccatiuum existere ē propter quod herpetum bonum est farmacum et vlcerum ꝛ aliarum euidentissimum vero flegmonosorum reumatorum: D Estante₃ ꝛ sanguinosorum vulnerum cōsolidatiuū Iuuat vero ꝛ vlcera que in auribus. ꝛ si pus in eis sufficiens fuerit id siccat. propter easdem vero v̄tutes et fluxū muliebrem sistit. ꝛ dissinteriam ꝛ sanguinis eductiones et quemcunq₃ inmoderate aliunde causatum; Est autem ad oīa predicta masculus femina fortior.

Pet [illegible] bursa pastoris femina sunt habent ...

Capitulo 516
perforata sive fuga demonum nos habemus ... gallice Millepertuis / Synt Jans cruyt ... querat capitulo 516

Operationes.

A Actor. Piror qui in li. medicorum nostrorum autenticis manifeste de pisorum natura ptractauit sed hoc estimant quidam esse quod alio nomine ero belie dicunt: vel fortassis eadem ro ptassigri de pisa quam supius assignauimus de auena. B Pandec. Pisum est spes orobi C Gal. li. de cibis. Pisa consimile aliquid fabis secundum totam substantiam hntia: comestaque secundum eosdem modos cum ipsis. in duabus his variantur: quia inflatiua consimiliter fabis non sunt. Et quia abstersiuam virtutem non habent: propter hoc tardioris digestionis secundum virtutem fabis sunt.

Ca. ccliiij.

Pisa. Isidorus li. ethi. xij. Pisa dicta est quod ea pensabatur auri aliquid minutum. Nam pis dicitur auri. Hec minime inflat. Ideo magis egeritur. Pli. li. xviij. pisum in apricis seri debet: frigorum impacientissimum. Ideoque seritur in Italia: et in austeriori celo. non nisi tempore verno: terraque facili et soluta. Frumentum quidem et ordeum ac vicia et quicquid in stipula est in acumine vnum folium habet. multiplicia vero sunt ex ciceri et fabe ac piso. Frumentis est folium arundinacium fabe rotundum et magne leguminum parte longiora vt piso. Silique rotunde sunt ciceri. ceteris leguminum longe et ad figuram seminis late. piso vero cilindracie. Ex leguminibus vomere seritur lenticula. et in grecia pisa. Thise ac pisa sunt eiusdem generis. Ex qua in orbe nostro fit orisa Palladius. li. x. In mense septembri postremo serendum est pisum in terra facili et soluta loco tepido: Celo delectatur humecto. et quattuor vel tres modios sparsisse sufficiet iugero.

Ca. cclv.

Piscacea grece. arabice Pistach sive fustech sive fistach latine fistica. Serap. li. aggre. cap. Pistoch. i. piscacea sunt fructus qui veniunt de damasco. Diascorides cap. piscacie que in syria nascuntur similia strobilibus sunt.

Operationes.

A Dyascorides. Eustomacha sunt cũ vīo bibita morsibus venenatis occurrũt. Uirtus piscacearum austera ꝛ stiptica est Ideoq₃ etiam accomoda credunt̄ toraci ꝛ pulmonis ꝛ iecoris vitia purgare B Etidem Serapion. Pistochid est fistice substantia est subtilis. ꝛ sapor eius est fere ad amaritudinem declinans. ꝛ virtus eiꝰ est ca. ꝛ sic. amplioris caliditatis q̄m nux auellana. C Gal. libro de cibis cap̄ de piscacijs Piscatie nascuntur apud alexandriam in egipto multo autem plura ī boreali syrie. alimentum quidez paucissimum habentia. vtilia sunt ad epatis corroborationem. simul ꝛ purgationem missertorum humorum s̄m meatus ipsius. participant enim subamara et stiptica qualitate aromatizante. D Scimus autē ꝛ alia multa epati vtilia sicut in negotio simplicium medicinarum ostensum est. Stomacho antem neq₃ profectū neq₃ nocumentum notabile ex ip̄is habeo testari sicut neq₃ restrictiui ventris neq₃ subductiui. E Etidem. viij. sim. far. ca. de piscacijs. Piscacium. i. fistica. in syria mlt̄ tum nascitur planta hec. Fructus autem eius subtilium parcium est. subamarꝫ q̄d ꝛ aromatizans habens. deobstruit igitur ꝛ mundificat maxime quidez ea secundū epar. ꝛ ea que s̄m toracem ꝛ pulmonem. F Auicenna de viribus cordis dicit q̄ confortat cor. G Auerrois q̄nto li. Colliget. cap̄. de piscacea dicit q̄ ꝯfortat stomachum ꝛ epar a tota substantia. H Rabi moyses cap̄. de piscacijs. Piscacea sunt meliores omnibus fructibus corroborant stomachum ꝛ epar sunt ca. ꝛ sic. temperate.

Ca. ccclvj.

Panicum siue panicū. Ysaac in dietis Panicū in forma ꝛ natura simile milio. minus tñ eo nutrit.

Operationes.

A Panicū ventrē magis ꝯstipat. coquitur sepe cū pinguedine vel cū lacte. B Constantinꝰ in pātegni. Panicū et miliū fri. ꝛ sic. sunt in. ij. g̃. parꝫ nutriūt. stiptica sunt. ꝛ panis inde factꝰ. multo plꝰ ē ꝯstipatiuus. Urinā āt ꝓuocāt. Cū butiro vel lacte cocta sūt meliora q̄bꝰ admixtis humectant̄ ꝛ eorꝫ siccitas expellit̄ C Pliñ. li. xxij. Panicū Dyocles medicꝰ melfrugū appellauit. effectꝰ hꝫ q̄s miliū. In uino potum dissintericis ꝓdest. Silr̄ his q̄ vaporanda sunt. calefactū imponit̄. Sistit aluum in lacte caprino decoctū ꝛ bis in die haustum sic ꝓdest ꝛ ad tormina. D Dyas. Panicum in esca om̄ibus vtile est. vñ si panis ex eo factꝰ ꝛ ꝯmestꝰ fuerit. Uētrē abstinet. vrinā ꝓuōt. assū vo ī cacabo nouo ꝛ īpositū ī saccello sic ꝛ miliū ꝓdest.

Ca. cclvij.

Picea. Ysidorus li. ethimologiarum. xvij. Picea ex pinorum genere. differt tamen vt pini specie Nam aliam picis greci aliam vocant peucen quam nos pic[..]am dicimus. eo quod desudat picem. Pli. li. xvj. Picea est arbor ramosa. cui ramorum est ordo sicut et abieti. Picea montes amat et frigora feralis arbor. et inditio funebris ad fores posita. rogisque virens Jam tamen et in domos tonsili facilitate recepta. hec plerum plurimam interueniente candida gemma fundit resinam. thuri tam similem vt mixta a visu discerni non possit. Huius arboris cortex est in vsu magno. sicut abietis et fagi ac tilie.

Operationes.

A Plinius in li. vt sup. Gignit quoque picea canchryn videlicet pillulam in medicina vim vrendi habentem. que postquam folia ceciderint. hieme durat et continet nucleum pineis similem Js hieme crescit. et aperitur pillula tota. caditque cum folia crescere ceperint. Huic etiam arbori folia sunt breui seta et crassiore. duraque sicut cipressus Rami vero pene statim a radice modici. velut brachia lateribus inherent. B Picea minus est alta quam larix. totis panniculis minoribus atque gracilioribus. habet nucleos minimos ac nigros. propter quod greci pthirophoron eam appellabant C In eadem quoque nucamenta sunt maribus compressi ora. minusque roscida resina. Ut autem pix exeat aperitur picea a parte solari cum plurimum hiatu bipedali vt a terra cubito cum minimum absit. Nec ipso corpori partitur. vt in ceteris quoniam astula vel hastula in fructu est D Verum hec terre proxima laudatur. Alcior amaritudinem affert. Postea humor omnis e tota . onfluit in vlcus Habetque picea folia pungentia nulloque flore exhilaratur. Protinus enim fructus a floribus gignitur. E Abies quidem circa solsticium floret Pinus et picea germinatione xv. fere diebus preueniunt. Semen vero et ipse post vigilias reddunt. Picea et pinus et alnus ad aquarum ductus in scobos cauantur obrute terra plurimis annis durant cito vero senescunt si non integant. F Idem in li. xvij. Umbra picearum quacumque attigerit est venenum. Idem in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita et in aceto decocta. dencium dolori prodest. Cinis corticum eius intertrigini et ambustis potus aluum sistit. G Urinam mouet. Suffitu vuluas corrigit. Picea folia separatim iocinori sunt vtilia. dragme pondere in quam mulsa pota. Denique siluas illas dumtaxat que pice ac resine gracia radantur vtilissimas esse ptisicis autumant. Uel his qui longa egritudine vires non recolligunt.

Ca. cclviij.

Pira. Ysidorus li. ethimo. xv. Pira videntur dicta, eo q in spem ignis sint formata Nam ab amplo incipiunt & in angustum desinunt. Decumentis imposita eciam si pauca, vehementer onerosa esse dicunt. Palladius li. iij. Condienda sunt pira ita. Die placito descendente luna a. xxij. vsq in octauã. eadem poma sicca & manu lecta hora secunda in quintam. vel a septima in decimã. a caducis diligenter electa, integra & ppe dura & aliquãto viridia, inpicato vase claudũtur. qd operculo tegit & deorsum os eius ei inclinatur atq obruit eo loco circa quẽ phennis aqua decurrit. Item q dura sunt in carne & cute prius in aceto posita. vbi se mlloire ceperint. infictile vas bñ coctũ picatumq ponunt et operculo supuenie te gipsant. et vas breui scrobe demergit in eo loco qui cottidie sole tangatur. Plurimi pira obruta inter paleas aut frumenta seruarunt.

Operationes.

A Syas. caplo de piris. Piri multe sũt species sed stiptice oms; vnde ad reumaticas passiones cathaplasmatibus adhibita faciunt. & reuma compescunt. Elixatura eorum ad omnia prefata iuuant. Et si ipsa pira a ieiuno cõmeste fuerint abstinent ventrem. Et piri siluatici species sũt que tarde maturescere possunt plus stiptice q supradicte. sed similibus causis prosunt. perhibent quoq aliqui fungos venenum amittere si cum piris fuerint cocti.
B Auicenna li. ij. cap. de piris. In ipsis sunt terreitas & aquositas. & in nostra quidem terra est species que dicitur senabrud & habet magnam capacitatez; & est vehementis rotunditatis & subtilis corticis est boni coloris quasi preuium quasi ipm sit aqua zuccari coagulata plurimũ sed non propter spissitudinem substãtie boni odoris valde, quod cũ ab arbore sua cadit super terram destruitur. et isti sunt in quibus non est nocumentum de speciebus pirorum. C Pira que nominantur senia sunt frigida in primo, et sicca in secunda. Serabtud vero sunt temperata humida. & omnes species eius sunt stiptice intrantes in emplastris retentõnis materierum; & quandoq abstergunt parum & eorum humor est plurimus & laudabilior humore pomorum secundũ q dixit rufus D Ea autem que dicta sunt senabrud in terra Corasceni absq alijs dicta sunt lenitiua nate. & bõi chimi valde consolidant vulnera. et proprie siluestria exsiccata. et sunt prepatiua stomachi. et abscindunt tussim. & sedant coleram. & stringunt ventrem. & proprie que sunt exsiccata E Et in piris quidem est proprietas faciendi euenire colicam quare oportet ut bibatur post ipa de ydromelle cum speciebus que sunt vt piper & cinamomũ & his silia. F Et eoz rob ouenit fluxui vẽtris colerico. Cinis spẽi eoz vehemẽtis stipticitatis; & tarde maturatõis est; & cura fungoz mortificantiũ; & qñ isti fũgi coquunt cũ piris minorat nocumentũ eoz.

G Sera.li.aggre.ca.Cumechre auct. Gal. Cumechre.i.pira. Sba eius est cõposita ex substantia terrea & aquosa. Et si vis potest aliter dici. q vna.s.eius ps est frigida & alia tempata. & sapor piri est stipticus cũ dulcedine aquosa. & virtus pirorum est desiccatiua. & conglutinat vulnera sine aliqua mordicatione. Et qñ comeditur fortificat stomachũ. & sedat sitim.

H Siluestre vero est magis stipticum & plus incoriat & corrugat stomachum. & ideo plus conglutinat vulnera. & phibet fluxum humorum

I Et idem auctoritate aben mesuay Quando quodcunq totum coquitur vel domesticum. vel siluestre cum fungis aufert malitiã eo. et maiora ex eis sunt fortioris vtutis q̃m parua Parua autem sunt nutribilior q̃ citonia.

K Et rob pirorũ abscindit fluxũ colericum. & excoriat stomachum. Et pira ppe generant colicam. & oportz q sumat post ipm vinum mellis factum cũ spẽbus.

Ca.ccclix.

Piper laus

Piper latine. arabice & grece falfel Sera.li.aggre.cap. falfel.i.piper. Et est arbor naicens in regionibus indie. hz semen qd sui ortu est longũ simile faseolis & elongat in forma sua & est macropiper. & intra ipm sunt grana parua similia gergues. q̃ qñ maturant fit piper. & hoc quia sepatur & fit sicut racemus i quibus sunt grana pua. & sunt grana piperis Et qñ colligit pfecte matu est pip nigrũ Sz qñ colligit ante maturatiõem est pip album. Nam color eius est albus. & nõ recipit in colore suo nigredinem añq̃m maturatur. & radix huius arboris est similis costo. Eligendum est autẽ ex nigro qd est nouum. in quo non est res similis furfuri graue & plenũ. Sz albũ melius est illõ qd non est rugosum album & graue. & lõgum est eligendum illud q qñ frangit apparet densum hñs grana q̃ sunt intra ipm inuicem iuncta & acuti saporis mordicans linguam cũ calefactione. Radix arboris huius vocat falfanuen. & est similis costo. defertur ad nos ex terra indie. Gal. vij. simp. far. cap. piperis secundum translationez nostram. Piperis radix costo maxime secundum virtutem similatur. Fructus vero eius qui quodammodo germinat est piper longum. Unde & humidius existit maturo. signum autem est humiditatis eius q faciliter cum imponitur pforatur. & non confestim mordet sed paulatim incipit. permanet vero multum. qui vero q̃si prematurus fructus albũ piper est. acrius existens nigro. id enim quasi super assatum est. vtraq autem sufficienter calefaciunt & siccant. Galienus eodem libro & capitulo secundum translationez arabicã Sapor piperis est acutus. et illud quod nõ matu est. pip album est & ipm est acutius nigro. et magis pungens linguam.

ꝛ hoc est quia nigrum ꝓpterea q̄ᷓ matu ratur accidit ꝙ non recipiat adustionem ꝛ desiccatõem fortem, quia minuitur acu itas illa, q̄ quidem remanet in albo. Iste tamen due species sunt desiccatiue ꝛ cale factiue fortiter. Et fructus q̄dem eius q̄ñ incipit esse est pip̄ longum ꝛ propter hoc accidit ꝙ piper longum est humidius alio pipe; Et signũ sup̄ hoc est ꝙ q̄ñ elon gatur tempus sup̄ ip̄m corrodit̄ ꝛ ꝑforat̄ etiam q̄ñ terit̄ non inuenit tritor in princi pio sue ꝯtritõis punctõem multã. ꝛ quan do incipit mordicare nõ apparet mordi catio eius multa añq̄ gustet̄; deiñ rema net mordicatio eius t̄pe nõ ꝑuo. ſʒ pip̄ al bum est meli⁹ istõ alijs duabus sp̄ebus

Operationes.

A Serap̄. Radix pip̄is cõfert colice et doloribus frigidis. Est ca. ꝛ sic. Est bona colice ꝛ ventositatibus ꝛ alijs doloribus frigidis. ꝛ est similis costo ſm v̄tutem. et pip̄ nigrum acutius est albo, et album est debilius eo. ꝛ virtus piperis est calefacti ua. attractiua cibi. ꝛ prouocatiua vrine. resolutiua ꝛ abstersiua obscuritatis visus B Et quando sumitur in potu aut fit inunctio cum eo; aut miscetur in aliq̄ vn guento, confert rigoribus febrium peryo dicarum; ꝛ confert morsibus venenatis ꝛ expellit fetum ꝛ potissime si in potu suma tur vel assidue comedatur. C Et q̄ñ fit nascale cum eo post coitum prohibet impregnatõnem. ꝛ hoc similiter facit assi due comestum; Nam iter p̄stat genitale ꝛ administratur in lohoc. et syrupis qui sunt cõuenientes tussi. ꝛ doloribus pecto ris. ꝛ fit linitõ cum eo ꝛ melle. ꝛ ꝯfert squi nantie D Et quando sumitur in po tu maxime cum granis lauri aut folijs ei⁹ confert tortionibus ventris; ꝛ quãdo ma sticatur cum stafisagria ꝛ cum passulis fa cit descendere flegma ex capite. ꝛ ipsum sedat dolorem. ꝛ confortat virtutem dige stiuam ꝛ ingreditur in confectiõibus spe cierum quibus vtuntur sani in condimen tis ciborum ad prouocandum appetitũ. E Et quando miscetur cum pice resol uit scrofulas. Et quãdo miscetur cum ni ro abstergit morfeam. ꝛ nõ est radix pipe ris zinziber sicut putauerunt quidaꝫ. imo radix eius est similis costo que quidem ca lefacit ꝛ mordicat linguam. ꝛ attrahit hu miditatem ad os quando miscetur cũ ace to. Et linimentum cum eo resoluit aposte mata splenis; ꝛ si sumitur facit idem. F Et idem auctoritate aben Mesuay Proprietas piperis est ꝙ prohibet imp̄g nationem. ꝛ maxime q̄ñ sumit̄ post coitũ ꝛ prohibet tortiones et ventositates que fiunt in stomacho et intestinis. et exiccat flegma viscosum quod aggregatur in pe ctore ꝛ pulmone ꝛ intestinis. et digerit ci bum. ꝛ nocet febricitantibus; G Et si quis vtitur multum pipere ꝓuocat vrinam; Et si vtatur eo parum prouocat ventrem; Scamonea est contraria in hoc ꝛ facit hominẽ macrefieri, ꝛ desiccat sper ma. Et in pipere albo cum acuitate sua ē humiditas que auget in spermate. ꝛ mun dificat epar ꝛ ventrem ꝛ pulmonem ꝛ sto machum; ꝛ confert morsibus venenosis. ꝛ calefacit neruos ꝛ musculos ꝛ plus om̄i alia re. H Paulus cap̄lo de pipere. Piper est calidum in quarto gradu siccũ in secundo; Ubi sciendum ne aliqui erro ris materia r̄pleantur propterea quia in p̄ñti littera. Serap̄. ꝛ Dyascorides vidẽ tur cum Galieno non modicũ discrepare dicentes ꝙ piper nigrum acutius est albo I Galienus vero ait ꝙ piper albũ acu tius est nigro. ꝛ propterea sicut ex verbis Dyascoridis bene intuentibus ꝛ auide ē manifestum piper album est duplicis ge neris K Est quoddam piper album quod fit quando grana minuta que fue runt in pipere longo incipiunt ingrossa ri. et vnum ab altero incipit separari. sed non factus est botrus vel racemus; L Est aliud piper album quod fit cum illa grana que fuerunt in predicto pipere albo secundum debitam quantitatem fu erint aucta et intra se totaliter separata.

sicut que sunt posita in quodam botro vel racemo: et sunt propinquiora maturitati: primum vero piper album quoniam sapit adhuc naturam piperis longi quia vicinatur participat adhuc de eius humiditate. cuius gratia nõ est multum acutum. Piper aliud album de quo diximus: quod est in medio inter maturitatem et principiũ generationis: est satis acutum. quare cum remoueatur et elongetur a pipere lõgo. nõ participat humiditatem eius et est acutius seipso cum venit ad maturitatem. propter quam amittit de eius acuitate. ¶ Ad hoc idem videmus in fructibus acetosis que sunt in medio tempore acetosiores hoc etiam in seminibus est videndum. s. Feniculus sinapibus. et ceteris que sunt acutiores et calidiores qui sunt ĩ medio tempore quam qui sunt in extremo. Sic ergo ad propositum piper nigrum acutius est albo. scilicet albo quod est in principio generationis quia non habet multam acuitatem propter humiditatem quam participat vt dictũ est. et hunc respectum habuit Serapion et Dyascorides. M ¶ Sciendum insuper quod in maiori quantitate inueniretur de pipere albo. nisi quia inficitur propter ignẽ sed illud quod non cõtaminatur ab igne remanet album et non rugosum: quod nõ potest esse. nisi modice quantitatis. quia modicum est illud quod ab igne impressionem non recipit:

Est piper: albũ / nigrũ / longũ / macropiper

piper

¶ Ca. ccclx.

Piper nigrum latine: arabice babelzelim vel grana ezelem:

¶ Operationes.

A ¶ Serapion li: aggre. cap. babelzelim id est granũ zelin. et est piper ethiopium vel nigrorum: et est granum pingue ĩ magnitudine ciceris. et est citrinũ exterius. album interius: et habet saporem bonum. defertur ex terra barbarie B ¶ Et illõ quod nominatur in barbaria croim: est simile faseolis ĩ forma sua: nisi quia grana eius et cortex eius sunt minora faseolis. habent nigrum colorem et acutum saporem sicut piper: et defertur similiter a terris nigrorum. et sunt calida in tercio gradu: humida in primo. C ¶ Et conferũt dolori dencium: D ¶ Augent enim in spermate E ¶ Et faciunt bonũ odorẽ oris.

Ca. ccclxj.

Piperelle latine. grece haerma: arabice Haerinia: Sera: li. aggre. ca. Haerinia: i. piperella: ⁊ est in figura sicut piperis minoris figura, nisi quia est in colore suo citrina.

Operationes.

A Serapion In ea due sunt vtutes cõtrarie sicut frigiditas ⁊ caliditas. B Et idem aucto. Aben mesuay. Haerina est granum paruũ minus pipe. ⁊ est in eo citrinitas pauca: et est odoriferum: cuius odor est sicut odor ligni aloes. est ca. ⁊ hu. ⁊ est in eo abstersio parua: C Idem prouocat vrinam multam fetidam quando coquitur in vino ⁊ bibitur illud vinũ. D Et aufert propter hec fetorem ascellorum ⁊ fetorem tocius corporis: ⁊ operatio in hoc est a tota sua substantia: ⁊ quando coquitur radix ⁊ bibitur confert sicut piper nigrum.

Ca. ccclxij.

Piretrum latine. grece dentanos. arabice vo achirazaba siue acharcharaba: Sera: li. aggre. ca. Achirazaba aucto. dyas. Achirazaba. i. piretꝝ ⁊ est planta cuius folia sunt similia folijs dauci agrestis aut maratri. ⁊ stipites similiter sicut stipites illius: ⁊ sup stipitẽ est corona similis corone aneti. ⁊ hꝫ radicem in grossitudine digiti: Aui. li. ij. ca. de piretro. Piretꝝ plurimũ q̊d de hac planta administratur est radix eius. melius est illud q̊d est acutũ mordicatiuũ lingue: et magnitudo eiꝰ est ꝭm q̃ntitatem digiti.

Operationes.

A Dyas: Pungit linguam qñ gustatur punctione forti ⁊ attrahit flegma. ⁊ ideo quando coquitur cum aceto ⁊ fit collutio oris confert dolori dencium. Et qñ masticatur attrahit flegma. B Et quando teritur ⁊ admiscetur cum oleo et inungitur prouocat sudorem. ⁊ cõfert mẽbris

super que vincit frigus. ⁊ ꝯseruat corpus
a nimio frigore aeris ne noceat ei. et ami
ssione sensus ⁊ motus: ⁊ est eius iuuamen
tum magnum in homine. ⁊ ꝯfert paralisi
⁊ rigoribus febrium. C ¶ Galienus.
octauo simplicium farmacorum: capittu
lo de piretro plurimum quod de eo admi
nistratur est radix eius. ⁊ proprietas vtu
tis eius est proprietas adurens. ⁊ pungit
linguam quando gustatur pūctōne forti
⁊ attrahit flegma. D ¶ Et sedat dolo
rem dentium qui fit a frigiditate. ⁊ cōfert
rigori febrium. quando fit inunctio cum
eo dissoluto in oleo ante aduentum paro
xismi. ⁊ confert illi qui habet stuporem in
membris ante relaxationem E ¶ Aui
cenna. Piretrum quidam extimauerunt
esse frigidum sed non est imo ca. ⁊ sic. i. iij
gradu. extrahit flegma masticatū. et vir
tus eius est adustiua ⁊ prouocat sudorem
cum ex eo cum oleo abstergendo inungit̄
corpus si misceatur cum oleo. ⁊ absterge͂
do inungatur ex eo prouocat sudorem. fri
catio facta ex eo ⁊ decoctione ip̄ius ⁊ ol'o
eius. confert mollificationi neruorum an
tique. ⁊ stupori eorum. ⁊ prohibet genera
tionem alcuzez ab eo in quo generatur al
cuzez vehementer aperit opilationes co
latorij. ⁊ constrictionem narium. ¶ F
Et eius decoctio confert dolori dentium
⁊ proprie frigido. Et eius acetum confir
mat dentes motos si decoquatur cum ace
to ⁊ teneatur in ore G ¶ Et quando
fricatur cum eo corpus ante paroxismum
rigoris cum oleo confert, rigori facto cum
febre ⁊ absq; febre. Paulus ca. est ⁊ sic. in
tercio gradu. Masticatū attrahit flegma
per os. ⁊ remouet dolorem ⁊ stuporem de͂
tium: H ¶ Auerrois quinto libro Col
liget capittulo de Piretro: Est calida in
quarto. ⁊ de eā administratur radix. Con
stantinus libro graduum. capittulo Pi
retrum. Piretrum est in quarto gradu ca
lidum ⁊ siccum. Linguam vrit. ⁊ flegma
nimium attrahit. Ideoq; dentibus valz
de frigiditate ⁊ humiditate dolentibus.
I ¶ Alexander ⁊ Stephanus: Illud tri
tum ⁊ cum melle potatum epilenticis va
lere testantur: Collo suspensum aut nari
bus applicatum. Subuenit Infantibus
epilenticis: Cum oleo mixtum ⁊ dorso fe
mineo inunctum ante rigoris accessionez
venire prohibet eam. K ¶ Valet etiaz
Paraliticis. ac neruorum mollicieí de fri
giditate ⁊ humidicate tocius corporis.
Deniq; in corpore toto ex eorum perūcto
prouocatur sudor: L ¶ Platearius
Piretrum est satis cōmunis herba in ter
cio gradu calida ⁊ sicca Radix eius in me
dicinis ponitur. que in hieme colligitur.
ac per annos quinq; seruatur. Piretrum
debet eligi continuum ⁊ non perforatum
saporem habens acutum: ⁊ cum frangit̄
non puluerizatur: Acumen eius non sta
tim percipitur. sed debet aliquantulum
masticari. ⁊ in ore teneri. Quod cōtingit
propter eius leuitatem: vel substantie so
liditat: Virtutē hz dissoluendi cōsumēdi
⁊ attrahendi. M ¶ Gargarisma fcm̄
ex vino dulci decoctionis eius. cerebrum
a superfluitate flegmatica mundificat ⁊
humores vite consumit: N ¶ Inter
dentes masticatum dolorem tollit denti
um. et stomachi reumatismum. Mastica
tum quoq; lingue paralisim soluit. Cōtri
tum in vīo ⁊ oleo decoctum et ad loca pa
ralitica ⁊ podagrica cathaplasmatū val
de proficit.

Ca. ccclxiij.

Pinus latine. Grece Calidaris cho chia vel azet. Arabice Cinobar. Serapion li. aggre. cap. Cinobar id est pinus arbor. et est masculus et femina Masculus nominatur azet vel cinobar. et non facit fructum magnum. sed de sudore extrahitur pix. vt patet in littera pix. et ibidem inuenies eius virtutem: et cum ligno fit lumen. et est illud quod vocatur teda. vel zappinus: Et femina est illa que facit fructum magnum: et de ea est magna et parua. Et idem aucto: Galieni: Minor est in sapore sicut sapor maioris: et est in ea aliquantulum amaritudinis et acuitatis: et virtus eius est calida cum acuitate. Et idem auctoritate Aben mesuay. Magne ex pinis sunt ca. in secundo gradu. sic. in primo. Que cum bibuntur cum rob mundificant humores grossos et viscosos. qui sunt in renibus et vesica: Et idem auctoritate dioscoridis: Calidaris vel calicaris est fructus pinus maior et nominatur cochia.

Operationes.

A Serapion. Pinus maior confert saniei in pectore et omnibus quibus conuenit educi saniem a pectore. et facit expuere sanguinem. et quando infunditur in aqua recedit acuitas et punctio que sunt in eo. et elongatur a mordicatione. et tunc est conglutinatiuus. et medius inter qualitatem ca. et fri. et inter substantiam aqueam et terream. et substantia aquea in eo est pauca. sed fructus quantum ad nutrimentum est dure digestionis. et nutrit corpus nutrimento forti. B Idem aucto. Dyas. Quando comeditur et bibitur cum semine cucumeris et cum rob prouocat vrinam: et confert ardori renum et vesice: Et quando bibitur cum succo portulace sedat mordicationem stomachi: et reddit debilius fortitudinem. et confert destructioni humiditatis. C Et quando accipitur ex fructu pini sicut recens et teritur et coquitur cum rob et accipiuntur de ipsius decoctione. ℥. iiij. qualibet die confert tussi antique: et vlceribus pulmonis: D Idem aucto. Galieni Minor ex eis nominatur Calidaris. Virtus eius est calida. et abstergit. sapor est stipticus amarus acutus: et confert sputo venienti a pectore et pulmone. et est stiptica. et confert tussi et doloribus pectoris quando sumitur sola aut cum melle. E Et idem aucto. Aben mesuay. Magne ex pinis sunt ca. in. ij. gradu. sic. in primo. Que quando bibuntur cum rob mundificant grossos humores et viscosos qui sunt in renibus et vesica: et confert saniei eorum et lapidi. Resina eius desiccat et calefacit: et est dyaforetica. Pro qua lege capitulum resina. F Et idem auct. Galieni. Cortex et folia pini que est minoris que est nominata Calidaris. habent in se virtutem stipticam que curat tenasmonem quando apponitur sicut emplastrum. et non est medicamen melius in hoc. et quando bibitur stringit ventrem. et est conferens combustioni aque bullientis et similiter cortex illius speciei que dicitur cochia. et est masculus consimilis in virtute. nisi quia virtus est ei debili

or virtute illius. sed folia istarum arborū que quia sunt magis humida cortice ipsarum: habent in se virtutem qua incarnāt percussione G ¶ Sed pini magne: Virtus foliorum et corticis est fortis in omnibus istis. sed fumus qui eleuatur a ligno pini cōfert multum fluxui pilorum palpebrarum et corruptioni lacrimarum. et cursui lacrimarum ab eo: H ¶ Cortex arboris pini minoris et cortex cochie. et est ac3 omnes sunt stiptice. et conferunt pacientibus tenasmonem quando teritur et puluerizatur sup̄ locum. et quando de ipsis miscetur cum litargiro et puluere olibani confert vlceribus que apparent in corpore et combustionibus ignis: et quādo conficitur cum cera dissoluta cum oleo mirtino consolidat vlcera que dicuntur formice ne augeantur in corpore. et fit cū eo fumigium matrici et expellit fetū mortuum et secundinam. Et quando bibitur stringit ventrem et mouet vrinam. ¶ I Galienus: vij. sim. far. cap̄. de pinea secūdum translationē grecam. Comi fructus id est pinea q̄ scrobiliam nominant tota quidem viridis habet quid amaritudīs et acredinis. et propterea empicis et alijs quicunq3 indigent ea que secundum pulmone3 ex torace faciliter extussire et expurgare ydonea est. esibilis vero fructus ei⁹. est quidem cibus difficile digestibilis et fortis. est autem et vt farmacum. et ad leniendum aspitates ydoneū. et maxime quādo in aqua infusus. disposuerit in eo totā quantam habet acredinem. reliquum em̄ omne inmordicacissimū fit in medio em̄ ca. et fri. equaliter consistens ex aquosa et terrestri substantia habet crasim: acetosa autem minime participat. K ¶ Etidē in libro de cibis cap̄. de pinea Magne ex eis euchimie et grosse chimi generatiue. et ideo nutriunt corpus nutrimento forti. non tamen bene digestibili. L ¶ Auicenna libro. ij. cap̄. de pino. Virtus corticis maioris fortior est. Et cortex eius que nominatur sufine est debilior: In cortice eius est stipticitas plurima. et vermis qui existit in ipsa est in virtute cātaridis: cortex eius confert vlceribus corticalibus: et in ip̄o est virtus consolidatiua: et in cortice ipius est de stipticitate quod peruenit ad hoc vt sanet abrasionem quando sup ea ponitur vt emplastrum.

pipinelle

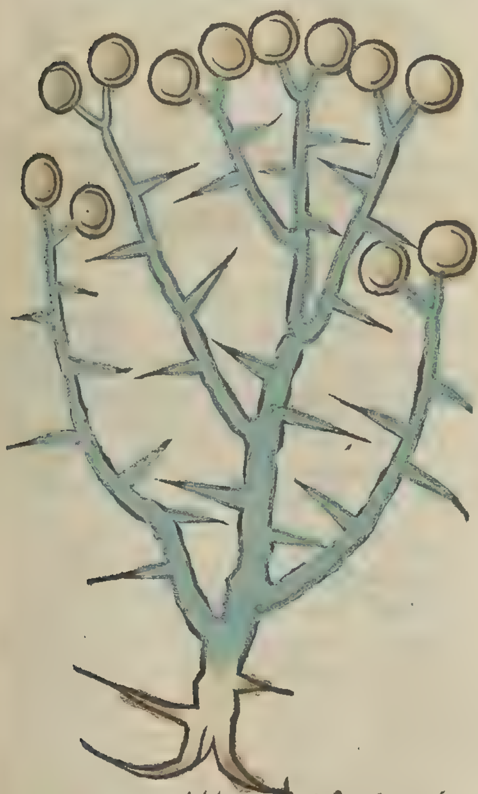
¶ Ca. ccc lxiiij.

Pimpinella. Pandecta. Pimpinella est herba multum similis saxifrage Unde vsus. Pimpinella pilos saxifraga non habet vllos.

¶ Operationes.

A ¶ Virtus eius est que abstergit et fortificat. et mundificat epar et renes. quādo in eis sunt opilationes B ¶ Quando bibitur de radice eius quantitas amigdale a mulieribus que non bene purgantur in partu mundificat eas per menstrua.

¶ Et quando bibitur cum vino cõfert dolori ventris ⁊ yctericie ⁊ dolori vesice ⁊ renum. B ¶ Et quando coquitur cũ vino ⁊ bibitur stringit ventrem. Et quando bibuntur ex semine eius cum vino stiptico conferunt fluxui ventris ¶ E Radix pimpinelle ꝑservat a peste masticatam. ⁊ in collo suspensum. Item abstergit vestigia nigra in cute. Confert podagre. F ¶ Radix pimpinelle masticata longo tempꝰe apparet in ea acumen. cum pauca amaritudine ⁊ cum acredine. propterea igitur diuretica ⁊ vrinaꝝ ꝓuocatiua.

¶ Ca. ccclxv.

Peridemon. Pãdecta. Peridemõ grece vel liceos vel exacanton. arabice grimath. latine Caprifolium id est mater siluarum.

¶ Operationes.

A ¶ Dyascorides capitulo. liceos vel exacãton folia sunt busso similia atq꞉ spiosa. grana eius viridia. ⁊ cum maturauerint cerasis similia. Nascitur in siluosis locis cuiꝰ folia ⁊ grana ⁊ radix in vnum cõtundun tur. ⁊ cum aqua dulci coquuntur vsq꞉ ad grossitudinem. Hec aqua est desiccatiue virtutis. ⁊ ex contrarijs composita. quia scilicet est extenuatoria digestoria. cal. et fri. stipticam habens vim. ⁊ ideo diaforesim facit. B ¶ Facit autem ad herpetas. ⁊ ad vlcera epatis ⁊ ad parotidas. ⁊ putrida vlcera ex succo fructus eius fit liciũ. Pro quo lege capitulum. licium superius de l. cc.lxv.

¶ Ca. ccclxvj.

Pinaria latine. Grece scalones. arabice Haixoff. Serapion libro aggregatoris capitulo. Haixoff est ex speciebus pinearum. folia eius sunt similia cameleonte albe. nisi quia sunt nigriora. ⁊ habet virgam longam folijs plenã. ⁊ super ipm est capitellũ spinosum. et hꝫ radicem nigrã ⁊ g͞ssam. ⁊ est q̃d de ipa planta

administratur. Gal. Uirtus eius est que calefacit in.ij.gradu.in vltimo eius. ⁊ in principio secūdi. ⁊ desiccat in.iij. Plāta illa comeditur recens sicut sparagus.

Operationes.

A Gal. Prouocat vrinā multā fetidā qñ coquit̃ in vino ⁊ bibitur illud vinum.
B Et qñ coquitur radix ⁊ bibit̃ aufert fetorem assellarum ⁊ fetorē tocius corporis.

Ca.cclxvij.

Psillium latine. Grece. pipersilliū arabice. hazarachona vel Besterćaton. Sera.li.aggre. cap. Hazarachona aucto. dias. Hazarachona id est psillium est berba habēs folia pilosa. virgas habens longas mensura vni⁹ palmi ⁊ tota herba pilosa. Et exitus ramulorum eorum est a medio virge. ⁊ sunt in ipō capitella duo vel tria rotūda. in quibus est semen simile pulicibus nigrum ⁊ durum ⁊ est illud qđ ex eo administratur. Galie. viij. sim. far. circa finem. cap. de Psillio. ſm translationem grecam. Psillium semē eius maxime vtile est. ex secūdo gradu in frigidancium. ex complexione vero que est ſm sicationem ⁊ humectationē mediū est quoddam ⁊ moderatū. Dyas. ſm translationem grecam cap. de psillio. Pipersillium aut quinnofolion quē siculi dicūt cristallum. aut squinnomella. folia habet carnopoclion similia ⁊ aspera. Uirgam habet duobus palmis longam. cuius frutex pilosus spinosa est. coma eius a medietate incipit virge. in qua capitella duo vel tria sunt constricta. in quibus semen est pulicibus simile nigrum ⁊ durum nascitur in campis Auicenna li.ij.ca. de psillio. Psillium quidem est duorum modorum hyemale ⁊ estiuum. ⁊ potio cuiuslibet eorum sit pondus.ij.ʒ. melius est illud qđ ē magis grossum. quod submergit̃ in aq̃. fri. est ⁊ hu. in.ij. gradu. Plinius caplō de psillio. Psillium herba est similis ambre. faciens semina sicut semina lini sed miora ⁊ subnigra quasi tendentia ad purpureitatem. quorum semē est melius quod submergit̃ in aqua. dicta est herba sic eo ꝙ semen simile pulici habeat. et ideo ista herba sic dicitur infra a quibusdam pulicaris eo ꝙ semen factū est ad similitudinem pulicis. vnde psillos. i. pulex. Johānes mes. cap. de psillio. Psillium est de alterātibus complexionem ⁊ solutionem facientibus ⁊ eius solutio fit ꝑ lambrificādo. Eius autē aliud est album. aliud subnigrū. aliud ad purpureitatem declinās. Melius est quod est completum ⁊ grossum. et est grauius ⁊ submergitur in aqua. compositum ex duabus substancijs que separari possunt. inter quas est cortex separans. est enim duplex in eo substantia. scilicet Medullaris. ⁊ est in ea substantia expansa supra corticem ipsius. substantia autem interior medullaris ca. est ⁊ sic. in.iiij. ḡdu. ⁊ est acuta vehementer. incisiua rubificatiua ⁊ vlceratiua. et est de genere veneni. Substātia autem eius exterior supra corticem est ex multum infrigidantibus. Et

dixit Ruffus: Est fri. et hu. in. iij. gradu. et excessit. Et dixit Diasco. Est in. ij. et est verius: Inquit enim Ypocras in epidimijs Non enim elevatur res frigida iuncta cum humida supra secundum gradum. Et dixit Galienus: Humida res non transgreditur metam usque ad quam potest extendi regimen hominis. propter quod non invenimus humidum esse causam dolorum inquantum humidum. sed in quantum potest esse cum materia. que quantitate sua movetur. ad solutionem continuitatis. Quod ex eo conquassatum est cum aqua fontium frigida: et fit muscillaginosum et bibitur sicut est. et proprie cum oleo violarum aut syrupo violarum solvit ventrem quod autem ex eo frixum est et conquassatum cum oleo rosarum est medicina fluxus ventris et dissinterie. Contritum autem nullo modo potui propinandum est: occultat enim contritio substantiam eius medullarem ulcerativam et excoriativam.

Operationes.

A Serapion. aucto. Dyasco. Habet virtutem infrigidativam quando fit emplastrum cum eo. et oleo rosarum et aceto et aqua et convenit doloribus iuncturarum. et apostematibus que fiunt in radice auris: et concussioni nervorum. B Et quando fit emplastrum ad ramicem puerorum: et ad eminentiam umbilici infantium curat eos: et convenit ad sodam cum oleo rosarum et pauca aqua et aceto: C Et quando oportet ex eo fieri emplastrum. accipiatur de eo quantitas aliqua: et teratur et infundatur in aqua: et quando inspissata fuerit aqua ipsa non extendatur: et fiat emplastrum: quoniam ipsum infrigidat infrigidatione forti. et stringit et aufert lacrimas oculorum. et convenit obtalmie calide et dolori capitis quando infunditur in aqua linita penna. fronti apponitur: et quando aqua eius bibitur cum zuccaro extinguit fervorem acutarum febrium. et sitim et solvit ventrem D Et idem auct. Aben mesuay. Sedat dolores pungitivos ventris. et lenit asperitatem ulcerum et intestinorum: et abscindit tenasmon. et convenit dolori capitis qui fit a caliditate. et succus foliorum eius est ex medicinis laxativis propter frigiditatem et humiditatem que sunt in eo: et cura nocumenti eius est cum medicinis cal. et siccis: E Et idem aucto. Habix: Semen psillij est sicut coriandrum humidum. quando datur ex eo parum. sedat inflationem colere. et ebulitionem sanguinis ca. et adustionem fe. calidarum acutarum. Et si datur in potu de muscillagine eius convenit bnntibus birsen. et sedat sitim eorum magnam: et laxat quidem ventrem. F Et si datur in potu crudum et assatum stringit ventrem similiter etiam faciunt semina lini. et semina marubij. et grana mirti. et semen portulace. et semen ozimi. laxant enim cruda. et stringunt assata. Et quantitas eius que datur de psillio est. ʒ. ij. infuso in aqua donec egrediatur muscillago eius: et bibatur cum zuccaro albo: aut cum iulep G Et folia psillij quando emplastrantur super apostemata in principio aperitionis eorum refrigerant ea. et si potetur ex eo parum convenit egritudinibus que fiunt a sanguine: et nimis ex eo acceptum inducit sincopim in ore stomachi et fortasse occidit quoniam nimium ex eo est venenum. H Et cura eius est quod detur in potu mel bullitum cum aqua calida et aqua aneti sicci Jo. mes: Psillium conquassatum cum aqua fri. sicut diximus. solutione educit coleram. et convenit fe. multe inflammationis et siti vehemente ca. et sedat inflammationem spiritualium et lenit pectus: I Et conquassatum sicut diximus convenit fluxui colerico et dissinterie. et fluxui menstruali: et proprie post potum scamonee. et medicinarum acutarum. Dosis eius est a. ʒ. j. usque ad tres. timeat autem ipsum habens debilitatem viscerum. K Auicenna. Quod ex eo frixum involutum in oleo rosarum. stipticum est et sedat dolorem more emplastri superpositum cum aceto. Administratur etiam conquassatum cum aceto super apostemata calida. et formicam et herisipilam: et proprie que sunt sub aure et super flegmatica.

fit ex eo emplastrum tensioni nervorum. ⁊ ipsorum spasmo ⁊ podagre: ⁊ doloribus iuncturarum ca. cum aceto ⁊ oleo rosarum. ꝯuenit siti vehementi colerice. eius quod ex eo frixum est pondus. ij. ʒ. ⁊ involutum in oleo rosarum stringit ⁊ ꝯuenit dissinterie. ⁊ ꝓpe infantium ⁊ quod ex ipso muscillaginosum est. ⁊ ipsa muscillago ipsius cum oleo violarum solvunt. si bibatur ⁊ tunc sedabit inflammationem febrium acutarum.

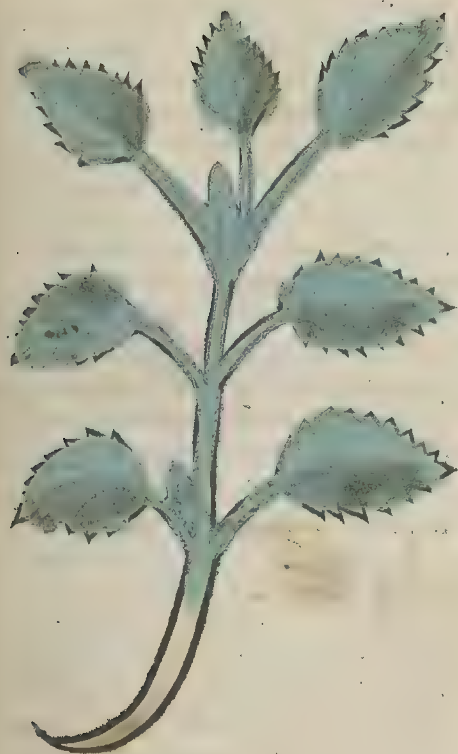

Ca. ccclxviij.

Polegium. Dias: Polegium omnibus est notum. Huius virtus termantica est. Ex herbario: Polegium masculus est ⁊ femina. Masculus florem habet album: Femina rubeum vtrumque: Platearius. Polegium calidum est et siccum in: iij. gradu cuius virtus consistit in folio ⁊ in flore: Tempore florum colligit ⁊ per annum servatur:

Operationes.

A Dyasco. Polegium calefacit nimis ⁊ extenuat de torace ⁊ pulmone pingues ⁊ viscosos humores facile per os spuere facit: Nauseam ⁊ morsum stomachi cum pusca bibitum separat nigram coleram per ventrem deponit. cum vino bibitum morsibus venenatis occurrit. B Siccum ⁊ combustum gingiuas ꝯfirmat cum polenta adhibitum omnibus tumoribus vtile est. Solum impositum medetur podagricis. C Cerotis mixtum papulas limpidat. Spleneticis impositum cum sale pravos humores exurit. In balneis infricatum pruriginem tollit. Fomento tumores stericos mitigat: Odor eius nauseam prohibet. D Tussientibus prodest: ⁊ est diureticum valde: Huius genera duo sunt. scilicet masculus qui florem generat album: ⁊ femina purpureum: E Platearius: Polegium valet contra frigidum reuma: Vinum decoctionis eius contra frigidam tussim ex glutinoso vel aquoso humore: contra dolorem stomachi ex frigiditate ⁊ ventositate. F Ex herbario. Si infans in vtero mortuus fuerit. huius tres rami recentes triti: ⁊ in vino veteri potati mire sanant. Valet ⁊ ad vesice vel calculi ⁊ ad cordis pectoris stomachi toracis ve dolorem: G Plinius libro. xx. Magna est cum menta societas ad recreandos animo defectos. Ad oris vlcerationes: ⁊ ad tussim efficax habetur. H Flos recentis incensus pulices odore necat. Ad hiemem cum sale est vtile. Estate calores sedat I Macer. Feruida pulegij vis siccaque dicitur esse Tercius a medici datus est gradus huic in vtroque. Sepius hanc herbam si pregnans sumit abortit. Menstrua deducit cum vino sumpta repente: Hocque modo tardas hec extrahit herba secundas: ⁊c.

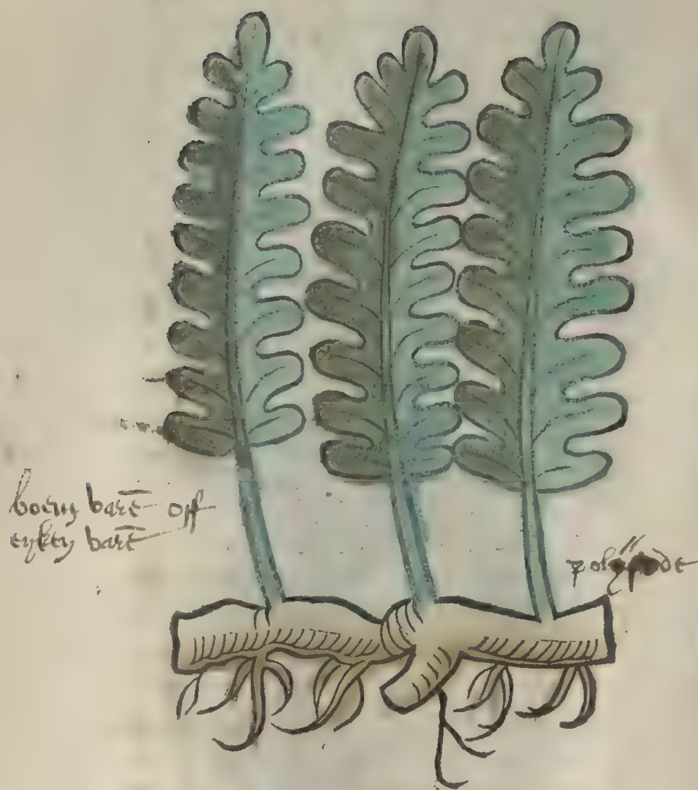

Ca.ccclxix.

Populus arbor. Pandecta: Populus arbor duas habet species. Unū dyas. duo facit capittula: Unū sic incipit. Populus q̄ leuce dicunt. ⁊ cetera Aliud sic Agiros. i. Populus arbor quā alij leuce vocant. ⁊ cetera in fine capituli Aliqui inquit perhibent arboris eius lacrimū inoridanū distillatum succinum facere. i. karabe. ⁊ cetera. Auicenna simil'r duo facit capl'a. Unū q̄d incipit. haur romanum volens dicere agiros: vt dyas. dicit Aliud akirosa: Plini⁹ tria genera populi facit alba: nigra. ⁊ que limbica vocatur minima folia ꝑ nigerrima alba folio bicolor superne candicās. inferiori ꝑte viridi hinc nigra: q̄ inuenta circinate rotūditatis: folia sunt vetustiora in angulos exeunte eꝑrio edere angulosa rotundantur: Ysido: Populus dcā est eo q̄ ex eius calce multitudo nascat̄. Cuius genus duplex. Nā altera est alba. altera nigra: Alba populus dcā est q̄ folia eius vna ꝑte sunt alba: altera viridia. Est ḡ bicolor hn̄s quasi noctis ⁊ diei notas. Generat etiā ī sinā: que electrum nōiatur circa oridanū fluuium. vel vt alij memorant̄ in finibus syrie Ambrosius: Bicolor est populus arbor videlicet coronis vmbrosa victricibus. Plinius li. ij. Mōtes amat populus sicut ⁊ buxus. nec nisi in aquosis ꝓuenit populus: sicut nec salix nec alnus. Unitas vero folioꝝ cuiusq̨ ꝑmanet in suo genere. ꝑter q̄ populo ⁊ edere. Tria sunt populi genera: videlicet alba ⁊ nigra. ⁊ que libica appellatur minima folio ac nigerrima fungisq̨ enascentibus. Hec etiam mens est Auicenne ⁊ alioꝝ autoꝝ.

Operationes.

A Dyasco. Populus arbor calefacit: ⁊ humectat mediocriter. Huius cortex bibita. Isthiadicis medet̄: Et stranguirijs subuenit. Multi etiam dicunt q̄ eadē bibita cum rene vel vrina burdonis generare non permittit. B Eius folia bibita post purgationem menstruorum: simili modo conceptum non admittunt. Succus foliorum eius doloribus auriū subuenit. C Succus seminis ei⁹ melle mixtus caligines oculorum detergit. Item folia cum aceto cathaplasmata podagricis medentur. D Semen vo cum aceto bibitum. epilēticos curat. Resina eius virtute calidior est. ⁊ malagginatibus vtiliter miscetur. Aliqui etiam ꝑhibent huius arboris lacrimum rodanum distillatum ⁊ coagulatum: succinum facere. quod tritum ac bibitum solutiones vētris constringit ⁊ stomachum reficit. Ac fluorem sanguinis reprimit E Constantinus. Populus calida est et sicca in primo gradu. aliquantulum habens pōticitatis. Coleram rubeam purgat. Prodest eis qui dolorem habēt in capite. aut apostema vel ydropisim constipatos etiam ventres purgat.

Ca. ccclxx.

Polipodium latine: grece dipteris Arabice bis beyg vel biste vel filicica: Serapion li. aggre. caplo bis beig auctoritate Dyas. Bis beig. i. Polipodium est planta nascens in rupibus et in saxis 7 in muris humidis antiquis 7 super stipites. 7 iuxta radices antiquarum arborum maxime quercus cuius longitudo est vnius palmi 7 est similis herbe dicẽ baracos: 7 super ipm sunt pili 7 est alta sz non est exaltatio eius subtilis sicut baracog. 7 habet radices super quas sunt pili a qua egrediunt rami 7 radix est similis animali quatuordecim pedum quod nominatur scolaca id est scolopẽdria: 7 grossitudo eius est sicut digitus. 7 color eius interior est viridis ad albedinez decliuis 7 dulcis saporis 7 est illa que cedit in vsũ medicine. Dyascorides caplo de polipodio. Polipodium nascitur in parietibus humectis 7 circa radices arborum vetustarum in quercubus. Radices sunt illi aspere et illigate sicut Polipus. grossitudinem digiti habentes: Rosa vero deintus viridis 7 subalbida apparet: Plinius capitulo driopteris vel dipteris in arboribus nascit filici similis tenui foliorũ sub dulcium incisura radice irsuta. 7 cetera. Hoc nomẽ videtur compositum ex drio quod est quercus. 7 pteris que est filix. driopteris scripsit Stephanus: 7 aliq dicũt q vocatur filix masculus: sed filicem feminã inuenies superius de f: in cap̃. cc. Gal. viij: sim. far. cap̃. de polipodio. in sapore eius est dulcedo 7 stipticitas: Virtus eius est que desiccat desiccatõne forti sine mordicatione. 7 est laxatiua. et habet vim putrefactiuam vñ 7 pilos nudat.

Operationes.

A Johannes mesue: ca: de polipodio. Polipodium est radix plante: cuius ortus est super arbores 7 sup lapides: Et vocauit eam grecus filicem arboris: 7 illud qd nascitur in lapidibus humiditatez habz supfluam indigestam faciens vẽtositatez subuersionem 7 nauseam: Vez melius ex eo est arboreum. 7 proprie qñ nascitur super arborem portantem glandes 7 est cũ ꝓpetatibus bonis. 7 prope qd est grossum solidum 7 nodosum. 7 cuius color participat aliquid nigredinis ac rubedinis. sed parum 7 cuius ꝯfractum est sicut color fistici. 7 in quo est aliquid ex aromaticitate aliud est in cuius sapore est dulcedo cum insipiditate derelinquens in gustu aliqd ex amaritudine vltimo. 7 qd est recens.

B Et idem auct: dyas: ca. est in: iij. sic: in. ij: Et idem auct: Haly. ca: est 7 sic: in: ij resolutiuum humiditatum grossarum: 7 viscosarũ: 7 exsiccatiuum. 7 abstersiuũ. 7 solutiuum. 7 est ex maxime desiccantibus 7 extenuantibus corpus: 7 facit subuersionem 7 nauseam. 7 est eius opatio debilis 7 tarda 7 tollitur ab eo nocumentũ pmũ administrando illud cum aqua mellis: 7 aq̃ passularũ 7 aq̃ or.

C Et idez auct. humay coqt cũ iure gallorũ 7 galliarũ 7 fit solutiuũ bonũ. 7 similiter cum aqua casei

7 fit solutiuum conueniens. et auferunt ei nocumentū secundū: si admisceť ei aliqd de ɔfortantibus sicut sunt semīa redolentia 7 spēs sicut sunt dauc⁹. ꝓꝑe 7 anisi 7 sem feniculi zinziber 7 similia: decoctō em aūt sufficientem sustinet. B ¶ Sera. auc. dyas. Hʒ virtutem soluentē: dať vo cocta cū iure gallinaꝝ. 7 oleribus aut cū piscib⁹ 7 cū mulsa aut sicla aut similib⁹. 7 melācoliam 7 fleḡ deponit. Cathaplasmatibus adhibita condilomata ani soluit: 7 qñ desiccatur 7 teriť 7 dať in potu cū mellicto. purgat flegma 7 melancoliā. et qñ fit em plastrum cū eo ɔfert attritionibus neruorum 7 scissuris digitoꝝ 7 emorroidibus. E ¶ Et idē auct. aben mesuay. Propetas eius est purgare melancoliā. et flegma si ne punctione 7 malicia. 7 melius ex eo est citrinum cuius sapor vergit ad compunctionem 7 grassitudinem 7 dulcedinem. 7 ḡssitudo eius est sicut digitus Et q̄ vult ipm sumere. decoquat in aqua sicle decocte 7 postea bibat. qñ autē vis ponere in decoctione non oportet vt rectifices ipm aliter nisi ꝙ teratur 7 misceať cū eis. Dosis eius decocti aut infusi est a. ʒ. ij. vsqʒ ad. v 7 sine decoctione aut sine infusione a. ʒ. j. vsqʒ ad. ij. F ¶ Et idem auct. meseba: Proprietas polipodij est purgare leniter melancoliā 7 bibitur simpliciter cum zuccaro. aut mixtum cū aliq̄bus decoctōibus aut confectionibus. Et ingeniati sunt aliqui medicoꝝ ad illos qui non poterāt aliquas medicinas accipere. proijcere ipm tritum in aliquibus cibis ipoꝝum. et purgat leuiter melancoliam. Dosis eius simpliciter cum zuccaro est. ʒ. ij. decocti autē cū medicinis. ʒ. iiij. G ¶ Jo. mes. Solutione educit coleram nigrā cum facilitate. 7 ḡssum flegma: 7 muscillaginosum 7 materias iuncturaꝝ. 7 ɔfert colice scōm oēm modū administratōis eius 7 duricieī splenis. 7 ꝓꝑe cum epithimo 7 sale Indo. H ¶ Et cōfert ad febres melācolicas. 7 ꝓꝑe cū aq̄ mell'. 7 sanat scissuras que sunt ī manib⁹. Dos ei⁹ est a. ij. aureis vsqʒ ad. iiij. I ¶ Aui. in li. de virib⁹ cordis dicit ꝙ confortat cor.

¶ Ca. ccclxxj.

Policaria latine. grece coniza. arabice gafir. Dyas. ca. de cōiza: alia est maior atqʒ odore grauior. alia parua 7 odore iocūda. inter has alia ē media granabilioris odoris quarū pma appellata est coniza lata siue vanitis. vel vt latini armentalis Item secunda vocatur etiā labanotis. siue vt latini pip marina vel siriscarns. media appellať etiā coniza cesaleos. siue vt latini thimus minor. maior āt 7 minor coniza hñt folia similia oliue sed aspera 7 pinguia 7 viscosa. minoris vero folia odorata sunt. maioris grauis odoris. que etiam in frutice maior est. virga maioris est longitudinis cubitis duobus: minor vero vnius pedis longitudine porrecta est. florē fragilē 7 mellinū hñs colorē. 7 amaꝝ saporē. Et cū floruerit velut capillos facit. Radix est illi inutilis.

Galienus.vij.sim.far.cap. Coniza:i.policaria tam maior quam minor similis sunt complexionis et virtutis. in gustu quidem acres et amare apparentes. calefaciunt valde a parte fructuosa est planta. Est autem et tercia species policarie in humidioribus locis nascens fetidior ambabus et debilior sed due prime dicte tres gradus sunt in calefaciendo et siccando.

Operationes.

A Omnis fructus eius cum folijs suis fumigio adhibita et supposita venena longius arcet aqua eius sparsa pulices necat Folia eius in cathaplasmatibus adhibita morsus venenatos mitigant. Vulneribus et pustulis medicantur B Flores eius et folia cum vino bibita menstruis impetrent. Aborsum faciunt. Urinam provocant: Tortionibus subveniunt. C Ictericis bene adhibentur: Cum aceto bibita epilenticis prestant effectum. D Elixatura vero eorum fomento adhibita causas matricis componet. E Succus eius suppositus aborsum facit: oleo mixta et peruncta tuta corpa contra frigora servat. minor vero imposita et ea cathaplasmatibus adhibita dolorem capitis mitigat. media vero coniza hastam habet grossam et lenia folia et paulo maiora. Maior vero non pinguia nec maiora habet folia sed grave iactantia odorem gustum suavem et inutilem omnibus F Vipas et serpentes fugat Et vuule vicia remediat. maior et minor conisa calefacit et desiccat decocta igitur in oleo ad peryodas febrium et typos: et malitiosos rigores puncta facit. G Flos cum folijs in vino potatus fetus extrahit. et vehementer menstrua purgat. H Galie. Si quis folia cum mollibus ramusculis apposuerit alicui periculese sive decoquens oleo vtatur ea. I Videtur autem et rigorum que fit periodum allevatiuum huius oleum Flores autem eorum similis virtutis sunt. K Quo circa quidam et hos cum folijs terentes oleo propinant gratia movendi menstrua violenter et educendi embriones.

Ca.ccclxxij.

Poligonia. Pandecta. Poligonia agoni quod est genu: Nam et multi geniculatam et centum nodiam vocant. seu agoni quod est semen Nam dyas. Policarpos vocari dicit. quod magis est credendum et sanguinaria et corrigiola a multis vocatur et est que virgam pastoris ara. vocatur vt patet per concordiam. Dias. ca: de poligonos et Avicenna cap. de virga pastoris.

Operationes.

A Dyas: Poligonos masculus herba est virgas habens teneras molles et multum nodosas: et expansas super terram sicut agrestis: folia habet rute similia sed oblonga et molliora. et semen in folijs singulis. vnum et masculus dicta est flos est illi albus et feniceus B Poligonos vero femina frutex est vnam virgam habens mollem et cannosam spissam et nodosam. in quibus nodis folia sunt pini similia. radix est illi inutilis in locis nascitur humidis. et cetera.

¶ Pli. Poligonũ greci vocant q̃m nos sanguinariam non attolit a terra: folijs rute simile semine graminis. q̃ plura genera poligoni faciũt hunc marẽ intelligi volunt. appellãtq3 a multitudine seminis aut densitate fruticis. Alij poligonõ a frequentia geniculoꝝ. ꝛc. ¶ Stephanꝰ in synonomis. Poligonos. i. virga pastoris v ꝑ y scripsit vt assueuit et in kiraimi da poligonos. i. corrigiola multigonia. Alij vero camerzillũ dicũt. ¶ Pliñ. li. xxvij. Poligoniũ greci vocant herbam q̃ nos dicimus sanguinariã a terra non attollitur folijs rute similis gramini ¶ Succus eius naribus infusus. sanguinez supprimit. Et potus cũ vino cuiuscunq3 ptis ꝓfluuiũ ꝛ cruentas excreatiões inhibet ac sistit. ¶ Dyasco. Poligonos masculus herba est hñs virgas teneras molles, ac multas nodosas: ꝛ sup̃ terram expansas sicut agrestis. vñ ꝛ policarpos dicta est: flos illi est albus aut fenicinus: Uirtutem h3 stipticam et frigidam. Vñ succus eius bibitus medicat̃ emoptoicis ꝛ abstinet reumatisinũ ventris. medet̃ q3 colericis ꝛ strãguirijs: vrinam prouocat Morsibus venenatis cum vino bibitꝰ occurrit: Febribus piodicis maxime ꝓdest ante horam accessionis. ¶ Suppositus quoq3 fluxum mulieris cõstringit. aurium dolores compescit. Coctum cum vino ac melle curat vulnera nature. ¶ Folia eius cathaplasmata estuatiões stomachi tollunt. Sanguinem reijciẽtibus subueniunt. herpetas curant. Ignẽ sacrũ extinguunt. tumores ac duricies tollunt. ¶ Sãguinem reijcientibus vulneribꝰ maxime ꝓsunt. Poligonos vero femina frutex est virgam hñs mollẽ ꝛ carnosam ꝛ spissam. ꝛ est ramosa pinguis atq3 nodosa. in quibus nodis sunt folia piri similia ¶ Radix ei est inutilis. ꝛ nascitur ĩ locis humidis. Uirtus est ei stiptica. ꝛ facẽ potest omnia supra scripta licet minorẽ hẽat virtutem. Et scias esse herbam que dic̃ pera siue bursa pastoris: de qua supra in caplo. ccc. liij. dicatur.

¶ Ca. ccc lxxiij.

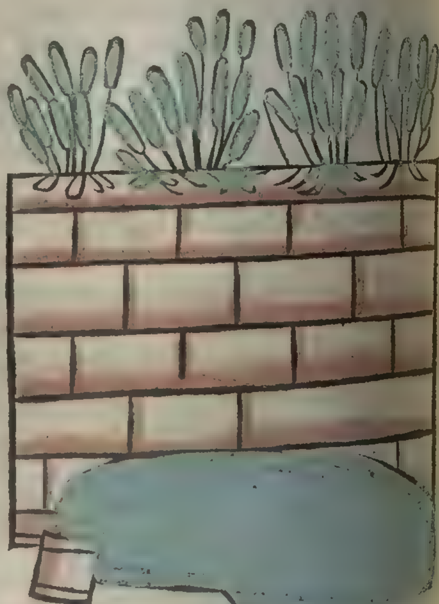
Polio. Ysidorus. Polios a grecis dicit̃. a latinis omnimorbia: eo q̃ multis morbis subueniat. Nascit̃ in montibus ꝛ duris locis. de vna radice multas ꝛ tenues fibras nutrit. seminis plenas: In summitate hab3 corimbos canescentes odoris grauis ꝛ subdulcis: Platearius. Polij diuersa sunt genera. sed montanum precipuum: Cum flores producit debet colligi. Uirtutem habet dissoluendi ꝛ consumendi. ꝛ diureticam ex subtilitate substantie. Dyascorides. Poliõ vnũ est maius alterum minus. id est montuosum. quod nobis venit in vsum: Et est frutex alba ꝛ tenera habens folia vnius cubiti longa ꝛ super virgam capitella semine plena a quo procedit quasi lanicies alba. ꝛ velut capilli longi habens odorem cum suauitate grauem

Operationes.

A Ysidorus. Succus eius aqua coctus a serpentibus percussos sanat: Sparsam in domum vel incensa omnes serpẽtes fugat. Platearius: Uinũ decoctionis eius valet contra frigiditatem stomachi et intestinorum 7 dolorem ex ventositate. Cõtra opilationem splenis 7 epatis valet.

B Dyas: Eius elixatura morsibus occurrit venenatis magnũq; p̃sidiũ est idropicis. Aceto mixto splẽi adhibet utiliter Sed dolorem capitis cõmouet. 7 cacho stomachum est. ventrem mollit. mẽstruis imperat: Resq; venenatas extinguit. Urinam mouet: stratoq; compositum. serpẽtes longius arcet. C Cathaplasma vulneribus confert reumaticis paratam colesim facit. 7 arenato morbo succurrit.

D Auicenna: Polium est spẽs de schea in qua est caliditas 7 acuitas pauca. Qd ex eo est minus est acutius 7 amarius. Et sunt in eo tyrsi 7 flores: E Eiusq; caput est ut spera. i quo sunt quasi pili albi grauis odoris cum aromaticitate aliqua Maius est autem debilius quod nec amarum est 7 acuitas quedã in ipõ est. Montanum minus est. et minus q̃dem est calidum 7 siccum in. ij. Est autem aperitiuũ: subtiliatiuũ: 7 prope minus est ad opilationes intrinsecas aperiendũ F Qd ex eo viride plagas recentes consolidat. 7 proprie maius. q̃d ex eo siccũ est: vlcera fraudulenta p̃cipue minus: G Cũ aceto epithimatũ ꝯuenit splenis a͞patib⁹ 7 duriciei ei⁹. facit autẽ capitis soda. nocetq; stõ. sed ꝯfert yctericie nigre. ꝓprieq; maioris decoctio H Confert etiam eadem ydropisi. Idem. ꝓuocat vrinam 7 menstrua. soluit ventrem: 7 ꝯfert ascaridibus 7 antiquis febribus ac scorpionis punctionibus. I Decoctõ maioris morsui vermium venenosorum oĩm ꝓficua, 7 ex ea suffumigat̃ ac sternit̃ 7 fugat mira venenosa. K Constantinus. Polium est cal'. in. ij. sic. in. iij. Humores g̃ssos attenuat. Ualet ydropicis pacientibus propter opilatõem epatis ac fellis 7 splenis. Urinam 7 menstrua ꝓuocat. Uentrẽ soluit. L Cum aceto bibitũ valet cõtra duriciem splenis. Et eius apozima ꝓpinatum lumbricos sucurbitinos 7 ascarides excludit. Capitis tñ dolorem generat 7 stomacho nocet. Si domus ex eo suffumigetur. reptilia inde fugant̃.

Ca. ccclxxiiij.

Politricon. Dyasco. Politricõ gal litricum quod adyantos dr̃. habz folia coriãdro similia in summitate scissa. hasta eius est duobus palmis lõga habens supra se turgida capitella semen habentiã: Radix est illi utilis: Sz virtus eius est in folijs.

Operationes.

A Dyas. His siquidez in aq̃ elixis aq̃ ipsa bibita medicatur asmaticis 7 disnoicis. Ictericis 7 dissurijs. Calculos frangit. Uentrem stringit: Morsus caninos ad sanitatem perducit. Reumaq; stomachi compescit. B Cum vino bibita

menstruis imperat. Abortum facit. et san guinem reiicientibus subuenit. Morsibus quoque venenatis occurrit. E Alopicia et vlcera capitis. s. quas acaras vocant et pterigia purgat. Scrophas que spargit. Imposita quidem trita et mixta cum lixiuio addito cinere ac vino id prestat. D Comesta a pugilibus ad pugnam vtiliter confortat. A pecoribus eciam comeditur. E Item politricon in locis vmbrosis atque parietibus humidis et circa fontes nascitur. Alii tanquam recorpatiuam decoctionem tardis etiam passionibus laborantibus dant in potu. scilicet; banelosis. stomaticis. fluori ventris. et difficultate minctus. F De siccat enim adiantos et extenuat. ideoque chyradias digerit. aqua et lapidem rumpit. Potus ad humores glutinosos ac pigues de torace ad pulmonem ascendentes bene iuuat. G Reumaque ventris constringit. medius enim est inter ca. et fri. temperantiam. In dolore colli fo. eius trita cum granis piperis ac semine coriandri cum optimo vino datur ad bibendum introeunti balneum. facit et ad capillos mulierum nutriendos si decoquatur cum oleo.

Porrum quinit Malbrusy

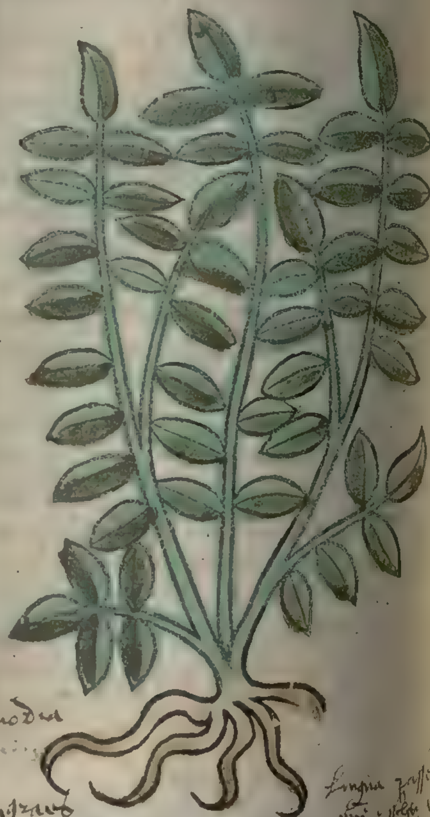
Ca. cccLXXV.

Porrum latine. Arabice curat. Serapion li. aggre. cap. curat. Curat .i. porrum. Ex eo est est domesticum et est hispanicum. et ex eo est nabati. et est montanum. et ex eo est porrum vinee. et porrum agreste. et medium inter porrum et allium. Et reperitur vtus huius inter vtrumque porri et allii sicut inuenies si leges capitulum .xiiii. Alleum. Et propter hoc est magis desiccatiuum et acutum quam porrum domesticum. et cetera cuncta agrestia acriora sunt domesticis. Et medicine que calefaciunt illa calefactione sunt in fine graduum et ob hoc est malum stomacho. et est acutum incisiuum grossorum humorum magis aperitiuum opilatorum organorum. et eius operatio est plus quam domestici. Et propter hoc prouocat vrinam et menstrua. et potissime quando retinentur propter humores frigidos grossos. et habet tamen de calefactione quod vlceret quando applicatur corpori exterius. Et nos iam diximus quod omnes medicine que calefaciunt illa calefactione et vlcerant sunt in fine graduum.

Operationes.

A Serap. auctor. dyas. Porrum domesticum incitat libidinem. et quando miscetur cum melle. et fit inde loboc et confert dolori pectoris et vlceribus pulmonis. et quando comeditur etiam mundificant cannam pulmonis et quando quis assuefacit cibum eius. inducit obscuritatem visus. et est malum stomacho. B Et quando aqua eius miscetur cum mellicrato et exbibetur confert morsibus venenosis Et quando fit emplastrum cum poris ipsis et ponitur super locum morsus facit hoc. C Et quando miscetur cum olibano et aceto et lacte et oleo rosato et distillatur in aurem confert dolori eius et tinnitui qui fit in ea. Et quando fit emplastrum cum eis et sumach. aufert verucas. Et quando fit emplastrum cum eis et sale mundificat vlcera sordida. D Et quando bibitur ex semine porri et granis mirti. ana. ʒ. ii. simul tritis abscindunt sputum sanguinis antiquum a pectore. E Et idem auct. Ruffi. Porrum prouocat menstrua et fetus. et aufert eructu

ationes acetosas et mollit ventrem. ¶ F Et idem aucto. Judei. Proprietas autem est quod destruit dentes et gingiuas. ¶ G Et idem aucto. Aben mesuay. Nocet vesice et renibus quando in ipsis vlcera. Et folia porri deseni conferunt matrici ex proprietate que est in eis. quoniam est in eis humiditas que facit lubricare fetum. et semen porri quando fumigatur ex eo anus. desiccat fistulas que sunt in eo ¶ H ¶ Sed porrum vinee est deterius stomacho. et est calidius et magis prouocat menstrua. et quando comeditur confert morsui venenoso. Paulus cap. de porro Porrum adustum mixtum cum melle et inunctum curat ragadias seu scissuras que fiunt in labijs. I ¶ Ysidorus. Porrus est olus cuius duo sunt genera. videlicet sectilis et capitatus. Palladius li. iiij. In mense Februario conuenit porrum serere. Quem si sectilem velis post duos menses quam satus est poteris desecare manentem in areis suis. Sed capitatum rarius seres. K ¶ Idem in li. vj. In mense mayo planta porri transfertur. vt rigationibus animetur. L ¶ Idem in li. xj. In octobri mense porrum verno satum conuenit transferre. vt crescat in capite. Sane sarculis assidue circumfodiatur. Sed comprehensa porri planta velut tenacibus alleuetur. vt inanitas spacij que suberit radicibus. incremento capitis suppleatur. M ¶ Ysaac. Porrus ca. est et sic. in. iij. gradu. quod certificat eius ponticitas. Unde sanguinem e naribus manantem costringit. Sed secundum cibum illaudabilis est Nocet enim stomacho faciens inflationem ac ventositatem. N ¶ Ypocrates. Porrus calefacit ac desiccat nimis epar et splenem aperit vel curat. soluens queque constipata sunt in eis. Thoracem et pulmonem purgat. Ad aurium quoque dolorem diuturnum facit. ac prunares ytericos purgat. O ¶ Macer In multis causis vsus medicamine porri Dat ypocras medicine maximus autor. Ipsius succum solum dedit ipse bibendum. Egris qui reijciunt spumant ve cruorem Quos emoptoicos soliti sunt dicere greci. Cum galla dant hunc allij thurisve farina. Aut gemmis draginis porrorum seminis vnam etc.

Fetinodia ...

Wartzgrau ...

129

Lingua passerina ...

¶ Ca. ccclxxvj.

Proserpinata grece. Ara. Marsiarbay. latine. lingua passerina. et in lingua persica dicitur psoidami. Serapion li. aggre. cap. Marsiarbay auct. dyasco. Marsiarbay. i. proserpinata. est enim masculus et femina. Masculus est herba que nascitur omni anno. Hec habet ramos seu virgas rectas molles subtiles nodosas. et distenditur super faciem terre sicut gramen. et folia habet similia folijs rute nisi quod sunt molliora et longiora. Et habet iuxta vnumquodque folium semen. et propter hoc dicitur masculus. et habet florem album et rubeum. Sed femina habet plantam paruam et virgam vnicam tam teneram similem canne. et habet nodos similes nodis qui sunt in radice canne. et in nodis ipsis sunt folia egredientia ab ipsa virga similia folijs pini. et habet radicem in qua nullum est iuuamentum. Nascitur iuxta aquas. Hec latine vocatur cauda vul

pis que est virga sive bursa pastoris sicut apparet in ca. Poligonia. Gal. viij. sim. far. Proserpinata habz quid stipticitatis Dominatur vero i eo aquosa humiditas vt sit in secundo gradu ex infrigidantib⁹ farmacijs. vel in. iij. fm principium. Dyascorides. Proserpinata herba est que hz virgulas teneras z molles z multas nodosas z spansas super terram sicut agrestis. vnde z policarpos dicta est. Folia habet rute similia. sunt z oblonga z mollia; et semen in folijs singulis. vnde z mascul⁹ dicta est: flos est illi albus aut feniceus. Virtutem habet frigidam z stipticaz. Proserpinata femina frutex est vnus; virgā hñs cannosam z mollem spissam z nodosam in qbus nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inutilis. Nascitur locis hũidis: Virtus est illi stiptica; z hec latine vocatr Cauda vulpis.

Operationes.

A Gal. Juvat itaqz exustos stomacho exteri⁹ applicata sic herisipilata z calidos flegmones seu etiam talia existentia repcutit reumata. z ex inde vero siccatiuũ existere ꝑpter q̃d herpetũ bonũ est farmacũ et vlcerum z alioꝝ euidentissimũ vo flegmonosorum reumatoꝝ. B Est autē z sanguinosoꝝ vulneꝝ consolidatiuũ. Juuat vero ad vlcera q̃ in auribus z si pus ī eis sufficieus fuerit id siccat. ꝑpter easdē vo v̄tutes z fluxũ muliebrē sistit. z dissinteriam z sanguis eductiões z quecũqz immoderate aliũde causatũ C Ait aũt dyas. z vrinas ꝓuocare. stranguiriantib⁹ datũ nõ tñ distiguit diligēter dispositõez in q̃ oꝑtet dare. D Dyas. Succ⁹ ei⁹ bibit⁹ emoptoicis medicatr. ventris abstinet reumatismũ. Colicis z stranguiriosis opitulatr. vrinã ꝓuocat. morsibus venẽatis cũ vĩo bibit⁹ medicatr. E Cũ vĩo coct⁹ z melle vulnera noua curat. periodicis fe. añ vnã horã accept⁹ maxime ꝓdest suppositũ: F Fluxũ mulieris stringit dolorẽ auriũ ꝯpescit. sanguinẽ reijciētib⁹ subuenit. herpetas curat z fistl'as; Ignez sacꝝ extinguit; tũores z duriciel impositũ spargit. recentib⁹ vulnerib⁹ maxīe ꝓdest. Proserpinata feĩa oĩa similiter facẽ p̃t q̃uis virtutem minorem habeat.

Onser bra... vel onser brawey ... Herbe ... poulmonet

Ca. ccclxxvij.

Pulmonaria: Pandecta. Pulmõaria herba est satis minuta z mollia hñs folia z quasi formã pulmõis in locis humidis nascens. quam quidam pepanum vocant.

Operationes.

A Ad oĩa vicia pulmonis cõfert hibitum z emplastratum. B Elixatura eius cũ vĩo cõfert peripleumoniaticis z asmaticis. C Coctus ex aqua cum oleo aceto z melle iocundissime sumitr. D Confert tussientibus z ad pectus fluxibus.

Ca.ccclxxviij.

Pruna latine et grece. Arabice Eu as. Ysidorus: Pruna a latinis ob colorem sic sunt appellata: Cuius generis meliora sunt damascena. ab opido damasco sic dicta. Unde prius arbor ipsa est asportata: Aristoteles in libro de plantis: Fructuum quidã ex carne et osse et grano compositi sunt vt pruna: Palladius libro: xij. Pruna siccantur in sole p crates loco sicciore deposita hec sunt que damascena dicuntur. Alij in aqua marina vel muria feruente recentia lecta pruna demergunt. et inde sublata: aut in furno tepido faciunt aut in sole siccari. Johannes mesue cap. de prunis. Pruna alia sũt alba alia citrina alia rubea alia nigra: et ex eis quedam sunt muza que sunt ad alterandum magis quedam dulcia que sunt ad soluendum ventrem magis et omnia alterant: et solutionem faciunt plus tamẽ et minus: Damascena vero et Armena in omnibus illis sunt fortiora: et humida quidem plus faciunt illud q̃ sicca. et sicca minus corrumpuntur in stomacho q̃ humida. sunt enim humida ad corruptionem et putrefactionem conuertibilia. Dulcia sunt inter ca. et fri. declinant tamen ad latus frigiditatis. et sunt hu. in. ij. gra. Muza vero fri. sunt in principio secũdi: vt postea habetur. Et alia quidem sunt lauatiua et refrigeratiua et lenitiua. Rectius cũ quo miscentur ei addit earum operatiõi sunt tamarindi et proprie secundum modos infusionis notos et cassia fistula et terenia bin. et viole condite et similia. Et fit cũ aqua earum syrupus iuuamenti noti. Et ex carnibus earum fit electuarium bonũ: Armeni quoq; arborem prunorum perforant subtilem in lõgitudine palme. ex duabus vel tribus partibus. et intermittunt frusta scamonee. et sigillãt luto. et sunt fructus illius arboris solutiui sufficienter. et faciunt sophisticationes alias in arboribus alijs.

Operationes.

A Johannes mesue. Solutiõe educit coleram et dantur in egritudinibus colericis et alterant malitiam earum: et soluũt malitiam ex qua fiunt: nocent tamen stomacho et sunt pauci nutrimenti. Dosis aque earum potio est circiter librã j. cũ zuccaro: B Dyas. cap. de prunis. C Prunum recens ventrem soluit C Stomacho contrariũ iudicatur: sed omne hoc iucõmode celerius digestõnem finit sicca non tantam maliciam prebent q̃dã; sicca cocta aluum stringere existimãt: q̃d Galienus non immerito falsum esse contendit. D Quis enĩ nesciat ex passo discocta vel mulsa solutõem ventris operari maximeq; perficere si decoctum ipm cui succus admixtus est sorbetur Facit ĩ ipe suas differentias diuersi generis in prunis. vt syriaca tantum putat minus aluum mouere eo q̃ sint stipticiora. E Hyspana vero plus soluere q̃ sint dulciora ex omĩbus prunis. q̃ maiora et lata sunt

F Idem quoq; tenera et digestionis fa cilioza. et ventrem molliendo accomoda presumit in minoribus omnia inesse contra ria. G Est et agreste prunũ austerio ris fortiorisq; virtutis. hoc siccum etiam dissintericos certum est adiuuare. gũmi huius arboris potatum calculos frangit cum aceto tritum ac illinitum faciei lichi nas optime purgat. et curat aqua. in qua folia pruni cocta sunt gingiuas et vueam et similia colluendo defendit. Sed in vĩo decocta vehementius prosunt. H Radices itemq; cortex eãdem stipticam habent potestatem que in folijs est consti tuta. Serapion hec eadem dicit que dcã sunt fm dyascoridem.

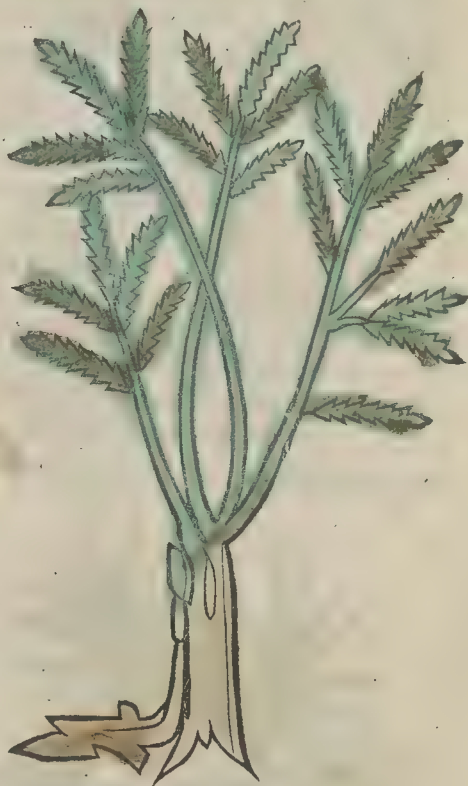

Ca. ccclxxix.

Prunella latine et grece. Prunella est herba similis ozimo. flos quasi lauendula sed grossioza. folia et flo res vtuntur.

Operationes.

A Succus istius herbe mixtus cũ oleo rosarum et timpora inunctum sedat soda. B Ypocras. Succus cum vĩo sumpt[9] tollit morsum venenosoz. Succus istius herbe curat alcolam. et confert squinãtie. C Et ad oĩa vicia oris et gutturis cõ uenit. Eandem etiam opatiõem habz aq̃ eius distillata.

Ca. ccclxxx.

Pix latine. Arabice affeff siue terf vel teft. Pandecta. Sciendũ q pix fit ex arbore ligni aryn. et est arbor scerebin vel deda. et est cedrus vel pinus masculus cuius fructus dicunt coni. est ex ea hu. et sic. Sera. li. agg re. ca. Et est aucto ritate dyas. Et hu. colligitur ex arboribus ligni aryn id est masculi pini. et pfert fru ctum paruum. et ex eo fit lumen. Et melior ex ea est alba splendens leuis et mũda.

Operationes.

A ¶ Galienus. viij. sim. far. cap. pix fm translatõem grecam. Pix que quidẽ sicca siccat ꝛ calefacit fm terciã abstantiã a cõmensuratis ꝛ plus siccare nata est ꝙ calefacere q̃ liq̃da ẽ ꝯrio calefacit plusꝙ siccet hꝫ ãtquid subtiliũ pciũ q̃ asmaticos ꝛ empicos iuuat B ¶ Et hꝫ q̃dem q̃d digestiuum ꝛ dyaforeticũ sicut ꝛ fm gustũ subamaꝝ q̃d ꝛ acre. C ¶ Ita aũt leprosos vngues educant mixte cum cera. ꝛ impetigines expurgant. digerunt ãt duros. et indigestos hũores oĩes q̃n ponunt ĩ cataplasmatibus. fortior ṽo ad oĩa talia est q̃ liquida. dura vero ad hec q̃dẽ peior est. D ¶ Ad cõsolidatõem ãt vulneꝝ magis ydonea palam ğ ex his est q̃m q̃d copiosum hũiditatis calide ꝯmixtũ est pici liq̃de: E ¶ Piceleũ. i. oleũ picis. Fit ex pice hũida q̃n coquit. ꝛ est quedã ex ea que est similis visco viscositate sua ꝛ nõiatur viscosa: Et est alia q̃ ex toto sicca est. ꝛ melior ex ea ẽ illa q̃ ẽ pura tenax ꝛ odorifera sil'is resine pini. sapor hui⁹ ẽ acut⁹ ꝛ fere amar⁹. Et ṽtus ei⁹ ẽ ca. in. iij. ğdu: ꝛ desiccatio est plus ꝙ calefactio ipsius.

¶ Ca. ccclxxxj.

Pix liquida. Pandecta: cap. ccclx. Hictan arabice. grece alkitran. latine vero oleum de scerbin. ꝛ ẽ pix liq̃da: que ydeomate nostro vocat' pecula. Sera. li. aggre: cap. hictan. i: pix liquida ꝛ est oleum quod egreditur de scerbin Et scerbin due sunt species. Una earũ est arbor magna. ꝛ est genus abietis. ꝛ est ex ea alkitran habens fructũ similẽ fructui cipressi: nisi quia est minor eo multum. et secunda est arbor spinose habẽs similitudinem cum arbore iunipi. ꝛ magnitudo fructus eius est sicut magnitudo ğni mirti. Melius autem alkitran est illud quod est spissum clarum habens odorem fortẽ cum horribilitate. ꝛ quando intingit' in eo digitus non cito defluit ex digito propter suam spissitudinem: ꝛ quando stilla eius cadit in loco remanet collecta ꝛ non expanditur. Et idem aucto. Gal'. Sperꝫ scerbin complexio est calida ꝛ sicca. in. iij gradu. sed olei quod extrahit' ex arbore sua substantia est subtilis: ꝛ virtus eius ẽ calida ꝛ sicca in. iiij. gradu. sed plus calefacit ꝙ siccet. Lignum scerbin nominat' lignum mortuorum. quia cõseruat corpa mortua a putrefactione. Unde virtus ei⁹ desiccat ꝛ custodit corpa mortuorum. et destruit quod est ibi de humiditate.

¶ Operationes.

A ¶ Sera p̃: Pix liquida custodit corpa mortuorum: ꝛ oleum eius occidit pediculos ꝛ lendines ꝛ lumbricos ꝛ vermes qui sunt in auribus: B ¶ Et quando cum eo fit nascale corrumpit fetum. ꝛ excludit mortuum. Et quando linitur virga in hora coitus destruit conceptũ. ꝛ ꝓpter hoc est ex verioribus medicinis ꝛ fortioribus ad prohibendum impregnationem ab eo ꝙ accidit ei qui vtitur eo vt fiat oĩno sterilis. etiam quando distillatur ex eo in dentem corrosum sedat dolorem ꝛ frangit dente ꝛ aufert liuorem qui fit sub oculo. C ¶ Alkitran ꝛ est illud quod est compositum ex eo q̃d colligit' in lana. q̃n sup ip

sum suspenditur ꝛ decoquitur. ꝛ subtilius alkitran ꝛ minus acutum. ꝛ residuū quod remanet est alkitrā. ꝛ est illud q̄d est de eo spissum ꝛ grossum. et est sicut illud q̄d remanet ex spissitudine olei. ꝛ ideo alkitrā ppter sui grossiciem mordicat ꝛ aperit. ꝛ propter hoc alkitran curat apostemata. ꝛ est pix liquida. B ¶ Sed grani scerbin virtus est tempata adeo q̄ potest comedi nisi quia facit sodā. ꝛ mordicat stomachum. E ¶ Et idem auctor. Byas. Alkitrā est quod corrodit ꝛ incidit corpa viventium. ꝛ conservat corpora mortuorum. ꝛ si fiat pheretrum in quo reponatur corpus defuncti ex ligno scerbin servat corpus defuncti a putrefactione. ꝛ propter hoc nominant ipsum quidā vitā mortuorum. ꝛ alkitran adurit plātas ꝛ coria propter necessitatem sue caliditatis ꝛ desiccationis. ꝛ abstergit maculas oculi quādo bibitur cum rob ꝛ sale pauco. ꝯuenit morsui serpentis. ꝛ q̄n linitur sup elephantiam convenit. ꝛ fit cristere cum eo ꝛ occidit lumbricos parvos.

¶ Ca. ccclxxxij.

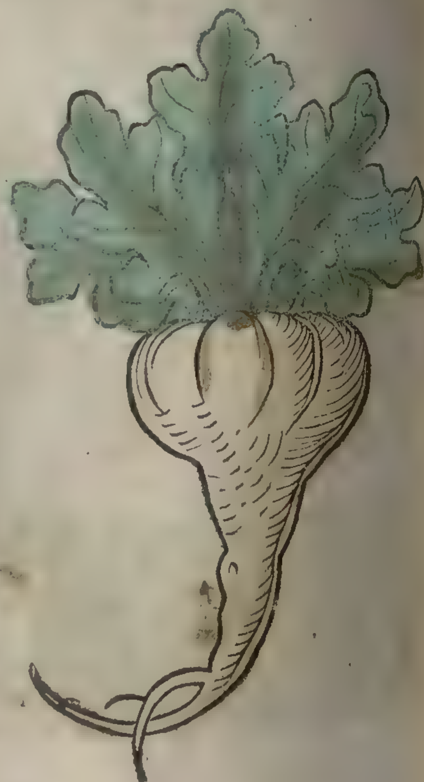
Panis. Ysidorus. Panis dictus est eo q̄ cum omni cibo apponatur. Panis enim cibarius est qui ad cibum servis datur non delicatus. Fermentatus dicitur fermentis confectus. Azimus autem non fermentatus. Nam azimus est sine fermento sincerus. Acrizimus autem leviter fermētatus quasi acro azimus. Clibanicius in testa coctus. Rubidus autem recoctus ꝛ rubefactus. Subcinericius dicitur cinere coctus ac reversatus. idem ꝛ focacius. Sfungia dicitur panis aqua diutius laxatus. similam modicam fermentumq̄ modicum accipit. ꝛ habet humectatōis plus q̄ omnis panis. ppter quod ꝛ sfungie nomen accepit. Placente sunt que de farre fiunt quas alij quidem liba dicunt. eo q̄ libeant ꝛ placeant. Dulcia sunt operis pistorij genera sic a sapore dcā melle enim aspersa sumuntur. Actor. Collirida dicitur panis quadratus de simila factus in sartagine cum oleo frixus. vel modicus panis triangulus. Lagana sunt panes lati ac tenues. Crusta est panis supficies.

¶ Operationes.

A ¶ Avicenna. Panis vt comedatur oportet q̄ sit mundus. sallitus. massam habēs confectam. fermentatus. bene decoctus ne comedatur calidus. sed vna nocte permanens. Calidus enim non est apud naturam receptibilis. B ¶ Et acceptō eius qui est de furno ꝛ reliquorum sibi similiū est mala. Panis de simila melior est ꝛ mūdior ac nutribilior q̄ alius. Eius nutrimētum melius est. sed tardioris penetratōis. C ¶ Opirus autem qui est plurimi furfuris. velocis est penetratōnis. sed nutrimēti minoris ac deterioris. D ¶ Ille vero qui non bene coquitur est plurimi nutrimenti. ꝛ similiter qui parum habet fermenti. Sed eius nutrimentum opilat nisi illos q̄ plurimi sunt exercicij. huius generis ē pāis de patella. nā eius iterior ps raro bn̄ coqr. E ¶ Emplin ex pāe fcm̄ calidius ē q̄ ex frumento pāis ex frumto novo velocit ipiguat

F ¶ Panis de frumento cum mellicrato
siccisq₃ cõuenientibus valet a pãtibus ca
lidis. lenit em̃ ꝛ infrigidat ea Panis cum
aqua ꝛ sale decoctus ꝛ impetigini ĩfusus
confert. Est q̃dem velocis digestõis. ꝛ tar
de descensionis. G ¶ Panis opirus ẽ
lenitiuus nature. fermentatus q̃₃ ventre₃
lenit. ꝛ azim⁹ stringit. Similiter in patel
la coctus ꝛ antiquus panis siccus ventrẽ
stringit. H ¶ Ysaac in dietis ꝑticulari
bus. Panem tritico calidiorem diximus
cuius diuersa sunt nutrimenta q̃tuor mo
dis. videlicet. Primo ꝓpter farinã vnde
factus est. Secũdo ex artifitio sui. Tercio
ex igne a quo coct⁹ est. Quarto ꝑ q̃litate
qua sumit̃. Farine modus trifariam diui
ditur. Primus ꝓpter essentiam sui. Scdo
ꝑ qualitate molitõnis. Tercius ſm breui
tatem vl' longitudinem tꝑis ex quo mola
contrita est. vt supius dcm̃ est. Panis q̃n
to mundior est tanto pluris nutrimenti. ꝛ
durioris egestionis. I ¶ Diuersitatis
panis ex artificio sui duo sunt modi. vl' ex
forma vel ex artificio simpliciter. Forma
autem triplex est. Magna parua. media.
Magna medulle plus habet. corticẽ vero
subtiliorem ꝛ duriorem. Cortex preterea
paꝝ nutrit. ꝛ est ad digẽndũ durus. humi
ditatem egestõis exsiccat vñ ꝛ ventrẽ con
stipat. K ¶ Medulla g̃ssa est ꝛ viscosa
ꝛ inflatiua. flegma viscosum g̃nans. Pa
nis ꝑui ꝛ subtilis interiora ignis ꝓforat ꝛ
hũiditatẽ medulle exsiccat. vñ paꝝ nutrit
ꝛ tardius digerit̃. ꝛ ventrẽ ꝯstipat. maxie
si estus sit in ꝑmo vel secundo die p⁹ deco
ctõem. L ¶ Vñ Ypocrtes. Panis mag
nus ꝛ g̃ssus est medulle multe nutrimenti
pluris ventrẽ soluit. ꝑuus ãt ꝛ tenuis me
dulle est pauce. nutrimẽti pauci. Egestio
eius tarda est ventrẽ ꝯstipat. Qui ãt men
sure medie est in forma. ꝛ medie est ꝓp̃tatis
M ¶ Artificiũ panis quatuor diuiditur
modis. Est em̃ panis q̃ntũ expedit fermẽ
ti tm̃ hñs ꝛ sal' ꝛ bñ ꝯfectus ꝛ sicut oportꝫ
coctus. Est paꝝ fermentat⁹ ꝛ coct⁹. ꝛ in ce
teris a necessaria tꝑantia iminut⁹. est hñs
fermentum ex sale vltra q̃ꝫ satis est ¶ N

Est azimus ꝛ sale carens. Primus q̃dem
moderatior est in oĩbus his supdictis. in
stõ ꝑfecte digerit̃. ꝛ sanguinẽ in corꝑe cla
rissimũ generat. vñ nature ꝯfortat actõe₃
ꝓpterea ꝯmodus est qui q̃eti sunt ꝛ delici
arum delectatõe viuũt Et eis q̃ꝝ digestõ
defcm̃ patit̃ vt senior ꝛ egritudines exeũ
tium. Ars em̃ exhibita exterius sufficit na
ture laboranti interius. O ¶ Exercitã
tibus ãt laborãtibus nõ adeo ꝯueniẽs est
ꝓpter suã subtilitatẽ ꝛ facilitatẽ dissoluti
onis ex mẽbris eoꝝ Pãis fermentatus mo
dicum hñs salis nec bñ coctus. viscosita
tem g̃nat ꝛ g̃ssitatẽ. vñ durior est ꝛ peiore
tardior. ꝓpter hoc aptus est exercitantib⁹
ꝛ laborantibus. Nam abundantia calo
ris eoꝝ est causa fortitudinis ꝛ digestõis
S₃ q fermẽti. salisq₃ suꝑfluũ habuerit mi
nimũ nutrit. ꝛ ꝯfortat. v̊tus em̃ sal' hũidi
tatẽ ei⁹ ꝯsiccat. fermẽtũ ꝯiũctõe₃ rarificat
P ¶ Azim⁹ sit' minũ nutrit et durissime
digerit̃ tardissimeq₃ egerit̃. ꝓꝑetatẽ habꝫ
opilatõem ꝛ vẽtositatẽ g̃nandi. Idcirco
incõueniẽs est oĩbus naturis. nisi raro eis
q maxis laborib⁹ exercent̃ vt messores. ꝛc.

Ca. cclxxxiij.

Rapa. Ysidor' libro ethimologiarum: Rapa dicta est a rapiendo id est comprehendendo. Est autem radice amplior napo sapore dulcior. 7 folio tenui. Palladius libro. iij. Semen brasice vetustum mutatur in rapam: Idem in libro. viij. In mense Julio serenda est rapa solo putri 7 solari in sicco nec spisso. locis humidis 7 cāpis letatur. Napus autem in sicco ac proprie tenui deuexo 7 sabulosis melior nascitur. loci proprietas vtrumqꝫ semen in alterum mutat. Nam rapa in alio solo ꝑ biennium sata mutatur in napos. alia vero napus transit in rapam Subactum solum stercoratum versatumqꝫ coquunt. qđ ipsis 7 segetibus proderit qui ibi āno eodem seruntur. Jugo raparum quatuor sextarij. napi autem quinqꝫ sufficiunt. Si spisse sunt interuelles aliquas vt cetere roborentur. vt vero in semina maiora redigantur erucam rapam folijs oīibus purgas 7 ad dimidij digiti crassitudinem in caule succides. Tunc in sulcis diligenter subactis octonis digitis separataꝫ obrues. inicies terram et calcabis ita magna nascetur.

Operationes.

A Rapa est napus validissimus. ꝯturbat corpus 7 deducit Sed semen eius cōtra venena in potum datur. Rapa si frequenter comedatur inflatōem stomachi facit. Semen eius ex vino tritum valet cōtra morsus serpentum. B Dyasco. Radix rape bona est. 7 si ventrem inflat corpori tamen succum addit ventremqꝫ stimulat. Eius elixatura fomento podagris ac ꝑnionibus ꝑsidium est. Ipaqꝫ trita 7 imposita hec oīa facere potest. C Cima eius elixa 7 cōmesta est diuretica. Semen eius ex vino bibitum vulneribus venenatis proficit. Itaqꝫ semen in rapis calidum ac feruens videtur 7 ipse paulo solutiores creduntur. Sed quo minus caloris possident molliendi potestatem eo fortiorē continent. D Idē radix inflat. 7 semen in homine generat. vel augmentat Agrestis rapa locis siccis nascitur. fruticem collectum faciens cubiti longitudinem habens multasqꝫ virgellas. Folia leniora 7 in modum digiti grossa. Semen eius in folliculis est cōclusum nigrum 7 fragile. quod fractum habet intus colorem album Itaqꝫ faciei miscetur alba mentis vel etiam tocius corporis. E Ysaac. Calida est in. ij. gradu. humida in primo dure digeritur. Mollem 7 inflatiuam carnem facit. ꝑpter sui ventositatem. ꝑinde coitū suscitat. flegma augmentat. Utilis autē est si bis cocta vtraqꝫ aqua reiecta coquatur cum pinguissima carne. Idem. Cuius iure si pedes podagricorum loti fuerint dolori mitigatōem prestat. F Gal'. li. ij. de cibis cap̄. de rapa. Multiformiter autem 7 hanc homines preparant vsqꝫ ad hoc quod componunt eam cum garo 7 aceto vt habeant pro vsu ꝑ totum annum. Chimū autē reddit in corpore grossiorem cōmensurato. propter quod si habundauerit quis ī vsu ipsius. 7 maxime si quis deficienter in vētre digerens ipam congregabit vocatū crudum chimum G Ad secessum āt ventris neqꝫ contrariari vtiqꝫ. neqꝫ cōferre dicat quis ipam. 7 maxime quando decoquitur bene. indiget enim ipa 7 ampliori decoctōne. fit autem optima bis elixata sicut dictum est prius de caulis ꝑparatione. si autem crudior sumat̄ indigestibilis est. 7 inflatiua. 7 mala stomacho. quādoqꝫ autem 7 mordicationes operat̄ sub ventrem. ꝑ aquam autem elixatam admirabar vtiqꝫ si minus aliqua homogenearum plantaꝝ nutrit. H Et idem li. vj. de sim. medicinis cap̄. gegilidis siue rapa ipa 7 semen ad libidinem incitat inflatiui spiritus generatiua existens.

¶ Ca. ccclxxxiiij.

Raphanus. Ysidorus Raphanum grece nos radicem vocamus. eo q totus deorsum nitit cum reliq olera magis in summa ꝓsiliant. huius semie macerato. Palladius li. iiij. In mēse marcio raphunos aliq serunt quibus vtūtur estate. Idem in li. ix. Raphanum vt iam predem̄ est. sicut ⁊ brasicam ꝯstat esse vitibus inimicam. Nam ⁊ si circa se serantur natura discordante refugiunt. Auicenna Raphanus hꝫ lignū calidū ⁊ humidū in primo. Semen ca. in. iij. forcius est semen deinde cortex. postea folia. deinde caro

¶ Operationes.

A ¶ Radix eius a ieiuno cōmesta vel potata. put antidotum magnū adiutorium est sanitatis ⁊ tutamentū corpis. ſꝫ inflationem facit ⁊ ructus fetidos. B ¶ Fructus eiꝰ vrinā mouet. Uentrē decocta malaxat. ⁊ ī cibo prisicis ꝓdest. Toracis flegta purgat. Cū oximelle accepta vomitum mouet. Cum melle mixta putredinē curat Liuores tollit. Uim fungi venenosi cōpescit. C ¶ Contra viperatū morsus ꝓficit. Semē cū aceto datū splē minuit. ydropicis ac spleneticis in modū cataplasme impositū subuenit. D ¶ Radix in aceto ac melle cocta si gargarizet synaticos curat. Folia eius ꝯtusa ⁊ imposita dolentibus articulis ꝓsunt. E ¶ Raphano calidam esse vtutē. oīm̄ medicoꝝ opiniōe patet. sed nobis ex vsu intelligere licꝫ. nā cum ceteris cibis cōmesta. ideo in stomacho ructus efficit solus. q2 in eo coquitur prima. F ¶ Capillos ab iniuria alopicie restituit cum melle G ¶ Succꝰ etiā grauedinem auriū instillatus emendat H ¶ Egipcij rges in quibus erat studiū scrutati corpa mortuorum et causas valitudinum occulta fide recognoscere. ⁊ in ipso corde vicium nasci ꝓdiderunt. ¶ I Semine raphani cum melle trito ⁊ sumpto suspiria mitigantur. Tussis arcetur. Sola cum sale sumpta ventris animalia extinguit. Uentrem stimulat. Urinam cōcitat. Puerperis copiam lactis acquirit. K ¶ Nulla res forcius vrine difficultatē soluit. vel feminarum. imperat menstruis Raphanus ꝯmesta est customacha. post cibos sumpta digerit. eructuationē facit Cocta ⁊ esa tussiētibus ⁊ pituitaribus stomachi medetur. L ¶ Corium eius cataplasmis adhibitum cum melle pascēcia vulnera curat. M ¶ Liuoreꝫ imposita tollit. Morsibus venenatis occurrit. Lentigines purgat. Bibita menstruis imperat Semen eius bibitum est diureticum. Splenem tremiscere facit. ¶ N Elixum cum oximelle gargarismo synanticisqꝫ opitulatur. Cerasa quoqꝫ puncto accepta statim medetur. Detur concauo immissa. vel gingiuis fricata. dolorē eius mire sedat. O ¶ Est aliud genus rafani quod multi armoratiam dicunt habēs folia lapsane similia. cuius radix oblōga est ac tenera de q. s. sup dcm̄ ē P ¶ Platea. Raffanꝰ ca. ē ⁊ sic. in. ij. g. Uirtutē hꝫ icidēdi dissoluēdi. ex eo fit ꝯpetēs oximellis ꝯ qrtanā. ⁊ ꝯ cottidianā. ꝯ duriciē splēis.

M ¶ Herba ipsa cocta in vino et oleo sple ni cathaplasmet. Pectini cataplasmata stranguiriam et dissinteriam soluit. ¶ R Ypocrates. Capillos mulierum defluos ra phanis iubet fricari. et contra tormenta vul ue sup ymbilicum imponi. Reducunt et ci catricem ad colorem Semen impositum ex aqua sistit ea que fagedenas vocant vl cera. S ¶ Democritus. Uentrem hoc ci bo putat stimulari. et ob id fortasse voci no cere tradiderunt aliqui: folia que duntaxat in oblongis nascuntur aciem oculorum excita re dicuntur vbi vero acrior medicina admo ta sit: ysopum dare protinus imperant. Hec antipatia est: Aurium vero grauitati rafa ni succum instillant. T ¶ Papias. Hume ctat et dispgit flegma auctoritate sua. Folia tamen eius minus austera sunt. Radix trita in vi no nauseam puocat. V ¶ Plin. li. xx. Ra phani stomachum purgant: pituitam extenuant. vri nam pcitant: Est estiuosus in ytalia et arotiam vocant satiuam. Satiui decocti mane ad tres ciatas poti calculos cominuunt et eijciunt Ad tussim que ieiunis raphanus pdest in mane cum melle. Semen eius tostum deinde ptritum cum melle suspiriosis valet: Ideoque contra venena pdest.

¶ Ca. cclxxxv.

Radix. Platearius. Radix est herba cuius radix simili nomine appella tur. et est cal. et sic. in. ij. gradu: Uir tutem raphano similem habet. Et contra easdem causas valet eodem modo. sed non efficax est. Itaque cum in recepto inuenitur potest poni radix raphani si radix non ha beatur. Palladius li. xx. In augusto men se vltimo siccioribus locis radices puenit seri. que hyeme ministrent vsum. Amant terram qualem rapa pinguem ac solutam et diu subactam. tophum vero reformidant et gleream Gaudent celi statu nebuloso. se rendi sunt autem grandibus spacijs et al te fossis. melioresque pueniunt si serantur in arenis post nouam pluuiam nisi forte po ssint rigari. quod satum est statim leui sarcu lo debet operiri sed tamen non ingerendum est sed pocius palee que inde fungose sunt. Suauiores autem sunt. si eas aqua salsa fre quenter aspergas. Radices feminini ge neris putantur que minus acres sunt. habentque folia latiora lenia et cum iocunditate viren tia. ex his ergo semina sunt colligenda. Ma iores fieri creduntur si sublatis omnibus fo lijs solo tenui caule demisso. sepe terris o periantur. Si ex nimis acra dulcem fieri velis semen die ac nocte melle aut passo macerabis.

¶ Operationes.

A ¶ Ysaac. Radix est ca. in. iij. gradu. sic ca in. ij. minus quam rapa nutrit propter acu men suum: quod forcius est acumine rape. Nutrimentum eius est durum et grossum digestioni stomachi nociuum et inconueni ens dentibus ac oculis et gule omnibusque doloribus vulue B ¶ Secundum vero medicinam conuenit. secundum cibum manducata tortionem et inflationem facit: et illaudabilis stomacho fit. Quod testatur ructatus eius quando maxime fit ante cibum. eleuat enim et descen dere phibet cibum ad locum coctionis. Ideoque fit causa indurate digestionis. Natu ralemque virtutem inbibit: cibum expellens in supiori parte ex quo re fit vomitus maxime his qui vento sitatem in stomacho habent ex consuetudine.

E ¶ Que tamen post cibum accepta mīnorem agit ventositatem ascendētem superius: quia cum grauitate sua descendit inferius deponitq̧ cibum incoctionis locum. Et vt oportet digerit̄ vnde causa cōfortande secunde digestionis efficit̄. hoc est gratia sue coctionis. que non hn̄tibus ventositatem accepta post cibū impedit. D ¶ Pro inde si quis eam vult accipere pro vomitu ante cibum sumatur: sed propter supplementum secūde ac tercie digestionis. post cibum mādu cetur. ¶ E Item radix comburitur ꝛ puluerizat̄ sup vlcera humida mūdificat ꝛ desiccat illa. Et putanr aliqui ꝙ exprimat̄ succus eius ꝛ detur in potu cum vino. ꝛ cōueniat medicinis mortiferis: ꝛ semen eius etiam facit hoc. Nos autem experti sumus multociens de hac planta: ꝙ qn̄ coquitur multū cum kist ordei donec dissoluatur in decoctione ꝛ detur in potu habet magnaꝫ efficatiam in egritudinibus pectoris antiq̄sque fiunt ab humoribus grossis: ¶ F Eidem aucto. Ruffi. Raffanus confert flegmati. ꝛ prouocat vomitum ꝛ est malꝰ capiti. ꝛ oculis dētibus ꝛ palato: ꝛ corrūpit cibum. Et est ꝯueniens omnibus egritudinibus mulierum. ꝛ generat vētositates in superioribus partibus ventris. Et illud aucto. Humay ꝓpter suam malitiā est velocis putrefactionis sue substantie. G ¶ Eidem auctoritate Rasis. Dixit mihi quidam amicus meus ꝙ expertus est hoc. ꝛ inuenit verum. Distillauit eñ aq̄m radicis raphani super scorpionem. ꝛ inuenit ipsum statim immobilem. deinde continuo inflatus est ꝛ crepuit per medium. Et radix ꝯuenit fe. quartanis ꝛ rigoribus febrium periodicaꝝ. ꝛ doloribꝰ vētris.

¶ Ca. ccclxxxvj.

Raphanus agrestis. Dias. Raphanus agrestis iūcos duos siue tres spargit in terra rubentes. folia rute similia: radices cepe. sed ampliora quē q̄dam raphanū siluestrē vocant. Intꝰ hꝫ medullā candidā. extra cortices nigros. nascit̄ in montibus ꝛ locis asꝑis: aliquando ꝛ vmbrosis.

¶ Operationes.

A ¶ Serap. Raphanus agrestis est hn̄s folia similia lapsane. ꝛ hꝫ radicē mollem. subtilē longā ꝛ tenerā: ꝛ saporeiꝰ ē acutus cuiꝰ folia ꝛ rami coquunt̄ ꝛ comedunt̄ et ꝯueniūt stō. B ¶ Virtus etiā ei est viscida et diuretica et calida. ꝛ ideo in cibo sumpta copiosaꝫ effundit vrinā. Incitat etiam mēstrua feminaꝝ stō. vtilis ꝛ ex aceto data Pituitas glutinosas cum melle sumpta dissoluit. lūbricos latos excludit. C ¶ Radix adusta ꝛ in puluerem versa ad siccandum ꝛ purgandum vulneribus

imponitur. Quidam succū eius cum vīo dant contra venena. eadem vis in semīe est si cum melle sumat̄. nobis expertum est armoratiam in ptisana sorbitiōem disco ctam toracis vicia sanare. B Sz raffanus agrestis quē romani vocāt armo rachion hz folia similia folijs domestici: 7 habet radicem longā z mollem. 7 sapor eius est ad acuitatem declinans. cuius folia 7 radix si coquant̄ 7 comedant̄ cōueniunt stomacho. Et eius v̄tus est calida inflatiua E Et puocat vrinam 7 menstrua. 7 q̄n sumit̄ cum melle incidit humores grossos 7 viscosos in pectore.

Ca. ccc lxxxvij.

Radicula. Plinius libro. xix. Radicula est herba lauādis lanis apta ad hoc succū hz mirā q̄ntū cādore cōferens eq 7 mollitia: nascit̄ vbiq3 satiua. sz sponte p̄cipue in asya syriaq3 saxosis 7 asperis locis. Trās eufratē tñ laudatissima caule tenui ferulaceo ip̄isq3 cibis indigenarum expetito. et vnguenti quicquit sit cum quo decoquatur oliue folio. hāc struthion vel ysatin greci vocāt. Estate floret aspectu grata. verū sine odore spinosa. et caule lanuginoso. semen ei nullum. radix magna que conciditur ad q̄z dcm̄ ē vsum

Operationes.

A Pli. li. xxiiij. Tingentibus 7 radicl'a ramos p̄parat q̄ struthion a grecis vocari diximus. B Medet̄ morbo regio ip̄a decocta. 7 vis potū. Itemq3 vicijs pectoris obuiat. aluum sistit. Uuluasq3 purgat. q̄obrē aureū poclm vocāt eā medici 7 melle etiā p̄dest magnifice ad tussim: C Ortopnee p̄dest mensura coclearis cū polenta v̄o 7 aceto lep̄s tollit. Eadēq3 cū panace: 7 caparis radice calc'os frangit ac pellit: p̄anos discutit cū ordeacea farīa 7 vīo decocta. D Miscet̄ 7 malagiatib' 7 collirijs claritatis cā: ad sternutamēta vtil' iter pauca E Lyeñ q̄z ac iocineri eodē mō p̄ficit: p̄ō denarij pōdē ex aq̄ mulsa sanat suspiriosos. sic 7 pleureticos. oēsq3 lateris dolores. F Pan. Radicula. i. condisi. et ponit̄ in antidotario virili in potione ad scrofulas

Ca.ccclxxxviij.

RAnnus latine et grece. arabice hausis vel husch siue hasig. Serapio. li. aggre. cap. hausis siue hasig id est rannus est planta que nascitur in vallibus. Et sunt eius tres species: Una habz stipitem rectum spinosum sicut arbor que dicitur alchisialich. in ramis et spinis eius et folia eius sunt oblonga habentia humiditatem viscosam que adheret manui. Secunda est fortis alba plusquam ipsa. Tercia habet minora folia quam ipsa et latiora. et declinat parum rubori. et rami eius sunt longi. longitudo eius est brachij vnius et est spissior alijs et est debilior. spina vero eius est acutior. Et fructus eius est latus subtilis. et est velut in vaginis sicut herba que dicitur sachidalion. Et idem auctoritate Gal. Quod administratur ex ranno sunt folia eius dum sunt recentia. Et virtus eius est que infrigidat et desiccat in. ij. g.

Operationes.

A Dyascorides cap. de ranno. Rannus frutex est qui circa ortos nascitur. Huius virge sunt longe et spinose. folia habz pinguissima longa et leuia. Est etiam alia rannus colorem habens subalbidum: Et tercia habens colorem subrufum: et vgulas longas cubiti quinque. et plus hec spinose sunt. et minimam habent virtutem. Eius semen latum est et tenue. et in folle reclusum sicut affodilli. B Idem. Omnium specierum ranni folia cathaplasmatibus adhibita ignem sacrum corporis prohibent. Sera. Uirtus ranni est que curat formicam et herisipilam que est tempore caliditatis: Unde quando fit emplastrum cum folijs eius curat herisipilam et formicam: Et dicunt aliqui quod quando rami eius suspenduntur in hostijs et fenestris cessat operatio arboris eorum C Pli. li. xxiiij. Inter genera rubor ran nus appellatur a grecis candidior frutex: Is floret ramos spargens rectis aculeis non vt ceteri aduncis Alterum genus est siluestre nigrius. rubentes ferens folliculos. huius radice decocta in aqua: fit medicamentum quod licium vocatur: D Semen secundinas trahit alter ille candidior stringit. sed magis refrigerat. collectionibus et vulneribus accomodatior. E Constantinus in li. graduum: Rannus frigida est in primo gradu: sicca in secundo: valet pustulis oris. Uentris dolorem et stomachi defectionem curat cathaplasmatus herisipilam destruit. F Succus eius oculorum collirio mixtus. siue solus: conuenit dolori oculorum. maximeque pannorum albedini. Bibitus autem lapidem renum frangit.

Ca.ccclxxxix.

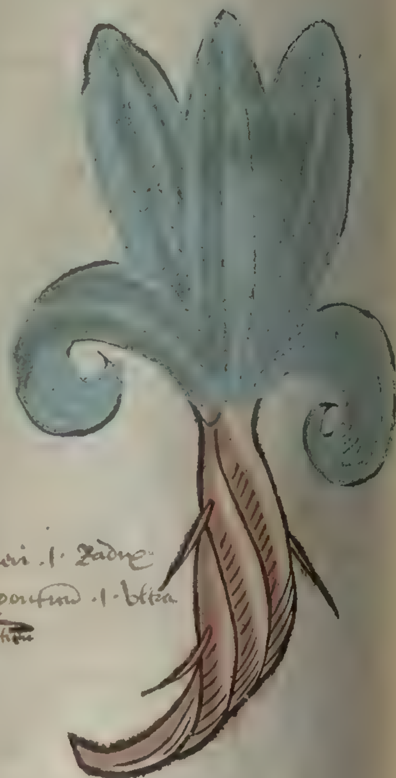
REubarbarum. Ysidorus. in li. ethimologiarum. Reubarbarum dicitur quia in solo barbarico trans danubium inuenitur: reuponticum quod circa ponticum inuenitur. Et idem dicitur reu quod est radix quasi radix barbarica vel pontica. Plateariis. Reubarbarum quod in india et vltramarinas partes reperitur: radix est cuiusdam arboris: quasi quedam tuberositas. Eligitur

illud quod graue est in suo genere 7 nõ ꝑforatum q̊d etiam cum frangit᷑. interius habet quasdam venulas distinctas. hinc rufas. hinc subalbidas. hinc croceas. 7 cõmasticatum tingit quasi crocus. virtutē habet purgãdi colerã principaliter 7 diureticam. competenter poniť in syrupis contra febres acutas. Auicenna Reubarbarum adulteratum spissius est ac vehementius stipticũ purum autẽ est vehemẽcius rarꝫ 7 minus stipticũ. 7 est crocee tincture. In ipsa est terreitas amara ꝓpter actionem igneitatis in ipsa.

Operationes.

A ¶ Platearius. Contra calefactionem epatis 7 opilatõem ex calida causa datur cum aqua calida. B ¶ Auicenna Reubarbarum confert panno ac vestigijs super cutes remanentibus qñ cum aceto linitur. Ex eo fit emplastrum ad apostẽata calida: Confert eciam impetigini cũ aceto: Eius epithima casui 7 ꝑcussioni confert valde. prodest etiam contusioni lacertorum 7 rupture. C ¶ Confert asmati 7 sputo sanguĩs: 7 epatis stomachiqꝫ doloribus intrinsecis. Sigultui 7 dolori pũgitiuo ventris. ac dissinterie: ac dolori renum 7 vesice. atqꝫ matricis: 7 fluxui sanguinis: ac febribus antiquis: Splenẽ attenuat. 7 morsui vermium venenosorum remedium est: D ¶ Constantin9. Reu aliud est indicum aliud ponticum: Indicum est laudabilius. calidũ 7 siccũ in secũdo gradu: Quoddã stipticitatis 7 acuminis habet Stomacho defecto valet. vẽtositatem 7 epatis dolorem 7 splenis duriciem. 7 ypocundriam: 7 extensionem curat Renum ac vesice dolorẽ 7 matricis exstirpat. E ¶ Sanguinem de pectore manantem cõstringit. hanelitus singultum: Vulnera intestinorꝫ diuturnam solutõem ac prolixam febrem amputat. faciem 7 cutem a lentiginibus 7 impetigine mundificat: Contra reptilium morsus facit pulverisatus 7 cum aceto temperatus ¶ F Pandecta. Reubarbarum diciť a reu q̊d est radix 7 barbarum quia est radix que ĩ barbaria regione oritur. 7 in india 7 trãsmarinis partibus. Et est aliud quod dicitur reuponticum. de quo in sequenti cap. quoniam dicitur sic eo ꝙ in ponto insula reperitur. vel quia ponticum habet saporem: G ¶ Reubarbarum vt quidam dicunt radix est cuiusdam arboris: reperitur quasi quedam tuberositas in radice eius. 7 cetera. 7 est ca: 7 sic. in secundo gradu. Johannes mesue. Reubarbarum q̊ddam oritur in india Et vocatur raduedseni 7 est melius. 7 quoddam oritur in barbaria: 7 est laudabilius post illud. 7 quoddam oritur in Turchia. 7 est minus laudabile illis: 7 laudatur magis ex eis quod ẽ subnigrum declinans ad rubedinem. et quod graue est cum raritate sua: 7 in quo in confracturis inuenitur disgregatio ex ruso 7 glauco: 7 quod est crocee tincture: 7 quod est recens cognoscitur quod non est adulteratum. quoniam est rarum 7 minoris stipticitatis 7 est crocee tincture H ¶ Adulteratum vero habet contrariũ horum. 7 varietatem quam habere debꝫ in confracturis amisit. ymo subnigrescit in eis: 7 est calide complexionis 7 sicce in secundo gradu. I ¶ Conuenerunt ãt in permixtione eius aqueitas dãtes ei stipticitatem substancie. 7 aereitas dans ei raritatem substantie: 7 est in eo igneitas perficiens que propter actionem eius et terreitatem ipsius ipm facit esse amarum verum terreitas est ꝸm profundum eius 7 igneitas est in sũꝑficie ipius. que propter infusio separat inter eius substantias. et completio opationis solutionis 7 apertionis opilationũ ꝑ ipm est per dominium caliditatis in superficie eius. 7 consecutõ contractionis per ipm est a substãtia sua terrea stiptica Non est in eo nocumentũ apparens: 7 datur in omni tpe 7 in omni etate ita ꝙ etiam pueris 7 pregnantibus datur. 7 est de elegantioribus 7 melioribꝰ medicinis aque lactis 7 proprie q̊d sumptum est ex capris que magnificat opera

tionem eius similiter magnificatur infu
sio eius in aqua endiuie ⁊ apij prius buli
tum ⁊ colatum. vel in aqua plantaginis.
⁊ non pmittat quin cadat in societate ei⁹
spica; Est em̄ proprij iuuamenti cū ipso
neqꝫ pretermittas additōnem modici vi
ni albi odoriferi clari ī infusionibus ei⁹. ⁊
proprie qn̄ in emendatione opilatōnum
propinatur, ⁊ eius quidem infusio ɔpetit
qn̄ solum queritur abstersio solutio ⁊ opi
lationum apertio; ⁊ ipius contriti exhibi
tio; qn̄ queritur vt post illam in visceribꝰ
vestigia contractionis remaneant. verū
ex eo quod assum est vehementius ex adu
sto. ⁊ quod ex eo purius est sustinet quod
oportet. ⁊ meretur de cōtritione. In raro
autem ⁊ laxo contritio vehemens ī soluit
virtutem decoctio etiam similiter ī soluit
qualiscunqꝫ sit. K ❡ Johannes mesue
Educit solutione eius coleram ⁊ flegma
maior eius ꝓpetas est mundificare epar ⁊
stomachum; ⁊ confert doloribus pungi
tiuis coꝝ ⁊ viscerum L ❡ Et clarificat
sanguinem; ⁊ aufert opilationes. ⁊ mor
bos quoꝝ mater est opilatio, sicut hydro
pisim. hyctericiam. ꝗſſiciem splenis. ⁊ fe.
opilationum ⁊ similia. M ❡ Et ex pte
substantie sue ꝓpetas est ɔferre sputo san
guinis ⁊ emanationi eius vndecunqꝫ sit.
⁊ casui ⁊ ꝑcussioni. ⁊ sanare rupturas in
trinsecas ⁊ extrinsecas ⁊ ꝗpe eius. ʒ. j mini
me ℥. ij. ⁊ rubee tinctoꝝ ℥. xv. cū vino sti
ptico. N ❡ Et cōfert inunctio olei ei⁹
ɔtusionibus ⁊ contritionibus lacertoꝝ ⁊
doloribus coꝝ. ⁊ ipm quidem est medici
na singultus; et est medicina bona dissin
terie. ⁊ ꝗpe quod ex eo est assum. ⁊ bibitū
cum succo plantaginis ⁊ pauco vīo stipti
co. O ❡ Et confert fe. periodicis. ⁊ fe.
opilationum; ⁊ fe. antiquis. Dosis potio
eius infusionis a. ʒ. ij. ß. vsqꝫ ad. x. ⁊ ɔtritis
a. ʒ. j; vsqꝫ ad. ʒ. iiij. P ❡ Et ipm con
seruatur per annos. iiij. ⁊ conseruat a cor
ruptione ⁊ putrefactōe. si suplinianur ei
cera. ⁊ terbentina liquefacte aut cera sola
aut si sepeliat in psillio aut milio. conser
uatur enim tunc tempore extenso.

❡ Ca. cccxc.

Reuponticum; Pandecta; Reupō
ticum. i. barba sirista; ⁊ ē radix pō
tica multum similis reubarbaro.
Interius habꝫ venulas distinctas vt reu
barbarum. sed non tingit vt reubarbarū
Et dicitur reuponticum eo ꝙ in ponto in
sula reperitur. vel quia ponticum habet
saporem. ⁊ reu tantum est dicere quātum
radix; Dyasco. cap̄. de reupontico; Reu
ponticum nascitur in bossoro. ⁊ sic ad gre
ciam venit. cuius folia magna sunt simi
lia folijs simphiti. radix est aliquatenus
vasta ⁊ nigra; Hasta similia centauree. ſꝫ
breuior est fragilis ⁊ leuis in pōdere sine
odore; ⁊ gustu amara leuiter stringens et
si masticet sit glutinosa ⁊ crocei coloris.

❡ Operationes.

A Dyascorides. Uires efficaciter habet stringentes. 7 ideo vino quasi in fomẽto imposita inflationes desiccat. 7 vulnera glutinat: ac sanguinis abundantiam ꝛprimit: habet in se magnam substantiã temperandi quia tenet in se terreni frigoris 7 caloris partem. 7 leptomeris est ad asmata: ergo reumatica 7 orthogonia iuuat potata liuores 7 empetigines sanat cum aceto illinita. 7 potata emoptoycis 7 dissintericis prodest. sed bona est q̃ non est ꝓtusata In gustu muscillaginosa modicum submordans. bibita inflationem stomachi tollit. Laxitudinem 7 dolorem stomachi spleneticis 7 epaticis bibita ꝓdest. B Conquassatõnem corꝑis reficit. De alto cadentibus subuenit. Neufreticis 7 tortionibus 7 thoraci 7 ypocundrijs salutare est. Stericas 7 sciaticas causas compescit. Sanguinem reijcientibus vtiliter adhibetur. Asmaticis prodest. C Subglucientibus vtiliter adhibet. Ciliacis 7 dissintericis frigoribus tipicis singulare presidium est. Morsibus venenatis occurrit similiter vt agaricus dat̃ i omnibus causis. Lernas limpidat 7 liuores cum aceto imposita: similiter cum aq̃ liuores omnes tollit. Uirtus est ei termantica 7 paulo stiptica. D Paulus ca. de reupontico. Cal. est 7 sic. in. ij. gradu. Uirtutem habet mundificandi confortã di ex ponticitate sua 7 diureticam ex qualitatibus. Aqua decoctionis eius soluit opilationem splenis 7 epatis ex frigida causa cerotum ex puluere eius 7 oleo rosarum: 7 cera valet contra debilitatem stomachi. Puluis eius lumbricos eius occidit. E Ysidorus libro ethimologiarum. Reuponticum sanguinis habundãtiam reprimit. habet in se maximam temperandi substantiam. quia t̃tinet in se terreni frigoris 7 caloris partem. Et etiam leptomeris vnde potata ad spasmata reumatica iuuat. Et leniores empetigines sanat. Splenem reprimit. 7 luxuriam tollit cum aceto bibita emoptoycis 7 dissintericis est iuuatiua F Bibita quoq₃ stomachi inflationem eiusq₃ lassitudinẽ prohibet ac dolorem. Spleneticis 7 epaticis proficit. conquassationes corporis reficit. ac de alto cadẽtibus subuenit. Lũbis etiam 7 tortionibus toracis 7 ypocũdrijs est salutaris. G Stericas 7 sciaticas causas compescit. Sanguinem reicientibus adhibetur vtiliter. Asmaticis subglutientibus ꝓdest.

Ca. ccc xcj.

Resina. Ysidorus libro. xvij. Resina est lacrima sudore lignorum exaltata vt balsami seralupini 7 lentisci 7 arborum 7 virgultorum que sudare perhibentur. Reyn em̃ grece emanare dicit̃ vel sudare sicut ligna odorifera orientis sicut gutta balsami aut ferularum. quarum gutta durescit in gemmam scilicet in electrum Prima autem resina dicit̃ therebẽtina 7 est prestantissima pre alijs 7 defertur de arabia. Judea Syria cipro 7 affrica. 7 ab insulis maris. Secunda est

lentiſcina que maſtix vocatur hec de chio insula deportantur. Tercia eſt pinealis. ⁊ hec nunc eſt liquida nunc dura inuenitur Item Yſidorus. Reſina igitur dicitur qd libet gramen liquidum vel aridum liquida reſina. vt balſami ⁊ terebentina dura vt maſtix thus ⁊ mirra ⁊ huiuſmodi. Omnis autem rſina primo eſt mollis ⁊ liqda vel viſcoſa. ſed in prima ſui emanatione ⁊ aliqua remanet liquida ⁊ aliqua calore vel frigore induratur. Omis aūt reſina eſt vtilis in medicina ⁊ ideo reſina poſita in nobilibus antidotis ⁊ vnguentis. Operationes autem ⁊ virtutes reſine ſingulorū quere in locis ſuis.

Ca. cccxcij.

Ribes. Pandecta. cap̄. dc. vij. Ribes quidam dicunt ꝙ eſt acetoſa. ⁊ quidam dicunt ꝙ eſt coccus. ſed falſo quoniam coccuſ non eſt acetoſa: qm̄ Meſue facit ſe motim ca: de rob de ribes Et caplm de Rob de acetoſa. Similiter vbi ponit cap̄. de rob de ribes ait ꝙ valet ſicut rob de acetoſa: Item non eſt coccus qm̄ coccus eſt ca. ⁊ ſicce complexionis. ſꝫ ribes ſunt fri. ⁊ ſic. Albani. Ribes eſt plāta ſtipitem habens rubeum ad viriditatem declinem tenerum. folia rotunda viridia nigra. cuius granum potatur de coraſceni acidi ſaporis: de quo fit rob. ⁊c. Nos autem loco eius ſuccum acetoſe que eſt lapacium agreſte ponere poſſumus. Serapion li: aggre. cap̄: Ribes: auctoritate Yſaac benaram Ribes eſt planta habens capreolos recentes rubeos ad viriditatem declinantes. ⁊ habet folia maḡ lata rotunda viridia. ⁊ habet grana quo ſapor eſt dulcis cum acetoſitate: Et ip̄a ē fri. ⁊ ſic. in: ij. gradu: Et ſignum ſup hoc eſt acetoſitas eius ⁊ ſtipticitas: Et ex hoc contingit ꝙ infrigidat ſtomachū. Et alii qui dicunt ꝙ eſt fri: ⁊ ſic. in: iij. gradu. Naſcitur aūt planta iſta in montibus ſyrie frigidis niuoſis

Operationes.

A Serap̄. Ip̄a abſcindit ſitim. ⁊ ꝯfert ſpeciebus habaon. i. morbilli. Et abſcindit ſitim que fit a caliditate corporis. ⁊ retinet fluxum: B Et conuenit ſpeciebus bothor que fiunt in corpore ſicut variole ⁊ ſimilia. C Et prouocat appetitum: ⁊ incoriat ſtomachum ſua frigiditate. ⁊ abſcindit ſitim a colera ⁊ fluxū vomitum. Et rob eius cōfert cardiace ⁊ vomitui ⁊ fluxui qui fit a colera. D Et prouocat cibi appetitum. ⁊ in rob. eiuſ eſt dulcedo ⁊ acetoſitas: E Et ideꝫ auctoritate Aben meſuay. Fri. eſt ⁊ ſic. in: ij gradu. Et rob eius eſt ſicut rob acetoſitatis citri ⁊ agreſte in virtute. Et eſt bona emorroidibus ⁊ ebrietati. Et putant alii qui medicorum quod etiaꝫ ſit illa q̄ nōiatur acetoſa ⁊ lapacium: ⁊ putauerūt aliq ꝙ ſit granum acetoſum quod affertur ex coraſceni. licet omnes decipiant.

Ca.cccxciij.

Rizi. Pandecta caplo. lvij. Arz arabice. grece ozora. Latine vero rizi. Galienus primo de cibis cap. de rizo In sapore eius est stipticitas. 7 ideo retinet ventrem retentione temperata. et in cortice eius est rubedo magis manifesta q̄ in ipo met aut in reliquo corpis ei⁹: 7 minus nutrit q̄ frumentum. Et idem viij. sim. far cap. orosa Orosa id est risum habet quid stipticum quo circa ventrem moderate detinet. Et idem libro p̄dicto de cibis Hoc semine omnes ad restrictionem ventris vtuntur delectationem ipsius similem facientes condro. Est autem indigestibilius condro: 7 nutriens min⁹. sicut 7 ad delectationem edulij deficiens ab ipo plurimum.

Operationes.

A Serapion libro aggre. cap. Arz: id est risum. Sunt calide 7 sicce cōplexionis in primo gradu. Almansor tractatu. iij. ca: arz de riso. Risi temperiei q̄ est iter ca. 7 fri: vicinum existit: 7 ventrem stringit. Solitis autem colicam pati nocet. eo q licet nutriat. de ventre tamen non facile descendit. nisi coquatur cum aliquo multum vnctuositatis habente quod quādo cum lacte coquit̄ 7 cum zuccaro cōmedit̄ plurimum nutrit atq̄ sanguinem augmētat B Item Serapiō: Qn̄ sani egēt pultibus eius propter punctiones quas habent in ventre: aut propter fluxū multorum humorum super quos vincit colera: aut aliqua alia de causa simili huic. coque rizi quousq̄ dissoluantur 7 fiant sicut aqua kist 7 da in potu hora conueniētior vsus eius tempus est humidum. 7 quādo stomachus est fortis virtutis ad cibos. C Et idem aucto. dyas: Et pauci nutrimenti stringit ventrem: auget sperma et minorat feces 7 vrinam et ventositates. est em̄ completum in stipticitate. 7 ideo ē bonum vlceribus intestinorum 7 punctōnibus eorum quando bibitur. aut fit cum eo cristere. 7 rubeum est constrictiuū plus D Ysaac: Rizi natura calidū est in primo gradu. siccum in secundo. Aliquādo mola teritur. eiusq̄ farina sicut tritici coquitur. 7 valet his qui morsionē in stomacho 7 intestinis paciuntur Integrum autem cum aqua coctum valet ad colericam dyarriam. Cum lacte 7 amigdaleo coctum constipationem suam amittit. 7 perfecte nutrit. Sanguinem bonū generat si cum eo vel aqua eius lentigines laues: aufert eas. 7 cutem mundificat: E Constātinus in pantegni. Risum calidum est in primo gradu siccum in secundo. Vn̄ ventrem stringit non tamen multum nisi mixtum sit ibi milium. lotum quoq̄ et cū butiro 7 amigdaleon coctum. non est vētris constipatiuū sed mitigat dolorem stomachi. 7 ardorem intestinorum: Huius nutrimentum temperatum est 7 digestiuum. si cum lacte coquitur constipationem facit sed humectat ac nutrit F Auicenna in secūdo canone. Risum ca: est 7 sic. Nutrimentum prebet multum. tarde infrigi

datur 7 in ipo est abstersio. Decoctum cũ aqua stringit vsq3 ad terminũ. Et in spermate facit augmentum G ¶ Idem in iiij. canone Cortex rizi venenũ reputatur vt em̃ quidam primoꝝ dixerunt ei cui in potu datur accidit statim dolor in ore 7 in lingua: et ipa lingua apostemat. dein dolor in vmbilico extendit 7 stomacho: intestinisq3 eius. Totumq3 corpus inflãmatur. curat cum curatione cantari dum Oportet autem q in oleo eius quod ipse in potu sumit citonia sint decocta.

¶ Operationes.

A ¶ Isaac vt sup. Cortice eius mundate laudabiles generant chimos, nec inflatõnem aut ventositatem faciũt vt fabe. Ad vsum edendi bone sunt in estate 7 in calida regione. B ¶ Cathaplasma ex eis membris fractis appositum: solidat 7 dolorem aufert. C ¶ Ius ex eius velut ex faba factum valet ad cardiasim tussim et dolorem pectoris.

¶ Ca. cccxciiij.

Robelia Isaac Robelie frigide sũt in primo gradu medie inter humida 7 sicca. Cortex earum stipticus est. Actor. Iste sunt videlic3 robelie sicut diximus paulo sup que a nõnullis medicorum nostroꝝ estimant esse pisa:

¶ Ca. cccxcv.

Rododendron. Isidorus. Rododendron corrupte vulgo lorandꝛ vocatur: eo q foliis lauri sit simil flore vt rosa. Arbor em̃ venenata est. iter ficit em̃ altera. 7 medet serpentũ vexationibus:

¶ Operationes.

A ¶ Plinius. libro. xvj. Rododendron vt nomine apparz a grecis venit: Alij nerium vocauerūt. Alij rodophanem vocauerunt. fronde sempiternum rose similitudine caulibus fruticosum Jumentisqz capris ⁊ ouibus venenum: Idem tamen est homini: contra serpentum venena remedium. B ¶ Idem li. xvij. Rododendron seritur propagine. sicut etiam semine. C ¶ Idem li. xxiiij. Rododendros ne nomen apud nos inuenit latinum. sed radophonem vocāt aut nerium: Mirūqz folia esse quadrupedum venenum: homini vero contra serpentes presidium addita ruta ⁊ vino pota: Pecus etiam ⁊ caper si aquam biberint in quo folia ea maduerint. huiusmodi mori dicuntur.

¶ Ca. ccc xcvj.

Robur. Actor Robur (fm ysidoꝝ) generaliter dr̄ ex oī materia qcqt est firmissimum. Nihilominus tamen ⁊ arbor quedam hoc nomine nuncupatur. de qua frequenter plinius loqtur.

¶ Operationes.

A ¶ Plinius libro. xvj. Robor est glandifera sicut ⁊ quercus ac ylex. preter fructū ⁊ alia gignit plurima: fert enim ⁊ galle genus vtrumqz. Et quedam veluti mora. nisi distarēt arida duricie: plerumqz caput imitantia thauri quibus inest fructus nucleis oliue similis. Nascuntur ⁊ in eo pillule nucibus non absimiles intus habentes flocculos molles lucernarum luminibus aptos: Nam ⁊ sine oleo flagrant. sicuti galla nigra. Fert ⁊ aliam vtilem pillulam cum capillo. verno tempore tamen melligeni succi. B ¶ Gignunt et alij ramorum eius pillulas corpori non pediculo adherentes candicantes vmbilicis. Cetera nigra varietate dispersa: Medio cocci colorem habent. C ¶ Aliquādo ⁊ culices gignit. Necnon ⁊ e folijs cōuolutas pillulas: ⁊ in folio rubentes. Aquosos nucleos candicantes ac translucidos q̄ diu molles sint. in quibus ⁊ culices nascuntur Maturescunt in modum: ferunt ⁊ robora canchrin pillulā in medicina vim vrendi habentem. Is crescit hieme: aperitur vere pillula tota, caditqz cum folia crescere ceperint. Tam multi fera sunt et tot res preter glandem robora paruum: Sed ⁊ boletos squillosqz nouissima irritamenta gule que circa radices nascuntur: D ¶ Robora quoqz viscum ac mella fert vt autor est hesiodus. cōstatqz rores melleos e celo cadentes non alijs magis insidere frondibus: Cremati quoqz roboris cinerem introrsum esse certum est Scādula quidē e robore fit aptissima. mox e glādiferis alijs sed minime durans preter q̄ e pino. Montes ⁊ valles diligit: robur castanea ⁊ abies: Sunt autem robori folia toto ambitu sinuosa. Et sunt eis etiam in caudice ipo iam densa ac rara. semperqz late rariora disposita mirto.

¶ Item robur abies et larix non ptinuant germinationem. sed intermittũt. et tripartita trinaqz germina edũt. Ideo et inter squamas corticem spargunt. qd omnibus arboribus euenit in germinatiõe. qr rumpitur cortex pregnãtium. Robori scissus est cortex non leuis sed scaber. Radices copiose atqz carnose. quas in profundum agit mollis ac pessima ligni ps etiã in robore facile putrescẽs teredini obnoxia Ideoqz semp est amputanda ¶ F Robor ylex ac morus et ebenus et que sine medulla sunt tota ossee sunt. Robor spissam habet materiem eiqz nigricãs color est Tanta duritia inest robori. vt nisi madefactum non queat terebrari. et ne qdem sic quid ad actus clauus auelli. Itaqz cariem vetustatem sentit tardissime. sentit tamen teredinem cesum in vere Bruma vero neqz viciatur neqz findit. Alias obnoxium etiaz vt torqueat sese findatqz qd in subere tẽpestiueqz ceso euenit defossuz diu durat robur. sed aqua marina corrũpitur. G ¶ Robur et olea in transuersum posite incuruanturceduntqz ponderi. Viridia preter robur et buxum ptinatius resistunt sectioni serrarum quia dẽtes equalitate replent inerti. Sunt autem robura et inter se et cum alijs glutino insociabilia. viscus adnascit et in robure vt quercu et ylice. H ¶ Idem libro. xvij. Insitorum omnium capacissima dicit platanus. postea robur. verum vtraqz sapores corrumpunt. pedamẽta sunt optima vicibus e robore oleaqz. Preterea pomiferis que germinant. nec fructum ferunt. scissa radice lapis inditur. fertilesqz fiunt. Hoc idẽ in amigdalis e robure cuneo adacto fit. Deniqz arbores quedam ablato in totum cortice moriuntur. tardius autem robura et quercus.

¶ Ca. cccxcvij.

Rotabea vel rodaba. Serapion libro aggre. cap. Rodaba. quando est humida et recens dicitur Alfasfasa. quando est sicca dicitur akes. et est species leguminis sic nominata. Et idez auctoritate Dyascoridis. Primo quãdo nascitur est similis andachuche. que nascitur in pratis. sed quando est completa habet folia subtiliora que folia ipsius et habet ramos similes ramis andachuche et sunt ei semina in magnitudine lẽtis tortuosa sicut cornua Aliquando desiccat et administratur cum alijs rebus. et prepat cum sale. Et idem auctoritate Galieni Sapor huius grani est stipticus sicut sapor lentis. Et virtus eius est calida caliditate temperata. et exsiccatio eius est amplior exsiccatione lentis. et comedit sicut lens.

Operationes.

A Serapiō auctoritate Ysaac benarā Alfarfasa id est rotobea nascit͛ sup aquas 7 non siccatur in estate neq̃ hyeme. 7 iō do nominatur humida. Et quod de ea ad ministratur est semen eius 7 folia 7 est ca. 7 hu. 7 est in eo inflatio. B Et ideo auget sperma. 7 incitat coitum. 7 augz iuuamentum medicinarum que faciunt ad hoc: C Et semen eius ingreditur in pluribus confectionibus fortibus: D Et quando fit emplastrum cum folijs eius confert membris que indigent sedatōne doloris eoꝝ: 7 est cōueniēs cibo aīaliū.

Ca. ccc xcviij.

Rosa latine: grece rodon. Arabice bard. Serap̄. li. aggre. cap̄: bard auct. Gal. viij: sim. far. cap̄: de rosa. Substantia eius est composita ex substantia aquosa calida cum duabus alijs qualitatibus permixta stiptica scz 7 amara. cuius stipticitas est in quantitate tali quia corpora habentia virtutem fluxam non possunt dissoluere virtutem eius. Et semen eius est magis stipticum q̃ rosa: Et idem rosa cum stipticitate que est i ea inest ei dulcedo 7 similitudo acuitatis vł mordicationis pauce: 7 conuenit apostematibus calidis in principio eoꝝ. 7 oportet q̃ recipiatur recens ex ea 7 abscindant͛ summitates eius valde cum forpicibus. 7 reseruentur pro medicaminibus oculorum: Sed oleum rosarū est in natura sua medium inter naturam rose 7 olei. 7 ē medicina cum qua curantur apostemata sanguinis in augmēto ipoꝝum. 7 in eo est virtus penetrandi ad profundum corporis 7 humectat corpora sicca: et cō quassatur cum aceto 7 inungitur caput cum eo. 7 cōuenit dolori capitis facto ex caliditate solis: 7 quando rose siccantur: oportet q̃ desiccentur in vmbra: 7 cōmoueant͛ assidue 7 aqua rosarum est frigidior complexiōe temperata. non tamen multum. 7 ipa quidem est subtilis multe subtilitatis. 7 signū in hoc est q̃ rosa desiccatur cito Ideo q2 ī ea nō est aliqua viscositas: quia odor eius vincit 7 propterea festinat 7 replet vias odoratus.

Operationes.

A Serapion auctoritate dyascoridis Est enim rosa frigida desiccatiua: 7 ex ea est plus stiptica sicca q̃ recens: 7 succus rosarum quando coquitur cum vino conuenit dolori capitis 7 oculorum 7 auriū. et conuenit gingiuis. quando cum eo fit collutio: 7 coquuntur folia eius sine stipitibus 7 non exprimuntur: 7 fit emplastrū cum eis herisipile. 7 semen quod est in medio rosarum quando puluerizatur super gingiuas ad quas fluunt humores cōuenit multum. Sed caput rose quando bulierit in aqua 7 bibitur abscindit fluxum vētris 7 sputū sanguinis. B Et idē auct. hachaz aq̄ ro. pbibz fluxū ad oclin. 7 pueīt sincopi q̄n bibit͛ ex ea haust⁹ aliqs

Rosmarinus seu Arthos Capitulo c

¶ Et idem auctoritate Humay. Rosa fortificat membra intrinseca. Et stipticitas eius penetrat propter amaritudinem que est in ea. ¶ Et idem aucto. Abenmesuay. Odoratio rose conuenit colericis et habentibus calorem. et capitis dolorem a colera. Et prohibet fumositates colericas acutas. et conuenit dolori acuto; et mouet sternutationem habenti cerebrum cal. Et quando conficitur cum mellle aut cum zuccaro abstergit quod est in stomacho ex humoribus flegmaticis. ¶ Et idem auctoritate Rasis. Expertus est quidam ex amicis meis qui accepit ex folijs rosarum recentibus et zuccaro et fecerunt eum assellare decem vicibus; hoc facit succus eius verum sicca non est laxatiua. et hoc significatur ex eo quod virtus eius est amara que abstergit. Et quando rosa desiccatur fit stiptica. quia separatur ab ea amaritudo. Et siccitas quidem in rosa est pauca quia ipsa est composita ex stipticitate et amaritudine; Unde abscindit libidinem et laxat laxatione forti. ¶ Johannes mesue. capitulo de rosa. Rosa est ex medicinis benedictis in qua est virtus confortationem faciens et solutionem et male qualitatis permutationem. Et est ex ea rubea et alba et. et est de vtrisque est multorum foliorum et densorum et crispororum. et alia paucorum et planorum. et melior est rubea vere rubedinis paucorum foliorum et planorum. et ex albis est melior habens similiter Et melior succus est cuius mater est rosa completa sicca vero melior est in qua nondum cecidit complexio. Est frigida in primo gradu sicca in secundo. Diuersarum autem naturarum substantie composuerunt rosam inter quas potest cadere separatio distinguens. Componitur enim ex partibus terreis et aqueis mediocribus dantibus ei stipticitatem et substantiam Et ex partibus aereis propter quas est in ea de dulcedine aliquid et aromaticitas. Et ex partibus igneis subtilibus a quibus consistit perfectio et species dantibus ei amaritudinem. propter quod in abscisione amaritudinis ipsius que remouetur propter solam exsiccationem eius non resoluitur species. In abscisione rubedinis non est plus rosa quam homo mortuus amaritudo autem in ea que recens est plus est stipticitate ipsius. Et prima eius operatio est propter amaritudinem suam propter quod rosa recens et eius proprie succus soluit; Cum autem resoluit caliditas dans ei amaritudinem propter exsiccationem eius nominatur substantia eius stiptica faciens constipationem; Est autem succus eius calidus fere ad primum gradum. propter exclusionem eius a re terrestri et frigida. ¶ Johannes mesue; Est autem rosa solutiua existens extinctiua inflammationum. confortatiua membrorum. coadunatiua parcium et constrictiua. Et semen eius in hoc est forcius. et similiter pili eius qui sunt in medio ipsius. et sucus eius est resoluens. Et sicca quidem magis frigida et stiptica. et que non est completa frigidior et stipticior. et alba in frigiditate et stipticitate plus est quam rubea; non est in ea malicia; sed est ex debiliter soluentibus vigorat tamen operationem eius aqua casei. ¶ Si enim succi rosarum. ℥. j misceatur cum aqua casei et pauca spica est solutiuum conueniens; et similiter infusio. ℥. vj. foliorum rosarum in aqua casei cum pauco melle soluit sine molestia. Et syrupus factus ex succo eius est leuis solutionis. Et similiter ponitur oleum eius in emendatione medicinarum acutarum sicut est scamonea et similia. ¶ Rose autem condite cum melle abstergunt et mundificant et confortant. Et condite cum zuccaro minoris sunt abstersionis et maioris confortationis et stipticitatis; et aqua earum que fit per infusionem mundificat et confortat abstergit et resoluit. ¶ Ea que fit per sublimationem est multe confortationis. neque est resolutiua propter resolutionem subtilis caliditatis eius in decoctione ipsius; per albas vero non fit solutio aliquid de quo sit curandum. et in eis de stipticitate plus quam in rubeis; neque sunt similes eis in confortatione.

z cito q rose non substinent decoctione aliquid omnino z proprie recentes solui tur enim ab eis virtus: sigillans abstersi onem eius z solutionem. z declaratur vir tus eius stiptica faciens constrictionem. Succus vero eius substinet decoctionez aliquid mediocriter. z acquirit ei subtili tatem z bonitatem abstersionis: A Oleum quoqz factum ex rosa, nōdum cō pletis est maioris infrigidatōnis z stipti citatis. cuius melius fundamentū est ole um oliuarum mediorum in maturitate: aut sisaminum. M Acetum autem infusionis eius est medicina bona omni um inflammationum z est diuisiuum so lutione confortatiuum: M Succus eius ex aqua infusionis rcentium comple tarum solutione educit coleram. mundifi cat sanguinem ab ea z venas z articlos. D Et conuenit yctericie: z aperit opi lationes epatis z stomachi. z mundificat z confortat ea. z confortat cor. z conuenit tremori eius. et educit materiam causan tem eam z febribus colericis. Rosa vero z oleum eius z aqua ipsius facta per sub limationem confortat cor stomachum z epar: z coadunat partes laxas membroz z confortat retentionem. z sedat dolores calidos mira sedatione: z extinguit ac p mutat malicias inflāmationum. perimit z sedat eas. Et sunt ex medicinis facienti bus dormire. faciūt tamen corizam z ster nutationem: z obsunt catarris. z stringūt guttur z confortant ea. z auferunt crapu las: Dosis potio succi rosarum est ab. ℨ: j. vsqz ad. ij: cum zuccaro. Et potio syrupi facti ex succo earū est ab: ℨ. ij: vsqz ad. v: P Auicenna libro de viribus cordis dicit q confortat cor. M Palladius libro tercō in mense februario rosaria cō serēda sunt. que sulco breuissimo. aut scro bibus ponenda sunt. vel virgultis vel eti am semine. Semina autem rosaz non pu temus medios flosculos esse aurei coloris quos rose ferunt. sed baccis nutriunt. qs in breuissimi piri ad similitudinē plenas seminibus suis post vindemiam reddūt. maturas ex colore fusco z mollicie poteri mus estimare. Si qua etiam sunt antiqua rosaria hoc tempore circumfodiuntur. z sarculis vel dolabris ariditas vniuersa reciditur. Tunt que rara sunt. possunt du cta virgarum propagine reparari. Si ro sam ipius habere volueris duob' palmis ab ea girum fodies z aqua calida bis ri gabis in die R Idem Rosa frigida est in primo gradu. sicca in secundo: Et viridis z sicca competit vsui medicine. Quidam colligunt eam post maturitatē sed non tam diu seruatur. Debēt autem colligi cum non habent folia omnino ex pansa. z tamen aliquantulum iam rubea Collecte autem ad solem aliquantulum desiccari possunt z per triennium seruari S Macer. Dici flos florum nobis ro sa iure videtur. Nō specicie cunctos pce dat odoreqz flores. Non tamen hec spe cie tantum nec odore iuuare. Nos valet hac varijs nos adiuuat illa fidelis Eius sicca gradu vis est z frigida pmo. zc.

Ca.cccxcix.

Antera siue Antera. Paulus ca. antera: Antera est id quod in medio pius rose nascitur aurei coloris et a specie floris dicta est. Usui etiam medicine competunt.

Operationes.

A Plinius: Capita rosarum pota ventrem et sanguinem sistunt. Item Ungues rose salubres epyforis sunt. Ulcera enim oculorum rosa pterquam inicijs sordescunt. Item antera dissintericis magnum psidium est

Ca.cccc.

Rostrum porcinum. Pandecta. ca. ccccccx. Rostrum porcinum herba est longitudinis vnius digiti et eiusdem lateris pandens se sup terram amplectens eam cuius folia ex vtroque latere sunt incisa incisuris magnis. et in eius medio leuatur stipus paruus. in cuius stipite fit quedam lanugo rotunda sicut pila. sicut facit herba semision. que cum tangitur dissoluitur.

Operationes.

A Confert opilatis. Rostrum communi herba est quam plures dicunt consolide speciem. Sed falso ymo est herba vtcumque pilosa habens quasi odorem boraginis. et virtutem consolidatiuam in virtute sicut precedens.

Ca.ccccj.

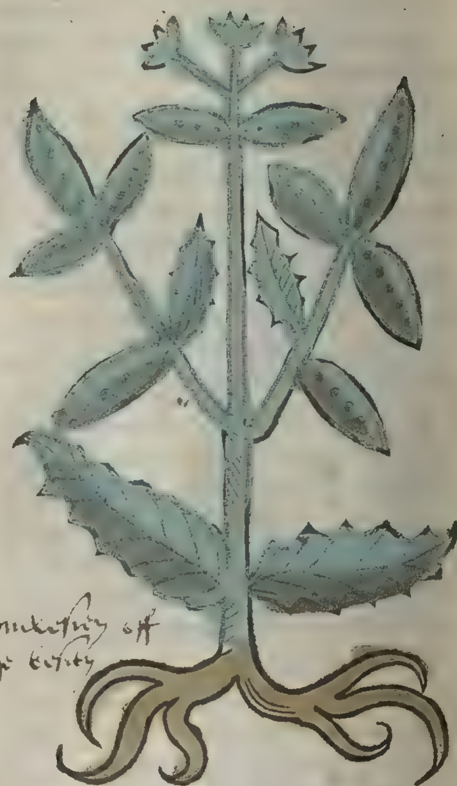
Ruta latine et grece. Arabice vero radeb vel alselep. Sera: li. aggre. cap: radeb aucto. dyas. Radeb. i. ruta. Et est de ea domestica et silvestris. sed silvestris est magis ca. quam domestica et magis acuta. que escis est non bona. sed domestica et maxime illa que oritur circa arborem ficus. vel circa cucumeres est conueniens cibus. Et aliud genus rute silvestris que nascitur in macedonia et in Gallicia asye quam moliciues appellant. Et aliqui armolam eam vocant. frutex est vna radix virgas multas habens folia latiora plus

q̃ domestica sed mollia ⁊ odorem graue⁊ habentia ⁊ florem album ⁊ capita maiora q̃ domestica. ⁊ in tribus partibus diuisa: huius semen obrusum ⁊ trigonum gustu amarum est. Hec in antiquo tempore colligitur. Ysidorus libro ethimo. Ruta dicta est eo q̃ sit feruentissima. cuius altera agrestis atq̃ virtute acrior. sed vtraq̃ feruentissima comprobatur. hanc venenis repugnare mustele docent. que dum cum serpente dimicauerint cibo eius armant. Ysaac. Ruta siluestris calida ⁊ sicca in quarto gradu. domestica vero in tercio. q̃ melior est ad digerendum. quia virtutem h̃z incidendi. ⁊ grossos humores ⁊ viscosos extenuandi. Platearius. Est ruta domestica ⁊ siluestris que piganum dicitur. Huius folia ⁊ semina competunt vsui medicine. Uirtutem habent diureticam. dissoluendi ⁊ consumendi. Ypocras. Ruta calida est ⁊ sicca in tercio gradu. Palladius de agricultura li. quarto. Mense Marcio ruta seritur locis apricis. solius cineris inspersione contenta. loca desiderat altiora vnde humor eius elabitur. si ponas eius semina adhuc clausa folliculis sigillatim debebis manu afficere. si iam minuta sũt sparsa iactabis. et rastro obducta cooperies. Caules eius qui inclusis semibus nati fuerint fortiores erunt sed sero nascent. Ramula eius cum aliqua corticis parte conuulsi verno tempore ꝓ plantis tenebũt tota vero translata morietur. Non nulle ramulos eius pertuse fabe inserũt vel bulbo. atq̃ illa obruunt alieno vigore seruãdos Sub fici arboris vmbra libentius acq̃escit Nõ effodi herbas s̃z optat auelli In munde mulieris formidat attactũ. Pli. li. xix. Ruta serit̃ fauonio ⁊ ab autũni eq̃nocio. odit hiemẽ ⁊ humorẽ ac fimũ. apricis gaudz ac siccis. terraq̃ q̃ maxĩe lateritia. Cinere nutriri vult. hic ⁊ semini miscet̃ vt careat erucis.

Operationes.

A Gal. vij. sim. far. ca. moli. i. ruta. quidam hmõi rutã siluestrẽ nõiant q̃dam ãt armolã. Uirtus ãt ei⁹ subtilis est. et cal. fin iiij. gradũ. vñ ⁊ incidit g̃ssos humores. ⁊ dyaforat. ⁊ ad vrinatõem ꝓuocat. B Et idem. viij. sim. far. ca. pigamũ. Pigamũ. i. ruta. Siluestris q̃dem ex q̃rto ẽ g̃du calefacientiũ ⁊ siccantiũ domestica vero ex iij. Est ãt non solũ acris gustu. s̃z etiã amara quo incidere ⁊ dyaforare h̃z g̃ssos ⁊ viscosos humores. ꝓpter eandẽ ãt v̓tutem et ꝑ vrinas euacuat q̃nimo ⁊ subtiliũ ꝑtium est ⁊ ventositatis destructiua. C Et idcirco ad sputatões ꝯuenit ⁊ animositates q̃ ad venerea ꝑtinent. ⁊ dyaforat ⁊ siccat moderate. est enĩ de fortiter desiccãtibus farmacis. Serap. aucto. dyas. Ruta est de rebus magis conferentibus inflationibus ⁊ ventositatibus. D Et ipsa extinguit libidinem coitus. Uñ domestica ⁊ siluestris sunt ambe calefactiue adustiue ꝓuocatiue vrine ⁊ menstruoꝝ. et q̃ñ comeditur ruta aut bibit̃ stringit ventrẽ ⁊ q̃ñ sumit̃ in potu ex semĩe. cuiuscũq̃ quãtitas vnius calus cum vĩo est medicamen conferens multum medicis mortiferis. E Et q̃ñ ꝯmedunt̃ folia ei⁹ sola aut cũ ficubus siccis ⁊ nucibus. auferũt nocumẽta medicinaꝝ mortiferaꝝ. F Et est vltima medicina ꝯtra maliciaz venenoꝝ q̃ñ administrat̃ sicut diximus (⁊ ꝑsertim contra pestilentiã) Et q̃ñ ꝯmedit̃ ⁊ bibit̃ ruta s̃pa abscindit sperma. et q̃ñ coquit̃ cũ aneto sicco ⁊ sumit̃ sedat torsiones. et q̃ñ administrat̃ in hunc modum confert dolori lateris. ⁊ dolori pectoris. ⁊ asmati. et tussi. ⁊ apostemati pulmonis. ⁊ sciatice. ⁊ dolori iuncturaꝝ ⁊ rigoribus. G Et q̃ñ coquit̃ in oleo ⁊ ponit̃ ĩ cristeribus cõfert inflationi matricis. et inflationibus intestinoꝝ. ⁊ doloribus recti intestini. Et q̃ñ teritur ⁊ conficit̃ cum melle ⁊ linit̃ sup̃ collum matricis confert dolori eius et suffocationi matricis. H Et q̃ñ coquitur in oleo ⁊ bibit̃ occidit et expellit lũbricos. ⁊ cõficitur cum melle. ⁊ fit emplastrũ dolori iuncturaꝝ. ⁊ dolori ⁊ cõcussione. et fit emplastrum cum ea ⁊ ficubus ydropisi carnose. I Et quando coquit̃ cum vino vsq̃ ad consumptõnem medietatis vini ⁊ bibitur. ꝯfert speciei humide ydro

pisis. ꝛ quādo comeditur sola siue est aut sallita acuit visum. Et qñ fit emplastrum cum ea cum sauich sup ocl'm sedat dolorē eius. K Et qñ terit ꝛ miscet cū aceto ꝛ oleo rosaꝝ ꝛ fit linitio cum eo. sedat do lorem capitis. ꝛ qñ intromittit in narib⁹ ipa aut succus eius abscindit fluxum san guinis ab eis. L Et qñ admiscet cū nitro ꝛ fricatur inde morsea alba ꝯfert eā et qñ fit emplastrum cum ea cum melle et albumine super empetiginem confert ei M Et qñ succus rute calefit in cortice granati ꝛ distillat in aurem cōfert dolori eius ꝛ miscetur cum succo feniculi ꝛ melle ꝛ fit collirium cū eo: ꝛ confert dolori visus N Et qñ miscet cum aceto ꝛ oleo rosa rum. ꝛ conficit cum cerusa. ꝛ fit linimentū cum ea cōfert h erisipile ꝛ formice. et vlce ribus capitis humidis. ꝛ ruta qñ mastica tur pust ꝯmestionez cepaꝝ ꝛ allioꝝ aufert fetorem illoꝝ. O Serap. Rutam ve nenis resistere mustele docent que quādo cum serpentibus dimicature sunt cibo ei⁹ armant. Docuit etiam rex ponticus qui cum fratris sui timerz insidias. rute folia cum duabus nucibus: et totidem caricis admixto sale ieiunus acceperat. et secure cum eo agebat. Agrestis si sumat nimis de ipa occidit. P Et qñ ipa colligit maxime cum ceperit apparere flos: si car nem tetigerit. vlcerat ꝛ facit inflare cum pruritu. quare oportet qui vult eam colli gere. ꝙ vngat manus et faciem cum oleo rosaꝝ. ꝛ extimauerunt quidam ꝙ si succus eius aspergat sup pullos gallinaꝝ nō co medit eos miluus. ꝛ putant quidam ꝙ il la que nascit in macedonia ꝓpe fluuiū q̄ dr̄ archimonū qñ comedit occidit: et loca in quibus nascitur sunt loca serpentū ple na. Q Bȝ semen eius qñ bibit ꝯfert doloribus intrinsecis. ꝛ ipm ingredit in ꝯfectionibus medicinaꝝ ꝛ ē iuuatiuū R Et idem aucto. Ruffi. Ruta domestica ē medicina maxīa iuuatiua intestinis. inte rioribus. ꝛ confert visui. ꝛ gūmi ei⁹ est ca. in fine tercij g: sic: in: iij. Curat vlcera ocu li qñ pulverizat sup ea. ꝛ ꝯfert scroful' que fiunt in gutture ꝛ sub ascellis.

Ca. cccc ij.

Rubus. Pandecta ca. d c. lxj. sulac arabice: grece batus. Latine ro bus. Et sulac est q̄dam egritudo vt dicit pli. Sera. li. aggre. ca. sulac siue suleit aucto. Gal: i: rubus oībus est notus folia eius ꝛ summitates recentes sunt cō posita in substantia sua ex substantia ter rea frigida. ꝛ aquea tepida. et sapor eius est stipticus. ꝛ virtus eius infrigidat ꝛ de siccat. ꝛ secunda conglutinat.

Operationes.

A Gal. vj. sim. far' ca. batus fm trāsla tionem grecā: Batus. i. rubus. folia q̄dē ꝛ cime necnon flos ꝛ fructus stiptica par ticipant qualitate manifeste. In hoc tam ad inuicem differunt. Nam folia quidez ꝛ ꝑsertim mollia ꝛ noua plurimū ꝑticipā tia aquositate modicum sunt stiptica fm eam rationem. ꝛ summitates: Unde ma sticata curant alcola ꝛ cetera que in ore vl cera sanāt. ꝛ alia vulnera solidare potest:

Est eñ eoꝝ cõplexio ex terrestri ⁊ frigida
substantia ⁊ aquosa tepida. Fructus vero
qñ fit maturus ꝑticeps est moderate cali
ditatis, saporis cum sit vt ostendimꝰ dul
cis quare ꝓpter hoc necnon ꝓpter mode
ratam stipticitatem ꝯmestibilis nõ ē mo
lestus. Immaturꝰ autẽ a frigida terrestri
supatur substantia: ⁊ ideo stipticus est et
siccatiuus fortiter ⁊ vtercꝫ desiccat: et re
ponitur desiccatiuior exñs recente, sed et
flos eiusdẽ est virtutis cũ fructu ad dissin
terias ventris quocꝫ fluxus necnõ ad spu
tum sanguinis idoneum farmacũ Radix
autẽ cum eo ꝙ stipticat ⁊ non pauca subti
lium ꝑtium sba ꝑticipat: q̃obrem ⁊ lapi
des q̄ sunt in renibus frangit. B ¶ Et
Sera. auct. dyas. Uirtus eius est q̄ curat
alcola ⁊ vlcera oris qñ masticat̃ ⁊ curat a
lia vulnera. C ¶ Et decoctio eiꝰ tingit
capillos. sed sapor eius fructus est dulcis
⁊ est humidus ⁊ calidus. ⁊ immaturus est
frigidus terreus ⁊ sapor eius ponticꝰ ⁊ de
siccat desiccatione forti. sꝫ floris eius est si
cut virtus fructus. D ¶ Et cõfert vlce
ribus intestinoꝝ ⁊ fluxui ventris ⁊ debili
tati itestinoꝝ ⁊ ani. sꝫ radicis eiꝰ est substã
tia subtilis ⁊ sapor eius est stipticꝰ. ⁊ ideo
frangit lapidem renum: ⁊ qñ fit emplastꝝ
cum folijs eius. curat vlcera hũida capi
tis E ¶ Sed rubus canis qui grece dr̃
Cinosbatus nocet decoctio eius fructus
canne pulmonis. ⁊ stringit fluxũ menstru
orum. Et radix eius est calidior ipso de q̄
si fiat emplastrum extrahit spinas et alia
infixa corpori. F ¶ Et qñ fit emplastꝝ
cum folijs suis recentibus prohibet apo
stemata. G ¶ Et idem auct: Gal. Fru
ctus huius plãte est stipticus stipticitate
forti: ⁊ folia eius hñt stipticitatem paucã
⁊ oportet ꝙ caueat̃ ab eo quod ĩtra fructũ
est simile bombicino: quia nocet multum
canne pulmonis. hanc speciem inuenies
si leges Cinosbatum. ⁊ est caplm: c xxvj.
supra dec. H ¶ Dyascorides capitlo
batus est omnibus notus. Uirtus est illi
stiptica ⁊ serãtica: elixatura eius capillos
inficit. Uentrem abstinet. Fluxũ matricis
mulierum stringit. Morsibus venenatis
occurrit. Tutas gingiuas a putredĩe ser
uat. Tumores oris compescit. maxime si
folia eius cũ aceto masticata fuerint Her
petes mundant acoras capitis purgant.
Tumores oculorum ⁊ cõdilomata soluit
Emorroidibus subuenit supposita. Sto
machis imposita medicatur. Cardiacis
opitulatur. I ¶ Succus huius herbe
⁊ hastarum sole siccatus omnia facere no
uit. Succus eius seminis maturi omĩbus
causis oris vtiliter adhibetur. Uentrem
abstinet comestus. Sed non maturꝰ flos
eius cum vino bibitus ciliacis et dissinte
ricis prodest. Flos eius albus ⁊ ẽ canicu
lari ortu vigens Ipse quocꝫ potui datus
cum vino humoris fluorem cohibet.
K ¶ Illinitus cum melle oculorum lippi
tudinem medetur atcꝫ igni aceto Huius
ergo folia ⁊ flores ⁊ mora leuiter stringũt
vnde ad vuulam ⁊ fauces proprie viden
tur facere: quamuis omne profluuum ido
nee stringant ē L ¶ Folia eius et cime
masticata alcola ⁊ alia vlcera curant ĩ ore
Et plagas glutinant. mora eius matura
habent in se mediocriter calorem Imma
tura vero sunt frigida. ⁊ terrestrem ɔ̃tinẽt
in se substantiam. Unde nimis desiccant
M ¶ Item Puluis ex eo factus sicut ẽ de
flore eius plus desiccat recentioribus fa
cit namcꝫ ad dissintericos. ⁊ ad omne reu
ma ventris. ⁊ ad defectionem. sanguinez
expuẽtibus. Hic puluis datus vtilissimũ
medicamen. N ¶ Radix autem eius
stiptica ⁊ leptomeris est. ⁊ ideo nefreticis
data lapides rumpit. O ¶ Species
bati sunt due Una cõmunis que dicta est
que omnibus nota est. Altera que appel
latur ydea siue cinosbatus que est rubosi
tatis maioris supradicta: Et est virtutis
consticiue: Eius namcꝫ mollia germina
siue tyrsi contusa ⁊ expressa succum dimit
tunt. q̄ sub sole relictus coquit̃ vscꝫ ad gro
ssiciem mellis. ⁊ datur ad ea que supra
P ¶ Succus eius cum vino ⁊ melle supra
positus superioribus prodest. Mora cũ
vino sumpta sapientiam nutrit vt ab an

riquis dicitur. leges eam mense Junij et Julij cū melle, 7 pane contrita apostēata mirifice rūpit. 7 vlcera frauduleīta curat.

Ca. ccccij.

Rubea tinctorū: Ysidorus. Rubea dicitur eo q rubra sit radix ei⁹: vnde 7 lanas colorare perhibetur. Dyascorides. Rubea quam alij eritrodanum. latini vero rubeam dicunt. Herba est omnibus nota: Species eius due sūt Una videlicet agrestis. Alia vero que vocatur sarchos ramulos siue tirsos habēs tenues 7 quasi nodosos folia per interual la distantia: ac per singulas connodationes veluti stellarum imaginem mittentia Fructus vel semen eius rotundum viride 7 hinc rubrum aut circa maturitatem nigrum. Radicem habet paruam tenuem pusillam rubicundam: Plinius capitulo erithron. Erithron quam alij eritrodanū vocant. nos vero rubeam qua tinguntur lane 7 pelles 7 cetera. Grecus vero eritrodanum dicit: Nam erithros rubeus cochinus feniceus rubicundus. exponitur de rubea 7 cetera: Pandecta capitulo: cclxviij. Eritrodanum vel eutradoron l' erithron vel eritrodanon grece. Arabice fane vel eita. Latine vero rubea tinctorū Ubi sciendum q Dyascorides capitulo de rubea dicit q rubea siue vt alij erithrodanum dicunt. 7 est de rubea domestica: Aliud capitulum inuenitur apud Dyascoridem quod sic habet eritrodanum dicunt 7 est rubea agrestis. Item secundū veritatem eritrodanum in alia translatione dyascoridis. Aut tetron vocant plurimi: Radix est illi inficiens. Duo sunt eius genera. Unum agreste. Aliud seminatum sicut rauene ytalie fuit locis cultis seminatum. Nam 7 in vijs sponte nascit Haste sunt illi quadre 7 longe 7 aspere sicut a parine, sed fortiores 7 longiores. folia habentes intra nodos ipsos. folia habet sicut astrum id est stella in giro posita semen eius rotundum est in primo viride 7 postea rufum: 7 cum maturauerit nigrescit: Et radix eius longa tenuis 7 rufa. 7c: Sed secundum translationem aliam dyascoridis. Rubea siue vt alij eritrodanū herba est omnibus nota. Serapion libro aggregatoris capitulo fane: auctoritate dyascordis: Fane siue faue id est rubea tinctorum. quedam ex ea nascitur. et quedam ex ea seminatur: 7 habet ramos quadratos longos grossos similes ramis herbe que dicitur abarum nisi quia sunt maiora eis 7 duriores. super ipsos sunt folia diuisa adinuicē egredientia iuxta nodos et in similitudine stellarum. et fructus est rotūdus cuius color in principio sue apparitōnis ē viridis. postea vo rube⁹ 7 qn maturᵃ ē fit niger. 7 qd de ipa administrat sunt vene ipi⁹. 7 ipe sunt subtiles lōge 7 rubee.

Gal. vj. sim. far. cap. eritrodanũ. Eritrodanum est rubea tinctoꝝ radix acerba et amara secundum gustum. Unde ⁊ quod dictum est de alijs adinuicem sibi hmõi virtutes conuenientes in hac radice conspicis. Paulus cap. de rubea. ca. est ⁊ sic. in. ij. gradu. Auenrois libro Colliget ca. de rubea. Rubea ca. est ⁊ sic. in. iij. gradu.

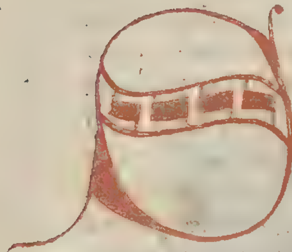
¶ Operationes.

A ¶ Dyasco. Eritrodanum virtutem hꝫ mictualem cum aceto illinita albis maculis medetur. Usus etiam eius ad ea proficit ad que cetera diuretica ꝓficere dicimꝰ Sed agrestis virtus est secundũ dyascoridem mictualis diuretica. vñ vrinaꝫ ⁊ mẽstrua ꝓuocat. B ¶ Gal. Eritrodanum splenem ⁊ epar expurgat ⁊ vrinas grossas et multas. Est autem qñqꝫ ⁊ sanguinolẽtas euacuans. qñqꝫ etiam ꝓuocat menstrua: ⁊ abstergit mediocriter quecunqꝫ abstersione egent: morfeis quoqꝫ albis cũ aceto peruncta confert. quidam autem ꝓpinãt eas sciaticis necnon paraliticis cum mellicrato C ¶ Auicenna. Rubea tinctoꝝ est pontici saporis et abstergit cum equalitate. ponitur cum aceto sup̃ empetiginẽ ⁊ sanat eam. similiter ⁊ morfeam albam. ab omni vestigio mũdificat cutem. Bibita cum mellicrato confert sciatice ⁊ paralisi. D ¶ Valꝫ etiam ꝑcussioni ⁊ casui succus eius cum oximelle daẽ ad apostẽa splenis ⁊ mundificat epar ⁊ splenem. Eorumqꝫ opilatões aperit: ⁊ in hoc ei ꝓprietas existit aceti. vehementer ꝓuocat vrinam. vt quandoqꝫ faciat mingere sanguinem. Et oportet qui eam biberit. qꝫ die balneetur E ¶ Supposita mẽstrua prouocat. ⁊ extrahit fetũ. Eiusqꝫ stipites cum folijs conferunt morsui vermium venenosorum. F ¶ Platearius. Rubea tinctorum. calida est ⁊ sicca in secũdo gradu. Uirtutem habet confortatiuam ex aliquantula sua ponticitate ⁊ diureticam ex amaritudine. Contra debilitatem stomachi ⁊ epatis et relaxationem: datur vinũ decoctionis eius. Radix eius rasa supponitur ad menstrua prouocanda: ⁊ fetum mortuum educendum Aqua decoctõnis eius si caput inde abluaẽ capillos r̃ddit rubeos. G ¶ Constantinus vbi supra Rubea est in fine primi gradus calida et sicca. habet quoddã amaritudinis ⁊ põticitatis vnde splen ⁊ epar mundificat. et eius opilationem aperit vrinã ⁊ mẽstrua prouocat. Omniaqꝫ membra corporis a putredine mundificat: ⁊ morfeam curat: Adhibetur quoqꝫ cum melle et aqua calida propter ylij dolorem: H ¶ Plinius libro. xix. Rubea tingendis lanis ⁊ corijs est necessaria. Laudatissima est ytalica ⁊ maxime suburbana prouenit sponte. In medicina morbum regium sanat. Et vrinam ciet ex aq̃ mulsa Folia quoqꝫ capillũ inficiunt. Apud quosdam inuenio regiũ morbum. Hoc frutice sanari. etiam si adalligatus spectetur tm̃.

Ca.cccciiij.

Saulie

Saluia Latine. Arabice: gelisfagos. grece. elissagus. Sera.li.aggre.ca. gelissagos aucto. dyas. Gelissagos.i.saluia et e arbustum longum hns plures ramos et lignum eius et folia similia folijs citoniorum nisi quia sunt longiora et strictiora et rugosa pauca rugositate sicut e rugositas panni postquam abluitur antequam extendatur et reponatur: et color eius declinat ad albedinem et habet odorem bonum et habet in summitatibus ramorum semen simile semini herbe siluestris que dicitur ormen: Nascitur autem in locis asperis. Dyas. cap. elissagus siue elilissagus secundum translationem nostram: Elissagus.i.saluia. Frutex eius est oblonga et multas hns virgas quadras et albas et folia similia malicidonijs sed oblonga minora et aspera et albidiora et odorata subrugosa. semen super virgas est simile omnino agresti. Nascitur locis asperis. Plinius cap. elissagus herba est ex albida: Hasta est ei vasta et quadra: folia aliquatenus aspera. Potest enim acriter restringere: Gal.vj.sim.far.cap. elissagus Complexio huius herbe est calida caliditate manifesta et sufficienti et parum stiptica.

Operationes.

A Plinius. Herba ipsa facit ad dissintericos: et succus foliorum eius capillos generat. et vrinam prouocat: B Sera. Decoctio foliorum et ramorum ipsius quando bibitur prouocat vrinam et menstrua. et expellit fetum. et confert morsui venenoso strigonis marini. et denigrat capillos. et confert apostematibus. et abscindit fluxum sanguinis. et mundificat vlcera fraudulenta. et cum decoctione ramulorum et foliorum ipsius fit ablutio. Et sedat pruritum genitalium virorum et mulierum. C Dyas. Virtus eius est diuretica: Menstruis imperat: Aborsum facit. Percussum strigonis marini mitigat. Capillos nigrescit. Est etiam termatica. et sanguinem fluentem ex vulneribus stringit. Sordida vulnera purgat. D Elixatura foliorum et virgarum ipsius pruriginem nature compescit: Est etiam virtutis redarguentis cum acrimonia. Unde ad dissinteriam atque muliebrem fluxum (quem greci rigeon vocant) facit succus foliorum eius: Capillos denigrat et vrinam prouocat. E Paulus. Vinum decoctionis eius confert paraliticis bibitum et cathaplasmatum super partem paraliticantem: F Et dicunt magi de Saluia quod ipsa putrefacta sub fimo generatur auis quedam habens caudam serpentinam et albam merule similis De cuius cinere si ponatur in lampade apparet quod domus sit plena serpentibus. G Ex herbario. Saluia habet folia longa et angusta sub aspera odore suaui et graui. In locis asperis nascitur: Decoctio eius potata vrinam et menstrua mouet. Pastinacem marine si quem percusserint virus excludit Sanguinis eruptionem sistit H Platearius. Saluia calida est in primo. sicca in secundo. solum folia competunt vsui medicine et viridia. et sicca domestica magis consumit et confortat: Siluestris autem magis dyaforetica. Vinum decoctionis saluie valet paraliticis. et epilenticis fomentatio ex aqua decoctionis eius valet contra stranguiriam et dissinteriam: Matricem mundificat: I Plinius libro.xxij. Herbam nostri qui nunc sunt herbarij elelisphacon grece. latini vocant saluiam mente similem canam odoratamque. hac apposita partus emortuos extrahunt Itemque vermes aurium et vlcerum: K Idem in libro.xxvj. Herba quea quibusdam appellatur saluia similis verbasco. Conteritur ea et colata calefit. et sic ad tussim laterisque dolores bibitur: Eademque contra scorpiones atque dracones marios efficax est. Contra serpentes etiam ex oleo perungi ea prodest. Ysopi fasciculus cum

quadrante mellis decoquitur ad tussim. ℭ Macer. Saluia cui nomē elysifacos est apud grecos. Cum mulsa iecoris prodest potata querelis: Pellit abortum. lociūq3 menstrua purgat. Trita venenatos curat sup addita morsus Crudis vulneribus q multo sanguine manant. Appōas tritam dicunt retinere cruorem Cum vino succus tepidus si sumitur huius. Compescit tussim veterem laterisq3 dolorē. Pruritus vulue curat virgeq3 virilis. Si foueas vino fuerit quo saluia cocta. Illius succo crines nigrescere dicūt: Si sint hoc vncti cerebro sub sole calenti.

ℭ Ca. cccc v.

Salix. Isidorus libro ethimologiarum: Salix dicta est eo q saliat id ē crescat. Arbor lenta: vitibus vinciendis abilis. Ambrosius. Salices videtur nihil habere seminis. habēt tamē granum quoddaz in folijs quo terris ꝯmisso tanq̄ semie posito surgat arbor de surclo et tanq̄ seipam exsuscitet de semine suo. Glosa super Isaiā. xliiij. Salix est arbor infructuosa. sed cito crescit maxime si iuxta aquam sit. Aristoteles in li. de plantis Quedam in humido loco. quedā ī arido ⁊ quedam in vtroq3 vt salix. Idem libro de animalibus q̄dam arbores non fructificant sicut viri pingues non multū spermatizāt. talis est salix ⁊ romana nux. Idē li. xvj. In aquosis tm̄ proueniunt salices ⁊ alni. longaq3 folia sunt vtriq3: inter primas germinant Circūagunt salicis folia post solsticiū. nec alio argumento intelligitur certius sidus ꝑfectum. Ocissime vero salix amittit semen anq̄ maturitatem senciat omino. et ob id frugipda dcā est ab Homero. Sequēs vo etas scelere suo hanc sniam interpretata est q semen salicis mulieris sterilitatis medicamentū est Sed in hoc quoq3 nascenti natura prouidit q depacto surculo incuriosus semē dedit. Vna tm̄ ꝑditur id maturitatem ꝑferre solita in insula chreta. Pandecta cap. cc j. Culef ara. grece ytre latie vo salix.

ℭ Operationes.

A ℭ Serap. li. aggre. cap. culef. i. salix. folia ⁊ flos ⁊ rosa eius habent in sapore pōticitatem. et virtus salicis est desiccatiua sine punctione. Cortex vero ipsius siccioris est complexionis: sicut sunt omēs spēs corticis. B ℭ Unde administratur in glutinatione vlcerum Sz flos ⁊ rosa eius administranť ⁊ admiscentur in omnibus medicinis et vnguentis desiccatiuis. Et sunt ex hominibus qui accipiunt flores ⁊ rosam ⁊ succū ipius: et componunt ex eis desiccatiuam medicinam que confert in multis quia desiccat sine mordicatione ⁊ ꝓprie quia in ipa est stipticitas pauca. C ℭ Et quādo comburunť eius cortices ⁊ ꝯficiuntur cum aceto administrantur in omnibus egritudinibus in quibus necessaria est desiccatio. sicut in verrucis ⁊ ꝓpe in rotundis ⁊ in verrucis similibus capitibus clauorum. ⁊ in verrucis infixis in cute eradicat enim eas quando super eas fit linitio. D ℭ Et quando euellitur cortex eius tempore quo emanant flores ⁊ colli

gitur gummi eius; Habz hoc gummi virtutem abstersiuam & subtiliatiuam. & ideo administratur in omnibus egritudinibus que accidunt pupille. & faciunt impedimentum visus. E ¶ Et idem aucto. pauli. Virtus foliorum & corticum & fructus salicis & succi eius est stiptica. Et est fri. & sic: complexionis in. j. gradu. F ¶ Et idez auctoritate Medigar. Quando bibuntur folia eius trita cum pipere & vino pauco conferunt colicis. et quando sumitur cum aqua prohibet impregnationem: & fructus eius confert sputo sanguinis quando bibitur & cortex eius tritus cum oleo rosarum. si bulierint in cortice Granati conferunt dolori aurium G ¶ Et eius decoctio administrata super pedes podagricorum confert eis multum: & mundificat furfures capitis. & colligitur humiditas ab ea defluens quando excoriatur a cortice suo quando incipit apparere flos eius. quoniam reperitur intra corticem humiditas congregata que abstergit oculum. & aufert tenebrositatem eius Proprietas salicis eius que extrahit sanguisugas adherentes gutturi. & glutinat vulnera recentia. H ¶ Et idem auctoritate Aben mesuay: Folia salicis bibita prohibent impregnationem & conferunt fluxui sanguinis. et lac quod egreditur ex eis acuit visum: & abradit pilos: I ¶ Et idem auctoritate Pauli. In folijs salicis & salice non dixit Galie: aliud. K ¶ Galienus. vij. sim. far. ca. ytre. Ytre siue salix vtetur quidem aliquis & folijs ad sanguinolentorum vulnerum consolidationem: sed maxime flore eius fere omnes vtuntur medici ad confectionem siccatiui emplastri. Est enim vis eorum suauis siccatiua. habet autem & quiddaz stipticitatis: L ¶ Quidam vero & succum facientes ex eis immordax & siccatiuum habet farmacum ad multa vtile. nihil enim magis occurrit visui quam farmacum immordacius siccans parum sed stipticans sicut in tractatu de compositione farmacorum plenius dicetur M ¶ Cortex etiam huius arboris similis est tam frondium quam florum virtuti. preterquam quod est siccior secundum complexionem sed hunc quidam accendunt. & vtuntur cinere in omnibus his que violenter indigent desiccari sicut sigilles & ebiles id est mirmiceas. auferunt ipsa defacientes aceto acri. quidam vero tempore florendi incidentes corticem. liquorem quidem colligunt & eo vtuntur in obfuscantibus pupillis. cum sit farmacum abstersiuum simul & subtiliatiuum cumque sit huiusmodi poterit eo vti & ad alia multa. N ¶ Palladius li. iij. In mense Februario plante salicis obruende sunt. et omnium generum que applicantur arbusto. O ¶ Dyascorides Salix est arbor cuius folia glutinant vulnera cruenta. flos etiam eius sine mordicatione desiccatiuus est. Cuius cinis cum aceto super callos pedum inductus eos tollit. Et similiter verrucas emundat. Flos eius cum aqua bibitus omnem calorem libidinis frigescere facit: P ¶ Auicenna. Salicis folia stiptica sunt sine mordicatione: & est in eis exsiccatio sufficiens. Cinis autez eius vehementis est exiccationis. Emplastrum ex eo factum retinet fluxum sanguinis. Q ¶ Constantinus: Salices fri. sunt in secundo gradu. sic. in primo. Valent dolori capitis de calore si in naribus mittatur Succus eius vulnera solidat. Cortex eius vstus & cum aceto temperatus verrucas & poros aufert. Sed lac corticis a salicibus florem habentibus eruti. visum clarificat defectos confortat oculos. Succus frondium & pomorum potatus mulieri vt concipiat non permittit.

Ca.cccc vj.

Sambucus. Pādecta: cap̄. ccclxxix Sciendum ꝙ actis est sambucus kameactis dr̄ ebulus ⁊ sunt plāte omnibus note: Unde versus: Sambucus est actis sed ebulus est kameactis. Sera: li. aggre. ca. kameacti Kamcacti due sunt species quaꝝ vna grece dr̄ actis, in latino sambucus: et secunda nominat̄ in greco kameactis ⁊ eius est intentio terren⁹ actis ⁊ in latino dr̄ ebulus: de qua lege capitu lum. clxv. sup̄ de e. Plinius. Sambuci due sunt species: earum vna assimilat̄ ar boribus hn̄tibus ramos sil'es cānis rotū dis: quoꝝ color est ad albedinē ⁊ sunt lon ga: ⁊ sunt in eis quatuor folia aut quinqꝫ porrecta super ramos quoslibet ⁊ similia folijs nucis minora tamen eis hn̄tia gra uem odorem: ⁊ in summitatibus ramorū sunt flores albi. ⁊ grana similia granis vi ridibus vel lētisci: quoꝝ color declinat ad purpureitatem cū nigredine. ⁊ sunt velut in racemis: ⁊ hn̄t multā hūiditatem habē tem odorem lini. ⁊ ista dr̄ actis. Alia vo species q̄ dr̄ kameactis est minor prima habet ramos magis ꝑtinētes herbe qua dratos in quibus sunt multi nodi. ⁊ folia inuicem distātia ⁊ singulis nodis similia folijs amigdalis in summitatibus suis. nisi quia habent venas. ⁊ sunt lōgiora eis hn̄tia grauem odorem. ⁊ in summitatib⁹ ramoꝝ sunt capitella similia coronis sup̄ dicte speciei. ⁊ semen ⁊ flos similiter. ⁊ hꝫ ramos longos grossitudinē digiti habē tes. Ysidorus li. ethimologiaꝝ. Sābucus est arbor mollis ⁊ parua.

Operationes.

A Pli. li. xvj. Sambuci habent acinos nigros: ⁊ paruos humoris lenti. Inficien do maxime capillo: qui et ipsi in aq̄ deco cti mandunt̄ B Idem li. xv. Arboꝝ quarundam fructus pediculis depēdent vt piri. Alia vo racemis vt edere atꝫ sam buci: C Idem in li. xvj. Sambucus germinat inter primas. ⁊ nudat̄ interno uissimas: ⁊ ex his que hieme aqla ex orien te concipiūt ordine nature florent prime siluestriū sambucus. cui medulla est pluri ma ⁊ coruus cui nulla Sambucus ē arbor diuidua nec ramosa lētissima: et ideo scu tis faciendis aptissima. cuius nimiꝝ pla ga se ꝑtinus cōtrahit. suūqꝫ vulnus clau dit. ⁊ ob id contumacius ferꝝ transmittit Sambuci atqꝫ rubi. generis sunt fungosi aliter tamen q̄ ferule. q̄ppe plus ligni atꝫ succi est vtriqꝫ sambuco ex q̄ magis cano ram buccinam. tubāqꝫ credit pastor. Ibi cese: vbi gallorum cantum non exaudiat frutex ille. D Idem li. xvij. Inuentū est surcl'os abscisos serere: quod sepis cau sa factum est Sābucis ⁊ cotoneo rubisqꝫ depactis: ad palum vinearū firmissima est sambucus. taleisqꝫ seritur vt populus: E Auicenna. Sambucus alba calidi or est q̄ citrina ⁊ q̄ purpurea. Et est vni uersaliter in tercio calida ⁊ sicca: Est autē subtiliatiua humiditatum Dentibusqꝫ cō fert eius oleum: Delet autem pannum et facit rubedinem eius odoramentum.

 de herbis

F ¶ Oleum eius confert senibus. et frigidis nervorum egritudinibus: Odor eius facit soda. Cum hoc tamen resoluit sodam frigidam a flegmata odorata. Benique purum eius oleum fluere facit sanguinem ex naribus calefactum cum ipm odorat.
G ¶ Constantinus: Sambuci ca: sunt in ij. sicci in pmo. dissolutiui ac nervorum mollitiui sunt stomachum quoque molliut. vomitum puocant. et cathaplasmati mamillarum apostemata sanant. Sambuceolum quoque scabiem ac pustulas et apostemata narium sanat. vulnera clausa aperit. euersaque ad suam naturam conuertit. Aurium dolorem placat. bibitumque lumbricos et ascarides flegmaticos excludit ac melancolicos humores purgat H ¶ Plinius libro. xxiiij. Sambucus habet alterum genus magis siluestre. qd greci chameacte: alij hellon vocat multo breuius. vtriusque foliorum vel seminis vel radicis decoctu in vino veteri et ad cyathos binos potu. stomacho inutile est aluo detrahens aquas.
I ¶ Refrigerat etiam inflamatoem maxime rcetis ambusti: Et canis morsum cu polenta mollissimis foliorum illitis: Succus cerebri collectiones lenit infusus: Acini eius infirmiores quam relique capillu tingut
K ¶ Poti acetabuli mensura vrinam mouent: Ad omnia efficatior est quam minor. Radix eius decocta ac pota idropicos exinaniunt. Folia in vino pota serpentu ictibus resistunt. L ¶ Podagricis cu sepo hircino vehemeter psunt cauliculi illiti. ij dē in aqua macerantur. vt sparsi pulices ne centur. M ¶ Foliorum decocto si locus spargatur musce necantur. N ¶ Boa appellatur morbus papularum cum rubent corpa. sambuci ramo verberatur. Cortex interior tritus ex vino albo potus aluu soluit.

Jesmin

¶ Ca. cccc vij.

S Ambacus. Pandecta ca: ccclxxvj. Jesemin arabice et ambach. grece lencoya: latine sambacus. Serap. li. aggre. cap. iesemin Jesemin id est sambacus et est planta habens album florem et quedam citrinum et est minus. cal: et sic. quam album. et similiter est minus in opatoe sua et citrinus reperitur in babilonia: Est etiam species alia ex eo cuius flos celestis est coloris. Et idem auctoritate Abē Mesuay: Est ca. in principio tercij gradus. Galienus. vj. sim. far. cap. de Jesemino secundum translationem grecam. Ambach herbe quam iesemin vocant semen maxime vtile est calefactiue et desiccatiue nec non subtilium partium virtutis est. Est autem gustantibus subamarum et acre et palā. qm diureticu est et dyaforeticu erit āt i calefaciēdo et siccādo tercij g. intensi

Etiam hoc dicit in .vj. huius et subdit in vij. lencoya: i. ieseminum tota quidez frutex abstersiue et subtilium partiū virtutis magis autem pticipant ea flores. et horū sicciores magis viridibus. Auicēna ponit tres species. s. albam citrinā et purpuream. Et est alius sambacus agrestis de quo supra.

Operationes.

A Serapion: Folia eius humida non sicca qñ ponūtur sup empetiginem et pānum expellunt eos et resoluūt omnem sup fluitatem. B Et conuenit hñtibus catarum et inducit dolorem capitis illis qui sunt calide complexionis. C Et oleum eiūs est iuuatiuū in hieme. et si hñs calidā cōplexionem odoret nimium de ipo timendum est ne faciat fluxum sanguinis ex naribus eius. D Et idem aucto. Abenmesuay. Confert humiditatibus et flegmati salso. et senibus fri. cōplexionis et cōfert doloribus q fiūt ex flegmate viscoso.

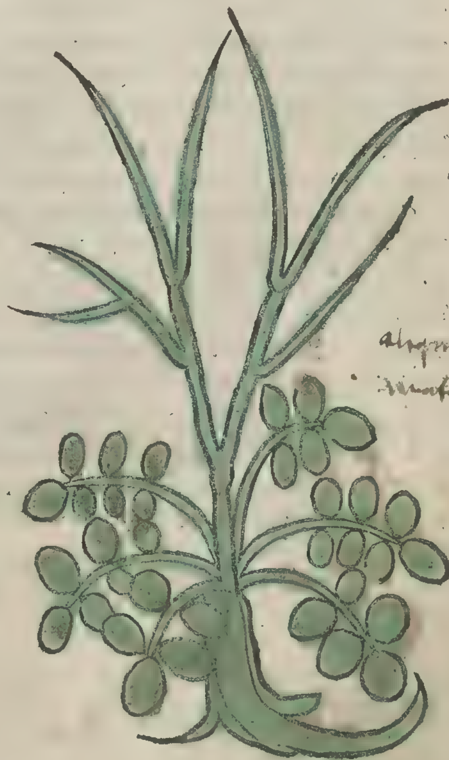
Ca. cccc viij.

Sandix. Plinius li. xxv. Sandix est herba quedā de qua panni tingūtur in blaueum colorem.

Operationes.

A Idem pli. li. tricesimo quinto. Sandaraca si torreat equa pte rubrica admixta. sandicem facit. Quā q̄ aīaduerto virgilium estimasse id herbam esse. vsu illo. Sponte sua sandix pascētes vesceret agnos. B Idē in li. xxij. Sādix in oleē siluestri a grecis ponit sicut opio et Erasistratus tradūt. C Decocta vō aluū sistit et semie singult cōfesti ex aceto sedat Illinit ābustis vrinā cit. Succ decocte pdest stō. Jocineri renib ac vesice. D Hec ē q aristophanes euripedi poete iocularīter obicit eius mrem ne ol qdē legitimū vēditasse sz sandicē. E Dyasco: Sandix vel scādix calefacit et desiccat fortiter ac dyaforeticum est et ob hoc merito viscerum purgatiuum est.

Ca.ccccix.

Samsucus. Dyas. Samsucus a siculis nominatur amaracus. & e ramosa multas habens virgas sup terram expansas cum folijs paruis atq rotundis nepite similibus ac velut hircis & acerrimis:

Operationes.

A Herba tota est valde amara vires habens acres atq calefactorias. ad omnem duriciem vel rigorem valde idonea Medetur etiam cataplasmata siue pota ta a scorpione vexatis vel difficultati mictus. vel intestinorum tormento laborantibus B Eius elixatura medet idropicis. Urinam prouocat & tortionibus e vtilis: Succus addito melle liuores detergit. Scorpionum iccus cum aceto & sale compescit laxationibus bene adhibet. Cerotis vtiliter additur C Omnes tumores corporis et oculorum spargit cathaplasmata et maxime cum polenta imposita. Item apposita solite purgatoem materie prouocat in feminis bene quoq malaginatibus miscetur & acopis. D Samsucum est in iij. calidum & siccu. Dolorem capitis & emigraneaz de flegmate & colera nigra curat: si ex eius apozimate caput lauetur aut naribus applicet: Dissoluit opilationem & ventositate gssam. E Eius apozima bibitum ydropisim stranguiriam ventris dolorez habentib fit bonum. F Cum melle cathaplasmatum nigredinem in palpebris amputat & cum aceto morsum scorpionis curat G Pessarizatum vero mestrua prouocat: lapidem aufert. Epilenticis couenit et paraliticis. Auribus instillatum dolorem placat & sonitum.

Ca.cccc.x.

Saliunca. Dyas. Saliunca est gen herbe que radiculas & folia habet subrufa floresq plurimos a terra refossa in modu stipular pstringit Nascitur aute in lapidibus summis & norica regione. Illa vo optia est q est odorifera recens & sine sabulone plurimosq ramulos & radices hns. ptg eadem q & spica quis deformior sit:

Operationes.

A Plinius. libro. xxj. Saliuca Odoramentor multa nihil attinet ad coronamenta vt yris atq saliunca. quanq vtraq nobilissimi sit odoris. B Saliuca quidem foliosa: sed breuis est. & q necti no possit. radici numerose coheret: herba verius est q flos veluti manui pressa: breuiterq sui generis cespes. hac panonia gignit & norica alpiuq apca vrbiu eporedia tate suauitatis vt metallu ee cepit. vestib eai terponi gratissimu est. Huius radix in vino decocta vomitones sistit. stomachuq corroborat. C Ex sinonomis: Saliunca intelligut qda in medicis p acula sz i aurea alexadria rcipit p ca spica celtica

Ca.cccc.xj.

Sauina. Pandecta. ca. viij. Abbel arabice, grece brachi. latine sauia. Sauina est arbor cuius folia sunt similia folijs tamarisci. 7 magis spinosa habens bonum odorem. 7 arbor ista cres cit magis in latum q̄ in longum. Est cal. 7 sicce complexionis in tercio gradu. Se rapion libro aggre. cap. Abbel. i. sauina Et sunt eius due species. Una cuius folia sunt similia folijs Cipressi. 7 magis sunt spinosa q̄ alia. Habens bonum odorem 7 arbor huius est fortis. 7 crescit magis ī amplum q̄ in longum Et fructus eius est sicut zaror. Pro quo lege capittulum. ccix Juniperus. Et quidam vtuntur folijs ei⁹ pro fumigio. Sed alterius speciei folia sunt similia folijs tamarisci. 7 sapor ei⁹ est sicut sapor cipressi. hec latine vocat̄ saui na. cuius substantia est subtilis. et in odo re eius est aromaticitas. et calefacit et de siccat in. iij. gradu. Auicenna. li. ij. cap. lo abbel. Abbel est fructus arboris similis Junipero factus sicut zaror. sed tamē ve hementer est niger boni odoris. et acuti saporis. 7 ista arbor est prima species sa uine. 7 posita p Serapionē. Gal. vj. sim. far. ca. de sauina. Brachi siue sauina de siccantibus fortiter est s̄m tres sapores. quos in gustando monstrat. equaliter cy presso. nisi inquantum acrior est eo. et vt vtiq3 dicat quis magis aromatica. huius ergo 7 ipius qualitatis p̄ticeps est videli cet acris. stiptica cōplexione calida. Ad huc autem in amaritudine 7 stipticitate debilius est q̄ cipressus. quantum em̄ su perat cipressum acredine tanto diminui tur in stipticitate quo patz q̄ calidius est cipresso. 7 ideo magis dyaforeticum. igi tur solidare quidem nam p̄pter stipticita tis robur 7 caliditatis. intantum em̄ am bobus his participat. vt iam tensiuum 7 inflatiuum existat. putrefactionibus vo confert sicut cipressus. ponatur autē hoc farmacum in tercia abstantia s̄m calefa cere 7 siccare ens inter ea. que maxime sūt subtilium partium.

Operationes.

A Gal. Contra tenasmonē de frigida causa. Fiat decoctio eius in aceto et vino 7 fumum paciens recipiat. Herba ipsa naribus cathaplasmata valet cōtra frigi dum reuma. Ponit̄ etiam in vnguētis be ne trita contra scabiem saniosam. Uinū decoctionis eius valet contra dolorē sto machi 7 intestinoꝝ. 7 contra stranguiriā 7 dissuriam. sed cathaplasmata valz con tra dolorem yliacum. Est etiam dyafore ticum 7 diureticum fomētum ex aqua de coctionis eius vel vino. Est em̄ sauina ex spēbus iuniperi. vt apparet in ca. Junipe rus. Sera. aucto Gal. Uirtus eius est q̄ dissoluit 7 abstergit putredinem vlcerum putridoꝝ maloꝝ corrodētiū antiq̄ꝝ 7 ipa similiter mūdificat vlcera melācolica sor dida. qn̄ ponit̄ cū melle. 7 aufert herisipi lā. 7 p̄pter cāz sue subtilitatis p̄uocat mē strua pl⁹ oīa alia medicia. 7 facit mīgē san guinē. 7 īficit fetū viuentē. 7 expellit mor tuū. 7 īgredit̄ in vugētis odoriferis 7 poni tur p amōio l' cināomo duplū pōderis ei⁹

Et idem auctoritate dyascoridis. Folia ambarum specierum prohibent dilatationem vlcerum corrodētium. ꝛ sedāt apostemata corrosiua. Et quando fit emplm̄ cum eis aufert liuorem cutis. ꝛ sordiciem eius q̄ accidit ꝓpter suꝑfluitates corpoꝝ ꝛ aufert escaram ignis. et qn̄ bibitur facit exire sanguinem cum vrina. ꝛ expellit fetū ꝛ quando ex ea fit uascale facit hoc. Et ingreditur in confectionibus vnguentorū calidorum.

Ca. cccc. xij.

Sandalum. Sandal arabice. Grece ꝛ latine sandalum. Serapion li. aggre. caplo sandal. i. sandalū defertur ex syria ꝛ est album ꝛ ruffum ꝛ citrinum. Et fri. in. iij. sic. in. ij. ꝛ melius ex sandalo est citrinum pingue. post citrinū rubeum ꝛ est magis siccū citrino. ꝛ post ip̄m album. Et idem auct. Albugerig. Albū ē fri. ꝛ sic. in. iij. gradu. Sz citrinum ꝛ rubeum sunt fri. in. iij. ꝛ sic. in. ij.

Operationes.

A Serap. aucto. Aben mesuay. Confert dolori stomachi ꝛ epatis ex colera rubeum est frigidius albo ꝛ citrino. ꝛ est magis iuuatiuum. Nam ip̄m ꝓhibet fluxum humorum ad membra. ꝛ est sicut saufel in frigiditate ꝛ siccitate. ꝛ fortificat gingiuas ꝛ stomachum. B Et idem auctoritate Aben mesuay. Cōfert cardiace cum fe. qn̄ linit̄ cu eis super cor. C Et idem aucto. Ysaac benaram. Cōueniunt calefactis. ꝛ conferunt debilitati stōachi ꝛ cardiace que accidit a colera quādo terunt̄. ꝛ miscent̄ cum aqua ro. ꝛ applicātur exterius. ꝛ quando cōficiunt̄ cum aq̄ rosaꝝ et pauca camphora et liniunt̄ inde timpora confert sode q̄ fit a caliditate. D Et quando miscetur cum vna quantitate sandali albi media quātitas sarcocollo. ꝛ conficitur cum albumīe oui et ponitur suꝑ timpora. ꝛ confert sode colerice Et ꝓhibet descensum catarri ad oculum. ꝛ linitur cum eo in balneo. ꝛ ꝓhibet ardorem psilotri. ꝛ sandalum rubeum est frigidius albo. E Et quando miscet̄ cū succo solatri aut semꝑviue aut portulace aut lenticula aque confert Podagre calide ꝛ apostematibus. et ꝓhibet humores ab illis membris. ꝛ melius ex sandalo est citrinum pingue. et post citrinum rubeū ꝛ est magis siccum citrino postea album. F Et idem aucto. Albugerig. Album est frigidum in. iij. gradu. terit̄ ꝛ resoluit̄ cum aqua ro. ꝛ in catarris cal. ponit̄ i frōte ꝛ in stomachis calidis. ꝛ infrigidat ea. ꝛ ꝯfert fe. ca. ꝛ hirsen. ꝛ stomachi debilitati. sed citrini ꝛ rubei sunt fri. in. iij. gradu sic. in. ij. non hn̄tes stipticitatem neq3 pōticitatem rosaꝝ. ꝛ qn̄ dissoluunt̄ in aq̄ ro. ꝛ ponunt̄ suꝑ stomachum ꝯferunt fe. acutis ꝛ debilitati stomachi ꝛ sode q̄ fit a caliditate. G Et idem auct. Atabari. Rubeum est frigidius albo. et liniunt̄ cū eo apostemata calida.

Ca.cccc xiij.

Satirion. Pādecta.ca.cl. Chasialkel arabice. Grece orchis vel afrodisia vel priapismon: latine vo testiculus vulpis vel satirion vel leporina. Serap. li. aggre. cap. Chasialkel siue casialtheb: i. satirion. Sūt eius duo genera Unū hʒ radicem seu testicłos albos. 7 vocatur chasialkel. Primū genus satirionis vocat̄ testicul⁹ canis. 7 grece kinosertbis 7 est ei planta q̄ hʒ folia extensa sup terrā ꝑpe ipāʒ 7 ortus est ex radice vnius stipitis. 7 folia eius sunt similia folijs oliue. nisi quia sunt subtiliora eis et longiora sup terram extensa. 7 longitudo eius est fere ī longitudine vnius palmi. 7 florem hʒ coloris purpurei. radix eius est similis radici bulbi: nisi quia est tendens ad longitudinem 7 subtilitatem. Et est duplex sicut sunt due oliue in figura: Una inferius et alia superius. 7 vna plena 7 alia vacua rugosa: 7 cōmedit̄ radix ei⁹ elixata sicut bulbus: 7 iste dr̄ satirion. q̄ oēs cōiter vtuntur 7 subdit. Secundum vero genus satirionis habet duas species. Una est q̄ vocatur arabice chasialbabel siue casialthalep. i. testiculus vulpis. 7 vocat̄ similiter catharich 7 nominat̄ hoc in greco trifolium quia plurimū q̄d de eo nascit̄ est hn̄s tria folia declinantia versus terrā. et similantur folijs acetose maioris: aut folij lilij nisi quia sunt minora eis. 7 in testicło suo est rubedo declinans rubedini sanguinis 7 habet stipitem subtilem longitudīe vnius brachij: 7 habet florem similē floribus lilij albi in figura. et radix eius assimilat̄ cepe bulbi in figura: 7 est in magnitudīe mali exterius rubei coloris interius albi. sicut ouū. 7 q̄d de ipa administrat̄ ē radix

Operationes.

A Galienus. viij. sim. far. cap. de testiculo canis ſm translatōem arabicam. Radix eius est dulcis. 7 virtus eius est cal. et hu. nisi q2 in humiditate eius est inflatio superflua: 7 incitat libidinem: B Ibidem ſm translatōem grecam: Satirion vel trifoliū humide est 7 calide complexionis. quo circa 7 gustancibus ipsum videtur dulce 7 ventosam humiditatem possidere: 7 ꝓpterea ꝓuocat ad venerea: Hoc āt 7 radix huius herbe efficere nata est. ut quidam scribunt etiam epistotonū sanat cum vino nigro austero bibitum. C Et idem secundum translationē arabicam de testiculo canis. Radix eius est duplex similis radici bulbi. Una plena 7 sapor illius radicis que est plena. ē dulcis multe humiditatis 7 sup̄fluitatis inflatiue que quando bibitur incitat libidinem Et alia mollior siue vacua que habet cōplexionem que declinat ad caliditatem 7 siccitatem: Et est in ea humiditas digesta digestione completa. 7 ideo contingit q̄ cum hoc q̄ non incitat coitum facit cōtrarium 7 abscindit eū. et iste ambe radices ꝯmedunt̄ assate sicut ꝯmedit̄ radix bulbi

B ¶ Dyas. cap̄. orchis s̄m translatōnem nostram. Orchis. i. satirion dr̄ de radice eius q̄ si vir comedit partem maiorē eius generat masculos: et si minorem cōmedit generat feminā. et q̄ mulieres partiū Ytalie dant tritam cum lacte capra[rum] ad incitandum libidinem. et quelibet ip̄a[rum] hab[et] operatōnem cōtrariam alterius quando bibitur. nascit[ur] in locis petrosis et arenosis E ¶ Et idem aucto. Archisalie. alia est species quam nōiant quidam sandachias propter suum iuuamentum magnum et est herba habens folia similia folijs porrorum nisi quia sunt latiora et est humiditas in ea que adheret manui habēs hastam longam circa longitudinem vnius palmi. et hab[et] florem purpureum et radicem similem testiculis F ¶ Gal. viij sim. far. cap̄. orchis q̄ et serapicidā vocāt s̄m translatōem grecam. in sapore istius speciei supple vltime dicte auctoritate archisalie et stipticitas. et virtus eius est sicci or virtute radicis que dicta est prius: et propter hoc non ita confert in coitu sicut predicta et desiccatur et est adhuc siccior. Uirtus etiam eius est etiam que resoluit apostemata inflata qn̄ ponitur sup ea: et mundificat exituras sordidas: G ¶ Et curat herisipilam. et quando est sicca curat apostemata fraudulenta putrida. et quia in ip̄a est stipticitas retinet ventrem quādo bibit[ur]. H ¶ Dyas. Quando de ista specie fit emplastrum ipsis testiculis r̄sol uit apostemata flegmatica co[rum]. et mūdificat vlcera et formicam. et aperit emorroydas. Et qn̄ fit emplast[rum] cū ea sedat ap̄ata calida. et si administrat[ur] sicca p̄hibet dilatatōem vlcerum. et abscindit putredinem co[rum]. et curat vlcera fraudulenta q̄ sunt in ore I ¶ Sed sciendū q̄ satirion est ca. et hu. in p̄mo. Sed est alia species satirionis q̄ vocat[ur] herba basilica grece. arab. digiti citrini vel buzeiden. latine vo palma cristi cuius folia sunt similia prime speciei satirionis. sed graciliora cum nigris pūctis. radix eius brance manus vel palme manus h[abet] similitudinē floris crocei cum vino vel aqua tritum croceatum efficitur K ¶ Oribasius cap̄. de palma cristi. Uenenis resistit. quam qui habuerit a maleficijs: et venenis securus erit. L ¶ Aui. li. ij. ca. digiti citrini. eius figura est sicut vola manus cōmixta ex citrinitate et albedine: et est dura in qua est parum dulcedinis et ex ea est citrina cum p̄ua alteratōne atq[ue] albedine: est cal. et sic. in. ij. resoluit superfluitates g̃ssas valde. M ¶ Et ē ei ꝓꝑetas valde mūdificādi cutim: et cōfert mēbris neruosis. et impedimentis suis. et ꝓfert manie ꝑpe: et loco eius in iuuamēto manie ponit[ur] quantū est medietas eius ex bedcragsen cū duabus tercijs de sep.

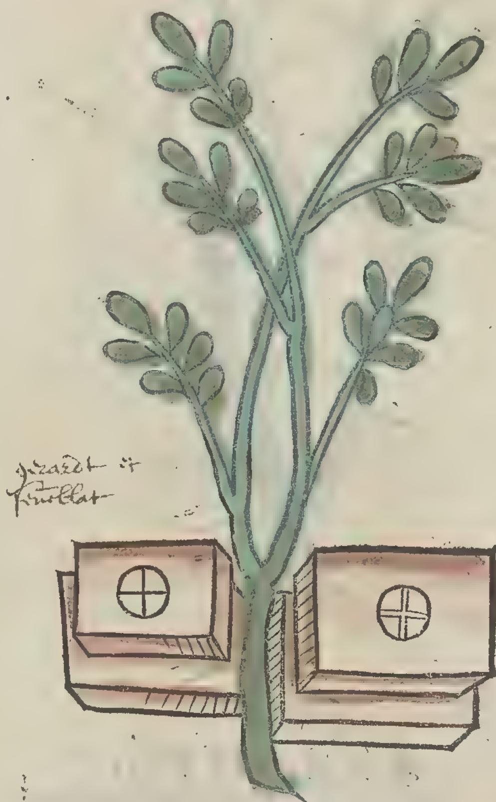
¶ Ca. cccc. xiiij.

Saturegia latine. Grece Tymbra: Arabice. sabanc: Serapion libro aggre. cap̄. Sabanc aucto. dyas. Sabanc siue sabater est planta omnibus nota nascitur in locis saxosis et asperis: et est similis thimo. nisi quia folia eius sunt maiora et molliora. et habet spicam plenā

floribus quorum color vergit ad citrinitatem ⁊ viriditatem. Et virtus eius est sicut virtus thimi. ⁊ administratur sicut thimus ⁊ est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. ⁊ ponitur in cibis Et quedam ex eis sumitur in ortis. et est debilioris operationis quam alia. ⁊ ipsa est magis conueniens in cibis quam acuitas eius est magis remissa.

Operationes.

A Serapion. Uirtus timbre est calefactiua multum ⁊ desiccatiua et resolutiua. ⁊ prouocat vrinam ⁊ menstrua. ⁊ expellit fetum. ⁊ facit excreare superfluitates a pectore B Et idem auctoritate Abenmesuay. Saturegia est ca. ⁊ sic. in. iij. gradu. ⁊ magis agrestis. Et proprietas eius est quod expellit superfluitates que sunt in stomacho. ⁊ prouocat menstrua. ⁊ acuit visum debilitatum ab humiditate. ⁊ ideo comeditur in hoc casu cum rafano ⁊ bederaos. ⁊ confert dolori sciatice. quando fit emplastrum cum ea cum frumento trito. et agrestis fortior est domestica C Ysidorus libro ethimologiarum. Saturegia est herba calida ⁊ proprie ignita. vnde ⁊ illi nomen inditum credunt. eo quod in venerem pronos faciat. D Palladius li. iij. In februario mense saturegia seritur solo pingui vel stercorato ⁊ apico. vel melius mari proximo ⁊ cepulis mixta seminatur E Dyascorides. Satura vel saturegia calefacit ⁊ nimis desiccat. ⁊ manifeste extenuat. ideo quod vrinam ⁊ menstrua mouet. ac fetus extrahit potui data viscera purgat. A torace atque pulmone humorem purgat ⁊ per os sputa pellit. Urinam quidem mouet ex vino potata. F Stomachum quoque nauseantem confirmat in ouo sumpta vel potata. ⁊ contra ea que ictibus aculeatis sentiunt animalia. G Pla. Saturegia est ca. ⁊ sic. ⁊ pultes ex farina ⁊ aqua ⁊ eius puluere mundificant spiritualia. Puluis eiusdem comestus ad idem valet H Macer. Timbra solet grece dici saturegia latine. Illa sicca nimis. vis est ⁊ feruida valde. Prouocat vrinam mouet quoque menstrua sumpta. Pellit abortiuum muliebria viscera purgat. Illius puluis cum cocto melle subactus. ⁊c.

Ca. cccc. xv.

Saponaria. Pandecta. cap. c viij. Borich vel ozatis grece. Arabice agisdo. latine saponaria vel herba fullonum. ⁊ est saponaria de qua parruculos faciunt. quos herbaticos vocant. ⁊ siccant eos. ⁊ pro sapone vtuntur. Iheremias Si laueris te nitro ⁊ multiplicaueris tibi herbam borich maculata es iniquitate tua. Pli. ca. de borich. Borich est herba satis nota que satis congruit ad abstergendum pannos. et ideo ipsa multum fullones vtuntur.

Operationes.

A Pli. Ex folijs eius factum cathaplasma vulnera magna glutinat. ⁊ cruorem illorum sistit. ⁊ reprimit tumores. que trita cum melle purgat vulnera sordida. ⁊ mundat maculas. B Et mixta cum albumine oui subuenit igni sacro.

Ca.ccccxvj.

Saphatum. Auicenna. Saphatū est arbor arabica ⁊ armena. Et est vnum de lacticinijs. Calida est in tercio gradu. ⁊ eius siccitas in quarto. in ipsa est stipticitas temperata. Sentix dicta est a situ eo ꝙ est terra inculta in q̄ sentites spineqꝫ nascuntur. Maiores autem nostri om̄em arborem spinosam dicebāt veprem. eo ꝙ vi prendeat. Hieronimus sup Ysaiam. Setha est genus arboris nascentis in heremo: spīe albe similitudinē habens Cuius lignum imputribl'e ⁊ leuissimū oim̄ lignoꝝ tam in fortitudine q̄ in nitore. soliditatem et pulchritudinem superat. Unde omnia ligna arche et tabernaculi facta sunt instrumento. Haymo ibidem Ex hac arbore terra in qua nascit̄ dicta est setim. vnde dicunt̄ ligna sethim Ex libro de natura reꝝ: Setim est arbor oriētis nobilissima albe sil'e spīe. ꝫ multo maior ⁊ altior crescit. Lignum eius albū ⁊ leue. non facile cedens igni nec vnq̄ bumore aliq̄ l' ātiquitate corruptibile qđ adhuc pꝫ i archa noe q̄ ē sup mōtes armēie.

Operationes.

A Auicenna. Saphatū stipticitatem habet tpatam: ⁊ cōfert emperigini linia.
B Sup alcola q̄ꝫ cū melle linit̄ ⁊ remouetur. ventrem soluit. ⁊ debilitat viscera. ⁊ est quedam spēs eius interficiens sedentem in eius vmbra.
C Caueat̄ ḡ ab ea Nam ⁊ lactis eius tres species. ⁊ interficit in duabus epar ⁊ pulmonē frāgēdo.
D Notandum ꝙ in isto caplo habes tres plantas de quibus audiuisti. scilicet saphatū sentix ⁊ seta. vt apparet i figura.

Scabiose off pylenkraut

Ca.ccccxvij.

Scabiosa lati. gre. stibes siue stibeos

Operationes.

A Syas. ca. stibes: herba ē c⁹ semē stiptice ē ṽtutis. ⁊ siccatīe satis. ⁊ idcirco ei⁹ decoctō dissintericis inicit̄ et de aurib⁹ pus emanans sanat instillata et in magnis vulneribus ⁊ cruentis glutinatoria est

vtilius id agens si cum vino nigro et au
stero ⁊ stiptico coquatur. desiccat em̄ for
titer omnia que ꝯtra naturam sunt hūida
B ¶ Folia aūt eius viridia trita ⁊ catha
plasmatibus apposita in ano emorroidas
reprimunt. ⁊ ex ꝑcussione in oculis sinky
sim factam supposita iuuant. C ¶ Itē
folia eius adhibita suffusiones oculis de
tergunt. Sanguinem vulneribus imposi
ta siccant. D ¶ Paulus cap̄. de scabio
sa. Scabiosa ca. est ⁊ sic. in. ij. gradu. Ua
let cōtra scabiem ⁊ alopitiam. Et succus
eius lūbricos necat. Fumus vini decocti
onis eius valet contra emorroidas. ¶ E
Contra condilomata que atricia dicunt
fiat emplastruz desuꝑ ex ip̄a herba. fumo
tamen prius recepto. F ¶ Dicit q̄ san
ctus Urbanus ad petitōem cuiusdam so
roris sue anhelantis suꝑ scabiose v̄tutes
q̄m ip̄e ꝑtinue vtebat. misit sibi infra scri
ptos versus. Urban⁹ ꝑ se nescit ꝑciū sca
biose Nā purgat pect⁹ q̄d ꝯp̄mit eḡ sene
ctus. Lēit pulmonē. purgat lateꝝ r̄gionē
Apostema frangit. si locum bibita tāgit
Tribus vncta foris. antracē liberat horis

¶ Ca. cccc. xviij.

Scalongia grece. latine Ceputia.

Operationes.

A ¶ Gal. ij. de cibis. cap. de scalongijs.
Sunt scalongie ex genere bulbi. cōmedit
em̄ ipsorum radix sine folijs. habet autem
in seip̄a amaram et austeram v̄tutem no
tabiliter ꝑ quam stomachū resolutum ex
citat aliqualiter. appetitui non contraria
tur. neq̄ expuere aliquid indigentibus ex
pectore ⁊ pulmone. ⁊ quidem substantiā
corporis grossiorem ⁊ viscosiorem habēs Ceputea
amaritudo eius contra agit grossiciei. sic
care viscosa ⁊ grossa apta nata. sicut ī his
que de medicinis dcā sunt. propter quod
si bis decocte fuerint nutritiue sūt magis
contrariatur autem iam expuere indigen
tibus tanq̄ vtiq̄ deposito toto amaro.
B ¶ Comedere autem ip̄as melius tunc
cum aceto simul ⁊ oleo ⁊ garo. Etem̄ dele
ctabiliores sunt ⁊ minus inflatiue et ma
gis nutritiue subtiliores ad digerendum
Abundantes autem secundum esum ip̄o
rum quidam manifeste senserunt. ⁊ sp̄ma
plus habentes promptiores facti ad ve
nerea. preparant autem ⁊ hos homies mul
tiformiter. Non enim solum elixos ꝑ aq̄
sed ⁊ vasa ex ip̄is valde preparata cōpo
nunt. post frixuramq̄ alij offerūt. Multi
autem assantes super lar multam decocti
onem non substinent. C ¶ Contēti sūt
autem valde modica aut neq̄ omnino ꝑ
decoquunt gaudentes ip̄oꝝ amaro et au
stero sapore saluato. prouocat enim ip̄os
magis ad esum. D ¶ Sed inflatōem
⁊ tortionem inferunt non digesti. Ex his
quidem itaq̄ qui sic comedunt non boni
chimi alimentum fit. E ¶ Ex his autē
qui amplius decoquuntur aut bis. vt di
ctum est. grossior quidem chimus. melior
autem quantum ad digestionem et nutri
tiuus fit. Calefaciunt autem manifeste. ⁊
aliq̄d aromatizās insinuāt ⁊ vrinatiē sūt.

Ca.ccccxix.

SCamonea latine. Grece diagridion. arabice scamonia. Serapion. li. aggre. cap̄. scamonea auctoritate Dyas. Scamonea est planta habens ramos multos egredientes ab vna radice longitudinis quatuor brachiorum super quos est viscositas adherens manui. ⁊ parum borre. et habet folia similiter pilosa et similia folijs plante lebleb. i. volubilis agrestis. aut folijs cussus. i. edere. nisi quia sunt molliora folijs cussus. ⁊ habent tres angulos. ⁊ habent flores albos rotūdos concauos similes in figura sua cartal id ē tube habens grauem odorem. ⁊ radicem habet grossam sicut pollex. albā grauis odoris plenam lacte. Et colligitur scd̄m hunc modum. Nam vulneratur virga et radix eius. ⁊ fiūt fouee iuxta vulnus et humiditas manans a vulnere in foueis illis que postea colligitur in cocleis. Quidam vero fodiunt circa radicem ⁊ sternūt ibi folia tunc ⁊ vulnerata radice q̄d de humiditate egreditur super subiecta folia colligunt. postea sic dimittunt. donec illa humiditas desiccata fuerit quam reponunt ⁊ melior ex illa humiditate que est scamonea est que est clara leuis similis in corpe suo glutino quod fit ex corijs boum. hn̄s gibbositatem. ⁊ est spongiosa ⁊ est illa q̄ defertur ex locis mysie. ⁊ ex terris asye est huiusmodi. Et ille qui vult eligere scamoneam ⁊ colligere ip̄am. oportet q̄ non sit ptent⁹ vt p̄ albescat autē albescat q̄n̄ tāgitur cum lingua. quia idem cōtingit q̄n̄ ip̄a est adulterata cum lacte titimalli. Uerumtamen discernitur q̄n̄ nō est admixtū eo q̄ non adurit nec mordicat linguā ad ustione ⁊ mordicatione forti. Nam hoc accidit quādo est sibi mixtum lac titimalli. Et deterior specierum scamonee est illa que deferē ex seni. ⁊ ex palestina. q̄ iste species ambe sunt male adulterate cum titimalli lacte ⁊ cum farina ordei. Et est calida ⁊ sicca in. iij. gradu.

Operationes.

A Serap̄. Sunt autē qui accipiunt ex radice plante scamonee ⁊ coquunt eam ⁊ dant elixaturam in potu ⁊ purgat. ⁊ assumitur radix plante scamonee ⁊ coquitur illa cum aceto ⁊ teritur contritione forti. ⁊ conflatur cum farina ordei ⁊ fit emplm iuuatiuum sciatice B Et quando lana inuoluitur ī succo radicis eius ⁊ subijcitur pregnanti facit aborsum ⁊ quādo miscetur cum melle ⁊ oleo ⁊ liniunē cū ea exiture soluit eas. ⁊ quando coquitur cum aceto et linitur scabies vlcerata excoriat eam. Et quando miscetur cum oleo rosato ⁊ linitur caput cum ea confert sode antique. C Et idem auctoritate Galieni. Calida est ⁊ sicca in tercio gradu. Et ē calidior pipere. Et idem auctoritate pauli. Scamonea abstergit cutim ⁊ meliorat colorem ⁊ mundificat baras. ⁊ aufert dolorem capitis antiquū. q̄n̄ administratur cū oleo ro. ⁊ aceto et infundit̄ sup̄ caput.

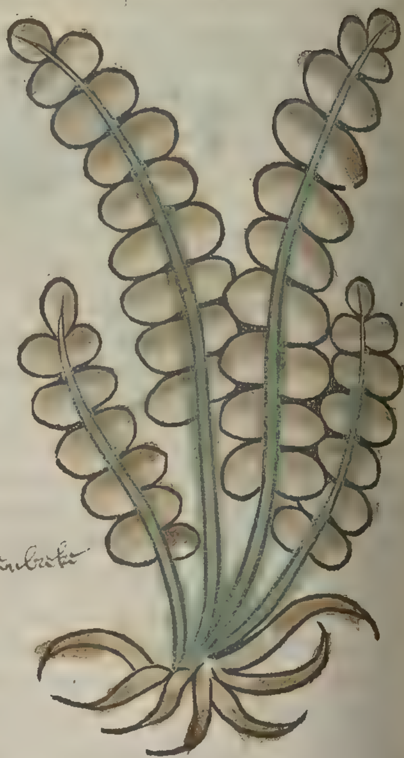
⁊ melior ex ea est vergens ad colorem celestem quando frangitur. ⁊ est in fricatione sua sicut coclea fracta. Et illa que colligitur in montibus kem est huiusmodi. et mala est cuius color vergit ad nigredinē ⁊ figura eius est rotunda. ⁊ alterius coloris ab illa. D ¶ Et modus rectificationis prime speciei que est bona est ꝙ accipiatur citonium ⁊ abscindatur de capite eius rotula: ⁊ fodiatur medium eius ⁊ intromittatur ibi scamonea: Deinde ponatur coopertorium quod fuit abscissum et firmetur. Demum involvatur super ipm pasta. ⁊ ponatur in furno non multū calido. ⁊ dimittatur donec desiccetur. ⁊ dosis eius ita preparate sit ab vno dauich vsqꝫ ad duos E ¶ Et scias ꝙ scamōea non mutatur neqꝫ minuitur. acuitas eius circa spacium .xxx. vsqꝫ ad .xl. annos nisi illa que est prepata sicut diximus. Nam illa que est prepata quādo transierit lōgum tempus super ipsam amittit virtutem suam. ⁊ propter hoc oportet ꝙ prepares eā qn̄ volueris eam administrare: ⁊ quando sumitur scamonea plus ab ea quantitate ꝙ̄ diximus fortasse inducit anxietatem ⁊ lāguorem ⁊ sudorem frigidum ⁊ sincopim ⁊ fluxum donec moritur. Et dosis ei⁹ conueniens est a .vj. granis ordei vsqꝫ ad .xx: F ¶ Et de proprietate eius est ꝙ expellit coleram ⁊ humores viscosos ⁊ attrahit superfluitates malas a corpore: ⁊ multi ex his qui sunt calide complexionis postꝙ̄ susceperunt eam incurrunt febres acutas Et ab ea cauere hominibus melius est nisi magna necessitas incumbat: ⁊ tūc accipiat f̄m formam ⁊ quantitatem quam diximus G ¶ Et idem auctoritate abenmesuay. Laxat fortiter ventrem. et nocet stomacho ⁊ epati: ⁊ diminuit appetitum cibi. ⁊ inducit anxietatem ⁊ nauseam: Et rectificatio eius est ꝙ admiscet̄ ei anisum ⁊ daucus. ⁊ semen apij. ⁊ radix piperis: ⁊ admiscere cum olō amigdalino est bonū Et scamonea nō debet multum terere ad bereat stomacho vt noceat ei. ⁊ oportet ꝙ non bibatur simpliciter. et sumat̄ cum magna cautela. Et sit dosis eius ab vna kyrat vsqꝫ ad tres: H ¶ Johānes Mesue cap̄. de scamonea Scamonea est solutiuum magnum. Et dixit Democritus ꝙ est dissolutiuum antonomatice ⁊ ꝙ est genus solutiuoꝝ est generalius super om̄ia solutiua. Fit autem ex succo cuiusdā speciei volubilis. cuius folia sunt in modum sagitte alate. Nascitur autē in Anthiochia Armenia: ⁊ corasceni in partibus arabie ⁊ thurchie. ⁊ plurimū nascitur in terra nostra. ⁊ est mala: ⁊ credo ꝙ dispositio loci ⁊ modus culture. ⁊ ars in faciēdo auxiliat̄: vt sit bona vel mala. I ¶ Modi autē opationis eius sunt quatuor. Primus est vt accipiat̄ radix eius postꝙ̄ euellit̄ a terra. ⁊ fiant incisiones in eo q̄d apparet super terram ⁊ inuenit̄. q̄d egredit̄ post diē ⁊ est res sicut gummi. ⁊ dimittit̄ exiccari ⁊ conseruatur. Secundus est extirpantur post illud totaliter radices ⁊ inciduntur: ⁊ colligitur lac eoꝝ fluens. ⁊ decoquit̄ cū facilitate. ⁊ exiccatur soli. ⁊ fiunt inde forme ⁊ sigillantur. ⁊ huius scamonee color est subalbidus aut varius. Tercius est teruntur adhuc radices post illud ⁊ extrahitur succ⁹ ⁊ fit sicut dixim⁹ de decoctōne ⁊ alijs ⁊ sigillant alio sigillo. nunc autem fides sigilloꝝ perijt: Et hec scamonea est ḡssa nigra ⁊ ponderosa. Quartus est terūtur flores eius ⁊ stipites ⁊ extrahit̄ ab eis succus ⁊ fit silr̄. ⁊ hec est scamonea nig̃ attinens viriditati. ⁊ est grauis odoris.

K ¶ Electio Melior est anthiochēa. ⁊ armena est post hanc. Que vero fit in partibus nostris: ⁊ in corasceni est mala ,p̄sus Et melior adhuc est que est prime forme: ⁊ q̄ est secūde post primā: ⁊ alie sunt male ⁊ deterior viridis. Adhuc aūt qui laudauerunt scamoneam in quinqꝫ proprietatibus laudauerunt eam. Prima est vt sit in colore clara sicut gummi. ⁊ proprie species eius prima: aut subalbida: aut varia Scdā vt si tangat̄ confractū eius cū aq̄ l' saliua fiat sicut lac Tercia vt sit tenera ml'te facilitatis ad frangendum ⁊ puluerizādum. Quarta vt sit pōderis leuis. Quinta vt sit odoris proprij boni non grauis. Remota v̄o ab his ,p̄petatibus nō est bōa

L ¶ Conservatur autem per annos .xx. sed quanto antiquior tanto debilior. ¶ Ca lide complexionis est in tercio gradu. et est sicca in primo. Et est in ea de acuitate minus quam in planta sua. Et credo quod ars in faciendo ipsam frangit ex acuitate eius aliquid. et in ea est amaritudo. et ipsa qui dem est abstersiua incisiua. et resolutiua cum attractione multa. cuius attractio ex tenditur usque ad multum remota. ¶ M Rectificatio quatuor sunt ei familiaria que in in corpore magnitudinem nocumento rum imprimunt. Est enim in ea ventosi tas mordicatiua et faciens in stomacho subuersionem et nauseam et estuationem laboriosam. Secundum quid insunt ei ca liditas et acuitas habilis inflamari. et pro pter hoc facit cadere in fe. et sitim. et prope quando inuenitur pacientis preparatio Tercium quoniam fit per ipsam attractio vehe mens dilatatio orificiorum venarum. que facit cadere in immoderatum fluxum. quo niam est in eo serositas operans ad exco riationem viscerum. quare generat dolo res acutos pungitiuos. et facit cadere in dissinteriam et tenasmon. Quartum est pro prietas et operatio sua quibus fit impre ssio nocumenti in membra que sunt mine re virtutum sicut cor. epar stomachus. et similia eis. N ¶ Auxiliandum igitur ex his cum rebus quibus proprietate et vir tute nocumenta tolluntur. sicut verbi gra tia obuiamus ei quod primo dixi adiuuan do ut resoluatur vapor eius turbidus. et inflatiuus faciens subuersionem et labo rem. et ad hoc auxiliatur nobis decoctio in pomo digerit enim et maturat et resol uit. et excludit vapores eius. et aufert sero sitatem eius. et misceantur in decoctione illius que ventositatem resoluunt. et car minant et adiuuant ad illud sicut daucus proprie et galanga et semen feniculi et sem apij et similia. O ¶ Et dico quod decoctio eius generalior. et preparatio eius auferens plura ex nocumentis que diximus. Et ob uiamus ei quod diximus in secundo. mis cendo in decoctione eius aliquid virtute refrigeratiuum. et operando ut frangat acumen et inflamatio eius. Et ad hoc au xiliatur nobis decoctio eius cum his que extinguunt et leniunt. sicut est muscillago psillij. et aqua eius. et carnes prunorum. et succus rosarum. et aqua violarum. et viole recentes. et inuolute ipsam ante coctionem eius in oleo rosarum. aut violato auferunt hoc nocumentum ab ea. P ¶ Et succus citoniorum musorum et sumach et spodium faciunt similiter. Et obuiamus ei quod diximus in tercio. miscendo ei in decocti one que adiuuant virtutes membrorum et auxiliantur in aggregatione et corrobo ratione parcium laxarum. et ad hoc auxi liantur nobis maxime res stipticitatem habentes. et omnia que auferunt superflui tatem acuminis eius et remouent subtili tatem et virtutem penetrationis ipsius si cut est mastix citonia. et succus eorum. sunt enim rectificatiuum bonum. Mirabola ni quoque citrini sunt mirabiles in hac ope ratione. et aloe similiter. Q ¶ Et obui amus ei quod diximus in quarto. miscen do res que aggregant duas intentiones. Prima est acquirere ei facilem egressum. et hoc cum rebus expellentibus cito auda tiam eius. et facientibus eam descendere. Et ad hoc auxiliatur nobis administra tio eius cum rebus lubrificantibus sicut est muscillago psillij et carnes prunorum Et sciuisti quod compressiua sicut citonia. et maxime sumpta post medicinam. et pre post quam incepit educere. festinare faciunt eius egressionem R ¶ Et sciuisti quod aqua calida post medicinam transmutat auda tiam ipsius. et debilitat virtutem ipsius. S ¶ Et dixit Rufus eis qui sumpserunt scamoneam de melioribus rebus. est ad expellendum audatiam eius. ut post qua tuor vel quinque horas postquam sumpserunt eum psillium conquassatum cum aqua te pida aut oleo rosarum. sumant et post ho ras duas eius infusionem mirabol. tribue sic enim non timentur nocumenta eius. Secunda est reprimere eius virtutem acu tam et serositatem. et hoc facimus cum au

xilio rerum humidarum et unctuosarum. sicut est dragantum. et oleum rosarum. et amigdalarum. Et obuiamus ei quod diximus in quinto quod est thezaurus toci⁹ operationis et illud est acquirere ei bonitatez cum medicinis membra et virtutes cōfortantibus. et ad hoc auxiliantur nobis medicine cordiales frigide, et medicine stōatice. Et auxiliantur nobis ars et mod⁹ preparationis sicut iam diximus ¶ T. Modus rectificationis eius est secūdum quod narrauit Ruffus decoquere scamoneā in citonio post inuolutionem eius et reuolutionem fere per diem in oleo rosarum. aut violarum. aut amigdalarum. et post illud teratur faciliter. et voluatur et reuoluatur in scutella vitrea vsque dum siccetur cum infusione mirabolanorum citrinorū facta in succo citoniorum. tunc fiunt ex eo trocisci quantitate quarte. ʒ. j. et sit Dosis trociscus vnus. solutōne em̄ educit absque molestia. Modus autem alius secūdum eundem satis bonus. Decoquitur scamonea cum priori doctrina adiungendo ei mirabolanos citrinos ad quantitatē tercie partis ipius. deinde accipe semen anisi feniculi. dauci. ana ʒ. ij. decoque cū succo citoniorum cum facilitate et cola et vtere desiccatione et inuolutione. sicut hic primo diximus. Inquit Ruffus. Sit tua addere et minuere. et mutare secundum quod exigit dispositio. ¶ Inquit Galie. Miscui scamoneam cum sextuplo ipsius manne. et triplo eius succi rosarum. post bonitatem coctionis eius in pomo. et inueni ex modis prepationis eius hūc modum satis laudabilem. emendantem plura ex nocumentis que timentur per ipsam et aliquando miscui medicinas cordiales aliquādo alia sicut res exigebat. Inquit Hamech. Accipe duplum eius florum violarum. et medium ponderis ipsius liquiritie. et inuolue in oleo rosarum. et fac trociscos. ʒ. j. et sit dosis eorum vnus. ¶ X Inquit Humay. Dissoluatur cum oleo violarum aut amigdalino. et pauco masticis. et per diem. et diem agitetur ī sole cum administratōe olim paulatim. post hoc agitetur per diem. et diem cum aqua rosarum in qua fuerit dissolutum bdelliū et exiccetur. et decoquatur in citōio. post hoc cum tercia parte mirabolanorum citrinorum fiant trocisci. Et sit dosis. ʒ. ß. Inquit Paulus. Zinziber et piper longū et anisum admixta decoctione ipsius. et proprie in pomo acetoso aut pontico. remouet nocumenta ipius R ¶ Modus rectificationis ipsius ex inuentione nr̄a. Decoquantur frusta eius inter amigdalas tritas multas post preparatōnem eorum intra folia sepeliendo ea in cinere calido. et post diem abiectis amigdalis dissoluantur in aqua citoniorum acetosoꝝ in qua bulierit spica et anisum. et ex speciebus et seminibus redolentibus et desiccetur. Deinde cū pauco masticis et bdellij decoquatur in pomo citonio inuoluto in massa. deinde fiant trocisci. ʒ. j. Et sit dosis. j. operatur enim sine nocumento. Z ¶ Modus alius preparationis predicte. misceatur quantū ipa est de sumach. et quanta parte eius de spodio. et fiāt inde trocisci sicut priores. Sunt enim vltimi. dissoluatur scamonea cū octoplo eius mune. et cum pauco spice post inuolutionem eius in oleo rosarum aut amiddalion. Et decoquatur cum facilitate emēdatur enim a sua malitia. Et sciuisti quod aloe frangit malicias eius. et mirabolani magnificant eam. Et decoctio eius in succo portulace. Aut aqua seminis ipsius auferunt plura ex nocumentis ipsius. et medicine cordiales. aut stōatice calide aut frigide secundum quod res exigit frangunt maliciam eius. Et oportet quod fiat decoctō ei⁹ cum facilitate Impetuositas enim in decoctione addit in maliciam eius. Et ista quidem sicut sciuisti de trituratione modicum sustinet qua propter in trituratōe ipius non nimium insistatur. Ex rebus autem facientibus facilem et velocem egressum ei⁹ a corpe sunt citōia qn̄ ī ꝯfectōib⁹ et electuarijs sil' miscent̄ et silr mirabolani

Ipsi enim sunt de cito eam deponentibus Et similiter si supra eam post spacium bibatur. et sciuisti quod aqua calida expellit maliciam eius. et aliqua alia similiter sicut diximus in canone ¶ Solutione educit coleram cum facilitate. et attrahit eam a sanguine et venis vehementer. et eius operatio est sicut operatio furiosi. et ipsa est inimica cordi stomacho et epati et intestinis: et est ex facientibus nauseam. et conturbationem in visceribus. et ex subuertentibus ea. et facit sitim. et debilitat appetitum cibi. et ex ea et mirra oleo et succo agreste pauco opio fiunt trocisci. et cum vino pontico. et proprie aurei vnius. et fit linimentum ex vno eorum supra frontem et tempora comprimendo. et proprie cum vitellis oui et aceto forti. ¶ Sanat sodam antiquam et frigidam. et proprie emigraneam difficilem. et si ponatur supra dentem remouetur dolor eius et corrosio. et si super scrofulas ponatur: et prope cum succo apij et dauci delet eas. Et si fit linimentum ex vno eorum cum succo sisimbrij et aceto. sed loco apij ponitur castoreum. et linitur in posteriori parte capitis et est magnum iuuamentum ad subet et litargiam. Et quando scamonea supponitur cum lana educit menstrua et facit aborsum. et ipsa quidem curat morsus scorpionis proprie desuper linita cum succo mente: aut cum vino. Vitet autem eius acceptionem qui calide et sicce nature sunt. est autem paratus cadere in fe. Hij autem qui sumunt ipsam timeant estus et frigus. et abhorrant fructus. et precipue frigidos. et aquam veri frigoris et somnum plurimum super eam et excitantia superbiam animi. Conseruatur autem scamonea pannos. xij. Dosis eius est a granis v. vsque ad. xij.

¶ Ca. cccc. xx.

Saxifraga. Pandecta. Saxifraga est herba similis pimpinelle non differens nisi in pilositate. quia pimpinella est pilosa: sed saxifraga non habet pilos. Unde versus. Pimpinella pilos saxifraga non habet vllos.

¶ Operationes.

A ¶ Paulus capitulo. saxifraga: Saxifraga calida est et sicca in tercio gradu. ¶ B Et valet contra stranguiriam. et vicium lapidis. et dolorem yliacum.

Ca. cccc xxi.

Stafisagria. Isidorus. Stafisagria est herba que habet folia quasi vitis et caules rectos emittit. semen habens in folliculis. viride ac trigonium in modum ciceris asperum fuscum: intus album ⁊ amarum nascitur in locis humidis.

Operationes.

A Dyas. Stafisagria quã latini pedicularia vocant nascitur in locis umbrosis. habens folia viti agresti similia. divisa ⁊ scissa tanquam malua agrestis. hastas habens longas erectas ⁊ nigras. Semen est ciceri simile ysaci ⁊ flores. Quod semen in viridioribus folliculis est obtectum. Quod tenetur est nigrum. sed interius albũ gustu viscido ⁊ acri ⁊ calido. B Grana eius xv. accepta cum mulsa vomitibus excludunt pingue flegma. verum hij qui acceperunt mulsam acceperint bibant. ⁊ deambulent: quoniam suffocationes citius prestant. ⁊ gulam exasperant. C Trita et bibita pediculos interficiunt. Scabiem ⁊ pruriginem tollunt. Cum aceto elixa ⁊ ore retenta facere possunt omnia supradicta. D Reuma gingiuis abstinent. Tumores faucium spargunt. Miscentur in malagmatibus calidis. Semen tritum ⁊ oleo mixtum necare lendines ac pediculos est manifestum. Conveniens quoque probatur in apoflegmatismo faciẽdo vel asperitatibus effectis quos greci stigmata vocãt ab recorpatione faciendam. E Avicenna. Stafisagria est uva passa mõtana cuius granum est sicut cicer nigrum In tercio gradu est ca. ⁊ sicca. ⁊ est adustiva corrosiva. acuta acris. Interficit pediculos. ⁊ precipue cum arsenico. ⁊ confert alopicie antique linita. Eadem cum arsenico vel sola ponitur super scabiem ⁊ excoriationem ⁊ masticatur ad extrahendũ ex cerebro flegma ⁊ humiditatem. F Ex ea quoque in aceto cocta colluitur os ad dentium dolorem ⁊ gingiue humiditatẽ. preterea sanat alcola cum melle et bibunt ex ea xv. grana cũ mellicrate. facitque chimũ viscosum vomere In eius tamen bibitõe timor est. quoniam ipsa vesicam ulcerat. G Constantinus. Stafisagria in tercio gradu est calida ⁊ sic. habet acumen quo cum mastice vel olibano masticata multum a flegmate caput purgat Linguãque propter flegma aggrauatam alleviat. H Gargarizata quoque caput de grosso et viscoso flegmate mundat. Cũ aceto cocta dentiũ dolorem ac gingiuarum putredinem curat. Sternutatio de illa ⁊ nigella utrisque in aceto coctis iuuat in opilatione venarum ictericos. mixta vero cum auripigmento ⁊ oleo valet contra scabiem ac pediculos. I Pandecta. ca. cccxiij. Haberas arabice vel numbasas grece pediculicida. latine stafisagria vel pedicularia vel granũ capitis. vel passula montana. vel rosa regis. K Sera. li. aggre. ca. Haberas siue habeltos auc. dyas. Est plãta huius folia similia folijs vitis agrestis ĩcisa sicut folia malue agrestis ⁊ habet ramos longos.

L ¶ Gal. vj. sim. far. cap. stafisagria s*e*m translationem arabicam. Est acuta forti ter multum Et virtus eius est calida adu rens *et* attrahit et abstergit abstersio*n*e forti. M ¶ Auerrois. v. colliget ca. de stafisagria. Est ca. *et* sic. in. iij. gradu. ¶ N Aui. li. ij. cap. de stafisagria. Est ca. *et* sic. in. iij. gradu O ¶ Galienus. Facit descendere a capite quando masticatur aut fit gargarisma cum ea flegma multum. *et* co*n*uenit cum egritudinibus cum quibus eleuatur cutis. *et* conuenit ad pruritum. p*ar*ticipat autem adustiue cuiusdam v*ir*tutis P ¶ Dyascorides. Grana. xv. accepta cum mulsa flegmata pinguia vomitibus excludit Uerum hij qui mulsam accep*er*int assidue bibant et deambulent. quia offo cationes citius prestat. *et* gulam exaspat. Trita et bibita pediculos necat. ¶ Q Auerrois. Quando masticat*ur* trahit flegma. *et* succus suus mundificat caput p*er* nares. Et electuariu*m* eius valet ad morbum caducum. *et* morfea*m*. *et* menstrua educit

¶ Ca. cccc xxij.

Sanguis draconis latine. grece sindrichis egilos. Arabice. Demalachoem. Serap. li. aggre. ca. de malachoem. auct. Dyas. Demalachoem vel sindrichis egilos. i. sanguis drac*on*is qui fit ex arbore que eodem nomine nuncupatur. Et est planta habens v*ir*gas vnius palmi longas aut plus similes fusis in quib*us* filatur. sup*er* quas sunt folia parua similia folijs coriandri. quorum color v*er*git ad rubedinem. *et* habent viscositatem *et* odore*m* fortem non tamen malu*m* sed p*ro*pium odore*m* medicinarum. *et* in summitatibus ramo*rum* sunt corone rotu*n*de. *et* flores albi in principio natiuitatis eorum. In fine vero fiant aurei, nascit*ur* in terra culta.

¶ Operationes.

A ¶ Serap. auct. Gal. Sindrichis. In planta ista est res que abstergit. *et* est in ea humiditas multa. *et* ip*s*a infrigidat paru*m* Et cu*m* hoc est in ea p*ar*ua stipticitas. *et* p*ro*pter hanc causam prohibet generatione*m* apostematum. Et quidam nominant planta*m* que d*icitu*r egilops nomi*n*e huius plante et est planta similis huic plante in o*mn*ibus nisi quia ista pla*n*ta est superior in stipticitate ab ip*s*a. *et* propter hanc causam confert sanguinis et vlceribus intestinorum et fluxui menstruorum superfluo. ¶ B Idem aucto. Constantini. Succus hui*us* plante est sanguis draconis dictus et est rubeus fortis rubedinis. et sapor eius est stipticus. Et v*ir*tus eius est que infrigidat *et* desiccat in terc*i*o gradu Unde *con*glu*tin*at vulnera que fiunt a percussione. *et* confert fluxui sanguin*is* *et* vlceribus i*n*testio*rum*. ¶ C Et idem aucto. dyas. Ista planta qua*n*do teritur bene *et* ponitur super vlcera cu*m* sanguine suo *con*glu*tin*at ea. *et* prohibet apostemationem eorum. *et* scindit fluxu*m* sanguinis menstrui. D ¶ Et fit eucatisma ex decoct*i*o*n*e eius in qua sedent mulieres, et abscindit fluxum humiditatum antiquaru*m* matricis. E ¶ Et bibitur ex decoct*i*o*n*e eius ad vlcera intestinorum. *et* co*n*fert inci

sionibus carnis. 7 incarnat ea. F ¶ Et
qñ fit suppositoriũ cũ eo stringit ventrem
7 cōfortat stōm interius sumpt⁹ 7 exterius
positus. Sanguis draconis fri. 7 sic. est
complexionis in. iij. g. Est āt eligendus q̄
interius est clarus sicut miniũ. Sophisti
cat̄ qñq3 cũ pulue minij. 7 cũ alio succo in
durato G ¶ Cōtra fluxũ sanguis e na
ribus imponat̄ puluis ex eo 7 fricent̄ na
res vt puluis adhereat rupture venarum
Fiat etiam sinapisma ex eo 7 albumie oui
7 aqua rosaꝝ circa frontem 7 tempa.
H ¶ Contra emoptoicam passionem vi
cio spiritualium teneatur puluis eius et
gummi arabici confectus ex aqua rosarũ
infusionis draganti 7 paciēs postea trās
gluciat. Si vero fiat vicio nutritiuoꝝ de
tur cum succo plantaginis I ¶ Idem
Fit vsus contra dissinteriam. si fiat vicio
superioꝝ. si vitio inferioꝝ iniciat̄ p cristē
cũ succo plātagīs 7 aq̄ ro. K ¶ Suppo
sitoriũ fcm̄ ex eo 7 succo sanguīarie valz ꝯ
matricis fluxũ. 7 ꝯ fluxũ sanguīs nariũ.

¶ Ca. cccc xxiij.

Sarcocolla grece. arabice anzaros
latine vero anzaruta. Serapion
libro aggregatoris capitulo An
zaros auctoritate Dyascoridis. Est gum
mi arboris spinose que nascitur in terra
paras quod similatur olibano. 7 sunt par
ua frusta. 7 color ei⁹ est subrufus 7 amari
saporis. Et melior ex ea est que cito frāgi
tur 7 desiccat sine mordicatōne. 7 in sapo
re eius est amaritudo. 7 est calida et sicca
in primo gradu. Unde virtus eius est q̄
glutinat 7 abstergit 7 maturat 7 resoluit.
7 incarnat. 7 aperit apostemata que fiunt
a percussione. Galienus. viij. simpliciũ
farmacoꝝ caplo de sarcocolla. Sarcocol
la est lacrima arboris ex Persia. mixtam
habens virtutem. Et emplastica quadaz
substantia. 7 modicum stiptica. vnde im
mordaciter siccat. 7 ꝑpterea vulnera po
test consolidare.

¶ Operationes.

A ¶ Dyascorides. Sarcocolla habz vir
tutem conglutinatiuam vlnerum. 7 absci
dit humiditates que veniunt ad oculum
et corrodit carnem corruptam que est in
vlceribus. 7 habet virtutem in obtalmia
cum ponitur. Et proprietas eius est expel
lere lippitudines ab oculo plus alijs me
dicinis maxime quādo administratur cũ
amilo 7 zuccaro albo B ¶ Et idem au
ctoritate Arabari. Restaurat fracturam.
7 incarnat vlcera. 7 mundificat vlcera cũ
melle. 7 quando miscetur cum albumine
oui. aut cum lacte 7 desiccatur 7 postea te
ratur 7 cribratur. 7 in puluere administra
tur. Confert obtalmie. et purgat flegma
viscosum. Et dosis eius est quando mis
cetur cum alijs medicinis in decoctione.
a. ʒ. ß. vsq3 ad vnam. 7 ipa non ponat̄ sola
propter maliciam eius magnam. C ¶
Et idem auct. Habix Sarcocolla est acu
ta multũ ꝯfortatiua. ꝯmedit carnes vlcerũ.

7 habet in cura obtalmie, ꝓprietatē magnā. 7 virtutem magnam. 7 virtutem potētem 7 aufert lippitudinem oculorum quando hñt obtalmiā: qd̄ qd̄ē ñ facit ita aliq̄ medicia. 7 maxīe qñ miscet̄ cū amilo 7 zuccaro albo D ¶ Ex potio eius ad laxādū ventrem: Habet proprietatem iuuandi oculum 7 ventrem 7 proprie ad purgandum flegma grossum quod est aggregatum in iuncturis 7 intestinis. 7 in scia: 7 in geniculis: expellit ipsum cum fortitudine 7 cum aliquantulo calore. 7 iuuat medicinas alias ad exeundum ex corpore: et forte vulnerabit oculum ad intestina. 7 excoriabit ea. 7 inducet tenasmonem ꝓpter suam acuitatem. E ¶ Et si ipa dat̄ in potu alicui sola aut cū aliqua medicina: 7 fuerit ille etatis complete inducit ei calvicium. 7 facit cadere capillos omnes de capite suo. Et si fuerit iuuenis fit in hoc mora. Et si fuerit senex. facit illud citius: Et melior ex illa est illa que teritur facile: que est albidior 7 in maioribus frustis Et quando fit cum oleo de nucibus. quia oleum nucis frangit acuitatem eius. 7 ꝓpter hoc non habet ipa facere id quod diximꝰ in corrosione. propterea quia oleum prohibet eam adherere. 7 caliditas nucis frāgit plurimum acuitatis que est in ea.

F ¶ Sed si preparas eam cum olō amigdalarum pone de eo duplum aut triplū ponderis de ipo oleo. Si vis ipam ponere in aliquibus pillulis: Sed si volueris ipsam adhibere solam sine aliqua cōmixtione alterius medicine pone plus ponderis eius de oleo. 7 pone de oleo de kerua quantitatem qua possit dissolui solum. et postea misce cum alijs medicinis: et cum oleo de kerua erit senibus convenientior Juuenibus autem non est conveniens cū eo. quia calor nature iuuentutis non fert calorem olei de kerua: G ¶ Et quantitas dosis eius simplicis postq̄ preparat̄ sicut diximus est pondus aurei. j. vsq3 ad pondus. ʒ. iij. 7 quartam. 7 meliores medicine que conueniunt in admixtione eius sunt serapinum 7 mirabolani. 7 turbit: et aloe. et armoniacum. 7 bdellium iudaicū 7 semen apij 7 ameos 7 similia horum ex medicinis: H ¶ Paulus capitulo de sarcocolla calida est 7 sicca in tercio gdu. Emplastrum factum ex ea 7 albumīe oui super tempora valet ad fluxū sanguinis a naribus. I ¶ Pulvis eius cum aqua rosarum conficiatur 7 soli exiccetur. Et iterum cum aqua rosarum ponatur ī oculo quia maculam consumit et oculum clarificat. Contra tenasmonem fumus eius per inferiora r̄ceptus emboto imposito valet: K ¶ Bulcasim libro qui dicitur Seruitor translato a sinone de Janua: Forma nutriendi sarcocollam in lacte. Accipe de sarcocolla bona alba grossa 7 pone in vase vitreo amplioris orificij 7 mulge super eam lac azine in quantitate pauca ne īfundatur in eo 7 liquefiat sed remaneat sic. 7 pone subito in sole. ut cito desiccetur: et quando erit sicca oportet vt iterum mulgas secundum quantitatem quam dixi 7 semper caueas ne cooperias eam lacte ne acescat lac ātequam desiccetur 7 destruatur: 7 fac ita quater vel quinquies: 7 cum hoc feceris: sicca bene 7 conserua. 7 si non habes lac asine paratū fac cum lacte mulieris quia est melius:

L ¶ Auicenna. Sarcocolla est arboris spinose gumma. in qua est amaritudo. et bona est illa que ad citrinitatem declinat similis olibano. M ¶ Et dicunt quidam q̄ est calida in secundo sicca in pmo Est autem glutinatiua. 7 ideo cōsolidat 7 carnem creat. Valet etiam ad aurem saniosam: Confert obtalmie: 7 proprie lippitudini 7 fluxui oculi: proprie cum lacte azine: N ¶ Platearius: Sarcocolla est in secundo gradu calida 7 sicca. Et est gumma cuiusdam arboris ex partibus transmarinis. Huius generis alia est in puluerem redacta que facile ex alterius pulueris admixtiōe etiam sophisticatur.

Alia vero grossa r͂peritur diu seruatur et glutinositate quam habet. Inest ei v͂tus constringendi ⁊ ꝯsolidandi. Eligēda est illa que alba est aut subalbida aut gūmo mosa que in maiori quantitate reperitur. Reducta in puluerem non valet.

Ca. cccc xxiiij.

Spatula fetida herba ē simil' yreos

Operationes.

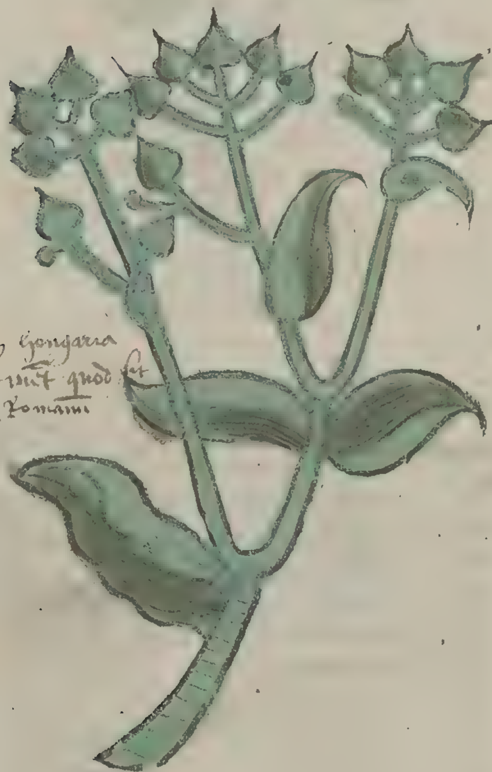
A Paulus capitulo de spatula fetida Succus eius eradicat morfeam albam si fiat vnguētum ex puluere eius ⁊ puluere staphisagrie. flāmule et hermodactili. et de atramento combusto in olla rudi cum aceto ⁊ axungia porcina vetusta. ⁊ inūgatur ter in die. ⁊ cooperiatur cum folio caulis vel plantaginis.

Ca. cccc xxv.

Sebesten. Pandecta. cap̄. dcxxxviij Sebesten latie: grece mahalomagiata. Arabice faulis sebesten. Et in lingua persica vocatur mā̄milla canis Vñ Sebesten mā̄milla canis fert persica lingua. Serap̄. li: aggre. cap̄. faulis. sebesten: aboausemochiata sunt nōia isti⁹ arboris fructificantis fruct⁹ dulces. nōiant eos gentes faulis sebesten. Et idē auctor. Ysaac. fenerā mochiata est roth ī arabia: et est arbustum altum sup terram sicut hasta: habens corticem cuius color v͂git ad viriditatem. ⁊ habet folia magna rotunda. ⁊ habet racemos quoꝝ sapor est dulcis ⁊ vua eius est magnitudinis nucicle que postea glaucescit cum maturat̄. ⁊ habꝫ interius viscositatem albā ⁊ granū q̄d est sicut granum oliue. hic fructus colligit̄ ⁊ exsiccat̄ donec passus sit. ⁊ est illud quo vtimur in medicina. et est medicamen medium in ꝯplexione sua in ca. ⁊ fri.

Operationes.

A Mesa auctoritate vt supra: Sebeste laxat ventrem febricitantium cōfert tussi que est a caliditate z siccitate. z lēit pect⁹. z sedat catarrum calidū stipticum ꝑpter eius humiditatem. B Et cōfert ardori vrine que fit propter mordicatōnez colere in vesica z in renibus z expellit vermes intestinorum. quia adherent ei ꝑpter dulcedinem suavi

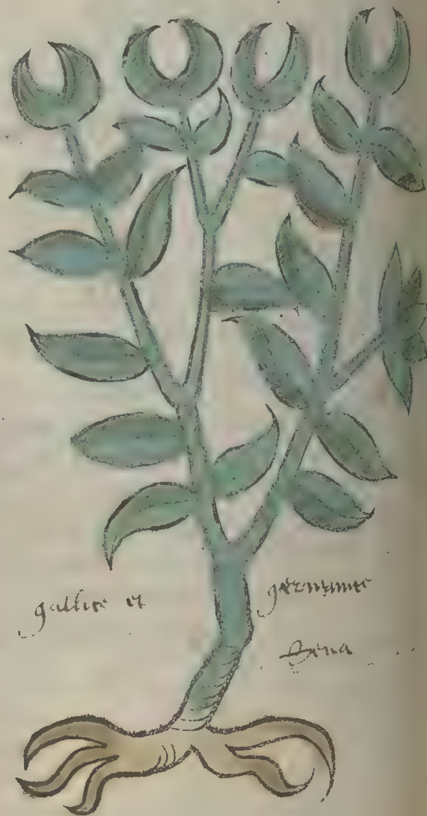

Ca.cccc xxvj.

Semen lumbricoꝝ latine. grece Albasan: arabice kanbel: Serapion libro aggregatoris capl'o kanbel id est semen lumbricorum. Assimilat̄ eiū arene z ascendit super ipsum glaucedo. z est in substantia eius stipticitas fortis et expellit ascarides.

Operationes.

A Serapion auctoritate Almansoris kanbel v el kanabel. i. semen lumbricorū. est calide cōplexionis z expellit ascarides z cadit super terram albam. z non seminatur. Et est vna de rebus que cadit de celo B Et idem auctoritate: Aluismen. Kabel est res in qua est glaucedo solidantur cum ea olle quando frangūtur. et dicitur q̄ reperitur super terraz in coralceni post q̄ pluit. z colligitur tunc. C Et quā do bibitur tritum expellit lumbricos z ascarides. z laxat ventrem D Avicenna libro secundo, capitulo kanbel. Kanbel cal'. est in tercio gradu. Et est semē arenosum quod cooperit rubedo que est minor rubedini lapidis in felle bovis reperi. z in ipso est stipticitas vehemens interficit vermes z ascarides; z expellit eos.

¶ Ca. ccccxxvij.

Sene arabice. grece et latine. Serapion libro aggregatoris capitulo sene. Sene quando desiccatur reponitur. Et ipsum habet vaginas oblongas in quibus sunt semina ordinate distincta. et ille vagine habent pediculum subtilem quo adherent ramulis. et quando agitantur vagine a vento cadunt. et pastores colligunt eas.

¶ Operationes.

A ¶ Serapion auctoritate Habix. Virtus eius est calida et sicca tamen pauce caliditatis. et siccitatis eius est prope caliditatem ipsius. et habet virtutem magnam quando peruenit ad stomachum purgandi melancoliam et coleram. Et fortificat substantiam cordis quando miscentur cum eo medicine quas dixi iuuare sicut viola et potio decoctionis plus cōfert quam ipsum tritum. Et dosis sicci triti eius est a. ʒ. j. et in decoctione. ʒ. v. B ¶ Et idem auctoritate Rasis. Sene et fumus terre purgant humores adustos. et confert scabiei et pruritui. C ¶ Johannes Mesue Sene est folliculus plante quam vocant Perse alzemer. Et inuenitur ex eo domesticum et siluestre. et melior pars plante est folliculus deinde folia. Et melior folliculus est cuius color declinat ad viriditatem et sub nigredinem quandā. et in quo est de amaritudine res modica et stipticitate. et qui est magis completus. et in quo sunt semina ampla compressa. Subalbidus autem nō est bonus et incompletus Similiter et folia sunt meliora viridia Subalbida vero et tenuia sunt bōa. et antiquū ex eo ē sine spiritu. et stipites eius sunt inutiles. est calida in principio secundi. siccum in primo. et folia sunt in primo calida. et est abstersiuū mundificatiuum conuenienter et resolutiuum. Debilis est et tarde solutionis. et debilitat stomachum. D ¶ Confortatur cum rebus acutis sicut Zinziber et salgemma. et medicine cordiales et stomatice cū eo felicitant opus eius. E ¶ Et Galienus. Cum iure gallorum aut carnium soluit sine molestia. et si infundatur in aqua casei cum spica. deinde coquatur parum est medicamen bonum. Solutiōe educit enim cum facilitate melācoliam et colerā adustam. et mundificat cerebrum cor et epar et splenem et membra sensuum et pulmonē et confert egritudinibus eorum. et aperit opilationes viscerum. et conseruat vtentē ipo in iuuentute. et generat gaudiū. Causam autem tristicie amputat. F ¶ Et ponuntur folia eius in lauacris ad caput et proprie cum camomilla. Confortat cerebrum et neruos. et secundum omnem modum administrationis eius addit in visū et corroborat auditum. G ¶ Et est medicina bona febrium melancolicarum et antiquarum. Dosis eius infusi potio est ab aureis. iij. vsque ad. ʒ. j. H ¶ Plateariꝰ. Sene est herba calida et sicca. que in transmarinis partibus nascitur. maxime circa babiloniam et in arabia. vel in confinio babilōie et arabie. Folia tantūmodo competunt vsui medicine. per ānos. x. seruatur I ¶ Et virtutem habet dissoluēdi attrahendi et purgandi flegma. principaliter melancoliam. Sed cum per se datur principaliter in decoctōne poni debet in quantitate vnius. ʒ. Cum autem cum alijs in quantitate medie vel tertie ptis. K ¶ Contra melācolicas passiones. epilentiam quartanam emorroidas Contra vicium splenis et epatis. et sincopim et epilentiam. L ¶ Ad idem quoque valet syrupus ex succo feniculi ac sene cū zuccaro. et maxime contra vicium splenis.

Ca.cccc xxviij.

Senetion. Ysidorus libro ethimologiaꝝ. Senecion dicitur eo quod vere primo senescat. vnde et eam latini senetionem vocant. Greci origanon. Nascitur per macerias.

Operationes.

A Dyas. Senecion nascitur in tectis. et in petris. et habet folia viridia et densa: tirsum subrufum. et in eius summitate capitella in modum viticelle. vires habet stringentes: eademque facientes que et plantago: B Cum aceto cathaplasmata valet ad nervorum incisiones. cum vino autem dulci testiculorum inflammationem tollit. Folia enim eius frigida sunt. C Ex herbario. Senetia tusa cum axungia et imposita vulnera sanat etiam recentia: Stomachi quoque et pedum. lumborum. et coxarum atque nervorum dolorem tollit: ad podagram etiam tusa et imposita ex pedibus proficit. D Actor. Senecio dicitur et carduus benedictus sicut in synonomis legitur. Aliud est Senatio videlicet nasturcium aquaticum: de quo superius dictum est de N. E Macer. Origeon greci nos senetio vocitamus. quod similis canis videatur flore capillis: Nascitur in muris in ortis et tegulatis: Illius herbe vis frigida dicitur esse: In medicinali radix non ponitur vsu. Flores cum folijs tundens infundito vini: Per modicum dulcis et sic tepefacta tumori: Hec simul appo nas ani vel testiculorum. etc.

Ca.cccc xxix.

Serpillum: Ysidorus: Serpillus dicitur eo quod radices eius longe serpant. Eadem et matris animola dicitur: eo quod menstrua moveat: Palladius libro tercio. Mense marcio serpillum plantis al. quod semine seritur. sed vetusta melior. lerius frondebit sed iuxta piscinam vel lacuni vel putei margines conseratur. Pli. li. xx. Serpillum a serpendo putant dictum quod in silvestri evenit. maxime in petris

Sativũ non serpit. sed ad palmi altitudinem increscit: pinguius voluntariũ in cãdidioribus folijs ⁊ ramis efficax ẽ adversus serpentes maxime scolopendras terrestres atq; marinas. Idem Pli: cap: de serpillo. Serpillum idem est q̃d herpillum. quãq; sumit̃ p Poligonia: vt in alexandro de dolore capitis ex causa calida. Et dicitur serpillum quia sup terram serpit. et est aliud silvestre aliud domesticum. Domesticum ramos diffundit sup terram. Silvestre in longum crescit ⁊ altũ. Pandecta cap. d. lxxj. Numir arabice: vel mestratir miseri: grece serpillum vl' herpillũ. latine serapullum: Sera. li. aggre. cap. Numir. aucto. dyas: Est de eo domesticum ⁊ silvestre. sed domesticũ est plãta inclinata sup faciem terre iacens: ⁊ quod de ea tãgit terram infigit in terra radices ⁊ habet folia ⁊ ramos similia folijs ⁊ ramis origani nisi quia sunt albiores ⁊ in odore suo est aliquantulum ex odore maiorane: ⁊ vtũtur ea multi in cibis; ⁊ nominãt eam multi arclas ⁊ arclanen: Sed silvestre ex eo nominatur ragis. q̃d non inclinat̃ sicut aliud super terram in ortu suo: imo stat erectum ⁊ hab; ramos suos subtiles lignosos a do ꝙ possumus facere ex eis licinia ad lumen accendendum. et ramuli sunt longi circa palmũ pleni. folijs rute similibus. nisi q̃a sunt strictiora ⁊ longiora ⁊ duriora folijs rute. ⁊ flores acuti saporis. ⁊ odoris boni per singulos ramos distinctos; cuius color est in summitate eius purpureus. ⁊ habet radices in quibus non est iuvamentũ Nascitur in rupibus ⁊ in locis lapidosis ⁊ est forcius ⁊ calidius domestico: ⁊ admiscetur in medicinis: Et est alia species agrestis vel silvestris. ⁊ est sisnabarion nascitur in locis habitabilibus ⁊ domesticis ⁊ est similis mente nisi quia sunt ei folia latiora ꝙ̃ mente. ⁊ meliorem odorem habẽtia. Et idez auctoritate Galieni. Substãtia eius est subtilis que calefacit ⁊ dissiccat in tercio gradu

Operationes.

A Dyascorides capitulo de serpillo. sive vt latini cicer eraticũ. Herba est humilis ⁊ super terram repẽs cum folijs atq; ramis origão similibus. albidioribus tamen: samsuci odorem fingentibus Et eiꝰ species sunt due. Una ortualis sive vsual' que in cãpis lapidosis crescit. Alia agrestis que non per terram serpit. s; recte atq; stipitis positione erigitur cum ramulis tenuibus atq; horrentibus in longitudĩe bipalmis cum folijs parvis rute similibꝰ sed angustioribus ⁊ lõgioribus. cuius hasta similis est farmento. Florem odorem suavis habens in omnibus virgis consti tutum ⁊ in summitate purpureã ⁊ linguã remordentem ⁊ gustu viscidum: radix eiꝰ inutilis est. nascitur locis saxosis. Est aũt vehementior ⁊ calidior ea que est vsualis que ideo accepit nomen herpillum ꝙ greci herpete repere dicunt. quia ambulat. Nam fructus huius plurimum ambulat fructificando. B Avicenna libro secundo. capitulo. mescatramesir. Mescatramesir sive mescarasir est cuius stipites sunt similes ascebesabram sicco. Ex quo non assumitur in principio cibi sapor plurimus neq; odor. Deinde succeduntamaritudo ⁊ acuitas. ⁊ ẽ diversarum specierũ ⁊ vna est debilior alia. est calida ⁊ sicca ꝓveniens ad tercium. C Serapiõ auctoritate dyascoridis. Serpillum provocat menstrua quando sumitur in potu et vrinam: Et confert tortionibus ventris ⁊ attritionibus musculorum et summitatũ eorum. ⁊ apostematibus epatis calidis. ⁊ est bonum contra nocumenta venenoꝝ quando bibitur. Et fit emplastrum cũ eo super morsum; D Et quando coquitur cum aceto; et admiscetur ei oleum rosaꝝ ⁊ proijcit̃ sup caput sedat sodam et est conveniens proprie litargie et carabito. Et quando sumitur in potu ex eo cum aceto. ʒ. iiij. sedat vomitum sanguinis E Et idem auctoritate Galieni. Semẽ eius est similiter calefactivum. ⁊ ideo quidam exhibent illud in potu habentibus sincopim ⁊ tortiones in vino: F Et

idem auctoritate dyas. Habet virtutem calefactiuam quando semen eius bibitur cum vino. et confert distillationi vrine et lapidi et tortionibus ventris et sincopi: et fit emplastrum cum eo ad puncturā apū: et quando sumitur in potu sedat vomitū. B Et idem auctoritate aben Mesuay Aperit opilatōnes viar. et habet vtutem confortandi multum in punctura: H Dyascorides. Uirtutem habet constrictiuam siue redarguentem. menstruis imperat. Urinam prouocat. bibitum tortiões et conquassationes vtiliter curat. tumorē capitis compescit: Morsibus venenatis occurrit. bibitum et impositum id prestat Dolorem capitis cum aceto cocto olo rosarum addito compescit. maxime litargicis et freneticis adbibitus prodest. Nauseam prouocat. Item emoptoicis mederi dicitur. ʒ. iiij: cum aceto datis. I Galienus. vj. sim. far. cap. de serpillo. nominant ipsum multi susubat. Sapor eius est fortiter acutus: et virtus eius est calida subtiliatiua et resolutiua. et puocat vrinā et menstrua: K Auicenna: Quando pascunt eum pecudes facit emulgere sanguinem et excusata calamento: ymo fortius est eo plurimum: et extrahit humiditates viscosas a pectore et pulmone. Syrupus eius confert conturbationi et nausee. prouocat menstrua fortiter et vrinam. L Platearius. Serpillum est ca: et sic. Et est duplex. domesticum ramos super terram effundit. Siluaticum in longum crescit et in altum. Folia et flores eius medicine cōpetunt: Ualet contra frigidū reuma. Cōtra tussim. Cōtra frigiditatem stomachi. et dolorem ex ventositate. M Ex herbario. Serpillum quod in montibus sax rosis nascitur efficacius est ad medicinā Huius tunsi et siccati puluis cum aqua calida potatus menstrua mouet Urinā prouocat Tortiones viscerum e tomentorum ruptiones sanat. Idem valet ad capitis dolorem. et ad serpentum ictus: N Macer. Serpillū veteres dixerut q quasi serpat: Terre vicini⁹ huic feruida siccaqz vis ē. Acri cū vīo tritū ꝯtūdis oliuo. Cui rosa dat nomen: hoc vnguine p line frontem: Egroti capitis solet hoc sedare dolorem. Nidor ꝯbusti ꝑpētes effugat oēs.

Sagapenum

Ca. cccc xxx.

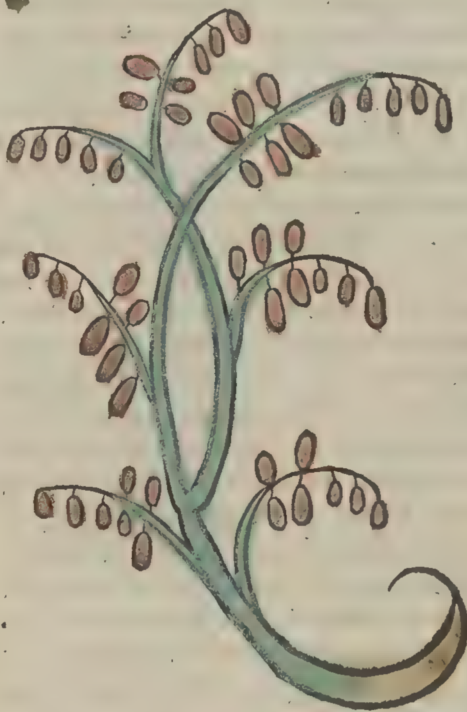
Serapinum. latine et grece. Sachabenez arabice. Serapiō li. aggre. cap. Sachabenez siue sachabegi auctoritate dyas: Est gūmi cuiusdam plāte similis galbano in figura sua: et est vna ex speciebus ferule: sicut apparet in cap. Ferula. Melius autem ex eo est clarum exterius rubeum et iterius album. Odor ei⁹ est inter odorē ase fetide et odorē galbani

Operationes.

A Serap. auctoritate dyasco. Confert dolori pectoris: et attritioni lacertorum: et tussi antique. et aufert superfluitates grossas que sunt in pulmone: et curat epilenticos: et spasmum cum facit declinare caput ad posteriora. et valet dolori splenis et pa

ralisi. B ¶ Et illi qui amisit sensum et motum alicuius membri causa frigiditatis que accidit neruis: et custodit corpus a frigore. maxime vero a frigore febrium periodicarum. ꝛ fit cum eo inunctō in doloribus magnis ꝛ confert. Et quādo bibitur cum ydromelle prouocat menstrua: ꝛ interficit fetum. C ¶ Et quando bibit cum viuo confert morsibus venenatis: et quando odoratur confert suffocatōi matricis. D ¶ Et quando linit cum aceto sup cicatrices attenuat eas ꝛ ipm abstergit vestigia vlcerum oculorum. E ¶ Et confert obscuritati visus: et aque que descendit ad oculum ꝛ prohibet eam. F ¶ Et dissoluitur sicut dissoluitur aqua cum amigdalis amaris. vt ruta aut pane calido. ꝛ sic administratur ad ea que diximus. ꝛ est contrarium venenis mortiferis. G ¶ Et aliquando teritur cum aceto. ꝛ linitur super ordeolum. et aufert ipsum. H ¶ Et confert colice. ꝛ quando sumitur in potu. aut fit cū eo cristere purgat flegma grossum quod est in iūcturis: ꝛ mollit ventrem mollificatione competenti. I ¶ Et confert emorroidibus quando sumitur simplex aut compositum. ꝛ est cōueniens medicinis laxatiuis acutis et expellit ventositates grossas. ꝛ dissoluit lapidē ꝛ confert rigoribus febrium. ꝛ auget sperma. K ¶ Et est bonum epati: ꝛ purgat aquam citrinam. et confert pūcturis scorpionis. ꝛ confert ventositatibus itestinorum ꝛ costarum. ꝛ purgat flegma viscosū ꝛ dosis eius simplicis est: a. ℥. j. vsqꝫ ad aureum: j. infusi aliq̄ decoctiōe: aut in aq̄ rute: aut aque mellis. aut fenu fenugreci. Et si admiscet cum alijs medicinis infrigidatur. ꝛ sic dosis eius est a. ℥ ß. vsqꝫ ad. ℥. j. Et meli⁹ est illud cui⁹ color declinat ad rubedinem ꝛ est clarꝝ hñs odorē bonū ꝛ acutum saporē. L ¶ Et confert doloribus emorroidaꝝ qñ bibit simplex aut compositum: ꝛ est ꝯueniens admīstrari cum medicinis laxatiuis. ꝛ ꝓhibet difficultatem aut grauedinem eaꝝ sup naturā. ꝛ soluit vētositates gͦssas q̄ generant in corpe.

M ¶ Gal. viij. sim. far. cap. de serapino: Serapinū opos ē ca. ꝛ subtiliū ꝑtium siti alijs opis. Hꝫ aūt ꝛ q̄d abstersiuū quo ꝛ cicatrices q̄ in oculis expurgat ꝛ subtiliat. q̄nimo suffusionib⁹ ꝓpter gͦssiciem humoꝝ fientibus bonū est farmacū. Ipa vo planta ex qua fit ferule simili exñs debilis ꝛ inutilis est. nōiatur āt principalius illa serapinum: N ¶ Opos em̄ eius ab vtentibus nōiat ita sicut ꝛ alia multa ꝓpter defectum vocabuli nōiamus abusiue: melius erit ipm non serapinū. sed opos serapini dicere. O ¶ Paulus cap. de serapino: Cal. est ꝛ sic. in. iij. gradu. Et ipm dissolutum in succo rute frangit lapidem et facit vrinare: Et fit collirium contra pannum oculorum: P ¶ Et confert obscuritati visus ꝛ aque descenti ad oculum cuius receptio est hec: Recipe serapini: ℥. j. dissoluatur in: ℥. j. succi celidōie zuccari. ℥. ij: et distilletur cum lacte mulieris ana eq̄liter.

Ca.cccc.xxxi.

Sesama vel sesamo. Plinius: Sesama venit ab indis ex qua et oleũ faciunt. et est candidi coloris Est aũt ex estiuis frugibus. que in estate ante virgilarũ ex ortu serunt. Eiusq fructus vasculis sicut et papaueris includit. Hec quidem sic milium et panicum et omnia estiua maturantur a flore diebus. xl.

Operationes.

A Pli: Sesamã vt pĩsatur in ca. aqua maceratam cõuenit exporrigi deinde cõfricari: et frigide inmergi vt palee fluitẽt iterumq in sole super linthea exporrigi. Quod nisi festinato pagatur: liuido colore mutescit. Ipsa vero q̃ euoluuntur alia evaluantur. variam habent pistarũ rationem acus vocatur cum p se pinsat. Spica eñi ad vsus aurificũ Si vero in area teritur cum stipula. palea maiore parte terrarum pabulo iumentorum B Idẽ in libro. xxij. Sesama trita inhibet vomitiones: Auriũq inflãmationi illinitur et ambustis: Eadem et dum in herba est efficit Amplius in vino decocta imponitur oculis. stomacho autem est inutilis cibus et animo grauitatem facit Stellionũ morsibus r̃sistit Ulceribusq que cocoethe vocant. C Et auribus prodest oleũ q̃d ex illa fit. Sesamoides a similitudine nomen accepit. grano amaro et minore folio: nascitur in glariosis. Bilem ĩ aqua potũ detrahit. D Et eius semen illinitur igni sacro. pannoq discutit. Est etiã nũc aliud sesamoides. videlicet antyare nascens quod ob hoc aliqui vocant antyciricon: Cetero simile erigeronti herbe. E Granũ sesame in vino dulci ad detractõnes datur quantum tribus digitis capit: Miscent etiam ellebori albi vnũ et dimidium obulum purgationi eam adhibentes maxime insane melancolie. comicialibus quoq et podagris: eciam per se dragme pondere exinanit.

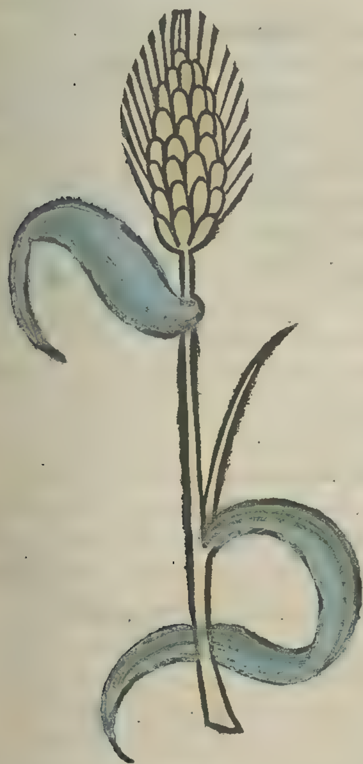
Ca.cccc.xxxij.

Seride. Plinius libro. xx: Seris lactuce similima. duorum generũ est Siluestris melior est nigra ista et estiua. Deterior hyberna et cãdidior est.

Operationes.

A Utraq stomacho vtilissima. precipue quem humor vexat. et cum aceto inclbo r̃frigerãt: Uel illite discutiũtq et alios q̃ stomachi. B Cum polenta siluestrium radices stomachi causa sorbentur et cardiacis super sinistraz mammã illiniuntur. ex aceto podagris et sanguinem reijcientibus vtiles sunt omnes he: C Itemq quibus genitura fluit alterno dierum potu. D Dyascorides. Seridis due sunt species. Una videlicet agrestis et alia ortiua est. Agrestis quidem pigius et cytonon est appellata: et habz folia lata. Altera vero scilicet ortiua species hz duas. Una quidem habet lata folia lactuce similia: Altera vero est amara: et habet

folia angusta. Dim̄ vtus est stiptica et eu stomacha E Ventrem abstinet cum aceto cocta maximeqꝫ agrestis: Vexatū stomacho ꝯfirmat: ⁊ estuationes mitigat Sola cum polenta imposita blandit̄: cordiacis ⁊ oculorum tumori subuenit. folia imposita vt cathaplasma. mitigant scorpij percussum F Ipsa quoqꝫ addita polentis ⁊ imposita. compescit ignē sacꝝ Mixta cum aceto ac cerusa omnibus calidis rebus opitulatur.

Ca. cccc xxxiij.

Spelta. Pandecta cap̄. cc lxxv. Futa arabice. vel sult vel hals vel halca. Grece benge vel tragus vl' zeia vel ellica: latine vero spelta. Serapion libro aggregatoris cap̄: fult. i. spelta ⁊ ip̄a est sicut ordei granum: Et sunt eius due species, in vna inueniuntur duo grana, ⁊ in alia vnum. ⁊ quodlibet granum in cortice suo. ⁊ ip̄m quidem minus nutrit q̄ ordeum ⁊ est boni saporis. Panis enim qui ex eo fit minus nutrit q̄ panis tritici vel ordei.

Operationes.

A Serapion auctoritate dyascoridis: Tragus id est spelta figura eius ē figura grani qui dicitur candarusum ⁊ est minoris nutrimenti. quia multum habet de fur fure ⁊ non est facilis digestionis ⁊ mollit ventrem B Et idem auctoritate Pauli. Tragus est spelta. ⁊ est ex speciebꝰ granorum mala stomacho. ⁊ lenit ventrē C Et idem auctoritate Ysaac. Est frigida ⁊ humida viscosa. Galienus primo libro de edulijs capl'o Zeya auctoritate Dyasco. Zeia duplex. hec quidem est simplex. ⁊ vocatur kirnon. hec autem dykolikos vocatur in duobus quidem in volucris. coniugatum habens semen. minus autem nutritiua frumentis. Est enim profundarum radicum ⁊ multorum calamorum fructus autem leuissimus ⁊ affectatꝰ ab omnibus animalibus Est autem simile frumētis in frigidis regiōibus. cultū fit autem magis nutritiua. si cū ordeo aptaqꝫ stomacho farina facta ex eo et frumēto fiūt pultes. est autem satis nutritiuum ⁊ facile elaborabl'e. magis autem subcitatiuum ventris: D Et idem. vj. sim. far. ca. zeya: Zeya siue spelta mediā quodammodo virtutem habet inter frumēta ⁊ ordea. Et ideo innotescat tibi per ea. E Serapion Mollit naturam et generat inflationes et rugitus. et est bona viscositatibus pulmōis ⁊ pectoris. ⁊ forti tussi. Nam fiunt ex ea loboc. ⁊ pultes. ⁊ prouocat vrinā. ⁊ mūdificat renes ⁊ vesicā.

Ca.cccclxxiiij.

Symphicū: Dyascorides Symphicum nascitur in locis aspis habēs virgas origano similes ac tenues. capita vero sicut thimum. virge lignose sunt. et odorate. gustuque dulces. flegma provocantes. Radix est illi longa et obrufa in modum digiti grossa. Sympatos. Ysidorus. Sympatos grece dictus est eo quod tantam radices virtutem habeat. vt frusta carnis in cacabo aspersa coagulet. Synapi agrion vel vt dicunt latini scandalicum. id est pes pulli. nascitur in tumulis. et super tegulas. Herba est habens folia minuta et angusta: duobus digitis longa in summo diuisa et pinguia. Virgam profert in medio duorum palmorum cum paucis ramulis: in quibus fert semen cardamo simile latum obrotundum ac veluti conquassatum. vnde et vocatur talaspium. Greci namque thalasse dicunt frangere siue quassare florem habet album. Virtus est ei et semini termantica atque acra.

Operationes.

A Dyascorides. Potui datum vehementer purgationem facit superiorum ac inferiorum Sciaticis medetur per clistere ad bibitum. menstruis imperat bibitū: Collectiones in aceto bibitum rumpit: Abortum facit: B Idem Symphicū elixum in mulsa pulmonem purgat reijcientemque sanguinem. aut nefreticos cum aqua medicinaliter iuuat. Radix eius cum aqua cocta et bibita fluxum mulieris abstringit Dyssintericis quoque proficit: C Cū oximelle data conquassatiōnes atque dolores lateris saluberrime curat. Masticata vero sitim amputat. et aspredinem faucium mitigat. vulneri recenti paracolesim facit. Enteroceliacos bibita et cathaplasmata optime curat. et carnes concoqui facit. D Aliud est symphicum quod pithen est appellatum. hastam habet asperā duobus cubitis longam. angulosam et abintus inanem in qua folia sunt aspera et angusta. sicut buglossos oblonga. angulos etiam habet ipsa hasta in quibus nascuntur folia. flores habet mellinos: E Et semen super hastas sicut flomos: Hasta et frutex habent quiddam simile puluere quod cum carni applicatum fuerit: pruriginem facit: F Radix est ei nigra: que cum fracta fuerit apparet alba et mucilaginosa Hec trita et bibita medetur emoptoicis. conquassationes reficit et ani tumores spargit. G Cum yringi the folijs cathaplasmata facere potest omnia supradicta. Vulneri paracolesim efficit. Carnes incisas et in cacabos missas in se glutinare facit.

Ca.cccc xxxv.

Synonũ. Pãdecta caplo.dc xlviij. Quidam dicunt ꝙ est herba q̃ dr pes milui quidam dicunt ꝙ est alexandrum: sed falso. Nam neutrum istorũ est verum quoniam non est pes milui qui vocatur pepanus: quia pes milui habet folia satis maiora ⁊ pinguiora. ⁊ flores satis a floribus sinoni differentes: quoniã pes milui facit flores multos et albos sil' coniunctos in capite stipitis apparentes sicut cauda gatte: ⁊ eius herba sicut valeriana. Sed synonum recte florescit sicut petrosilinum vsuale: secunda facit folia sed maiora: non est similiter alexandrum quod facit semina nigra rugosa vtcunq3 curua ⁊ magna sicut git. Sed synonum secundum dyascoridem ⁊ Plinium facit semina sicut apium ⁊ ameos Unde secundum veritatem sinonum est petrosilinum macedonicum. Quoniam Dyascorides dicit Synoni semen est minutum simile apio. sed oblongum ⁊ nigrum: gustu calidum diureticum valde. ⁊c. Et dicit̃ synonum quia nascitur in syria prouincia r̃gionis macedonie.

Operationes.

A Dyascorides capitulo de petrosilino quod nascitur in macedonia in criptis ⁊ speluncis. semen est minutum sil'e Apio vel ameos odoratum ⁊ viscidũ ⁊ aromaticum ⁊ diureticum valde. B Menstruis imperat: Inflationes stomachi et colli compescit calefaciendo ⁊ siccando. nimis torsionibus subuenit: dolorem laterum mitigat. nefreticis ⁊ vesice dolori subuenit. C Prouocat habũdanter vrinam maxime cum vino datum. diureticis antidotis miscetur. D Paulus cap: de petrosilino macedonico: Petrosilinũ macedonicum cuius semen de syria affertur: Uel semen est minutum simile Apio diureticum valde. nascitur circa petras. semen ⁊ folia similia apio: semen ei⁹ odoratum ⁊ diureticum valde vnde petrosilinum vocatur: quoniam multociens in petris nascitur. quod multi petrapium dicere consueuerũt: quia idem sunt synonum ⁊ petrosilinum macedonicum: quod latine dicitur petrosilinum agreste. lege capitulum Petrosilinum. E Multi synono vel macedonico carentes. vtuntur alexandro. quoniam sunt eiusdem virtutis. Uirtutem synoni vel macedonici. vt inuenies in caplo Petrosilinum.

Ca.cccc.xxxvj.

Sinapis. Pandecta caplo. c.xlviij. Chardel arabice. grece vero ꝛ latine sinapis. Sinapis duplex est species: Una est cuius semina exterius sunt subnigra: interius vero alba. Alia cuius semina exterius ꝛ interius sunt alba; ꝛ habent vnam virtutem; Sed prima species est acutior secunda. Et componitur sinapis a semi et napus. quia tenet medium inter sinapim ꝛ napum; est calida et sicca in medio quarti gradus; Sera. li. aggre. ca. chardel auct. dyas. ca. Chardel id ē sinapis. Et est illud eligendum quod non est nimis siccum nec extenuatum. ꝛ habet granum grossum. ꝛ si frangitur est album interius. ꝛ est humidum. nam istud est tale nouum bonum. Idem auctoritate Galieni est calida ꝛ sicca in. iiij. gradu: Auicenna libro secundo capittulo de sinapi. Sinapis est cal. ꝛ sic. in. iiij. gradu.

Operationes.

A Serapion: Uirtus foliorum est calida vlceratiua. ꝛ propter hoc pungit multum. quando teritur ꝛ miscetur cum radice enule. ꝛ dimittitur super locum per spacium hore. ꝛ cōfert sciatice vlcerose ꝛ spleni. B Et linitur cum eo scabies vlcerosa. ꝛ aufert eam: ꝛ aufert maclas vnguium: ꝛ confert quando radix eius suspēdit in collo habentium dolorem dentium nā sedat eum. C Idem aucto. dyasco. Sinapis virtus eius est ca. et subtiliat et attrahit quando masticatur. et quādo teritur et miscetur cum aqua et temperatur cum ydromelle: ꝛ fit inde gargarismus D Confert apostematibus radicis lingue. ꝛ antique asperitati pulmonis facto cum eo gargarismate Et quando fit cum eo emplastrum cum rebus conuenientibꝰ ad hoc resoluit scrofulas. E Et quādo teritur ꝛ applicatur naribus cōmouet sternutationem: ꝛ cōfert epilenticis excitans eos; ꝛ mulieri que patitur suffocationem matricis. F Et confert litargie quando fit emplastrum cum eo super caput. postq̄ fecisti capillos eius abradi. et quando admiscetur cum caricis. ꝛ ponit super cutim donec rubeat confert sciatice ꝛ duriciei splenis. ꝛ est conueniens ꝓprie doloribus antiquis. quando volumus attrahere aliquem humorem ad exteriora: ꝛ quando fit emplastrum cum eo curat alopitiam. G Et quando miscetur cum melle ꝛ adipe. aut cum cera ꝛ oleo dissoluta mundificat faciem. ꝛ aufert maculam seu liuorem qui fit sub oculo. ꝛ coquit cum aceto: ꝛ linitur cum eo scabies vlcerata ꝛ empetigo H Et quando teritur grosse ꝛ datur in potu confert febribꝰ periodicis. ꝛ confert grauitati auditus ꝛ tinnitui aurium; Et quando teritur ꝛ admiscetur cum aqua ꝛ melle ꝛ fit inde colliriū cōfert obscuritati visus ꝛ pruritui palpebrarum I Aui. Sinapis incidit flegma ꝛ oleū eiꝰ est calidiꝰ oleo raffani. ꝛ fugiūt ex fumo eius vermes venenosi. et illa que est siluestris generat humorem malum. Et in ipa sunt abstersio et etiā resolutio

K ¶ Et homines quidam comedūt folia eius. et radicem eius elixatā. et mūdificat faciem. et aufert occultationem et vestigia sanguinis mortui L ¶ Et silvestris est bonum emplastrū sordiciei. et exiccat linguam. et confert alopitie. et resolvit apostemata calida. et omne apostema antiquū: et ponitur cum caulibus super scrofulas. et confert scabiei et empetigini. et confert ad dolorem iuncturarum. et sciatice ¶ M Et mundificat humiditates que sunt ī capite. et fit ex ea emplastrū capiti eius qui patitur litargiam. Et aqua eius distillatur ad omnem dolorem auriū. et molaris. Et similiter eius oleū. et ꝓpe qū decoquitur in ipa assa. et est ex medicinis aperientibus colatorij opilatōem: N ¶ Et dixerunt quidam ꝙ si bibatur a ieiuno intellectū efficit bonum: O ¶ Et administratur in Alcohol oculi ad pannum. et asperitatē si teratur et bibatur cum aq̄ mellis aufert asperitatem antiquam in canna pulmonis. et extenuat splenem. et facit sitim. et confert p̄focatiōi matricis: et facit desiderium coitus: ¶ P Pli. li. xx. Sinapis ad serpentum ictus et scorpionum tritum cum aceto illinitur. Fungorum venena discutit. Q ¶ Contra pituitam tenetur in ore donec liquescat. aut gargarizatur cum aqua mulsa: Ad dentium dolorem manditur ad vuā gargarizatur cum aceto et melle. Stomacho utilissimum cōtra om̄ia vicia. pulmōibusq; R ¶ Excreatōes faciles facit in cibo sumptum: Datur et suspiriosis. Sensus atq; sternutamenta capitum purgat. Alvum mollit. S ¶ Macer Inter eas q̄s pitagoras laudaverat herbas. Asseritur p̄mam laudem tribuisse sinapi. Quartus et gradus in vi sicca calidaq;. Extrahit hūores viscosos extenuatq; Cōburitq; cutē. vis est sibi tanta caloris. Maior vis eius in semine dicitur esse. &c.

Gg. 7.

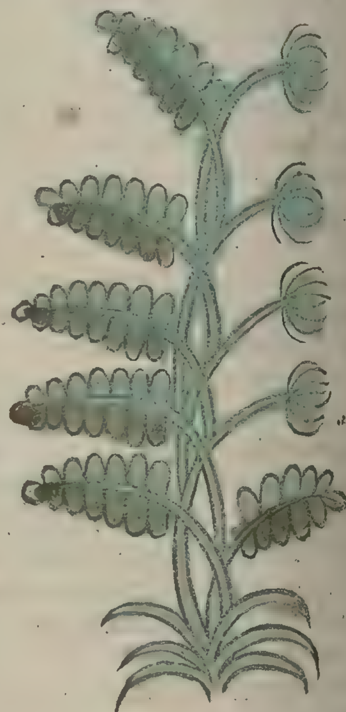
¶ Ca. ccccxxxvij.

Siseleos. Platearius Siseleos idē est ꝙ siler montanū. et est in secūdo gradu calidum et siccum: Semen eius medicine competit. et p annos tres servatur. Virtutem habet diureticam. dissolutivam et consumptivam. Pandecta. cap̄. dclj. Siseleos arabice. vel ascegelios grece sisali. latine siler montanum: Sera: libro aggre. cap̄. siseleos aucto. Dyasco. Siseleos folia habet similia folijs feniculi nisi ꝙ habet longiora et grossiora. et habet hastam longam in cuius summitate ē corona in qua est semen longum et latum habens angulos. et grossum acuti saporis fortis odoris. et est illud quod est in usu et administratur in cibis: et habet radicem longam boni odoris

¶ Operationes.

A ¶ Galienus. octavo simpliciū farmacoꝝ. cap̄. siseleos s̄m translatōē arabicā.

Radix huius plante ⁊ semen habz calidi
tatem tantam q̄ ꝓuocat vrinam forti pro
uocatione. ⁊ cum eo virtus subtilis q̄ con
fert asmati ⁊ epilentie B ¶ Et idem
eodem libro ⁊ eodem caplo ſm translati
onem grecam: Siseleos radix quidē ⁊ fru
ctus calefactiuū est intm̄ vt sufficiēter vri
natiuum sit farmacum: Est autem ex sub
tilibus partibus vt ad epilentias ⁊ ortho
mis competat. C ¶ Et Serapion au
ctoritate Dyas. Virtus eius est calefactiā
scz radicis eius ⁊ seminis. ⁊ quando sumi
tur ex eis in potu ꝓuocant vrinam ⁊ cōfe
runt coartationi anhelitus in qua oportz
hominem erigi: ⁊ asmati ⁊ suffocatōi ma
tricis: ⁊ ꝓuocant menstrua ⁊ expellit fetū
D ¶ Et conferunt epilētie ⁊ oībus do
loribus intestinorum ⁊ interioꝝ membro
rum. ⁊ quando sumit̄ de aliquo illoꝝ. aut
ex vtroq̄z cum vino in potu cōfert tussi an
tique ⁊ debilitati digestionis: ⁊ tortiōibꝰ
ventris. ⁊ debilitati epatis E ¶ Et qn̄
sumitur ex ea cum vino ⁊ pipe p̄seruat et
defendit hominem a frigore aeris. ⁊ ꝓpter
hoc conuenit itinerantibus in hieme. Et
quando hōies ⁊ alia animalia cōmedūt
de hac planta tempore coitus eoꝝ cōfert
eis statim ad imp̄gnandū. F ¶ Et idē
aucto. Aben mesuay. Est ca: ⁊ sic. in fine
secundi gradus. incidit ⁊ dissoluit humo
res flegmaticos viscosos ⁊ ꝯgelatos: Et
ꝓpter hoc aperit vias oēs. ⁊ cannales
opilationes. ⁊ prouocat vrinaz ⁊ mēstrua
⁊ confert asmati. ⁊ oībus egritudinibus
flegmatis. G ¶ Platearius. Contra
asma ex frigida causa datur vinum deco
ctionis eius. ⁊ ficuum siccarum: Vel pul
uis eius cum ficubus siccis ⁊ assatis Con
tra opilationem splenis ⁊ epatis ac renū
⁊ vesice stranguiriam ⁊ dissuriam datur
vinum decoctionis eius: H ¶ Herba
ipsa in vino et oleo cocta ⁊ pectini catha
plasmata stranguiriam et dissuriam sol
uit. Sed ⁊ fumigatio facta ex aqua vel vi
no decoctionis eiusdem herbe menstrua
prouocat. I ¶ Auicenna: Siseleos est
in. ij. gradu calidum ⁊ siccū. resolutiuum
mundificatiuum carminatiuū Similiter
semē ⁊ radix eius sunt sedatiua dolorum
interioꝝ. ⁊ liquefacit flegma congelatum
De ipō datur in potu aīalibus ⁊ mltipli
cat eorum partus: K ¶ Constantinꝰ in
libro graduū. Siseleos est cal. ⁊ sic. in. ij.
digestionem adiuuat. vrinā et menstrua
prouocat: Matricis suffocationē curat.
Stranguiriam ex frigiditate dissoluit.
Hanelituosis ⁊ diu ex humido tussiētibꝰ
subuenit potata cum pipe et vino calefa
cit eos qui in itinere deficiunt ⁊ ꝓpter hy
emem frigescunt

¶ Ca. cccc. xxxviij.

Siderica. Dyascorides: Siderica
siue heraclea habet folia prassio si
milia. sed ⁊ oblonga ⁊ aspera: Ha
stam habet quadram duobus palmis lō
gam virgas longiores. stipticas ⁊ i gustu
suaues. in quibus scz virgis capita obro
tunda sicut verticelli. ⁊ sicut prassij oriun
tur: ⁊ in eis semen nigrum inuenit̄. Sub
petra nascitur.

Operationes.

A Dyascorides. Folia eius trita para colesim faciunt mire vulneribus imposita. Alia est sidericis que hastas duobus cubitis habet longas et teneras. Folia que in ipsis hastis pestpisteri similia: et divisa in circuitu plurimum nascentia. sed in visu tenuia et longa. In acumine vero haste capitellum habet rotundum et asperum in quo semen blete est simile obrotundum et durum Est autem virtutis termantice similis supradicte. Tercium est genus sideritis quod catebras heracleon dixit. et nascitur in parietibus sicut vitis. Habet folia minuta teneraque multa ex vna radice nascentia coriandro similia. Huius haste duobus sunt palmis longe molles et albidiores. fenicеos habet flores. B Dyas. In gustu est muscillaginosa tritaque vulneribus recentibus paracolesim facit imposita.

C Plinius. li. xxv. Panacem heracleon alij sideritem in cubitali scapo ramosum minutioribus quam feniculi folijs ab ymo vestitum. Alij fatentur illam quidem vulneribus vtile. sed veram achilleam esse scapo ceruleo pedali sine ramis ex omni parte singulis folijs. eleganter vestitam. Alij quadrato caule, marrubij capitibus folio quercus. hanc quoque neruos precisos glutinare faciunt. Aliam dicunt syderitem nascentem in macerijs. B Cum teritur fedi odoris. sed et aliam huic similem. candidioribus tamen folijs et pinguioribus ac teneriорibus cauliculis in vineis nascentem. Aliam vero quincum cubitorum exilibus ramulis atque triangulis filicis folio pediculo longo. Omnes autem vulneribus precipuos esse. Eam vero que est latissimo folio nostri scopam regiam vocant E Idem in libro. xxvj. Sydericis varices ad alligata minuit et sine dolore prestat

Ca. cccc xxxix.

Siliqua Pandecta capitulo. c xxj. Chabarliub arabice. grece xilocaracta vel siliqua vel keracium. vel keraca vel faba siliqua. latine vaginella vel carumba. Serapion libro aggre. cap. Chabarliub. Chabarliub sapor eius est stipticus cum pauca dulcedine. Et virtus earum que non sunt recentes est siccatiua. Nam que desiccantur stringunt sicut faciunt cerasa: quia humiditas earum resoluitur et remanet substantia terrestris que desiccat. Sed arboris earum est virtus desiccatiua et stiptica

Operationes.

A Galienus. ij. de cibis. capitulo de siliquis. De siliquis pessime sensi quoniam vis digerantur et ventrem stringant. et humores noxios nutriant B Et idem in li. de chimis. Est kerachium edulium pauci nutrimenti et ligneum ex necessitate et indigestibile. nullum enim ligneum bene digestibile. sed et non egri celeriter non parum ipsis existit malum.

quare melius eſſ ipa neqꝫ deferri ad nos ex orientalibus locis in quibus naſcuntur Eſt eni cibus mulierum et puerorum effrenatorum nihil vtile ad ſanitatis conſeruationem: neqꝫ euſtomachus eſt. Alimentu autem palamqꝫ et ipm dat pauco corpori. L Et idem in li. de ſim. far. ca. de xilocaracta. Arbor xilocaracte que vocatur centenicen eſt ſiccatiue et ſtiptice virtutis. ſicut et fructus eius que vocatur xilocaracta. participans videlicet de dulcedine quadam. paciuntur autem et hec ſimile ceraſi. humide enim magis ſubducunt ventrem ſicce autem ſiſtunt magis ex pirata quidem humiditate terreſtri autem ſuba remanente. Paulus ca. de ſiliqs: Eſt quedam genus ſiliq. que vocatur ſiliqua capna. cuius fructus eſt ſicut mirtus et folia ſunt tracion: fructus eius eſt in vaginis ſicut lupinus habens formam faſeoli

D Dyaſ. ca. de ſiliqs. Silique recentes ſtomachum euertunt eedem ſiccate in contrarium preſtant cibus earum ad vrinam proficit promouendum Traditur ad ſtomachi dolorem non leue preſidium ee ſi in ſextario aque ad dimidium coquatur. hiſqꝫ ſuccus per dies quinqꝫ continuos hauriatur E Paulus. Siliqua caprina ſufficienter cancros medetur. F Bartholomeus in li. de proprietatibus rerum inquit. Siliq eſt genus liguminis ſonoris follibus et vacuis quod magis onerat quam reficit. Vt dicit glo. ſup Lu. xv. G Item ſiliq dicitur folliculus cuiuſcunqꝫ leguminis et purgamentu ex quo porci nutriuntur. H Yſidorus autem li. xvij. dicit ſiliquon. quod latini incorrupte ſiliquam vocant. Ideo tale nomen a grecis accepit quia eſt arbor cuius fructus eſt dulcis xilon quippe lignu dicunt liquon dulce. Et huic ſentencie concordat. I Pli. li. xiiij. vbi dicit quod fructus ſilique ſunt predulces et habent longitudinem vnius digiti et pollitarem latitudinem. quorum cortex mandicatur vt dicit. K Idem li. xx. quod aliqui dixerunt eam eſſe ficum egiptium ſed hic eſt error manifeſtus quia in egipto non creſcit ſed in ſyria.

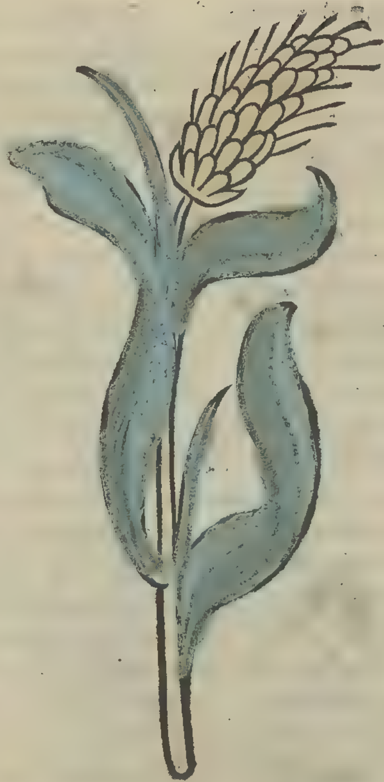
Ca. cccc. xl.

Siſamus Pandecta. Semyſſem arabice. grece ſiſaminu. latine vo ſiſamus vel oriolena. Sera. li. aggre. cap. ſemyſſem. i. ſiſamus auctor Gal. In eo eſt ſubſtantia vnctuoſa quantitate non pauca. Et virtus eius eſt que mollificat. Et eadem virtus reperitur in oleo ſicut in ſuba et aqua in qua coquitur ſiſamus habet eandem virtutem.

Operationes.

A Dyaſ. cap. Siſaminu ſecundum tranſlationem grecam malu eſt ſtomacho et comeſtum oris fetorem facit. Et idem ſecundum tranſlationem arabicam. Quando fit emplaſtru cum eo mollit duricies neruorum. Et curat conquaſſationes aurium et apoſtemata calida que ſunt in eis et confert combuſtioni ignis. et dolori colico. et morſui aialis quod dicitur carates. B Et quando miſcetur cum oleo roſarum ſedat dolorem capitis qui fit a calore ſolis. Et plaſta ſiſami quando coquitur cum vino facit hanc eandem operationem. et confert proprie apoſte

mati oculi & pulsationi eius. C ¶ Et
idem Serap. aucto. aben Mesuay Oleū
sisaminū est malum stomacho & destruit
eum. & iuuamentū ei⁹ est illis q̄ hn̄t melan
coliam & scissuras in extremitatibus: Nā
hij iuuant̄ multū ex cibo eius & rugas cu
tis extendit & mollit eas. & cōsolidat scissu
ras que fiunt ꝑpter desiccationē q̄ sunt a
melancolia. D ¶ Et dicunt ꝙ sisamus
est ca. in. ij. gradu: & hu. in. j. & ꝓuocat vo
mitum q̄n torrefit & rectificat̄ & melioraf.
E ¶ Gal. in li. de cibis ca. de sisamo. Si
samū cito stomachū euertit & tarde dige
ritur. & alimentum dat corpi vnctuosum
F ¶ Rabi moyses ca. de sisamo. Sisam⁹
corrumpit cerebꝛ & nuchā. & replet caput
fumositatibus & facit sudorem fetentē & i
mulieribus ventrē auget. & ip̄m generat
herniam. G ¶ Auerrois q̄nto colliget
cap̄. de sisamo. Est cal. in p̄mo vel in prin
cipio secundi. hu: in: ij. H ¶ Auicēna
in secundo canone. Sisamū est semē plu
ris vnctuositatis ꝙ̄ reliqua semina. Qui
dam dixerunt ꝙ eius oleū non nisi melan
colicis ꝓfert vt eos impinguet & hūectet.
Et erisimō quod est genus q̄ddam sisami
abhominabilis saporis. Corpus eius est
folio suo forcius. & est cal. in medio primi
hu. in fine ip̄ius. I ¶ Est aūt glutinati
uum & lenificatiuū. equalis calefactionis
& similr oleū eius & decoctio ip̄ius. Est etiaꝫ
mollificatiuū & in eius oleo est grossitudo
& q̄d est torrefactum minoris est nocumē
ti. viriditatem percussionis resoluit. & san
guinem congelatum. K ¶ Et confert
fissure & asp̄itati melancolicoꝝ bibitū & li
nitū. & est impinguatiuū. ꝓpe excorticatū.
& ꝓlōgat capillos. & ꝓpe succ⁹ arboris ei⁹
ac foliorꝫ ip̄i⁹ ac lenit eos. remouet q̄ꝫ fur
fures. L ¶ Ysaac. Sisamū ca. ē in. j. gͣ.
hu. in. ij. Qd̄ sine cortice ē vnctuosius est.
Ideoq̄ꝫ g̃ssius & ad digerendū duri⁹ M
Palla. li. x. In mēse septēbri serendū ē sysa
mū putri solo l' p̄iguib⁹ areis l' terra cōge
sticia. iugē q̄tuor vel sex sextarios seuisse
ꝯuenit. N ¶ Idē in li. xj. Sisamū vsq̄ꝫ
ad ydus octobris & faselū ꝯuenit seri. ter
ra pingui vel agro sterili.

¶ Ca. cccc xlj.

Siligo. Ysidorus li. ethimologiaꝝ
Siligo est gen⁹ tritici a selecto di
ctū. Nā in pane sp̄ēs ei⁹ p̄cipua ē.

¶ Operationes.

A ¶ Palladi⁹ li. xviij: Siliginē dixerim
ꝓprie tritici delicias. Cādor est & sine vir
tute ac sine pondere cōueniens humidis
tractibus. quales ytalie sūt. & gallie coma
te: Sed & trāsalpes in allobrogū tm̄ auer
norumq̄ꝫ agro ꝑtinax. In ceteris ibi parti
bus biennio in triticum trāsit. Remediū
est vt grauissima queq̄ꝫ ip̄ius gratia serā
tur. B ¶ E siligine laudatissimus pa
nis ac pistrinaꝝ opa laudatissima. ꝓcellit
in ytalia. si pisis nate misceat̄ campana.
Rufior quidem est illa. sed candidior Py
sana. ponderosior autē cretacea Iustū est
e grano campane vel campanie. ꝙ̄ castra
cam vocant. redire sextarios q̄tuor siligi
nis ex modio. Iuxta sūiaꝫ kathōis siligo
& triticū i apto loco edito serunt̄. q̄ sole ꝙ̄

diutissime torreat. E ¶ Sereda d'r in tenuiora terra. que non multo indiget suc co: vt cicerem ac citusum In pingui vero qui cibi sunt maioris vt siliginem ac triti cum et linu. F ¶ Denique far et siligo solu sortiuntur cretosum et vliginosum. Siligo nunquam pariter maturescit. nec vlla segetu minus dilationem patitur propter tenerita tem eis que maturauere protinus granu dimittentibus. Sed minus quam cetera fru menta periclitatur in stipula. quia semper habet rectam spicam: nec continet rotam. quin faciat rubiginem. G ¶ Dulcissimus est panis ex attrica. Ipsaque spissior quam far. et spica maior eadem et ponderosior. Diffi culter exteritur in grecia. ob id dari iume tis ab homero dictam. hec est enim quam oliram vo cant: Eadem in egipto facilis atque fertilis Far sine arista est. Itemque Siligo excepta ea quam laconica nuncupatur. Adijciuntur hijs genera bronos. siligo excepticia et tragos H ¶ Summa siliginis laus bonitate et cri bri tenuitate constat. Et galli quidem e setis equorum inuenere cribrorum genera hyspanie lino excussiora et polinaria Egiptus e pa piro iunco Siliginem quidem ex ouis subi gunt vel lacte. butiro vero gentes pacate ad opis pistorij genera cura transeunte. I ¶ Idem in li. xxij. Siliginis grana co busta et trita in vino ammineo atque oculis illita epyforas sedant. K ¶ Auicenna Siligo est species ordei sine cortice et eius operatio propinqua est operationi ipsius: L ¶ Glosa sup Lucam. Siliqua est genus leguminis sonoris follibus et vacuis quod ventrem magis onerat quam reficiat. ¶ M Rasi in almansore. Silique que in terra ihe rosolomitana nascuntur temperatum calorem habent et ventrem stringunt. Que autem in alijs ter ris ventrem forcius stringunt et calide non sunt: N ¶ Pandecta. cap. cc. lxxxix. Si ligo vel germanu latine: grece tyfa vel sy thus: ara. siligobib O ¶ Gal. primo de edulijs ca. tyffa. aucto. Dyoclis et menesi thei ait: quod post frumentu et ordeu melius quidem tyfa. i. siligo. Etem sufficienter nutrit. et cu multo labore digeritur: Panem autem assidue ex eis comedens. nullus vtique ex inconsuetorum huic edulio sanus erit. neque omnino si modicu est ei quoque et indigestibile. semen autem huius tyfe habet quidem exterius leuam. i. corticem. P ¶ Et a quibusdam vocatur purum frumentum et eques. hanc quidam innocue comedunt. non improbabiliter autem vtique quidam nominant purum frumentum tyfam et calore et spissitudine et caliditate virtutis assimilatam ipsi Q ¶ Et idem. vj. sim. far ca. sythus. Sythus siue siligo acrior est cre dono non parum et cachochima tamen ex putrefactione fiens. Est autem inflatiua. et habet quidem habet acre et ca lidum: plurimum vero frigidum a quosum acre: R ¶ Sera. li. aggre. cap. siligo. vel bals: auct. dyas. Sunt eius due species. in vna inue niuntur duo grana et in alia vnum. et quodlibet granum in cortice suo. et illud plus nutrit quam ordeum. et est boni saporis. Panis vero qui fit ex eo minus nutrit quam panis tritici S ¶ Et idem aucto. Gal. Substantia huius gra ni est media inter substantiam tritici et ordei quantum ad cibum et secundum medicinam etiam. Et ex hac potest sciri operatio eius per illud quod dicemus de tritico et ordeo.

Ca. cccc xlij.

Sisimbrium Ex sinonomis Sisimbrium idem est q mentastrum. de quo scilicet mētastro dcm̄ est dem. Plinius li. xx. Sisimbriū siluestre a qbusdam thymbreum est appellatum. pedali non amplius altitudine. Quod autez in riguis nascitur est nasturcio sil'e. Utrūqz aduersus occultata efficax est animalia. vt sunt scrabones 7 similia Quod in sicco oritur odoratum est. 7 coronis inserit. angustum folium habens.

Operationes.

A Plinius. Ad dolorem capitis 7 epyforas valens. Alij panem addunt. Alij p se decoquūt in vio. Sanat 7 epinictidas 7 vitia cutis in facie mulieꝝ. intra quartā diem noctibus impositū. diebusqz detractum. vomitiones singultus tormina. stomachi dissolutiones cohibet. siue cibo sūptum siue succo potatum Non est autem grauidis edendum nisi mortuo cōceptu quippe illum eijcit. etiam impositū. Mouet vrinam cum vino potum siluestre et calculos. Quos vigilare opus sit excitat capiti cum aceto infusum. B Plateari. Sisimbrium q̄d alij herpillum vocant agresti maius est Nascit in locis cultis 7 aquosis. 7 est ydicisimo simile. Sz eo est odoracius 7 folijs lationibus que multi in coronas componunt. Uirtus ei9 ter mantica existit stringirijs medet. C Et calculos frāgit. hoc maxime facit semē eius cum vino bibitum. Tortionibus et sugglutōnibus maximum prestat effcm̄. Idem nauseantibus opitulat. Folia eius cathaplasmis adhibita capitis dolorem mitigant fronti imposita. D Syas. Notum est sisimbrium q̄d est natura calida in. ij. 7 sic. in ipō. Putrefactōnibus resistit. Pediculos interficit. E Confert apostemaubus frigidis. ac flegmoni duriciei vehemētis decoctum cum aceto mixtumqz cum oleo rosarum F Confert obliuioni ac sensus cōmixtiōi et litargie. quando linitur caput ex eo. Cōfert etiam singultui bibitum cum vino. ad soda quoqz fit emplastꝝ ex folijs siluestris. G Confert tamen vermibus ascaridibus. 7 extrahit fetum mortuum. 7 ꝓuocat vrinam propeqz petrosum Quod autem est siluestre cum vino bibitum. ꝓhibet distillationem vrine 7 lapidem extrahit. ac ventris dolori pungitiuō subuenit. Confert etiam pūcturis. H Actor. Quia sisimbrium ab autoribus non solum dicitur mentastrum. sed etiam mēta videlicet domestica. de ipso etiam inter ortulanas herbas sub hoc eodem nōie dcm̄ sup.

Lasez germanice Fiesilon...

Ca. cccc xliij.

Silphio. Plini9 libro. xxij. Silphiō ex syria venit deterius parthico. sz medico melius cuius est vsus ī medicina. Syas. Silphij radix nota est omibus cuius lacrimus lazer nōiatur.

nota Lasez Alemanice ...

Operationes.

A ¶ Plinius: Nam ad lienes prodest radix eius: Arterijs etiam exasperatis et collectionibus sanguinis illinitur: Sz et in cibis concoquitur egre inflamantibus inflatões facit et ructus vrine quoqz noxia: ¶ B Sugillatis cũ vino et oleo est amicissima et strumis cum cera. sedis quoqz verruce cadunt eius suffectu crebriore ¶ C Folia eius ad purgãdas matrices ac pellendos partus emortuos in albo et odorato vĩo decoquunt vt acceptabili mẽsura bibatur: D ¶ Myas. Aures acriter calefaciens ac vesicam ledens. Sed ventrẽ purgans. hec herba fortiter calefacit Virtus eius omnino inflãmatiua est. et ꝓpter hoc indigestiua est E ¶ Radix eius cocta cũ aqua et modico melle potata iuuat ad difficultatem vrine. succus eius cũ lacte resolutus emigraneam curat in aurez missus: Extrinsecus autem positus opatur amplius. Nascitur in syria et armenia. et Lybia. Huius virga spletem vocata est ferule similis. foliaqz habet apio similia. et semen latum: F ¶ Virtus radicis eius termantica et stomachum inflat. et ructuationem ꝓuocat. Indigestibilis ac vesice cõtraria est accepta: G ¶ Oleo addito liuores corporis limpidat. Oleo ciprino vel yrino mixta sciaticis humorem frigidum errantem siccat. In aceto cocta. et cathaplasmata causas ani compescit. bibita venenis occurrit. Est etiam custõ acha mixta semibus et origaris nobilibus addito sale cõmesta. virga eius diuisa est. lacrimumqz quod ex se dimisit colligi necessarium est.

¶ Ca. cccc xliiij.

SIser. Plini⁹ libro. xix. Siserc. Tiberius princeps omibus annis a germania flagitans nobilitauit. cuius in gelduba castello reno imposito generositas est precipua ex quo apparet frigidis locis ꝯuenire. Inest ei longitudine neruus Julie auguste cottidiano cibo maxime illustrata Seritur aũt et siser et pastinaca vtroqz tempe. scz vere et autumpno. magnis seminũ interuallis nulla nemin⁹ quaternoꝝ pedũ. qm̃ spaciose fructificat si seratur. transferre autem melius: Idem li. xx. Siser erraticũ sile ẽ satiuo et effectu.

¶ Operationes.

A ¶ Plinius libro vt sup̃. Inest em̃ siser longitudine neruus qui in decoctis extrahitur amaritudĩs mag̃ pte relicta. q̃mulso in cibis tpata. etiã in grãm vertit. B ¶ Neruus idem et pastinace maiore dũtaxat annicule. Siser serit mensib⁹ his videlicet Februario. marcio: aprili. augu

sto.septembri.octobri. Breuior est his. s3 torosior. amariorq3 medulla: p se minutissima. Eadē vo dulcibus mixtis saluberrima. Inuenit gratiam pluribus modis au steritate victa. L Nā 7 in pollinem tundit arida. liquidaq3 dulci tpatur 7 decocta postea aut asseruata vel macerata pluribus modis. et tunc mixta de fruto: aut subacta melle vuis 7 passis. aut pīguibus cariotis. 7c. lege pliniū ibidē. M Item siser siml'e satiuo: 7 excitat stōm. Ex aceto lasar piciato sumptū aut ex pipe et mulso citorinā. Et vt opinio credit etiā ventrē. Est 7 dyacles in snīa eodē. pterea cordi ꝯualescētiū ꝯuenire. 7 pꝰ multas vomitiones p q̄ vtile: E Heraclides ꝯ argentū viuū dedit: 7 veneri subiū offensanté egrisq3 recolligētibꝰ. huic hesiꝰ Jdeo stō vtile videri dixit. qm̄ nemo tres siseres edēdo ꝯtinuaret. Esse tn̄ vtile cōualescētibus 7 ad vitā trāseuntibꝰ. Satiuiq3 puatim succꝰ aluū sistit. F Dyas: Sysar est oibus notū qd̄ ꝯmestū est eustomachū Radix eius elixa 7 ꝯmesta tollit fastidiū: 7 est diuretica.

Ca. cccc xlv.

Sycla; Auicenna Sycla duar spēr est. quar vna nigra ppter vehemētiam viriditatis Altera vero nota est: Apud q̄sdam est in primo calida 7 sicca: Et fm veritatem est composita r virtutum: 7 apud quosdā est frigida. Nec dubium est quin ī eius radice humiditas sit In ipsa est virtus baurach subtiliatiua 7 resolutio 7 apertio. fortior resolutōe attriplicum 7 lenificatio: In nigra est stipticitas 7 proprie cum ibentibus. Et baurachitas que est in ipsa est resolutiua: 7 terreitas est constrictiua vel contractiua:

Operationes.

A Auicenna Totum elixatum est malichimi. totumq3 parui nutrimēti sicut olera reliqua. Succus eius ac decoctio foliorum fissuras frigoris probibent. et alopicie conferunt B Confert etiam panno. 7 quandoq3 abscindit verrucas succꝰ eius: 7 interficit pediculos. C Ex eadem elixata fit emplastr apostematibus ac resoluit 7 maturat ea. Eius folia decocta bona sunt ignis adustioni. 7 linita cū melle conferunt impetigini. D Et eius aqua cum felle gruis: fit caputpurgium. ac delet torturam: Et valet ad vlcera narium: Item eius aqua distillatur in aurem 7 sedat eius dolorē. E Radix eiꝰ ē mala stomacho. faciens nauseam et hoc plurimū ppter baurachitatem eius mordicatiuam: F Ad opilatōes epatis fortior est apertione malue cum sinapi et aceto pe: G Ysaac in dietis pticularibus. Sycla q̄ vulgus appellat blitia calida 7 sicca est in gradu primo. H Illaudabile stomacho nutrimentū gn̄at ppter q̄ndam sui acuminis 7 hūiditatis multitudinē Que tn̄ si coquat cū aceto ob somagro: carui olo onfancino: l' amigdalino facil' qdē digestōis fit. sed par nutrit vētrē hūectat. epatis opilatōe3 apit maxie vo si de g̃ssis ac viscosis hūorib' sit In aq̄ cocta 7 sic ꝯmesta fit stiptica I Actor de hac q3 sub nōie bliti dcm̄ ē suo loco ī supiori pte huiꝰ tractatꝰ; s. de b cap. c.

Ca. cccc xlvj.

Sticados arabicum. Pandecta: ca. lxvij. Ascukodos arabice; Grece sabadis, latine vero sticados: Sticados est quoddam arabicum. 7 est illud quod arabice nõiatur ascukodos. Et est quoddam citrinum: de qua in sequẽti capitulo dicit. Unde Serapion li. aggre. facit de sticados duo capl'a. Unum de sticados arabico quod incipit ascukodos. siue astocodos. 7 aliud de sticados citrio quod incipit sceba. Est autem sticados arabicum calida 7 sicca in. iij. gradu. Serapion li: aggregatoris. ca. Ascukodos id est sticados arabicum. Nascit 7 ĩ insula que dicitur sabadis in regione Galacie est herba subtilium ramorum habẽs comam saturegie similem. nisi folia eius sunt longiora folijs saturegie. et est acuti saporis cum pauca amaritudine. Dyas. caplo de sticados: Sticados nascit in insulis galacie circa massiliam. que Insula sticados nominat. vnde 7 nomẽ accepit. Est autem herba tenuis. semen minutum habens cum folijs similibus thimo ꝫ oblonga. 7 gustu acriora 7 subamara.

Operationes.

A Galienus. viij. sim. far. caplo sticados. Sticados eius quidem ad gustum amarus sapor est. 7 stipticans moderate: complexio eius composita est ex frigida terrestri substantia pauca aqua stipticat 7 alia subtili ignea ampliori aqua amaricat. 7 propter vtrumq; vero de obstruere 7 subtiliare dicitur: 7 abstergere 7 fortificare nata est viscera om̃ia 7 tocius corporis ambitum: monstratum em̃ est 7 in anterioribus. quoniam quecunq; farmaca composita sunt ex talibus substantijs predictis energias compantur. B Jo. mesue. cap. de sticados: Sticados quod medici laudant est arabicum 7 est planta foliorum subtilium et longorum habens stipitem subtilem cinericium. cuius eleuatio super terram est in mensura cubiti. et habet flores assimilatos spicis siliginum sed sunt breuiores sine semine. Et est calida in primo gradu: 7 sicca in secundo: C Et est compositum ex ptibus terreis frigidis dantibus ei stipticitatem paucã 7 ex partibus igneis subtilibus a quibus insunt ei acuitas 7 amaritudo. ꝫ acuitas plus est amaritudĩe sua. 7 amaritudo plus est stipticitate ipius. ꝑter quod est subtiliatiuũ. resolutiuũ. aperitiuũ opilationũ. abstersiuũ 7 solutiuũ nature. et est preseruatiuum ꝓhibens a putrefactione. 7 est ex parte stipticitatis pauce in eo confortatiuũ cordis 7 cerebri 7 neruorum 7 viscerum: 7 hoc est esse 7 ꝓpetas eius. prohibendum ẽ hñtibus coleram in stomacho conturbat em̃ eos inducens sitim 7 vomitũ 7 estuationem laboriosam. Nã etiã calidã hñtibus 7 siccam cõplexionem: 7 qui sunt in ptãte colere. D Ipsum quoq; est ex debiliter soluentibus ꝑpter q̃d miscendũ est ei salgẽma 7 mirabolani nigri cũ eo aut Rebuli. magnificãt em̃ opatõem ei9 7 silr iter

squilla ⁊ ꝓpe in egritudinibus capitis: Et
infusum qdem in aq̄ casei melioraṫ in cō
ditionibus suis. ⁊ passule sine interiorib⁹
similiter sunt ex his q̄ emendant: similiter
⁊ salgēma rectificat illud. ⁊ ꝓpe ad omnes
ptes eius sextuplū ipsius: ⁊ succus pomoꝝ
dulciū in decoctōibus eius verificat illō
E ¶ Auicenna li. ij. cap̄. de sticados: Sti
cados est planta habens spicam. sicut est
spica grana ordei. sed eius folia sunt bre
uiora. ⁊ in ip̄o stipites sunt cinericei sicut
in epithimo. ⁊ est sine semine. acutus cum
amaritudine pauca: ꝯpositus ex substan
tia terrea frigida ⁊ ignea subtili ca: in pri
mo gradu sicca in. ij. F ¶ Serapiō au
ctoritate Gal. Decoctio sticados arabici
confert dolori pectoris sicut ysopus. et in
ꝯfectionibus medicinaꝝ hꝫ vires acriter
relaxantes cum odore suaui vrī ⁊ mēstrua
ꝓuocat. G ¶ Jo. Me. Fit ex sticados
arabico ⁊ spica ⁊ oleo veteri: oleū bonum
iuuatiuū voci. Flores qdem eius de deco
ctione substinent. plus quoqꝫ folia. soluti
one educit coleram nigrā ⁊ flegma: ⁊ mū
dificat neruos ⁊ cerebrum ⁊ mēbra sensu
um. ⁊ confortat ea ⁊ confert iuuamentum
magnum egritudinibus frigidis. et hoc
f̄m om̄em modum vsus eius. siue in poti
bus siue in fomentis ⁊ lauacris ¶ H
Et oleū ip̄ius ꝯfortat cerebꝝ ⁊ neruos. et
calefacit eos ⁊ viuificat. In medicinis āt
sticados si iungaṫ squilla. aut eius acetuꝫ
est medicina bona epilentie ⁊ vertigini: ⁊
cum lapide lazuli aut sale inde. aut alijs
valentibus ad ea: Confert melancolie. et
egritudinibus timoris ⁊ misceṫ ei buglo
ssa aut succus eius. aut succus pomorum
dulcium ad egritudines cordis ⁊ melāco
liam: J ¶ Et euaporatio decoctionis
eius aperit opilatōnes narium. et est me
dicina bona opilationibus epatis. ⁊ sple
nis ⁊ viscerum. K ¶ Et est sedatiuū do
lorum qui sunt in neruis ⁊ in instrumentis
iuncturarum. et in lateribus f̄m omnem
modum administratōnis eius. ¶ L
Et confortat interiora om̄ia que a frigidi
tate lesa sunt: ⁊ ꝓpe materiali. ⁊ prohibꝫ a
putrefactione. M ¶ Et ip̄sius sirupus
⁊ alij modi administratōis eius sunt me
dicina bona quartane ⁊ febribus lōgi tē
poris ⁊ ꝓpe flegmaticis: Dosis decoctōis
eius est potio a. ʒ. iiij: vsqꝫ ad. vj. pulueris
eius a. iij. ʒ. vsqꝫ ad: v. N ¶ Auicenna
Sticados arabicum resoluit ⁊ subtiliat
amaritudine sua, ⁊ similiter eius syrupus
aperit opilationes ⁊ abstergit: ⁊ in ip̄o q̄
dem est stipticitas pauca: ⁊ confortat cor
viscera. ⁊ ꝓhibet putrefactōem: ¶ O
Et eius decoctio sedat dolores neruoꝝ ⁊
iuncturaꝝ ⁊ lateꝝ. Et ip̄i⁹ syrupus est res
magis iuuatiua egritudinum frigidarū
⁊ neruis quare oportet vt eo cottidie vta
tur qui neruos habet debiles. ⁊ qui ex fri
giditate in ipsis patitur. P ¶ Et ꝯfert
melancolie ⁊ epilentie. ⁊ nocet habētibus
calidam complexōem. ⁊ facit eum vome
re. ⁊ est ex eis qui faciunt sitim. ⁊ cōfortāt
instrumenta vrine. ⁊ soluēdo educit fleg
ma ⁊ melancoliam: Q ¶ Galienus ve
ro non dixit hoc esse eius: ⁊ vltima qdem
potio ip̄ius est duodecim kesumē cum vi
no puro ⁊ oximelle ⁊ modico sale. ¶ R
Platearius. Sticados cal. est ⁊ sic. v̊tuteꝫ
diureticam habet: Vinum decoctionis
eius ⁊ dragaganti sp̄ūalia calefacit: et in
testina stomachumqꝫ mundificat. valet
ad yliacam: ⁊ ad opilatōeꝫ splenis: ⁊ epa
tis. ⁊ contra stranguiriam ⁊ dissuriam.
S ¶ Constantinus in libro graduū: Sti
cados est calida ⁊ sicca in p̄mo Apit atte
nuat. interiora membra cōfortat. Pectus
ac pulmonem omniaqꝫ viscera mūdificat
T ¶ Ex sinonomis. Sticados spēs due
sunt: Arabicum videlicet ⁊ Citrinū. Qñ
simpliciter ponitur citrinum intelligitur
Idem est barba iouis. Sꝫ aliud est iouis
barba. scꝫ semperviua. sicut dcm̄ est in ca
pitulo. lvij. de B supra.

Ca.cccc xlvij.

Sticados citrinum Sera.li.aggre. ca.sceba Sceba.i.sticadoſ citrinũ et eſt abſinthiũ marinũ hñs minutum ſemen ſile ſemini plante q̃ dr̃ abrotanum.ꝛ nõ eſt ita amara herba ſicut abſinthium.ꝛ habet odorem grauẽ figura eiuſ eſt in apparentia ſicut plãta abſinthij.et ſapor eius eſt ſicut ſapor abſinthij niſi qz non eſt tante ſtipticitatis.ꝛ calefacit pluſ q̃ abſinthiũ.ꝛ eſt ĩ ea plus de amaritudĩe eſt q̃ in abſinthio cum pauca ſalſedine.ꝛ calefacit ꝛ deſiccat in.iij.gradu.

Operationes.

A Sera. Uirtꝰ eiꝰ ẽ diuerſa a vtute illiꝰ Nã nocz ſtõ.vñ occidit vmes ĩ vẽtre pluſ q̃ abſinthiũ.qñ apponiť exaurinꝰ. B Et idẽ auct.dyaſ. Sapor eiꝰ ẽ amarꝰ ꝛ hz g̃uẽ odorẽ.ꝛ ẽ herba ſtiptica C Et idẽ aucto. Gal.viij.li.epidimiaꝝ Sceba aſſimilať abſinthio ĩ figura ꝛ ſapore. Sz drĩa inter ea eſt q̃ nõ eſt ſtipticũ ſicut abſinthium ꝛ q̃ calefacit plus eo.ꝛ amaritudo eiꝰ eſt plꝰ cũ pauca ſaldie. D Et idẽ au Gal.viij.ſim.far.ca.sceba Sceba ſimiliſ eſt abſinthio ſm ſpẽm ꝛ ſm guſtũ.tñ drũt in guſtu ꝛ vtute.in guſtu q̃dem in eo q̃ cũ ſtipticitate magiſ calefacit ꝛ amaricat cũ quadã ſalſedine. E In vtute vo ieo q̃ cũ menſuratũ ẽ.ꝛ magis abſinthio iter fecit lũbricos extrorſũ appoſitũ.ꝛ itra corpus aſſumptũ.ꝛ q̃dẽ calefacẽ in.ij.gdu intenſe ponendũ eſt.id ſiccare vo in tercio. F Gal.viij.ſim.far.ca.chruſicos.Chruſicos ſiue barba iouis ſiue ſticados citrinum vocať.chruſicos acrẽ ſiľ ꝛ ſtipticã p̃ualentẽ hz vtutẽ. G Sera.ca.sceba Sceba vel ſticados citrinũ coquiť ſola ꝛ bibiť ꝛ interficit vmes ꝛ expellit eos cum laxatõe leui Et qñ coquiť cum lentibus ꝛ bibiť facit hoc Et pecudes impinguanť qñ ꝯmedũt eam. H Et idẽ auc.Gal Uirtus ſcebe diuerſa eſt a vtute abſinthij Nã ſceba nocz ſtõ.ꝛ occidit vmes pluſ q̃ abſinthiũ qñ poniť extenꝰ vľ ſumiť intus Et eſt ca.in.ij.gradu.ſic.in.iij.

Ca.cccc.xlviij.

Spica celtica Pandecta cap. cliiij. Celtica grece. Arabice symbel romana, latine vo spica celtica. Dyascorides cap. celtica. Nascit in Illirico nomen habens apud eos hoc. Et in siria nascitur, 7 in ytalia. habēs fructus super terram breues 7 spissos. Colligit autem a ciuibus cum radicibus qui fasces faciūt quantum plena manu continere possunt 7 ab alijs fasces gallice appellantur. hec hab3 folia oblonga 7 non lata mellinum florem. odorem circa se suauem cōtinens Utilior est recens odore suauis radicibus plena vel spissa. 7 non fragilis. que si talis fuerit similis in virtute poterit esse siriace Est calida 7 sicca habens naturam spice Inde. sed debilior sicca. Est alia nardus id est celtica montuosa que nascitur in Sicilia similitudinem habens in folijs et ramis yringo. Sed spica breuior est. 7 spiosas radices mittens duas aut tres odore suaues. 7 nigrioris coloris similis affodilli radicibus. hec nec florem nec semen habet. sed vtus est illi similis prime

Operationes.

A Dyascorides. Prima eius virtus diuretica est. 7 pdest iecoris tumori et ycte ricis cum morbo regio. B Inflationes stomachi cum aqua vbi absinthium decoctum est discutit. C Spleni medetur vesice 7 renibus vtile est. D Sed 7 morsibus venenatis cum vino data opitulatur malaginatibus cylidis Et vnctionibus miscetur.

Nardus celtica [illegible]

Ca.cccc.xlix.

Spica nardi siue nardus. Ysidorus libro ethimologiarum. Nardus est herba spicosa. Unde 7 a grecis nardostacos est appellata. Huius alia indica alia syriaca vocatur. non q in syria nascatur. sed q alio latere indiam Altero syriam spectet. mons in quo inuenitur. Idem Nardum indicum est multiforme sed melius siriacum leue. fulicū comosum spica paruum. odoratissimum. cyperum similans Quod si multum in ore tardauerit linguam siccat. Nardum celticum de quo supra dictum a regione gallie nomē traxit. nascit em̄ sepi9 in ligurie alpib9. 7 i syria frutice puo radicib9 i manipl'os collectis ligamētis flos ei9 tm̄ pp̄ter bonum odorem accipit. tyrsi ei9 7 radicē vsibus

noſtris vtiles pꝛobãtur. Platearius Spi
canardi ca. in primo gͣdu 7 ſic; in ſecūdo.
Eligenda eſt illa que ſuauiter r̄dolet. que
in guſtu eſt acuta: aliquantulum ſubama
ra habens aliquid ponticitatis in carne
rufa. Cum autem in medicinis ponit̄ abi
ciendum eſt quoddam album quod inte
rius eſt, 7 quoddam nigrum quod eſt exte
rius. Spicanardi que nigra eſt vel terrea
non debet poni in medicinis. Habet aūt
virtutem confoꝛtatiuam ex aromaticitate
7 ponticitate. 7 diureticam ex qualitatibꝰ
ſuis 7 amaritudine. Per. x. annos ſeruari
poteſt in loco ſicco 7 non humecto Actoꝛ
ex gloſis. Nardus eſt herba humilis. ca
lens 7 redolens de qua fit vngnentū pꝛeci
oſum: maxime quãdo non ſolum de radi
ce ſed de ſpicis 7 folijs cōficitur nec alijs
herbis adulteratur: Tunc enim piſticum
id eſt fidelis dicitur:

¶ Operationes.

A ¶ Platearius. Contra ſincopim 7 car
diacam paſſionem limphatur vinū pacie̅
tis ex aqua roſacea decoctionis eius vel
ex tali aqua addito zuccaro fit ſyrupus:
B ¶ Contra debilitatem cerebri appli
catur naribus. Contra frigidum reuma:
puluis eius in oleo decoquit̄. 7 cum digi
to naribus imponitur Tale oleum multū
confert contra ſurditatem ex frigido ſtōa
cho. 7 contra putredinem auriū poſt apo
ſtemata: C ¶ Contra frigiditatem ſto
machi 7 indigeſtionem 7 opilationē ſple
nis 7 epatis ex frigido humoꝛe. valꝫ vinū
decoctionis eius: Contra putredinem gī
giuarum puluis eius ſupponitur valꝫ ad
matricem mundificandam 7 conceptum
adiuuandum: D ¶ Oleum fit ex ſpica
nardi. quod eſt optimū contra paraliſim
epilentiam: artheticam et podagrã. ſum
ptum per os vel inunctum fit autem pꝛeci
oſiſſimum: vt dicit dyaſ: hoc modo. Acci
piunt. l. libras ſpicenardi 7 ponūt in olla
cuius os bene obturant. aliam ollã in ter
ra infodiunt: 7 a fūdo ſuperioꝛis olle de
cendit calamus ad inferioꝛem ollam. cir
ca ſuperioꝛem faciunt ignem. qui exoluit
deinde effluit oleum per calamū in infe
rioꝛem. Et ex. l. libris non fiunt niſi. v. l. vj
vncie. Quidam vero puluerem ſpicenar
di dimittunt in oleo p. xx. dies poſtea bu
liunt. 7 bene colant ac reſeruant. ¶ E
Conſtantinus in libro graduum. Spica
epar ſtomachumqꝫ confoꝛtat. quia dolo
rem ab eis amputat. Eius apozima bibi
tum renes 7 veſicam ab omni ſoꝛdicie mū
dat: Urinam 7 menſtrua prouocat: ¶ F
Albertus in libro de natura reꝝ: Spica
yctericiam ex opilatōne fellis 7 epatis cu
rat. Humoꝛibus a capite ad pectus et ſto
machum deſcendentibus reſiſtit: Uento
ſitatem inteſtinoꝛum amputat. Mulieri
buſqꝫ ſuppoſita ſanguinis fluxum ꝯſtrin
git: Super impetigines fricata eas omī
no mundificat Cum aqua frigida pota
ta abhominatōeꝫ 7 coꝛdis tremoꝛē tollit
Cum ſapa bibita libidinem augmentat:
Cum vino propinata contra moꝛſus ſcoꝛ
pionis atqꝫ ſerpentis valet: Collirium ex
ea factum humiditatem ſalſi flegmatis
deſiccat. Piloſqꝫ palpebrarum confoꝛtat
G ¶ Dyaſcoꝛideſ. Nardus eſt herba ſpi
coſa Huius genera duo ſunt: ſcilicꝫ Indi
cum 7 ſyriacum. Montis enim in quo na
ſcitur vna pars in Indiam poꝛrigitur Al
tera in ſyriam ſpectat. In illa que ſyriam
reſpicit inuenit̄ nardus lenis ac rufa mul
tis capillis illigata. ſuauem habens odo
rem vt cyperum: 7 ſpicam breuem Que i
oꝛe miſſa ſuauitatem habet cum amaritu
dine; ſi vero in oꝛe diu citius teneatur lin
guam ſiccat: Ex parte autem Indie. nar
dus inuenitur ſine virtute generans ſpi
cam oblongam ac multum ſpiſſam: ac ex
vna radice multos ramoſ generans in cir
cuitu. non vtiles in odoꝛe In acumine ve
ro eiuſdem montis quo aqua non infeſta
tur. vtilioꝛ odoꝛe naſcitur. folijs cypro ſi
milibus. Alia quoqꝫ inuenitur apud ſyri
os. ſpicam habens oblongã: ſubalbidaꝫ
7 fruticē maioꝛē cū odoꝛe nō valde ſuaui.

Omnium autem predictarum virtus vnctiualis est: Calefaciunt mediocriter. et desiccant habundanter. H Auicenna Spice species vna est aromatica. et est albun spica Altera vero neriden et spica romana. et alithbicia debilior est inda: syreni virtute prima. Arbor eius parua est. que cum luto suo euellitur. et quandoque plāta sibi simili adulteratur. Sed inter eos discernitur quia plāta illa horribilis odoris inuenitur. I Est preterea quedam mōtana cuius sunt vt croci ortulani folia. et similiter eius stipites: sed citrini sunt et plani non in modum rhetis inuoluti. Duas vel plures habet radices: sed crus non habet nec fructum nec florem. Melior est illa cuius pili sunt plures ad rubedinē declinās boni odoris vt ciperi. sua spica linguam mordicās: Et hec est syra que multos effectos habet in medicina. Ca. est in primo sic. in. ij. Est aperitiua resolutiua.

Ca. cccci.

Spinachia: Pandecta cap. de liiij: Spinachia latine. grece. aspenach: Serap. li. aggre. caplo. aspenach Aspenach sunt fri: in fine primi gradus

Operationes.

A Serap. Spinachia leniunt ventrem et conferunt dolori pectoris et pulmonis q̄ fiunt o colera et sanguine: Nutrimentum eorum est melius nutrimento attriplicis et operatio eorum prope operatōnem eius. et sunt lenificatiua: B Et ipsius nutrimentū melius est nutrimento crisolocanne. Et ī ipsis est virtus abstersiua lauatiua. et vincunt coleram. C Et fortasse restringunt stercus a iure eorum. ergo auferantur a iure suo. Et si comedantur conferūt anhelitui. et pectori. et pulmoni calide. et confert doloribus dorsi consanguineis: Et ē lenificatiua ventris.

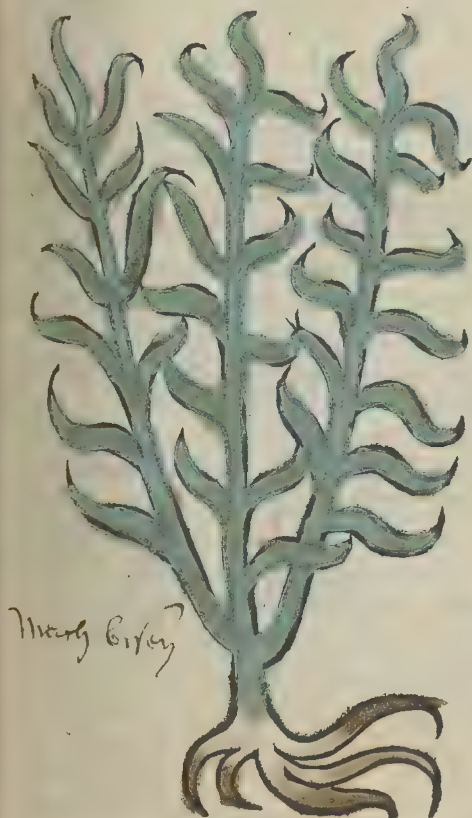
Ca.ccccli.

Spina. Isidorus libro ethimologiarum Spina in egipto celebratur circa thebas dũtaxat nigra. Quoniam incorrupta etiam in aquis durat. et ob id vtilissima nauium costis. Candida facile putrescit Aculeus spinarum. et in folijs Semen in siliquis coria perficiunt galle vice. Flos 7 coronis iocũdus. 7 medicamentis vtilis. Manat 7 gũmi ex ea ꝫ precipua vtilitas ꝙ cesa tercio ãno resurgat. Arestotiles libro de vegetabilibus: Spine non sunt de genere nec natura plãte. sed humor 7 frigus ascendit. 7 cum eis parua decoctio illudqꝫ coagulat sol. et ex illo sunt spine. fitqꝫ forma piramidalis in spina quoniam aer cum elongatus fuerit ab aliqua planta augẽtur partes eius cũ extensione materie: Plinius libro duodecimo. In india est spina sed deprehensa in lucernis igne protinus transiliente In dia fert in spinis similitudinem piperis: amaritudine precipua. folijs paruis densisqꝫ. cipri modo: ramis cubitorum trium cortice pallido. radice lata et lignosa buxei coloris. Hac in aqua cum semine excepta. in ereo vase medicamẽtum efficitur quod litione vocatur. Eadem spina et in pelio monte nascitur: qua medicamẽtum adulteratur. Gens Indis cõtermina vocatur ariana: cuius spina lacrimarum est preciosa mirre similis: accessu ꝑpter aculeos anxio lauri folia: Ibidem spina esse tradita est. Cuius liquor aspersus oculis cecitatem omĩbus animalibus infert. In egipto nascitur aspalachros spina candida magnitudĩe arboris modice. flore rose. Radix eius vnguentis expetitur. Tradunt in quocunqꝫ frutice curuetur arcus celestis. eandem quecũqꝫ sit aspalatri suauitatem odoris emittere. sed in aspalatro inenarrabilem quandam existere: Huius probatio est in colore ruffo vel igneo. Tactuqꝫ spisso 7 odore castoreo. Idem libro tridecimo: In egipto celebratur spina duntaxat nigra: quoniam in aquis durat 7 incorrupta manet. Et ob id nauium costis vtilissima Candida vero facile putrescit. Manat 7 gummi ex ea. 7c̃. vt supra. Nec obmittendum est etiam ꝙ in babilone seritur in spinis. quoniam non alibi viuit. 7 est sicut viscum in arboribus: sed illõ in spina tantum: que regia vocatur. Mirumqꝫ ꝙ eadem die germinat quod iniectum est: Inicitur autem ipso canis ortu. Et arborem celerrime occupat Uinum ex ea condiunt. 7 ideo seritur Spina hec nascitur: 7 athenis etiam longis muris Idẽ libro decimoseptimo. In calabria est spina siluestris. que per incisionẽ vtiliter mixtos 7 sorbos recipit.

Operationes.

A Auicenna: Spina alba frigida est 7 sicca in primo. Confert mollificatõni stomachi. Decoctio eius cõfert instrumẽtis iuncturarum 7 podagre: Spina iudaica calida est subtiliatiua resolutiua. Cõfert Alcuzet 7 sputo sanguinis: Ex eius decoctione colluitur os ad dolorem molarum Spina egipciaca frigida in primo. sicca in secũda: B Exiccatiua est 7 catarros abscindens. Confert apostematibus gutturis 7 stomachi: Radix eius 7 prope semen eius vehementis sunt consolidatõnis. C Idem in eodem Tedeguaro est spina alba que spinas habet similes folijs amomi. sed subtiliores 7 albiores: florem purpureum: semen rotundũ: Stipes eius quandoqꝫ peruenit ad duos cubitos D In ipa est retentõ fluxus sanguinis confert apatibus flegmatis 7 spasmo: et sputo sanguĩs. solutõi antique: Febribus flegmaticis lõgis: 7 omĩbus febrib9 antiqs. debilitati q̃ꝫ stõi: 7 apit opilatões Masticata 7 posita super puncturam scorpiõis Attrahit venenum. E Semen eius bibitum confert morsure venenosorum reptilium. Collutio oris ex eius succo facta sedat dolorem dentium Radix eius est in frigidatiua 7 exiccatiua cum resolutione quadam. F Pli. li. xxiiij. Spina ara

bica spissat stringitq; distillationes oms et sanguinis excreationes. mensiūq; abūdantiam. etiam nunc radice valentior. Spine albe semen contra scorpiones auxiliatur. G ¶ Corona ex ea imposita capitis dolorem minuit. Huic similis est spina illa q̄ greci achantō dicūt minorib⁹ multo folijs aculeatis p extremitatē ꝛ araneosa lanugine obductis. Quas collecta etiam vestes quedā in oriente fiunt. sīles bombicinis. Ipsasq; folia vel radices ad rmedia bibunt. H ¶ Est ꝛ alia quam nos rubeam dicimus. qua lane tingūtur. pellesq; pficiunt. In medicina vrinā cit. morbumq; regium sanat. ꝛ ischiaticos ac paraliticos Radix semēq; menses trahūt aluum sistunt. ꝛ collectiones discutiunt I ¶ Contra serpētes rami cum folijs imponuntur. folia eius capillum inficiūt. Est ꝛ paliurus gen⁹ spine. K ¶ Actor de achanto ꝛ rubea ꝛ paliuro supius diximus Inter quas nimiꝝ pōit eas ysidor⁹

¶ Ca. cccclij.

Squinantum. Pandecta cap̄. xvij. Adcher arabice. grece squinum. latine squinantum. Squinantum dr̄ palea camelorꝫ quia cameli eam comedunt. Est eīn calide ꝛ sicce complexionis in primo gradu. ꝛ repitur in affrica. ꝛ in apulia. per decenniū seruatur. Eligendū est quod subalbidum est. Si aūt inuenit̄ quoddam durꝫ sicut lignū circa stipitem. abijciatur. ꝛ stipes eius est similis stipiti cipri. Dyasco. ca. de squino. Squini duo sunt genera. Unū oxischinos appellatur quia acutū semen habet. alterꝫ verꝫ semen habet nigrum rotundum ꝛ grossius pdicto. et est forte tercium gen⁹ squini paulo grossius supdictis. q̄ creticus siue olosquinus. Sera. li. aggre. cap̄. adcher Adcher id est squinantum. ꝛ est herba hñs radices sub terra ꝛ ramos subtiles ꝛ est sicut radix culem. nisi quia est latior. ꝛ habꝫ fructum fere similem floribus camarum. nisi quia est subtilior ꝛ minor. ꝛ nascit̄ in insulis ꝛ ī pratis. ꝛ fortasse ex eo repletur tota terra vbi nascit̄. ꝛ quando desiccat̄ fit album. Et idem auctor. Ysaac. Squinantum est herba palearis ꝛ habet ramulos subtiles duros. ī capitibus ramulorꝫ sunt spice pilose. ꝛ illi pili sunt flores eius. ꝛ hꝫ bonum odorem. ꝛ vene corticis eius sunt nigre. ꝛ interius albe. ꝛ sapor eius est amarus. Et quod de ipso administrat̄ flores radices ꝛ folia. Galienus. Floris eius substantia non est longinqua a subtilitate. et in sapore eius est stipticitas pauca minor caliditate ipsius Et virtus ipius est virtus que calefacit moderate ꝛ subtiliat. Item galienus. viij. sim. far. cap̄. squinantū. Squinātum calefacit moderate ꝛ stipticat moderatius adhuc et a subtilium partium substantia non alienum. Et idem Serap̄ auctoritate Dyascoridis. Melius ex eo ē nouum ī quo est rubedo plurium florum Et quando scinditur apparet in eo color purpureus et est subtile ꝛ in odore suaue.

Et quando defert in manibus habz odorem bonum. ⁊ quando masticatur mordicat linguam. ⁊ pungit punctione pauca. ⁊ quod in vsu venit ex eo est flos eius: ⁊ cane radicis ipsius. Auicenna auctoritate Dyascoridis: Squinantum est duaꝝ specierum. Una earum est que non habet fructum nigrum ⁊ habz folia sicut cauda equina. Et idem opinione propria Squinantum ex eo aliud est arabicum ⁊ boni odoris. ⁊ aliud est aginum quod est minutū ⁊ est durius ⁊ est grossum ⁊ est terreum ⁊ nō habz odorem: Melius ex eo est arabicum rubeum fortioris odoris. sed illud q̇d est supra ipsum ad aliquātulam declinat rubedinem. ⁊ cum scinditur fit purpureum mordicans linguam ⁊ adurens eam. sua acuitate. ⁊ in aginio est vt' infrigidatiā ⁊ eius radix est vehementioris stipticitatis. ⁊ eius flos calefacit parum. ⁊ eius stipticitas est minor calefactōe ipsius. et est aliud arabicum. Sed in sua natura est calida ⁊ sicca in secundo gradu:

Operationes.

A Dyasco. Squinantum in vino decoctum ⁊ cathaplasmatum pudendis menstrua educit. Stranguiriam ⁊ dissuriam soluit. B Serap. Squinantum prouocat vrinam ⁊ menstrua qñ bibitur. aut fit ex eo emplastrum ⁊ confert apostematibus epatis ⁊ stomachi: Sed radicis ei' stipticitas est amplior stipticitate floris. ⁊ caliditas est minor caliditate ipsius. et propter istam stipticitatem accidit q̄ administratur ad fluxum sanguinis. C Dyascorides caplo de squinanto: Flos eius est stipticus stipticitate pauca. calefactiuus: maturatiuus. mollificatiu'. frangens lapidem. aperitiuus orifitiorum venarum: Prouocatiuus vrine ⁊ menstruorum. ⁊ resoluit inflatōnes: et inducit grauedinem capitis. et confert sputo sanguinis. ⁊ dolori stomachi. ⁊ confert pulmoni ⁊ renibus: Et miscetur in confectōnibus medicinaꝝ multarum: D Et radix eius est stiptica. et propterea datur ex ea pondus aurei. j. cū tantumdē piperis aliquot diebus habentibus nauseā et ydropicis. ⁊ habentibus conquassationem in neruis: ⁊ decoctio eius confert apostematibus matricis qñ fit sessio in ea. Et oleū squinanti confert om̄ibus speciebus pruritus. ⁊ illi qui est ī animalibus. ⁊ expellit lassitudinem. ⁊ est cōueniens ad albaras E Gal. Squinantum est vrinatiuū et menstruoꝝ eductiuū potatōibus sumptū Iuuat autē ad eos q̇ secundū epar ⁊ stōm ⁊ ventrē flegmones. Est āt radix eius magis stiptica q̄ flos. sed. flos calidior. In om̄ibus vo ptibus eius. alijs q̇dē magis alijs aūt minus apparet q̄dam gustantib' stipticitas. pter q̄ ⁊ farmacis q̄ emoptoicis fiunt miscet. F Auicenna. Squinantum in eo est stipticitas. q̄ ppter ꝯfert eius flos fluxui sanguinis vndecunq; fit. Et in eius oleo sunt resolutō ⁊ attractō. ſ; eius radix est fortior in hoc. ⁊ ꝯstringit naturam. ⁊ in ipo sunt digestio ⁊ lenificatio ⁊ orifitia venaꝝ aperit. ⁊ sedat dolores intrinsecos: ⁊ ꝑpe in matrice. ⁊ resoluit ventositates: G Eius oleum cōfert prurui. ⁊ eius decoctō confert apātibus calidis. ⁊ duriciebus intrinsecis. bibitum et suppositum ꝑ emplastro ⁊ decoctū. ⁊ apostematibus frigidis in visceribus. ⁊ ꝯfert lacertis conquassatis. H Et confert spasmo cum ex hoc bibit̄ q̄ta ps aurei cū pipe: ⁊ ipm remouet lassitudinem. et grauat caput. ⁊ ꝑpe illud q̇d est ex eo aginum Sz minutū eius facit sodā. ⁊ grossioris semen facit dormire ⁊ stupefacit I Et totum ipius ꝯfortat carnem rubeam: que est inter gingiuas. ⁊ desiccat humiditates iparum. ⁊ eius flos purgat caput. ⁊ squinantum ꝯfert dolori pulmonis. ⁊ eius flos confert sputo sanguinis. K Et radix eius confortat stomachum ⁊ appetitum ⁊ sedat nauseā accepto aureo ex eo ꝓprie cum pondere sui ⁊ pipe. ⁊ ipius flos sedat dolores stōi. ⁊ ꝯfert apātib' eius ⁊ apātib' epatis. L Et sq̄nantū ꝯfert doloribus matricis: et eucatisma. ex decoctōe eius apostematibus matricis cali

dis cum distillatur in eā. aut vaporatur cū aqua eius: ⁊ frāgit lapidem. ⁊ stringit naturam. proprie quod ex eo est aginum Et abscindit fluxum sanguinis matricis et proprie eius flos. M ¶ Et confert doloribus renum ⁊ fluxui sanguinis ipsorum Et cum bibitur ex radice eius aureus cū pipere confert ydropisi. ⁊ ipsius flos confert apostematibus ani. Species ei⁹ grossa cum ex folijs recentibus que sunt iuxta radicem fit emplastrum. est iuuatiua morsure venenosorum. N ¶ Platearius Squinantum dicitur palea camelorum. quoniam eo cameli nutriuntur. Est autē in tercio gradu calida ⁊ sicca. In affrica ⁊ Arabia reperitur e per decem annos suatur O ¶ Eligendum est quantum albius inueniri potest ac molle Si autē quodam durum ⁊ quasi ligneum circa stipitē repitur abijciatur. Uirtutem habet principaliter purgandi flegma. sicut polipodium ⁊ coloqntida. Cū plateario ꝯcordant oēs alij dyas. videlicz ⁊ avi. Cōstan. ⁊c.

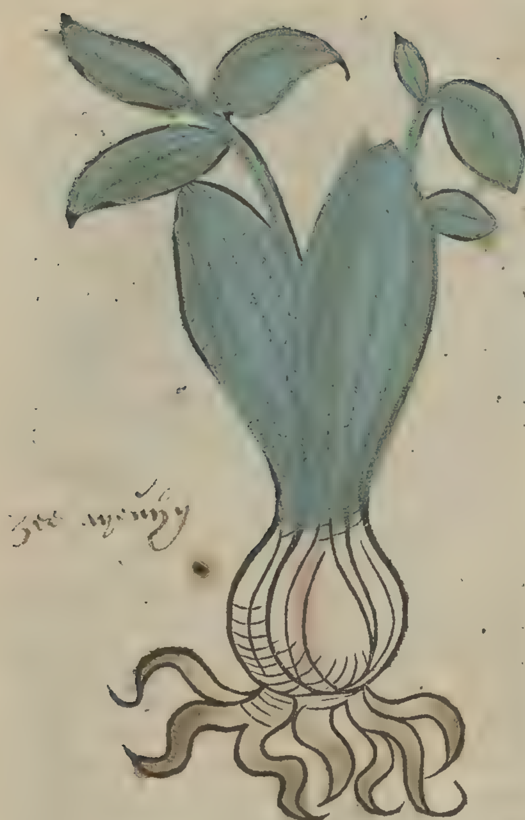

¶ Ca. ccccliij.

S Trignos. Ysidorus li. ethimologiarum. Strignos latine salutaris herba dicitur gracia virtutum. Ex herbario. Strignos que ⁊ vna lupina dicta est frigide virtutis est. Folia eius sunt ozimi similia. nisi ꝙ maiora Caulem vero cum creuerit ad terram declinat. Semen habet inter folia p totos ramos interuallis modicis ordinatū folliculis. qui similes sūt vesicis In qb⁹ sunt bacce rubee: lenes rotūde multe ac minute frigidā vim habent.

¶ Operationes.

A ¶ Ysidorus Strignos dolorē capitis ⁊ stomachi incendium mitigat. est enī frigida ⁊ retinens. vnde ⁊ succus eius ignez sacrum curat. Folia eius trita cum vīo potata. seminis lapsum constringunt. Eadē ⁊ vua lupina dr̄ eo ꝙ semen eius vue similesit. B ¶ Platearius: Strignū idem est ꝙ solatrū vel morella de qua infra dicetur. C ¶ Ex herbario. Huius folia p cathaplasmate imposita ignem sacrum sedant. liuores abstergit: Dolorem capitis ⁊ ardorem stomachi cum oleo trita dissoluit: D ¶ Dolores aurium sanat. fluxum matricis cohibet. Laborez quoqz partus subleuat. Ad tumorem corporis ⁊ ad dentium dolorem valet. Ad sanguinis quoqz fluxum de naribus restringendum. si quis eius succo lana intincta sibi nares obstruet. E ¶ Actor. Est etiam species quedam solatri que comeditur videlicet ortulana: de qua inferius dicetur.

Ca. ccccliiij.

Squilla: Pādecta. cap̄. ccc;xj. haurisel arabice vel haulachacb. Grece cesalla: latine vo squilla vel cepe muris: Squilla est herba habens folia satis maiora lilio. Et ex ei⁹ cepe magno q̄d est in eius radice fit acetum squilliticum ꝛ latini vocant cepe muris. quoniam īterfecit mures: Serap̄. li. aggre: ca: haurisel siue basasel id est squilla auctoritate Gal' Uirtus eius est que calefacit calefactōne forti: et melius est ꝙ accipiat̄ cepe squille ꝛ assetur vel coquat̄: ꝛ postea administratur. ꝙ si fiet hoc minuet̄ fortitudo et acuitas sue virtutis. Et idem auctor: dyas: h̄z virtutem acutas, ꝛ quādo assatur ꝛ sumitur habet multa ꝛ maxima iuuamēta. Si ergo volumus eam assare oportet ꝙ īuoluatur in pasta vel in luto ꝛ ponatur in furno: aut sepeliatur in prunis donec coquatur pasta vel lutum deinde extrahat̄. ꝛ cōsideretur an sit bene cocta. ꝙ si non inuoluatur alia vice in pasta vel luto. vt prius Nam si non asseretur bene noceret accipienti ip̄am: ꝛ lederet membra interiora. Assatur autem alio modo Nam ponitur in olla ꝛ cooperitur pasta vel luto. ꝛ ponitur in atanor dōec coquatur bene. ꝛ oportet quando squilla fuerit bene decocta et accipiatur eius interius. ꝛ abijciatur cortex eius exterior. et sunt quidam abijcientes corticem eius ꝛ mediculū. ꝛ accipiunt illud quod est inter vtrunq;. ꝛ quidam incidunt eam in frusta ꝛ ponunt eam in aq̄ ꝛ mutant aquam eius sepe donec vident ꝙ non remanet in ea amaritudo. ꝛ q̄dam incidunt in frusta ꝛ inserunt in filo lineo. ꝛ separant frusta a frusto. ne se cōiungāt ꝛ desiccant in sole. ꝛ illud quod est incisuz ex ea ponitur in aceto ꝛ vino ꝛ oleo. sed illud quod est in eius medio coquitur ī olō ꝛ dissoluitur in ea resina pini: et valet ad multa: Sed aceti squillitici s̄m Serapionem operatio est in hunc modum Accipiatur squilla alba ꝛ bene purgetur ꝛ inscindatur in frusta ꝛ inserantur frusta illa in filo lineo. ꝛ sit inter vtrūq; frustum distātia ne se iungant ꝛ desiccentur in vmbra. xl. diebus. postea sumatur ex ea quātitas vnius manipuli ꝛ ponatur in vase ꝛ p̄ijciant̄ super eam. xij. kist aceti fortissimi ꝛ ponatur in sole. xl. diebus. sit autem vas coop̄tum ꝛ obturatum bene. post vero tempus extrahatur squilla ab aceto ꝛ exprimatur ꝛ abijciatur acetum ꝛ reponatur. Quidā accipiunt de squilla vnum mannes ꝛ proijciunt super eam aceti. v. kist. Quidam vero accipiunt squillam ꝛ mundant eam ꝛ non desiccant eam: Et quidam preparant proijcientes super vnum mannes ex ea acetum ꝛ dimittunt sex mensibus. et illud acetum squilliticum in hunc modum factum est magis incisiuum humorum grossorum q̄ aliquod aliud acetum vtilimum ad multa. Modus faciendi vinum squilliticum secundum eundem est iste. Accipiatur squilla sicut dixi supra ꝛ desic

cetur in sole ⁊ accipiatur ex ea quantitas vnius mannes ⁊ teratur ⁊ cribretur cum cribro tenui et ligetur cum panno lini raro: ⁊ ponatur pannus in .xx. kist vini dulcis noui. scȝ musti ⁊ dimittatur sic ītus tribus mēsibus. deinde coletur vinum ⁊ pone in alio vase ⁊ seruetur. postq̃ obturatū est caput vasis bene Et fit ex squilla humida in hunc modum. Accipiatur ex ea cruda recenti sicut est. et accipiatur ex ea duplum eius quod acciperet ex sicca: ⁊ proijciatur super ipsam mustum ⁊ ponatur ī sole quadraginta diebus ⁊ coletur ⁊ r̄ponatur. ⁊ hoc tale quanto fuerit antiquius tanto melius. Etiam fit vinum squilliti cum alio modo. Nam accipitur squilla ⁊ mundatur ⁊ inciditur. ⁊ accipiūtur ex ea mannes tres. ⁊ proijcitur super ea de bono musto amphora vna et dimittitur sex mensibus postea colatur ⁊ r̄ponit̄ ī vase.

Operationes.

A Johannes mesue capitulo de squilla. Squilla sicut dicit Galienus Juuamētum est duplex. Solutione em̄ educit materias ⁊ parat ad soluendum. ⁊ melior est habens p̄tem. sola enim s̄m Galienum est venenosa: ⁊ adhuc melior est que saporem habet cōpositum ex dulcedine ⁊ acredine ⁊ acuitate ⁊ amaritudine. et que habet splendorem in laminis suis. et que nascitur in locis liberis. Orta enim in locis termarum aut orta singularis est mala: Calida est in tercio gradu sicca in ipso.

B Est enim composita ex partibus igneis in superficie dantibus ei acuitatis vehementiam: et ex partibus terreis adustis dantibus ei amaritudinem et ex partibus aereis mediocribus dantibus ei de dulcedine aliquid. Est enim incisiua. vl ceratiua. adustiua. resolutiua materierū: attractiua ad exteriora: subtiliatiua partium grossarum ⁊ viscosarum adherentium: conseruatiua a putredine Rectificatio: assatio acquirit ei facilitatem in soluēdo: ⁊ preparatio ipsius cum aceto potest materias grossas adherentes et submersas facile expellere. C Modus autem preparationis eius in elixatione est secundum hunc modum. Accipiunt̄ laminas ipsius et separatim inuoluuntur in pasta ⁊ sepelitur in cinere calido. ⁊ coq̄tur sufficienter. ⁊ extrahitur ex pasta. ⁊ administratur vbi oportet. D Modus autem assationis ipsius ponat̄ ī vase luteo vitreato stricti orificij. et sigilletur ligatione forti cum pergameno ⁊ dimittatur diebus quadraginta. ⁊ proprie diebus maioris estus: ⁊ moueatur vas et mutetur vicissim omni hora. ita q̄ equaliter in singulis partibus calefiat. Deinde extrahatur squilla et administretur vbi oportet. Et quādoq̧ miscetur ei post assationem tantum de farine orobi quantum ipsa est. et fiunt inde trocisci et seruantur vbi oportet E Modus autem operationis aceti squillitici secundum q̄ Galienus narrauit. Accipiatur ex laminis eius ⁊ proprie que sunt inter corticem ⁊ cor ipsius quantitas quam volueris: et consue separatim cum filo. et dimitte siccari in vmbra per quadraginta dies post hoc comminue ipsas in frusta et pone ad oēm librā ei⁹ aceti boni ⁊ albi libras. vj: ⁊ pone in vase vitreo stricti orificij. ⁊ stringe caput eius: et dimitte in sole per alios quadraginta dies. ⁊ post illud cola et administretur vbi oportet. Et si necessitas vrgeret festinare. sepeliatur vas in cinere calido vel arena calida cum successione. non r̄pente sed proprie inter horam ⁊ horam. F Et dixit Paulus Lamine eius ponantur sicut sunt in aceto a p̄ncipio veris vsq̧ ad finem estatis in vase vitreo sigillato exposito soli. et post illud administretur vbi oportet. Et scire debes q̄ squilla de decoctione substinet rem mediocrem. G Auicenna libro secundo: Capitulo de squilla: Squilla

est cepe muris cuius folia sunt sicut folia lilij.. ꝛ habet oleum ad nigredinem declinans est calida ꝛ sicca in secundo gradu. ꝛ est incisiuum. ꝛ in ipo viscositas adusta est. H ❡ Serapion. Illud quod est in medio squille coquitur in oleo ꝛ dissoluitur in ea resina pini et ponitur in scissuris que fiunt in pedibus propter frigus ꝛ curat eas. et coquitur cum aceto et fit ex ea emplastrum ad morsum tyri. Et administratur squilla assata in plurimis confectionibus. ꝛ in illis in quibus ingrediuntur species aromatice. ꝛ datur ex ea in potu quando volumus prouocare vrinam. ꝛ in idropisi. ꝛ datur illi qui conqueritur de stomacho ꝛ in cibis natat in eo ꝛ non digeritur. et datur ad tortiones ventris. ꝛ ad tussim antiquaꝫ ꝛ ad asma ꝛ ad extrahendum saniem a pectore. ꝛ pectus mundificat a grossis humoribus. et sufficit ex ea pondus trium onolosac et admixto melle cocto et facto inde lohoc comeditur. ꝛ conuenit ad omnia que diximus ꝛ purgat optime intrĕa chimis grossis viscosis. oportet tamen cauere ab ea illos quibus vlcera vel excoriationes seu vulnera in membris intrinsecis sunt Et quando assantur ꝛ liniũtur cum ea verruce que dicitur acdas ꝛ hocdas ꝛ claui ꝛ scissure que fiunt propter frigus conuenit eis. sed semen eius quãdo teritur ꝛ ponitur in ficu sicca aut admiscetur cum melle ꝛ comeditur mollit ventrem I ❡ Et quando squilla suspenditur integra super limẽ hostij domus prohibet animalia venenosa ꝛ nociua a domo illa. Sed aceti squillitici quando fit collutio oris cũ eo restringit gingiuas laxas. et confirmat dentes commotos. ꝛ aufert putredinem ꝛ fetorẽ oris. K ❡ Et quando sumitur in potu indurat tracheã arteriam. ꝛ ingrossat eam. ꝛ administratur ad debilitatem stomachi. et ad maliciam digestionis et oppilationes eius. ꝛ ad melancoliam. et apoplexiam ꝛ epylentiam. ꝛ frangit lapidem vesice. L ❡ Et conuenit suffocationibus matricis ꝛ apostematibus splenis. et ad sciaticam. ꝛ fortificat cor debile. ꝛ restituit ei sanitatem. ꝛ meliorat colorem ꝛ acuit visum. ꝛ proijcitur in aureꝫ ꝛ conuenit grauitati auditus. Et vniuersaliter est conueniens omnibus egritudinibus corporis preterq̃ vlceribus intrinsecis. Et oportet q̃ detur in potu in ieiunio. ꝛ detur primo parum ex eo. Deinde augeatur in dosi eius paulatim donec perueniat ad duos conos. ꝛ plus Uinum squilliticum conuenit malicie digestõis. ꝛ eructuationi cibi et flegmati grosso q̃d est in stomacho ꝛ intestinis. et dolori splenis. ꝛ sciatice ꝛ commotioni cerebri ꝛ malis habitudinibus que preparãt ad idropisim. M ❡ Et conuenit yctericie ꝛ stranguirie. ꝛ corrosionibus et inflationibus ꝛ rugitibus ꝛ paralisi ꝛ opilationibus. ꝛ rigoribus febrium antiquarum. ꝛ attritioni lacertorum ꝛ dolori laterum. ꝛ prouocat menstrua. ꝛ nocumentum q̃d infert neruis est modicum. ❡ N Et est contrarium venenis. Fit autẽ squilla humida sic. Accipitur ex ea recenti cruda quantum vis duplum tamen. ꝛ ad hoc quod acciperetur ex sicca. ꝛ infundatur sicut infunditur rapa. ꝛ fundatur sup ipm mustum et ponatur in sole. quadraginta diebus ꝛ coletur. ꝛ colatura reponatur. hoc autem quanto fuerit antiquius tãto meliꝰ. Fit etiam vinum squilliticum hoc modo. Accipitur squilla et mundatur. et inciditur ꝛ accipit̃ ex ea vsq; ad tres manes. Et proijcitur super ipsam ex bono musto ytalie amphora vna. et dimittitur sex mensibus ꝛ postea colatur ꝛ reponitur in vase O ❡ Et confert hoc vinũ ad ea que supradicta sunt. ꝛ melius vinũ squilliticum est illud quod est antiquum. et oportet q̃ caueatur potus eius in febribus. ꝛ quando in membris interioribus sunt vlcera. P ❡ Johannes Mesue. Solutione educit humores grossos viscosos. Et dixit Haly cum hoc etiam educit coleram nigram. et cum hoc iuuamentum magnum est ad egritudines capitis sicut est cephalia ꝛ epilentia. ꝛ prie

secundum omnem modum administrationis eius. et vertigo et scotomia: et oximel eius ponit materias viscosas facile ad expellendum et subtiliat chimorum grossitudinem ℞ ¶ Et ipsa quidem secundum omnem modum administrationis eius convenit iuvamento magno egritudinibus iuncturarum. et est medicina bona pulmonis et pectoris. et egritudinum in eis. Et proprie electuarium ex succo eius et melle sumptum lambendo. clarificat vocem. et similiter oximel eius et acetum ipsius est ex medicinis bonis spleni et grossiciei eius: et est ex rebus preservantibus corpus a putrefactione et servantibus ipsum in sanitate sua et acquirit usus eius maciem corpori et conservat in iuventute: ¶ R Et acetum eius desiccat: et confirmat gingivam laxam et putridam. et confirmat dentes motos collutio ex ea: et similiter potus eius est medicina magna fetori oris faciens ipsum odoriferum. et sanat dolorem stomachi. et adiuvat ad digestionem. Et usus eius secundum omnem modum administrationis eius confortat corpus cui accidit laxitudo et mollificatio. et colorem efficit bonum. Dosis potio aceti eius a. ℥. v. usque ad. xij. Et oximel eius ab aureis vj. usque ad. ℥. j. et trocisci eius a. ʒ. ij. usque ad. iiij. S ¶ Avicenna. Oleum eius confectum cum melle ponitur super alopitiam et serpiginem. Eius acetum exasperat guttur et indurat carnem ipsius. et est bonum asmati et orthomoni. et tussi antique

¶ Ca. cccclv.

Solatrum. Pandecta. cap. ccc.xxv Hames arabice vel hupue. phatabalep grece strignum vel cuculus vel morella. latine vero solatrum vel uva vulpis. Serapion libro aggre. capitulo hames auctoritate Diascoridis. Hames id est uva vulpis et est solatrum: Sunt eius quatuor species. Una comeditur. alie vero non. sed illa que comeditur est domestica et est herba non magna habens plurimos ramos et folia nigra. similia folijs bedarog id est ozimi. sed maiora et latiora. et habet semen rotundum. cuius color est viridis. et niger. sed quando maturatur fit rubeus et quando frangitur invenitur in eo multa humiditas. et granula que sunt semina eius Idem aucto. Gal. Virtus eius est fri. i. ij gradu et non est humida. sed est media inter medicinas que humectant et que desiccant. et ipsum est compositum ex virtutibus

contrarijs.scz humida ⁊ sicca: ⁊ hoc quia in eo sunt due substãtie.scz terrea et aquosa. Est aliud solatrum quod dicit̃ alkekẽgi: de quo superius dixi in cap̃.xvij de A. Gal.viij.sim.far.cap̃.de strigno secũdũ translationem arabicam Strignum.i.solatrum somniferum: Uirtus solatri somniferi est ꝙ est fri.in.iij.gradu.⁊ facit dormire.⁊ habet proprietatem similem opij nisi quia est debilior eo. Et idem Sera. Est alia species solatri que dicitur solatꝝ maniale.et est illud quod dicitur furiale eo ꝙ facit furiositatem seu maniam.⁊ est plãnta habens folia similia folijs eruce. nisi quia sunt minora eis ⁊ spinosa que dicitur caradis.⁊ habet virgas lõgas egredientes ab eius radice.x.aut.xij. Et longitudo eius est duoꝝ brachioꝝ: ⁊ in summitatibus coꝝ sunt capitella similia oliuis: nisi quia sunt super capitella sicut pili ad modum arboris dulb.et sunt minora oliuis ⁊ altiora: ⁊ flos ei⁹ est niger.⁊ post florem emittit velut racemum.x.aut.xij: grana habentem: ⁊ grana sunt rotunda mollia nigra in mollicie vue similia granis cussus: ⁊ habet radices grossas albas cõcarias quoꝝ longitudo est vnius brachij.⁊ nascitur locis montuosis.⁊ inter arbores dulb.

Operationes.

A Serap̃: Quando fit emplastrũ cum folijs solatri ⁊ zuccaram cõuenit formice ⁊ herisipile.⁊ quando terunt̃ contritione forti ⁊ miscentur cum sale: ⁊ fit emplastrũ cum eis resoluunt apostemata que fiunt in radice auris Et quando succus eius miscetur cum cerusa ⁊ litargiro ⁊ oleo rosarum: ⁊ mutatur hora post horam.cõuenit apostematibus calidis que fiunt in cerebro ⁊ capite infantium B Et miscetur succ⁹ eius syef quod fumitur ad cursum humiditatum currentium ad oculũ loco aque ⁊ loco albuginis: C Et quando distillatur in aurem cõuenit dolori eius.et fit nascale cum eo.et conuenit cursui humiditatum matricis: D Galienus libro: ij: de cibis.caplo de solatro olerum nullum noui habens stãtam stipticitatem quantum morella.ergo merito vt alimento quidem ipso raro vt medicina autem continue vtimur efficax eñ est ad quecũqꝫ est oportunitas infrigidationis ⁊ stipticitatis: Alimentum ãt paucissimum habet. E Etidem Uirtus solatri somniferi est que facit dormire.Et quando accipitur de cortice radicis eius aureus vnus: ⁊ bibitur cum vĩo facit dormire leuiore somno ꝙ̃ gummi papaueris F Et succus eius prouocat vrinam ꝓuocatione forti.⁊ dãtur ydropico ex semine eius grana: xij.⁊ curatur.sed si plus dẽtur inducunt maniam.verum cui accidit hoc.si biberit mellicratum curatur: G Et cortex eius ingreditur in medicinis narcoticis.⁊ quando coquitur vino.⁊ decoctio eius tenetur in ore sanat dolorem dentium.⁊ quando admiscetur succus radicis eius cum melle acuit visum H Serap̃: Uirtus solatri manialis est.ꝙ qñ bibitur ex radice eius.ʒ.j.inducit somnia non recta: sed aliena. Et quando bibunt̃ ex eo.ʒ.ij.inducunt furorem ⁊ velut ebrietatem tribus vel quatuor diebus: Et quãdo bibuntur.ʒ.iiij.faciunt hoc idem.⁊ eñ occidunt.⁊ cura eius est mellicratum: qñ bibitur ex eo quãtitas plurima.⁊ euomatur.⁊ fiat hoc sepe: I Et idem auctoritate Meschalach: Solatrum maniale est fri.⁊ sic.in.iij: gradu.⁊ est plus stipticũ ꝙ̃ omnis alia herba. Extinguit calorem igneum.⁊ fructus eius generat semper ꝑmixtionem sensus ideo oportet cauere ab eis: K Galienus. Uirtus corticis eius fri.in fine tercij.⁊ sic.in secundo ꝓpe finem eius. Unde curat vlcera. Alie vo species non sunt alicuius iuuamenti recepte interius. Ymo si quis biberit ex eo aureos quatuor morietur inde.⁊ si bibat̃ minus inducit insaniam. Sed vnus aureus aliquando non nocet Sed sciendum vbi ista translatio dicit aureus in greca translatione inuenitur.ʒ.j. L Platearius. Morella ⁊ strignum ⁊ solatrum idem est.

Est autē hec herba in .ij. gradu fri. ⁊ sic. etetiam aliquantulum diuretica. Scōm folia ⁊ fructus est multe efficatie. exiccata modice. Uirtutem habet infrigidādi cō tra splenis ⁊ epatis opilationem ⁊ maxīe ictericiam. Contra apostemata in stomacho vel in intestinis vel epate datur succ⁹ eius cū aqua ordei. teste dyascoride. Penna eadem succo intincta. epati frequēter supponēda est ɔtra ei⁹ calefactōem.
M ¶ Itē contra podagram calidam. Uel etiam herba ipsius trita sepius est superponenda. Cōtra calida quoq̃ apostemata in principio ad repercussionē materiei herba ipa superponitur trita.
N ¶ Macer. Herba quam greci strignū dixere latini Solatrum hic dicunt vis ei⁹ frigida valde Dicitur auricule mire sedare dolorē. Illius succus si sensum fundi tur intus ⁊c.

¶ Ca. cccclvj.

Sorbes arbor est ferens sorbas.

Operationes.

A ¶ Serapion libro aggregatoris cap̄. sorba. Uirtus eius est que restringit ventrem fortiter B ¶ Galienus .ij. li. de alimētis caplo de sorbis. Sorba ⁊ Nespila stipticant quidem ambo. multo autem magis sorbis. nespila propter hoc influēti ventri magis conferens edulium est. et palam quoniam talium omnium ɔmedere parum conuenit. non vt ficuū aut vuarum copiose. Neq̃ enim vt alimento sed vt medicinis ipsis indigemus magis
C ¶ Galienus .viij. sim. far. cap̄. de sorbis secundum translationē grecā. Ydria id est sorba omnibus cognita est terrestrē substantiam dn̄antem ⁊ possidē modico subtili participat ei mixto. D ¶ Et dicit eodem libro capitulo quod incipit: Mis. i. arbor sorbe cuius fructus vocatur a multis oya cum y littera stiptica participat qualitate. sed debiliori nespilo multū quo circa ⁊ dulce est cum cōmeditur. ⁊ minus nespilo est ventris constipatiuus.
E ¶ Palladius. Mense ianuario. februario ⁊ marcio locis frigidis. calidis vero octobri ⁊ nouembri. sorba serunt̄ egregie ita vt matura ī seminario ipā poma pangantur. F ¶ Ego expert⁹ sum multas arbores ex pomis sponte progenitas. ⁊ in crescendo ⁊ inferēdo extitisse felices: plātas etiam si quis ponē voluerit. habebit arbitrium dūmodo calidis locis mēse nouembri: temperatis ianuario vel februario. frigidis marcio inclinantem dispōat Amat sorbos loca humida montana. frigidis proxima solum pinguissimū. cuius indicium certissimum si frequēs vbicūq̃ nascatur: G ¶ Item mense aprili sorba inseruntur in se. in cidonio. in spina alba. vel trunco vel cortice.

Ca. cccclvij.

Soldanella. Pandecta. cap̄. c xlvij Chachille arabice. grece azar: latine vero soldana vel soldanella. Serap̄: li: aggre: cap̄. chachille est herba similis vsnen. nisi quia est maior: et hōies quidem ꝯmedunt eam cum ficubus sicut ꝯmedunt olera alia: ⁊ folia eius assimilātur folijs nasturcij: ⁊ ip̄a est amplioris humiditatis q̄ꝫ cicera ⁊ magis aquosa.

Operationes.

A Serapion aucto. Habix. Chachille id est soldanella oritur in sterquilinijs. et est herba similis vsuen. ⁊ non est vsnen: et est in ea aliqua caliditas ꝑpter suam salsedinem. ⁊ eius salsedo est salsedinis baurach. B Et habet proprietatem laxandi aquam citrinam cum bibitur ex ea aqua eius et non oportet q̄ꝫ bulliat super ignem: quia amitteret virtutem. sed det̄ in potu de eius succo sine ebullitione: Et quantitas que datur de ea est ab vna tercia libra vsq̄ꝫ ad duas partes libre cum. ʒ x. zuccari albi aut rubei fortis rubedinis: quod est. quia rubeum cum lebleb: id est volubilis ⁊ cum fumo terre. ⁊ cū chachille fortioris virtutis est q̄ꝫ album: C Et idem auctoritate Ysaac benaram. Cachille est herba similis cicute in operatōe sua. ⁊ est calida ⁊ sicca: cuius ꝓpetas est q̄ꝫ aufert eructuatōes corruptas. et aq̄ eius purgat aquā citrinā. et confert tumoribꝰ ventris. ⁊ debilitati epatis. ⁊ est ꝯueniēs nutrimento. ⁊ habet opationem in stomacho ꝓpter viscositatem paucam que est i ea. D Et idem aucto. Aben mesuay Propetas est laxare aq̄ citrinam subito: ⁊ dosis eiꝰ est a q̄tuor ꝑtibus lb̄ vsq̄ꝫ ad ꝑtes duas absq̄ꝫ q̄ꝫ bulliat: E Et idez aucto: Rasis. Soldanella purgat aquaz citrinam ⁊ prouocat vrinam.

Ca. cccclviij.

Scolopēdria Ysi. Scolopēdras dī̄ eo q̄ꝫ folia eiꝰ scolopēdro aiali sil'ia sūt. nascit̄ in petris hūidis: ⁊ caulē nec semen nec florē hꝫ. folia eiꝰ a sup̄ficie viridia sunt subter russa ⁊ lanosa.

Operationes.

A Idem Isidorus. Splen curat Vnde et splenos dicitur. B Auctor. Scolopendria secundum phisicos ipsa est que vulgo lingua cervina dicitur. C Rasi in Almansore Saculusfundirion. i. scolopendria calida est. spleni grosso et stranguirie ac lapidi remedium affert. D Avicenna. Scolopendria ca. est in primo sic. in. ij. subtilis resolutiva. Confert spleni magnifice. Confert etiam singultui et ictericie. frangit lapidem in renibus et vesica. et dicitur quod ipsa est herba petrosa que nascitur in locis fontium. E Quidam autem dixerant quod est species squille. Item virtus scolopendrie habet eandem virtutem cum cetarach. quare lege capitulum. c x. de C.

Ca. cccclix.

Scrophularia. Pandecta. Scrofularia. Castrangula Strangularia idem. Paulus ca. de scrophularia herba est cuius folia tenuia et subtilia. que cum flectuntur ut frangantur stridet. et ideo a multis dicitur caulis stridolus. et radices sunt etsatis subtiles in quibus adherent radices rotunde sicut sunt avellane mundate et albe mittentes lac.

Operationes.

A Idem paulus. Radix illa dicitur scrofulis medica.

Ca. cccclx.

Storax latine. arab. melachac. gre. sigia. Sera. li. aggre. ca. melachac. auc. dyas. Eius species sunt tres. s. liquida sicca et kearmitax. unde arbor storacis magna que vocatur lubue habet lignum quod assimilatur ligno sarco. fo. eius sunt folijs similia seile. i. lilij. habet fructum album magnum maiorem quam avellana similem. prunis albis duos habentem cortices quorum exterior comeditur. et est in eo amaritudo. interius est nucleus pinguis sicut nux. et exprimitur ab eo oleum et cortex huius fructus est storax sicca. et gummi huius arboris lubue est storax kearmitax. et latine vocatur calamita. i. bona gutta a calos quod est bonum et mita quod est gutta. inde storax calamita. i. bona gutta.

Et alio nomine vocatur sigia. et est gũmi album fortis albedinis. et vocatur gummi illud lubue kearmitarum. ꝛ melior species omnium est illud gummi lubue. Et melior ex storace sicca est rubea que assimilatur maci; ꝛ deterior ex ea est illa que est arida nigra. Substantia vero storacis sicce que non habet oleum administratur in suffumigationibus. Et istam romani vocant conficitam vel cozubrum. et est oleum quod ingreditur in vnguentis balneorum. Et melior illarum specierum est lubue muscatum: ꝛ est gummi album albedine mixta rubedine. ꝛ postea est sicca. que clarificatur non habens oleum: et est spissa rubea ꝛ deterior ex ea est lenis nigra. ꝛ lubue muscatum est lubue kearmitarum: Et est notum apud cristianos. et est storax kearmitarum id est storax kalamita. et rubea gũmosa: ꝛ est gummi. Substantia vero storacis sicce que non habet oleum vtuntur christiani in eorum ecclesijs ꝛ suffumigationibus: ꝛ vocant eam conficitam vel cozubrum: ꝛ deterior ex ea est nigra que assimilatur serrature ligni: Et idem auctoritate Dyascoridis. Storax liquida liquida est pinguedo mirre recentis. vt apparet in capitulo mirra. et extrahitur a mirra. quia terunt eam cum aqua pauca. et premunt eum cornu: ꝛ est boni odoris. ꝛ ingreditur in confectionibus. ꝛ sola etiam sine aliqua admixtione olet ꝛ parum ex ea est multe virtutis ꝛ calefacit. ꝛ calefactio eius est similis calefactioni mirre ꝛ oleorum calidorum et siccorum. Et storax liquida vocatur meth. ꝛ meth exprimitur ex gummi arborum que assimilantur arboribus citoniorum quod gũmi est mirra. quod inuenies si leges capitulum mirra. Sed storax kearmitarum est lacrimũ arboris eiusdem nominis: cuius virge intra canniclas ortũ ex se emittũt scobem similem serre que cauernate lacrimũ profluũt eius distillatum in terram preueniens est: illa autem que procedens virgis inheserit cum siccatur mũda est ꝛ satis alba. Dehinc flaua fit solis causa ꝛ mucosa. ꝛ melior ex ea est pinguis rubea similis resine pini. ꝛ sunt in ea frusta alba. ꝛ remanet in eo odor bonus longo tempore. ꝛ quando frangitur emanat ab ea humiditas que est sicut mel. Sed illa que est nigra et sicut furfur est mala. ꝛ iam inuenitur in ea gũmi arabico coloris clari. cuius odor est sicut odor mirre. Et parum quidem inuenitur de hoc gũmi. Et adulteratur storax cum serratura ligni putrefacti commixti cum melle ꝛ residuo. ꝛ sba mirre yreos puluerizata ꝛ alijs rebus scilicet cera ꝛ adipe. sed illa que nõ est adulterata habet odorem acutum:

Operationes.

A Gal. viij. sim. far. cap. storax. Virtus est calida. ꝛ que mollificat et maturat:
B Dixit in quinto epidimiarum. quod est vna ex rebus mortiferis sicut Jusquamus ꝛ mandragora C Et idem eodem li. capitulo storax Calefacit ꝛ mollificat ꝛ digerit. vñ licet Auicena li. ij. capitulo de storace dicat aliter modum factionis storacis: Serapionem magis credendũ est. quia magis expertus. Unde dicit Auicenna. quod storax hu. alia est que extrahitur per seipsam gummi. ꝛ est storax calamita. et alia est que extrahitur cum decoctione per se autem extracta est citrina. sed que per decoctionem extrahitur est nigra. ꝛ est storax liquida. ꝛ fex huius est storax sicca. ꝛ est conficta vel cozubrum.
D Auerrois quinto colliget capitulo de storace. Storax calamita calida in secundo sicca in primo. E Item curat tussim ꝛ corizam ꝛ brancos ꝛ raucedinem: ꝛ prouocat menstrua quando bibitur. ꝛ quando supponitur matrici ꝛ fumus eius est similis fumo olibani F Serapion auctoritate Dyascoridis. Virtus eius est calida mollificatiua. maturatiua. ꝛ conuenit tussi ꝛ catarro ꝛ corize ꝛ raucedini quãdo bibitur ꝛ fit ex ea nascale cõuenit coartationi matricis. ꝛ prouocat menstrua. ꝛ quando deglutitur cum pauco gũmi albo in mollit ventrem mollificatione leui. ꝛ miscetur cum aliquibus vnguentis resolutiuis. et etiã oleis que resoluunt lassitudinem. Et administratur assata et torrefacta ꝛ adusta. ꝛ colligitur fumus eius sicut fumus olibani.

G Et idez auctoritate Albugerig Cõuenit dolori pectoris ⁊ pulmonis. ⁊ delet corizam ⁊ retinet ventrem. ⁊ aromatizat stomachum: ⁊ ꝯuenit ventositatibus grossis ⁊ nodationibus membrorum Et quãdo bibitur aut linitur exterius. ⁊ vlceribꝰ conuenit scabiosis humidis. H Et idem auctoritate Atabari. Fumus storacis est bonus catarro multum; ⁊ storax est calida ⁊ sicca et stringit ventrem. I platearius. Storax est calida in gradu ꝑmo sicca in secundo. ⁊ alia quidem est calamita, alia rubea. alia liquida Quelibet illarum est gummi arboris in India nascentis; Storax liquida reperitur in Calabria. Storax vero calamita dicitur non a calamo; sed a calo quod est bonum. et mita quod est gutta: quasi bõa gutta per decem annos durat. K Eligenda ẽ ista que subrufa est vniusqꝫ coloris per totum ⁊ sapore pontica ⁊ subamara. q̃ malaxari potest in cera. Que autem dulcem saporẽ habꝫ. sophisticata est; Nam yrim illiricã cum melle cõficiunt ⁊ storacem calamitã (vt sophisticetur) addunt. Sed discernitur quia talis habet dulcedinem nimiã. ⁊ si manibus tractetur. statim fit humida. ⁊ parum viscosa. Si vetus est cum malaxatur; puluerizatur: Sed storax rubea plus accedit ad ruborem. effectus similes hñs Storax võ calamita maioris est efficacie Virtutem habet ex ponticitate ꝯfortãdi. et ex qualitatibus suis consumendi. L Contra debilitatem ac frigiditatem cerebri ⁊ catarrum ex ea malum informatur ⁊ naribus apponitur. Caphala ex eadem facta. super dentes laxatos. ⁊ gingiuas cõfortat ⁊ confirmat. M Emplastrum ex eiusdẽ. oleo factũ contra frigiditatẽ stomachi valet stomacho superpositũ. Itez contra frigiditatem stomachi. ⁊ cõtra frigidum reuma capitis dantur pillule storacis. N Suffumigatio ex eadem facta per inferiora prouocat menstrua. Valet etiam suffumigatio ex adem facta per inferiora, si fiat puta inferius contra matricis suffocatõem. Si superius cõtra sui precipitationem. Liquida storax i emplastris ⁊ vnguentis maxime contra tineam ponitur. ⁊ diutissime seruatur Seruatur autẽ diutius storax rubea q̃ calãita.

Ca. cccc lxj.

Subere. vel Suberie. Ysidorus li. ethimologiaꝝ. Subere est arbor ex qua validissima cortex cortex natatorius extrahit̃ sic dcã. q̃si subedies: eo ꝙ fructus eius sues edunt. Porcoꝝ em̃ sũt alimenta non hominũ. Pli. li. xvj. Glandem fert suber sicut quercus ⁊ ylex. fungosam carnem ingidius tradit fieri subere: sicut esculo ⁊ rubore. Tardissimo germĩe germinat suber ac ꝯcipit. ⁊ incipiẽte hyeme fructũ emittit. Siluestrez generi folia nõ decidũt suberi ac buxo. ⁊ est cortex carnosus suberi ac populo. Suber tẽpestiue cesa torquet sese funditqꝫ. Caricẽ vetustatemqꝫ. sentit hec arbor tardissime. sicut et glandes atqꝫ castanee. Ceteꝝ in aq̃s non fluctat suber. si demat̃ cortex. ẽ ãt suber arbor minima glans eius pessima ⁊ rara.

Cortex tantum in fructu p̄crassus ac renascens; atq3 etiam in denos pedes vndiq3 explanatus.

Operationes.

A Plinius Usus eius maxime nauium anchoralibus: piscantiumq3 tragulis. tecadorum obturamentis puenit Preterea in hyberno feminarum calciatu. quãobrem greci cortices arborum appellant. B Sunt et qui feminam ylicem vocant. Et vbi non nascit̄ ylex. p ea subere vtunt̄ In carpentarijs p̄cipue fabricis. vt circa helyn et lacedemonem. Hunc in ytalia nascitur tota. aut omino in gallia. C Idē in libro. xxiiij. Suberis cortex tritus et aq̄ calida potus ex vino calido: sanguinem excreantibus magnope laudatur

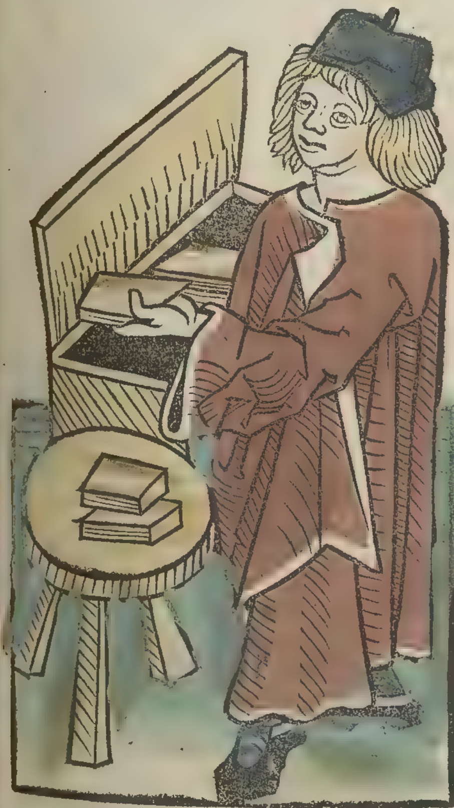
Ca. cccc lxij.

Sumach. Platearius: Sumach est cuiusdam arboris fructus similis granis ex quibus tingit̄ pãnus rubeus. Admixtiõe quoq3 sumach sophisticantur illa grana. Est autem sumach frigidum in gradu secundo. siccū in tercio. Per annos quatuor seruatur. Uirtutem habz cōstringendi. et incitat appetitū. Pandecta cap̄. d clviij. Sumach latine. arabice adiutor vel barso. grece ris kitin. Serap̄ in libro aggre. cap̄. Sumach aucto. Byasco. Est planta nascens in locis saxosis habēs folia longa et habet ramos altos. et fructū in racemis quorum color vergit ad rubedinem sanguinis. et grana sunt ī racemis in magnitudine granorum lentisci. et alíquantulum lata Iuuamentum eius est in cortice granorum.

Operationes.

A Etidem aucto. Galieni: Melius qd est in tota arbore est cortex grani eius. Et succus eius quando existit in eo sapor stipticus. et virtus eius est que infrigidat in secundo et desiccat in tercō. B Gal' viij. sim. far. cap̄. de sumach s̄m translationem grecam quod incipit Ris kitin idē sumach fructuosa plantarum stipticat et siccat. Uñ et cerdones ad stipticandum et siccandum coria vtuntur hac planta. Et propterea nominatur visodepsica id est coriorum aptatiua. C Melius autē fructus eius maxime et succus ad vtilitatē veniunt. sufficientes auferre exn̄tes qualitates. Concordat autē et totus qui secundum partem visus sensui. et secundum gustum. erit igit̄ et hoc farmacum siccatiuū quidem in tertio gradu infrigidatiuū āt ex secundo. D Contra vomitū ex calore: spongia intincta in aceto decoctōis eius ori stomachi supponitur. Contra dissinteriam inferiorum intestinorum vicō fcām. puluis eius cum aqua decoctionis ordei conficitur. ac p clistere inicitur. E Fit etiam emplastrum circa pectinem ac renes ex eiusdem puluere et oui albumine et aceto. Si vero superiorum vitio fiat aqua decoctōis eius vel saltem puluis datur. et carnes in aq̄ decoctōis eiusdē decoquent F Contra fluxū sanguis e naribus: medulla sambuci ī succo sāguinarie itingit̄ et puluē sumach asp̄sa narib' immittitur.

G ¶ Contra emoptoycam passionem e vicio spūalium dragantum ꝛ gummi arabicum per noctem cum predicto puluere dimittantur. ꝛ mastix cum aqua rosarum conficiatur. Indeqꝫ pillule formentur. quas paciēs sub lingua teneat. ꝛ paulatim trāsgluciat H ¶ Contra dissinteriam iteꝝ ex vicio superiorum intestinorum puluis sumach in olla cum anathasia datur. Suppositorium quoqꝫ factū ex illa vel tali puluere ꝛ anathasia contra fluxum valꝫ menstruorum. I ¶ Cōtra pruritum oculorum ex calore ꝛ humore lauantur oculi ex aqua decoctionis eius.

¶ Ca. cccc lxiij.

Sapo: Pādecta: libro. dc xiiij. Sabon. i. formicarium. latine Sapo. vnde sapo fit ex forti lixiuio ꝛ quacunqꝫ pinguedine Cuius multe sunt species. Est enim spatarenticus qui sic dicitur eo ꝙ incidit in spata: ꝛ iste vocatur iudaicus: quo iudei lauant sericum. Et est aliꝰ Gallicus. ꝛ alius muscatus. ꝛ alius mollꝰ ꝛ niger: ꝛ vocatur sparatencus.

¶ Operationes.

A ¶ Serapiō libro aggregatoris caplo Sabon auctoritate Pauli. Uirtus eius ē que abstergit ꝛ purificat. ꝛ est calida. ꝛ vlcerat corpus. ꝛ est fortis in hoc. ꝛ est bonū ad maturandum apostemata dura. ꝛ ad tollendum saniem. et ad mollificandum apostemata dura. B ¶ Et idem auctor Rasis. Est calida ꝛ vlcerat corpus et est fortis in hac operatōne. Et si admiscetur cum alijs medicinis calefacit mediocriter C ¶ Ad apostemata maturanda sapo magnum presidium est. Tamē cyrurgici caute vtentur ne nimium ante maturatōnem corrodetur.

Ca.cccclxiiij.

Tanacetum. Dyas. Tanacetum est spēs artemisie que tagetes nōiatur. et ē tenera. semen hn̄s minutum ⁊ vnā hastam folijs plenā. nascit̄ in locis mediterraneis ⁊ altioribus florem melkinū atqȝ tenuem ⁊ iocūdiorem hec a grecis vocat̄ tagetes vel tanacetum ⁊ aliq̄ eam vocāt athanasiam vl' secundū quosdam thanasiam.

Operationes.

A Dyas. Arthemisia q̄ tanacetū l' tagetes dr̄ facit ad vesice dolorē ⁊ strāguiriā. succo dato ex vīo. ʒ. ij. febricitāti ex aq̄ ca. efatis. ij. potui dat̄ hic succ⁹ B Tūsa cū axūgia ⁊ aceto coxaꝝ dolori medicat̄ ligata vsqȝ ad. iij. die. C Ut infantem hilarē facias incēde ⁊ suffumiga ꝭ ⁊ oēs ī cursiones maloꝝ auertꝫ ⁊ hilariorē faciet īfantē. D Gal. Oēs spēs arthemisie ꝯueniūt lapidib⁹ ī renib⁹ exn̄tib⁹. ⁊ ad calefactōes ⁊ exctōes secūdiaꝝ. ḡ tanacetū.

Ca.cccclxv.

Tapsia. Pandecta caplo. d xlvij. Mezabaran. i. tapsia. q̄dam dicūt q̄ est mezereon; aliqui dicunt q̄ est elacterium.

Operationes.

A Secundū Serapionē li. aggre. cap Mezabaram est planta que reperit̄ in India cuius cortex exterior habet iuuamentum in medicina in doloribus iuncturaꝝ. B Et hec quando ponit̄ in fluminib⁹ inebriat pisces Et melior ex eo est illa que habet subtilem corticem; ⁊ in sapore eius est acuitas parua. ⁊ dosis eius simplicis cum zuccaro est aureus vnus C Platearius: Tapsia in tercō gradu est calida ⁊ sicca. per tres annos seruat̄. Radix eius medicine competit vsui. sed nunq̄ per se debet dari. pucipaliter educit p vomitū. secundario p secessum D In medicinis vomitiuis maxime ponit̄. sed teritur. Oportet q̄ terens maxime faciem et oculos cooperiat vt parum aut nihil videat (testiculosq̄ȝ) quia cito inflant̄ E Quod si aliqua inflatō euenerit infundatur pannis in aceto. ⁊ fiat inde partis in frigiditate fricatio. Uel idem fiat cū succo etrabit. Uirtutem habet humores dissoluendi. ⁊ ad superficiem corporis attrahendi. ⁊ in grossam ventositatem resoluēdi. F Plinius li. xiij. Tapsiam vocauere quidam semen ferule eo decepti; q̄ ferula sine dubio nō est tapsia; sed sui generis feniculi folijs inani caule; nec baculi longitudinem excedente. Semē quale ferule. Radix candida. incisa lac emanat; ⁊ contusa succo abdicat omnia venenata. Quippe fodientibus etiam nocet si minima aspiret aura intumescunt corpa. faciemqȝ ignes acri inuadunt. ⁊ ob id ceroto prius illiniunt G Quibusdā tū morbis auxiliari dicūt medici pmixtam alijs; Jtē ī alopicijs. sugillatisqȝ ac liuentibus; seu vena ī media desint. vt scelera ꝯtenti Sȝ ista ꝑtexuerūt noxio instrumēto; tn̄qȝ in pudēti est vt venenū ortis eē ꝑsuadeāt.

H ¶ Tapsia est in affrica vehemētissima
Quidam per messes caulem incidunt Et
in ipā radice excauant quo succus ꝯfluat
arefactumqꝫ tollunt. Alij foliū Radicem
in pila tundunt: ⁊ succum in sole coactum
etiam in pastillos diuidunt. I ¶ Idez
in li. xxvj. Ad lichenas vtunt̄ ⁊ tapsie radi
ce cum melle trita: anguine ⁊ argemonia
medetur in vino sumpta: K ¶ Constā
tinus in libro graduum Tapsia est herba
sup terram saliens. i. brachiū cuius color
rubeus est, frondes habet virides aliq̄n
tulum colori plumbeo ptinentes: Cortex
autem radicis eius ruffus. nigredini par
attinens. sed intus est citrinus Hic cortex
medicine congruit. Calidus ⁊ siccus i. iij
gradu. Grossos ⁊ viscosos humores atte
nuat. ⁊ valet sciaticis ac podagricis: fleg
maqꝫ viscosum vbicunqꝫ fuerit purgat:
Miscetur ⁊ medicinis impetiginis Mor
phee atqꝫ scabiei. colatiuus em̄ est ac mū
dificatiuus: L ¶ Dyas. Tapsia dicta
est eo ꝙ in tapso insula in primo inuenta
est. frutex est illi fenicule similis. habēs fo
lia similia maratro: hastas tenues in qui
bus singulis sunt capitella: sicut in aneto
flos autez est niger siue mellinis semenqꝫ
latum ferule simile sed minus Radix est il
li alba ⁊ maior. corium hn̄s grossum. ⁊ in
odore viscida. Succus eius qn̄ colligitur
colligens non sit contra ventū situs. quia
manus ⁊ facies ebullient. Uirtus est ei ca
lida ⁊ catartica. M ¶ Corium radicis
eius ⁊ succum ⁊ lacrimū accepta mulsa su
perius ⁊ inferius hominem purgat. plus
tamen iusto accepta necem infert. Purga
tio ipsius dolorem mitigat lateris Asma
ticis opitulatur: his etiam qui putridum
habent sputum medicat̄. Est āt dieta ei⁹
cretica: eiusqꝫ potō. dāda est escis. aut co
cturis admixta. Radix ei⁹ ⁊ lacrimū tantā
hꝫ caliditatē vt nullā hēat ꝯpatōem ¶ N
Un̄ succus ei⁹ capiti supductus alopitias
emendat. ⁊ radix ei⁹ viridis infricata idē
pstat. liuores etiā detergit O ¶ Succ⁹
ei⁹ addito libanotide ac cera eq̄li pōdere
oīa pdcā pt facē In q̄libet āt loco posit⁹
non debet amplius esse q̄ꝫ duabus horis:
Sꝫ añ ⁊ post loca fouēda sunt aq̄s calidis
lentigines mundat Lepras limpidat. pu
stulas purgat maxime mixto sulphure ve
teris lateris aut pulmonis dolores curat.
arteticos ⁊ podagricos maxime iuuat:
Nudis locis impositus ea vestit. sꝫ fomē
to id facit. hūores etiā de pfundo violen
ter extrahit sicqꝫ dyaforesim facit.

¶ Ca. cccclxvj.

Tamariscus domestic⁹. Pli. li. xvj.
Tamarix est arbor crassissima hn̄s
folia nūq̄ꝫ decidētia: Idē li. xxiiij.
Tamaricē arbitrant̄ q̄dam esse miricem:
Auicenna. In tamarisco est stipticitas et
a ptio ⁊ mūdificatō absqꝫ vehementi exic
catōe. Et ei⁹ aq̄ est abstersiua ⁊ desiccatiua
cuius abstersio pl⁹ ē eius exiccatōe: ⁊ eius
exiccatio est cum stipticitate. Sed fruct⁹
ei⁹ vehementioris ē stipticitatis. In tama
risco quidem est subtilitas pauca. ⁊ qn̄qꝫ
administrat̄ loco eius viridis galle.

Operationes.

⁊ Auicenna. Eius decoctio embroca ... diculos: ⁊ interficit eos. Ex eis fo... plastꝫ sup apostemata fluxa. Eius ... us variolas exiccat: et vlcera humida: ꝙ ex eo tritū est: ⁊ eius cinis spargitur sup adustionem ignis. Fructus eiꝰ ⁊ cinis vlcera difficilia exiccant: ⁊ carnez additam corrodunt. B Decoctō fo liorum eius cum vino ꝯfert dolori dentiū. Ore ex eo colluto. ꝓhibentqꝫ corrosionez eorum ꝓprijs fructibus. Iterum eius fructus stat loco galle ⁊ licij in egritudinibꝰ oculi. C Confert iterum antiquo spūto tamariscus. ⁊ ꝓpe fructus eius. Rami eius in aceto dissoluti ꝯferunt spleni: em plastro ex eis facto. Ad splenem quoqꝫ bibitum vinū in quo decocta sunt folia eius ac virgulta. D Et ex eius ligno faciunt sibi splenetici vasa. Deniqꝫ ꝯfert solutioni antique: ⁊ ad fluxum matricis. sedeturqꝫ in eius decoctōe. Bibiturqꝫ fructus eius qui etiam confert morsui rutele. Plateari9. Tamariscus ca. est ⁊ sic. E Vinum decoctionis eius valet ad opilationem splenis ⁊ epatis. stranguiriā ⁊ dissinteriam. Est eñ diureticū. Puluis eius in cibis positus ad eandē valet. Frequēs eius bibitio in vase tali valet ad idē. Cortex maioris est efficatie. F Pandecta cap. lxix. Athel vel tharmezit arabice. grece nadabar. Latine vō tamariscus domestica. G Serap. li. aggre. cap. athel id est tamariscus dōestica ⁊ est arbor multum longa vsqꝫ ad celum dura recti linea folia eius lōga subtilia stricta ⁊ nō habet spinas. ⁊ ex ligno eius fiunt parapsides ⁊ scisoria: ⁊ vasa alia. ⁊ ipa est magna athel ⁊ grece vocant nadabar. Et oēs arbores ex quibus fiūt vasa hmōi nōiant̄ nachaa sed est athel aliq̄ntulū arbor rubea q̄si coloris scorpionis. H Et idem aucto. dyas. Athel est similis thamarisco ⁊ est in babilonia. Et a q̄ infusionis eius ponitur in sief q̄ administrant̄ hn̄tibus debilitatē visus. I Et idē auct. gal. Athel est spēs tamarisci. ⁊ est arbor q̄ magis vento agitat̄ ꝙ arbor tamarisci. In sapore eius ē stipticitas ⁊ nō hꝫ florem: ⁊ hꝫ fructum rotundum, sicut cicer: hn̄tem colorē cinericium ad glaucedinē tendentez intra q̄ sunt grana pauca inuicē ꝯglobata. ⁊ iuncta q̄ nōiant̄ grana dulcia. Colligunt̄ in mēse februarij: est cal. ⁊ sic. in pmo gradu. Virtutes illius inuenies in ca. ꝓrio sequēti.

Ca. cccclxvij.

Tamariscus agrestis. Pādecta cap c xx. Cafa arabice. grece mirica vel bruca vel mirthi. latie vō tamariscus. Vbi sciendum ꝙ tamariscus q̄dam ē masculus ⁊ est athel. de q̄ in p̄cedēti cap. dcm̄: et vocat̄ similiter tamariscus domestica. ⁊ q̄dam est feīa. ⁊ est illa arbor ꝙ cōiter nos vocamus tamariscū. Et ista vocatur sil'r tamariscus agrestis. Serap. li. aggre. ca. de cafa. Cafa. i. thamariscus agrestis. ⁊ est arbor erecta q̄ nascit̄ in aq̄s. ⁊ hꝫ fructū q̄ assilat̄ floribꝰ ⁊ ē sil'is in fluxibilitate sua vsnee. ⁊ illa spēs vocat̄ ab aliq̄bꝰ bruca: Est in babilōia ⁊ in seni. alia tama

riscus que est domestica q̃ nõiat termezit siue athel. ⁊ assilat agresti ĩ oĩbus p̃ter q̃ in fructib⁹ in lõgitudĩe. q̃ fruct⁹ ei⁹ est rotũdus siĩs gallis dẽtatis. ⁊ ẽ stiptic⁹ ⁊ ponitur loco gallaꝝ in medicinis. Et sciend͂ q̃ ista est arbor q̃ ip̃e nõiat in p̃cedẽti ca. de q̃ dr̃ q̃ est arbor mag̃ vsq̃ ad celũ q̃ vocatur athel. ⁊c. Gal. viij. sim. far. ca. de thamarisco agresti. In sapore ei⁹ ẽ stipticitas ⁊ est v̓tus ei⁹ q̃ incidit ⁊ abstergit. s̓ folioꝝ ei⁹ ⁊ radicum ⁊ ramoꝝ subtiliatio est plus subtiliatione fructus eius.

Operationes.

A Sera. auct. dyas. Radix thamarisci ponit̃ p̃ gall̓ in medicis oculoꝝ ⁊ oris. ⁊ est ɔtinẽs sputo sanguĩs. ⁊ potat̃ in fluxu antiq̃. ⁊ ɔfert ytericis. ⁊ illis q̃s momordit rutela. B Et q̃ñ fit emplm̃ cũ ea diminuit ap̃ata flegm̃atica. ⁊ cortex ei⁹ operatur sicut fruct⁹ eius. nec pl⁹ nec min⁹. ⁊ fo. eius cocta cũ aq̃ ⁊ bibita ip̃a aq̃ extenuat splenem C Et q̃ñ fit cũ ea collutõ oris cõfert doloribus dentiũ. ⁊ ẽ ɔueniẽs mulierib⁹ hñtibus fluxũ hũiditatũ q̃ñ fit sessio in decoctõe eius. ⁊ p̃ijcit̃ decoctio ei⁹ sup̃ illos in q̃bus gñant̃ pediculi ⁊ lẽdines ⁊ iuuat multũ. Cinis ligni tamarisci q̃ñ supponit̃ ɔfert hñtibus hũiditates matricis. D Et idẽ auct. Mesarugie. Cinis ei⁹ desiccat oĩa vlcera. ⁊ p̃c̃ illa q̃ fiũt ab adustiõe ignis. ⁊ ɔfert ap̃atib⁹ frigidis q̃ñ fumigatur cum eo. E Dixit mihi bõ fidelis q̃ fuit q̃dam mulier sup̃ q̃ aparuit lepra ⁊ datũ fuit ei de decoctõe radicis tamarisci cũ passulis sepe ⁊ curata est. Et nos q̃dẽ expti fuim⁹ ĩ muliẽ alia ⁊ curata est. ⁊ hoc fuit q̓ egritudo eius p̃ma fuit ap̃a in splene. ⁊ p̃pter opilatõem ei⁹ q̃ q̃dẽ fuit cã nõ attrahendi melancoliã. ⁊ nõ mũdificãdi vel clarificãdi sanguinẽ. ⁊ fuit cã apparitionis lep̃ sup̃ eã. Q̃ñ g̃ resolutũ fuit ap̃a et opilatio p̃pter opatõem isti⁹ medicie. in eo q̃ fuit de nãa sua incidẽ ⁊ absterge̅. reuerse sunt ad eaꝝ sanitatẽ. F Eridez aucto. Gal. in li. suo ad Glauconẽ q̃ñ scripsit ei sig̃ ap̃atis duri in splene. q̃ melior medicia eius ẽ cortex radicis capparis et scolopendrie ⁊ cortex tamarisci. ⁊ summitates ei⁹ si coq̃nt̃ in aceto. G Gal. viij. sim. far. Q̃ñ cortex tamarisci coquitur cũ vĩo ɔfert spleni duro ⁊ expellit dolorem dentiũ s̓ in fructu eius ⁊ in cortice est stipticitas non pauca q̃uis q̃ v̓tus eius est p̃pinqua v̓tuti gallaꝝ viridiũ. nisi q̓ ĩ gallis vilis viridibus manifestat̃ stipticitas solum. H Complexio fruct⁹ tamarisci ẽ ɔplexio ineq̃lis ⁊ possum⁹ ei vti p̃ gallis. ⁊ cinis tamarisci q̃ñ ɔburit̃ h̓z v̓tutem desiccatiuã desiccatõe forti. ⁊ est in eo absterſio ⁊ incisio. I Eridẽ eodẽ li. ca. de mirica. Mirica ⁊ tamarisc⁹ abstersiue ⁊ incisiue est v̓tutis absq̃ q̃ siccet manifeste. K Pli. ca. de tamarisco Tamariscus domestica h̓z v̓tutem eãdẽ sicut siluestris. nisi quia est magis stiptica. ⁊ minus incisiua ⁊ abstersiua.

Ca. cccclxviij.

Tamarindi. Pand. ca. dclxvij. Tamarindi ara. ⁊ latie. grece oxifonitia. Sera. li. aggre. ca. de tamarin

do. Nascitur multũ ex eis in cesarea et in terris hamen. ⁊ folia eius sunt sicut folia salicis. defertur ex terris indie. ⁊ est fruct⁹ coloris rubei. ⁊ hꝫ medullã pl'imã plusq̃ xilocaracta. crocei coloris ad nigredinez tendens. ⁊ hꝫ melleitatẽ. et est illud q̃d ex fructu administrat̃ postq̃ egrediunt̃ grana eius. ⁊ meliores tamarindi sunt noui recentes nõ aridi saporis acerrimi. ⁊ vtrusq̃ eorꝫ est fri. ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes.

A Virtus ei⁹ ẽq̃ laxat colerã ⁊ reprimit acuitatẽ eius. ⁊ abscidit vomitũ. ⁊ aufert pruritũ. Et dosis aq̃ eorꝫ postq̃ decoquũtur est lb ß. ⁊ aufert sitim. B Et idez aucto. mesuae. Est fri. in. ij. mollit vẽtrem ⁊ est sicut pruna. nisi q2 est subtilior ⁊ mĩoris hũiditatis. C Paul⁹ ca. de tamarindo. est fri. ⁊ sic. in. ij. g̃du. D Aui. de viribus cordis dicit q̃ ꝯfortat cor.

Ca. cccclxix.

Tapsus barbatus siue tapsus barbassus latine. grece flõmos. arab. busuri. Syas. ca. flõmos. Flõmos. i. tapsꝰ barbassus. duo sunt eius genera. mascul⁹ ⁊ feĩa. Una est alba. scꝫ mascul⁹. alia ẽ nigͣ scꝫ feĩa. Masculus q̃t folia hꝫ oblõga ⁊ angusta ⁊ hastã tenuẽ ⁊ semen tenue. Femia v̾o hꝫ folia caulicl'o similia sꝫ aspiora ⁊ latiora ⁊ hastã longã cubito vno albã ⁊ asperam flores virides ⁊ albos ⁊ semẽ nigꝝ. Radix est illi dura pollicis g̃ssitudinẽ hñs. Nascit̃ in cãpis. Est alia flõmos agrestis v̾gas hñs lõgas in se ⁊ arborosas. ⁊ folia saluie similia circa v̾gas suas flores suos hꝫ aurosos aut mellios sicut p̃sij sed folia sunt illi aspa circa terram ⁊ obrotũda. Est alterꝫ genus flõmos q̃d lignitis dr̃ aut triallis. folia hñs tria aut q̃tuor aut plura pinguia ⁊ aspa ⁊ g̃ssa quibus multi i lucernis vtunt̃. Gal. viij. sim. far. ca. flõmos. Flõmos. i. barbassus quedã est folijs alba. q̃dam vero nigra. Et alba alia quidem est masculus cuius folia sunt strictiora. Alia v̾o femĩa cuius folia sunt maiora. Et vltra has est alia flõmos agria. i. barbassus silvestris nũcupata auriferis est floribus radix põtica exñs gustu. Pli. ca. flõmon q̃z latini barbassum vocãt. Fri. ⁊ sic. ꝯplexionis est quarꝫ altera est masculus albidioribus folijs atq̃ angustioribus altera feĩa folia latioribus atq̃ nigris. Est aliud genus q̃d latini herbã lucernalem vocãt ab eo q̃ ex ea lucem faciunt. vñ ⁊ lucibros eã vocant eo q̃ lucem p̃beat vmbris.

Operationes.

A Dyas. Radices oĩs g̃nis sũt stiptice fluxũ vẽtris vnimodus ipa3 dat cũ vino stringit. Elixa rã earꝫ bibita cõq̃ssatões ⁊ dolores laterꝫ tollit. tussim mitigat. B Dolorẽ dentiũ gargarismo adhibita ꝯpescit. Flõmos v̾o q̃ florẽ hꝫ aurosam capillos ĩficit. Folia ei⁹ cocta i aq̃ ⁊ vt cathaplasma iposita. duricies ⁊ tũores oculorꝫ soluẽt. maligͣ vulnera melle ⁊ vino addito ad sanitatẽ ꝑducũt. C Aceto v̾o mixto vulnerib⁹ r̃centib⁹ singl'are p̃sidiũ est. punctũ scorpionis mitigat. Agrestis flõmos folia ꝯbustioni opitulant̃. Folia ei⁹ q̃ dr̃ feĩa cũ caricis ꝯposita memoratis

canceris putredinem non admittit. ¶ B Gal. Radix ei⁹ fluxibiles passiões iuuat. Gargarizant aũt eã in ore qdã ad dentiũ dolorem. folia vo diaforetice sunt vtutis flores eius capillos purificãt. oĩm em̃ fo. siccatiue ⁊ moderate abstersiue sũt vtutis E ¶ Pli. Fomentatio fcã ex vĩo decoctio nis ei⁹ valz ꝯ emoroidas. F ¶ Ad idẽ valẽt si anus ex eo tergaẗ p⁹ assellationez. G ¶ Valz etiã ad tenasmonẽ. eucatisina ex aq̃ decoctõis ⁊ ꝯ fluxũ ventris.

¶ Ca. cccclxx.

Tereniabin. Pãdecta. ca. d clxxviij Tereniabin qdam dicũt q est mã na sed falso. Ymo est vt mel album habens saporem manne.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. li. aggre. ca. tereniabin: Tere niabin. i. mel rosaꝝ. Unde est ros cadens de celo. ⁊ assimilaẗ melli granuloso et ag gregato cũs graniculis. ⁊ est nõiatũ mel roris. ⁊ plurimũ cadit sup arbores q̃ sunt in terra corascem ⁊ in oriẽte. q̃ arbores hã bent folia ⁊ spinas virides ⁊ flores rube os. ⁊ non faciũt fructũ. ⁊ cadit in ea stella sup summitates palmaꝝ. B ¶ Et vir tus eius est eq̃lis mollificatiua ventris. ⁊ est hũmectatiua pectoris. ⁊ ꝯuenit calidis naturaliter. ⁊ ꝓpe qñ soluiẗ ĩ aq̃ Juiubaꝝ ⁊ prunoꝝ. C ¶ Et est ex eo melius albũ et nouũ. ⁊ dosis eius ab aureis. x. vsq₃ ad xx. aureos. D ¶ Et idem auct. Habix. Sedat inflatõem febriũ calidaꝝ: ⁊ aufert sitim ⁊ mollit ventrẽ mollificatõe medio cri. ⁊ educit colerã cũ facilitate. Et meli⁹ ex eo est album nouũ.

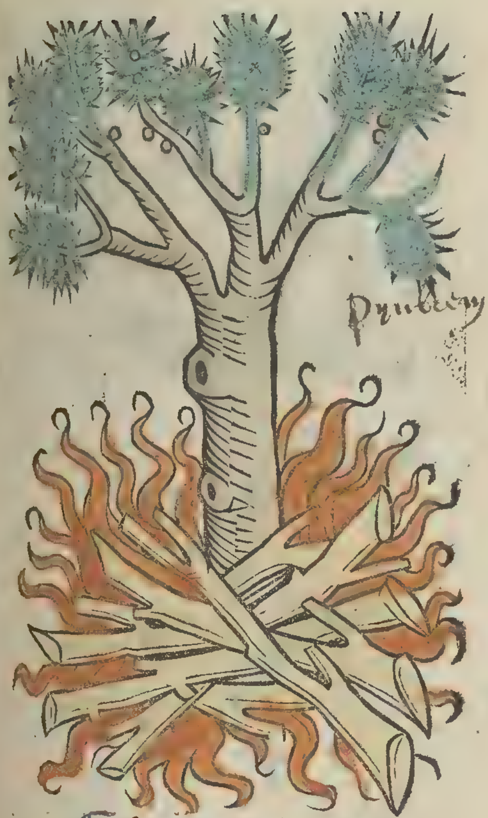

¶ Ca. cccclxxi.

Terbentina. Pãdecta. ca. cix. Bo tin ara. grece terebintũ vł albotin latine vero arbor grani uiridis. et est arbor vñ emanat terbentina. Sera. li. aggre. ca. botyn. Botin est duaꝝ specieꝝ domestica ⁊ siluestris: Dõestica scz arbor terbẽtina ẽ botin fm veritatẽ vel terebin tũ ⁊ est capinus cui⁹ lacrim⁹ est terebintia

7 ab ea oritur pix 7 rasa. 7 fructus eius est granũ viride. Et silvestris est lentiscus arbor in mõtibus nascẽs. Et dixit mihi quidam arabs. Lentisci arbor est sicut arbor glandiũ magnarũ nisi quia est pulchrior. summitate. scz quia summitates eius sunt ad rubedinẽ declives. 7 sunt folia lenia et fructũ facit in racemis sicut botrus magnitudinis granorũ granatorũ silvestriũ: et qñ maturant̃ fructus. tũc sunt rubei. et folia eius similiter rubescũt. 7 qñ fruct⁹ pfcẽ maturant̃ sunt vt plurimũ nigri. Sciendũ q̃ ista arbor lentisci est arbor q̃ grece vocatur scinus. cuius gũmi est mastix sicut apparet in lr̃a mastix. folia eius sunt sicut folia sorbi. 7 odor eius est odor stinci. Nam stincus vocat̃ planta q̃ nos regnicole vocamus lentiscum incõgrue tñ. ex cui⁹ fructu extrahit̃ oleum de stinco Sz scinus est vere lentiscus: 7 est botin silvestris: Gal'. viij: sim: far. ca. de lentisco. Echin⁹. i. lentiscus frutex hic ex aquosa substantia remisse calida virtute 7 terrestri fri. non multa cõposita ppterea etiaz stipticat moderate. siccat ĩ in. ij: gradu iam ꝯpleto vel. iij. incipiente: 7c̃. Dyas. ca. terebinthi. scz domestici. folia semen 7 corũ stiptica sunt simili diligentia colligunt̃ sicut scinus. Semen eius cacostomaticũ est: Est eñ caliõ 7 diureticum.

Operationes.

A Dyas. Terebintũ domesticũ vẽtrem stimulat. Vino mixto morsibus occurrit. eius r̃sina eligenda est alba 7 limpida vitreum hñs colorẽ 7 odorem terebinti retinens. Utilior est oĩbus resinis. secunda post istam resinam vtilis est resina scini: B Tussi 7 ptisicis medicat̃ more elcũarij melle addito toracis vitia ꝯpescit. Ventrem mollit erugĩe cãpane 7 erevsto. 7 calcanto l' nitro adiũcto leps corpis purgat Pus aurium melle 7 oleo mixto detergit. pruriginẽ nature nõ admittit. C Profundas plagas 7 vulnera r̃plet. 7 purgat malaxantibus medicamĩbus necessarie miscet̃. Dolorẽ lateris ꝓhibet resina molli. i. pituita 7 colofonia q̃ ex loco nomẽ accepit Hec vt electuariũ data tussi medetur. oẽs resine non sunt vnius coloris Nã aut albe sunt. aut mellinũ hñt colorem. fit eñ resina liquida de cypsso. duriores vo resine sunt strobilina. pescilina. pituina: 7 elatina: D Eligenda est que fuerit odorata vel limpida et non liq̃da valde: sed vt cera sit: 7 non valde fragilis. Melior est omnibus pituina 7 elatina. q̃ odorate sunt. et thuris hñt odorem. pescilina vero 7 strobilina 7 cipssina nimiã in se habent vĩtutem. Nã scinina est simil' terbentine. 7 id opat̃ vt terbentina. E Isi. Terebinthus est arbor gñans resinã oĩm resinarũ p̃stantiorẽ: F Ambrosi⁹. Si terebinthi fructus aq̃ misceat̃ in oleĩ morem facile trãsfundit̃. G Glosa sup pmũ Regũ. xvij. Therebinthus est arbor de q̃ resina lacrime prestãtissime manatvñ medicinalis ĩdustria dissolluta cõglutinat. H Glosa eccl'. Terebinth⁹ est arbor brevis 7 fructuosa Nascit̃ in Siria crassissima est plenior q̃ illa q̃ de cortice erũpit H⁹ arboris mascl'e sine fructu sunt Femĩarũ duo sunt gñã. Alteri⁹ fructus rubet lẽtis magnitudĩe. Alteri⁹ pallet. nec faba grandior. odore iocũdior. tactu resinosus. I Pli. li. xij. In cocco insula nasci credunt̃ terebinthi. florẽ imbribus decussum tenere halitu aiante. K Idẽ li. xiij. Siria terebinthũ hz. 7 ex his mascula sine fructu est. Sz 7 in macedõia brevis est arbor ⁊ atq; fructicosa. In damascorie mag̃ est. L Idẽ li. xiiij. Terebinti bacce aut lignũ recẽs in musto decoquũt sicq; vinũ efficit̃: M Idẽ li. xvij. Resinam terebintinã (vt fiat pix spissa) inventi sartagĩe ponunt. 7 hãc ceteris p̃fert vt fiat pix in syria terebintho cortices detrahunt: N Idẽ li. xxiiij. Terebinti folia 7 radix collectõ ib⁹ iponunt̃ decoctũ corũ stõm firmat. Semen in capitis dolore bibit̃ in vino. 7 ꝯ difficultatẽ vrine ventrem leviter emollit. ventrẽ excitat. Therebinti fo. semẽ 7 corũ stiptica li. t. Semẽ ei⁹ cacostõachũ ẽ. Est eñ calidũ 7 diureticũ.

Ca.cccclxxij.

Teda. Actor. Teda est arbor picea flāmis ac lumibus apta. Ob quā causam vt estimo trāsumpto nōie lāpades siue faces dicunt tede.

Operationes.

A Pli.li.xvj. Sextū genus arbor₂ picē gignentiū est teda ꝓpe dcā. abundantior succo q̄ reliq̄: ꝑtior liquidiorq̄ q̄ picea flā mis ac lumibus etiā sacror₂ grata. Hanc mares dūtaxat ferūt. 7 eā q̄ stacten greci vocāt odoris ǵuissimi. B Laricis morbus ē vt teda fiat. hec āt. s. teda (sicut 7 alia gñā q̄ picē ferūt) accensa fuligine ī modica repente carbonē cū eruptōis crepitu expuunt. iaculantq̄ lōge. excepta larice. q̄ nec ardz nec facit carbōes. nec alio mō vt ignis ꝯsumit q̄ lapides: C Pix liqda in europa e teda coquit̄ muniē dis naualib⁹: multosq̄ alios ad vsus lignū ei⁹ ꝯcisū (furnis vndiq̄ igni extra circūdato) ferro vt in ꝑmis sudor cali fluat aq̄ mō: hoc in syria cedr₂ vocat̄ eaq̄ ī egipto corpa hōim defunctor₂ ꝑfusa fuant̄. In teda cū hūor manare desinit ex alia pte cortex sist̄r a pix: ac deinde alia: Postea vō vt pix eliciat̄ Arbor tota succidit̄. 7 eius medulla vtit̄. Mōtes amat teda 7 larix sicut 7 cedrus.

Ca.cccclxxiij.

Tilia. Tiliā vocatā dicūt: eo q̄ vtilis est ad vsum celor₂ nitore 7 leuitate iaculādi. Est eñ id gen⁹ materie leuissime ad sculpturā vtilis.

Operationes.

A Pli.li.xvj. In arbore tilia drūt mas 7 fēia. Nam 7 mari materies dura rufior atq̄ nodosa. sz odoratōr. cortexq̄ crassior ac detract⁹ inflexibil̄. Nec fert semen nec florē vt fēia q̄ crassior arbor est materie cādida ꝑcellensq̄. B Est āt mir₂ ī hac arbore fructū a nullo attigi aīaliū foliorū tñ corticisq̄ dulcem esse succum. Inter corticem 7 lignū tenues habet tunicas multiplici mēbrana. e qb⁹ euocant̄ tilie vincl'a.

Tenuissimũ habꝫ corium phillire corona rum lemnitis celebres. antiquorũqꝫ hono re. Materies teredines nõ sentit ꝓcerita te p q̃ modica; sed vtilis. Cortex est tilie ĩ vsu magno sicut abieti ⁊ fago. ¶ C Canchrin etiam gignit̃ in tilia videlicet pillula vim vrendi habens in medicina. de qua dcm̃ est sup̃. Montes ⁊ valles dili git tilia. sicut ⁊ abies ⁊ castanea. Mirũqꝫ q̊d euenit tilie vlmo quoqꝫ euenit. Circũ aguntur em̃ folia eaꝝ post solsticium. nec alio argumẽto certius intelligit̃ sidus cõ fectum D ¶ Idem ꝑli. Tilia est arbor nobilissima eademqꝫ videt̃ ⁊ calidissima Corticem tenuem habet. ⁊ paulo añ equi noctium vernale germinat sicut acer len tissima. Et ideo scutis faciẽdis aptissima quaꝝ plaga se ꝓtinus ꝯtrahit. Vulnusqꝫ suum claudit. et ob id contumacius ferrũ transmittit. in quo genere sunt tilia ⁊ sam bucus ficus ⁊ salix ⁊ poplus. E ¶ Idẽ in li. xvij. Tilia cerasus ⁊ vitis corticẽ mit tunt. sed non vitalem corpori ꝓximũ; veꝝ eũ qui alio subnascente expellit̃. ⁊ quibus dam vt platanis est cortex rimosus. Tilie vero renascitur paulo minus q̃ totus. F ¶ Idem in li. xviij. Solstitium estiuale folia tilie vertit ad mille vsus petende. et est confecti sideris signum. G ¶ Idez in libro. xxiiij. Tilia lepras sedat. Cortex potus in aqua frigida aluũ purgat. Im ponitur ⁊ collectionibus lacrims ⁊ vulne ribus ambustis Humor in folliculis hui⁹ arboris nascens. cuti nitorem inducit. Fa ciemqꝫ gratiorem prestat Cauliculi folio rum primo vino decocti tumores sanant. Ex li. de natura reꝝ eodem modo habet̃ licet sub alijs verbis.

¶ Ca. cccclxxiiij.

Titimallus latine: arabice xencua. Serap̃ li. aggre. ca. xencua aucto ritate dyas. Xencua. i. titimallus. Et sunt eius septem sp̃es: quaꝝ vna dicit̃ arabice barasimas. grece vo caritias vel comites vel comos. Et est masculus hñs virgas quaꝝ longitudo est plus vno bra chio. In quaꝝ colore est rubedo plena la cte albo acuto. ⁊ folia super virgas ipsas similia folijs oliue. nisi quia sunt lõgiora ⁊ strictiora: ⁊ radix eius est g̃ssa aspera. et ĩ sũmitatib⁹ illaꝝ vgaꝝ sunt comesiles iũ co. ⁊ ĩ sũmitatib⁹ illaꝝ comaꝝ sũt capitella sil'ia capitell' illi⁹ sp̃ei q̃ dr̃ noal'. ⁊ ĩ istis ca pitellis ẽ semẽ Virt⁹ eius est laxatiua. ⁊ ista est camelea. Et ẽ alia sp̃es q̃ nõiat̃ arab. ⁊ grece carsites: ⁊ ẽ feĩa. ⁊ ẽ sil'is plãte q̃ dr̃ didomedas. ⁊ hꝫ fo. sil'ia folijs mirti. nisi q̃ sunt maiora ⁊ strictiora ⁊ duriora: ⁊ sũt fetidi odoris ⁊ hñt acutas sũmitates sicut spinas; et habet virgas egredientes ab vna radice longas circiter palmũ vnum. ⁊ habet semẽ q̊d ꝓfert oĩ ãno simile nuci.

Et ista nux dicitur vomica: et mordicat linguam mordicatione forti. et nascitur locis asperis. Uirtus autem istius est similis virtuti prime nisi quia promouet citius vomitum quam prima. et ista est femina. et est ista species laureale. Et est species alia que dicitur arab. et grece paralios. et eius expositio proprie maxime est illud quod nominant homines migatb et cansomias nascitur in maritimis locis. et habet ramos. v. aut. vj. aut. vij. ex vna radice quorum longitudo est circa palmum vnum rectos quorum color tendit ad rubedinem exeuntem ab vna radice. in quibus sunt folia parua et stricta et oblonga similia folijs lini. in summitate ramorum sunt capitella amigdalata rotunda in quibus est semen orobo simile coloris varij. et sunt ibi flores quorum color est albus et est tota planta lacte plena. et ista vocatur latine esuala. Et species alia quam arabice vocant elyostropos. gre. elyoscopos habet folia similia portulace nisi quia sunt subtiliora et rotundiora. et quatuor habet ramulos aut quinque egredientes ab vna radice. longitudo quorum est circiter palmum vnum. subtiles et rotundos rubeos et plenos multo lacte. et habet in summitatibus ramorum coronam similem corone aneti in qua est flos et semen est ei circa folia quod ad cursum solis conuertitur cum eius reuolutione. et propterea dicitur elistropos et eius expositio est aspiciens solem. nascitur in ciuitatibus plurimum. et in cauernis iuxta muros: et iste communiter vocatur a latis titimallus paruus. Unde dicitur titimallus a tima quod est sol et mallos quod est coma. quia titimallus vertit suos comas ad solem: Et est alia species que dicitur cyparissias. habet virgas fere vnius palmi longas aut plus quarum color est rubeus in quibus oriuntur folia similia folijs pini que dicitur calicaris. nisi quia sunt molliora et subtiliora et minora. et vniuersaliter sunt similia eis in principio sui ortus et propterea sic nominatur hec planta et est plena lacte: nascitur in locis lapidosis et siccis. Uirtus eius est similis virtuti aliarum. Est alia species et est illa que nascitur intra lapides et dicitur dendrodes: habet multos ramos. et color ramorum est rubeus. et super summitates ramorum sunt folia mirti similia subtiliora et longiora parum. et habet semen simile semini illius speciei que dicitur caritias. et modus operationis et virtutis eius ex forma repositionis eius est sicut dictarum specierum. Est alia species que dicitur plantafilos. que habet folia similia folijs plante que dicitur flomos. et radix eius: et flos eius: et lac eius laxat aquosum humorem. et quando teritur et proijcitur in flumine vel stagno occidit pisces: Et etiam species supradictorum lacticiniorum quas supra diximus faciunt hec. Est alia species lacticinij que dicitur pithias similis speciei que dicitur cyparissias que potest reponi cum supradictis septem speciebus titimalli: et propter hoc posuerunt illam inter species titimalli. habet virgas longitudine vnius brachij. similes virgis lentisci: nisi quia sunt longiores. et plene nodis: et folia habet similiter stricta et acuta. in summitate similia folijs pini. et propter hoc sic nominatur et habet flores magnos ad longitudinem tendentes quorum color est purpureus. et habet semen depressum simile lenti. et habet radicem magnam albam et grossam in qua est multum lac:

Operationes.

A ¶ Gal. viij. sim. far. capi. de titimallo secundum translationem arabicam. Uirtus omnium illorum lacticiniorum est ca. et sic. in quarto gradu: Uirtus titimalli est laxatiua. laxat flegma et coleram: et prouocat vomitum

B ¶ Gal. eodem libro et eodem capitulo secundum translationem grecam Omnes qui dem habent acrem et calidam virtutem predominantem. Inuenitur autem amaritudo in eis fortissima ergo omnium est opos et frondes: C ¶ Participat vero et radix predictis virtutibus. sed non equaliter: Ipsa autem cocta cum aceto dentium dolores et maxime quicunque corrosis ipsis fiunt curat: Opos vero fortiores habet virtutes ad foramen dentium. et alias partes corporis mox vlcerat extrinsecus emplastrata. est enim ex quarto gradu calefacientium que causticorum diximus esse D ¶ Ita autem et pilos aufert punctos opos quia vero fortis est miscetur oleo. et si multociens hoc fiat. tandem radices pilorum perimit. et nudum eis fit corpus.

E ¶ Secundum eandem autem vtutem acrocordines ꝛ formicas et pterigia et y los tollit. Abstergit autem ꝛ impetigines ꝛ scabies. eo ꝙ abstersiua ei adest virtus propter amaritudinem. ꝛ fagedenica. et vlcera carbunculosa ꝛ cancrosa: quoniã calefacit fortiter ꝛ abstergit. Iuuare nata est si quis in tempore ꝛ mensura eo vtatur. Atuero ꝛ fistularum tylos eadem virtute curamus. F ¶ Hec omnia operantur omnes opi titimallorum secũdum genus similiter. debilius vero folia ꝛ fruct⁹ operari nati sunt. quibus ad pisces qui statio narijs aquis vti assueuerunt. citissime em̃ ab eis inebriati ꝛ semi mortui facti ad superficiem feruntur aque G ¶ Cum autem sunt septem species titimalli fortior ē qui caricias nominatur quem et masculinum quidam nominant. et qui in lapidibus nascitur qui dicitur denorodes. consequẽter autem qui barbasso assimilatur ꝛ cyparisias deinde paralias. deinde autem elyostrophos. ꝛ cetera.

¶ Ca. ccccLxxv.

Thimus. Ysidorus. Thimus dicit̃ eo ꝙ odorẽ refert flos eius. Dyascorides. Thimus est herba oĩbus nota. frutex est habens folia angusta. pusilla ꝛ oblõga. ꝛ in summo capitella ĩspẽ formicarum in se implicata. Est enim hec humilis ac ramosa cum duris ramulis et lignosis. cui flos est purpureus. et nascit̃ in locis saxosis ꝛ asperis.

¶ Operationes.

A ¶ Pli. li. xxj. Thimũ oportꝫ in flore colligi ꝛ in vmbra siccari. Duo sunt aũt ei⁹ genera candidum radice lignosa. nascẽs in collibus: q̃d ꝛ p̃fert. Alterũ vero nigrius floris(que) nigri vtra(que) multũ estimant̃ et in cibo ꝛ in medicamentis oculorũ claritati confere. B ¶ Dyas. Uires hꝫ acres et calefactorias paululũ stringẽtes. ꝓpter qḋ oĩbus stomachi choracis(que) vicijs aptissimum est medicamen: Bibita vero cũ sale ꝛ aceto flegma deponit per ventrem Elixatura eius addito melle medet̃ orthonoycis ꝛ asmaticis. lũbricos excludit: mẽstruis im pat. secũdinas deponit. Abortũ facit. C ¶ Cathaplasmata tũores recẽtes ꝓgit. Sanguinẽ coagulatũ dissipat: clauos(que) corpis tollit: addito pollie ꝛ mixerato cũ vĩo sciaticis est salutaris feruẽs supposita. Oculorum(que) caliginẽ detergit ꝯmesta D ¶ Cõdituris oĩbus necessarie admiscet̃ E ¶ Constan. in li. g̃duũ Thimũ. est in. iij. g̃. ca. ꝛ sic. Cũ sale ꝛ aceto g̃ssum fleg̃ purgat. et viscoso flegmati pectoris succurrit. lũbricos expellit. Menstrua deducit: a cauitatem flegmõis de pectore excludit. ꝛ opilationem interiorum aperit: F ¶ Auicenna canone. ij. Medicine thimi semen fortis est caliditatis. Prouocat ꝛ exhit embrionẽ mortuũ. Et solutione sanguinem educit. ꝛ humorem colericum: extrahit(que) vmes: G ¶ Palladius. Thimũ in septembri mense vltio ꝓuenit serẽ: sꝫ melius plantis nascit̃ q̃uis possit ꝛ semine: Agrum diligit apricum: macrum maritimum:

Ca.cccclxxvj.

Trifolium. Ysidorus. Trifolion a grecis: trifillũ vocatus est eo ꝙ sit folijs trinis ꝑ singulas annotatões. Pli.li.xxj. Folio coronat ⁊ trifoliũ. Cuius genera tria sunt Niphantes greci vocãt Alij aspaltion. ⁊ maiori folio quo vtũtur coronarij: Alterum acuto oxitriphillon. Tercium ex oĩbus minutissimũ. ⁊ inter hec neruosi qbusdã cauliculi. vt maratro hippomaratro: myophano: vtunt ⁊ feruł ⁊ corimbis. ⁊ edere flore purpureo: Est ⁊ in alio genere eaꝝ siluestribus rosis simił ⁊ in his tm̃ color delectat. odor autẽ abest Dyas. Trifolij gña sunt quatuor. scʒ odoratum. acutum: partemõ. ⁊ leporinũ. Pã decta. cap. cccxxix. Handachuca vł chua vel cuf arabice. grece lochos vel zbarat ł lotus. latine vero trifoliũ vel q̃dam spẽs trifolij: de q̃ dicit dyas. ca. de trifolio: ⁊ hʒ odorem aspalti. Sera. li. aggre. ca: hãdachuca nõiateũ dyas: lochos. i. trifoliũ: ⁊ ẽ duaꝝ speꝝ. s: domestica ⁊ siluestris: Siluestris q̃dem hʒ stipitem lõgitudinis duoꝝ cubitoꝝ vel brachioꝝ ⁊ plus paꝝ: ⁊ nascũtur ab ea ramuli multi. ⁊ q̊dlibet hʒ foliũ in extremo q̊d assiłat hãdachuche q orit in paludibus. ⁊ dr̃ trifoliũ: ⁊ hʒ semen siłe fenugreco. nisi q̊d est minus satis. Sʒ sciendũ ꝙ illa vocat a qbusdã herba flaura ł herba maura. sʒ dyas. vocat ip̃m trifoliũ maius dõestica q̃ nascit in ortis. ⁊ est qdã alia q̃ nascit sup aq̃s ⁊ maxie in babilõia: qñ fluui⁹ irrigat terrã. ⁊ ẽ herba hñs crus simile cruri fabaꝝ. ⁊ est semẽ albũ: ⁊ dicũt ꝙ extendit qñ orit sol. ⁊ apparet sup aquã ⁊ qñ occidit r̃stringit se ⁊ submergit i aq̃ ⁊ capita eius siłant capitib⁹ papauerum magnoꝝ ⁊ in capitib⁹ ẽ semẽ siłe geguers ⁊ scariole. ⁊ exiccant ip̃m in babilõia: ⁊ faciunt inde panẽ. ⁊ hʒ radicẽ siłem citonio q̃ cõmedit cocta ⁊ cruda: ⁊ sapor decocte assiłat sapori vitelli ouoꝝ. ⁊ vocat hauda ⁊ heuche: Et Auicẽna in. ij. dicit ꝙ de eis seminibus fit panis:

Operationes.

A Serap̃ auctoritate Albugerig. Andachucha silvestris ꝯuenit stõ frigido. et grosse ventositati, ⁊ aqua eius abstringit ventrem. ⁊ valet colice passioni. si ponat sup morsum scorpiõis sedat dolorẽ ex eo B Et si ponitur sup membrum in quo est mordicatio animalium nõ inducit dolorem ⁊ semen eius est fortius folio: Et est bona dolori testiculorũ: ⁊ principio ydropisis: ⁊ dolori matricis. C Dyasco. Trifolium maius vel lothos virtutis diuretice ⁊ acerrime est. semen eius ⁊ folia cũ aqua bibita pleureticis ⁊ dissurijs ⁊ epylenticis ⁊ ydropicis in inicio singulare p̃sidium est. D Stericis causis opitulatur. Menstruis imperat: omnia p̃dicta seminis ipsius. ʒ: iiij. ⁊ foliorum. ʒ. v. curãt Folia ip̃ius cum oximelle accepta morsibus venenatis occurrunt: E Fe. vt dicitur tercianis tria folia aut tria grana seminis eius cũ vino bibita medicant.

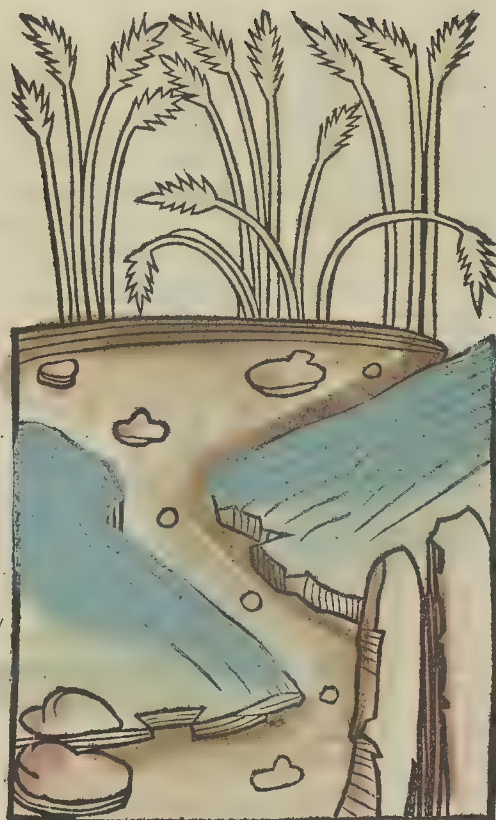
Ca. cccclxxvij.

Tribulus. Dyasio. Tribuli genera sunt duo. siccus ꝛ humidus: Siccus habet folia andragine similia. sed teneriora hastas longas teneras ꝛ porrectas in quibus sunt spine. Nascitur autem in locis desertis. Humidus vero nascitur in fluminibus cuius coma sup aq̄ extēditur ꝛ folia supernatāt. hastam hꝫ in sūmo grossam. ad radicem vero tenuem. habētem in se tenuas spinas sicut spica. Semē durum est ambobus. Virtus est illi frigida ꝛ stiptica ꝛ desiccatiua. Auicēna Hasceck. i. tribuli ſm dyascoridē due sunt species. que fri. sunt ꝛ sic. Alij vero dixerūt q est calidius ꝛ siccius in pmo Est ꝛ magis simile hasceck terre nostre. Siluestra quidem plurime terreitatis est. Domestic⁹ āt plurime aqueitatis. Gal. viij. sim. far. ca. de tribl'o: Tribulus est ex humida substātia moderate frigida ꝛ sicca non moderate existit. dn̄at āt i terrestri q̄d ē terreū frigidum ꝛ stipticū vt on̄dim⁹ in aq̄tili vo aquositas. ꝛ ppterea vtraq ad flegmonū ꝛ omnino ad omes influxiones competūt: terrestres vero tribuli. subtiliū ptiū exn̄tes:

Operationes.

A Gal. Fructus ei⁹ frangūt lapidei renibus. B Dyas. Tribuli faciunt ad inflāmationes. ꝛ ad ea que sup occurrunt Virtus est illis stiptica ꝛ desiccatiua leptomeris: Etiam omes tumores spargit. C Faucibus ꝛ gīgiuis impositi opitulantur melle addito naptas. i. oris putredines tollunt. Succus eoꝝ nobilibus collirijs miscetur. Smen eoꝝ calculos frāgit ꝛ excludit. Terreni vero semen. ʒ. j. bibitū et impositum morsibus venenatis occurrit: Dato veneno contrariū est vim eius vincendo. D Elixatura eius sparsa pulices necat. in flumine tracie in stirmonia palude. de herba eius equi herbātur: Semen eius quia dulce est eustomachū ē E Sera: Virtus eius est q̄ phibet apa ta ca. ne ɔfirment̄ Et Serap̄. q̄dem ɔfert omibus membris ad q̄ fluunt humores. sed semen tribuli agrestis qn̄ bibitur frangit lapidem renum: ꝛ ambe eius species infrigidant ꝛ stipticant. ꝛ fit emplastrum cum eis a p̄atibus calidis. ꝛ miscet̄ cū melle ꝛ curat alcolam. ꝛ putredinem que fiūt in ore ꝛ dolorem gingiuaꝝ F Et exprimitur succus ab eo. ꝛ administratur localis ꝛ semē eius est humidū: ɔuenit lapidi renum ꝛ vesice. ꝛ qn̄. ʒ. ij. bibunt̄. de pma specie ipius. ꝛ fit emplastrum cum ea conuenit morsui tyri. G Et quando bibitur cum vino conuenit medicinis mortiferis. H Et quando decoctio eius roratur super loca vbi abundant pulices occidit eos. Ille vero qui nascitur ꝛ dicit̄ sandarx in regione badacas datur ab incolis illius patrie animalibus p cibo dū est humida herba ipsius: I Et ex semine eius faciunt panem. Nam ipm est dulce ꝛ nutrit. ꝛ sic vtuntur eo loco panis tritici. Sandarx est bonus dolori vesice ꝛ stranguirie. ꝛ augmentum magnū facit i spermate.

Ca.cccclxxviij.

Tribulosa. Ex herbario. Tribulosa duorum generum est. Alia quippe nascitur in ortulis. Alia est agrestis Cuius maior est efficacia. et hz folia portulace similia sed maiora. Caules mittit secus terras: in quibus habet quosdã globulos. duris spinis extantibus ãgulatos in quibus est semen inclusum. ꝛ habet virtutem stipticam atqꝫ frigidam.

Operationes.

A Hec trita ꝛ corpori apposita fervens mulcet. Tritaqꝫ cum melle omnes oris et faucium curat putredines. B Eadẽ herba cum semine decocta pulices necat: si aqua ipsa domus aspergatur. C Huius semine theaces faciunt panes. et cum vino potio eiusdem seminis. contra veneni potionem est salutaris.

Ca.cccclxxix.

Triticum. Ysidorus. Triticũ a tritura dr̃ eo ꝙ purgatissimũ horreo reconditur. vel quia granũ eius teritur ꝛ cõmollit̃. plura sunt eius genera. vt siligo odoreũ far. de quibus scꝫ sup̃. Tremense ãt triticũ ideo dr̃ quia satũ post. iij. menses colligit̃. Nã vbi ꝓpter aq̃ aliã vel causam matura satio obmissa est p̃sidiũ ob hoc petitur. Palladius li. x. Mense septembri locis vliginosis. aut exilibus. vel frigidis vel opacis circa equinoctiũ triticum ꝛ adoreũ seri oportet. dum. s. serẽitas constat vt añ hiemẽ cõvalescant radices Idem in li. ij. Mense ianuario triticum ꝛ far seriri opꝫ dũ q̃tuor folioꝝ est. Idem in li. vij. In iunio mense postremo locis maritimis ac siccis et calidioribus tritici messis abscinditur. Idem in libro viij. Mense Julio temperatis locis tritici messis explenda est ꝛ more q̃ dcm̃ est.

Operationes.

A Ysaac. Triticum est cibus ad huma
ni corporis nutrimẽtum ꝑcipuus et natu
raliter siſe ꝯplexioni eius; Triticum scõm
naturam sui substãtialem in ṗmo gradu
est calida ⁊ humida; ⁊ sicca in medio. Pa
nis ex eo factus calidior est in secũdo ğdu
quia calor eius augmentatᷣ a calore ignis
⁊ coctione. sicut ordeũ ⁊ faba; cum in ꝓpa
natura sicca sunt; si in aqua coq̃ntᷣ humi
ditatem assumunt Granũ tritici mastica
tum vł assatũ a ꝑati q̊d ex rabidi cãis mor
su contingit. suppositum morsum fugat;
B Oleũ aũt de grano fcm̃: ad impeti
ginem ⁊ serpiginem auferendam valet;
C Tritici recentis ac noui nutrimentũ
paruũ existit. ⁊ crudum ⁊ flegmaticũ; ⁊ in
flatiuum; rugitum ac dolorem lateribus
cõmouet. ⁊ imputredinem cito ꝯuertitur
Assatum ad ignem magis nutrit. ventosi
tatem minus facit ⁊ stipticum est. In aq̃
coctum grauissimũ est ⁊ inflatiuũ digesti
oni durꝫ. ⁊ rugitum mouet. Humores dẽ
sissimas generat ⁊ viscosos. maxĩe si gra
num est farine multum hñs. furfuris parꝫ
Si tamen bñ digeritᷣ multũ nutrit ⁊ mem
bra confortat. tarde egeritᷣ; vñ dandũ est
eis qui magnis laboribus exercitantᷣ;
D Granum fcm̃ ⁊ simila. sanguinẽ lau
dabilem faciunt ⁊ multum nutriũt. Si tñ
sepe vtantᷣ; opilatõem epatis faciũt. duri
ciam splenis. lapides in renibus vel in ve
sica. maxime si renes calidi inueniantᷣ na
turaliter vel accidentaliter. E Aui.
Triticum mũdificat faciem; ⁊ eius farina
⁊ amilum cum croco est medicamẽ pani;
Sauich tritici ⁊ ordei grauat; F
Triticum crudum et etiã decoctũ elixatũ
nõ mollitum neqꝫ fractũ neqꝫ coctũ; ita vt
sit puls; ⁊ fractum etiã siłr qñ cõmeditᷣ ge
nerat v̊mes Triticũ q̃ꝫ q̊dẽ tritũ ⁊ pulueri
satũ. suꝑ morsum rabiosi canis est iuuati
uum. G Dyas. Triticũ vtile est r̃cẽs
ac rufum; i. aureosum. Et q̊d sicaniũ vocatᷣ
crudũ masticatũ ⁊ impositũ. canis rabio
si morsum curat. Farina eiꝰ addito succo
iusq̃ami ⁊ cathaplasmata. neruorꝫ reuma

cõpescit. Oximelli mixta inflatõeꝫ tollit.
Lentigines emendat. H Furfur eiꝰ
cũ aceto cocta lepͣs minuit. et impositum
tũores oẽs ꝯpescit; Cum ruta coctum tũo
res spargit. Morsibus venenatis medi
catur. Tortionibus calefaciẽdo subuenit
I Fermentum eius v̊tutem hꝫ calidaꝫ
Tumores plantarꝫ spargit. Pustulas mi
nutas corpis emendat. K Rasi in
Almãsore Triticum bene coctũ omnibus
cibis plꝰ nutrit et maxime si cum lacte co
ctum fuerit. Confert etiam natura calidis
⁊ macris. ⁊ his qui multũ laborant. vel q̊
augmento virium indigent. habẽtes v̊o
dispositiones ꝯ̃rias cito venas replet. et
fe. ⁊ arteticũ dolorem. ⁊ lapides in renibꝰ
⁊ a ꝑata adducit. L Actor; Triticea
quoqꝫ fit ceruisia. sicut ordeacea ⁊ auena
cea. Unde ceruisia iuxta Ysidorum est a
cerere id est a fruge vocata; quia potõ est
ex frumenti seminibus vario mõ cõfecta;

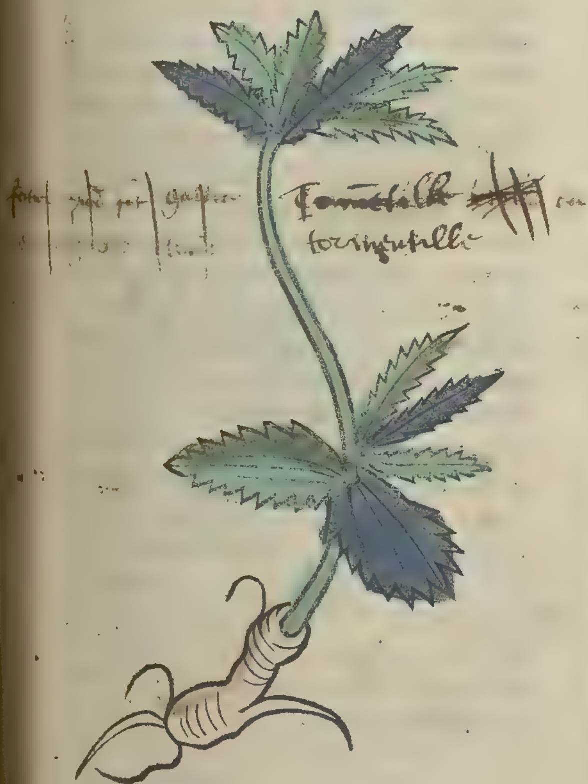

Ca.cccc lxxx.

Tripolion. Syas. cap. Tripolion sm trāslationem grecā.nascit̄ ī locis maritinis.i.in littoribus ipsis fo.hz apio similia ⁊ gsta hastā longā duobus palmis ī capite diuisā.flore dr̄ mutarer in die.nā mane colorē albū facit.et alijs horis eū mutat.media die purpureū et sero feniceum.

Operationes.

A Uirt⁹ ē illi calidissima.cū vīo bibita ℥.ij.hūores aq̄los vētris depōit.vrinā puocat.Acceptis venenis occurrit. B pli.li.xxj.Tripoliō apō grecos herbā inclitā musey ⁊ hesyadi laudib⁹ ad oīa p̄dicantiū vtilē supq̧ cetera ad famā q̄q̧ dignitatis prsus mirā.si mō vt tradūt ei⁹ fo. māe cādida.meridie purpurea.sole occidēte aspiciunt̄ serulea C Duo sūt ei⁹ gnā:Cāpestre mai⁹.⁊ siluestre min⁹.fo.canis hōis similia.a radice palmo nunq̄ altiora.

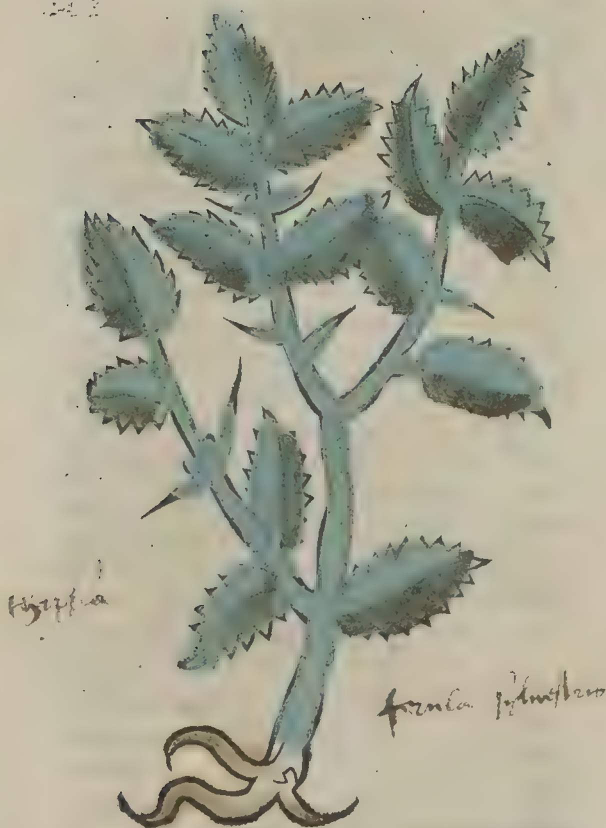

Ca.cccc lxxxj.

Tormentilla vel cataphilon vel porentilla grece.arabice busecke.latine bistorta. Tormētilla est herba similis pentaphilon.nisi quia habet.vij. folia vndiq̧ pilosa.et ideo vocatur eptaphilon cuius radix est rubea ⁊ tortuosa similis galange.sed non habet acumē.flos eius aurosus. ⁊ ipsa iudicatur fri.⁊ sic.in tercio gradu. Sed est notādum q̄ est species tormētille hñs folia similia lapatio acuto nisi quia color foliorum ex vno latere est celestis.⁊ ex alio viridis.flos eius rubeus.⁊ radix rubea que ab aliquibus vocatur bardana minor.⁊ ab aliquibus lappa minor. Uirtus eius in omnibus sicut virtus prime speciei sed remissior.

Operationes.

A Tormentilla habet virtutem consolidandi ⁊ confortandi conceptum Contra dissurriam detur puluis tormētille cū succo plantaginis. B Ad constringendum menstrua fiat fomētum ex aqua pluuiali decoctionis pulueris eius.vel ex duabus ptibus eius et vna spice.fiat puluis que aspergatur supra vētrem ip̄o prius melle calido emplastrato ⁊ iuuat cōceptum C Ad conceptum iuuandum fit emplastrum ex puluere eius ⁊ alijs speciebus aromaticis. Puluis eius vulnera consolidat. D Contra vomitum ex debilitate ⁊ furore colere puluis eius conficiatur cum albumine oui.⁊ coquatur super tegulam ⁊ detur pacienti.

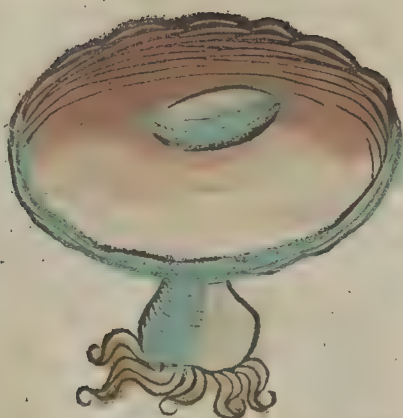
Ca.cccclxxxij.

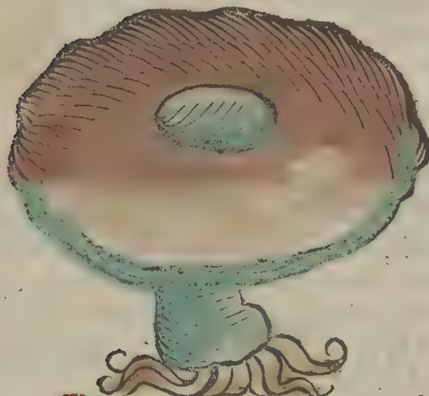
Turbit arabice. latine ꝛ grece caritamion. Sera. li. aggre. ca. turbit. aucto. dyas. Turbit est planta que nascitur in littore maris in locis scȝ q̄ mare cooperit qñ crescit. quando vero est trāquillum non tangit ea. nō eñi nascitur intra aquam nec multum longe ab ea ꝛ nisi quando mare turbat̄ ꝛ crescit non tangit ea. Habet folia similia folijs plante q̄ dr̄ arasatis nisi quia sunt grossiora eis: ꝛ habet stipitem duobus palmis lōgum diuisum in summitate. Et qdam dicūt ꝙ flos eius mutat colorem suum ter in die. quia in mane est albus ꝛ in meridie declinans ad purpureū colorem. In vesperis vō fit rubeus. Radix vero eius est odorifera alba. que quādo masticat̄ calefacit linguā. Et idem auctoritate Galieni translatōe albarich. Nascitur in littoribus ꝛ arenis Et vtus eius est calida ꝛ sicca.

Operationes.

A Serap. Turbit laxat et mundificat ventrē. ꝛ melius ex eo est illud q̄d cū euellitur ꝛ radix eius a terra. aufert̄ cortex eius statim ꝛ abijcitur grossum quod est intus: B Et ex corticibus eius melior est ille q̄ est vt calamus gummosus et albus. ꝛ volumus ip̄m frangere cito frangit̄: ꝛ nō accipiatur illud turbit quod est tortuosum: Turbit est ca. ꝛ sicce ꝯplexionis in. iij. g̃. C Et idem auct. Aben mesuay; Et melior est ille subtilis ligni: Et ꝓpetas eius ē laxare viscosum flegma: verū ip̄m dimittit debilitatem in stomacho ꝓpter abhominationem sui saporis. Rectificatō eius est conficere ip̄m cū oleo amigdalaꝝ dulcium: Dosis eius a. ʒ. j. vsqȝ ad. ij. Et oportet ꝙ adhibeatur solum; ꝛ ip̄m quidē ē bonum humoribus sciatice ꝛ educit eos: ꝛ laxat humores grossos. D Et idem auc. Habix. Melius ex eo est album in colore suo: ꝛ q̄d in figura est sicut calamus argēteus. ꝛ pulpa calami est subtilis ꝛ cito frāgitur. non exñs grossum neqȝ graue: ꝛ quando terit̄ est contritō eius facilis. ꝛ est albū qñ est tritum. E Illud vero q̄d non est tale non est alicuius bonitatis. Et turbit qñ transiuerit tp̄s multū sup ip̄m. fiūt in eos vermes sicut in alijs lignis. et debilitatem in vtute sua. ꝛ signū eius sup hoc est ꝙ apparent in eo foramina ac si esset foratum acu. ꝛ turbit quidem laxat flegma laxatione leui: F Et rectificatio eius est ista. ꝙ frices corticem eius donec puenias ad albū eius: ꝛ postea tere ip̄m ꝛ cribra ip̄m ꝑ cribꝝ tenue. et si ponis ip̄m in medicinis laxatiuis sicut in pillulis et decoctionibus. Cribra ip̄m ꝑ cribꝝ strictōē sit ei aliq̄ grossicies. ne adhereat villis stōi. G Et ꝯuenientior modus rectificationis eius est: ꝙ ꝯficiat̄ cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ postꝙ fuerit trituratū ꝛ cribratū Et si vis exhibē ip̄m hn̄tibus fleḡ viscosum tenax. tere subtiliter ꝛ cribra vt ipsum non adhereat stomacho ꝛ expellat ipsum flegma H Paulus ca. de turbit. Turbit est ca. ꝛ sic in: iij. gradu. I Iohā

nes mesue. Turbit est radix cuiusdã herbe cuius folia sunt similia folijs ferule minoris. et est ex habentibus lac. et est ex eo silvestre et domesticum: et magnum et paruum. Et adhuc ex eo aliud albũ: aliud citrinũ. et aliud nigrum. R Electio. Quod in locis nascitur siccioribus et gummosius propter spissitudinem lactis eius. Cõtrarium vero econtra declinat a proprietatibus bonis que sunt septem sm quod sapiẽtes scripserunt scz vt sit album. et vacuum arũdinosum et gummosum. et sit cortex eius cinericius et planus. et sit recens et facile frãgibile. Citrinum vero malum est. et nigrũ peius grossum est nõ bonum. et subtile tenue subtiliter. L Est eñ debile antiquum malũ. et qd est crispi corticis. et hñs interius cum frangit sicut neruos: est silvestre malum. et qd non est gummosum ẽ debilius: et ventris conturbatiuũ. Et tua interest vt cognoscas adulteratum ex eo qd fit cum sup linitione in extremitatibus eius ex gummi dissolutõne. Et cognoscit eo quod in fracturis ipius est sine eo. et nimis recẽs est pturbatiuũ et submersiuũ viscerũ. M Antiquũ vo debile: mediocritatem tñ hñs est eñ qd eligit. Cõplexio et ꝓpetas ca. est in. iij. gradu. Et est resolutiuũ attractiuũ attractõe mediocri generãs vẽtositatem et subuersionem et nauseã. et acquiritur ex vsu eius exiccatõ in corpe. euacuat. humiditates subtiles. N Rectificatio Tria sunt corrigibilia in ipo. Est eñ debilis opatõis et tarde: et nocet stõ faciens subuersionẽ et nauseã. et acqrit vsus eius corpori exiccatõem nauseã et estuatõez O Rectificatores vo eius in pmius abradi iusserũt corticẽ eius donec appareat album ipius. et corrigũt de q dcm ẽ. pmo admistrãdo aliqd vtutis acute vigorãs ipm i operando. et ex reb ipm maxĩe pfortantibus est zuccarũ P Ipm eñ sigillat ei ꝓpetatẽ mirabilẽ vt educat hũorẽ gssũ et viscosum etiã a remotis cũ facilitate: ita quod etiã a iũcturis et anchis et a locis pfundis et distãtibus p se vo nõ facit illud ymo educit de flegte qd subtile. et relinqt gssum: et hoc tarde opat et corrigũt qd scdo dcm ẽ: admisceendo ei ex medicis stõaticis et ex redolẽtibus et sedantibus agitatõez in eo sicut est mastix et gallia arõtica. ꝓpe sicut zinziber et pip longũ et silẽs. et emendat qd vltimo de eo dcm ẽ. sicut dixit Alcanzi vt misceat oleũ amigdalarũ. aũt pũgat cũ amigdal. aut cũ zuccaro. Q Et dixit Ruffus Admistratõ ipius cũ stipticis remouz hoc ab eo. R Et dixit Judeus. Ipm cũ cõfectõne de citonijs aut rob ipius cũ medio põderis eius ex zinziberi et duplo ponderẽ ipsius ex amigdal est solutiũ bonũ. S Inqt Hamech. Et fiũt trocisci ex eo et duplo põderis eius et florũ violarũ. et medio põderis eius ex zuccaro. et fit solutiũ sine molestia T Et inqt Johãnicius. Accip dactilorũ infusorũ i aceto die ac nocte ptes. c. penidiarũ: ptes. l. amigdalarũ purgatarũ. ptes. xxx. turbit. ptes. xxv. scamonee: ptes xij. ziziberis. pipis lõge foliorũ rute siccorũ ana ptes. iiij. eorũ fiat pmixtio bõa. et pfice cũ melle despũsto. ẽ eñ medicia mirabil. V Inqt filius Zezar. Medicamẽ de tbit qd elegi i egritudib i qbus vsus eius est necessarius. Acci. tbit ptes. x. zinziberis ptes. v. zuccari ptes. xx. et qñz addit masticis. ʒ. iij. et alia sm intẽtões alias. X Et dixit itez. Infundant turbit i succo cucũeris asinini die ac nocte postq̃ rasus fuerit eius cortex et exiccet. est eñ vltimũ ad egritudines iũcturarũ Turbit ãt de trituratõe et cõtritõe sustinet oẽ qd ẽ mediocre Nocumẽtũ ãt eius expellit a q mel ca. et a q silr zuccari ru. cũ oleo amigdalarũ. Y Jo: Me. Turbit pfortatũ solutõe educit humores flegmaticos gssos et viscosos a remotis. et ꝓpe a iuncturis et ipm qdẽ mũdificat pectus a flegte gsso putrido. et ipm qdẽ mũdificat stomachũ et expellit supfluitates ab eo adherentes in villis eius. Z Et valet ad dolorẽ iũcturarũ. et eius vsus pseruat a lepra. et ab infectõnibus flegmaticis. sicut est morphea et baras. et est medicina febrium flegmaticarũ bõa. Hij autem q sumũt ipsum timeant austrum et abhorreant pisces Dosis eius contriti est a. ʒ. j. vsq ad ij. et eius decoctio a ʒ. ij. vsq ad. iij.

Ca. cccc lxxxiij.

Tubera. Pādecta cap. ccc. xxvj. hamech ara. grece kamaket vł kamachet. latīe vero tuberi. ⁊ est fungus quidam. Et qdam vocant ipm fungū vesceniun. Sera. li. aggre. cap. hamech/au. dyas. Hamech est radix rotunda nō hñs folia nec tyrsum: color eius est rubeus: et repitur in vere. ⁊ comedit crudus ⁊ coct⁹ Et idem aucto: Gal. Sba eius est terrea multum admiscet ⁊ pax substācie subtil.

Operationes.

A Gal in li. de chimis: Rameket gñat gssum hūorem ⁊ non est multū mali chimi Et dixit in li. venenox q gñat strāguiriā. ⁊ colicā: silr faciūt fungi. ⁊ meli⁹ eox ē illō qd repit i arena hñs pauca aqˀ: B Avi. li. ij. ca. tubera. Sūt ex sba terrea pl⁹ ⁊ aqā min⁹. ⁊ in ipis est aereitas ⁊ subtilitas pauca: meliora eox sunt arenosa illa i qbus nō est odor malus ⁊ q ex eis sūt sicca deteriora sunt hūidis. sunt gssa valde. et generat hūorem gssum melācolicū: ⁊ sunt dure digestionis. ⁊ tyriaca eox est vinum pux ⁊ spēs pdientes. C Almāsor tractatu tercō ca. de tuberibus: Tubera fri: sunt ⁊ gssa. flegma qz generāt crudū qāt ex eis rubore hñt mala existūt qz multa comestio colicā generat. nec etiā absqz calidis sunt edēda pdimentis. D Ysidorus. Tubera est oleris spēs: qz tumor terre pdit. eaqz cā illi nomē dedit. E Pli. li. xix. In rex miraculis (vt iā dcm̄ ē sup⁹) maximū est aliqd nasci vel vivere sine vlla radice Tubera vocant hec vndiqz terra circūdata. nullisqz fibris aut saltē capilla mentis nixa nec vtiqz exuberāte loco in q gignunt aut rimā agente nec ipa coherent terre: F Avi: Tarde digestōnis sunt ⁊ gūātia stōm ⁊ sunt gssi chimi: Galtñ in q dā loco dixit q nō sunt mali chimi.

Ca. cccc lxxxiiij.

Thus. Ysi. Thus a tundēdo dcm̄ ē. Est aūt succ⁹ aromatic⁹. quē arbor arabie i modū amigdale fundit al

Semnb crbi colloctum

bum. ⁊ masticatōe resolutum velut in pul uerem: ⁊ cū frāgit̃ intus pingue ē. Igniq̃ȝ appositū facile ardescit. ⁊ appellat̃ apud nos masculus. eo q̄ sit natura rotundum in modum testiculoꝝ. Reliquū vō planū ⁊ pene scabrosum minus optimū: Adul teratur āt admixta resina siue gūmi. sȝ ꝓpe tate sua dinoscit̃: Nā thus igni impositū ardescit. resina fumescit: Gūmi vō calefa ctum liquescit. Dias. Thus lacrimū est ar boris q̄ grece liban⁹ dr̃. de q̊ sup̄ de O ca: ccc. xxij: dcm̄ est. Quod q̄dem de arabia affertur candidū: Qd āt de India subru fum: sȝ vtrunq̃ȝ masculū est. ⁊ terciū valde minutū. q̊d mannus dr̃ vel māna thuris: Adulterat̃ aūt thus masculū picinia. i. pi nali resina ⁊ gūmi ꝯmixto. Sȝ in hoc dep̄ henditur q̄ non talem odorē emittit Glo sa sup eccl̃iasticū: Thus bis in anno colli gitur In autūno. scȝ ⁊ in vere. Sȝ in autū nali collectōi p̄ parat̃ inciso cortice in esta tis feruore Inde ꝓsilit spuma pinguis q̄ ꝯcreta densat̃ nisi loci natura poscat tege re palma incipiēte. Quod in arbore hesit ferro depectit̃ ideo corticosum videt̃. Pu rissimū hoc est thus cādidū. Secūda vin demia p̄ pat̃ ī hieme incisis corticib⁹. Ru brum hoc erit nec cō pandū pori Nouelle arboris veteris ē odoraci⁹ q̊d ex eo pepen dit rotūditate gutte masculū vocat̃

Operationes.

A Rasis. Thus ca. est ⁊ sic. Carnem in vulneribus creat. Uentrē ac vomitū arcȝ Intellectū acuit. De q̄ tn̄ si multa sumat̃: q̄ntitas sanguinē adurit ⁊ amētes ⁊ vigi lantes efficit: Tremori cordis auxiliatur. B Dyas. Thus valet ad zernas et ara neas ⁊ ꝯbusturas: ⁊ q̄ssatiōes. ⁊ ad auriū māmarūq̃ȝ dolores ⁊ intraneoꝝ tumores Uerū si a sano bibitū fuerit maniā. vl̓ etiā mortē incurrit Porro māna thuris eligen da ē alba mūda frusta hn̄s minuta. cuius v̓tus olibano silr̃is ē, sȝ paulo fortior. C Deniq̃ȝ tūores oculoꝝ ⁊ reuma suspendit oculorūq̃ȝ vulnera medēdo lipidat. Silr̃i mō facit fum⁹ storacis ac mirre: q̄r silr̃es sūt et v̓tus vna est. D Constan. in. li: g.

Thus est ca. ⁊ sic. in. ij. gradu. Calefacit et ꝯstipat. Uisum clarificat: recentia vulne ra solidat. fluxū sanguinis vbicūq̃ȝ sit cō stringit. E Pessima vlcera in ano vl̓ in alio loco nascentia si supponat̃ cū lacte tpatum dilatari nō pmittit. et ḡssum fleg dissoluit: Memoriā q̃ȝ corroborat: F Item masticatū cum origano vl̓ staphisa gria dissoluit flegma a capite extrahēdo. G Et lingue grauedinem alleuiat. Cū sepo anatis tpatum ad vulnera desiccan da sit optimū: H Ualet etiā ad vul nera propter adustionem ignis fcā Cum sapa dissolutū ⁊ aurib⁹ instillatū mitigat dolorem caꝑ. I Macer. Thus cali dum siccūq̃ȝ gradu dixere secūdo. Lumīa clarificat laccinio si soluit̃ oui Cōtritum: vel femineo cū lacte tepēti. Acri cū vīo tri tum pice lacteq̃ȝ mixtis Uulnera p̄cipue curare recētia dicūt Pigui porcino mixtū medicabit̃ vstis: Admixtū melli panari tia decutit vnguis. Thus bn̄ ꝯtritū vīoq̃ȝ tepento solutum. Affirmat auri multum ꝓdesse dolenti. ⁊c.

Ca.cccclxxxv.

Valeriana. Fu arab. Gre celichinis. latine vo maranella; valeriana Herba gatte. herba benedicta amantilla: genicularis. antilla; sistar valentina. serpillum maius. Serapion lib. aggre. cap. fu. aucto. dyas. Fu est spica illuestris hns folia similia folijs herbe que dicit grece yposellinu vel Asopellinum. et habet stipitem vnius brachij longitudine aut amplius. cuius color declinat ad purpureitatem. et est interius cocauus et nodosus habens florem i figura similem narcisco nisi quia est minor eo. sz in albedine est sicut ille et est in eo parz purpurei coloris. et illud qd est inferius e gssius q quod est superius sicut spica frumenti. Radix eius subrufa i modum puuli digiti. et ingrediunt ab inferioribus eius come inuolute sicut squinantum et elleborus niger: et sunt inuicem adherentes quaz color vergit ad albedinem. et hz odorem bonu; et est aliquantulu in ea de odore nardi cu pauca pinguedine Et qd de ipa administratur est radix eius cu comis suis. Gal. viij. sim. far. cap. fu: fm translatoem grecam: Fu. i. valeriana aromatica quodamo est huius herba nardo similis fm vtutem sed ad plurimu deficiens. Et idem eodez li; fm translatoem arabica; In radice ipius plate est aromaticitas: et virtus eius assimilat virtuti spicenardi; et est ca. in. ij. gradu. sic. in fine eius:

Operationes.

A Dyas. fm transla. nraz. Fu. i. valeriana. Multi nardu agreste appellat: nascit in ponto: folia hz silia elleboro vl similia yposellino siue apio siluatico. Hasta est illi lenis et moll subpurpurea et nodosa crescens de terra cubito vno aut amplius. Flores siles hz narcisco in figura; nisi qz e minor eo. sz similis in albedine; radix e illi in robore digiti minoris similis iuco. aut elleboro nig. colore ruffa cu odore gto. ex q alie excrescunt pue implicate sicut elleborus niger: B Pli. cap. fu. Fu genus est herbe odorate in ponto nascit p interualla nodos hns et flores albos minores q narciscus. q hz folia similia apij siluatici. tirsum rufum molle et canu acleue; Radix eius subrufa in modu pusilli digiti. ex qua alie excrescut minores implicate. vn eqlis est vtutis spice. sed plus puocat vrinam. et est ca. in. iij. sic. in pncipio secundi est feruentis vtutis et mictualis; C Paulus ca. fu. Fu. cal. et sic. in. ij. gdu. Radix eius in medicina ponit. vtutem habz diureticam, D Gal. fm translatoez ara. Fu. puocat vrina: E Dyas. Fu feruentis est vtutis et mictualis. cuius elixatura facit ad lateris dolore. Menstrua incitat. antidotis miscet; F Paulus Cotra stranguiria et dissuria det vinu decoctionis eius. Herba etia decocta et supposita urina puocat. ad digestione cofortandam. et dolore stoi ex frigida ca det vinum decoctois eius. et semis feniculi vel masticis cu succo alicuius herbe diuretice. G Cotra viciu pectoris det vinu decoctionis eius vel suppositoriu ex bobice intincta in pfecto e fca ex puluere eius et olo muscellino vel coi; Contra opilatoez splenis et epatis ex fri. ca vinu det decoctonis eius. H Isi; Fu est herba in potona scitur folijs oleastro simlibus; Pla. Fu est herba q alio noie dr valeriana in. ij. gdu ca. et sic. In estate radices eius colligunt. et ad solem exiccant. ac p trienniu in efficatia multa fuant. Radix tm in medicis ponitur; Eligenda est illa q solidam int hz sbam et non perforatam. q cu frangit non pulveriza. Habetq vtutem diureticam. J Vinu decoctois eius dat cotra stranguiriam et dissuria. Herba etia ipa i vio cocta et supposita puocat vrina. ad cofortandum digestionem et ad dolore stomachi ex frigida causa vel ventositate Dat vinum decoctionis eius. et seminis feniculi vel masticis cum succo alicuius herbe diuretice: K Contra vicium pectoris ex frigida causa dat vinum decoctois eius vel aqua; Ad superfluitate matricis myn

dificandam fit ex ea fomentum vel etiam suppositorium. ¶ Auicenna. Fu. Folia eius sunt sicut folia apij. Et crus eius vnius cubiti plus planum et tenere. cuius supremũ est digiti grossitudini proximum ac purpureum. nodos habens et florem sicut narciscus vel maiorem. In albo etiam ipsius est quasi purpureum Inferius in radice sua emittit ramos. et in ipsa radice est odor aromaticus. ¶ Confert dolori lateris vrinam prouocat si bibat. Et eius decoctio prouocat mẽstrua plus etiã spica.

¶ Ca. cccclxxxvj.

Verbena. Ysidorus. Verbena siue veruena dicitur quasi pura. sed a grecis gerobotanea nomẽ accepit eo q remedijs ac ligamentis hominũ ac purificationibus sacerdotum a gentilibus apta probata est. Unde et pontifices illam appellabant saginen quasi sancinẽ Plinius libro. xxv. Nulla tamen romane nobilitatis plus habet q ierebotane q nostri verbenatam vocant. Hac iouis mẽsa vergitur domusq purgantur ac lustrãtur. Duo sunt eius genera. foliosa que femina putatur. mas folijs rarioribus. vtriusq plures ramuli tenues. cubitales. angulosi. folia minora q quercus et angustiora. diuisuris maioribus. flos vo glaucus Radix longa. tenuis. et vbiq nascit in palmis aquosis. Quidam autem non distinguunt. sed vnum tm faciũt genus. eo q eosdem vtraq habeat effectus. Pandecta cap. cc. xc. Gerebotanũ vel peristeriõ grece. arabice albea. latine aũt berbena siue verbena vel sacra herba. Sciẽdum q prima species gerebotani est centr galli. et ẽ supina. Secunda species gerebotani est verbena q dr gallinacea et est recta. et ideo vocatur ortos. et hoc dyas. dicit in cap. de gerebotano. Et prima species gerebotani a qbusdam vocat peristerion. et illa est cẽtrum galli. et ideo in Pandecta lra p. facit se motim cap. ab illo qd incipit gerebotanum. et illud q incipit peristerion. Unde dicit gerebotanũ ideo nomen accepit tale. qm sacerdotes eam purificatõibus adhibere consueuerunt. Dyas. cap. de Gerebotano. Gerebotanũ q multi peristeriõ aut verbenam dicunt. Species hz duas. Una est supina. Altera recta. Prima vocatur sidericis curetis. et alcbea et cyperissis. vt Asculepius i libro suo memorat. et Pythagoras crisceptron nominat latine dicitur licinia quasi lustrago vel vertipedium vel centrum galli. Secunda quam erectam diximus vocatur etiam trigomõbumo vel gerebotanum hercularia. latine crista gallinacea vel berbena vtraq folia subalbida et veluti incisa habẽt. et virgas in cubiti longitudine et amplius et angulosa. et radices tenues et longas.

Operationes.

A Dyas. Radix verbene ⁊ folia cum vino bibita ⁊ cathaplasmatibus adhibita ictericis medent. B Et morsibus venenatis occurrũt: Folioꝝ eius.ʒ.j.cum vino imposita ꝑ dies quatuor ⁊ gargarismo ipsa folia adhibita vulnera oris ⁊ putredines tollunt. C Elixatura eius si in ꝯuiuio aspersa fuerit hilaritatẽ ꝑstat D Datur vo tercionarijs cum folijs tribus ⁊ radicibus tribus: quartanarijs vo quatuor numero, folijs et radicibus tota herba vulnera glutinat ⁊ alienatõẽs stringit: E Et ad omĩa venena potui data optime facit. Hãc herba idẽ nomẽ accepit.s. vt sacerdotes eã purificatõib⁹ adhibere ꝯsueuerũt F In passionario habetꝛ ꝙ si medic⁹ visitãdo infirmũ ipam in manu portauerit nesciẽte egro: ⁊ dicʒ egro qliter es, si eger dicʒ bñ sanabit, ⁊ si dicet male morietꝛ. G Paul. Aq decoctionis ei⁹ matricẽ mũdificat optie ⁊ mẽstrua ꝓuocat. Semen eius cum succo feniculi oculis impositum ipos mũdificat.

Ca. cccclxxxvij.

Verbasco. Ysidorus. Verbascum latini herbam quam greci appellant flamos. Harum altera est masculus albidioribus ⁊ ãgustioribus folijs Altera vero femina folijs latioribus atqʒ nigris lanuginosis ⁊ hirsutis

Operationes.

A Pli. li. xxvj. Cõtra tussim bibitꝛ vbascus. c⁹ flos est aure⁹ atʒ tãta vis huic ẽ vt etiã iumentis nõ mõ tussientib⁹, sʒ ylia ꝗʒ trahẽtib⁹ i potu auxilietꝛ. Qd ⁊ de gẽciana repetitꝛ B Ex herbario. Verbascus nascitꝛ in locis sablosis. C Ad podagrã hec herba ꝯtusa ⁊ iposita dolorẽ sedat.

Ca. cccclxxxviij.

Vecticon. Dyas. ca. vectricõ ſm trãslationẽ ara. Herba est q hʒ folia similia edere. v. aut. vij. sʒ paulo maiora spãsa circa terrã. desuꝑ alba anglosa ⁊ viridia cũ mltis vgis duoꝝ palmoꝝ flos ẽ illi viridis, i vno maxie nascitꝛ. hasta ipi⁹ tenuis ẽ ita vt vix possit videri.

Operationes.

A Dyas. Folia eius molli addita ignē sacrū extinguūt tumoribus omīb⁹ medent. B Sicca fumigatio eius omīa etiam similiter facere novit. Mortuos in utero infantes excludit ciato uno cū mulsa bibito. C Radicem eius siccam pone super carbões de vite aminea. aut de oliua & cooperi. & eius qd est subtile de emboto infirmus teneat in ore & fumū rcipiat. postea vinū amineū modicū gluciat. D Illa herba etiam aperit orificia venarū.

Ca. cccclxxxix.

Veccia latine: grece ysoforacius: arabice lachinis sive lechurios:

Operationes.

A Gal. pmo de cibis cap. veccia: figura horū seminū nō est rotūda sicut fabe: sz sublata magis silis lentibus. reponūt āt agricole. & hoc cū ipis folliculis. siliter cū totis plātis gra alimēti brutorū aīalium. B In fame āt vidi et ex his qsdam comedentes & maxime adhuc viridibus existentibus sicut cicera & fabas ɔmedūt. cōsueta sunt āt nō in delectabilia solū sz indigestibilia & stitiua ventris neqz boni chimi generatiua: C Apta ad sanguis gfsi melācolici gnātōem sicut & lenticula: sz illi quidē multa bona adsunt; huic autē nullū illorū bonorū inest.

Ca. ccccxc.

Vermicularis. Pādecta. ca. ccclvi. Herba grassula est herba de q̄ invenitur maior. & mior: & mior est vmicularis. Dyas. Vermicularis est herba q̄ similat herbe grassule maiori

Operationes.

A Sera. Semen illius herbe est cal. et sic. in. iij. gradu: & expellit lūbricos: B Et dicitur q̄ repenit sup terrā in corasceni postq̄ pluit. C Et qn bibit de eo tritū expellit lūbricos & ascarides & laxat vētrem. D Avi. Vermicularis ca. i. iij: & ē sem̄ arenosū iterficit vmes & ascarides.

Ca.cccc xcj.

Vernix latine. arabice sandaros vł baratin vel gressa vel sandaraca. grece gium. Serap̄.li.aggre:cap̄. sandros.i.vernix:7 est gūmi ca.7 sic.complexionis est in:ij:gradu:Et idem auctor: Habix. Ca.est 7 sic.ſʒ caliditas est pauca: est em̄ simile karabe:sed non ita duꝝ.7 in eo parum est amaritudinis 7 affert̄ a terris cristianoꝝ. Paulus capł'o.de vernice. Vernix est gummi cuiusdā arboris que ī cristianoꝝ ptibus nascit̄ q̄ arbor iuniperꝰ vocat̄.vn̄ ab eo tp̄e estiuo q̄dam gūmositas egredit̄ q̄ actōe caloris exiccat̄ 7 induratur.et dr̄ vernix.q̄ cū colligit̄ est albi coloris:7 cū antiq̄t̄ est subcitrini:7 cū plꝰ antiquat̄ est ruffi coloris q̄cūq̄ sit.dūm̄ō sit lucida 7 clara eligend aē. Et dr̄ etiā vnix q̄ddā q̄d ꝯficit̄ ex oleo seīs lini 7 vnice.et inde illiniunt̄ vł ꝯsolidant̄ colores ad picturā.hʒ āt vnit vtutē ꝯglutinādi ex viscositate sua.7 clarificādi:7 ꝯſuādi q̄d satis ꝑ3.Nā pictores suꝑ alios colores ꝯſuāt.

Operationes.

A Sera: Vernix autem quod est gummi absq̄ confectione valet contra fluxum sanguinis ex naribus si puluis eius confectus cum albumine oui tempibus 7 frōti supponatur.contra vomitum colericum fiat ex puluere eius emplastꝝ 7 olibano 7 albumine oui 7 stomacho supponat̄.

B Idem etiam fiat contra dissinteriā addito aceto 7 supponat̄ pectini.puluis etiam eius in ouo sorbili datus valet contra vomitum colericū vel dissinteriā.valʒ etiam puluis contra interiorem 7 exteriorem solutōem.

C Serap̄.predicto li.7 cap̄.Vernix confert catarro quando fit fumigatō cum ea:et desiccat vlcera:et abscindit sanguinem menstruū:

D Et idem auc.Bedigoras:De ꝓpetate eiꝰ 7 cōfert catarro.7 desiccat fistulas:7 est sicca 7 calida i.ij.gradu.euellit suꝑfluitates flegmaticas.q̄ sunt in stomacho 7 intestinis:

E Et occidit lūbricos et ascarides.et confert fluxibilitati neruoꝝ q̄ accidit a frigiditate 7 humiditate 7 repletōe

F Et idem auct.Habix. Qn̄ fit suffumigatio cum eo ꝯfert catarro capitis.7 quādo pulverizatur suꝑ vlcera desiccat ea:

G Et idem auct: Atabari. Sādaraca est similis karabe in vtute sua.7 cōfert fumigatō eius corize 7 desiccat fistulas:7 cōfert sputo sanguinis 7 emorroidibus.Et est gummi citrini coloris simile Karabe. 7 est in eo paꝝ amaritudinis.7 affert̄ a terris cristianoꝝ.7 virtus eius est similis vtuti karabe.

H Et q̄n̄ fit cū ea fumigatio ꝯfert fistulis.7 q̄n̄ accipit̄ ex sādaraca 7 oleo rosaꝝ 7 linit̄ cum eo cōfert scissuris q̄ fiunt in mēbris 7 manibus 7 pedibꝰ.7 si nō inuenis:pone loco eiꝰ pōdus tercie ꝑtis plꝰ pondē ipiꝰ de karabe q̄d dixit Galienus esse gummi haur romane.

I Ubi sciendū q̄ illud vocabulū sandaraca aliter intelligit̄ in libris arabū:7 aliter in li.grecoꝝ.nā arabes ꝑ sandaraca intelligūt vmicē.sicut iā dcm̄ ē.ſʒ greci ꝑ sādaraca intendūt q̄ndā lapidē rubeū. Vn̄ Pli. Sādaraca affertur a pōto 7 Capodocia et Sicilia.7 est lapis ignei coloris.

R ¶ Dyas. cap̄. de sandaraca In eisdem locis nascit̃ vbi auripigmentū. Hoc idē dicit dyas. ca. de arsenico Et dicit q̄ eligē da est sādaraca que est colore ruffa valde ꝛ facile teribilis: ꝛ crepula mūda. colorē habens cynnobori. ꝛ odorem sulphuris. Virtusq̄ ei similis arsenico. vnde ē causti ce virtutis ꝛ dyaforetice ꝛ stiptice ¶ A

Resine mixta Alopitias curat cum pice vngues leprosos excludit: Oris vulnera ꝛ narium curat. Omnes pustulas cū oleo purgat: Oleo mixta pediculos curat. Pustulas cum adipe mixta mundat. Condilomata ani ꝯpescit. M ¶ Empicis cū melle ꝛ vino vtiliter dat̃. Fumigio tussim ꝓhibet. maxime resina mixta. Fumus ore acceptus vocē limpidat. cū melle accepta sicut electuariū asmaticis medicatur siue voci obtuse cū r̃sina vt cataputia accepta M ¶ Ysaac in viatico sic̃ r̃ sequit̃ modum grecoꝝ sicut cap̄. de dētib⁹ putridis ꝛ ca. de morfea. O ¶ Similiter Gal' in Antidotario minori in antidoto illo q̄d incipit medicamen ad polipum nariū.

¶ Ca. ccccxcij.

Viola latine. arabice Fenefflig vł fenefigi Grece leucis. Sciendum q̄ tria sunt genera violarum. vt dyascorides dicit capittulo Leucis. Sed tamen Serapion libro aggre. cap̄. feneflig non loquit̃ nisi de vno. i. viola purpurea. qm̄ vsus eius magis conuenit medicinis sed alia duo genera sunt species cheuri sicut apparet in cap̄. cxj. superius de C. Serapion libro aggre. ca. feneflig. Feneflig id est viola est herba cuius folia sunt miora folijs cussij. ꝛ nigriora. ꝛ non elongant̃ multum ab eis in figura sua. ꝛ hab3 stipitem egredientem ab vna radice. ꝛ est sup eum plus. ꝛ in summitatibus eius est flos boni odoris coloris purpurei. Nascit̃ in locis vmbrosis ꝛ aspis Gal. vj. sim. Ar. caplo de viola s̄m translatōem nostram. Foliorum huius herbe substantia est sub frigida ꝛ aquosa. Virtus eorum infrigidat parum. Dyasco. cap̄. Leucis. i. viola omibus est nota. est enim in floribus hn̄s distantiam quia mellinum album et purpureum florem ostendit. Johannes Mesue cap̄. de violis. Viole sunt medicina temperata conueniens. ꝛ fit per eas male qualitatis ꝑmutatio ꝛ nature solutio. melior est quecunq̄ ex primis. quoniam non inuenit eam calor r̃soluens virtutem. aut pluuia dissipans frigida est ꝛ humida in primo gradu. Et que sic ca. est minus est humida ꝛ minus frigida Est enim in recente humiditas superflua supergrediēs caliditatem eius aqua est perfectio ꝛ species. Cum autem exiccatur ꝛ r̃soluitur humidum superficiale ipsius manifestatur amaritudo eius que est propter caliditatem que fuerat sepulta. ꝛ est tunc ca. plus et minus hu. Est enim in recente humiditas superflua propter q̄d que recēs est solutione per ventrē educit lambificando. que vo sicca est educit dissoluendo. ꝛ ipa quidem est infrigidatiua narcotica sedatiua doloꝝ calidoꝝ. ꝛ extinctiā īflāmationū ꝛ lenitiā ꝛ solutiua. Est ex debiliter soluentibus. ꝛ vigorat̃ cum alijs laxatiuis.

Et propter hoc quidam addunt quātitati eorū medietatem ex turbit. ⁊ faciunt trociscos. ⁊ vigorant cum hoc operationem earum. Et quidam addunt scamoneam ⁊ ipsa quidem ⁊ oleum earum ingreditur in emendationem medicinarum acutarū. Succus autem ipsarum ⁊ syrupus ex eis leniendo. Et viole sicce educunt dissoluēdo. Et ipse quidem cōdiunt cum zuccaro ⁊ melle sunt maioris abstersionis ⁊ minoris alterationis et cum zuccaro contrariū faciunt Et scito ꝙ non substinent de decoctione aliquid qua sit superfluitas. et succus earum similiter ⁊ corroboratur acetū cum infusione earum. ⁊ fit mirabile febribus multe inflāmationis. ⁊ est melius oleum earum. fundamentum cuius est oleū onfancinum aut amigdalinum.

Operationes.

A Galienus. Ipsa herba tam per se ꝙ cum alfitis superposita rmedium calidis prestat flegmonibus: supposita aūt in orifitio ventris incensionem pacientis vl' in oculis. B Serap. Uirtus eius est q̄ lenificat ⁊ sedat apostemata calida quando ponuntur sub ea sola: aut cum farina ordei. ⁊ confert inflāmationi que fuerit ī ore stomachi ⁊ in oculo. Sed flos eius cū hoc ꝙ sedat inflāmationem oris stōachi habet proprietatem relaxandi coleram. Et fit emplastrum cum folijs tantū huius herbe aut cum sauich. ⁊ infrigidat et confert aposteātibus calidis oculorū et exitui ani. C Et dicitur ꝙ flos eius a ppri etate que est in eo quādo bibitur cum aq̄ confert squinantie ⁊ epilencie que accidit pueris. ⁊ est illa que vulgariter dicit ma ter puerorum. D Et idem auctoritate Aben mesuay: De proprietate eius laxat coleram a stomacho ⁊ intestinis. ⁊ cōfert inflāmationi que est in eis. et sode et squinantie q̄ accidit infantibus qū sumit cum aq̄ ea. Et qū aliqs vult de ea exhibē in potu ad laxandū ventrē exhibeat ab ℥ iiij. vsq̄ ad vj. E Dyas. Flos purpureus sedat inflāmatōem oris stōi ⁊ oclorū ⁊ aqua huius floris confert sqnancie. Laxat colerā a stō ⁊ intestinis. ⁊ confert inflā mationi q̄ est in eis. folia eius sunt sicut folia cussus. ſʒ minora ⁊ rotundiora. ſʒ mellinus color medicine necessarius est qui succus elixatus ⁊ fomento adhibitus: tumores stericos curat. menstruis impat. F Cerotis mixtus ragadias ani ad sanitatē pducit melle additus pustulas ⁊ inflationes tollit semē eius cū vino bibitū. ʒ. ij. aut suppositum menstruis imperat. Aborsū facit. radices eiꝰ cathaplasmatibus adhibite cum aceto splenem siccant Podagricis medicant. G Sʒ viola alba proiectorie est virtutis. ⁊ extenuatorie. ſʒ flos plus. decoctio autē herbe menstrua ſ pvocat si post ptum non sequatur fetum mortuum extrahit. ⁊ viuum corrumpit ⁊ educit matricis inflāmatōez sanat. si tam fortis est mulier. si in pessario posita omnia similiter facit. H Johannes de sue. Solutione educit colerā: ⁊ alterat eiꝰ accessum: ⁊ viole conferunt inflāmatōibꝰ oībus: ⁊ sedant sodam fcām a calore vehementi. ⁊ sunt somnifere ⁊ faciūt corizā. ⁊ leniunt pectus ⁊ guttur. ⁊ pferunt vuee. ⁊ squinantie. I Et iuuamentū magnum eorū est apatibus pectoris ⁊ pleuresi ⁊ sedant sitim. ⁊ cōferunt sicce opilationi epatis. ⁊ apostemati eius. ⁊ calide yctericie. et sunt iuuamenti magni in febribus inflāmatiuis ⁊ siti per eas. Dosis potōis earū est ab. ℥. iiij. vsq̄ ad. viij. ⁊ sncci earū ab. ℥. j. vsq̄ ad. ij. Et syrupi earū ab. ℥. iij vsq̄ ad. iiij. Et cōditi earum ab. ℥. j. vsq̄ ad. iij. K Bartholomeus in li. de pprietatibus rerū. Uiola ,pter violentiam odoris sic est nominata: vt dicit Ysidorꝰ. Cuius due sunt species. s. purpurea alba et mellina. Sed oīm folia nature frigide sunt ⁊ aquose ⁊ ideo solutiue L Herba quidem modica est viola in substātia q̄ rcens est melior ꝙ antiq̄ cꝰ flos maximi ē odoris. vn̄ odor eiꝰ cēbri calorē mitigat ⁊ sps aīales rcreat ⁊ pfortat: M Flores ṽnales pꝰ oriunt sic se citiꝰ māifestāt puitatē eiꝰ ī sba magnitudo odoris piter ⁊ ṽtutis nōbiliter recōpēsat. vt dicit dyas.

N ¶ Platearius. Viola fri. est i pncipio pmi gradus, 7 hu. in fine secundi. Habet vtutem leniendi huectandi, refrigerandi relaxandi. Viole contrite sup ca. apata i principio valent. Fomenta ex aq̄ decoctionis ipius herbe facta circa pedes 7 frontem in acutis somnū puocat. O ¶ Rasi. Viole somnifere sunt. capitis dolorem a calore fcm̄ remouent. Coleram nigrā de stomacho 7 intestinis purgat. Calorem corp mitigat. P ¶ Macer. Nec roseus superare decor nec lilia pnt. Fragrantes violas spē nec vi nec odore. Dicit huida vis illius 7 frigida pmo. Esse gradu species tres esse leguntur eax. Noscere quas tm̄ diuerso flore valemus. Nam sunt purpurei flores albiq3 nigriq3. Cūctis pene pares sunt in medicamīe vires. 7c.

¶ Ca. cccc xc iij.

Virga pastoris. Pand. ca. cc xviij. Dipseus grece. arabice persendax vel diplacos vel barsiarbay l' aybsacos. latīe vo vga pastoris vel cardo fullonum. Sciendū q due sunt species virge pastoris. s. masculus 7 feia. Masculus est quē dyas. fm trāslatōem nr̄am ca. dipse⁹. vocat dipseus. 7 est fm ip̄m frutex spiosa vgam hn̄s longam spinis plenā. 7 folia i circuitu similia lactucis. in singulis nodis bina hn̄s folia. 7 ip̄a oblōga 7 spinosa intus. 7 deforis spinis plena. 7 habet etiam contracta folia. que pluuiam 7 auram in se retinent. vn̄ 7 nomen accepit. Dipseus id est sitiens in vgis suis. capita surgunt. singula spinosa similia echimo maritino sed oblongiora. q̄ siccata album faciunt colorem. 7 in vga deintus vermes nascuntur. Serap. li. aggre. cap. Barsiarbay auctoritate dyas. Barsiarbay vel dipsacus est spina qua pannos faciunt. 7 latine dr̄ vga pastoris 7 cardo fullonū. 7 est species spinax hn̄s stipitem longū spinosum 7 folia eius sunt similia lactucis. 7 super quēlibet nodum stipitis sunt duo folia amplectentia stipitē. longa spinosa in medio eorum interius 7 exterius habent similitudinem vesicax aque 7 sunt spinosa etiam. 7 habet iuxta stipitem concauitatem i qua colligitur pluuia 7 ros. Et ideo nominat dipseus. i. siciens. sup quemlibet ramum eius est capitellum simile echimo marino aliquantulum in longitudinem tendens spinosum. q̄d cum desiccatur fit albū. Et quando scinditur reperiunt in medio ei⁹ vermiculi parui. 7 ista est virga pastoris masculus. Et idem Serap. loco allegato Sunt eius due species. Masculus 7 femina. Masculus est herba que nascit omni anno. 7 habet ramulos seu virgas tenues molles sublites nodosos. 7 dilatatur sup faciem terre sicut gramen. 7 habet folia similia folijs rutenisi q sunt lōgiora 7 molliora. 7 habet iuxta vnum quodq3 folium semen. 7 propter hoc dicitur masculus et habet florem rubeum. Sed femina est q̄ Serapion vocat in lingua persica Persicrianum. Et dyas. vocat eam poligonos 7 est centū nodia. Feminaque ara. vocat barsiarbay. Latine vero cauda vulpis.

Et est ſm Sera. herba hñs plãtam pvã ⁊ virgam vnicam teneram ſimilem cãne. ⁊ in nodis ipius ſunt folia egredietia ab ipſa virga ſimilia folijs pini. ⁊ hꝫ radicez in qua nullum eſt iuuamentũ. naſcit iuxta aquas: Gal. vj. ſim. far. cap. dipſeus. Di pſeus vel dipſacus eſt virga paſtoris plu rimum quod eſt in ipa eſt frigiditas: et in ſapore eius eſt ſtipticitas. Et vtus eius ẽ que infrigidat ⁊ deſiccat in principio ter cij gradus. Et radix huius plãte deſiccat in. ij. gradu: Auicenna li. ij. cap. de virga paſtoris Uirga paſtoris eſt maſculus ⁊ fe mina. ſed maſculus eſt fortior. in ipa ẽ ſti pticitas; ſed pars aquea in ipa eſt pluriũ Et ꝓpter multitudinẽ ĩpulſionis materi erum effuſarum eſtimat ꝙ eſt exiccatiua fortiter.

Operationes.

A Dyaſco. Eſt virga paſtoris maſcul⁹ radix eius deſiccat in. ij. gradu. Et abſter git que cocta in vino ⁊ tunſa; et ſicut cero tum impoſita vel ſi emplaſtratur cum ea an⁹ curat ſciſſuras ani. ⁊ ragadias ⁊ fiſtu las. ⁊ emorroidas interiores quod medi camen in pixide enea ꝯſeruandum. B Et clauos corpiſ mũdat. ⁊ formicas ⁊ ver mes; que in capite huius plante inueniũ tur. ĩn corio ſuo ligati. ⁊ collo ſuſpẽſi. Aut in brachio dicunt febrem quartanam pe nitus curare. ⁊ medet mirmicel. ⁊ acrocor diuis. C Serap: Uirga paſtoris fe mina eſt cuius virtus repcutit ⁊ incarnat ⁊ confert inflãmationi oris ſtomabi quã do apponitur extra ſicut eſt poſtq̃ trita fu erit. ⁊ cõfert apati q̃d dr̃ heriſipila; ⁊ apo ſtematibus antiquis D Et repcutit ⁊ prohibet humores q̃ fluunt ad menbra ⁊ ex melioribus medicinis heriſipile. quã do dilatatur ⁊ extendit ambulãs de mem bro ad membꝝ. ⁊ cõfert vlceribus alijs. ⁊ vlceribus manifeſtis: ad q̃ hũores fluunt ⁊ conglutinat vulnera recentia cũ ſuo ſan guine. E Et cõfert vlceribus auris ⁊ ſi eſt in ea ſanies deſiccat eam. et abſcin dit fluxum menſtruoꝝ. immoderatum

F Et curat vlcera inteſtinoꝝ. ⁊ ſputum ſanguinis. ⁊ ſiſtit fluxum eius vñcũqꝫ flu at. ⁊ in oĩbus his maſculus eſt fortior q̃ femina. vñ habet maſculus vtutem ſtipti cam frigidã. qñ ſumit in potu ex ſucco ei⁹ cõfert ſputo ſanguinis ⁊ fluxui ſanguinis ãtiquo. ⁊ egritudini q̃ dr̃ colirica. ⁊ diſtil lationi vrine q: ꝓuocat vrinã ꝓuocatiõe forti. G Et qñ ſumit in potu cũ vio confert morſibus venenoſis. ⁊ qñ bibitur in febribus ꝑiodicis añ acceſſionẽ parox iſmi ⁊ horam confert multũ. H Et quãdo fit naſcale cum ea mulieri habenti fiſtulam; ⁊ vlcera in matrice. confert iuua mentum magnũ. et abſcindit fluxũ humi ditatum antiquaꝝ ab ea. ⁊ diſtillat ex eã aurem ⁊ confert dolori eius ⁊ ſaniei q̃ flu it ab ea: I Et qñ coquit cum vino ⁊ miſcetur ei mel cõfert iuuamentum vlceri bus matricis. ⁊ fit emplaſtꝝ cũ folijs eius ⁊ inflãmationi ſtomachi ⁊ ſputo ſanguis ⁊ formice ⁊ heriſipile. ⁊ apatibus calidis ⁊ frigidis in principio eoꝝ. ⁊ qñ coquitur cum vino ⁊ terit bene donec fiat cerotum K Et emplaſtrat cum ea anus curat ſci ſſuras q̃ ſunt in ano. et emorroidas interi ores. ⁊ oportet ꝙ hec medicina reponat ĩ pixide enea. ⁊ curat ſpẽm formice q̃ dr̃ pa ragodes. ⁊ dicunt q̃dam ꝙ vmes q̃ repert untur in capitibus huius plãte qñ ligat ĩ corio ſuo. L Et ſuſpendit in collo et humero hñtes q̃rtanaꝫ curat eam ſi deus voluerit. M Auicenna: Uirga pa ſtoris ꝓhibet fluxum. ⁊ fit ex ea emplaſtꝝ flegmõi ⁊ heriſiple ⁊ formice. eſt valde cõ ferens apatibus vlceratiuis: N Et conſolidat vulnera recentia. ſuccus eius interficit vmes auris. ⁊ exiccat vlcera ei⁹ aqua eius confert ſputo ſanguinis. ⁊ fit ex ea emplaſtꝝ inflãmatõni ſtomachi. ⁊ pro hibet fluxũ ſanguinis ⁊ matricis. ⁊ ſanat vlcera inteſtinoꝝ. O Et dyaſ. q̃dem exiſtimauit ꝙ ipa ꝓuocat vrinam ⁊ ſanat illum qui retinet eam ⁊ nõ pt eã emittẽ.

Ca.cccc xciiij.

Vitis latine: arabice harim l' harin
grece ampeleos. Serap̄: li. aggre
ca. harim: Uirtus ex ea est domesti
ca ⁊ siluestris: ⁊ alba ⁊ nigra: Domestica
est vitis vini. ⁊ siluestris est q̄ grece vocat̃
ampeleos agria. bastas hʒ lōgas ⁊ ligñas
⁊ asperas. Folia eiꝰ strigno ortiuo similia
sed latiora ⁊ minora. florem hʒ sicut capil
li. sed semen habet vt botrus. q̊d cum ma
turauerit rufum facit colorem obrotūdū.
Alia spēs est q̄ vocat̃ lambrusca l' vitusu.
cuius flos vocat̃ ynantus vel ynantiū vel
anteflores. ⁊ est masculus de qua īuenies
in cap̄: xxviij. superius de a. ⁊ est planta in
qua sunt grana parua similia botris vue
paruis. ⁊ qñ sunt matura color eoꝝ est ru
beus ⁊ figura sui grani est rotūda: et race
mi sui botri reseruant̃ in summitate eius:
⁊ grece vocat̃ ambolosagine; Est alia spe
cies vitis que dr̃ vitis alba ⁊ est brionia:
ꝓ q̄ lege ca. lxxv. supiꝰ de B. Gal'. vj. sim.
far. ca. ampeleos melana: Ampeleos me
lana siue vitis nig̃ vocat̃ hec ꝓpe brionia
de qua lege viticella hic infra. ⁊ est va bri
onia. Sciendū q̄ brionia sup̄ de b: nō est
vera brionia sʒ autores illā appellāt vitis
alba siue brionia alba.

Operationes.

A Gal'. vj. sim: far. ca. vitis. Uinum vi
tis albe domestice est ca. in. ij. gradu. ⁊ ve
tus ex eo est in. iij. gradu Et mustum est in
p̄mo ⁊ manifestat̃ vnū q̊dq; in p̄mo g̃du.
⁊ ꝑ manifestatōem caliditatis inuēte ī eo
B Uitis dōestice succꝰ ꝰm serap̄. ⁊ po
tissime folioꝝ eius ꝯuenit hn̄tibus vlcera
in itestinis sunt fri. ⁊ stiptice. ⁊ q̄ exspuunt
sanguinē. ⁊ q̄ ꝯq̄runt̃ de ardore stōi: ⁊ p̄g
nantibus hn̄tibus appetitū corruptū: ⁊ ca
poli eius qū infundunt̃ in aq̄ ⁊ bibit̃ faci
unt hoc. C Et lacrimis huiꝰ vitis est
sil'is gūmi. q̄ coagulat̃ sup palmites: qui
potatꝰ cū vīo expellit lapidē: D Et
linit̃ cū eo emperigo ⁊ curat eā: ⁊ scabiem
vlcerosā sil'r ⁊ nō vlcerosā: ⁊ opꝫ q̄ añ q̄m
linias cū eo q̄ linias mēbꝝ cū nitro. ⁊ ol'o
assidue ⁊ abradas pilos: ⁊ infra cap'lo vi
num lacius dicetur.

Ca.cccc xcv.

Virem Secundum serapionē libro aggregatoris cap̄. virem sunt species scz. absi et indum q̄d appellat̄ arabicum. ⁊ est rubei coloris: ⁊ est idez q̄d curcuma: Radix eius affert̄ ex terris ī hyeme. ⁊ hʒ grana sicut grana passule. ⁊ melius ex eo est rubeū hn̄s pauca grana: et aliud est q̄d adheret manui. ⁊ habet colorez viole: ⁊ exterius est rubeum: cuius toxicū multum: Et toxicum q̄dem est res pauca minuta mollis adherens manui qn̄ tangitur vagina eius. et ip̄m q̄dem linit̄ super morpheam confert ei.

Operationes.

A Virtus virem est calida ⁊ sicca in principio tercij gradus quod si linit̄ ad morpheam confert B Viriditas inuenta super aquam que arabice vocatur batalep. ⁊ in lingua hyspanica mulsas secundum Auerroim secundo Colliget. est calida ⁊ humida in secundo.

Ca.cccc xcvj.

Viscus latine ⁊ grece. Arabice. dabalch vel hele vel hisos. Serapiō li. aggre. ca. dabalch aucto. dyas. Dabalch: i. viscus: Melior ex eo est nouus qui similis est in colore suo colori porri. Exterius v̄o est subrufus sine aspitate ⁊ sine furfureitate. ⁊ fit ex fructu rotundo paruo qui nascit̄ in arbore glandium: ⁊ folia eius sunt sicut folia arboris bussi. fructus ḡ iste cōtundit̄ ⁊ abluit̄. deinde coquit̄ in aq̄. Sunt autem quidam qui masticādo fructum ip̄m faciunt viscum. reperit̄ etiā in arbore piroꝝ ⁊ maloꝝ. ⁊ in multis alijs arboribus. ⁊ aliq̄n in radice arborum aliquarum paruaꝝ. ⁊ latine vocatur hec plāta vissago. Ego aūt vidi in mōte Nabazat hōies qui faciunt ex arbore magna q̄ nascitur apō eos ⁊ apud ip̄os vocat̄ tarabella. ⁊ latine vocat̄ Caprifoliū. Accipiūt q̄ dem ramos ipsius ⁊ excoriant eos facientes fasciculos: ⁊ infundunt in aq̄ et dimittunt sic aliquo ex mensibus: deinde ꝯtundunt ꝯtusione forti. ⁊ fit inde viscus bonꝰ Et virtus eius est similis qui subtiliat attrahit ⁊ dissoluit. q̄ꝛ habet v̄tutem resolutiuam: Dias. cap̄: viscus f̄m translatōem nostram. Viscus in ramulis nascēs a quodam animali volatili. scz turdella viscat̄: Nam illud si morat̄ in ramulis arborum glutinat̄ ⁊ inde nascunt̄ v̄gule plurime. ⁊ fit viscus q̄ sp̄ viridis inuenit̄: Est āt optimus qui in arbore quercus crescit: et q̄ est mundus subuiridis. ⁊ si extendat̄ non corrumpit̄ sed vt membrana extenuat̄.

Operationes.

A Gal. vj. sim. far. ca. de visco: Sb̄a visci est ꝯposita ex aquosa substātia ⁊ aerea ⁊ de his ambabꝰ est ī eo multū. ⁊ ex terrea pauca: ⁊ in sapore eius est acuitas plusq̄ amaritudo. B Et v̄tus eius est q̄ calefacit nō tm̄ cito qn̄ apponit̄ corpi. sʒ postq̄ facit morā in corpe sicut facit tapsia: et nos quidē diximꝰ in his q̄ p̄cesserūt. q̄ hec res īuenit̄ in medicinis quaꝝ v̄tus est que calefacit cū q̄ꝝ calefactōe est hūiditas su

perflua indigesta virtutes habet acres: duricies mollire potest Nā de pfundo extrahit humorē cū vehemētia. 7 non subtile tm. s3 7 pingues digerit mox qdem nō calefacit. s3 tpe diuturno impositꝰ calefacit. vt tapsia: C ℂ Aui: li. ij. cap: de visco: Uiscus est notus omnibus. 7 eius qdē fructus similis est ciceri nigro vel sincere. rotundus v̄gulatus frangibilis ex q̄ manus inuiscant eius aūt minera est arbor ferēs glandes 7 pira 7 mala in qbus sunt v̄tus aquea 7 aerea multiplicate valde q ex eo bonus est. est recens planus coloris porri interius: viridis exterius teritur 7 lauatr: deinde coquitr 7 nō calefacit nisi post moram longam sicut gūmi rute agrestis: 7 ē debilior ea in hoc 7 in ipo quidē est humiditas superflua indigesta. 7 est ca. 7 sic. in iij: 7 est resolutiuus resoluit em̄ hūiditates grossas 7 pfundo corpis ppter fortitudinem v̄tutis attractiue 7 lenit. 7 dixerunt q dam q non inest ei opatio in humiditatibus nisi tenuibus. D ℂ Serap: auctoritate dyas. Qn̄ viscus miscetr cum resina pini maturat apata q̄ fiunt in radice auris. 7 alia apata. E ℂ Ec qn̄ miscetr cū olibano curat vlcera antiq. 7 quando miscetur cum calce: 7 cū lapide gagatis. aut lapide asio 7 coquitur cum eis: 7 ponitur super apata frauduleta aut sup duriciem splenis curat Et resoluit apata 7 duricies F ℂ Et qn̄ miscetr cum auripigmento citrino aut rubeo. 7 ponitur sup maclas aufert eas. 7 qn̄ cum calce miscetr 7 rob excludit vngues. G ℂ Aui. Uiscꝰ eradicat vngues malas cum sup eas ponitr cū arsenico. 7 resoluit apostemata frigida. 7 pe confortatur cum calce 7 lenit vlcera antiq 7 vulnera mala. 7 lenit iuncturas cum tanta cera q̄ntum 7 ipm 7 cum equali pōde resini de resina pini. 7 ꝯfert apostematibꝰ frigidis post aures: H ℂ Et mixtus cū gūmi pini 7 cera extenuat splenem cū sup ipm ponitur cū aliquibus rebus ipm cōfortantibus sicut est calx 7 hmōi.

ℂ Ca. cccc xcvij.

Uiticella. Pandecta. ca. cc lxvij. Fesera arabice vel fesire. grece ampeleos leuce. latine viticella vel vitis alba: S3 sciendum q Gal. vbiq3 vocat vitem albam vel nigrā brioniā: Et dyas. similiter fm translatōem arabicā. S3 Gal. vj. sim. far. ca. ampeleos melana: dr q vitis nigra. pe dr brionia. hoc silr apparet i cap. vitis par sup. Serap: libro. aggre. ca. fesera. Fesera herba est q̄ h3 folia 7 capriolos in similitudinē vitis cōis: nisi q2 sunt aspiora 7 rami 7 caprioli adherēt implicantes se qbuscunq3 approximant ex arboribus alijs 7 suspenduntr eis cū capriolis suis 7 h3 fructū silem racemo rubeo.

ℂ Operationes.

A ℂ Dyas. cap. ampelos. Ampeleos leuce. i. briōia siue vt latini vitis alba hastas 7 folia similia h3 viti nr̄e sed aspa 7 minora caprioli similes sunt implicātes se. semi ipsi vuule simile est 7 butriosum ratum.

B ¶ Dyascorides. Viticella in vino elixi et comesti ventrem et vrinã mouet: virtus est folijs et hastis ipsius et radici visci da. vñ vulneribus chironis imposita medicatur: Cãcros et fagedenia vulnera ad scabiem perducit. Tibijs vulnera tollit: sale addito et in cathaplasmatibus adhibita et composita C ¶ Radix eius colorẽ corpis bonũ rẽddit: rugas vultibus distẽdit lentigines purgat magnis cicatricibus. colorem proprium reddit. Liuores et panaritia emendat. cũ vino in cathaplasmatibus adhibita duricies spargit. Apata curat: ossa corpi infixa eijcit. Medicaminibus stipticis necessario miscet: D ¶ Epileticis. ʒ. j. bibita anno toto prestolat̃ simili mõ accepta apoplexie et stomaticis singulare psidium est maxime: ʒ. ij. accepte singulis causis silr̃ conuenit morsibus venenatis Aborsum facit: plus vero accepta maniam facit: E ¶ Secundinas deponit: Vrinam puocat. melle addito vt electuarium datũ disnoicis et offocatõibus psto latur. Tussim et dolorem capitis et lateris cõpescit: De alto cadentibus et cõ q̃ssationibus maximũ remediũ est obulo vno cũ aceto bibita splenẽ desiccat diebus. xxx: F ¶ Accepta cũ caricis cathaplasmata omnia silr̃ facẽ pt. cocta in aqua et fomento adhibita stericas purgat. Infantes non coagulatos deponit. Verno tpe herba ipsa exiccat: G ¶ Cuius succus cũ mulsa bibitus omnia silr̃ facere nouit. et flegma deponit: Semen vero eius tritũ et punctum scabiem et lepsos curat. Lac mulieribus puocat. Succus eius cũ succo ptisane coctus lac mulieribus pstat. Succus baccarum eius lac vberibus siccis reddit. ¶ H Cime eius vrinam mouent mediocriter Radix aũt piectoriaz et extenuatoriã vtutem habet et desiccat mediocriter. ¶ I Et ideo splenem resoluit et sclirosim: posita extrinsecus aut superposita cum ficubus lepram et scabiem sanat. datur etiã ĩ cibo pro splene. et per vrinam splen digeritur. Hec herba tam laudabilis est vt in tyriacis potiõnibus mittat: Miscet et pulchrificijs medicaminibus: cũ oleo decocta donec arescat detrahit. K ¶ Cõmuniter autem radix cutem fricabilem et extẽsam facit. Medetur autem effelidas et lentigines et maculas nigras cum orobo atq; terachia et fenugreci semine: Item si tecum eam portaueris omnia mala a te effugiet.

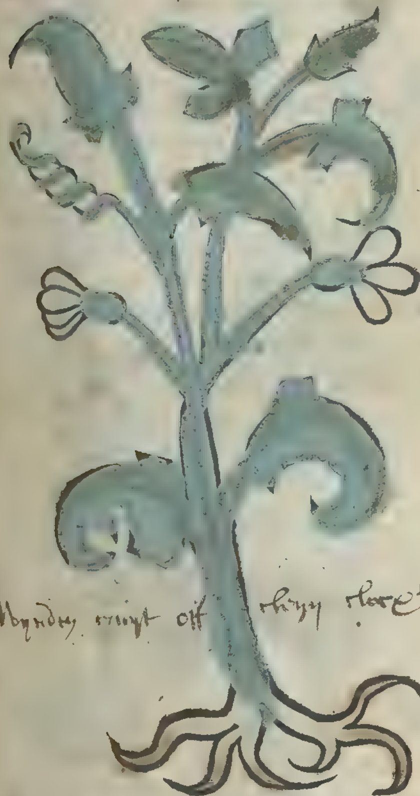
¶ Ca. cccc xcviij.

Vethuen. Auicenna li. ij. ca. vethuẽ Vethuen est planta habens vgas minutas. super q̃s sunt flores albi hñtes folia similia floribus maro. acutis saporis et odoris. et est ca: in. iij: sic. in. ij: Etẽ est ex ea alia citria alia alba. est digestiua apitiua opilationũ: et ĩ rubea ẽ stipticitas.

¶ Operationes.

A Aui. Vethuẽ puocat sudorẽ. Et eius oleũ inunctum aperit orificia venarum: et rsoluit apata in stomacho. et sanguinem cõgelatum in ipso. B ¶ Et conuenit apatibus frigidis. Cõuenit fistulis et vlceribus neruorum. cũ in decoctõe eius infundit̃ spõgia et

ponitur sup egros. ꝛ facit subeth: C ¶ C Et odorat̃ hũiditas eius ꝛ facit dormire. Cõuenit asmati cũ bibit̃ sicca sicut bibit̃ epithimũ: D ¶ Et ꝓuocat fortiter ꝛ resoluit sanguinẽ ꝯgelatũ in vesica: ꝛ cũ aq̃ mellis frangit lapidẽ E ¶ Et apit opilationes matricis ꝛ soluit melancoliam ꝛ flegma sicut epithimũ qñ bibit̃ sicca cum oximelle. ꝛ ip̃a in ꝑtibus nr̃is caremus.

¶ Ca. cccc xcix.

Volubilis latine. grece cussus. ara. Jeblech. Jo: Me. cap̃. de volubili Volubilis plures sunt spẽs. Una est que dr̃ funis arboꝝ. cuius flos est albꝰ. ꝛ est sicut ryba. ꝛ habꝫ lac ꝛ vocat̃ volubilis magna: Et est alia cuius rami repunt sup terrã: et sup ramos plantaꝝ. q̃ fols et flores hꝫ minores. ꝛ dr̃ volubilis pua. Et est alia species eius hñs folia subalbida. ꝛ lanugiosa ꝛ hꝫ lac. Et est spẽs alia aspa hñs folia sicut sunt citrulli folia. cuiꝰ flos est sicut ampulle adherẽtes ꝛ vocat̃ lupulus. Et est q̃rta spẽs eiꝰ cuiꝰ radix est sicut fescires im et magis g̃ssa. ymo est g̃ssitudo eius in modũ cucurbite maioris. et eiꝰ stipites eleuant̃ sup radicẽ suam circiter cubitos duos. ꝛ folia eius sunt stricta pua in modum sagitte alate. q̃ ex leui causa fluũt ꝛ hꝫ lac: ꝛ vocat̃ dñs lacticinioꝝ. ꝛ ex ea fit scamonea. q̃d iuenies in ca. cccc. xix. de S Melior duaꝝ spẽꝝ ꝑmaꝝ est magna hñs folia in modũ sagitte alate. melior est que orit̃ in locis tꝑatis remotis ab excessu Inquit dyas: Magna est equalis declinat tñ ad caliditatẽ. ꝛ est sic. in. ij. ꝛ est r̃solutiua. maturatiua: apitiua: abstersiua. ꝛ solutiua lanuginosa vo cal. est in excessu vlceratiua ꝛ incisiua: Sagittalis vero ca. est ꝛ sic: in ij. gradu. Et dixit Gal. in ꝑncipio tercij. lac vero in fine tercij. ꝛ est acris vlceratiua. ꝛ eius acrimonia nõ est in vehementia lacticinij maioris. ꝛ est in qualibet eius ꝑte plante acuitas ꝛ serositas. ſꝫ plus in lacte ip̃ius. ꝛ est in ea abstersio ꝛ r̃solutio. ꝛ ista est scamonea: Lupulus vero est eq̃lis ad frigiditatẽ declinãs. ꝛ dr̃ ꝙ est in ꝑncipio ꝑmi: ꝛ est verius. Est ãt sedatiuꝰ doloꝝ calidoꝝ. extinctiuꝰ inflãmationũ ꝛ lenitiuꝰ.

¶ Operationes.

A ¶ Jo. Me. Rectificatio magna aperit orificia venaꝝ. ꝓpter q̃d miscendum est ei aliq̃d ex draganto ꝛ mastice. ꝛ rectius q̃d vigorat opatõem eius est aq̃ casei cũ spica ꝛ mastice. B ¶ Ex sagittali ãt non ꝓpinat̃ ad soluendũ nisi coagulum eiꝰ. et est scamonea. Lanuginosa vo ꝓrsus vitãda est. Solutõe eñ educit sanguinẽ. ꝛ est venenũ. C ¶ Item lanuginosa educit excoriando Lupulus vero aspa educit de colera citrina rem aliq̃ ꝛ mũdificat sãguinem ab ea. ꝛ clarificat ip̃m: et sedat inflãmatõem eius. ꝛ affert ei iuuamentũ magnum infusio ip̃ius in aq̃ casei. D ¶ Et syrupus eius remouet hycteritiã ꝛ aquaꝫ paꝝ dunt̃ admĩstratõe eiꝰ medici tꝑis nr̃i cum sit medicina bona E ¶ Et ip̃a q̃dem ꝛ succus eius cum sauich ordei sedat dolorẽ capitis ca. ꝛ cõuenit calefactõi stomachi ꝛ epatis. ꝛ syrupus eiꝰ ꝯuenit febribus colericis ꝛ sanguineis. F ¶ Mag

vero solutione educit coleram adustam: cū facilitate ꝛ apit opilatōꝫ epatis ꝛ mese raicaꝝ. ꝛ ꝯuenit hyctericie cū succo Apij ꝛ endiuie. aut cū aq̄ casei. ꝛ ꝯuenit apati epatis cal. extrinseco. ꝛ sedat sodam anti quam. ꝛ ꝑpe cū oleo ro. aut camomille H ¶ Et succus eius est ex eis q̄ sanāt vlce ra in aure. ꝛ est ex medicis pectoris et pul monis. mūdificans ea a supfluitatibus. ꝛ cōuenit asmati valde H ¶ Et ꝯuenit fe. longi tpis. ꝛ ꝑpe fe. opilationū. ꝛ eis q̄ꝝ materia est colera citrina. I ¶ Ex radi ce vero sagittalis fit emplastꝝ ꝛ oleo rosa rum aut camomille. ꝛ sedat sodā frigidā antiq̄. ꝛ curat emigraneā. Dosis potio volubilis magne in decoctōe est circiter ℥. iiij. Lupuli vero infusionis in aqua ca sei potione libra. j.

¶ Ca. ccccc. Rasyen

Uua passula. ¶ Gal. vj. sim. far. ca. de vua passa. Astalis: i. vua passa. digestiue simul ꝛ stiptice et dyafo retice lente participat virtutis.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Albe passule sunt plus stipti ce. ꝛ carnes passulaꝝ q̄n extrahunt ab eis grana. ꝛ q̄n ꝯmedunt ꝯueniunt cāne pul monis ꝛ ꝯferūt tussi renib⁹ ꝛ vesice. ¶ B Et q̄n passule ꝯmedunt sole cū nucleis cō ferunt vlceribus intestinoꝝ. ꝛ q̄n caro pa ssulaꝝ miscet cum farina ꝛ gegneisi. i. sca riola ꝛ ouis ꝛ modico melle. ꝛ ꝯmedit ad mixto modico pipe expellit flegma pos C ¶ Et q̄n miscet cū faria fabaꝝ ꝛ cimio. ꝛ fit inde empl'm ꝯuenit apatib⁹ cal. inte stinoꝝ. et q̄n passule pistate miscent cū m ta ꝛ fit inde empl'm delet q̄d apparꝫ i cute ex clauis ꝛ vlceribus fraudulētis. s. cācro. D ¶ Q̄n fit ex eis empl'm cū opopanaco ꝯuenit podagre. ꝛ q̄n ponit sup vngues eradicat eos. ꝛ meliores ex eis sūt kesmes sine granis. ꝛ post eas sunt pingues subti lis corticis ꝛ parui grani.

Ca.cccccj.

Uvaversa. Bartho. in li. de ppetati bus rer. Uvaversa ab humeo mes pr. et est dcã q̃si hũida: eo q intrinse cus hũoris est plena. Ut dicit Ysi. li. xvij. Ex tribus ãt cponit uva scz ex follicul' gla cea et arillis. folliculi dicunt vinatia. in q̃ bus glacea ptinet Et est glace succus sine hũor piguis ipi' uve. Item sunt verticia rie sic dcã a magnitudie et lõgitudine.

Operationes.

A Gal. vj. sim. far. ca. uvaversa. inquit Uvaversa sunt indigestibilia. s ba eius ẽ gsia terrea put et gustu declarat q sapor ei' est acerbus vel põtic' B Uirtus eius fri. in. j. sic. in. ij. et stipticat et cstrigit et cpenit oĩ fluxui vẽtris iuuamẽto mag.

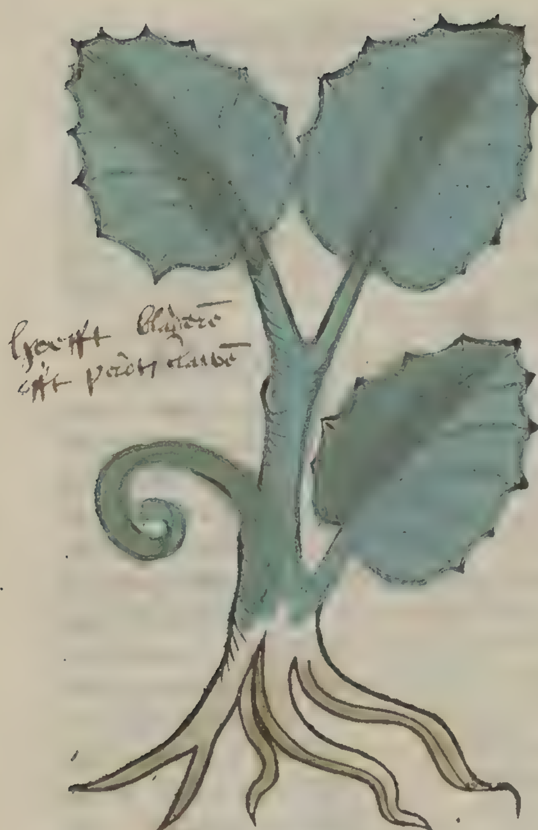
Maint rupt

Ca.cccccij.

Umbilicus veneris vel cimbalaria latine. grece colitidon. Dyas. Colitidon. i. umbilicus veneris ẽ herba folia hz sicut acinctabulum obrotũda et alta et latenter ccaua: et hastam breuem in qua est semen positum. Radix est ei ob rotunda vt oliua. Est alia colitidon q̃ fo. hz piguia et latiora et spissa sicut bugellas folia q̃ sunt circa radicẽ: sunt sicut oculus picta. gustu stiptica: hastã hz tenuẽ. cuius flos et semen simles yp̃ericõ. Radix est illi maior predicte.

Operationes.

A Gal. vij. sim. far. cap. Colitidon mi xte est vtutis. scz. humide subfrigide. et cu iusdam obtuse: stipticitatis amare. vñ in frigidat et repcutit et abstergit et dyaforat Pli. cap. cotilidon herba est oibus nota. cuius natura ex hũido frigido et pax cali do refrigeratoria. B Dyas. Uirtus pme spẽi est q succus radicis eius et folior punctus aut fomento adhibitus tumorẽ nature spargit C Ignẽ sacr extiguit et pmones curat: Scrofis impositus eas spargit. Stõi estuationem tollit: Radix cmesta cũ folijs calculos frangit: Urinaz puocat D Ydropicis in oximelle da tus singlare psidiũ est. Et multi ad amo rem eam colligũt. hec mixtã hz vtutẽ infri gidandi et humectãdi: Hz etiã nõ a parte stipticã vim cũ amaritudine modica. vñ infrigidat et repmit. et pijcit et digerit iflã matõnem. g flegmonũ curat. et in stõ cãm hũidus vtilissima est E Cathaplas mata tũsa et imposita vulnera q̃ sunt cum rubore et rosulas sanat: succus ei' iniectus ad veretri exiccatõem (q̃m greci fimosim vocant) valet. F Gal. Cotilidon cu rat flegmões herisipilatos. et herisipilas flegmonosas. et maxime stomachi arden tis vtilis et sufficiẽter epiplasmata. credi ta ãt sunt folia cũ radice cõmesta lapides frangẽ et vrinas mouẽ. G Pli. Hec tunsa et imposita vulnera curat. et resoluit q̃ sunt cum rubore. i. rosulas sanat Tunsa et stomacho imposita ardorẽ et inflãmati onem sedat. H Radix vo ei' potata lapides frangit. Greci vo dicũt q leniter sit humida frigida et stiptica.

Ca.ccccc iij.

Ungula caballina. Sciendū q̄ vngula caballīa duplicis gn̄is ē. vnū aq̄ticū aliud terrenū Aq̄ticū est nenufar l' nymphea aq̄tica l' cacab⁹ veneris vl' papauer palustre: l' alga palustris hn̄s flores albos. sicut appar3 in ca. ccc ix. supius de N: Terrena ē q̄ vocat' vngl'a caballina gre. 7 ara: vocat' pbatanū l' farfugium nascit' iuxta fluuiū:

Operationes.

A Ga. vj. si. far. ca. d̄ tussilagie 7 ē vngl'a caballīa l' nenufar terrenū l' farfana: nō iat' āt tussilago eo q̄ tussib⁹ 7 ortonoicis cōferēs credit'. si q̄s sumēs fo. sicca: l' radicē sup prunas fūigās inspiret ↄsurgentē fumū: B Est āt mediocriter acre q̄re 7 rūpe sine dolore credit' vniuersa apata q̄ ī torace. viridia v̄o fo. 7 flores. flegmonē paciētia mēbra cū difficultate digestōis exteri⁹ cataplasmata iuuāt. ꝓpter amissionē aq̄se hūiditatis cui⁹ oīa viridia 7 tenera. h' q̄dē magis illa v̄o minus ꝑticipāt. sicca v̄o folia lilij acrioris sūt v̄tutis vt cōpetāt flegmonē paciētib⁹. C Aui. li. ij. cap̄ de nenufare terrēo: Inq̄t eē fri. 7 hu: complexionis in. ij: gradu.

Ca. ccccc iiij.

Urtica maior: Pand. ca: ccclxv. Huiure l' varikslatū l' sarich ara: grece inguidal' acalifex. latine v̄o vrtica Sera: li: aggre. auc. dyas. ca: huiure: Sūt ei⁹ due spēs. vna eax ē aspior 7 nigrior hn̄s fo. latiora. 7 h3 semē sil'e sei canab̄ nisi q̄ ē min⁹ eo: Alia v̄o h3 miora fo: 7 nō h3 folia aspa sicut pma. de q̄ in sequēti ca. dicet' Et est ca. 7 sic. in. iij. gradu. merito q̄dem igit' vt alimēto null⁹ vtat' sine eo q̄ maxīa capiat' fame. Utilis āt est vt medicia subductiua ventris:

Operationes.

A Galienus. li. de cibis: ca. de vrtica Et idē. vj: sim: far: eod̄ ca. Acalifex siue vrtica maior: hui⁹ herbe tā fruct⁹ q̄ folia ipsa maxime admittant' ad opus medicine

dyaforetice est virtutis vt pustulas et parotidas sanet Habet autem et ventositatis aliquid qua propter impetus libidinis excitat. et maxime quando cum sapa bibitur semen eius. quod autem non vehementer calefacit sit satis subtilium partium sit educens grossorum humorum et viscosorum qui in torace et pulmone. Testatur et in hoc quod paciuntur pericule corporis quas contingit Illa vero ventositas quam participare dicitur nascitur dum ipsa digeritur. Non enim est actu ventosa sed potencia. ventrem laxat moderate. et hoc solum modo quod mundificat et commovet. non eo quod purget. B Dyas. Cathaplasmatibus imposita corporis fricatione atque rubore. dolorem atque pruritum facit. denique recorporatiue virtutis sunt maior videlicet et minor Similiter limosis atque similibus duriciebus medetur etiam eis qui ab animalibus venenatis fuerunt vexati. C Item cocta atque contrita emollit ventrem Semen autem eius ventrem movet. Folia et semen dyaforetica sunt et leptomeris habundanter sine calefactione nimia. sanant stigmata et ciraculas et ragades. et ex torace et pulmone educit humores pingues et glutinosos. habet autem aliquid in se ventositatis. ad luxuriam promovendam. et excitandam libidinem. maxime quando cum sapa bibitur. D Acalifex calefactoria est quae potata cum vino regium morbum emendat semen eius in antidotis missum colericis prodest. E Item tritum cum melle et in modum electuarij datum tussim veterem et frigore receptam emendat. ex calore suos omnes tumores dissolvit. F Serap aucto. Gal. Virtus eius est quae resolvit resolutione multa. et est cum hoc ei virtus inflativa. et propter hanc causam movet coitum et delet exituras et apostemata quae fiunt p aures. et facit exiccari humores viscosos a pectore et pulmone quando bibitur. et curat vlcera corrosiua et omne cui convenit exiccatio. Et quando bibitur de semine eius cum rob excitat appetitum coitus. et solvit ventrem solutione temperata. propterea quia abstergit et commovet. G Et folia ambarum specierum quando teruntur cum sale et fit inde emplastrum curat morsum canis et vlcera fraudulenta. et carnosa. et vlcera sordida. et torsiones nervorum et exituras. et apostemata que fiunt post aures Et fit cum eis cerotum cum cera ad duriciem splenis. H Et quando teruntur ex folijs eius et ponuntur in naribus abscindit fluxum sanguinis. et quando teritur ex eis et conficitur cum mirra et fit inde nascale provocat menstrua. I Et ponuntur folia eius super matricem egressam et eam revocat intus. et semen eius quando bibitur cum rob excitat appetitum coitus. et aperit orificium matricis. et teritur et conficitur cum melle et comeditur. et convenit asmati que non sinit hominem iacere. Et pleuresi. et expellit superfluitates a pectore. K Et decoctio foliorum eius quando coquitur cum pauco mirre provocat menstrua. et quando folia ipsa coquuntur cum limacijs molliunt ventrem et provocant vrinam. et quando folia ipsa coquuntur cum ordeo expellunt superfluitates a pectore. et quando fiunt gargarismata cum succis eius curat apostemata vvule. L Et idem auctoritate Rasis. Oleum vrtice est magis laxatiuum quam oleum cartami. scilicet quando tu comparas virtutem laxatiuam vrtice virtuti laxatiue cartami. M Et idem auctoritate Aben mesuay. Movet coitum quando comeditur cum cepis et vitellis ovorum. et quando teritur semen eius et ponitur super cancrum convenit. N Et de proprietate ei. est quod laxat flegma viscosum. et quando excoriatur semen vrtice et teritur. et miscetur cum melle et sumitur laxat cum fortitudine. et oportet tamen quod non tangat linguam. et caput meri ne adurat ea O Et dosis eius a. xx. granis vsque ad. xxx. P Et idem auctoritate Ysaac. Solvit ventrem viscosum. et provocat vrinam. et convenit dolori renum et iuuat coitum et maxime si comedatur cum cepis et vitellis ovorum. et quando bibitur cum semine canabi convenit spleni et dolori lateris.

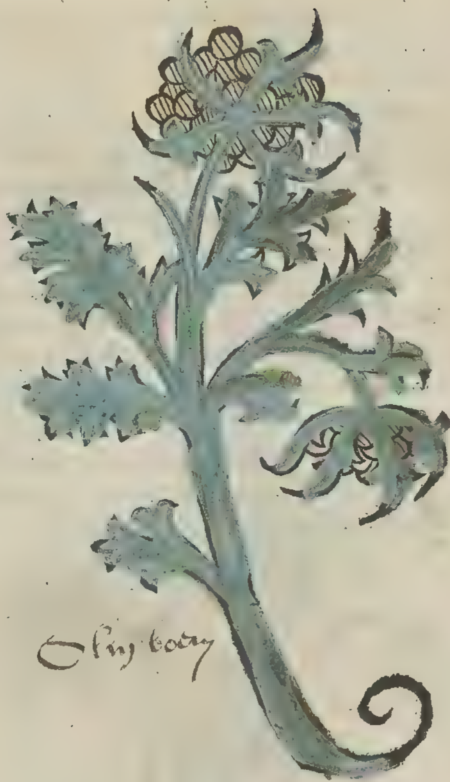
Ca.cccccv.

Urtica minor. Gyas. Urtica altera maior altera minor. De maiori in pcedenti cap. dcm: Minor vo que 7 vsualis est. 7 simplex cum tenui seie ac folijs nimis asperis. Avi. Color semis eius est similis semis porri 3 tm est minus 7 subtilius. 7 non est in eius lõgitudine. et mordicat quod ei obuiat. ita q etiam ĩtestina Urtica 7 semen eius sunt ca. in principio tercij 7 sic. in. ij: sed semen est mioris sicci tatis q ipa. Est attractiua. vlceratiua. resolutiua cũ vtute adustiua. Et sunt qdam qui dicunt calefactõem eius nõ esse fortẽ. 7 in ipa quidem est virtus aperitiua. 7 in ipo est abstersio fortis

Operationes.

A Avi. Emplast eius cũ raffano disrũpit dubelet. 7 ꝯuenit duriciebus. Et semẽ eius ꝯuenit cancro in emplastro: et simil'r eius cinis cũ sale cõuenit vlceribus q̃ accidunt in morsura canis 7 vlceribus malignis 7 cancro B Emplastrum ex eo cum sale cõuenit torsioni neruo. Et folia eius ꝯtrita abscindunt fluxum sanguinis ex naribus. Et semen eius ꝯuenit stricture narium. 7 apit opilatõs colatorij fortiter 7 ex semine eius fcm̃ emplast fit dentium eradicatio facilis. C Et ex eo emplastrum ꝯuenit apatibus que fiunt pº aures 7 est abstersiuũ qñ bibit cũ aq ordei 7 mũdificat pectus: D Et cum decoquũt folia eius in aqua ordei educunt hũores gssos qui sunt in pectore: eius sẽmẽ est fortius: 7 ipm remouet asma 7 frigidã pleuresim: E Excitat coitum precipue semen eius cũ vino. Et aperit orificiũ matricis qñ matrix recipit sperma 7 silr si comedatur cum cepis 7 ouis: Et qñ supponit cum mirra ꝓuocat menstrua 7 apit matricem: 7 similiter si bibat decoctio eius cũ mirra: F Et folia eius recentis reducunt matricem exeuntẽ. loco emplastri posita 7 soluendo educit flegma: 7 humorẽ crudum sua abstersione non cum virtute solutiua que sit in ipa. G Et oleum vrtice minoris. plus soluit flegma q oleũ cartami. Et decoctio folio eius cum ob stracis lenit ventrem. H Et sis vis vt ipsa facilius soluat accipe medullã seminis eius 7 contere ipam cum sanich. et ꝓijce eũ cũ vio 7 bibe eã: 7 oport vt post eius haustũ bibat aliqd ex oleo ro: ne ad urit guttur bibentis. Et qñ fiunt ex ipsis collíria cũ melle 7 supponunt 7 soluunt. I Palladius. Urtica ex eo vocata est. q tactus eius corpus adurat: Sũt eñi ambo omino ignee nature. vñ 7 tactu ꝓurit 7 pruriginem facit K Macer. Dicimus vrticã quã grecus a calife dicit. Feruida non modice vis illi dr esse. Uñ neci merito nomen sumpsisse videt: Tacta q exurat digitos vrtica tenentes: Hec solet hictericos cum vino sumpta iuuare Illius semen colicis cum melle medet Et tussim veterem curat si sepe bibatur: Frigus pulmonis pellit vẽtrisq tumorem. 7c.

Ca. ccccc vj.

Ulpicum. Ysidorus. Ulpicum appellatum est, eo q alliij odorem hz. Palladius libro vndecimo. In mense Nouembri vlpicum sicut ⁊ allium seritur: terra maxime alba fossa ⁊ subacta sine stercore: Sulcos in areis facies ⁊ in locis altioribus semina pones: quattuor digitis separatas: nec altius pressa: Sarculari frequenter debent: quia plurescunt: Si capitatim facere volueris, vbi ceperit caulis prodire, particula sicq succus ruertetur ad spicas.

Operationes.

A Ysidorus: Ulpicum cum vino tritũ calculos aiunt prodesse potui datum. Ilius semen cum vino menstrua prouocat siue purgat.

Ca. ccccc vij.

Ulmus latine. arabice arnabũ. grece petela l' prolee siue pteloe. Paulus ca: de vlmo. Est arbor om̃ibus nota cuius folia stiptica sunt.

Operationes.

A Gal: viij. sim: far: ca. prolee s̃m translationẽ grecã. Prolee .i. vlmus folijs consolidamus qñq recens vulnus cõtusis q stiptica sil' ⁊ abstersiua virtus cõseruat̃ in eis. Cortex vero eius adhuc magis ẽ subamarus ⁊ stipticus B Unñ ⁊ lepram sanat cum aceto: Et dum viridis existit ⁊ recens si supligata inuoluatur vlceribus ꝯsolidare ea poterit. C Et radices eius etiã eiusdẽ v̾tutis sunt. ⁊ cũ eius decoctione fomentant oẽs fracturas porositatione egẽtes. D Paulus. Ipsa bullita in aq̃ curãt excoriatõez capitis si inde lauet̃. Radix eiꝰ ẽ stiptica ꝯglutiatiũ ⁊ cõsolidatiũ nĩs E Ysi. Ulmꝰ nom̃ accepit eo q vligiosis ⁊ hũidis locis meliꝰ ꝓficit: Nã in mõtanis ⁊ aspis minꝰ leta eñ.

F ¶ Pli.li.xvij. Ulmoꝝ vmbra lenis est enutriens q̃cunq̧ occupat In ulmo inseri moꝝ iubet religio fulguꝝ. Nobilia vina in arbustis gignunt. ꝑmoq̧ oim̃ vlmus. ꝑpter nimiã frondẽ excipit. Ulmis detrabitur succus inutilis sup̃ terrã vsq̧ ad medullã foracis. In senecta ⁊ cũ alimento se quunt abũdare nimio. G ¶ Idem.li. xviij. Ulmi ⁊ popl'i serant a die q̃ fauonius cepit flare siue a die.vj.idus februarij siue añ ꝑma solsticij estiual' die alia ꝑte folia vlmi celũ respiciũt q̃ spectauerũt ꝑdie ⁊ est ꝑfecti sideris signũ H ¶ Idem li. xxiij. Ulmi folia ⁊ cortex ⁊ rami vim hñt spissandi ⁊ vulnera contrahendi. Cortex vtiq̧ interior.

¶ Ca.ccccc viij.

Usir siue qusir ara. gre. egilops vel egilopa. Sera; li. aggre. cap̃. qusir idest alkaleya siue aquileya; et est herba cui⁹ folia sunt similia folijs frumẽti nisi q2 sunt latiõra ⁊ molliora. ⁊ ĩ sũmitate calami ei⁹ ẽ semẽ nigꝝ trib⁹ l' q̃tuoꝝ tuñicis vestitum a q̃bus exeunt ariste siles capill' in subtilitate. Pli: Aquileya herba ẽ q̃ crescit in segetibus cũ tenui calamo hñti isũmitate tegmib⁹ ãbitũ ex q̃bus ariste siles capillis extant.

¶ Operationes.

A ¶ Gal: Uirtus eius est q̃ r̃soluit aꝑata ⁊ ꝓfert fistulis q̃ fiũt iuxta oculũ q̃ egilope vocant. Maioꝝ vtus ẽ in seĩe q̃re qñ simpliciter ponit semẽ intelligit. Uires em̃ leuiter ⁊ efficaciter r̃laxãtes ⁊ ad oẽs tumores val3. Sera: Mollit duricies, ⁊ ĩdo ad egilopas farina eius cathaplasmatibus cõmixta congrue facit.

¶ Ca.ccccc ix.

Usnea. Pandecta ca.lxxj. Aynech siue alusne arabice. grece brion vl' briũ vel licena. latine vo vsnee vel muscus arboꝝ. Usnee vel briõ q̃ddã orit in arborib⁹ sicut lanugo. ⁊ q̃ddã est vsnee vel brion maris. ⁊ ẽ lanugo q̃ orit sup̃ petras maris. Serap̃. li. aggre. cap̃. aynech Aynech. i. musc⁹ q̃rcus ⁊ est res q̃ repꝑit

nascens super arborē serbin ⁊ nucis ⁊ glā dium ⁊ sup lapides. ⁊ melius ex eo est qd reperit̄ sup serbin montanū. ⁊ post illō qō reperit̄ sup serbin montanū. ⁊ post illō qō reperit̄ sup arborē nucis. ⁊ melius horum est qd est magis odorifer ⁊ albidioris coloris. ⁊ peius est ex eo qd est ad nigredinē tendens. sapor eius est stipticus ꝑ pte Et virtus eius est q̄ non est frigida frigiditate forti. sȝ ꝑpe tepiditatem. ⁊ v̄tus ei⁹ alia est q̄ resoluit ⁊ mollificat. ⁊ ꝓpe illud quod reꝑitur sup arborem serbin. Gal. vj. sim. far. cap̄. briū vel brion marinū ꝯpositum ē ex terrestri ⁊ aq̄sa sit̄ sba vtrisqȝ frigidis stipticat em̄ ꝯmestū ⁊ quotq̄t calida sunt. cathaplasmatū māifeste infrigidat et ad iuuat. Et ē aliud briō l' briū qd a q̄busdā vocat̄ spelticū: reꝑit̄ qdem in quercubus ⁊ pinis. ⁊ lenki s: hȝ āt stipticatiuā v̄tutē nō vehementē. neqȝ em̄ sufficiēter frigida est. sȝ qdammō medijs aꝓpinq̄t. q̄re ⁊ diaforeticā ⁊ mollificatiuā possidet vim: maxime qd in cedrinis lignis īuenit̄. Dyasca. delicena q̄ sup petrā marinā nascit̄ brion est. Aui. li. ij. ca: vsnee Usnee sunt cortices subtiles circūuolute sup arborē ferētē glādes ⁊ pinū vel nucē. ⁊ hȝ odorē bonū q̄ ex ea bona est: est alba. et nigra est mala. In ip̄a est frigiditas pauca ad debilitatē declinās ⁊ stipticitas eq̄lis. Et extimauerunt qdā q̄ ē ca. in: j. gradu: sic. in. ij. Inq̄t Alcausi est frigida vehemētis siccitatis. Insunt ei v̄tus stiptica: ⁊ resolutio sil' ⁊ lenificatio p̄cipue que est de p̄mo ⁊ eius stipticitas est equalis:

Operationes.

A Sera. auc. dyas. Aynech est muscus q̄rcus: ⁊ ꝯfert doloribus matricis. ⁊ q̄nȝ coquit̄. ⁊ sedēt muliēs in decoctōe ei⁹. B Et ꝯfert multū q̄n admiscet̄ in fumigatōibus ⁊ vnguētis q̄ fiūt ad resoluendā lassitudinē. C Et īgredit̄ in ꝯfectōe olei de ben ⁊ in alijs vnguētis ꝓpter stipticitatē q̄ ē i eo. D Et infundit̄ i vīo dieb⁹ aliq̄t: ⁊ illō vinū facit dormire dormitiōe forti: ⁊ q̄n infundit̄ i vīo stiptico. ꝯfert stō ⁊ curat excussionē vētris. ⁊ arōatizat stōm ⁊ abscindit vomitū. E Dyas. Licēa ē musc⁹ maris q̄ cataplasmatib⁹ adhibita fluxū sanguīs abstinet. tūorē ꝯpescit. Zernas emēdat. Ictericis opitulat̄ melle addito asperdinē oris ⁊ ligue dissl̄uit: reumatismū ꝯpescit q: stiptice ē v̄tutis ⁊ siccātis F Almāsor, tract. iij: ca: vsnee. Usnee l' musc⁹ q̄rc⁹ par existit ca. qd ⁊ vomitū abstinēdo stōm efficit rigidū. G Aui. Usnee arōaticū ē apit opilatōs ⁊ stringit carnes mollificatas. ⁊ linit̄ sup ap̄ata ca. ⁊ sedat ea ⁊ r̄solnit duriciel ⁊ sedat ap̄ata carnosa fluxa cadit ī ūctōib⁹ lassitudīs: ⁊ resoluit duriciē iuncturar̄: H Et sil'r ei⁹ decoctō cū infundit̄ ī vīo facit dormire potantē ip̄m. ⁊ abstergit visū: ⁊ ꝯfert trēori cordis r̄tinȝ vomitū ⁊ ꝯfortat stōm. ⁊ remouet inflāmatōem ei⁹ p̄cipue eius infusio in vīo stiptico: I Et ꝯfert dolori epatis debil', Apit opilatōeȝ matricis et q̄n sedet̄ ī aq̄ ei⁹ ꝯfert dolori matricis ⁊ ꝓuocat mēstrua. K Et idē ī de viribus cordis ait: Usnee ca: ē in: j. ḡdu: sic: in. ij: ⁊ habet confortare cor.

Ca.cccccx.

Vinum. Ysidorus. li. xx. Vinū inde dictū est q eius potus sanguine cito replet. hoc alij lieum appellant eo q bibentem a cura soluit. Arestotiles i li. topicoꝝ. iiij. Vinū ait empedocles aquam putrefcām in lignis. Ambrosius li. iij. Noe post diluuiū vitem plantauit que prius domini pcepto pullulauit. ac bibit de vino eius ⁊ obdormiuit. Deus aūt presciuit q vinum sobrie potatum sanitatem daret: prudentiam augeret In modice vero sumptum ad vitia causas daret. creaturam dedit. sed habundantiam humano reseruauit arbitrio. Arestotiles in libro de animalibus. Vinū serpentes valde diligunt. ⁊ ideo p ipm venanł. cum inbibunł. Item Ysidorus. Vinum dr roseū id est cum rubore. Rosa eī rubet. Amineum quasi sine minio. i. sine rubore. Succinacium succine gemme simłe. i. fului coloris. Limpidū vinū. i. pspicuum ab aq̄ spē dictum quasi limpidū: limpha eī est aq̄. Turbidum quasi torbidū. i. terra ɔmixtū: quod est fece. Falernū vinū vocatum est a falerna regione campanie vbi optima vina nascunł. Honorariū vinū q̄d regibus ⁊ potentibus honoris grā offerł. Crudū vinum est insuaue q̄d serui potant. Conditum vocatur q̄d non sit simplex sed commixtione pigmentoꝝ compositum. Gasetū vero a regione vū deferł: Gaza eī oppidum est palestine. Infertum vinum dicił quod altario offerł atq libał. Spurcum quod offerre non licet: aut cui aqua admixta est quasi spurium hoc inmundū. Acidum vel quia acutum. vel quia aq̄ mixtū. cito in hunc saporem conuertitur. Actor pluribus etiam modis vina viciata emēdantur: sicut notum est plurimis (vt verbi gratia) si forte mollescens incrassel. Idē vinum per media lignorum fragmenta transfunditur vt oleagina mollicies confringatur vel lambrusce vel lignoꝝ serratura vel similia.

Operationes.

A Ysaac in diebus pticularibus li. iij. Vinum bonū dat nutrimentum corpori. Sanitatem reddit ⁊ custodit: si accipiał vt oportet. ⁊ q̄ntum natura sustinere valz digestionē ɔfortat stomachi. ⁊ etiā secundam que est in epate. nec vllus inuenitur cibus vł potus adeo naturalis caloris cōfortatiuus ⁊ augmentatiuus. sicut vinū. ppter familiaritatis consortiū q̄d habet cum natura. B Et quia calor eius similis est naturali calori citoq conuertitur naturalem ⁊ mundissimū sanguinē. Turbidum quoq sanguinem clarificat. ⁊ aditus tocius corporis maximeq venaꝝ aperit ⁊ mūdificat. Epatis opilationē aperit Tenebrositatem aufert. Fumositatē tristicie generatiuam a corde expellit. tociusq corpis mēbra corroborat C Ysaiaz ipam facit obliuisci tristiciā ⁊ angustiaz. laborē ⁊ dolorē. datq ei leticiā ⁊ audatiā. Ingeniūq subtiliat. Igił cōueniens est oībus etatibus ⁊ oībus regionibus: sz tamen sumał fm sui q̄ntitatez ⁊ bibentis consuetudinē. ac nature possibilitatem. Iuuenes eī ⁊ viri maiorē vim q̄ntitatez sustinent q mulieres ⁊ adolescentuli: D Vinū mundū ⁊ puꝝ si fuerit. ɔuenit vt hiemali tpe ⁊ frigida regione bibatur In estate vero ⁊ calida regione vini paucitas aqua multum ɔmixti. necessario cōgruet. Corpa eī refrigerat ⁊ hūectat propter aq̄ ɔmixtam. Vñ antiq assimilauerūt vinū tyriace nature q2 vtutem hz ɔseruatiuam nature pficuā Calefacit eī corpora frigida. ⁊ infrigidat calida sicca hūectat et humida extenuat. E Haly in li. regalis dispositōis ait. Vinū calorem naturalem confortat Humores colericos temperat. purgans p sudorē vrinam. Mēbra dura humectat. appetitū iuuat ⁊ digestionem: F Ventositatē q3 soluit. Opilationem aperit melancoliā mitigat. Et hec maxīe facit his q̄ tpate ɔplexiōis sunt G Nocet āt illi cuius cōplexio supbundat i calore. ł q febrē patił epatis aut cephaleā. ⁊ cuius nerui debiles sunt.

H ¶ Idem in li. vt sup. Dicit aũt q ex multi vini potatione passiones accidũt ĝues frigide, sicut apoplexia, spasmus, epilẽtia. emigraneũ, obstupefactio & his similia. Replent eñi vẽtriculi cẽbri vaporib9 vini & q̃d ad illõ de venis ascẽdit. vñ calor naturalis ifrigerat. & hmõi passiões gñant. I ¶ Rasi in q̃rta pte. Uinũ tpate bibitũ nutrimentũ penetrare facit digestionem adiuuat. multeq3 bõitatis cã existit in corpore. & in senib9 q̃ maxie. K ¶ Ysidor9 Uinũ antiq vocabãt venenũ. s3 postq̃ inuentũ ẽ virus letiferi succi hoc vinũ vocatũ est illud venenũ. L ¶ Uñ & Ihero. ili. de vĝitate dicit. Adolescẽtulas ita debere fugẽ vinũ vt venenũ. ne p etatis calore feruẽti bibãt & peant Jñ ẽ q apõ vetẽs rõnos feie nõ vtebant vino nisi sacrorũ cã certis dieb9. M ¶ Cõstan. in pãtegni Uinũ q̃ddã est merũ; q̃ddã de passis fcm; q̃ddã mellitũ q̃ddã dactilicũ; q̃ddã ordeaceũ l' frumẽtinũ. i. cẽuisia. N ¶ Merũ vl'iter ca. ẽ & sic. Noviter q̃dẽ e torcl'ari tractũ in pmũ trãsit ĝdũ; ver9 aũt augmentat vel minuit natura sua ex longitudine vel propinquitate prelorũ.

¶ Ca. ccccc xi.

Racea l' herba. clauellata latie; gre. torq̃ta. ara. marefolõ. Pla. Racea ẽ herba simil' lauẽdule; & in sũmitate flores q̃r color ẽ citrin9 glauc9 & alb9; solũ herba in medicinis vtit & non radices. cal. est & hu. in. iij. gradu.

¶ Operationes.

A ¶ Idẽ pla. Herba ipa tũsa & cataplasmatib9 adhibita pfert ad pruritũ & scabiẽ B ¶ Herba ipa decocta cũ vino odorifero bibita pfert herisipilosis. & ad oẽs vlceratõem siue scabiẽ. C ¶ Ista herba v3 ad leprã remouendã decocta cũ vĩo. & curat excussionẽ v...s D ¶ Confert etiã multũ mixtũ cũ fũo fre eãdẽ q̃ntitatẽ. noc3 ãt illi cui9 pplexio suphabũdat i calore.

¶ Ca. ccccc xij.

Asdane gre. anadragne ara. latie portulaca. Sera. li. aggre. ca. Ras

dane. i. portulaca. et est herba oibus nota Gal. vij. sim. far. cap. de portulaca. Sba ei⁹ ē aq̄so et i sapore ei⁹ ē stipticitas pauca et vtus ei⁹ est q̄ infrigidat in. iij. g. et hume ctat in. ij. Syas. ca. andragne siue vt alij portulaca et ē oibus nota. hn̄s frigidā vir tutem atq̧ redarguentem.

Operationes.

A Sera. portulaca cōuenit hn̄tibus in flatione et incensionē. et causonē in orifitō stōi. et in oībus ypocōdrijs. et curat stupo rem dentiū. eo q̄ lenit et aufert aspitatem. B Et idē auc. Ruffi. Portulaca debili tat visū. et destruit eū. et ifrigidat corpus et phibet vomitū. et aufert libidinē. C Syas. Portulaca masticata l' ꝯmesta cū o rigaro fluorē sanguis phibz et viscide stri git. ꝓpe cū masticā l' ꝯmesta dentiū offensā sanat D In ardore stōi portulaca i ace to ꝯmesta mire iuuat tūsa et cū mollito or deo mixta. et q̄ malagia pāno iducca. Et stōacho imposita mire febres tollit.

Ca. cccccxiij.

Yreos. Pandecta ca. dccv. Yreos. est herba faciēs florē albū vt liliū. et est in frōdibus similis yri. Differūt aūt in floribus. Vn̄ v̄sus. Yris purpureū gerit florem yreos albū. Gladiol⁹ croceū sz spatula fetida nullū. Vn̄ ille herbe sunt siles in folijs. drūt tn̄ in floribus. Nā yris hz florem purpureū hn̄tem gradatōes di uersas in purpureitate. sicut hz arcus celi ꝓ quo lege capl'm lilium supius vel. Et ē alius cuius flos est albus. et iste est yreos. et ille debilior est supiori in oīni re. et meli or ex eis est cuius radix est alba rotūda p ticipans de rubedine fm aliquid. et grossa et dura et spissa. et in qua est aromaticitas. sicut odor viole ꝓpe. et cuius sapor ē acut⁹. mordicatiuus ꝓpter acrimoniam ipius. hn̄s nodos breues et collectos. Et melior ps plante est radix. post illaz flores. et me lius tp̄s collectōis ipsius radicum est pn cipium veris.

Operationes.

A Paulus cap̄. yreos. Yreos ca. est i. ij. gradu. sicca. in. iij. Valet ꝯ duriciē nemo rum ex flegmate Tussim placat. Screatū facilem facit. grossos humores pectoris atte nuat. B Cū aceto potat⁹ spleneticis et spasmū hn̄tibus ꝓdest rigorē fe. et dolo arem vulue mitigat et aufert. cū vīo pota tum mēstrua ꝓuocat. pessariū inde factū secundinā et fetū mortuū expellit. Stō no cet. Cū aq̄ ca. bibitū dolorē vētris placat Elixatū et pistatū vulnera dolentia curat. coctū cū aq̄ ro. mixtū vulnera et pustulas mūdificat. et bonā i eis carnē gn̄at. et valz ꝯ putredinē dentiū et gingiuaꝝ. C Pla. Yreos l' yris ca. et sic. sūt i. ij. g. Siles q̄dē sunt i folijs et in effcū. sz yris florē facit purpureū yreos albū Haꝝ radice medici vtunt. q̄ i fine veris colligit ac desiccat. p duos ānos fuari pt D Itaq̧ p radi ce yris pt poni. radix yreos. et sil'r ꝯuerso Virtutē hz diureticā vn̄ dissoluit et apit. E Constā. Yreos. ē ca. i. ij. sic. i. iij. valz ꝯ dolorē neruoꝝ de flegate. diuturnam tu ssim placat.

Ca. ccccc xiiij.

Iris illirica. Ysidorus. Yris illirica a similitudine yris celestis nomen accepit. Vñ arcumen a latinis dr̃. eo q̃ flos eius varietate coloris. eundẽ arcum celestem imitetur. Illirica dr̃ quia in illirico plurima est ⁊ violentissima. Spẽs eius folijs gladioli similibus radice aromatica odoris boni.

Operationes.

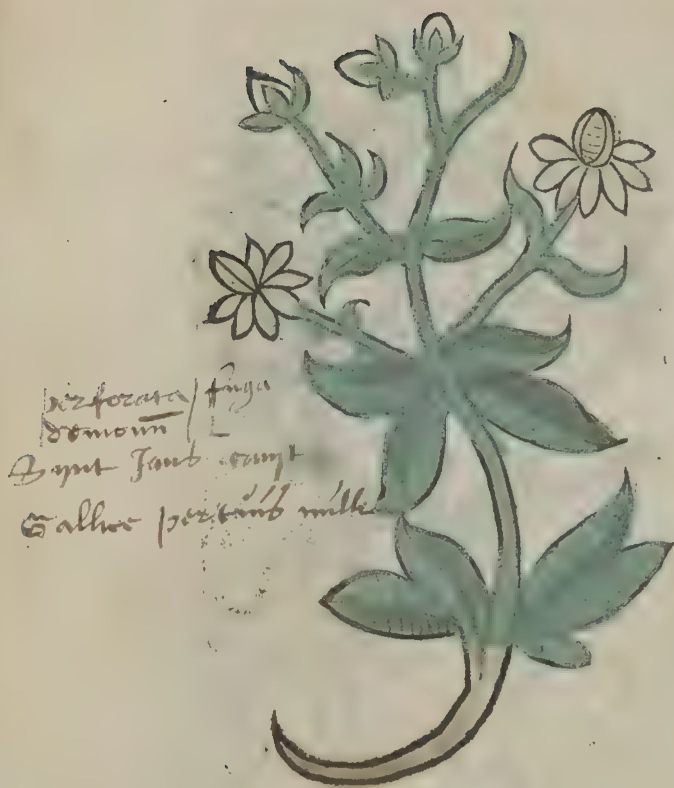
A Macer. Yri dat florum nomẽ arbor ipse suorum Celestis similes sunt nempe coloribus yris Illiricam dicunt illam qr plurima nasci Ferẽ in illirico vis eius sicca calensq; Dicitur atq; gradum dat hũc in vtroq; secundum. Maior vis huius est in radicibus eius Has desiccãdas p̃ frusta rotunda secatas Sic vt se ptes nõ tangant in sere filo Inq; loco sicco fac suspendatur in vmbra Uix aliter totum poteris siccare per annũ Cum vino sedant tussim prebentq; saporem. ⁊c̃.

Ca. ccccc xv.

Idea. Ydea s̃m dyascoridem cap: de ydea s̃m translationem grecaꝫ Folia habet similia mirte que ami li longi sunt.

Operationes.

A Radix eius remordentis siue redargentis virtutis est. sanguinis fluorem siue quemlibet fluxum stringit. B Ubi sciendum q̃ dyascorides de ydea facit duo capittula Unum q̃d incipit ydea per y. ⁊ est illud quod ponit̃ hic. Et aliud capittulum quod incipit batus ⁊ vna de speciebus eius est idea per i. pro qua lege capitulum. cccc ij. superius der. C Galienus sexto simplicium farmacorum capittulo ydea. Ydee radix ⁊ gustantibus quidem est acra. emorogias et fluxum vẽtris necnon dissinterias. et fluxum muliebrem. quotquot talia sanans bibita ⁊ de foris apposita.

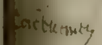

Ca. ccccc xvj.

Ypericon vel ſcopa regia latĩe. grece ypericum vel biumi vł atricum arabice Infaricon. Ex ſinonomis Ypericon dr̃ herba ſancti Johãnis. Herbaq̃ perforata. Quidam etiam nominãt eam coronam regiam. Serap. li. aggre. ca. Infaricon. ſunt q̇dam qui nõiant Ramepitheos propter ſimilitudinẽ q̃ hʒ ſecum in odore reſine pini Nam pitheos. i. pinꝰ arbuſtum eſt q̇d ydoneũ eſt ad accendendum ignem ſicut ligna. et hʒ folia ſimilia rute. ⁊ longitudo eius eſt circiter palmũ. ⁊ color eius eſt vergens ad rubedinẽ. ⁊ hʒ florem ſubtilem album. ſimilẽ flori cheyri albo. ⁊ ſemen eiuſ eſt in cortice longũ ⁊ rotundum. Et magnitudo ſeminis eſt in q̃titate ſeminis ordei. cum odore r̃ſine pini Naſcit̃ locis aſpis ⁊ domeſticis. Et vſus eius eſt q̃ adminiſtrat̃ ſicut eſt. ita q̃ non ſumus contenti ſemĩe ſolo. Gal. viij. ſim. far. cap̃. ypericum ſɱ tranſlationẽ arabicam. Ypericũ calefacit ⁊ ſiccat ſubtilium partiũ exñs. Dyaſ. cap̃. ypericũ. Eſt herba colore ſubruſa folia ſimilia rute habẽs ⁊ florem tenuem flore viole ſimilem. et ſemen nigrum in forma ordei. odoris r̃ſine vires hʒ acriter ſtringentes ⁊ mictuales. Paul. ca. de ypericõ. ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. g̃.

Operationes.

A Galienus. Menſtrua ⁊ vrinas ꝓuocat. Oportʒ autem totum ad hoc aſſumere. ⁊ non ſolum ſemen. ſed etiam fructum. Sʒ cum folijs applicatum viride fit ad cicatricem ducere poteſt. oĩa vlcera queq̃ aduſtione facta ſunt ignis. ſiccum vero ſi appoſueris ſanabis. ⁊ laxa ⁊ putrida vlcera. B Quidam vero ⁊ ſciaticis bibere id dant pulverizatum ⁊ ſiccatũ. ⁊ qñ ſit naſcale cum eo ꝓuocat menſtrua. ⁊ qñ bibitur ꝓuocat vrinam. C Et ſi bibit̃ ex ſemine eius cum vino curat quartanaʒ Et qñ bibit̃ eodẽ mõ. lx. diebus ꝯtinuis. curat ſciaticam. Et qñ fit emplaſtrũ cũ folijs eius. ⁊ ſemine curat ꝯbuſtionẽ ignis. D Dyaſco. Ypericum vrinam potatũ ꝓuocat ⁊ ventrem ſtringit. Item folia et ſuccus eius medetur diſſinterie. ⁊ ſanguinis effuſioni. E Ramicem etiam curat. Herba fomento impoſita ⁊ ꝯbuſta ſanat. Hec cauda caballina dr̃ ab aliq̇bus. ⁊ deſiccatiua eſt fortiter ſine mordicatõe F Ad plagaſ autem magnas cataplaſmatibus ĩpoſita vtilis eſt. ⁊ glutinat neruos inciſos. facit ⁊ ad eos q̇ ſanguineʒ vomunt. G Et ad fluxum ſanguĩs mulierum. ⁊ ad diſſinterios ⁊ ad diarriam. ⁊ ad om̃e reuma ventris fortiſſimũ adiutorium eſt. ſi ip̃a herba cum aqua aut cũ vino bibatur H Succus autem eiꝰ ad fluxum ſanguinis de naribus. ⁊ ventris fluxum cum vino auſtero potui datur. febrientibus cum aqua. I Paulus Urinam prouocat. Epar ⁊ renes mundificat. Femorum dolores curat. Uulnera deſiccat. Uenenum ſuperat. Cathaplaſmatibus celeriter vulnera ſanat.

Ca. cccccxvij.

Osia. Pli. Osia est apȯ grecos. tra duntqȝ ipsam ⁊ typhen cū sint de genere ad frumentum redire, si pi ste serant̄. nec ꝑtinus sed anno: iij. Zea se men est ex q̄ fit alica. granū eius ī pila lig nea tund it̄. vel lapidis duricia nobilius ꝑterit̄. excussisqȝ inde tūicis. iterū armamē tis nudata cōcidit̄ medulla: Est zea q̄ de generat in affrica. vn̄ adulterina fit alica cꝰ spice latōres ac nigri sūt ⁊ breui stipla.

Operationes.

A. Ysaac. Zizania nascunt̄ inter triticū siccis corruptisqȝ tꝑibus. vn̄ vim hn̄t acu tam ⁊ venenosam. ⁊ aliqn̄ mentē ꝑturbāt ⁊ inebriant. Mixta sulphuri vino ⁊ aceto ad impetiginem vl' serpiginē valēt cocta āt cū radicis cortice. vulneribus iā putre factis apposita sanāt ⁊ mundificāt. valēt etiā ad apata dissoluendū: B. Jhe roninꝰ sup matheū. Inter triticū ⁊ zizāia q̄d nos loliū appellamꝰ. q̄ꝫ diu herba est. necdū calamꝰ ꝑuenit ad spicā grādis siliꝫ tudo est. ⁊ in discernendo aut nulla. aut ꝑ difficilis distātia: C. Aui. Zizania fm duas res ab hōibus dr̄. Quidā em̄ zi zaniā vocāt granū sil'e frumēto ex q̄ faciūt panē. ⁊ dicūt q̄ꝫ zizania pluris ē. Alij vero rem q̄ndā inebriantē malā q̄ in gn̄is ꝑue nit. Melior est illa q̄ est leuis pōderis: nō vetus nec frāgibilis. ſꝫ viscosa cū mastica tur declinās ad rubedinē. ⁊ in ip̄a est pō ticitas pua. D. Pli. li. xxij. Infelix di ctum est a vgilio loliū hoc tn̄ mollitū. ex a ceto coctū ⁊ impositū sanat impetigines: eo celeriꝰ q̄ sepiꝰ mutatū est: Medet̄ ⁊ po dagre. ceterisqȝ doloribꝰ cū oximelle. Cu ratio hec a ceteris differt. aceti sextario v no dilui. mellis. Z. ij. iustū est. ita tꝑatis se xtarijs tribus decocta fariā lolij. sextarijs duobus vsqȝ ad crassitudinē calidūqȝ in poni ip̄m dolētibꝰ mēbris. Eadem q̄ꝫ fa rina extrahit ossa fracta.

Ca. cccccxviij.

Ringus. Pandec. ca. lxiiij. Astaru ticon ara. vel secacul. gre. biomon

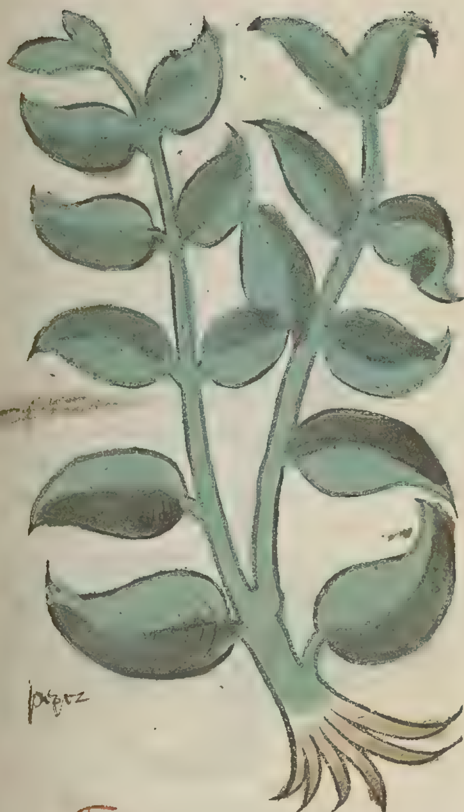
latine vero centū capita vel yringus. Nō est autem affodillus. vt quidam dixerunt sed vocantur due plante. quarum vna est yringus. vt patet p Serapionē proprio capitulo. Et alia est vna alia herba q̄ sibi satis similatur. Item Plinius post sermonem de yringo ex his inquit. scz yringum candidum quem centum capita nomināt omnes effectus eosdem causat. ꝛ radices in cibis grecorum recipiunt̄ siue crudis siue coctis. vt dyascorides cap̄. de yringis. Preterea in antidotario virili in quodaꝫ antidoto quod incipit antidotum q̄d facit epilenticis recipiant̄ ꝛ centum capita ꝛ affodilli quare non sunt idem.

Operationes.

A Serapion li. aggre. ca. Astaruticō. id est centum capita. Alia est celesti coloris. ꝛ alia albi coloris. Sꝫ q̄ est celestis coloris est herba hn̄s stipitem duꝝ ꝛ asperū et in summitatibus eius est flos glaucus similis flori camomille. et aliquis ex floribus habꝫ colorem purpureum. ꝛ habꝫ folia scissa ꝛ capitella similia stellis sꝫ folia que sunt in ramis tendunt ad lōgitudinē ꝛ habet velut pilos. B Et idem auctoritate Gal. Traxit nomen ab eo ꝙ curat apostemata. quando fit emplastrum deforis cum ea. aut suspenditur sup ipsa. Uirtus eius infrigidat. ꝛ desiccat nō fortiter. ꝛ maxime dum est recens. Sꝫ centū capita albi coloris est yringus. Et est species spine ꝛ sumitur folium eius cum sale conditum in principio sui augmenti.

C Et folia eius sunt folia aspa aromatica in summitate quando gustant̄. Et in summitatibus eius sunt capitella rotūda sicut sunt stelle. ꝛ ī circuitu eorum sunt spine ꝛ stipes. ꝛ stipes eius est durus. ꝛ color eius capitelloꝝ est similis colori oleandri ꝛ fortasse aliquando sicut color iacincti. ꝛ habet radices lōgas nigras deforis intus albas in grossitudine pollicis. b ōi odoris. nascitur in locis arenosis ꝛ aspis.

D Et idem aucto. Gal. Uirtus eius ē composita quia infrigidat ꝛ resolvit resolutione pauca. E Paulus cap̄. de yringo. Yringus secacul aut yringiō. herba est spinosa radix eius cum aliquali aromaticitate cōmedit̄. ꝛ conficiuntur cum melle et zuccaro radices predicte ꝛ cōmeduntur. F Dyascorides caplo de yringo. Yringus aut yringion aut nyragrestis. herba est spinosa folia eius in initio cōmeduntur. ꝛ in sale ꝑponunt̄ q̄ folia lata ꝛ aspera sunt gustum aromatis habētia q̄ cum creuerint obrufum colorem hn̄t cum multis virgis in quibus sunt capitella rotūda spinosa. bastam hn̄t durā in giro ꝛ q̄nq̄ʒ albam. ꝛ viridem cum colore ia cincti. G Et radix est illi oblonga ꝛ nigra deforis. deintus alba aromate plena. nascitur in locis lapidosis ꝛ campis ꝛ littoribus. Radix eius habet v̄tutem calefactiuam. H Aui. li. ij. cap̄. secacul. Secacul est ca. in. ij. ad humiditatē quandam tendens ꝛ in ip̄o est leuitas. ꝛ v̄tus eius est sicut v̄tus baucie. Yringus ꝛ maxime radix eius cruda ꝯmesta curat gomorream. I Sera. aucto. Dyas. Folia huius plante ꝯferunt inflāmatiōi stomachi ꝛ apostematibus oculi. ꝛ alijs apostematibus calidis. K Et quidā dicūt ꝙ flos huius herbe cuius color est purpureus. si bibat̄ cum aqua confert squinātie et epilentie que accidit infantibus. quando fit emplastrum cum ea humida cōfert apostematibus lumboꝝ calidis. L Et dicunt ꝙ si ille qui habet apostemata in lumbis suis accepit florē eius siccū cū manu eius sinistra ꝛ posuerit sup apostemata. sedat pulsationem eorum. M Et idem auctoritate Dyas. Qn̄ bibit̄ succus eius radicis qui est albi coloris prouocat vrinam ꝛ menstrua. Dissoluit tortiōes ꝛ inflationes stomachi. ꝛ quando bibitur cum vino. cōfert dolori epatis ꝛ morsibus venenatis. ꝛ quādo fit cum eis emplastꝝ resoluit exteriora apostemata. aut quādo suspendit̄ super ip̄a. sicut q̄dā putauerūt N Auicenna. Secacul habet v̄tutem baucie. ꝛ excitat appetitū coitus. Et loco eius ponit̄ buziden siue buzeyden. q̄d invenies. in caplo. lxxiij. superius de B.

Ca. cccccxix.

Ydropiper.i. pip montanū vel pf perasiz. Dyas. ca. ydropip ẜm trāslatōez grecā. nascit᷑ locis hūidis. cuius vga ē nodosa. in qbus nodis nascū tur folia q̄ nodas ītra se 7 gradus hñt. huius fo. mentastro similia sunt: ꝫ maiora 7 molliora 7 albidiora gustu acerrima sicut pip. ꝫ nō talis odoris. cᵘ semē in ipis vgis minutum existit 7 spissum sicut botrus.

Operationes.

A Semē eiᵘ cū folijs cataplasmatibus adhibitū duricies et tūores spgit. et liuores lipidat siccū 7 tritū p pipe misceri pt. B Radix eiᵘ inutil᷑ est. herba cū seīe cataplasmate fcō 7 īposita ypopias tollit. 7 duros hūores spgit: ruborē facit corpori. C Sal᷑. viij. sim. far. ca. idropip ẜm trāslationē grecā. Ydropip vocatū qdē ē sic a locis ī qbus nascit᷑: 7 ab eo q̄z hꝫ gustum ad silitudinē pipis. ē āt ca. ꝫ nō q̄ntū pip q̄nimo viridis hec herba cū fructu 7 cataplasmā ypopias. 7 scliratos hūores apit. 7 dyasorat.

Ca. cccccxx.

Inguirialis ł stellaria latīe. grece asterion ł aster acticᵘ ł bubonium ꝑli. ca. asteriō: nascit᷑ ītra petras 7 loca aspa. Ꝭ herba nocte tanq̄ stella ī celō lucꝫ a deo vt eā vidētes ignorātes putent se fantasma vidē a pastorib᷒ maxīe videt᷑ Paul᷑ ca. ca. aster ł asteriō. ē qdā herba radiata vt stella. folijs oblongis duab᷒ aut trib᷒ ī acūie capitella stelle mō radiata.

Operationes.

A Sal᷑. vj. sim. far. ca. aster acticus siue īguirialis. Alij vo buboniū vocāt qḋ nō solū supplasmatū. ꝫ etiam ꝑpinatū credit᷑ bubones sanare. hꝫ āt q̊d dyasoreticū. hꝫ etiā nō minᵘ refrigeratīm q̄d 7 repcussi. vt mixte sit potētie sicut rosa non tñ sic stipticat. B Et idē eoḋ li. magis īstra caꝑ buboniū siue aster acticᵘ siue inguirialis nōiatᵘ ē. ex eo q̄ credit᷑ ꝑferre bubonib᷒ tā cataplasmatū q̄ assumptū. C Est āt mediocriter diaforeticū eo q̄ mediocriter ē ca. 7 neq̄ vehemēter neq̄ ītēse desiccat. maxīe āt cū adhuc tenerū ē 7 rcēs dcm̄ ē pᵘ.

¶ Ca.ccccc.xxj.

Hypoquistidos id est succus eius qđ oritur ad pedem rose canine l' barbe hyrcine: Pro quo lege capitulũ clxij. supius de E.

¶ Operationes.

A ¶ Dyascorides. Stringit enim vehementissime. vnde veneris profluuium ⁊ sanguinis abundantiam reprimit sine mora B ¶ Sunt autem due species. Una est flaua id est subrufa ⁊ alia alba. quas greci ypoquistidos vocãt. eo q in radice herbe dicte nascatur. vt apparet similiter in caplo Edera arborea. Cuius succ' exprimitur et reponitur valet ad eadem ad q̃ licium ⁊ accatia. Paul. Fri: ẽ ⁊ sic. i. iij. g.

¶ Ca.ccccc.xxij.

Hypoglossos. i. ligua eq ⁊ vocat̃ alio nomine mirta agrestis.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Frutex est mirte agrestis simil' folia hñs minuta. ⁊ comã spinosã: q fo. in sũmitate sunt sicut lingua cũ ramulis minoribus circa eadẽ fo. hãc phibẽt multi collo ligatã. dolorẽ capitis tollẽ. Malagmatibus miscet: B ¶ Pla. Ypoglossaȝ dicunt allexãdrinã folia hȝ oximirsino similia: ȝ maiora ⁊ albidiora ⁊ molliora. Semen in medio folioꝝ ei sanguineũ est ⁊ tã q̃ cicer. v̈gas duobus palmis. aut modicũ pl' hȝ lõgas. radicesq̃ siles mirsine. ȝ maiores ⁊ odoratas molles ac rubeas. C ¶ Nascit̃ aũt i locis mõtuosis: vt' ei' radicis tm̃ existit. q̃ cũ vino dulci bibita diu pturiẽtib' subueñit Strãguiriosis etiã medicialiter pficit. ⁊ sãguinẽ p vrinã depõit D ¶ Pli. li. xxvij. Ypoglossa hȝ folia silue stris mirti figura ɔcaua ⁊ spiosa: ⁊ ceu linguas in his folio paruo exeũte de folijs.

Ca. ccccc xxiij.

Sparagus siue asparagus latine ⁊ gre. ara. naliō vel baliō. Sera. li: aggre. ca. naliō auct. Gal. i. ʒparagus: v̄tus ei⁹ ē q̄ desiccat. ſ3 nō h3 frigiditatem neq3 caliditatē3. ⁊ abstergit. ⁊ aꝑit opilatōe3 epatis ⁊ renū. ⁊ ꝓpe ſem̄ ⁊ radix

Operationes.

A Sera. Zparag⁹ curat dolorē dentiū q: ſiccat ſine calefactōe ⁊ īfrigidatōe. B Et idē auc. dyaſ. Qñ elixat̄ vna ebulitione ⁊ ꝯmedit̄ mollit ventrē. ⁊ ꝓuocat vrinā: C Et qñ coquit̄ radix ei⁹ et bibit̄ decoctō ipi⁹ ꝯfert ſtrāgurie ⁊ ycteritie ⁊ ſciatice. D Et qñ coquit̄ ī vīo ꝯfert decoctō ei⁹ morſui rutele E Et qñ ex decoctōe eius fit collutō oris ꝯfert dolori dentiū. ⁊ ſemē ei⁹ qñ bibit̄ facit oꝑatōs radicis F Et dr̄ ꝙ elixatā ei⁹ occidit canes. ⁊ dicūt aliq ꝙ qñ cornua arietū ſepeliunt̄ ī terra naſcunt̄ iñ ſparagi G Et idē au. abē me. ꝓpetas ē remouē dolorē lūboꝝ q fit a flegīte ⁊ vētoſitate. ⁊ dolorē colice. q: mollit ventrē. ⁊ ſi h ō vtit̄ eo multū facit nauſeā. H Gal. ij. de cib carde ʒparago. ait ꝙ ſūt diuretici modicū būtel nutrimēti. ⁊ non bñ digerunt̄. I Et idē. vj. ſim. far. ca. ʒparag⁹ ē abſterſiue virtutis nō tñ calefacit māifeſte neq3 infrigidat: K Et ideo tā renū ꝙ̄ epatiſ deopilatiu⁹ ē. ⁊ magis radices ⁊ ſeīa ꝙ̄ herba qm̄ etiā ſanat dolorē dētiū qm̄ ſine calefactione deſiccat. qꝝ egēt maxīe dentes.

Ca. ccccc xxiiij.

Zeduar. Aui. Zeduar melior ē illa q̄ cū napello creſcit ⁊ ei⁹ vicitas plantā napelli debilitat.

Operationes.

A Eſt ātiriaca venenoꝝ oim̄ viperi ⁊ napelli ⁊ alioꝝ. B Raſi. Zirūbet. i. zeduaria ca. ē ⁊ ſic. ventoſitate3 diſſoluit. C Conſtan. in li. g̃. Zeduar ca. ē in. iij. ſic. in. j. valet ꝯ venena ⁊ morſus reptiliū. ſtōm curat ⁊ ꝯfortat; appetitū excitat: Putorē oris amputat. ſi poſt allia accipiat̄.

D ❡ pla. Zeoduar ca. ē in. iij. g. sic. in. ij. Uinū decoctōis ei9 ꝯ frigidā tussim valz. 7 ꝯ dolorē stōi 7 itestinoꝝ ex frigiditate et vētositate. E ❡ Balsamentū ex eo fcm̄ 7 rore mario 7 pāe asso 7 aceto appetitū excitat Suppositoriū ex eo 7 trifera matricē calefacit 7 mūdificat. F ❡ Pand. cap. d cc xij. Zedoaria la. gre. zerūbet. Radix ē cuiusdā herbe ī trāsmaris ptib9 īuēta. ca ē vtutis 7 viscide. G ❡ Uñ lūbricos occidit. ructū facit. 7 stō aptū. c9 dolorē antiquū ieiune sūptū masticatōne tollit. H ❡ Paul. ca de zedoaria. ca. ē i. iij. g. sic. in. ij. radix ē c9dā herbe q p. x. ānos fuat. Uinū decoctōis ei9 ꝯ tussim fri. facit. 7 ꝯ dolorē stōi 7 intestioꝝ ex vētositate l' fri. suppositoriū fcm̄ ex eo facit vt s dcm̄. I ❡ Sera. li. aggre. ca. zerūbet. i. zeduaria 7 sūt radices rotūde sil'es in sapore 7 colore zīziberi 7 afferr de seni. K ❡ Abē mesu. Est ca. 7 sic. in. ij. g. 7 impiguat impiguatōe ꝯueniēti L ❡ Et dixit Bedigoras. Cōfert morsui venenosoꝝ. M ❡ Aui. de virib9 cordis dicit q est ca. 7 sic. in. iij. gradu. 7 habet confortare cor.

❡ Ca. ccccc xxv.

Zinziber latine. ara. zinziber dr̄ tengibel. Sera. li. aggre. ca. tengibel aucto. dyas. Est arbustū qd repit in terris arabū. 7 hōies illi9 terre vtunt foliis eius ī multis reb9 sicut vtimur ruta in cib 7 potib9 7 decoctōib9 7 aliis. 7 radices ei9 sunt pue. sic radices cipi. q color vsus albedinē decliat. 7 sunt sicut nuti late. et i sapore eaꝝ ē delectabilitas. 7 silitudo saporis pipis. 7 hñt bonū odorē. 7 oportet q eligant ille q nō sunt pforate Et qdā sunt q ꝯdiūt zinziber cū melle. 7 qdā cū rob. Et qdam cū aq̄ 7 sale. 7 hoc ne putrescat. 7 sic ponūt in terreis vascul. vt deportet ad ptes romanoꝝ. 7 ē ꝯueniēs in cib 7 ꝯmedit in piscib9 7 sale. Gal. vj. sim. far. ca. de zinzibere fm translatōem grecā. Radix hui9 plāte defert ad nos ab india. 7 est illud in q est iuuamentū. Et vtus ei9 ē calefactiua caliditate forti cū hūiditate. pter hoc accidit ei q corrodit 7 putrefit cito. qm̄ i eo est humiditas superflua.

❡ Operationes.

A ❡ Paul. ca. de zinzibē. Zinziber est ca. in. iij. gra. hu. in. j. Uinū decoctōis ei9 7 ficuum siccaꝝ 7 passulaꝝ valz ad frigidam tussim. 7 spūaliū frigiditatez. Si etiā puluis ei9 in ficub9 ponat. 7 sic ꝯmedat B ❡ Puluis ei9 in cib ꝯfectus 7 exhibit9 sincopizantib9 ꝯfert. p bienniū fuat. Et est domesticū 7 siluestre. Domesticū est qd karopos colore sapore vehemēti acuto solide substātie. dōesticum vo subalbidū acutū hz saporē. sz nō adeo vehementē. nec sbaz adeo solidā. Uñ cū frangunt ptes sibi coherēt qbusdā ramusculis. In siluestri vo raro vel nūq̄ sic īuenit. C ❡ Aui. Zinziber sil'r est pipi in naturis suis. sz nō est ī eo illius subtilitas. 7 accidit ei vt corrodatur pter hūiditatē suā supfluam. pter hoc etiā 7 pter spissitudinē suā calefactiō ei9 durabilior est calefactōe pipis. Est āt ca. in fine. iij. 7 sic. in. ij. D ❡ Ysaac. Ziziber ca. est i. iij. g. hūiditatē hz licz sensui nō appz. h testificat q putredi appat ē.

Utilis est frigidos stomachos hñtib⁹ vẽtrem soluit hũiditatẽ: desiccat digestiuaz ṽtutem adiuuat. ventrẽ humectat. ❡ E Razi. Zinziber ca. est ꝛ hu: Cibũ digerit. Uentrez mouet: stõacho ꝛ epati frigidis ꝯfert. ꝛ oculis ex hũiditate obscuris. ❡ F Constan. Zinziber ventrẽ humidũ facit ij. ʒ. de eo. ꝛ. ij. ʒ. zuckare cũ ca: aq̃ accepte viscosos hũores purgãt: G ❡ Cõditũ libidinẽ augmentat. stomachũ calefacit Cibũ digerit. supfluã hũiditatẽ stõachi de fructibus desiccat: p q̊ pip albũ ꝛ longum poni debꝫ H ❡ Macer. Zinziber atq₃ pipe q̄lia nã medicine: Sicũt hac cã taceo de viribus huius.

❡ Ca. cccccxxvj.

Zirnabum Pandecta: ca. d cc xvij. Zirnabũ est arbor magna non fructificans in monte libano de seni: cui⁹ ṽgulta sunt pua rotũde figure. hñs p uã ğssiciẽ calami cũ q̊ scribit̃. nig̃ ad citrinitatẽ declinãtia q̄ nõ hñt multũ saporez: neq₃ odorẽ ꝛ modicũ. q̊d hñt de odore est odor citri. Est ꝛ eius ṽtus nucis muscate ꝛ est subtilior parũper.

❡ Ca. cccccxxvij.

Zirumb siue zirũbet arabice: grece circũquinẽ l' canch. Sera. li. aggre ca. zirumb. Zirũb ẽ ex spẽbus odoriferis. ꝛ. ꝑpter hoc admiscet̃ i ꝯfectionib⁹ aromaticis: Et idẽ auc: Sal'. Est ca. ꝛ sic. ꝑpe terciũ ğdũ: ꝛ est in ṽtute sua sil'e cassie lignee et cubebe. Et idẽ auc. Cõsodonij. Si nõ hẽs cinamomũ põe ꝓ eo zirũb: Et idẽ aucto: Ysaac eben arã. Zirũb ẽ arbor mag̃ q̄ nascit̃ i mõte lubue. i. ĩ oriẽte nullũ faciẽs fructũ hñs fo: lõga. q̊ꝝ color ẽ inter frigiditatẽ ꝛ citrinitatẽ sil'ia folijs salicis

❡ Operationes.

A ❡ Ysaac: Resoluit ꝛ stringit ventrem. B ❡ Et idem aucto: Mesarugie Uirtus eius est sicut virtus nucis muscate. verum tamen est subtilior ea C ❡ Et qñ fit sternutatoriũ cũ eo ꝛ oleo violaceo ꝯuenit dolori capitis frigido ꝛ humido ❡ D Et ꝯuenit stomacho ꝛ epati ꝑpter suam aromaticitatem.

Ca.ccccc xxviij.

Mnirmon s͂m dyas. s͂m trāslatōem grecā. nascit̃ in mōte anamō vgas hʒ sil'es apio ꝛ rāos plurios. ꝛ fo. similia ei lata sup terrā spāsa. fortiora ꝛ pinguiora ꝛ odorata cū viscitudīe: color ē ille mellin⁹. ꝛ sunt ei capitella aneto sil'ia. ꝛ semen obrotundū sil'e caulicl'o nigꝛ viscidū ꝛ mire h̄ns odorē. Radix ei⁹ viscida ē ꝛ odorata ꝛ mollis succū plurimū h̄ns. ꝛ fauces mordēs. Coriū ē illi a foris nigꝛ ꝛ itus viride aut subalbidū. nascit̃ ī locis aspis. ꝛ h̄ūectis. virt⁹ ē radici ei⁹ ꝛ sei ꝛ herbe ca.

Operationes.

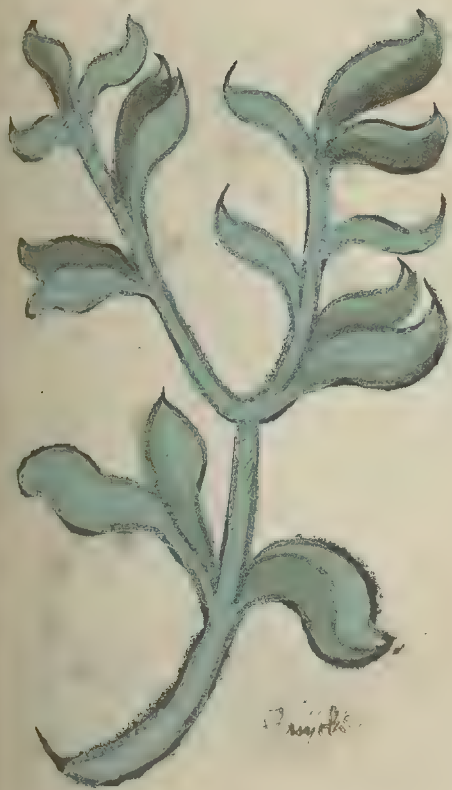
A Dyas. Ei⁹ fo. ī sale ꝯponunt̃ vētrem strigūt. B Radix ei⁹ venēis occurrit tuilīētib⁹ ꝛ ortonoicis. vrinā ꝓuocat. C Fo. ei⁹ cataplasmatib⁹ adhibita tūores ꝛ duricies spargūt D Radix ei⁹ sil'r facere p̄t. semē ei⁹ vrinā ꝓuocat E Nefreticis ꝛ spleneticis ꝛ dolori vesice maximum p̄sidiū est. menstruis imp̄at F Secundinas expellit.

Ca.ccccc xxix.

Musa siue musa grece. Ex sinonomis Muza est fruct⁹ padisi: vt dicunt q̄dam. in q̄ ꝯtr. edēdo peccauit adā: Sʒ alij veri⁹ dicūt q̄ peccauit ī ficu. Fert̃ āt muza crescē ī babilōia: alio q̄ʒ nōie muza est opiata. Ysaac. Muza ē ca. in medio p̄mi gradus: ꝛ h̄ūida in fine ip̄i⁹.

Operationes.

A Ysaac. Muza cerebꝛ h̄ūectat ꝛ vētrē pectoris ꝛ pulmōis ledit asp̄itatē Est aūt nutrimēti multi ꝛ g̃ssi. Que aūuēta: g̃nat stomachi grauitatē: ac splenis et epatis opilationē Vn̄ q̄ eā mādūcant p⁹ ei⁹ ꝯmestionē ʒinʒiber ꝯditū l' oximel accipiant si tñ frigide nat̃e sunt. C Aui. Muza nota est. nutrit velociter ac lenificatiua est: B Multitudo ei⁹ g̃nat opilatōes. ꝛ addit in colera ac fleḡ te s̄m ꝯplexiōes. E Cōfert adustioni ignis. gutturis ac pectoris F Stō q̄dē ꝯueniēs ſʒ multitudo ei⁹ valde ḡuis ē. Augmentū in sp̄mate facit ꝛ vrinam ꝓuocat.

Ca.cccccxxx.

Zuccaꝝ. Actor. Zuchara ꝛ candi (vt fert) vltra mare ⁊ ĩ hiſpãia oꝛtũ hñt ex cãnis q̃ zuckarie ↄgnõiant. Oꝛit eñ zuccara ĩtra cãnã. ſicut medulla ĩtra ſambucũ vl' arũdinẽ. Sera. li. aggre. ca. zuccaꝝ au. Gal. pma ei⁹ ṽtus ẽ q̃ ſiccat Scđa q̃ abſtergit ꝛ reſoluit. Et dixit Gal' de ingẽio ſanitatis q̄ ingredit̃ in medicĩſ q̃ aperiũt opilatões ꝛ abſtergũt ꝛ mũdifi cant vias. ꝛ ẽ lõginquũ a nocumẽto ſtõi. ꝛ ab eo q̄ facit ſitim ſicut mel. ꝛ efficit̃ p exp ſſionẽ cãnaꝝ. ꝛ ſucc⁹ eaꝝ coagulat⁹ vocat̃ zuccaꝝ. Et idẽ aucto. dyaſ. Eſt ſil'r zuccaꝝ ſpẽs q̃ eſt ex ſpẽb⁹ mell'. ꝛ vocat̃ mel cãne. ꝛ ẽ illud zuccaꝝ q̄ ẽ ita pigue q̃d nõ ĩdurat̃. ſ; remanet liq̃dũ ad modũ mell'. ꝛ cũ plus moꝛat̃ dureſcit. c⁹ ſba coagulat̃ ſup cãnaſ in india ꝛ arabia. ꝛ cũ pl⁹ moꝛat̃ dureſcit: cui⁹ ſba ĩdurata ſit at̃ ſbe ſal. ꝛ frãgit̃ ſub dentibus ſicut ſal: ꝛ vocat̃ ſal indum.

Operationes.

A Sera. Zuccaꝝ indũ q̃n reſoluit̃ ꝛ bi bit̃ ſoluit vẽtrẽ: ꝛ eſt bonũ ſtõ Cõfert dolo ri veſice ꝛ renũ. ꝛ abſtergit obſcuritatẽ vi ſus. B Idẽ auc. Abẽ meſ. Eſt ca. in pncipio ſcdi g̃. hu. in medio pmi. ꝛ tl'e zuc caꝝ ſic coagulatũ ſup cannã. ẽ q̃d affertur ab egẽ ſm fruſta ſic ia fruſta ſal' C Et eſt etiã zuccaꝝ tabarzet. i. de rgione illa q̃ fit zuccaꝝ albũ puꝝ ꝛ bñ coctũ. q̃d nõ mol lificat̃ ſicut ſal armeni. D Eſt ſimil'r zuccaꝝ aluzar ſm Aui. li. ij. ca. de zuccaro Zuccaꝝ aluzar ꝛ ẽ ros cadẽs ſup abuſaz. ꝛ ſunt ſicut fruſta ſalis. ꝛ ĩ ipo ẽ põticitas ꝛ amaritudo cũ abſterſiõe ꝛ rſolutõe. acuit viſum ꝛ ↄfert renib⁹ ꝛ veſice. E Et ẽ aliud zuccaꝝ amaꝝ q̃d colligit̃ in planta hauſer. F Paul. ca. de zuccaro. Zuc caꝝ eſt ca. ꝛ hu. in. j. g̃. ṽtutẽ h; nutriẽdi ꝛ ĩfrigidãdi ꝛ relaxãdi. ↄ doloꝛẽ oculoꝝ di ſtem pet̃ zuccaꝝ cũ lacte mulieris. et diſtil latur in oc'lo ꝓbatũ eſt. G Aui. li. ij. ca. de zuccaro. Zuccaꝝ ẽ vehemẽtioꝛs le nificatõis. ꝛ ſedat ĩflatõez. ꝛ cũ ol'o amig dalino ↄueĩt colice. H Serap. Peni die ſunt ca. ꝛ hu. in. j. g̃. Molliũt ventrẽ. ꝛ ſunt g̃ſſioꝛes zuccaro I Dyaſ. Ex zuc caro cõficiunt̃ penidie q̃ꝝ ṽtus fri. ẽ ꝛ hu. Arteriaꝝ aſpitatẽ ↄmeſte leniunt. Oꝛis ꝛ gutturis amaritudinẽ ꝛ fell' tpant. Sicce tuſſiẽtes hũectant. K Conſtan. in pã tegni. Zuccaꝝ tpatũ. ſ; tñ aliq̃liter calidũ Hui⁹ actio melli vicinat̃. Cũ farina coctũ ĩdigeſtiuũ ẽ. Cũ ol'o amigdalĩo nutritiuũ S; epatis ↄſtipatõem facit ꝛ in renib⁹ la pides. L Ex li. de natura reꝝ. Zucca ra ca. ꝛ hu. Sũt ãt cãne in ptib⁹ hiſpanie. q̃ cũ matẽ fuerĩt radicib⁹ euellunt̃. earũq; ſũmitates ad mẽſurã duaꝝ palmaꝝ abſci ſe ad ſpẽz gemmis terre infigunt̃. Reliquũ ṽo cãnaꝝ p fruſta ſciſſũ terũt. ꝛ liq̄rẽ ĩ vaſ̃ rcipiũt ac bulliũt. cũ tot⁹ in ſpumã trãſire videt̃ exhaurit̃: ꝛ ĩ vaſ̃ rponit̃ paleaq; co operit̃ ꝛ ſup aſpgit̃. Citrinũ ãt remanet ꝛ m'lto calidi⁹ ẽ. ꝛ ob hoc ĩ acutis põi nõ d; Albũ vero frigidius eſt ꝛ laudabilius. ꝛ cõtra doloꝛem pectoꝛis valet.

Hec de herbis ꝛ arboꝛibus ꝛ q̃ ex his ad vſum medicine ↄcurrũt ſufficiant.

Tractatus de Animalibus vitam in terris ducentibus

Prologus.

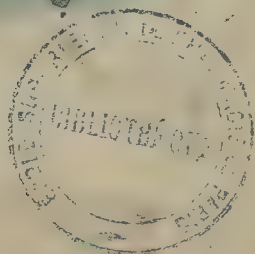
Quoniam in prioribus di
uino nobis assistente auxi
lio. primum p̄sentis op̄is
tractatum de herbis vide
licet: ⁊ qualiter ad medici
nam adminiculantur bre
uiter expediuim⁹. Restat
nunc eiusdem interueniēte auxilio vt ad
secundum tractatum. qui de animalibus
erit. aciem nostre mentis vertamus. ī quo
quidem (dum summa dei bonitas vt spe
ramus haut deerit) naturas ꝯplexionesq̄
⁊ si quid medicine subseruiunt animaliū.
vitam in terris agentium explicare cura
bimus. Quia autem inter omnia anima
lis dignissimum. nobilissimum. p̄fectissi
mum. Necnon a deo dilectissimū est ho
mo. Primo loco de hominis natura eius
complexione acq̄ v̄tute dicamus.

Ca. Primū.

Homo. Ysidorus. For
mauit ḡ (sicut scriptū ē)
dominus hominem in
agro damascēo de limo
terre quātum ad corpus
Unde ⁊ adam interpre
tatur terra rubea siue ter
renus. Erat corpus illud immortale non
de conditiōe nature sed de benefitio gra
cie. Nam eius ī mortalitas erat sustentan
da per esum ligni vite. Erat itaq̄ potens
non mori si nō peccaret. quia de ligno vi
te sustentaretur. ⁊ potens mori si peccaret
quia ligno vite priuaretur sicut ⁊ factum
est. Ysidorus in libro ethimologiarum.
xj. Corpus dicm̄ est eo q̄ corruptum perit.
solubile enim atq̄ mortale est. ⁊ aliquan
do soluendum. Caro autem a creando est
appellata. Caro autem ex quatuor elemē
tis compacta est. Nam terra in carne est.
Aer in anhelitu. Humor in sanguine. Ig
nis in calore vitali. Habent in nobis ele
menta suam queq̄ partem: cui quid debe
tur compage resoluta. Uitrubius in li.
tercio de architectura. Corpus hominis
ita natura composuit. vt os capitis a mē
to ad summam frontem ⁊ radices ymas
capilli esset decime partis. Item manus
palma ab articulo ad extremū mediū di
gitum tm̄dem. Ipius āt oris altitudinis
tercia p̄s est ab ymo mēto ad ymas naris
Nasum ab ymis naribus ad finē mediū
sup̄ciliorꝫ tm̄dem. ab eorꝫ aūt fine ad imas
radices capillorꝫ frōs efficit̄. Reliq̄ quoq̄
mēbra suas hn̄t ꝯmensuratōes ⁊ ꝓportio
nes q̄bus etiā antiq̄ pictores ⁊ statuarij
nobiles vsi magnas laudes sunt assecuti.
Corp̄is āt centrꝫ naturaliter est vmbilicus
Nam si homo collocatus fuerit supinus
manibus ⁊ pedibus pansis circiniq̄ cen
trum in eius vmbilico collocatam circum
agendo rotundationem vtrorūq̄ manuū
⁊ pedum digiti tangentur. Item q̄drata
designatio in eo inuenit̄. Nā si a pedib⁹
ymis ad summū caput mēsuraueris. inue
nietur eadem latitudo vti ⁊ altitudo. Ex

ysagogis ypocratis. Corpus quidem hominis in tres partes generales dividitur scilicet caput pectus et pedes. In particulas autem multas. Specialiter autem cōstat de venis et arterijs: et neruis. et ossibus cartilaginibus adipibus et ceteris spiritibus. Notandum quod omnia corporis ossa sunt. ccxlj. Septē capitis: iiij: paria. xiiij. maxillaria dentiū eius. xvj. vnū pali. duo menti dentium suorum. xvj. Spondiles: xxiiij. Coxarum: iij: Ani. tria. Coste. xxiiij: Teneritudinū octo. Spatularum duo. Inferiorum duo. Pectinis ī manibus: viij. digitorum. xxx: Ancharum duo. Calcanearum duo. Maniculorum. ij: Rasce pedum: x. digitorum: xxx. Ex ysagogis ypocratis. Sunt autem in humano corpore ossa. cc: xxiiij: In capite. vj. In facie. viij. Dentes plerūque. xxxij. Spōdilia. i. ossa spīe. xxiiij: Inguli. ij. Vertebrarum: ij. Femorum. ij. Pale. ij. Pectoris. j. Laterum. xxiiij. Cubitorum et radiorum: iiij. Carpon: vij. Metacapon: viij: Digitorum manuū: xxx. Coxarum. ij. Femorum. ij. Vertebrarum. ij. Geniculorum. ij. Crurium radij. iiij. Plantarum. lxv. Calcanei: ij. Astrāguli: ij. Digitorum pedum. xxx. &c. Constantinus. Mēbra diuidūtur prout singula fecit natura proprijs actionibus cōuenientia. Actiones enim sunt tres. scilicet: Animalis: Spiritualis: Naturalis: quibus similia sunt instrumenta corporis. Unde membra virtutem animalem sequētia vocant animata Spiritualem spiritualia: Naturalem naturalia. Animata membra fecit deus in omnibus aīalibus propter sensus et voluntarios motus. In homine vero et propter hoc. et propter intellectum et rationem ea fecit: vt cerebrum: oculos. nares. articulos linguam. neruos atque lacertos. Membra spiritualia facta sunt propter spiracula flatus et caloris naturalis conseruantias. vt sunt pectus: et eius pāniculi: cor et pulmo cum cānalibus suis. fauces et dyafragma et arterie: Mēbra naturalia bipertita sunt quedam enim sunt nutritiua. quedam generatiua: Nutritiua sunt que mittant cibum in substantiam membrorum tocius corporis. Omnia enim humana et bestialia corpora consumuntur ab aere et naturali calore: Ideo necesse est vt ad conseruātiam et integritatem. eorum consumptio cibis reparetur. Itaque nutritiua sunt os: dentes, stomachus: intestina: epar. splen. fel. renes. vesica. vene. Generatiua vero facta sunt vt specificarentur generalia et indiuiduarentur specificata. Nam quoniam omnia indiuidua naturaliter cōsumuntur: necesse est vt per genitalia reparentur. que sunt matrix vel vulua. Uirga testiculi et vasa spermatis. Horum autem trium generum: scilicet animatorum spiritualium et naturalium membrorum singula habent vnum principale membrum. cuius causa facta sunt alia Membra vero consimilia (sicut dictū est supra) sunt partes toti: totumque parti assimulantia: Sunt autem septem. Primū scilicet ossa. Secundū cartilago. cor. nerui. ligamē: Terciū vene. Quartum arterie. Quintum caro. glādes. pinguedo. Sextum cutes et pellicule. Septimum pili et vngle. Ossa itaque sunt durior et siccior corporis pars Ex libro de naturis rerum: Sicut in pariete luteo pali ipsam parietem tenent. ne penitus obruatur sic ossa carnem fragilē stipant ne sua mollicie corpus in vnum improbe conuoluat

Etiam multa hic essent dicenda de vnoquoque mēbro. que cā breuitatis dimitto.

Operationes.

A Auicenna in secundo canone: Saliua hominis ieiuni scorpiones interficit. Cum eadem et camphora fricatur impetigo: Eadem quoque cum distillatur in aurē vermibus lesam eos īterficit et statim educit. B Sordicies auris hominis cōfert emigrance et pannaritio: Et linit sup fissuras labij C Capilli quoque et dentes et ossa hominis combusta. et alia plura de homine medicinalia sunt: D Itē vrina hominis abstergit scabiem vlcerosam et pruritum: prohibetque serpiginem et impetiginem. Eadem in vase eneo cum melle cocta abstergit albuginem oculi. et

confert palpitationi. Confert etiam ycte ricie. et proprie cum aqua mellis et aq̄ cice ris. Fex eiusdem vrine sanat herisipilam sm quod dicitur. E ¶ Et vrina infan tis abstergit morpheam et pannum. Ead quoqꝫ bibita cōfert difficultati anhelitus et dilatationi. Item vrina hominis prece teris vrinis est magis abstersiua. ponitur enim cum cinere vitis super locum fluxus sanguinis et sistitur. F ¶ Confert etiā morsui vipere bibita omniqꝫ morsui et pū cture valet. et que ex ea antiqua est. cōfert venenis omībus et lepori marino. ¶ G Alia quoqꝫ plura medicinalia operatur. Sperma hominis proprie competit em petigini. et sedat dolorem podagre. Dici tur etiam ꝙ abstergit morpheam. ¶ H Stercus hominis calidum sedat herisipi lam vt dicitur. et forsitan sordiciei confert Idem siccum cum melle aut vino bibitū in febribus periodicis. prohibet eñ eaꝝ periodos. Confert etiam ytericie. ¶ I Dyasco. Fimus huānus vulneribus im positus tumorem non admittit. Succus autem cum melle squinanticos curat. Itē fimus humanus paracolesim facit adbi bitus. Gratum vultum et niueum facit. K ¶ Serapion libro aggre. ca. plo Zebel auctoritate Gal. inquit. Omne stercus ē calidum et resolutiuum attractiuum sed secundum plus et minus. et maxime sterc9 animalis comedētis ossa. et signum est ꝙ curat squinantias et apostemata gutturis et miscetur cum melle ad dissinteriaꝫ et ad vlcera antiqua. Et miscetur cum lacte in quo sunt extincti lapides aut ferrum can dens. et datur in potu. aut fit cristere cum eo. et miscetur cum medicinis resolutiuis appositum. et confert iuuamento magno L ¶ Stercus infantium cōmedētium pa nem et carnes gallinarum curat squinanti am. Cōuenit et ei iuuamento mirabili qñ miscetur cum melle et linitur cū eo guttur et palatum aut datur in potu.

¶ Ca. ij.

Agnus. Ysidorus. Agn9 a greco a vocabulo dicitur quasi pius. nā inter omnia terre animantia ma xime inuenitur innocēs et mansuetus. nul lum eñ ledit dente nec cornu. nec vngue. et quicquit in eo reperitur totum vtile est. quia caro ad cibum pellis ad variū vsum pilus ad indumentum. fimus ad terre im pinguationem. vngula et cornu ad medi cationem. etc. Item Ysidorus libro. xij. La tini agnum ab agnoscendo putant dictū eo ꝙ pre ceteris animalibus matrem suaꝫ noscat adeo ꝙ si ī magno grege errauerit statim balatu vocem noscat parentis. Secundū Arestotilē et Auicennā. Agni quidam nascuntur in tempore vernali. q̄ dam in tempe autumpnali. Vernales sūt corpore maiores robustiores viribus et pī guiores ꝙ̄ sunt autumpnales vel hyema les. Pli. li. viij. In aliquibus tamen regi onibus multi hybernos agnos preferūt vernis. qm̄ magis intersit ante solsticium ꝙ̄ añ brumā firmos esse soluqꝫ hoc anial vtiliter bruma nasci. Idē in li. xviij. Por ro decrescenti luna castrādi sunt agni vel arietes sicut iuuenci et edi acverres. Am brosius. Agnus simplicissimus cū a mre qñqꝫ aberrat frequēter eā balatu absentē

excitat. multisq; licet versetur in milibus ouium. recognoscit vocem parentis & festinat ad eam. Nam q̄uis cibi & potus desiderio teneatur. transcurrit tñ aliena vbera licet humore lactis grauida exundēt. soli usq; materni lactis fontes requirit. Aristotiles. Agnus si renes eius sepo circumquaq; cooperiantur morietur. Palladius libro. xv. Agnoꝝ prima generatio est in mense nouembri. sed agnus natus maternis vberibus statim admouendus est manu. prius tamē exiguum lactis in quo spissior est natura mulgendum quod pastores collustram vocant. hoc em̄ agnis. (nisi auferatur.) nocebit. ac per biduū natus cum matre claudatur. & tunc septis obscuris calidisq; seruetur. Item secluso puulorum grege matres in pascua mittantur. Sufficit autem priusq̄ in mane pcedant. et cum sature reuertuntur ad vesperam. agnis vbera haurienda pmittere. Qui donec firmentur. intra stabulum furfuribus vel medica herba vel (si est copia) farina ordei pascantur ingestum donec pseptis pabulum p etatis robur matribus habere possint cōe. Actor: Agnus est animal oīuṁ simplicissimū & mansuetissimū. quia nec vlla fraude. vel astucia callet. nec vlli dentibus vel cum vnguibus nocet.

Item pacientissimum. Quia & immolādus non clamat. & tondendus silet. Item ad plures vsus vtilissimū. Nam & lac prebet ad nutrimentū. & lanam ad vestimentum. & carnes ad esum. coriū q3 ad calciādum vel ad scribēdum. & fimū ad agrum impinguandum & fecundandum. Est et aīal mundū ſm legē. qr & ruminat & findit vngulā. Lupū vo naturaliter timet & horret & fugit. Merito ḡ & pter p̄dcās tot bōas pperates. voluit xp̄s p̄ oībus bon⁹ ī agno p̄cipue figurari sicut sp̄ūs scꝫ in colūba.

Operationes.

A Ysaac in dietis pticularib⁹. Agnus q̄dem lactās in viscositate vicin⁹ ē porcis silvestribus pter vicinitatē vulue: & humiditatē lactis q̄ nutritur. pinde caro ei⁹ nō ē laudabilis. qr īdigestibilis. & lubricitate sua de stomacho descendit. Indigestibil' autē p̄cipue. si pmedētes stōm humidum ex defectu habeant Ideoq; Gal. vituperauit lactantes agnos B Annuales vo mediocrē hñt pplexionē inter lactāciū hūiditatē & iuuenū siccitatē Ideo ceteris sunt meliores & ad digerendū faciliores. sāguinē meliorē gñant. maxieq; iuuenes iuuāt ea. & siccā pplexionē hñtes & calidā & siccam regionē inhabitātes: C Ex libro de naturis rerum. Caro agnina robustis et sanis est valde bona. sed infirmis infirma. quia licet a stomacho facile descendat. difficile tamen a membris soluitur Ideoq; viscosum hūorem generat. D Pli. li. xxix. Coagulum agni contra oīa mala medicamenta pollet. & contra marinoꝝ morsus vel ictus valet. E Auicenna. Sanguis agni sanat epilentiam cum vino. Coagulū em̄ eius a venēis & morsuris oībus sanat. F Albertus Medulla agni ad ignē liquefcā cum oleo nucū admixto zuccaro albo distillata sup sambutbū & postea bibita dissoluit lapiō in vesica. & pfert pacietib⁹ dolores in vga & vesica & in renib⁹. & pfert etiā mingenti sanguinem. G Si cū felle agni inūgantur loca corpis in qb⁹ icidit cācer cōfert māifeste. Si vis remouē morbū oviū iterficientē eas. accipe ventrē arietis & coque cū vīo & admisce cū aq̄ & da ovib⁹ in potu & remouebitur morbus.

¶ Ca.iij.

ARies. Ysidorus libro. xij. capitulo primo. Est autem aries dux et princeps ouium. et ideo dedit ei natura fortitudinem ceteris ouibus prestantiorem. Decuit enim arietem ducem ceterarum ouium et tutorem alijs esse viribus fortiorem. Et ideo vt dicit Ysidorus. Aries autem veruex a viribus est dictus eo quod tanquam vir ouium. Uel vt idem dicit. Ueruex a verme est dictus eo quod habeat vermen in capite cuius pruritu excitatus caput concutit fortissime. et quicquit sibi obuiat diu referit. et ideo aries grece quod dicitur vrus latine est vocatus. quia in gregibus masculi dicuntur arietes. quia ad fecundandas oues virtuosi sunt atque fortes. Nam corporis magnitudine et virium fortitudine et animi virtute oues alias preexcellunt. Dicitur etiam aries ab aris. quia vt dicit Ysidorus Hoc pecus primum fuit in aris a gentibus immolatum: Unde dicitur ideo aries quia mactatur ad aram. Unde secundum legem Moysaycam. Aries fuit animal potissime mundum. et ad sacrificium et ad esum. Nam pro peccato illo a populo conuenienter offerebatur. et quia findebat vngulam pariter et ruminabat indifferenter a populo comedebatur Item Pli. li. viij. cap. xlvij. Arietis inquit naturale est agnos fastidire et oues senectas sibi obuias consectari: Nam ipse melior est et vtilior in senecta: tamen respectu ouium ferox fit animo. Tempore amoris pugnat pro vxoribus suis et aduersarios cornibus impetit. et vt melius pugnet et fortius contra resistentem retrocedit ac resiliendo cum impetu hostem ferit. De arietibus etiam dicit Auicenna: Arietes inquit et capri vadunt multum in vnum. et in hyeme non se abscondunt propter frigus. et aliquando exeunt de loco calido ad locum frigidum. et quando pluit quousque moriantur. et arietes naturaliter sequuntur capras et quiescunt omnes quousque pastor accipit vnum ex eis et facit ipsum antecedere et sequuntur alij. et timent naturaliter tonitrua sicut oues. que si impregnate fuerint et audierint tonitrua abortiunt pre timore. et ante mediam noctem stant simul cum ouibus et dormiunt: et post sparsim. et in dormiendo super latus alternant per vices. nam a vere vsque ad autumpnum dormiunt in vno latere. deinde vsque ad ver dormiunt in latere altero. Ysaac in dietis particularibus inquit. quod arietes et capri sicut et cetera animalia propriam habent vocem per quam se clamant et vocant feias tempore coitus et amoris et potantes aquam salsam anticipant coitum et citius mouentur ad amorem: Et quando arietes senes mouentur citius ad amorem et coitum quam iuuenes in tempore determinato signum est bonitatis temporis in anno illo. Et si in illo tempore excitentur iuuenes ad amorem signum est pestis future super oues in anno illo. hoc idem dicit Aresto. et Aui. Arestotiles. In libia cito apparent cornua in capitibus arietum et (vt ait Humerus) cornua sunt etiam in capitibus feminarum arietum. Apud septentrionem vero non habent arietes cornua in quodam loco. Animalia que habent cornua fissuras habent in vngulis naturaliter. vt thaurus ceruus et aries. Et vt in pluribus aries dux gregis est Pastores enim in grege ponunt arietem vnum rectorem sicque docent eum a pueritia. quod cum acclamauerit eum pastor proprio nomine anteriorare se. Euscolapius in li. suo. Elephas cum arietem viderit timet eum et fugit.

¶ Operationes.

A ¶ Ysaac: Arietes habent carnes calidiores ac minus humidas quam sunt carnes ouium ac duriores ad digerendum. Arietes in iuuentute manentes minoris sunt humiditatis et viscositatis propter etatis siccitatem eorum complexioni dominantem. Idcirco eorum caro melior est agnis et ouibus. quia si bene digerunt. bonum et multum sanguinem generant. maxime si castrati sunt. quia caliditas et humiditas eorum temperate sunt. vnde boni saporis sunt. nisi quando sunt decrepiti qui procul dubio pessimi sunt et non castrati sunt eis meliores. Omnes enim decrepiti in calore naturaliter defectuosi sunt. qui defectus prouenit ex etate et testiculorum indigentia. Annuales mediocrem habent complexionem inter lactantium humiditatem et iuuenum siccitatem Idcirco ceteris arietibus meliores sunt. et ad digeren

dum faciliores: Sanguinem em̄ meliorem generant. et maxie iuuant iuuenes calidā et siccam complexionem habentes. et calidam et siccam regionem inhabitātes. De crepiti vero (vt dcm̄ est) ceteris deteriores sunt. ¶ Auicenna. Caro arietis adusta linitur vtiliter super morpheam. et super empetiginem. Confert etiam morsib⁹ serpentum ac scorpionum: Etiam cū vīo canis rabiosi. ¶ Cinis eiusdem confert albugini oculi. Arietis pulmo calid⁹ superpositus sanat excoriationem calcanei ex calciamento. ¶ Esculapius Arietis liquor qui a pulmone decocto distillat tercianas et reuum morbū ī eis natū sanat. ¶ Pli. li. xxix. Ius ex carne arietum valet ꝯ cancrum. Haly. Arietis fel aurīū dolori. q̄ ē ex frigiditate medet.

¶ Ca. iiij.

Aper. Ysidorus. Aper a ferocitate vocatus est. ablata f lra et p subrogata. Unde et apud grecos fra gros id est ferus dr. Omne em̄ quod ferū est et immite abusiue agreste vocamus: Porci agrestis valde bellicosi sunt tempe coitus et ingemantur vt coria sua sint eo tempore dura. quia se cum arboribus cōfricant. et postea lutum intrant: Illudqꝫ desiccant. Hij inde preliantur intantum vt vnus aut ambo moriantur. Ursus qꝫ pugnat cum porcis agrestibus. Est autē aper iracundus et isipiens: nec bonorum doctrinam morum recipiens. nullaqꝫ mutatio accidit in eo etiam si castret. Apri quoqꝫ femīa castratur. ita q nō indigeat coitu. vt cito impinguetur. sed prius biduo cibus ꝓhibetur: Pli. li. viij. Apris maribus in coitu est asperitas plurima: Tūc inter se dimicāt arbor attritu costas indurantes seqꝫ luto tergorantes. Femie quoqꝫ ī partu asperiores sunt. et fere simi literi omni genere bestiarum. Ex lib. de naturis re. Aper bestia fortis: nigri coloris. que nullam bonor mor doctrinam recipit vnq̄. sed semp fera ac ferox est. dētes habet magnos et recuruos incisionibus aptos in quibus hoc mirabile est. q viua quidem bestia possunt idem q ferrum. Mortuo vero detracti vim īcisionis amisisse ꝓbantur. Hoc animal si mane anq̄ mingat a venatoribus impetatur: de facili lassatur: Si vero ante vel īterim dum venatur vrinam fecerit difficulter capture cedit. Uerumtamē etiam lassatum nō cedit. sed in posterioribus subsistit. et anocitate rigida lassitudinem dissimilat. duellum offerens venatori. ferire tamen ī hominem vel inuadere non presumit nisi prius ab illo ictum acceperit. Caueat autem homo sibi. quia nisi primo ictu pūgentis cuspidis letale vulnus īter armū et lateraless costas dederit: piclitari de vita poterit nisi forte iuxta ad refugiū arborem inueniat. quam ascendat: aut ī humiliori loco reliqua terre planicie totis membris se premat: auersi em̄ ac recurui dentes eius quibus quasi quibusdam atrocissimis armis valent ad īferendam mortem. nō possunt quēq̄ nisi elatum et rectū attingere. Sustinebit tamen pedū illi⁹ cōculcatōes quusqꝫ sic iacēti a ꝓrio succurrat. Aper cūctas bestias p̄cedit auditu a dextris. Hꝫ os admodū leuti. q̄d venabulis et machere opponit.

Operationes.

A ¶ Pli. li. xxviij. Apri cerebrum ꝯ serpentes laudat̃ cū sanguie. Jecur etiã inueteratum cum ruta potũ et vĩo. adeps q̃ȝ cum melle resinaq̃ȝ. Simili mõ ⁊ iecur verrinũ exemptis dũtaxat fibris q̃tuor obulorum pondere: ⁊ cerebrum ex vino potũ. ¶ B Item cerebrum apri vel sanguis veredorum medetur carbũculis Jecur eius litargicos excitat C ¶ In iecure femĩe apri ieniuntur lapilli q contriti ⁊ in vĩo poti calculos pellũt: D ¶ Apri pulmo ebrietatem arcet. Fel aprinũ strumas discutit Lyenem q̃ȝ sedat potum: E ¶ Idem Cũ adipe pulmo ĩpositus pmões sanat. F ¶ Ulcera q̃ȝ serpentia sanat fel aprinum cum resina ⁊ cerusa. G ¶ Cinis maxillarum apri sanat vlcera q̃ serpunt. ¶ H Idem q̃ȝ confert fractis: Lardum eiꝰ elixum atq̃ȝ circũligatum mira q̃ȝ celeritate solidat ea. J ¶ Apri vrina ⁊ ipa vesica p cibo sumpta vesice calculorũq̃ȝ cruciatibus medet̃. si pus vtrũq̃ȝ fumo maceratur Jd in apri vesica si assa mandet̃ vrĩe cobibet incõtinentiã. K ¶ Ydropicis auxiliat̃ apri vrĩa vel etiã vesica paulatĩ ipotu data. L ¶ Urĩa q̃ȝ apri ĩ vitro fuata auriũ dolori viciisq̃ȝ medet̃. deniq̃ȝ tam grauis est apro vrĩa. vt effugere non sufficiat nisi egesta. ac ea velut deuictus opprimatur. vñ illa exuri eos tradit̃. ¶ M ¶ Aprini fimi cinis ĩspersus potõi tepidi vini dissintericis medet̃. Luxatis q̃ȝ valȝ idem fimus: Uerrisq̃ȝ spuma recẽs ex aceto In fimo q̃dem suis est vsus efficatior que non peperit. In apris q̃ȝ multũ pstãtior. N ¶ Usus axungie valȝ ad emolliendas excalefaciendas discutiẽdas purgandasq̃ȝ ꝯfricatis mẽbris itinex lassitudines. O ¶ Ex li. de naturis rex. Fimꝰ apri recens ⁊ calidus p̃cipuũ est remediũ ꝯ fluxum sanguis e naribus.

¶ Ca. v.

Azinus. Ex libro de naturis rex Azinus est anĩal deforme vile ac despectum. grandi capite. lõgis ⁊ latis auribus. corpe macilento nesciunt impiguari. In humeris stigmata christi portat crucis. Est q̃ azinus aĩal mãsuetũ m ⁊ discordie nesciũ onerifex. ⁊ non rebellãs sarcinis (etiã vltra q̃ ferre possit) sibi impositis brutum ⁊ irrationale sup oĩa aĩalia Incessu quoq̃ȝ pigx ⁊ tardum. paciẽs ⁊ inter verba durissimũ. p viam incedens obuiantibus cedere nescit. Post menses xx. coit. sed nisi post annos tres gignit. Spinas libenter cõmedit. frigidius ẽ naturaliter. ⁊ frigoris impaciens. maxime tẽpore conceptus. Jdeoq̃ȝ non generaturĩ locis frigidis ⁊ in Scotia: ⁊ in regionibꝰ propinquis. nec in equinoctio sicut coeũt equi. sed in estate: In terra quoq̃ȝ septẽtrionis. que est frigidissima non inuenitur: quoniam illic viuere nõ potest. Gestat ãt in vtero per annum integrum: Azini pullus ali q̃ntulũ decoris hȝ ĩ iuuẽtute. ȝ q̃to plꝰ senescit tãto t̃pior fit. Aresto. Azinꝰ hȝ soleas sicut ⁊ equus. non habet fel omnino. sed habet sanguinem spissum ac nigx valde sicut thaurꝰ. Azinꝰ ⁊ anĩalia cetera magni cordis tĩda sũt plꝰ oĩbus aĩalibus.

Timet frigus. felle caret. spinas cõmedit
quando molles sunt. multum coit minus
tamen ꝙ equus. Et si non inceperit gene
rare. post eiectionem posterioꝝ dentium
non generabit om̄ino. Comedit fructus
Herbis pascitur ⁊ aqua impinguatur. Quã
to plus ex aqua bibit: tãto plus eius cibꝰ
proficit. Unicum hꝫ ventrem sicut ⁊ cete
ra soleas habentia Infirmatur sepe infir
mitate que dr̄ milide: ⁊ est prius in capite
Currit qꝫ flegma multũ e naribus. ⁊ si de
scenderit ad pulmonē moritur. Actor. Azi
nus est animal stolidum tardum ⁊ luxuri
osum. Crucē hꝫ in anteriore dorsi ꝑte suꝑ
humeros. ⁊ ibi debilior est. In posteriori
autem suꝑ renes ibi fortiõr est. horribiliter
clamat. lappas ꝯmedit. sonũ citare (vt fer
tur) Ambrosius. Azinus piger ⁊ ad pre
dam expositus. sensuqꝫ tardior. docꝫ nos
vivaciores esse debere. nec desidia corpis
animiqꝫ pigrescere. sed ad fidem ꝯfugere
que onera gravia solet alleviare. Philo
logus. Azinus est aĩal oneriferum manci
pium servituti addictum respectu multi
tudinis laboꝝ quos sustinet. parũ grē cõ
sequitur. vocem hõis ꝯsuetam intelligit:
Et novit iter q̊d sepe ambulavit. Cũ autē
vidit lupum venientem respicit in lũbum
⁊ sic improvisus a lupo ꝯprehenditur.

Operationes.

A ¶ Avicenna. Azinus sanat leprã Con
tracti ex siccitate sedent in iure carnis eiꝰ.
⁊ caro etiam eius iuvat. Epar eius assatũ
⁊ a ieiuno ꝯmestum confert epilētie: simi
liter ⁊ eius vngula adusta. B ¶ Cinis
carnis ⁊ epatis eius cum oleo valet super
positis fissuris frigoris. C ¶ Itē cinis
epatis eius cum oleo valet suꝑ scrofulas.
D ¶ Dr̄ aũt ꝙ eius vrina cõfert dolori re
num. Urina vo silvestris azini: sicut Gali
enus ait. lapidem in vesica frãgit ¶ E
Sanguis azini ꝓhibet fluxum sanguinis
nariũ ex velamine. F ¶ Adeps eiꝰ valet
ad vestigia cutis. Uriña azini ꝯfert vlceri
bus ambulativis ⁊ humidis ⁊ dolori r̄nũ
Stercus eius in omni cursu sanguinis ad
ministratur. G ¶ Odoratur quidem
ad fluxum sanguinis narium fortem: ⁊ ex
primitur humiditas eius in narem ac re
tinetur. H ¶ Item stercus azini pascē
tis siccum cum vino valde bonum est pũ
cture scorpionis. I ¶ Lac etiam azina
rum minus butirosum existens. subtile est
⁊ aquosũ. Valꝫ tussi extenuationi: ac spu
to sanguinis: ⁊ ydropisi. ac durici splēis
Ventrem lenit. ⁊ ethice bonum est. ¶ K
Fertur etiam ꝙ cum os ex eo colluitur: cõ
firmat dentes ⁊ gingivam. Non est autē
conveniens habentibus sodam ⁊ vertigi
nem ⁊ tinitum. ꝓprieqꝫ dormire suꝑ ipm̄.
⁊ vniversaliter nocet hñtibus capita de
bilia. L ¶ Esculapius. Sanguis azi
ni cum vino potatus febres cottidianas
sanat: tribus vl̄ quatuor guttis illiꝰ datis
Adeps eius coitum cõmovet. Splen eiꝰ
cum aqua tritus ⁊ mãmille appositus at
trahit lac M ¶ Byasco. adeps azini
nus dr̄ cicatrices ꝯcolerare Lac eius ven
trem mollit. ⁊ ore receptum dentes gingi
vasqꝫ confirmat. Vulnerationes quoqꝫ
ventris ac reumatismum optime curat.
Locium eius bibitum nefreticos sanat.
N ¶ Haly. Azini pulmo ⁊ pulli eius si de
siccatus teratur ac bibitur attractioni spi
ritus ac tussi prodest. Epar azini domesti
ci si cõmederit eum epilenticus ꝓdest ei.
O ¶ Azini fimus si opprimatur eo san
guinis fluxus de venarum vl̄ arteriarum
incisione amputat eum vel stringit. Pari
modo si de aqua eiꝰ instilletur naribus san
guinis fluxum pacientibus stringit. Om
nino lac azine medicaminibus letalibus
obest ⁊ intestinoꝝ vlceribus prodest ac te
nasmo. sic quoqꝫ ꝓdest lac ovium sed mi
nus. P ¶ Pli. li. xxviij. Anulum ex vn
gula ⁊ cruribus azini nigredinem nõ ha
bentis. si induat epilenticus ꝓhibet ipm̄
ne cadat. Q ¶ Preterea si domũ suffu
miges azini pulmone mundas eam ab oĩ
reptili ac serpente.

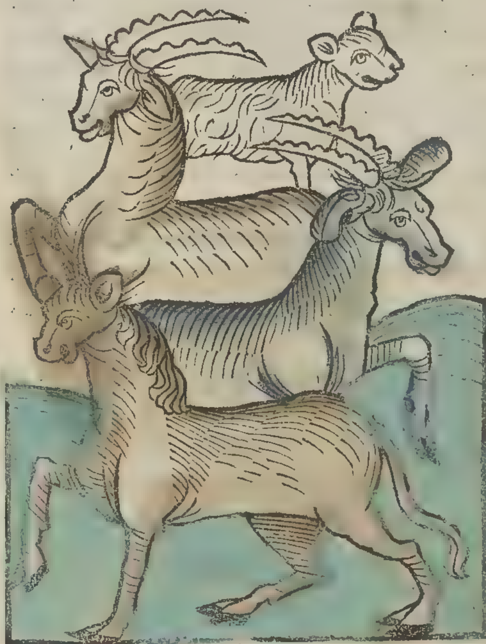

Ca. vj.

Ahane ⁊ alches. Ex libro de naturis rer. Ahane fm Arestotilem ē est animal magnitudinem cerui. contra consuetudinem oim̄ aīalium hn̄s fel in auribus simile felli hominis in colore. Et est amarum valde causatiuū vehementis ire. ferocitatisq;.

Operationes.

A Helynandus. Alches est animal in silua hercinia. hap cōsimilis est capris figura. ⁊ varietas pellium: sed magnitudine paulo antecedunt. Mutilia sunt cornibus, ⁊ crura sine nodis: articulosq; habēt Nec q̄etis causa ꝯcūbunt. neq; quo afflicte casu ceciderint: erigē sese aut subleuare possunt. B His sunt arbores pro cubilibus ad eas se applicāt. atq; ita paululum reclinantes quietem capiūt. Quap ex vestigijs cum animaduersum a venatoribus fuerit quo se recipe loco cōsueuerūt eo loco a radicibus subruūt. aut abscidūt arbores: tm̄ vt summa spēs vel stipes eap stantiū relinquat. huc cū se ꝯsuetudine declinauerint. īfirmas arbores pondē affligunt atq; vna ipa ꝯcidūt. C Est alche mult ꝯpanda. adeo ꝓpenso labio supiore: vt nisi recedēs in posteriora vestigia pascī non queat. D Gangama insula e regione germanie mittit aīal q̄le alches. ⁊ cuius sicut nec elephantis flecti neq̄unt suffragines: E Ideoq; nō cubat cū dormiendū est. s; somnolentā arbor tantū modo sustinet q̄ ꝓpe casum minat vt fera ruinam faciat: dū assuetis fulcimentis innititur ita capit. F Alioquin eam mācipare difficile est. qm̄ nullo rigore poplicum in comprehensibili fuga pollet.

Ca. vij.

Anabulla Antaplō Aptalo Aukacinor. Ysidorus. Anabulla bestia ē ethiopie. collū hōis vt equus pedes ⁊ crura velut bos. caput vt camelus. albas habet maculas. colorē rutilū valde mēbra singula distinguentem. Cunq; tāto decore sit animal respersum. pellis multum spectabilis carius venditur ad luxū oculorum. Antaplon vel aptalos animal simile capriole fetidum nimis cui non potest homo approximare. Et habet duo cornua acuta valde. quasi duas falces. et recuruata sunt. Hoc animal cum sitit. accedit ad eufraten. vt bibat. ⁊ cū biberit adit dumetum quoddam vicinū minutis vgulis ⁊ subtilibus consitum. vt ibi quasi ludendo se in illis viminibus confricet.

Quo fit vt in illis illaqueet. ita q se inde non possit auellere. Et tunc vocē magnā emittit. quam cum audit venator iruens in ipm occidit illud.

Operationes.

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Aptalō est animal acerrimū. ita vt venator ei non possit appropinquare. habet autē lōga cornua. serre figuram habentia. ita vt possit etiam arbores magnas 7 altas secare 7 ad terram deponē. Cunq3 sitit venit ad flumē eufraten 7 bibit. B ¶ Est āt frutex que grece dicit hercinie habens virgulta subtilia 7 plira. ad que ludens cornibus suis obligat ea vgultis eius. sicq3 diu clamans auditur. 7 a venatore occiditur.

C ¶ Arestotiles. Ankacinor est animal equale catulo leverario. Huius intelligētia maior ē cū est parus q cū est magnus.

¶ Ca. viij.

Afferaco. Affudio. ¶ Auicenna Afferati 7 alterati id est saliens 7 volans. de primo quod hic habetur afferati in auicenna habet cafezati ¶ Serpentes sunt parui breues. minuti qui quādoq3 occultant in arboribus insidiantes vt pijciāt se ad trāseūtes. horum genus vidi. Callidi valde sunt 7 ad rubedinem declinantes ex eoꝝ morsu accidit (vt dr) dolor vehemēs 7 totū corps ptransit. ex q etiā mors accidit. Cura eoꝝ cōis ē vt cura viperaꝝ.

Operationes.

A ¶ Affudius 7 sabrin pro pmo in qbusdam originalibus habetur affudius (vt dixerunt sapientes) Sūt duo serpētes arenosa corpa hñtes. 7 su capita eoꝝ puncta alba 7 nigra. Et qnq3 sunt nigri rubei 7 albi. sup eoꝝ capita sunt squame albe 7 cise; eorumq3 incessui strepitus in est ppter siccitatē corticū ventriū ipsoꝝ. B ¶ Et sunt grauis motus equaliū dentiū. Hoꝝ morsus disrumpit poros 7 meatus naturales faciens ex eis fluere sanguinē ita q ex angulis eciam oculoꝝ. C ¶ Et cōprimit in sanguine: 7 sputo sanguinis 7 fluxu sanguinis nariū 7 vomitu 7 dolore et stomacho. D ¶ Et dixerunt q locus apostematur ac denigrat. 7 currit ex eo res pus aquosa. 7 soluitur venter. 7 constringitur anhelitus. 7 difficultas vrīe fit 7 abscōditur vox 7 membra mollificantur. 7 vincit super corpus dispositio obliuionis 7 accidit spasmus. 7 cadunt dentes. 7 morit paciens. Cura autem eorum ex parte pxima est cure viperarum.

¶ Ca.ix.

Anfibena: et armena. Ysidorus. Anfibena dicta est eo quod habeat duo capita: Unum in loco suo: Alterum in cauda currens ex utroque capite tractu corporis circulato: Hec sola serpentium frigori se committit, prima omnium procedens: De qua Lucanus. Et grauis in geminum vergens caput anfibena. huius oculi lucent veluti lucerne.

¶ Operationes.

A ¶ Plinius libro. viii. Anfibene caput est geminum. Hoc est et ad caput et ad caudam. tanquam parum esset ore uno fundi venenum: B ¶ Jorath. Anfibena serpens frigori committit se vigil et sollicitus de ouis suis valde cum ea cubat: Nam dum quedam pars eius dormit altera tunc vigilat. Et cum per semitam incedit. duo capita regit. nuncque caput anterius nunc vero posterius consequitur Est alius super calcaneum ambulans in coitu suo: et super caudam suam. C ¶ Auicenna. Armene est serpens, proprietates habens reguli proprietatibus proximas. non enim interficit morsu tantum: sed visu et sibili sui auditu. Quodcunque animal mordet dissoluitur. et quodcunque ei appropinquat ex animalibus moritur: At vero quantitate dixerunt eum a regulo differre D ¶ Estimauerunt enim quod est ab uno cubito. usque ad cubitum et semis Et dixerunt quod morso ab eo non confert aliquid E ¶ Si vo aliquid confert ei. tunc semen papaueris et castoreum. Hoc enim iam quidam testificati sunt.

¶ Ca.x.

Aspis. Ysidorus. Aspis dicta est eo quod morsu venenato interimat: As enim greci venenum dicunt Huius diuersa sunt genera et dispares effectus ad nocendum. Fertur quod aspis cum incantatorem pati ceperit. qui eam quibusdam carminibus euocat. vt eam de cauerna educat. Illa cum exire noluerit vnam aurem in terra premit. alteram cauda obturat et operit: ac voces illas magicas non audiens ad incantatorem non exit. Ex generibus aspidum sunt dypsa. ypnalis emorrois. prester. seps:

¶ Operationes.

A ¶ Phisologus. Aspis si momorderit hominem statim eum consumit ita vt liquefiat totus in ore serpentis B ¶ Glosa super Job. xx. Aspis est paruus serpens vipera prolixioris est corporis: et venenum aspidis concite: vipera tardius occidit: C ¶ Unde scriptum est. Caput aspidum suget et occidet eum lingua vipere. ¶ D Andromachus. Aspidis habitatio est in sicco: et in locis in quibus non est aqua. Et hec est quandoque cinericia:

E ¶ Aspis est serpens cerulei coloris cuius dentes sup modum lõgi sunt ita q ex tra os sicut apro apparẽt. Morsu venenũ immittit et spargit. vnde et nomen accepit virtute quorũdam verborum incantatĩ ne veneno interimat. vel (vt quidam dicunt) vt quieta capi possit. et gemma de fronte eius auferri que naturaliter in eo nascitur F ¶ Aui. Aspis ẽ ex serpentibus surdis. hec sicca dicitur propter vehementiam siccitatis sue cutis. et est in quãtitate sua inter tres cubitos et quinq. G ¶ Color illius cinericius. et ad citrinitatẽ declinis oculi eius sunt vehemẽtis luminis et interficit a duabus horis vsq ad tres: H ¶ Quem aũt momorderit. alteratur color eius et stupefit. ac multiplicatur eius singultus et infrigidantur membra eius. Palpebre quoq eius clauduntur. et profunde dormit. Ad eius morsionem est iuuatiuum emplastrum cum calce ac melle et oleum. I ¶ Plinius libro. viij. Aspidum colla intumescere nullo ictus remedio asserit. preterq si partes contacte confestim amputentur. ¶ K Idem in libro. xj. Aspidum dentes in os vergentes sunt ne cibi excidãt nullum habentium adminiculum retinendi. sed duo sunt in superiori parte dextra leuaq lõgissimi tenui fistula perforati. venenũ infundentes. vt scorpionum aculei L ¶ Solinus. Plures varieq sunt aspidum species. vt dypsas. Ypnalis. Emorrois. presster. sunt autem ammodate. est et cenchris. elephantie. chercitra. camedracontes. Mõstra hec sibilant et vt ferunt affectus habẽt nec temere nisi coniuges euagantur.

M ¶ Philosophus. Aspidem Lucanus somniferam vocat. quia vulneratus ab ea somnum morti continuat. Fertur autem sic incantari. Demones discurrunt cũ verbis ad serpentes: et infectiõe interiori hoc faciunt vt serpentes ad nutum eorum moueant. ac sine lesione tractabiles exhibeantur.

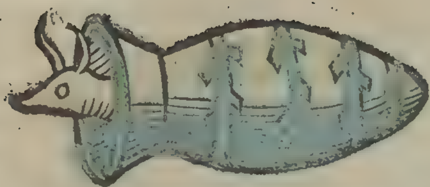
¶ Ca. xj.

ARanea. Ysidorus libro. xij. Aranea vermis est aeris ab aeris nutrimento nominata q exiguo corpore longa fila deducit et tele semper intenta nunq desinit a labore perpetuumq sustinet in suo opere dispẽdium quia sepe ad modicum flatum venti aut pluuie stillicidium rumpit tela sua. et tunc totaliter perdit laborem suum: Auicenna ait q aranea est modicum animal reptile multipes. sex vel octo habens pedes quos semper habz pares et nunq impares. et hoc fuit necesse vt semper esset eius incessus equus sicut et ipsum onus et hoc est generale in habentibus duos vel plures pedes: habet autẽ aliqs pedes longiores et q̃sdã breuiores propter diuersas q̃s facit operatiões. nã cũ qbusdam fila subtiliat. et in longũ protrahit: Cũ qbusdam vero pariter fila nectit. cũ qbusdã per fila repit: et qñ vult ĩ tele superficie imobiliter se suspẽdit. vñ ĩ sidẽs ĩ tele sue medio subito sentit muscã telã ĩ parte remotissima ptingẽtem q subito ĩuadit et aggrediť tanq hostẽ. de q̃ si triũphare potuerit eam ne euadat. ĩter tele sue fila multipliciter circũuoluit et primo capiti insidẽs. eius humiditatẽ sugit et de tali muscarum venatiõe viuit. nã eius gustabile proprie est talis humor sicut gustabile apis est mel sicut dicit idẽ Aui. et Aresto,

Item in genere aranearum est diuersitas sexus. Ut dicit Arestotiles libro .v. Et est femina maioris corporis q̄ masculus. et pedes habet longiores flexibiliores et habiliores ad motum. et etiam ad texturam Et sic dicit idem libro .v. Tempe coitus et amoris femina attrahit marem per fila tele. et post masculus feminam. et nō cessabit attractio donec coniungant̄. et masculus ponitur super ventrem femine. et iste modus est necessarius propter vētris rotunditatem. et ista coniunctio maxime est in fine veris. et in principio estatis: et aliquando in autumpno. et in principio hiemis. et tunc maxime sunt nociue. et earum puncture amplius venenose. ¶ Itē Arestotiles libro .viij. Genera araneaꝝ sunt multa. Nam quedam sunt parue et diuersi coloris et sunt acute et velocis motus. Alie sunt maiores et coloris nigri et earum crura anteriora sunt lōgiora. et sunt tardi ris motus nisi quando coitu stimulantur Et nigre solent texere iuxta terram inter foramina. et manent in textura sua quousq̄ aliqua inciderit bestiola sicut musca quā deprehendunt. et si habent famē sugūt ei⁹ humiditatem. et tunc deferunt ad locum suum vbi deponunt: et reseruant eam donec iterum esuriem paciantur. Et quādo totam hausit humiditatem deijcit residuum et reuertitur ad venandum. et nō venatur quousq̄ r̄perit quod captum est de textura; Et si quis ruperit texturā incipiet ipsam reparare circa occasum solis vl' circa ortum et maxime laborat quia tunc plures bestiole incidunt in texturam: et feminā parit et venatur. et masculus iuuat eam. Abscondit autem se in textura vel sub tela ne a bestiolis videatur: et maxime quando est magna. quia ꝓpter eius magnitudinem non de facili operat̄: Facit etiam femina oua: primo ex quibus modice aranee post formantur. et statim q̄n pariūtur ponit eas in textura et statim se mouent et disponunt ad texendum. ac si in vtero materno sint instructe ad venandum. Unde statim aptat retia cōuenientia prede sue. Et est species quedam araneaꝝ que venatur lacertum paruū quando sp̄m incipit texere sup ipsum quousq̄ liget eius orificium ligatione forti et tunc saltat sup eum et pungit quousq̄ moriatur: Item in eodē libro etiam dicit idem. q̄ sepe inueniunt̄ quedam aranee in aluearibus apum: et ille corrumpunt mel: et sugunt liquorem: et sic circa fauos faciunt texturas et corrumpunt eos. Idem dicit Auicenna et Pli. de generatione araneaꝝ libro .xj. cap̄. xx. Sicut aranearum natura p̄cipua admiratione est digna. Cuius plura sunt genera inter que est quedam q̄ d̄r spalangios cuius corpus est exiguum varium acuminatum velox ad saltum: noxium hn̄s morsum. Alia est sp̄es maioris corpis et nigri coloris et cruris lōgioris. &c. Araneaꝝ aūt tele. vt dicit Aresto. et Pliū. Ex eaꝝ visceribus q̄dammō nature artificio gn̄ant̄ subtilissima ꝯpositōe ꝯtexte more r̄tbis ꝯponunt̄ et parant̄ et filis subtilissimis ꝯnectūtur et hoc ne a muscis et alijs bestiol' q̄bus tendit̄ videat̄. ꝓpter ḡfficiē: cū labore q̄dē ꝯponunt̄ sꝫ miro mō faciliter dissipantur Ignē nō sustinēt: ventū timēt cuius impetu rumpunt̄ et subito denudant̄:

¶ Operationes.

A ¶ Pli. Et q̄uis venenosa sit aranea de cui⁹ egredit̄ visceribus tela. venenosa tn̄ nō ē. q̄m p⁹ multū vsib⁹ medicie vtil' deputat̄ B ¶ Nā vt dicit dyas. Tela araneaꝝ alba et mūda puluerulētis sordib⁹ nō admixta vires hꝫ ꝯstringētes ꝯglutinātes et refrigerātes: ideo sanguinē restringit a vulnere defluentē supposita vulneri ꝓhibꝫ fieri saniē. et sanat plagā recentē et ꝓhibꝫ inflaturā sanitatē vulneris r̄tardantē. C ¶ Itē r̄mediū ꝯ morsus oīm araneaꝝ ē cerebrū gallinaceū cū exiguo pipis bibitū cū vīo dulci. Itē coagulū agni potatū cū vino sanat morsus araneaꝝ. D ¶ Idē facit cīs vngle arietine cū melle E ¶ Itē musce ꝯtrite et posite sup morsū extrahunt venenū et mitigāt dolorē. Sūt et alia r̄media q̄ enūerat Pli. et albert⁹ F ¶ Pli. eod li. cap̄. vj. Aranea lōga et cādida tenues hꝫ pedes ꝯtrita in veteri olo d̄r solue albuginem oculoꝝ.

Ca.xij.

Blacte bisantia grece. arabice achafar. latine vngula aromatica. Serapiō libro aggre. cap̄. Achafar. est conchiliū ex speciebus ostracoꝝ. ⁊ est similiter de conchilijs purpureis. ⁊ reperiunt̄ in regionibus Indie. ⁊ in aquis iuxta quas oritur spica nardi. Odor autē eius aromaticus ē. qm̄ ip̄m aīal cōmedit nardum. Et ipsa colligunt̄ in tp̄e estiuo. qn̄ aq̄ desiccat̄. ⁊ repitur etiā ex eis in littoribus maris aizum. Et color eius est declinis ad albedinem. et ambe sunt meliores. ⁊ est pinguis. Sz illa que nascit̄ in babilonia est subnigri coloris. ⁊ est minor illa. ⁊ oīes hn̄t bonū odorem. Et qn̄ fumigatur domus cū eis sentit̄ odor eaꝝ sicut castorei. Serap̄. li. aggre. cap̄. ostracoꝝ. Blacte bisantie sunt ex vngulis ostracoꝝ ⁊ sunt coopercula q̄bus regunt̄ in foramine suo. ⁊ meliores sunt que vergunt ad albedinem. ⁊ sunt odorifere. q̄ꝛ odor trahit aliquantulū ad odorem castorei.

Operationes.

A Galienus caplo ostracoꝝ. Quando blacte bisantia sumit̄ cum aceto in potu attenuat splenem. ⁊ qn̄ fumigant̄ cum eis mulieres habentes suffocationē matricis confert eis. ⁊ iste fumus excludit secundinam. B Et quando ex eis fumigat̄ epilenticus excitat ipsum.

Ca.xiij.

Bonnacon. Solinus. Bonnacō est animal qd̓ in locis frigie nascitur huic taurinū ē caput. ac deinceps oīe corpus. iuba tm̄ equina. cornua vero tammultiplici flexu in se r̄currentia vt si quis in ea offendat non vulneret̄. sed quicquit presidij monstro illi frōs negat aluus sufficit. Nam cum in fugam se vertit ꝓluuie citati ventris fimū egerit p lōgitudinem triū iugeꝝ. cuius ardor quicq̄t attigerit adurit. Ita egerie noxia submouet insequentes. Actor forsitan. Hoc aīal idem est q̄ vacca siluestris fm Arestotilē. que hz cornua declinantia adinuicem. nā ⁊ boues siluestris siue bubali. alio nomīe dicunt̄ bisontes. Arestotiles. Bōnacus

est aial in catonia in q̄dam mōte tauro si mile. sȝ est in eo crinis descēdens ad duas ptes spatularū. huius pili molliores sūt q̄ eq̄ ⁊ breuiores. crines eius oēs ꝯtinui sunt ⁊ vsq̄ ad oculos ꝑueniūt. Et q̄ ex pilis eius sunt iferius lane assilant. Pili vo eius q̄ sūt sup eius frontē ꝑueniūt. vsq̄ dū sepentur fm discrimē. Color eius est rubeus. ⁊ forte erit ad nigredinē declināſ. huius vox assimilat voci thauri. nec hȝ dētes supiores sicut nec thaurus. hȝ duos sotulares. ⁊ caudam breuē respcū corpis. ⁊ cauat terram. hȝ ⁊ coriū multos ictus paciens. huius caro dulcis est. ⁊ ideo dephendit. Cūq̄ pcutitur fugit ⁊ q̄escit. Cū āt debilitat pugt. Et stercus p q̄tuor passus eicit. Cū vo tps ptus eius apinquat. adunant ex eo genere multi. pusq̄ circa ipm stercus ꝯgregant. ⁊ ipm quasi murū ponūt. Est autem animal multi stercoris.

Ca. xiiij.

Bos. Ysi. Bouē greci boetē dicūt latini trionē vocāt q̄si terionē eo q̄ terrā terat. cuius latitudo pellium a mēto ad crura palearia dicunt a pelle q̄si pellearia q̄ ē signū gñositatis in boue. Boū in socios eximia pietas ē. Nā alter alterū inq̄rit. cū q̄ ducē collo aratra cōsueuit. ⁊ frequenti mugitu piū testat affectum si forte defecerit. Arestotiles. Bos coit post annū. ⁊ forte post. viij. menses. Post bienniū āt pregnās est nouē mēsib9. viuit annis q̄ndecim. castratus āt vigiti. Actor. Bos est aial mūdū fm legē ad immolandum ⁊ ad ꝯmedendū. quia rumiat ⁊ findit vngulā; paleas ꝯmedit. iugo premitur. stimulo cogit. terrā arat. Pli. li. v. Boues ⁊ aialia q̄bus continui sunt dētes bibendo sorbent vt equi. Idem in li. xj. Superiores priores dentes non sunt bobus sicut nec ouibus. ⁊ oībus ruminantibus. boues autē mutant dentes. Horū caudis est longissimus caulis atq̄ in vna parte hirtus. In genere boum feminis tātum vox grauior. cum in oī alio genere sit exilior q̄ maribus. Theofrastus pbat boues pisce vesci. sed non nisi viuente. boum attritis vngulis aruina vngendo cornua medentur agricole. Adeoq̄ sequax earum natura est vt in ipsis viuentiū corporibus ferventi cera flectant. icisaq̄ nascentium in diuersas ptes torqueant vt singulis capitibus quaterna fiant. Ysaac i dietis pticularibus. Bouina caro ad cōpationem carnis pecudū siccissima est. Ideoq̄ sanguinem gñat gsum ⁊ turbidū ⁊ melancolicū. multūq̄ dat nutrimentū. Inobediēs est digestioni. tardeq̄ de stomacho eijcit ⁊ ventrem constipat. q̄ si eo assueti melācolice ꝯplexionis fuerint fiūt splenetici vel quartanarij. vel ydropici. vel scabiosi. vel leprosi. fm ꝯplexionem quaȝ preparatam his morbis inuenit

Operationes.

A Auicenna. Bouinū fel cum nitro ⁊ ethimolea valet ad furfures. cū caput eo lauat. Idē q̄ȝ fel apit orifitia emorroidarum. ex eodē cū melle linit palatū ad pfocationem. B Dyas. Lac bubulcum oris vulnera recentia ducit ad sanitatem. Fimus boum iuuat ad apū ⁊ vesparū ict9. C Ydropicus etiam illitus ex eo iuuat. si ad solem multum iaceat desiccat. Maximum vero beneficium prestat fimus masculi bouis stericis mulierū fumigatus propendētibus D Pli. li. xxviij. Bouis

sepum cum adipe anserino ꝛ ocymi succo vlcera oris ac rimas sanat. Item contra ea que ex vlceratiōe venena enecant sepū bubulcum alias bubulum auxiliatur.
E ¶ Medulla quoqꝫ bubula ex crure dextro priore trita cum sanguine pilis palpebrarumqꝫ vicijs ꝛ angulorum occurrit.
F ¶ Si vero grauitas sit audiendi fel bubulum prodest cum vrina capre vel hirci
G ¶ Talus bouis accensus dentes cum dolore labentes ꝯfirmat ad motus. Eiusdem quoqꝫ cinis cum mirra boum est dentifricium. H ¶ Lien bubulus in melle datur ꝛ illinitur ad lienis dolores. Lac bubulum ceteris medicatius est. Publio sic quidem lacte cuncta venena expugnari tradunt vomitione. Preterea tenasmus poto lacte bubulo tollitur. I ¶ Stomachum exulteratum lactis bubuli pot⁹ reficit. eiusqꝫ rosiones caro bubula mixta aceto et vino cocta. ad homīs etiam morsum bubula caro cocta ꝛ imposita efficax est. Canum scabies sanatur sanguine recēti bubulo. Iterumqꝫ cum marescat illico ꝛ postero die abluto cinere lixiuio. ¶ K Haly. Fel bouis tinnitibus ꝛ auris soni tui medetur si cum bombace supponatur.
L ¶ Si cum oleo mixtus instilletur auri. mitigat dolorem ex frigido. In lotio q̄qꝫ boum si infundat se homo optimū est stomacho dolēti ex frigido ¶ M Prodest etiam emorroidis. Fimus boū cataplasmatus super apostemata grossa dissoluit ea. Si vero ꝯburatur ꝛ naribus insuffłet sanguinis fluxum ab eis sedat. Preterea si cathaplasmetur eo modico cum butiro ventri ydropici manifestissime medet
N ¶ Iecur bouis si comburat ꝛ bibatur ventris solutioni ꝓdest ꝛ fluxui sanguīs.
O ¶ Os q̄ꝫ bouille. si comburat dentes cōmotos ex se fricatos solidat. ¶ P
Et si cum squingibin bibatur Splenem liquefacit. Appetitum coitus excitat ac lepre prodest.

¶ Ca. xv.

Bombex. Ysidorus. in li. ethimologiarum. Bombex est frondiū vermis. ex cuius textura bombicinū conficitur. Hoc aūt nōie appellatur eo q̄ euacuetur dum fila generat. ꝛ aer solus ī ea remaneat. Pli. Bombices telas aranearum modo texunt. ad vestem luxumqꝫ feminarum que bombicina vocat. Bōbicū genus est in Assiria ꝓueniens nidos luto fingunt. salis spēs applicatos lapidi tāta duricia. vt spiculis pforari vix possint. et ceras largiores quā apes faciunt. Deinde maiorem vermiculū. Et in choo īsula tradūtur nasci cypssi. terebinti. fraxini. quercus florem imbribus decussum terre hali tu aīante. fieri āt primo papiliones paruos nodosqꝫ mox frigoris impacientia villis inhorrescere. ꝛ aduersus hiemē tunicas sibi densas instaurare. pedum asperitate radentes foliorum lanuginē in vellera. Phisiologus. Bombex vermis est faciēs sericū filosum de ore suo in q̄ sepeliat se. ad hoc vt renascatur cōpletus. Et postq̄ reicerit omne q̄d stercoratum est ac ferulentū ac nigrum de corpe suo tunc corpus ei⁹ transluciens. est cum aspicit ad solem. Folijs ꝗdem celsi vestit. q̄ vulgo morus dicitur.

Sed postq̄ operari ceperit escam renuit delicioso labori opaꝫ diligenter ipendēs Calachi vero parietes industrius textor circuit. lanam educēs crocei coloris. q̄ ni uei candoris ꝑablutionem efficit añq̄m artificialis tinctura sup induat. Consummato autem ope nobilis textoris thecam inope ꝓprio inuolutā centonis subintrat iannam similis papilioni. Semīa postea minuta eijcit. ex nature p̄eātibus secretis que ꝑ hiemē reseruantur. vt aere clementi ore redeunte. carni humane admota in sinu fomenta suscipiant vsq̄ dū natura motum seminibus conferat animalem. Idez vermis etiam lanificus appellat̄ ex lana serica. q̄ de ꝓprijs visceribus operatur.

Operationes.

A Sericum porro putrida vulnera cōbustum mundat ⁊ ꝯfortat. B Et si cum sale ꝯburatur. rubiginē dentiū curat C De arbore in quo isti vermes nutriūtur lege ca. lxxix. in p̄mo tractatu de B.

Ca. xvj.

Borax ⁊ Botracha. Ex li. de naturis re͞x. Borax est genus bufonis. quod in capite portat gēmā sui nōis. hic vulgo cropondina vocatur. Sed qñ bufoni viuo ⁊ palpitanti extrahitur tunc ipse lapis in medio sui oculū habere dicit̄. Cum āt aliq̄ diu mortuo extrahitur tunc malicia veneni oculus extiguitur. ⁊ lapis viciatur. Philosophus. Borax de genere bufonis est. hic ꝓpter veneni q̄ntitatem. qñ tangit̄ inflatur. Cū aranea pugnat ⁊ ab ea vincitur Nam cū illa frequenter pupugerit ille se vindicare nō valens. inm̄ inflando se exuberat. q̄ medius crepat ⁊ moritur. huius morsus pessimus est ⁊ insanabilis efficit̄. Gēmam in frōte nutrit. ꝓ q̄ occidit̄ ⁊ q̄ ab ipso aīali borax appellat̄. qñ extinctū h̄ʒ oclm. herba sp̄ali vtit̄ i q̄ visū recupat. ruta v̄o interficit̄. hūida loca ⁊ marcida libent̄ ihabitat odit claritatē sol̄. nec eū de facili vidē patit̄. nocte ābulat. ⁊ h̄ magis ꝑ vias hōim tritas vestigijs. ꝑ diē v̄o latet in abditis. odorē florētis vinee fugit. ⁊ ꝓpe cubitalez magnitudinē aliqñ crescit In hispāie ptibus illud p̄cipue boracis genus habitat. q̄d lapidem in fronte portat.

Ca. xvij.

Bufo. Actor. Bufo ē aīal venenosissimū oībus notū. q̄d videt̄ ab autorib⁹ dici rubeta l̄ crassantiū Est āt bufo frigidissima bestiola. ⁊ aspcū fedissima. q̄ fert̄ hr̄e cor in gutture. vn̄ nec

de facili interficitur; nisi p medium guttur transfigatur. Ex putredine autem vel corruptione terre nasci putatur. Ex li. de na. rer. Bufo etiã reptile venenosum hz visũ pestilentẽ, attactũ sordidũ; Terra vescitur 7 hoc pondẽ 7 mẽsura; Quantũ em̃ i añri ori pede ɔcludẽ p̃t. hoc illi p cibo cotidiano est. Timet em̃ ne sibi terra p cibo deficiat. In gallie ptibus est bufonis genus. q̃d cornutũ dr̃. q2 cornisare videt. vñ a sono vocis sic appellat. colores hz duos. terrum 7 croceũ. Mij vo pdeũt. 7 tũc voces tubaꝝ edũt. Duoqz 7 duo voces tubaꝝ r̃ddunt iuicẽ In sola gallia vociferi viuunt. elathi vocẽ pdũt 7 muti sunt. Phisologus Bufo est aial horroris q̃d nũc cũ aranea. nunc cum lacerta. q̃nqz vero cum colubro vel etiam cum serpente prelium subit. Lesus autez veneno alterius animalis venenosi. a plantagine medelam accipit. Saluia libenter vescitur cuius radix bufoni mortalis est. Lapis in capite bufonis inuentus. 7 ab homine gestatus veneni maliciam arcz. Ex bufone quoqz per combustionem in puluerem redacto cum sibi relinquitur. bufo viuus regeneratur. nec tantum vnus sed etiam plures.

Ca. xviij.

Bubalus 7 Bisontes. Isidorus. Bubali per deriuationem vocati sunt. eo q sunt similes boũ. adeo indomiti vt pre feritate iugum ceruicib' non recipiant. hos affrica procreat. Ex libro de naturis rerum. Bubalus est aial boue maius 7 altius corpore nigꝝ colore. habet cornua longa. tortuosa collum longum; caput ingens. membra macilenta. caudam paruam. aspectum beniuolum. ac simplicem. Sed summe pnicitatis atqz crudelitatis est; cum ad irã fuerit puocatum. Usibus humãis accõmodatissimũ est. fortitudine maxima pollet. Bubalus paciens est laboris. pilos habet paucos; vocem terribilem. frontem asperrimam. cutem durissimam. pede spargit terram. In eius nare annulus ereus cum funiculo ponitur. vt facilius homini cedat. in op' quod fuerat ei impositum; q si onus est graue. 7 vltra voluntatem suam imponatur. statim cõmotus in terra sternit. nec facile ictibus ad surgendum cogit nisi alleuiato onere; quo grauat. hic alio nõie bisontes dr̃; de quo dicit Solinus q bestia est boui similis. Solinus. Bisontes in septentrionali plaga sunt boues veris silẽs; vltra tauros pnicitate capti assuescere nesciunt. hos imperitũ vulgus bubalos vocat. Pli. li. viij. Germania scythie cõtermina gignit insignia. boũ feraꝝ genera. iubatos bisontes 7 velocitate excellẽtes; vros quibus om̃ibus imperitum vulgus nomen bubaloꝝ imponit. cum id africa gignit vituli poti' ceruice q̃dã silitudie.

Operationes.

A Pli. li. xj. Bubaloꝝ sanguis non spissatur. Haly. Coagulũ pulli bubali ɔ potum cicute pdest ei q̃ ɔmedit fungos.
B Urina bubali si ɔtrita misceat mirra aut ol'o 7 i aure põat. dolorẽ ei' ex frigido mitigat. C Hyas. Fimus bubali pascentis imposit' tũores vulneꝝ tollit. 7 sciatice passiõi ɔuẽit D In cataplasmatibus positus duricias ac scrofas purgat. 7 pustulas soluit.

Ca.xix.

Bruchus. Rudolph⁹ sup leuiticū. 7 Glosa sup Johel. Bruch⁹ mo dic⁹ ē 7 fului coloris. Bruch⁹ vo cat fetus locuste añq̄ hēat alas. deiñ cū in cipit volare par. dr̄ athelabus. cū vo ple niter volat dr̄ locusta. Est āt bruch⁹ ml'to ḡuior q̄ locusta l' athelab⁹. q2 iacēs i vno loco radicitus rodit fructus.

Ca.xx.

Bupreste. Ysidorus 7 plinius li bro.xxx. Bupreſtis ē animal puū in Ytalia ſimilimum ſcarabeo. lō gipedum. fallit inter herbas. bouem ma xime: vnde 7 nomen habet. deuoratumq3 tacta felle ita inflāmat vt rumpat.

Operationes.

A Plinius libro.xxiij. Oleum onfanci num contra bupreſtim valet ex aqua p ſe lotum vomitionibuſq3 redditum. B Idem in libro.xxx. Bupreſtis cum hirci no ſepo illita lichēas tollit ex facie ſmecti ca vi. C Idem in libro.xxviij. Lac re ſiſtit veneno bupreſtis. D Idem in libro.xxxj. Si bupreſtis paſta ſit nitrum ex aqua vomitiones euocat. E Ex li bro de naturis rerum. Cum autē bos bu preſtim inter herbas iacentem deuoraue rit ac fel eius tetigerit. ita inflāmatur atq3 tumeſcit. vt protinus rumpatur laceratis viſceribus.

Ca. xxj.

Bubione siue Bibione et Blata. Isidorus. Bibiones sunt qui in vino nascunt͂ quos vulgo musciones a musto appellant. Unde Affronius: Cum a me expectasset fabulare incipis ex ore bibiones inuolant in oculis tuis. Blatea colore dicte sunt. siquidem et comprehense manum tingũt. vñ et blateum colorem dicunt. Hoc aĩal lucem non patitur videre contrarium musce. Musca eñ est lucipeta. Blata vero lucifuga. Ex libro de naturis reꝝ. Blata vermis est qui lucẽ videre non patitur. vnde per noctem tantũmodo ambulare consueuit. Palladius de agricultura. Blate sunt apibus inimice sicut et lacerte. Quñ huiusmodi animalia et his similia oportet apum castris vel aluearibus longe fugare. qui vult apes bene conseruare. &c.

Ca. xxij.

Capra. Ex li. de na. rerũ. Capra est aĩal barbatũ. lõgis et acutis cornibus pascit͂ in conuallibus. et in mõtibus. et in ramis arboꝝ q̃s ore ꝑtattingere. sed morsus eaꝝ exicialis est arbori. Mel vo lãbentes cap̃ moriunt͂ Herbis venenatis viuũt. Cõstan. Si capre ex vasis tamarisci biberint aut comenõ hẽbunt splenem. Sera. in li. de simplici medicina. Uidi inq̃t Galienus capras lingentes tamarisci frõdes. et inueni eas sine splene. q̃sdam vo vidi lingẽtes ꝑpẽtes pelle deposita. et post albescẽtes minus se nescere. Isido. Caprã a carpẽdis vgultis quidã dixerũt. aliĩ q capret asꝑa. Nõnulli a crepitu cruriũ. vñ eas creas appellatas q̃ sunt agrestes capre. Aresto. Capẽ aĩal ruminãs q̃d tñ hꝫ dẽtes in vtraq; mandibula. Capre in pastu cito mouent͂ a locis suis. q non oues faciũt. et accipiũt summitates herbaꝝ tm̃. Qñ mouent͂ pᵒ meridiẽ plus aq̃ potabũt. et qñ salẽ añ ꝑtum cõmederint multũ fluxũ a mãillis hẽbunt. Capre naturaliter veloces sunt. ideo pastores nõ ponũt eis rectorẽ. Cap̃ nõ bñ videt in die. ſꝫ acuitur eius visus de nocte. hꝫ autẽ aliq̃n oclos dissilẽs ĩ colore. qñ sagittata fuerit pulegiũ ceruinũ q̃rit. et cõmedit vt extrahat͂ sagitta. Pli. li. viij. Cap̃ i sicilia sicut oues villo tõsili vesciunt͂. Capris in ethiopia vita est vsq; ad ãnos. xj. in orbe reliq̃ plurimũ octo. Idem in li. xj. Oculi capre de nocte splendẽt. lucẽq; iaculãtur. Pili acute crassi exeũt hircis feminis ãttenuiores. Item mares capraꝝ plures hñt dẽtes q̃ feĩe. Nec hñt capre dẽtes preter priores. gemĩos hñt. Et binas in feminibus mãmas. nec alibi sicut et oues. Pli. li. viij. Capre pariũt et q̃ternos. sed raro ad modum. ferũt q̃nq; mensibus vt oues. veneno pinguescũt pinguediẽ sterilescunt. Item Aresto. Caper vnius ãni coit. ſꝫ de bile q̃d gñat. In ethiopia ꝑpe cap̃ viuit ãnis. xj. tota vita coit. et gemellas parit. et

ficibus ꝯueniens est. caper vitiosus erit. Palladi⁹ li. viij. Cap trima optīe pt educare. ſʒ eligenda est capella magni corporis craſſis cruribus brevi collo: plenaqʒ cervice: auribus flexis ⁊ gravibus. pvo capite nitido ac ſpiſſo. longoqʒ capillo. magnis vberibus. Nec multe cap̄ ſicut oues claudende ſunt vna statõe. q̄ ⁊ luto carē ꝯueīt ⁊ stercore. q̄ teneriores mares gn̄ant haut transeundū est. Sʒ vltra octo annos non sunt mares servande quia genus hoc languore sterileſcit ⁊ etate.

Operationes.

A Esculapius: Capre cerebꝝ cū melle carbūculos in vētre ſanat. Sepum eius omni morſui ⁊ leſure ſubuenit. B Axūgia q̄ʒ eiuſdē cū roſis mixta puſtulas q̄ in nocte graueſcūt tollit: hoc etiā aurib⁹ instillatū ſurdos ſanat C Caseus ei⁹ impoſitus oēs pūctiones atqʒ dolores reprimit. Pili eius vsti fluxꝰ oēs ſedant. D Vngule eiuſdē vste ⁊ cū pice liq̄da trite ⁊ illite alopitiā curāt. Lac ei⁹ bibitū arteriacū liberat. Vermes occidit. Pruriginem ⁊ morſus ſanat. E Sanguis eius eadē facit: ⁊ venenū bibitū extinguit F Exli. de na. rex. Cornu capre aduſtū ſi añ nares ṽe caduci teneat̄. statim cadit. G Aui. Cornu capre aduſtū ⁊ albificatum dētes fortiter abstergit: stringitqʒ gingiuam. ⁊ ſedat inflate gingiue dolorem. H Pli. li. xxviij. Capre cornu vel pilis accenſis fugari ſpētes dicūt. Cinereinqʒ ex cornu potū ⁊ illitū valē ꝯ morſus eoꝝ. Idē q̄ʒ cinis ſudores inbibet. I Sāguis capre cū medulla decoctus ꝯ venēatorica ſumit̄. Idē etiā ſic dat̄ diſſintericiſ ⁊ auxiliat̄ ydropicis. K Jecur capre ꝯ papilionē q̄ lumibus aduolat ꝓficit. Aſſum q̄ʒ ciliacis ſubuenit laudabiles q̄ʒ ſunt medulle hircine ⁊ capne. L Dyaſ. Adeps capn⁹ ceteris magis est ſtipticus. paſcuaꝝ cā. vñ diſſintericis cliſterib⁹ miſcet̄ M Jus fell' ei⁹ etiā ptiſicis auxiliat̄. Bibentib⁹ q̄ʒ cātarides ſubuenit. N Fel caprinū adhibet̄ fistul' cū ſucco porri. Adhibet̄ etiā medicamīb⁹ vulneꝝ ⁊ ea ſine tumore ſanat.

Ca. xxiij.

Capꝛea. Pli. li. viij. Capre trāſfigurantur in plurimas ſimilitudines. Sunt em̄ capꝛee. ſunt rupicapre. ſunt ibices. ſunt ⁊ origes ſoli a quibuſdam dicti. contrario veſtiti pilo ⁊ ad caput verſo. Sunt ⁊ damme ⁊ pygargi ⁊ ſtrepſicerotes: multaqʒ alia ⁊ diſſimilia: Sed illa alpes; hec tranſmarini ſitus mittunt. Idem in libro. xj. Natura cornua dedit ramoſa capꝛeis: ſed parua nec decidua fecit. huius animalis ſanguis nō ſpiſſatur. Yſidorus. Capreas agreſtes creas dicūt quas greci eo q̄ acutiſſime videant recte pandorcos appellauerunt. Morantur em̄ in excelſis montibus. Et q̄uis de longinquo ſint vident tamen omnes q̄ veniunt. Eedem ⁊ capꝛee. eedem ⁊ ibices quaſi auices eo q̄ ad inſtar auium ardua et excelſa teneant ⁊ inhabitent Ita vt de ſublimi vix humanis obtutibus pateant. vnde ⁊ meridiana pars. Ibices aues vocant. qui nili fluentiſ inhabitāt. hec itaqʒ animalia. in petris altiſſimis cōmorant̄. vt ſi q̄n ferarꝝ vel hō in aduerſitatē pſenſerint: de altiſſimis ſaxoꝝ cacuminibus ſeſe p̄cipitāt. ⁊ i ſuis ſe cornib⁹ illeſa ſuſcipiunt

Ex li. de naturis rer. Capra silvestris que et capreola vel rupicapra dr. bestia seva e incomparem sui generis. In alias autem bestia timida ac mansueta nimis. Hec in insula creta. qn vulnerata est. pulegiu querit. quo comesto sagitta de corpore exilit. vix autem capi potest qz celerrima est. Et cu a canibus pmit. ad montes altissimos confugit. plura inter mares est discordia propter feminas. et hoc tpe coitus.

Operationes.

A Dyas. Fimus capra silvestriu cum vino bibitus ictericos sanat. B Cu folio spicanardi bibitus mestruis impat. C Reliquos sanguinis fluxus cum aceto impositus abstinet. D Cobustus et tritus cum aceto et oximelle alopitias sanat. E Axungie mixtus podagricis medetur. F Actor. Item de Caprea hoc idem quod supra ponit licet sub alijs verbis.

Ca. xxiiij.

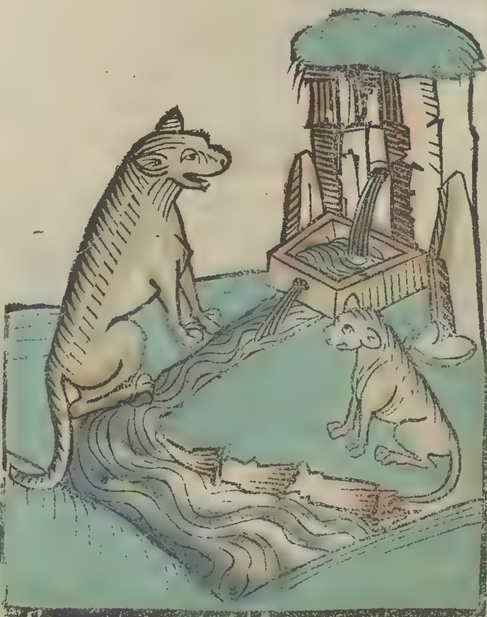
Canis. Arestotiles. Canis est animal iracundum et applaudes hominibus: pilosum secundum universum sicut porcus et ursus: habet detes superius et inferius. et ventrem unum: ac post ventrem intestinu. multos habet fe. multasqz fissuras i pedibus et multas mamillas sicut et porcus. Quinqz digitos hz in pedibus anterioribus, et quatuor in posterioribus sicut leo et lupus. Fimu etiam habet siccum sicut et lupus. splene logum sicut homo et porcus. preterea somnus et vigilia. crementum et corruptio. et vita et mors. ceteraqz accidentia ex sensib9 sunt in canibus sicut in equis et hominibus. Alexander. Canis aial est in mundu rediens ad vomitum. iracundus. latratu horrendum canem extraneum lacerans: ossa corrodens. que cum habuerit cosorcium alterius canis refugit. Solus aut nomen suum cognoscit. Ex li. de naturis rerum. Canis est bestia docibilis ad oem ludum dnm suum diligit. et eius hospicium vigilando custodit. nocteqz latratu nocentes pdit. Est etiam qddaz genus canum. qd odoratu fures intelligit. et a ceteris hominibus implacabili odio discernit. Isidorus. Nihil autem sagatius canibus plus em sensus ceteris aialibus habent. Nam soli nomia sua cognoscut. recognoscut dominos suos et diligunt. et eo tecta defendunt. p dnis suis se morti obijciut. solitarie et volutarie cu eis ad pdam currunt. Ambrosius. Canis e aial sagax. qd ubi vestigiu lupi l leporis invenerit. argumeta qda ad eu directa semita isequendu colligit. ad diverticl'm semite veit. sigularuqz semita exordia tacit9 pcuctat. ut p odore agnoscat. in q pte diverterit. huic etiam aiali isitu est naturaliter iptite. alimoie memoria fuare. grameqz rferre ac solicitas excubias p dno salute ptende. Cu em isirmatur cais. radice alic9 herbe comedit ad vomendu. Phisio. Canis cetera bruta in trib9 excellit i discernedo. amado. fuiedo Discernut em dnm. ab extraneis nec eos qs insectat odit sz p eo qz amat zelat. et ex oscia soliciti aoris invigilat. Mos ei9 e cu pastore alludere. grege nosse. isidiates feras pseq. huic soli a nata isitu e. volutarie ad qd p pat igeri. et p q da obediecie formulam sola disciplinati tioris expectatoe sui pedi doec ad pagedi licetia sig mittatur.

De Animalibus.

Canum autez genera sunt plura. Alij em̄ ad capiendū feras siluarꝫ inuestigāt. Alij volucres. Alij vo greges. Alij domos custodiunt. Ex li. de na. rer. Tria sunt gn̄a canū. Horꝫ nobilissimi sunt leporarij aliás leuerarij qbus forma elegantior et ad cursum celerior. aptiorqꝫ venatui. Hij pectore valentes sunt. Latratus edere nesciunt. ꝛ nisi ꝑducant̄ ad cursum īfra domū se ꝯtinent. Alij sunt apti venatui. longis auribus ac dependētibus. hij odore ꝛ importunis latratibus bestiam insequūtur. Itē canis masculi n̄ de facili ledūt canes feminas. Et ita fit in pluribus generibus bestiarꝫ. In om̄i aūt genē aīalium mascl'i plus femīs viuūt exceptis leuerarijs ī quibus accidit ꝯriū. Aresto. Leuerarij qppe viuūt ānis fere decē. leuerarie duodecim In leuerariorꝫ qdem genē plus viuūt femaribus. ꝑpter laborē ipoꝫ masculoꝫ. In alijs āt plus viuūt mares femīs. Item canes femīe cū applicant̄ ad etatē coitus habent signa sicut hō. qm̄ eaꝫ mālle ītumescunt. ꝛ inuenit̄ in eoꝫ pectore cartilago. ſꝫ hoc difficile est ꝯgnoscere. nisi exercitato. maribus autē non accidit hoc ſꝫ in maiori pte crus eleuāt in mingēdo. ꝛ hoc nō nisi post sex vel octo menses faciūt. Et vniuersaliter post q̄ rigescūt. Om̄es āt femīe sedent qū mingunt. In canibus femīs lac inuenitur ad q̄nqꝫ dies an̄ partū. ꝛ in quibusdam ꝑ septem. Estqꝫ lac caninū spissius om̄i lacte. ꝑter q̄ porcoꝫ ac leproꝫ.

Operationes.

A Esculapius. Canis sanguis potat' tremulosos liberat. B Caput eius vstum tritum ꝛ puluerizatum. vel ei' caro neruosa ꝛ ficus. morsus canis si bibat̄ sanat puluis dentiū ei'. Dolores dentiū ac gigiuas curat. C Cor eius portatū canes a latratu detinet. Fel ei' cū melle curat ocl'os. Lac ei' bibitū pilos et capillos crescē nō sinit. D Cū melle vl' vīo datum mox fetū mortuū eijcit E Dens ex eo tact' cito omittit̄. ꝛ cicatrices ocl'oꝫ extenuat. Adeps ei' podagrā ꝛ auriū dolorem sanat. F Auicēna. Sāguis canis ꝓhibet ortū piloꝫ euulsoꝫ. vt scripsit Gal. Urina qꝫ canis administrat̄ sup verrucā. G Dyas. Lac ꝑmi part' canis capilloꝫ ortus amputat. ꝛ in vtero infantes excludit. Lociū caninū addito nitro aut medicamē facto lepras ꝛ prurigines tollit. H Fimus caninus in canicularibus diebus collectus. ꝛ siccus bibit' vētrem abstinet cū vīo. Albus vo fim' eiusdē arcuato morbo medet̄. I Pli. li. xxix. Sāguine canino nihil ꝓstantius ꝯ toxica putāt. Canino felle cū melle curabat apollonius ocl'oꝫ suffusiōes K Itē Albugines canini lactis īstillatō. dolorē et grauitatē auriū sedat. Adipe cāino lēdes a capillis tollunt̄. L Id e li. xxx. Canīa cutis cuilibet digito circūdata distillatōes sedat. Fel caninū podagris ꝯfert pēna illinitū. Uerrucas oīm̄ generꝫ sanat vrīa canis recēs illita. fimiqꝫ eis cū cera. M Canis ligua medicīalis ē. lābendoqꝫ sua vulnera t' aliena sanat. q̄ si vuln' ꝓpū attingere ligua n̄ possit pedē lābt ꝛ saluie medicāie delinitū ad vuln' appōit. certus de medicāie q̄d ligue sue nata indidit N Aui. Aq̄ casei cāes īpinguat valde. ꝛ nutrit eos bn̄. O Canis cec' nascit̄. lūatic' ē. odoratu multū vigꝫ. dētes hꝫ acutos ꝛ os fissū. valde mordet. ꝛ ligit nō rumiat ſꝫ rodit. ad vomitū r̄dit. pusq̄ recubet. lectū circuit. bolismū patit̄. i. rabidā famē

¶ Ca.xxv.

Cattus & cathaplepa. Isidorus. Cattus id est ingeniosus a greco venit. musio est appellatus. eo q muribus infestus sit. hunc vulgus captū a captura vocant. Dicunt alij q captat .i. videt. tam enim acute cernit vt fulgure luminis noctis tenebras superet. Albert⁹ Cattus est animal a capiendo dcm̄ muribus em̄ infestus. Et dicitur moribus esse verecundum & pulcritudinis amatiuū. Habz autem colorem griseum: glauci sortitur congelare similem: habet em̄ colorē hunc naturalem. & alias habet ex accidentali cibi & precipue qui domesticus est. est autem mordax valde. in multis simile leoni vnguibus & detibus armatur sicut leo. & intrabit & emittit vngues sicut leo; Carnem autem habet laxam & mollem.

¶ Operationes.

A ¶ Auicenna. Ex catti morsu quādoqz accidit dolor vehemens & viriditas in corpore. & curatio eius est curatio cōmunis. B ¶ Iuuatur autem cum emplastro cepe. vel calamenti siluestris: C ¶ Razi. Catti siluestres ex fumo rute & amigdalarum amarar fugiunt; D ¶ Haly. Carnes catti calide sunt & sicce. medent̄ emorroydarum doloribus: Renes calefaciunt dorsi doloribus psunt. E ¶ Esculapi⁹ Stercus catti vel catte cum synapi et aceto alopitiam curat. F ¶ Cathaplepa Pli. li. viij. Cathaplepa appellatur fera modica & iners iuxta fontem tygrim. qui est apud hesperios ethiopes (vt pleriqz estimauere) nili caput. Fera hec ceteris quoqz membris iners caput tm̄ pregraue egrefert q̄d deiectum semper in terram; Alias in tremore est humani generis omnibus. qui oculos eius viderint cōfestim expirantibus. Eadem & basilisci s̄pentis est vis. G ¶ Solinus. Juxta fluuium tygrim nascit̄ cataplepa. modica & iners bestia pestilenti aspectu figura fere. catti.

¶ Ca.xxvj.

Caccus: Ex li. de naturis rerum Caccus est monstrū in archadia totum setosum vt porcus. Et vt scribit Adelinus phūs: Hanelitu suo pectore flāmas eructuat .i. spiritū flāmineū maxime cum ira furit per motū: Hic in antris sup tyberim ꝯmorat̄. & iuadit subito tauror & vaccar greges p caudas tres vl' quatuor apphendēs. & vi sue fortitudinis in antrum occulte trahens gressu retrog done. scz de facili possit inuestigari; Nec solū aīalibus est infestus. sed buboni q̄ui ssime insidiat̄. cū tm̄ ipm hōiem plurimū timeat. Si queritur quō de aīalis ore flāma possit euomi tam efficax. vt p̄ie ꝯtrectata alias contracta comburat. & non ipsum corpus animalis flāma tali absumatur: Responderi potest. quia cum anhelitus adhuc in visceribus animalis p mem bra varia late difusus. est tepidum vsqz quo non exuberatur in flāmas. Sed eructuatus continuatur ac multiplicatur in obiectum aliquod corpus. virtutemqz recipit comburendi sicut videmus per medium berilli lumē solis multiplicare radios. & ī sūmo mucrōis acūine radior ignis virtutem in subiectam materiā suscipere.

Igneqͫ effici violentū: huic aīali similia fuerunt illa de qbus in libro sapiencie legitur. q ignes ex ore suo spirabant. ❡ De cacco dicit Virgilius. viij. li. eneidos Semihōis facies: huic monstro Vulcanus erat pater. illius atros ore fomens ignes magna se mole ferebat. terribiles oculos villosaqͫ setis pectora semiferi. hui⁹ cacci mens effera: qtuor a stabulis pstanti corpore thauros. auertit. totidem forma superante iuuencas. atqͫ hos ne qua forent pedibus vestigia rectis. cauda in speluncam tractos versisqͫ viaꝝ indicijs raptos saxo occultabat opaco. Hunc caccū pter furata sibi pecora Hercules interfecit. vt ibi virgilius in longum ꝓsequit.

❡ Ca. xxvij.

Camelus. Ex libro de naturis rerum: Camelus est animal deforme. gibbosum. habens collū longum. crura poplexa. lentum incessum: et dum graditur nunq̄ pedes atterit immūdum animal fm legem: quoniam vngulā quidem habet. sed nō diuidit eam. Cum autem onerandi sunt. paululum super genua percutiūtur. ꝛ statim ad onera flexis ceruicibus inclinantur. aquas puras īfugiunt. lutulentas bibunt. ꝛ hoc gratia nutrimenti. Omne enim elementum. qntum plus ꝯmixtum est alijs tanto plus nutrit. ꝛ econtrario irati cameli strident horribiliter: His etiā rabies accidit ꝛ podagra de quibus facilime moriuntur. Non autē vngulas eijciunt. Sed vehementissimo dolore grauantur quando duras et laboriosas vias incedunt. Non enī in pedibus habent de forti corio sotulares. Ordeum cito transglucientes reseruant. vt rursum ruminando tota nocte manducent. Alij compacientes abstineant. illi qui recti cameli dicuntur. vnum tantum habet i dorso gibbum. Est autem ꝛ aliud genus eoꝝ quos dromedarios vocant cursu mirabili vigentes ꝛ bina tubera in dorso habentes. Arestotiles. Cameli sunt sicut aīalia cornuta. quia ventres eius sunt sicut habēcium cornua. ꝛ quia cibus illius spinosus est. necessario fuit eius lingua carnosa: propter duriciem palati: Natura ergo vtitur palato. sicut parte dentiū terrestri. Camelus non habet fel distinctum: sꝫ venas paruas in quibus est fel. ❡ Solinus Camelorum femine ad bella prepantur. putantqͫ validiores eas fieri. si castratione a coitibus arceantur. Camele cum homines eis vtuntur ad preliandum: castrātur quia tunc non impinguātur. In locis quidem altissimis habitantes. tria milia camelorum habent homines currentium velocius q̄ equus. ꝛ hoc non accidit eis nisi propter amplitudinem passus: Vegecius de re militari libro tercio: Camelos apud veteres aliquantule nationes ī aciem produxerunt: Sed hoc genus animalium arenis quidem tollerabile sic aptum. nam confusas etiam in puluere vento vias. absqͫ errore dirigere memoratur Ceterum preter nouitatem hoc si vti videatur in efficax bello est. Item camelorum mares habent vgas ad posteriorem ptez vnde auersi coeūt: Sūt āt vge neruose ac dure vñ ex eis arcuum corde fiūt. Coitus tempore solitudines aut secreta petunt.

Item Camelus est valde malus tpe coit9 Et si q aial vel hõ tpe hoc appinquerit ad eum ledit ipm. Coit ãt post triennium tpe luxurie solitarius est cũ feia ferus ac silvestris. 7 coeũdo p totã diẽ equitat Et cũ alias luxuriosus sit. erga matrẽ ptinẽs est. vñ in quadã ciuitate cooperiebat camele caput vt eius pullus sup eam saltaret: qui cooperto matris capite sup eã saltauit. et coopimento sublato mrem agnoscẽs: turpitudinis ope qd cepat intercepto. dñdit ipmq3 ingeniatorẽ mordẽs interfecit. Camela pregnans est p annũ post ptũ q3 quescit a coitu p annũ vnũ tm filiũ facit sicut elephas equus 7 oĩe aial hñs soleas. Cameli viuũt centum ãnis. Cameli paciunt sitim p quatriduũ: 7 postea bibũt multũ: huic aiali natura dedit magnitudinẽ corporis in modũ iumenti sicut 7 elephanti. aial q3 cuius cibus est ex materia liguea 7 spinosa multos h3 ventres: 7 in hoc genẽ est camelus.

Operationes.

A Auicenna. Caro cameli puocat vrinam. Adeps qui est in gibbo cameli suffumigatus pfert emorroidibus. cameli cerebrum exiccatũ 7 cum aceto bibitũ cõfert epilentie: ad idem valet eius sanguis: B Qui etiam siccatus 7 frixus retinet fluxum cũ vĩo q3 bibitus sagitte armene nocumento pfert: post purgatõem võ mẽstruoz potatũ iuuat ad impgnationez: et cõfert pfocationi matricis. C Idez lac camelaz fetaz est subtile. 7 valde aquosum nec facit opilatões (sicut cetera) propter paucitatẽ caseitatis: 7 abstersionis aqueitatis illius: D In ipo est salsedo quia cameli diligũt acetosum. 7 hoc ẽ melius lac: Vr ãt q est vehemẽtis tarditatis in stomacho 7 in supioribus ventris. Ex ipo nõ timet sordicies: sicut ex ceteris nisi raro. E Urina cameli pfert idropisi. Confert etiã vehementer fetori nariũ. Et aperit opilatões colatorij cũ vtute vehementi: ablutõe ex ea fcã cõfert furfuribus. F Byas: Fimus camelinus albus cum melle tritus 7 impositus tumores reprimit. 7 vulnera delicata pmũdat G Haly. Sanguis cameli fricatus dissinterie pdest 7 solutõe cronice potuiq3 veneni lac cameli pdest. corruptõi cõplexionis augetq3 vẽtrem. H Pli. Stercus cameli mũdificat 7 destruit verrucas abscindit fluxum sanguinis ex naribus: 7 qñ bibit cum medicinis epilentie cõfert. I Item resoluit bothor 7 vlcera scrofulas quoq3 fortiter. 7c.

Ca. xxviiij.

C Ameleon. Ysidorus. Cameleon non habet vnũ colorẽ s3 diuersa varietate psperus ẽ vt pard9 huius cameleontis corpusculum ad colores q̃s videt: facilima puersione variat: cum aliaz aialiũ nõ sit ad puersionẽ facilis corpulentia. Rudolphus sup Leuiticũ. Cameleon in infirmitate mansuetum esse se fingit. cum alias sit inmansuetum aial. Glosa sup Leuiticum: Cameleon est aial natum ad deridendũ: dolosum. rapax. ingluuiosum: 7 ideo sm legem immundum Ambrosius. Cameleon diuersas species colore vario fert mentiri. Arestotiles. Cameleon est aial valde timorosum propter qd in multos colores mutat. Causa vero timoris eius paucitas est sanguis et caloris, vñ etiam valde macer est 7 vocat leo

terre. huius facies est sicut aialis ex porco et symea compositi. Unglas hz siles vnciis seu auiu vngulis. Alteratio coloris fit qn coriu eius insufflat. manet in cauernis sicut lacertulus. Solinus Cameleon per omnem aziam est plurimus. Aial scz qdrupes. facie qua lacerte. nisi crura recta et longiora ventri iungerent prolixa cauda. eademqz in vertiginē torta. hamati vngues subtiliqz aduncitate Incessus vero piger et idem fere qui testudinum motus Corpus asperum cute. qualem ex cocodrillis deprehendimus subducti oculi et recesso concauo introrsum recepti. quos nunqz in tactōne obnubit.

Operationes.

A Plinius. Cameleon quoqz multa in se fertur habere vtilia medicine. Caput eius et guttur si roboreis lignis accendantur imbrium ac tonitruum cōcursus facere democritus narrat. B Item iecur in tegulis vstum Reliqua ad veneficia ptinentia que dicit. qnqz falsa estimantes obmittemus preter qz in risu coagentium C Oculo eius dextro si viuenti eruat albugines cum lacte caprino tollunt. lingua quoqz ad alligata pericl'a puerperij. D Eundem salutarem esse parturientibus circa domum. E Cor eius aduersus quartanam est proficuum. lana nigra prime tonsure illigatum F Pes prior dexter impelle. hiene ad alligatus brachio sinistro. dicitur pdesse contra latrocinia terroresqz nocturnos. G Item dexteram mamillam contra formidines pauoresqz. H Sed et pedem eius sinistrum in furno torreri cum herba eiusdem nominis addito vngento pastillis factis inde (si credimus) fertur hōiem inuisibilem facere I Eius felle glaucomata et suffusiones corrigi credit ꝑ trieduī vnctione: creditur etiam eo lienibus instillato ꝑpentes segari. et ad alia multa

Ca. xxix.

Camelopardus. Ysidorus Camelopardus est dictus eo qz cum sit vt pardus albis maculis sup asꝑsus collo equo similis pedibus bubulis. capite tamen camelo similis est Hūc ethiopia gignit. Pli. libro. viij. Cameleorū aliqua similitudo in duo transferi aialia: Nabuna siquidem ethiopes vocāt bestiam collo similem equo pedibus et cruribus boui. capite camelo, albis maculis. colorem rutilum distinguentibus. Unde et camelopardulus appellata est. Nec primū quidem dictatoris cesaris cirsensibus ludis rome visa est. Ex eo subinde cernitur aspectu magis qz feritate conspicua. quapropter et ouis fere nomen inuenit.

Ca. xxx.

C Apꝛeolus. Aui. Capꝛeolus eſt
aīal in india ſil'is hīnulo ſiue cer
uoꝝ filio. q apō nos etiā non mu
tat dētes. Et qñ ei⁹ dētes ſunt magni ſig
nant vite diuturnitatē ī eis ⁊ hꝫ oculos acu
tos: Areſto. li. viij. Capoli ſilueſtres hñt
ſapientiā qñ vulnerantꝰ q̄rūt pulegiū cer
uinū ⁊ ꝯmedūt ipm vt extrahāt ſagittas
a corꝑe ſi q̄ in ip̄is ſunt īfixe ex velocitate
mot⁹ ⁊ aſſiduitate diſcurſus. Caro capre
oli a ſuꝑfluo hūido exhoneratꝰ. ⁊ ei⁹ caro
tenerioꝛ ⁊ digeſtibilioꝛ efficitꝰ. et ſapoꝛis
ac odoꝛis eius grauitas amputatꝰ; Idē
Areſto. Paſtus grā de locis altis ad alti
oꝛa tendit. ⁊ inter herbas ſalubres ⁊ noxi
as odoꝛe diiudicat ⁊ diſcernit. Ruminat
cibos ⁊ vngulā findit. Nō vngue. nō coꝛ
nu. nō dēte. ſꝫ ſola velocitate fuge a cāib⁹
venatoꝝ in ſulſis ſe defendit. Vñ qñ in cā
peſtribus pſequitꝰ ad mōtana fugiēſ alta
petit. In mōtibus indie ſunt qdā capoli
q ab herƀ arōaticis ⁊ odoꝛiferis paſcuntꝰ
in qꝝ vnguib⁹ ſunt qdā ꝯcauitates ī qbuſ
hūoꝛes qdam ad apata colliguntꝰ q̄ pimo
ad maturitatē ⁊ motū ⁊ ꝯfricatōeꝫ rūpun
tur. ⁊ a corꝑe cū piloſis follicul' abſtrahūtꝰ
⁊ ſƀa q̄ īfra pelliculā ꝯtinetꝰ ſūme ē odoꝛi
fera ⁊ inter aromatica maxīe p̄cioſa ī me
dicinis plurimū vtilis ⁊ v̓tuoſa. Vt vult
dyaſ. ⁊ platearius. Et aliqui dicunt illud
muſcum vulgariter appellauere.

Ca. xxxi.

C Aſtoꝛ eſt aīal ad modū canis pō
tici. longū ſcꝫ ⁊ gracile. dētes hꝫ
acutiſſimos. pellē delicatā ac no
bilem. q q̄nto nigrioꝛ eſt tāto p̄cioſioꝛ. co
loꝛes in pilis hꝫ velut daxus. ſed pili ſub
tiles ſunt ⁊ pulchri. nō p̄t diu ſuſtineri vl'
ſubſiſtere niſi caudā in aq̄ teneat q̄ habꝫ
vtiqꝫ piſciū caude ſil'em. ſapoꝛemqꝫ eius
⁊ ſp̄em. Vñ ⁊ a chꝛiſtianis ī ieiunio cōme
ditur. pars enim caude ip̄ius edibilis eſt
reſiduum autem eius eſt caro. Ip̄aqꝫ cau
da lōgitudinis cubitalis eſt pinguedinē
multam habens. Pedes autem poſterio
res habet vt anſer. Anterioꝛes autem vt
canis. Hec enim illi natura parauit. vt et
poſterioꝛibus velut auis in aqua nataret
et anterioꝛibus in terra ſicut quadrupes

ambulaaret Ex libro de naturis rerum.
Castores vt dicit experimentator in gre
ge viuunt: ⁊ simul ad siluas pergunt. Lig
naq; dentibus abscindẽtes ad cauernas
suas ea miro modo referunt. Unũ eñi ex
castoribus ꝓ vehiculo resupinatum pedi
bus eleuatis in terram proijciunt. ⁊ inter
crura eius abscisa artificiose componunt
⁊ sic eum trahentes cauda ad ꝓpria tecta
deducunt. verum iniuriam talem non fa
ciunt his. qui inter illos educati sunt. sed
illis qui de alienis ꝑtibus ad se venerunt
Hos eñi in seruitutem sub certa custodia
redigunt. Aliorum tamen opinio est. ꝙ
hoc illis faciãt qui senectute laboribusq;
confecti dentes obtusos habent. ⁊ qui lig
na secare non valent. Tales enim in serui
tutem redactos per absumptionem pilo
rum in dorso venatores agnoscunt. eosq;
pietate cõmoti illesos abire permittunt.
In duplices autem vsus ligna secta hñt.
Nam ⁊ corticem ꝯmedunt. ⁊ ex lignis ha
bitacula valde artificiosa faciunt. Ama
ris quidem arborum folijs ⁊ corticibus ca
stor pro summis delicijs vescitur. vnde ⁊
tota eius caro. et si bono tamen amaro o
dore perfunditur: Phisiologus. Castor
cum eum venator prosequitur abscisos te
sticulos ante faciem eius proijcit. ⁊ vena
tor habens quod ab eo cupiebat vltra nõ
sequitur. Si autem alius venator cum se
quatur. erigit se et ostendit virilia se non
habere ⁊ sic euadit. Est autem animal mã
suetum nimis: Ex libro de naturis rerũ.
Huius animalis venatio fit hoc modo
Canis ad hoc instructus in aquam ꝓijci
tur. qui ad foramen mansionis illius ꝑue
niens ingredit̃. nec cedit castor morsibus
donec a venatoribus artificiosa illa man
sio refringatur. ⁊c.

Operationes.

A Platearius. Castoris testiculi abcisi
in vmbroso loco suspensi desiccantur. vt
in vsum medicine reseruent̃ ⁊ dicuntur ca
storeum: B Bonum autem castore
um id est non sophisticatum. habet sapo
rem mediocriter acutum Glutinosum est
⁊ saporem habet multum horribilem ner
uos intricatos ⁊ pelliculis adherentes ꝑ
annos sex ĩ magna efficacia fuari potest.
Melius tamen est quanto recentius. In
medicinis ponitur abiecta pellicula exte
riori: Uirtutem habet dissoluendi attra
hendi ⁊ maxime neruosa loca confortãdi
C Contra epilentiam ⁊ alias frigidas
passiones capitis. datur castoreum cum
succo rute in potu vel decoctionis eius vi
num. D Cõtra paralisim lingue pul
uis eius sub lingua ponitur donec ꝑse re
soluatur ⁊ consumatur: E Contra
paralisim tocius corꝑis dat̃ vinũ decocti
onis eius ⁊ rute ⁊ saluie. F Contra li
targiam ꝓuocat̃ sternutatio ex castoreo:
cerebꝝ ꝯmouet ⁊ confortat G Dias.
Castoreum testiculi sunt aĩalis: q̃d castor
dr̃. ⁊ sepe aquaticam. sepe vero terrenam
sustinet vitã H Optimũ est ponticũ
ꝙ si interius cereum ⁊ obstrusum mẽbra
nulis naturalibus. quidam aũt testiculos
adulterantes immittũt vesicis cũ armoni
aci gutta sanguine castoris conspersa:
I Eligendi sunt ergo qui iuncti sunt ex
vna radice sibi coherentes. pleni inscidi
fragiles: ipsis folliculis se tractius separã
tes: K Calefacit autem castoreum et
desiccat ⁊ attenuat. Illis ḡ qui ex plenitu
dine spasmũ paciunt̃ aut tremorẽ neruoꝝ
vtilissimũ est. Quibus ãt hoc cõtingit ex
inanitate vel siccitate ꝯrium. L Ui
cia q̊q; pulmonis emẽdat Et hũidũ frigid
cerebri humorem cum pulegio. Cũ vino
bibitum inflatões tollit. M Tortio
nibus medetur. potões venenatas noce
re non sinit. Litargicis singulare ꝓsidiũ
est. N Tremori ⁊ contractionibus ⁊
omĩbus neruoꝝ causis delitum ⁊ vnctum
medetur. O Uirtus eñi ei termãtica
est ⁊ recorporatiua mixtum malacinati
bus ⁊ a copis paliticis seu sciaticis ⁊ his
similibus subuenit. P Auicẽna. Ca
storeum cõfert obliuioni ⁊ litargie cũ ace
to ⁊ oleo rosaceo surditatiq; frigide ac vẽ
tositati in aure dissolutũ in oleo nardino:
Q Attractio ꝑ nares ex fumigatõe ipi
us ꝯfert apostematibus pulmõis: ⁊ intir

mitatibus eius. Bibit͂ cū aceto ꝓpter singultum ⁊ facit sitim. ¶ R ¶ Delet do lorem ventris pungitiuum cum aceto bi bitum. ventositatem resoluit. Menstrua prouocat. Secundinam ⁊ fetum extrahit ¶ S ¶ Confert morsui paruorum venena torum. ⁊ quod ex eo decliat ad nigredinē est venenum. Ita ꝙ interficit quādoqꝫ in vna die. ¶ T ¶ Fel castorei ad multa vti le est. Eius quoqꝫ coagulum sedat morbū caducum.

¶ Ca. xxxij.

Chama. Albertus in libro de na turis animalium. Chama est be stia alio nomine rufinus dicta in ethiopia. Est autem ad modum lupi in figura maculis albis vt pardus. per totū respersa ludis apta: eoqꝫ discipline mul tum est perceptibilis. Et in hoc conuenit cum natura canis.

¶ Ca. xxxiij.

Calopus. ¶ Albertus in libro de naturis animalium. Calopus di citur esse animal iuxta eufraten habitās. ⁊ de eufrate ꝓpter aque frigidi tatē bibens. Astutum ⁊ velox esse dicitur Ita vt venator sibi appropinquare non possit. Cornua gestat longa serre modum pretendentia: quibus ⁊ arbores deijcere dicitur. sed vi. gulta ante repulsum cornu um suorum tendentia frangere nō potest Licꝫ ad hoc sepe nitatur. ⁊ ideo in eis fre quenter inuolutis cornibus cum captum tenetur dentibus stridet. ⁊ audito strido re a venatore capitur.

Ca.xxxiiij.

C Eruus: Ex li. de na. rez. Ceruus est aial velocitate mirabili frontē hñs ramosis cornibus asperatā: Quoz creatō fit si biennis fuerit. tūc vsqz ad sex annos p etate ramos augent. deiñ numerosiora fieri non pñt sz maiora. Solum hoc aial cornua mutat. 7 sup moduz gloriaẽ. hz vnū vmen i capite q eū vere vexat assidue: Sz 7 oē aial 7 ipe hō vmen hz sub ligua. Aresto. Ceruus est aial sapiēs de q etiam opinanẽ: q inter aialia qdrupedia discretius sit. Idem. Ceruus ē aial timidum: cornua qdem hñs 7 fissuram in vngulis. dentes eius declinant ad inferi⁹ hz quatuor dētes in vna pte oris. 7 in alia quatuor p qs molit: hz etiā duos magnos alios. q sunt in masculo maiores. 7 in feia minores. Uox masculi gssior est 7 altior q̄ femia: Masculus vociferaẽ multū tpe coitus 7 feia qñqz timet. Ceruus itaqz (sicut 7 cetera magni cordis aialia) timidus est vocem vulpiū timet. In sibulo āt 7 cātu delectaẽ Itaqz sibilantē 7 cantantē sequiẽ 7 alius eū occidit. Uñ cum aures erectas hz insidias subsequētis aduertit. Post q̄ vo demiserit non aduertit. Item Cerui pugnant. 7 victus obedit victori obediē tia forti: Cum autem impregnuẽ ceruus latet pter venatores: Intestīa cerui val de fetida sunt; vñ non 9meduntẽ a canib⁹. nisi sint valde famelici. Phisiologus Ceruus vbi serpentem agnouerit esse. implet os suū aq. effunditqz in foramen. deinde cū qdam oris sui spiramine spētes foras attrahit. 7 pedibus suis 9culcās ipm interficit. Ceruoz āt duo sunt genera. Unū qō vt inuenerit spentē in cauerna vbi latitat. flatū imittit: vt exeat: 7 egredientis collū pcutiens hinc 7 inde occidit eum: 7 deuorat. Postea vo pter timorē ad aqs purissimas currit ac venenū euomit. Sed inter hunc tumorē pilos mutat 7 cornua abicit Aliud est genus qd si serpentē inuenerit occidit: 7 post victoriā ad montē vbi pabulum inueniat tēdit. Ambrosius. Ceruus cū non dum hz cornua tñ frōte pludit 7 ea que nondū exptus est tela minaẽ. Ceruus qñ egrotat: ramusculos olee 9medit. et sanus fit. Aresto. Ceruus (vt dcm̄ est) masculus vociferatur multū tempe coit⁹. Cerua non potest coitū pati pter duriciem virge maris: recipit autem fugiendo. Cerua paritura prius dragonteā cōmedit cum vero parit subito 9medit secundinam fetuum anteq̄ cadit ad terram. 7 est eius secundina venenum.

Operationes.

A Phisiologus. Ceruoz lacrime collecte 7 ossa inuenta in corde ipoz apta sunt potui cordis pulsu laborantibus. B Platearius. In corde cerui repitur qddā os in sinistra pte in qua est quedam cōcauitas. ad quam splen habet respiraculū 7 emittit supfluitatez: que ibi propria siccitate in substantiam mutaẽ ossuosam Illō est de sanguine cordis subrufum. hz virtutem depurandi fumū melancolicum.

C Datur 7 contra cardias 7 sincopim. 7 contra emorroides. D Esculapius Si quis in corio cerui voluitur serpentes non timet. Medulla quoqz cerui dolores sedat. E Haly Coagulum cerui contra potum cicute 7 fungoz esum prodest. Urina cerui splenis dolorē adiuuat. Uentositati stomachi 7 intestinoz pdest. Auribus instillata medeẽ eaz vlceribus.

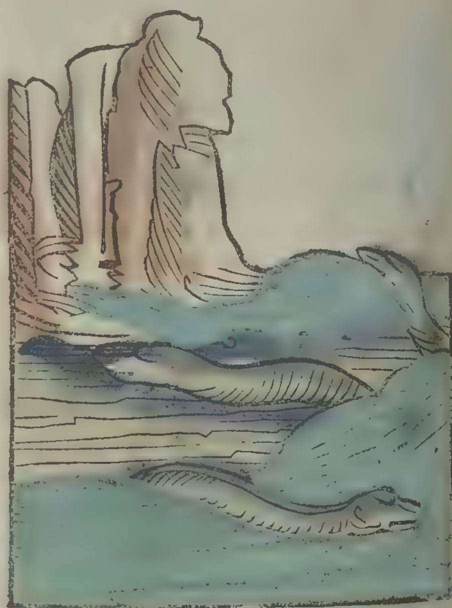
F Auicenna. in. iiij. canōe. Extremita

tes caude cervi venenum est. et ipsam bibēti accidit angustia vehemēs et sincopis et mors. Qz cura eius est vt euomat cum butiro et aneto. deiñ in potu denr̄ auellane et fistici pfecta sil. G ¶ Pli.li.xxviij. Pulmo ceruinus cum gula subarefactus in fumo. deiñ tusus ex melle Tussim sanat. Coagulum cerui ex aceto sanguinem sistit. Hinnuli vo coagulū matris vtero execti: summis pfertur remedijs: H ¶ Plini9 Cornu cerui vsti nidor comicialem morbum siue caducum dephendit. Eiusdem cornu cinis illitus ex aceto vel rosaceo dolorem capitis sedat. J ¶ Idem Cinis dentes mobiles fricando vel colluendo ↄfirmat. eorūqz dolores mitigat. ¶ K Idem q̄z valet crudi cornu farina. Item Cinis p̄dictus reumatismos sanat. et sanguis excreationes curat: L ¶ Tinearū quoqz genera id est vermes pellit potatus Regio morbo ꝓdest potatus ex vino. M ¶ Solinus. Ex cornibus autem cerui dextrum efficatius est ad medelā. Actor Quia vero cornu dextꝝ (vt dcm̄ ē) ad medelam efficatius est Ideo dicit Pli. ꝙ ceruus hoc bono suo inuidens: hōi cornu dextrum abscondit nequeat inueniri Idem q̄z dicit liber de natura reꝝ. N ¶ Aristotiles vero dicit eū abscondere cornu sinistrū tanq̄ in eo sit aliq̄d iuuamentū.

¶ Ca.xxxv.

Ceruleus. Actor (vt aiūt Solinus et stacius sebosus) Uermis est mirabilis in gāge fluuio abundās hz em̄ brachia bina lōgitudis sex cubitoꝝ q̄bus etiā elephantē corripit vndisqz submergit. Sed qm̄ hic v̄mis ingēs ac monstruosus est et aq̄ticus. Ideoqz iferius eū inter mōstra aq̄tica videlicet in tractatu de piscibus de illo plenius dicemus.

¶ Ca.xxxvj.

Cecula. celidros et cenchrus: Isi. Cecula dcā est eo ꝙ parua sit et non hz oculos. Celidros serpens est q̄ et chersidros q̄ et in terris et in aq̄s moratur Nam cersi greci dicunt terrā ydros aq̄m Hic terram p quā gradit̄ fumare facit. ꝙ macer sic describit seu terga expirant spumantia virus seu terra fumat. qua tether labit̄ anguis. Et Lucanus. Tractiqz via fumare chelidri sp autez directus ābulat nam si torserit se dum currit statim crepat Solinus: Calabria chelidris frequētissima boum q̄z gignit. Isidorus. Chēchris serpens inflexuosus est. qui sp rectum efficit iter. De quo Lucanus. Et sp rcō lapsurus limite cenchris.

Ca. xxxvij.

Cerastes. Ex li. de na. rer. Cerastes est serpe͞s octo cornua in capite hn͞s ex quibus fieri sole͞t manubria cultellorum ad me͞sas imperatorum. qr sudore pdu͞t venenu͞ appositu͞. Solinus. Cerastes dicit⁹ est eo q͞ he͞at cornua arietu͞ silr'ia Cerasti em͞ greci cornua voca͞t. sunt a͞t hic q͞drigemina cornicula. quorum ostentato͞e velut esca illicie͞s solicita aialia pimit. Totu͞ em͞ corpus arenis tegit. nec vllu͞ indiciu͞ sibi pbet nisi ex illa pte q͞ inuitatas aues. vel aialia capit: est a͞t flexuosus plusq͞ alij serpentes ita vt spina͞ no͞ hre videat͞. Avi. Cornuta e͞ gen⁹ spe͞tum surdorum: c⁹ lo͞gitudo e͞ ab vno cubito vsq; ad duos. 7 sup caput ei⁹ sunt due emine͞tie. q͞si duo cornua. Color corpis ei⁹ est cinerici⁹ 7 ve͞ter eius sicut squame sicce dure. q͞ stride͞t sup terraz cu͞ strepitu: De͞tes ei⁹ sunt eq͞les no͞ recurui: plurimu͞ a͞t ma͞sio ei⁹ e͞ in locis arenosis In locis q͞de͞ morsus ei⁹ senciunt͞ q͞si acus aut claui infixi in eis. Et dixeru͞t q͞ ptinuatur eius corpi g͞uitas maxi͞a. 7 eius labia inflantur 7 accidu͞t ei vertigo 7 tenebrositas oculorum 7 destruit͞ ratio.

Operationes.

A Cure a͞t ei⁹ appriat͞. vt seme͞ raphani cum vino in potu detur.

Ca. xxxviij.

Cephos 7 centrocota. Pli. li. viij: Cephos ethiopia mittit q͞ruz pedes posteriores hu͞anis pedib⁹ 7 crurib⁹ sunt sil'es: hoc aial roma postea n͞ vidit nisi ludis po͞pey. Solin⁹. Tpe dictatoris cesaris monstra rome visa sunt q͞ cephos dicu͞t: horum posteriores pedes crure ac vestigio hu͞anos menciunt͞ arc⁹ pores ho͞im man⁹: Phisio. Ce͞trocota est q͞ bestias vniuersas pcedit h⁹ corp⁹ azini: pect⁹ 7 crura leo͞is sil'itudine͞ hn͞t. oris hiatu͞ vsq; ad aures vastu͞. imitat͞ a͞t ho͞is voce͞. Pli. li. viij. Crocutas ethiopia inter alia monstra gn͞at. velut ex ca͞e lupoq; pceptos oi͞a dentibus frangentes ptinusq; deuorata ventre pficientes. Idem in eodem: hiene coitu leena ethiopica parit crocuta͞ ho͞im pecoru͞q; voces imitante͞ Acies ei ppetua in vtraq; oris pte nullis gingiuis ptinuo denteq; ne occursu ptrio haberet͞ capsaru͞ mo͞ includit͞. Solinus. Crocuta nu͞q͞ acie͞ orbiu͞ pmouet sed in obtutu͞ sine intactio͞e inte͞dit. in ore gigiua nulla. dens vn⁹ atq; perpetuus.

Ca.xxxix.

Cirogrillus. Rudolphus super Leuiticum. Cirogrillus est anĩal spinosum ⁊ hericio simile. Actor Alibi legitur ꝙ maius sit hericio: spinosum tamen. Unde patet ꝙ quidam falso dixerunt: hũc esse cuniculũ. Alibi q̃ʒ legit̃ ꝙ cirogrillus ipe sit hericius vł herinacius. aĩal videlicet porcelli formã hñs. sed spinosum. de q̃ plenius dicet̃ inferius. vñ in psalmo centesimo tercio. vbi legitur in nostra trãslatõe. petra refugiũ herinacijs Alia translatio habet cirogrillis. Glosa sup̃ puerbia Salomonis. In prouerbijs quoqʒ vbi iuxta translatõem nr̃am legit̃. Lepusculus plebis inualida. q̃ collocat ĩ petra cubile suũ. Alij ꝓ lepusculo habent cirogrillum. Et est aĩal nõ minus hericio simile muri ⁊ vrso. cuius ĩ palestina mag̃ est copia. In foueis ⁊ in petraꝝ cauernis Hinc ⁊ in psalterio vbi dicimꝰ. petra refugium herinacijs. Alij ponũt leporibus. Alij cirogrillis. Sʒ q̃dam hic ꝓ lepusclo hericium hñt. Hieronimus eñ verbum hebreum sapham interpretat̃. ⁊ cirogrillum. ⁊ hericium. ⁊ leporem. Itẽ sup̃ Leuiticum Cirogrillũ aĩal debile q̃dem sed rapax ⁊ mortiferꝝ esse dicunt.

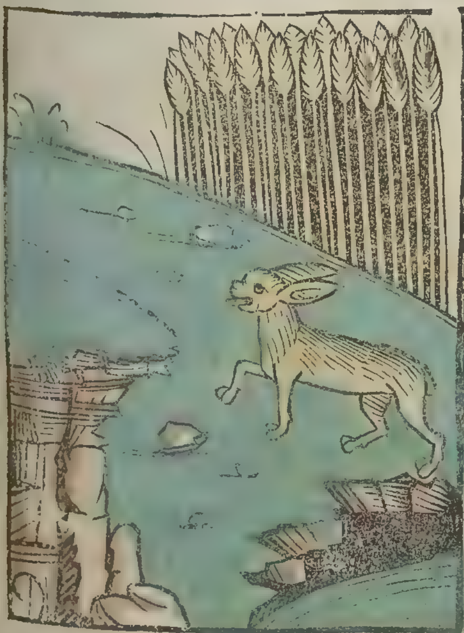
Ca.xl.

Cicade. Uincentis in speclo naturali. li. xxj. Cicade vermes sunt quoꝝ genera sunt duo. Quedam p̃uis locustis siles sunt: ⁊ he domos inhabitant. eaq̃ʒ loca q̃ magis calida sunt. vbi scʒ igniũ feruor est. Aliud v̄o genus acrũ colore papilionibus simile. fertur etiam ꝙ eaꝝ genus est. q̃d nos ceruos volantes dicimus. ⁊ hos experimẽtator sup̃ crabrones vocat. Cicade hñt in pectore q̃ddam aculeatum. linguis simile. quo rorem lambunt. Ip̃m vero pectus fistulosum habet ⁊ hoc dulciter canunt. Mares q̃dẽ canũt femine silent ⁊ supine coeunt. Oua cãdida sed corrupta. In terra feture locum excauant. ibiq̃ʒ plem faciunt. Ambrosius: In exiguo cicadaꝝ gutture dulcis est cantilena. quaꝝ cantibus estu medio rũpunt̃ arbusta. eo ꝙ magis canore meridianis caloribus. quo puriorẽ aerẽ spũ attrahũt. eo cãtus clariores reddũt. Ysi. Cicade ex cuculoꝝ sputa nascunt̃. he in ytalia apud regmos mure sunt nec vsq̃ alibi. Nã alibi dulciter canũt. q̃ꝝ cãtibꝰ medio estu arbusta rũpunt̃. Pli. li. xj. Cicade nõ nascũt̃ ĩ raritate arboꝝ: nec ĩ frigidis aut vmbrosis nemoribꝰ pẽnaꝝ illis natura q̃ apibus ʒ pro corp̃e amplior. ⁊c̃.

Ca.xlj.

Cirotrochea. Albertus in libro de naturis aīalium inquit. Cirotrochea bestia est que rechiona voces hominū imitat oculos nunq̄ claudit In ore nullam hn̄s gingiuā sed dentē habet.os vnū continuū verecūdat capsulis. Tante ē vtutis vt oīa mox continuat: 7 de lupo 7 cane generari dicit.

Ca.xlij.

Critetus. Albertus in li. de nat aīalium. Critetus aīal est puulū i terra habitās capite vario. dorso rubeo. vētre candēte. pilū adeo tenaciter pelli hn̄s infixū: q cicius ps pellis de carne recedat q̄ pilus possit euelli de antro. etiam nō extrahit de facili nisi a q̄ feruēti: vel alia in antr infusa: Et in hoc cōuenit cū cuniculo q2 h3 pilū fere sicut cuniculus 7 non h3 aures. s3 vias auditus sicut auis Solin9. Critetus ē aīal q̄d nos hamester vulgo vocam9. 7 est anial mordax valde 7 iracundum.

Ca.xliij.

Coluber: Ysi. Coluber ab eo dictus est q colat vmbras. vel q in lubricos tract9 flexibus sinnosis labat Nā lubricū dr̄ q̄cquit labit dū tenetur vt piscis spēs. Ambro. Coluber autē ceruū fugit. leonē interficit. Phisio. Colubri pellis q̄ exuit i oleo decocta mire aurium dolorē mitigat. Actor ptz de colubro vez esse in speciali. q̄d sup̄ dcm̄ est de gn̄e serpentū. videlicet q exuuijs suis depositis p foramē petre trāsiēs senectutē suā deponit: sed prius ieiunando carnes suas subtiliat: vt eidem transitui abilior fiat.

Eſt autem longus vt anguilla tortuoſe incedens ⁊ ſibilās. Tranſeūtibus inſidiat᷑: ⁊ mordēs ligua venenū infundit. Uñ ſcriptum eſt: Fiat dan coluber ī via. Et alibi Qui diſſipat ſepē mordebit eū coluber.

Operationes.

A Pli. li. xxxij. Contra rubeta venena auxiliat᷑ coluber viuēs in aq̄. B Huius adipē aut fel ſecū hn̄t. q̄ cocodrillos venant᷑: eoſq̄ mire hijs adiuuari teſtant᷑ ydris a grecis vocat᷑ coluber viuēs in aq̄. C Dyaſ. Tunica colubri in vino cocta dolori medet᷑ dentiū. Eſt etiam oculoꝝ adiutorium.

Ca. xliiij.

Cocodrillus. Yſidorus li. xij. Cocodrillus aīal eſt quadrupes in terra ⁊ in aquis valens lōgitudine fere. xx. cubitoꝝ. dentiū ⁊ vnguiū in inanitate armatū tanta eſt ei duricia cutis vt q̄uis forciū lapidū ictus in tergo recipiat nihil oīno curat. nocte in aq̄s die in terra quieſcit. Oua in terra fouet q̄ ouis anſeris ſunt maiora. maſcul⁹ ⁊ feīa vices ſuāt hic q̄dam piſces ſerratā criſtā hn̄tes tn̄ ventris delicātes interimūt. Et dr̄ q̄ ſol⁹ inter aīalia ſupiorē mādibulam mouet. Pli. li. viij. ca. xxvj. Cocodrillus eſt aīal nilū inhabitans lingue vſu inter aīalia terreſtria caret ſola ſupiori mādibula exn̄ti īmobili morſum imprimit venenoſum: Dētes hꝫ horribiles ad modū pectinis ſiue ſerre et cubitos ad modū apri Nullū āt aīal ex tā parua origine creſcit in tam magnū aīal ſicut cocodrillus. Aīal eſt valde guloſum ⁊ multum ꝯmedit. vñ qñ eſt ſatur iacet iuxta littus ructās p̄ repletōe. ſupuenit aūt auis modica q̄ dr̄ apud eos Cuſphillos. Apud ytalos aūt dr̄ auiū rex. ⁊ volat ante os eius. q̄ aliquociens a ſe repellēs. tandē fauces aperit aui ⁊ eam intrare pmittit. ⁊ hec auicula eū leuiter vnguibus ſcalpit ⁊ ei facit quendā pruritum. in cuius dulcedine delectatus ſtatim obdormit. Auicula āt cum ſentit eum dormire ſtatim illabitur in eius ventrē ⁊ quaſi telū ſtatim eum pforat ⁊ corrodit: In vētre eñ valde mollis eſt. et ideo a piſcibus ſpinas et criſtas pinnulas in dorſo hn̄tibus de facili ſuperatur. Subdit Pli. Hec belua inſequit᷑ fugientes ⁊ eis eſt terribilis. ſed fugax eſt ꝯ ſequentes. ebetes āt hꝫ oculos q̄ diu eſt in aqua. ſed extra aquam nimis acute videt In hieme ꝑ quatuor menſes ſe abſcōdit. ſꝫ in vere exit. ⁊ q̄ diu viuit ſꝑ creſcit. Itē Pli. li. viij. cap. xxvj. Cocodrillus ſi quendam inuenit hōiem circa littus interficit eum ſi p̄t. ⁊ p̄terea plorat ſup eū ⁊ poſtea deuorat ip̄m. Item herbas libenter ꝯmedit: inter q̄s enidros ſerpēs puulus qui ei inimicatur caute ſe inuoluit. ⁊ dum cocodrillus herbas carpit. ſerpentē trāſglutit qui intrans ventrem eius omnia interiora carpit ⁊ ſic interimit eum et occidit. et ſic illeſus exit. Item Plinus libro duodecimo dicit q̄ idem vermis inſidiat᷑ cocodrillo quando dormit. ⁊ tunc inuoluit ſe in luto ⁊ intrat per dentes eius. Solinus Inſidiatur quibuſdam paruis auibus q̄ generantur inter herbas nili que euolant propter calorem ſolis ⁊ intrant ventrem cocodrilli. ⁊ cōmedunt vermes ventris eius. ⁊ ſic purificatur belua a vermibus.

Habet aũt corium valde durũ ꝙ vix gladio pforat̃. habitat in aq̃ tam de die q̃ de nocte q2 aq̃ calidior est de nocte q̃ de die. retinet eñ radios solis ⁊ ibi agitant̃ ⁊ sic fit calida ipa aq̃. ⁊ non hꝫ linguã pminentẽ ad vociferandũ. sꝫ hꝫ pũã linguã in parte inferiori sicut hñt pisces ad gustũ. vt dicit idẽ Solin⁹ ⁊ etiã Aresto. ⁊ Auicẽna hoc idem volunt:

Operationes.

A Pli. li. viij. dicit. ꝙ de fimo cocodrilli fit vnguentũ vñ facies mulierꝝ sophisticant̃. vt senes ⁊ rugose. iuuẽcule ꝑ tẽpus vident̃ q̃ diu viuũt.

Ca. xlv.

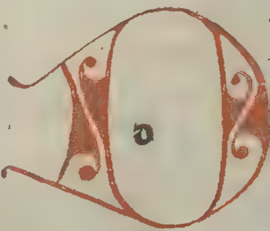
Cuniculus. Ysi. Cuniculi sunt genus agrestiũ aĩaliũ sic dicti q̃i caniculi eo ꝙ canũ indagatõe capiant̃. vł a spelũcis excludant̃. Pli. li. viij. Leporꝝ gñã sunt q̃s hispani cunicłos appellant. Varro ⁊ autor est a cunicul' suffosum in hispania opidũ cuniculi fecũditate is innumere sunt. famẽq3 balearꝝ isulis populatis messib⁹ afferũt. certũq3 ẽ balleari cos aduersus eorꝝ puentũ auxiliũ militare a diuo augusto perisse. Ex li. de na: rerum Cunicul⁹ ẽ bestia lepore mĩor. colore ⁊ forma ꝑe tñ similis; hec in antrosa habitacula terrã fodiẽs nocte victa frugesq3 depascit. mane vo antꝝ ingrediẽs os ei⁹ eq̃t terre puluẽ ꝑ intrinsecus. ne supueniẽtes homies ꝑ diẽ ei⁹ habitaculũ deꝑhẽdãt. vbi cũq3 habitãt cuniculi multiplicant̃ nimis q2 sepius ĩ ãno pariũt. cũq3 aliq̃ ex eis aliq̃d illic aduersi senserit al' fugiũt. nec mori ceteri sociorꝝ iiuria dedigñ. locũ cũ ill' dimittunt. Hij auersis posteriorib⁹ coeunt: q̃m illis auersum est membꝝ genitale.

Operationes.

A Ysaac. Cunicul⁹ vim hꝫ dissoluẽtem ꝑe etiã stõm pfortat. Ventrẽ dissoluit
B Vrinã ꝓuocat. Vtilius q3 eis q̃ elephantico morbo apparati sunt.

Ca. xlvj.

Damma. Albertus in li. de naturis animalium. Damma bestia est magnitudinis capre. figure ⁊ pili sicut canis. cornua habens non squamosa. sed plaua longa ⁊ acuta Est autem cursu velox. vite prouida. Hec bestia in arabica vocatur adgazel. cuius caro frigida est ⁊ sicca.

Operationes.

A Idem Albertus. Stercus hui⁹ aĩal' crescere facit capillos ⁊ meliorat eos preparatum in oleo: B Dicit etiam ꝙ si cũ eo vngat̃ vga virilis. ⁊ sic coeat cum vxore sua sp diliget eum. Si cũ lingua desiccata suffumiget̃ guttur in q̃ est sanguisuga cadet. C Calcaneus ꝯbustus ĩpletus in ꝯcauũ fistule curat eã: D Dicit etiã ꝙ si fel huius aĩalis ⁊ semẽ testiculoꝝ vulpis ⁊ pip ⁊ semen eruce de q̃libꝫ eq̃le acceptũ ad põdus aurei ⁊ mellis. ℥. ij. ⁊ fiat ex eo electuariũ ⁊ ipm teneat in lana qñ mulier cũ viro ꝯcubit ꝯcipit masculum: E Et nota si fel sit ex fẽia ꝯcipit fẽiam. si ex mascl'o concipit masculum.

Ca. xlvij.

Damula. Bartholomeus in li. de ꝓprietatibus reꝝ. Damula siue dama sicut ait Papias. Caprea est agrestis. Ysido. li. xij. Damula est vocata eo ꝙ de manu effugiat. timidum enim est aĩal ⁊ imbelle ac imbecille. Vñ nescit se defendere nisi fugiendo. hñt em̃ ꝓ armis abilitatẽ mẽbroꝝ ⁊ ad fugã leuitatẽ. Vñ dicit Marcia: Dẽte tuet̃ ap. defendũt cornua ceruũ: Imbelles tñ q̃dẽ nisi preda sumus montuosa loca et venenosa. dilligit gramina medicialia ⁊ arõatica. cõmedit ramusculoꝝ tirsos. ⁊ extremitates carpit. qñ est vulnerata dragõteã cõmedit. ⁊ sic de corpe telum trahit.

Operationes.

A Ysido. li. v. Sãguis ei⁹ est medicinalis ẜm Pli. li. xxvj: Neruos em̃ ꝯtractos remollit ⁊ articuloꝝ dolorẽ soluit. Venenũ discutit ⁊ expellit B Damulã odiũt ẜpentes ⁊ fugiunt. ⁊ eius anhelitum sustinere non possunt.

Ca. xlviij.

Draco. Phisiologus. Draco super omẽs serpentes maximus. ⁊ super omĩa terre animãtia. Qui qñqꝫ super aerem fertur ipm concitando ac vehementer impellẽdo. Ysido: Draco maior est cũctoꝝ aĩantium sup terrã. Hũc greci dracontam vocant. Est ãt cristatus ore paruo: ⁊ artis fistulis p q̃s spm̃ trahit ⁊ linguam exerit. Signĩt aũt in ethiopia ⁊ in india: Ex li. de naturis reꝝ. Draconis mãsio freq̃ter est in speluncis ꝓpter estum naturalem sui corporis et propter accidentalem solis. q̃ maximus est in ꝑtibus orientis. Raro em̃ inuenit̃ hoc anial nisi in calidiori⁹ ꝑtibus orb Itaqꝫ libẽter etiam ĩ rupe lapidea speluncam sortitur.

Circa turrim babel et in desertis illius antique babilonis ac ruinis eius maximi dracones habitare dicuntur quorum vox et rugitus homines terret. Ad .xxv. cubitos et amplius crescens sepius evalescit. ad senium autem et debitam magnitudinem veniens sine cibo tempore multo vivit. At ubi comederit non de facili saciatur. In abissis terre (sicut dicit Augustinus) aliquando draco moratur. Et cum in aere sentit humiditatem egreditur et super aera fertur. magnis alarum remigijs aerem concitans et impellens. Alis quidem pellicea volubilitate extantibus et secundum corporis sui magnitudinem late diffusis. ubicumque moratur aerem inficit. ¶ Pli. li. xxvj. India dracones habet et elephantes perpetua discordia bellantes. tante magnitudinis ut facili circumplexu elephantes ambiant. noxioque nodo pstringant. Ambrosius. Draco elephantem ligat cuius ruina mors victoris est. et inde summe in utrumque certatur. Ille ut pedem alliget. in quo casus victi sibi nocere non possit. Pli. li. x. Aquile quoque satis est pugna cum dracone. multoque magis anceps etiam si in aere. Aresto. Vultur etiam et draco pliantur. quia comedunt aialia. Ysidorus. Draco vim in cauda non in dentibus habet et verbere potius quam ictu nocet. Aresto. in li. de aialibus. Est in terra ethiopie draco ex quo tyrus generatur et ex illo enthichon accipitur. Contra quod non est remedium. Omniumque aialium venenum habentium morsus est valde malus. maximeque si se comedant adinuicem. sic comedit draco scorpionem. Item de proprietatibus elementorum. In diebus Philippi regis via in monte armenie fuit. de qua rex interrogauit. cur super illam nullus transiret. quin mortuus caderet. Socrates vero speculum de calibe contra illum posuit. in quo duos dracones magnos vidit. qui aperuerunt os suum et egrediebatur corrumpens aerem fumus ex orificijs eorum. Rex vero percepit ad montem illum exiri. et ipsos interfici. sicque saluatus est locus ille. Narrat petrus damianus de quadam agricola. qui quadam die valde mane surrexit. et videns draconem enormis magnitudinis. lignum putauit. Fessusque super eum ut requiesceret. sedit quem mox indignata bestia deglutiuit.

¶ Operationes.

A ¶ Solinus. Draconum ex cerebris excidit dracontias lapis sed lapis non est nisi detrahatur viventibus; nam si obeat prius cum aia simul evanescit duricies soluta B ¶ Phisiologus. Graminibus quidem medicatis dracones dormire coguntur sicque lapis acquiritur. cuius usu reges orientales precipue gloriantur. C ¶ Draconem adipum fugiunt venenata. ne ipse draco habet venena D ¶ Draconis capite prosperam et fortunatam domum promittunt facere. E ¶ Ex libro de naturis rerum: Lingua eius. et fel in vino decocta remedio sunt his qui vexantur ab incubis. eorum corpibus ex hoc inunctis. F ¶ Draconis caro vitrei coloris est. ac vescentes illa refrigerat. hinc est quod ethiopes in feruida plaga manentes draconis carne libenter vescuntur. adeo quoque avaricie sitis in immensum crevit. ut institores quibusdam carminibus draconem ad tempus mansuetum reddant. eiusque tergo insidentes freno ipsum regant usque dum in ethiopiam perveniant. G ¶ Actor. Sanguinem draconis quo phisici utuntur in medicinis aiunt gummi cuiusdam arboris sic dictum propter sanguinis similitudinem vere draconis.

Ca.xlix.

Draconcopedes Ex li. de na. re℞. Draconcopedes serpentes sunt magni ⁊ potẽtes, facies vgineas hñtes hũanis similes, in draconũ corpus desinentes Credibile est hui⁹ gñis illum fuisse p quẽ dyabolus euam decipit (q2 sicut dicit Beda) Uirgineũ vultũ habuit. Huic etiam dyabol⁹ se ꝯiugens vel applicans vt ꝯsimili forma mulierẽ alliceret, faciem ei tm̃ oñdit ⁊ reliq̃ ptẽ corpis arborum frondibus occultauit. Augustinus sup Genesim; Dr̃ ãt serpens ille calidissimus fuisse vel fm alios sapiẽtissimus; non ꝓpe sicut i bono solet accipi sapientia dei vel ãgeli vel aĩe rõnalis. s3 trãslatiue sicut apes vel formicas dicim⁹ sapiẽtes ꝑpter opa sapientiã imitantia. q̃uis serpẽs nõ aĩa rõnali sed spũ diabolico q̃ plen⁹ erat possit sapiẽtissimus dici; Mali em̃ angeli q̃uis supbia deiecti, natura tñ excellẽtiores sunt oĩbus bestijs ꝑpter eminentiã rõnis. Serpẽs em̃ non intelligebat v̾ba nec rõnalis est fcã. q2 em̃ v̾bis magoꝝ vel incãtatoꝝ ſpẽtes trahunt̃ de latebris diabolica est vis. Nõ ꝑmittit̃ ad mẽoriã illi⁹ pmi facti, vt sciat̃ q2 cũ hoc gñe familiariter sit ei locutus. Est ãt ille ſpens sicut asina balaã. s3 hoc fuit diabolicũ. illõ angelicũ. boni em̃ ⁊ mali angeli similiter opant̃.

Ca.l.

Daxus. Albertus i li. de na. aĩaliũ Daxus aĩal est pĩgue valde ⁊ latũ in dorso. breuibus cruribus. multum mordax; pilo plus albo q̃ nigro. s3 in dorso plures h3 nigros. ⁊ in laterib⁹ plꝰs albos. ⁊ caput ĩ medio nigꝝ. ⁊ in laterib⁹ h3 albũ. et qñ est dõesticũ multũ est lusiuũ Dicũt crura sinistri lateris. breuiora eẽ q̃ dexteri. ⁊ hoc ego nõ dep̄hẽdi cũ tñ sepi⁹ hoc aĩal ꝯsideraui; Et duꝝ h3 pilũ. ⁊ ẽ spisse pellis; ⁊ ead q̃titatẽ vulpis Et ẽ duoꝝ geneꝝ. Dr̃ ãt dax⁹ canin⁹ q̃ in multa findit pedẽ sicut canis. ⁊ dr̃ dax⁹ porcin⁹ q̃ i duo findit vngulã sicut porc⁹. Dr̃ q2 scrabonibus ⁊ alijs v̾mibus viuit q2 non est veloꝝ ad venandum.

Operationes.

A Idem Albertus. Axungia eius val3 ad renũ dolorẽs. ⁊ ad ml̃ta alia q̃ causa breuitatis dimitto B Dicũt etiã aliq̃ q2 morsus aliqñ h3 venenosos.

Ca.lj.

Dypsa. Ysi; Dypsa ẽ gen⁹ aspidis ⁊ q̃ latine sitla dr̃. q2 q̃3 momorderit siti perit. Tante autẽ exiguitatis esse fertur vt dum calcatur non videatur;

De quo poeta. Signiferum iuuenem tyrrenis sanguinis aulũ. Torta caput retro dypsas calcata momordit. Uix color aut sensus dentisq̃ fuit. ¶ Andromachus. Dypsas cũ aliquẽ pungit inflãmat̃ in eo caliditas valde superflua. Indeq̃ accidit ei vehemẽs sitis ⁊ adustio inflãmata. nec bibẽ cessat a q̃ donec corpus eius scindit̃ ⁊ sic morit̃. Aui. Serpẽtis facientis sitim s̃m q̃sdam lõgitudo est palmi vnius. ⁊ su͂ p corp⁹ eius sunt vestigia nigra plurima. Caput ei⁹ est puũ. ⁊ collũ g̃ssum. a q̃ icipit creatura eius vsq̃ ad caudã subtilem.

¶ Operationes.

A ¶ Aui. Ut euacuat̃ aq̃ ꝑpter sitim ex morsu istius s̃pentis. Huius regimẽ post cõia regiminũ est indesinenter cũ facẽ bibere oleũ plurimũ ⁊ euomẽ. deinde clisterisare cũ his q̃ educũt feces ⁊ hũiditates.

¶ Ca. lij.

Dromeda ⁊ dãmula. Ysido. Dromeda genus est cameloꝝ inferioris quidem stature. sed velocioris. vñ ⁊ nomẽ hʒ. nam dromos grece cursus ⁊ velocitas appellat̃. Centũ eñ ⁊ampli⁹ miliaria vno die pgere solet. q̃d scʒ aĩal sicut bos ⁊ ouis ⁊ camelus ruminat. Damula. Ysido. Dãmula vocata est eo q̃ de manu effugiat. timidum aĩal ⁊ imbelle. Uñ Marcialis. Dente timet̃ aper. defendunt cornua ceruũ. Et imbelles dãme. q̃d nisi p̃da sum⁹. Glosa sup Paral. Dãmula est aĩal mundũ. velox. ꝑspicax. Uñ scriptum est. Eruere. q̃i dãmula de manu. ⁊c̃. Pli. Dame raro mansuescunt. cũ fere dici iure non possint. Cõplura nãq̃ sunt nec placida. nec fera. sed medie inter vtrunq̃ nature. vt in volucribus yrundines apes in cãpo. in mari delphini. Idem in li. xj. Natura dedit cornua dãmis

¶ Operationes.

A ¶ Aui. Dãmule caro more emplastri ponit̃ sup dolores iũcturaꝝ. B ¶ Eadem cũ vĩo miscet̃ ⁊ bibit̃. ꝑpter epilentiã vel soda. C ¶ Item exiccata cũ vĩo in potu accepta ꝓfert venẽis D ¶ Haly. Ũga dãmuli siccata trita ⁊ bibita morsui serpertũ ꝓdest. Idem facit ⁊ ũga cerui.

¶ Ca. liij.

Duran. Ex li. de naturis reꝝ. Duran (vt dicit Aresto) ẽ aĩal velox atq̃ fortissimũ. q̃d a venatorib⁹ ĩsecutũ cũ euadẽdi desperatõe frãgi cepit astucia natali sterc⁹ intorq̃t ꝯ cães ĩsequẽtes se. eosq̃ r̃tardat put̃de egestõis odore

Actor fortassis etiam hoc nomie videlicz duran vocatur bestia: que superius iuxta eundem Arestotilem bonacon est appellata et ipa est (vt videt) siluestris vacca de qua dicit Arestotiles q hz cornua ꝯse in uicem inclinantia: Et ideo natura dedit ei aliud iuuamentu videlicet eiectoez stercoris in ꝯmotu. vt ab ipo venatorem detineat. ne ad eam prope accedat. Hoc idez vult Albertus in li. de naturis aialium.

Ca. liiij.

Equus: In li. de naturis rerum: Equi vniuersis fere ptibus orbis generant: sed illi pcipui q i scithia et capodotia: hij ad sonitum buccine gaudent. et ꝯgressionibus gloriant: In equis pcipue et omni gene iumentoꝝ aures indicia animi pferunt In colorib⁹ equoꝝ niger est optimus. Ruffusqz vl glaucus. Albus etia pleruqz bonus. Ceteri vero deteriores iudicant Arestoti. Equus et equa plus diligunt coitum q aialia cetera. preter hoiem. Equa qz furit ꝯcupiscetia coitus. olofaciendo se inuicem ore ad os ꝯcupiscentiam puocant. Masculus supra matrem sua non salit. Vn equ⁹ aliqn matrem suppositam agnoscens subito fugit. seqz pcipitauit. Coit autem equ⁹ duu vel trium annoꝝ. sed debile generat. Fortis autem est a quatuor annis vsqz ad vicesimum: et fortis est quousqz generat. Tota vita sua coit. et vsqz ad annos. xxx. vl vsqz ad. xxxv. viuit: Equa vo vsqz ad. xl. Equ⁹ cum equa coit. coit etia impregnata. Nullaqz femina post impregnatioem recipit coitum. nisi mulier et equa. Et est equoru coitus iuuenu an tepus determinatu si bonum habuerit cibum. Non est ledes coit⁹ equoꝝ sicut coitus thauroꝝ. Partus eqꝝ melior est q oim alioꝝ quadrupedu. Apparetqz pcipue in equabus et vaccis menstruum Idem Aresto. Equus oculos hz diuersi coloris vnius ab altero. Nec est oculoꝝ varietas sicut in hoibus et equis: Contra natura etia oim aialium est q cu senescit equus dentes eius albescunt. Ite equus felle caret In corde eq et vacce sunt ossa: Ibis auis est que odit equu. et voces eius imitando stupefacit ipm ac fuge cogit. et forte interficit.

Operationes.

A Dyas. Equoꝝ sanguis medicaminibus causticis admiscet B Lac equinum ventrem mollit. et hoiem turbat. C Fimus caballinus crudus et combustus sanguine abstinet pfluentem: D Haly. Coagulum equi solutioni cronice pdest. et intestinoꝝ vlceribus. Fimus eqꝝ si vaporetur mulieri secundina fetumqz mortuu educit: E Esculapius. Eq lac bibitum matricis laborem sedat. et caducos eijcit. F Caseus ei⁹ ventrem reprimit. et torsiones tollit. coagulum ei⁹ cum vino propinatu omes dolores sedat G Stercus equi siccum aspersum sanguinem sistit. auribus instillatum dolore tollit. H Auicena in. ij. canone. Sanguis equi adustiuus est putrefactiuus. tociusqz debilis digestionis precipue q grossus est I Lac equaꝝ sicut et lac camelarum partui vicinaꝝ subtile est. aquosuz et ventrem lenit. coagulum eq ꝯueniés fluxui antiquo. et vlceribus visceꝝ ac fluxui.

R ¶ Corium pulli equi si aduratur et liniatur ex eo cũ aq̃ sup bothor infrigidat eas.
L ¶ Dr q̃z q additiões ille q̃ sunt i genu equi trite et bibite cũ aceto sanant sodã et epilentiã. Stercus etiã eq facit opatiões stercoris azini: M ¶ pli.li.xxviij. Sanguis eq̃z et eq̃z pter q̃ vginũ vim hz stipticam.erodit.vlcerat:carne ac fimo eq in agro pasti vtunt ad plagas. Itẽ favilla fimi equi iueterati ptum mortuũ eijcit

¶ Ca.lv.

Elephas. Arestotiles. Elephas ẽ aĩal mansuetũ qḋ cito domestica tur.et obedientior atq̃z disciplia tior est oĩbus aĩalibus: vñ instruit etiã adorare regem.et in hoc oĩbus melior est animalibus. Ex li:de na.rer̃z. Elephanti (teste Cassiodoro) oĩm q̃drupedũ supãt intellectum:vñ nõ dubitat elephas pmo aspectu adorare: quẽ cunctor̃z intelligit rectorem esse: Cui si tirãnus apparet.inflexus pmanet farinaz sitem minutissimo pulueri pmixtam.sepa optime.ita q farinã in passum colligens nihil admittit de puluẽ lesi vero dicunt offensam seruare.lõgoq̃z tempore post iniurie vindictam reddere: Auicenna. Juuantur homines in pugna et elephantum femina sicut masculus.sed corpora feminar̃z minora sunt q̃ marium et cum hoc etiam audacie sunt minoris. Elephas autem tante fortitudinis est: vt cum suis culmis prosternat magnos parietes.et cũ sua fronte magnas arbores. Ex li:de naturis rer̃z. Elephanti concupiscentiam fetus in senon habent. Sed tempe quo volunt filios pcreare.vadunt ad orientem:vsq̃z in proximum padisi vbi inueniant mandragoram.de cuius fructu prior gustat femina:deinde masculus eius suasione.et tunc conueniunt.et concipit femina. Tempore vero partus ingredit aquã vsq̃z ad vbera.et ibi parit super aquam. propter draconem qui insidiatur ei: Et si extra aquam pareret.fetum eius deuoraret. Masculus quoq̃z non recedit ab ea dũ parit.propter serpentem.qui iimicus est eius sicut draco. Nã huius animalis ossa et pellis in quocũq̃z loco incensa fuerit statim odor eor̃z serpentes fugat.et quodlibz venenosum non accedit. Isidorus. Biennio autem fetus portãt nec amplius q̃ semel gignunt.nec plures sed vnũ tantũ Viuunt autẽ annis tricentis. Arestotiles Elephas coit in agresti loco maxime ppe fluuios.femina sedet.mas equitat super illam. Femina post annũ decimũ vsq̃z ad quindecim coit.mas autem post quinquẽnium.et hoc in vere. Unicũ filiũ gignit sicut equus et camelus. Femina p duos annos impregnat. Impregnata q̃z a masculo non tangit omnino.et post partũ cessat triennio. Ex li.de naturis rer̃z. Elephãti cadentes surgere non pñt.qm ossa solida sine iuncturis habẽt. Vñ et crura tibiasq̃z flectere non valent:nisi in iuuentute. Crura vero equalia habet in g̃ssitudine istar stipitum ab ymo pedis vsq̃z ad ventrem. Pedes vero rotundi ad instar pomi. Plinius. Elephanto durissimũ tergus est dorsi. Ventres molli. Interius simile est interiori porci. ac p consequens interiori hominis. Elephanti nasus longus. Actor Elephas in tibijs iuncturas non hz et dormientes elephanti nunq̃ recumbũt: sz cũ

labore defatigati sunt arboribus magnis applicati se recreant ꝛ in ipis suffulti dormiunt. Qd eoꝝ venatores attendẽtes, locum ꝛ arbores notãt. easqꝫ pene succidũt sicqꝫ capiuntur.

Operationes.

A Ysidorus. Elephanti sanguis ꝛ maxime masculi fluxus reumatis sistit fumo qꝫ qui fit ex vngula ꝛ pilis elephãtis aĩalium quelibet venenata fugant̃. Platearius. Elephas habet ossa quedaꝫ solida vt dentes. ꝛ hec non comburuntur sed ad diuersa officia reseruant̃. Quedaꝫ vero sunt medullã habẽtia. ꝛ hec combusta dicunt̃ spodium. Est autem spodium frigidũ in. iij. gradu. siccũ in. ij. Sophisticat̃ ãt qñqꝫ ex ossibꝰ canis cõbustis. qñqꝫ ex marmore cõbusto. sꝫ id ẽ minꝰ põderosũ. vñ illd eligendũ ẽ qd ẽ subalbidũ. ꝛ valde leue ꝛ ꝯtinuũ. In syrupis ponit̃ ad infrigidandũ. Puluis eiꝰ cũ succo plãtagĩs datꝰ valꝫ ad dissinteriã. et emoptoicã passionẽ. Aui. Adeps elephãtis cũ ex eo fit linimentũ. fugat venenosa. Fumꝰ eiꝰ suppositꝰ ꝓhibet impꝰgnatõeꝫ. Fimꝰ elephãtis si vaporet̃ eo venter febrẽ paciẽtis ꝓdest. Sꝫ si cum lana submittatur mulieri. non cõcipit.

Ca. lvj.

Enchires. Ex li. de naturis reꝝ. Enchires est aĩal in oriẽte tauro simile. sꝫ hñs lõgos crines ad scapulas descendentes sicut equus. Cornua vero multũ recuruata. ꝛ ad pugnandum abilia. Caudãqꝫ breuẽ respectu corporis Coriũ valde duꝝ huius etiã caro dulcissima est. Cũ venatores fugiẽs debilitatum fuerit pugnat. ꝛ in pugna stercus eijcit ꝑ q̃tuor passus. cã timoris. est em̃ aĩal multi stercoris. deiñ cũ appropinq̃t ei tꝑs ꝑtus multa eiusdeꝫ generis aĩalia circa ipam adunant̃ ꝛ egerentes aggregãt stercora ad instar muri in circuitu eius. Actor. Videtur ãt enchires eadẽ esse bestia q̃ superius duran vel bõnacõ s̃m Arestotilem est appellata.

Ca. lvij.

Enidros: ꝛ enitra. Ysidorus: Enidros est bestiola ex eo nũcupata. q in aquis versat̃ ꝛ maxĩe in nilo Que si cocodrillũ dormientẽ inuenerit volutat se pmo in lutum ꝛ intrat etiã per os eius in ventrem. ꝛ carpens oĩa intranea eius sic vt morit̃. Hec ychneomon grece vocatur. Ex li. de na. reꝝ. Enitra est aĩal

modicum in germania: mas & femina. cumulos in terra facientes. congerunt cibos in estate. quibus viuant in hieme. Femina naturaliter ciborum est auida: mas econtra supra modum parcus & auarus. Unde & aditum obstruit ne femina cibos attingere possit At illa naturaliter calida. foramen occultum ex alia parte facit per quod furetur quod auiditati sue sufficiat: Sicque fit vt masculus parcus macie tabescat. femina vero pinguedine rutilescat.

Ca. lviij.

Erinacius & ermineus. Ysidorus Erinacius quod & cirogrillus est animal porcelli formam habens. sed spinosum vbique preterquam in ventre: vndique vero spinis suis clauditur propter insidias. & difficulter se videndum prebet atque palpandum. sed quando in aquam calidam mittitur statim ea delectatus in planam membrorum deiectionem ostensionemque resoluitur. et sic in offense videtur atque palpatur. Hic (vt dicit Aristotiles) obtusius audit omni animali habente testam in capite: Ericius pinguis est & medicinalis Bol. habet .ij. anos per quos feces emittit. Huius speciei mas & femina stando coeunt applicati & adinuicem coniuncti. & hoc propter spinarum aculeos qui in eius dorso sunt Ex li. de naturis rerum. Ermineus est bestiola de genere mustelarum sed forma minor. & colore dissimilis. In hieme candet instar niuis propter extremitatem caude. Estate vero tantum in ventre candet. & dorso fuscus apparet. Mures persequitur. carnibus vescitur.

Ca. lix.

Edus. Ysidorus. Edus ab edendo dictus est. parui enim pinguissimi sunt & saporis iocundi inde et edulum vocatur. Palladius vbi supra. Edis autem nutriendis super lactis abundantiam edera vel lentisci cacumina sepe prebenda sunt: Pli. li. viij. Edi luna decrescente castrandi sunt sicut & vituli.

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Sanguis edi recens cum aceto acri feruens potus sanguinis excreationes iuuat. B Eius pulmo ebrietatem arcet. Utuntur & ipsorum pelle ad plagas: C Feminum edi cinis intestina rupta mire sanare traditur: D Auicenna Caro quippe capratum paruarum melior est magisque susceptibilis digestionis. E Idem. Caro edina minorum est superfluitatum quam arietina F Haly Coagulum eduli contra potum cicute prodest eique qui fungos comedit:

Ca. lx.

Emorrois enidros ⁊ excedra. Ysi.
Emorrois est aspis ex eo nuncu
patus ꝙ sanguine sudet. qui ab
eo morsus fuerit ita vt dissolutis venis qt
quit vite est p̱ sanguinem euocet. Alexā
der: Emorrois ergo recte dictus est a san
guine, eo ꝙ ab eo punctus nimium emit
tit sanguinem. Unde mulier menstruata
dicitur emorroissa. Enidros. Ysidorus:
Enidros est coluber in aqua viuens. gre
ci enim aquam ydor vocant. sup̄ capitl'o
lvij. de ea tractaui. Excedra. Ysidorus.
Excedra dicitur ydra grece .s. draco mul
torum capitum qualis fuit in lernia palu
de. prouincie archadie: Latine vero dici
tur excedra, eo ꝙ vno ceso tria excrescebāt
capita Actor. De hac ergo plenius dice
tur in loco congruo secundum ordinem
capitaliū litterarum: vbi de ydra tracta
bitur: De hac enim Iheronimus in pro
hemio Esdre contra detractores suos lo
quens versum poeticum tractat dicens.
Licet excedra sibilet victorq; si non incen
dia iacetet. nunq̄ meum iuuante christo si
lebit eloquium ⁊ p̄cisa lingua balbuciet.

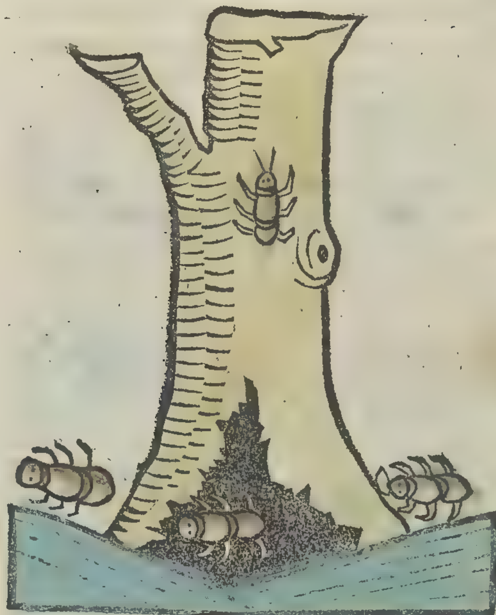
Ca. lxj.

Engula ⁊ Eruca Ex libro de na
turis rerum: Engula est vermis
a re nomen. Habet enim semper
in sanguinem caput continueq; sugens
ita intumescit vt medius crepet Non em̄
exitum superfluitatis habet. hic a quibus
dam pediculus siluestris dicit̄ In iumen
tis nunq̄ sed in lupis et canibus frequen
ter gignitur. Eruca in libro vt sup̄. Eru
ca est vermis longus multis distans pedi
bus colore varius: Olera ⁊ arborū folia
depascitur. Ysidorus: Eruca est frondi
um vermis in olere vel pampino inuolu
ta. ab erodendo dicta. De qua meminit
Plautus. Imitatus nequam bestiam ma
leficam inuolutam in pampino. frōdem
⁊ florem erodunt. hoc malum oritur tem
pore humido ⁊ lento

Operationes.

A Palla. li. ij. Cōtra erucas feīa q̄ spar
genda sunt sempervive succo vel erucarū
ma defaciunt sanguine. Aliqui vero cine
rem de fico super erucas spargunt. Non
nulli squillam in ortu serunt. Uel aliq̄ eti
am mulierem menstruatā nudis pedibus
contra erucas circuire faciunt.

Ca.lxij.

Falena 7 fiber. Ysidorus Falena est animal quod naturali quodam indignatione superbiam in homine detestatur. Itaq̃ si congrediendi occasionē accepit pugne ꝯstanter insistit victorq̃ superbie inclementer nititur hominem decerpere. Solinus. Fiber per vniuersum pontum plurimus. quem castorem aliqui dicunt. luthere similis est animal morsu potentissimum adeo vt cū hominem inuaserit. conuentum dētium non prius laxat: q̄ ossa fracta concrepuisse persenserit. Plinius libro. xxxj. Fibris victus est in terris. Castores testes eorum dicuntur: quos ab ip̄is amputare ferī cū capiuntur. Sestius medicine diligentissimus. illos esse paruos. substrictos 7 adherentes spine dicit. nec adimi sine animal' vita posse asserit: ¶ Item Operationes etiā superius sub nōie castoris sunt dcā.

Ca.lxiij.

Formica: Actor. Formica est animal paruū solicitum prouidū et sagax. Terram de cauernis egerit arto calle incedit. grano pascitur. Ysidorus. Formica dcā est ab eo q̄ forat micas farris: Ex libro de naturis rerum: Formica est animal mire prouidentie sibi: Hec sola inter animalia senio fortificatur 7 crescit. Formice labores cōmunicāt vt apes sed apes cibos faciunt. hec vero condunt Efferunt etiam mortuos suos atq̃ sepeliunt. 7 hec sole inter omnia animalia p̄ter hominem faciunt. Item formica frumenti granum eligit. et si completa in fossa sua fuerit: Illud exponit vt siccetur. sicq̃ iterum reponit ipsum vsq̃ ad tempus. vt autem granum conseruet absq̃ germine fertur ipsum in tres partes diuidere. Arestotiles: Formica est animal anulosum sine alis 7 sine sanguine. Et est ex aīalibus que cum socijs suis manent. 7 ex his q̄ habitacula hn̄t. sicut mures 7 talpe. Formica sicut 7 musca. coit in hyeme si ꝯueniēs aer fuerit. 7 vent⁹ meridionalis flauerit.

Operationes.

A Aresto. Si qs accepit sulphur 7 origanũ agreste. 7 pulverizauerit sup mãsiones formicarum. dimittit illas 7 fugient. B Similiter etiam fugiunt a fumo storacis sicci. C Rasi in Almãsore: Formice ex alkitran. 7 ex sulphure 7 ex asa fetida fugant. D Et si ex istis mittat aliquid in earum foraminibus: morient. porro si ex eo circa foramẽ epithima fiat non exibunt. E Ex li. de na. rerum. Domus formicarum ex sulphure 7 origano agresti fumigata. formicas effugẽ cogit ab illa.

Ca. lxiiij.

Formice maiores. Solinus. Formice dicunt esse in ethyopia ad formam maximi canis. q arenas aureas pedibus quos leonios hñt. eruũt ac ne quis auferat custodiunt. Ex libro de naturis rerum. In india sunt formice. circa montes aureos vulpibus maiores. fortes ac seue nimis. pedes quatuor habẽtes. 7 in pedibus hamatos vngues. Tante vero fortitudinis sunt. vt visos homies discerpant. Bestias autem de facili non ledunt: satis conscie. q aurum illud q ipe custodiunt inuitis non auferant. Ad plectendum ergo temeritatem auaricie illic adeo collocato sunt bestie. De his formicis meminit Johannes de Mandauilla q in nõnullis montibus indie morant formice in quantitate nostrorum catellorum que effodiunt purificant 7 colligunt cum intenta occupatione auri minutias eas ponũt 7 reponũt de cauernis i cauernas 7 pseruãdo aurum sunt ita diligẽtes et acres vt nẽo hõim de facili appinqre audeat nisi interdum illis pausantibus 7 ab estu se occultantibus aliqui non tamen sine periculo in dromedarijs rapiũt vel furantur. ingeniose etiam super equam que nuper fetum edidit imponunt cistellas ligneas seu cophinos nouos vacuos: a lateribus apertos dependẽtes prope terram. Hãc equam famelicam ad mõtes huiusmodi dimittũt vt se herbis pascat quã formice vidẽtes solã. saliẽtes 7 iocãtes colludunt ad cophinorum nouitatẽ Et qm eis est natale vt circa se oẽ vacuũ implẽ conent pportant certatim aurum i pdcãs cistellas. cũ homines a remotis tps obsuauerĩt emittũt pullũ eq vt videat mrẽ z c⁹ aspcũ iã diu steterit puatus 7 ad hinnitũ pulli ptin⁹ eq reuertit onusta auro. Hoc 7 silẽ ingenio aurum a formicis eripitur.

Ca.lxv.

Furus ⁊ Furunculus. Ysidorus Furo a furno dictus est. Unde ⁊ fur. Tenebrosos enim ⁊ occultos cuniculos effodit. ⁊ eijcit predam quam inuenerit. Arestotiles. Furonum femīe sunt obedientes ad coitū valde clamātq; mares ad coitum tempore luxurie. nec coeunt mares cum femina retro. sed mas eleuatur. ⁊ femina equatur subiacendo. Furunculus. Ex libro de naturis rerum. Furunculus putorie valde ꝯsimilis est. paulo amplior ꝙ mustela. Inter album ⁊ buxeum colorem habet. ⁊ est animal animosum ac ferox. Coire dicuntur prostrati. femina si marem non habet. quando luxuria stimulatur. tumescit ⁊ moritur. Partu quidem fecunda est. vtpute septem vel octo fetus simul edens. portat in vtero. xl diebus. Et cū nati fuerint catuli ceci sunt diebus. xxx. A tempore vero quo videre incipiūt vsq; ad quadraginta dies venari incipiunt.

Ca.lxvi.

Gala ⁊ genetha. Ysidorus Gala est aīal mltē audacie cū ſpentibꝰ pugnās: mures eñ libēter cōmedit. Et ipm genus serpētium carnibus muriū viuit; ideo q̄si cibi sui emulos serpētes ꝓsequit. ⁊ cū eos deuictos comederit mox rutā q̄ serpentibꝰ aduersa ē ꝯmedit. Hoc aīal ad septētrionalē ptē ingressꝰ foueā suā facit. vt vēto sibi ꝯrio nō fatiget. Genetha. Ysi. Genetha ē bestia paulo maior vulpecula colorē hñs inter croceū ⁊ nigꝝ. maclas interdū nigras ordīate in pelle dispositas hꝫ. mānsueta satis est bestia nisi fuerit iīuria lacessita. nec ad ardua ꝯscēdit. sꝫ in hūilibꝰ locis. ⁊ sup riuos aq̄ꝝ deābulat. ibiq; cibū querit.

Ca.lxvii.

Gamaleon. Ysi. Gamaleō siue cameleon ē aīal q̄drupes hñs faciē q̄si lacerte. caudā ꝓlixā ⁊ tortuosā. corpꝰ aspeꝝ: cutē q̄lʼ ē i cocodrillʼ. ꝓfert āt ex cute q̄i lanā q̄ndā. de q̄ zōe ꝯtexte cōburi nō pñt. Est āt aīal pigꝝ icessu. sed victorem suū interfectus perimit. Nam cū ales ex eo comederit. illico morietur Hoc

idem aial dr̃ ⁊ salamandra grece. ⁊ etiam (vt q̃dam volunt) stellio latine. sed forta sse diuerse sunt species q̃uis eiusdem ge neris sicut capre ⁊ capree ⁊ rubicapre. vñ idē Ysido: gamaleonē ponit in genere be stiaꝝ salamandrā ac stellionē tanq̄ diuer sas spēs in genē lacertoꝝ. Pli āt dicit stel liones habere quodāmodo naturā came leonū. De his ergo pleni⁹ dicet̃ infra vbi agitetur de salamandra.

Ca. lxviij

Gazelle. Sera. li: aggre. ca: misch Dixit Habonhasen ex verbo al bulhuasim almascadi in li. auri ⁊ mineraꝝ ⁊ margaritaꝝ. terre in q̃b⁹ sunt gazelle musci: ⁊ sunt regiões tūbasi ⁊ seni: sunt terre confines. Vez musus regiõis tumbasi est melioꝛ musco seni duabus de causis Una est qꝛ gazelle de tumbasi ꝯme dunt spicā nardi. ⁊ alias spēs odoꝛiferas gazelle vero de seni ꝯmedūt alias herbas ab istis. Et nō dr̃nt gazelle iste ab alijs in figura ⁊ coloꝛe ⁊ coꝛpibus ꝯgnoscunt̃ tñ in dētibus caninis eaꝝ. qꝛ q̃libꝫ ex istis hꝫ duos canios dētes. egrediētes ab oꝛe ipi us sicut egrediunt̃ ab oꝛe poꝛcoꝝ. Itē cū nata gazelle expellit cursū sāguis ad folli culū illū l'chisti. ⁊ ꝯplet̃ eē sāguis i eo nocꝫ illi aiali. ⁊ tūc vēit ad saxa: l'ad aliq̃ꝫ ex la pidibus ca. caliditate sol'. ⁊ fricat se multū cū delectatōe mag. dōec vulnerat̃ cutis i loco ⁊ illo emanat q̃d ꝯtinet̃ sup lapides queādmodū emanat ad apata aliq̃ qñ a perit̃. ⁊ sentit tūc illō aial i exitu ei⁹ delcā tōem magnā. ⁊ illō sic euacuatū dr̃ musc⁹. Egrediūt̃ hõies q̄ nouerūt loca vbi pas cūt gazelle. ⁊ ꝯueniētes ad saxa illa. ⁊ lapi des. īueniūt sanguinē illi⁹ q̄ desiccat⁹ ē sup lapidē siue saxa ⁊ colligūt eū ⁊ ponūt i fol liculis q̄s hñt ex gazell' q̄s ipi venati sunt ⁊ fuāt apō se. ⁊ hmōi ē illi musc⁹ q̄ vtunt̃ reges: ⁊ q̄ donat̃ ꝑ dono magno.

Operationes.

A Musc⁹ em̄ foꝛtificat coꝛ ⁊ oīa interio ra mēbra. qñ dibit̃ aut ponit̃ exteri⁹ in em plastris. ⁊ abstergit albuginē subtilē. ⁊ de siccat ei⁹ hūiditatē. ⁊ calefacit cēbꝝ. B Uñ coꝛroboꝛat mēbra sua arōaticitate: C Et ꝯfert sode antiq̄ q̄ ē ab hūiditati bus ⁊ coꝛroboꝛat cēbꝝ. D Et si acci piat̃ de eo paꝝ. ⁊ resoluat̃ cū olō de keiri ⁊ liniat̃ cū eo vga iuuat ad coitū. E Et ē i eo hūiditas q̄dā ꝑ q̄ excitat coitū. F Aui: de virib⁹ coꝛdis ait q̄ ꝯfoꝛtat coꝛ. Infra ca. c. mus quelibet plenius tractet̃ de musco.

Ca.lxix.

G landosa z Gnatrix. Constantinus. Glandosa serpens est cuius morsus est putridus z de quo pessimus odor eminus egreditur. Dicunt aūt quidam q pedes super illam incedentis excoriantur. z apostema in crure patitur. Illius quoqz qui ei medetur manus excoriantur. Qui vo hunc serpentē occiderit odor eius putridus fit: z omnem nisi solius huius fetoris pdit. huius morsus significatio est. q in illo loco subsequit̄ apostēa cum rubore. vesica illa membra circūdat aliqñ sūmatim currit sanguis quasi aqua dolorem quoqz patitur in ore stōi. Gnatrix. Ysidorus. Gnatrix est serpens aquaz veneno inficiens: In quocunqz em̄ fonte fuerit: eum veneno immiscet. De q̄ Lucanus. Est gnatrix violator aque.

Operationes.

A Pli. li. xxix. Grillus prodest purulentis auribus cū terra sua effosus. magnam huic aīali phibet nigidius. autoritatē magi q̄z maiorē. Auricule parotide prosunt grilli siue illiti siue adalligati. B Idē li. xxx. Strumis q̄z suaderit illinire grillū cū terra sua effosum: C Porro ꝯ calculos z alias difficultates vesice prodest grillū aq̄ calida dilutū sumē. Preterea grilloꝝ crematoꝝ fauilla ex oleo perducit ad cicatricem vlcera. D Haly li. regalis dispositio. locuste longe. i. grilli. si collo suspendant̄ q̄rtanam pacienti prodest. E Petrus comestor. Gurgulio vermis est qui nascitur in corruptōe fabarum sicut tinea. ex corruptōne oleꝝ. teredines ex corruptiōe lignoꝝ. Ysi. Gurgulio dr̄. q2 pene nihil est aliud nisi guttur.

Ca.lxx.

G Rillus z Gurgulio. Ysidorus Grillus a sono vocis nomen habet. hic retro ambulat. terram terebrat. stridet noctibus. venatur eum formica circumligata capillo in cauernam eius coniecta. efflato prius puluere ne se abscondat. z ita formice ꝯplexib9 trahit̄.

Ca.lxxi.

H Ericius. Arestotiles: Hericius est animal spinosum: cuius sensus apparet multociens cōtra vētos septētriōales z meridionales: forāia nāqz facit in terra eꝫ in opposito: Pli. li. viij: H9 cute vestes expoliunt̄.

Ysidorus. Hericius est animal spinosum coopertum quod inde nominatur: quia subrigit se quando spinis suis clauditur quibus vndiqz protectus est cõtra insidias Nam statim vt aliquid persenserit primum se subrigit. 7 in globum conuersus. in sua se arma recolligit: 7 ita spinoso defenditur regimine: vt nec contingi quidẽ possit. Jorath Hericius cum spinis dorsi colligit fructus: Si quid autem ex huius cibo ceciderit. residuum a se totum reijcit ac reuertitur. vt spinas suas repleat. Hũc autem lupus timet ac fugit.

Operationes.

A Auicenna. Hericius alius est terren⁹ habẽs spinas sagittales. Alius marinus 7 est spẽs pisciũ: De quo infra tractatu de piscibus habeẽ. Utriusqz cineris sunt abstersio 7 resolutio: 7 acuitas: 7 exiccatio: B Adeps hericij ꝓhibet effusiões ad viscera. similiter 7 eius epar C Ex libro de naturis rer: Carnes hericij vim habent desiccatiuam 7 dissolutiuam. proprieqz stomachũ ꝯfortant. Uentrẽ soluũt Urinam ꝓuocãt. Utiles sunt his qui ad lepram 7 elephantiam dispositi sunt.

Ca. lxxij.

Hyena. Iheronimus contra Jouinianum inquit. Hyene esse animal magnitudine lupi Jn cuius collo sunt pili sicut collo equorum. Pilos habet duros vel fortes super omnia sponsdilia. Pastores 7 canes singultando quasi esset canis deludit 7 sic pecora comedit Jpos etiam homines 7 canes deludens depredatur. 7 sepulturas cauat. quando talem carnem comedere desiderat. Ex libro de naturis rerum: Hyena duas habz naturas maris scz 7 femine. Colorem cũ voluerit variat. 7 in sepulchris mortuorũ semper habitat gemmam portat in ocul. vel (vt aliqui dicunt) in fronte.

Operationes.

A Iheronimus vt sup̃. Hyene fel. oculorum claritatem restituit. B Stercus eius putrida curat vulnera. C Plinius li. xxviij. Cutem quoqz capitis hiene. dicunt capitis dolori alligatam prodesse: D Sic 7 caligines discutit. et in claritatem suffusiones excitari multaqz alia huiusmodi.

Ca.lxxiij.

Histrix. Jheronimus contra ioninianũ. Histrix in ethiopia frequẽtissime herinatio similis est. spis tergum hispida. Ex li. de naturis rerum. Histrix est bestia. que vulgo porcus spinosus dr. circa marina habitat. 7 ĩ cauernis montiũ. nõnunq̃ qñ scz iuxta maria refugium nõ hz. In terra 7 aq̃ potenter valet Ira ei⁹ ad vindictã citissima ẽ. Unde plerumq3 iaculis e tergo spõte laxatis. canes vel hõies vulnerat pximãtes. Aresto. aĩali q̃d dr porcus spinosus. loco pilo᷑ sunt spie sui cori 7 cooperiũt ipm vt pili. Sũt etiã illi sicut arma. q̃bus ipm querentem dep̄hendere torquet. Idẽ. Histrix est aĩal spino tergũ hispidũ. Quos plerũq3 laxatas emittit iaculatõe volũtaria. vt assiduis aculeo᷑ nimbis alias iaculis cães vulneret ingruentes.

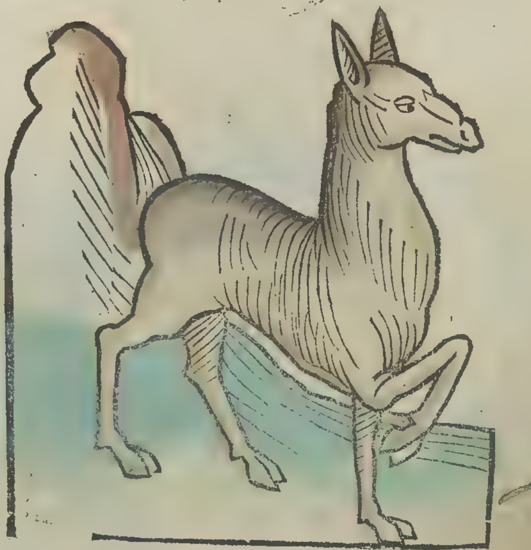

Ca.lxxiiij.

Hircus. Ex li. de na. re᷑. Cap̄ mas id est hircus. est aĩal aniosum ac bellicosum 7 robustũ. In frõte ãt 7 cornibus est illi maxĩa fortitudo. Isido. Hirc⁹ ẽ lasciuũ aĩal 7 sp feruẽs ad coitum cuius oculi ob libidinẽ in trãsuersum aspiciunt. vñ 7 nomen traxit. Nã hirci fm suetonium sunt oculo᷑ anguli. Huius nata adeo calidissima est. vt adamantẽ lapidẽ quẽ nec igni nec ferri materia domare valet. solus huius cruor dissoluat. Maiores hirci cunfij dicunt. a fluuio cũ se in lybia vbi grãdes nascunt. Actor. Est etiã hirc⁹ aĩal fetidũ (vt dicit Ysaac) si sumat ĩ cibũ peiorem sanguinẽ generat q̃ capra.

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Hircino sanguini tãta vis est. vt ferramẽto᷑ subtilitas nõ aliter acuat aut induret aut scabricia poliat vehemẽciusq3 q̃ lima. B Aui. Hircia caro mala est absolute. et facit euenire fe. q̃rta. C Sanguis a pata ca. cito maturat. 7 admĩstrat p⁹ ꝯgelatõem. D Idem potatus frãgit lapidẽ renũ. Frix⁹ ãt 7 cũ vĩo bibit⁹ armene sagitte nocumẽto ꝯfert. E Hircin⁹ adeps vehementioris ẽ resolutõis q̃ ceteri F Fel hircinũ carnẽ malã eradicat. Fel hirci silue stris ẽ tiriaca morsib⁹ venenosis. G Ysaac in dietis. Sãguis cal. hirci pũctus vt dicit dyas. araneas 7 mala vulnera cõpescit. H Pli. li. vbi sup̄. Sãguis caprinus cũ medulla ydropicis auxiliatur. Efficatius aũt si hircus lentisco pascat.

Ca.lxxv.

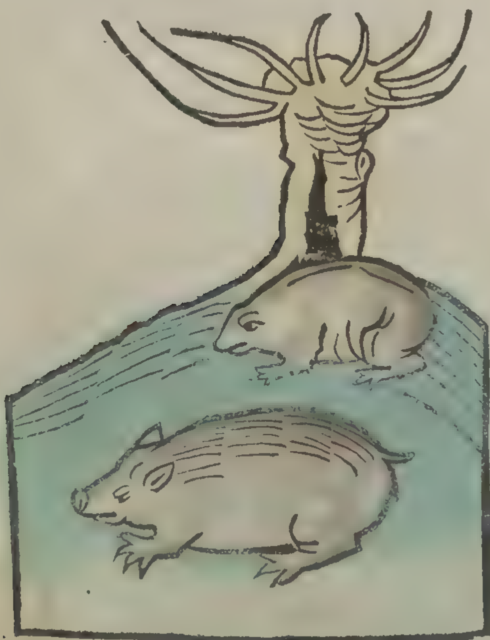
Hinnulus. Bartholomeus de proprietatibus rerum. Hynnul[9] cerui est filius. ab hynnendo est dictus. Ysidorus li.xij. Hynnulus anial quidem est debile 7 imbelle sicut damula 7 ē acutissimi visus. 7 velocis cursus. mater autem eius ipm in specubus 7 antris 7 locis vmbrosis abscondit 7 illum vltra spineta 7 tubera saltare instruit. Carnes habēt teneras 7 digestibiles propter motus frequentiam. Et si fuerit castratus antequam crescant eius cornua caro eius melior 7 temperatior in siccitate 7 calore Et si fuerit castratus antequam cornua habuerit nunquam ei vlterius crescent. Et si post nunquam ea abiciet nec mutabit. Arestotiles libro octauo. Hynnulo serpentibus contrariatur miro modo.

Operationes.

A Plinius. Qui fuerit inunctus eius sepo vel sanguine a serpente illo die non tāgitur. B Et eius coagulum est summum remedium in venenis. vt dicit Pli. libro .xxviij. cap̄ .ix.

Ca.lxxvj.

Iaculus 7 Ipnalis. Ysidorus. Iacul[9] est serpēs volans. De quo Lucanus Iaculiq3 volucres. Exiliunt enim in arboribus et dum aliquod animal obuium fuerit iactant se saper illud 7 perimūt. vnde 7 iaculi dicti sunt. Iorath. Iaculus serpens volatilis animal quodcunq3 occurrit ei dum volat interficit. Et est alius quo sine sensu doloris animal moritur. Alius qui si quem tetigerit dolore diurno fatigabit 7 postea moritur. Ex li. de naturis rerum. Iacul[9] est serpens qui volans alis arbores subit 7 in eis delitescit. E quibus vi maxiēur binatus. penetrat animal quodcunq3 obuium inuenerit. Ipnalis. Ysidorus. Ipnalis est serpens ab aspide genus trahēs qui somno quos mordet interimit. Veneno enim immittit somnum. quo nullo impulsu deserit infectum. Hunc cleopatra sinistro brachio suo apposuit iuxta suum anthonium se collocans vt eius attactu dormiret. 7 vitam quieta morte finiret.

Ca.lxxvij.

Icinus ꝛ inachlin: Ysidorus. Icinus est aīal terrestre quod vulgꝰ vocat. a quo ericinus marinꝰ nomen traxit. Actor de icino marino qui est echinus appellatus. de q̄ infra ī tractatu de piscibus dicet. Icinus autem terrenus similiter pluribus appellat̄ nominibus. scꝫ echinus. ericius: ꝛ herinacius. Que s. nomina qn̄qꝫ scribunt̄ cum aspiratōe. qn̄qꝫ sine illa. ꝛ ideo de hoc aīali dc̄m est supra: plinius li. viij. Inachlin in scadinania fe runt nullo suffraginū flexu: Ideo non cubantem. sed arbori in somno eceliuē. eaqꝫ incisa ad insidias capi. alias est velocitatis memorate labrum ei superius est pregnande. Et ob id retrogradit̄ in pascēdo ne in priora tendens inuoluatur.

Operationes.

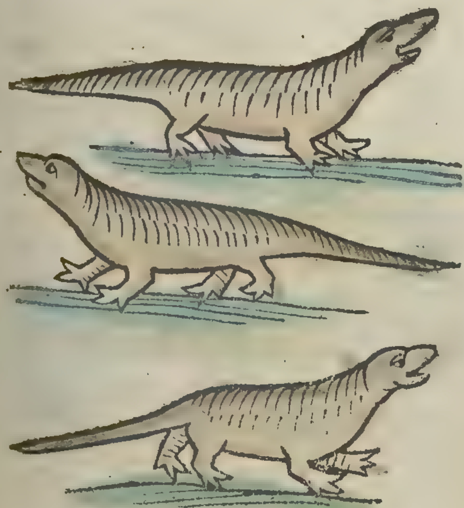
A Dyas. Echini terre coriū combustū. ꝛ pice liquida ꝯmixtū alopicijs medetur B Carnes eius cū oxielle bibite nefreticis singlare ē ꝑsidiū. C Yposarchis ꝛ ydropicis ꝯctis ꝛ strūaticis ꝛ colericis siccat intraneoꝝ reuma. D Iecur eiꝰ in testa siccatū in feruēti sole atqꝫ r̄positū ꝛ inunctum mirifice sanat iam dc̄a.

Ca.lxxviij.

Lacertus. Ysi. Lacertus ē reptilis genus sic vocatꝰ eo ꝙ hꝫ brachia. ꝛ q̄tuor pedibꝰ innitit̄. Gn̄a vo lacertoꝝ plura sūt vt botracha. salamandra. saura. stellio. Ex li: de na. rerum: Lacertā potius vermē dicāt ꝙ̄ ꝑpentem. q: elementius ferit. sibilat tn̄ vt ꝑpēs ꝛ caudā hꝫ ꝯsimilē. linguāqꝫ bifidā ꝛ pilosam, pedibꝰ vo ḡdit̄. huic aīali nulla ē memoria. ꝛ ideo nō cubat. oblita q̄dem in q̄ loco sit enixa. ꝑ se erūpunt catuli nūero vndeni. Quidā dicunt fetus a mr̄ibus deuorari. Lacerte sunt in india nūero pedum xxiiij. colore fulgēti. Glosa sup Leuiti: xi. Lacerta īmundū aīal ꝑm legē ī sepulchris habitat. ꝛ inconstantiam vite signat.

Operationes.

A Aui. in. ij. canone. Lacerte na r̄a stellioni vicina est sed melior. B Sanguis eius confortat visum. Stercus eius albugini ꝯfert oculi ꝛ pruritui. ꝛ visū acuit. colorēqꝫ bonū eficit. C Idē in. ij. can̄. Lacerte caro mortificās ē. ꝛ ei q bibit eā accidit ap̄a lingue: ꝛ pruritꝰ ꝛ dolor capitis: ꝛ adustio ꝛ tenebrositas oculoꝝ.

Ca. lxxix.

Lamia ⁊ lauzanum. Ex libro de naturis reꝝ. Lamia est aīal magnum ⁊ crudelissimū. nocte siluas exit. ⁊ ortos intrat: arbores frāgit: earūq3 ramos dissipat. ⁊ hoc per brachia forcia nimis ad omēm actū abilia. Cūq3 supueneri̇nt hōies ad ꝓhibendum: pugnat cū eis ⁊ mordet eos. Hoc aūt in eius morsu mirabile est (vt Aresto. refert) q̄ hō sauciatus lamie dentibus non sanatur a morsu donec rugientis bestie vocem audierit. Glosa sup Ysaiam. Lamia pedes habet equinos: cetera vero capris cōformia. de qua dicit propheta. Ibi cubauit lamia ⁊ inuenit sibi requiē. Glosa super Trenoꝝ. Lamia dicitur quasi lania. quia durior ⁊ crudelior est suis fetibus q̄ cetere bestie. fertur eīm eos laniare ⁊ inde eos lactare Sicut scriptum est. Lamie nudauerunt mām̄as. ⁊c. Ex libro de naturis rerum. Lauzanum est aīal a cuius crudelitate nulla bestia esse tuta potest. Nā ⁊ ipā leonez omnibus formidabilem deteret. suo tam̄ genere parcit: in cetera grassatur: que reliquas bestias depredatur. Et cum hec scelus in alijs ꝓsequat̄. ꝓprie tamen iniqtatis non meminit.

Ca. lxxx.

Leo. Ysidorus. Leo vocabulum habet inflexum ex greco. Leo siquidem grece rex interpretat̄ latine eo q̄ sit princeps oīm̄ bestiaꝝ. Arestotiles. Leo est animal audax. forte. largum. nobile. magnanimū. Huius generis mas habet comas. Leo est ex aīalibus quadrupedibus. que fissa sunt in extremitatibus vncos habet vngues ⁊ incuruatos. Mingit ad posterius. ⁊ in modū canis eleuat crus. Cunq3 os suū aperit. odor ab illo exit. Animal est multoꝝ digitoꝝ. hz quinq3 digitos in pedibus anterioribus. et quatuor in posterioribus. vt linx ⁊ canis et lupus. Ex libro de naturis reꝝ. Leo fetidꝰ est maximeq3 in ore. dormiens apertos hz oculos. Cum autem dormit in naui periclitatur nauis. Ysidorus. Leonum virtus est in pectore. firmitas in capite. animos eoꝝ indicat frons ⁊ cauda. Arestotiles. Leo ergo est animal forte. Dentes habēs acutos vt serram. ⁊ fissuram oris terribilē. Ossaq3 durissima ac pene om̄ino non medullata. Pli. li. viij. Urso quidem est caput inualidissimū. quod econtra leoni est fortissimū. Phisiologus. Leo cacumina montium amat ire. Et cum a venatoribꝰ queritur: ordinem eoꝝ sentit. sua vestigia cauda regit. vt ꝑ ea venatores eum inuestigare nequeant. Ex li. de naturis reꝝ. Leones adeo sunt calide nature. vt omni tp̄e desiderēt coire. Feminis magna libido coitus. ⁊ ob hoc maribus ira. Hec hz ī pectore duas mām̄illas. in mēdio. s. ventris. ⁊ has ꝑuas ī ꝛspcū sui corꝑis. q̄ modici lactis est. Solinus. Leones āt auersi coeūt. leene ꝑmo fetu qnq3 catulos parit ⁊ educat. deiñ ꝑ singlos nūero detrahūt ānis inseqntibus ⁊ postrēo cū ad vnū materna fecūditas redijt. sterilescūt ī eternū. Phisio Leonū itaq3 fetꝰ ꝓducti vsq3 in diem terciā sunt mortui. Nā leones qdez calidissimi sūt natā. q̄d ꝓbat eoꝝ nobilitas ⁊ fortitudo cū audacia ⁊ iracūdia. Fetus āt hūiditatē hñt ex gñis tēperie. q̄ siccate ꝯplexionis ⁊ caliditate viscosior reddit̄.

7 maxime circa cerebrum. dn̄ante siccitate 7 sibi aiali spū cooperante. vn̄ cum opitulantur nerui spūs non possunt ingredi nec virtutes ad actiones suas mouē. Parentibus ergo rugientibus circa fetū spinas per os 7 aures 7 poros capitis ingredientes prebent fetui motum. Ysidorus. Leo 7 leena cū genuerint catulū tribus diebus 7 noctibus dormire fertur. Tūc deinde patris fremitu vel rugitu. velut tremefactus cubilis locus: suscitare dr̄ catulum dormientem. Jorath. Leo minimū solicitus de se 7 catulis suis dormit aptis oculis quasi vigilantibus: vestigiaqꝫ sua terram cauda spargens operit vsqꝫ ad antrum suum. Rasi in Almansore Leo pro mure fugit. Pro ligno quoqꝫ quod dicit̄ sethin timet. Elleborus etiam 7 squilla canes et leones plurimasqꝫ beluasqꝫ interficiunt. Esculapius in li. de membris. Ceterum si sup cortices quercus calcauerit zarim id est leo formidabit continuo.

Operationes.

A ¶ Ysaac. Leonina caro ceteris est calidior. grossa grauis 7 difficilis. si ꝯmedat̄ dolorem 7 torsionem in ventre generat.
B ¶ Esculapius. Leonis caro fantasticos sanat. auriū dolori 7 oī aliꝫ valet. Si qs sederit sup pellē leonis rcedent ab illo emoroides. C ¶ Qui vero linit corpꝰ suū sepo renū leonis terrent̄ ab eo lupi.
D ¶ Haly. Adeps leonis calidior est ceteris 7 fortioris dissolutōis ī apata dura.
E ¶ Byas. Adeps leoninus oībus quadrupedibus calidior est 7 minus extenuatorius: Uetus autē factus a se ipso calidior sit F ¶ Dr̄ aūt venenis esse ꝯrius: cū vino adhibitꝰ bestias oēs expellit. 7 ē repcussibilis odoris q̄ ℞pētes ꝓsequit̄. G Aui. Adeps leōis rsoluit duricias apatū
H ¶ Pli. li. xxviij. Leonis adeps cū rosaceo cutē ī facie custodit a vicijs 7 cādorēqꝫ seruat. 7 sanat adusta: J ¶ Idē etiam adeps cū rosaceo cotidiāis febribꝰ ꝓdest eo ꝙ punctus eo bestie fugiūt K ¶ Fel eius aq̄ addita claritatē oculis inūctos facit: Cor in cibo sumptū q̄rtanis medet̄.

Ca. lxxxj.

Leopardus. Ex li. de na. rerum. Leopardus est aīal. qḋ ex leena 7 pardo generatū est. colore sub rufo: maculas hꝫ nigras ꝑ totū. Feīa mare fortior est. Cū pardus bestia crudelissima sit. aliqn̄ q̄dem domesticat̄: sed nunꝙ sic. vt sue crudelitatis obliuiscat̄. Domesticat̄ aūt ad venandū. itaqꝫ cū ad predā in venatione ducit̄. relaxat̄. ꝙ si q̄rto vel quinto saltu capere nequiuerit ferociter iratus subsistit. Et nisi statim venator furenti bestiā aliqꝙ obtulerit. cuius sanguīe placet̄ in ipm venatorē vel in q̄slibet obuios iruit. Impossibile est em̄ eū placari nisi in sanguīe. sꝫ ī hoc ꝓuidi sunt venatores vt agnos penes se ꝟl alia aialia sp hēāt qbus iratos placāt. Phisiol. Leopdꝰ ē al' leoni silꝰ ī capite ac mēbroꝝ dispōe. licet non sit tā magnꝰ nec tā robustꝰ. hic ab hoīe ita dōesticat̄ vt eo sicut cane ad venādum vtatur.

Operationes.

A ¶ Aui. i. ij. cañ. Fel leopdi venenū ē ex eo bibēti. cui vomitꝰ 7 tyriaca ꝓpa subuēit
B ¶ Escul'. Leopdꝰ cū hōis craneū viderit fugit. C ¶ Razi. Herba q̄ꝫ d̄ leopdi herba dr̄. leopdus terret̄. D ¶ Et herba q̄ leopardū strāglans dr̄ interficit.

Ca.lxxxij.

Leonthophonos: et leucrocuta: Isidorus. Leonthophonos est bestia modica ex eo vocata, quia capta exuritur. eiusque cinere asperse carnes: et posite per compita semitarum. leones necant si quantulumcunque ex illis sumpserint. Solinus propterea leones eas naturali odio premunt: et ubi facultas datur morsu quidem abstinent: Plinius li.viij. Leonthophonon accepimus paruum animal vocari nec alibi quam ubi leo gignitur nasci. Quo gustato a leone tanta ei vis inest. ut ceteris quadrupedum impitans illico expiret Leucrocuta. Solinus. et Pli.li.viij. Leucrocuta velocitate precedit feras vniuersas. Ipsa est azini fere magnitudine. ceruinis clunibus. collo. cauda. pectore et cruribus. leonis caput. ore vsque ad aures dehiscente. dentium locis osse perpetuo. hanc quoque feram humanas voces tradunt imitari. Nam voce loquentium hominum sonos emulatur. apud indos inuenitur. Actor. videtur leucrocuta eadem esse bestia que superius vocata est cencrocata: Et fortassis ex scriptoris vicio prouenit hec nominum variatio.

Ca.lxxxiij.

Lepus. Isido. Lepus quasi leuipes quia velociter currit. velox enim est animal et satis timidum. Actor. Lepus est animal mollissimum. debile timidum ac fugitiuum. auriculatum. habet crura retro longiora vnum et facilius ascendit quam descendit. Inmundus est secundum legem. quia non ruminat. sed quidem vngulam diuidit. In petra cubile suum collocat Apertis oculis dormit. habet autem sil' vtrumque sexum Unum Therentius. Tute inquit es lepus. et pulpamentum queris: quasi dicat. ex quo nunc feienunc maris vsurpas officium quomodo quod palpes queris mulierem: habet autem lepus labia semper in motu. Ambro. Lepores cognouimus hieme albescere estate autem in colorem suum redire. Testante Pli. Lepus nunquam pinguescit:

Operationes.

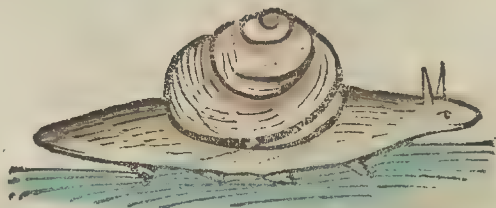
A Ysaac. Lepus licet siccus sit et grossus sanguinem generat meliorem tamen est hircis et capris iuuenibus. proinde valet siccas habere volentibus complexiones. B Contrarius vero est

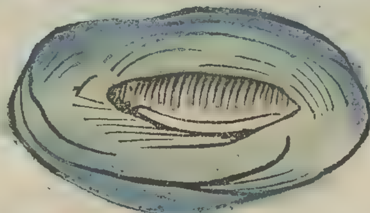
tenuem dietā servātibus. Avi: Lep⁹ silue
stris fri. est ⁊ siccus. stomachū mūdificat.
E ⸿ Sanguis eius mundificat pannum
⁊ cinis capitis eius medeť alopitie. ⸿ B
Cerebꝝ eius assatū ꝯfert tremori acciden
ti in successione egritudinis. ⸿ E
Item cū eodē cerebro gīgiue puerorꝝ mū
guntur. Proprietas q̄ in ipo est. velociter
oriunť dētes. ⁊ facile exeūt sine dolore.
F ⸿ Coagulū eius melius est om̄ibus co
agulis in specie. hoc cū aceto bibitū ꝯfert
epilentie. G ⸿ Idem cū tiriaca ⁊ ace
to valet venenosis. H ⸿ Item caro le
poris ca: est ⁊ sicca. assata bona est vlceri
bus intestinorꝝ: I ⸿ In iure carnis ei⁹
sedēt podagrici. ⁊ hn̄tes dolorē iūcturarꝝ.
K ⸿ Et ei⁹ opatio ꝓria ē opatōi iuris vul
pis: L ⸿ Itē cerebellū leporis ꝯmestū:
tremorē corpis tollit. M ⸿ Caput eius
ꝯbustū cū sepo vrsino ⁊ vt cataplasma ad
hibitū alopitias emēdat N ⸿ Coagu
lum ei⁹ bibitū abstinet menstrua ⸿ O
Coagulū cū aceto lac i mulierꝝ mām̄is co
agulatum dissoluit.

⸿ Ca. lxxxiiij.

Leviathan. Actor. Leviathan he
braice dr̄ draco. Ferť āt ꝙ draco
⁊ in terra serpit ⁊ aq̄s natat ⁊ i ae
re volat. vn̄ etiā in Asia tribus nōibus ap
pellať. s. ſpens ⁊ cet⁹ ⁊ leviathā. loquēs. n.
in spū de diabolo sub leviathan typo. ita
dicit ꝑpheta. In die illa visitabit dn̄s in
gladio suo duro ⁊ grādi ⁊ forti sup levia
than serpentē vectē. ⁊ sup leviathā serpen
tem tortuosū. ⁊ occidet cetū q̄ in mari est.
Jorath. Levin vel leviathā pisci aspedo
id ē ceto. freq̄nter isidiať. ⁊ pugnat cū eo
Dēsq; pisces maris q̄ pugnā vidēt inter
illos subito ad caudā ceti ꝯfluūt. Et si q̄ꝺ
cet⁹ ab illo devict⁹ fuerit morieť. ⁊ ipsi sta
tim: q̄s em̄ cauda cinxerit mox deglutit: q̄
si cet⁹ supari nō potuerit. tūc levin a fauci
bus suis fetidissimū odorē cū aq̄ emittit.
Cet⁹ āt e ꝯrio aq̄ haurit. ⁊ respuit. ⁊ odo
rem fetidissimū repellit. ⁊ sic se suosq; sal
vat ⁊ defendit.

⸿ Ca. lxxxv.

Lanificus ⁊ limax. Ex li. de na. rerꝝ
Lanific⁹ vmis ē long⁹ maclosus
ex multis distās pedib⁹. sparsim
colore alb⁹. hic lanā sericā ex ꝓpriis visceri
bus opať. ⁊ arboris mori foliis vesciť. q̄ s.
cibus mediātib⁹ ipi⁹ visceribus i lanā cō
vertiť. Itaq; lane sue fusos in ramusculis
faciūt. ⁊ in circuitu sui opanť. ita vt pſcis
fusis vndiq; in ope suo includanť. p⁹ hoc
exitū sibi faciūt in sūmitate fusorꝝ. Egredi

entesqȝ natura mirabili mutati ꝓrsus apparent a forma priori. adeo vt vmes qui repebāt innumeris pedibus hn̄tes alas iam apti sunt ad volandū. Demū venerē ineūtes diebus trib⁹ coeūt: q̄ pacto masculus morit̄. femīe vo ordīe iterato oua parit innumera. substrato sibi pāniculo vel albo vel rubeo. deinde emorit̄. Nūc pāniculus cū ouis suscipit̄. ꝛ vbi nō possit hyemis attingere frigus rponit̄: postea caloreveris inualescēte: oua ad solē exponunt̄ et calore fouent̄. donec aīata in vmes formentur. Ysido. Limax est vmis limi dcūs eo ꝙ in limo nascat̄. vn̄ ꝛ sordidus sp ꝛ inmundus habet̄. Actor: de hoc plenius infra dicetur. vbi de testudine aget̄.

humiditas. dyaphoneitas ꝛ lucis ꝑspicuitas. ꝛ hanc vltimā ꝯicat cū natura celesti Linx hȝ linguā serpentis silem ſȝ maiorē quā in lōgitudinē magnā porrigit. ꝛ collum circūagit. vngues hȝ grādes: vnicū fetum facit. ꝛ vrina ei⁹ in gēmaȝ duresc̄it:

Operationes.

A Pli. li. xxviij. Pruritus corpoꝝ vrine lincis stilicidio tradit̄ inhiberi. Eadēqȝ ꝓdesse monstrat̄ ꝛ vngulaꝝ dolori: Iorath. Linx hȝ formā vt lupus Lapisqȝ ligurius ab eius vrina distillat̄ septem dieꝝ spatio generat̄: De hoc lapide inferius in tractatu de lapidibus dicetur.

Ca. lxxxvj.

Linx. Ysido. li. xij. Linx dict⁹ est: quia in lupoꝝ genere numeratur bestia maculis in tergo distincta vt pardus: ſȝ similis lupo. Algazel sup li. de sensu ꝛ sensato. Narīe vo linx aīal mouet̄ ſm sensum visus: Nā visu suo res solidas penetrat ꝛ si aduenit ei res transparens. cito excecat̄ ab ea. Ex li. de na. reꝝ: Linx adeo ꝑspicaces oculos habȝ. vt subtilitate visus etiam solida corpa penetret Constat em̄ ꝙ oculus in humido situs est iuxta phm̄. Tria vero sunt in aq̄. s. aquea:

Ca. lxxxvij.

Locusta. Ex li. de naturis rerum Locusta est aīal quadrupes: paruum ad cuniculi fere modum. caput hȝ carnosum ꝛ magnū ꝛ cōmestibile. habitatqȝ circa ꝑtes iherosolime. Vn̄ Johannes baptista hmōi carnib⁹ aīaliū vescebatur. Quidā tn̄ dicunt ꝙ circa Iordanis terrā est herba dulcis ad edendū q̄ locusta vocat̄. ꝛ hmōi cibo nō locustis aīalibus Johānes vtebat̄. hoc aīal gregatim incedit. Vn̄ Salomon ait. Regē locusta non hȝ. ꝛc̄. Quod vtiqȝ de locustis vmib⁹

intelligi non potest. que in multo timore sunt. et non per turmas: sed solitarie incedunt Dicit Aresto. quod feia quandam locustam nutriuit ab eo tempore quo iuuenis et parua fuit. que cum creuisset per se et sine masculo impregnatam inueit

Ca. lxxxviij.

Lupus. Exli: de naturis rerum. Lupus est aial rapacissimum et fraudulentum. hunc nonnulli canem siluestrem esse dixerunt. quia forma eius canis vlulatusque consimilis. sed latratu caret. Audax est magis eorum genus quod breue quam quod longum est. Cerebrum eius crescit et decrescit secundum statum lune. quod licet in omnibus quadrupedibus in lupo tamen et in cane plus. Pytagoras. Oculum vero lupi eradicatum cum viderint quadrupedia. domestica timent et fugiunt. Et si quod aial minxerit super vrinam lupi calidam non concipiet vnquam. Actor. Lupus vetidissimus est et rapidus. horrendum habet vllulatum. In vespere autem maxime esurit. vnde scriptum est. Judices eius lupi. Aresto. Lupus omni tempore agrestis est sicut et leo et vrsus. Est etiam fortis et astutus. Ambrosius. Lupus si primo hominem viderit, vocem ei eripit. et eum tanquam victor vocis ablate despicit. si autem se preuisum senserit ferotiam deponit et currere nequit. Aresto. Lupi famem quidem diu portant. et post longa ieiunia multum deuorant. Lupus gulose comedit sine masticatione. et vna die quod ad tres dies sufficiet. non autem comedunt nisi carnes. Xsi. Lupi toto anno non amplius quam .xij. dies coeunt: Exli. de na. re. Lupi vergas osseas habent. Anno per .xij. dies coeunt: et solum eo tempore gregatim incedunt. Aresto. Lupus coit sicut canis Tempore coitus quando filios habet valde malus est.

Operationes.

A Exli. de na. re. Lupi cor si desiccetur ac seruetur multum dicitur fieri aromaticum. B Idem combustum contritum et potatum iuuat epilenticum. C Phisiol. Epar lupi siccatum et tritum. et cum dulci vino sumptum. facit ad omnes distemperantias. D Esculapius. Lupi caro cocta et esa: fantasticos sanat: Adeps eius et fel quantum canis. E Haly. Fimus albi lupi colice prodest: F Aui: in: ij. can. Caro lupi mala est: Caro tamen luporum habentia rostra et vngues oculo confert: et confortat ipsum. valet etiam emorroidis sed abhorret eam stomachus. G Phisicus. Nec solum lupi sanguis. sed etiam fimus confert in colica passione: H Pytagoras. Homo in passione sua qui lunam senserit canini dentes. adib. i. lupi curant eum.

Ca.lxxxix.

Luther. Ex li. de naturis rerum. Luther est aial astutum et maliciosum. magnitudine murilegi. forma pro pe consimili preterquam in capite. colore fuscum et nigrum pelle nitens cui mollior pluma pilus est. cuius nitor non de facili cedit vetustati. Unde de pelle ipius fiunt ornatus circa collum in vestibus virorum ac mulierum: hec bestia circa stagna et fluuios habitat ibique foueas habet. et fetus facit. piscibus viuit quos mirabili frequentia venatur. Qui licet sub aquis diu viuere possit respiraculum tamen ab aere trahit. Unde quandoque auiditate prede gurgustium id est nassam ingreditur. Et quia tunc ne per introitus locum redire nec nassam tam cito discerpere possit spm in aere recuperare non valens in aqs suffocatur. Adeo vero ciborum cupida est et auara quod pisces captos in specu suo tanto cumulo congregat. vt ex putredinis eorum fetore non solum foueam. sed etiam aerem inficiat: Quod non sine periculo sui quidam experti sunt: qui hanc bestiam capere voluerunt. a piscatoribus aliquando domesticatur et arte inducitur. vt pisces suo circuitu cogat pericula retium ingredi. suoque iuuamine capi. Unde magnum emolumentum dominis suis prestare videtur.

Ca.xc.

Lumbricus. Asi. Lumbricus est vermis intestinorum sic dictus. quasi lubricus quia labitur. vel eo quod in lumbis fit. horum tria sunt genera. rotundi longi et lati. Haly in li. regalis dispositionis. Lumbrici nascuntur ex humoribus flegmaticis putrescentibus in intestinis vbi nascitur calor extraneus. Hos impossibile est nasci de sanguine vel colera rubea. nam colera rubea cum amaritudine et acuitate ac siccitate sua huiusmodi occidit aialia. Sanguis autem de venis vel arterijs non exit. et si exierit apa gignit cum passionibus alijs Unde passionem hanc habent pueri flegmaticam et grossam humiditatem habentes. cum dieta sua grossa et purgandi negligentia. Maxime vero in autumno hec passio nascitur ex fructuum comestione et c.

Ca.xcj.

Lichaonem siue lichaonem et lintiscus. Ex li. de na. rerum. Lichaon in orientis partibus est bestia. quam in genere luporum nonnulli ponunt. sed lupo longior est. et habet crura breuiora ac dissimilia. ceruicem quasi iubatam et multipharia coloris varietatem. saltu velox. et innocua hominibus. venatu viuit. habitum mutat secundum tempora. Nam hyeme hirsuta est et pilis horrida; estate vero nu

da. Et hoc idē vult Pli. licet p alia verba Lintiscus. Ex li. de na. rex. Lintisc⁹ aïal q̄drupes est (vt dicit experimētatori li. suo) qđ ex cane ⁊ lupa nascit᷑. Est eñ vterq̧ parens adeo luxuriosus. vt odio naŧali sibi ꝯdicente (q̄d est inter canē ⁊ lupū) i copulam tñ ꝯueniāt ꝓpter luxurie delectamētū Sicq̧ fit vt fetus attrahat sibi colorem ⁊ mores vtriusq̧. Pli. li. viij. E lupis galli canes cōcipi volūt. q̄ꝝ greges suū quisq̧ ductorē e canibus ⁊ ducē hn̄t. Illū i venatu comitant᷑. illi parent. Ysi. Lintisci dicū tur (vt ait Plinius) canes nati ex lupis et canibus. cum inter se forte miscent᷑.

Ca. xcij.

Maricomorion. Albert⁹ in libro de naturis aïalium inquit. Maricomorion est bestia oriētis raro visa. cuius magnitudo est vt leōis. coloris rubicundi. tres ordines dentium habet in ore. Pedes sunt vt leonis. Facies eius ⁊ oculi aures vt homis. Cauda eius vt scorpionis. Agressui sonus ei⁹ vt tube. ⁊ voces imitantur hominis. Velocitas ei⁹ sicut cervi. Et deceptos hōies devorat.

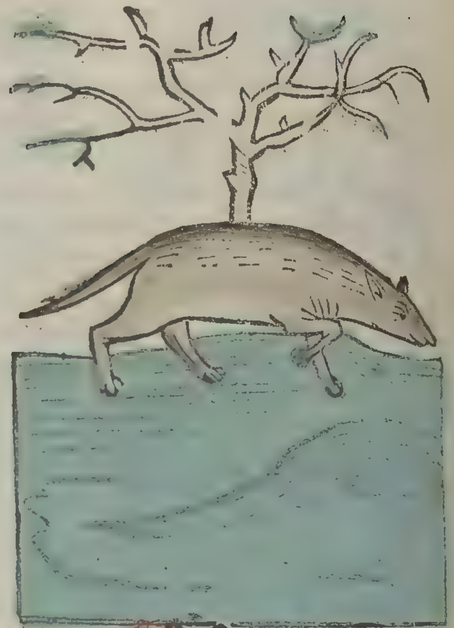
Ca. xciij.

Mustela. Ex li. de na. rex. Mustela est bestiola subdola. catlos sedule nutrit: eosq̧ de loco ad locū se sepi⁹ transfert ne forte iveniant᷑. hec rupes ⁊ cavernas inhabitat. diutissime dormit Qñ cū s̄pente pugnare vult. agresti ruta se munit. ꝑinde sup oēm medicoꝝ artē ruta eē dr̄. ita vt si mortuos fet⁹ suos iveniat p herbā naŧaliter notā redivivos faciat. De hac Clemēs papa dicit q̄ ore ꝯcipit ⁊ aure parit. Mustela s̄pētes ꝑsequit᷑ adeo vt ipm basiliscū iterimat. ʒ eo iterfcō cō morit᷑. sic ꝙ brevis corpe ⁊ ore. sed astucia mag̃ ⁊ aïositate: vincit etiā aïalia mag̃ agilitate corporis.

Operationes.

A Avi. in. ij. cañ. Ex imatura ficu cum herba fit emplastꝝ sup mustele morsum. B Idē li. iiij. Est āt mustele morsus velocis doloris. ꝯ q̄z fit empl'm cū cepis ⁊ allijs. C Odor rute mustelā efugat. D Esculapius. Mustele cinis ⁊ sāguis eius elephāticiosas sanat. E Pli. li. xxx. Pueri dolorib⁹ cinis mustele cū cera medet᷑ F Sāguis mustele podagris ꝯfert cū plātagīe illit⁹. ꝑterea cinis mustele ex aq̄ pot⁹ freneticis ꝓdest. Elephantiam quoq̧ sanat.

Ca.xciiij.

Mamunetus siue mamonet⁹ ⁊ mā ticora. Ysidorus: Mamonetus est aīal symea minus. in dorso fuscum: in ventre candidū. caudam habens villosam: et collum ita grossum vt caput Uñ captum non ligatur p illud sicut cetere bestie cum laqueus id tenere nō possit. sed p ventrem: Habet autem ꝓpriissime faciem humane similē: nigram dumtaxat ⁊ sine pilis. a collo desup frontem. nec est nasus ore ꝯtinuus. sicut ī symea: sed certū spacium inter vtrūqꝫ sicut in hōie. Inter has bestias ⁊ symeas odium est implicabile. bellumqꝫ frequens. ⁊ licet virib⁹ non preualeant: astucia tamen ⁊ animositate bellandi symeis preferunť. Manticora Auicenna. In ptibus indie lupus q̄dam est. qui grece dr̄ maricorion. latine scꝫ mā ticora tres habens dentium acies inferi⁹ ⁊ superius. Est autem magnus ⁊ pilosus eiusqꝫ pedes vt leonis. facies ⁊ oculi ⁊ aures vt hōis: fusci sunt eius oculi: ⁊ color ei⁹ est rubicundus vt minij: Cauda eius ē vt scorpionis agrestis. Et in ea est rubedo. Ipseqꝫ pilos eijcit. ⁊ loquitur ⁊ hinnit. Vox eius est vt vox tube: ⁊ velociter currit sicut ceruus. Estqꝫ agrestis hominem comedens.

Ca.xcv.

Marcar⁹. Albt⁹. in li. de na. aīaliū Marcar⁹ ē al' figure mustle. ꝫ q̄ntitatē hꝫ catti. ꝫ lōgi⁹ ē. ⁊ binas hꝫ crura. ī dorso vētre ⁊ gutťe albū sicut mustela: vngues hꝫ breuiores q̄ catt⁹. ⁊ duoꝝ geneꝝ. vnū fagoꝝ. ⁊ alteꝝ abietū dcm̄. ꝫ illud q̄d nidicat ī abietib⁹ multū ē pulchri⁹ ⁊ ꝯmiscenť sibi mutua ābo gn̄a: pell' vtriusqꝫ ē p̄cōsa. Gn̄a isti⁹ aīal' ⁊ mustele hn̄t hoc q̄ cū sint iracūda valde efficiūt efferi da. ⁊ sunt aīalia vix vn q̄ quiescentia etiā q̄n domesticantur.

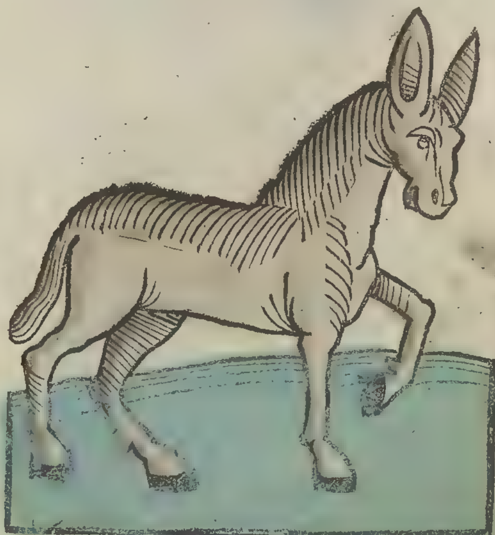
Ca.xcvj.

Melo Melosus ꝛ Monoceros. Ysidorus. Melo dcũs est eo ꝙ sit iocũdissimo mẽbro. ꝟl ꝙ fauos petat ꝛ assidua mella captet. Est ãt alꝫ q̃drupes armatũ vnguliꝫ. Glosa sup eplaꝫ ad hebreos. Melo vl melotꝰ ẽ alꝫ q̊d ꝛ taxꝰ dr̃, cuius pellis hispida valde, melota vocat̃. Vñ de q̃busdã scis antiq̃oribꝰ legit̃. Circũiert in melotis. Ex li. de na. reꝝ. Melosus ẽ bestia valde mag̃. q̃ trũcul͂tos hostes ꝑseq̃t̃ tãq̃ ad h̃ creata. Rictꝰ hꝫ ĩgẽtes. dẽtes q̃ꝫ fortes ꝛ ꝓminẽtes. cũ q̃bꝰ audacter bella cũ aduersariꝫ patit̃, h̃ cũ hõibꝰ fortibꝰ terribilꝫ sit. pueroꝝ tñ ĩnocentiã ꝛ eoꝝ ꝑuitatem mirablꝫr ꝑhorrescit. eoꝝ v̊ba fugit. in q̊ digne magnificẽtia ĩnocẽtie ꝯꝓbatur. Ysi. Monoceros ẽ mõstꝝ. eq̃no corꝑe. ceruino capite. cauda suilla. pedibꝰ elephãtis. mugitu horrido. cornu tñ vno. s. acutissimo. ĩ medio frõtis armatũ. Captũ q̃dẽ ꝑimi pt. ꝫ nũq̃ domari. ymo (vt dicit Jacobus) ꝙ nũq̃ viuũ in hõis ꝑtãtẽ vẽit. q2 vinci se cernẽs furore vitaꝫ exuit. Phisio. monoceros ẽ alꝫ pusillũ edo sile. acerrimũ hñt vnũ cornu ĩ capite. Pli. li. viij. Asperrimã ferã monocerõtẽ reliq̊ corꝑe eq̊ silem capite ceruo. pedibꝰ elefãte. cauda apro mugitu g̃ui. vno cornu nig̃ media fronte. duoꝝ cubitoꝝ emanẽte. viuã capi negãt.

Ca.xcvij.

Migale. Actor. Migale bestia q̃ cameleonti similis esse dicitur. Rudolphus. super Leuiticum. Migale dicitur quasi mus gulosus. Est autem et fraudulentus. Nam cũ dolo rapit que postea ventri cõmittit. Auicẽna Migalum esse dixerunt animal minꝰ mustela. Color eius ad citrinitatem decliuus est cum subtilitate ꝛ tenuitate. Lõgitudo oris eius est ad vltimum. ꝛ labium eius in vltimo. Cũq̃ꝫ videt animal. salit ad ip̃m. ꝛ cum testiculis eius suspenditur. Dixert autem quidam. ꝙ habet formam ꝛ colorẽ muris. Verum muscida eius est acuta. et oculi parui. Dentes eius habent tres ordines. ꝛ accidunt in circuitu morsus vesice plene humiditate sanguinea super bases fustas. Quãdoq̃ꝫ autem peruenit res ad puncturam in intestinis ꝛ difficultatẽ vrine. sudoremq̃ꝫ frigidum corruptum. Cum ergo cadit caro corrupta curet̃ vulnus curatione sua.

Ca. xc viij.

Mulus. Ex li. de na. rer. Mulus ex azio & equa genitus: habet quedam azini propria scilicet aures longas, binitum horridum, crucem in huceris pedes exiguos: & corpus macilentum. Reliqua vero ut habet equus. Mule nunquam concipiunt. quia menstrui superfluitas in eis cum cibo transit in nutrimentum corporis: Item sanguis qui natura non indiget exit cum superfluitate vesice. Est & alia ratio. quoniam hoc animal extra naturam generatum est. & eius natura diversificata est in equo qui calide nature est. & azio qui summe frigiditatis: Itaque in fetu diversifice generato & malo complexionato. non potest esse concordantia contrariorum & ordinata natura. ut qui ex propria. sibi simile generet. quia nullam propriam generis sui speciem habet. itaque in animalibus romanorum mulas peperisse. prodigii loco habitum est.

Operationes.

A Avi. Mulorum pellis ac similium cinis ponitur super adustionem ignis. B Et ulcera ca. que non sunt cum apate: Est etiam medicamen excoriationi pedum a calciamentis atque coxarum & fistulis. C Gelbertus in li. de sensibus. Si domum fumigaveris cum ungula muli sinistra non remanebit in ea sorex D Pli. li. xxviij. Cinis ungularum muli vel mule ex oleo mirtio alopitias replet. E Esculapius: Auricule mule & burdonis testiculi, si ferantur a muliere non concipiet.

Ca. xcix.

Mus. Ex li. de naturis rerum: Mus est bestiola panis cupida. & eorum que ex frugibus ad humanos usus fiunt In conquirendis cibis solertissima, pro quibus etiam nulla plerumque vitat pericula, eorumque cupidine duriores solidasque materias bemoliuntur. Porro si in aqua bibit moritur: qui valde huiusmodi nature est. Pli. li. viij. Murium plura genera sunt in regione cyrenaica: Alii lata fronte. Alii acuta. Alii erinaciorum genere pungentibus pilis. &c. Ex li. de na. rerum. In oriente mures magni sunt ad modum vulpium. qui animalia puniunt homines licet non occidant morsibus tamen molestant. In arabia mus magnus invenitur cuius pedes anteriores sunt magni scilicet unius palme. posteriores autem unius digiti:

Operationes.

A Pli. li. xxij. Cameleonis herbe succus additis aqua & oleo mures in se cohibet ac necat ni protinus aquam sorbeant. B Idem li. xxiiij. Taxi quoque arboris fumus necat mures. C Idem li. xxv. Elleborum etiam polente admixtum mures necat D Idem li. xxvj. Porro si cerebrum mustele coagulo addatur, dicunt caseos a muribus non attingi. E Idem li. xxvij. Aconitum e longinquo mures odore necat. F Razi in Almansore: Mures de domo calcanto fumigata fugiunt: G Avi. in ij. canone: Squilla est cepe muris sic nominata quia murem interficit. H Item argentum vivum interficit mures. I Ad effugandum mures mus masculus excoriatur. & in domo dimittitur aut castratur. aut cauda eius abscinditur: sed excoriatio fortior est. K Item mus assatus & siccatus. & infanti datus ad comedendum abscindit salive fluxum ab ore eius. L Sanguis muris eradicat verrucas. M Stercus autem eius super alopitiam confert. precipue cum thure vero & cum cepe linitum N Cum thure vero & aqua mellis bibitum frangit lapidem O Item sumptum solvit ventres puerorum: P Et quando cum aqua coquitur & sedet in ea qui difficultatem urine patitur confert ei Q Ex li. de na. rerum Fimus muris vehementer laxat. unde & trutani medicinam ex eo acuunt.

Ca. c.

Musquelibet. ⁊ Muscus. Isi: Musquelibet est bestia orientis capreole magnitudinẽ hñs. in cuius igui ne crescit apostema de collectis hũoribus Quod cũ maturatũ fuerit. collidit illud ⁊ fricat ad arborẽ. sicqꝫ soluit̃. ⁊ decurrit sanies: ibiqꝫ cõdensat̃ ⁊ indurat̃. Et hmõi substãtia musc⁹ vocat̃. Dicis etiã caro eius ⁊ sterc⁹ dr̃ muscus. sed ille multo melior ẽ. q ab a pãte currit. Muscus odore perdito virtutem suã in fetoribus ⁊ latrinis recuperat ꝯ fetorẽ eluctat̃. ⁊ sic q̃si luctamine reuiuiscit. Constan. in li. graduũ. Muscus pustula est in ventre cuiusdã aĩalis. De q̃ etiã superius dcm̃ in cap. lxviij. Gazelle. Et est capreoli similis. q̃d est ĩ india. Idẽ in pãtegni. Muscus maior est in aromatibus. ca. ⁊ siccus in. iij. gradu.

Operationes.

A Diido: Muscus valet ꝯ sincopim. et cordis debilitatẽ. cerebriqꝫ ⁊ epatis. ⁊ stomachi: B Constan. li. vt sup̃ Musc⁹ ꝯgruit senioribus ĩ hieme. mẽbra quidez defecta aromatizãdo ꝯfortat. timorẽ melancolicũ amputat ⁊ audaciam p̃stat. C Item sternutationes de musco ꝯ paralisim adiuuant: D Item Muscus mittit̃ in collirijs ⁊ pillulis seu pulverib⁹ oculoꝝ. cuius vires albugines oculoꝝ extenuant. noxiũ humorẽ desiccant E Dyas: Inunctũ capitis grauedinẽ depellit: eiqꝫ vires prestat. qꝛ ꝯfortatiuũ est. F Dat solaciũ mẽbris oĩbus. et fortitudinem auget ossibus G Scotomiã ex habundanti humore natã emẽdat: Sõnum inuitat. Venerẽ stimulat: H Cor ⁊ oĩa viscera ꝯfortat in modũ cataplasme impositũ. Lege supius cap̃: gazel. ⁊ plenius inuenies de musco.

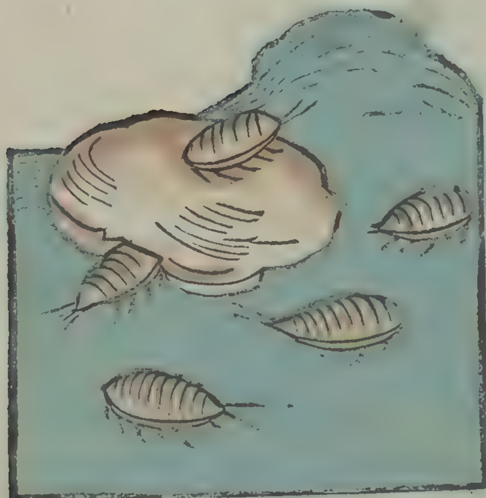
Ca. cj.

Musio. Ysidorus: Musio cattus est appellatus eo ꝙ muribus sit infestus: Ex li. de naturis rerum: Musio siue murilegus aut cattus grece dicitur quasi astutus. Animal est immundum ⁊ venenosum. ⁊ omniũ muriũ genus persequitur: Cum bufonibus quoqꝫ pugnare dicitur. Quoꝝ licet venenatis aculeis repugnetur. non tamen necantur. Mures captas primo lusibus afficit. post hoc illusas cõmedit. Oculis carbunculosis tam acute cernit: ꝙ etiã in antris tenebrosissimis velut in lyce etiam mures aspicit.

Dentes habet ad modum serre. pilos circa os habet. quibus ablatis audaciã perdit. Blandicijs gaudet Loca calida diligit. Unde pre nimia pigritia pellem suã comburit. hominis manu cõtrectari gaudet. Et ad ludum facilime prouocat. Loturam faciei lambendo prioribus pedib9 imitatur: Libidine impacientissime accẽditur. Et libenter coitus tẽpore silvester efficitur.

Operationes.

A Avicenna. Uermis qui est sub urceis aque. plurimos habet pedes. 7 cum tãgitur rotundatur B Si palatum ex eo cum melle tangitur. valet contra presocationes. 7 similiter cum comeditur. C Confert etiam asmati: 7 ad dilatationem anhelitus fm q dr. D Item vermis multipes cum vino bibitus. confert ictericie. 7 difficultati vrine.

Ca. cij.

Multipes. Ysidorus. Multipes est vermis terrenus a multitudie pedum vocatus qui contractus in globum cplicatur. Nascitur sub petris ex humore 7 terra. Arestotiles. Animal anulosum longi corporis 7 multorum pedum equalem habet anulositatem. et vivit aliquantulum pôst capitis abscisionẽ Item per fumum storacis sicci multipes deluditur ac deprehenditur: Ex libro de naturis rerum. Multipes a re nomen habet. 7 sanguĩe caret hoc animal (dicit augustinus) Aliquando coram ipso allatũ. eoq; spectante in multas partes conscisũ 7 tamen vna queq; pars vixit ab alijs partibus separata.

Ca. ciij.

Nepa. Phisiologus: Nepa: quibusdam plac; serpentem esse femineam q in hora libidinis estuantis mari suo compari caput precidens ipsum necat Unde 7 ipsa in partu necatur viceuersa. Sic ergo eadem est nepa. que 7 vipera sic dicta. quasi vi pariẽs Cum em ppe partum est catuli matris visceribus corrosis. erumpunt cum interitu ipsius matris. Actor. De hac ergo specie plenius dicet infra vbi agetur de viperas Obix. Ysi. Obictes dcã est. eo q arene colorem hẽat: de q poeta q sperlis pict9 maculis theophanus obites. ccolor exustis atq; indiscretus harenis. 7c.

ℭ La.c iiij.

Nomō. Albertus in li. de na. aīa lium: Neomon bestia est ⁊ grece vocaᷓt neomon, latine vō suillus. et dr̄ eo ꝙ setas hꝫ ꝓ pilis, ⁊ hoc odore ci bum cōuenientem a venenoso distinguit Hec bestia serpētes ꝑsequiᷓ. q̄ cū aspide pugnās caudā erigit ꝙ aspis q̄i minantē obseruat. ⁊ ad vim suam cum ea transfert aspidem deceptam.

ℭ La.c v

Onager. Isi. Onager in terp̄taᷓ azin⁹ fer⁹. Onager. xv. die Marcij. xij. vicib⁹ ī nocte rugit sic̄ ī die. ⁊ in hoc ꝯgnoscit eq̄ noctiū eē. Eius q̄ꝫ rugiti bus ꝑsingulas horas rugiētis nūer⁹ horaꝝ ꝯgnosciᷓ. Actor. Onager vt legiᷓ ī solitudinib⁹ ⁊ ī altis habitat vbi ꝓpter būsitiū vētoꝝ diuis⁹ a potu viuit vn̄ Ihere. Onagri iq̄t steterūt ī rupibus traxerūt ventū q̄i dracōes. Ex li. de na. reꝝ Onager ī die magnū ē aīl ⁊ crudele formā azini hn̄s. ⁊ vnū solū cornu in frōte. Duꝝ nimis et acutū ac longū ad bestias ꝯ̄rias debellādas. ⁊ hoc hꝫ ī medio capitis. soleas etiā fortes ⁊ acutas hꝫ vt iuuamē naᷓale. q̄ ī alteri⁹ cornu descū ꝑdidit. ī eīs recuperet. Pli. li. viij. Onagri in frigida ⁊ licaonia ꝓcipui sunt.

ℭ Operationes.

A ℭ Isiō. ⁊ Aui. Onagri fel. i. azini siluestris eradicat morꝫ. ⁊ ꝯfert sup ap̄atū vestigia linitū. B ℭ In emplr̄is etiā herisipile ponit ac ꝓhibꝫ ip̄aꝫ C ℭ Urīa azini siluestris lapidē ī vesica frāgit. D ℭ Actor. Ungl'a siluestris azini si ꝯburaᷓ et bibatur epilentie ꝓdest.

Ca.cvj.

ORafflus. Albertus in li. de natu
ris aialiū. Orafflus anial ē varie
coloris oia p̄cedēs aialia. In an̄
riori pte ē valde altū ita vt capite extenso
altitudinē.xx.cubitoꝝ.in posteriori āt par
te emissum.adinstar cerui pedes hꝫ ꝛ cau
dam. Collū extentium ꝛ caput equinū licet
minus sit aliquantulū colores multos hꝫ
tn̄ album ꝛ rubeū hꝫ frequētiores cū vidit
se cōtemplātes āmirari huc ꝛ illuc se ver
tit prebens se bene videndum hoc aial tē
poribus nr̄is visum est. Et arabice vocat̄
seraph.

Ca.cvij.

ONocenthaurus. ꝛ orasius: Ex li
bro de naturis reꝝ: Onocēthau
rus est animal mōstruosum: ꝛ na
tura biforme. capite scʒ azinino: et corpe
velut humano. faciē habet satis horridā.
manusqꝫ formatas abiles ad oēm actum
dū vocē pmit qi loqui incipit sʒ insueta la
bra vocē hūanam formare nō pn̄t. hic pᵍ
insequētes se ligna vel lapides mittit vt
experimentator dicit. hoc monstrū (dicit
Adellinus phūs) inter ceteras bestias ab
inicio nō fuisse tale creatū: sʒ aliqn̄ ꝛ alicu

bi casualiter ex adulterina ꝯmixtione ge
nerari: Orasius. Isi: Orasius in anterio
ri pte altū: eminēs valde Ita vt extenso ca
pite.xx: cubitoꝝ altitudinē possit attingē
In posteriori vo pte demissum est. instar
cerui. Collū hꝫ extensum. caput eqnū. licet
minus: pedes āt ꝛ caudā vt ceruus. pellē
vo sic omi coloꝝ genē diuersimode varia
tam: vt hō frustra tēptet artificio natura
lem eius pulchritudinē imitari. Hoc aial
nr̄is tpibus a soldano babilonioꝝ trāsmi
ssum est impatori Friderico iā romanoꝝ
augustos.ꝛc: In p̄cedēti cap̄: Albertus
illud aial spāliter describit ꝛ appellat eū
Orafflus.

Ca.cviij.

ORix: Actor. Orix est aial mundū
sm legē. iuxta libꝝ Deutronomij
De quo etiam dicit Ysaias: Dor
mierūt sicut orix illaqueatus. Ex li. de na.
reꝝ: Orix est bestia capree magnitudinis
hirco ex parte similis. villū hn̄s sub mēto
Hec in illa pte affrice q̄ caret aq̄ generat
et ideo perpetua siti ardet. Admirabile
vero remedium sicientium latrones getu
lie. terre aqua carentis certissimis experi
mentis prodiderunt quo homo in siti co

duraret auxilio qui illo saluberrimo liq̄re vesicis dictarū bestiarū infuso ꝑ ꝑte modicā viderent. hec bestia sicut egipcij tradūt in exortu canicule naturaliter tripudiare videt̄ ꝯpage corporis eius visibiliter sentiente. q̄ imber ⁊ frigus abijt. instentq̄ vapores ignei solis vt vestiat̄ terra floribus herbasq̄ ꝓferat ⁊ fructus. Est āt frigoris impaciens Vñ nec frigus nec niues de facili sustinere potest.

Ca. cix.

Panthera: Ysi. Panther dictus est siue q̄ oīm aīalium sit amicus. excepto dracone. siue quia ex sui generis societate gaudz ⁊ ad eandem similitudinem quicq̄t accipit. reddit. Pan eñ oñe dr̄. Glosa sup Osee. Nihil leone forcius. Nihilq̄ panthera velocius. Jdeo ꝑ ꝓphetā ait dñs: Ego quasi panthera effraim ⁊ quasi leo domui iuda Ex li: dena. rez: Pāthera est aīal varium ac speciosum nimis. Sunt q̄ tradūt huic in armo maculā esse lune similem. ⁊ interdum crescere rotundā ⁊ ad lune mutationem variari. Pli. li: xj. Habentq̄ pāthere quattuor mām̄as in medio vētre. Mares autem in omni genere fortiores sunt feminis. preter q̄ in pantheris ⁊ vrsis. Jtem Panthera semel omnino parturit. cuius cause ratio manifesta est. Nam cū ī vtero matris coaluere catuli maturisq̄ ad nascendum viribus pollent, odiunt temporꝝ moras Jtaq̄ oneratam fetibus vuluam tanq̄ obstātem partui vnguibus lacerāt ⁊ effundit illa partum seu pocius dimittit dolore cogente. Jta postea corruptis ⁊ cicatrisosis sedibus genitale semen īfusum non heret acceptum, sed irritū resilit. Nā ⁊ dicit Plinius. Animalia cum acutis vnguibus frequenter parere non posse. viciantur eñ intrinsecus se mouētibꝰ catulis Phisiologus. Pantheris venandis insistentes hircani. veneno carnes illiniunt. easq̄ per compita semitarum spargūt vt illarum esu panthere seducantur. Sed ille dum excrementa hōīs deuorāt euadūt.

Operationes.

A Auicenna. Panthera ⁊ pardus quādo venenum comederunt stercus homīs querunt ⁊ comedunt. ⁊ sic euadunt.

Ca. cx.

PApro Albertus in li. de na. aīalium. Papro aīal est circa cesariē habundās ciuitatē. par vulpibꝰ maius leporꝫ hn̄s mores. adunata em̄ vlulant. Aliqñ em̄ vno p̄cinente. ⁊ alijs postea sił respondentibus. pilosa āt sunt hec aīalia vt vulpes Et vbi vnū istius speciei occisum fuerit. cetera circa ip̄m vllulant sicut plangūt mortuū. Et sunt eorꝫ voces adeo sonore. ꝙ cum eminus sunt tanq̄ de propinquo putanł audiri. hoc aīal dicił sepulchra hōim in fame aliq̄ciēs intrare. ⁊ cadaueribus hōim vesti. Et ē q̄si sit cōpositum ex lupo ⁊ vulpe.

Ca. cxi.

PAthyon. Albertꝰ in li. vt sup̄. Pathyon aīal est. ꝙ natnre decorem mirabilē. hꝫ colorē em̄ purpureo pollēs adeo est radiosum. vt visus in ip̄a q̄si sintillare videał. Mortuū āt ruborem retinet pellē. sꝫ subducił radiositas. et est ad modū canis in q̄ntitate. māsuescibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo. Quidam āt āntiq̄ꝫ putabāt hoc aīal hr̄e aliq̄d diuinitatis. Ossa huius aīalis durissima sunt ⁊ fortissima. ⁊ nerui adeo fortes. ꝙ nō nisi magna violentia valeant dirūpi.

Ca. cxij.

PArandrus ⁊ pardus. Solinus Parandrum nutrit ethiopia. boum magnitudie. ybico vestigio. ramosis cornibꝰ. capite ceruino. vrsi colore. pariter villo ꝓfundo Hūc parandꝫ afirmāt habitū metu vtere. ⁊ cū delitescit assimilē fieri cuicunqꝫ rei ꝓximauerit. siue saxa alba sit. seu frutecto virēs. siue q̄ꝫ aliū modum p̄uerat. faciūt hoc idē ī mari polippi ī terra cameleōtes. sꝫ ⁊ polippꝰ ⁊ cameleō glabra sunt. vt ꝓniꝰ sit cutis. lenitatē proximantia emulari. In hoc āt est nouū ac singulare hirsutiā pili colorꝫ vices facere. hīc euēit. vt difiiculter capi pn̄t. Ysi. Pardus scōs pꝰ pāthera ē. genꝰ variū ac velocissimū ⁊ p̄ceps ad sanguinē. saltu em̄ ad mortē ruit. ex adulterio pardi ⁊ leene leopdus nascił. ⁊ terciā originē efficit. Ex li. de na. rerꝫ. vt dicit magnꝰ Basiliꝰ. Pardꝰ ē bestia torua ⁊ acuta nīs in ip̄etu. corpꝰ qꝫ motibꝰ auiū ꝯueniēs hꝫ. ⁊ variū in colore saltu potiꝰ q̄ cursu p̄dā insequił. In africa ꝓpter iopiā aq̄ ꝯgregāł diuerse fē ad āneś ibiqꝫ leene bestijs varijs vel vi ł volūtate miscenł. Et inde pardi ꝓcreari dicunł.

Operationes.

A Aresto. Pardꝰ sicut ⁊ pāthera qñ venenū ꝯmedit sterc ꝰ hōim q̄rit ⁊ ꝯmedit.

Ca.cxiij.

Pilosus. Pirolus. z Putorius. Ex li. de na. rez. Pilosus ē aial (sicut glosa dicit sup Ysaiam) q̄d in hominis figura supius incipit sz inferi⁹ ipedes bestie desinit. qualē btūs Ihero. in vita pauli heremite pmi describit: q̄ supius sit hō frontē aspam hn̄s cornibus z in caprāz pedes desinēs. Asserit idē nulli esse dubiū istud monstrū in oriēte esse captum z in Alexandriā missum. z inde mortuū. saleq̄z infusū ne a calore dissolueret deportatum fuisse Cōstantinopolim. vt ab ipatore iam Friderico videret. Nostra etate delata fuit regi Francie bestia ad magnitudinem canis Caput q̄dē nō multum distabat a capite canis. cetera corpis membra vt hō prsus habebat. Crura q̄dez nuda vt hō. manusq̄z brachia. collum albuz ac nudū hēbat: Carnib⁹ coctis vescebat. Ita decenter z modeste manib⁹ capiebat cibum z ori suo inferebat. vt nullus dubitaret in hoc. q̄m humanū modū in talibus haberet: Erectū vt hō stabat: sedebat vt homo. Puellis z feminis libentissime iungebat: Et in sexu viri z femie discretionē habebat. Genitale mēbrū vltra q̄ corpis q̄ntitatis exigebat habebat magnum. furijs igitur agitatū. Hoc aial crudelissime mouebatur. z in hōies seuiebat. Ceterum cum placatū esset instar hōis mitissime et decentissime se gerebat: z mulcebat allo quijs. z colludentibus applaudebat: Ex li: de na. rez. Pirolus est bestia pua maior q̄dem sed non longior q̄ mustela. colore rubea sed in ventre cādida Mira agilitate viget. In arboribus habitat. z fetus fouet. In quiete se gerit. z de arbore in arborem saltu potius q̄ volatu transit. q̄uis aliq̄n cauda pro pēnis vtat. Caudā eni villosam prope ad sui magnitudinem hz cuius ad visum saltu mouetur: Et si quādo gracia pastus, aquam trāsire cupit lignum ad modum leue sup aq̄ cōgerit. cui supersidens (quasi velū nauis) caudā suā erigit. sicq̄z vento flante velificans ligno transuehitur. Estate cibum cōgerit. quo viuat in hieme: Viuit āt nucib⁹ z cibo q̄ dulcis est libenti⁹ vescit. Ysi: Putorius a putore dictus est. q: nimiū fetet. z hoc maxime cū irascit. hic sicut z daxus: Hz crura in sinistro latē breuia. i dextro lōgiora: ar dua domorū ihabitat z penetralia. galliarum ac pullorū cupidissima ē. talib⁹ eni viuit. Cūq̄z gallinā capit aut pullū: caput i inicio petit. vt hoc deuicto i ceteris ei mēbris laborare difficile non sit.

Ca. c xiiij.

Pegasus. Albert⁹ in li. de na. aīalium. Pegasus al' magnū ē ꝛ horridum ī ethyopia. eq̄ formā hꝫ Alas vt aq̄la. ſꝫ multo maiores. caput armatum. cornibus hꝫ. adeo mōſtruoſuꝫ vt eo viſo cuncta fere aīantia terreat graui corpore. fuga mirabili Alaꝝ remigio adiuti pegaſi potius currūt q̄ ꝑuolant ꝛ colliſo aere v̄tute pennaꝝ adinſtar turbinis impellunt ventos multas eſcas deuorāt. In q̄ete mouent̄: infeſti ſunt aīalibus ꝛ hoc maxime homini.

Ca. c xv.

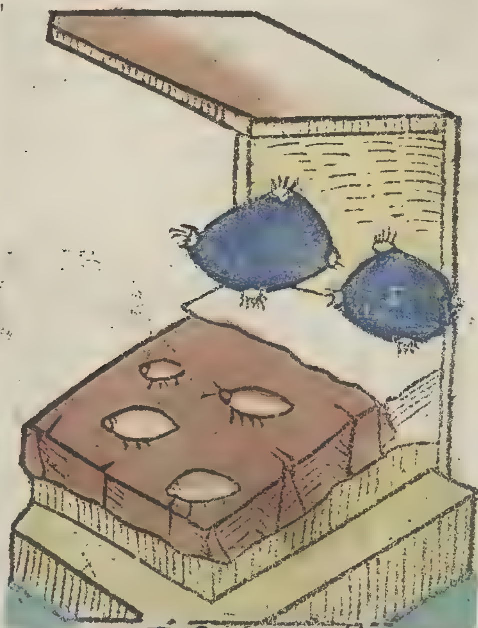
Pigargus. Bartho. in li. de ꝓprietatibus reꝝ. Pigargus ē aīal mūdum q̄ ad eſum. vt patꝫ Deutro. xiiij: ꝛ ē al' cornutū ꝛ barbatū ſicut hircus. min⁹ ceruo: mai⁹ hirco. vñ ſil'is eſt hircoceruo ſꝫ lōge min⁹ q̄re īfra de tragelapho rumīat ſicut hirc⁹. ꝛ findit vngulam ſicut ceru⁹. ꝛ ē al' agreſte magne velocitatis nemora ībabitat ꝛ deſerta. Hugo āt dicit q̄ pigargus ē auis ꝑua ꝛ deꝑſſa: vñ dr̄ a pige q̄d ē deꝑſſio: Sꝫ in deutro. ſuppoṅit ꝓ aīali q̄drupede q̄d ē ſil'e hirco ceruo. Ut ibi īnuit gloſa. nec aſpirat̄ ibi ꝑma ſillba: vñ cū h non debet ſcribi q̄dā ſcribūt phi largū. ſꝫ male. vt patet in libris correctis.

Ca. c xvj.

Pigmei. Bartholomeus in li: vt ſuꝑ. Pigmei ſunt hōīes paruiſtatura cubitali. quoſ greci a cubito pigmeos vocant. Hi mōtana indie tenēt quibus vicinus eſt occeanus. vt dicit Papias. Sꝫ dicit Auguſtinus ſic Pigmei tātum ſemi cubitales ſunt. qui tercio anno ꝑfecte ſunt etatis ſeptimo ſeneſcunt. Dicunt̄ autem pugnare contra grues. a quibus armati ferro aliquociens deuincunt̄ De pigmeis autem dicit Plinius. li. vij. cap. iij. Pigmei ceruos vt ſunt dodrātes non excedētes ſalubri celo ſemper vernāte habitant in terra tempata montib⁹ cōpoſitis ex partibus aquilonis quos grues infeſtare fama eſt. Qui incidentes arietum caprarum dorſis armati. ſagittis vero tempore congregato agmine ad mare deſcendunt ꝛ oua ꝛ pullos gruum pro viribus deſtruunt ꝛ conſumunt. et hanc impeditionem faciunt tribus menſibus q̄d ſi non facerēt futuris auium gregibus reſiſtere non valerent. De pennis autem eaꝝ ꝛ ouorum putaminibuſ ſibi caſas faciunt. vt dicit idem Et ſubdit Areſtotiles Inquit in cauernis viuē pigmeos tradit

Ca.cxvij.

Poledrus. Albertus in libro de proprietatibus rerum. Poledrus dicitur eque filius siue pullus equinus: quoniam diu matris vberibus e subiectus. In cuius frote vt dicit Arestotiles libro. vij. inuenitur yconamor id est amoris veneficium: quando nascitur 7 labut matres equorum lingua 7 tondunt illud. 7 mulieres incantatrices prouerbiant ex hoc. Posterior pars pulli est maior parte anteriori 7 cum iuuenescit crescit pars superior: 7 propter hoc erit eleuatio anterioris partis corporis multorum equorum magis q posteriori. Et ideo quando est pullus potest pede posteriori tangere caput suum quod facere non potest quado peruenit ad etatem. Ysidorus. libro octauo. Circa autem pullum equinum hoc vltimo animaduertas quia passum suauez vel durum quem assuescit in iuuentute vix potest dimittere etiaz in senectute. 7c. Superius in cap. liiij. dictu est. quare ibidem vide de equo.

Ca.cxviij.

Ulex: Ex li. de nat. rer. Pulices vocati sunt eo q i puluere magis nutriuntur. Patet pulice esse vermiculu nigr 7 minutu qdem. s3 valde pungitiuu: maxie at tpe estiuo 7 pluuiali. Saliunt poti q volant. nocte q die magis hoiem infestat. Et nisi vehemens torpor aut somnus grauis i mebris sit se tueri no pt. Cu qs manu adhibet celerius fuga dilabunt. nec inueniri queunt.

Operationes.

A Ex li. vt sup. Cotra pulices optimu remediu est omi vespe corpus absinthio fricare. vel herba eade cu olo cocta corpus perugere. B Pulex in duas ptes diuisa reuiuiscit. C Rasi. Si aqua in q tribuli cocti fuerint domus roret pulices omino destruent. D Aqua similiter in qua ruta coquit aut oleader eos interficit. E Auicenna. Ad effugandu pulices ospergit domus cum infusione coloqntide. tuc em saliunt 7 fugiut. 7 similiter ex decoctione rubri: F Dixerunt aut qdam q qn sanguis hirci ponit in fouea in domo, apud eu cogregant. deinde moriuntur; G Similiter aggregantur

super lignum linitum ex adipe hericij.
¶ Item fugiunt ex odore caulis. et foliorum oliandri. ¶ Palladius. Pulices fugantur amurca p pauimentū freqn̄ter aspersa. vel cimino agresti cum aq̄ trito vel cucumeris agrestis semine aq̄ resoluto sepe infuso

¶ Ca. cxix.

Pediculus. Rsi. Pediculi sunt vermes cutis a pedibus dicti. vñ pediculosi dicti sunt q̄bus pediculi in corpe efferuescunt. Ex li. de na. rex. Pediculi dicuntur a numerositate pedū. hoc malum ex ipa hōis carne creatur indubitanter. et tamē inuisibiliter. hos nōnulli de sudore hōis. Alij de poris et euaporatōibus gigni dicunt. Haly. Accidit āt peregrinanti copia pediculorum in corpe ppter sudorem et puluerem. ac balnei paucitatem.

¶ Operationes.

A ¶ Haly. Quod cum euenerit corpus peregrinorum vel aliorum cathaplasmetur cū argēto viuo. occiso cum oleo. adiūcta aristologia lōga. mane q̄z balneū ingrediatur. et corpus eius fricatione valida mūdetur. ¶ B Rasi. Pediculorum generatōez phibēt vsus balnei et lauacri. pannorum freqūēs mutatō proprieq3 vt pannus. qui carni adheret. lineus sit huiusmodi pediculos interficit argentum viuū extinctū si oleo misceatur ex oleoq3 fila lanea inungant q̄ sup se aliquis appendat. aut ex eis se cingat. ¶ C Auicenna. Stafisagria cū arsenico pediculos interficit. et similiter argētum viuū extinctum. D ¶ Precipuū remedium esse dr̄ freqūēs ablutio corpis. &c.

¶ Ca. cxx.

Porcus. Ex li. de na. rex. Porcus est bestia seua et immūda et obscenis locis gratissime cōmoratur. Actor. Porcus non ruminat et ideo inter immūda fm legem reputatur. Mūdis et immundis indifferenter vescitur In luto delectatur. Rostro lutum suffodit. Horrende grinnit. pcipue āt vno pcusso ceteri grinniunt et q̄si compacientes illuc cōueniunt. Sz statim obliti sui planctus ad lutū vel ad cibum redeunt. Fertur autē nullū corpus aīalis interius et dispositione. et numero partium sic assimilari hūano corpi. sicut corpus porci. Vñ phisici et alij interiora hūani corpis inuestigātes porcorum interiora q̄si quoddā exemplar inspiciunt. Arestotiles. Porcus. viij. mensiū coit. sz tunc debile quid generat. Multos filios facit

pter multitudinē spermatis. cetera bisul ca paucos faciūt. viuit atvsq3 ad ānos. xv Cū ipinguat coire p̄t oī tpe. Porca preg nās ē q̄tuor mēsib9. fertil' ē in fetu. parit. n xx. filios. 7 lactare nō sufficit. p totū vētrē h3 mām̄illas. Ex. li. de na. re7. Porcus h3 ptātē coeūdi multū p̄ alijs aīalib9. porce ātīntū efferari dicuntur ī coitu. vt hōiē3 laniēt. maxie cādida veste idutū. Phisior Agrestes porci tpe coit9 bellicosi sunt. Et vt hēant du7 coriū ɔfricāt se arborib9. Et p9 modū itrāt lutū. deīn lutū illū desiccāt postea p̄liaf itm̄ vt ābo l' vn9 co7 moriaf.

Operationes.

A Aui. Porci sanguis 7 hōis silēs sunt iō re. sil'r 7 carnes ābo7. ita vt q̄dā3 vēdi derūt carnem hōis p carne porci. 7 latuit donec in ea īuenti sunt digiti hōis. B Sanguis tm̄ porci debilioris ē v̄tutis san guie hōis. C Fel porcinū ceteris fel libus debilius est solutiuū tm̄ mali chimi. D Adeps porcin9 val3 ad apata 7 ad ignis adustiōem. E Sterc9 porcinū cū aq̄ 7 vino ɔfert sputo sanguis. 7 dolori latens. F Itē sterc9 siccū cū aceto bi bit ad īfirmitatē lacerto7. G Os ca pille porci si ɔburaf 7 fricenf eo dētes soli danf. Lotiū porco7 pdest albedi oculo7 Et ei9 ɔpetas ē vt lapides frangat. 7c̄.

Ca. cxxi.

Pader. Parias 7 Prester. Ex li. de na. re7. Padera est s̄pēs ī germa nia ad q̄ītitudinē hūani brachij. colorē in vētre aureo 7 dorso virēti. Hui9 flatus adeo noxi9 esse dr̄. vt si v̄gā recēter cesā orī ei9 adhibeas. corticē ei9 flatu suo faciat in vesicas felleas ebullire. s3 7 fulgē tem gladiū si orī ei9 adhibeas veneno eū īficit. 7 vsq3 ad sūmū gladij pcurrēs. Hic cū hōiē3 in pede pcusserit. venenū ad cete ra mēbra p momentū decurrit. 7 hoc pre nimio excessu caloris eiusdē nature cuius 7 ignis. q̄ sp ascendit. Cū āt ascendēs cor tetigerit. tunc hō cadit 7 morif. Cōtraq3 r̄mediū est. vt hō pcussus in pede. suspen datur ī altū p pedes demisso capite. sicq3 venenū neq̄t ascendē. s3 inferi9 loc9 excidi tur. 7 p medicamēta sanaf. Isi. Parias est serpens q̄ sp in cauda ambulat. 7 sulcū facere videf. De q̄ Lucanus. Quo ɔtent9 iter cauda sulcare parias. Idē. Prester ē aspis q̄ sp orī patenti 7 vaporāti currit. Un̄ poeta. Oraq3 distendēs auid9 fumā tia p̄ster. hic quē pcusserit distendif enor miq3 corpulentia nēcaf exuberatū em̄ pu tredo sequif. Alexāder. Prester est s̄pens fumū exalās. 7 ī morsu suo tumorē tm̄ hōi leso adducē vt hūana prsus forma peat.

Ca.cxxij.

Rana. Ysidorus: Rana a garrulitate vocata est. eo q circa genitales paludes strepit. et sonos vocis importunis clamoribus reddit. Ex li. de natris rerum. Ranarum coitus magis est de nocte q de die. et in eorum coitu magna est mora. multuq3 semis effundut Ranas habet mare que alas habent: Et omis piscis fetus nutrit preter ranam: Ysidorus Ranarum queda aquatice dicunt quedam palustres: queda rubete ob id qr in vepribus sunt grandiores cunctarum Alie calamite vocantur eo q inter arudines et frutices viuut: minime omniu et viridissime: muteq3 et sine voce sunt. Ex li. de na. rerum. Rana vermis est quandoq3 colore viridis. sed illa que rubet deterior est loquax est. et vocibus importuna. Vocez habet ppam. coax. nec aliud quitq dicere potest nisi cu pmit aut ledit. In augusto mense nuq pt os suu p quolibet ministerio cibi vel potus vel vocis apire. Os si manu vel baculo temptaueris difficulter aperire poteris.

Operationes.

A Pli. li. xxxij. Rane iecur geminu esse dicut: Ite rane si vive cremenť in olla: cinis earum cu melle alopitias replet. ac meli9 cu pice liqda. B Jus rane i patinis decocte. tussim fertur sanare. C Vermes nati i hoie ranarum tollunt felle. pdest et febri. ranarum felliu cinis: D Ranis ex oleo et sale decoctis vt succ9 sorbeat thetano medeť. E Avi. in. ij. can. Cinis rane positus sup sanguis locu retinet eu. F Ide pfert a partibus cordarum iuncturarum sup effusus. G Rane cu sale et olo decocta dr esse bezahar lepre ac omniu venenosorum comesta. H Ex decoctoe rane fluuial' os ad dolore detiu colluit et sedat I Corp9 rane petrose et ppe piguedo ei9 facile facit dentiu eradicatoez ipa q3 dentes eijcit aialium. qn sumut eam.

Ca.cxxiij.

Rangifer et rosurella. Albertus in li. de na: aialiu. Rangifer aial est in aqlonis ptib9 versus polu articu generatu et in ptib9 norwegie et suecie et in his q sunt minoris latitudis regionib9 generatu. Et dr ragifer qsi ramifer Est eni qsi de figura cerui. s3 maius corpe et robore fortissimu et fuga celerrimu. tres ordies cornuu geres i capite et in qlibet hns duo cornua: ita q caput eius videť vgulis circupositu. duo ex his ceteris maiora. h3 in loco cornuu cerui. et hec efficiunť i bestia pfecte qntitatis. aliqn qnq cubitorum et ramorum. xv. duo aut qq3 in medio capitis q sunt lata in modu cornuu dame. et sunt circumposita ramis multis et breuib9. Duo aut alia h3 in frote. Et cu his omibus magis pugnat 9 bestias aduersantes. Ysidorus. Rosurella est anial circa aquas habitans. vt frequenter mustela maius: et pilo minus In dorso subrufum in ventre candidum In terra facit habitacula. digerit stercus odoriferum valde. et musco simile in odore. sed impar vtute. et odoris violecia. Visus hoim fugit vno tn in loco stercus illud 9gerit. et hoc mirum in bestia: qr bonum suu presto omibus accipiendu pôit: quo videať bonu non inuidere.

Ca.cxxiiij.

Rattus 7 Sorex. Actor. Rattus sicue glis 7 sorex species sunt. Et cũ sorici nomen muris cõis vulgariter appropriat̃: eẽ ꝯrio rattus in medicorũ libris q̃si ꝓpͦ nõie mus vocat̃. vñ 7 medici fimo ratti ad alopitias vtunt̃. q̃ tamen videlicꝫ rattꝰ venenũ in cauda gestare dr̃. Est ãt rattus duplicis generis. s. terrestris 7 fluuialis. Ex li. de na. rer. Rattus ẽ mnrium genus multo ceteris maius. hi adeo perniciosi sunt: cũ libidine accendunt̃. vt si eoꝝ vrina ꝑtem aliq̃ hõis nudã attigerit. carnes eius vsqꝫ ad ossa putrescere faciat. nec vulnus in cicatricem vlterius inducitur. Ysidorus. Sorex latinũ est vocabulum. eo q̄ animal huiuscemodi rodat 7 in modum serre precidat.

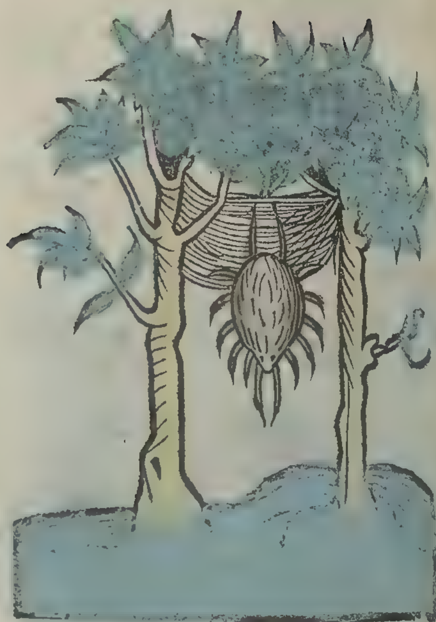
Operationes.

A Gelberus. Si domũ suffumigaueris cum vngula muli sinistra. non r̃manebit in ea sorex. B Plinius. li. xj. Aures soricis sunt pilose. C Dyascoriḋ Fimus autem soricis cũ aceto tritus alopicias emendat cum rore marino. D Tusus ac bibitus calculos excludit.

Ca.cxxv.

Regulus. Ysi. Regulꝰ ipe ẽ basiliscus. s. s̃pẽs lõgitudĩe semipedalꝭ albꝭ maculꝭ lineatꝰ. Idẽ 7 sibulus dr̃. q2 sibilo occidit añqꝫ mordeat vel exurat. Reguli sicut 7 scorpiões arẽtia q̃qꝫ sectant̃. 7 pꝰ q̃ ad aq̃s venerint ydrofobas 7 liphaticos faciũt. Glosa sup ysaiã. xiiij Regulꝰ ipe rex s̃pentiũ: q solo visu 7 flatu absorbet volucres. occiditqꝫ hõies. vñ et de achab 7 filio eiꝰ ezechia sic loq̃t̃ ꝓpheta. De radice colubri egrediet̃ regulꝰ 7 semen eiꝰ absorbẽs volucrẽ. Est ãt regulus serpẽs pẽnatus. vñ vbi iuxta translatõez nr̃am legit̃ volucrẽ absorbẽs in hebreo iuxta Iheronimũ legit̃ s̃pens volãs. Actor hinc etiã alibi ꝑ eundẽ ꝓphetã dr̃. In terra tribulationis 7 angustie leena 7 leo: ex eis vipera 7 regulus volans. Andromachus in li. de confectione tyriace. Regulꝰ qui et basiliscus. serpens est subalbidus. sup cuius caput sunt tres pilei. Quẽ cum videt aliquis paulo post morit̃. Et qñ sibilat. morit̃ q audit sibulũ eiꝰ. Ois q̊ꝫ bestia de illo mortuo ꝯmedẽs statim morit̃. 7 est malignior s̃pentiũ nec aptꝰ tiriace. Iorath. Regulũ si q̊d alꝭ viderit vꝭ audierit. ydropicũ efficit̃ 7 morit̃. De hoc ãt regulo pleniꝰ dicet̃ īferiꝰ ĩ tractatu de auibꝰ

Ca.cxxvj.

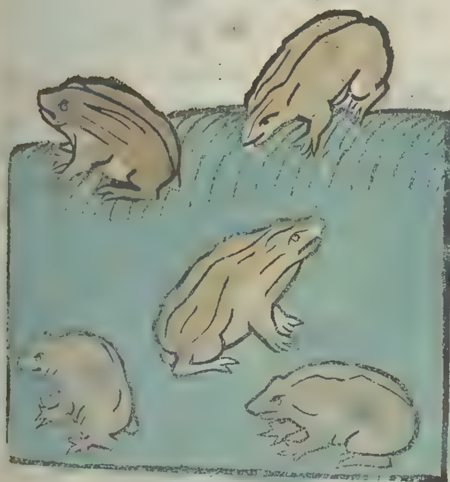
Rinocephalus. 7 Rinocerõ. Phisiologus. Rinocephalus cervicẽ habet eqnam cũ universo corpe flãmis quas in ore asperat. hõies pereũt. Ysidorus. Rinoceron grece. latine interptatur in nare cornu. Idem 7 monoceron: id est unicornus eo q) unũ cornu in media fronte habeat. pedũ q̃tuor. ita acutum et validum vt q̃cquit impetierit aut ṽtilet aut perforet. Nam 7 cũ elephãtis sepe certamen hz. 7 in ṽtre vulneratum ꝓsternit. tante autẽ dr̃ esse fortitudinis vt nulla venantium ṽtute capiat̃. Sed sicut asserunt qui naturas aĩalium scripserunt: virgo 7 puella ꝓponit̃. q̃ venienti sinũ ap̃it in q̃ ille om̃i ferocitate deposita: caput põit: sicq3 soporatus velut inermis capit̃. Ex li. de naturis reꝝ. Rinoceros qui 7 monoceros hr̃e dr̃ in media frõte cornu robustissimũ in longitudine quatuor pedum. Eoq3 adversus elephantes preliat̃ naturaliter alvum petens quam solã intelligit ictibus suis perviam. Cum aũt a venatoribus capitur. ex sola indignatione superbũ aĩal moritur. De illo inferius in caplõ vnicornus plenius dicet̃.

Ca.cxxvij.

Rutela. Avicenna. Rutela est aĩal simĩle aranee. que vocat̃ alphecd 7 est venatrix muscaꝝ. Spẽs eius sunt multe fm Galienũ. Est eñ quedam rubea. rotunda. quedam autem alba. rotundum habens ventrem: parvũ os. stellata. 7 ipsa est acuti dorsi cum lineis lucidis. Quedam vero citrina pilosa: 7 q̃daz uvea. scz ad nigredinem declinans. Quedam formicalis. Quedam vespalis Quedam egipciaca. Ex morsu enim eorum fit dolor vehemens: 7 facit accidere dolorẽ capitis vehementem 7 profunditatẽ somnij. 7 succedit ei mors.

Operationes.

A Avicenna. In cura morsuum ipoꝝ administratur canõ vniversalis de attractione 7 suctione. 7 linitur cum aqua salsa danturq3 tyriace fini: B Balneum 7 tyna velociores sunt res in sedando dolores eorum. Cum eñ humectantur i tina dolor sedatur. et cum egrediunt̃ ab ea redit. Unde oportet vt iugiter et om̃i hora balneentur.

Ca. cxxviij.

Rubetum siue rubeta. Actor. Rubetum est animal ac venenosum rane genus quod vulgo crassan dicitur. Ex libro de naturis rerum. Rubeta diuersis referta medicaminibus: qn̄ vult deponit ac resumit. ⁊ hec assidue in pastu facere dicitur. Venena vero nunq̄ deponit. sed tanq̄ arma sua penes se r̄ser uat. Habent gemina cornua veneficiorū plena. Plinius libro octauo. Rane rubete quarum ⁊ in terra ⁊ in humore: vita est plurimis r̄ferte medicaminibus depone re ea assidue ac resumere pastu dicuntur. venena sibi tantum reseruantes.

Operationes.

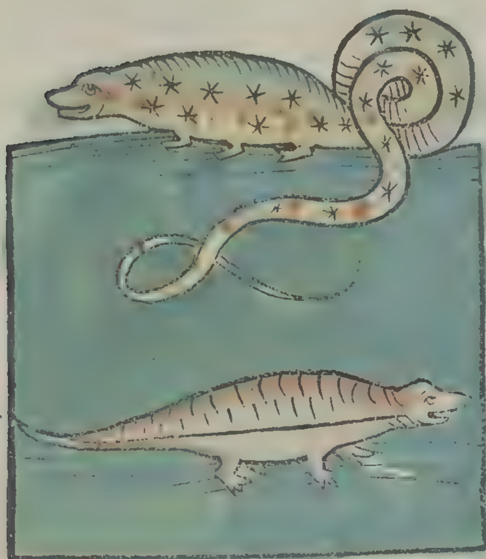
A Carnibus (vt dicit Ysidorus) earū in hamum positis. preeipue purpuras allici certum est. B Contra venena marini leporis ⁊ rubete cinis earum r̄medio est in aqua potatus.

Ca. cxxix.

Salamandra. Ysi. Salamādra dcā est eo q̄ p̄ incendia valeat. Cui⁹ iter oīa venēata maxīa vis ē. Ex li. de naṫ. rer̄. Salamandra quā nōnulli cameleontem: id est leonem terre vocant. Est aīal q̄drupes faciē hn̄s lacerte. vel (vt dicit Areito.) faciē hz īter faciem porci ⁊ simie. In igne viuit. ⁊ incēdium extinguit. profert etiā q̄ndā lanam pallidā. de q̄ ꝯtexte zone ꝯburi non pn̄t. Est āt splene carens: ⁊ ꝑ oīa aīalia. Jecur hz ī sinistra pte. In extis q̄z viscer̄ mag̃ ē ī eo varietas a ceteris aīalib⁹. macra ē valde. q2 par̄ hz de sanguine. Ideoq̄z timorosa est valde. q2 diminuiṫ in ea calor. q̄ē incentiuus audacie. Color eius est varius: ac p momēta mutabilis. Oua gallinarū more gignit. ⁊ ex eius fetus ꝑducit. in hoc autē genere non est masculus neq̄z femīa sed omēs gignunt. Alexander papa (vt ferṫ) Ex huius aīalis lana vestimentū habuit q̄d cum ad mundiciam aliquādo lauari deberet. nō alijs aq̄s abluebaṫ. nisi q̄ in ignem piciebaṫ. ⁊ p ignē cādescebat. Pli. li. xxix. Panis coctus lignis a salamādra contactus. interficit.

Operationes.

A Ryas. Salamandre virtus stiptica est 7 ca. recteq̃ miscet medicaminibus stipticis: 7 im pbos capillos. q̃ sunt in palpebris āputat. B Seruat ãt sic. caput 7 pedes ei tollunt. sicq̃ q̃d remanet ī mel le mittit. 7 cū opus fuerit in vsum assumit. C Pli. li. xxxij. Testudinis marine carnes admixte ranaꝝ carnibus p̃clare ꝯtra salamandras auxiliant.

Ca. cxxx.

Saura 7 stellio: Ysido. Saura lacertus est q̃ q̃n senescit execantur oculi eius: 7 intrat in foramē parietis aspicientis ꝯ orientē. 7 ortum solis intendēs illuminat: Rudolphus sup Leviticum. Stellio 7 lacerta sunt aīalia ifirma. maliciosa tn̄ 7 reptilia venenata. Ex li. de na. reꝝ. Stellionis venenū mortiferꝝ 7 ꝯ illud r̄mediū fit ex tritis caruibus scorpionis: Pli. li. xxx. Stellioē nullū aīal fraudulentius. hunc inuidere hōi tradunt. et inde stellionū nomen in malū esse translatum dicunt. sic eū capiunt. Estatibus obseruant cubile ipius q̃d est in locis hostiorum. vł cardinibus fenestraꝝ. aut in cameris vel sepulchris. Ibi vere incipiente fissis harundinibus textas apponūt casas quarum angustijs etiā gaudet eo facilius exuens torpore3 circumdatum: sed eo relicto remeare non potest.

Operationes.

A Guail id est stellio longa3 hꝫ caudā 7 paruū caput. 7 non est lacertus. B Caput etiam 7 corpus eius ab illo sunt diuisa sed fortasse ꝓximus ei est in natura. C Caro eius multū ca. est. In ipō ē virtus extrahens surculas 7 spinas. D Sāguis eius valet albugini oculoꝝ. E Adeps eius fortiter impinguat. Stercus eius tritum eradicat verrucas.

Ca. cxxxj.

Sanguisuga. Ex li. de naturis reꝝ. Sanguisuga est vermis aquatil' ossibus carens 7 pedibus ac pennis. hōie3 impetit ac bestias vt sanguinē eoꝝ sugat: Cuius satietate nimia mortem sibi sepius accersit. Os habꝫ ad modum trianguli. Vn̄ 7 vulnus relinquit. Cumq̃ carni adheserit. quanto magis trahit: tanto forcius insidet donec rumpatur. Itaq̃ sanguinē putridū extrahit 7 alium sanando seipsum occidit. Quidam autem bis

vermibus minus sapienter ad sup̄fluum corp̄is sanguinem hauriendum se p̄bent nisi corruptionem nimiam insenciāt Nā in hōie sano nobiliorem ac bene digestū sanguinem extrahūt. Meliores aūt ac minus nocive dicunt̄ ille q̄ rugate ac lineate in dorso sunt. deteriores v̄o que nigre sanguisuga cū vrticis ac tribulis pungit̄ vt venenū evomat. scz q̄d in bestijs aut bufonibus aut serpētibus aquaticis hauserit. Avicēna in .ij. canō. Aliqñ quedaz aq̄ sanguisugas hñt parvas. quaꝝ occultatō difficile facit ab eis cavere. ideo degluciuntur ⁊ aliqñ pendent in manifesto gutturis qñqz in interiori p̄te meri. qñqz vero p̄veniunt ad stōm. Cunqz diu morat̄ sugit ex sanguine q̄ntitatem magnā. sicqz crescente illius corp̄e q̄ntitas eius apparet. ei ergo in quo suspendit̄. accidit angustia et tristicia ac sputum sanguinis.

Operationes.

A Avicenna in li. vt sup̄. Qñqz quidez curat̄ cū medicinis gargarismoꝝ. si fuerit prope guttur. B Cum eis vero que vomitu ex solutione vermes educūt. si fuerit stans in p̄fundo ⁊ in stomacho.

Ca. cxxxij.

Scrabrones. Ysidorus. Scrabrones a cabo id est caballo vocati sunt. eo q̄ ex eis creent̄. Sicut aūt scrabrones nascunt̄ de carnibus eq̄ꝝ putridis. ita ex eis iteꝝ sepe nascunt̄ scarabei vñ cognōiati sunt. vt infra in tractatu de avibus lacius agetur.

Ca. cxxxiij.

Salpiga. Scitalis. ⁊ Seps. Ysi. Salpiga vel salpinga. serpēs est que non videt̄. Idem. Scitalis dicta est eo q̄ tāta tergi varietate p̄fulget vt notaꝝ grana retardet aspicientes. ⁊ q̄ reptando pinguior est. quos asseq̄ nō valet miraculo sui stupentes capit. Tanti aūt fervoris est. vt etiam hiemis t̄pe exuuias corp̄is ferventis exponat. De quo Lucanus ⁊ scitales persis etiā nūc sola pruinis exuuias posita suas. Solinus. Scitalis hiemales exuuias p̄ma ponit. Ysi. Seps ē exigua s̄pēs. q̄ nō solū corpꝰ. sz ⁊ ossa veneno ꝯsumit. Cꝰ poeta sic meīt. Ossaqz dissolvēs cū corp̄e tabificꝰ seps. Idē seps ē tabifica aspis. q̄ dū momorderit hōiem stati eū ꝯsūit. ita vt liq̄siat totꝰ ī ore s̄pētis Lucanꝰ. p̄va mō s̄pēs sz q̄i nōnulla cruente mortis hz tm̄. ⁊c. ⁊ pꝰ eripiūt oēs aīam. tu sola cadaver.

Ca. cxxxiiij.

Situla. Spuens. et Syrena. Ex li. de na. rer. Situla serpens est paruus et maliciosus. qui homines siti interficit hic tanta varietate refulget. vt intuentes pulcritudine retardet. et quia natura dedit reptando pigriorem: miraculo stupentes detinet. quos assequi non valet. Est autem tanti feruoris. vt et in hyeme pellem deponat. huius morsu quem tangit: igneo correptus ardore succenditur. Actor. Situla genus est aspidis: quod grece dicitur dypsa. De quo plenius dicemus. ca. lj. Aui. Spuens dicitur quedam serpens. qui sputo suo interficit illos super quos cadit. quod d. s. sputum proiiciunt dentes eius constricti super alios: Odor etiam sputi ipsius interficit. longitudo eius est vsque ad duos cubitos. et color eius cinericius ad citrinitatem declinans. et illum quem mordet interficit antequam redeat. Quem enim mordet sine sensu remanet et sine motu quietus. et profunde dormiens post saltos continuos. et clausionem oculorum. et torsionem colli. et spasmum. et pulsum inordinatum. et non sentit dolorem intestinorum. et intromittit digitos in guttur suum vt euomat. Ysi. Syrene sunt in Arabia serpentes cum alis que plus currunt quam equi. sed etiam volare dicuntur. Quorum tamen virus est. vt morsum ante mors insequatur quam dolor.

Ca. cxxxv.

Symia: Ex li. de na. rer. Symia est bestia condensa villo: in exterioribus membris super omnia animalia similatus homini corporis dispositionem. interius autem nullam cum homine dispositionem habens communem aut omnibus animalibus minorem. ergo omnes fere bestie mamillas habent in posteriori contra renes. vt eas inferius positas fetus attingere possint: et promptas habere cum velint Homo vero et symia habent eas in pectore quia natura dedit eis manus abiles ad omnem actum. quibus eleuare possint fetus a terra. et aptare illos ad vbera: hoc autem illi deest humani corporis quia caret vmbilico. virga quoque masculi est vt virga canis. Calcaneum habet in pedibus: et propter hoc erigitur vt homo stat et currit quandoque. sed hoc non potest nisi modice, quia natura bestiam hanc condidit. in faciem esse prostratam. Nam solus homo naturaliter erectam habet staturam. Hec bestia gestu inquieta est: morsu ferox: Cauda caret. Et pre ceteris animalibus gustu viget. Nuces et poma libenter comedit. sed cum in eis amaram corticem reperit totum proiicit. sicque propter amarum dulce respuit. In india dicit Pli. esse symias toto corpore candidas. Alexander. Symia domestica dominum suum agnoscit post multa reuertentem annorum curricula.

Ex li. de naturis rer. Symia qd oez ludū docibilis est. et ad ferocitatis obliuionez. nunq̄ tñ sic est mansueta vt nō sit rabida libenter cum pueris ludit. et si copia data fuerit. eos aliq̄n strangulat. Si qs eam leserit: diu contra eū rancorem custodit In genio pollent: et emulant quicqt vident: Vñ facilius incidūt in manus venatorū: Habitāt autez in arboribus vel rupibus Ut vbi eas habitare venatores viderint acceptis calciamentis hōim vadunt et se denti locis vbi ab illis videri pñt. Induuntq3 calciamēta illa pedibus suis: ac diligentius ligant. et post hec exponētes ea sub arbore relinquūt. et pcul abeūt. tūc symie descendētes. q̄d eos facere viderunt imitant. sicq3 calciate capiunt. Ysidorus Symie nomē grecū est id est pressis naribus. vñ symias dicimus. eo q̄ suppressis naribus sint. et facie feda. etc.

Ca. cxxxvj.

Scorpio: Ex li. de nat. rer. Scorpio blandū et q̄si vgineū dr hre vultū. sed hz in cauda nodosa venenatū aculeū q̄ pūgit et inficit pximātez Ferit aūt obliq̄ ictu et inflexo: nulloq3 momento meditari cessat et occasiones inuenire feriendi: homi āt ab eo pcusso putat remedio esse cinis eius potat⁹ cum vino: Solus infector scorpio caudā hz: Duos hz aculeos. vt dicit Aresto: Terra viuit. et in vere ouat: et in autūpno similiter. Pariunt vmiculos ouor spē. quos cum parēs deuorare voluerit: illi imunes sunt. qui se clunibus mris imponūt. Porcus niger si a scorpione pcutit pcul dubio morit. Alterius vero coloris porcus euadit q̄nq3 et si non semp. Ysi. Scorpio vmis est terren⁹ q̄ potius vmibus ascribit non fpētibus Glosa sup Lucā: Ecce inqt dñs dedit nobis ptātem calcandi sup serpentes et scorpiones. Sūt em̄ scorpiōes q̄ cauda insidiantur occulte serpētes q̄ dēte ledūt apertē Ipōr q3 venenat⁹ acule⁹ retro ē timedus.

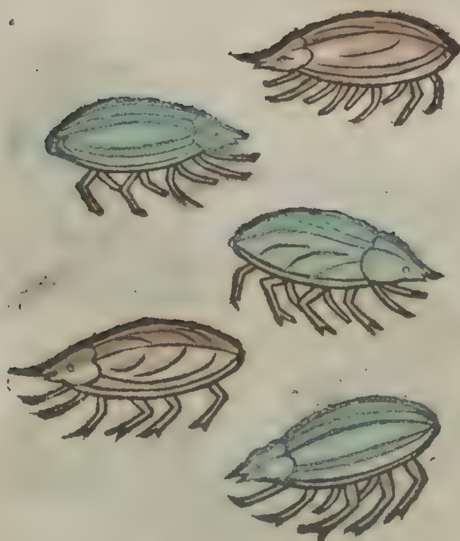
Operationes.

A Palladius. Scorpiones existimant aliq̄ posse fugari: si aliq̄ ex eis vrant ī medio domus: B Aui. in. ij. cañ. Sputum hōis ieiuni scorpiones interficit: C Item raffanus scorpioni aduersat: ita q̄ si frustū raphani imponat sup eum morit: D Eius etiā aq̄ in hoc expta est. et fortior est. Si scorpio momorderit aliq̄z q̄ raphanū cōmederit nec ei nocebit. E Aui. in. iiij. cañ. Scorpiōis puncturā curat p canōes cōes. et p vaporationē cū sale et milio et similibus.

Ca.cxxxvij.

Seta. Simultas & Solifuga. Ex li. de na. rerum. Seta est vermis (vt quidam dicunt) serpens a re nomen habens: Est enim tenuissimus instar sete. fere cubitalis longitudine, durus & albus nihil differens vtraque extremitate. quippe cui caput non est: sed serpit vtrobique. hic in aquis corruptis nec tamen fetidis nascitur. adeo durus est. quod vix pede conteri potest. Huius veneni tanta vis est vt ab homine potu haustus elanguere eum & tabescere faciat donec cum diro cruciatu vita exuat. Ex Papia. Simultas est quidam vermis in capite arietis. quando dum mouetur facit eum repedare. Ex eodem Simultas est vermis in capite animalis cornua habentis. commouens eum ad feriendum cornibus. Ysido. Solifuga ipsa est musaraneus. Solinus Sardinia quidem absque serpentibus est Sed quod alijs locis serpens est. hoc est solifuga sardis agris que occulte reptat. et per imprudentiam super insidentibus pestem facit huic incommodo accidit herba sardonia. quam de fluuijs fontanis prouenit largius iusto: Hec si edulio fuerit vescentibus neruos contrahit. deducit ora rictu. vt qui mortem intereant facie velut ridentium. &c.

Ca.cxxxviij.

Spoliator ac stella colubri. Ex li. de na. rerum. Spoliator colubri est vermis coloris aurei. quem etiam viroris ad vmbram habet. hic paruus & inualidus cum sit anguem astucia decipit. & inde nomen accepit: Nam vbi colubrum ad estum cubare viderit, per caudam eius ascendens ad caput transcurrit. Eumque prius quasi fricando permulcet. & demum morsibus carnes eius aggreditur: anguis lesa fugit. persecutor insequitur. ac letali morsu insistit. donec interiora cerebri penetret. ac perempti carnibus sacietur. hic a quibusdam vermis aureus dicitur. Dicit autem Aresto. de vermibus coloris aurei. quod quando nati sunt. primo quidem a parentibus cibantur. deinde sine cibo permanent diebus multis. & ita iacent immobiles vt mortui videantur. Post tempus autem a natura prefixum reuiuiscunt sibique prouisuri ad pastum surgunt: Ex li. vt supra. Stelle figura vermis est qui nocte vt stella lucet: nunquam nisi magnis imbribus prouenit & serenitatem adesse signat: huius tantus rigor est vt ignem tangens non alio modo quam glacies extinguat. huius sanie si caro hominis contacta fuerit capilli defluunt Idque quod contactum est colorem in virorem mutat. hi vermes nil gignunt. nec est in eis mas vel femina

Ca.cxxxix.

Talpa. Ex li. de na. rerũ. Talpa est aĩal paruum. nigrum & cecum. de terra genitum. compluta & lutulenta; sed corrupta. Huius pellis multo℞ pilorum est & suauis valde sed teterrimũ colorem habet. In terra habitat vermiũ. esca viuit. in fame q̃z terraz comedit. Rudolph⁹. Talpa est aĩal cecũ qd dicunt ex terra sic̃ ac pluuia creari. Ysidorus: Talpa dcã est eo q̃ perpetua cecitate tenebris damnata sit. est eñ absq̃z oculis. semꝑ terram fodit & humũ egerit. & radices subter frugibus comedit quam greci aff lata vocant.

Operationes.

A Talpa combusta in puluerez & sparsa cum albugine oui super faciem remedium est contra lepram. B Sanguis eius si super caput pilis nudatum delinatur pilos redire cogit. C Actor: Fertur etiam q̃ cinis talpe combuste valet ꝯ fistulam; videlicet ad eius putredinẽ consumendam. D Haly. Sorices magni talpe si ponanẽ sup scorpij ꝑcussionem sanat.

Ca.cxl.

Thaurus. Ex li. de na. re℞ Thaur⁹ est aĩal robustũ. & inter oẽs bestias sociales satis mansuetũ. ꝑter q̃ ad eas q̃ rapacitate ceteris aduersanẽ: hij sic̃ adunate creberrime pugnãt: & in ꝑliando linguas exertas hñt. dentibus nil agũt. sz tñ cornib⁹. frontẽ hñt validaz ad oẽ ꝑliũ. mẽbraq̃z in eis fortiora sunt caput & collũ. ꝑpter hec iuga liganẽ eis in capite. & in humeris sicut equis.

Operationes.

A Escul. Thauri cornu serpentẽ fugat & sanguis ei⁹ eos ĩterficit maculas q̃z faciei delet. B Fel ei⁹ cũ melle et balsão oculo℞ vitia curat. C Sepũ eius cũ resina & cera. duricias oẽs mollit. D Medulla ei⁹ cũ vino ꝑpata tremulosos curat. E Fim⁹ ei⁹ tũores atq̃z duricias soluit. F Aui. Fel thaurinũ cõfert vlceribus in aure recentib⁹ G Etiã vlceribus ani. Fitq̃z ex eo linimentũ ad dolorem matricis. H Byas. Fel thaurinum mixto felle hircio. squinãticos curat. I Vulnera & cicatrices sanat mixtũ lacti dolores auriũ mitigat. plusq̃z mixto lacte mulie℞. K Sãguis thaurin⁹ diaforeticus ẽ & malactic⁹. duricias soluit. et cathaplasma adhibit⁹ medeẽ. &c.

Ca.cxlj.

T Arandrus est aīal (vt dicit Pli.) cui magnitudo bouis est. caput magis ceruino ne absile. cornua ramosa. vngula bifida villus magnitudine vrsoꝝ. Cūqꝫ libuerit sui coloris esse: asini similis est. Tergori tāta duricia est. vt toraces ex ea faciāt. coloꝝ oim̄ arboꝝ. florum. fruticū. locorūqꝫ reddit. in q̄bus metuens latet. ideoqꝫ raro capit̄. Hoc ḡ aīal cythaꝝ mutat colores. nec aliud ex his q̄ pilo vestiunt̄. nisi in indis. ⁊ licaon. cui iubata tradit̄ ceruix. Nā thoe q̄d est lupoꝝ genus lōgitudīe ꝓcerius: breuitate cruꝝ dissilē. saltu velox. venatu viuēs: īnocuū hōi. habitū non colorē mutat. ꝑ hyemes hyrcus. estate nudus. Actor hoc aīal q̄d Pli. vocat tarādꝝ idē esse estimo: ꝙ iuxta Solinū vocaui parandꝝ. qd vitō scriptoris attribuendū puto, ⁊ q̄ debeat esse lr̄a capitalis. scꝫ vtꝝ p velt incertum habeo.

Ca.cxlij.

T Axus. In li. de na. reꝝ. Taxus ē aīal magnitudine vulpis. habet crura breuia. nec in vtroqꝫ latere eq̄lia. sꝫ ī sinistro breuiora. vn̄ fit vt ī folliculas rote q̄s attritione curꝰ faciūt. positis pedibus dextri lateris valenter currat sicqꝫ suos ꝑsecutores effugiat: Pellem hꝫ villosam ⁊ satis rigidā albꝫ nigrisqꝫ pilis ꝯtextam. Isi. Taxus est aīal agreste magnitudinē fere vulpis hn̄s in corpe. sed humilioris stature. qꝛ tibias hꝫ curtas. Pilū hꝫ grisei coloris cutē durā atqꝫ sordissimā dentes acutos. Et cū a canibus vel a ceteris aīalibus infestat̄. se ip̄m resupinat ⁊ dentibꝰ pedibusqꝫ repugn̄t. Fert̄ aūt huic vulpes quodāmō esse ꝯria Vulpes enim nūq̄ sibi foueā parāt sed foueā taxi p dolum occupat. Cū em̄ eū exisse inde scit. ad introitum vadit. ⁊ ibi stercorat. sicqꝫ taxo ꝓpter imūdiciā locū deserente vulpes eū occupāt.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ. Taxi sagina lūa crescente auget̄ decrescēte minuit̄. ita ꝙ si occidat̄ in vltimo lune defectu. nō inuenit̄. hmōi sagina ꝯficiunt̄ vnguenta. quibus sedāt̄ rnū dolores mēbroꝝqꝫ lesiōs. ⁊ hoc mirꝝ ꝙ bestia licꝫ ex vna pte sit medicialis morsꝰ tn̄ eiꝰ plerūqꝫ ḡuissimꝰ ē ⁊ exicialis. sꝫ hꝰ rō ē qꝛ viui scabrōibꝰ ⁊ aīalibꝰ q̄ terra repūt ac venenifera sunt. ideoqꝫ dētes eiꝰ īficiūt. B Escul. Adipe taxionis inūcti febriētes sanant̄. C Cerebꝝ eiꝰ cū olō coctū oēs dolores curat D Eiꝰqꝫ testiculi cū melle cocti libidīeꝫ accēdūt.

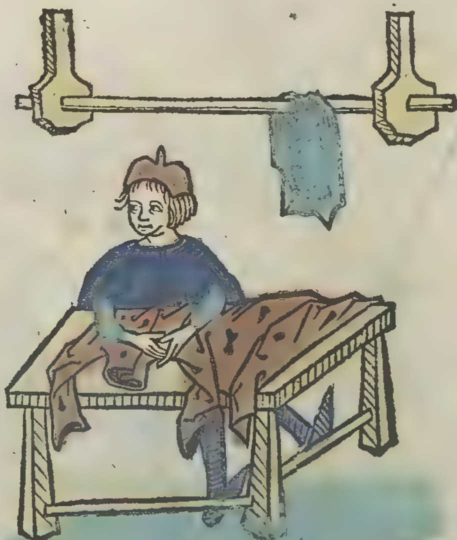
Ca. cxliij.

Tragelaphus et Tragodita. Isi. Tragelaphi a greco nōiati sunt qui cum eadē specie sint vt cervi villosos tñ hñt armos vt hirci. et prolixis menta hirsuta barbis. q̄ nō alibi sunt q̄m circa phasidē. Plinius. Tragelaphus est eadem spē barba tm̄ et armaꝝ villo distās quē tragelaphō vocant. nō alibi q̄ iuxta phasin amnem nascēs. Heliynādus. xj. li. Dict⁹ āt est tragelaphus q̄i hirco cervus Nam tragos hircus. laphos cervus. Est autem quantitate et forma cervo simi limus sꝫ villosos habet armos vt hircus Ex libro de naturis reꝝ. Tragodita sola inter bestias deiectis cornibus obliq̄ cer vice pascitur. vt magis videat̄ herbaꝫ sic ore attractam secare q̄ aliorum animaliū more carpere. habet enim cornua longa. per declivum capitis et maxillarum ad ter ram vsq̄ dependentia. que prohibent eā in terra iuxta morem pascere.

Ca. cxliiij.

Teredo. Bartholomeus in li. de ꝓpetatibus reꝝ. Teredies vocāt greci lignoꝝ vermes eo q̄ tenen do edant. Ex humore āt corrupto in arbo ribus derelicto sub corticibus arboꝝ et in medullis generant̄. maxīe āt in arborib⁹ generant̄ quando in oportuno tempore arbores r̄secantur vel plantant̄. et hoc est in plenilunio potissime. Teredo itaq̄ lig ni vermiculus in substātia est mollissim⁹ et inde tñ corrodit et cōminuit durissima ligna et subtiliorē pulvereꝫ q̄ possit linea facere.

Ca. cxlv.

Tinea. Barth. li. vt sup. Tinea est vestimentoꝝ vermis dicta. ex eo q̄ teneat. et eo vsq̄ vestibus in sideat. quis corrodit et ex vestiū corruptō ne gignit. qñ scꝫ vestis aliq̄ diu i aere gro sso comprimit̄ nec vento ꝓfundit̄ et in pu ro aere libere nullatenus explicat̄. insensi bilitet āt panni in sup̄ficiē ꝯsumit. et cū sit sensible al. infra pāni sbam se occultat q̄ vix vnq̄ videri oculis se ꝑmittit.

Operationes.

A Amara et odorifera tinee fugiūt ad vestes respersas talib⁹ de facili non acce

dunt. B Et ideo folia lauri. cedri. & cipressi: & hmõi posita in cistis vel vestes ibi repositas & libros corrũpi a tineis nõ pmittunt. C Constan. Est quedam scabies capitis que ppter suã tenacitatez & adherentiam tinea est dcã. De q̃ quere infra in tabula de infirmitatibus quomõ sit curanda:

Ca. cxlvj.

Tyrus. Ex li. de na. rex. Tyrus ẽ serpens in ptibus Jhericho circa solitudines iordanis infestus auibus & aĩalibus. maxime ouis auium q̃ cum ipsis auibus comedit. huius carnes cõfecte cum q̃busdã admixtis om̃e toxicũ venenũ expellunt. quã ɔfectionẽ tyriacaz dicunt. Ferũt ãt nõnulli hũc añ passionez xpi nullũ habuisse remediũ. maximeq̃ fuisse hõibus infestum. Ipsa vero die passionis vnũ ex eis infestissimũ. circa ytes iherusalem casu fuisse ɔprehensum. & ad xpi latus fuisse cruce suspẽsum. atq̃ ex illo die totum illud serpẽtis genus. accepisse virtutem ɔ om̃e venenũ. Actor. Tyrus idem esse fert q̃d vipera. Nam & autores in medicina loquẽtes de carne serpentina vl' tiriaca conficiẽda raro vel nũq̃ de tyro sub hoc nõie faciũt mentionẽ sed de vipera. A tyro vero denõiatione dr tyriaca.

Operationes.

A Auicenna: in canõe: v. Tiriaca affarath. i. a morte liberãs sublimior est & medicinarum compositaz. ppter multitudinem sui iuuamenti ppecq̃ in venenis q̃ sũt ex puncturis vel morsibus. vt serpẽtium & scorpionis & canis rabiosi. B Ex li. de na. rex. Tyriaca cũ ex tyri carnibus admixtis q̃busdam sit cõfecta om̃e aliud venenum extinguit: sed contra venenum ipsius tiri nihil prodest.

Ca. cxlvij.

Tigris. Ysidorus. Tygris vocata est ppter volucrem fugaz. sic eñ nominant Persi & indi sagittam Est bestia varijs distincta maculis v̾tute & velocitate mirabilis. ex cui⁹ nõie tigris fluuius appellat̃ eo q̃ rapidissim⁹ sit oĩm fluuioz. Has autem magis hircania gignit. Phisiologus. Est autem tygris aĩal seuissimum & in compabili rabie seuiens precipue quando raptis catulis insequit̃ venatores. Pli. Tygris totus fetus q̃s numerosus est ab insidiatore rapitur.

Ca. cxlviij.

Tortuca. 7 Taranta. Ex li. de na: rer. Tortucam de genere serpentium quidā esse volunt, veneo quidem in vita caret. sed neq̄ q̄ post mortem Nam renes eius. Ut dicit Ambrosius. si quis post mortē nudo pede calcauerit veneno statim inficit̄. Est āt duoꝝ pedū. Caput hñs vt bubo. Caudā vt scorpio. duobus scutis durissimis q̄i testis tegit̄. q̄bus adeo se induit vt difficulter etiā validissimis ictibus perimi possit. Ouat vt gallina. s3 oua eiꝰ ad comedendū sunt nociua. Tortuca femina (vt dicit Aresto) non h3 nisi vna3 viam exitus supfluitatis. q̄uis habeat vesicam cōtra oīm aīaliū naturā hñtium. plumas aut squamas aut corticē Nā ista oīa non hñt vesicā. Actor. Tortuca dr̄ 7 testudo. q2 teste tegminibus adopta est in caverne modū. haꝝ plurime sunt aq̄tice. de quibus iam dcm̄ est. Quedam vo terrestres que 7 siluestres dicunt̄. nec sunt venenose. sed ab hōibus comeduntur. Phisiologus: Tarante serpētes sunt modice quantitatis a quibus puncti vehem̄ter angustiantur. Et nisi tiriaca eis subueniatur q̄nq3 anxietate moriunt̄.

Ca. cxlix.

Trogodice Albtꝰ i li. de na: aīaliū Trogodice sūt aīalia q̄dā lōgissima hñtia cornua a capite añ inā millas vsq3 ad terrā dēdētia. ceruices aūt lōgissimas. 7 iō icuruata 7 iflexa ceruice lōgitudīe capitis 7 cornuū ī terra positis ita q̄ frōs tō ī terra iac3 pastū p̄ oē3 more3 sumēria. q2 alr̄ pasci nō pñt ꝓpter suoꝝ longitudinē cornuū. 7 iō pasci nō pñt nisi lōgis herb̄ q̄ pocius secare vident̄. q̄ a radicibus mordere sicut alia aīalia faciūt.

Ca.cl.

Vacca. Arestotiles. Vacca est aial mansuetum et iracundie pauce. multe vero insipientie. Huius renes in aspectum quasi cpositi sunt ex pluribus paruis renibus. ventres habet multos. vt cibi cpleant visus. et qd diminuit ex eo pter digestionem hz ventrem post aliu. Primus ergo venter cibu recipit crudum. secudus digestu. tercius iam digestione melioratu. Quartus vo bene digestum. Cornua vacce si calefiant in oem ptem declinat. Cornua feminaru sunt fortiora cornibus masculorum.

Operationes.

A Auicenna in.ij.can. Vaccinu fel forcius est ceteris fellibus quadrupedum. B Ponitur in emplastris ad vulnera que sunt herisipila. dolorisqz vehemetis. C Crura vaccina.i.ossa crurum adusta fluxu sanguis abscidut et solutoes vetris. D Stercus vaccinu est ex his. q dant pulmoni et ptisi et similibus. Ex eo fit emplastrum sup ciatitam E Item cum aceto sup exitnras calidas positum sedat eas. Couenit etia apatibus q post aures sunt. F Colla de corio vaccino linita cum aceto sup impetiginem et scabie exco riabilem cu no est vehemetis pfuditatis confert. G Similiter et linita cu melle et aceto sup vulnera. adusta quoqz et lota valent ad curationem lendium. H Haly. Sanguis vacce si super vulnus infundatur sanguinem stringit I Arestotiles. Vacce cornua si calefiat in oem (vt dictum est) partem declinant et siquidem vngantur cum oleo ac pice valent p pedum et contra niuis nocumentum. K Plinius libro.xxviij. Vaccinum etia iecur cyliacis atqz dissintericis medet.

Ca.clj.

Veruex. Ex libro dena.rerum. Veruex siue aries habet cornua imo dum circuli replicata. quib9 gregem defendere nititur. Ex naturali feritate dextro pede terram percutit. qn irascit aut stupet vel timet. et hoc maxime amoris tpe p dimidium annu iacet sup vnu lat9. et p dimidium sup aliud. Ysido. Veruex a viribus dictus est q ceteris ouibus sit fortior. vel eo q sit vir. id est masculus. vel q vermes in capite habeat. quorum excitati pruritu se inuicem concutiunt. et pugnantes cum magno impetu feriunt.

Operationes.

A Adeps veruecinus simile habet virtutem porcino. B Stericas aut ani causas vtiliter curat. et cobustis opitulat C Fel veruecinum lanis adhibitu et in vmbilico positum. ventrem soluit infantium. D Fimus veruecinus cu aceto vt cathaplasma ipositus maculas nigras emendat. nascentes clauos corporib9 tollit. E Ignem sacrum impositum curat. Cum cera et oleo mixtus combustionibus medetur.

Ca.cliij.

Vitulus. Ysidorus. Vitulus et Vitula a viriditate dicti sunt. i. a viridi etate. sicut virgo. Vitula ergo parva est. et nondum enixa. Nam enixa iuvenca est aut vacca. Iuvencus autem dictus eo quod iuvare incipiat hominum usus in excolenda terra vel quia apud gentiles ioui semper iuvencum immolabatur. nunquam thaurus. Nam in victimis etiam etas consideratur. Aresto. Vituli post unum annum castrandi sunt. Alioquin parvi erunt. Castrati vero diutius vivunt.

Operationes.

A Pli. in li. xxviij. Omnes quidem medulle molliunt explent. et calefaciunt. Inter ceteras autem laudabilis est vitulina. B Sepum quoque vitulinum capitis ulceribus cum sale ratum laudatur utilissimum. Podagricis quoque prodest et articularijs morbis.

Ca.clij.

Vesontes. Albertus in libro de naturis animalium. Vesontes animal est bovi simile. collum habens setosum et iubas ut equus tam inanis pertinacitatis et truculentie. ut captum domari vix vel nunquam possit.

Ca.cliiij.

Vipera. Avicenna. Vipere sunt serpentes habentes capita plana et lata. collum minutum ac subtile valde. quorum caude curte sunt strepitum facientes ac sonitum in incessu. Capiuntur autem a medicis in fine veris. et principio estus. ut inde trocisci fiant.

Quibus tñ nõ oẽs puenerint vipere sed flaue ⁊ de flauis femie: Jtẽ in.ij.cañ: Vipere post hyemẽ de cauernis egrediẽtes oculos suos sup feniculũ fricãt vt illuminentur. Urina hõis vtiliter effundit sup morsum vipe. spec vipe petrose. Ex li. de na. re. De vipa dicit Phisio. q hz faciez hũanã vsq ad vmbilicũ: ab vmbilico vo vsq ad caudã cocodrilli figurã. Meatus digestibilis q̃i foramẽ acus ẽ. ⁊ ideo more viperaꝝ ceteraꝝ pcipe nõ pt sz tm̃ pos.

Operationes.

A Dyas. Adeps viperin⁹ suffusiones oculoꝝ ⁊ obtusiones ⁊ caligines mixta cedria tãti põderis ⁊ melle actico ⁊ oleo veteri curat: Alarũq pilos inũctis nasci nõ sinit. B Ex li. de na. reꝝ. Vipe valẽt ꝯ oim̃ serpentiũ ictus: vt dicit Pli. C Tunica ei⁹ quã pijcit cũ innouat in vino cocta dẽtibus ⁊ oculis medet. Adeps ei⁹ caliginem oculoꝝ tollit.

Ca. clv.

Vnicornus Uarius. Ysi. Unicornus est aĩal paruũ sz corpis fortitudinem hñs. crura breuia ad suam magnitudinẽ ferꝝ nõ timet. ĩ excelsis mõtibus vastissimisq solitudinibus cõmoratur. vt sup lacius babet. Ysidorus. Uarius est bestiola de genere piroli paulo amplior q̃ mustela. Jn arborib⁹ habitat ⁊ fetus facit. a re nomen hz. Jn ventre nãq cãdidus est: in dorso colorẽ hz cinereum eligantẽ atq spectabilẽ haꝝ pellibus in ornatu vestiũ gloriant hõies vtriusq sexus. Jpa tñ bestiola mĩme gloriat ĩ pelle sua nec dum in aliena.

Ca. clvj.

Vro. Ysidorus. Uri sunt boues agrestes adeo fortes vt arbores ⁊ armatos milites in cornib⁹ eleuent. Jdem Uri dicti sunt a poton orion id est a montibus: Sũt boues ãt agrestes in germania hñtes cornua in tantũ ptensa. vt regijs mensis insigni capacitate ex eis gerule fiant. Helynandus li. xvj: Jn hyrcinia silua germanie sunt vri. Hi sunt magnitudine paulo elephantos. specie ⁊ colore ⁊ figura thauri. Magna vis coꝝ ẽ. ⁊ magna velocitas. neq homini neq fere quam aspexerint parcunt. Hos studiose foueis captos interficiunt.

Ca.clvij.

Ursus: Ex li.de na.re℞ Ursus dr̄
q̄si orsus scȝ in ventre.ȝ extra cō
pletus.⁊ hoc ideo q꞉ permature
ꝑturit̄.vn̄ lingēdo informat̄.Est āt ursus
aial seuū nimis deforme mēbris. Aresto.
Ursus est aial hn̄s dētes supius.⁊ vnum
ventrē inferius.ac pᵒ ventrē intestinum si
cut ⁊ lupus.Est āt in aliq̄bus aialibᵒ ven
ter maior.vt in porco ⁊ vrso.Manifestū ē
āt ꝙ vrsus agrestis hyeme latet.ȝ vtrum
hoc faciat ꝓpter frigiditatē an ꝓpter ali
ud q̄stio est. Mares āt ⁊ feīe in tp̄e illo pī
gues sunt valde. ita ꝙ de facili moueri nō
pn̄t.Ysido:Ursus caput est inualidū.sed
vis maxima est in brachijs ⁊ lumbis. Un̄
⁊ interdum erecti insistunt. Ambrosius
Ursis angustiora colla data sunt.q꞉ non
pascunt̄ herbis in terra sed carnes aialiū
comedunt: Alexander. Ursus quodaȝ
murmure vtens.pedes sugit tanq̄ alimē
ta quedam sumat ex eis. Solinus:Ursi
coeunt non sicut quadrupes alij sed apti
amplexibus mutuis velut humanis coīu
gationibus copulantur. Desideriū vene
ris hyems suscitat. Secreto honore ma
res grand a s reuertentur; Et in eisdem li
cet foueis.partitis tamen per scrobes se
cubationibus diuidunt̄. Ute℞ dies trice
simus liberat.

Operationes.

A Ysaac. Ursina caro viscosissima di
gestioniq꞉ inobediens.pessimū dat nutri
mentum. Un̄ plus ꝑtinet medicīe ꝙ̄ cibo
B Phisiologus. Fel vrsi calidū ē ⁊ sic
cum. Ualet contra epilentiā ⁊ paralisim.
Debet āt fel cū follicło suo ab epate sepa
rari:⁊ ita suspendi ⁊ desiccari.ꝑ duos an
nos seruat̄: C Esculapius:Si ocłos
vrsi eradicaueris ⁊ sup̄ sinistrum homīs
adiutoriū ligaueris eius quartanaȝ miti
gabunt: D Auicenna. Adeps vrsi
confert alopicie. E Dyas:Dr̄ adeps
vrsi capillo℞ in crementis prestare et alo
picias emendare:Uel vrsinū vel electua
rium datū epilenticis medet̄. F Itē
lanis adhibitū ⁊ in vmbilico positū.infā
tium ventrem soluit. G Actor:vt āt
dcm̄ est superius iuxta Pliniū.Ursi ꝑmis
diebus.xiiij:q̄ui somno premunt̄: Tūcq꞉
mi℞ immodū vterno pinguescunt.Et illi
sunt apti medicamibus. H Adipi
contraq꞉ capilli defluuium tenaces.

Ca.clviij.

Vncia. Ysidorus. Vncia est anial seuissimū. nō altius cane sȝ longius corpe canibus inimicū valde predam non ɔmedit. nisi eā in altū portȝ. sed qñ ad arborez venit ad supremū eū ramū defert eamqȝ pendēdo ɔmedit. Cum āt in calore coitus existēs aliquē vulnerauerit. mures sup ipm ɔueniunt. ac sup eū mingunt ⁊ morit. Vñ quidā ab ea vulneratus se ꝑ barchā in mari portari fecit. et mures ad mare venerūt vt ad eū accederent. sȝ ꝑpter mare nō poterāt. Hui⁹ aial fel mortiferum est.

Ca.clix.

Vulpis. Ysidorus. Vulpes est al dolosum. villos hz vberes ⁊ altos caudamqȝ magnā. fert aūt q vulpis nunq̄ facit sibi foueā. sed foueaz taxi dolose occupat. Cunqȝ em̄ scit taxū exisse de fouea accedit ad introitū. ⁊ ibi stercorat. sicqȝ ꝑpter imundiciā fugit taxus. et vulpis occupat locū eius. hāc insequunt venatores ꝑpter pellē. non ꝑpter carnes q̄ sunt inutiles. Aresto. Vulpis est aial ingeniosum ⁊ malaꝝ opationū. hȝ vgaȝ ex osse coit ad terram piecta. Ursus ⁊ kyrokos auis. scȝ vncoꝝ vnguiū cū vulpe pugnāt. qꝛ carnem manducāt. Tyrus āt ⁊ vulpes amicant. amboqȝ in cauernis terre manēt. Vultur q̄ȝ vulpē dephendit. Ambrosi⁹ in hexamerō. Vulpis est aial odio dignū ꝑpter rapinā. despectū ꝑpter īfirmitatē incautum sue salutis dū insidiat alienis. Exli. de na. reꝝ. Vulpis est aial fetidum. maximeqȝ in ore. ⁊ etiā a posteriori pteiminente mortis piculo. Succū q de pino fluit in cibū sumit. sicqȝ salutē recupat. et euum vite in longum protendit. Constā. Vulpis in fame pre angustia latratus canum imitari dr. hoc est cum esurit. nec inuenit quod manducet. fingit se mortuā. ⁊ resupina flatum attrahit lingua protracta tunc aues incaute odēdentes q̄si ad cadauer aperto suo ore rapit deuoratqȝ ⁊ cōsumit.

Operationes.

A Haly Vulpis si cum oleo decoquat oliue. oleū hoc nodis ⁊ duricie q̄ fiunt ex artetica prodest. B Adeps vulpis cum oleo sisami id est yreos liq̄factus aurium dentiumqȝ medetur doloribus. C Auicenna. Vulpes in aqua cocta et embrocata iuncture dolorose confert vehementer. Adeps eius in aurem distillatus sedat dolorem eius. D Ad hoc enim euacuatiua est valde. E Item eius pulmo siccus confert asmaticis valde. Pellis eius calidior est ceteris. et hac iuuantur humectati propter eius resolutionem. F Testiculus vulpis calidus est in primo ⁊ humidus in ipo. ⁊ est in eo humiditas superflua. G Confert spasmo et thetano. que sunt in posterioribus ex paralisi. facit appetitum coitus.

Ca.clx.

Ibex. Pli. li. viij. Ibices siue cape sūt aīalia de ca=p̄ꝝ gñe pnicitatis mirā de qnꝗ̄ onerato capite cornibꝰ vastis gladioꝝqꝫ vagīs. ī hoc ita se librāt vt tormēto aliꝗ rotati in petris potissimū. ⁊ mōte aliꝗ in aliū trāsilire cupiētes. atꝫ ī cursu pnici ꝗ libuerit exultāt. Ex li. de na. reꝝ. Ibex ē aīal puū velocissimū. ī capite vastis cornibꝰ oneratū. ī petris ꝯmorant̄. ibiqꝫ fetꝰ faciūt.

Ca.clxi.

Ichneumon ⁊ yppotamus. Isi. Ichneumon grece vocat̄. eo ꝙ odore suo. salubria ciboꝝ ⁊ venenosa ꝑdant̄. De ꝗ dracōtiꝰ ait. ꝑcidit suillis vim cuiuscūqꝫ veneni Dictus aūt est suillus a setis. hic etiā serpētes insequit̄. ꝗ cū aduersus aspidem pugnat. caudaꝫ erigit. quā aspis maxime incipit obseruare ꝗsi minantē. ad quā cū vim suā transfert corripit̄. Aresto. Ichneumon cū vidꝫ serpentem ꝗ dr̄ bascos non pugnat cum eo. ꝗusqꝫ clamat adiutores. Et quia timent a morsu serpentis. intrāt aquā ⁊ post arenam. deinde cum serpente pugnāt. Ex li. de na. reꝝ. Ippotamus in terra nascit̄. licꝫ in aquis sicut in terra potēs sit ⁊ habitet. Caudā hꝫ tortuosaꝫ. dētes prurigineos. dorso ⁊ hīnitu silis eq̄. de ꝗ s̄ pleiꝰ dcm̄ ē.

Ca.clxij.

Ydra. Isidorus. Ydra dr̄ draco multoꝝ capitum. qualis fuit ī lerna palude prouincie Archadie. Hec latine excedra dr̄. eo ꝙ vno ceso tria capita excrescebant. sꝫ hoc fabulosum est. Nā cōstat ydrā fuisse locū euomentē in ꝗ vno meatu clauso multi erumpebant.

Quod Hercules videns loca ipa exussit. ⁊ sic aque meatus clausit Na ydra ab aq̄ dicta est: Ydros aũt est aquatilis serpens a quo icti obturgescunt. Cuius qdã morbum boũ dicunt. eo q̄ fimo bouis r̄medietur. Ex li. de na. rer. Est ãt ydros (vt scribit Plinius) pulcherrim⁹ anguiũ in orbe terrar. Fabulose võ dcã est ydra serpens cuius cũ vellet caput hercules amputare statim duo subcreuerũt. ⁊ sic sp̄ ãputatis q̄busdam alia statim subcreuerunt.

Ca. clxiij.

Ubro. Ex li. de na: rer. Zubro est bestia de gñe thaurorũ siluestriũ fortissima maximaq3 vtpote xv. cubitor lõgitudinis Tante q̃3 velocitatis est vt stercus (q̃d cũ impetu egerit) retroacta in cornibus recipiat ac longius post terga p̄iciat. hoc itaq3 stercore egesto largissime p̄sequẽtes canes excecat atq3 debilitat: ⁊ penitus inutiles reddit. pilos habet subnigros: cornua maxia triũ cubitor ampla sup̄ modum: ita vt ad mensas diuitum gerula fiant potuũ. Cũ g̃ hõiem aut canẽ obuiũ habuerit in cornibus subtollit eũ. ⁊ tam diu in altũ proicit: iterumq3 in cornibus recipit donec penitus interimat ꝯquassatum. hanc quidam ꝑpter eius velocitatem dicunt esse tygridem sed falso. Nam tigris est bestia satis modica. ⁊ habitat in oriente. Hec autem reperitur in Bohemia.

Ca. clxiiij.

Zilio. Albertus in li. de na. aĩalium. Zilio aĩal est q̄ntitatis lupie nimium crudele. in mortẽ hõim ⁊ aliar bestiar: hoc aĩal imitat̃ voces bestiarum ⁊ hõim in cõdensis. Zilio vocãs vt hõies sequentes deuoret. ⁊ simili ingenio deuoret canes: canũ latratus imitãs: Est autem hoc aĩal ꝯpositũ ex hyena ⁊ symia que mari cõmorion vocat̃. ⁊ intrat in sepulchra ⁊ cadauera comedit mortuor.

Hec igit̃ de natura animaliũ q̄drupedum. et alijs in terris morantiũ sufficiant. quia sꝫ qua alia sunt facile ex añ dictis ꝯgnosci possunt.

Tractatus de Auibus.

Prologus.

Expeditoq3 tractatu secũdo de proprietatibus videlicet animalium in terris vitam ducentium. Restat nunc in tractatu tercio dicẽ aliqua de naturis auium. vt in ipsis sicut in ceteris creaturis dei magnalia extollantur. Ideoq3 adiuuãte christi clemẽcia: de auibus dicturi ꝛ volatilibus iuxta ordinem alphabeti. primo de aquila inicium sumamus.

Ca. primũ.

Aquila. Ysidorus. Aquila ab acumine oculoꝝ vocata. Est enĩ tanti contuitus vt cum sup maria immobili penna feratur. nec humanis pateat obtutibus de tanta sublimitate pisciculos natare videat. ꝛ instar tormenti descendens raptam predam pẽnis ad littus pertrahat. Nam ꝛ contra radiũ solis fertur obtuitum non flectere. Unde et pullos suos vngue suspensos radijs solis obijcit ꝛ quos viderit immobilem tenere aciem vt dignos genere conseruat si q̃s vero flectere obtutum quasi degeneres abicit. Iorath. Aquila est auis magna ꝛ regalis. De qua dr̃ q̄ vbicunq3 viderit ex alto serpentem magno stridore oppressũ vnguibus laniat. ꝛ postq̃ extracta de visceribus venena mortifera decerpserit. ad huc faucium deuorat. ꝛ virus quod ĩerat extinguit. veneno calore decocto. hoc q̃3 experimento. aut ꝯtristaẽ aut gloriaẽ. Aquile vnam sedem ꝛ vnũ nidum semꝑ habẽt Ex li. de na. reꝝ. Aquila altissimis arboribus nidificat vbi mala bestia nõ accedat pullosq3 caute custodiens. non relinquit donec seipõs protegere sciant ac valeãt. Itaq3 cõtra draconem vel hõiem. vel aliud al' si eos turbare l' rapere voluerit: mira aĩositate pugnat. seq3 mortis periculo ꝑ eis exponit quos etiã ĩ humeris subtollit. vt eos ꝓuocet ad volatũ. docet etiam eos lambere sanguinẽ. lapidẽ ethitez habet in nido. qui velut ꝑgnãs fetum habet intus lapidẽ minutũ sanantẽ: ꝛ hunc contra calorẽ nimiũ (quẽ h3 aq̄la naturaliter) in nido habet ne depereant oua decocta calore nimio. Huic enĩ lapidi calor ignis nocere nequit. Dicunt ꝛ alij phi. q̄ duos lapides ꝑciosos nõie indes in suo nido collocat. sine quibus parẽ nõ ꝑt. Aquila multis diebus ieiunat. adultos pullos ꝑsequiẽ. lõge fugãs emulos sc3 rapine. Ex li. vt sup. Est enĩ aquile pessimũ gen⁹ q̄d pullos suos ante tẽpus expellit tedio nutriendi: Ratio ãt hec est ꝭm Aristo. quia post ĩcubationẽ. adeo debilitaẽ. vt venari non possit: Etiã vngues ei⁹ incuruanẽ. vt ꝑdam tenere nõ valeat. Albescunt ale ꝛ aggrauanẽ vt vix possit volare: Aquile pulli sine clangore sunt ꝛ sine murmuratione. Est aq̄la grandis in septentrione habitans duo faciẽs oua sꝑ. vt dicit Plini⁹ in cacuminibus ramoꝝ suspẽsa. captoq3 lepore vel vulpe minutatim ei coriũ detrahit. ꝛ oua sua in illo ĩuoluit. ac sub calore solis ponit itaq3 relinquens ea non cubat S3 q̄usq3 naturali maturitate frangãtur expectat. In egressu vo pulloꝝ redit. ꝛ tũc eos vsq3 ad robur ꝑfcm̃ nutrit. Actor. Aq

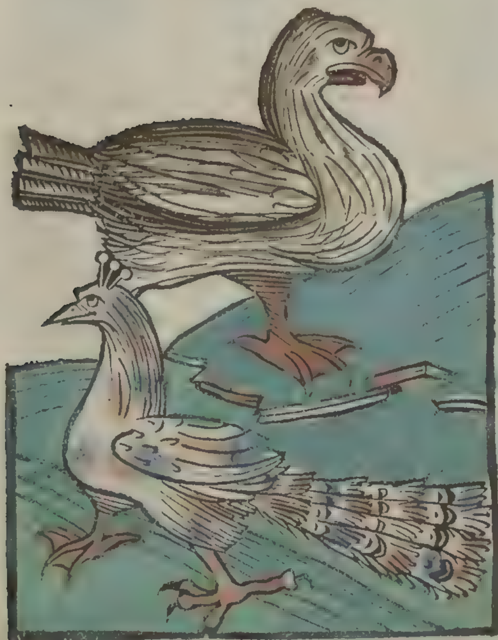
la est auis magna et nobilissima. vtpote auium regina que cum senecta grauatur sup oẽs nubes in sublime volat. ⁊ ex calore solis oculoꝝ eius caligo ꝯsumit. ⁊ mox impetu cũ ipo caloris estu descendẽs aq̃s frigidissimis tercio imergit. indeq̧ r̃surgẽs statim nidũ petit. ⁊ inter pullos iã robustos ad predam in qualitate frigoris ⁊ caloris q̃i q̃daz febre correpta, quodã sudore plumas exuit. fouitq̧ a pullis suis ⁊ pascitur. donec pẽnas plumasq̧ recuperãs innouet.

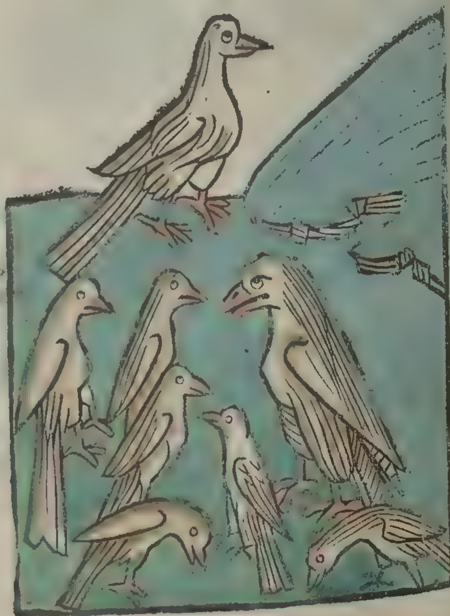
Operationes.

A Aq̄le fel cum melle suffusos sanat oculos. B Pli. li. xxix. Ocul' iũcte aq̄le cerebro aut felle cũ attico melle. claritatẽ visus dicũt restitui. C Itẽ ĩ eod li. Aq̄le felle (q̃ diximꝰ pullos ad ꝯtuendũ solez expiri) mixto cũ melle ĩungunt nubecl'e ⁊ caligatões atq̧ suffusiões ocl'oꝝ. D Idẽ in li. xxx. Lũboꝝ q̧ dolori pedes aq̄le ĩ auersum a suffragie euulsi alligant. dexter q̄dem doloribus ꝑtis dextre. sinister q̧ leue. preterea morbo regio resistit cerebꝝ aquile in cyathis vini tribus.

Ca. ij.

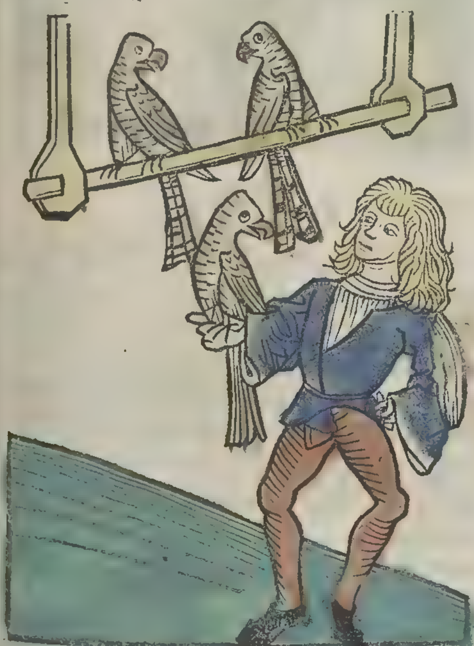
Achacus. ⁊ auibꝰ ꝑadisi. ⁊ aurifrigius. Ysi. Achacus de quo legit in Leuitico est auis ignota. etiaz peritis iudeoꝝ. Ex li. de na. reꝝ. Aues ꝑadisi vulgariter sic appellant. nõ q: de ꝑadiso sint; sz ob insignem pulchritudinem tãti nãq̧ sunt decoris ⁊ gl'e. vt nullus eis color credat deesse. Magnitudo earũ est vt anseꝝ. Vox ita dulcis ⁊ pia. vt excitare possit ĩ hõie deuotiõem ⁊ gaudiũ: Si q̃n vo capta fuerit ⁊ illaqueata gemit. nec cessat plãgere donec reddita fuerit libtati. Sup flumĩa nyli libenter habitat. ⁊ raro alias repitur; Sunt ⁊ alie aues in eisdem ꝑtibus eodẽ mõ appellate. fusci coloris et subrutili: minores q̃ monedule; Aues ãt ꝑadisi vocant quia nesciũt vnde veniant: aut q̊ vadãt. Nõ em̃ coitus eaꝝ videt. sz certis tꝑibus aggregate terras q̃s inhabitabãt transiture relinquãt. ⁊ sic ꝓcedũt: Actor. Aurifrigius est auis sic dcã: quasi auram frigiam sequens. Habz vnũ pedẽ cũ vncis vngibus ad p̃dandũ. alteꝝ vero latũ ad natandũ. Giro multiplici vtit in aere; nũc more ludẽtis: nũc more ĩsidiãtis vsq̧ dũ p̃dã ĩ aq̃s cernẽs. ĩpetuose descẽdit. altero pede p̃dã rapiẽs. altero natãte rapiente adiuuans.

Ca.iij.

Achantis. Ex li. de na. rer. Achantis est auis parua, sed fecunda. Nam duodenos sil' facit pullos, herbarum pabulo reficit. et ob hoc odiosos habet equos quos ubi pascenti sibi superuenire viderit, et herbas diripe. fugit et vindicat se ultione qua pot. Eorum hinnitus propriis vocibus imitans ac deridens. Pli. li. x. Achantis in tm odit auem egithnm. ut no coire credat sanguinem eorum. Actor. Achantis iuxta Ysi. ipsa est que apud nos vocatur carduelus. De qua etiam dicetur inferius.

Ca iiij.

Accipiter. Ex li. de na. rer. Accipitrum quatuor sunt genera. primum est corpore magnum. domabile multum. oculis varijs perlucidis, hilari vultu. grosso pede, longis unguibus. deliciose comedens omnes aues inuadit nullam timet. Secundum genus est pore minus. quod alietum dicere possumus alas habens grossas secundum quantitatem sui corporis breues et ungues grossos. et oculos magnos et obscuros non cito mansuescit. et ideo pluribus odiosum. Anno primo domationis parum valet. secundo plus. tercio imitatione aucupat satis bene. Tercium genus est nisus paruus quidem aliorum respectus, sed tamen velox cito mansuescit. et delicate nutriri vult. et leuiter aucupat. Quartum genus est frogellus. quem muscetum dicimus multo quidem minor sed colore consimilis. sicut nisus accipitri consimilis est in dispositione habitus et colore. Hec auis cito mansuescit. et delicate nutriri vult. ac leuiter aucupat. velox ad volatum. Phisiologus. Accipiter auem quam ei sors contra noctem offert et tota nocte sub pedibus tenet. Sed illam veniente sole et famelicus auolare permittit. Et etiam si eandem alias obuiam venientem habuerit. non persequitur. Accipiter colorem oculorum mutat et rostrum. Panis eum necat secundum augustinum. Arestotiles. Accipiter in altissimis montanis nidificat et comedit auium corda quas capit. Congrediens cum aue que dicitur kokye conuincitur. Ipsa tamen pugnam non incipit. Fel habet in epate et intestino tantum sicut et miluus Uterque cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pingues sunt. et bone carnis valde. Uultur admiscetur in coitu cum accipitre masculo. splen paruus est in auibus calidi ventris sicut in accipitre et columba et miluo.

Operationes.

A Plinius. li. xxix. Accipiter in rosaceo decoctus. ad omnium vitiorum in oculis accidentium inunctiones putatur efficacissimus. similiter et fimi eius cinis cum attico melle B Idem in eodem. Fimus cencbridis accipitrum generis ex melle oculorum albugines extenuat. et oculis claritatem facit. C Ex libro empirices esculapij magistri Ypocratis. Adeps accitris si teratur in oleo. Unctio quoque inde facta caliginem oculorum tollit.

Ca.v.

AEriophilon. Ex li. de naturis rerum
Aeriophilō quasi amatrix aeris
dicta. vulgariter aelyon appella
ta est. auis nobilissima. paulo maior aqui
la: volatu potens et alis velocissima. pen
nas habet subrufas. caudamq longam.
vngues ac rostrum et crura maxima. aeris
serena inhabitat intm̄. vt vix vnq̄ vl' parum
in terra resideat aut quiescat. Sup nubes
quoq frequentius eleuat̄. ita q videri nō
potest ab homine. cibumq capit in aere.
et hoc quoq predantium auiū more. Cui
si se auis obuiam in aere tulerit mox ab eo
corripitur. et de summo aere in terrā deici
tur. nec ab homine videri potest. quis eā
ab aere occisam deiecerit. Hec auis dum
adhuc in pullo est. et necdum cognoscit se
ab hominibus capitur et domesticat̄. ad
capturam instruitur. Hec auis capriolos
et hīnulos capit vnguibus laniatiōe So
cialiter autem duo et duo volant captāq
predam diuidunt.

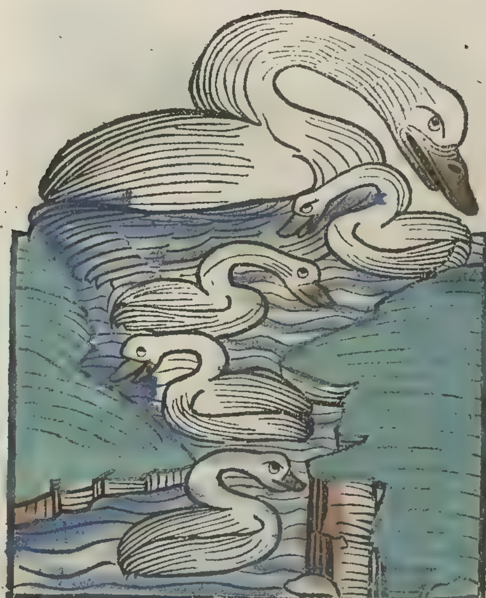
Ca.vj.

AGochiles. et alanda: Ysid. Ago
chiles arabice dr̄: latine capmul
gus. Est eīm auis oriētis magna,
que duo vel tria facit oua. Capras lacte
irriguas petit. earum mām̄illis se supponēs
rostro lato. lac ex eis velut capreolus sugit;
sed ex tunc in eis lac adnichilat̄. earumq
mām̄ille desiccant̄. Dicit etiā Pli. q eadē
suctione capre visum pdūt. Lector de ea
dem inueniat inferius in cap. xxij: Actor
Alanda est auis pua oībus nota suo mo
dulamine cantus. In estate incipit in au
rora q̄si nūcians ortum diei. In hieme vo
capit̄ p̄cipueq tpe niuis. Ex li: de na. rerum
Alanda est auis a laude dcā: quia mira
iocunditate pennis exertis in aere vocis
modulamine letioris tpis aure cōgaudet
Nam obnubilato vel pluuioso celo. vix
aut nunq̄ canit: Sedens in terra vix aut
nunq̄ cantet. sed in ascendēdo canit. pau
latim q̄dem ascēdit. sed instar lapidis su
bito descēdit cantando.

Operationes.

A Rasi in almansore Caro alande que
pileata dr̄ ventrem cōstringit. B
Eiusq ius ventrem fluere facit.

Ca. vij.

Alietus. Actor. Ex generibus aq̄larum alietus tantum in plumos etiā percutiens pullos suos: sub inde cogit auersos intueri solis radios. Et si quanq̄ ex eis cōniuentem humectā temq̄z .i. lacrimantem animaduerterit ipsum e nido velut adulterinū atq̄z degenerem precipitat. Illum vero cuius acies firma contra steterit educat. Est autem alietus volucris oculorum acie clarissima se se ex alto liberās. visoq̄z in mari pisce. preceps in eum ruēs. ac discussis pectore aq̄s rapiens. Alieti situm non habent genus sed ex diuerso aquilarum coitu nascūtur. Rudolphus super Leuiticum. Alietus rapina pascitur. sed quia viribus destituitr. minoribus tantum auibus quibus preualet infestus est.

Ca. viij.

Altion. Ambrosius. Altion est auis maritana: q̄ in littoribus fetus suos edere solet. Nam in harenis oua sua deponit. medio fere hiemis q̄n maxime mare insurgit. et littoribus vehemētior fluctus illiditur. qua excubāte mare subito mitescit. et om̄is vētorum procelle cadunt. Fouet autē oua septē diebus tūc pullos educit. quos alijs septem diebus enutrit. Vn̄ hos .xiiij. dies naute presumpte serenitatis obseruāt quos altionides vocant: eo q̄ altione fouente vel enutriente fetus nullos procelle motus horrescant. Ex libro de naturis rerum. Altion ē auis minutissima in mari habitans et fetus faciens. Aues quedam domestice (vt gallina et columba) indiscretis temporibus fetus faciūt. quoniam ab hiemis intemperie tute sunt. Hec autem sola inter aues silnestres hiemali tēpore fetificat. Huius nidus ferro neq̄t incidi. sed ictu valido frangi. Dr̄ q̄ altion quasi ales oceani. eo q̄ in hieme in stagnis oceani nidos facit et pullos educit.

Ca.ix.

Anas. Ex libro de na. reꝝ. Anas eſt auis aliq̄ntulū maioꝛ gallo: Mas caput et collū viridis coloris habet. roſtꝝ vo latum ⁊ alas albo viridi nigroq̨ diſtinctas Torquē habet albū circa collum: pedes ruffos ⁊ latos. q̄bus ī aquis ſubremigat: Nam aq̄s fluminum gaudet. difficileq̨ ſine his viuere valet. maxime cū eam cibi ſicci citius ingurgitant: Mareſ aliq̄ñ cū plures fuerint ſimul tanta libidinis inſania ferunī vt feminaz ſolam coeundo viciſſim ac certatim occidant: Hoꝝ pulli mox vt ouū exeunt tanta agilitate vigent: vt etiā ſi matrē moꝛi vel alienari contigerit: ſine nutrice viuāt.

Operationes.

A Aliō. Anas cocta pectoꝛe melioꝛ eſt q̄ ceruice. De q̄ Martialis ita dicit. tota q̄dem ponaī anas. ſ3 pectoꝛe tm̄ ac ceruice placet: cetera redde coquo. B Razi. Caro anatis plures h3 ſupfluitateſ ⁊ plus faſtidire facit ⁊ maioꝛis ē caliditatis. non tñ plus nutrit q̄ caro gallinacea: C Pli. li. xxx. Anatum q̨3 maſculoꝝ ſanguis aluum ſiſtit. Miꝝ vero tradiī in toꝛminibus anate appoſita moꝛbū tranſire ventris ip̄amq̨ anatem emoꝛi. D Auicenna. Ana calidioꝛ eſt om̄ibus domeſticis auibus. Et dicunt q̄dam q̄ infrigidatum calefacit. Calefactū vero febricitare facit. E Clarificat aūt vocem augmentum facit in coitu. ⁊ ſperma multiplicat. F Eius pinguedo maxima eſt in ſedando doloꝛem. ⁊c̄.

Ca.x.

Anſer. Ex li. de na. reꝝ. Anſer vel auca eſt auis aquile magnitudinis. huius generis ille que indomite ſunt ⁊ ꝓprie libertatis. glauci coloꝛis ſunt ⁊ acris alta petunt. volāt vt grues oꝛdine litterato. ⁊ ſm flatus ventoꝝ volat⁹ ſuos dirigunt. aquilone flante petunt auſtrum ſatis cōſcie: frigidioꝛa tp̄a iminere Uix a volatu ceſſant. niſi cōmanducātes interim depaſcant. adeo nāq̨ delectabil' eſt ei volatus. vt raro doꝛmiant. ac cōtra domeſticis aucis volatus eſt grauis. paſcere officioſiſſimū: quieſcere ac doꝛmire precipuum. hoꝛas noctes ⁊ fures clāgoꝛe ꝓdunt. Eſt in alpiū mōtibus anſeꝝ gen⁹ iter aues maximū p̄ter ſtruciōe3 ſ3 adeo pōderoſū vt manu capiaī imobile ſup terrā.

Anates ꝛ anseres ceterecꝫ aues herba se purgant sydericê. Isi: Nullũ aĩal est qd ita odorem hoĩs sentit sicut anser.

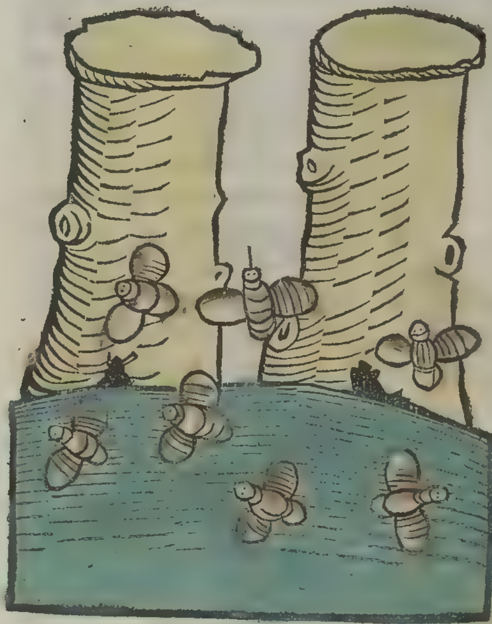
❡ Operationes.

A ❡ Auicen. Anserꝝ caro grssa est. Adeps eoꝝ alopicie ꝓfert. ꝛ ad fissuras faciei atqꝫ labioꝝ valet. Sedat qꝫ dolorẽ auris. ꝛ cõfert matrici. B ❡ Esculapius. Adeps anseris oĩes duricias soluit C ❡ Idẽ cũ succo cepe instillatus auri aqꝫ illapsaꝫ eijcit. D ❡ Dyas. Anserinus adeps sũme mitificus est ob dulcedinem pingue dinis. E ❡ Rimas labioꝝ curat. toci usqꝫ vultus factas ex frigore rimas. optĩe sanat. ꝛ aurium dolorem.

❡ Ca. xj.

Ardeola. Ardea Azalon. ꝛ azida Isidorus. Ardeola dr̃ qsi ardua ꝑpter arduos volatus: Unũ Lucanus. qꝫ causa volare ardea. Cũ altiꝰ volauerit tẽpestatẽ ꝑcat. hanc multi tãtalum vocãt. Pli. li. x. Ardeolaꝝ tria sũt genera. scꝫ leucon. asterias. pellos. Hi augẽtur in coitu. Mares siqdem coeũdo cum vociferatu sanguinem etiã ex oculis profundunt nec minus egre graui de pariũt. Sorices ꝛ ardeole dissident inuicem feti bus insidiantes. Idem in li. xvj. Ardeolarum autem genera. quas leucos vocãt. altero oculo tradunt carere. Ardea. Ex li. de na. reꝝ. Ardea licet in aqꝫ cibuꝫ suũ querat. in siluis tñ ꝛ altis arboribus nidũ suũ collocat. Ferẽt aũt ꝙ pullos suos miro rigore nitiẽ defendere. Accipiter eis infestus est. Sꝫ ardea huic anum opponit et stercus eijcit. ad cuius tactũ accipitris pẽne cõputrescunt. plurimũqꝫ eaꝝ colorem hñt cinereum. qdam vero albũ. Est quoddam eaꝝ genus quaꝝ mares anguntẽ i coitu cum magna vociferatione. funduntqꝫ sanguinem ex oculis pre dolore. Azalon Ex li. de naturis reꝝ. Azalon est auis parua. que corui frangit oua. Huius pulli a vulpibus infestantur. Ipsa vero vulpis catulos vellit ipamqꝫ vulpem. qd vbi coruus viderit auxiliatur vulpi quasi contra cõmunem hostem. Hec auis in spinis viuit. ꝛ ob hoc azinos odit. Flores ac folia spinarum deuorãtes. Actor Azida iuxta Phisiologum ipa est strutio. de qua dicitur infra.

Ca. xij.

Apis. Arestotiles. Apis est anial anulosi corpis hñs mẽbrum vel additamentũ ab ore exiens p q̃d gustat ꝛ cibum ꝯtrahit ac recipit. sangui guine caret. dentes alioꝝ aīalium dētib⁹ similes hꝫ. ī comitatu volat. ꝛ est leuis cor poris. Habetq; q̃tuor alas duosq; pedes hꝫ in dextra. ꝛ duos in sinistra. nec plus q̃ quatuor hꝫ ne volatũ suũ ꝓhibeant. Hoc aial nõ recipit aerem; nõ hanelat. Cõme dunt mel maxie in necessitatis tpe. Vñ qñ incipiunt infirmari. apparet mellis dimi nutio. q: videlicet cõmedũt ex eo. nec ĩpa rant ipm. Bonos odores diligunt. ꝛ aq̃s currentibus delectanť. Actor. Apes mun diciam diligũt. frigus ꝛ fetorem ac fumũ odiunt. Gregatim volãt circa opus suũ solicite sunt. ꝛ ociosas abijciũt. Exli. de na. rex. Apes ceteris aialibus preminent dignitate ꝛ vtilitate p̃clares dotibus. et nobilitate vigent agilitate. strenuitate a nimositate ingenij subtilitate. Ambrosi⁹ Apes regem sibi ordinãt nõ sorte ꝫ iudi cio. ꝛ q̃uis sub rege posite tamen libere sunt. quia p̃rogatiuã tenẽt iudicij. ꝛ fide deuotionis aīcm̃ et regeꝫ ipm tanq̃ a se constitutũ diligunt. Hic ãt rex nature cla ris formať insignibus. vt ꝛ magnitudine corpis p̃stet ac specie (ꝛ q̃d in rege preci puum est) moꝝ mansuetudine. Nã ꝛ si hꝫ aculeũ eo tñ non vtiť ad vindictam. Sũt eñ leges nature. nõ lr̃is scripte. ꝫ morib⁹ impresse vt leuiores sint ad puniendũ. q̃ maxima potestate pociunť. Sꝫ apes que legibus nõ obtemperant. penitencie con dempnatõe seipas mulctãt. vt aculei sui vulnere moriant. Ambrosius. Nulle aũt apes e domibus audent exire nec in aliq̃s ꝓcedere pastus nisi rex primus egressus sibi vendicauerit principatum volatus. ꝓcessus autem earum est per rura redolẽ tia vbi orti sunt redundantes floribus flu ensq; cuius ꝑ gramina. herbisq; dulcibus prima ponunt castroꝝ fundamẽta. Apes ordinantur ad opera diuersa. Nã flores adducunt quedam; alie mollificant cerã. ꝛ alie adducũt aquam. Earumq; opatio nes tempus determinatũ non habent sed cum habuerint res conuenientes subito preparãt. ꝛ in sereno tpe opanť assidue.

Uirgilius in georgicis. Nunc age na turas apibus quas iupiter ipse Addidit expediam. Magnanimosq; duces totius ex ordine gentis. Mores ꝛ studia ꝛ popu los ꝛ prelia. Rex melior vacua iam r̃gnat in aula. maculis auro squalentibus ardeť Et rutilis clarus hic melior insignis ꝛ ore. Tunc trepide inter se coeũt pẽnisq; corusl cant. Spiculaq; exacuũt rostris aptãtq; lacertos. Et circũ regem mixte glomeran tur in orbem. Ille operũ custos illũ admi rantur ꝛ om̃es. circumstant. Uex ipse fo lijs natos ꝛ suauibus herbis. Ore legunt ipe regem paruosq; q̃rites. Sufficiũt au lasq; ꝛ cerea regna refigunt. Tant⁹ amor floꝝ ꝛ generandi gloria mellis Nam alie victu inuigilant ꝛ federe pacto. Exerceń agris pars intra septa domoꝝ. Narcisci lacrimã ꝛ lentum de cortice glutẽ. Prima fauis ponũt fundamenta deinde tenaces Suspendũt ceras alie spem gentis adul tans. Educunt fetus alie purissima mella Feruet opus redolẽtq; thimo fragrantia mella.

Operationes.

A Arestotiles. Apes a floribus accipi unt ceram. ꝛ cum pedibus anterioribus congregant eam. dehinc ad pedes medi os illam mittunt; deinde ad coxas pedũ posteriorum. postea volãt cum ipa. ꝛ tũc manifestatur ponderositas ex ea. B De virtute ꝛ operatione cere lector inue niat superius in tractatu de herbis. de C. in capitulo. clj. C De virtute autem ꝛ operatione mellis inueniat in eodẽ tra ctatu de M. in caplo. ccc. iij.

ccxcvj

Ca. xiij.

Basiliscus. Ysidorus Basiliscus grece, latine regulus interpretatur. eo quod rex serpentium sit. adeo ut videntes eum fugiant quia olo factu suo eos necat nam et hominem vel si aspiciat interimit. siquidem et eius aspectum nulla avis volans illesa pertransit. sed quamvis procul sit. eius ore combusta devoratur. Avicenna in. iiij. canone. Basiliscus est serpens qui solo visu interficit et auditu vocis sue. Hunc ait quidam vocari regulum, quia caput habet coronatum. cuius longitudo duarum palmarum est. et caput acutum valde, oculi rubei. Color eius ad nigredinem et citrinitatem declinans. hic adurit totum super quod incedit. nec in circuitu caverne eius oritur aliquid. Ex libro de naturis rerum. Basiliscus interdum ex gallo nascitur. quia gallus in etate decrepita facit ovum ex se. unde basiliscus procreatur. Sed in generatione hac oportet, ut multa concurrant. In fimo namque calido et multo ponit ovum. ibique fovetur vice patris. et post multum temporis exit pullus, et invalescit, sicut solent anatum pulli. Hoc autem caudam ut coluber. residuum vero corpus ut gallus. Dicunt autem hi qui creationem eius se vidisse testantur quod nulla est ovi testa. sed validissima pellis. intantum ut resistere possit ictibus validissimis Opinio quoque quorundam est. quod ovum illud galli coluber aut bufo foveat sed hoc incertum est. hoc tamen in antiquorum scriptis habemus. quod basilisci quoddam genus ex ovo galli decrepiti generetur. Ysidorus. A mustelis basiliscus vincitur. quas illic homines inferunt cavernis quibus delitescit. Itaque eo visu fugit quem illa persequitur et occidit. Inferius de regulo plenius dicetur de basilisco, quia fere idem sunt basiliscus et regulus.

Ca. xiiij.

Barliata. et Berneka. Ysidorus Barliates sunt aves de ligno crescentes. Fertur enim quod lignum de abiete marinis aquis incidens quando successu temporis putrescere cepit humorem ex se crassum emittit. ex quo densato formantur parue species avium ad magnitudinem alaudarum. primumque sunt nude. deinde maturantes plumescunt ac rostrum ad lignum pendentes per mare fluitant usque ad maturitatem donec se commovente obrumpant. sicque crescant et roborentur. usque ad debitam formam.

De his autem Jacobus Athonensis episcopus in orientali historia loquens dicit q arbores sunt sup ripas maris de qbus he procreant rostris infixis arboribus dependentes Que vero maturitatis ex arboribus decidunt. ac per incrementa pficientes. sicut aues cetere volare incipiunt De his itaq certũ est q in orbe nr̃o circa Germaniaz: nec pcoitũ generãt. nec generãt. Philosophus. Bernecka q̃ ex arbore nascitur. in quibusdam quoq fladrie ptibus inuenit. Hec auis non hz supfluitatem: sicut nec arbores. Infra capitulo. xx. plenius habes.

Ca. xv.

Bistarda. 7 Bonosa. Ex libro de naturis rerum. Bistarda est auis aquiline magnitudinis que volatu tarda. Bis aut ter saltum in terra facit anteq̃ ad ethera subleuetur. Unde et nomen habere dicitur. Ungues habz vt aq̃la 7 rostrum aduncum: carnibus vescitur non tamen in volando predam diripit sz sicubi ouem aut aliud animal in offensuz inuenerit. Plures earum aggregate inustum deijciunt et occidunt sicq carnibus eius saciantur. cadaueribus etiam libentissime vescitur. Sola vo pene inter aues que carne vescuntur herbaz depascit. In alis et cauda albedinem habent. reliquo colore aquilam imitatur. Oua sua non in arboribus ponit quoniam alte volare nõ põt. sz in terra deponit. 7 illic ea fouet dũ seges in fructu est. In libro vt supra. Bonosa est auis in Germanie partibus hñs carnem exterius nigram, interius albam, delicatam prope ad pdicis saporem. Habet autem fasiani magnitudinem Cumq tempus venerem excitauerit. masculus bianti ore currit. donec ore spuent. tũc femina veniens. ore spumam recipit. indeq concipit 7 oua parit.

Ca. xvj.

Bubo. Ex libro de naturis rerum Bubo nomen habet a vocis sono. fugit lucem. in ecclesijs habitat. 7 oleum de lampadibus bibit. stercoribus tamen eas defedat. oua quoq columbe bibit. Mures venatur. hac quoq volucres cetere capiuntur Quando vero ab illis auibus que in luce habitant impugnatur. resupina pedũ vnguibus se defendit.

Arestotiles. Bubo sicut 7 vespertilio victum sibi nocte acquirit. Monedula pugnat cum bubone. quia bubo debilis est visus apud meridiem. Ideoqꝫ coruus ille rapit oua bubonis 7 comedit. coruus qꝛ pe fortior ē de die. 7 bubo de nocte Itaqꝫ bubo 7 coruus inuicem sibi aduersantur in nidis. Coruus meridie ꝯmedit oua bubonis. 7 bubo nocte comedit oua corui. Ceterecꝫ aues circa bubonē volāt ipm qꝫ deplumant Multa nāqꝫ ꝑs auiū eū odit.

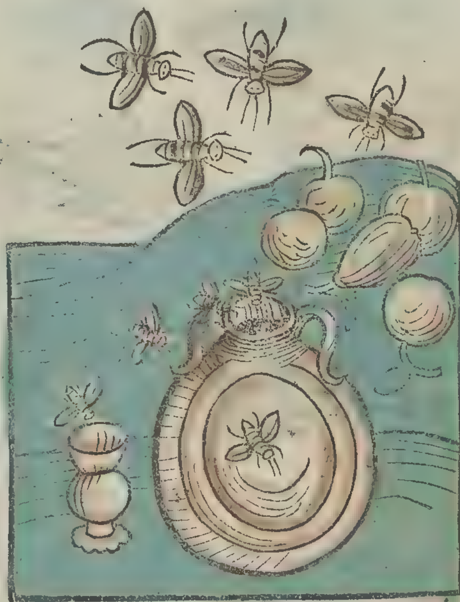
Operationes.

A Auicenna. Sanguis bubonis valde confert asmati similiter etiam ius 7 caro ipsius. B Phisiologus. Cor bubonis si appositum fuerit mulieri dormienti in parte sinistra omnia que gessit narrabit. C Plinius libro. xxix. Bubonis pedes vsti cum herba plantaginis cōtra serpentes auxiliantur. D Oculorum cinis eius collirio mixtus claritatem oculis facere promittitur. E Idem in libro. xxx. Freneticis quoqꝫ bubonis oculorum cinerem imponunt.

Ca. xvij.

Buteus butori⁹ 7 botaurus. Ex li. de na: rex. Bute⁹ ē de gñe accipitrū sꝫ paulo nigrior 7 tarda nimium piḡqꝫ ad volandū: ꝑda tñ viuit qꝫ cū dolo t lāguore aliq̄ aut pigritia detētam asseq̄ possit. Hec auis sapore dulcissima ē In li. vt sup̄. Butorius est auis sic dicta a signo vocis. hꝫ crura lōga: collū extēsum rostrūqꝫ longū 7 acutū sicut ardea. colore tñ distās ab illa. est eñ terre similima. Habitat circa stagna pisciū cibo cupida. Ranas cōmedit 7 venenata. Hec sola veris tꝑe pro cātu vocem horrificā edit. In littore sub ardore solis in loco vbi pisces frequentare nouit. adeo q̄eta stat. vt q̄si mortua appareat: vñ fit vt cautis piscibus minus suspecta sit. Sꝫ cū collū longum hēat breue recuruitate facit. vt cū pisces incautius ei quasi nihil ꝓmeditāti proximauerint illos ad se colli extēsione trahat. Phisiologus. Botaurus quasi bootaurus dr̄ eo qꝛ tauri boatum id est mugitū imitari videtur. Rostrum eñ in terra paludinosa defigit 7 ad modum tauri clamores edit. Exclusos pullos statim mater sub ascellis collocat. Unū se sub vna. alterū sub altera Pulli vero materno corpori adherentes. Inceditqꝫ mater pullos sub alis fouens. natorumqꝫ rostris ꝓminētibus cibos dulciter ꝯmendans. Actor Hec auis mihi eē videtur onocroculus. De q̄ inferi⁹ dicet.

Ca. xviij.

B Bibones & Blata. Ysidorus. Bibones sunt qui in vino nascuntur quos vulgo musciones a musto appellant. Unde Affronius. Cum a me expectasset fabulare incipis ex ore bibões involuant in oculis tuis. Blate a calore dicte sunt. siquidem & comprehēse manū tingunt. Unde & blateum colorem dicūt hoc aīal lucem non patitur videre cōtrarium musce. Musca est lucipeta. Blata vero lucifuga. Ex libro de naturis rerū. Blata vermis est qui lucem videre nō patitur. Unde per noctem tantūmodo ambulare consuevit. Palladius de agricultura. Blate sunt apibus inimice. sicut et lacerte. Unde huiusmodi animalia & his similia oportet apum castris vel alveari bus lōge fugare q vult apes bñ ꝯservare.

Ca. xix.

C Cantarides latine et grece. arabice derarie vl'rine. Pādecta cap. cxxv. Cantarides sunt animalicule quaꝝ sunt efficacissime. que in spicis frumenti adhuc florentis inveniuntur. Sunt he varie. & quasi circa pennulas suas stricte & oblonge. he eñ vapore aceti suffocant̄ & in vase non picato reponuntur. Sunt ca. & acutissime que licet scabiei vesice conferant: vesicam tamē si ex eis multa sumat̄ q̄ntitas. vulnerāt atq sanguinem mingere faciunt & interficiūt. ex quibus ꝑua accepta vrinam ꝓvocant vehementer.

Operationes.

A Serap. li. aggre. cap. derarie autor Gal. Experti sumus experigentia nō modica in vnguibus leprosis: & invenimus q qñ ponit̄ sup eas cum ceroto ꝯfert multum. aut cum vnguento. auferunt eñ vnguem & faciunt cadere totā. B Et cantarides ingrediunt̄ in cōmixtione vnguentoꝝ & medicinaꝝ q̄ fiunt ad scabiem & ad egritudinem cū qua elevat̄ cutis: & i medicinis q̄ evellunt verrucas q̄ dicūtur capita clavoꝝ: C Et sunt qdā ex magistris nrīs q dabant ex eis in potu miscētes paꝝ ex eis ad ꝓvocandum vrinā: D Et qdam accipiebāt alas et pedes ipārum solū dicentes q hec cōferunt illis q sumpserunt corpa ipaꝝ. Et alij dicebāt ꝯtrium huius: videlicet q corpa ipaꝝ sola iuvabant eos qui sumpserunt alas et pedes eaꝝ. E Ego vero miscui omnia simul corpa cū pedibus & alis & vedi Ille autem qui sunt magis iuvature ex eis sūt ille que reperiunt̄ in tritico in quarū alis sunt linee citrine in latitudine ꝓtense. & ꝓprie quando proijcis eas in olla terrea nova & claudis orificium olle cum panno lyneo sup vas in q̄ sit acetum fervens donec suffocētur & moriant̄. F Et similiter oportet q fiat ex aniali quod dr̄ xofostis.

quando volumus ipsum reponere. Et similiter est species animalis similis cantaribus in figura et virtute. et similiter vermis viridis qui reperitur super arborem pini Virtus eius est sicut vtus earum. Postq̄ vero sunt cantarides mortue. inserantur in lino et reponantur. G Dyascorid capitulo. Cātarides. Meliores ex eis sūt que sunt diuersorum colorum. et in alis earum sunt linee trāsuerse citrine. et sunt grosse et oblonge. H Operatio autem illarum que sunt vnius coloris est debilis. Et virtus cantaridarum est putrefactiua calefactiua. Vlceratiua. Et propter hoc miscentur cum medicinis conuenientib' apostematibus cancrosis: et ad scabiem vlceratam et empetiginem. I Et qn̄ ponuntur in nascalibus prouocant menstrua. K Et extimauerunt quidam q̄ quando miscentur cum aliquibus confectionibus ad ydropisim conferunt propter virtutem earum. quam habent in prouocā do vrinam. L Auicenna libro secundo. cap̄. Cantarides. Dixerunt qdam q̄ sunt superflue caliditatis: Et dixerūt alij sunt ca. et sic. in tercio gradu. sed primum est verius. Et cantaris est acris acuta putrefactiua adustiua. M Et eradicat verucas linita. et fit ex ea cerotum et linit̄ ex eo albedo vnguis et confert ei. N Et eradicat vnguem mollificatum velociter quando fit ex ea emplastrum. et rmo uet morpheam: et albaras linita cū aceto et quando ex ea trita cum sinapi fit linimētum. facit nasci capillos: O Et similiter qn̄ coquitur cum oleo donec inspissetur. Et linitur super apostemata cancerosa. et resoluit ea. Et linitur sup scabiem et empetiginem. P Inquit filius Mesarugie: Ipsa incidit vngulā valde. et parū de ea prouocat vrinam valde Et parum de ea adiuuat medicinas prouocatiuas ad prouocandum absq̄ nocumento. Et prouocat menstrua et facit aborsum. Q Dixerunt quidam datur in potu vna earum ei qui conqueritur de vesica sua. et confert Et dantur in potu tres tanasgi de ea et exulterat vesica. R Inquit Galienus Ipsa exulcerat vesicam. et est propterea q̄ facit materias acutas declinare ad eam a quibus corpus non euacuat̄ cum propetate que est in ipsa.

Ca. xx.

Carbates. Albertus in li. de naāīalium inquit. Carbates qdam mentiendo dicūt aues quas vulgus baumgense. hoc est arborum anseres vocant (vt etiam superius audiuisti in capitulo xiiij) eo q̄ ex arboribus nasci dicūtur. a q̄bus stipite et ramis dependēt. que inter corticem est nutrite: Dicunt etiā aliquando ex putridis lignis hec aīalia in mari generari (vt supius dcm̄ est) et precipue ex abietum putredine. Asserentes q̄ nemo vnq̄ vidit. has aues coire vel ouare. Et hoc om̄ino absurdum est. quia ego et multi mecum de socijs vidimus eas coire et pullos nutrire. sic etiam in ante habitis diximus: hec auis caput habet q̄si pauonis: pedes nigros vt cignus. et sunt mēbrana coniuncti digiti ad natandū. et sūt in dorso cineree nigredinis: Et in ventre sunt albide aliq̄ntulū minoris anserib'.

¶ Ca.xxi.

Caladrius ꝛ Calādris. Ysidorus Caladrius (vt dr̄) est immūdus secundum legem.

¶ Operationes.

A ¶ Dicit em̄ phisiologus ꝙ auis est tota alba nullam partē hn̄s nigrā cuius īterior fimus curat caliginē ocloꝝ. In atrijs regum inueniť. ꝑ hāc ꝯgnoscitur de hōie infirmo, vtrū viuat an moriať. Si em̄ egtat ad morteʒ mox hec vt viderit eū. auertit ab eo faciē suā. Si āt nō ad mortē. intēdit illa faciē suā vertit. Et assumit oēs infirmitates eius. ꝛ dispergit eas. ꝛ sanatur infirmus. B ¶ Aresto. Caladri⁹ infirmū si mori debeat. nō respicit. Sʒ si ꝯvalescere possit: ꝛ ipsum vidē velit. ab illo omnem infirmitatē ad se trahit Itaqʒ ille sanus efficiť. Et auis egra. ita ꝙ sepius pro eo moriť. Hec auis hʒ vnū os ꝗssum in crure: cuius medulla oculos caliginantes si quis linierit. eos clarificatos boni visus efficit. C ¶ Ex li. de na. reꝝ. Caladrius est auis alba: q̄ si ad infirmū sanandū ducitur oēs infirmitates ei⁹ intra se colligit ꝛ in aere volās ibi eas ꝯburit atʒ dispgit. D ¶ Pars interior femoris caligineʒ aufert ab oculis. Has aues alexander inueni sse ferť in ꝑside. E ¶ Ex li. de na. rerū. Calendris est auis pua: ꝗpe ꝯsimilis alaude. colore fusca: plumis despecta: sʒ mira modulatione vocis audientes letificat. Oīmqʒ voces auiū expressissime imitať. Itaqʒ qñ capta ergastulo includiť ibi qʒ captiuitatis ꝛ calamitatis sue oblita. vix vnā diei horā sine cātu ꝑterit. adeoqʒ spaciari diuersis auiū cātibus gaudʒ. vt nec cibi solicita sit.

¶ Ca.xxij.

Capo ꝛ Caprimulgus: Actor. Capo dr̄ gallus castrat⁹ siue gallinaceus: Et hi ideo castranť vt facilius impinguenť ac teneriores ꝯmedanť.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Capōes viui apti ꝛ impositi morsibus venenatis occurūt si mutentur assidue. B ¶ Cerebꝝ caponis melius est ceteris: Acceptū in vīo fluxū sanguīs abstinet. C ¶ Pellis ventriculi ei⁹ siccata tusa ꝛ bibita eustomacha est cum vīo. Iuscellum maxie minoris estuatiōes stomachi mitescit simpliciter compositum. Iuscellū vo maioris artificialiter ꝯpositū ventrē mollit: crudos hūores: i. colerā nigram deponit D ¶ Utile est tpalibus

febrib⁹ ⁊ typicis egritudinib⁹; tremorib⁹ ⁊ inflationibus stomaticis. ⁊ arteticis singulare presidiũ est Fel caponis albi magne virtutis est; facit ad effusionem oculoꝝ ⁊ ad caliginẽ ⁊ aspredinẽ palpebraꝝ. De capone iferius caplo. liiij. latius patebit.

E ¶ Pli. li. x. Caprimulgi appellant̃ merule grandioris aspectu; nocturni fures sunt. interdũ eñ visu carent. pastoꝝ stabula intrant; capraꝝ vberibus propter succum lactis aduolãt qua videlicet iniuria vber emoritur. caprisq; cecitas quas ita mulsere obruitur. Actor: Caprimulgus ipe Aresto. agochilem vocat. de quo sup̃ in cap̃. vj. istius tractatus.

F ¶ Aresto tiles. Est auis mõtana modicũ maior merula. astuti moris. raro videtur de die. nec bene tũc videt; sed acuitur visus eius de nocte. lac ex mãmillis capraꝝ sugit. ĩdõq; dr̃ agochiles scȝ capraꝝ lac sugens. viuit aũt nocte. manet in lapidibus de die.

¶ Ca. xxiij.

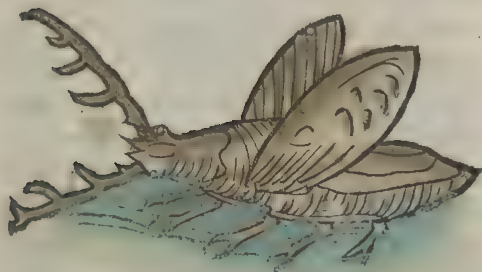
Carduelus. Ysidorus. Carduelus dr̃ eo q spinis ⁊ carduis pascit̃. Unde ⁊ apud grecos achãtis dr̃ ab achantis. i. spinis quibus alit̃; Augures ãt dicũt ⁊ in gestu ⁊ in motu ⁊ in volatu auium esse signa constituta. Pliñ. li. x. Carduelis minime auium impata faciunt nec voce tantum. sed pedibus ⁊ ore ꝑ manibus. Estq; que boum mugitus imitet̃. in ore latensi agro thaurus appellata. Est que equorumq; hinnitus anthus nomie herbe pabulo aduentu eoꝝ pulsa imitat̃ ad hunc modum vlciscens. Ex li. de na. reꝝ. Carduelus est auis parua croceoq; ĩ corpe rubeo vero ĩ capite colore venustata. Mirũ autem videt̃ q hec auicula carduorum acutis aculeis pascit̃. In hac ergo natura miraculũ apparet. que talẽ astuciam ei dedit. q̃ nec boui nec azino magnis aĩalibus impartiri voluit. vt videlicȝ ergastulo clausa suppositã aquã ab ymo ꝑ filum vasculo suspenso ad se cum rostro trahat. pedicq; filo interdum supposito cũ attigerit vasculũ sitim potu sedat.

¶ Ca. xxiiij.

Carabdrion: ⁊ Carista. Rudolphus sup̃ Leuiticũ. Carabdriõ est auis garrula. de q̃ legit̃ in Leuitico q ̃ƒm legem sit imũda. Actor: Hec auis ipa est que superius in cap̃. xxj. dcã. calendris est Fallunt̃ aũt qui hanc esse caladrium putant. Ut sup deutro. dicit glo

sa interlinearis. Cariste vt dicit Solinus aues sunt que impune flamas inuolant: ita vt nec plume nec carnes earũ flamis igneum aliquatenus cedant.

Ca. xxv.

Ceruus volans. Ex li. de na. rerũ. Ceruus volans fertur esse genus cicade. Hunc tamẽ experimentatores crabronẽ vocãt. sub alis (vt dicit) grossioribus alas habet subtiles ac tenues sicut bruchus. Circa vesperam potissime volant. et volando strepitum faciunt. hñt cornua medicinalia grãdia prelonga bisulca dentata et lucida quasi forcipibus in cacumine cum libuerit ad morsum coeuntibus crura vero lõga et reflexa. lucent igneum more noctu partes laterũ ac clunium colores pinnarum refulgẽtes aliqñ compresse obumbrantur. amputatum caput earum viuit diutius sine corpore. sed et ipsius corpus sine capite, sed non tam diu sicut caput.

Ca. xxvj.

Cicade. Plinius li. xj. Cicade tantum viuunt rore. quarũ duo sunt genera. Minores que primo proueniunt que vt sunt mute: et nouissime pereunt. Sunt autem multe que canunt vocantur achete. et que minores ex his sunt tetrigometre. sed ille magis sonore. Mares canunt in vtroq₃ genere silent femine. Gentes his vescuntur ad orientem. Ante coitum mares preferunt, a coitu feminas circa solsticium est coitus earꝝ. Quis earꝝ corruptis que sunt cãdida coitus supinꝰ. Est illis asperitas in dorso preacuta qua feture locum excauant in terra. Fitq₃ pˀmo vermiculus. deinde ex ea (que vocatur tetrigometra) cuius cortice rupto circa solsticia euolant. et est sine ore. sed pro eo q̃ddã est aculeatum linguis simile. et hoc in pectore quo rorem lambunt. Pectus ipsum est fistulosum hoc. vt diximus canũt achete de cetero nihil est in ventre. Quidã vero negant vocem in sectis esse in tanto cicadarum sono et apum murmure.

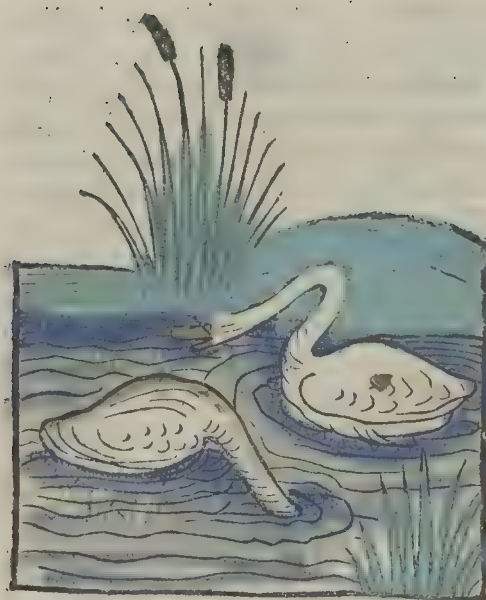

Ca.xxvij.

Ciconia. Isidorus Ciconie quasi cicanie a sono quo crepitant dicte sunt que sonũ oris pocius esse constat q̃ vocis: quis eum rostro quatiente faciunt: hee veris nuncie societatis comites serpentũ hostes maria transuolãt. in asyam collecto agmine pergunt. Cornices eas duces precedũt ⁊ ipe quasi exercitus psequunt̃. Ex li. de na. rez. Ciconie serpentium exitio tãtus est honor in Thessalia vt capitale fuerat occidisse ciconiam. sicut ⁊ hoiem. Multipharie nãq; serpentibus insidiat̃. eosq; comedit ⁊ alia venenata. nec tñ moritur. Bufonẽ autem non nisi in magna fame comedit: in quo naturale bufonis malum notat̃. Videt̃ autem ciconia caput habere valde reumaticum quia rostro eius aqua fere continuo distillat. ⁊ hoc hieme magis. Hec nidos suos annuo r̃petunt. ⁊ vnũ se e fetibus suis domino loci sub quo fetificant. plumatũ q̃si tributum vt fert̃ deijciunt. Sz forte causa magis est tedium nutriẽdi. Quinymo vt vulgo dr̃ p decimatõne deijciũt. deo ius suũ seruantes In cuius signũ Thoringiã ubi decime non dant̃. neq; intrãt neq; inhabitant vt experientia docet. Abiture autem (vt dicit Solinus) in certo loco cõgregantur. ita vt nulla suũ generis nisi captiua relinquat̃. In asya campus est vbi cõgregate cõmurmurãt. ⁊ eam q̃ nouissime venit dilacerant sicq; recedũt. Ex lib: rez vt sup. Ciconia dr̃ auis pia: Cum em̃ antiquiores ciconie pẽnis amissis, ppriũ sibi victũ acquirere nequeãt. iuniores frigida genitoz membra refouentes eos in pastu pcurant. donec ala fortis redierit. Nam vt Isido. ait. Quantũ temp⁹ impẽdunt in fetibus educandis tm̃ ⁊ ipse inuicem a pullis suis alunt̃. Nec dubium eas castitatis sectatrices esse, fedusq; cõiugij adinuicem seruare. Vñ fert̃ q in eminentiori loco domus cuiusdã par vnũ ciconiarum habitabat. Vñ mare ad pastũ recedente frequẽter alius mas aduenięs feminam adulterino coitu polluebat. At illa statim eminus in fonte se mergebat, sicq; scelus adulterij p aque lauamentũ delens marem pprium deludebat. hmõi factum dñs habitatõis frequẽter aduertit ⁊ quadam die post adulteriũ eã a fonte ne lauaretur phibuit. nec mora masculus a pastu rediens in feĩa sua scelus adulterij deprehendit: ⁊ ad horam dissimilans abijt. Reuersusq; scõa die maximã multitudinem secum adduxit. que singulam adulteram aggresse, miserã crudeli laniauer̃t morte.

Operationes.

A Pli. li. viij. Ciconia origano sibi medetur. B Idem in li. xxix. Ciconie pullum qui ederit negat̃ annis continuis lippire oculis: Ciconie q̃z ventricul⁹ valz ꝯ oĩa venena C Idem li. xxx. Furũculis etiam dr̃ mederi ciconie vẽtriculus ex vino decoctus. D Syal. Fimus ciconie cum aqua potui datus, epilẽticos curat. E Albertus in li. de na. aĩaliũ Hec auis alas hz nigras. ⁊ caudam ⁊ alias ptes hz albas: F Inuenit̃ etiã genus ciconie. totum in dorso nigz ⁊ in ventre subalbum. sed non nidificat in hoĩm habitationibus sz in paludib⁹ deserti.

Ca. xxviij.

Cignus. Areſtotiles. Cignus eſt de genere auiũ coriũ ĩter digitoſ hñtium. Manetq; in ripis lacuũ et in locis multaꝝ arboꝝ. Bone vite eſt. atq; nature. ⁊ ſenectutis bone. hmõi aueſ contra accipitrem pugnare non incipiũt Sz ſi cum eis ille pugnare cepit. pugnãt cum ipõ. eũq; vincunt. Yſi. Cignꝰ grece latine olor dr̃. eo ꝙ totus albus ſit plumiſ olon eñ grece totũ dr̃. Naute võ ſibi hãc auem bonã prognoſiam facere dicunt ſicut Emilius ait. Cignus in auſpicijs ſemper letiſſimus ales. hunc optant naute. qr non ſe mergit in vndis. Ex li. de na. rerũ. Cignus hz plumas albas. ſz carnes nigꝫs fortitudinem ſuã in alis. colerice cõplexinis eſt. ⁊ ob hoc iracundus. Dentes habz in roſtro minutiſſimos. Oneris impacieſ eſt. ne libenter volat ſed in ſtagnis requieſcere delectatur. cũ vno pede natat. ⁊ cum alio ſe regit veli mõ. cũ piſcibus nutritus eis eſt innoxius. Sup aq̃s nidificat ĩ pullꝰ educandis ſolicitus. tpe coitus blandiũt ſibi inuicem mas ⁊ femina. ⁊ alternatim capita cum ſuis ſcilicet collis inflectunt. velut amplexandi gracia. Nec mora vbi coierint. mas conſcius leſionis in femina fugit ab ea. At illa impaciens fugiẽtem inſequitur. nequaq̃ tamen rancor ille perſeuerat in longum. ymo leſione ceſſante. pacificatur in animo ac a maſculi pſecutione ceſſans poſt coitum frequẽti caude motu ⁊ roſtri ſe aquis mergẽs purificat.

Ca. xxix.

Cinomulgus Ciſpedo ⁊ citramo Yſidorus. Cinomulgus eſt auis arabie ſic dcã. eo ꝙ in excelſis nemoribus texit nidos ex fructibus cynami Et quia nõ pñt ibi hõies conſcẽdere propter ramoꝝ altitudinem ⁊ fragilitatẽ. eoſdem nidos plumbatis iaculis appetunt ac cynnama illa deponunt. ⁊ p̃cijs amplioribus vendunt eo ꝙ illud cynnamũ magis q̃ alia mercatores pbãt. Areſtotiles. Cinomulgus paſſere modicum maiorẽ. eiuſq; color celeſtis eſt cum citrinitate et colores iſti ſunt in eo diſtincti. Roſtꝝ eiuſ eſt longum ad citrinitatem declinãs ſup arbores magnas ex cinamomis vtdr̃ ſpe rice componit nidum ſuum habẽs interi tum paruũ Plinius. Cyſpedij ſiue ciſpeli plurimũ volant qui ⁊ apodes dicuntur eo ꝙ vſu pedum careant hyrundinũ ſpẽ.

nidificant in scopulis. Hee sunt que toto mari cernunt. Arestotiles. Auium genus quod pedes nō habet. omni tpe apparet. hec auis longa gracilis ⁊ pauce latitudinis. hirundini assimilatur. Nec inter illas leuiter distinguitur. Ista nidificat in estate ⁊ hoc post lapides vt animalia fugiat ⁊ homīes. Plinius libro. x. Citramus alias cencbramus habetur. aues remeātes comitata solicitat. ac perseueranter ad expectatas sibi terras puenire festiat. easq̧ noctu. etiam itineris admouens excitat. Arestotiles. Citramus auis de nocte ceteras aues clamat. eaq̧ audita sciunt venatores q̄ in locis suis non remanebunt aues. Ex libro de naturis rerum. Citramus auis asye recedentibus hyrūdinibꝰ ac cytonijs instante hyeme comitans eas festinātioꝛ pseuerat. ⁊ p̄cedens solicitat.

Ca. xxx.

Cinomia. Ysidorus. Cinomia grece dicitur musca canina. Nā canis grece cynos dr̄. Ex libro de na. rerum. Cinomia est musca canina catuloꝝ auribus importuna. Quam licet catulus frequenter excuciat. semꝑ tam̄ importūe reuolat. Ubi āt eū pigꝝ. ad excuciē dum inuenerit vsq̧ ad sanguinem ⁊ vulnera pcedit. Actor. Cinomia est illa musca grauissima. qua percussa est egiptioꝝ populus in quarta plaga: De hac em̄ in Exodo legitur. Uenit musca grauissima in domos pharaonis ac seruorum eius. ⁊ in oēm terram egipti. corruptaq̧ est terra ab huiusmodi muscis. Per hanc enim secundum glosam canini morel significātur. in quibus humane mentis voluptas id est libido arguitur. Sic enim ⁊ cinifes quibus in tercia plaga percussi sunt egipcij. significant inquietudines mūdanoꝝ. qui prouocatores rixarum. Amatores calumniantium non admittunt quietem spiritualis sabbati. Uñ Psalmista. Dixit ⁊ venit cinomia.

Ca.xxxi.

Cicedula cimice et costro. Ysido. Cicedula gen⁹ scatabroꝝ ē sic di ctum eo qꝫ ꝑ dies l' volās luceꝫ. Ex li. de na. Cicedula ē vmis in ytalia nocte volās. et iter noctis tenebras fulgid⁹ radi ans. ita vt si eā in tēbris videas exhalatio nem scintillaꝝ putes. Ysi. Cimex āt ex ver mibus carniū ē. Dict⁹ āt est cimex ex sil' tu dine cuiusdā herbe c⁹ fetorē hꝫ. Aui. in. ij. cañ. Ex fraxio capita inflata sicut ḡnata egrediunt̄ ī qbus ē hūiditas de q̄ cimices oriunt̄. Cū eñ capita hmōi apiunt̄ cimi ces ex illis egrediunt̄. Cimices āt effugat ꝑpe sterc⁹ thauri. qñ cū eo fit suffumigatō Palladius. Ortis ꝗꝫ cimices nocēt. extin guunt̄ āt amurca et felle bubalo lectis aut locis eaꝝ pūctis. l' folijs edē tritis ex oleo l' icēsis sanguisugis. Ysi. Cosdros greci appellāt eos q̄ extremis fauoꝝ ꝑtib⁹ maio res creant̄. Quos aliq reges putāt. dcōs eo qꝫ castra ducant.

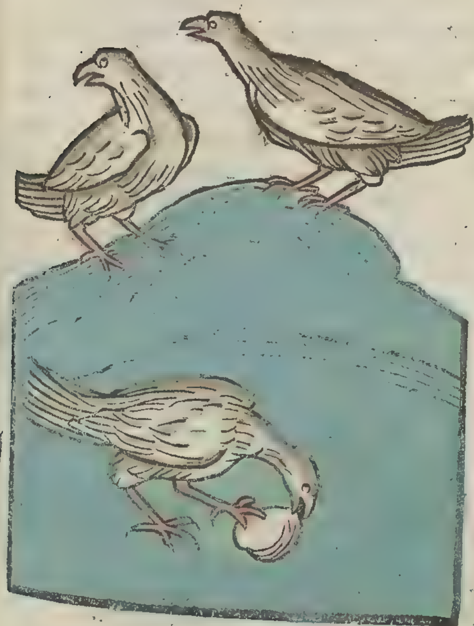

Ca.xxxij.

Columba. Ex li. de na. reꝝ. Colū ba (vt dicit Beda) felle caꝫ Di cit tamē Aresto. qꝫ fel hꝫ. nō eo lo co quo cetera aīalia sed in intestino Mor ticino non viuit. sed puro grano visum recuperat nouem vicibus. In alta nidifi cat. vbi mala bestia attingere non valeat sup aquas libenter requiescit. vt sitim se det. Et vmbram accipitris venictis i aq̄ ꝑspiciat. Aliqñ vero sola sedet. colores suos varios circa collum admirās. alarū plausu rostroqꝫ plumeculas fulcit et iu re gimen volatus cultus pennas disponit. Tunc nisus speculator occultus cō gaudē tem in hmōi gloria rapit. Colūbe calidi ssime sunt. et lapillos ꝑpter stomachi tem perantiam comedūt. fimū etiam ardentē nimis habent. quem et ipe nido eijciunt. et pullos eijcere docēt. pēnis eleuatis pug nat et columbam errantem cum viderint. sibi aggregant. Dicit Jacobus qꝫ trans mare versus oriētem columbe sunt q̄ nun ciorum fungentes officio lrās dñorum su orum sub alis breui spacio ꝑlonge depor tant. Ideoqꝫ valde necesse sunt: maxime quando ꝑ terras inimicoꝝ alij nuncij trā sire non audent. Columbe propriū est nō inter aues non eleuare caput: quando po tant donec ei sufficiat. Ex li. de na. rerum Columba valde grauatur in ouoꝝ partu qꝫ si parere tardauerit a mare ꝑcutit̄. Are stotiles. Colūbe toto anno ouant et pulli ficant. si fuerit locus mansionis calidus: et cibus paratus. Alioquiu nō nisi in esta te. Earumqꝫ pulli sunt meliores in vere. et in autumpno. peiores autem in hyeme et estate. Masculus cū feīa coit post vnū an num. Oua colūbe sunt albi coloris sicut et perdicis. Columba senex coire non po test. sed tantum osculatur. Columba qꝫ femina saltat super feminam. si nō fuerit mas: et inuicem osculantur. et ex illo q̄ ḡem coitu oua faciunt sed non pullificant.

¶ Operationes.

A ¶ Ex libro de naturis rerum: Pulli columbarum in autūno 7 vere saniores sunt quoniam his temporibus grano maxime viuunt: B ¶ Esculapius: Colūba occisa 7 calida supposita omni morsui subuenit. Sanguis eius valet oculis ɔfertis infusus precipueq; de sub ascellis tract⁹. C ¶ Stercus eius omnes dolores soluit. 7 humores desiccat D ¶ Dyascorides Columbe sanguis abscindit fluxum sanguinis nariū: qui est ex velamine cerebri: E ¶ Plinius libro. xxix. Caro recens columbe contra serpentes auxiliatur. Masculе sanguis a vena sub ala incisa: eximie prodest oculis cruore suffusus. ¶ F In libro. xxx. Fimus columbaꝝ cū aceto delentur stigmata. Hoc fimo carbuncul⁹ abolетur p se illito vel cum semine lini ex aceto mulso G ¶ Auicenna: Sāguis columbe confert podagre: Stercus colūbarum cōueniens est sup dolores iuncturarum: 7 valet empetigini. H ¶ Confert etiam dolori colice cum administrat̄ in clisteri.

¶ Ca. xxxiij.

C Oredulus. 7 Cornix: Ex li. de na. reꝝ. Coredulus dr̄ quasi cor edēs Carne nāq; 7 preda viuēs corde maxime inhiat saturari: Ysidor⁹. Cornix auis est ānosa apud latinos greco nomine cornix appellatur. Quā aiūt augures hōim curas significatōib⁹ agere. insidiarum vias monstrare, futura p̄dicere magnum nephas hoc credere. vt deus cōsilia sua cornicibus mandet. His inter multa auspicia tribuunt 7 pluuias vocibus portendere: Vn̄ est illud. Tunc cornix plena pluuiam vocat improba voce. Ex li. de na. reꝝ. Cornix in solsticio morbo corripit̄ Hec nucibus libenter vescit̄. Horribiles aues q̄si hostes suos impugnant sed ille freq̄nter cū impugnātibus multū detulerint: tandē in paciencia victe lacerant importunas. Cornix pluuiā multo clamore p̄nunciat: Ouis colūbe insidiat̄. vt ea dissipet 7 exugat.

¶ Operationes.

A ¶ Pli. li. xxix. Cerebꝝ cornicis coctum in cibo sumptū capitis dolorib⁹ ē r̄mediū B ¶ Idē in li. xxx. Cornicis carnes ac nidum illinire morbis longis putant vtilissimum.

Ca. xxxiiij.

Coruus. Ex li. de na. rex. Coruus auis clamosa nihil aliud sonare nouit q̄ cras cras. diuersas tam̄ voces format. scz. lxiiij. vt dicit Fulgentius volādo coit aliqñ. plures p q̄ duos pullificat. Grauidus fieri dr̄. si eū ouū coruinum edere ɔtigerit. Ore parere dicuntur 7 concipere. Femine coruoꝝ oua sole cubāt 7 mares eis escas dant. Pulli coruoꝝ. vij. diebus absq3 vlla cibi alimonia manere ferunt. Septima vo die nigrescunt. quoꝝ nōnullos eijciunt tedio nutriendi. Fortior est coruus de die. Bubo de nocte 7 vicissim oua sua comedunt. Corui parū coeunt. sed multum osculant̄ adinuicem: Et putant q̄dam q̄ alio mō non coeant. sed hoc falsum est. Cadauere coruus vescitur et vt dr̄ a potu se abstinet q̄ diu ficus sui fructus dulcedine gloriat̄. Un̄ Ouidius Ac cibi dum lacteus pendebit in arbore ficus A nullo gelido fonte bibent̄ aque. Gregorius in moralibus. Pulli coruorū (vt fertur) anq̄ nigrescant a parentibus vtcūq3 neglecti. medici affecti huc illūcq3 vagant̄ in nido aut ciboꝝ expetunt a pto ore subsidiū. Un̄ scriptum est. Quis p̄parat coruo escam. rc. Sed cum nigrescere illi ceperint tanto eis alimenta p̄benda coruus ardentius requirit. q̄nto illos alere diutius distulit. Ex li. de na. rex. Est coruoꝝ genus in oriente qd cum azino et tauro pugnant. eisq3 fugientibus sup eos volat ac sic cū impetu eoꝝ oculis impungit 7 cū potuerit eos execans rostro dn̄is suis inutiles reddit. Itaq3 p consequens occisi decoriant̄ 7 eoꝝ cadauera volatilibus efferunt̄ sicq3 ab aue improba aīalia fortia supantur. Coruus turres inhabitat 7 ibidem nidificat. citissimus est mutatōnis aeris nūcius. 7 alia crocitatōis voce prophetat auram tranquillam alia tēpestatem. Coruus longeuus citissime fit domesticus. coruosq3 siluestres inuitos retinet ac seducit. Coruus ex natura est inclinatus ad furtum: vt experigentia Erfordie docuit vbi coruus domestic9 successiue de mensa qua pecunie iacere consueuerant in ortum de ppe subtus lapidem circiter quinq3 vel sex florenos in grossis abscondit.

Ca. xxxv.

Coturnix. Ex li. de na. rex. Coturnix est auis quā vulgariter q̄stulam dicimus: Hec ducē hn̄t ortigometram: quā in maris transitu iā terre id est portui maris appropinq̄ntes accipitres speculati rapiūt. 7 idcirco cura est vniuersis. vt externi generis ducem solicitent. s. cornicem p quā p̄ma discrimina caueant. rarissimas hn̄t feminas in genere auiū sicut 7 pectines in genere pisciū: In hoīm vero genere pauciores nascuntur masculi q̄ femine. Comestor. Coturnix ē auis in synu arabie precipue nutritur. 7 ē auis regia quam nos vulgo curelium dicimus a currendo. Ysidorus Coturnices a sono vocis dicte sunt. quas greci ortigeas vocant eo q̄ vise primum fuerunt in ortigia insula. Hec aduenientdum tp̄a hn̄t Nam estate depulsa maria transmeant.

Ca. xxxvj.

Cocyx. Pli. li. x. Cocyx videt͞r ex accipitre fieri tp͞e an̄i figur̄a mutās. Tūc em̄ n̄ apparet r̄liq accipitres nisi dieb⁹ paucis. ipso q̄z modico estatis tp͞e vis⁹ postea n̄ cernit͞r. Est āt neq̄z ad vncis vnguib⁹ accipitr̄ nec capite sil'is neq̄z alio q̄ꝫ colore ac rictu s̄z colūbe poti⁹ sil'is ē capite ⁊ vnguib⁹. Om̄ absumit͞r ab accipitre, si qn̄ sil' apparuerit. sola oīm̄ auis a suo gn̄e iterēpta. Aresto. Auis cocyx pau coꝝ ouoꝝ ē. vni⁹. s. aut duoꝝ q̄z natura ei⁹ valde frigida est.

Ca. xxxvij.

Crocbilos. Ex li. de nat͞. reꝝ. Crochilos in ytalia rex auiū appellat͞ oīm̄ q̄dē ē mīma. s̄z q̄nto mīoꝛ tā to velocioꝛ: adeoq̄z aīosa. vt etiā ꝯ aq̄lam audeat cōat⁹ acceptare. hōies q̄z deludit q̄ꝛ cū se ꝑpin q̄ꝫ q̄i manu capiendā obtulerit. casso hōis conatu ⁊ laboꝛe impigra ꝓfugit. Araneis vescit͞ pullis fecūda ē Nā plurimos vno fetu ꝓducit. vno specu vel antro ī hieme multi ꝯdunt͞. vt ad caloreꝫ turba conferente caloꝛ q̄ puus ē ī tam minimis corpoꝛibus augmentet͞. Estq̄z auis minima oīm̄ aliaꝝ. Item Albertus in libro de naturis animalium ait: Crochilos est auis minima omnium q̄ꝫ regulum vocant que licet sit parua coꝛpe. Ausu magna contra aquilam pugnare conat͞ solitaria volat. Multi etiam est partus: ⁊ in hieme vno contenta foꝛamine antri vel muri multos socios secū sui generis nocte habitare permittit. vt caloꝛ parui coꝛpoꝛis ex societate multoꝛum calescat ⁊ foueatur Hec etiam est auis musica. ⁊ precipue cātat tempoꝛe magni ⁊ sicci frigoꝛis in hyeme: Infra caplo. ciiij. de eadē tractet͞.

Ca.xxxviij.

C Orinta. Plinius. Corinta ē auis maxima in partibus oriētis que fere ad quantitatem pulmonis vacce habꝫ mollem. ⁊ multo infusum sanguine. et ideo multum bibit plusq̄m alie aues. Albertus in libro de naturis aīa lium. Corinta est auis que paucas ⁊ paruas habet plumas ⁊ pennas.

Ca.xxxix.

C Uculus. Ex libro de naturis rerum. Cuculus est auis improba que vocem suam in cantando nō mutat. sed semper eandem r̄plicat. Auis pigerrima est ⁊ loco non stabilis. Turturis fere colorem habꝫ hieme plumis spoliari dicitur. intratq꞉ terre latibulum. vel concauitates arborum. illic estate ꝯgerit quo hyeme viuit. Oua sua in nido minoris auicule ponit. ⁊ de ouis illius totidem demit. ne dum illa numero superflua inuenerit. quasi aliena repudiet. Itaq꞉ cuculꝰ ab aliena matre. cum pullis eius fotus et eductus. dum adhuc in nido inualidus sedet. quadam tamen auiditate naturali ceteris pullis cibos rapit. ⁊ hac sagacitate pre ceteris pingescit atq꞉ nitidior fit. In cuius elegantiam nutrix cōuersa. gaudet eius forma. miraturq꞉ seipsam q̄ talem peperit adeo desipiens vt magnitudine fetum a pullis minoribus non discernat. sed omnes pullos suos in eius comparatione damnat ac vbi eum eduxerit et ad robor volandi nutritus. ipso viceuersa ⁊ in nutricem insurgit. ⁊ consequenter perimit. Ysidorus. Cuculi a voce propria nominati. tempus habent et ipsi veniendi miluorum scapulis suscepti propter breues ⁊ paruos volatus. ne per longa aeris spacia fatigati deficiant. Horum saliue cicadas gignunt. Oua passeris nido reperta comedunt. ⁊ sua obijciunt. post hec illa suscepta. ⁊ fouent ⁊ nutriunt Arestoteles. Cuculus ouis proprijs incubat. sed vnum ouum in nido fulice ponens eiusdē oua sugit. Illa vero futuri euentus ignara ouum sedula nutrix fouet. Sed a cuculo excluso ⁊ postmodum adulto nutrix a nonnullis quandoq꞉ necari perhibetur In estate volat ⁊ lasciuit. In hyeme iacet languens ⁊ deplumatus ac buboni similis apparet.

Operationes.

A Plinius libro. xviij. Mirabile quodam est de cuculo. quo quis loco primum audiat alitem illam. si pes dexter circumscribatur ac vestigium id effodiatur non gigni pulices vbicunq꞉ aspergatur.

B Idem libro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctus ⁊ potus morsui canis rabiosi confert.

¶ Ca.xl.

Cubeth. Aresto. Cubeth est auis luxuriosa: cuius mas si inuenerit oua femine sue frangit ea. ne feia sit solicita circa ea. femia vo abscondit ea Que siue coeat siue non. olofaciendo vel audiendo subito ouat: Item si psenserit masculum venientē occurrit ꝛ coeūt. Mas qdem pedetentim ad feiam accedit sine strepitu. ne alij masculi senciāt. ꝛ pugnēt cū eo. nec coire pmittāt. Itē masculi pugnant inuicem ꝛ victor cū victo coit. ac versa vice si victor victus fuerit Solitarie tn̄ ꝛ occulte coeūt. eligente victore locuȝ ad hoc. ꝛ victo sequēte: Mas āt ꝛ femia ī voluptate sua frequēter deprehendunt̄ ꝛ cadunt in manus venatoꝝ. Cunqȝ luxuriosa sit auis ista. singuli tn̄ mares singulas feminas accipiunt. Item aues ponderosi corpis que non sunt boni volatus: multā habent superfluitatem multumqȝ coeunt ꝛ multorum ouorum huiusmodi sunt. vt cubeth ꝛ strutio ꝛ gallina. Actor. Cubeth idem videtur esse qd perdix. que enim hic de illa dicuntur eadem pene ꝛ de perdice dicentur inferius. Quod forte latuit translatorem.

¶ Ca.xlj.

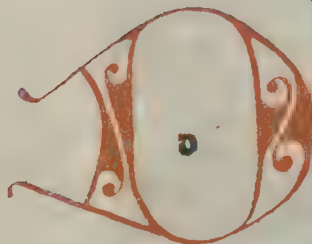
Culex. Isi. Culex ab aculeo dcūs ē eo q sanguinē sugit. hȝ em̄ in ore fistulam in modū stimuli. q carnē terebrat. vt sanguinē bibat. Aristo. Culex aīal corpis anulosi mēbꝝ hȝ p qd cibū sentit. ꝛ qdā hn̄t hoc mēbꝝ extra sicut aculeū cui⁹ natura ē mollis ꝛ vacua p ipm gustāt ꝛ sentiūt ꝛ cibū attrahūt Culices āt ꝛ musce mīme bestiaꝝ p hoc mēbꝝ pforāt hōis coriū ꝛ alioꝝ aīaliū: Ex li. de na. reꝝ Culex acida petit. ꝛ dulcia fugit lucē diligit. ita q ad lumen aliqn̄ se vrit

¶ Operationes.

A ¶ Aui. i. iiij. can̄. Ad effugādū culices ꝛ cimices fit suffumigiū cū serratuꝛis ligni pini. aut cū nigella sil'r cū mirto sicca ꝛ cū sulphure. ꝛ bdellio ꝛ spīa fetida ꝛ stercore vaccio ꝛ cū folijs cipssi. B ¶ Ad ideȝ aspgit̄ dom⁹ ex decoctōe radicis lupinoꝝ aut ex decoctōe nigelle. aut absinthij: aut rute. C ¶ Palladi⁹. Cōtra culices et timices ī ortis l' satis amurca recēs. vl' ex cameris fuligo spargit̄. galbano qȝ infuso: aut sulphure fugant̄ D ¶ Ambrosius Culices nō tangunt hōieȝ. si absinthium cum oleo coquat̄: ꝛ eo se pungat.

Ca. xlij.

Diomedas. Isi. Dyomedie aues a ſocijs diomedis appellate ſūt. q̊s fabuleſerti eaſdē volucres fuiſſe ꝯuerſos forma fulice ſiles; magnitudīe cignorū. colore cādido. duris ⁊ grādib⁹ roſtris. Sūt āt circa apuliā ī inſula diomedia īter ſcopulos littoꝝ ⁊ ſaxa volitātes. Solin⁹. Diomedas aues īſula q̄ orā apulie videt. ⁊ tumlo ac delubro dyomedis īſignis ē. ſola gignit cui ē color cādidus. ignei oculi ora dentata; ꝯgregate volitāt; dueq3 duces ſūt; q̄ꝝ altera agmē p̄it vt ductu certū iter dirigat; altera īſeq̄t vt inſtantia tarditatem vrgeat. Cum feti ficum tempus adeſt. roſtro ſcrobes excauant; ⁊ ſurculis inuerſum poſitis ſubter cauata contegunt; ⁊ ne operimēta deſint ſi forte lignorum caſſia venti auferāt. hāc ſtruem premunt terra quam egeſſerāt. ſic nidos moliuntur. bifori acceſſu aditus q̄ mittit ad paſtus in ortum deſtinatur. qui excipit reuertentes verſus occaſum eſt; vt lux ⁊ morantes excitet; et receptui non denegetur. Edem ſacram huiuſmodi ſtudio omni die celebrāt; aquas plumas imbuunt. ⁊ alis impendio madefactis rorulente confluunt. et ſic edem humore excuſſa purificant. Tunc pennis ſupplaudūt ⁊ inde quaſi peracta religione diſcedunt. Ob hoc aues factos dyomedis ſocios ferunt.

Ca. xliij.

Draycha. Albertus; in libro de naturis animalium inquit. Draycha auis eſt pedibus carens. vt dicit Areſtotiles. ⁊ cum ad terram cecidit cubitis alarum et pectore repit fere ſicut veſpertilio: Debiles habet pedes caude ſue coniunctos; Hoc non apparet niſi poſt pluuiam in principio eſtatis: ⁊ tunc pulli ficat; ⁊ cum pulli conualeſcunt morit̄ pullos relinquens ſue miſerie vice ſucciores.

Ca.xliiij.

Egithus Emeria 7 Ercinia Plinius libro decimo: Egithus auis minima cum azino pugnat. Azinus quippe spinetis se causa scalpēdi atterēs nidos eius dissipat quē adeo pauet auicula, vt omnino voce rudētis audita oua eijciat. pullicq ipsi metu cadant. Itacq aduolans vlcera eius rostro excauant: Porro achantis egithum odit in tantum: vt eorum sanguinem credant non coire. Iorath. Emerie sunt aues q̄ de nocte volantes illuminant aerem propter pennarum suarum naturam: que magis in tenebris q̄ in lumine lucent. sicq produntur 7 capiuntur. Isidorus: Ercinie aues dicte sunt ab hercinio saltu germanie vbi nascuntur. quarum pēne adeo per obscurum emicant. vt q̄uis nox densis tenebris obtenta sit. ad presidium itineris dirigēdi iacte interluceāt: cursuscq vie pateat inditio plumarum fulgentium.

Ca.xlv.

Falco. Ex lib. de na. rerum. Falco est auis nobilissima. volatu impetuosissima 7 in custodia sui minus cauta. Ideocq cum ad predā dirigend⁹ est. a dn̄o suo retardat. nec auis ei capiēda ostendit. nisi prius aliq̄ntulum elongetur: vt predam cum impetu moderato subsequat: In ardee captura duo falcōes pariter relaxant. quorum vn⁹ summa petit alius iuxta terram inuolat vt videlicet ille volantem ardeā in pulsu precipitet: Iste vo p̄cipitatā accipiat: Aristoti les. Falco renes hz debiles pectuscq robustum. deliciosis vtit cibis. vnica versatione collū girat circulariter pectore existente immoto adeo vt colli eius duo. cētum argi luminibus rn̄e. Huius visus cuiusdam naturalis discretōnis videant exequo respōdere. prede q̄z q̄ post tergū est prouidus inuigilat. Ex li. de na. rerum. Falconum genera sunt duo. Unū nobile quod auem visu proprio naturaliter capit aliud ignobile ac vile: q̄d nisi multo labore et maceratione assuefactum hoc facit Hoc vltimum genus cum ardeam ad terrā impulerit. Iamcq impropta est vt eam capiat

Ardea anguillam vel alium piscem quē recentius vorauerat euomit. ꝛ tunc falco libere eam volare ꝑmittens ac minus feti dum sibi oblatum preferens et gaudens ocius apprehendit. Non sic aūt falco nobilis. sed eiectū munus vilipendens. auē dolosum seuerius punit. Habet aūt falco os acutum ac durū in pectore. quod ei natura ꝓuidens indidit ad impulsionē prede. Scripserunt aq̄la symachus ꝛ theodocion epistolam ptolomeo regi egipti. in qua tractauerunt de auibus nobilibus ꝛ earū medicinis. De qua hic pauca de falcone cōmemorare liceat.

Operationes.

A Albertus in li. suo de aīalibus. Si falco nō p̄t fimare fel galli da ei ꝯmedere vel testudines albas decoctas. B Si falco nimiū laxat̄. succū iusquiami mo dicum da ei bibere. ꝛ intinge ī eodē cibū eius. C Si os fractū habuerit in crure vel in ala. Aloe calidū supliga ꝛ dimitte vna die ꝛ vna nocte. D Itē fimū galli ī aceto coctū supliga. E Ad idē aloen herbā cū puluē apij ꝛ īuolue cordibus ꝑuarū auiū ꝛ da ei ꝯmedere. F De hac materia repies ꝑ albertū tradita in libro suo de animalibus.

Ca. xlvj.

Fasianus. Ex li: de na. rerū. Fasianus est gallus siluatic⁹. auis pulchra valde. pennis chorusci͛s. instar ignis. ceruleus interdū ac viridis: rubeisq̄ʒ pennis: interscribitur nitor. Aures geminas videt̄ hr̄e. in capite plumis extātibus: quas subrigit qn̄ vult atq̄ʒ submittit. Cristis aūt in capite caret: ꝛ spiculis ī cruribus. His tn̄ armis frustratus. aīosus ꝛ audax est. Arestotiles. Fasiani tm̄ coit⁹ tp̄e simul habitant ceteris vero tp̄ibus separatim. nec cito rubricatas hn̄t barbas vel in pedibus calcaria sicut galli domestici sed tractu tp̄is. fasian⁹ sic capit̄. aliq̄n auceps pāno in q̊ hec auis depingit̄ coopertus. fasiano se ōndit. q̄ sequēs cooꝑtū nec fugientem nec retrocedentē tandem a socio aucupis in insidijs latitante rethi inuoluit̄. hec auis in aura pluuiosa tristatur. ꝛ tunc in rubetis ac siluis latet. Circa vesꝑam vel aurorā de silua egreditur ꝛ tunc de facili venatur. Rostrū ī terra figēs abscondit se. ꝛ sic absconditum se totum credit. pēnas pre pingnedine mutat. Iterumq̄ʒ sepe renouat. Carnes habet subtiliores ac leuiores ceteris auib⁹ siluaticis exceptis ꝑdicū pull̄. Ysi. Fasian⁹ a faside insula dictus ē: vn̄ primū asportatus est.

¶ Ca.xlvij.

Fatator. Ex li. de na. rer. Fata tor est auis in oriente. q̄ fetuū pro creādo naturaliter cupida. Tē pus veris anticipat. quo scz aues ceteras solent initiare ↄceptus. Uñ fit vt oua que tunc facit frigore corrumpant: ne fetuum hēant effectum. sz iterum sequēti tpe calido ponunt. ⁊ tunc pullos faciūt: q̄d est cōtra oēs fere agrestes aues. q̄ semel in anno ouant atq̄ pullificant.

¶ Ca.xlviij.

Fenix. Ysido. Fenix est auis ara bie sic dcā: eo q colorē feniciū ha beat. vel q sit in toto orbe singu laris ⁊ vnica. Nā arabes singularē ⁊ vni cam fenicē vocant. Hec qngentis ⁊ vltra viuens annis dū senuisse se viderit. colle ctis aromatū vgulis rogum sibi instruit. ⁊ ↄuersa ad radiū solis alarum plausu volū tariū sibi incendiū nutrit: sicq̄ iterum de ci neribus resurgit. Ambrosius li. v. Fenix cum finem vite sibi adesse aīaduertit. fa cit sibi thecam de thure ⁊ mirra ⁊ ceteris odoribus in quam impleto vite sue tēpo re intrat ⁊ moritur. de cuius humore car nis vermis exurgit. paulatimq̄ adolescit ac processu statuti tpis alarum remigia īdu it sicq̄ ī superioris auis speciem ⁊ formā reparatur. Docet ergo nos hec auis exē plo resurrectionem credere que sine exem plo ⁊ sine rationis preceptione sibi insig nia resurrectionis instaurat. ¶ Solinus Apud arabes fenix nascit. Auis aquile magnitudine capite onerato ī comā plu mis extantibus. cristatis faucibus. circa colla fulgore aureo. postera parte purpu reus. extra caudam in qua roseis pennis interscribitur nitor ceruleus. Hec etiam est mens oīm aliorum autorum. Etiā idē habet in li. de na. rer. licet p alia vba.

¶ Ca.xlix.

Filomena ⁊ ficedula. Ex li. de na turis rerum. Filomena dicitur a filos quod est amor: ⁊ mene q̄d ē dulcis. Hec enim auis mira modulatiōe letificat audientem: gaudet ad ortū solis ↄ̄teitq̄ leticia venientem. verno tamē tpe cantat. Hiberno nūq̄. In inicio q̄z veris adeo sue vocis amenitate delectat vt ra rissime comedat: ⁊ hoc cum summa festia tione: Itaq̄ certant inter se tam pertinaci ter: vt victa sepe vitam finiat pus defici ē te spū q̄ cantu. Uñ ⁊ dicit a filos quod ē

amor. ⁊ mene quod est defectus. q̄si amo
re deficiens. Miramur igitur in tam par
uo corpusculo. tam ꝑtinacem spiritum.
Miramur in illo perfectam musice scien
tiam. Modulatus enim edit̄ sonus ⁊ nūc
continuo spiritu trahitur in longum: nūc
variatur inflexo: nunc distinguitur ⁊ con
ciso. copulatur in torto grauis acutus. cre
ber extensus. vibrans. ⁊ aliquādo q̄dem
medius. summus ymus. Meditantur in
terim alie minores. versusq; quos mirent̄
addiscunt. audit attenta discipula. Red
ditq; vicibus cantum. intelligit̄. emenda
tur. ⁊ a docente quodammō reprehendit̄
Statim aūt vt coire incepit vocis ameni
tatem perdit. Et vt dicit Pli. Alia vox fit
mutatur ⁊ color. Ab exitu nāq; verni tpis
aucto estu in totum alia vox fit. mutat̄ et
color. lignis earum tenuitas illa nō est. q̄
ceteris auibus. Actor. Filomena est auis
parua canora omībus nota. q̄ ⁊ luscinia
dicit̄. Ysidorus. Ficedule dicte sunt eo ꝙ
ficos magis edant. panditur illo vsiculo
veteri. Cū me ficus alat cū pascat dulcibꝰ
vuis. Cur potius nomē nō dedit vna mi
ethi. Pli. li. x. Ficedule formā simul colorē
mutāt: Hoc tn̄ nomē hn̄t autūno. Postea
vero melācoriphi vocant̄.

Ca. l.

Fulica. Actor. Fulica ē auis mag
nitudine ⁊ colore cigno similis ⁊
grandi rostro. in scopulis littoꝝ
ꝯmorat̄: has latini dyomedias. greci he
rodios vocant. Phisiologus. Fulica est
auis sup oēs prudētissima: cadaueribus
nō vescit̄. nec oberrat de loco ad locū. sed
in vno loco ꝑmanet vsq; in finē. ibiq; escā
suam circa se colligit ⁊ q̄escit. Idem. Fuli
ca est auis boni moris. nigra anati simili
nisi quia minor est anate. In stagnis dele
ctabiliter ꝯmorat̄: esca ⁊ pace ꝯtenta. vn̄
patet si locū inueniat vbi pacē ⁊ escam ha
beat non inde recedit. Pli. li. xi. Fulicaꝝ
generi dedit natura placabilē cristā ꝑme
dium caput a rostro residentem.

Ca. li.

Fucus. Bartholomeus in li. de
ꝓprietatibus rerum inquit. Fucus est
apis maior. dictus aūt est fucus
eo ꝙ cōmedit labores alienos quasi fagꝰ
a fagin q̄d est cōmedere. Depascit̄ em̄ ꝙ
non laborauit. quia nec mellificat. sꝫ alio
rum mel māducat. De q̄ Virgi. Ignauū
fucos pecus a p̄sepibus arcet Sūt at̄ fuci
sine aculeo velut imꝑfecti apes ⁊ sunt ser

niciales veraꝝ apum. ⁊ ideo eis imperāt vere apes primosqꝫ expellunt ad opa. tardantes autem sine clemētia pungūt ⁊ puniunt. neqꝫ in ope tm̄. sed etiam in fetu adiuuant apes. Certe em̄ q̄ maior eoꝝ fuerit multitudo. eo maior fiet examinū ꝓuētus. Cū mella vero cepint matura esse abigūt eas melleqꝫ singlās aggresse eas trucidāt atqꝫ fugāt. nec vident̄ nisi in vere. Impatoribus apum fuci extruunt regias mānsiones amplas magnificas sepatas coopculo eminentes. ⁊ fiunt sex angule oīs cellesinguloꝝ ⁊ q̄uis fuci sustineāt tot labores comedere tm̄ de melle vix ꝓmittuntur nisi q̄ntū capiūt ⁊ furant̄. vt dicit Pli.

Ca. lij.

Gallus: Ex li. de na. reꝝ. Gallus est auis faucib⁹ ⁊ capite cristata. spiculis aduersis in cruribus armata. Habet ⁊ q̄nqꝫ spicula galline Sꝫ hoc errore potius q̄ ope nature. Gallus nocte ꝓfunde cantat validius. ⁊ matutino leuius. Cantus em̄ cum vento fert̄ ⁊ anteq̄ estimari possit longius auditur. Gregorius in moralibus. Gall⁹ diei nunci⁹. horas noctis discutit. ⁊ demū vocem exhortationis emittit. Cunqꝫ cantus edere parat. ꝑus alas excutit. ac seipm̄ feriens vigilantiorē reddit. Ambrosi⁹. Est galli cantus suauis in noctibus ⁊ vtilis. q̄i bonus cohabitator. dormientē excitat ⁊ solicitum admonet. Vigilantem solat̄. ꝓcessum noctis signās. Idem. Leo timet gallū. maxieqꝫ albū. Aresto. Visi sunt aūt galli q̄ feīas suas interficiebant. Deinde soliciti circa pullos suos regebant illos ⁊ assimilabant̄ feīs in nutriēdo illos. ita q̄ etiā inuicē nolebāt coire. Ysido. Gallus āt a castratione vocatus ē. Nā inter aues ceteras huic soli testiculi adimunt̄. veteēs āt abscisos vocabant gallos. Ex li. de na. reꝝ. Gallinace⁹ gallus testiculis viduat⁹ dr̄ q̄ capo vulgariter appellat̄. vt superius dixi. Fert̄ āt citi⁹ impiguari. q̄ a libidine arcet̄. Cū gallis q̄dem impinguat̄. ⁊c.

Operationes.

A Ex lib. vt sup̄. Galli carnes g̃ssiores sunt ad digerendū ⁊ mīoris hūiditatis q̄ galline vel gallinacij. Decrepiti tm̄ galli carnes teneriores sunt q̄ iunioris. B Gallinaceus autem habet carnes validiores oīibus volatilibus. bonū sanguinē generant ⁊ optimū nutrimentū. C Auicenna. Galloꝝ melior est ille q̄ nō dum cantat. Antiqui vero mali sunt. D Testiculi autem galloꝝ multum laudabiles sunt. velocis digestionis E Ius galloꝝ confert dolori stomachi ex ventositate F Ius galli veteris cum polipodio ⁊ aneto confert colice valde. G Docet autem galienus in decoctione galloꝝ veterum. vt postq̄ nutriti sunt fatigentur faciēdo eos currere vt cadant ⁊ decollentur. Deinde vētres eoꝝ euacuati ac sale impleti suant̄ ⁊ coquantur cum. xx. kyst aque donec veniant ad tres rotillas ⁊ bibatur. hoc ius confert asmati. Confert etiam tremori ac dolori iuncturarum. Esculapius Cerebrum galli cum vino bibitum. oēs morsus destruit ⁊ alia multa mirabilia facit.

Ca.liij.

Gallina. Isi. Gallina dr̃ a gallo sicut a leone leena. Huius membra ferunt quidam si auro liquescenti misceantur consumi. Ex li. de na. rerum. Gallinis supponenda sunt oua semper impari numero luna crescente ad .x. vsqz ad .xv. Oua incubari intra .x. dies edita vtilissimum est. Nam vetera aut recentiora infecunda sunt. subici autem debent impari numero. Quarto vero die postq̄ ceperint incubari: si eorum cacuminibus contra lumen in manibus apprehensis. purus et vniusmodi color pluceat estimantur sterilia: et pro illis supponenda sunt alia. In aqua quoqz experimentum est: Nam ouum inane fluctuat iniectum aqua. subsidens vero plenum est. Philosophus. Gallina ouat in omni tempore preterq̄ in duobus mensibus tropicorum. Dum aũt galline pulueris fomento et crebra respersione fungẽtes vice balnei. sine coitu delectantur. Oua de quibus exituri sunt masculi gallina gerit in parte ventris dextra. Ex quibus autem femine in sinistra. Uniuersaliter si galline oua sua non incubauerint infirmantur. Et quedam galline semper faciunt gemellos. semperqz est vnus maior alius minor. Gallina quando cubat in estate: citius excludit pullos q̄m in hyeme.

Operationes.

A Isi. Gallinarum in cibo melior est illa que nondũ paritoua. antiqua vero praua. B Adeps pullorum calidior est q̄ gallinarum magnarum. C Caro etiam gallinarum clarificat vocem D Cerebrũ gallinarum phibet fluxum sanguinis nariũ et cerebri velaminibus accidentem. E Idẽ. Epar gallinarum pinguiũ. sicut et anatum. sanius est ceteris galline sãguis (vt dr̃). F Idem. Adeps q̄dem galli sicut et cerui vehemẽtioris est calefactõnis. G Adeps ãt galline minus calidus ẽ. et asperitati lingue confert. H Esculapius. Ouũ galline valet ad oẽm dolorẽ oculorum. etiam albumen infusum oculis sedat punctiones I Totũ ouũ combustũ et cũ vĩo vel aceto bibitũ oẽs fluxus stringit K Ouorum quinqz vitella bibita cũ tribus vini cyathis emoptoicis valent. L Adeps gallinarum pustulas oculorum reprimit. M Tibie q̄z cũ pedibus cocte et cũ sale et oleo et aceto colli dolorẽ sedant. N Stercus eius flegmones qui nascunt in naribus impositum sanat.

Ca.liiij.

Gallinacius. Alexander. Gallinacius si bñ vrticet ducet pullos suos ad modũ gallie. q̃d (vt dr̃) nõ facit ꝓpter ꝯmodũ pulloꝝ: sꝫ ꝓpter ꝯmodũ ꝓpriũ: vt ex calore pulloꝝ faciat venenũ vrtice euaporare. Ex li. de na. reꝝ. Galliacius gallus testicul' viduat' dr̃. q̃ capo vulgariter appellat̃ (vt supi' i ca. xxij. isti' tractat' dixi) Fert̃ at̃ citi' ĩpinguari: q: libidĩe arcet̃: cũ gallis q̃dẽ impĩguat̃. sꝫ neq̃ꝫ ĩpinguãdo fecũdat cũ eis pascit̃. sꝫ nõ eas defendit: nõ cãtat nec horas diei vel noctis discernit Igit̃ ad nihil vtili' ẽ nisi ad coquinam. Itẽ aliq̃n gall' p' triẽniũ castrat̃. postea q̃nq̃ꝫ vel septẽ ãnis viuẽ finit̃. Et sic ĩ eius iecore lapis ĩuenit̃ electori'. q̃ꝫ vt ibi cõcepit nõ postea bibit. Vñ ꝛ si q̃s hũc lapidem in ore suo habuerit. sitim extiguit. de q̃ iferi' in tractatu de lapidib' tractet̃.

Ca. lv.

Graculus. ꝛ garrulus. Ex li. de naturis reꝝ. Gracul' est auis nig̃ p totũ corpus: Est em̃ de gñe cornicis. licet corpe mĩor. libenter in altissimis nidificat. ꝛ hoc in tãta multitudine. vt in vna sepi' arbore: vij: paria g̃culoꝝ nidos ꝯstruant: Oĩnẽ nãq̃ꝫ aues iste sibi inuicẽ compaciunt̃. Est at̃ auis clamosa nimiũ maxime a tp̃e coitus. queꝫ scꝫ coitũ tẽpus excitat vernũ Amoris g̃ra masculus feiã ꝫ cubat. Carnes pulloꝝ eius edibiles sunt ꝛ maxime si excorient̃. Hãc auẽ nonnulli falso opinant̃ eandem esse q̃ garrulũ sed multa inter eas est dr̃a. Nã graculus (vt dictũ est) vnius est coloris. Garrulus aũt colore distinctus ex diuersis plumis. Dictus at̃ est a garriendo. non em̃ eam q̃sq̃ transire p̃t ꝯ quẽ non garriat. Ceterarum etiã auiũ voces vel modulos nõ ad delectamenta leticie sꝫ tm̃ ad garriendũ dicit̃ imitari: Tanta plumaꝝ varietate distinguitur. vt nullus ei ceteraꝝ auiũ calor deesse dicat̃ Captus in iuuentute clauditur vt articulata verba loq̃ doceat̃. q̃ etiã vbi didicerit magis garrire gescit. Et q̃nq̃ꝫ dũ garrulitate intendẽs sibi nõ prospicit nisus eã ĩopinate rapit freq̃nter ĩsaniare dr̃. ita q̃ plerumq̃ꝫ inter furcatos arborũ ramos se suspendit.

Operationes.

A Pli. li. viij. Gracula q̃ꝫ sicut ꝛ alie q̃dã aues lauri folio ãnuũ fastidiũ purgãt B Idẽ li. xviij. Graculi sero a pabulo recedentes hyemẽ presagiũt. C Isidorus. Est em̃ loquacissimũ genus et vocibus importunum.

Ca.lvj.

G ripes. Isidorus. Gripes vocatur eo q sit animal pennatum et quadrupes. Hoc genus ferarũ in yperboreis nascitur montibus: Omni corporis parte leones sunt. alis et facie aquilis similes equis vehementer infesti: Nã et homines visos decerpunt. Solinus In asyatica scythia terre sunt locupletes ĩhabitabiles tamen Nam cum auro et gẽmis affluant: Grippes vniuersa tenent alites ferocissimi et vltra omnem rabiem deseuientes. quorum immanitate obsistente. aduenis accessus rarus est. Visos quippe decerpunt velut geniti ad plectendam auaricie temeritatez. Arimaspi cum his pugnant vt lapides qui ibi sunt intercipiant Ex quib⁹ sunt smaragdus. sicenicus et cristallus. Ex libro de naturis rerũ. Grippes est auis quadrupes. capite et alis aquile similis sed multo maior. tamen in nido suo lapidem agathem ponit nec dubium quin ad aliquod remedium. Hij equis et hominibus maxime infesti sunt. et homines armatos preliando superant et occidunt. Grippes dicuntur aurum effodere et in effossi inspectione gaudere. Albertus in libro de naturis animalium. Grippes in posteriori parte et cauda et posterioribus cruribus imitatur leonem. Habet etiam vngues lõgos ex quibus ciphi fiũt Johannes monteuille dicit. Corpus magni grippis maius esse octo leonibus de ptibus istis. nam postq̃ bouem equũ vel hõiem etiaz armatum occiderit leuat et asportat pleno volatu Illi⁹ vngule sunt tanq̃ cornua bouis de quibus fiũt cyphi ad bibendum qui reputantur valde p̃ciosi. fiuntq; de pennis alarum eius arcus rugidi et fortes ad iaciẽdum missilia et sagittas.

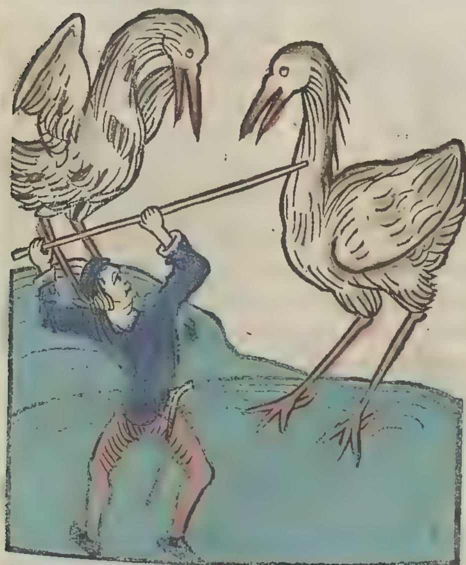
Ca.lvij.

G Ricocenderon siue gracocenderon: Albertus in libro de naturis animalium. Gracocenderon auis esse dicitur magna intra omnia volatilia minus vtens coitu. vno eñ coitu in estate implet. feminam ad filiarum fecunditatem et sic toto anno nõ coit amplius.

Ca.lviij.

Girfalco ⁊ gosturdo. Girfalco venit a partibus transmarinis ī cohorte multaꝝ aucaꝝ siluestrium. quaꝝ vnam de nocte ꝓpter frigus pellēs sub pedibus suis. aliā de die capiti ī cibis Actor. Girfalco idem dr̄ esse q̄d herodi⁹ de q̄ pleni⁹ dr̄ inferius. Ex li. de na. reꝝ. Gosturdi sunt aues admodū pue. coloris terrei: cristā paruā ex plumis hn̄tes in capite nec aliaꝝ auiū more volantes. q̄ vēto cogente: nunc alta. nūc yma petunt. De his fertur vulgo. ꝙ eaꝝ oua ī terra posita a bufone. ex q̄bus cū exierint pulli: tūc primum eos parentes curāt eisqꝫ cibos ferūt quo adusqꝫ volatus temptare pn̄t.

Ca.lix.

Grus. Ysidor⁹. Grues nomen de ꝓpa voce sumpserūt. tali em̄ sono susurrant Hec dum pergūt vna sequitur aliā ordine lrato. Aresto. Gruib⁹ qꝫ natura dedit placabilē cristā ꝑ mediū caput a rostro residentē: Regem hn̄t grues. eiqꝫ sunt obedientes. Grus dormiens caput sub alis declinat. ⁊ sup vnū pedem stat. Habent autem rectorem grues qui ceteris dormientibus ⁊ capita sub alis reclinantibus excubat eleuato capite. Grues adinuicem pugnāt. ita ꝙ in hora pugne accipi possent. Ex li. de naturis rerum Per grues domesticas alie capiunt grues. habent carnes reliquis auibus grauiores. Ysidorus. Grues excelsa petūt. quo facilius videant quas petunt terras. Castigat autem voce que cogit agmē. at vbi raucessit succedit alia. Nocte autē excubias diuidunt. ⁊ ordinem vigiliaꝝ ꝑ vices faciunt. tenentes lapillos suspensis digitis quibus somnos arguant: q̄d cauendū est clamor indicat. Dicit Arestotiles: ꝙ ad plagam septentriōalem vltra egiptū in hyeme veniunt quibus pigmei hōies sez cubitales occurrunt ⁊ cum eis pugnāt Pugna gruū adeo fortis est ⁊ pertinax vt manu capi pn̄t. Quādo nubes pluuiosas prospiciunt clamant ⁊ vociferāt. ducem suum celeriores captare volatus solicitāt Cum āt sup terram descenderint vt comedant. dux eaꝝ caput in altum erigit in custodiam oiū cetere vero secure depascāt Fertur aūt ꝙ post hyemem volātes a mōtibus orientis harenas aureas ⁊ auricalcum lapidem transglutiunt. ⁊ post in partibus transmarinis reuomūt. Un̄ dixerūt qui experti sunt ꝙ lapis quem grues euomunt. igne mediāte transit in auꝝ.

Operationes.

A Rasi. Caro gruis ḡssa est que ⁊ tarde digeritur ⁊ sanguinem melancolicum generat: B Haly. Fel gruis calidū subtile. si cum aqua sansuci naribus īstilletur. paralisi prodest. ⁊ facit titillationez C Item. Occisa grus vna die in estate duobus in hieme seruari debet antequaz comedatur. vt caro digestibilior fiat atqꝫ tenerior.

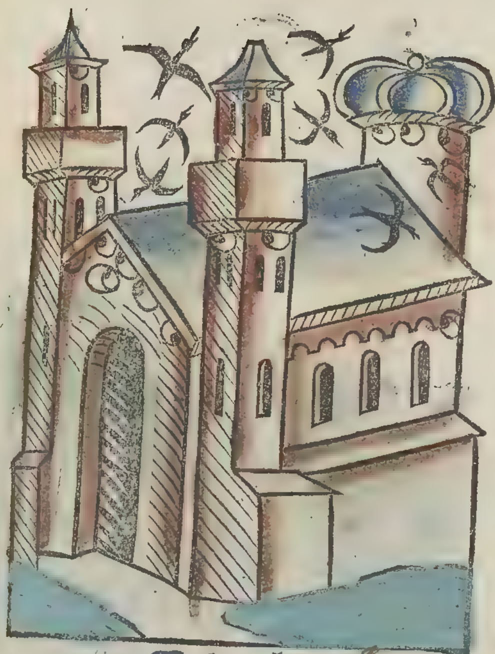

Ca.lx.

Gs Luta. Ysidorus. Glutis est auis grece sic nominata: quia longam exerit linguam. Hec instante hieme recedentibus hyrundinibus atque ciconijs blandiente sibi societate. auide cum eis iter aggreditur. Sed postmodum in volatu labore comperto penitentia ducitur. et quoniam in comitatem reuerti piget. sequitur aues aliquas tanto tamen tedio tam paruisque dietis. vt eam incompleto itinere hiems anticipet. Econtra vero citramus auis asyefestinantior perseuerat: et alias aues socias preit redditque solicitas. et excitat de nocte somnolentas. Arestotiles. Aues galator id est magne lingue. linguam habet prominentem valde. et hec adiungitur in redeundo cum gruibus et alijs auibus.

Ca.lxi.

Hb Arpia. Actor. Harpie dicuntur quedam aues maxime que nunquam saciantur manducando Item harpie digitos ad predam exacuunt curuis timendos vnguibus super mensas advolant. et quod contingunt auferunt. quod relinquunt polluunt: Ex li. de naturis rerum Harpia est auis in solitudine. iuxta mare ponticum. fame rabida. fere semper insaciabilis. Vngues habet aduncos. et ad rapiendum et disserpendum semper paratos: faciem tamen habet hominis sed in se nihil humane virtutis. nam super modum humanum ferocitate grassatur. Primum hominem quem in deserto viderit. occidere fertur. etiam inde cum fortuitu aquas inuenerit facieque suam in eis contemplata fuerit. mox sui similem hominem occidisse se perspiciens inmodice tristatur: et hoc aliquis vsque ad mortem. Plangitque occisum omni tempore vite sue Hec auis licet careat ratione: aliquando tamen domestica et docta loquitur humana voce. Virgilius in iij. eneidum de harpis loquitur Extruimusque thoros dapibusque epulamur opimis At subito horrifico lapsu de montibus adsunt Harpie. et magnis quatiunt clangoribus alas Diripiuntque dapes contactuque omnia fedant In mundo. predam pedibus circumuolant vncis,

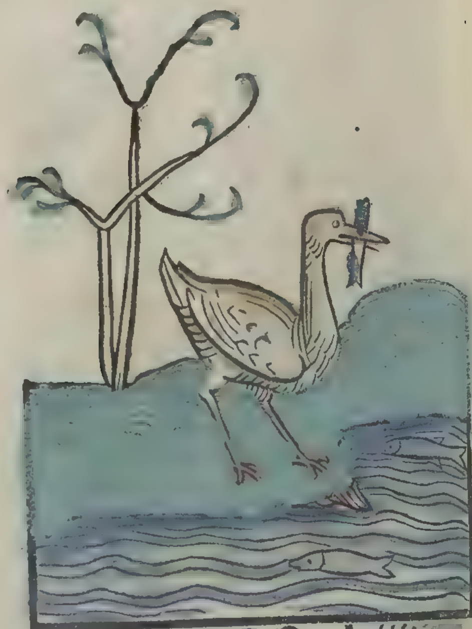
Ca.lxij.

Hirundo. Ex libro de naturis rez. Hirūdo est auis leuissima. rostro paruo. cauda etiā furcata. forma grata. nigredine decentissima. in ventre candida. sub gutture ruffa modicā habz carnem 7 nigram. plumas multas. 7 alas magnas: Ideoqz circū hz volatum. diem pnunciādo nūciat dormientes excitat. et ad laudem creatoris īuitat. Apricos mōcium recessus hieme petit. ibiqz nuda. 7 ī plumis reperitur Aduentus sui tempora custodit. 7 aduentu suo veris iniciū pdit Quedam in iecore lapidem celidonium portant. baz pulli in hoc cognoscuntur si pro signo pacis ore ad os in nido cōuersi sedent. Nam ceteri qui non habēt lapidē auersis posterioribus sedent. Ambrosi9 Hyrundinem accipiamus materne sedulitatis in filios grande documentū. Hirūdo minusculo corpe. sed egregio pre sublimis affectu. In nido constituendo tam sapiens est vt hōim domicilijs puulos suos cōmendet. vbi nullus eos incurset. ore festucas legit. 7 luto illinit: vt ꝯglutinari possint. sed qui lutum pedibus deferre nequit. aqua pennas infundit. vt eis puluis hereat: 7 limus fiat quo festucas sibi colligat. ū herere faciat. Philosophus: Hyrūdines ouant bis in anno. sed oua prima qūqz ppter hiemem corrumpunt. posteriora vero complent 7 faciunt pullos. Hyrundines 7 passeres pullos incompletos faciunt. 7 pullificant pullos multos. propter hoc si extrahatur oculus hyrūdinis pulli dum paruus est. iterum crescit. Ex libro de na. rez. Hirundinis femina libidinis ymagine cōcipit: aut puluere Celidoniam (vt dicit Pli.) herbam scilicet visui saluberrimam monstrauerunt yrundines vexatis oculorum pullis illa medentes: Hyrundinum quedam nidificant in domibus. quedam in fenestris vitreis. q̄daz in abruptis montium. Et he qualitate et quantitate differunt. Pullus hyrūdinis auide clamat 7 ieiun9 7 de nocte. Si pullo hyrundinis extrahātur oculi: alias natura restaurante recuperat. In eius ventre lapis inuenitur multis deseruiens vtilitatibus. vnus scz russus 7 alius albus.

Operationes.

A Dyascorides. Hyrundinis pullum pmo defectu pmelūe apies īuenies in eo lapides duos: vnum beneficum 7 alterū maleficum. B Sed cum apis eum caue ne terram tangat: Hic in pelle vituli vel cerui positus: in collo vel brachio sinistro pacientis ligatus. epilentiam curat. si hoc assidue fiat. C Maiores autez hyrundines si combuste fuerint. Puluis earum melle mixtus 7 inunctus caligines oculoz detergit. Hec etiam squinanticos prodest. Et vue fauciumqz tumorem compescit. D Esculapius. Hyrundinis combustio vel puluis pullorum eius combustorum morbos faucium curat Cor ei9 si bibatur idem operatur. E Auicēna. Hyrundinis cinis 7 maxīe adusti acuit visum: F Et dicitur ꝙ eius cerebz cum melle confert principio aque. G Idem. Hyrundinum stercus valet albugini. 7 hoc ipsum esse mirabile sum expertus. H Plinius libro decimo. Fim9 hyrundinis decoctus 7 potus ꝯfert morsui canis rabiosi.

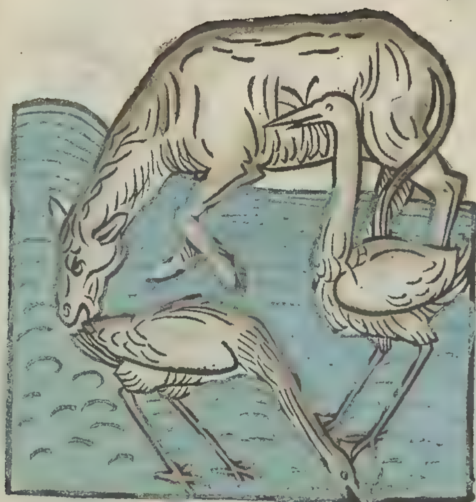

Ca.lxiij.

Herodios. Isidorus Herodios greci vocant. quos latini diomedes. Glosa sup Psalmū.ciij. Herodius est auis rapacissima oīm volatilium. maior q̄ 7 aquilam vincit. Glosa sup Deutro. Herodius vulgo girfalco dicit̄ 7 rapit aquilam. Ex li. de na. re℞. Herodius qui 7 girfalco. vt glosa super Leviticū dicit in loco vbi aues immūde prohibentur siue girfalcus. vt dicit liber re℞ appellatur. Est auis inter oēs nobilissima colore ceruleorum maxima tamen parte corporis ad albedinem declinans. preterq̄ in pectore. 7 alis vbi celestē colorē euidentius imitatur adeo fortis est. vt aquilam capiat. adeo q̄ȝ animosus. vt cū post q̄ncȝ grues vel alias qualsqȝ aues in aere volātes fuerit dimissus ab ea℞ persecutōe nō desistit. donec oēs ad terrā successiue deijciat. Est autem canis ad hoc educatus 7 doctus q̄ herodio desup volante ipsas aues deiectas capiat 7 occidat. Herodius cum videt predam. excutiens se animat. 7 discernit an ad capienduȝ apta sit. Carnes crudas 7 seruatas non ↄmedit sed recentes. Herodius parui corporis est respcū ala℞ sua℞.

Ca.lxiiij.

Ibis. Ex li. de na. rerum Ibis est auis sup nilum reqescens. a q̄ tn̄ nunq̄ ingrediens sed eiecta cadauera ↄmedēs. q̄ cū cibis nimis ↄstipata fuerit. rostro de nature secretis indigestibiles cibos detrahit. Menciūtur plane q̄ dicūt̄ ibites eē ciconias. nisi forte dicāt genus eē ciconia℞ ī orbe nr̄o ignotū. Nā ibites dicit Pli. hr̄e rost℞ aduncū. qd̄ itaqȝ de ciconijs nr̄is falsum est. q̄ rostrū hn̄t longū directū in sūmitate acutū. Hec auis ore parit. 7 eius oua si quis cōmederit morieт̄. Glosa sup Ysaiam. Ibis est auis aquatica. serpētibus inimica. hmōi aues iosephus a moyse dilatas ī bellū ↄ ethyopes narrat. quia serpentes habundant in terra illa p q̄ aditus erat. Pliū. li.x. Inuocant ibites suas egipcij ↄ serpentiū aduētum. Phisiologus. Ibis sp de nocte 7 die iuxta littora ambulat. querēs cadauer alicuius quod q̄d ab aqua iam putridū eiectū sit. refugiens altiores 7 puriores vndas. vbi mundi pisces habitāt. quia natare nescit nec dat operam vt addiscat. cum cadaueribus delectatur.

Ca.lxv.

Iboz. Albertus in li. de na. aialium inquit. Ibos auem esse orientalium partiũ. fortem ⁊ odiosam equis existere: habet em̃ hynnitũ sicut eq⁹ sed vox eius est horribilis ⁊ terribilis ad audiendum. ⁊ illa vocando eijcit equos a pascuis. eo q̈ herbis pascit̃ sicut equus: Inuidie autem ⁊ auaricie causa eq̃s eadẽ auis expellit de pascuis cũ p̃tis sedet

Ca.lxvj.

Ispida. Albertus in li. vt sup̃. Ispida auis est pulcher q̃ germãice yssogel vocat̃: colorez h̃z mediũ inter viridez ⁊ ceruleũ. cui cũ radius solis incipit saphirini coloris esse videt̃ in pectore colorem h̃z carbonũ ardentiũ. circa quos volat: pisciculis ĩsidiat̃ ⁊ v̄miculis.

Operationes.

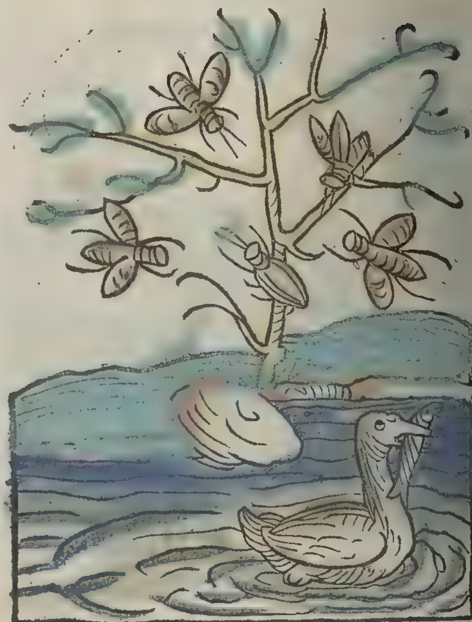
A De hac dicũt q̈ pellis eius detracta ⁊ parieti infixa mutat pẽnas ãnis singul. s̃z pbaui in q̈busdam verũ nõ esse. B Dicunt etiã auguria sectãtes q̈ hec auis cõseruata in thesauris. thesaurus aug̃z et abolet paup̃tatẽ. Infra in caplo de ybos ⁊ ydros ⁊ ysida xiane: ⁊c̃. plenius dicet̃

Ca.lxvij.

Riches ⁊ koky. Ex li: de naturis rex. Riches est auis que vocibus diuersis vociferat: ⁊ quolibet fere die vocem suaz mutat. super arbores nidificat. ⁊ glandibus quãdo mature sunt cibuz congregat sufficiẽtem sibi. Educati vero pulli eius. ⁊ ad volatũ

roborati cibant parentes suas in senectu te. faciuntq3 eos manere in nidis absq3 vllo labore. Ex eodem li. Kokys est auis in cuius morte vociferant aues: vociferatõne dolorosa 7 suaui. Omñes q3 aues vncorum vnguiũ cũ viderint pullos suos volare posse Jllos pcutiunt 7 a nidis eijciunt nec postq̃ cõpleti fuerint. de illis soliciti sunt: pter kokys q̃ lõgo tpe de pullis suis cogitat. 7 cũ eis volãtibus volat. eisq3 ad pmedendũ dat. Actor Jdẽ alibi de cornice dr. vñ hãc auẽ estimo cornicẽ esse.

Ca. lxviij.

Kynius karbolos. Albertus in li. de naturis animaliũ: Kyni auis est preda viuens. bone pullificationis. 7 diligenter pullos nutriens. non solum suos. sed etia3 nutrit pullos aquile subiectos tedio. Eodem libro: Karbolos auis ẽ pigra. que ne oua sua fouet nec pullos nutrit. sed oua sua latenter in palumbi nido reponit 7 a palumbis fouentur 7 nutriũtur pulli eius ouis palumbi prius confractis.

Ca. lxix.

Lagus 7 lucidi9. Jorath Lagus est auis aquatica mergo vtcunq3 moribus contraria: Nã sicut mergus tempestatem maris fugit, sic lagus in tempestate letatur et ludit. Elicius super leuiticum Lagus est animal in terra q̃ in aqua habitãs volat enim et natat. Actor. Hec est auis vt fertur que vulgo vocatur rasle. Ex libro de naturis re3 Lucidij dicti sunt quasi lucem dantes. harum enim auium penne per obscurum in nocte lucent. Unde qui eas habent quando volunt preiactis luciferis pennis ha3 gratia vias dirigunt Jn hercinio germanie saltu hec auis habitat.

Ca.lxx.

Lagepus auis est. vt dicit albert⁹ in li. de na. aīaliū. ſʒ ſuū modū naturale porinos hñs pedes ⁊ vell⁹ hñs plumis. ⁊ male volat ⁊ ideo in ſpecubus ſub terra viuit. ꝙ qñ ꝑ p̄da aliqñ ꝓſilit ſtatim capta p̄da ad antꝝ redit ⁊ ꝯmedit. Hec auis nō domeſticatˀ ⁊ capta moritur ⁊ citiſſime putreſcit. ꝓpter ſue complexionis maliciam.

Ca.lxxi.

Linachos. Ex li. de na. rex. Linachos eſt auis acutiviſus valde. q̄ ⁊ pullos ſuos anteq̄ hēant alas completaſ ꝑcutit ad ſolem aſpicere cogit ⁊ ſi cuius oculus lacrimetˀ ip̄m interficit. alios vero nutrit. Hec etiā marinis auib⁹ cibatur. eaſq; qñq; deſuper in aere leuata natanteſ ꝯtemplatur. quā ille videntes ſe ſubmergunt. At illa ꝓpe aq̄s deſcendit. eas vſq; ad ſuffocatōem in ſubmerſione manere cogit. ⁊ tunc plumis ad ſuꝑficiem aque deductaſ rapit.

Ca.lxxii.

Luſcinia. Actor ip̄a eſt filomena. vt i papia legitur. Yſidorus. Luſcinia dicitur quaſi lucinia. q̄ cantu ſuo ſolet ſignare diei ſurgētis exortum. eadem ⁊ accedula a cicerone vocatˀ. Ambroſius. Luſcinia peruigil cuſtos cū oua quodam ſinu corporis ⁊ gremio fouet inſomnem longe noctis laborem cantilene ſuauitate ſolatur quo poſſit non min⁹ dulcibus modulis (vt mihi videtur) q̄ fotu corporis oua animare que fouet. Plinius libro. x. Luſcinijs diebus ac noctibus cō

tinnis.xv.garrulis sine intermissu cãtus est. Densante se frondiũ germine digna miratu auis: Primũ tanta vox in tam paruo corpusc'lo.tanq̃ ptinax spũs: Deinde in vna musice perfecta scientia modulat' editur sonus.7 nunc continuo spiritu trahitur in longũ nunc variatur inflexo.nũc distinguitur conciso copulatur in tortu: Itaq3 cesaris iuuenes habebãt luscinias greco 7 latino sermone dociles. Preterea meditantes in diem assidue noua loquentes. Postremo hieme ipsa non cernit̃.linguis earum tenuitas illa prima non est q̃ ceteris auibus. Pariunt in vere pmo plurimum sua oua.

Ca.lxxiij.

Agnales. Albertus in libro de naturis animalium: Magnales aues sunt orientis valde magne: pedib' magnis et rostro hominibus non nocentes. Piscibus ĩ fluminibus 7 in alijs stagnis insidiãtur 7 illos comedunt.

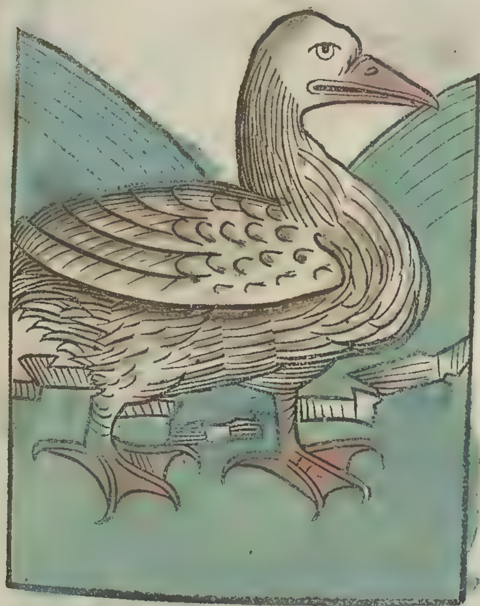
Ca.lxxiiij.

Merula: Ysidorus. Merula antiq tus medula vocabatur eo q̃ moduletur. alij ãt merulam aiũt vocitatam: quia sola volat quasi mera volãs Hec cum in oibus locis nigra sit ĩ achaia tamen candida est. Pli.li.viij. Merula folio lauri fastidium annuũ purgat. Idem in li.x: Abeũt 7 merule in vicius sed plumam nõ amittunt.nec occultant̃ nisi spe cibi quo hybernũ pabulũ petũt. Merula ex nigra rufescit Estate canit.hyeme balbutit: circa solsticiũ mutat rostrum: ãnicu lis in ebur transfiguratur duntaxat maribus. Ex li.de na.re: Merula dicebatur olim medula.quia mirabl'es vocis modulos reddit.maxime cum vernũ temp' imminere prospexerit. Naz hyeme tacet aut tantũ balbutit. Olim merula fuit spectandum in clero miraculum.que arte humana edocta nouem notulas in ordine secũdum musicã cantabat.ita perfecte vt nullus musicorum eam aliquatenus imitari posset parilitate concordantie. Hec auis croceum quantulumq3 colorem habet in pectore.reliquum vero corporis occupat nigredo: Merula domestica contra natu

ram carnes comedit. et hec dulcius canit. libenter se balneat. et plumas rostro purgat. Cumque nigra sit et turpis in delectationem mouet seipsam propter amenitatem vocis. Merula plumas non exuit. sicut cetere aues. sed rostrum suum singulis annis mutat in candorem. et in hyeme vix potest volare propter pinguedinem.

Operationes.

A. Haly. Merularum fimus qui risum commedunt si tritus sit. et cum aceto distemperatus. morphee que nigre supponatur. eam extirpat: sic quoque lentiginem elimat.

Ca. lxxv.

Mergus. Ex li. de na. re. Mergus flumina stagnaque innatat. et pisces persequitur. sic dictus eo quod in aquis se mergat. diutius tamen sub aquis morari non valet: quoniam in aere spiritum recuperat: quem perditum debet in aqua mergitur. Serenus sulpitius tradit. quod quedam earum species est. quas arecornutam vocant. eo quod rubeas plumas in capite instar cornuum habet. Contra omne genus auium pedes habent in cauda ita vt cum in terra stant sicut homo gestu pectoris eriguntur. Has aues beatus Martinus diuina virtute coegit aquam contra naturam suam deserere et arida loca desertaque petere. Harum pulli statim vt oua exeunt tanto vigore pollent. vt si matrem eos perdere contigerit virtute propria viuant. Et vt dicit experimentator. In hyeme pinguiores sunt propter paucitatem motus. Omne enim animal sereno aere gaudet. et in eo plus vagatur. Pli. li. xviij. Mergi sicut cetere aues aquatice pennas rostro purgantes aut maria aut stagna fugientes presagiunt ventum.

Ca. lxxvj.

Merillus et Meropes. Ysidorus. Merillus auis est non multo maior merula: colore quoque prope similis. sed rostro pedibus vnguibusque dissimilis. prede cupidus est Sed quia paruus et parui roboris. paruarum auium est persecutor. Hij sicut accipitres et herodij socialiter volant. Imbuique quatuor ex illis possunt. vt cignum hoc modo capiant. Primus ex eis cigni caput inuadit. Secundus et tercius ex vtroque latere binas alas. Quartus vero collum et pectus. Et sic cig

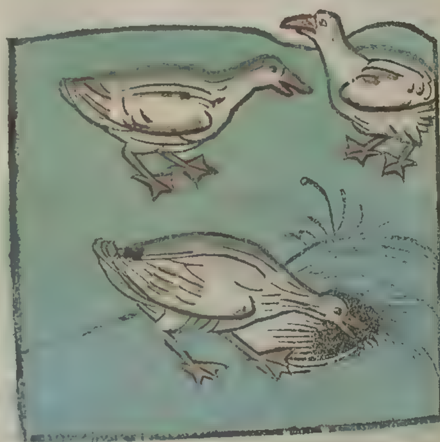
nus auis grauida angustijs circumsepta mouere se non valens ab aucupe preuēta capitur ⁊ occidit. Idem. Meropes ē auis hñs in dorso colorē ciameū. pectore sub rutilum. in ventre pallidum. hec naturali calore abundans antra septem pedibus altitudinis in terra fodit ibiq; nidificat ac fetus facit ⁊ eos vsq; ad robur debitū illic absconditos pascit ⁊ nutrit. Jorath. Meropes soliciti sunt de pullis suis. ⁊ qñ iam senescūt ⁊ volare nequnt. pulli fouēt eos ⁊ alunt quousq; viuūt.

Ca. lxxvij.

Melancorisus ⁊ morfex. Albertus in li. de na. aīalium: Melācorisus sic dicta quia mortificat. Auis ē vt dicit Plinius quantitate parua. fecunditate magna Nam vltra. xx. oua fouet ⁊ omēs inducit filios. ⁊ ita diligēter pascit ꝙ in nidis pinguissimi sunt. ⁊ cum a nido volant ꝑ turbas matrem secunt. nec ipsa deserit eos donec ꝑ seipsos sibi ad ꝓcurationem sufficiant. In lib. vt sup. Morfex auis est aquatica ⁊ magna. Rostrum habet serratile ⁊ forte. ⁊ vngues fortes. ⁊ mergitur sub aqua ⁊ capit pisces magnos. et precipue anguillas ⁊ gregatim nidificat in arboribus iuxta aquam ⁊ pascit pullos piscibus: ⁊ sunt voraces. et dicitur de eis quando auolare debent a nido: si senciūt se nimis grauari cibis de nouo sumptis, euomunt eos vt leues fugiēdo volare possint. ⁊ qui non euomunt aliquando pereunt Stercus huius auis siccat arbores in quarum ramis cadit Hec auis saturata expandit alas ad solem insidens palis et arboribus vt siccentur ⁊ quando incipit volare vix eleuat ⁊ caudā diu i aq̄ ducit vñ ⁊ a q̄busdam humusculus vocat

Ca. lxxviij.

Mennonides Meauce ⁊ Merusiones. Albertus in lib. de na. animalium. Mennonides aues a loco ab egipcijs sic vocatas. De egipto eni volant ad nilum ad sepulchrum mēnonis philosophi. semper in quinto anno. et cū biduo ibi circūuolauerunt tercō die pugnam ineunt et se rostris et vnguibus lacerant: ⁊ tunc reuertantur in egiptum. In libro vt sup. Meauce aues sunt ab mutatione vocis sue sic dicte: Sunt autem an

tibus maiores: et sunt breui colli, et breui bus pedibus. coloris cinerei. oculis glau cis. rostro ex pte croceo: ꝛ ex pte rubeo sp clamans meauca. cadaueribus cupidissi ma. ꝛ precipue hoim: vn̄ ꝛ gaudet in tem pestate. Insidiatur tn̄ etiam pruis aialib⁹ ab istis auibus. Etiā multe alie aues apd̄ marinos meauce vocantur. In eodem libro. Merustiones aues sunt parue rapa ces tamen ꝛ aliquid habent de falconum natura. socialiter ꝛ volant ad predam: et aliquando quatuor docētur q̄ spe auxilij hominis cignum ꝓsternūt. ꝛ tūc vnus ca piti. duo autem alis insidētes. ꝛ quartus pectus oppugnans. cignū opprimendo deijciunt. vt ab aucupe capiat̄. qn̄ autem siluestres sunt paruaꝝ auiū sunt insecutri ces. Sunt aūt in figura ꝛ colore fere sicut merule. excepto q̄ pedes vngues ꝛ rostrū hn̄t ad vncos ad capiendū.

Ca. lxxix.

Miluus. Isidorus. Miluus dicit̄ quasi mollis auis. s. viribus ꝛ vo latu rapacissimus tamen est. ꝛ sp domesticis auib⁹ insidiat̄. Ex li. de na. re rum. Milu⁹ vngues pedes ꝛ rostꝝ aduncū hꝫ instar accipitris. sꝫ alas curuas ꝛ nō re ctas: in q̊ est ei dissimilis. Audax est i par uis. Timidus in magnis: fugat̄ a niso q̄ uis in triplo sit maior illo. circa macellas excubat: ꝛ circa cadauera. Jecur eius me dicinale Plinius laudat. Glosa sup Ihe remiam. Aues sua tempa norūt. qn̄ scꝫ ad calida loca festinātes rigorē hiemis debe ant declinare: a pncipio veris ad regiōes solitas redire. Vn̄ scriptū est: Miluus nō apparet nisi in estate. sicut nec turtur ꝛ hi rundo. In hieme nāqꝫ manent in nido vl̄ latent in cauernis arboꝝ. vel ad loca cali diora se transferunt. Jorath: Milu⁹ cubi tus cū a nido egredit̄ in ꝯplemento alarū suaꝝ aues magnas venat̄. Cūqꝫ fortior fit magis debiles capit. In ꝯplemento autē viriū suaꝝ muscas ꝛ culices ac lumbricos terrestres venat̄. ꝛ tūc fame morit̄. Ex aui ano. Milu⁹ insidiat̄ auib⁹ dōesticis. max imeqꝫ pullis ꝛ q̄s īcautos viderit stati ra pit: Circa coqnas etiā ꝛ macella volitat: vt si qd carnis crude ꝓijciat̄ foras veloci us rapiat.

Operationes.

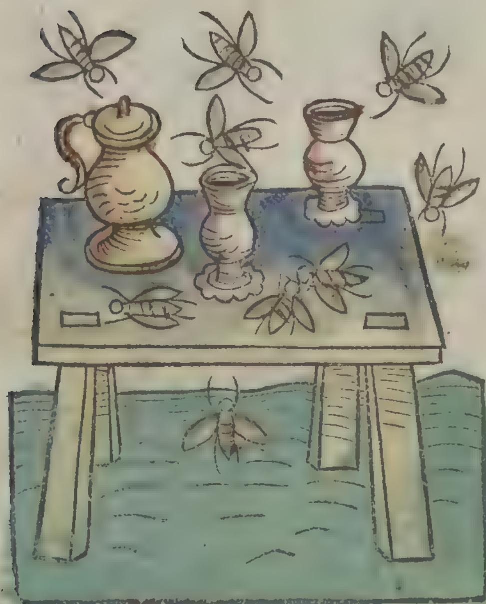
A Pli. li. xxix. Milui iecur ad inūctōes oculoꝝ vicioꝝ laudat̄. B Idē in li. xx. Ex nido q̄ꝫ milui surcul⁹ vitis alligat⁹ ceruicis. neruis ꝛ opistotano auxiliari dr̄ C Comicialibus etiā iecur milui deuo ratum medetur.

Ca.lxxx.

Monedula et muscicapa. Ysidor[9] Monedula dr̄ quasi monecula: que cum aurum inuenit aufert et occultat. Vñ Cicero ꝓ valeriano flacco. Non plus aurum tibi q̄ monedule committendum est. Arestotiles. Monedula pugnat cum bubone. quia bubo debilis est visus de die. propter hoc rapit coruus ille bubonis oua et comedit ea sicut dictū est supra. Ex libro de naturis rerū: Monedula quasi monetam tollens. aut diligēs dicit̄. auis est nigra sed formosa et grata. hominum voces in pullo edocta imitat̄. In matutio cum orto solis sola citius discretius et tenacius ītinere dicitur. Huius carnes pruritum capitis excitant. nam et ipa appetit in capite fricari. Ex li. vt sup̄ Muscicapa est auis maior columba: plumas habens vt lanarius: Pedes et rostrū vt hyrundo. que licet oris rictum habeat amplissimum propter muscas et cinifes q̄bus solūmodo vescitur. Rostrum tamen inter aues comparatōne sui corpis hab3 paruissimū et pedes similiter.

Ca.lxxxi.

Musca. Actor. Musce vt fert̄ ex immundicia nascunt̄. immūdis adherent. et loca immunda frequentant. Inquiete sunt et importune et infeste pungitiue ac tumultuose. Ysidor[9] Musca ex greco vēit sicut et mus. Hec sicut et apes necate in aqua aliquociens post vni[9] hore spacium reuiuiscunt. Arestotiles: Animalia duas alas habentia tantū pūgunt aculeo. qui est interiori sui capitis vt musce et mustiliones. Cunc3 quodlibet anulosum habeat membrum per q̄d sentit cibū Musce ac mustiliones hoc membro pungunt et sanguinem extrahūt. Musca sicut et apis non facit strepitum ac sibilum nisi volando sc3 alas per aerem inter ipsas et corpus cadentem extendendo et cōtrahēdo: Musca et formica non sunt nidificantes. In hyeme coeunt si aer cōueniens fuerit et ventus meridionalis flauerit. Nō autem separantur ī coitu. nisi grauiter quedam anulosa: q2 coitus in eis multum durat. vt patet in muscis et araneis: Musca habet aculeum sicut apis extra: eius natura est mollis et vacua. per ipm gustat et sentit ac cibum attrahit. H3 itaq3 dētes muscarum genus et apum. qui cum sunt silēs dētibus aliorum. Ex li. de na. rer̄. Musca ꝓteruolat: et circuuolādo strepitū facit ex aere circumagitato. Inter alias rostrū h3 quasi cannā ꝯcauam pedibus posterioribus alas acuit anterioribus autem rostrum et caput lucē diligit nec in tenebris ābulare nouit Ad calorē se libētius ꝯfert.

Operationes.

A Auicenna in. iiij. canone. Muscas interficit arsenicū: qn̄ de illo ponit̄ aliq̄d in lacte et sugunt musce. Interficit etiam eas fumus eius et fumus thuris atq3 decoctio ebuli nigri. B Haly in li. vbi supra. Musce prosunt oculoꝝ doloribus et sui palpebraꝝ. C Que si ꝯburant̄ et cū melle sup̄ alopicie loca ponant̄. capillos ꝓducūt. D Pli. li. xxiiij. Musce quidem necant̄. si locus folioꝝ sambuci decoctione spergatur.

Ca.lxxxij.

Nicedula. Isidorus. Nicedula est genus corui q̄ pugnat cū bubone. Coruus eñi oua bubonis rapit. quia pa᷑ vidꝫ in meridie: ⁊ ea ꝯmedit. Oua corui similiter de nocte. Actor. Idē dcm̄ est sup̄ scꝫ de monedula vñ videt̄ idē esse. sꝫ forte diuersitas illa nominis ꝓuenit ex vicio scriptoris.

Ca.lxxxiij.

Nisus est auis: vt habet̄ ili. de natura re᷑. nobilis forma ⁊ robore mior q̄ herodius: sed vn⁹ est color plumarum ambobus ⁊ tamē socialiter volare recusant. Nam inuidia fertur ⁊ fastu: et cum impetit solus ambit honore victorie potiri: hoc q̄dē estimari potest ⁊ forte merito sed reuera magis credibl'e est: eum solum prede inhiare: ne dum in volatu socium habuerit: pastu q̄ꝫ sodalem accipiat. ñ eñi dubia fides est. nisum parē sui generis dedignari. ⁊ velut alieni generis auez persequi. ⁊ hoc contra omnium auiū gen⁹ Nam vt dicit Arestotiles: Omnis auis in volatu predam capiēs parcit sui generis auibus: Solus ergo nisus expers est. generositatis huius ⁊ hoc cum ipo homine qui inter animalia terrestria animali sui generis insidiari non cessat: Alexander Nisus ac triciolus: locum eligunt in quo aues captas deplumant singulis diebus multaq꞉ diligentia mundant q̄ diu cōpares aues incubant. quibus ⁊ eas mīstrant Actor. Est autem nisus aucupantium volucrum inima. sed ꝓ sexu ⁊ natura sua ad aucupandum ꝓmptissima. falconū generibus adiungitur.

Ca.lxxxiiij.

Nocticorax vel noctua. Ex li. de naturis rerum. Nocticorax dicit noctis coruus. lucifuga enī est. et nocte cibos suos querit. Nā si de die volaret a ceteris auibus impeteret. Nocte (vt vulgus opinat) mortem hominū pre nunciare videt vocibus importunis. caput habet ingens. Nec vt aues cetere formatum. Rostrum habet aduncū vt nisus Vngues hamatos 7 aspos in domicilijs vt parietibus. precipueq3 rimosis. que si ne tecto sunt libenter habitat. 7 pullos suos fouet. humanis vocibus delectat. mures 7 om̄e genus earum ꝑsequitur. Isidorus. Nocticorax ipa est noctua. Quia noctem amat. Est enī auis lucifuga id est lucem fugiens 7 solem videre non patitur. Noctua dr̄ eo q̄ nocte circumuolet. hanc insula cretensis non habet. 7 si veniat aliunde. statim moritur. Ambrosius. Noctuaq3 7 nocticorax magnis 7 glaucis oculorum pupillis nocturnarū tenebrarū non sentit horrorē. 7 quo fuerit obscurior nox eo crebrior volatus exercet in offensos. Die autem videre nō potest. quia exorto splendore. visus eius ebetatur. Habet autem 7 noctua cātus suos. Glosa sup ꝑsalterium. Nocticorax est auis vigil. theter coruus noctis. habitans in parietinis. q̄ vulgo ruine dicunt. vbi parietes stant sine fundamento. Vn̄ scriptum est Factus sum sicut nocticorax i domicilio. Glosa sup Leuiticum Noctua est auis rapax de nocte.

Operationes.

A Plli. Huius carnes paliticos curāt. B Idem li. xxix. Noctua est contraria apibus atq3 vespis. crabronibus 7 sanguisugis. C Huius cerebrum coctum i vino vel cibo sumptum. remedium est capitis doloribus. D Idem libro. xxx. Oua quoq3 noctue per triduum in vino data. tedium adducunt ebriosis.

Ca.lxxxv.

Nepas siue Nepa. Albertus in libro de na. aīalium. Nepa auis ē longi rostri. in dorso colorē h3 ꝑdicis i vētre nisi rostrū āt molli luto infigit 7 cibū vmium reqrit. 7 si aliqn̄ ꝓfundius defixo rostro hesit. pedib9 lutū eruēs se liberat. hec in die qescit. 7 i aurora 7 crepusculo volat. 7 ideo tūc i altū eleuatis etiam retib9 capit. 7 h3 carnes dulces ad ɔmedēdum. hanc sicedulā q̄dam vocauerūt.

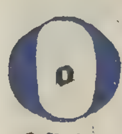

Ca.lxxxvj.

Nocrocul⁹. Ex li. de na. rex. Onocrocul⁹ ē auis q̄ i sil' multas r̄condit es cas. et p⁹ modū extrahit ⁊ mādu cat eas. Pli: ono crocul⁹ similitudinē olo ris hʒ. nec distare estima rent̄ oīo. nisi faucib⁹ ei⁹ īesset alteri⁹ vteri gen⁹. huc oīa īexplebile aīal ꝯgerit. mira vt sit capacitas. mox ꝑfcā rapina sensim inde ī os reddita. ī verā defert aluū rumi nātis more hos gellia septētriōal' ꝓxīa oc ceāo mittit. Ysi. Onocrocalō vocāt aues rostro lōgo q̄ꝝ duo sunt gn̄a. Actor Ono crocul⁹ (vt legit̄) auis ē rostro lōgo simil' cig̃ sed maior: porro iuxta Ihero. (nisi fal lor) ē auis illa q̄ fixo ī palude rostro horrē declamat. q̄ etiā ī ysaia vocat̄ vlula q̄ ab vlulatu. ⁊ dr̄ ī vulgari butori⁹. de q̄ dcm̄ ē sup. q̄ etiā de ꝓfūditate terre l' aq̄ cibū tra here putat̄. Ex li: de na: rex. Onocrocul⁹ ē auis de ptib⁹ oriētis. q̄ cū vocē edē volue rit. caput ī aq̄s pōit: et illic īstar rugit⁹ cla morē emittit In faucib⁹ q̄sdā hʒ follicl'os ī q̄ pmo cibū ꝯcipit. ⁊ post horā in ventrē suū mittit. ibiq̄ʒ eū digerit.

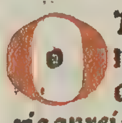

Ca.lxxxvij.

Pimachus. Ex li: de na. rex. Opi machus est contrarius serpētib⁹ ⁊ pugnat cum eis. Ophis eñ ser pens. machos pugnās: Actor. Opiach⁹ vt in Leuitico legit̄. est ex volucribus mū dis secundum legem. ex hijs videlicʒ que gradiūtur quidem super quatuor pedes. sed habet longiora retro crura per que sa liunt supra terram. Estimo autem hūc in ter volatilia minuta debere numerari. si cut bruchum ⁊ locustam. que sunt eiusdeʒ generis. sicut ibidem legitur. De attaco vero q̄ ibidē in eodem genere reputat̄. ni hil me penitus alibi legisse memini.

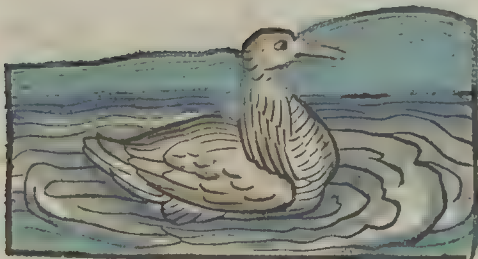

Ca.lxxxviij.

Riolus ⁊ Origometra. Ex li. de na. rerum. Oriolus est auis sic di cta vulgariter a sono vocis. colo ris aurei per totum. excepto q̄ ī alis habʒ pennas. quadam cerulei varietate distin ctas. Nidum in ramis arborum minuti ssimis mira subtilitate dependit. Ita vt in aere solo pendere videatur de terra cer nentibus. Ipsum quoq̄ʒ nidum ab imbre camerat ac densa fronde protegit.

Ysidorus. Ortigometra. diciturqȝ gregē cucurnicum ducit. Unde de hac dictū est superius in capittulo de cucurnice: Pli. libro: x. Cucurnices aquilone volant maxime ortigometra duce. primam eaȝ propinquantem terre rapit accipiter ac sepe hinc comitatum solicitāt abeuntqȝ

Ca. lxxxix.

Osyna ꝛ Ossifrago: Ex li. de na. rerum. Osyna est auis magna vt cignus: fluuios ac piscinas inhabitās. rostrum habet magnum ꝛ a gutture vsqȝ ad pectus instar saccili receptaculum longum ꝛ amplum in quo magnam simul r̄ponit copiam piscium. vt scilicȝ in tanta mole diffusa. natura nō egeat. paulatimqȝ digestis in ventre cibis inueniat paratum quod prebeat. Nunq̄ aues huiusmodi nisi in aqua diffusiori ꝛ piscibus habundanti habitant: quia citissime paruam aquam ꝛ si piscibus copiosaȝ ingluuie sua vacuant. Ysidorus. Ossifragus vulgo appellatur auis. que ossa ab alto dimittit ꝛ frangit: vnde et hoc nomen accepit. Plinius libro decimo. Alieti quidez suum genus nō habent. sed ex diuerso aqlarum coitu nascūtur. Id autem quod ex alietis natum est ossifragi genus habet. E quibus minores vultures progenerantur. pullos autem ab aquila deiectos ossifragi genus excipiunt: ꝛ cū suis educāt.

Operationes.

A Idem in libro: xxx. Ossifragi. Uenter arefactus ꝛ potus confert hijs qui cibos non digerunt. vel si tantum manu teneāt capientes cibum: cōfert adalligatus sed non continue. vnū autem est. Ossifrago intestinum oīa deuorata cōficiens cuius extrema pars adalligata ꝑdest ꝯ collū.

Ca. xc.

Othus. Plinius libro decimo. Othus est auis bubone minor: noctuis maior. Aureis plumis eminentibus. vnde ꝛ nomen illi. Quidam latini asyonem vocant imitatrix aliaȝ auiū ac parasita ꝛ quodam genere saltatrix: capitur haut difficulter vt noctue intenta in alio circumeunte alio. q̄ si ventus agmen aduerso flatu ceperit inhibere pondusculis lapidum apprehensis aut gutture harena repleto stabilitate volant.

Idem ī li.xj. Itaqꝫ buboni ⁊ otho plume sunt velut auree. Arestotiles. Deniqꝫ quidam othum vocant bubonem: deprehenditur autem qñ venator incipit se mouere ad oppositam partem. Ex li. de na. rerū. Othus est auis que vulgariter huans dr̄ a sono vocis. nocte namqꝫ hubu horrifice clamat: im ꝑprie vocem humanā simulans Ita vt hominē cōtractum frigore clamare credas. sed terras speciales habet in quibus hmōi voces ꝓfert: In ceteris aūt vt in plurimū muta est. Hec auis bubone minor est: noctua maior. aduncum hꝫ rostrū ac pedes ⁊ eminētibus plumis habere videtur aures: preda viuit. carnibus vescitr̄ mures ꝓsequitr̄. ⁊ ab auibus ceteris odio habetur.

Ca. xcj.

Oua. Almansor tractatu tercio capitulo de ouis. Oua galline ⁊ ꝑdicis plus alijs ꝯuenientia Post hec oua anatis in bonitate existunt. q̄uis malum efficiāt nutrimentū. Alia vō oua sicut oua que sunt ꝑuarum auiū aut magnarum ꝯmedenda non sunt nisi medicine causa. Dico vero ouoꝝ ꝑus dicta genera galline videlicet atqꝫ ꝑdicis sperma valde augmentant. atqꝫ ad coitum stimulando incitant: Anserum aūt oua fastidium faciunt grauem hn̄tia odorem. sed gallie ⁊ perdicis oua temꝑata sunt ⁊ ꝯueniētia. Vitellus q̄ oui in caliditate temꝑatus existens bene nutrit. Albumen vero frigidū est. ⁊ viscosum: dureqꝫ digeritur. Sāguis etiam ex eo gn̄atus non est bonus.

Operationes.

A Serapion. Que eligimus sunt oua gallinarum. non ergo oportet q narrem⁹ aliorum ouoꝝ virtutem. quia eorum natura est eadem cum natura illoꝝ. B Et complexio qdem oui est frigidior corpore temꝑato: Nā infrigidat infrigidatōne temꝑata ⁊ desiccat sine mordicatōe Et oportet vt administrentur ex eis illa q̄ sunt recentia. quia vetera non sunt bona. Albugo qdem oui administratur ī doloribus omnibus in qbus est necessaria medicina que non mordicet sicut sunt dolores oculorum ⁊ apostemata ani. ⁊ pectis: ⁊ oīa vlcera fraudulenta mala. ⁊ cū medicinis que abscindunt sanguinem q fluit a miringis cerebri. C Et quando imbibitur in eo lana et ponitur suꝑ combustionem ignis aut aque bullientis confert multum. Et est bonum in emplastris qui ponunt̄ super frontem. ⁊ facit adherere pilus. quorum ortus non est directus ī palpebris. postq̄ miscetur ei medicia cōueniens ad hoc sicut olibanum ⁊ maxime pingue ex eo quod non est antiquum neqꝫ nimis siccum. D Et iuuamentū est in hoc non propter complexionem que ē in eo sed propter viscositatem. Vitelli vero ouorum substantia similis est substancie albuminis. E Et propter hanc hanc causam miscetur cum cerotis q̄ non habent mordicatōnem. postq̄ fuerit elixatum aut assatum. Parum enim assatum desiccat suꝑfluitates paucas Et nos qdē estimauim⁹ q hoc qḋ acqrit̄ ex hac v̄tute egressum est a sua complexione.

F ¶ Et misceãt similiter in eplastris q̃ pro hibent apata ca. G ¶ Raby Moyses cap̃. de ouis: Oua ĩ se recentia sunt cibus ppinquor sanguini. sʒ oua dura assa sunt ex cib gssis viscosis: H ¶ Et oua iuuãt ad coitũ ⁊ maxie cũ cepis ⁊ rapis. ¶ J Gal. sup illo amphorismo Eor q̃ nutriũt Oua nutriũt par ⁊ tarde. ⁊ maxie ĩ aq̃ cocta. ⁊ oua sunt gssus cib⁹ sicut ius tritici et pisces. vitella eor cũ olo rosato ⁊ croco remouent dolorẽ podagricor. ⁊ si multum doluerint misceaãt modicũ opij ⁊ iungant K ¶ Cõtra ĩcendium ignis fiat vnguẽtũ satis pbatum ex vitellis ouor recentium oleo rosato: cera alba ⁊ sepo arietino: L ¶ Et idem valet succus plãtaginis cũ albumine ouor recentium et succo cucurbite Albumen oui cũ vitello ĩ vrinall positum alic⁹ suspecti q̃ quouismõ sumpsit venenum interius. infra certas horas illud patefacit vbi sit: qm̃ si sit vltra gibbũ epatis: scʒ in venis vel vijs vrinalibus nigrescit ⁊ fetet: M ¶ Si vero sit citra concauum eius: vt in orobo vel intestinis alijs rugatur ⁊ citrinescit. sed non fetet Hoc reperi in margine cuiusdã serapionis apõ caplm̃ de vrina. ideo hoc etiã hic addo N ¶ Auicenna li. ij. cap̃. de ouis: Meliora ex eis sunt oua galline recẽtia. Et meli⁹ q̃d est in eis est vitellus. O ¶ Et meli⁹ eor artificiũ est vt non cum alio cõ gelenẽ Post oua aũt gallie sunt oua auiũ q̃ cursu eor pcedunt. P ¶ Oua ṽo anatis et similia sunt mali humoris Oua sunt ad eq̃litatem tendencia sed ipor albumen ad frigiditatẽ. ⁊ vitellus ad caliditatẽ. ¶ Q Amplius oĩa oua precipue oua passerũ augmentum faciunt in coitu. R ¶ Et dicitur q cum oua anseris miscentur cum olo. ⁊ distillatur tepida in matricem prouocant menstrua post quatuor dies: S ¶ Et idem ĩ li. de viribus cordis dicit q confortant cor.

¶ Ca. xcij.

P Asser. Ysido: Passeres sunt minuta volatilia. a paruitate vocata: Oua passeris in nido reperta cuculi ɔmedũt: ⁊ sua obiciunt. ⁊ post illa suscepta fouent ⁊ nutriunt: Ex li. de na. rer. Passer in tectis habitat. gregatim ad pastum volat. oĩbus auib⁹ calidior est: cito digerit quicq̃t glutit: vñ corpus eius neq̃ q̃ cibo sumpto impiguat sʒ tm̃ sustentat: Stercus etiã ei⁹ calidissimũ est qñ emittiẽ. Sup̃ modũ qʒ luxuriosus ẽ ⁊ ĩ furorẽ citius ɔcitatus. sʒ nulla mora discordie. Dicit Aresto. q mas tm̃ vno ãno viuit. feĩa vero diutius. q̃d de passeribus orientis credim⁹. nã ⁊ illa nigredo de qua dicit q est in collo masculi. nõ est ĩ eis qui sunt apud nos. scʒ in europa. Etas passeris apparet in rostro: quia iuuenis hʒ illõ cencer. ⁊ circa fauces croceũ: Senex ṽo durum ⁊ nigrum In q̃busdam orbis ptibus morbũ caducum hec auis patiẽ. Et hoc vt Aresto. credit quia semen iusq̃ami comedit. Hui⁹ pulli cũ euolare debent: vicini passeres cum eor parentibus conatus ipor euolantiũ comitanẽ vt imbecilles si necesse sit pluriũ ɔstipatõe confortentur.

Arestotiles: Passer habet vocem sibi appropriatam. sicut 7 turtur. Pascit autem 7 vermibus sicut 7 alie multe consimiles auicule. Glosa sup psalmū. c xxiij. Passer aliquo strepitū magnū faciente volat. ne laqueo venantiū capiat. Unū aia inqt nostra: Sicut passer. 7c. Actor. Passer est auicula valde circumspecta. in tectis habitat 7 in altis locis in petre foramine nidificat Mas nigredinem habet circa os. Femia vero albedinē: Fertur autē hec auis muscas venari. 7 morbū caducum pati.

Operationes.

A Auicenna. Passeres oēs male carnis sunt 7 oīa quidē oua. s; p̄cipue oua passer͡ in coitu faciunt augmentū B Razi: Caro passeris calidissima ē 7 luxuriam p̄mouz. C Pli. li. xxx. Cinis passetum sarmētis cremētor͡. duob⁹ coclearib⁹ ia q̄ mulsa r̄gio morbo r̄sistit. D Ex lib. de na. rer͡. Passer (vt dcm̄ est) oīb⁹ auibus calidior. vñ caro ei⁹ stiptica est. 7 sanguinis incentiua: Stercus ei⁹ (vt dem̄ ē) calidissimū ē qñ emittit s; citissime infrigidat. E Haly. Oua passer͡ augēt venerem. Fim⁹ ei⁹ a lentigīe purgat faciē. q̄ sicū hōis sputo distemper͡. eo q̄ varices cathaplasmentur extirpant.

Ca. xciij.

Pauo. Ex li. de na. rer͡: Pauo est auis pulcherrima. 7 pulchritudinis amica Collum habet lōgum 7 extentum colore saphirium: 7 pect⁹ similiter In capite vero plumas desup instar corone: vel pocius criste. caudam quoq; longam 7 occultam. quā cum laudat extē tat. si pedum deformitatem viderit. mox depōit. Sed 7 si a tacito spectetur. pēnas omnes quas spectari gaudet contractis oculis abscondit a crinatu fundere colores gemmantes incipit 7 tunc parit. Itez nocte cum euigilauerit. seq; ī tenebris cōstitutum intueri non potest. clamans pauide. suam pulchritudinez amisisse se credit. Idem clamore suo serpentes deterret et omnia animalia venenata depellit. ne de facili prope habitare audent vbi vox illius frequenter auditur: Pauo quando alte ascendit pluuie signum est. Arestotiles Pauo pullificat post triennium semel in anno. ponens 7 cubans oua. xij. tātum vel minus. Mas coit cum femina sua etiā sup qua cub[...] 7 plerumq; franguntur Ideoq; ponuntur aliquando sub gallīa ad cubandum. Ponūtur autem oua duo ibi quia non possunt ab illis plus extrahere: Pauonis femina prima vice qua pullificat facit oua octo. 7 quandoq; facit oua venti. Et postq̄ posuerit vnum ouū stat duobus diebus aut tribus. 7 deinde ponit secundum. Palladius. Pauones ab ydibus februarijs calere incipiunt. faba leuiter torrefacta in libidinem p̄uocātur: si eis quolibet quinto die tepida p̄beatur Cupidinem quoq; coeundi masculus cōfitetur. quociens circa se amictum caude gemmantis incuruat. 7 singularum capita occultata pennarum locis suis erexerit cum stridore procurrens: Phisiologus. Pauo sue comparis oua dissipat et consumit. si ad illa etiam accedere possit.

Est eñi inuidus teste Arestotelis. prolem q̄z ꝓpriam nō dignatur agnoscere. anteq̄m in cristā sibi silem ip̄az venisse ꝓspexerit.

Operationes.

A Dyas. Pauonis fel magne v̄tutis est eiusdem sez cuius ꝛ ꝑdices. vel albi caponis ꝛ scorpij marini. B Ad effusiones oculoꝝ valet. ꝛ ad caliginez. asperdinemq̄z palpebraꝝ. C Iheronimus. Fimus q̄z pauonis feruorem podagre dicitur mitigare. D Phisicus. Caro pauonis diu reluctat̄ putrefactioni. ꝛ inobedientissima est digestioni E Ysidorus. Pauonis itaq̄z caro tam dura vt putredinē vix sentiat nec facile coquat̄.

Ca. xciiij.

P Alumbus. Arestotiles. Palūbe sunt aues q̄ naturaliter sese diligūt pugnāt tn̄ ꝯ se ꝓ nidis. eosq̄z sibi inuicem auferunt. Hij sicut ꝛ turtures in anno bis ouant. binosq̄z pullificant Hāc q̄z ꝯtinentiam ꝟuant. q̄ si parem suū amiserit vlterius nō coit. extra nidum stercus eijciunt: et cū eoꝝ pulli creuerint. ad hoc ip̄m eos erudiunt. vt videlicet ꝛ ipsi eijciant. Est autem palūbus mi or colūba nec domesticat̄ vt columba. Color eius ad nigredinem declinat. Pedes eius rubei et asperi. Viuūt āt ex fructu sicut ꝛ turtur: et palumbus sp apparet. turtur aūt nō. Huius generis femine nō diligūt coitū. Ysi. Palumba est columba siluana videlicet auis casta ex moribus appellata. est enim comes castitatis. cū amisso corpali cōsortio solitaria incedat. nec carnalē vltra copulam requirat. Ex li. de na. reꝝ. Palūbi femīa īcipit oua cubare a medio die vsq̄z ad mane. mas vero residuo t̄pe. Mas palumbarum sugit terrā salsam ꝛ humidaz ac ponit in os pulli. vt assuescat cibo: Palumbes amisso corpali consortio. nec viride quitq̄ in quo requiescat petit: nec carnalem copulā vltra requirit.

Operationes.

A Pli. li. xxix. Palūbin⁹ sanguis eximie ꝓdest oculis cruore suffusis B Idē in li. xxx. Palūbi caro decocta in aceto dyssintericis ac ciliacis medet̄ C Fim⁹ palūbinus in faba sumit̄ ꝯ calculos. ꝛ alias vesice difficultates. D Silr̄ ꝛ cīs plumaꝝ palūbiū feraꝝ ex aceto mulso. E Dyas. Fim⁹ palūbin⁹ calid⁹ ꝛ causticus cū aceto trit⁹ ꝛ iposit⁹ scrofas curat. ꝛ carbūculos rūpit. F Mixto v̄o melle ac seielini ꝛ oło vt cataplasma adhibitus ꝯbustionibus medet̄. maxime v̄o fungos venenatos bibētib⁹ p̄sidiū ē. G Idem meli⁹ facies. si cū vino ꝛ aceto bibat̄.

Ca.xcv.

Platea 7 pluuialis. Pli. li. x. Platea est auis q̄ ad aues in mari p̄ p̄da se mergentes aduolat. eorū capita morsu corripit: donec capturā extorqat. eadē cū se cōchis impleuit: calore ventris coctas euomit: atq ita ex his esculēta excreās testas legit: Ex li. de na. rerū: Pluuialis est auis, pe ad magnitudinē pdicis. varijs pēnis ornata. croceo 7 albo nigroq distīcta aere solo viuē dr̄: Cui⁹ argumentū est q̄ licet pinguescat nihil tū vnq̄ in ei⁹ visceribus inueniri p̄t. Baculos plūbatos hn̄t aucupes. q̄s alti⁹ in aere iactātes. retia super terrā tendūt. ac fugitātes capiūt.

Ca.xcvj.

Papiliones. Ysi. Papiliones auicule sunt q̄ maxie florētibus maluis habundant. q̄q stercore suo vermiculos nasci faciūt. Ex li. de na. rerum. Papiliones sunt vmes volantes. q̄ maxie floribus innituntur ex eis cibos capiunt. post augustū coeūt 7 masclo moriēte post coitū feia edit oua. q̄b⁹ editis morit̄. q̄ vo p hiemē durāt. 7 ī estate vmes faciūt. q̄ calore solis ac nocturno rore īualescētes. alas cōcipiūt euolātes: Palladius li. v. Papiliones q̄m apibus obsunt. mense aprili necandi sunt Tunc em̄ maxie abundant florentibus maluis. q̄s hoc genere intercipiemus: vas eneū miliario sile. id est altum 7 angustum. vespe inter aluearia collocemus. 7 ī fundo eius ponam⁹ lumē accēsū illuc 7 papiliōes cōueniēt. 7 circa lumē volutabunt. 7 angustia vasculi ab igne p̄xio interire cogentur.

Ca.xcvij.

Pellicanus. Ysidorus. Pellicanus est auis egipcia habitans in solitudine nili fluminis. Un̄ 7 nomē sumpsit. Nam canapos egiptus dr̄. Fert eam occidere natos suos. eosq p triduū lugere. deinde seipam vulnerare. 7 aspersione sanguinis sui filios viuificare: Phisiologus: Pellicanus amator est filiorum nimis. q̄ cum ceperint crescere percutiunt parentes in faciem. At illi irati repcutiūt eos 7 occidunt. 7 per triduū lugēt. Tercia die mater eorum percutiens costā suam 7 aperiens latus suum. incūbit sup pullos 7 effundens sanguinem suū sup corpa eorum suscitat eos a morte. Ex li. de na. rerū. Pellicanus dr̄ quasi pellem habens canā id est plumas albas: In egipto circa nilū habitat. 7 lacte cocodrilli viuit. q̄d vtriq bestiis prenimia mamillarū habundantis

in aliquo palustri loco i magna qntitate eicit. vñ 7 cocodrillum libenter pellicanus sequit. Hec auis macie sp afficit. 7 qcqt glutit cito digerit. quia vēter eius nullum hz diuerticulū q teneat cibū, solū eīn visceris hz ductū q ab itroitu oris vsqz ad secreta nature ptingit. Pullos suos sanguine lateris sui viuificat cū eos ppter importunitatem suam occiderit. vel a serpēte qui eis insidiat interemptos inuenerit. Post sanguinis aūt effusionē adeo debilitatur vt exire de nido nō valeat. sed eius pulli p cibatōe eius 7 sua exire ppellunt. Quidaz tñ eoꝝ segnes exire nolunt 7 pereūt. qdam aūt seipos qdem pascunt, sz matrē penitus negligunt. q cū illa p9 cōualescentiā viderit. pios filios nutrit; impios aūt abijcit et contemnit.

Ca. xcviij.

Perdix. Ex li. de na rez. Perdix ē auis dolosa 7 luxuriosa. masculis p feminis dimicantibus victi calcantur a victoribus coitu Denocte cōuersis posterioribus pdices sedent. 7 libidinis tempe linguis adinuicem extēsis pre desiderio coitus estuant. Actor. Perdix pe terram volat. que cū in multis sit astuta, in hoc dr ēē fatua: q sicubi possit caput abscondere. credat se totum latere. 7 cum ipa neminez videat, putat quoqz neminē se vidē, In hoc q3 q alienos pullos fouet 7 nutrit, cum eos citius amissura sit: Vñ ppheta Iheremias de illa ī pabola dicit Perdix fouet que non peperit. fecit diuitias 7 non in iudicio In dimidio dieꝝ suorum derelinquet eas. 7 in nouissimo erit īsipiens. Phisiologus. Perdix oua perdit sed eius mos est ouoꝝ pditoꝝ dāna resartire, alterius matris oua surripiēdo. Ambrosius. Perdix est auis astuta que alterius perdicis oua diripit. corpore suo fouz. sed fraudis sue fructum habere nō potest quia cum pullos suos eduxerit eos amittit Ubi eīn vocis illius audierint que oua generauit relicta ea ad illam se naturali quodam munere 7 amore conferunt q veraz sibi matrem cognoscūt. Arestotiles. Perdix si fuerit prope marem 7 flauerit ventus impregnatur. In coitu facit odorem fetidum Ad modum vero galline super oua cubat 7 sup pullos. 7 colligit eos sub alis Item in libro de naturis reꝝ. Perdicū mater volat in circuitu venatoꝝ quousqz pulli sui fugiant. 7 post fugam eoꝝ fugit ipsa tuncqz vocat eos secura; 7c.

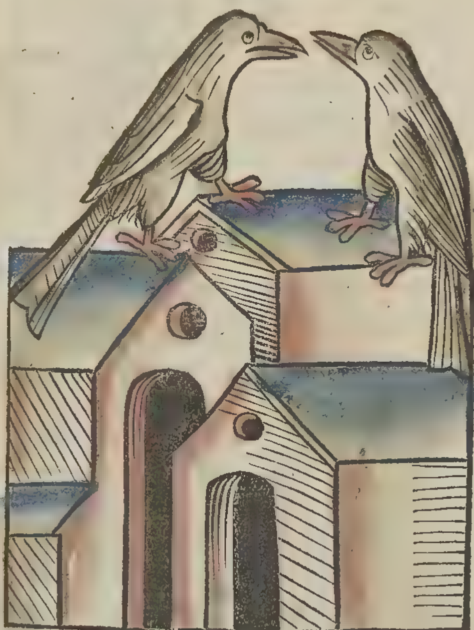
Operationes.

A Ysidorus. Perdicum carnes pre ceteris auibus siluestribus sanissime sunt.
B Huius auis pectus cum supiorib9 est valde sapidum. inferior vo ps nō ita.
C Perdix testāte Plinio nō pinguescit
D Fel eius cū melle equo pondere prodest ad oculorum claritatem: E Dyascorides. Fel perdicis eiusdem virtutis est, cuius 7 pauonis, vnde valent ad effusionem oculorum. 7 ad caliginez aspredinemqz palpebrarum F Haly. Epar quoqz perdicis siccatum diligenter tritum ac bibitum epylentie prodest. G Pli. li. xxx. Ius perdicū recreat stomachū Morbo etiam regio resistit.

Philomena 7 ff
raptor 49 bis
hirundo

Ca. xcix.

PIca. Ysidorus. Pica dr̃ quasi po etica. eo q̃ verba in discrimīe vocis vt homo exprimat. Ex li. de na. rer̃. Pica est auis calidissima alba ⁊ nigra varietate distincta. linguam habens latiorem. qua sermonem imitat̃ humanū Nidum suū inter loca spinosa constituit. cumq̃ terra interius ⁊ spinis exterius ī circuitu subtus ac desup̱ diligētissime sepit ac munit. Artissimū em̄ tm̄ foramen p̱ q̊d ingradiatur in latere r̃linquit. ⁊ hoc eo loco quo nidus inaccessibilior est. que₃ cum ab hōie visum senserit. oua transfert alia cōmoditate digitor̃ iuuante. Phisiologꝰ Pica garrula breuitate₃ alarum causa lōgiore recompensat. nidum suum cum duobus foraminibus construit. per quorum vnum intrat ⁊ alteram cauda₃ emittit In hoc autem cōmēdabilis. q̃ curie vel orta in quo nidificat p̱spicit. multo clamore p̱dit. ita vt a p̱posito reuocent̃ infelici.

Operationes.

A Ex li. de na. rer̃. Carnes pullor̃ eius ad acumen oculorum mandi dicunt̃. q̃ tn̄ nisi prius excoriati fuerint, facile coctioni non cedunt.

Ca. c.

PIcus. Ysidorus. Picus a saturni filio nomen sumpsit. q̄ eo ī auspicijs vtebatur Ferunt em̄ hāc auē q̊ddam habere diuinū illo indicō. q̃ in q̄cunq̃ arbore nidificauerit clauū vel q̄cq̄t aliud fixum est herere diu nō p̄t. quin stati excidat vbi illa insederit. Ex li. de na. rerū Picus martius est auis p̱ua: aduncos vngues hn̄s ⁊ arbores rostro penetrās. cūq̃ supinus corticem arboris p̱cutit subesse pabulum intelligit: pullos in arboribus cauis educat. In quos cum sagittam vel aliud tale quis miserit. Picus admota quadam herba statim eijcit quantalibet ingestum sit. Ex eor̃ genere plures nigri sūt. vt merula crocei vt orioli. Sz illi speciosiores ac maiores que sunt in v̉tice rufi ī. in pectore crocei. circa collum virides. in alis cerulei. in cauda chorusci. Picus ī agro tarentino negatur viuere. Huic propriū est semel in anno caluescere. eo sc₃ tempore quo rapa seminat̃. De hac auē quida₃ videtur versum dixisse: Parua loquax volucris dn̄m te voce saluto, Si me nō videas esse negabis auem.

Ca. cj.

Piralis. Pli. li. xj. Piral' siue Pirotes vl' pirausta est musca maioris magnitudinis. ⁊ q̄ in cyprearijs fornacibus ex medio igni volat pennatū quadrupes. q̄ diu est in igne viuit: cū euaserit lõgiore paulo volatu tūc emorit̄. Ex li. de na. rer̄. In cipri ptib⁹ ē muscar̄ gen⁹ q̄drupes q̄ pēnate sunt: ⁊ multo maiores q̄ nr̄e. ⁊ pirole dicūt̄ qm̄ ī fornacib⁹ e medio igniū volāt ipune ⁊ q̄dē mirabile ē. q̄ q̄ diu ī igne sunt viuūt. cū āt extra volauerint: paulo longius moriunt̄.

Ca. cij.

Psitacus. Ysidorus. Psitacus ī indie littoribus gignitur. colore viridi: torque puniceo: grādi lingua. ⁊ ceteris auibus latiore: vnde ⁊ articulata verba exprimit. ita vt si eam nō videris: hominem locutum putes. Ex natura autem salutat diceus. aue vel kere. cetera nomina institutione discit hinc ⁊ illud Psitacus a vobis aliorum nomina discaz Hoc didici per me dicere cesar aue. Solinus: Sola india psitacum auem mittit. cui rostri tāta duricia est vt cum e sublimi precipitatur in saxum nisu se oris excipiat Ex libro de naturis rerum. Psitacus aq̄s alias quocunq̄ modo patitur sed pluuia moritur Ydcirco in montibus gelboe nidificare fertur. quia raro vl' nunq̄ ibi pluit. Caudam suam summo studio custodit pennasq̄ rostro suo frequentius extergit. Auis est luxuriosa nimium. bibitq̄ libenter vinum. semetipsam pede cibat: et illo ori suo defert escas. sicut homo manu. Phisiologus. Psitacus qui vulgo papagabio id est pncipalis seu nobilis gabyo dicitur. eoas siue indicas habitat oras. Montē quoq̄ gelboe libenter inhabitat propter eius siccitatem quia multa humiditate superhabundante in cute moritur aliquantulum similis est obelo ⁊ falconi. Virides habens plumas. Pectus rotundum. Rostrum aduncum. tante fortitudinis vt caueam suā ni ex virgis ferreis frāgat. hominis vocem imitat̄. Mire quoq̄ caliditatis est in exiccando risum. Homines etiam osculari domesticos consueuit admoto speculo propria forma deludit̄. ⁊ nunc gaudenti nunc dolenti similis efficitur. In aspectu quoq̄ v̄gineo multum delectatur. ⁊ cum vino inebriatur.

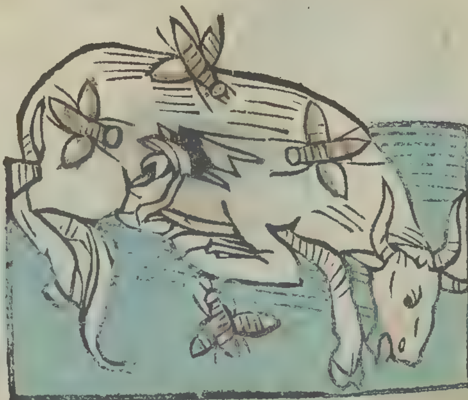
Ca.ciij.

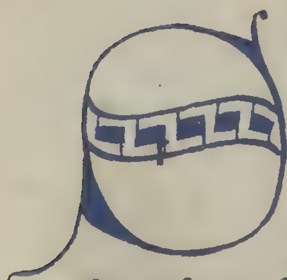
Porphirio: Ysidorus. Porphirio est auis contra modum aliarum vnum pedem habens latum ad natandum. alium vero fissum ad ambulandum In quo notatur q vtroq elemento gaudet. et in aqua natans vt anates: et in terra ambulans vt pdices. Hic solus preter psitacum pede suo instar manus aquã suscipiẽs ad rostrum defert et potat. seq humano modo cibat. quia cũ omni cibo. et cum solo morsu oportet vt bibat. Uirtutem enim appetitus habet debilem naturaliter in attrahẽdo cibum et sibi incorporando. huius generis laudatissimi sunt. qui rostrum habent magnum et crura prelonga. Actor Porphirio vt fertur idem est quod pellicanus. Unde in Deutronomio. vbi secundum Iheronimi translationem inter aues inmũdas porphirio cõmedi phibetur. Iuxta septuaginta interpretes pellicanus ponitur:

Ca.ciiij.

Regulus: Exli. dena. rex Regulus q et parra q̃i auis pua dr. multa ẽ in ple et garritu. cõ dixerãt aliqñ aues iter se (sicut fabla refert) vt illa p rege haberẽt q sublimi volatu oẽs alias vinceret. cũq pra sub aqle ascella latitãte. aqla oẽs alias aues ceteras trãscẽderet exiliẽs pra isedit aqle capiti et inde se eẽ victricem asseruit.

Ca.cv.

Crabrones. Ysidorus Scrabrones a cabo.id est caballo vocati sunt. eo q ex eis creentur sicut autem scrabrones nascu tur de carnibus equorū putridis.ita ex eis iterū sepe nascuntur scarabei vnde cognomīa ti sunt. Ex libro de naturis rerum. Scrabronum celle sexangulares sunt.cetere vero cortice araneose. Liber de naturis allegat ibi Plinium cuius vera littera est. Cetera autē cortice. Nam a principio sic cōtinuat. Vespe in sublimi e luto nidos faciunt.7 in his ceras scrabrones in cauernis ac sub terra: Et horū omniū sexāgule celle. cetera autem cortice. Araneis fetus 7 ipe ineq̄lis est: alius in vmiculo. Et autūpno tn̄ verno oīa hec carnes vescunt̄. in plenilunio crescūt. hyeme recondunt̄. Autores dicūt interfici puer̄ binū ter nouenis pūcturis scrabronū: Scrabrones ac vespe neq̄ q̄ reges sicut apes hn̄t.7 ido piculis plurimis subiacēt. horridos sonos ac murmura depromūt.7 h magis ī cauis locis. horū mella sūt hūais vsib⁹ iutilia; q̄ q̄ rape voluerit. stulto piculo se subdit. nam eorū aculeis iaculatur.

Ca.cvj.

Carabei: Ysidorus. Scarabei dicuntur eo q de carnibus equorū putridis sepe nascunt̄: Thauri vo vocantur scarabei terrestres ricino similes Cicendula q̄z scarabeorū gen⁹ est vt dcm̄ est. Pli.li.xj. Quibusdā in sectis pennarū tutele crusta supueīt vt scarabeis. q̄rū pēna tenuior atq̄ fragilior existit. hijs negatus est aculeus.s; in q̄dā eorū gn̄e grandi cornua p̄lōga bisulcis dētata forficib⁹ ī acumīe cū libuerit ad morsū coeūtib⁹ In fautū rēmedijs ex ceruice suspēdunt̄. hos Egidi⁹ vocat lucanos. Aliud eorū ē gen⁹ q̄ e fimo ī gēres pil' auersis pedib⁹ volitāt puosq̄z ī hijs ꝯ rigorē hyēis fet⁹ sui vmiculos nidulant̄. Alij mag̃ cum murmure vel mugitu volitant.7c̄.

Operationes.

A Pli.li.xviij. Mēstruosa mlr si segetes ambiat nudata scarabei decidūt 7 alia noxia. B Idez li.xx. Viridis scarabei nata ꝯtuentiū exacuit visū. ideoq̄z cōtuito eo sculptores gēmarū acquiescūt. C Thauri vt dcm̄ ē vocant̄ scarabei terrestres ricino siles; nom̄ eis dedē comicis Alij pediclos terre vocāt q̄ strumis ipositi cōferūt. D Aui. Oleū ī q̄ fricat̄ scarabeus. valz ad dolorē auris in ea effusū similiter 7 corpus eius optīe ꝯtritum.

¶ Ca.c vij.

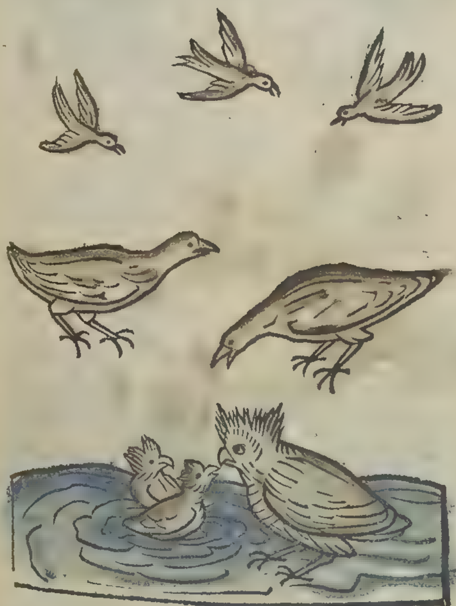
Scinifes. Ysidorus. Scinifes sunt musce minutissime aculeis permoleste quibus tercia plaga superbus egiptiorum populus est cesus. Origenes super Exodum. Hoc aial penis suspendit. paera volitans. sz ita subtile et minutum, vt oculi visum nisi acute cernentis effugiat. Corpus cui insederit acerbissimo stimulo terebrat; vt quam volantem videre quis non valet; sentiat stimulantem. Glosa sup eodem. Scinifes nate sunt in terra egipti de limo musce. scz minutissime et inquietissime inordinate volantes atque in oculos ruentes hominum requiem auferunt. et dum abigunt frequenter redeunt. Ex li: de na. rerum. Scinifes sunt vermes minuti volantes. que pecudum anhelitum sequuntur et homines maxime. Pungunt autem aculeis dormientes acri satis dolore pro posse. Unde in locis vbi habundat eorum proteruitas. homines delicati circa lectos suos retia sua tam subtiliter laqueant. vt per hec scinifes ad nocendum transire non valeant.

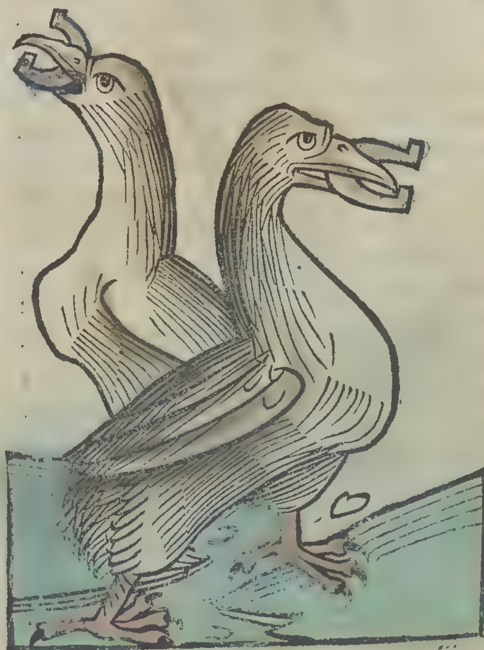
¶ Operationes.

A ¶ Albertus in li. de sensibus. Extende pilum azuchi equi sup portum domus. non ingredientur domum illam scinifes dum stat in ea pilus.

¶ Ca.c viij.

Strix Selentides et Strophilos. Albertus in li. de na. aialium inquit. Strix est auis nocturna. de qua Lucanus meminit, dicens. quod tepidus bubo quod strix nocturna querunt. Hec auis a vulgo ama ab amando vocatur. eo quod pullos amet. Et sic dicitur quod sola inter aues pullis humorem lacteum instillat. Actor. Hoc nomen strix equocum est ad auem illam scz selentide. de qua iam dicetur. et ad bestiam heriaco similem. Plinius libro. x. Selentides aues vocantur quarum aduentum precibus impetrant incole casini montis fruges eorum locustis vastantibus nec vnde veniant. quo ve abeant compertum est illis nunquam conspectis nisi cum earum presidio indiget. Actor. Idem inferius de zelentide iuxta librum de natura rerum dicetur. ex quo vicium scriptoris ex altera parte esse videt. Solinus. Strophilos est auis paruula. que dum escas affectat os cocodrilli paulatim scalpit. ac sensum scalpurigine blandiente aditum sibi vsque in fauces eius facit; Quod conspicatus ychneomon beluam penetrat; populatis visceribus erosa ex aluo exit.

¶Ca.cix.

Strutio. Actor Strutio aliq̃n quidem alas erigit. sed volare neq̃t. est enim ingẽs corpe. rara in plumis. Habet autẽ alas siles herodij et accipitris. ferrum vero comedit. Aresto. De strutione est opinio: q non de gener auiũ. pter diuersitatem sue creatõis. partim em̃ q̃drupedibus assimilat̃ partim auib⁹ Non hz alas sz figuras alarũ q̃ volatui nõ conueniũt. quia non sunt tenues vt pili; sed sicut quadrupedes hz palpebras superiores et in eis pilos. Habet iterum plumarũ multam in inferiori parte corporis. et duos pedes vt auis. sed vngulam fissam vt quadrupes. Est enim magni corporis. cũ auium corpora necesse sit esse parua. alioquin volare nõ possunt. Tres habet digitos in vtroq; pede propter alas et ppter pondus. Cunq; sit ponderosi corporis. et non boni volatus. multam habet superfluitatem. multumq; coit. sicut et gallia et perdix. Ex libro de naturis rerũ. Strutio est auis pene bestialis generis. habet em̃ pẽnas. sed nunq̃ eis vtitur in volatu. Alas habz tenues et plumas velut pilos. In eũdo alas erigit adeoq; ĩ terra currit vt eq̃s celeritate precedat. Habet autem vngulas bisulcos ad comprehendos lapides quos emittit in fuga contra insequentes. ferrum comedit et digerit quia calidissime nature est: et equum naturaliter odit. et miro modo persequitur. Equus etiam illã inanĩ odit ac retinet q eam videre non audet. Ossiculũ paruũ sub alis hz. quo se in latere purgat et agitat qñ puocatur ad iram. In pectore vero magnũ os et latum ad ptectionem magni corpis sibi creatũ. Porro stoliditas ei tãta est. vt cum frutice colla occultauerit. reliqui corpis latitudinez latere credat. Naturaliter autẽ caluescit: et ita plumas exuit. vt et nudus fere remaneat: Sz coriũ hz fortissimũ q̃ in pluuiis protegitur ab ĩportunitate frigoris; corp⁹ hz fere ad magnitudinez azini. statura mediocris. Oua q̃z ei⁹ adeo mag̃ sunt vt ex trãsuerso secta vasa fiãt ad bibendũ pamplis tudine sua. Phisiologus. Strutio solo visu ita fouet oua sua in arena recondita. vt ex eis pulli egrediant̃ in lucem. Hec inter aues ceteras duos tm̃ digitos continet. ad modum vngularũ arietis ita q decon cauitate pedis sui subtus quasi de funda pijcit lapides sup hõiem. Ferũt etiã oculo vno intueri celum et altero terrã.

¶Operationes.

A ¶Rasi. Caro strutionis omnibus grossior iudicatur.

¶Ca.cx.

Strutiocamelo et Sturno. Plini⁹ Strutio cameli affrici vel ethyopici: aues sunt grandissime et pene bestiarum generis altitudinem eq̃tis insidiãtis equo exedunt celeritate vincũt ad hoc solum datis pennis vt currentem adiuuent cetera nõ sunt volucres nec a terra tolluntur Vngule his ceruinis similes quibus dimicant. bisulce et cprehendẽdis lapidibus: Quos in fuga cõtra insequentes ingerunt pedibus. Actor. Videtur ẽẽ strutiocamelus spẽs strutionis. vel ipsum etiam genus sic appellari. quia sicut dcm̃ est sup. pedes hz siles pedibus cameli. Ex li. de na. rerũ: Sturni sunt aues que ad

volandum extente fusco nitentes colore. Cateruatim volãt. & quodam orbe circũ aguntur oibus in mediũ tendẽtibus: & hoc ꝓpter accipitres q eis insidiant̃ Vespere quidem aggregant̃. etiã immẽsis turbis. cõmurmurant: nocte silent. aurora rubente murmur excitant: Demũ vo diuise per turmas ad cibũ volãt. Pli. Est autẽ & sturnus ex auibus loquentibus. Vñ & cesares iuuenes habebãt sturnũ loquentem.

Operationes.

A Rasi. Sturne vł sturni caro grossior est ꝙ pulli vel cocurnicis. Uentrem stringunt & multum nutriunt.

Ca. cxj.

Tarda & Tragopa. Rsi. Tarda apud nos dr̃ eo ꝙ tardo & graui volatu detẽta: neq ꝙ (vt cetere volucres) velocitate pẽnarũ attollit̃. grece autẽ ṽdipes vocat̃. Aui. oua auis tarde (ſm ꝙ dr̃) sunt tĩctura bõa: Ex li. de na. re. Tragopa ẽ auis in ethyopia ferruginei coloris maior ꝙ aqla. caput hz vt fenix. excepto ꝙ ĩ eo cornua hz vt aries: Vñ illõ armatũ ꝓfert aduersus oẽs aues. sibi ꝓriantes. Solin. Tragope ẽ auis maior aqlis. cornib arietinis. ꝓferens caput armatum.

Operationes.

A Aui. Oua auis tarde sunt tinctura bona: B Experit̃ hora q̃ ꝑ pata sũt ad illõ cũ filo lane in eis penetrãte. C Idẽ: Stercus auis tale ꝓfert impetigini.

Ca. cxij.

Turdela & turdo: Rsi. Turdela q̃si maior turdus dr̃: cuius stercore vlscũ generari putat̃. Turdi autẽ a tarditate vocati sunt: hiemis eñ ꝯfinio se referũt. Ex li. de na. re. Turdi sũt aues pue q̃dẽ corpe: sꝫ ꝓuidentia magne In cacuminibus arboꝝ luto nidos edificant. & pene contextim: i. cõtinue post coitũ generant. & mirum quia: x. diebus oua ĩ vtero maturescunt. & postea pariunt: Pli. li. x. At abeũt & turdi in vicina: sed hij plumã non amittunt. nec occultãtur nisi spe cibi quo hybernum pabulum petunt. Itaqꝫ ĩ germania hyeme turdi maxime cernũtur Et sunt aues trimestres sicut & turtures. Hijs calor estate circa collum varius. Hieme ꝯcolor: In cacumibus arboꝝ luto nidificãtes pene ꝯtextũ secessu gñant. Agripina cõiunx claudij cesaris turdũ habuit

(quod nunq̄ ante) sermonem hominum imitantem. Palladius. Turdi nutriendi sunt in cubiclo. ita q̄ includant̄ illesi ac recenter capti mixtis aliquibus añ nutritis quoꝝ societate ad cibos ip̄os capiendos pauidam noue captiuitatis inestitudinē ꝯsolentur. Sit aūt locus mūdus ac lucidꝰ ꝛ vndiq̄ leuigatus in quo transuerse figā tur partite. quibus possunt post īclusum volatū sedere. Rami quoq̄ virides sepe mutentur. Carice tunse mixtis pollinibus prebeant̄ mirti etiam (si facultas est) lentisci oleastri edere semina interdum ad excludenda fastidia. maximeq̄ aqua tribuatur munda. Turdi namq̄ si alendo saginentur. ꝛ voluptatem cibi. ꝛ reditum maximum prestant. parcitate beneficiū ministrante luxuria.

Operationes.

A Auicenna Turdoꝝ stercus ꝯmedentium risi cōfert panno ꝛ morphee ꝛ etiam impetigini.

Ca. c xiij.

Turtur: Ysidorus. Turtur a voce nominat̄: auis pudica. semperq̄ in montibus iugis ꝛ in desertis cōmorans. Tecta em̄ hōim ꝛ ꝯuersationē fugit. ꝛ ꝯmoratur in siluis. Que etiā hyeme deplumata in truncis arboꝝ cōcauis habitare ꝓhibetur. Cuius cōtrario colūba humana hospitia diligit. domoꝝ semper blanda habitatrix. Ambrosius. Turt̄ est auis pudica q̄ vbi cōiugalis ꝓprij fuerit amissione viduata: ꝯiunctionem iterate recusat. nec iura pudoris. aut complaciti iuri federa resoluat. ꝛ primus amor eam decipiens. plus doloris ex morte. q̄ suauitatis ex caritate dilecti generat Discite ergo mulieres q̄nta sit viduitas grā. q̄ etiā in auibus p̄dicatur. Turtur em̄ nescit primam fidem irritam facere quia prima cōnubij sorte amissa nouit castimōia seruare. Hec auis in nido suo folia sq̄lle supiacet. ne pullos suos lupus incurset. Nouit em̄ q̄ hmōi folia lupi fugere consueuerūt Ex li. de na: rerꝫ: Turtur socium diligit eo q̄ mortuo vel capto īcedens solitarie. siccis arborum ramis incidens. gemens ac tristis. nulli auiū est infesta sed ad omniū infestationes pacientissima In locis tutissimis ꝛ delectabilissimis habitat ꝑ totā hyemem in cōcauis arboribꝰ In plumis iacet in vere aūt producitur. multe q̄dem earum terras calidas hyeme petūt ꝛ multe remanent si locum̄ habeant. soli oppositum ad quiescēdum aptum: Aliquādo ita debiles sunt naturaliter. vt manu capi possint. Oua sepe terna pariunt. s; nunq̄ plus q̄ duas educant similiter ꝛ palūbi Turtur ouat in vere bis ꝛ sepe ter S; hoc quando vnum par ouoꝝum corruptū fuerit. aut casu perierit. Solaq̄ auiū pullos suos de nocte pascit. Arestotiles. Turtur ex fructu viuit sicut ꝛ palumbus. Palumbus autem semper apparet. turtur autē non. Coit quidem turtur post tres mēses pregnans est diebus quatuordecim: ꝛ totidem cubat. Viuit autem ꝛ cubat sicut ꝛ columba quindecim annis. Palladius Turtures vt alant̄ breui ꝛ ꝓpe obscuro cubiculo claudendi sunt. quos nutrire facilimum est. quia nihil expetunt.

Operationes.

A Auicenna. Sanguis turturis calid⁹ distillatur sup aurem contritam ⁊ dolorosam. B Pli.li.xxix. Turtuꝝ sanguis eximie pdest oculis cruore suffusis; Fim⁹ eaꝝ albugines extenuat. C Hui⁹ ale dextre sanguis medicialis est imiss⁹ ocul'.

Ca.c xiiij.

Vanellus. Ex li. de naturis reꝝ. Uanelli sūt aues quas plini⁹ simphalides vocat: satis pulchre columbina magnitudine cristato capite vt pauo; collo quidem colore viridi ⁊ lucenti reliqua vero parte corporis varietate distincta; Hec auis cum hominem etiam a longe nido suo appropinq̄re senserit egressa: statim cum clamore occurrit Sicq̧ stulta dum hominem a nido suo amouere se credit. ipo clamoris inditio nidum prodit. quem progressus homo spoliare contendit. Hoc idem dicit Plinius licet per alia verba.

Ca.xv.

Vespertilio. Aresto. Uespt̄iliōes hn̄t pedes sicut aues: ⁊ carēt cauda qm̄ sunt agrestes. Jp̄aꝝq̧ ale sunt membranales id est corio indistincte ⁊ si caudam habuissent. motum alaꝝ prohiberent. ⁊ quia nō sunt diuise instar murium hn̄t in vtraq̧ parte mandibula dentes. ⁊ victum sibi de nocte acquirūt vt bubones. Ambrosius. Uespt̄ilio est animal volatile simul ⁊ quadrupes: dentibus etiam vtitur qui in alijs auibus repiri nō solent. Parit autem vt q̄drupedia: nō oua sed pullos viuentes: crepuscl'o volare cō sueuit. volatq̧ in aere: non aliq̄ pennarū sed membrane sue fulta rmigio. Ysidorus Uespertilio dr̄ eo q̧ lucem fugiēs. vespertino crepusculo circūuolet pcipiti motu acta. aīal muriū sīl'e nō tam voce resonās q̄ stridore. Ex li. de na: reꝝ. Uespt̄ilio quadrupedia cetera volatu excellit. Jn ptib⁹ indie sunt vespt̄iliones colūbis maiores: hn̄tes q̄si hōim dētes. he in faciē pcuciūt hōies. nares eis ⁊ aures aliaq̧ mēbra amputantes. Ferē q̧ hec auis strepitū q̄rit: ⁊ sanguis eius depilat. Glosa sup Deutro. Uespertilio circa terraꝫ volat ⁊ pēnis ambulat immūda est s̄m legem.

Operationes.

A Auicenna. Uespertilionis lac (vt dr̄) est vrina ipsius. In ipso autē est abstersio. ꝛ vehemens calefactio B Unguentum vespertilionis ꝓhibet mamillas puellaꝝ a magnitudine. C Cerebrum eius cum melle cōfert pncipio aque descē dentis in oculum. D Eius cinis acuit visum. Et cōfert vngule ꝛ albugini.

Ca. c. xvj.

Uespa. Arestotiles. Uespa ē animal anulosum volatile Aculeis venenosum que dicitur de putridis azinoꝝ carnib⁹ nasci sicut fuci de mul. scrabrones de eq̄s ꝛ apes de vitulis. Item vespa aerem non recipit, id est non suaq; vita ꝛ nutrimentum est circa stercus ꝛ carnes. Et est de aīalibus que manent cū socijs suis: sicut formica ꝛ apis. habet autē lanceam interius: sicut scorpio exterius. Sanguine carꝫ. alasq; mēbranis coopertas habet. Accidit vespis senectutē exuere. Apesq; nocentur a vespis Ideoq; nocet apibus illas appropinquare. Ex li. de na. rerum. Uespe ex eq̄nis carnibus aliq̄ñ ꝓcreant̄ In plenilunio magis crescere dicuntur. haꝝ vita circa sterc⁹ est. Ceras quidem faciunt. sꝫ nō ex collectione floꝝ. ꝛ ob hoc inutiles sunt. Aresto. Uespaꝝ cib⁹ est ex floribus ꝛ fructib⁹. sepe q̄ꝫ viuūt ex cib aīaliū. Mutita venat̄ in fine hiemis ꝛ plures eaꝝ venant̄ circa calem. Uenauturq; mutita ꝓpe aggeres mag̃s ꝛ altissima loca. oēsq; vident̄ cū aculeis: nō āt ꝯgregāt vespe flores. nec cibāt̄ ex eis sicut apes: sꝫ cibus eaꝝ ī maiori pte est ex carne. ideoq; circa stercora manēt: muscasq; mag̃s depbendunt. ꝛ caput eaꝝ abscindunt. nidos sub terra faciūt ꝛ vt formice terrā extrahūt Preterea iuxta pliniū. q̄dā vespe spalāgiorum genus perimūt ꝛ in nidos suos portant. deinde illiniūt. ꝛ ex his incubādo genus suum procreant.

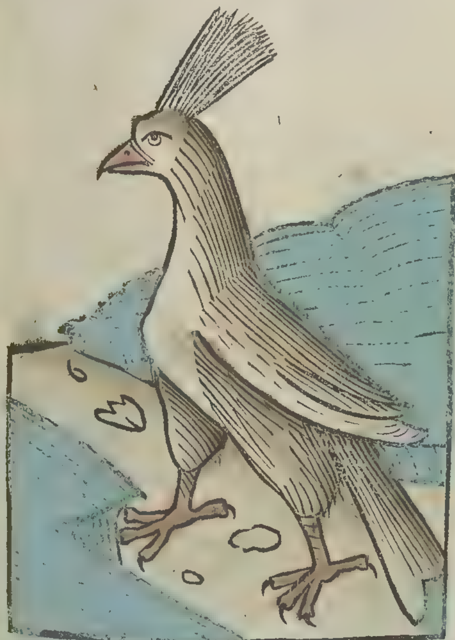
Operationes.

A Constantinus. Uespe ꝛ apes eis q̄s pungūt tūorē calidū ꝛ ruborē faciūt. rostrūq; eaꝝ remanet vbi tāgūt. B Et aliq̄ñ morsi sudorē paciunt̄ ꝛ abhōiatōē C Aui. in. ij. cañ. Uespaꝝ puncture bonū est poliū ēplastri more suppositū D Sil'r folia siluestris malue sedāt illā ēplastrata. Itē sterc⁹ capꝛ̄ attrabit vespe venenū. E Ex sale q̄ꝫ cū aceto ꝛ melle fit empl'm ad pūcturam vespe. Et oleū lauri ꝯfert eius mordicationi.

Ca. cxvij.

Ulula. Ysidorus. Ulula est auis a planctu et luctu nominata. Cum enim clamat aut fletum imitatur aut gemitum. Unde apud augures si lamentetur tristiciam, tacens ostendere fertur prosperitatem. Actor. Ulule (vt dicit glosa super ysayam) sunt aues magnitudinis cornine, maculis respse: que rostro in palude fixo horrende stridunt habentes vocem similem vlulatui luporum. Unde et nomen acceperunt et vocantur gallice buhorr. De hac etiam superius dictum est in capitulo buthorio: et de onocroculo quod nomina sunt idem.

Ca. cxviij.

Upupa. Ysidorus. Upupa est auis spurcissima cristis extantibus galeata semper in sepulchris et humano stercore commorans. Upupa grece dicta eo quod stercora humana consideret, et fetenti pascatur fimo. Cuius sanguine quis se inunxerit dormitum pergens demones suffocantes se videbit. Glosa super Leuiticum. Upupa lugubris est et luctum amans. Unde et in lege comedi prohibetur, quia seculi tristicia mortem operatur. Phisiologus. Upupe pulli cum parentes suos senuisse viderint ita vt neque volare neque videre possint: vetustissimas parentum plumas euellunt, et oculos eorum liniunt, fouentque eos sub alis suis, donec crescant eorum pene, et reilluminentur oculi eorum, sicque mutuam vicem parentibus reddunt. Jorath in li. de animalibus. Upupe pulli parentes suos fouentes hanelant super oculos ipsorum vt visum recuperent. Ex li. de na. rerum. Upupa est auis admodum pulchra sed immunda, vna tamen voce sicut et cuculus importuna est, hieme latet, et nuda est, vere producitur. huius parentes senescentes iterum pullos iam adultos in nido plumas exuunt et interim a pullis pascuntur, donec vires plumasque recuperent. Cum enim senio visum perdiderint pulli notam naturaliter herbam colligunt, et eorum cecatos oculos inde liniunt, vt visum recuperent.

Operationes.

A Pytagoras in li. romanorum. Sanguis vpupe illitus homini dormienti demoniaca gignit fantasmata. B Pene vo posite super caput hominis sedant soda: id est dolorem capitis. C Huius etiam lingua super illum suspensa, qui multam obliuionem patitur, ei confert.

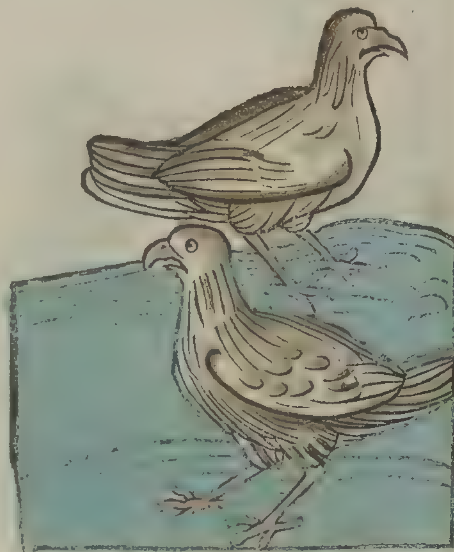

Ca. c xix.

Vultur. Ysidorus. Vultur a volatu tardo nominatus putatur magnitudine quippe corporis prepetes volatus non habet. Fertur pene vsqz ad centum annos procedere. Vultures autem sicut et aquila vltra maria cadauera senciunt. Altius quippe volantes: que multa montium obscuritate celantur ex alto illi conspiciunt. Ambrosius. Vultures dicuntur sine cōcubitu generare ꝛ ꝯcipere. Solent etiam mortem hominis quibusdam signis annuntiare. Cum enim lacrimabile bellum acies inter se instruunt. multo vultures sequuntur agmine. ꝛ eo significant ꝙ multa hominum multitudo bello casura sit futura preda vulturibus. Glosa super Leuiticum. Lex vulturez cōmedi prohibet. qui bellis ꝛ mortuis gaudet. Phisiologus. Sedet autem vultur in altissimo loco. quia retardatur in ascensu a terra. ascenditqz tantum in altissima vt videat loca remota. Ideoqz dicitur ꝙ solus vultur est auis dei. Hic etiaz maiores aues rapaces vt accipitrem insequitur. Arestotiles Vultur grauis est: ꝛ mali moris. famelicus ꝛ clamosus. Venatur in locis a nido remotis valde. ꝛ vt videat loca remota valde. ascendit ad locum altissimum Ibiqz sedz quia difficilis est ei eleuatio a terra: ideoqz dicitur ꝙ solus vultur est auis dei. deprehendit autem lepores. ꝛ paruos ceruos ꝛ capras ac vulpes ꝛ animalia cetera que retinere potest. Idem. Vultur nidificat ī locis altissimis. ꝛ multociens super arbores Inuidet pullis suis cum impīguantur. nec pascit eos nisi de cibi sui reliquijs. ꝛ illos anteꝙ̃ volare possint eijcit. Est autē auis alia que ꝓiectos illos cum pullis suis nutrit. Vnum par vulturum occupat vnum magnum locum. ꝛ ideo secum alios nidificare non permittit: Est autem longe vite quod ex eo cognoscitur. ꝙ nidus eius semper idem manet. Cum enim senescit elōgatur rostrum eius superius ꝛ arcuatur. Et in fine fame moritur.

Operationes.

A Esculapius: Vulturis pēne combuste fugant serpentes a domo. B Iecur eius tritum cum sanguine per decem dies bibitum. caducos liberat: C Sanguis eius cum succo marubij caliginem oculorum sanat D Adeps eius dolorez oculorum sanat: ꝛ dolores neruorum euacuat: E Dyascorides. Fimus vulturis medicinalis est. Naz fumigium eius secundinam expellit: F Pli. lib. xix. Vulturis fel ex aqua dilutum. albugines sanat oculorum: G Penna vulturis si scalpantur dentes acidum faciūt halitum.

Ca. c xx.

Yon. Actor. Xyon ē auis immunda secundū legē cuius natura non satis ē nobis nota. Est autem vt legitur de genere vulturum sed minor ꝙ̃ vultur. Hec auis est mens alberti in libro de naturis animalium. Et similiter in libro de natura rerum.

Operationes.

Uide hac opinatur vulgus. quia si pellem cum plumis aut mortue detrahas et parieti infigas omni anno plumas ac si esset in corpe cōmutabit.

Ca. cxxi.

Uoz Udros 7 Usida. Ex li. de na. rez. Ubos ē auis visu debilis q̄ imitat voce equi. Et qñq̧ super eū volās: edē stupefacit ipmq̧ fugē cogit: Arestotiles. Ubos ideo cum eq̄ pugnat: qm̄ ipm a pascuis eijcit 7 herbas ɔmedit. Ideo stupefaciēs eū fugere cogit: 7 forte iterficit. Est āt auis pulchri coloris 7 vita eius bona. Manetq̧ apud fluuios 7 margines coꝝ. Idem: Udros ē aīal volatile in nilo flumīe. satis inimicū cocodrillo: Nam de natura 7 ɔsuetudine cum viderit cocodrillum in littore fluminis ore aperto dormientē. īuoluit se limo quo facilius possit eius faucibus illabi. sicq̧ faucibus suis irrepēs erosis cocodrilli visceribus. tandem inde viuus exilit. Ex li. de. na. rez. Usida a sono vocis dicta est: auis q̄dem parua. sed pennaꝝ venustate clarissima. in dorso colorem hʒ inter viridem 7 ceruleum. In pectore vero p̄fert ymaginem carbonū ardentiū. Duos tm̄ hʒ in pede digitos: vngues aduncos sed rostrum paruū ac directum. Circa aquas assidua est. pisciculis viuit. terram rostro cauat. ibiq̧ nidū ɔgerit ac fetus facit:

Ca. cxxii.

Zelentides: Ex libro de natura rerum. inquit Zelentides sunt aues (vt dicit Plinius) quaꝝ suffragium a ioue deo petunt incole montis casini cū a locustis fruges illi⁹ vastantur: Itaq̧ adeo misse locustas depopulantur. 7 vnde veniant. quove abeant ignoratur aut quo vadant. Hoc idem dicit Albertus in libro suo de naturis aīalium in tractatu de auibus.

Hec igit̄ dcā de auiū natura sufficiāt.

¶ Prohemiū.

Iam in precedenti tractatu locuti sumus de volatilibus q̄ in genere aīalium videnť esse pfectiora natatilibus. Ideo nūc in isto quarto tractatu deo opitulāte dicemꝰ de natatilibus sive aīalibus aquaticis. hoc est de piscibus. Nam sicut aer ornatus est suis animalibus. scʒ volatilibus que possunt ex eo respirare ꝑpter crassitudinem hūoris ꝛ quoꝝ corpa p̄t sustinere. sic ꝛ aq̄ suis id est natatilibus. que quidē pinnulis suis innituntur aque natando. sicut aues pēnis suis volādo. De piscibus igiť dicturi ſm ordinem alphabeti. ꝛ p capl'a sicut in precedentibus procedemus.

¶ Ca. Primū.

Abremon. Achādes. Accipender. Albirez. et Alphoram. Ex li. de na. reꝝ. Abremon alias Abare nō est piscis. vt dicit Aresto. multū fecūdus ouis. nec alioꝝ ea more contra ventrē suū ad arenā fricat. q̄ cōtactu aspa est. ꝛ gustu salsa. Sicqꝫ oua ꝯcepta parit. ꝛ post tpūs debitū fetus educit. Jorath in li. de aīalibus. Piscis abren hora tēpestatis maris: natos suos in ventre saluat. ꝛ post tempestatē euomit eos. Idē. Achādes piscis solicitꝰ de pullis suis nauibus maris adheret. sicqꝫ ꝑpter ip̄m oīo fiunt īmobiles naues. Ex li. de na. reꝝ. Accipender est vt dicit pli. piscis apd̄ āti q̄s nobilissimus. hic solus ꝯ morē oīm pisciū hꝫ sq̄mas toto corpe ad os v̄sas. Pli. li. ix. Apd̄ antiq̄s piscis nobissimus habitꝰ accipender. vnꝰ oīm squamis ad os versis. ꝯ aq̄ nādo meat. nullo nūc in hōre est: q̄d q̄deꝫ miror cū sit rarꝰ invētu. q̄dam eū elopē vocant. In li. vt sup̄. Albirez ē piscis marinꝰ hn̄s cutē adeo spissā ꝛ durā ac firmā: vt ea milites vtanť p galeis. In eodeꝫ li. Alphoram est piscis q̄ nō gigniť. sꝫ in loco lutoso vbi nō est aq̄. ex ip̄iꝰ luti putredine in modū vermiculi creať. postea cū ascenderit aquā crescit in piscem: Durat autē modico tempore. citoqꝫ dissoluitur.

¶ Ca. Secundum.

Anguilla. Ysi. Anguillla dr̄ ab anguis similitudine. Huiꝰ origo ex limo est Un̄ ꝛ qñ capiť adeo le

nis est. vt quanto fortius presseris. tāto ci tius labatur: Ferunt autem orientis fluuium gangen' anguillas ternenis pedibus gignere. Plini⁹ libro. ix. Anguille octēis viuūt annis. Durant ꝛ sine aquis diebus senis aquilone spirāte austro pautiorib⁹ At hiemem in exigua aqua non tollerant neqꝫ in turbida Ideo circa vergilias maxime capiuntur: fluminibus tamen preci pue turbidis pascunt̄ noctibus: exanimes piscium sole nō fluitant Porro vice pedū pinne date sunt bine piscibus omnino lōgitudo vt āguillis ꝛ congris. Itē anguille scopulis se atterant. eaqꝫ strigmenta viuescunt. nec alia est earum procreatō. Diutius autem ceteris viuūt anguille aquis exempte. Idem in li. x. In anguillis omnibus nec est masculinum neqꝫ femininuꝫ genus: que nec animal nec ouum ex se generant. sicut neutꝝ est ꝛ ostreis genus ceterisqꝫ vaso vel saxo adherentibus. Ex lib de naturis reꝝ. Anguilla ex aliorum piscium limo nascitur. difficulter excoriator. durissimam habet mortem. que etiam excoriata viuit. ad vocem tonitrui commouetur. Aquis claris fluuialibus gaudet. et in absconsione pliað maxime capitur. quia tunc ex ventis oppositis aqua turbatur. Ad pisciculos inferioris potestatis rapax est. maxime tamen cum in semine reperiuntur.

Operationes.

A Ex libro vt sup̄. Exāis sola piscium non fluitat. nisi cum aquis putrefacta dissoluitur. plus alio cibo decoq̄tur: aliter nociuus est cibus eius: ad ignē assata pl⁹ cōpetit. quia malicia eius illic euaporat̄.
B Pinguedo eius auribus medet̄.
C Item anguille vino necate qui ex eo biberint tedium vini habent.

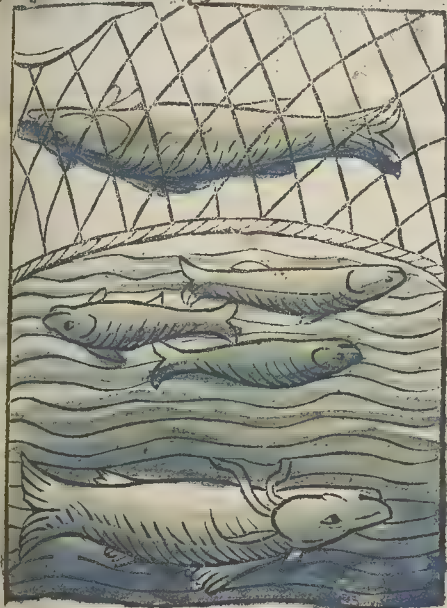
Ca. iij.

Allec. Ex li. de na. rerum. Allec est piscis marinus admodū paruus in occiduo mari quod mediterraneum est inter maiorē britaniā ꝛ germaniam: Cumqꝫ vnū q̄dqꝫ fere genus piscium marinoꝝ habeat tempus suū. i quo solo sit bonum: scꝫ ab augusto vsqꝫ ad decembrem. qui cum r̄cens captus fuerit delicatiorem cibum prebet: Salsus autē in vsum hōim vltra q̄ alij pisces sanus durare potest Oim̄ q̄ꝫ fere pisciū solus aqua viuit tm̄. Nec nisi in aqua viuere potest. Nam statim vt aeris serena contigerit expirat. nec vlla mora est inter contactū aeris ꝛ expirationeꝫ. Oculi eius instar luminis de nocte lucent in mari: sec borum vi rus cum ipso pisce moritur. vbicunqꝫ supra aquas in mari lumen vident. gregatim adnatant Et hoc astutum ad rhetia dictis temporibus alliciuntur. quasi parati ad capiendum diuino munere in vsus hominum deducuntur. Hybernis autem temporibus secrete maris vsqꝫ ad tempus debitum absconduntur: et hoc circa germaniam. Ysidorus. Allec piscis est ad liquorem salsamentorum ydoneus. vnde ꝛ nūcupatus. Actor. Fertur autem allec ex pu

ro aque elemento viuere. sicut salamādra in igne.

Operationes.

A Pli. li. xxxix. Allece scabies pectoris sanatur insusa per cutem incisam. B Et contra canis morsus. draconis ve marini prodest.

A Aranea itaq3 morsus ceterorūq3 reptilium marinoꝶ venenosoꝶ. dixerunt curandos esse cum tyriacis quibus curatur venenum frigidum. et cū medicinis rutelarum. ꝛ tyriaca coꝶ.

Ca. iiij.

Araneus. aries. ꝛ arini. Auicēna. Aranea marina. videt q̄ disposi tiones eius propīqua sint dispositionibus scorpionis. Ysidorus. Aranea genus est piscis. dcm̄ eo q̄ aure feriat. habet tm̄ in ea stimulos. quibus ꝑcutit proximantes. Pli. li. ix. Aculeo spine in dorso abnoxius est ac venenosus. Pli. in eodem Aries est piscis q̄ grassatur vt latro nunc grandi nauium in salo stantiū occultatus vmbra. si quem nandi voluptas inuitet: expectat. nūc elato extra aquā capite piscantium cymbas speculat. occultatusq3 adnatans mergit. Esculapius ī li. de animalib9: Arini siue barini piscis cū bō viderit eū iebriat. ꝛ mouet eū ad rixas ꝛ ꝯtētiones. post q̄ vo ꝯmederit placat ira ei9.

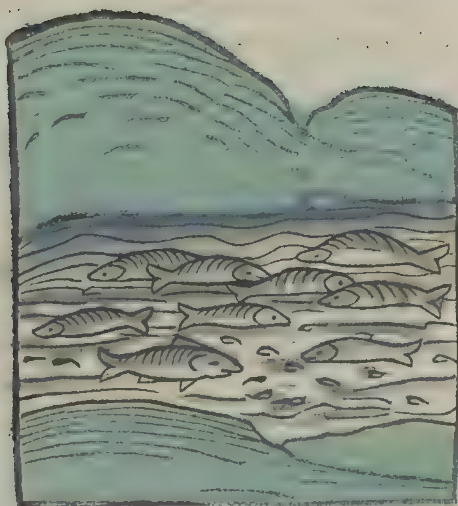
Operationes.

Ca. v.

Aspidochelon. ꝛ aurata. Phisiologus. Aspidochelone grece dr̄ belua quedam ī mari que latine dicitur aspido testudo Est autem cetus magnus. habens super corium suū tanq̄ sabulum. quod est iuxta littus maris. Un̄ plerumq3 eleuato dorso suo super vndas a nauigātib9 nihil aliud credit̄ eē q̄ īsula itaq3 aꝑplicātes dn̄tes suꝑ eā alligant naues accēdūt focos ad coq̄ndos cibos Ille vero vbi sentit odorem ꝛ calorē ignis mouet se a loco. ꝛ sic mergit naues in profundum. alia q̄3 huius belue natura hec est: quando esurit. aperit os suum. ꝛ quasi q̄ndam odorem bene olentem exalat de ore suo. Quem sentientes minores pisces cōfluunt in os eius. quod vt impletum fuerit. claudit ꝛ eos transglutit. Idem. Aurata dicitur ex eo q̄ in capite suo auri colorem habet.

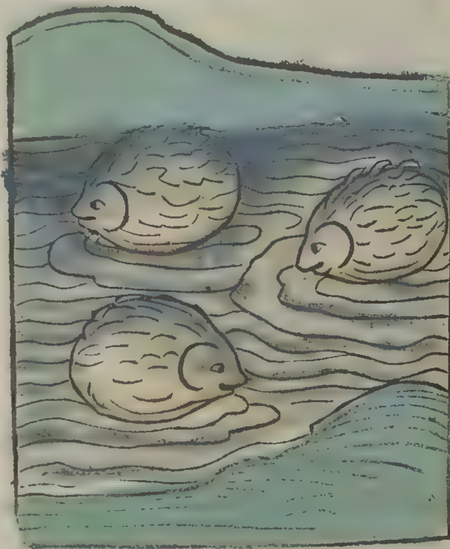
Ca. vij.

Asturam. Albertus in li. de natu. aīaliuīn. Asturam piscis est q̄ tpe veris ꝛ autumni in spumis pluuialibus generaꝛ̄ et in eis ebulit sicut vmis ex stercoribus aīalium. Dr̄ etiam ex luto generari hic piscis; impaciens claritatis solis fugit ad vmbras arborum quas in aquas proijciunt. calorem tamen diligūt ꝛ habent de profundo ad ripam natant. tempore siccitatis non habundant. sȝ quādo multe sunt pluuie ꝛ calide habundāt.

Ca. vj.

Alforam. Albert⁹ in li. de na. aīali um. Alforam piscis est q̄ ex putredine luti generaꝛ̄. ꝛ ī luto sine aq̄ pereatur ad modū vmiculi. q̄ vermis aq̄ ascendēte crescit in piscem. De hoc pisce naute dicunt. q̄m si consumaꝛ̄ putrefactus vsqȝ ad caput et ad oculos. adueniēte aq̄ iterum renascitur. ꝛ tūc diu viuit cū aū huiusmodi suam regeneratōem pue vite sit vt sup̄ dcm̄. ca. j.

Ca. viij.

Aureum vellus. Albertus ī libro de naturis animalium. Aureum vellus est animal marinum sicut spongia. ꝛ de spongiarum genere. sed rarius est ꝛ mollius ad modum lane. ꝛ lanugo eius in auri splēdorem cōuertitur ꝛ dilatatur ꝛ prolongatur sicut vellus. ꝛ dum est in mari. ꝛ mouetur motu contractōnis ꝛ dilatationis sicut spōgia. ꝛ raro inuenitur. tamen hoc inuentum in frigia tum extitit belli troyani inter grecos ꝛ frigios sicut dicit dares frigius ī historia troyana.

Ca.x.

Abydes. Albertus in libro vt supra. Abydes animal est marinũ. cuius conuersatio primum est in aquis 7 cibus. 7 postea mutat̃ figura eius 7 efficitur terrestre 7 egredit̃ de aqua querens victum in terra. 7 cum figura mutat̃ mutatur etiã nomen eius. 7 vocat̃ astoyz.

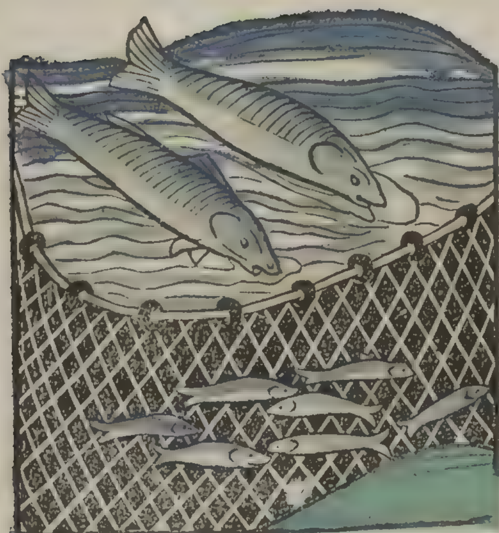
Ca.ix.

Arburciũ. Amnis. abaniger. afferus. 7 astralus. Albertus ĩ libro de naturis animaliũ inquit. Arburcium piscis est multis ouis fecundus. sed non eijcit oua nisi ventrem confricet ad harenam tactu asperã: 7 in illa pullos educit 7 complet. In eodem libro vt sup̃ Amnis piscis est vt dicũt saxatilis: qui lapidem gestat interi⁹. est autem valde speciosus in lateribus virgultas habens puniceas toto autem corpore. reliquo diuersis coloribus est distinctus ac depictus: In libro vt supra. Abaniger piscis est vt dicunt que amno prope modum similis ẽ et est longus et rotundus que germanice gwich vocatur. 7 est albus bonaꝝ carniũ breuior anguilla: rostrum auis habens ꝑ ore subtile 7 longum 7 rubeum 7 viridem interius habet spinam: Albertus in lib. vt supra. Afferus piscis est qui propter exiguitatem hamo capi non potest. In eodem libro. Astralus piscis est qui aquarũ vnda ore suscipit 7 oritur qñ pleades occidunt. eo ꝙ tunc tempus est pluuiaꝝ.

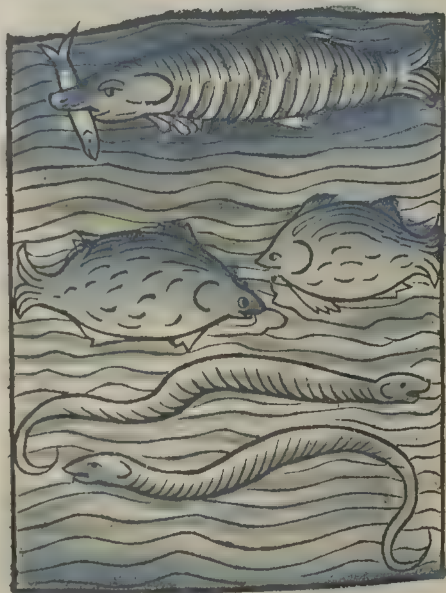
¶ Ca. xj.

Abuna. Albertus in libro de naturis aīalium. Abune monstrum est maris gulosiꝰ cunctis marinis beluis: preda viuit. ⁊ in crassitudīe corporis sui vertitur ei quicquit comedit. vnde quia stomacho caret: venter eius quādo comedit multum extenditur ⁊ inflat̄ sup̄ modum. et cum amplius extendi nequit: pisces per os eijcit ⁊ hoc de facili qꝛ cum collo careat sicūt ⁊ ceteri pisces. os eiꝰ contiguum est ventri. Est autem adeo crassuꝫ animal. ꝙ quando periculum timet. pellē ⁊ carnes suas contrahens replicat. ⁊ extremitates sui corpis intra se sicut iricius abscondit. ita vt non appareant. Quod tamen aliquando sine sui detrimento nō facit. Mortem enim adeo timet ꝙ cum periculum senserit non laxari. ne abscedere bestiam que in insidijs latet. nequaꝙ̄ caput foras extrahit. quod intra corpus suū abscondit. sed cum affligitur. fame carnes suas deuorat. magis eligens in parte absumi ꝙ̄ preda facta beluis in toto ꝯsumi.

¶ Ca. xij.

Barchora. Albertus in libro vt sup̄. Barchora ē aīal marinū. hn̄s orificium pre oībus aīalibus fortissimū: Nā ⁊ lapideꝫ si in ore suo accepit: eum frāgit hec qn̄qꝫ ad ripas exit. ⁊ herbas depascit. ⁊ qn̄ oportet in aq̄ reuertit̄. ibiqꝫ submergitur. ne cutis dorsi eius a sole exiccet̄. et ad nutum debitū deflectere se nō possit. Pisciculos q̄ꝫ comedit: ⁊ p illos deprehenditur. Piscatores nāqꝫ pisciculos ꝓuos viuos filo cōsutos in mare ꝓijciunt. qui dū effugere nō valēt. sed insimul fluitāt. aīalis predicti morsibus patent. Et ipm̄ aīal dū vnū post aliū transglutire laborat. interim occupatū deprehenditur.

¶ Ca. xiij.

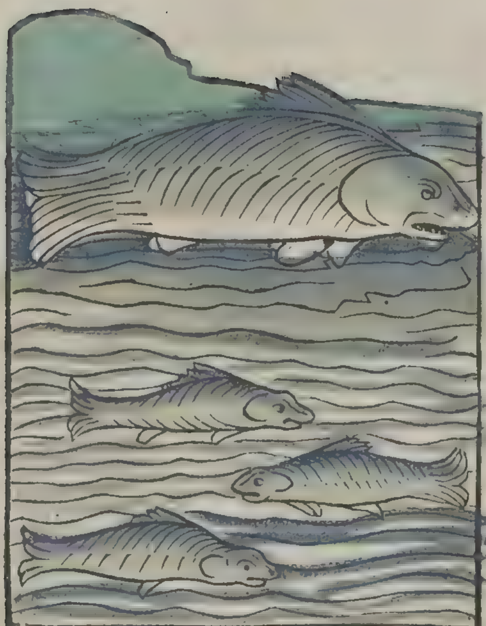
Borbotha: Botha ⁊ Brēna: Ysi. Borbotha sunt pisces quidā fluuiales. aliquatenus anguillis similes: lubrice nāqꝫ sunt. ⁊ excoriant̄ sicut anguille. Coriū hn̄t nigꝝ: esum dulcem. ⁊ epar pre om̄ibus piscibus melius ⁊ effica

tius. Caput magnum respectu corporis. os amplum ꝛ latum valde cum ante etate duodecim annos excesserit. in corpꝰ magnum crescit. et tunc nomen eius mutatur: et solaris vocatur. de quo inferius dicetur: Idem. Bothe sunt pisces fluuiales. qui non natant. nisi pamplitudinē corpis. Tenuissimi nanq sunt ꝛ lati valde. Pinnas habent in circuitu lati corpis. impinguantur vento meridionali flante. Cumq venatur hic piscis a piscatoribus. fundum aque petens aquam sup se turbat vt videri nequeat Maximeq corpore strato cum terre adheret. sup dorsum terre simili mus est. Maculas autem in dorso rubeas hȝ. Alexander Brenna est piscis fluuialis qui cum vidȝ sibi luciuȝ imminere: declinat ad scenosa aquarum limpiditatē a tergo pturbans.

Ca. xiiij.

Balena. Xsi. Balena est in mense magnitudinis bestia ab emittendo ꝛ fundendo aquas vocata. ceteris em̄ bestijs maris altiꝰ iacit vndas. Balin at̄ grece dr̄ emittere. Pli. libro. ix. Balenas in gaditano occeano nō a nte brunā ꝯspici tradunt. Condi at̄ esta t.s tpibus in quodā sinu placido ꝛ capaci. mire gaudentes ibi parere. hoc scire orcas infestam his beluam. ꝛ cuius ymago nulla representatione alia possit exprimi q̄ carnis in mense dētibus truculēte. Irrūpunt ergo in secreta vitulosq illarum aut fetus. vel etiam nondū grauidas morsu lacerāt. in cursuq ceu liburnicarum rostris fodiunt Ille vo ad flexum immobiles ad repugnandum merces ac pondere suo onerare. Tunc quidem in vtero graues pariē dive penis inualide. solū auxiliū nouerūt in altum pfugere seq toto occeano defendere Econtra orce laborāt occurrere. seq opponere: ꝛ cauatis angustijs trucidare in vada vrgere vrgere satis illidere. Spectantur hmōi prelia ceu ipo mari sibi irato: nullis in sinu ventis: fluctibus vero ad anhelitus. ictusq quantos nulli turbines voluant. Ora balene habent in frontibus Ideoq summa aqua annotantes in summa nymbos efflant Balenis brāchie nō sunt sicut nec delphinis. Hec duo genera fistulis spirant que ad pulmonē ptinent. Balenis a fronte delphinas a dorso. Itē que pilo uestiunt aialia pariūt vt pristis. balena vitulus. Idē in li. x. Balene ac delphini dormiunt. Nā etiā stertentes audiuntur. Solinus. Indica maria balenas vltra spacia quatuor iugerum habent. Sed quos fasciturasnūcupant. Qui enormes sup molem ingentiū columnarum vltra nauiū antemnas se extollūt. haustosq fistulꝭ fluctus ita eructuāt. vt nymbosa alluuie plerūq nauigantiū alueos deprimāt Ex li: de na. rerum. Balene branchias nō habētes fistula spirāt. quod raro i marinis aialibus inuenitur. Fetus suos gestant. cū infirmantur ꝛ inualidi sunt. ꝛ si parui sunt eos in ore suscipiunt. hoc idem imminēte tempestate faciunt. ꝛ post tempestatem illos euomunt: Qm̄ ꝑpter defectum aque fetus impediuntur ne matrem sequantur Mater aquam in ore receptam instar fluuij ad eos eijcit: vt sic inherētes terre liberet: adultos etiam diu cōmittat. Adolescunt aūt celeriter. et. x. ānis crescunt.

Ca.xv.

Babilonicus. 7 Belue. Albertus in libro de naturis animalium. Babilonici pisces sunt (vt dicit Theofrastus) circa babiloniam existentes in locis vbi dulces aq̄ in cinorosis recipiuntur ex fluuijs incidentibus. inde enim egrediuntur pisces ad pastum. capita admodum ranarum magnaꝝ. reliquas partes corporis ad modum ragie habentes: similes piscibus alijs pinnulis gradientes 7 cerebro motu caude. Plinius. Belue in orientali mari sunt. Et belue sunt animalia marina adeo magna 7 importuna q̄ procellas excitant de profundo: Et pericula nauibus inducāt ita q̄ naues alexander ad pericula deduxerunt.

Ca.xvj.

Cancer. Ex li. de na. reꝝ. Cancer pedes hꝫ et brachia forcipesq̄ꝫ ꝑ manibus retrogradus est nec vnq̄ ante faciem suam ambulare nouit. Mares duas habent spinas inter ventrem 7 caudam. quibus femie carēt. Que oua in ventre habent ictibus serpentibus medentur. Coitus tp̄e mas ascēdit in dorso sup̄ feminā. At illa motū ei⁹ sentiens a tergo coire volētis. īclinata sup̄ lat⁹ ad ip̄m se ꝯuertit. sicq̄ꝫ coit⁹ ꝯplet̄. latēt in hieme mēsibus q̄nis. Veris tp̄e ꝯnectutē exuūt velut anguis. Cācer lacte potat⁹: siue aq̄ viuit multis dieb⁹: Cū aūt senuerit. duo lapides albi: coloris ītermixto rubore īueniūt̄ ī ei⁹ capite. q̄s tāte v̄tutis eē dicunt. vt ī potu dati cordis p̄uctiōes sanāt: Aresto. Cācer hꝫ. viij. pedes p̄ q̄s mouet̄ eq̄li motu. caret sanguie. duꝝ ex̄ 7 it⁹ molle: nec ē illō duꝝ ꝯteribl'e: imo accipit ignē ī ripa maris q̄d ē itra iudeā hn̄t cācri qui

qui dicũtur milites propter velocitatem cursus. tantum enim currunt ꝙ deprehendi non possunt. Et cum aliquis findit. non invenitur in eius corpore caro vel superflui tas omnino. quia pascua non habent. Ysidorus. Cancri vocati sunt. quia cõche sunt. crura hñtes. inimica ostreis aialia. Eorum vero carnibus viuũt miro igenio Duo autẽ sunt genera cancrorum. fluuiales ⁊ marini. Ambrosius. Cancer ostreis vescitur. sed quia ostreũ clausum nulla vi aperiri potest. Periculosumq; est si chelam ei⁹ includat ad argumenta cõfugit. ⁊ insidias noua fraude molitur Explorat enim si quando ostreum remotis in locis ab omni vento contra solis radios dipticũ in illud suum aperiat. vt aere libero viscerum suorum voluptatem quandam capiat. et tũc clanculo calculum immittens ostree ꝯclusionem impedit sicq; aperta claustra reperiens tute chelas impetit. visceraq; interna depascit. Item femine maiorum membrorum sunt ꝙ masculi. ⁊ distantia coopertorij maior est ꝙ in masculis. Et ouãt per locum superfluitatis. Cancer paruus generatus ex terra ⁊ limo ĩtra loca vacua testarum aliorum aialium. Cũq; creuerit aliquantulum. mutat se ab illo loco ad testã maiorem. Cancer ⁊ karabo in senectute exuunt spolium. Uterq; accipit pisces in profundo maris duobus suis labijs et diuidit eos in duas ptes ⁊ ducit ad os suũ.

Operationes.

A Aui. li. ij. Cancer marinus ꝓprie dr illa spẽs cancri maris. q hȝ oĩa membra dura vt lapis B Os ex eo adustum est subtilius est reliqs adustis. ⁊ abstergit dentes. ⁊ delet pannũ ac lentigines. C Ulcera qȝ desiccat. ⁊ confert scabiei. Itez ꝓhibet lacrimas. ⁊ i soluit cũ sale vngulã Fit qȝ ex eo colliriũ. ⁊ fricatur cũ eo scabies palpebrarum. D Prohibȝ etiã quartanam. Cancer fluuialis confert extenuatis valde Testa cancri marini subtilior est ꝙ testa clibani. E Exiccatiua est. ⁊ abstergit pannum ac lentigines ac scabiem. Cancer fluuialis est difficilis digestionis. ac plurimi nutrimenti. ⁊ ipm qdem rectificat. F Decoctioq; cum melle extrahit spinas ⁊ acutas res infixas carni G Ysaac li. xiij. Cancros ⁊ oĩes pisces conchas habẽtes testatur Galienus esse solubiles propter salsitatem eorum ⁊ acumẽ ꝓinde stomacho nociua sunt maxime neruositati sue.

Ca. xvij.

C Aab ⁊ canis marinus. Ysidorus Caab ẽ al' marinũ hñs pedes ꝓ uos respectu sui corpis qd vtiq; magnũ est. Sũt autẽ pedibus vacce similes. horum vnus longus est cartillaginosus osse carens. quo vtitur loco manus in omnibus. Per ipm enim eradicat qd vult. et ꝑ cibaria per eum accipit. Eaq; ori suo reddit. Et cum natat in aqua spirat in ea Sȝ spirando anhelitu suo aquam in corp⁹ suum attrahit. qua cum repletus fuerit. ad aerem recurens eam reijcit. ⁊ sic respirat. Idem. Canis est marina belua. terribilis ⁊ hostilis omni animanti. quod eius verberibus cedit. robustissimos habet branchos clauorum mõ formatos. Hij venantur ꝑ mare greges pisciũ instar canũ ĩ terra feras venantium. excepto ꝙ latrare nequnt

sed pro latratu afflatum horribilem hñt. Insequentes g̃ pisciũ greges ad loca angusta coartant et sic in coartatos crudeli morte grassantur. Piscatores vo loca notantes. in q̃bus absconditi pisces a fuga latebant. rethibus capiũt circũclusos. De vo belue difficulter multis tridẽtibus ꝯficiũt. Item canis marinus a similitudĩe moꝝ canis terrestris dr̃ eo .s. q̃ mordeat.

Operationes.

A Avi. Fel canis marini vl' canis aque dixerũt esse venenũ: de q̃ si qs cõmederit q̃ntitatem lentis vnius interficit post ebdomadaz. B Sz cura eius est. vt bibatur butiꝝ coctũ vaccinũ cũ gentiana romana et cynamomo ꝛ iterum coagulum leporis.

Ca. xviij.

Caucius. Capitatus et Carpera. Ex libro de naturis reꝝ. Caucius qui ꝛ glanis auersus mordet hamos mescatos. nec eos deuorat sz spoliat Actor. Scd̃m plinium per g ꝛ l in pma sillaba scribitur. vt lautius glancius. In li. vt supra. Capitatus est piscis admodum paruus: habens corpus prope ad reliqui corporis magnitudinem. os quoq; rotundum ꝛ amplum. hic in fluuijs habitans libenter sub lapidibus ꝛ iter saxa delitescit. In eodem libro. Carpera piscis est quasi squamis aureis in lacis vel fluuijs sic dcã quasi que carpens parit. cum enim oua in ventre ad pariendum apta dictante natura presenserit. marem suam odit. ꝛ ore innuit pulsu leni. vt adiuuet parituram. tũc ille loco feminis lac emittit. qd̃ illa suscipiens ore. statim oua parit in sobolem ꝑ futura: Nam oua parere nequit nisi prius ore semen r̃ceperit. Semen autem cum receptum fuerit. nõ solum ad partum iuuare videtur sed etiam ad oua concipienda ꝛ formanda. vnde soboles in ãno futuro speratur. Semini carpere nõnunq̃ in anno primo natiuitatis niger vermiculus. quidam post aurem suam tabificus innascitur. ꝛ hoc sepi⁹ post augustum. eaq; tabe moritur.

Operationes.

A Remediũ eius est aqua dulcis ꝛ fluuialis. Huius soboles paucis aqũs ꝓuenit si in singulis fossis decem cubitorum recenter factis ponantur singule carpere cum paribus suis ante partum proxime. B Opinio vulgi est earum sic sobolez prouenire. sz postq̃ peperit eximunt. Soboles quoq; trium vel quatuor mensium tempore roborata. fossis reiecta reponit vbi habet crescere cum perfectis. C Habet hic piscis astutias multas. vt reti capiendus euadat cũ eñi rethe intrauerit circumiens foramen querit. Quod si non inuenerit. saltare nitit in auras liberas super rethe. vt extra cadat. D Aliquã do sub rethi r̃fugium querit. aliqñ herbã ore tenet in fundo aque. vt rethe superueniens elidatur. E Aliquando etiam a superis veniens cum impetu caput limo fortius figit. vt scz rethe per caudam transitus captione frustretur. F Hui⁹ cerebrum augmentum ꝛ decremẽtum lune crescere vel decrescere dicitur. G Et licet hoc sit in omni pisce. in hoc tamẽ magis. sicut inter quadrupedia i lupo. scz ꝛ cane.

Ca. xix.

Cetus. Ex li. de naturis rerum. Cetus est piscium maximus habens os in fronte magnũ et patulũ. et oris meatus strictos. In iuuentute dentes habet nigros: in senectute albos. Hij pisces aliquando fluctus haustos ita eructuant vt alluuie nymbosa plerumqꝫ classem nauigantium deprimant. sed et cum in mari tempestas oritur se super fluctus attollũt et cõmotionibus ac turbinib⁹ naues mergunt. Harenas aliqñ dorsis sustollunt. in quibus ingruente tempestate. Naute terram se inuenisse gaudẽtes. anchora iactis falsa firmitate quiescunt: ac ignes accẽsos belua sentiens. subito cõmota se mergit: et hõies cum nauibus in profundũ trahit Cetus postq̃ etatem annorum trium excedit. cum balena coit. et i ipo mox coitu virtute virge genitalis emutilatur ita q̃ vltra coire nequit. sed intrans alti maris pelagus intãtum excrescit. vt nulla hominũ arte capi possit. Infra tres igit̃ ãnos etatis sue capi potest: Capiunt̃ autem sic Piscatores locum vbi cetus est notãtes. illic congregãtur cũ nauibus multis. factoqꝫ circa eum fistularum ac tubarum ꝯcentu allicijunt insequentem. quia gaudet huiusmodi sonis. cumqꝫ iuxta naues herentem sono modulationis attonitum cernũt. instrumẽtum quoddam ad instar rastri dẽtibus ferreis acuminatum. in eius dorsuꝫ clam ꝓijciunt clamqꝫ diffugiũt: Nec mora si certum vulneris locum dederit. fundum maris cetus petit seqꝫ ad terram dorso fricans. vulneribus ferrum violẽter impellit. quousqꝫ perfossa pinguedine viuã carnem interius penetrauerit. sicqꝫ ferruꝫ subsecuta salsa maris aqua vulnus intrat ac vulneratum perimit. Mortuum ergo super mare refluitantem piscatores cum funibus adeunt. et ad litus cum magno tripudio trahunt.

Operationes.

A Actor Cetus (vt fertur) quãdo ludit in mari signum est tempestatis. Idem et balena dicitur: Huius generis est aspido chelone. de quo dictum est supra. B Isidorus: Cetus autem vt legitur non comedit vt alij pisces masticando. cibumqꝫ dentibus cõminuendo. sed tantũmodo glutiendo. et intra corpus retinẽdo. C Itẽ hꝫ oris meatus vt dictum est strictos: Unde nõ nisi paruos pisciculos deglutit quos odorifero anhelitu suo attrahẽs ad se ac deuorans in vẽtrem suum mittit. Habet enim in gutture quandam pellem mẽbrane similem: que multis meatibus perforata. non sinit quicq̃ magni ingredi vẽtrem. D Jorath: Cum autem cetus sperma proijcit in coitu suo cum femina quod superfluit ex ipso spermate. supnatat aque et colligitur ambra. Platearius Ambra dicitur esse sperma ceti. vt superius dictum est in tractatu primo de herbis capitulo. xx. E Auicenna. Ambra vt estimo est manatio fortis in mari. melior est grisea fortis. deinde varia. post citrina. F Et adulteratur cum gipso et cera et laudano. Nigra specie mala est. De virtute ambre etiã supius satis dcm̃ fuit.

li.viij: In gãge indie stati⁹ sebo sus haud modico miraculo affert: vermis brãchijs binis: lx cubitoꝝ ceruleos q̃ nomẽ a facie traxerunt. His tantas esse vires vt elephã tos ad potum veniẽtes mordicus ꝯprehẽ sa manu abstrahant in ꝓfundum.

Ca. xx.

Celethy ꝛ Ceruleo. Ex li. de na. rerum. Celethy ſm Aresto: est aĩal marinũ. q̃d p̃ter moreꝫ alioꝝ oua in matrice sua generat Quibus illic debi to tp̃e fortes exeunt vermes ex illis Quos cum pepernt incredibili celeritate. fiunt aĩalia pfecta parentibus similia: Cor ha bet magnũ: ꝛ tñ est valde timorosum: gra uiter dormit. ita vt manu capi possit. Are stotiles. Celethy est ex aĩalibus carneꝫ co medentibus. Celethy q̃dem hꝫ oua. vnũ completum intra quod ꝛ parit extra: Ce teri vero pisces ouãt extra oua incõpleta excepta rana marina. Oua hec post par uitatem cito crescunt sicut vermes q̃ gene rantur ex aĩali puo valde. deinde crescunt p se: Celethy non hꝫ alas: sꝫ hꝫ silẽm radi cibus in terra crescentib⁹ Generat ãt mul tociens scꝫ sex mẽsibus Exit a ꝓfundo ma ris ꝛ pullificat ꝓpe terraꝫ. q̃d facit ꝓpter calorẽ. ꝛ vt a pullis suis auferat timorem.

Operationes.

A Ex li. de na. reꝝ: Ceruleũ ẽ monstꝝ in flumine gãge instar cancri. hñs brachia lõgitudie septẽ cubitoꝝ. q̃bus elephantẽ corripit ꝛ vndis submergit. B Pli.

Ca. xxj.

Chilon ꝛ Circhos. Ex li. de na. reꝝ Chilon inter oĩm aĩalium genera non pascit: sed tm̃ hũiditate vis cosa que exit ab eo. cibat ꝛ nutritur. vñ fit vt hoc aĩal semp sit ieiunũ ꝛ tñ corpe vali dum: Nam ꝛ in femis videmus pl⁹ posse differri ieiunium p multos dies q̃ i viris ꝓpter supfluitates humidas ꝛ viscosas. que magis habũdant i eis. i. feminis.

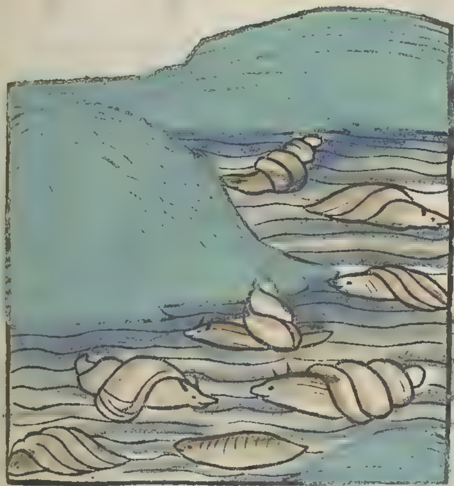
Operationes.

A In eodeꝫ li. vt supra: Circhos alias crichos: habet cutem testeam. lenẽ. nigrã ꝛ in aliqua pte rubeam. fissuras duas i pe de. que tres digitos faciunt. pedem dextꝝ habet paruum. sinistrum vero magnum: B Et ideo cum ambulat totum corp⁹ fert super sinistrum aere claro absolutus incedit. Commotis autem ventis appli catur lapidibus. ꝛ immotus quiescit.

Cuicunq3 rei adheret. forti applicati one adheret. B Et hoc mi⁊ est q̄ cla ro quidez t̄pe sui p̄tatem h3 tempestuoso aūt debilitatur ⁊ infirmatur. Caput hab3 humanū. reliquū vero corpus fere vt cāis marinus.

Operationes.

A Rasi in almansore. Conche marine aduste abradendo purgāt dentes. B Ex non adustis aut attritis emplast⁊ fc̄m adustionem ignis sanat.

Ca. xxij.

Conche. Pli. li. ix. Concha⁊ gene ra firmioris sunt teste in quibus magna varietas apparet luden tis nature. Tot colo⁊ differentie. tot figu re. inter quas principatum tenent marga rite. Ysido. Conche ⁊ cochlee inde vocate sunt: quia deficiente luna cauanē. i. euacu antur. Om̄i eñ clauso⁊ maris aīaliū atq3 concha⁊ in cremēta lune membra turgef cunt. defectu euacuantur. Nā luna cū in augmento fuerit. auget humorem. ⁊ cum in defectum venerit humores minuuntur Conche autē prime positionis nomen est Cochlee vero p diminutionē q̄si conchu le. Concha⁊ multa genera sunt. īter quas ⁊ margarite que celee esse dicunē. Fulgen cius. in li. mitilogia⁊. Concha marina to to corpore s. l'apro miscetur in coitū sicut iuba refert in phisiologis. Haly. Sa de phum. i. concha marina meli⁹ est albū.

Ca. xxiij.

Cochlee. Pli. li. ix. Cochlee aq̄ tiles terrestresq3 sunt exerentes se domicilio. binaq3 ceu cornua p̄ tendentes contrahentesq3. oculis carent. Ideoq3 corniculis ea⁊ p̄tentant iter.

Operationes.

A Idem in li. xxx. Cochlea⁊ cibus sto macho est vtilis. S3 in aqua oportet eas in tactu ea⁊ corpe subferuefieri. mox ī pru na torreri. ⁊ e vīo garoq3 sumi. laudatissi me sunt affricane. ⁊ ex insulis caprea⁊. B Idem in li. xxxij. Ictibus scorpionū carnes fluuialium cochlearum resistunt crude vel cocte. C Quida3 ob id sal sas quoq3 obseruant ⁊ imponūt ipsis pla gis precipiunt ⁊ cochlee crude carnē tritā bibere ex aq̄ calida in tussi cruenta.

Ca.xxiiij.

C Onger. Corez. & Coruus marin⁹. Ex li. de na. rez. Conger est piscis marinus. vt murena long⁹. sꝫ corpore multo maior. Hic vento flante vehementi impiguatur. & eius carnes dulcissime sunt ad edēdum. Cū murena ceterisqꝫ piscibus inimicitias hꝫ. & intm̄ robustus est: vt polippum fortitudine dentiū lacere t. Pli. li. ix. Conger est piscis longus vt anguilla vel murena. flexuoso ī pulsu corporis. ita mari vtens natando. vt serpens terra rependo: Conger & murena mutuo odio flagrant. caudā inter se ṗrodentes. Congri mensibus hyemis iacent in speluncis conditi. nec capiunt̄ nisi dieb⁹ estatis: Pinneqꝫ vice pedum date sunt piscibus. hine sunt omino lōgis vt anguillis et congris. Polippum sua rodere brachia falsa opinio est. Id eñ a cōgris euenit ei. Naꝫ polippum lacerant cōgri. Polippum vo locusta pauet. locustam conger. in siccum repunt etiam congri.

Operationes.

A Esculapius: Corez piscis est qui tp̄e pluuie in cauernis occultat se. Nam dum pluuia cadit sup eū & haurit eam. excecat̄ & postea moritur: B Isidorus. Coruus marinus a cordis voce dictus est. q̄ȝ pectore grunnit. suaqꝫ voce ṗditus capit̄ C Jorath. Pisces qui dicunt̄ corui quādo pullificant voce sua produnt̄: q̄ȝ semp gemitus vel grūnit⁹ ṗferūt & sic capiunt̄.

Ca.xxv.

C Ocodrillus. Isido: Cocodrill⁹ a croceo colore dictus est. Gignitur in nilo. Et est aīal quadrupes in terra & in aquis valens lōgitudine plerumqꝫ cubitoꝝ. xx. dentiū & vnguiū immanitate armatum: tantaqꝫ cutis duricia vt q̄uis fortiū ictib⁹ lapidū tergo repcussus sit. non sentiat. nocte in aquis. die humi q̄escit. Oua in terra fouet. Masculus & femia vices seruant. hunc quidā pisces serratas hn̄tes cristam. tenera ventriū desecātes interimūt: Solus ex aīalibus supiorē maxillam moueȓ dr̄ Ex li. de na. reꝝ. Cocodrillus lingua caret. os patulum & aptum hꝫ, & hiatum vsqꝫ ad aures. per diem in terra quiescit adeo immobiliter. vt nisi consuetudinem eius precognoscas mortuū illū credas. Oculis clausis dormire se simlat. & aues hiatu suo pabuli gratia iuitat. q̄s ad escam descendentes perimit & trāsglutit. Quidam hoc animal sicut vrsam. sem

per crescere crediderunt. Circa nili ripas habitat in insula. gens hominum parua quidem. sed animosa. his beluis inimica Soli enim innatare flumen audent. in q̄ cocodrilli habitant. saliuntq̄ supra dorsa eorum. et illos inquietant. Arestotiles. Cocodrillus in aqua conuersatur. non tamē recipit aquam intra se sed aerem. et parit extra. habet sanguinē. duosq̄ pedes maiores. et caudam. omniaq̄ talia sunt fissi pedis. multorumq̄ digitorum. et participāt instrumentum sensus in lingua preter cocodrillum. Hoc etiam aīal non habet aures. sed foramina tantum que sunt vie auditus. nec habet mamillas. nec testiculos nec virgam apparentem extra sed intra. nec habet pilos. sed per totum corpus est corij squamosi. Habetq̄ dentes magnos et acutos et distinctos. habet etiam oculos similes porcorum. et habet culmos In aq̄ quidē debiliter videt. quia spissior ē aere Maior est eius mansio in die super terrā et nocte in aqua. quoniam aqua calidior ē de nocte. q̄ aer extra. Trochilos auis os eius apertum intrat. et eius dentes mūdificat. illorūq̄ sordibus se cibat. Cocodrillus autem in hoc sentiens iuuamen. non nocet eis. sed cum vult eas extrahere mouet collum. nec eas comedit.

Operationes.

A Plinius libro. xxviij Cocodrillorum genus cuius vita est in aqua. et in terra cōmunis dentes e maxilla dextra. dextro lacerto adalligati coitus stimulare dicunt. B Lapillos etiam in vētre illius exemptos aduersus horrores febrium venientes pellere tradūt. C Et ob hoc egipcij suos egros ipsius adipe perungunt. D Dyascorides. Fimus cocodrilli terreni collectus. et succus adhibitus gratū vultum ac niueum facit. maxime si albus ac lenis fuerit. et in aqua missus cito se soluerit. E Auicenna. in. ij. libro. Stercus cocodrilli valet albugini oculi.

Ca xxvj.

Draco marinus. Ex li. de na. rer. Draco marinus est monstrum crudelitate horridum. instar draconis terrestris in longitudine extēditur. alis caret. caudā habet tortuosam. caput p̄ sui magnitu corporis paruū. sed hiatum oris horridū squamis et cutem duras pinnas autem h̄z p̄ alis. quib9 vtitur in natādo. vno īpetu magna maris spacia trāscurrit. et hoc potius robore virium q̄ remigijs pinnarū. Pestifer est hōibus et etiam piscibus morsus eius Mortem em̄ infert. Ysidor9. Draco marinus est in branchijs aculeos habz ad caudā spectantes. Qui dum percusserit quaq̄ ferit. venenum fundit. vnde et vocatus est.

Operationes.

A Pli. li. ix. Draco marin9 captus et immissus in arenā. cauernā sibi rostro mira celeritate excauat. B Idē li. xxvij. Absinthiū aduersat draconi marino. C Idē li. xxxij. Carnes etiā stelle marie valēt ꝯ marini dracōis ict9 īposite. D Imponunt q̄z ꝯ eū sallamenta ex aceto.

E ¶ Item draco marinus ad spine sue q̄ ferit venenum: ip̄e ꝓdest impositus. ¶ F Avi. in. iiij. canōe. Morsus draconis marini similiūq; magni corpis serpentiū curatur in q̄ntum est vlcus tm̄. nō in q̄ntum est venenū de q̄ sit curandū. G ¶ Draconis q̄dem marini morsus (vt dixerūt) liniatur cū sulphure ⁊ aceto. H ¶ Conferunt ei adipes cocodrilli emplastratus ⁊ plumbū fricatū sup ip̄m. I ¶ Idē in ij. Draco marinus vt ait Gal'. findit̄ ⁊ ponitur sup morsum suū ⁊ confert. ¶ K Succus etiam absinthij ꝯfert ei⁹ morsui. L ¶ Stanni q̄z cerusa: confert sup pūcturam eius confricata.

¶ Ca. xxvij.

Delphin. Actor. Delphin⁹ frater hōis dr̄. quia moribus humanis quodāmodo assimilat̄. Ex li. de na. rer̄: Delphinus ꝑ voce gemit⁹ est illis humano similis: ⁊ hoc q: pulmonē habēt ⁊ venam asperam. ⁊ eoꝝ lingua nō est absoluta. nec eoꝝ labia ꝓueniūt vel ꝓminēt ad distinguendam vocē. Aures nō hn̄t s; auriū loco foramē. Hoꝝ āt olofactus nec vestigia q̄dem h; cū tn̄ sagacissime olofaciunt: dormiūt sup aq̄s vt pn̄t audiri stertere. Viuūt vsq; in ānos. c. xl. Mulcent̄ musica. vnde artionem cytaristā in mari nautis interficere parantibus obtinuit ab illis vt prius cythara caneret. Ad cuius cantū delphinoꝝ gregibus ꝯgregatis cū i mari se p̄iecisset ab vno exceptus est ⁊ ad litus ꝓiectus. Solus delphinus vt dicit Arestotiles inter pisces felle caret. Arestotiles Delphinus valde diligit filios suos. Et ideo longo tp̄e pascit eos. Solus inter pisces aīal ꝯpletum generat. ⁊ h; mamillas lactatq; fetus. Idem. Mortuo deniq; delphino. ceteri delphini ꝯcurrunt. ipsumq; circūdātes in ꝓfunda deferūt atq; sepeliunt. ne a piscibus ꝯmedat̄. Item Delphini parui semp simul sunt tanq̄ƺ gregel. Et habent duos mag̃s delphinos custodes. q̄ƺ si q̄s eoꝝ mortuus fuerit. alij sup scapulas eum efferūt ipsumq; custodiūt. ne ab alijs piscibus ꝯmedat̄. donec tempestate maris ad littus eijciatur. Inuicē em̄ semiro mō diligunt. Vn̄ Plinio testāte narrat̄ q̄ƺ delphino capto a rege charie: cōuenit ingens multitudo reliquoꝝ ad portū vbi delphinus ligatus tenebat̄. q̄bus plāgentibus ⁊ quasi miseratōem poscētibus. rex eum dimitti p̄cepit. Phisiologus. Delphini oculos hn̄t in dorso: ⁊ ora in p̄te opposita. vn̄ nō bn̄ p̄dam suā capiūt ꝓpter distortionem oris a p̄te oculoꝝ: hinc est q̄ƺ ora sua conuertunt ad celū ⁊ dorsum. oculosq; ad terrā. vt p̄dam suā ꝯsequant̄ Imminente tempestate ludūt apparētes i verarum sup̄ficie. Subsidiū vo naufragantibus exhibuisse dicunt̄. ferunt̄ etiā plorare q̄n capiunt̄.

¶ Operationes.

A ¶ Plinius libro: xxxij. Delphini cinis ex aqua illitus lichenas ⁊ lepras sanat. Porro exulceratiouem sequi deb; curatō: que perducit ad cicatricem. B ¶ Quidam vero delphinum in fictili donec pinguedo similis oleo fluat. ponūt l' coquūt

De Piscibus.

ac perungunt ¶ C ¶ Circumitus autem febrium tollit delphini iecur ante accessionem gustatum ¶ D ¶ Adeps delphini liquatus et cum vino potus ydropicis medetur. ¶ E ¶ Gingiuis autem atque denticionibus plurimum confert dentium delphini cinis cum melle. et si dente ipso tangantur gingiue ¶ F ¶ Idem adalligatus pauores tollit repentinos.

¶ Ca. xxviii.

Dentrix. et dies. Ex li. de na. rerum Dentrix alias dentix vel pagrus a re nomen habet: quia dentes habet magnos multos ac duros. quibus grassatur in ostreas. et pisces innocuos. Actor Nota ergo quod dentix idem est quod pagrus de quo etiam loco suo dicetur inferius Ex libro. vt supra: Dies est piscis marinus vt dicit Aresto. sic dictus. quia post perfectionem suam non viuit nisi per vnam diem. Habet tamen alas duas et duos pedes: et sanguine caret Hoc idem dicit Albertus in libro. suo de naturis aialium.

¶ Ca. xxix.

Eracboides Erochinus et ericius. Albertus in li. de naturis aialium. Eracboides. vt dicit Theofrastus. pisces sunt in ponto circa eracham morantes: hic piscis multum sequitur aquam dulcem. ita quod terram icidens de aqua transit ad aquam. Et aliquando in cauernis latitat. vbi amnes sub terra confluere inuenerit. In li. vt sup. Erochinus piscis est archadie. vt dicit Pli. vel potius aquaticum et quod propter somnum de aqua exiit ad siccum nec viuere potest sine somno. In eodem libro vt supra. Ericius est piscis maris habens caput et os inferius. et exitum superfluitatum superius. contra aliorum dispositionem animalium. suis spinis vtitur loco pedum. et ceteris piscibus est horrori. Et sicut dicit Plinius habet carnes rubeas sicut minium.

Ca.xxx.

Elcus. 7 Exposita: Elcus est vitulus marinus. de q̊ in p̄habitis libris multa diximus. Hz aūt pellē pilosam albis nigrisq3 maculis distinctā. Hoc animal parit in terra 7 lactando mā mis nutrit vitulos nec ante. xij. dies ducit eos ad mare 7 difficulter ī̄terficit̄: nisi ict⁹ in caputi locum cerebri 7 vibret̄. In somno ita alte stertit q̄ stertio mugitus esse videtur. grauissimo enim somno: inter omnis deprimitur animalia. vnde pinna ei⁹ dextra quibus ad natandum vtitur dicū tur esse somnifere. tympari hominis sup̄ ponātur. Huius animalis pili in corio ex coriato vbicunq3 fuerit compositō e 7 erectione indicant fluxum 7 refluxum maris Et hoc faciunt coria etiam aliorum marinorum que pilosa sunt: In libro vt supra. Exposita vt dicit plinius bestia est in maris illam partem que in iudeam 7 oppen attingit aliquando inuento que multos 7 latissimos habet dentes 7 pinguedinez 7 est de genere cetorum.

Ca.xxxj.

Eceola. Ysido. Eceola dr̄ concha margaritifera. in cuius carne p̄ciosus calculus solidatur De his em̄ tradūt hij q̄ de aīantiū naturis scripserunt. q̄ nocturno t̄pe littora appetunt. 7 ex celesti rore margaritam concipiunt vnde 7 aceloe nōiant̄. Solinus. Conche certo tempore anni tempore luxuriante ꝯceptu faciunt. rorem velut maritum Cuius desiderio biant 7 cum maxime linquitur iber lunaris: oscitatione quidam hauriūt humorem cupitum

Operationes.

A Sic ergo concipiunt. grauideq3 fiūt 7 de sagine qualitate. redit habitus vnionis. Nam si clarum fuerit. quod accepert candicant orbiculi: B Si vero turbidum. aut pallore languent. aut rufo in nubilantur Ita de celo magis q̄ de mari partus habent. C Item gregatim natant 7 que magis inter illas experta est gregem ducit. que si capta fuerit. cetere diffugiunt:

De piscibus.

Ca.xxxij.

Equus marinus Equonil⁹ ⁊ equ⁹ fluminis: Ysi. Equi marini vocati sunt. eo q̄ p̄ma parte equi sunt. postrema vero soluunt̄ in piscem.

Operationes.

A Ex li. de na. rer. Equus marinus est monstr̄ fortissimū. nihil extra aq̄ p̄t. vt dicit Aresto. s3 statim vt aquar̄ caruerit natura. carebit ⁊ vita. B Alior̄ piscibus carniū viuit. In pugna crudele est. s3 hōiem timet ⁊ ꝯ eū partiri bella formidat C Idem. Equonilus vt dicit Michael monstr̄ est ingens ac fortissimū in nilo habitans D Crura pedes ⁊ vngues h3 vt cocodrill⁹. s3 multo maiora. Humanar̄ mortiū cupidissimū est. Nā cū ei nauis in portu occurerit vnū pedē in terra figēs: altero nauem in anteriori arripiēs facillime scindit vel inclinatā aliq̄n mergit E Vn̄ in locis in q̄bus habitat īmanis multitudo hōim p̄dit̄ p eū. s3 hoc malū rarissime inuenitur. F Nullus capi possit instrumentis nisi rethi ferreo ex cathenis apd̄ damascenos ī hoc opus fabricatis Captū q̄3 malleis tm̄ ferreis occidit̄. Pell' ei⁹ vni⁹ cubiti spissitudinē h̄re dr̄ tanteq̄3 esse duricie. vt nullo iactu ⁊ armatura penetrari possit. G Idem. Equus fluminis. vt dicit Aresto. est monstr̄ in oriente forma mirabili sublimis faciei. H Crines h3 vt equus. pedes fissos ⁊ sotulares vt vacca. caudam vt porcus. I Coriū ei⁹ valde grossu3 est: interiora eius vt equi. magnitudo aūt vt azini. hinit vt equus. in terra ⁊ in aq̄s eq̄liter manē dr̄.

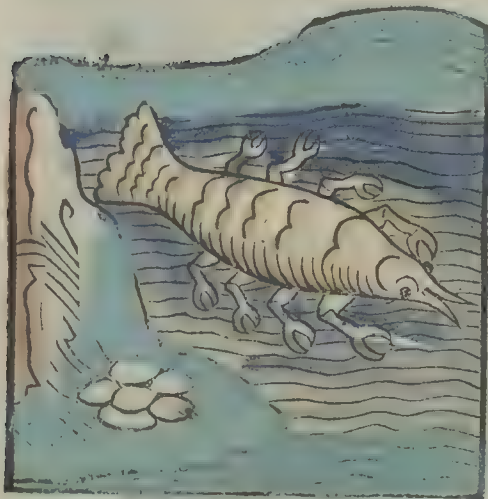
Ca.xxxiij.

Effimerion. ⁊ Escarus Jorath Effimeriō piscis est q̄ sine coitu nascit̄. ⁊ cū p tres horas diei vixerit morit̄. Ysidorus: Escarus dictus ē eo q̄ salsus escam rumiare p̄hibet̄. Tradunt āt hūc ingeniosum esse. inclusum q̄ppe nassis. non fronte erumpe. nec infestis viminibus caput inserere. sed auersum caude ictibus crebris laxare fore ⁊ ita retrorsum redire fert̄. Quem luctar̄ ei⁹ si forte alius escarus ītrinsecus videat app̄hensa mordicus cauda. nisus erūpētis adiuuare dr̄.

Operationes.

A Pli. li. ix. Escaro vel scaro principatus nunc dat̄. qui solus piscium ruminare dicitur. Herbisq̄3 vesci non alijs piscibus B Carpathio mari maxime frequens promontorium troadis lectū nunq̄ sponte transit Inde autem aduectos a tiberio

claudio principe Optatus eligtus prefe ctus classis inter ostiẽsem ⁊ campanie orã sparsos disseminauit quinquẽnio fere cu ra est adhibita. vt capti redderent mari. postea frequẽtes inueniunt in littoribus ytalie non ante ibi capti ¶ C ¶ Idem in libro. xj. Omibus piscibus sunt dẽtes ser rati. preter escaꝝ. cui scꝫ vni aquatiliũ ple ni. hic vtitur prioribus pedibus. vt mani bus. cibum ori admouentibus.

¶ Ca. xxxiiij.

Estinis. Albertus ĩ li. de naturis aĩalium. Estinis est de genere cã croꝝ semipedaliũ. circa coronã sunt candidi aculeos quosdam ꝓ pedibꝰ habentes. ⁊ ora in medio corpe; ⁊ sunt co lore quasi vitrei. ⁊ pene in scorpionis effi gie. loco dentiũ graues in ore habentes aculeos Oua faciunt qnqꝫ numero ⁊ sunt amarissima. est ãt venẽosus ne ꝯmedi pt.

¶ Operationes.

A ¶ Hic piscis prenunciat tempestates sentiens em̃ materiam ventoꝝ eleuari. de fundo rapit lapidem. stabiliens se ad ip sum sicut ad anchorã. B ¶ Et cũ hũc lapidem escynũ trahere ludent naute. eti am ipsi per anchoras figunt naues. ¶ C Hic piscis escynus qnqꝫ detinet nauium subtus em̃ adherens naui ducentoꝝ ł am plius pedum cum omnibus ornamentis suis detinet escynus ꝯ quẽlibet ventorum in pulsum. ita q̃ moueri nequit aere aliq̃ vel violentia.

¶ Ca. xxxv.

Eriox vel Erox. Albertus in libro vt sup̃. Erox piscis est quem qui dam lachsen vocant. quidam ãt magnũ piscem danubij. ⁊ quarundaꝫ aq̃ rum danubij influentium quẽ vngari ⁊ al manni husonem vocãt. Ille igit̃ q̃ lachse vocatur. figurã ⁊ colorẽ hꝫ salmonis. nisi q̃ inferiorẽ mandibulã ad superius hꝫ re curuam sicut rostrum aquile curuatũ ad inferius. et tamen non est longior q̃ supe rior. foramine ad hic pato in se recipit i̾se riorem. Carnem ãt hꝫ non adeo rubeam neqꝫ ita delectabilem sicut salmo. Huso autem est piscis non squamosus in figura sturionis. sed est pellis albe ⁊ lenis absqꝫ omni squama ⁊ spina. ⁊ inuenit̃ in lõgitu dine. xxiiij. pedum qñ pfectus est. ⁊ minor ĩuenitur sed q̃d etate deficit. Nullum os penitus haber. In capite loco spine dorsi cartillago est que foramẽ hꝫ magnũ vacu um sicut terebello sit pforatũ a capite vsqꝫ

ad caudam: et non sunt spine in corpe ei⁹
alique. Sed pinne eius cōiungunt̄ cartil
lagini. Caro eius est in sapore carnis vitu
li in dorso. In ventre est in sapore carnis
porcine. ⁊ habet adipem intermixtū pin
guedini sicut porcus. Hunc piscem sturio
confricando se ad eū agitat. ita ꝙ sepe sil'
capiantur: nec alijs aquis inuenit̄ nisi in
his que dicte sunt.

Ca. xxxvj.

Ethenay vl' Echyni. Ysido. Ethe
nays paruus ⁊ semipedalis pisci
culus: nomen sumpsit ex eo ꝙ na
uem adherendo retineat. Ruant licꝫ ven
ti seuiant procelle. Nauis tamē radicata
in mari. stare videt̄ nec moueri. nō retinē
do sed tantūmodo adherendo. hūc latini
moraꝫ appellauerunt. eo ꝙ cogat stare na
uigia ipa. Pliū. li. xxxij. Heu vanitas hu
mana cum illa rostra nauiū ere ferroqꝫ ad
ictus armata. semipedalis pisciculus ihi
bere possit. ac tenere deuincta. fertur tenu
isse. pretoriam nauem anthonij properā
tis circumire suos ⁊ exhortari. donec tran
siret in aliam. Itaqꝫ cesariana classis im
petu maiore protinus eum pertransijt. te
nuit etiam nauē gay principis. Quidāqꝫ
exilientes de naui inuenerūt gubernaclo
adherētem pisciculum. ostenderūt Gayo
indignanti hoc fuisse quod retineret ipm
cum quadringentoꝝ incederet obsequio
remigum. Qui cum eum postea viderunt
limaci magne similem dixerunt. Idem in
libro. ix. Hūc arbitrat̄ Arestotiles pedes
habere ita posita pinnarum similitudīe.
Arestotiles. Piscis paruus in mari prohi
bet nauem recedere potētia naturali: plu
resqꝫ homines ipso vtuntur in multos ad
odium ⁊ amorem. Ale illius assimilantur
pedibus: nam reuera pedes non habet.
Ambrosius. Echinus est animal in mari
exiguum vile ⁊ despicabile. Hic tamē cū
ventorum procellam presenserit. calculū
validum arripit. eumqꝫ velut suburraꝫ ve
hit. ⁊ tanq̄ anchoram trahit. ne excutiat̄
a fluctibus. sicqꝫ qui nō potest se suis viri
bus liberare. alieno regitur pōdere. quo
inditio etiam naute velut signum future
perturbationis capessunt. ⁊ sibi precauēt
ne hoc imperitos turbo inueniat. Maxi
mas quoqꝫ naues plenis currentes velis
in medijs fluctibus quasi radicatas sistit
nec sine munere creatoris tātum ei potest
suppetere virtutis. Ex libro de na. rerū.
Echinus est pisciculus spinas habēs pro
pedibus sicut cancer. alas autem sub ven
tre que pedibus assimilantur. In ore vo
dentium loco graues aculeos. Hoc autēꝫ
supra modum mirabile est ꝙ cum sit semi
pedalis non vlla violentia sed adhesione
tantum nauem ducentoꝝ pedum cū suis
intus ponderibus retinet ita ꝙ nec ad pū
ctum moueri valet. Nec est alia ratio in
tam stupendo prodigio: nisi ꝙ deus ī cre
aturis predicetur mirabilis. Piscis iste
comedi non potest. quia hominēꝫ a statu
dispositionis sue dissoluendo mortem in
fert.

Operationes.

A Dyascorides. Echini marini sapor
eustomachus est. ventrem mollit. ⁊ diafo
reticus est. B Hmōi coriū crudum
miscet̄ vtiliter medicamib⁹ aut scabijs.

C ¶ Combustum vero sordida vulnera purgat. Crescentia q̃z vulnera residere facit. D ¶ Pli. li. xxij. Ethenas vl' echin' gravidis adalligatus vsq3 ad m...itatẽ continet lubricos part' Ideoq3 asseruaȓ sale E ¶ Idem q̃z piscis ventrẽ inhibz p̃terea ꝯ doricinũ echini marie ꝓsunt.
F ¶ Et hijs q carfati succũ biberũt preci pue eius iure sumpto: G ¶ Idẽ etiam ex aceto epinictidas tollũt. H ¶ Echini cũ spinis suis ꝯtusi ⁊ e vino poti calc'los tollunt. ⁊ alias in cibo ad hoc ꝓficiunt.
I ¶ Echinoꝝ teste cõtuse ex aqua illite incipientibus pannis resistũt. K ¶ Echini q̃z viuentes vsti. ⁊ in vino dulci potati ꝓfluuia sistunt. L ¶ Echini cinis cum carnibus suis cremati cũ oleo alopitias replet.

¶ Ca. xxxvij.

Esox. Ex li. de na. reꝝ. Esox est piscis danubij maximus. ita vt vix in biga trahi possit ab equis quatuor aut tribus. vnũ habet intestiuũ: ossa pauca ⁊ parua i corpe cartillaginosa potius q̃ solida. sed in capite multa ferȓ hr̃e ossa. Carnes v̄o ferȓ habere dulcissimas. gustu vel specie. carnib' porci similimas Per omne corpus lenis est. nec aliquid asperitatis in corpore vel ĩ interioribus habet. sed est mitissimus ac timorosus. q̃ppe qui nec a minimo pisciculo se defendẽ p̃t sed statim agitatur ad fugaz. Huic sturio libentissime iocandi gr̃a se affricat. Quez esox statim vt sentit: ad latib'la fugit: que sibi solet ad tutamen in littoribus effodere. Sz q̃nq3 sturio importunus eicit latitãtem. sequturq3 fugientẽ. ⁊ quia magni sunt ambo. nec etiam in validissimis aq̃s latẽ possunt. discurrendo ⁊ ante se aquas agitando. sepesil'a piscantibus capiunȓ. Piscis iste captus v̄io fortissimo vel lacte potatur. quia vino inebriatus viuere potest pluribus diebus. ⁊ hoc vt ad r̄motas terras cibi gr̃a deferaȓ. Bibit at̃ vini sextaria quatuor anteq̃ inebrietur.

¶ Ca. xxxviij.

Helchus Foca. ⁊ Galata Isi. Felch' q̃ ⁊ vitul' marinus appellatur. Cutez habet pilosam. albis ni grisq3 maculis distinctã In terra pecuđ more parit. ⁊ nũq̃ gemis plures educat. fer' etiã lactat mãmis. nec añ. xij. diẽ i mare deducit. his i sono mugit' est.

nullum animal graviori somno premitur Unde dextris pinnis quibus vtunt̄ ima ri vim somniferam inesse dicūt. si cuiusq̄ capiti subdantur. Difficulter autem nisi capite eliso interficiunt. De hoc etiā ani mali illud mirabile fertur q̄ eo mortuo et excoriato pilus in pelle vbicūq; fuerit na turali quodam instinctu, put mare se ha bet ita se gerit. Nam si mare turbatum in fluctus surrexerit. et pilus similiter erectus exurgit. Si vero mare pacificatum fuerit pilus in planum sternitur sicq; maris sta tus in re insensata et morticina deprehēdi tur. Ysidorus Focas siue bocas dicūt esse boues marinos quasi boacas. Ex libro dena. rer. Foca bos est marinus animal scz in suo genere fortissimum. animosum. iracundum. non tātum ad alia animātia sed etiam ad sua domestica. Semper em̄ cum femina sua pugnat donec eam inter ficiat Interfectam autē a loco eijcit. et sic aliam supducit. nec sic cessat eas feminas supducere donec eū ptingat ppa morte de fungi. vel a feīa sua supatum interim. nec mutat locum suum de facili sed illic semp maner vbi eū natura condiderit. huius p nicie emuli filij rapina viuūt.

Operationes.

A Dyascorides. Coagulus foce marīe virtutem habet castoreo similem. B Epilenticis pdest Mulierum quoq; steri cis. i. prefocationibus matricis bibitum valet. C Probatur autem an verum de foca sit coagulus. si coagulus agni so lutus in aquam vna hora dimittatur. nec se digerat et post hec aqua ipsa coagulus foce perfundatur. nā si ea accepta soluat̄ verus non est. verus enim accepta aq̄ nō se soluit. D Ex libro de naturis rer. Galata extra morem omniū animalium. cum fetus in aluo suo viuere senserit illos extrahit. E Et siquidem eos ad vitā maturos inuenerit. foris relinquit. Sin āt eos in matricem vt foueant̄ reponit.

Ca. xxxix.

Fastaleō Fastez. et Ficis. Aresto. Fastaleō ē gen⁹ piscis q̄ solū̄ iter cetera gn̄a gen⁹ suū non ꝯmedit nā oēs pisces sese ꝯmedūt p̄ter fastaleon. Jorath. i. li. de aīalib⁹. Fastez piscis ē q̄ cū ī ore suo coartat aq̄. fit ex eo dulcis. vn̄ pi sces miores sequūt̄ illā ī os ipi⁹. ille vo sic eos capit atq; deglutit. Pli. li. ix. Ficis ē pi scis q̄ colorē suū mutat reliq̄ tpe candida vere āt varia. Eadē sola pisciū ex alga ni dum facit atq; in ipso nido parit.

Ca.xl.

Gardus, Gladi⁹. z Glaucus. Actor. Gardo piscis est fluuialis gratissimi saporis vedesie simil' sz p rubore oculoz ab ea discernit. vterqz aut mediocris qntitas e. Ysid. Gladi⁹ dict⁹ e ex eo q rostro mucro nato sit z ob h naues pfossas mergit. Arestoti: Hastarios alias hastaros.i.gladi⁹ mari⁹ e simil' scorpiōi z eql' arane. z iducit magnū dolore piscib⁹, ideoqz saliūt multociēs nā z delphin⁹ ppter dolore salit. qz sub pina pungit ei⁹ aculeo q gladi⁹ vocat.

Operationes.

A Pli.li.ix. Est puū al' scorpiōis effigie aranei magnitudie h se z thino. z ei q vocat gladi⁹ cēbro delphini magnitudiem excedēs sub pino aculeo affigit tātoqz dolore infestat. vt naues sepenūero exiliant. B Ysi. Glauc⁹ a colore dcūs e eo q sit alb⁹ Greci em albū glaucō dicūt. h estate raro aparet nisi i nubilo. C Pli. vbi s Quidā em pisces estate ipariētes sexagenis dieb⁹ medijs latēt feruorib⁹ vt glauc⁹ z azell⁹ D Aresto. Quidā etem pisces i cauernis manēt i estate sicut glauc⁹ p.lx. dies ac dephendit p⁹ ascensionem canis.

Ca.xlj.

Gobius z Gran⁹. Actor. Gobio est pisciculus fluuialis albus sz nigris macul' respsus. quē qdā dixerunt vesci cadauerib⁹. Sz a piscatoribus dephendit hoc ee fabulosum. qn poti⁹ dicunt in aq liqdissima cōuersari. z pabulo nutriri. In cibo tn viles ac despicables reputant qz aqsi z minime solidi.

Operationes.

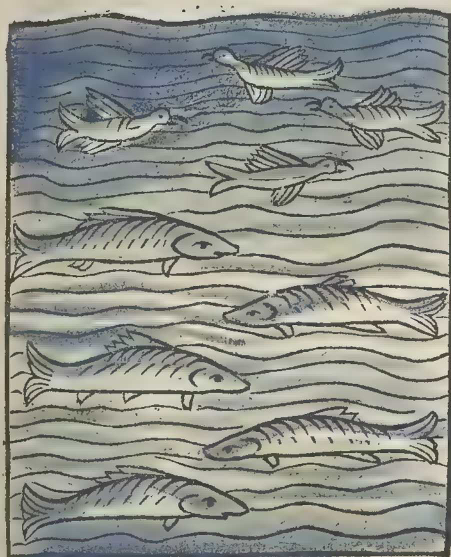
A Ex li. de na. rex. Gobio piscicul⁹ est forma rotūda squamis puis argēto similibus. hic vbi aquas arenosas lapillulis in nutrimentū hz accomodatiorē vtiqz cibū prebet. B Idem: Gran⁹ est piscis marinus. qui contra naturam omnū animalium vnū oculū in summo capitis habet. quo superintendens isidias cauet.

Ca.xlij.

Gamanez z Gonger. Albertus. l libro de naturis aīalium: Gamanez animal dicunt fluuiale. cuius femina vagabunde discurrens. non sollicitatur sz negligit partū. Mas āt stat circa eos. quos femina preneglexerit. Et edificat etiam in giro circa eos lignis ne pateat aditus inimicis piscibus Et tunc aliquando extra aquam vociferat fortiter.

vt aduersantia sibi terreantur aialia. et si in tali solicitudine cadit i retia zelo defendende prolis mordens retia erumpit nō tam fortitudine q̄ animositate. In eodez libro. Conger vt dicit Plinius est piscis magnus atq robustus qui inimicitias et bella habet cum murena ꝛ polipo ꝛ alijs piscibus. ꝛ innī fortiter q̄ polippum lacerret dentibus suis.

Ca. xliij.

Hamius. ꝛ hyrundo. Ysi. Hamio piscis est saxatil' dextra sinistraq laterib⁹ virgis puniceis ꝑpetuis alijsq discolorib⁹ designatur. et dict⁹ est hamio quia non capitur nisi hamo. Plinius vbi supra. Amiam siue hamiam vocant piscem cuius in cremētum diebus singulis intelligitur cum thinnis hec et palamides in pontum intrant gregatim ad dulciora pabl'a cum suis quecq ducibus.

Operationes.

A Ex li. de na. rez. Hamius est piscis saxatilis (vt ait ysidorus) id est lapidē gerit interius. hic admodū speciosus ē. hñs in vtroq latere quasi vgulas ꝑpetuo colore puniceas. reliq̄ vo corpe diuersis q̄dē ꝛ grātis colorib⁹. tot⁹ ī modū pāni serici variatus. B Hyrundo maris simil' ē auibus nōis. hec admodū loliginis ī aq̄ manet vt piscis. ꝛ alas hñs ad amena eleuat etheris.

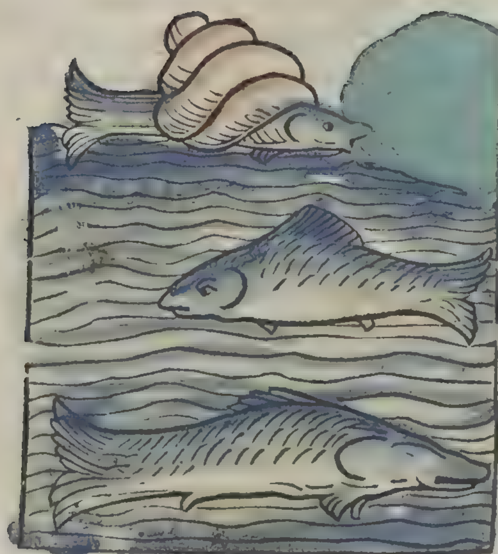

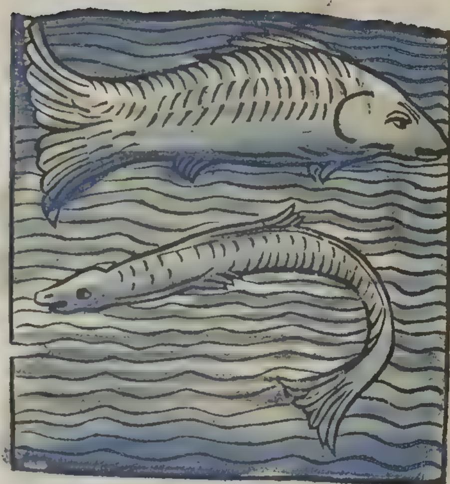
Ca. xliiij.

Icinus marin⁹. Ysi. Icinus ab icio terrestri nomē traxit quē vulg⁹ ericiū vocat. c⁹ testula dr̄ spinis aculeata in modū castaneaꝝ qñ adhuc opte de arborib⁹ cadūt. Caro ei⁹ moll' ꝛ minio similis. Actor. Icin⁹ ipe ē echin⁹. de q̄ dcm̄ ē sup ī tractatu de aīalib⁹ cap. lxvij. Idē etiā vīdet ee ethenais. licz Ysi. de his agat sepatim tāq̄ de duob⁹. idē etiā dr̄ erici⁹ l' irici⁹

Operationes.

A Ex li. de na. rez. Erici⁹ ē piscis marinus. hñs caput ꝛ os inferi⁹ (vt ait aresto) ꝛ exitū supfluitatū supi⁹. q̄d ē ꝯ morē aīalium ceteroꝝ. B Utit aūt spinis loco pedū. Ei⁹ añriora sepata sunt. ꝛ inferiora ꝯtinua. horrori ē ceteris piscib⁹. q̄ spinis hispid⁹. vñ nō de facili sit vlli pisciū ꝑda. C Carnes ei⁹ vehemēter rubee sunt. colore minio similes. vt dicit Plinius.

Ca.xlv.

Kalaoz: Karkoza. 7 kilok Ysidorus.. Kalaoz est piscis maris. specie multiformis. pluuiaq3 ceteris piscibus ad vite remedium 7 impinguatōnis iuuamē esse solet. huic pro exicitio dat. nā si multa pluuia fuerit oculis cecatur ac per consequens cum cibum querere non possit. fame morit. Idez Karkora vero est piscis q post q̄ deprehenditur. multo viuit tpe. 7 cibat se ex se. qa sup eius intestina est nidior aqua.

Operationes.

A Idem. Kilock est piscis marinus ī testa multum aspera latens. cuius orificiū ē in medio corporis. B Sentit autez quicquit ei appropinquat. et applicat lapidibus cum suis pedibus posterioribus C Anterioribus autez quibus p manibus vtitur quicquit per eum trāsit. quod nequa q̄ vincere se posse credit. tumescit. seq3 cōtrahit. 7 adheret fortius lapidi cui applicatur.

Ca.xlvj.

Karabo 7 Kylone. Ysidorus. Karabo stercore viuit et luto fedaturq3 cibo. ppter hoc aial pōderosum est. caudā hab3 latā. 7 idō qñ pugnat leuiter se vertit. Huius eñi generis monstra fortissime pugnāt inter se. velut arietes. muniuntq3 se multitudine sociorum adverse partes. vnde frequēter visi sunt ambulare sicut greges. ad inuicemq3 bella partiri. fiunt autē in aīalibus bella quatuor de causis: sc3. ppter naturalez superbiaz. ppter cibum: ppter coitum. propter fetum. sicut gallina. propter fetuz cū coruo pugnat. 7 anser cum cornice.

Operationes.

A Arestotiles. Karabo sicut 7 cancer sanguinem nō habet. durum habet extra 7 molle intra. nec est nutribile illud durū: imo recipit ignem. B Accipit autē pisces sicut cancer in profundo maris cū duobus labijs suis. eosq3 in duas partes diuidit. 7 ad os suū ducit C Karabo ex piscib⁹ dure carnis mouet cū cauda sua motu veloci sicut motu alar suar D Est āt genus qddā ex q generat karabo.

quod est bone carnis antequam oua ponat, postea vero male. Hoc genus exuit spolium in vere sicut serpens. Ita cancer et karabo senectutem exuunt et que mollis teste sunt. E ¶ Marinū animal mollis teste karabo coit et impregnat et malakye similiter accidit. Karabo et sibi simile in genere, scʒ aīal mollis teste. ouant coitu: Similiter est generatō malakye vt sepia: et sibi simile. F ¶ Maresqʒ karabo tantum custodiunt oua. Malakye autem ouat extra: et mas eijcit sup femias sperma: sicut mares piscium super oua. G ¶ Ex lib de na. rer. Karabo fm Aresto. est piscis qui qñ timet retrocedit. qñ vero nō timet ambulat ad interius naturaliter. ¶ H In eodem li. Kylon est aīal marinū qd ꝯ nature cōis ordinē hʒ epar in sinistro splē in dextro. Nam in oībus aīantibus terre magnis et puis est econuerso.

¶ Ca. xlvij.

Roky. Arestotiles. Roky est marinum aīal hñs dētes acutos et etiam pōit vnū sup aliū. sic em̄ genus suum diuersat a gñib⁹ pisciū. qa pisces hñt qdē dētes acutos: et nō ē in eis aīal duas hñs acies dentiū. Actor: Roky ipse est felchus. de q̄ dcm̄ est paulo supra. idemqʒ vitulus marinus. de quo etiaʒ dicetur infra.

¶ Operationes.

A ¶ Ex li. de na. rer. Roky est aīal ī terra sicut in mari manens. cartillaginosum hʒ corpus vt sapia: ossaqʒ minus debito robusta: pre infirmitate aliqñ cruriū vix ambulare possit seqʒ in pedibus sustentare. B ¶ Ambulatio ergo ipius est potius ī vigore spiritus et leuitate corpis q̄ ex vtute. Dentes habet acutos valde. caudam paruā vt ceruus: renes vt vacca ¶ C Venter eius sanguine caret. quia due vene que ramificantur sup renes vsqʒ ad vētrem in eis nō pueniunt. D ¶ Cetera vero corpis membra sanguinem hñt. E ¶ Hoc aīal hʒ quatuor pedes. et habēt inflexiones digiti quinqʒ in vtroqʒ pede. figuraqʒ pedis est vt cauda piscis. ¶ F In aquis spirare nō valet. dormit āt ppe mare sup terraʒ. ibiqʒ fetus suos parit duos aut tres. G ¶ Transacto vero die xij. post partum: sequitur fetus matrē suā ad mare et hoc multociens in die vt aquis marinis assuescat. Hoc aīal mamillas hʒ vnde fetus lactʒ. Vox eius est sicut thauri maximeqʒ cū interficitur: difficulter autē interimi potest

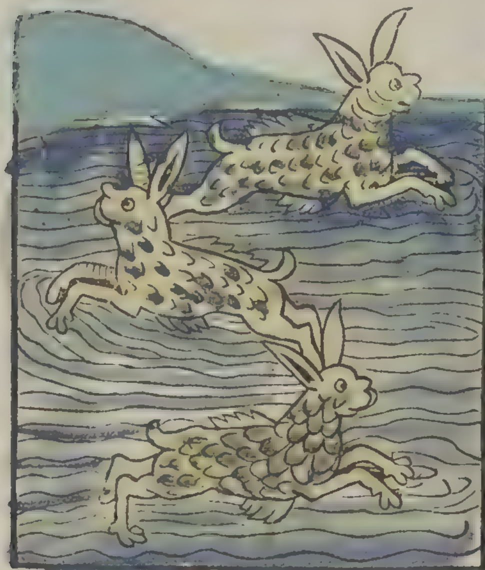

Ca.xlviij.

Leo marinus. Ysidorus. Leo marinus dictus est a similitudine terrestris

Operatões.

A Ambrosius. Leo terribilis est in terris sed dulcis in fluctibus. Eandem habet dispositionem. et virtutem sicut in terra quare transeo.

Ca.xlix.

Lepus marinus. Ysidorus. Lepus a similitudie leporini capitis nūcupatus est. Plinius. Venena dira non cessant in lepore. qui in indice mari etiam tactu pestilens. vomitum dissolutōemqz stomachi ptinus creat. Idē in li. xxxij. Lepus marinus venenū est in cibo vel potu datus. Nullū est aīal quin eius tactu intereat. Homo tactus ab eo piscez olet et moritur. Et lepus similiter ex eo tactus moritur. Sic vterqz alteri venenū est In india nō capi viuentē affirmāt.

Operationes.

A Auicenna. in. ij. canone. Lepus marinus est aīal ostreatū lutosum declinans ad rubedinem aliquantulū B Sanguis eius calidus est mundificās pannū. C Caput eius adustum generat pilos in alopitia pprie cum adipe vrsi. et ltyria valde. D Cum autez ex eo fit emplastrum sicut est abradit crines et pilos E Item abstergit visum emplastri more superpositū et sicut colliriū. Numeratur autem inter medicinas venenosas. et interficit cum vlceratione pulmonis. F Pli. li. xxxij. Leporis marini femina si mulieres grauide aspexerint stomacho nauseante. statim abortum faciunt. G Remedio est mas ob id īduratus sale. vt in brachealibus habeatur. H Lepus marinus venenatus quidē est. Sz eius cinis in palpebris pilos inutiles euulsos cohibet. I Idem. Lepus strumas sanat. ita vt celeriter remoueātur. E lepore quoqz marino recenti iubent quidam podagram fricari. K Sanguis eius et fel (si necetur in oleo) valet cōtra carbunculos L Auicenna in canone vt sup. Lepus marinus est venenosus si de ipso in potu datur accidunt cōstrictio ābelitus. et rubedo oculorum. tussis sicca sputum sanguis difficultas vrine. Urina violacea et egestio similiter vel dolor in stomacho. vomitus superfluus colere et sanguinis yctericia et angustia ac dolor renū. sudor fetidus. horror cibi. M Et cū videt eger pisces terretur ab eis. et inuenit saporez fetidi piscis in ore suo. et in eructuatione cū saliedine. Plures autem qui ex eo euadunt. in ptysim cadunt. N Confert autem eius curationi lac caprinū. quod est iuuamentum vltimū O Lac quoqz azininum et lac mulieris ex mamilla. et eius cācri fluuialis. et ericius assatus aut sanguis eius fortes autem medicine sunt calamentum fluuiale calidum. recens et sanguis āseris et vrina hominis antiqua et cetera. P Signum vere sanitatis est. quādo vides pisces non terret ab eis. et comedit. Cūqz cadit in ptysim curetur ptysis

Ca. l.

Leuiathan ⁊ ludolachra. Isi. Leuiathan siue leuim ē piscis serpētinus. de q̄ scꝫ sup̄ dcm̄ ē in tractatu de aialib⁹. ca. lxxxiiij. Isi. Ludolachra est aial natura ⁊ forma mirabile duas habn̄s alas in facie duas in dorso. q̄bus mira velocitate nitit̄ quocunqꝫ voluntas eā impulerit.

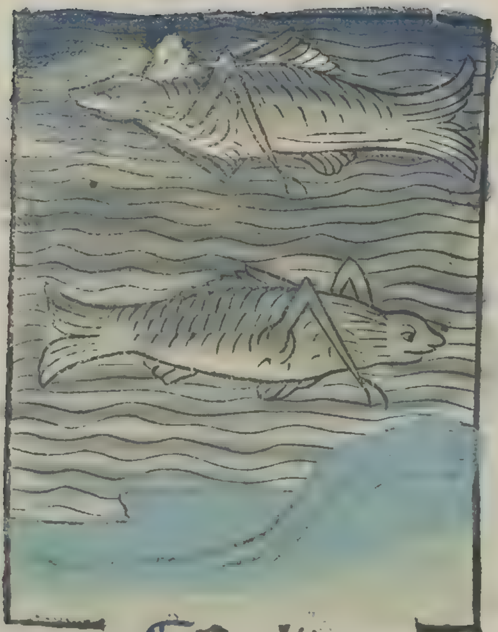

Ca. lj.

Loligo. Isidorus. Loligo est mōstrum in quo natura lusisse videt̄ Nam cute squamosum cū gregibus piscium maris profunda scrutat̄. Cū autem aquas fastidierit. leuat se cum alis pennigeris quas in hoc illi natura dedit. ⁊ cum volucribus ethera scandit Sed q̄a flatus ventorum sustinere nō potest. post modicum vbi ventis cōcutitur ad aquas redire cogitur. ⁊ in profundum relabitur

Operationes.

A Plin. li. ix. Loligo est piscis mollis sanguine carens sicut ⁊ sepia. Caput habet etiam sicut ⁊ sepiā inter ventrem ⁊ pedes. B Sepie ⁊ loligini pedes duo ex his longissimi sunt ⁊ asperi. q̄bus ad ora cibos admouent. ⁊ in fluctibus se velut anchoris stabiliunt. Loligo etiā volitat. extra aquam se efferens. C Sepia quidem in terreno parit inter arundines ac in alto cōseruata. oua edunt loligines. D Item Loligines sicut ⁊ sepie coeunt linguis. brachia inter se componētes ⁊ in cōtrarium natantes. ore quoqꝫ pariunt. E Loligines etiam in littore mire magnitudinis sunt. sed in mari nr̄o v. cubitorum. nec ossa nec spinas habet. F Idem in libro. xviij. Loligo volans signum est tempestatis. G Isidorus Tradunt in occeano mauritanie tantam multitudinem loliginum ex aqua euolare vt etiam naues demergere possint. H Phisiologus. Loligo capitur aliquando quinqꝫ cubitorum. Caput habet inter pedes ⁊ ventrem. vltra duos annos raro est eorum vita. I Aliquod eorum gen⁹ asperrimum est que pugnature turmis se munientes stabiliunt.

Ca.lij.

Locusta maria: Phisiologus. Locusta marina iuxta Pli. q̄tuor hȝ cubitos in lõgitudie. hyeme leditur Autumno ⁊ vere pinguescit. ⁊ plenilunio magis. Ex li. de na. rer: Locusta fluuialis ꝓpria q̄ locusta cãpestris. pedes añriores hȝ lõgiores. nec ruminat in anteriori ꝑte sicut aïalia cetera. ſȝ ad posteriꝰ. ſcȝ in extremo stomachi sui cum dentibus in vētre sibi herentibus.

Operationes.

A Pli. li. ix. Locuste pisces crusta fragili muniunť. In eo genere q̄d caret sanguine latent mensibus q̄nis. Similiter ⁊ cancri. q̄ eodē tꝑe occultanť. B Et ãbo veris principio senectute in more anguiū exeunt. renouatiõe tergoꝝ. Ceteꝝ ĩ vndis natant. Locuste reptantiū more fluitant. C Si nullus ingrauat metus recto meatu cornibus. q̄ sunt rotunditate ꝑpilata ad latera porrectis. ⁊ eisdē erectis ĩ pauore. oblique in latera ꝓcedãt. Cornibus inter se dimicãt. D Viuūt ãt hmõi locuste in petrosis locis. In indico mari locuste. quaterna cubita implent. E Polippum intantum locusta pauet vt si iuxta viderit omnino moriať. Locusta q̄ȝ conger inimicus lacerat ⁊ perimit.

Ca.liij.

Lucius: Actor. Lucius est piscis fluuialis ore lato. ⁊ dentibus acutissimis. minorꝝ pisciū deuorator. Cui tam̄ perca squamis ⁊ brãchijs asperrimis armata resistit vt non ei preualeat. nec dentibus eius p̄da fiat. Vescit̄ ãt lucius venenosis. vt bufonibus ⁊ hmõi Etiã infirmis dr̄ esse in cibo sanus. Si q̄n nassa in q̄ inclusus fuerit. ex aq̄ leuata lucē diei viderit. raro vel nunq̄ accidit. vt postea diutiꝰ remaneat: ſȝ q̄sita sibi via euadit.

Operationes.

A Ex li. de na. rer: Lucius est piscis. q̄ ⁊ lupus aq̄tilis appellať. Hic si fluuiales aquas cibūq̄ ꝓ vita sufficientē habuerit ꝑ successus tꝑm in lõgitudinē maximam eualescit. Cibus eius sunt pisces: ⁊ quicq̄ ranaꝝ more repit. Piscē ad magnitudinē ꝓpe sui ꝯmedit. B Nam vbi victū subegerit. Caput primū ore deuorat quo digesto paulatim addit sequentia. donec totū ꝯsumat: Pari q̄ȝ generis sui parcere recusat. vel ob naturalē crudelitatem. vel quia auidus est cibi. rapineq̄ impaciens Nam ⁊ ꝓpa semina ꝓsequiť vbi piscis forma susceperint. C Est autem piscis quidam habens acres squamas: ⁊ pinnulas acutas. quem si lupus aquaticus ꝑ ca

put apprehenderit cito transglutit. Si vero a parte caude non potest quoniã in cõtrarium asperari gescunt. B ¶ Lucius in cerebro lapidem cristallo similem gerit sed hoc cum euũ in lõgum duxerit. Impregnatur hic piscis, vt dicit Arestotiles, flante vento septentrionali. similiter et pisces qui in longitudinem evalescunt. feia pregnans aquas ascendit. quanto potest ĩmotius a loco suo in quo habitare consuevit. Ibique ova parit. vt filij sui nõ sint ei impedimentum prede. E ¶ Et hoc ꝓpter crudelitatem naturalem. vel ꝓpter cibi rapineque invidiam. F ¶ Alij dixerunt quod ascenderet ꝓpter dulciorẽ aquam. quoniam aqua tanto semper est dulcior quãto fonti ꝓximior. Lucius tante aviditatis est vt piscem cum totũ quantitas eius deglutire non sufficit dimidium incorporet.

¶ Ca. liiij.

Lupus marinus. Ysido. Lupus a velocitate appellatur. in quo lupo terrestri assimilatur. quia scilicet impro bus voracitate alios persequitur. Est autem piscis captura ingeniosus. Nam et rethi circumdatus. fertur arenas arare cauda. et ita conditus trãsire rethe. Pli. li. xxxij. Lupus marinus in ꝓvidendo minus habet solercie sed magnũ robur in penitendo. nam vt heserit in hamo tumultuoso discursu laxat vulnera. donec excidant insidie.

¶ Operationes.

A ¶ Idem li. ix. Pregelidam hyemẽ omnes sentiunt pisces. sed maxime qui lapidẽ in capite existimantur habere. vt lupi et pagri. Cumque aspere fuerint hyemes multi capiuntur ceci. Luporum duo sunt laudatissimi qui appellantur lanati. candore molliciaque carnis. Meliores sunt lupi in amne tiberi inter duos põtes quam alibi. B ¶ Pisciũ lupus bis in anno parit. Nigidius est actor lupũ, mugili caudam prodere. eosdemque mẽsibus statis concordes esse. C ¶ Idem in li. x. Produntur vt dictum est mugil et lupus clarissime audire. D ¶ Idem in li. xxxij. Tradit etiam Ovidius lupũ rethi circũdatũ. cauda arenas arare. atque ita ꝓditũ trãsire rethe. E ¶ Aresto. Lupi marini cũ intrant pellagus postea redeũt et ascendũt supius magna velocitate sicut delphinus. Omnes autem lupi magnorum corporum hanelãt aerẽ attrahentes. F ¶ Ambrosius. Lupi denique in mari sunt teneri quos nescit agnus timere. Et secundũ Ysaiam simul pascũtur lupi et agni.

Ca.lv.

Egar. Milagus. et Milnus: Exli: de na. rerum. Megaris est piscis marinus duar palmar lõgitudinis: Uilis habet in ptibus in qbus capitur Sz cũ ad remotiora salsus reducit. Raritas ei^9 pciũ facit. Recenter tñ capt^9. 7 sine sale delicatiorẽ cibũ edẽtibus facit. Est ãt (vt fert) nociu^9 pcipue febricitãtibus: Unn poeta dicit: Et megaris noxi^9 oĩs erit. Jorath vbi sup̃ Milago cũ ei^9 pulli volãt. fcatio ẽ sup tẽpestatẽ maris. Ysi. Milago piscis est sic nõiatus qa sup aq̃ euolat. Quociẽs autẽ cernit extra aquã volitãs tẽpestates mutari desigt.

Operationes.

A Exli. de na. rez: Milago volitat sup vndas in signũ leticie. q̃ cessauit tẽpestas hoc ꝯ morẽ alioz pisciũ 7 monstroz marinoz: q orietẽ tẽpestate videnẽ qsi sup aq̃s ludere. B Pli. li. ix. Miluus subit in sũma maria piscis ex argumẽto appellat^9 lucerna: liguaq̃z ignea pos exerta tranqllitas noctibus relucet. C Attollit e mari sesq̃pedalia fere cornua, ab bisq̃z nomen traxit.

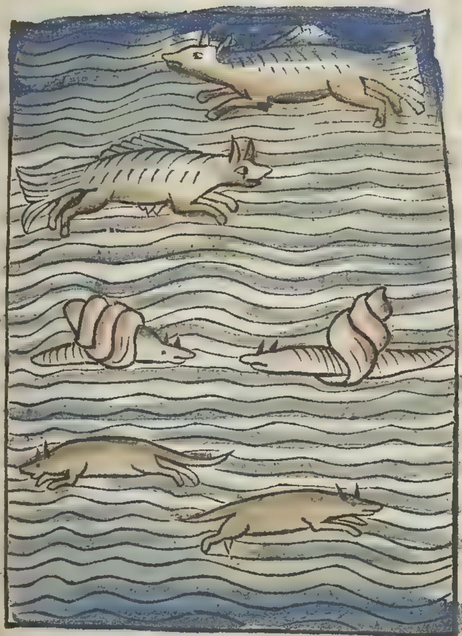

Ca.lvj.

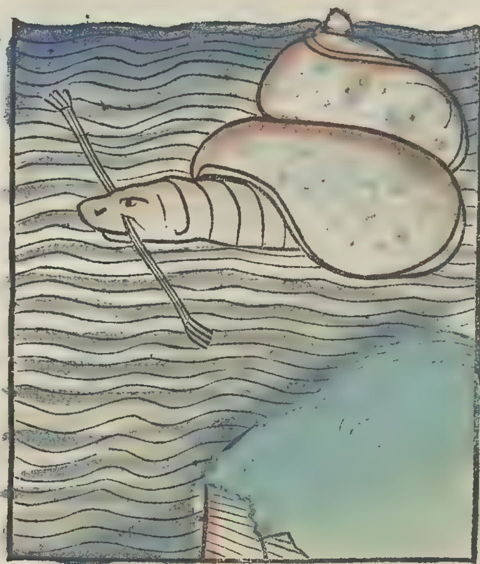
Ugilus. Ysi. Mugil^9 ex eo nomẽ hz q sit multũ agil. Nã vbi dispositas senserit piscatoz isidias. cõfestim retrorsuz rdiẽs ita rethe trãsilit. vt volare piscẽ videas. Pli. li. ix. Mugilũ natura ridet i metu capite abscõdito. totos se occultare credentiũ. ijsdẽ tñ tãta facilitas: vt i fenice 7 narbonẽsi pvicia coitus tpe e viuarijs mare linea lõginq̃ pos ad brãchias religata emissũ i mare. eodẽq̃z linea retractũ. teie seq̃nẽ ad littus. rursusq̃z feiaz mares p^9 tpe. Jn narbonẽsis pvincie. 7 in nemusiẽsi aq̃ stag. l. latexna appellato: vbi hõies delphini societate 7 mugilũ piscanẽ: Mugil^9 7 lup^9 odio flagrant mutuo. Mugiles alioz pisciũ vi timẽtes sup naues exiliũt 7 tã pcipue velocitatis sunt vt trãsuersa nauigia iterim supiactẽt. Jo li. xxxij: Mugil scit i esca hamũ eẽ. atz isidias nõ ignorat. tãta ẽ ei auiditas vt cauda vberãdo cibos excutiat. Jorath. Mugil' ẽ piscis velocissim^9 in aq̃s fluuialib^9. sz naturaliter i cautus^9. nã deridet ei^9 stulticia. cũ i metu capite abscõso. tot^9 corp^9 abscõsũz a secur credit. hic cũ lucio iimicitias. hz hyeme tñ 7 hmõi cã credit. q2 tũc rarus ẽ cibus p q dimicant. Estate vero abũdat 7 ideo tunc ad ꝯcordiam redigunẽ.

De piscibus.

Ca. lvij.

Mus marinus. Musculus ⁊ mustela. Mus marinus ad terram exit. ibiqꝫ fossam faciens oua parit. ac rursus terra obruit. Post tricesimā vo diē rediens iteꝝ fossam aperit. ⁊ fetus ī aquaꝫ ducit. hoꝝ fetus inter inicia visu carent. sicut fetus oīm fere aquatiliū. Isido. Musculus dictus est eo ꝙ sit balene masculus. Eius enī coitu hec belua ꝯcipere ꝓhibet. Sunt autem musculi cochlee quoꝝ lacte concipiunt ostree. Pli. li. ix. Amicitie sunt exempla musculus ⁊ balena. Quandoqꝫ pregraui superalioꝝ pōdere obrutis eiꝰ oculis infestantia magnitudineꝫ in vada prenatans demonstrat. oculorumqꝫ vice fungitur. Idem in libro. xj. Musculꝰ marinus qui balenaꝫ antecedit nullas habet dentes sed pro his setas intus. ob id etiā hirsutam dicunt appellatam. Idem in li. ix. Mustele pisces mense deputātur quas inter alpes lacus rechie bigrātinus emulas murenis generat. Arestotiles. Mustela sicut delphinus et foca viuos fetus de corpore suo edunt ⁊ cum partus ediderit si erga suos catulos insidias quemq̄ molliri presenserint ipsos tuentur etatis tenere pauorem affectu materno comprimūt. oraqꝫ aperiunt. ⁊ innoxio dēte partus suos suspendunt. Interno quoqꝫ corpore recipere. ac genitali aluo feruntur abscōdere donec illos ad securitatem deferāt. aut sui corporis obiectu defendant.

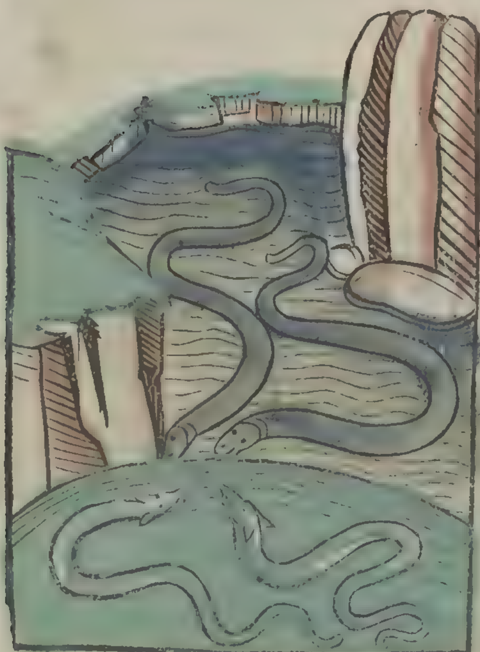
Ca. lviij.

Murix. Isido. Murix est cochlea maris ab acumine ⁊ asperitate dicta. que alio nomine conchilium dicitur. eo ꝙ circūcisa ferro lacrimas purpurei coloris emittat. ex quibus purpura tingitur. ⁊ inde ostrum appellatum est. ꝙ hec tinctura ex humore teste elicitur. Murianus autem tradit muricem echineum. Plinius libro nono. Murices conche marine sunt que latent circa canis ortum tricenis diebus ⁊ statuto tempore exeunt. ꝓciosum liquorē tingendis vestibus in medijs faucibus habent vtilem. Sꝫ is color in sola vena candida reperitur. Reliquū vero corpꝰ sterile est. Viuis quoqꝫ tantuꝫ hic color exprimitur quia morientes cum

vita succum euomunt. non habe͞t spericu͞ os neq͡ rotundum ne in angulos prodeu͞te rostro sed ad conche modum vtroq͡ latere clauditur. Idem in eodem. Animalia marina que sunt dure teste vt murices aut purpure saluiario lentiore proueniu͞t (sicut a crescente humore culices) atq͡ spuma maris in calescente cum admissus est ymber. Et he pariunt in vere.

Operationes.

A Plinius, libro. xxxij. Muricum teste cinis vtiliter cum melle illinitur vlceribus capitis. B Idem quoq͡ cinis bonum est dentifricium. Et mac͞las purgat in facie mulier͞e cum melle illinitus. cute͞q͡ erugat. extenditq͡ septenis diebus illitus ita vt octauo candido ouorum foueatur. C Idem ex oleo valet ad parotidas et strumas. Pannisq͡ resistit vtroq͡ modo: siue opus sit incipie͞tes discurrere. siue co͞coctos emittere D Item. Muricum cinis cu͞ oleo tumores tollit. Cinisq͡ testarum ear͞ melle ma͞mas mulierum efficaciter sanat.

Ca. lix.

Murena. Ysidorus. Murena͞ greci mirenam vocant. eo q͞ plicet se in circulos. Hanc feminini tantu͞ sexum tradunt ⁊ a serpente co͞cipere. Ob id a piscatoribus tanq͞ a serpente sibilo euocatur ⁊ capitur. Ictu fustis difficulter interimitur. ferula vero protinus anima͞ eam habere in cauda certum est. Nam capite percusso vix interimit͞. cauda statim examinatur. Plinius li. ix. Murena est piscis longus molli cute intectus hyeme latet. nec capitur nisi diebus estatis. sicut co͞ger ⁊ om͞es saxatiles. Exit in terram. sicut ⁊ polipp⁹. huic emula ⁊ mustela. Quibusdam piscibus date sunt pinne vice pedu͞ Quibusdam vero nulle sunt. vt murenis. quibus nec branchie. hec flexuoso in pulsu corporum ita mari vtuntur. vt s͞pentes terra. In sicco quoq͡ repu͞t. Murena quocunq͡ mense parit. cum ceteri pisces statuto te͞pore pariant. Oua eius citissime crescunt In sicco littore elapsas vulgus coitu serpentium impleri putat. Ex libro de naturis rerum. Murene sicut dicit Plinius. libenter se tenent inter harundines et ligna. vt si forte rethi conclud͞atur flexu multiplici euadant. hee morsum venenosum habent. sed capitis eorundem cinere morsus sanatur. Periculosum est eas in cibum sumere. nisi prius in vino optime ac diutissime decoquantur. ⁊ speciebus aromaticis maximeq͡ pipere condiantur. venenoso namq͡ habundant humore. vnde nec de facili cedunt coctioni Item murenam (iuxta basilium) vipera ex aquis in siccu͞ euocat ad coitum. Jorath vbi sup͞. Murena non a suo simili sed a serpe͞te sibilo ad siccum euocata concipit. nec aliquid tam͞ serpenti sed sibi simile gignit. Ambrosi⁹. Vipera quidem ad litt⁹ maris sibilo murenam euocat. venenu͞q͡ suu͞ vomit. Illa statim venit ⁊ cum eo coit. et post vipera venenum suum resumit.

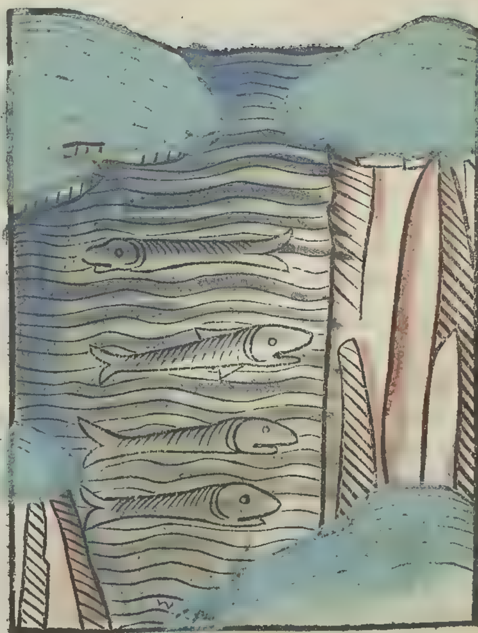
Operationes.

A Plinius vbi sup. Murene morsus capitis ipsius cinere sanat. B Lichenas etiam et lepras soluit murenarum cinis cum ternis obulis mellis.

Ca. lx.

Multipes. Ex libro de naturis rerum. Multipes piscis marinus est, a re nomen habet. Huic pedes a latere procedunt. In hieme coit, et inter ceteros pisces sibi nidum ex surculis construit, per duos menses ouat, et hoc vnum ouum tantum adinstar nucis paruum. Femina per. xl. noctes sedet et ouum a se editum fouet ex quo fiunt pisces innumerabiles. Quod si non esset, multum eorum genus decresceret. quia seipsos inuicem consumunt. et multe comestionis sunt. Multipes astutia magis quam fortitudine vincit karabo monstrum marinum quod validum est ac robustum. Cuius victorie signum est. nam simul capti in rethi reperiuntur karabo frequenter mortuus inuenitur aut letaliter vulneratus. Est etiam quoddam genus multipedis naturaliter astutum quod in aque supnatat et dorsi testam ad solem ponit vt desiccetur ac durior fiat. sic vt salsas maris aquas et aduersa scopulorum pati valeat. Actor. Multipes ipse est polippus iuxta plinium. de quo plenius inferius dicetur.

barbeel

Ca. lxi.

Mulus vel Mullus. Ex libro de naturis rerum. Mulus est piscis marinus (vt ait pli.) modice quantitatis gratia nobilitatis in esum tantum datus nobilibus. Rarissimus tamen est quem septentrionalis tantum gignit occeanus. Horum tamen genera plura sunt. Quidam algas et ostreis ac limo ceterorumque piscium carne vescuntur. Nobiliores autem in inferiori labio vel labro gemina barba insigniuntur. victusque eorum est quod iuxta ripas aeris serenitatem concreuerit. Mulum nobilem expirantem numerosa colorum varietate spectari proceres gule narrant. Seneca de naturalibus questionibus li. vii. Incredibilia sicut iam supius dictum est sunt opera luxurie in cubili pisces natant et sub ipsa mensa capitur quod statim in mensam transferatur. Parum recens videtur mulus nisi qui in conuiue manu moritur. Obseruatur morientium color. quem in multas mutationes mors ipsa luctante spiritu vertit. Rubor primum deinde pallor suffunditur, longa somniculosa iertisque luxurie expectatio. Nolunt attingere nisi eodem die captum. qui ipsum (vt aiunt) mare sapiunt etc. Isi. Mulus vocatur eo quod mollis sit. ac tenerrimus. cuius cibo tradunt libidinem inhiberi. et oculorum aciem hebetari. homines vero qui his sepe pasti sunt piscem olent.

Mulo in vino necato. qui inde biberint. tedium vini habent. Alexander. Mulus bouis fimo delectatur adeo vt in ipo iaceat. 7 tincturā caro piscis ex fimo mutuet.

Operationes.

A Plinius. Mulus ꝯtra pastinacas 7 scorpiones terrestres siue marinos: 7 dracones atq; spalangia prodest illitus. aut in cibo sumpt⁹. B Eiusdēq; recētis e capite cinis contra oīa venena valet Et ꝑuatim ꝯ fungos. C Itez cinis e capite muloꝝ attritos sciaticos liberat. Cōburuntur āt in vase fictili 7 cū melle debēt illini. D Mulos aūt in cibo inutiles neruis inuenio. Coꝝ q̄z cibo tradūt oculorum aciem hebetari: In menstruis vero mulieꝝ auxiliaē mulus. Inueterati muli 7 in potione triti vomitiones concitant. E Muloꝝ salsamēti cinis carbunculos discutit. Mul⁹ āt in vīo necat⁹ (vt dcm̄ ē) his qui biberint inde vini tediū afferūt.

Ca. lxij.

Monachus marin⁹ 7 Monoceron Ex li. de na. reꝝ. Monachi maris dicti sunt. quia caput hn̄t in modū monachi recēter rasi coronā desup rasam 7 candidā: 7 circulū in modū criniū super loca aurium. faciem tamen non habet in toto similem homini quia nasum hz pisci similem. 7 os naso continuū. Ceteꝝ in inferioribus habet formā piscis. hoc monstꝝ hōies sup ripas maris ambulantes libenter allicit. 7 coram eis sup aquas ludit. q̄ si hōiem admirantem propinq̄re viderit appropinquat 7 ipē. 7 si daē facultas hominem rapit 7 traijcit ī profundum. sicq; carnibus eius saciatur.

Operationes.

A In eodem li. vt sup̄. Monoceron est monstꝝ marinū. hn̄s in fronte cornu maximum: quo naues obuias penetrare possit ac destruere. 7 hōim multitudinū perdere B Sed in hoc pietas creatoris humano generis ꝓuidit. q2 cū tardū aīal creatū sit. naues eo viso possunt effugere.

Ca. lxiij.

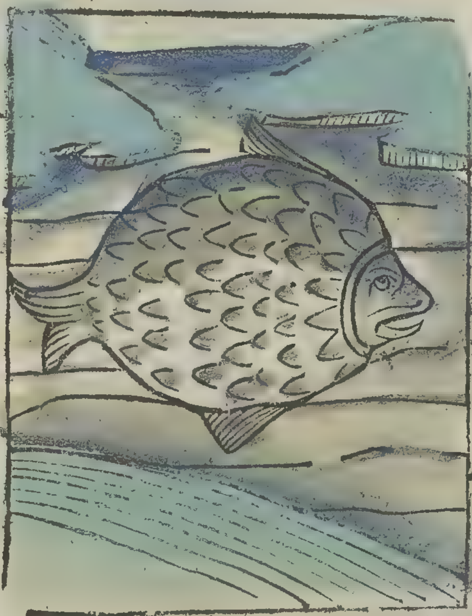
Narcos. Nautilos 7 Nubes. Isid. Narcos teste Aresto. tāte v̄tutis est piscis. vt mediātelino 7 calamo ad manuz piscatoris hamū teñtis accedat stupor 7 īsensiblitas imo 7 totū corp⁹ stupefacit. nisi citi⁹ hamū deijciat. Inde ē q̄ etiaz stuporifera vt papauer 7 hmōi cetera dicuntur narcotica.

pli: li. ix. Nautilos qui ab aliis vocatur pōpilos inter precipua miracula maris computat. Nam supinus in summa eq̄r pueniť. ita se paulatim subrigens vt emi ssa p fistulam aqua velut exoneratus senti na facile naviget. Postea prima duo bra chia retorquens mēbranam inter illa mi re tenuitatis extendit. qua velificante in auras ceteris brachiis subremigans: me dia cauda vt gubernaclo se dirigit ita va dit alto luburnicar gaudens imagine. si qd pavoris interueniat hausta se mergēs aqua: Ex li. de na. rer. Nubes fm Aresto. est piscis in aqua vivēs applicat⁹ ad petrā Aqua non ōndit nec separatur. nisi p attra ctionem inspirationis concitus.

Ca. lxiiij.

Nereides ⁊ orcha. Ysidorus. Ne reides sunt belua marie toto cor pore hirsutis hispide. Habentq̄ speciem aliquam formatam cum homie Horum aliqua cum mortalis cōditionis imitatrix emori debet: auditur procul ge mitus eius ac planctus. de his plenius di ctum est superius in cap̄. Balena. Ex li. de na. rer. Orchum monstrum marinum est (vt ait Plinius) eius ymago nulla po test exprimi ī presentatione. nisi q̄ sit mol lis carnis immense. hec balenas ḡui odio persequitur. dentibus truculentis secreta feminarum irrumpunt. Ac morsu lacerat Ille vero ad flexum immobiles. ad rpug nandum inertes. pondere suo onerate. ac pinnis invalide. Solum noverunt auxili um in altum mare refugere seq̄ toto occe ano defendere. Ecōtra vero orche in ma licia pertinaces laborant fugientibus oc currere. ⁊ incautas angustiis trucidare. in vada vrgere. saxis illidere. ⁊c.

Ca. lxv.

Orbis: Ysidorus. Or bis dictus est a figura scilicet quia rotūdus est. ⁊ totus ī capite cō stat. Plinius libro tri cesimo secundo. Du rissimum esse piscium constat eum qui orbis vocatur rotundus est sine squamis.

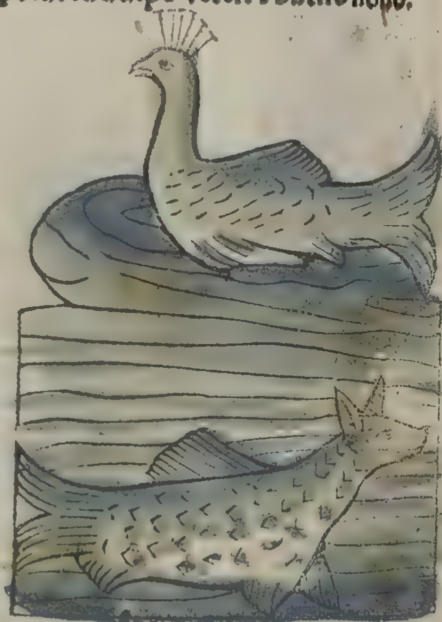

Ca. lxvj.

O Strea. Ex li. de na. reꝝ. Ostreum vt dicunt Ambrosius ⁊ Ysidorus Cum testam aperit vt clemētioris aure delicijs glorieť. Sȝ cancer insidias ei repentinas ꝑtendit. ⁊ lapideȝ inter eius testas proijcit. ne illas ꝯiungē possit ⁊ sic ostree carnes corrodit. Ostreū siquidē in siccum vel in sicco iacens. iam vt iā domo conchas tp̄e accessionis maris aperit Ysidorus. Est aūt in ostrea preciosissima margarita naturaliter infixa q̄ maris aq̄ in ea solidať. Que etiā difficile apd̄ reges inueniť ⁊ in littoribus quasi vilis iacens. a vulgo saxis asperis et cauteribus colligitur. Pli. li. ix. Silicea testa inclusis fatendum est nullum īesse sensum vt ostreis putrescente limo ꝑueniūt ac spuma circa nauigia diutius stātia defixosq̄ palos ⁊ ligna. Nuꝑ compertū in ostrearijs humoreȝ fetificum effluere in modū lactis.

Operationes.

A Ostree peculariter contra venena leporis marini aduersanť. eisq̄ mensaꝝ diuitum palma tribuitur. stomachum reficiunt. fastidijs medenť B Additq̄ luxuriam frigus obrutis niue: summa mōtium ⁊ maris yma miscens. C Aluū leniter emolliunt: coctaq̄ mulso tenasmo qui sine exulceratione sit liberant D Vesicaꝝ etiam vlcera repurgant E Cocta vō in conchis suis sicuti venerint clausa mire distillationibus ꝓsunt. Horū teste cinis vuam sedat. ⁊ ꝯsillas admixto melle. F Arestotiles. Est autē piscis de genere ostree. i. teste dure. q̄ cauda natat ⁊ repit. G Dyascorides. Ostree porphire vū purpura tingiť cochlee sunt q̄ vste desiccatiue v̄tutis sunt quibus ⁊ ceteraꝝ cochleaꝝ virtute sunt siles. H Nam ⁊ ego eis vsus sum in reumatica et diuturna ⁊ que difficile concarnanť vulnera ⁊ caua: ⁊ nimis ꝓfunda. q̄s vstas apposui cū adipe veteri ⁊ butiro nouo.

Ca. lxvij.

P Agrus Pauus Pectine ⁊ Perca. Ysidorus. Pagrus piscis est quē greci fagrum ideo nūcupant. q̄ duros dentes habeat. ita vt ostreis in mari alatur. Actor. Pagrus ⁊ ipse est dentix. de q̄ dictū est suꝑius. Pli. li. ix. Omnes quidem pisces pregelidam hyemem sentiunt sed maxime qui lapidem habere ī capite estimātur vt lupi ⁊ pagri.

Cumq; aspere fuerint hiemes. multi ex eis ceci capiunt̃ sicut de lupo marĩo dictum est supius. Ex li. de na. rez. Pauus maris dictus est a pauone volucre. q̃m ei similis est in coloribus. dorso em̃ et collo pictus ẽ colore diuerso. In eodem li. vt sup̃. Pectines maris armantur vnguibus. lucent in tenebris ignium more In magnis frigoribus et magnis estibus reconduntur. quia tpatum aerẽ eos habere oportet vt viuãt cũ excessum passionũ in elemẽtis vngues eorum non pati valeant.

Operationes.

A Arestotiles Animalis marini quod dr̃ pecten pedibus si quid appropinquaverit oculũ subito claudit. Pli. vbi supra Pectines sponte nature harenosis pueniunt. Actor. Perca est piscis fluuialis varij coloris cursu velocissimus squamis et pinnulis acutis et asperrimis armatus qbus etiam se defendit ꝯ pisces maiores ne predãtes eam inuadãt pre ceteris piscibus fluuialibus et stagnensibus infirmis in cibo precipue cõuenit Alexander. Perca videns sibi luciũ imminere horret pinnis et sic euadit.

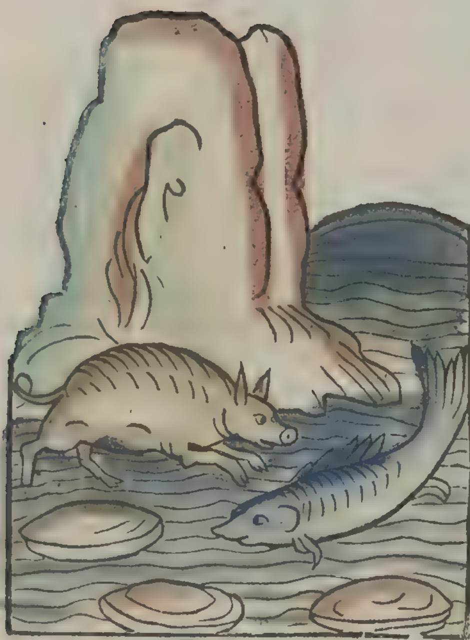
Ca. lxviij.

Platanište et Perna. Albertus in li. de na. aĩalium. Platanište vt dicit Pli. belue sunt marine. que gange fluuio indie nascunt̃ et in mare veniunt. et rostrum hñt delphini et caudam hñt cubitorum sedecim longitudinis. his sociis sunt belue. q̃s statuas vocãt. brachia bina habentes. quibus tanta inest fortitudo. vt elephantes in aquam intrantes infestent et eis pmuscidas abrumpat. Eodẽ libro vt sup̃. Perna animal est marinum de genere concharum. et est croceum valde magne quantitatis existens. intra ipas vestitur. vellere fulno et nitido valde precioso. et fiunt inde ornamẽta vestium et peplorum preciosa.

Ca. lxix.

Pistris. Albertus in libro vt sup̃. Pistris animal est marinuz magnum valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente. aliquãdo in uentum. Aliquando se offert mare in modum altissime colũpne. intra vela nauigãcium apparens. et aquam ingentem spargit. ita q in pauorem vertit nauigãtes.

Ca.lxx.

P Inna et Plaise. Plinius libro ix. Pinna est piscis concharũ generis. nascit̃ i limosis subrecta semper. nec vnq̃ sine comite. quem pinnocherem vocant Alij pinophilacem. id est suilla parua. alibi cācer. dapis assectator. pādit autem se luminibus. orbum corpus intus minutis piscibus prebens. Assultant alij ꝓtinus et vbi licentius audacia creuit implent eam At illa ore cōpresso. q̃cquid concluserit examinat. partemq̃ socio tribuit Quo magis miror existimasse q̃sdã aquatilibus nullum inesse sensum. Ex li. de naturis rer. Pinna de genere cōcharũ est. corpusq̃ rotundũ habet. Mas et femina socialiter ambulant. aperit pīna cōchas suas ad lunā. seq̃ paruis piscibus offert quasi mortuam. Qui protinus exultātes vbi licentius (sic̃ dc̄m est) audacia creuerit implet eius conchas Mox vero pinnā se plenam sentiens apprehensum q̃cquit incluserit examinat. Actor. Plays ē piscis notus et vsitatus apud nos. scȝ et bicolor. Nam ex vna parte albus ex altera niger. De quo sicut de pluribus alijs nihil in p̄nominatis autoribus ĩperi. nisi forte alijs nominibus vocentur ab eis q̃ a nobis.

Ca.lxxj.

P Orcus marinus. Ysidorus. Porcus marinus est qui vocatur suillus quia dum escam querit. more suis terram sub aquis fodit. Circa guttur enim habet oris orificium. et nisi rostrum harenis immergat pastum non colligit. Ex libro de naturis rerum. Porcus maris est piscis esibil' porci terrestris ex magna parte similis. Nam et caput habet simillimum. et membra in corpore. costasq̃ simili modo dispositas Tota fere cato eius in pinguedinem transit. Lingua eius absoluta est vt porci. sed voce differunt. In eius dorso quedam spine sunt venenum efficacissimum habentes et punctionibus suis valde cruciantes. Sed fel eorum puncturis remedio est. Plinius libro. xxxij. Inter venena piscium sunt porci marini. spine in dorso cruciatu magno lesorum. Remedio autem est limus ex r̄liquo corporis piscium eorum.

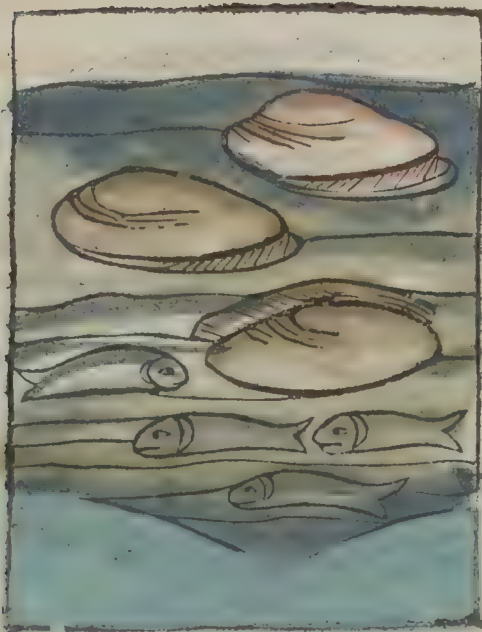
Ca. lxxij.

Polippus. Arestotiles. Polippus habet iuuamen squamositatem pedū per illā em̄ inuoluit om̄eq̄ sibi appropinq̄t. Aial tñ hn̄s sanguinem hz cerebꝝ. Mēbra ventris in sepiā ꝛ multi pede ꝯsimilia sunt ī figura ꝛ tactu. q̄cquit ꝯmedit aggregat in cauernis vbi manet. Et postq̄ om̄e ydoneū sibi ꝯmederit. tūc testas residuas ꝛ cortices etiā cancroꝝ eij cit. Mutaṫ color eius ꝛ colore lapidū qui sunt ꝓpe illū fit coloratus q̄d ei accidit cū timuerit. Ex li. de na rez. Polippus est pi scis tantā hn̄s v̄tutem in brachijs. vt nau tam aliq̄n de naui īcaute stantē vt rapiat. ꝛ in mare trahat. eiusq; carnibus sacietur Carnibus em̄ libenter vescit̄. supinus ad heret scopulis. ꝛ auelli nequit cui si fetida res admota fuerit. ab eius odore ꝓtinus resilit. Hij in mari iuxta veneciā frequenti ssimi sunt. Item polippi siue multipes ver so in terram capite coeūt. oua atq; tā mul ta fecunditate faciunt. q̄ hoīs occisi testa capi non possunt. superq; sedentes ꝛ incu bantes quasi cācellatis brachijs camerā faciunt. Item pollippus vel multipes cor nu cerui vel storacis sicci fumo deluditur ꝛ deprehēditur. quia diligit ipsum. ꝛ ob hoc intrat vasa venantium. Ex ip̄o etiam assato in hamo posito venatores multos capiunt pisces. Polippus ꝛ karabo. si sīt irriti fuerint. karabo mortuus īuenitur. Item dicitur q̄ cum ouant natāt ꝛ mares ꝛ femine debilitantur intm̄. vt a piscibus paruis ꝯmedantur. ꝛ in cauernis facile de prehenduntur; quod tamen non accidit iuuenibus ꝛ ꝑuis ymo fortiores sunt mag nis. Item in hyeme coeunt. in vere autem ouant siue pariūt. Caput maris longius est capite femine. ꝛc.

Ca. lxxiij.

Pungitiuus Ex li. de na. rez. Pun gitiuus vero est oīm̄ fere piscium minimus. quibusdam spinis ꝑm nomen suum pungens. Mas in eis circa fauces rubeus est. Femina vero illa rube dine caꝝ. Ambo v̄o maculis nudati sunt Hos vulgus opinaṫ sine semine in aquis crescere. ꝛ q̄d mirabilius est. Alios etiam hoꝝ semen ꝓpagari. Vñ ꝛ hunc piscē ma trem pisciū vocāt. Dicūt em̄ si stagnū no uū fiat. nullusq; piscis īmittatur. Hos pi sciculos ān̄o ꝑmo ī eo īueniri. ꝛ ān̄o sc̄do diuersi generis pisces ex eisdē ꝓpagari.

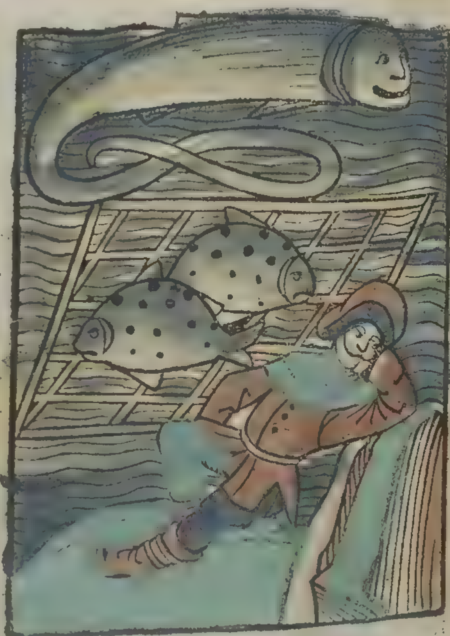

Ca.lxxiiij.

Purpura. Ex li. de na. re℞. Purpure sunt conche marine que verno tempore congregantur ⁊ attrite liquorem ore saliuāt. Similiter ⁊ murices circa canis ortum tricenis diebus. Mutuoq₃ attritu lentore cuiusdam cere saliuāt similiter ⁊ murices. Purpuras ac viuas capere contendunt. quia cum vita sua succum illum euomūt et maioribus quidem conchis detracta concha auferunt. Miores vero cum testis frangunt. ita demum rorem eum excipientes tiry lingua purpure longitudine digitali. qua pascitur perforando reliqua ꝯchilia tanta aculeo duricia. Aqua dulci enecant̄. et sicubi flumini immergunt̄. Alioquin capte etiam diebus quinquagenis viuūt saliua sua. Horum piscium conche infra annū magnitudinē implent. q̄ si ante in crescendo trāscurrāt. vim libidinis auferunt nec vltra coire possunt. vt in tpe ꝑciosum liquorem pariāt. Vñ summa diligentia primo anno detrahuntur eis conche vel confringunt̄ ne crescant. Hoc liquore vestis purpurea tingi solet; qui color nigricantis rose more sublucet. Purpure secundū Plinium. fetidis odoribus capiuntur. ⁊ cum semi necessi fuerint mari reddite reuiuiscunt.

Operationes.

A Pli. li. xxxij. Purpure cōtra venena prosunt. Horum teste cinis vtiliter cū melle illinitur vlceribus capitis B Idem quoq₃ cinis cū melle efficaciter sanat mulierum mām̄as; pannis etiā īsistit vtroq₃ modo. C Idem cinis siue opus sit incipientes discutere, siue coctos emittē. Purpurarum siue muricum minora genera sunt efficatiora. ⁊ oris halitū custodiētia. D Dyas. Purpura maritina et blata appellatur. q̄a quasi blitula sanguinis apparet. Huius virtus sicca est Vñ vulnera putrida gingiuarum in puluerē rdacta ⁊ imposita purgat ⁊ cicatrizat E Et si in eis mala caro supcreuerit puluerizata adbibita depascit eam ⁊ extirpat. hoc ⁊ eius vngule combuste faciūt. F Eedem vngule et coopertorium conchilij album fumigata. castorei odorem habēt ac fumigatione sua. stericis offocationibus laborantes liberant. G Epilenticos curant. bibita ventrem mouent. Conchiliū ipsum combustum omnia supradicta facere nouit.

Ca.lxxv.

R Ayte et Raba. Ex li. de naturis rerum. Raite q̄ rabis gallice dicunt̄ est piscis maris iter pisces nobiles reputat⁹. ad modum vilis. et hoc ubi est piscium copia. ꝓpe modum rotūdus est. et in lōgitudine et latitudine fere equalis. Oc̄los habet horribiles. Os quoq; deformitate liuidum. et hoc non eo loco quo pisces ceteri sed loco ventris ubi vero caput et oculi sunt os non habent. Caudam habet prelongam vt coluber. et in ea spinulas q̄sdā acutas valde. Hȝ et q̄nq; in capite lapidē nec credimus q̄ natura creauerit eū inutilem. Huius carnes indigestibiles sunt vt carnes bouine. Impinguat̄. vt dicit Arestotiles. vento meridionali flāte. Jorath. Est aūt piscis nōīe rabas stupefaciēs. ita q̄ cum rethi portat̄ puenit stupor eius ad manū q̄ portat̄. hic occultat̄ in arena et luto. Venaturq; totū q̄d ex piscibus appropinquat. et q̄ stupefacit eos ita q̄ nō pn̄t moueri. Ipse q; ꝯsequit̄ illos et ꝯmedit eos.

Ca.lxxvj.

R Ana marina. Ambrosius. Rana horrens in paludibus. decora in aquis in q̄bus oībus fere prestat elementis. Aresto: Rana marina hȝ alas sicut et oīa cetera. quoꝝ finis tendit ad stricturam. Hȝ etiā brancos ad vnā p̄tē declinantes. asperos. spinis similes et coopertorium hȝ in ranis. maior est femina sicut et in ceteris ouantibus. vt in lacertis ac serpentibus: hȝ rana marina sup̄ oc̄los p̄tes pendētes. quasi pilos. hn̄tes capita rotūda. quas ei prepat natura cibi causa. Cū eñ rana mouet aliq̄d a q̄ sum cū luto et harena. tunc p̄tes illas q̄ sunt q̄si pili erigit. easq; cum piscibus puis iuoluit. et ad orificium suū cum eis adducit. sicq; ꝯmedit. Et si p̄ p̄tes illas q̄ sunt sup̄ oculos. nō venatur q̄n dep̄hendit̄. debilis et egra inuenitur. Ex his etiā q̄ latent est rana. cūq; latuerit vadit ad viride sup̄ aquā et cibatur piscibus paruis q̄ sunt ī eo. Rana ꝯtinue generationis est. et ouat extra vnū ouum completum tm̄. Et est dure teste. propter salutem qua exterius indiget. Hui⁹ causa est natura sui corpis. q̄ caput eius est ī q̄ntitate multiplex ad suū corpus: et est spinosum. Ideoq; non r̄cipit pullos in vltimo. Oēs āt pisces nutriūt filios. p̄ter ranas

Operationes.

A Auicenna in. iiij. canone. Rana marina rubea: sicut narrauerunt sapiētes. maligna est inuadens aīalia. Nam ex lōginquo ad ea salit vt mordeat. et si mordē nō potest. exufflationē nociuā ad ea sufflat B Ex ei⁹ morsu accidit apostema magnum et perditio velox. C Cura eius est cum tyriaca magna. et quod est eius generis. D Actor. Rana marīa rubea venenosa. et eius por⁹ accidit obfuscatio corporis. et alia multa incōmoda. E Idem De hac et alijs ranaꝝ speciebus dictum est supra in tractatu de aīalibus. capitulo. cxxij.

Ca.lxxvij.

Rumbus. Plinius libro nono. Rumbus est piscis planus sicut passer et solea. Hij a passeribus tantum situ corporum differunt. Dexter hic resupinatus est illis, passeri leuus.

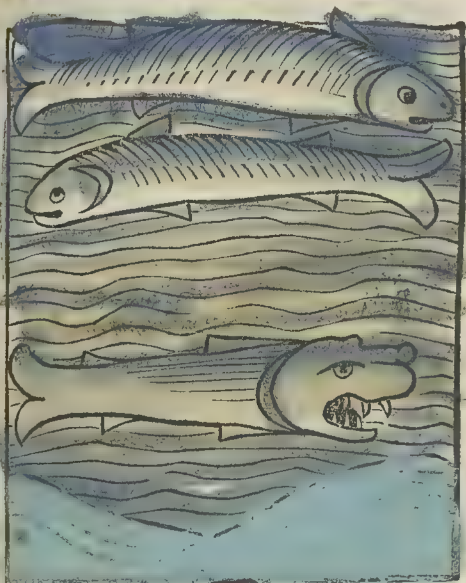
Operationes.

A Idem in libro.xxxij. Rumbi carnes trite et ex aqua mulsa date febricitantibus proficiunt. Ex libro de naturis rerum. Rumbus est piscis magnus fortis et astutus, sed tardus. hic quoque piscis vt rana marina. simili modo depredatur. Nam in limo turbato absconditus pinnas exertas mouet et vbi pisces approximare viderit, mox eos corripit et deuorat. Argumentum est eius solerte quia cum sit tardissimus omnium piscium: mugilum tamen velocissimum in ventre sepissime reperitur habere.

Ca.lxxviij.

Rubus. et Ryache. Albertus in li. de naturis animalium. Rubus est piscis in mari Italie et grecie habundans. et est de genere pectinis totus rotundus quasi circulus, pinnulis circumpositis. et in parte magna pictus est. rubeis virgulis et maculis. et illa superficies tota est plena spinis aliquantulum antentus. Et hic piscis est piger ad natandum propter sui corporis latitudinem. demergitur autem in profundo et turbat aquam et pisces que accesserint incautos confodit, ita quod etiam velocissimum piscem mugilum in ventre habere inuenitur. Hic piscis delicatus est. et dulcissime carnis. In eodem li. Ryache dicuntur pisces de pectinis genere rotundi ita quod cubitum et aliquando duos cubitos habent in latitudine et tantum dem in longum. caudam habent longam et in hac pinnulas acutas ad natandum. oculos horribiles. et os quasi in loco ventris turpissimum. carnes habent duras et indigestibiles vbi ipse piscis rarius inuenitur ibi enim propter raritatem desideratur.

Galpa Storbek

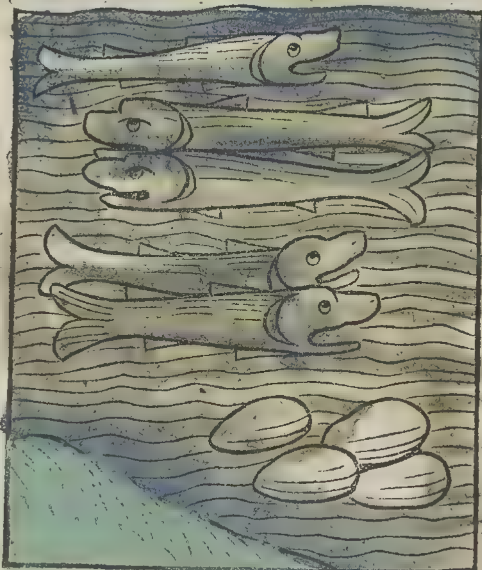

Ca.lxxix.

Salmo & Salpa. Phisiologus. Salmo dr̃ a saltu caudã eni ore replicat et rflectit. firmiter eã ore tenens. donec salt⁹ agilitate locũ etiã abruptũ conscendit. sz nec colore multum valet aut sapore añq̃ gustauerit mare. Ad q̃d tendens ꝯ flumĩs impetũ a proposito non desistit q̃usq; reficiat. deiñ ad uota domicilia reuertit. Ex li. de na. rex. Salmo piscis est in latitudinẽ & lõgitudinem magnã excrescẽs Robore q̃z fortis ẽ sz põderosus & gnis. Ðisq; q̃ hz agilitas a potẽtia ṽtutis ei⁹ ẽ poti⁹ q̃ a leuitate corpis. hic vt dicit Pli. olim p̃ferebat oĩbus piscib⁹ fluuialib⁹. & maxie ĩ aq̃tania. Carnes ei⁹ rubee sunt. q̃ licz dulces & gtes sint valde. tñ sacietatẽ cito mãducantib⁹ ingerunt. piscis iste fet⁹ facit nec diu viuẽ pt ĩ aq̃s dulcib⁹ stagꝫ nisi liberꝫ hẽat transitũ ad dulces vndas fluuioꝫ. q̃n etiaz vbi in trãsitu sepẽ l' aliq̃d hmõi obstaculũ iuenerit caput caude ꝯiũgit. flexoq; corpe puolat adoptata. In li. vt sup̃ Salpa piscis ẽ obscenus & vilis hic miraculũ sui p̃bet. vt nũq̃ decoqui possit nisi p̃us fortiter fuste vel ferula verberetur.

Ca.lxxx.

Spar⁹ & staur⁹. Albt⁹ ĩ li. de na. aĩaliũ. Spar⁹ piscis ẽ marin⁹ et telo missili q̃ sp̃git q̃n iacit. & dict⁹ est eo q̃ hẽat h⁹ ĩstrumẽti figurã. In li. vt sup̃ Staur⁹ piscis delcãbil' q̃ sol⁹ rumiat. inter pisces hũc piscẽ dicũt ñ multos hr̃e dẽtes & iõ rumiatõe idigẽ. licz hec sit cã rumiationis. dicũt etiã hũc piscẽ rõni de lõginq̃s ptib⁹ allatũ in tyberi eẽ multiplicatũ.

Ca. lxxxj.

Sepia. Ysidorus. Sepia dr̄ quia sepibus interclusa facilius capit̃ in coeundo obscenū genus. Nā ore concipit sicut vipera. huius atramenti tanta vis est vt lucerne additū ethiopes videri. ablato priori lumie q̄dam tradūt Ex li. de na. reꝝ. Sepia cōcipit ore sicut et vipera. oua eius dura sunt Hec non natāt in mari nisi par et par masculus et femina Omī tpe ouāt: et in quadraginta noctib⁹ oua sua cōplent. Femina cū ouat mas eā sequit̃ et sup̄ oua semen insufflat vt viuificentur. Aresto: Sepia membꝝ h₃ sub ore positū: q̄d dr̄ mastiz in q̄ est sperma magnum. et q̄n accidit timor eijcit illud in aq̄ et turbat eā. H₃ etiā in interiori suo vasa duo plena ouis in albedine similia grandini. Corpa vero mariū magis aspa sunt q̄ feminaꝝ. Pullus sepie ꝯtinuus est cum ouo in anteriori corpis p̄te. nec p̄t aliter esse. Anterior em̄ ps et posterior in eodem loco conueniunt

Operationes.

A Diasco. Sepia cū atramento suo cocta cacostomacha est. ventrē₃ mollit. Os molle est ossis eius collirījs cracomaticis necessarie miscet̃. B Item ossa tusa oniguine dētibus tollunt maculas carnis integ̃ colori restituūt: C Glaucomata hōim vel aīaliū ī oculis sufflando maxime cū sale ad sanitatē p̄ducunt. D Os ei⁹ tritū. et cū aq̄ bibitū toracis vicijs et asmaticis oīo p̄dest. E Pli. li. xxxij Oculoꝝ tumorē. ruborēq̄ sepie cortex cū lacte mulieris illit⁹ sanat. et p̄se scatiricias emendat. F Cinis eiusdem corticis cicatrices ocłoꝝ sanat. et albugines iumētorum emēdat. G Sepie in cibo soluunt. eaꝝq̄ teste ex aqua salsamentorum inherentia corpi tela extrahunt. H Medētur et lētigini ceterisq̄ vicijs ex ossibus sepiaꝝ vstis I Idem cinis et carnes excrescentes tollit. et humida vlcera.

K Platear⁹. Os sepie quod in ei⁹ ventre inuenit̃. ad albandos dentes valet. si puluere eius subtili in pāno lineo posito fricentur. L Ad faciem quoq̄ dealbandam puluis eius cum vnguento citrino conficitur.

Ca. lxxxij.

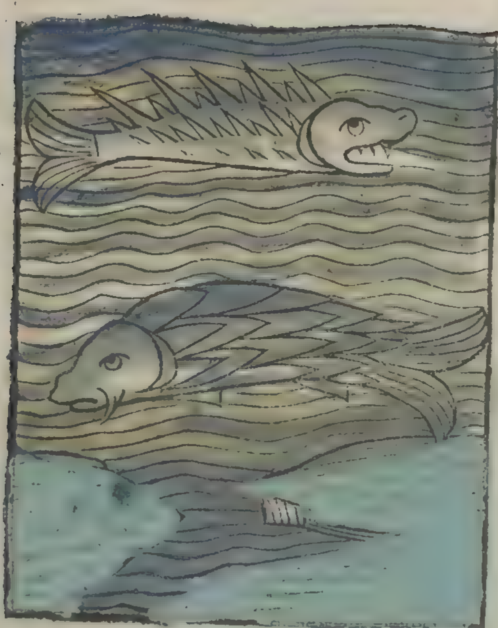
Serra et Scilla. Ysidorus. Serra denta est. quia serratam h₃ cristā et subtus natans nauē secat. Phisiologus. Serra est marina belua pennas habens immanes. quas cum viderit in mari nauē velificātē eleuat pēnas suas et ꝯtēdit velificare cū naue. Ubi aūt cucurrerit stadijs. xxx. vel. xl. laborem sustinēs deficit et pennas deponens ad se trahit. Uñ nauem maris causa iam lassam reportāt ad pristinū suum locū in p̄fundum. Ex libro de naturis reꝝ. Serra cristam habet serratam. qua nauibus occulte supernatās eas in fundo secat. vt intrante aqua homines astucia dolosa mergat. eorumq̄ carnibus sacietur. Alia quoq̄ est eiusdem nominis marina belua ingens pinnasq̄ latissimas habens quibus contra naues velificare contēdit. Ex libro de naturis reꝝ. Scilla

monstrum est habitans in eo mari q̈d ita liam ⁊ siliciam intercludit. Nautis q̈dem ⁊ om̄ibus hoīb9 inimicus est: ⁊ eoꝝ san guine carnibusq̈ delectat̄. caput ⁊ pedes hȝ ad modum virginis formata sicut sire nes ⁊ rictus. et oris hiatum ac dentes hor ridos. vteꝝ bestialem: ⁊ delphini caudaȝ. Mire fortitudinis est. nec in aqua facile vincit̄. In terra vero ꝓpe imbellis. habet ⁊ vocem aliquantulū musicā. ipsaq̈ belua carmine mirifice delectatur.

Ca. lxxxiij.

Sirena. Ex li: de na. reꝝ. Syrene sunt aīalia mortifera que a capi te vsq̈ ad vmbilicum hn̄t figurā mulieris in procere magnitudinis horren da facie. crinibus capitis lōgissimis. atq̈ squalentibus. Apparent autē cū fetibus quos in brachijs portant. mām̄is etenim fetus lactāt. quas in pectore magnas hn̄t quas quando vident naute multū timent eisq̈ lagenā vacuā ꝓiciūt. ⁊ ip̄a cū lagēa ludit donec nauis ptranseat. Reliq̄ vo ptē corporis habēt vt aquila ⁊ in pedibus vn gues ad laniendum habiles: porro ī fine corporis habent squamosas piscium cau das. quibus vt remigijs in gurgitib9 na tant. Quoddam etiam musicum ac dulci ssimum melos habent in voce. quo delcā ti nauigantes ⁊ attracti resoluunt̄ in som num sopitiq̈ sirenarum vnguibus dilace rantur. sed nonnulli nauigantium sapiētī vsi consilio. fortiter aures suas obturant ⁊ sic immunes transeunt. ne mortifero sire narum cantu illiciantur ad somnum. He quidem belue in quibusdaȝ profundi gur giris insulis: ⁊ aliquando in fluctibus cō morantur. Et quod de lagena dictum est. illi testati sunt. qui eas se vidisse dixerunt Syrenas tn̄ has non in veritate beluas sȝ meretrices quasdā Ysidorus fuisse descri psit. que transeuntes ad egestatem dedu cebant. Sed ⁊ philosophi ⁊ sanctorum ex positorum nonnulli contrarium sentiunt vera monstra marina esse dicentes. Sunt ⁊ syrene serpentes in arabie partibus ha bitantes. equi cursu validiores. quarum etiam quedam alas habentes volare po ssunt. Harum tantum virus est. efficacissi mum ad nocedum. vt morsum ante mors q̈ dolor sequatur. Phisiologus. Syrene sūt animalia mortifera vsq̈ ad vmbilicuȝ figuram hominis habentia. extrema vero pars vsq̈ ad pedes volatilis. et piscis ha bet figuram. Musicum quoddam ac dul cisonum melodie carmen canūt. ita vt au ditus hominum longe nauigātium ad se trahant nimiaq̈ suauitate prolixe modu lationis aures eorum ac sensus deliniētes in somnum vertant. Tunc demum cum vi dent eos grauissimo somno sopitos. igna ros ac per insipientiam suaȝ deceptos in uadunt ⁊ carnes eorum dilaniant.

ipsius cutis brevis ꝛ niger est. hunc adeo durum natura creauit. vt ferri vel calibis acumine vix incidi possit.

Ca. lxxxiiij.

Spinachia. ꝛ Squatina. Ex li. de na: rex. Spinachia corpore qdez ē pusilla. sed vtilissime vndiqꝫ spinis extantibus munita a morsu cuiuslibet alterius piscis est acutissima. Ysidoꝛ. Squatinꝰ dictꝰ eo ꝙ squamis sit acutus: vnde ꝛ eius cute lignū politur. Pli. li. xj. Squatina est ex piscium genē q̄ ꝓ spina cartillaginem habent. Omnia qꝫ talia carnosiora sunt et supina vescunt. Diuersa pisciū genera non coeunt insimul preter squatinā ꝛ ranā ex qbus nascit piscis pte pori rane similis. Et nomen ex vtroqꝫ cōpositū apd grecos trahit. Pisciū qdam ter in āno pariunt. quidaꝫ bis vere ꝛ autumno. Ex planis sola squatina bis. autumno occasuqꝫ vergiliaꝝ. Squatina vo intra se parit oua premollia in aliū locum vteri transferens ibiqꝫ excludens. Simili mō ꝛ omnia q̄ appellauimus cartillaginea ita fit vt sola piscium ꝛ aīal pariant ꝛ oua cōcipiant. Ex li. de na. reꝝ. Squatina piscis est in mari. quinqꝫ cubitos hn̄s lōgitudinis ꝛ caudā pedalem. hic absconditus in limo pisces corripit subito. Cutem tam asperaꝫ habꝫ vt ex ea lignum ꝛ ebora poliantur. Pilus

Ca. lxxxv.

Solaris ꝛ Solea. Ex libro de naturis reꝝ. Solaris dictus est eo ꝙ in sole libēter in ripis fluminum iacet. Caput habꝫ magnum. orificium latum. cutem nigram ac lubricaꝫ qualis est anguillarum. Epar habet dulcissimum ꝛ esibile precipuum. in vastitatem ac longitudinem maximam crescit. Plinius libro nono: Solea est piscis a figura denominata est eo scilicet ꝙ calciamentorum soleis assimiletur.

Operationes.

A Actor. Solea piscis est marinorum piscium iuxta medicos infirmis in cibo sanissimus quia minus ceteris flegmaticus Est etiam sapore grauis.

Ca.lxxxvi.

Scolopendria. 7 Scorpio. Pli.li. ix. Scolopendre marine terrestribus si[m]i[l]es. q[uo]s centipedes vocant. hamo devorato o[mn]ia interiora euomunt donec hamu[m] egerant. deinde resorbent. Isidorus. Scorpio dictus est q[uia] ledit du[m] manu tollit[ur]. Tradu[n]t a[utem]. x. cancris cu[m] manipulo ocimi alligatis. o[mn]es q[ui] ibi sunt scorpiones ad eum locu[m] congregari. Arestotiles. Scorpio marinus ouat in vere semel. 7 iterum autumno Pli.li.ix. Ca[n]cri mortui in scorpiones figurantur in sicco.

Operationes.

A Ide[m] li.ix. M[en]te succ[us] [contra] scorpio[n]es marinos sumit[ur]. B Ide[m] li.xxxii. Mulus etia[m] illit[us] vel i[n] cibo su[m]pt[us] [contra] scorpio[n]es marinos sumit[ur] 7 auxiliat[ur] C Scorpio[n]is a[utem] marini fel alopitias replet. D Fel marini scorpionis rufi cu[m] oleo veteri. aut melle actico i[n]cipie[n]tes suffusio[n]es discutit. E Iteru[m]q[ue] fel scorpio[n]is marini cicatrices tollit. F Scorpi[us] marin[us] necatus in vino. 7 obuli po[n]de[re] pot[us] vesica vicia 7 calculos sanat. G Lapide q[ui] q[ui] inuenitur i[n] scorpio[n]is marini cauda. Cu[m] sol est in ca[n]cro. torq[ue]nt[ur] [con]pe[n]tes ictibus scorpionu[m]. H Dyas. Scorpiones maritini colera[m] deponu[n]t suffusiones oculo[rum] detergu[n]t. caligines 7 glaucomata tollunt I Ide[m] Marini scorpij fel magna[m] h[abe]t [vir]tute[m]. 7 ante fella quadrupedu[m] p[ri]mu[m]. facit a[utem] ad effusionem oculo[rum]. 7 ad caligine[m] 7 ad aspredine[m] palpebra[rum]. K Auicenna in.ij. cano[n]. Cerusa stanni co[n]fricata super marini scorpionis puncturam co[n]fert. L Idem in .iiij. Ex morsu scorpionis marini accidit inflatio ventris 7 forma poropica. 7 q[uan]q[ue] ventositatis exitus absq[ue] voluntate M Cura ei[us] e[st] cura draco[n]is marini 7 rutele.

Ca.lxxxvij.

Spongia Scuamis. 7 Scinti. Albertus in libro de naturis a[n]i[m]aliu[m]. Spongia marino[rum] est. que multorum gene[rum] est Et conueniunt cum a[n]i[m]alibus in motu contractionis 7 dilatatio[n]is Quedam earum immobiles sunt a saxis 7 si abrumpa[n]tur a radicibus recrescunt Quedam autem sunt mobiles de loco ad locu[m] In turbatis meli[us] viuu[n]t. 7 i[n] puris aq[ui]s putrescu[n]t 7 ciba[n]t[ur] limo 7 piscib[us] 7 ostreis

In li. vt sup. Scuamis est piscis marinus q germani catulā maris vocāt. hic. v. pedes hʒ ī longū ⁊ caudā monopedalē. Hic piscis in limo abscōditus ī pulsos interficit pisces. Cutē etiā hʒ ita asperā. vt ea cū sicca fuerit lingua ⁊ ebora poliant. pilus vo eius breuis est ⁊ niger ⁊ similis aristis herbe fulonū. ⁊ adeo dur⁹ ē vt ferro et calibe vix possit scindi. In codē li. Scinti aīalia sunt aquatica in nilo natātia cocodrillis figura similia. sʒ sunt multū minora et ɔtractiora. Hoꝝ carnibus infecta pocula vim veneni extinguūt. ꝓnuntiant etiaʒ tēpestates. Antra sua arantia ⁊ ostiū ab opposito eius vēti qui flaturus est apperientia ⁊ cauda villosa aliud foramen ꝙ aduētum respicit obturantis.

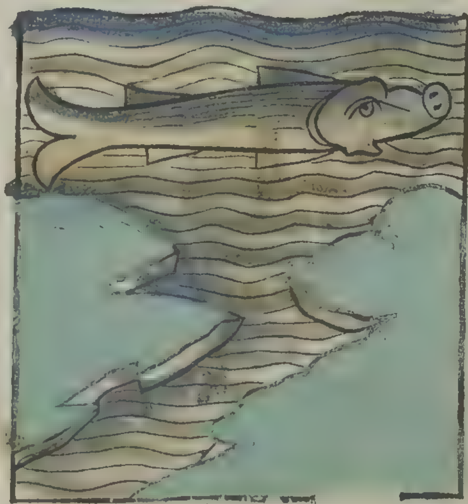

Ca. lxxxviij.

Stoncus siue Stincus. Ysi. Stincus ē belua circa nilū. Aui. Stincus ē guaril de nilo q capit ī egipto. ⁊ estimauerūt qdā ꝙ sit de gtu cocodrilli Meli⁹ āt de ipo ē illud qd est in gte renū auget qnꝙ coitū ita vt non sedeī nisi sorbitione iuris lactucaꝝ ⁊ lentium.

Operationes.

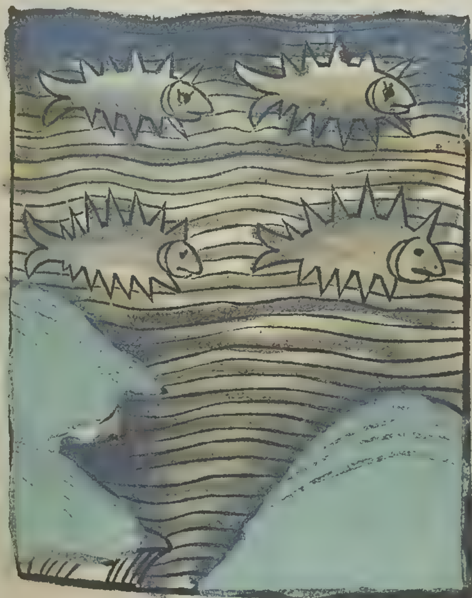
A Dyas. Stincus est aīal qd inuenitur in india q̄drupes ⁊ silē lacerte sed longi⁹ atqȝ vētrosius. hoc āt fallit. ⁊ ad venēos vsus facit. si caro ei⁹ ex vini cyato potetur Nam si plus sumat nervos ledit. Ab Albertus in li. de na. aīaliū. Stinc⁹ ē aīal marinū mediū inter platā ⁊ anīal qd est sicut stella pentagonū rufi corij. ⁊ in medio hʒ rimas qbus trahit nutrimentū. Et ita excitat libidinem ꝙ sanguinem eijcit ɔcoitum nec tñ ɔcumbens adhuc coitu saciatur nec medicinaʒ hʒ libido nisi ꝑ succum lactuce bibitum.

Ca. lxxxix.

Sturio. Ex li. de na. reꝝ. Sturio ē piscis magnus habitans in aqs fluuialibus que magne sunt ⁊ diffuse viuere diutius non potest in stagnis nisi ad dulces fluuioꝝ aquas transitū habuerit Cibi paꝝ aut nihil admittit in corpore. Cui quippe cibus in nutrimentum sufficiens est. ipa sola aeris serena tranqllitas: qua propter ⁊ modicum habet ventrem ac ꝓpemodū solid⁹ in loco ventris.

sicut in reliqua corporis pte. habet intestina licet parua respectu sue magnitudinis. Epar vero satis magnuz & adeo dulce. q vix comedi sine stomachi abhõinatione possit. vñ eius felle quod ptiguũ est epar fricari solet. vt excessus dulcoris in epate. tẽperet excessu amaritudinis in felle. Ore caret & illa pars integra est que in ceteris aĩalibus os occupare solet: nec nisi modicum sub gutture foramen hz clausum. cũ voluerit apertum aeris serenicat. Austro citius impinguescit. aquilone vero flãte subsidet in profundis. Idem in lacte posi tus diu sicut in aqua viuit. Albertus i li. de naturis aĩaliũ. Sturio piscis notus est quem antiqui storam vocauerunt. Est ãt piscis longi nasi & magnus ad longitudinem. ix. pedũ qñ pletus est. & est rotũdus in modũ claue. & tres hz testiculos in pelle pungentiũ p corpis lõgitudinẽ. os hz ad sugendũ potiꝰ q ad mãducandũ. et ideo in vẽtre eiꝰ nihil cibi iuenit̃ gssi. sz hũor viscosus quẽ sugẽdo accipit. carnes hz albas & dulces & nõ hz ossa nisi i capite. pinguedinẽ hz croceã. & ep hz magnũ. & adeo dulce q nisi felle suo tpetur p dulcedine generat abhominationem.

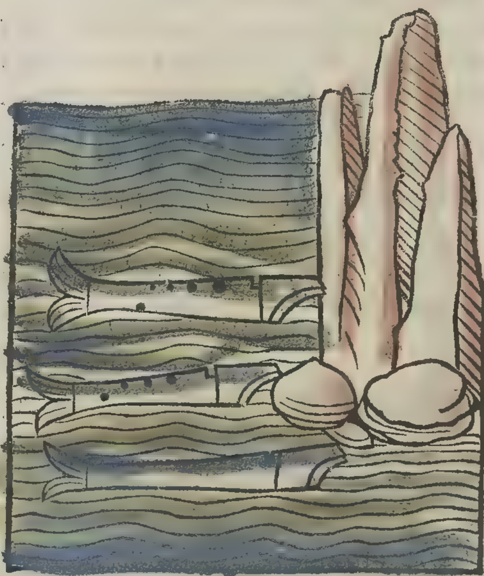

Ca. xc.

Stella. Pli. li. ix. Stellã in mari sapientia claros autores video mirari. Cuius figura hec est pua admodum carer. intus extra duriore callo. huic tam igneũ feruorẽ esse tradũt: vt oĩa in mari pcta adurat. oẽz cibũ stati pagat.

Operationes.

A Idem in li. xxxj. Carnes ãt mariẽ stelle. contra marini draconis ictus valẽt apposite. B Exli. de na. rez. Stella piscis est in mari occidentali, cuius figura ẽ ad modũ stelle. hec cũ aliqd aĩal comederit. mox inuenit̃ in eius ventre duz qi bis coctus panis.

Ca. xcj.

Fungia. Ysidorus. Sfungia dcã est a fingere. i. nitidare vel extergere. vñ Cicero. Et fingebat̃ sfũgijs sãguis. i. extergebat̃ Aial ãt eẽ docet̃ cruore petris inherente. Vñ et dũ abscindit̃ sanguinẽ remittit. Nã alia sunt viuentia i aqs. q discurrũt vt pisces. Alia q stãt fixa vt ostree. ycinꝰ. sfũgie. Ex his alie mares dñr eo q tenues sũt fistule spissioresq,

Alie sete q maioribus fistulis ac ppetuis sunt. Alie duriores. qs greci appellant tragos. 7 nos bucosas dicē possum⁹ ob aspitem sui. Nouissimū gen⁹ eaꝝ peniculi vocant: eo q apte sunt ad ocl'oꝝ tūores 7 ad tergendas lippitudines vtiles. Candide ssungie cura fiūt. pestatem eñ ad solē sternuntur. 7 sicut cera punica candorē bibūt Pli. li. xxxij. In mari cāpanie vicino panē abiectū rapiunt 7 ibidē ad nullū cibū in q hamus sit accedunt.

Operationes.

A Pliñ. li. vt sup̄. Aqlonares ssungias ceteris p̄ferūt nec vsq diuti⁹ durare spm medici asserūt. B Maꝝ gen⁹ mollissimū peniculi tūores oculoꝝ sedāt ex mulso ipositi. abstergēde q̄z lippitudini vtilissimi. C Imponunt 7 ip̄e ssūgie epy foras exposita: 7 ad dolores capitis ex aceto calido: D Recētes discutiūt. molliūt. mitigāt. veteres āt vulnera glutināt E Ulcera q̄z humida 7 similia iposite siccāt. fracture 7 vulnera. F Ssūgijs vtilissime fouent. quia sanguis rapit i secando. vt perspici possit curatio. G Infantiū q̄z siriasim. i. capitis vlcera ssungia frigida cerebro būefacto sanat.

Ca. xcij.

Tencha. Titimall⁹. et torpedo. Actor. Tencha piscis ē fluuial' vel stagnensis oībus not⁹. In limo sicut āguilla nutrit⁹. vñ et ei⁹ coloris ē scȝ luteisiue nigri. vterq piscis saporis dulcis ē sȝ male digestōis. Isi. Tytimall⁹ nomē ex flore accepit. Thynū q̄ppe flos appellat. nā cū sit sp̄e ḡtus 7 sapore iocund⁹ tū sicut flos fragrat 7 corpe odorē aspirat. Idē Torpedo dcā ē eo q corp⁹ torpe scē faciat si eā qsq viuentē tāgit. Torpedo sicut 7 squatina ē ex genē pisciū q cartilaginē hñt p spīa. Qiaq talia carnosiora sunt. 7 supīa vescunt. Torpedo oua interra separit p̄ mollia i aliū veteri locū transferens ibiq excludēs. Octogenos hȝ fetus. Nouit torpedo vim suā. ip̄a nō torpens. mersaq in limo se occultat.

Operationes.

A Pli. li. xxxij. Torpedo emollit aluū in cibo sūpta. B Et lyeni medet iposita pcidētis q̄z morbū itranei q̄z phibȝ apposita. C Beniq si torpedo dū est i libra capiat triduoq sub diuo asseruet. faciles efficit partus.

Iructa

Ca.xciij.

Trebius et tructa. Ex li. de na. rez. Trebius est piscis niger pedalis tamen in longitudine habens tamen .v. digitos in crassitudine. hanc ei vim esse plinius recitat. ut pars eius in sale servata. aurum quod in altissimos puteos deciderit admota extrahat ac fluctuare faciat. hic colorem candidum in hieme mutat. et estate nigrior fit. solus inter omnes pisces ex alga nidificat et ova in nido parit. Trebius est in occeano quod duro naves perforat rostro. Actor. Tructa exterius quidem varia sicut et petica. sed interius rubea. que quidem (ut fertur) quamdiu minoris etatis et corporis existit in aquis tamen dulcibus nutritur et tructa vocatur. Cum autem excreverit et descendentes usque ad confinia maris de salsedine illius biberit. salmo efficitur. quod tamen verum esse nequaquam ab omnibus asseritur. Est autem uterque piscis deliciosus et sapidus. Ex li. de na. rez. Tructa piscis est habitans in fluviis dulcibus. qui magis impetu currunt de montibus. squamas habet ut salmo. carnesque similias. sed multo esibiliores. et hoc in estate tamen a mense iulio usque ad novembrem. hyeme vero carnes habet albas ut ceteri pisces. minorisque saporis. maculas habet in dorso croceas atque sanguineas.

Ca.xciiij.

Testeum. Albertus in li. de naturis animalium. Teste animal est marinum quod pellis duricie testeum appellatur. Hic autem adeo spissam ex salsugine maris contrahit pellem et duram quod calor naturalis interior per poros respiraculum habere non valens. causa est infirmitatis alicuius. et tunc petit aquas dulces in quibus pellis despissatur. et sic sepe commutat seipsum tamen ex mari non potat nisi aquas dulces que in mari sunt sicut olim in hac scientia probamus per vas testeum in aqua positum.

Ca.xcv.

Testudo. Albertus in li. ut supra. Testudines habitant indicum mare ita latas testas habentes: quod ipsis sufficiunt ad hospicia pre eorum in tecto posita. Aliqui etiam in testis illis navigant inter insulas. quasi in timbis. Hee testudines sic capiuntur. ut dicit Plinius. in fervore enim solis gaudentes. toto dorso rostro natant in maris superficie. donec ita desiccantur quod mergi non possunt et tunc invite natant donec manibus accipiuntur videntium. Dicunt etiam aliqui quod nocte ad pastum testudines ille egrediuntur et saturate obdormiunt in superficie aque natantes

7 tunc plurimis ob capturam ꝯgregatis tres adnatant ad testudinem quoꝝ duo ad apprehensam ꝯuertunt cōcham ita ꝙ in tergo latet ostreum. Tercius āt laqueū inicit capiti vel mēbro ꝙ est in loco colli. 7 residui q̄ in littore stant trahūt ip̄m ad terram. Testudo aūt hec magna sicut 7 ꝑua dentes non hȝ. sed rostri margines hȝ acutas ita pixide. 7 dr̄ tanta esse oris eius duricis vt etiam lapides ꝯminuat. Dicit etiam Pli. ꝙ hec animalia coeunt pecudum more. et ꝙ femine coitū de facili non sustinent donec masculus aduersus femine festucas i ore posuerit In terre egresse ouāt oua ouis anseris similia. 7 facit centū vel amplius. 7 illa fodit in terrā extra aquā 7 aliqn̄ pectore iacet noctibꝰ sup ea. et ideo q̄dā dicūt ea visu fouē ꝙ tm̄ ē falsū ferꝰ aut ī terra educāt. 7 iducūt in aq̄. Testudines marie pecudū more coeūt. vt dicit aresto. 7 ī terrā egresse oua vsqȝ ad centū ouis anseꝝ sil'ia pariūt q̄ 7 q̄dā ab ill' tm̄ ocul' spectando foueri dicūt. Ysi. Testudo āt dcā ē eo ꝙ tegmīe teste ī modū camē adopta est hoꝝ q̄tuor sunt gn̄a q̄ꝝ vnū ē de q̄ hic agitur. s. testudo maria. Aliud vō ē testudo lutaria. de alijs suis locis dcm̄. Solinꝰ. Tracie ꝑpl'i marīas testudīes cape gaudēt. q̄ꝝ tāta ē magnitudo vt supficies eaꝝ. domū faciat 7 nūerosā familiā nō arcte rceptat.

Ca. xcvj.

Tigruis 7 Tritte. Albertus in li. de naturis aīalium. Tigruis est aīal marinū. Hec bestia caudam habet duoꝝ cubitoꝝ latitudinis. Fetum facit in mari 7 nunq̄ in terra In terra aūt erit ad sinistram 7 hoc cōtingit. quia oculo dextro melius videt q̄ sinistro. Flante aquilone libentius exeūt q̄ alio tempore Plinius dicit ꝙ nauem insequunť curiositate videndi vela. 7 hic stupore tm̄ detinetur ꝙ tridente in eos tacto vix fugiant. in hieme latent vltra modum. Inpinguanť ita ꝙ tercio anno vel quarto plurimumqȝ moriuntur. In ethiopia tigri bestie sunt colore fusco 7 duabꝰ mām̄is a pectore dependentibus fetus lactātes. vt dicit Solinus. Dicit etiam ꝙ tigruis in ponto nascitur. eo ꝙ aquas ceteris maribus habet dulciores. Et si flumina intrat. dextro latere intrant. sinistro exit. In libro vt sup. Tritte sunt pisces fluuiales in his currentibus. 7 fluuijs qui cum impetu ruunt de mōtibus. Squamas 7 carnes rubeas habet. In estate vt salmo. In hyeme sunt albescētes. 7 minus sapide. Maculas ī dorso habent 7 rufas 7 nigras.

Tyma / tey te

Ca.xcvij.

Thynnus. Ex libro de naturis rerum. Thynnus est monstrum marinũ caudam habens duorum latitudis cubitorum. In mari fetificat tm̃ sz in terrã exit ad pastum. Plinius. Thynnus Naues ob curiositatem videndi vela vento agitari persequitur et eo stupore intm̃ afficitur vt etiam tridẽte in eum iacto terrore non moueatur. Hyberno tempore latet. Surgitibus pinguescit intantum vt vita longissima per triennium sit. Et habet quasi eandem naturam cũ tygrio. de q̃ in precedenti capittulo demonstraui.

Operationes.

A Dyas. Thinnus sallsus si plurimum fuerit cõmestus mitigat vipere morsus. B Cathaplasmatibus adhibitus medetur caninis morsibus. C Plinius. li. xxxij. Thynni adipe recenti ad oris vlcera est vsus attalus. D Psilotrum est thynni sanguis. et fel et iecur siue recẽtia siue seruata. E Iecur etiam tritum atque mixtum cedro plumbea pixide asseruatũ. F Emendatque palpebras psilotrum inutilibus pilis exemptis in vestigia euulsorũ instillatum.

Ca.xcviij.

Tortuca. Ex libro de naturis rerum. Tortuca maris est monstrum ingens formatum adinstar tortuce terrestris. sed eius magnitudinem in immensum exedens. Nam octo cubitorum est eius lõgitudo quatuor latitudo. Clipeum habz quo contra iacula tegitur adinstar vsualis scuti triãgularem. sed multo maiorem. vtpute quinque cubitorum. Crura etiam habet magna. vngues magnos et digitos in pede maiores q̃ sint in leonibus. fortitudine quoque et audacia mirabiliter viget. quippe que tres homines inuadere non timet Fortitudine quoque frustratur si dorsum ad terraz vertatur. Difficulter enim surgit in dorsum conuersa ppter latitudinem clippei qua adorso tanta belua includitur. Arestotiles. Tortuca post q̃ comederit viperam. comedit origanum agreste ne moriatur.

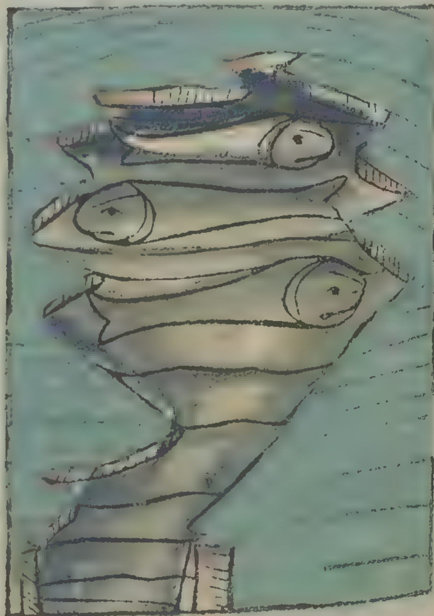
Ca.xcix.

V Acca. ⁊ Uitulus marinus. Ex libro de naturis. rerum. Uacca marina monstrum est magnum ac validum et ad iniurias iracundum. non habet oua, sed facit fetum vnum quidem sepius vel duos ad plus. Fetum tenere diligit. ⁊ secum ducit vbicunq; vadit viuit. Hoc anial triginta annis quod probatum est amputatis eorum caudis. Ysidorus. Uitulus marinus a similitudine terrestris dicitur. Arestotiles. Uitulus marinus habet corpus durum et carnosum. Ideoq; grauiter interficitur. nisi cū vulnere ⁊ maxillis. Uox eius est vt thauri Quatuor habet pedes. non autē auriculas. quia regimen vite illius et mansio est in aqua. Nam si essent ei auricule super vias posite multum humorem r̄ciperent. ac motum et natatōnem in aqua prohiberent. Animal generat completū. Eiusq; partus est omni tempore sicut hominis. ⁊ p̄cipue tempore partus capraꝝ.

Ca.c

V Erith alias verich Uipera ⁊ vmbra. Ysidorus. Uerith piscis est vulgariter sic dictus. latine vero aristosus quia aristis innumeris armat̄ caro ei⁹. ita vt incōmode edi possit. ⁊ non sine fastidio. Unde pauperum cibus est. tanq̄ omniū piscium esibilium vilissim⁹. In aquis dulcibus frequenter habitat. ī his tamen qui fluxu ⁊ refluxu maris amaricantur. Capit̄ autem sic. Rethia tendūtur in longum aque vel in transuersum. et ante rethia super aquas instrumentum in star arcus ita vt fluitet super vndas. In superiori autem eius parte nola suspenditur. eius sonum piscis audiens gregatim aduentat. tinitum nole stultus sequens. ⁊ hoc inditio patet. quia sensum habent auditus. incidentes ergo in rethia capiūtur in multitudine magna. Idem. Uipera marina piscis est paruus paulo plusq̄ cubiti vnius. In capite sup oculos vnū cornu fert paruum acutū ⁊ mortiferum. Eo nāq; quemcunq; vulnerat veneno inficit Quod cauētes piscatores capto pisce caput ei amputant. Reliquū v̄o corpus in vsus hōim cedit. Idem. Umbra d̄r a colore eo q̄ coloris sit vmbrosi.

Ca. cj.

Vergiliales. Albertus in li. de naturis aialium. Vergiliales pisces sunt in duobus lacubus ytalie. lano videlicz et vbaciano i radicibus alpiū effusis tm̄ vergiliaꝝ stellaꝝ ortu apparent et in oibus aliis tpibus latent. Hii pisces pulchras hñt sq̄mas acutas vt claui. In capite āt sunt pui et postea in caligaꝝ modum delectantur.

Ca. cij.

Vranoscopus. Urtica et Vulpes marine. Pli. li. xxxij. Uranoscopꝰ vocaṫ ab oculo quē hꝫ in capite a quo subter et sup̄ intēdit Alio nomine gallio nuncupatur.

Operationes.

A Huius fel cicatrices sanat. et carnes oculoꝝ supuacuas consumit. vt dicit Meander in comediis. B Idem i li. ix. Urtica noctu vagaṫ noctuq3 mutaṫ. Uis eius prurito mordax. eademq3 terrestris vrtice. C Arestotiles Aial genus qđ grece dr̄ a kalabia et crediṫ esse vrtica maris est iūgens alias inurens p se. nec hꝫ testam. sed eius creatio est sicut carnis. D Et hoc genus sentit et rapit. quicq̄t appropinq̄t manibus. et applicatur lapidibus cum suis pedibus. sicut aial multorum pedū. Et fortasse tumescit corpꝰ eius qñ applicaṫ alicui rei. Hꝫ āt orificiū i medio corpis eius. et venaṫ q̄cquit trāsit p ip sum ex piscibus puis. et comedit yriciū et pecten. i. plais. E Pli. li. ix. Uulpes marine in piculo capture glutiunt nō tm̄ hamum sed amplius vsq3 ad infirma linee q̄ facile p̄rodant sic q ca pe nō possunt. Uulpium terrestrium assimilanṫ.

Ca. ciij.

Ypotamus. Ex li. de na. reꝝ. Ypotamus est belua in terra nascēs. sed in aq̄ et terra equaliter potens Elephātibus plerumq3 maior. Rostrū hꝫ resupinum. dentes adūcos. noctibus segetes depascit. ad quas q̄si r̄tro gradus pergit. libentius āt p̄ ceteris partibus corporis in pedibus vulnera r̄cipit In nilo habitat et in ptibus indie p̄cipue repitur. ex eius cute tornanṫ haste. Arestotiles. Ypotamus. i. equus fluuialis habꝫ equinos crines. fissos pedes sotulares vt vacca. et est sine facie. hñs i pedibꝰ kabab Cauda eius vt porci. hinnitꝰ vt eq. Magnitudo vt azini. Corium eius grossū valde. Ideoq3 paranṫ ex eo sotulares et corri

gie. Interiora eius assimilant interioribus equi et azini. Et licet in terra maneat sine aqua tamen vivere non potest sicut torruca et rana marina et cocodrillus.

Operationes.

A Pli. li. xj. Corij vero crassitudo talis est ypotamis, ut inde tornent haste cum ingenio quadam medica diligentia. B Cinis corij ypotami cum aqua illitus panos sanat. Adeps eius febres frigidas. C Pellis eius e sinistra parte frontis ad alligata ventrem inhibet et eiusdem cinis alopitias explet. D Testiculi. ʒ j. ex aqua bibitur contra serpentes. Fimus suffi cans dentes e parte leva dolorem dentium scarificatis gingivis sanat.

Zidrach est monstrum forma mirabile, quod pretendit maliciam in sua figuratione sed innocuum reperit. Caput habet ut equus, sed forma minori. Corpus autem ex omni parte draconi simillimum est totumque diversimode coloratum. Caudam habet longam secundum quantitatem corporis sui gracilem et tortuosam ut anguis. Pinnas habet quoque sicut piscis. In eodem li. Ziphius est marina belua valde formidabilis, et omnium animalium generi valde dissimilis. Forma singularis. Huius namque caput si videris monstruosum est omnino. Si oris abissum fugies velut ymaginem mortis si oculos horrebis. Si reliquum corpus nihil in rebus simile te vidisse fateberis.

Ca. c iiij.

Zedrosus. Zidrach, et Ziphius. Ex li. de naturis rerum. Zidrosi belue marine sunt arabiam incolentes, quarum ossa adeo magna sunt ut fores in domibus et palacijs tigna, et alia structure necessaria de illis commode secentur. quadraginta namque cubitorum magnitudinis reperiunt. In li. ut supra.

Ca. c v.

Zitiron. Ysidorus. Zitiron monstrum est quod vulgus militem vocat. et est ingens atque fortissimum in anteriori parte. quasi formam armati militis prefert. et caput quasi casside galeatum. ex cute rugosa et dura ac firma nimis. Ab eius collo dependet scutum longum, latum et magnum. et interius cavum. ut in eo possit contra ictus pugnantium more defendi. Est enim forma triangulare, firmitate duriciaque tam validum ut vix unquam po

ssit iaculo penetrari. De collo ei⁹ ⁊ de spō
dilibus vene quedam ac nerui fortissimi
protendūtur in humerum. quibus predi
ctum scutum pendet in scapula. Brachia
quoq; fortissima nimis habet. ⁊ quasi ma
num bisulcam cū qua validissime ꝑcutit.
Vñ fit vt difficulter nimis ab homine ca
pi possit. Et si captus fuerit difficulter eti
am necari. nisi cū mallijs poterit.

Ca. cvj.

Lysius. Albertus in libro de natu
ris animalium inquit. Lisius est
animal maris nulli alij simile ma
ximum ⁊ ingēs de genere cetorum. caput
habet monstruosum. os ꝓfundum valde
oculos horribiles. in toto corpe nulli alij
simile nisi cete.

Hec de piscibus ac monstrorum aqua
tilium ⁊ naturis breuiando transcurrim⁹.

Sequit̄ tractatus Quintus. de Lapidi
bus videlicet preciosis eorūq; ṽtutibus.

Prohemiũ.

Seneca ĩ naturalibus questionibus libro se ptimo dicit. Sicut in nobis non tantum est sanguis sed multa ge nera humorum. sic et in terra plura sunt hu morum genera. Que dam enim sũt que na tura indurant. hinc om̃is metallorum hum⁹ quo aurum et argentum fit generatur. Quedã vero sunt que in lapidem ex liquore vertũ tur. Unde et lapides p̃ciosi succrescũt. Quia ãt in tractatu superiori quarto. videlicet dei auxilio cõpleto de aquaticis et natatilibus earũq; proprietatib⁹ et naturis tractauim⁹ nũc eiusdem summi dei auxilio tractatũ quin tum aggredientes de lapidibus p̃ciosis. necnon de his que in terre venis nascũtur eorumq; virtutibus pertractabimus. et mo dum seu ordinem alphabeti sicut in prece denti obseruando. Primo de lapidibus dicemus.

Ca. primũ.

Adamas latine. Arabice hager subedhig. Sera. libro aggregatoris cap̃ hager Hager subedhig est mes fluminis in q̃ est la pis de mes. et est flumen ad q̃d nunq̃ aut aliquis nisi Alexander. et est in finibus corasceni. Et color ei⁹ approximat colori salis armo niaci. et est fri. et sic. in. iiij. gradu. Et idem aucto. Dyas. Est lapis q̃ vtunt̃ aurifices. ponentes in stilo ad sculpendos lapides Enax in lapidario suo. Adamas est lapis durissim⁹ parum cristallo obscurior coloris tamen liuidi fulgentis adeo solid⁹. vt nec igne nec aliqua re frangat̃. mollescat et sol uatur. Soluit̃ tam̃ et mollescit sanguine et carne hyrci p̃cipue si hyrc⁹ ante aliq̃d diu biberit vinũ vel siseleos cõmederit mõtanũ vel petrosilinum. quia talis hyrci sanguis etiam ad frãgendum lapidẽ in vesica va let. Soluit̃ etiam lapis ille a plũbo et non trahit ferrum. eo q̃ non sit proprius locus generationis eius in minera ferrea. vt qui dam mendosi dixerunt. Maior autẽ quan titas est inuenta ad magnitudinẽ auella ne. Nascit̃ autem in arabia et in cypro Sed ciprum est magis molle et obscurum. Et hic lapis qñ magneti supponit̃ ligat magne tem et non pmittit eũ ferrum trahere.

Operationes.

A Serap. Maior v̾tus eius est in auro et argento et calibe. Unde lacerto sinistro al ligatus valet cõ hostes et insaniam et indo mitas bestias. et cõ iurgia et rixas et venena et incursiones fantasmatũ et incuborum et suc cuborum. Hũc ãt lapidẽ q̃dam magnetem vocauerunt. et q̃dam eundẽ ferrum attrahere menciuntur. B Idem Iste lapis hz duas v̾tutes que raro aggregant̃ in alio lapide. Una earum ẽ q̃ nõ cõiungit̃ alicui la pidi q̃ nõ frangat̃ propterhoc coaptantur fragmẽta ei⁹ ĩ sũmitatib⁹ ferri aspsi ad per forandũ. et pforant̃ cũ eo lapides alij sicut smaraldus tabarzet zaphir⁹ et alie gẽme.

C ¶ Alia virtus est ꝙ si accipiatur granulū vnum ex fragmentis eius. ⁊ glutinetur in summitate ferri cum glutine romano. ⁊ intromittatur in vesica p foramen virge. frangit lapidem. Habet similiter aliā ꝓprietatē quia nihil frangit lapidem hunc nisi plūbum. Nam ipsum rumpit ⁊ conterit.

D ¶ Et idē auctoritate Dyas. Adamas est lapis quo vtuntur aurifices ponentes in stilis ad sculpendos lapides. ⁊ confert gingiue fluxe. ⁊ purificat dentes. ¶ E Et idem auctoritate Galieni. Virtus eiꝰ est que abstergit abstersione forti. ⁊ signū in hoc ꝙ aurifices vtunť in hoc ꝙ indiget abstersione. Et nos iam experti sumus ꝙ mundificat dentes ⁊ abstergit. ¶ F Et in eo est virtus aliqua calida. ⁊ ꝓpter hanc causam admiscetur in medicinis cōburentibus ⁊ in aliquibus desiccatiuis q̄ curant gingiuas fluxas G ¶ Ex libro de naturis rerum. Adamas fortem facit hominem contra hostem. Somnia vana repellit. Venenum fugat ⁊ prodit. Fertur enim sudore madere. si venenū adhibeať ꝓpe. H ¶ Prodest lunaticis ac demone repletis Ex contactu etiā prodesse dicitur insanis.

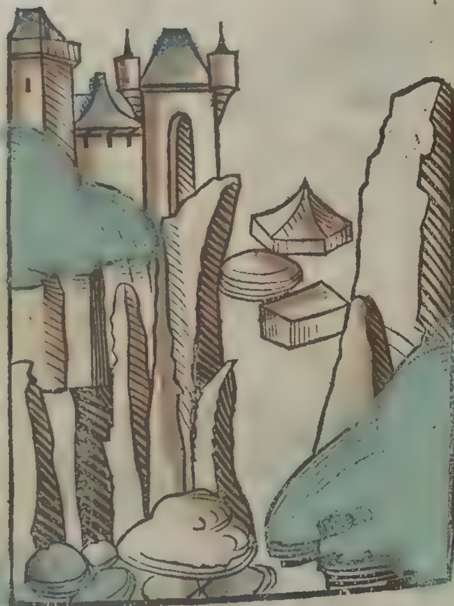
¶ Ca. ij.

Agathes. siue Agapis. Agathes ſm Dyas. i. ꝓpo ca. hʒ maximā virtutem. s. q colorē hʒ silē pelli leōis. Ysaac bēiamin. Agathes āt lapis nigerē albō venulis ī modū cuiusdā spēi lapidis albestē. Et inueniť aliꝰ mior eiusdē spēi; q similis ē corallo. Et terciū genꝰ plurimū fuit in creta insula nasciť. ꝙ hʒ ī nig venas croceas. Est quartū genus indicum et variū quasi sanguine sit aspersum.

¶ Operationes.

A ¶ Dyas. Agathes. valʒ ad morsuʒ scorpionis alligatꝰ vel illinitꝰ cū aq̄ statī tollit dolorē: tritꝰ ⁊ vulneri aspsus l' in potione cū vīo datꝰ vipaꝝ sanat morsus. portatꝰ facundū prudentē amabilē ⁊ gtū portantē facit. B ¶ Ysaac bēiamin. Primū q̄dē genꝰ aptū ē ad regū formas q̄ lapidibꝰ insculpunť. ⁊ plurimi lapides hūt capita regū insculpta: C ¶ Et cū iacet ad caput dormiētis ferť ondē multa simulachra sōnioꝝ D ¶ Terciū āt genꝰ q̄d creticū est facit vt adiuuet vincē picula ⁊ viribꝰ puenit cordis. gratū ⁊ placentē facit. vt dicit Euax. ⁊ coloris facit hōiē hōi ⁊ facundū

Ca.iij.

Alabandina. Ysidorus. Alabādina dcā est ab alabāda rgiōe asie. Est autē cristallini genus. Cui⁹ color ad celidoniū vadit sʒ rarus. Arnoldus Alabandina fulgorē hʒ q̄ est ruff⁹ clarus vt sardius.

Operationes.

A Huius virtus est q̄ fluxū sanguinis prouocat τ augmentat. B Ex Lapidario. Est alabādina cuius lux est emula sardi. Indicis āt dignū de nōie fallit āicū

Ca.iiij.

Alabastrites. Amandinus. τ Absinthus. Ysido. Alabastrites ē lapis candidus. interstinct⁹ varijs coloribus. Hūc cauant ad vasa vnguētaria. qm̄ vnguēta optie ſuare dr̄ icorrupta Nascit̄ circa thebas. egipcias. ad damascum syrie ceteris cādidior. pbatissim⁹ in India. Pliñ. li. xvj. Alabastritē lapidē vocant quē ad vnguētaria vasa cauant Nascit̄ circa thebas egiptias τ damascum syrie. hic ceteris cādidior. sed pbatissimus est in carmania. Mox in india. iam q̄dem τ in syria atq; in asya vilissimus autē. et sine vllo candore in Capodocia. Probant̄ q̄ maxime coloris mellei in vertice maculosi. atq; non translucidi. vicia sunt in his corneus. color candidus τ quicq̄t vitro simile est. Secundū Albertū lapis amādinus est gemma coloris varij. Lapis absinthus fm̄ Albertum Est de genere gēmaꝝ colore vitri rubeis virgulis.

Operationes.

A Dyascorids. Alabastrites est laxatiuus mollit deniq; duricies τ stomachi dolorem ceroto admixtus. B Albert⁹. Amandinus venenum om̄e. aut extiguit aut reprimit. τ vincere facit aduersarios. Et plenam interpretationē somnioꝝ facit intelligi. C Albertus. Absinthus. Virtus huius fertur esse sicut lapis Abescarius licet satis remissior. D Nam accensus permanet calidus ꝑ septē dies vel amplius. propter eandem causam q̄ dicetur de lapide albescario. E Lapidis etiam huius virtus est in ꝓuocādo τ augmentādo fluxum sanguinis. τ experimentatores asserunt.

Ca.v.

Androdamanta et Antracites. Ysidorus. Andodamanta nitorẽ habz argenti. ⁊ pene adamas. sp tesseris quadrata: Magi putant ei nomẽ impositum ab eo ꝙ domare ac refrenare dicatur. impetus vel iratundias aīorum. Signitur āt in mari rubro

Operationes.

A Arnoldus. Androdamanta lapis ē coloris argentei trahiturqꝫ de rubro mari. forma eius vt tessera. Duricies vt adamantis: Uirtus eius est ꝯ furorẽ. animūqꝫ ꝯmotum. B Ex lapidario. Androdamanta lapis est quasi tessera quadra. Ipse maris rubri mixtus reperiť harenis C Quem magus affirmat tante v̄tutis haberi. vt possit pn̄s aīos sedare calẽtes. D Ex li. de naturis reꝝ. Androdamanta lapis quadrus atqꝫ durissimus. tante v̄tutis ē. vt animū furore calentẽ ⁊ luxuria sedare possit: E Ysidorus. Antracites est coloris ignei vt carbunculus. Sed candida vena precinctus. cuius propriū est ꝙ iactatus in ignem velut mortuus extinguitur. ac contra perfusos exardescit. F Plinius. li. xvj: Est inter carbunculorum species antraticis in Thesprocia fossilis carbonibus similis. hec quoqꝫ cādida vena precincta traditur: G Arestotiles. Antrax id est carbunculus rube⁹. Si cum eo ponatur orithi nocte lucebit. H Albertus. Andromada est lapis coloris argentei. in mari rubro nascitur Est autem quadratus ⁊ durus sicut adamas I Uirtutem habz contra furorem. ⁊ facilis animi cogitationem: et tristiciam et grauitatem.

Ca.vj.

Allectorius. Solinus. Allectori⁹ lapis traditur qui cristallina specie. fabe modo in gallinacioꝝ vẽtriculis nasciť aptus. vt dicūt p̄liatoribus Dyasco. Allectorius lapis in ventribus galloꝝ gallinacioꝝ inueniť. Arnoldus. Allectorius ē lapis obscuro cristallo similis e ventriclo galli castrati trahitur post quartum annū. Ultima eius quantitas ē ad magnitudinẽ fabe. Ex li. de naturis rerum. Allectorius ē lapis. Cristallo vel aq̄ limpide similis. In iecore gallinacij reperitur si castratus fuerit. postq̄ trib⁹ annis vixerit castratus: Nullus maior est faba: postqꝫ hic lapis in gallinaceo fuerit nūq̄ bibit.

Operationes.

A Dyascorides. Allectorius in ventribus gallinacioꝝ inueniť quem gladiator habens in ore permanet inuictus ac sine siti. B Mulieribus quoqꝫ que volūt placere viris proderit. quia portantes se ꝓbas ac speciosas redd̄it. C Arnoldus. Allectorius excitat venerẽ. hōiemqꝫ ꝯstantẽ facit. atqꝫ ī ore tent⁹ sitim repmit

B ¶ Ex libro de na. rerum. Allectorius valet frigidis. et qui coire non possunt. ¶ E A muliere quoque habitus facit eam viro suo placere. portantem se facit invictum. et sine siti. Hinc reges eum habentes in ore fortiter dimicant. F ¶ Phisiologus. Allectorius in ventre galli nascitur. qui post tres annos castratus. et postea per septem annos vivens hunc lapidem portat idem gallinaceus G ¶ Hic lapis sitim extinguit hominemque discretum et gratum. maximeque uxorem marito facit. ut autem habeat hec omnia. clausis in ore portatur. H ¶ Ex lapidario. Ventriclo galli qui testiculis viduatus Cum tribus ad minimum fact⁹ spado vixerit annis. Nascitur ille lapis. cui⁹ non ultima laus est. Et per bis binos capit incrementa sequentes. Mensuramque fabe crescens excedere nescit. Cristallo similis vel aque cum limpida parum. Invictum lapis hic reddit quemcunque gerentem. Extinguitque sitim pacientis ore recept⁹ Nam milo crotonias pugiles hic preside vicit. Hoc etiam multi superarunt plia reges. Hic oratorem verbis facit esse disertum. Constantem reddens cunctisque per omnia gratum. Hic circa veneris facit incentiva vigentes. Comodus uxori que vult fore grata marito. Ut bona tot prestet clausus portetur in ore

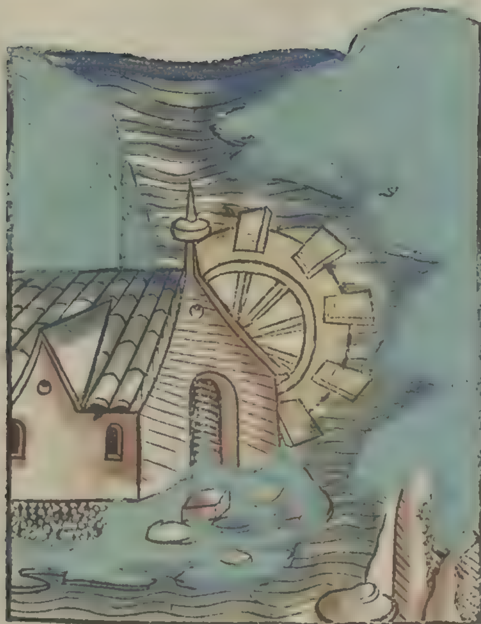

¶ Ca. vij.

A Metistus. Ysidorus. Ametistus indicus inter purpureas gemmas tenet principatum. Est autem color eius purpureus permixto colore violaceo. et quasi rose nitor. leniter quasdam flammulas fundens. Alterum genus eius descendit ad iacinctos. Causam nominis eius reddunt. quia sit in eius purpura quoddam non in toto igneum. sed vini colorem habens Est autem sculpturis facilis. Huius gemme genera sunt quinque. Arnoldus. Ametistus est gemma purpurei coloris ut rosa. et transmittitur ab india. Sunt quedam eius species Sed hec id est indica ceteris utilior est. huic mollicies ad sculpendum inest. Plinius. li. xvj. Indice quidem amatiste principatum tenent. Sed in arabie quoque parte. que est finitima syrie petria vocatur. Et in armenia minore et in gallatia reperiuntur et in egipto. Sordidissime atque vilissime in tharaso et cypro. Indice absolutum phenicis purpure colorem habent. Et ad hanc tingentium officine vota dirigunt. fundit autem cum aspectu leniter blandum. neque in oculos ut carbunculi vibrant. Alterum earum gen⁹ descendit ad iacinctos et hunc colorem indusaco vocant. Est et pana rites in continuo arabie gentis. Quartum genus colorem vini habet. Quintum ad vicinia descendit cristalli albi. has gemmas magorum vanitas promittit ebrietati resistere. multaque mira efficere.

¶ Operationes.

A ¶ Ex li. de na. rerum. Ametistus violacei coloris est optimus. Est autem quedam velut gutta vini rubei a qua corrupta Et hec facilis est ad sculpendum. Valet multum vinum bibentibus quoniam ebrietati est contrarius B ¶ Arestotiles Lapis ametistus si posueris eum super umbilicum. vaporem vini prohibet. ebrietatemque solvit. et hominem a contagio liberat C ¶ Arnoldus. Virtus ametisti est contra ebrietatem. facitque hominem vigilem. malamque cogitationem repellit. Et intellectum bonum tribuit.

¶ Ca. viij.

Asius. Dyascorides. Asius lapis in Alexandria tm̄ inuenit̄. q optimus est ad vsum medicine; q est colore candidus ac leuis in modum punicis. ac velut puluis manibus insidens. sanat fistulas. scrofas. podagram. ⁊ alienas passiones. Serapion. Lapis asius ē lapis qui inuenit̄ in Alexandria. et flos ei⁹ lapidis nōiatur fuca. ⁊ est lapis asius. ⁊ est q̊d dam q̊d apparet p substantiā eius simile pulueri molendini. ⁊ repitur etiaȝ sub eo ⁊ circa eum. Et iste lapis est albus. ⁊ oportet ꝙ eligat̄ ex eo ille q est albus leuis similis punici subtilis cito frangibilis. in quo sunt vene occultate. ⁊ sup quem est flos vt sal rubeū. ⁊ est hic lapis siccus similis spōgie. ⁊ generat̄ sup eū farina. ex qua q̄dam est alba. quedam rubea similis punici declinans ad croceitatem. ⁊ qn̄ applicat̄ lingue mordicat mordicatōe pauca. Et idē aucto. Gal. Nōiatur hic lapis nōie acq̄sito a loco. i. asia ⁊ nō est omino durus sicut lapis. sed assimilat̄ in colore suo. et substātia sua lapidibus qui r̄periunt̄ in lauellis balnei. ⁊ est tener ⁊ frangit̄ cito ⁊ sup ip̄m est silē pulueri molendini r̄perti sup pariętes molendini. ⁊ hec medicina nōiatur flos lapidis asyos. et est subtilis ꝓpter suam subtilitatem dissoluit carnes sine mordicatione.

¶ Operationes.

A ¶ Serapion aucto. Dyasco. Uirtus huius lapidis ⁊ floris eius est ꝙ curat vlcera profunda que sunt difficilis sanatōis. quando est siccus. ⁊ aufert carnem supfluam que fit in eis que est similis fungi.

B ¶ Et curat vlcera fraudulēta; ⁊ replet ea carne ⁊ mundificat ea.

C ¶ Et quādo admiscetur cum melle ⁊ aceto cōuenit vlceribus fraudulentis. ⁊ non sinit ea augeri in corpore.

D ¶ Et quādo admiscetur cū farina fabarum. ⁊ fit inde emplastrum. podagre cōuenit multum.

¶ E Et conuenit duriciei splenis. Et quando cum eo fit loboc cum melle cōuenit vlceribus pulmonis.

F ¶ Et cum ponitur ex hoc lapide sup scabello super quod tenēt podagrici semper pedes dr̄. conferre eis.

G ¶ Et quando puluis eius aspergitur super corpora pinguia ī balneo loco nitri extenuat ea.

H ¶ Et qui vult abluere lapidem hunc aut florē eius; abluat sicut lauatur climia.

Ca.ix.

Abeston. Albertus in lapidario suo. Albestō est coloris ferrei fm plinium. in arabia innenitur.

Operationes.

A Albertus. Uirtus mirabilis eius in templis deorum est manifesta. eo q semel accensus vix aut nunq poterit extingui. eo q naturam habet aialis qd salamandra vocatur cum modico humidi vnctuo si pinguis inseparabilis. Ysido. Albestō est Archadie lapis ferrei coloris ab igne nomen sortitus eo q accensus semel nūq extinguitur.

Ca.x.

Aquile lapis est. Ut dicit Serap. libro aggregatoris: caplo hager athamach: i. lapis aquile. Et est lapis indus qui cum agitatur. audit̄ itra ipm lapis alius 7 minera eius est in montibus indie inter chinoas 7 sarandi iuxta littora occeani. Et vocatur a grecis alleui a᷑s partū. 7 hec ꝓpetas est inuenta in hoc lapide aquile. Et idē aucto. Rasis. Athamach est medicina indie 7 est lapis simil' castanee. nisi quia habet colorem vellereū 7 qñ agitas ipm auditur intra ipm lapillus. et qñ frangis eum egreditur ille lapillus. 7 est sicut auellana vergens ad albedinem. Et idez Rasis li. de ꝓpetatibus dixit q est lapis similis ouo. 7 q habet intra se lapillum. Albertus i lapidario suo. Echites lapis. i. aquile 7 est gemmarum optia 7 est coloris punicei: 7 vocat̄ a quibusdaz aquileus. 7 ab alijs erodialis. eo q aquile hunc ducunt ad nidum suū iuxta oua sua collocantes. eundem sicut grus inter duo oua que facit collocat. Hoc eñ expertum ad sensum in colonia vbi grues fetus fecerunt multis annis in quodam orto. Inuenitur autē lapis aquile iuxta litora occeani vbi est optimum genus echideoꝝ qui sunt heredes auium. Dr̄ autem q in psyra aliqñ inuenitur. Est autem modus eius q in se continet alium lapillum qui in ipso sonat quando manu mouetur.

Operationes.

A Serapion. Hic lapis aquile dicitur Nam cum aquila vult parere oua sua defert hunc lapidem masculis a partibꝰ Indie. 7 supponit eum aquile. 7 facit eū parē facile. 7 alleuiat eius dolorem. 7 hoc idez facit mulieribus: 7 oïbus aialibus quādo ponitur sub eis in hora partus. B Et idem aucto. Rasis. Qñ ponitur in pecia 7 suspenditur mulieri in coxa qñ debz parere facit accelerare partū cū facilitate. C Et sum expertus hoc 7 inueni sic esse 7 omnes concordāt in hoc q alleuiat partum quando alligatur coxe. 7 iuuat quando ponitur loco peonie. inuenitur ad curandum. Iste lapis inuenitur apud nos. 7 q plures. verificaui de eo multociens experientiam: D Enax in lapidario suo. capitulo de lapide aqle ait. q suspensus in sinistro brachio. conuenit pregnantibus. 7 conciliat amorem. diuicias augz vbi fert̄. 7 in pregnantibus impedit aborsum. 7 periculum parturitionis mitigat.

E ¶ Prohibet casum caducorum. similiter si de administratione veneni aliquis suspectus sit in cibo illo prohibet ne possit ab eo deglutiri cibus ille. Si lapis subtrahatur mox deglutiet. F ¶ Albertus. Fertur autem quod si suspensus in sinistro brachio conuenit pregnantibus et conciliat amorem et diuicias auget vbi fertur.

G ¶ Et in pregnantibus impedit aborsum et periculum parturitionis mitigat. Et ait quod prohibet casum caducorum similiter. H ¶ Et quod mirabilius est tradunt caldei quod si de administratione veneni aliquis suspectus sit impositus in cibo illo prohibet ne possit deglutiri cibus. et si lapis subtrahatur mox deglutitur. Hoc dicit Albertus se vidisse a quodam fratre suo sensibiliter probari seu examinari.

I ¶ Querunt autem aquile hunc lapidem et ponunt nido suo. et grues inter oua sua sed in vno anno ponunt vnum. et in alio alium. K ¶ Dicunt autem quidam quod faciunt ad mitigandum calorem ouorum. vel corporis aquile ne oua nimis calefiant et hoc est probabile. L ¶ Quidam autem dicunt aliquid conferre ad eorum formationem aut viuificationem: quod autem quidam dicunt quod lapis ab alijs auibus ouis interponatur ne oua frangantur falsum est. quia citius ad lapidem quam ad se ipsa collisa franguntur M ¶ Aiunt autem aliqui quod si aliquis suspectus de administratione veneni cum lapis iste cibo immittitur statim a cibo strangulatur. et quando subtrahit transglutit cibum in quo positus est lapis.

¶ Ca. xj.

Astrion. et Asterites. Ysidorus Astrion gemma est cristallina in India. cristallo propinqua: in cuius centro fulget stella lune pleno fulgore nomenque eo sumpsit quod astris opposita fulgorem rapit et gerit. Plinius. In carmania nascitur gemma que astrios vocatur. similiter vt astiria vel astirites candida cristallo propinqua: In india vero nascens et in pallenes littoribus astrios. Quidam autem causam nominis huius reddunt. quod astris opposita fulgorem rapiat et gerat. Optimam autem in carmania nulliusque vicio obnoxiam gigni. Idem Ysidorus. Asterites est gemma candida lucem continens inclusam veluti stellam intus ambulantem. solisque candidicantes radios reddit: vnde et nomen inuenit. Plinius. Proxima candidicantium gemmarum est asteria. principatum habens proprietate nature. quod inclusam lucem pupille modo quodam continet et transfundit cum inclinatione. velut intus ambulantem. ex alio atque alio loco reddens.

Ca. xij.

Arena. Ysidorus. Arena ab ariditate dicta est. huius probatio est. si manu pressa strideat aut in veste candidam sparsa nil sordis relinquat. Vitrubius. Alia est arena fossicia. alia fluuiatica vel marina. Arene fossicie sunt hec genera. scilicet nigra. cana. rubea. carbunculum. Ex his optima erit que in manu confricata stridorem fecerit. que autem terrosa est asperitatem non habet. Item si in vestimentum candidum coiecta fuerit arenaria. Unde fodiatur tamen de fluminibus et e glarea extrahatur. hec tamen in structuris odiosa est. quia difficile siccessit nec onerari se continenter paries patitur. nisi intermissionibus requiescat. nec concamerationes recipit. Marina vero hec amplius et etiam parietes cum in his tectoria facta fuerint remittentes salsuginem eorum dissoluuntur. Siccescunt autem celeriter fossicie. et tectoria permanent. et concamerationes patiuntur. Sed hee que sunt de arenariis recentes. si cum exempte diutius iacent a sole et a luna et a bruma coacte resoluuntur et petrose fiunt. Ita quod in structuram coniecte cementa continere non possunt sed labuntur et ruunt oneraque parietum sustinere non possunt. Palladius de agricultura libro primo. Omnium arene generum precipue melior est russa. sequentis meriti cana. Tercium locum possidet nigra. Et fossilis arena non inuenitur. De fluminibus autem glarea vel litore colligitur. Marina quidem tardius siccatur. Ideoque non continue. sed intermissis temporibus est construenda ne opus corrumpat onerata.

Operationes.

A. Ex li. de naturis rerum. Arena sparsa super flammam inextinguibilem extinguit eam. B. Dyasco. Arena maris que in littore est sole calefacta carnes humidas desiccat. C. Iterum cocta sacellis ad compescendum tumorem intraneorum iuuat.

Ca. xiij.

Argilla. Bartholomeus in libro de proprietatibus rerum. Argilla est terra tenax glutinosa et viscosa. ad varia figulorum opera disposita atque apta. et secundum Ysidorum libro xvj. capitulo primo. ab argis sic vocata. apud quos primo ex tali materia vasa fictilia sunt effecta. et vt ibidem dicitur talis terra per actionem caloris

liquidiores partes cōsumentis ⁊ terrestri ores consolidantis in laterem cōmutatur Sepe etiam contingit q̄ talis terra lutea vnctuosa frigiditate aque congelante in lapidem cōmutatur. Sepe etiam accidit talis transmutatio scȝ luti vnctuosi ī lapidem ex calore coagulante. sicut enim dicitur. libro. iiij. metheoroꝝ: Lutum vnctuosum aptum est huic transmutationi. scȝ in lapidem per calidi coagulationē. quare vnctuosum est medium inter viscosum et vaporatiuū. habens humidum viscosum Unde gratia vaporatiui potest a calido coagulari. gratia viscosi non potest ex toto educi sed amplius comprimi ⁊ consolidari. ⁊ sic in lapidem transmutari.

Operationes.

A Ubi dicit cōmentator. Argilla est frigiditate sua sanguis restrictiua. B Constantinus. Argilla si cum forti aceto fuerit distempata apposita fronti et tymporibus ꝓhibȝ sanguinē narib⁹ fluētem.

Ca. xiiij.

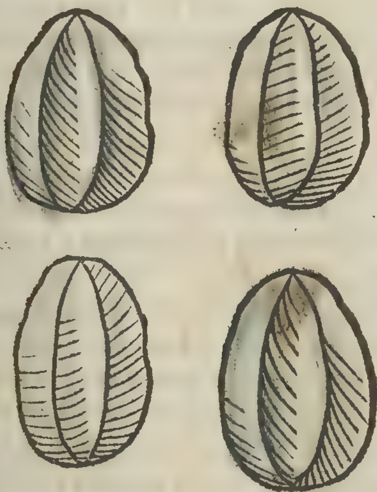
Armenus fm̄ Pliniū proprio capitulo. Lapis armenus est dict⁹ ⁊ nominatus a regione illa: ⁊ est liuidus ⁊ subalbidus. cuius melior est habens colorem medium inter viridē obscurum terreum ⁊ indum. ⁊ habet macularū distinctiones virides ⁊ nigras: Auicēna li. ij. capitulo de lapide armeno est aliq̄ntulum azulini coloris. non tamen est in colore azuli: ⁊ non est in eius soliditate. ſȝ est in eo arenositas quedam. ⁊ quādoq̄ vtitur eo tinctores ⁊ pictores loco azuli ⁊ est lenis tactu.

Operationes.

A Johannes Mesue. Lapis armenus inquit Alexander a verificatoribus est inuentus habere ꝓrogatiuam in educendo coleram nigram cuius operatō incolumior est ellebоro nigro. et virtuosior lapide lazuli. melior est habens colorem mediū inter viridem obscurum ⁊ terreum ⁊ indū ⁊ habet macularum distinctiones virides ⁊ nigras. ⁊ qui non est in termino lapidis ymo facile dissolubilis puluerisabilis. B Et qui est lenis tactu carens asperitate calide complexionis in principio secundi ⁊ sic. in ipso. C Et est resolutiuus abstersiuus et est conturbantibus et subuertentibus stomachum ⁊ educit per vomitum ⁊ vētrem. ⁊ nocet stomacho generans subuersionem ⁊ faciens solutionē cum angustia. D Et dixit Alexāder Non lotus soluit per vomitum ⁊ per ventrem sine molestia. E Ars autem in lauando ipsum est hec teratur cum facilitate in vase lapideo deinde fundatur sup ipsum aqua dulcis ⁊ lauetur sic terendo ⁊ fiat illud trigesies semꝑ innouādo aquaȝ ⁊ adhuc decies lauetur cum aqua rosaꝝ. F Et dixit Alchindus. Lauetur cū aq̄ buglosse post depurationem eius. acquiritur enim ei proprietas mirabilis ex hoc ad egritudines melancolicas. G Auicenna. Soluendo educit melancoliā plus q̄ lapis lazuli. ⁊ propter ip̄m dimittitur elleborus niger. H Johānes mesue. Educit solutione coleram nigram. cū virtute ⁊ mundificat cerebrum ex ea ⁊ valet. ad egritudines eius melancolicas. sicut est mania ⁊ vertigo ⁊ dolor capitis. et epylētia. I Et ad egritudines timo

De Lapidibus.

ris 7 suspitionis. 7 ad lepram 7 ad egritudines splenis 7 ad cancrum. 7 morpheam: 7 febres melancolicas. K ¶ Dosis nō loti potio est a. ℥. ß. vsq ad. ℥. j. ß. 7 loti potio est a. ℥. j. vsq ad duas.

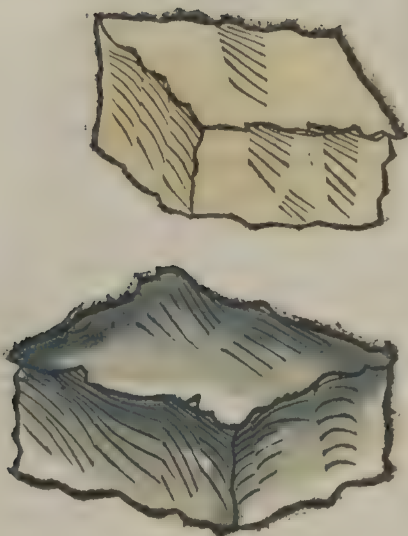

¶ Ca. xv.

Antimoniū latine: grece antimonos. arabice aytruad: Antimonium est vena terre similis plumbo. verū est q antimoniū teritur 7 non funditur. plumbū vero fundit 7 non terit. Et hȝ in fracturis suis claritatē qn̄ frangitur Et illud est melius qd in fracturis suis nō hȝ aliqd ex terra vel aliq sorde. 7 ideo ablutum 7 mundū debet poni in medicinis. Est fri. 7 sic. in. iij. gradu. Sera. li. aggre. cap. Aytruad vel antymoniū est vena terre similis plumbo 7 est medicina ocularis qd decernitur a metallo. quia antimoniū teritur. metallum vero nō. similiter metallum funditur. antimonium adoritur. Antimonium quanto clarius tanto melius Et idem auctoritate Dyas. Melius ex eo est fortius. 7 illud qd frangitur. 7 habȝ in fracturis suis claritatem 7 luminositatē. 7 quod est interius mundum. 7 non habȝ aliquid admixtum ex terra vel sorde aliq. Almansor tractatu tercio. capitlo de antimonio. Antimonium fri. 7 sic. est in. iij. g.

¶ Operationes.

A ¶ Ad emorroidas exiccandum iniciatur succus peucedani per cristere 7 postea si sint exterius pone puluerem antimonij desuper Si sint interius. puluis iniciatur cum calamo posito in vesica inflata. B ¶ Puluis eius cum sapone spataréto vel gallico cōficiatur. 7 liciniū in eo intinctum orificio fistule immissum curat. Puluis eius in cancro positus comedenti aut carni superflue optima est cura. C ¶ Contra polipum magdalino ex apostoli con formatus ī sparso puluere antimonij 7 naribus immittat. 7 aufert ipm. D ¶ Collirium ex puluere antimonij. et puluere nuclei. mirabolanoꝝ citrinoꝝ equo pōdere. addita aqua rosaꝝ. vel pōe de tutia cum antimonio. E ¶ Bōbix intincta i succo sanguinarie cum puluere antimonij. naribus immittat 7 remouet fluxum sanguinis ab ipo. F ¶ Ad cohibendū sanguinem. puluis antimonij in succo tapsi barbasti conficiatur 7 bombix intīcta superponatur. G ¶ Serapion aucto. Galieni. In hac medicina est v̄tus stiptica. et conglutinatiua et infrigidatiua: aufert carnem superfluā que est in vlceribus 7 incarnat 7 consolidat ea. 7 mundificat sordicies eorum. H ¶ Et stringit fluxū sanguinis narium. 7 pprietas eius est cōferre epylentie 7 superfluitatibus grossis I ¶ Almansor. Antimonium oculū efficiens robustum ipsius custodit sanitatē. suppositum quoq menstrua constringit. K ¶ Paulus capitulo de antimonio. Antimonium sua frigiditate et siccitate sanguinem de naribus stringit 7 valet si misceatur collirijs oculoꝝ. L ¶ Seniores eo vtentes habent oculos incolumes. qa neruos confortat 7 omnem maculā. 7 nocumentum aufert maxime si parum de eo misceatur.

Ca.xvj.

Attramentum. Ysido. Attramentum sic dictū est eo q̄ sit atrum Cuius species ꝛ picture ꝛ quottidiano vsui necessaria est. Ex li. de aluminib⁹ ꝛ salibus. Attramentum est aqua ꝛ tinctura: quā terre siccitas coagulauit. Et est in sui natura calidum et siccum. Huius multa sunt genera. quoꝝ meli⁹ est in hispania Et ip̄m qdem denigrat corpora. Et augmentat rubeum rubedine. Albū vō denigrat. Ex li. iiij. metheoroꝝ. Attramenta composita sunt ex sale ꝛ sulphure ꝛ lapidibus: Et est in eis vis aliquoꝝ corpoꝝ liq̄bilium: qn̄ ex eis fiunt. vt calcantū et abachar generantur ex maioribus granis attramenti Et non soluitur salsedo eius nisi cum eo q̄d in illo est sulphureum ꝛ postea coagulat̄ residuū. Illudq̄ iam cepit vim mineralem in aliquibus corpibus. Quod autem ceperit vim ferream erit rubeū aut croceum aut calathar Quod āt vim ereā erit viride sicut calcantum Unde possibile est illa duo artificialiter fieri.

Operationes.

A Auicenna in. ij. canōe. Attramentū calidum est ꝛ siccum in tercio gradu. B Omnia sunt adurentia ꝛ stiptica. scabiei conferunt humide ac duricici palpebraꝝ. ꝛ asperitati eaꝝ. aut apostematibus iguinis. C Est aūt in attramento virtus venenosa desiccans pulmonem ita q̄ fortasse interficit. D Suff lat aūt in naribus propter fluxum sanguinis ꝛ ꝓprie althochotar. ꝛ quo etiam fiunt licinia. E Et ponuntur in fistulis. ꝛ extirpant ventositatem. Licinium q̄z ꝯfert vlceribus auris ꝛ saniei eius. ꝛ ꝓhibꝫ corrosionem dentium F Item in ipso sunt adustio vehemens ꝛ cursuū sanguineorum constrictio ꝛ exiccatio. ꝛ stipticitas plurima G Confert formice ꝛ bensi pile qn̄ linitur cum aqua coriandri. puluerizatur autem super fraudulentum vuln⁹ ꝛ ambulatiuū. adurit carnem additam H Confert etiam fluxui sanguinis narium ꝛ apostematibus gingiue. I Et prohibet fluxum matricis. ponitur etiam in alcofol ad abstergēdum ꝛ subtiliandū grossitudinem palpebraꝝ. Hoc idē dicit Plinius licet per alia verba.

Ca.xvij.

Alumen Ysido. Alumen vocatur a lumine quia lumē prestat coloribus tingēdis. Est autē salsugo terre efficiturq; hyeme ex aqua & limo. et estiuis solibus maturatur. Huius species due sunt. Liquidum & spissum. Dyascorides. Aluminis species multe sunt. sed medicine tres necessarie. rotundū scissum & liquidum. Rotundum pbabilius est quod naturali rotunditate formatū ē. fistulosuz subalbidum fricabile non lapidosum. aliqua ex parte palidū; pingue scz & vehemē terre darguens. Scissum aūt optimū est. q̄d est quasi flos albus. rotundi leue. &c. Liquidum deinde melius est q̄d est leue perlucidum in summo aliquid in moduz floris. quasi lac habens. Rasi in li. de Aluminibus & salibus. Alumen est oleum q̄d coagulauit siccitas terre & est in natura sui calidum & humidū. retinet omne volatile mundificat & decorat corpa. & augmētat tincturam eoꝝ. Alchimista. Alumē large sumpto vocabulo. dr̄ omē qd ligat tincturam in corpe aliquo. vt in pannis & corijs Et sicut sunt diuerse tincture sic & alumia diuersa. Nam tinctura quelibet alumine suo indiget. sine quo imprimi non posset. vel cum corpe ligari. Un̄ non (vt quidam putant) alumen dat lumē. sed facit adhere re lumen. i. colorem: sicut apparet in corio. q2 nō p̄patur cū galla si nō imprimit̄ tinctura Itaq; galla est alumē tincture nigre. sicut cinis clauellatus est alumen gladij. Alumen quoq; de quo agit̄ est alumē rubee tincture. licēt alumen non rubificet nisi album.

Operationes.

A Platearius. Alumen calidū est & siccum in tercio gradu: virtutem habet consumendi & vehementer desiccandi. B Quod albū est meli⁹ est ac acutu & salsugini imixtū. Nō āt feculentū & cereū ē impurum. vsus ei⁹ ꝯ cancꝝ. & inflationes gingiuarum. & ꝯ scabiē. Balneū aq̄ aluminose valet ydropicis. scabiosis arteticis. C Dyasco. Omne autem alumen virtutem habet constrictiuam. & vehementius consumptiuam. Medet̄ deniq; putredinib⁹ & sanguinis fluxibus. D Gingiuis humectis seu dentibus mollibus cum aceto vel melle. E Idem Auriū fluxus cum succo poligonie curat. Carnes quoq; supfluas & putores alaꝝ vl' inguinū sanat F Auicenna. Alumen est ca. & sic. ad. iij Exiccat & pbibet fluxū oīs sanguinis & cursum supfluitatū & effusionem eaꝝ. G Cum aqua interficit alkarad. i. cimices & pediculos. & fetorem oris tollit cum fece vini tantūdem aluminis desiccat vlcera difficilia. cum salgēma valet corrosioni & adustioni ignis. H Ex libro de naturis rerum. Uniuersaliter alumen calidum & siccum est in quarto gradu stipticum & mūdificatiuū. & visus obscuritatis clarificatiuū superfluam palpebrarū carnem aut membrorum corrodit. I Pessima & sicca vulnera inhibet ne corpi perambulent: K Cum aceto & melle mixtum dentes confortat infirmos Et valet tumidis gingiuis.

Ca. xviij.

Aurum. Ysidorus. Aurum ab aura dicitur. i. a splendore: quod repercusso aere plus fulgeat. Ex libro de naturis rerum. Aurum invenitur in rivulis et in fontibus. et etiam in montibus quandoque: sed raro. multus autem labor est in lavando. Sed et per multas minutias terre. et in eius sordibus invenitur sociatum: invenitur tamen purum et non terre vel bituminibus. in se admixtum. sicut es vel argentum. Item in eodem libro. Aurum ceteris metallis est preciosius. durabilius et tractabilius, omni tempore fulget et coinquinatum rubigine non consumitur. visum fovet. Et quanto rubicundius est tanto melius. In duplo quoque ponderosius est quam argentum aut es aut stannum. Cumque sit generosissimum super omnia metalla nihilominus est maxime ductibile super omnia. Omni metallo temperatius est. Et ideo quia caliditas eius modici est excessus. non locatur in gradu. solum quoque non resolvitur. Actor. Aurum itaque non solum est inter metalla precio sissimum sed etiam solidissimum. habet colorem igneum splendidum foventem visum In igne positum non comburitur. sed purgatur et probatur: Itaque triplici de causa in igne ponitur. ad examinandum: ad purgandum et ad fabrificandum Sed et humano corpori maxime congruit. unde in cibo sumptum iuvat multum. Arestotiles. libro tercio. Aurum profecto liquatur calido. et si fuerit sulphur mundum et purum. et argentum vivum optimum cum rubore clarum. fueritque in eo vis igneitatis simplicis non urentis. erit res optima quam recipere possunt alchimiste. ut ex ea fiat aurum. hoc enim ipsum convertet in aurum. Avicenna. Aurum multiplex est scilicet. naturale. magistrale. xirchi. Zafri obrizum. colon. et alijs modis. Et illud quidem quod est de alexir valet magis quam aurum acre. quo non potest operari. Aurum autem de alexir est tribus modis. scilicet. de petra capillorum et sanguinis et ovorum. Non enim potest aurum esse aurum de alio lapide. Quidam autem faciunt falsum aurum sic et argentum: Stringunt enim id est indurant stannum et dealbant ac dicunt esse argentum. Sicut etiam auripigmentum cum subtus stercus mittunt. ibique miscent sal armoniacum et incorporant cum cupro distenso per locum barbatum et cum mercurio rubeo. et dicunt quod sit aurum verum cuiusmodi sit aurum septem modis per magisterium temptatur atque cognoscitur scilicet in solutione. in lapide. in pondere. in gustu in igne. in sublimatione. in fusione Porro naturalis auri natura calida est et sicca. et quantum habet ferrum de natura siccitatis et duricie tantum habet aurum naturam bonam ac mollem. fit autem in ventre terre. de argento vivo bono nimis et de sulphure non multum rubeo cocto

Operationes.

A Ex libro de naturis rerum. Aurum est calide nature. lepram ac scabiem curat. in pulverem redactum et antidotis mixtum.

B Habet etiam virtutem confortandi non quod incorporetur. aut membra nutriat sed quod alterativa virtute corpus immutat Vulnus ex auro factum non corrumpitur in tumores. C Haly regalis in practica sua. sermone secundo. Aurifolia carnem comedunt sine morsura. suntque sicca subtilia. Limatura auri confortat cor et pulsioni medetur. D Acalimia auri melior est tenuis et magis desiccans et amplius elimans. Que si comburatur et levetur de siccat oculorum ulcera sine morsura.

E Actor. Aurum ut dictum est supius omni metallo est temperatius. Unde quia caliditas eius modici est excessus. ideo non locatur in gradu. licet in gradu ponatur ab aliquibus F Avicenna. ij. canonis. Medicine aurum est equale subtile. confortat oculum in alcofol positum. Confert et doloribus cordis ac tremori eius. G Retentio eius in ore. fetorem ipsius oris removet. Cauterium melius est et velocius sanabile quod fit cum auro. H Confert etiam doloribus cordis ac tremori eius ac timori anime. et ei qui solus loquitur.

Ca.xix.

Auricalcum. Ysi. Auricalcum dr eo q splendorem auri 7 duriciem eris possideat. Est autem nomē compositum ex lingua latina 7 greca. Es em̄ grece chalco vocatur. fit autem ex ere 7 igne multo. ac medicaminibus ad aureum colorem ꝑducit. Ex li. de na. rez. Ex ere fit auricalcum sic dcm̄ quia splendorē habeat auri. vel qa de ipo fit auz. Dicit em̄ phūs in libro de alumie. Linmen q̊d ex vrina pueri 7 auricalco fit auz optimū Quod intelligendum est in colore non in substantia Dicit em̄ idē Aresto. q variat color sed substātia manet. Hoc auricalcū frequentius scripture vocāt electz. 7 hoc ꝓpter colorem electro prope consimilem Ex doctrina alchimie. Es autem trāsmutatur in auricalcum. quod fit mediante tuthia. quia fumus eius albificat. 7 habz naturam spiritus. statimq3 cum puluis eius proijcitur super es fusum. vel miscetur cū laminis eris: In ipsa eris fusione thutia calefit. 7 fugam querit tanq̄ spiritus. vn̄ apparet q eius fuga fit per eris corpus fusum. sicq3 siccat ipm. quia fumus eius est temperate albus. 7 album hmōi mixtum cum rubeo reprimit rubedinem 7 fit citrinum. 7 ita auricalcum.

Ca.xx.

Argentum. Ysidorus. Argētum greci argirion dicunt cū mixz īmo dum illud accidit. vt cū candidū sit. impressum corꝑi nigras lineas reddit Ex li. de na. rez. Argentū ductile est 7 tractabile. sonorūq3 ac tinnitus dulcissimum 7 hoc maxime si eri misceatur. Vn̄ tubas ex argento ductiles precepit moyses fieri ad terrorē hostiū. 7 exhortatōem ad bellū admouendū q3 castra 7 populos ad escā ꝯuocandos. Argēti vene multe 7 in multis ꝑtibus orbis repiunt. nec est puz in se sicut auz. Sz terre ac sordibus incorꝑatū 7 admixtū. Ideo labor maxim9 est vt ꝑ ignem expurget. Fum9 āt purgatōis ei9 valde nociuus est. nec de facili purgat fumo hmōi multo infectū nisi fumo thuris aut armōiacis spēbus. ac vbi puz fuerit argētum durabile est. Impuz āt de facili contrahit corruptelā. Argentū ꝯsolidat alia metalla. 7 q̄si vnū efficit consolidata.

Operationes.

A Auicenna in. ij. canone. Argentum ifrigidatiuū est 7 exiccatiuū. bonū est valde scabiei 7 prurigeni. B Eius confricatio cū alijs commixtionibus confert fe

tori oris. C Ac tremori cordis et humiditatibus viscosis. D Constantinus. Argentum frigidū ꝛ tēpatum ī humiditate est. ꝛ est contra humidum ꝛ viscosū flegma. Cadimia tamen auri fortior est ꝛ melior argentea. E Rasi in Almāsore. Argentum frigidū est. cordisqꝫ tremori proficit. Cadimia argenti scabiei que ī corpe oritur. ꝛ pustulis que in oculis sunt bona est. F Albertus Argentū bene politum inter oīa metalla. meli⁹ est speculum. quia ī colore magis accedit ad dyaphanum. G Haly. Purgamētum argenti melius est viride ac tenue. pōticū est desiccans fortiter. Ideoqꝫ necessarijs admiscetur ad cicatrizandū vnguētis.

C. Caxxi.

Argentum viuū. Ysidorus. Argētum viuū dicitur ꝙ excidat materias quibus inicitur hoc ꝛ liqdū quia percurit. Inuenit̄ autē specialiter in metallis siue in fornacibus argentarijs: guttaꝝ concretione tectis inherēs. Sepe etiam in stercore vetustissimo cloacarum vel puteoꝝ limo. fit etiam ex nimio in cou chule fertee imposito patena testea suppo sita. Tunc eīm circumlito vasculo circumdantur carbones. sicqꝫ argentū ex nimio distillat: sine hoc neqꝫ argentum neqꝫ es inaurari potest. Tante āt virtutis est. vt si sup sextariū argenti viui. centenariū saxū supponas oneri statim resistit. Sin āt auri scrupulū. leuitatē eius raptim sinu recipiet. Ex q̄ intelligit̄ nō pōdus sꝫ naturaꝫ esse cui cedit. Seruat̄ āt melius in vitreis vasculis. nā ceteras materias pforat. potui autē datū interficit pōderis cā. Auicēna. Argentū viuū subtus terrā nascit̄ propter hūiditatem magnā in loco illo exītē Et hoc euenit ꝑpter solē ꝛ aerē q̄ tangunt eum. Ideoqꝫ efficit̄ currēs ꝑpter humiditatem ꝛ frigiditatē q̄ in eo sunt. nec efficitur nisi in loco frigido. Ex li. de na. rerū. Argentū viuū est r̄uera calidū ꝛ humidū in q̄rto gradu. licet in q̄busdā libris inueniatur esse frigidū. Extinctū p̄t alij rei admisceri. sꝫ viuū nō. p̄t āt fieri albū ꝛ rubeū cū sulphure. fert eīm de facili oīs colores recipe. Si extinguat̄ cū pinguedine. apparebit q̄si terra. et sic inter ollas artificiose crematū. extrahit̄ ab igne claꝝ malliabile ꝛ tractabile ad modū argēti. ad maxima firmacula facienda. Deniqꝫ sine argento non p̄t fieri deauratio. cuncꝫ argentū nō consolidet̄ argēto medio argēto. Hoc vi detur bene fieri cum argento viuo.

Operationes.

A Constantinus in li. graduū. Argentum viuū cal. est in. iiij. gradu. ꝛ hu. Pediculos capitis occidit. ꝛ reptilia oīa cum litargiro ꝛ aceto ꝛ oleo B Fitqꝫ bonū ad curandū scabiē. Fit etiā vnguentū ad pustulas optimū C Plateari⁹. Argētum viuū hꝫ v̄tutē dissoluēdi ꝛ penetrādi farinam lupinoꝝ amaroꝝ decoquitur in aceto fortissimo vsqꝫ ad spissitudinē. ꝛ argenti viui extincti fcā ꝯmixtiōe. caput pacientis ex habūdantia pediculoꝝ pungit̄ ꝑ discriminalia. D Extinguit̄ āt vel cū saliua: vel fricat̄ cū cinere ꝛ saliua. Aut cū capillis et saliua. Aut cū puluē ossis sepie ꝛ saliua. melius āt dr̄ extingui. cū alte

ri rei p̄t admisceri. nisi eni sic extinguit. ip sius ad aliud non fit admixtio. E Avi. Argentū viuū potui datū iterficit cā ponderis F Item dyas. dicit q̄ argē tum viuū bibenti mortē tribuit. euadē tñ poterit. Qui hoc biberit caprinū lac bibē do ac se mouēdo. vel etiā bibendo vinum addito absinthio synapi vel ysopo. Cui cunq̄ mēbro adhēt ip̄m pcutit ⁊ corrodit G Auicenna: Argentū viuū sublima tum interficit. ppter vehementē incisionē ⁊ eius cura fortis est bibere lac ⁊ vomere. Sz Galienus dicit hoc se exptū nō fuisse. Scio q̄ quidam bibit argentū viuū in estate dū agitaret̄ siti ex vitro arto putās se vinū bibere. ⁊ duabus horis eff luxis id ip̄m reddidit an⁹ i peluim ⁊ nihil nocuit. H Dicunt ei quidam q̄ extinctū interfi cit. quia quicquit ei obuiat sua grauitate corrodit Interficit etiam murem. I Et ex eius fumo fugiunt vermes ⁊ serpen tes venenosi. K Item vapor eius fa cit accidere paralisim: tremorem. Fumus eius destruit visum ⁊ auditū Et facit oris fetorem cum transit p ip̄m. q̄re caueat qui vtatur.

Ca. xxij.

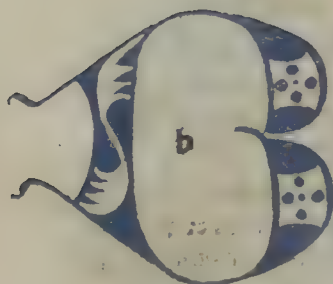
Arsenicum. Ysidorus. libro. xix. Arsenicum quod latine ob colorem auripigmentum dicitur. colligitur in ponto ex auraria materia. vbi ⁊ sandaraca: optimū est quod in aureum colorem transit. purum ⁊ fusili gracili venarum discursu. Quod vero pallidi⁹ aut sandarace similis est: deterius iudicatur. Est ⁊ tercium genus squamosum: quo miscetur aure⁹ color. Uis eorum est vt sandarace sed acrior. Plinius. li. xxxiiij. Arsenicum est ex eadem materia qua ⁊ sandaraca: Quod ex eo optimū est coloris etiam in auro excellentis. Ex libro de alumibus ⁊ salibus. Arsenicum est calidum ⁊ humidum: Et est diuersi generis. scilicet rubeū citrinum ⁊ laminosum Est arsenicum sile sulphuri in multis operibus.

Operationes.

A Auicenna Aliud est album aliud rubeum. aliud citrinum: om̄ia putrefactiua sunt ⁊ mordicatiua. Est autem calidum i tercio. siccum in secundo. B Pilos abradit et alopicie cum gummi pini conuenit. C Emplastrum cum eo fit sup vulnera: Cum adipe ⁊ oleo conuenit scabiei ⁊ sabaphat hūide et putredini. et abstergit ⁊ adurit cutem. D Assumit̄ ad tussim antiquaz ⁊ sputum saniei. ⁊ sanguinis. Et quando ponitur in pillulis ad asma. E Miscetur autem cum oleo rosato ad bothor ⁊ emorroidas. Nō autē ex eo sublimatū est interfecit: Et ex rubeo quidez melius est. quod est puluerizabile. F Dyascorides. Arsenicum nascitur in metallis vbi ⁊ sandaraca. Assatur autem in testa. donec mutet colorem: ⁊ r̄ponitur Uirtus ei stiptica est. cū calce viua mixtū ⁊ corpi illitum tollit pilos.

¶ Ca.xxiij.

alagins.⁊ Berillus
Arnold⁹. Balagins
est gẽma ruffa plucen
tis nature.degenerãs
a carbũculo.ipius ac
ṽtutibus oĩbus debi
libus ĩ eo rmissis. Asi.
Berillus ĩ india gig
nitur viriditate simił smaragdo.sꝫ cũ pal
lore. Polił ãt ab indis in sexãgłas formas
vt ebetudo coloris repcussione ãguloꝝ ex
citeł. Aliter polit⁹ nõ hꝫ fulgorẽ. Genera
eius sunt nouẽ. Helimandus in cronicis
li,x. Berillus est coloris violacei vel aque
marine.

¶ Operationes.

A ¶ Huba scripsit ꝙ ꝯiugij dat amorem
Et portantẽ se magnificat. Dextraꝫ strin
gentis adurit. B ¶ Aqua in qua iacꝫ
pota,valet infirmis oculis.tollit victus ⁊
suspiria.⁊ cunctis epaticis ferł curare do
lores. C ¶ Arnoldus. Berillus ẽ lapis
cuius color est pallidus vt limpha.forma
sexagana. Cunctꝫ genera eius sunt nouem
qui magis pallet est melior. D ¶ Uir
tus eius est contra hostiũ pericula.cõtra
pigriciem.oculos humidos sanat.gestan
tem adurit. Si oculo solis opponił ac ro
tundatur ignẽ accendit. E ¶ Dyasco.
Berillus lapis lucidus est et clarus.oleo
similis sculpił locusta marina.ac sub gemi
nis pedibus eius cornuta ac sub gẽma po
nitur herba seuina modico auro inclusa.
gestata amorẽ ꝯiugij facit. Aqua in q̃ mi
ssa est pota.ad ocłoꝝ vicia valet.⁊ ad oẽꝫ
valitudinem.

¶ Ca.xxiiij.

Bezaar.vel lapis liberans a vene
nis.arabice hager bezaar. Sera
pion li.aggre.cap̃.hager bezaar
est nomen persicũ.⁊ est expellens nocumẽ
tum.et hoc nomen cadit super duo: Unũ
est quod cadit sup omnem medicinam con
venientem alicui veneno.eo ꝙ resistit vir
tuti eius ⁊ expellit nocumentum eius pro
pter proprietatem que est in eo. ¶ Rasis
Bezaar est lapis citrinus mollis non ha
bens saporem. Unde lapis est vergẽs ad
citrinitatem ⁊ albedinem.hñs colorẽ vini
⁊ est levis splendens sicut lumen.

Operationes.

A Serapion. Lapis bezaar convenit venis: et quando bibitur ex eo pondus .xij. granorum ordei aut linimentum fit cum eo super locum morsus liberat naturam a morte et expellit venenum per sudorem. ideo pestilentico valet. B Et quando ponitur lapis in annulo: et ponitur in ore ipsius qui sumpsit venenum et fugit id et aliquantulum convenit ei. C Et quando tangitur cum illo aculeus scorpionis prohibet ab eo postmodum potentiam pungendi D Et si teritur de eo pondus duorum granorum ordei dissolvitur in aqua et ponitur in ore serpentis suffocat eum statim et occidit. E Idem auctor. Rasis: Et ego vidi in ipso sufficientiam ad auferendum nocumentum et erit lapis ille quem vidi vergens ad citrinitatem et albedinem habens colorem vini. et cum hoc erat levis splendens sicut lumen. F Et iam vidi in eodem sufficientiam illam quam non vidi in alia medicina simplici. ymo etiam quod non vidi in tyriacis compositis G Item Rasis Vidi lapidem bezaar filij amamari custoditoris legis dei. et est verum quod ipse emit hunc lapidem et dedit pro precio ipsius palacium cordube in principio genere.

Ca. xxv.

Belliculi marini latine. Arabice astor. Pandecta. cap. xciij. Belliculi marini sunt quasi umblici hominis secundum figuram: et sunt lapides parvi et albi qui inveniuntur in ripis marinis coherentes sicut dentales sunt frigidi et sicci sed eorum excessus ab autoribus non determinatur. ponuntur in unguentis ad faciem clarificandam.

Operationes.

A Pulvis eorum subtilissimus resolvatur cum axungia gallinacea prius resoluta: et fiat unguentum pro facie abstergenda. ponuntur in antidotario Galieni in unguento citrino. quod interpretatur unguentum de citro.

Ca. xxvj.

Bolus armenus. Avicenna. li. ij. cap. de luto armeno. Lutum armenum sive bolus armenum est rubeum declinans ad citrinitatem notum. fri. est in primo gra. sic. in. ij. Et est quedam vena terre que precipue in armenia invenitur. Unde habet v[irtu]tem constringendi. Est autem eligendum quod subrubeum est secundum omnes partes non h[abens] colores distinctos. aliquantulum fragil[e].

Serapion. Canarmenum. i. lutum armenum 7 est ingimbar. color eius e ultra croceitatem ad rubedinem tendes. 7 teritur cito sicut teritur calx. 7 est lene sine lapide. Uirtus eius est que desiccat desiccatione forti.

Operationes.

A Auicenna. Lutum armenum retinet sanguinem: quoniam exiccatio eius est in ultimo. B Et confert apostematib[9] pestilentialibus bibitum 7 linitum. 7 prohibet ambulationem putredinis mēbrorum. 7 mirabile est in re vulnerum. C Et prohibet catarrum. 7 confert colericis D Et est bonum sputo sanguinis ptisici. propterea quia desiccat vlcus pulmonis. 7 est cura stricture anhelitus ex catarris. 7 est bonum vlceribus intestinoꝝ 7 solutioni 7 fluxui sanguinis matricis. E Et confert fe. ethicis 7 pestilencialib[9] proprie. 7 plures quidem iam sanati sunt ex pestilentia magna propter consuetudinē bibendi ipsum cum vino subtili. F Et si bibitur in febre pestilentie necessarium est vinum. perducat ipm ad cor. 7 misceatur vinū illud cum aqua rosaꝝ.

Ca. xxvij.

Borax. Lapis borax secundum Albertum a quodam genere bufonis nominatur q sic dicitur quod ipsum i capite portat. Et est duorum generum. Unum album aliquantulum fuscum: 7 alterum si viuo adhuc palpitante bufone extrahitur. in medio habet oculū ceruleum. 7 temporibus nostris extractus fuit. vnus de bufone paru[9] viridis. aliqs etiam vidimus bufones habentes depictos in se qui de hoc genere dicebant vulgariter aūtcropodine dicunt.

Operationes.

A Albert[9]. Sordes purgant intestioꝝ 7 superfluitates. B Arnoldus. No se lapis. i. lapis borax est cuius duo sūt genera. Unum subalbidum 7 aliud varium C De bufonis capite trahūtur anteq̄ bibat vel aquam tangat D Et forte in eis quandoqz apparet forma bufonis cum pedibus sparsis. hic lapis valet contra morsos reptilium. 7 ꝯ venenū.

3-0-8

Ca. xxviij.

Callaica. Carcedonius et Calcophanus. Ysidorus. Callayca est gemma colore viridis et pallens ac nimis crassa. nihil iocundius decensque auro. Unde et appellata nascitur in india vel germania in rupibus gelidis. Oculi modo extuberans: Ex li. de na. rerum. Carcedonius in ethyopia nascitur. velut ignis lucet. sed pallentis speciem retinet. Semper itaque detentus pallore. Colorem habet medium inter iacinctum et berillum Qui si pertusus sit et collo vel digito feratur. causas vincere prohibetur. Huius species tres esse dicuntur.

Operationes.

A Arnoldus. Calcaphanus est gemma nigra sed eris tinnitum reddit si lapide fuerit illisa. B Arnoldus. Calcophanos nigri coloris lapis clarificat vocem. prohibet raucedinem C Ex li. de na. rerum. Calcophanus sonorus ac dulcis instar eris. D Si ferro vel ere percutiatur vocem quasi sonoram ac dulcem reddit si portetur ab homine casto.

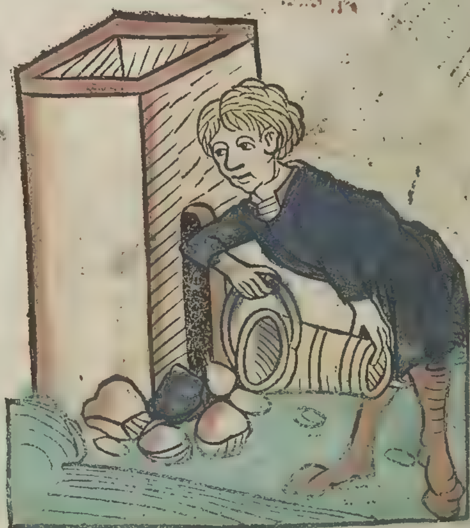
Ca. xxix.

Carbunculus. Ex li. de na. rerum. Carbunculus est lapis omnium preciosissimus atque carissimus. et omnium lapidum prohibetur virtutibus predictus. Huius color igneus est: et nocte magis quam die lucet. Nam die obscuratur. nocte vero tamen refulget. vt circa se noctem quasi in diem vertat: Ex lapidario Ardentes superat gemmas carbunculus omnes. Nam velut ignitus radios iacit vndique carbo. Huius nec tenebre possunt extinguere lucem. Quin flammas vibrans oculis mittat aspicientem.

Operationes.

A Arnoldus. Carbunculus est gemma rubicundissima in obscuro et tenebris lucens vt carbo. Colore virtutibusque superat omnes gemmas ardentes. Sola enim habet omnes. que in ipsis sunt virtutes. Suntque preter illam. xij. species minus ea vtiles. B Ysidorus. Carbunculi genera sunt duodecim. sed prestantiores qui videntur fulgere ac velut ignem effundere. C Et dicit Aluredus quod est sigillum lapidum Alij vero quia carbunculus potest imprimere figuram suam omni alij lapidi et non econtra.

Ca.xxx.

C Alx. Ysi. Calx viua dr̄. q2 dū̃ tactu frigida sit occultū ignez intus hʒ. Vn̄ ⁊ aq̃ ꝑfusa statim latēs ignis erumpit. natura eius mira facit. Nā aq̄s accendit̄ q̄bus solʒ ignis accēdi. Usus ei⁹ est structuris fabrice necessari⁹. Nā lapis lapidi nō p̄t adherē̄ forti⁹. nisi calce ꝯiunctus. Et calx q̄dē e lapide albo ⁊ duro melior ē structuris. Ex molli v̄o ticturis vtil'.

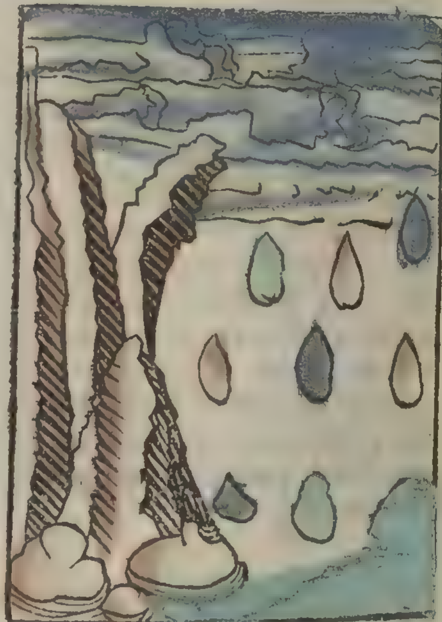
Operationes.

A Aui.in.ij.cañ. Calx est cinis corpoꝝ lapidosoꝝ. Illa q̄dē quā aq̄ nō tetigit et illa quā aq̄ tetigit cū remanet extincta duobus dieb⁹ aut trib⁹ tūc nō adurit ſʒ tñ̄ calefacit. B Et abluta q̄dē dcā ē ⁊ exiccatiua sine mordicatōne. C Calx v̄o bibita cū oleis fit maturatia D Calx fluxū̃ sanguis abscindit carnē additā corrodit. ⁊ abluta ꝯsolidat Ignis adustioni ꝯfert. E Constan. Calx ē ca. ⁊ sic. i. iiij g̃. Que mixta sero ⁊ oleo pustl'as ⁊ ap̄ata putrida hn̄tes iuuat. vulneraq3 ⁊ icisionē solidat. F Razi i Alman. Calx ca. est adurit ⁊ carnē sup̄fluā corrodit: fluxū sanguinis cōstringit. que cū lauat̄ adustioni ignis confert.

Ca.xxxj.

C Aristeum ⁊ Numidicus. Ysido. Caristeū viridē optimū q̄d nomē ab aspectu hn̄s eo q̄ gr̄tū sit his q̄ gēmas sculpūt. Eius em̄ viriditas reficit oculos. Idem. Numidicū marmor numidia mittit. q̄d cutē cotē succū dimittit croco similē. vn̄ ⁊ nomē accepit. Non crustis ſʒ in massa. ⁊ liminū vsui aptū. Tesfriana calore cineris appellat̄. cuius alligatō cōtra serpentes laudat̄.

Ca.xxxij.

C Alefarios: ⁊ corānticas vel coravium. Albert⁹. Lapis calefarios siue calcofanos ⁊ est niger.

Operationes.

A Virtus eius est vocē clarificare ⁊ raucedinem mederi. B Idē Albertus. Lapis corānticas est lapis cristallo simil'. ifecto colore ceruleo. q̄ dr̄ cadere aliq̄n̄ de nube cum tonitruo et inuenitur in graya ⁊ hyspania. sed hyspanus est candens vt ignis. C Prouocat dulces somnos. ⁊ ad prelia. ⁊ causas vincendas. ⁊ contra periculum tonitrui dicitur operari. Hoc similiter ait Enax.

¶ Ca. xxxiij.

Celidonius: Dyascorides: Celi
donius inuenit in ventribus hy
rundinũ. Cuius genera sunt duo
Niger ⁊ ruffus que colligũtur captis pul
lis yrundinum ⁊ scissis eorum ventribus
inueniuntur.

¶ Operationes.

A ¶ Albertus. Ruffus inuolutus panno
lineo vel corio vitulino ⁊ sub sinistra assel
la gestatus dicitur valere contra insaniã.
⁊ antiquos languores. et lunaticam passi
onem ⁊ epilentiam eodem mõ portatus.
B ¶ Euax autem dicit q facundum gra
tum et placentem reddit gestantem se. ni
ger autem vt Joseph dicit cõtra nociuos
humores ⁊ febres ⁊ iras operat. Et lotus
aqua sanat oculos. C ¶ Sunt autem
hij lapides parui valde et tales iam vidi
mus per socios nostros de stomacho yrũ
dinum extractos de mense augusto. tunc
enim extracti magis valere dicunt. vt fre
quenter autem duo simul in vna yrandĩe
inueniunt. D ¶ Dyascorides. Ruffus
enĩ sanat lunaticos ⁊ lãguidos ⁊ insanos
in panno mundo ligatus. ⁊ in sinistro bra
chio egroti circũligatus. ꝑterea facit gra
tissimos portantes se facundos et amabi
les ⁊ ydoneos. E ¶ Niger gestatus si
militer optimũ finem imponit. ad omnes
iras regum ⁊ dñorum ydoneus est. ¶ F
Nam qui eum habuerit omnibus place
bit. et ad arbitrium suũ cuncta perducet.
G ¶ Sed cui dolent oculi teritur cũ aq̃ ⁊
inungunt ⁊ sanabuntur. H ¶ Sed cũ
tolluntur lapides cauẽdum ne pater aut
mater ꝓpe sit q: meliorẽ effectũ hẽbunt.

¶ Ca. xxxiiij.

Celonites ⁊ Cymedia. Ysidorus.
Celonites est lapis purpurei va
rijq: coloris Hunc testudo mittit
⁊ diuinatorem illum facit. Qui hunc sub
lingua gestauerit At hec virtus ipi tantũ
modo tunc inest. cum luna primo accensa
crescens est. Menoytes in vltimo descen
dente sic vult aaron de virtutib9 lapidu3.
Nec hic lapis ab igne corrumpit.

¶ Operationes.

A ¶ Celonites est indice testudinis ocu
lus varius ⁊ purpureus. hoc magi impo
sito lingue fingunt futura pnũciare ¶ B
Ex lapid. Indica testudo lapidẽ mittit ce
lonitem. Gratũ purpureo varioq: colore
nitentẽ. Que3 sub lingua lotosi qsq̃ gesse
rit ore Nosse magi credũt hũc diuiare fu
tura. Orto mãe die sextã dũtaxat ad horã

Tempore quo lune succescere cernitur orbis. Sed luna prima lapidis predicti potestas. Tocius fertur spacio durare diei. Quinte post decimā cōcordant tpe lune. Ac detrimenti maris in tpe toto: Añ diē tm̄ lapidi manet illa potestas. Est etiam nulli lapis hic obnoxi⁹ igni. ¶ Idez Ysidorus. Timedia est gēma que inueniť in cerebro piscis eius nominis. candida ⁊ elōga. his presagire dicunť magi signa tranquillitatis ⁊ tempestatis.

¶ Ca. xxxv.

Cerusa. Platearius. Cerusa flos plumbi est. ⁊ est fri. ⁊ sic. in. ij. gˀdu hanc qui faciunt sepius incurrūt apoplexiam. epilentiam. paralisim. arteticam. propter frigiditatē aceti dissoluentem ⁊ mortificantem.

¶ Operationes.

A ¶ Habet autem cerusa virtutem mundificandi vel extergendi superfluitates. vñ quidam mulieres abluta facie puluerem ceruse tenuissime supadducunt. ¶ B Alie vero quia cerusa aliquātulum sicca est. conficiunt cā in aqua rosaꝝ. ⁊ exponūt soli maxime in estate qua consumpta aliā apponunt. ⁊ hoc faciunt donec fit albissima. ⁊ aliquātulum aromatica. postea formant in pillulas ⁊ faciei apponunt. ¶ C Nota qui longo tempe vtunť adhibitōe ceruse. dolorē dentiū incurrunt. ⁊ putredinem oris ꝗ fetorem ¶ D ¶ Auicēna in. ij. cānone. Cerusa est cinis plūbi. poniť in emplastris. et vlcera replet ac generat in eis carnem. ⁊ corrodit carnem malā. ¶ E Confert botbor oculi. Lenificat apata frigida ⁊ dura: Fit āt cerusa qñq̈ aceto. qñq̈ cū salibus ⁊ est frigida ⁊ sicca in. ij. gradu F ¶ Que aūt cū aceto fit vehemētioris est subtiliationis. ¶ G ¶ Est etiā ex medicinis q̄ ꝯueniūt ani fissuris. ē iteꝝ ex venenis

¶ Ca. xxxvj.

Crisolectrus ⁊ Crisocolla. Ysidorus. Crisolectrus est lapis auro simil. sed in colorem electri vergēs. matutino tantum aspectu iocundius. igniū rapacissimus. ⁊ si iuxta fuerit celerime ardescens. Arestotiles. Crisolectrus ignem trahit. ⁊ ex eius natura est ꝙ ab igne cito comburiť. Arnoldus. Crisolectrus gēma est aurei coloris. ab igne cito iflāmabilis visu pulcherrimus est in horis matutinis In alijs vero per oīa dissimilis.

Operationes.

A Plini⁹. Crisolectrum collo alligatũ medetur febribus. Tritum vero cũ melle atq; rosaceo aurium viciis. B Et si cum melle attico ꝯterat̃ oculoꝝ etiã obscuritati. stomachiq; viciis medet̃. vel per se farina eius sumpta vel cum mastice ex aq̃ pota. C Ex lapidario. Esse crisolectrus similis describit̃ auro. Cuius ad electrum color inclinare videt̃. Hic matutinis visu iocundior horis. D Cuius materies rapidissima dr̃ ignis. nã cito vicino correptus flagrat ab igne. E Ysidorus Crisocolla est gẽma que gignit̃ in india. vbi formice auꝝ eruunt. F Est autẽ auro similis. habet naturã magnetis; nisi q; auꝝ augere tradit̃. vnde ꝛ nũcupatur.

Marubii folia sunt prassia prassaq; porri Idẽ. Crisopassios est gẽma ab ethiopia veniens.

Operationes.

A Albertus. Crisoprassos vires habet lapidis prassii. Etiam ad oms cordis passiones efficax repitur B Idẽ. Crisopassios dr̃ lucere in tenebris. ꝛ euanescere lumine supueniẽte. ita q; colorẽ nõ retinet quem hȝ in obscuro. C Et fit in ipso fm diuersitatem luminis ꝛ tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut ĩ quercu putrefacta ꝛ noctiluca. D Et de omĩbus his in libro de aĩalibus dedimus rationẽ perfectam ꝛ vide.

Ca. xxxvij.

Crisoprassus. ꝛ Crisopassios. Albertus. Crisoprassus est lapis q̃ ab india venit. ꝛ raro ĩuenit̃ propter q̃d ꝛ carior extimatur. In colore etiã est quasi sit ex succo porri vl̃ prassii coagulato hñs etiã auri guttas. ꝑpter q̃d ꝛ tale nomen accepit. q: crisso auꝝ sonat ĩ greco prassiũ. i. viride viriditate porri. Uñ vsus

Ca. xxxviij.

Crisolitus ꝛ Crisolansis. Diasco. Crisolitus lapis lucidissimus est ꝛ similis auro. Albertus. Lapis crisolitus est in colore habens tenuem viriditatem lucidã in qua ad oculum solis micat vt stella aurea. ꝛ non est rarus. Ysidorus. Crisolansis est gemma ex auro ꝛ igne vocata. die siquidem est aurea. ꝛ nocte ignea Hanc gignit ethyopia.

Operationes.

A ¶ Albertus: Dicitur q crisolitus spiritualia confortat. ppter quod tritus asmaticis datur. Fertur etiam q perforatus et setis azini in foramine rpletus ac sinistro brachio alligatus fugat timores melancolicos pessimos. & hoc dicitur in phisicis ligaturis. B ¶ In auro etiam positus & gestatus fugat fantasmata: C ¶ Et dicunt quidam ipsum stulticiam pellere. & sapientiam adducere. D ¶ Dyasco. Hic applicatus (videlicet crisolitus) rasure auri filaterium est & tutamen aduersus nocturnos timores. Pertusus & traiectus cum setis azini & in brachio sinistro ligat⁹ omnia demonia vincit.

Operationes.

A ¶ Hic lapis frigidus oculo solis oppositus ignem eicit. si calidus sit hoc perficere non potest: Huius ratio posita est in li. de proprietatibus elementorum & planetarum. B ¶ Et dicitur etiam sitim restringere sub lingua positus & expertum est q tritus cum melle mixtus acceptus a mulieribus repleat vbera lacte: C ¶ Ex li. de naturis rerum: Cristallus lapis est ex glacie induratus. D ¶ Solinus tamen in aliqbus mundi partibus hunc inueniri dicit vbi nunq gelu vel glacies fuit. ¶ E Dyascorides. Cristallus vires habet stipticas: dederūt hūc ad generandū lac.

¶ Ca. xxxix.

C Ristallus. Albert⁹. Lapis cristallus est lapis qui aliquando fit ex frigore. Aliquando autem ex niue sicut sepe experti fuimus. & in Germania vbi multi inueniuntur. Vterqz autem modus generationis facilis ex superioribus erat manifestus.

¶ Ca. xl.

C Innabar. Pandecta capitulo clxiii. Cinnabar latine. grece sercog. Arabice asreg vel zemzisar. Cinnabar. i. cinnabarum. Et fit ex sulphure & argento viuo. & est rubei coloris. Sera. li. aggregatoris. cap. asreg siue asrengi. i. cinnabarum. fit ex plūbo qn ponit in igne. & inflāmat: & fit rubeū: Similiter fit ex cerusa cōbusta in hūc modū: accipit & ponit in cōcauo vase mūdo. & ponit sup ignē. & mouetur donec rubescat. et fit velut auripigmentū rubeū. Et qdā nōiant hoc sandix.

Operationes.

A Galienus. Quādo comburitur plumbum vel cerusa mutatur. et fit asrengi. et est res subtilior eo. sed non ita sedatiua. B Idem auctoritate Lachindi. Et accidit bibenti asreg sicut illi qui bibit litargirum. omnes isti sunt species cinnabari. C Dyascorides. Uirtus est illi similis lapidi emathitis. Deniqꝫ constringit vehementer et ideo sanguinis fluorem abstinet. combustionibus et pustulis opitulatur. cerotis additur vtiliter etiam cōfectionibus colliriorum miscetur.

Ca. xlj.

Cinis. Actor. Cinis ex predictis corporibus vstis relinquitur. et ē substātia terrena quidē arida et compacta: in quam corpus solidum per ignem resolutum humore consumpto redigitur. Uñ ex grandi corpore propter consumptionem materie modicus cinis efficitur. despecti coloris est.

Operationes.

A Et quia partes habet minutissimas leui flatu agitabilis est. ad multa tamen perutilis. B Cinere namqꝫ primo quidem ignis ipse regitur vt conseruetur C Cinere pelles depilantur. et quodaꝫ modo innouantur. D Cinis etiam pro alumine ponitur in tincturis pannorum. In ecclesia dedicanda alphabetum in cinere scribitur. In capite ieiunij cinis ad memoriam mortalitatis nostre in capitibus nr̄is ponitur E Ex aq̄ cineri admixta fit lixiuium. quo capita abluuntur. F Cinis supra sanguisugam proiectus sanguinem quem suxerat euomere facit. In medicinis quoqꝫ tam cinis quam lixiuium proficit G Auicenna in secundo canone. Cinis omnis naturam habet abstersiuam. exiccatiuam. diuersificatur tamen et ablutio minuit eius abstersionem: et acquirit ei glutinationem et exiccationē sine mordicatione. H Aqua vero cineris ingreditur in medicinis putrefaciētibus et earum fortiores sunt. I Aq̄ cineris ficus et lacticinij. plus enim abstergit et siccat q̄ cetere. K Cinis autem lignorum stipticorum. vt quercus et reliq̄rum retinet sanguinem. L Dyascorides. Lixiuium ex cinere quercus ad vsum medicine efficacissimum est. et hominibus et pecoribus que densione pulmonis vexantur. et quibus aliqua res venenata obsistit. Bibita namqꝫ statim salutem affert M Utilis etiam est in vulneribus humectis. et ī fistulis. et ad vulnera difficilia ad sanandum et callosa lōgi temporis sordida. N Quottidie ergo lauanda sunt. et sic apto medicamine sananda. q2 virtus lixiuij nō sanat sed ad sanitatē vulnera disponit.

Ca.xlij.

Corallus. Ex libro de naturis rer. Corallus est lapis rubeus valde. figuram habens vt cornu cervi. Vel vt herbe radix cum multis radicibus Nec mirum qm herba fuit in mari primu hic fulminibus 7 tempestatibus resistit. Unde antiqui lapidem huiusmodi ꝯfractum cum seminibus in agro iactabant. aut in arboribus suspendebant. vt grandinum picula non sentirent. Demonibus quoqꝫ terribilis est. 7 hoc forte. qa frequenter ramoꝝ eius extensio modum crucis hꝫ

Operationes.

A Avicenna. in. j. canone. Corallus est frigidus in gradu pmo. siccus in secudo Stipticus est 7 vehemeter ꝓhibet fluxu sanguinis. B Carnem additam abscindit. confortat oculum abstrahendo 7 exiccando humiditates fixas in eo. C Et est pcipue qd adustu e 7 ablutu conveniens lacrimis. Vestigia qꝫ vlceꝝ abstergit. cofert apatibus intestinoꝝ 7 splenis. Retinet sputum sanguinis. Nascit autem in maribus que sunt i Affrica. 7 alius quidem rubeus est. alius niger. Alius albus. D Dolorem stomachi removet. ac prohibet sugos eius directe suspensus. E Et ideo collis pueroꝝ appendit. Dr aut q si terat 7 impleant ex eo concavitates i firmoꝝ detium eradicat eos. 7 e summus in confortatione gingivaꝝ F Cofert etiaꝫ sputo sanguinis 7 eius fluxui: ꝓpecꝫ rubeus Et omibus egritudinibus stomachi. G Arnoldus. Corallus a mari trahitur sicut ramusculus. 7 valet ꝯ quemlibet fluxum sanguinis. 7 epylentia. H Et contra vana monstra collo suspensus. I Valet etiam contra tempestates. et gradies agris aspsus multiplicat fruct.

Ca.xliij.

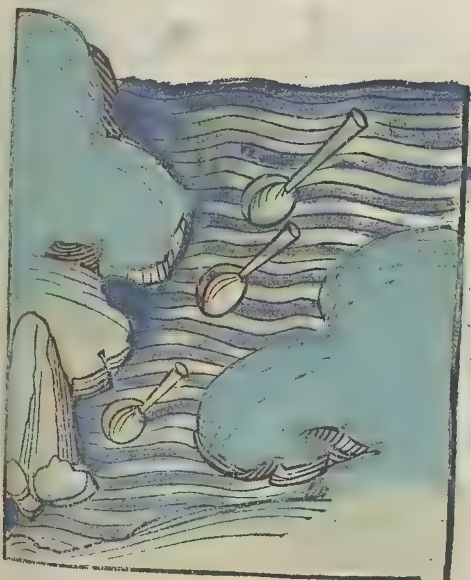
Corneolus. Ex li. de naturis reru. Corneolus vel fm quosdam cornelus est lapis rubeus plucidus sed obscuri coloris incisi carne similis. hoꝝ lapidum multitudinem filij israheli deserto sculpsisse dicunt quorum sculptura tam subtilis acuminis comprobat. vt nullus posterorum huiusmodi opis ymitationem audeat attemptare. Nec dubium q fm efficacias 7 virtutes gemarum

sculpebantur ymagines figurarum. Albertus in lapidario suo. Corneolus quem quidam cornelium vocant lapis est coloris carnei hoc est ru. obscuri sicut carnis lotura. hic apud renum fluuium inuenitur frequentissime et est valde ru. colorem hñs fere sicut miniū. et qñ politur multū nitet.

Operationes.

A Expertū est q stringit sanguinē. et pcipue menstruorum et emorroidarum. fert etiam iras mitigare. B Serap. Virtus istius lapidis est q qñ defertur in annulo. reprimit iracundiam. et causam litis añ iudicē C Et reprimit fluxū sanguinis. Undecunque exeat. pprie et sanguinis menstrui. D Et qñ fit ex eo dentifrigiū abstergit sordes dentium et dealbat eos et facit eos pulchros.

Ca. xliiij.

Conchilium. Pandecta capitulo cccc xxxj. lapis cōchilij. hoc vocabulum ponitur in quodā electuario. Auicenne. qd est p vicium lapidis. et quidam dicunt q est coclea marina q dr pchiliū. et qdā dicūt q ē coclea liaciarum. Sm veritatem lapis est coclea porphire marine. et est conchilium marinū purpureū.

Ca. xlv.

Cos grece. arabice. hager almaseni siue amensen latine lapis quo acuitur ferrum vel olearia. Serapion li. aggre. cap. hager almaseni est lapis quo acuitur ferrum.

Operationes.

A Fricatio almaseni que accipitur ex lapide. qui dr ysachsen. prohibet augmētari mamillas puellarum añ tempus et testiculos puerorum. et est qr virtus eius infrigidat. B Et idem auctoritate Dias. Quādo acuitur sup ipm ferrum aliqd et linitur q aggregatur sup alopitiā. facit in ea nasci pilos. C Et liniuntur cū eo mamille puellarū et testiculi puerorum. et phibet eos augeri. D Et conuenit apostemaribus eorum amborum. Et quando sumitur in potu cum aceto. conuenit dolori splenis et epilentie Et fricatio eius conuenit alopicie. E Ubi sciendum q iste lapis vocatur similiter cos ocularia. quia in ea fricantur sy eff oculorum. Uel cos olearia. quia cū acuuntur in ea instrumēta ferrea. aspgitur sup ipa oleū.

Ca.xlvj.

C Uprum. Ex li. de na. rez. Cuprũ siue es est eiusdez duriciei cum argento. z eiusdem liquatõis. Hoc excepto q̃ est rubei coloris. Es nulla rubigine corrumpit᷑. fetorẽ hz z tñ dulce sonat Philosophus. Es siue cuprum sonoꝝ est. z vocale; natura calidũ sonus eius p̃ se rudis est. admixtum vero stanno vel argẽto vel auro validum est valde. dulcẽq̃ tinnitum hz. Tinnit autem ceteris metallis; sz vexat auditũ nisi stanno ꝯmodius tempetur Et fusile q̃dem est. z in oĩe artificiũ ductile. sed cũ labore z moderamine verberantis nũq̃ vo sic purgari p̃t quĩ facile ꝯbat corruptelã. durat tñ i ãnos plurios.

Operationes.

A Ysi. Es ãt a splẽdore aeris dr̃. sicut z auꝝ z argentũ Apud antiq̃s poꝛ eris vsus q̃ ferri cognit᷒ ẽ; B Ere quippe primi ꝓscindebant terraz; z certamina belli gerebant Eratq̃ in precio es magis.

C Aurum vero z argentũ ꝑpter inutilitatem reijciebant᷑ Nũc ãt viceuersa iacz es z auꝝ summo cessit honore.

D Inter oĩa vero metalla es vocalissimũ est z maxime potestatis. Ex eo z enea lamina fiunt.

Ca.xlvij.

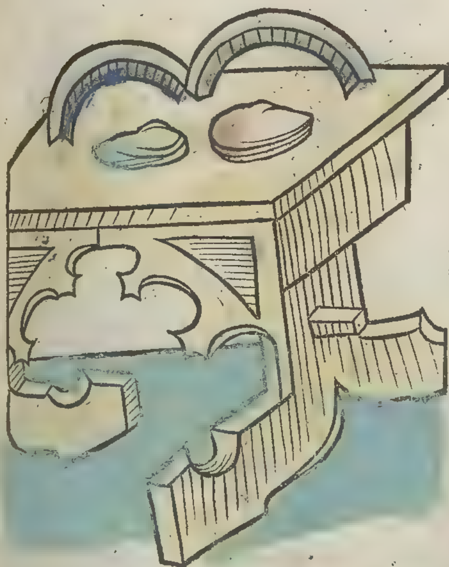
D Raconites. Albertus Draconites est lapis a capite draconis extractus: z fertur ab oriẽte vbi sunt dracões magni. Virt᷒ ei efficax sicut lapidis q̃ vocat᷑ boꝛax. qñ de dracõe extrahit᷑ adhuc viuo palpitante. Insidiant᷑ ãt draconibus doꝛmientibus. Et subito scisso coꝛpe draconis adhuc palpitãte euellũt lapidẽ.

Operationes.

A Albertus ĩ mirabilibus dicit q̃ draconites deuincunt᷑ inimici ꝯ venena valz si de viuo extrahat᷑ z dz ferri ĩ sinistro brachio. Anime cũ actibus multa ꝓfert His etiã supfluitatibus q̃ generant᷑ in aĩalib᷒ z moꝛtis coꝛruptio. Alterat ea qñ naturali moꝛte coꝛruptis humoꝛibus moꝛiunt᷑. z qñ moꝛtua vel coꝛrupta occisa iacuerunt.

B Ego ãt in p̃tibus almanie ĩ sweuia vidi lapidẽ sup quẽ ꝯuenerant plusq̃. ix. serpentes inter mõtes in q̃dã p̃to: z cũ transitum facerent. inde dñs terre milites eius ginalis gladijs sciderũt s̃pẽtes in multa frusta. z in fundo tñ q̃dã magn᷒ iacuit serpens in multas p̃tes incisus. z sub capite

serpentis inuentus est lapis niger forma
tus vt piramis abscissa non plucidꝰ in cir
cuitu coloris pallidi. pulcherrimū hn̄s de
scriptum serpentē: ⁊ hunc lapidē ab vxore
eiusdem nobilis mihi p̄ntatum cū capite
eiusdem ſpentis. ¶ ¶ Item dr̄ venena
fugere q̄ fiūt a morsibus aīaliū venenato
rum. Uictores dr̄ etiam efficere.

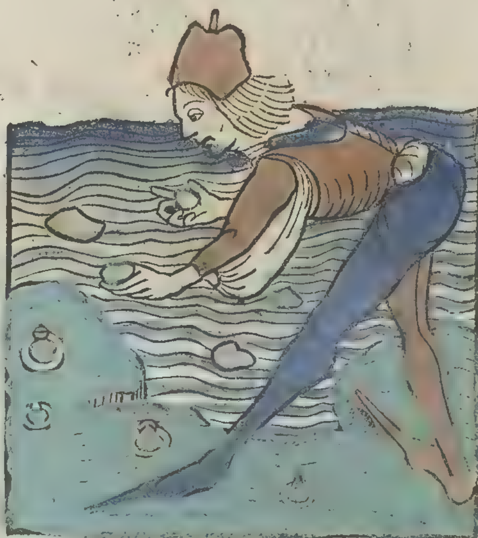
¶ Ca. xlviij.

Deimonis. Dyadachos. ⁊ Drose
litus. Albertus: Deimonis est q̄
dam lapis bicolor vt arcꝰ deimo
nis q̄ iris vocatˀ. Est āt deimon dictus ꝙ
grece intellectū vel stellā clarā stillantē so
nat. Idem. Dyadochos est lapis pallidꝰ
dr̄ aliquantulum berillo similis.

¶ Operationes.

A ¶ Albertus: Lapis deimonis dr̄ ꝯfer
re febricitantibus venenosa pellere. et tu
tum ⁊ victorē reddē. B ¶ Dyadochos
dr̄ fantasmata in tm̄ excitare ꝙ magima
xime hoc vtuntˀ. tn̄ applicatꝰ defuncto. vi
res amittit qꝛ mortē odire ꝓhibetˀ. hoꝝ āt
ratio bn̄ p̄t in libris magoꝝ. Hoc est her
metis. tebit. bencorath ⁊ ptolomei. de qui
bus non est presentis intentionis. ¶ C

Arnoldus. Droselitus est lapis varius:
cuius nominis causa extitit. quia si ad ig
nem applicetur velut sudorem emittit.

¶ Ca. xlix.

Dyacodos. Dyamanticus. ⁊ Dio
nisia. Arnoldus. Dyacodos est
lapis pallidus berillo similis.

¶ Operationes.

A ¶ Ex li. de naturis reꝝ. Dyacodos est
lapis qui aquis iniectus varias effigies
demonū efficit. ita vt det responsa petētī
bus. B ¶ In eodem libro. Diamanti
cus est lapis q̄ in quocūq; metallo gesteˀ.
ferream tamē sibi sedem propinqˀ eligit.
C ¶ Isidorus. Dyonisia est lapis niger
mixtus rubentibus notis. Hec ex aq̄ trita
vinum fragrat. ⁊ odore suo putatur ebrie
tati resistere. D ¶ Philosophus. Dyo
nisia lapis est orientis fusci coloris niueis
respersus guttis in aqua tritus vinum fra
grat. ⁊ tamen ebrietas cōtra naturā odo
re suo fugari solet.

Ca. l.

Exacontalitus. Ermistion. 7 Ethites. Ysidorus Exacontalitus lapis est in parua magnitudie. multicolor est vnde 7 nomiatus est. Tam diuersis em notis aspersus est. vt sexaginta gēmarū colores in paruo eius orbiculo deprehendantur.

Operationes.

A Arnoldus. Exacontalitus est lapis valde paruꝰ ex coloribus sexaginta distinctus. Hic hōis oculos efficit tremulosos. B Ex lapidario. Exacontalitus lapis ex re nomen adeptus. Corpis exigui miro dispendio supplet. Dum tot gēmarū sumit gēmula sola decorē. C Ysi. Ermistiō gēma inter grātissimas aspicitur 7 ex igneo colore radiās auro: portās secum in extremitatibus candidā lucē. D Ex li. de na. rerū. Ethites est lapis punicei coloris hñs lapillū interius. ex ꝗ fit sonorus. Hic ab aqla de extremis orbis ptibus in nidū portat̄. naturaliter em̄ hūc esse causam ꝙ oua aqle īmoderato colore ↄcalescūt. nisi lapis naturaliter frigidꝰ pñs sit hic pueros incolumes seruat. E Efficacissime

pregnantes iuuat. ne aborsum faciāt. vel in partu grauiter laborent in leuo lacerto portari vult. sobrietatem cōfert 7 graciā tacitꝗ victorem. De isto lapide superius etiam dictum est.

Ca. lj.

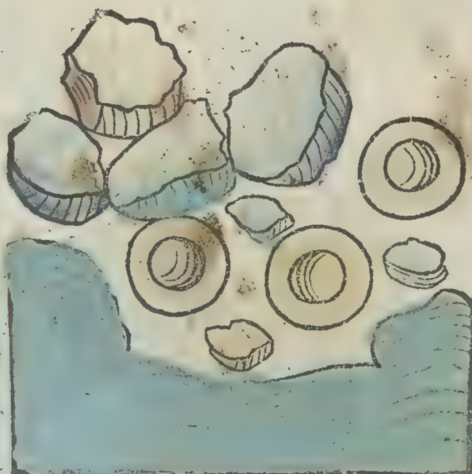
Emathites. Ysido. Emathites lapis est dictus. qa rubore sanguineus. Emach quippe sanguinis est. Gignitur autē in ethiopia. sed principalis in arabia 7 affrica inuenitur.

Operationes.

A Emathites dr̄ quia emach sanguis 7 thitel sistens. habet em̄ vtutem stringēdi fluxum sanguinis. B Ex li. de naturis rerū. Emathites lapis est ferruginei coloris. mixtus venis sanguineis. hic missus in aquam bullientem: eam reddit tepidā. Si qs eū deferat solis ardorē nō timebit C Item soli expositꝰ a se scintillas emittit. fructus a locustis 7 grandine seruat. D Idem quoꝗ confractus et in aqua resolutus sanat eos qui saliuas sanguineas emittunt: E Sanat etiam vētris fluxum. puluis eius carnes mortuas crescentes in vulnere corrodit 7 tollit. Vino quoꝗ permixtus vlcera sanat. Bibitusꝗ lapidem vesice frangit.

F ¶ Ex lapidario. Sumpsit emathites grecum de sanguine nomē. Nature lapis humane seruire creatus. Stiptica cui virtus permulta pbatur inesse.

¶ Ca. lij.

Exacolitus & Exebenos. Albert⁹ Exacolitus est lapis vari⁹. dissolutiuus. vt dicūt periti medicoꝝ. Dyascorides. Exebenos lapis est albus. & speciosus. quo solent aurifices auꝝ limpidare.

¶ Operationes.

A ¶ Albertus. Exacolitus vino pmixtus & potatus valet contra colicam & yliacaꝫ passionem. B ¶ Dyascorides. Exebenos curat stomaticos potatus cum passo & aqua. similiter amentes sanat potatus. C ¶ Ad venereas voluptates mirifice facit bibitus. quia non patitur diu eos fatigari; D ¶ Soluit etiam vesicam dolētem. Nam portatus partum sine egritudine conseruat. & velocitatem parturiētis facit circumligatus femori.

¶ Ca. liij.

Enidros. Efestis. & Egypcilla. Ysidorus. Enidros lapis est ab aqua vocatus. exūdat eñ aquaꝫ ita vt clausam putes in eo fontaneā scaturiginem. Arnoldus. Enidros est lapis distillans ppetuis guttis nec liquescit omnino. nec eñ icitur minor; Ex li. de na. rerum Enidros lapis cristallo similis. miro mō ppetuis lacrimis distillat. & tñ durus. & integer in omnibus perseuerat.

¶ Operationes.

A ¶ Ex lapidario. Huius nature graue est deprehendere causam. Nam si decurrit lapidis substantia quare. Non minor efficitur aut non omnino liquescit. Si res exterior descendit ad inferiora, vt semper refluat. cur se non impedit ipm. scilicet ingrediens contrarius egredienti ¶ B Ysidorus Efestis lapis est speculi naturā habens. in reddendis ymaginibus q̄nq̄ rutilet; C ¶ Experimentum eius est. si feruenti aq̄ addita statim refrigeret. Aut si soli opposita materiam aridam accendat. Nascitur in chorinto; D ¶ Idem Egypcilla gemma est radice nigra. facie vero cerulea. ex egypto vbi reperitur sic appellata.

ꝛ ꝯ dolos tutū facit B ¶ Ex lapidario
Extre nomen habens ē elitropia gemma
Que solis radijs in aqua subiecta parillo
Sanguinem reddit mutato lumīe solem
Eclipsimq; nouam terris effundere cogit
Demq; post modicū vas ebulire videbis
Aspergiq; foras subite scaturigis imbrē.

¶ Ca.liiij.

Elitropia. Ysidorus. Elitropia est gēma coloris viridis ac nubil' stellis puniceis sup sparsa cū sanguineis venis. causa vero nōis est de effectu ipius lapidis. Nam ī labris eneis de iecta radios solis mutat. sanguineo rper cusso. Extra aquā āt speculi modo solem excipit. dep̄hēditq; defectus eius subeūtem lunaz ondens. Signitur in egypto ꝛ affrica sed melior in ethyopia Magi hāc admixta herba elitropia. quibusdā additis p̄cantationib⁹ gerentē ꝯspici negāt.

¶ Operationes.

A ¶ Arestotil'es. Lapis elitropia si ponatur sup aquā euaporabit eā. B ¶ Ex li. de na. rer. Lapis elitropius in vase aq̄ pleno solis radijs subiectus sanguineum solē reddit. ac si pateret̄ eclipsim: nec in era vas ipm in quo iacz ebulire videt̄. Et aquam velut ymbres spargere. hoc facto videntes arepticij (si p̄ntes sint) extra se rapiunt̄ ꝛ futura predicunt. C ¶ Hic lapis gestantem in longa vite tēpora producit. sanguinem stringit. venena fugat.

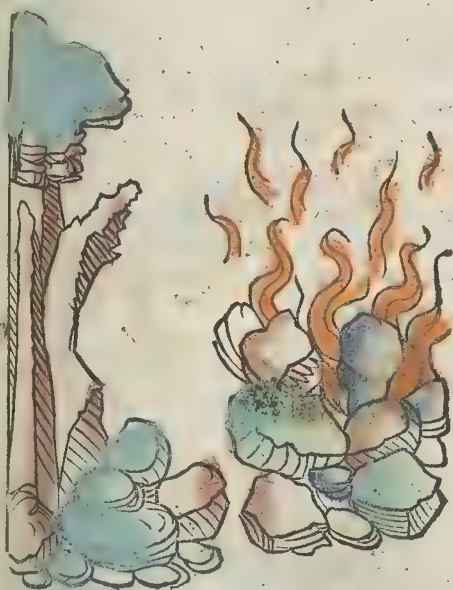
¶ Ca.lv.

Epistites. Arestotiles. Epistites lapis est qui securitatē bestijs prebet ꝛ si mittatur in aque bulientis vas: cessant ebullitionis eius ampulle.

¶ Operationes.

A ¶ Arnold⁹. Epistites lapis est rutilās ꝛ rubicundus. Ex parte cordis gestatus hominem tutum custodit locustas ꝛ volucres nebulasq; steriles. grandinem ac turbinem a fructibus terre compescit. et soli oppositus ignem ac radios emittit. B ¶ Dyascorides. Epistitin lapis rubicundus ac dilucidus est. Et nascitur in corymbo. Hic in aquam ferventem missus: continuo tepidiorem eam reddit.

C ¶ Et si aliquantulum steterit. ibi omēz ardorem tollens frigidam eam facit. D ¶ Hunc cum aliquis in manu dextra ꝯ solem tenuerit radios emittit. ⁊ ignez vomit. ita vt videntes mirentur. ¶ E Qui vero circa brachium sinistrum eum portauerit omēs turbas ꝯtempnit.

¶ Ca. lvj

Alcanos. Filaterus Flōgites ⁊ Flogiꝰ. Arnoldus. Falcanos qui et arsenicum vel auripigmētum dr̄. Lapis est rubeꝰ ⁊ citrinus.

Operatiōes

A ¶ Habetqȝ naturam sulphuris. calefaciendi ac desiccandi. Si eri apponat̄ trāsmutat illud in album. Omniaqȝ metallina corpa exurit ꝑter aurum. B ¶ Idem Filaterus eadem est gēma eiusdemqȝ v̄tutis: cuius est crisolitus; De q̄ sufficienter dcm̄ est supius. C ¶ Isi. Flongites gēma est ex persida. ⁊ hec est vna ex gemmis ardētibus vel cristallinis ostentans intra se quasi flām̄as estuantes. que nō exeāt exterius. D ¶ Plinius. Flogmus in egypto inuenitur. aurosum et flāmineum habet colorem. E ¶ Idem. Illinitus frōti (flogmū scȝ) somnum inducit.

¶ Ca. lvij.

Ferrum. Ysidorus li. ij. Ferrum dicitur eo ꝙ farra. i. semina frugum condat: Usus ferri post alia metalla repertus est. Cuius postea versa est in opprobrium species. Arestotiles in li. metheoroꝝ. iij. Ex vaporibus humidis ī terra species nulla dilatatur in percussione sicut ferrum. Eorumqȝ esse est ꝙ quādo coartatur igneitas ⁊ lapideitas desiccantur ⁊ arescunt. Idez in li. iiij. Quedā sunt igne mollificabilia velut ferꝝ ⁊ cornu. Exitqȝ ferrū sic molle ⁊ scissibile. Ferrum aūt a calido liquatū coagulat̄ infrigidatum. Ipmqȝ opatum liquat̄ vt humidū fiat. interqȝ coaguletur. Scoria vō substat et deorsum datur. Cūqȝ multociēs patit̄ ⁊ mūdum fit. hoc calibs fit. Minusqȝ pondus est emundati. Melius q̄ȝ ferrum est ꝙ minorem purgationē habet.

¶ Operationes.

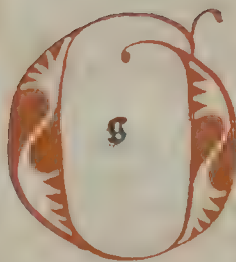
A ¶ Ex libro de naturis rerum. Ferrum fri. nature est duꝝ solidū ⁊ incisiuū oīa fortitudine sua domat. ⁊ a setm̄ consumit.

B ¶ Super oĩa metalla corruptelam facilius contrahit. C ¶ Et etiam con nexa corruptione inficit. Rauce sonat. ig ne ebescit ⁊ ductile fit. D ¶ Ex eo fiunt arma diuersaq̧ instrumenta icisionibus apta.

E ¶ Idem lapis demonibus et incãtati onibus r̃sistit. serpentes fugat. vñ ⁊ aqla ponit eum in nido suo ꝯ serpentes. ¶ F Sergius tamen dicit. ꝙ hoc facit vt calo rem suũ circa oua temperet. G ¶ Idẽ quoq̧ calefactus confricationi matricis qñ suffumigatur ex ipõ. Epilenticis ꝯfert Fumus eius effugat vermes venenosos. H ¶ Dyasco: Gagates melior est ille qui facile igni exarserit. ⁊ odorem h̃z aspalti. I ¶ Hic aqua solutus dẽtes mobil̃es con firmat. ad rigores precordioꝝ ac dolores ⁊ euersiones facit. K ¶ Incensus serpẽ tes fugat. Incenditur aũt ⁊ in aqua mittiť ⁊ parturienti de eadem aqua ꝑ triduũ po tui datur. L ¶ Demonibus ⁊ oĩbus maleficijs resistit. virginitatẽ dep̃hẽdit.

¶ Ca. lviij.

Gagates. Ysidorus. Ga gates primũ in sicilia in uentus. Gagatis flumi nis fluore reiectus. vñ et nominatus. licz in brita nia sit plurimus. Est aũt niger planus leuis. et ar dens igni admotus ficti lia in eo scripta non deleñť. Mirũ ꝙ aq̃ ac cenditur oleo extinguitur

¶ Operationes.

A ¶ Ex li. de na. rerum. Gagates lapis niger est ac lucidus. caducis prodest accẽ sus. B ¶ Demones q̧z fugat. Aut si ꝑ os hõis obsessi loquanť. fumꝰ eos tacere cogit. C ¶ Idem. Stomachũ euersuz iuuat. Et aq̃ in q̃ triduo iacuerit cito par tum liberat. D ¶ Ipa q̧z aq̃ si a puella poteť. an v̾go sit dep̃hendiť. Nã si v̾go ẽ imota manet. si corrupta incõtinẽti migit

¶ Ca. lix.

Galactites. ⁊ Garamantites. Ysi. Galactites lapis lacteus dicitur qui attritus reddit succum albuz ad lactis saporem.

¶ Operationes.

A ¶ Feminis nutrientibus illigatus fe cundat vbera Infantium q̧z collo suspen sus saliuam fertur facere. In ore autem li quescere ⁊ memoriam adimere. ¶ B

Arnoldus. Galactites lapis est cineri similis. hunc mittit nilus ⁊ arbeolus, datq3 lactis succum ⁊ saporem. et in ore clausus turbat mentem. C Collo circūdatus vbera lacte replet. Et femore ligatus faciles partus prebet. Deniq3 si vespere cum sale mixtus. aqua ouile circumspargitur. oues lacte replētur. ⁊ scabies ab eis fugatur. D Aresto. Lapis galactides dū ponitur contra incendium. ignis extiguitur. ⁊ si supra mulierem suspenditur. ptus egreditur: E Dyascorides. Lapis galactites colore cinereus est gustu dulcis sic dictus quia tritus colorem lacteū emittit. F Hic post balneum ieiuno dat9 cum mulsa vel aqua lactis copiā mīstrat. G Lacteus autem dr̄. quia precedētia mala in obliuionem adducit. vñ ⁊ mulieri difficulter parienti. filo fcō de lana ouis circa femur dextrum ligatus: mox ea3 sine dolore parere facit. H Idē. Fascina ligatum dolorem dentium liberat. et qui secum eum portauerit. si principē vel aliū offensum habuerit in obliuionē eū adducit. ⁊ graciosum reddit. I Plinius Garamantitem aliqui vocant lapidem qui ⁊ sandaresius dr̄. de q̄ dicet̄ inferi9.

Ca. lx.

Granatus ⁊ Garatiden. Constantinus. Granatus est de genē carbunculi. Est autē lapis rube9 ⁊ p lucidus. in colore similis balaustijs. est āt rubeus aliq̄ntulū obscurior carbunculo. Et cū subicit̄ ei in sigillis niger color. tunc magis rutilat. Et in hoc genere inuenit̄ q̄dā modus q̄ intra ruborē spsus h3 violē colorē. ppter hoc genus violatū dr̄ ⁊ p̄ciosior est alijs granatis. Albert9. Garatidē est lapis q̄ fert̄ esse nigri coloris. pbat̄ aūt veritas huius lapidis sic si gestās lapidē totum corp9 suū vngat melle mulcis ⁊ vespis exponit̄. ⁊ si intact9 manet ab eis lapis est ver9. ⁊ si deponit lapidē musce ⁊ vespe sup mel cadunt ⁊ fugunt.

Operationes.

A Constan. ⁊ Alber. Dicit ḡnatū letificare cor ⁊ pellē tristiciā. ⁊ ca. ⁊ sic. ⁊ q̄ quidam hūc esse de gn̄e iacincti est falsum. B Inuenit̄ āt lapis hic f̄m plurios in ethiopia ⁊ aliq̄ciēs ītra tyr iuxta arenas maris. C Albertus. Aiunt q̄ lapis garatiden ī ore portat9 facit bn̄ iudicare opiniōes ⁊ cogitatōes: D Fert̄ etiā q̄ gestantē graciosum r̄ddit hominibus Ita similiter asserit Euax.

Ca.lxi.

G Agacromeon. Grisolitus. 7 Galatides. Albertus. Gagacromeon est lapis diuersi coloris sicut pellis capreoli. Idem. Grisolitus est gemma coloris aurei in horis matutinis visu pulcherrimus est. in alijs aūt horis dissimilis. ab igne autem corrumpit̄ 7 fugat̄. Et vt quidam dicūt inflāmatur. 7 ideo timere ignem dicitur. Dicunt autem alij q̄ est aliud genus isti⁹ lapidis. qui est lapis ig nobilis substātie. 7 est marchasita aurea que mediū' quoddā est inter metalla et lapides. Dicit̄ aūt terciū genus isti⁹ lapidis esse coloris medij inter ceruleū 7 rubeum. Pli. Galatides velut cinē⁹ ē gustu dulcis

Operationes.

A Albertus. Gagacromeon victores reddit se gestantes B Expertum aūt dicūt eē ab alchide pncipe q̄dā. q̄ q̄ciens hūc lapidē secū hēbat. sp vincebat ī terra 7 ī mari. q̄ciēs aūt caruit fert̄ hostib⁹ succubuisse. C Albert⁹. Grisolit⁹. Virtus hui⁹ lapidis ē curare scabiē 7 vlcera. et in manu gestat⁹ calorē febris mitigare dicit̄ D Pli. Galatides latenter hūectat. et leniter constringit. 7 ideo facit ad lacrīas oculoꝝ.

Ca.lxij.

G Elacies. 7 Glosopetra. Ysidorus Gelacies siue galacies lapis cā dorem 7 figuram prestet grandinis. Duricia quoq̄ inuicta est vt adamas. in igne fertur etiā frigus suum manere.

Operationes.

A Arnoldus. Galacia lapis omni tpe frigidus. nec vnq̄ calefit. B Et Lapidario Est que candorem fert grādinis atq̄ figuram Ictibus om̄imodis inuicta gelacia gemma. Cuius nature vis tanta fore probatur. Vt om̄i tpe frigida sit. nulloq̄ calescit ab igne. C Solin⁹. Glosopetra lapis deficiētibus lunis e celo cadit lingue humane similis est nō modice. vt magi ferunt potestatis. qui ex ea motus lunares excitari putant.

Ca.lxiij.

G Ipsum. Dyascorides. capitulo de gipso Gipsum genus est lapidis similis nitro. cuius ē optimū q̄d hz venas latas. gipsum verō nō coctū desiccatiuū est 7 stipticū 7 par plausticū. 7 collectiuum.

Operationes.

A Dyascorides. Fluxum sanguinis et
⁊ sudorem abstinet. bibitũ offocat hõiez.
B Ustum vero leptomeris est. ⁊ parũ
desiccat ⁊ reprimit. Cum pusca tritum in
iuribus. est etiam vt gessamia. sed ampliꝰ
stipticans ⁊ refrigerãs fortiter. Unde illini
tum fronti sanguinis cursum stringit: po
tatum vero dissintericis ⁊ cyliacis. ⁊ omni
profluo resistit. flos eius facit ad ea que
instantius constringere volumus. C
Serapion li. aggre. cap̃. gipsen. Uirtus
eius est desiccatiua. D Et idem au
ctoritate Gal. Non administratur nisi ex
terius. ⁊ virtus eius est q̃ desiccat ⁊ cõglu
tinat ⁊ oppilat. ⁊ hoc ideo quia ip̃m facit
aggregationem partiũ cito. ⁊ cõuenit flu
xui sanguinis. qñ miscetur cũ medicinis
siccis quia gipsum est durum sicut lapis.
⁊ ideo oportet ꝙ admisceatᷣ cum albumi
ne oui. E Et fit multum stipticum.
qñ miscetur cum puluere molendini. qui
aggregatur qñ euolat ex farina frumenti
sup muros molendini ⁊ pilis leporis.
F Et qñ adurit minuitur de viscositate
sua ⁊ augetur subtilitas sua ⁊ sua densio.
⁊ fit stipticum maxime quando conficitᷣ
cum aqua ⁊ aceto.

Ca. lxiiij.

Hyena. ⁊ Hyeratides. Ysi
dorus. Hyena lapis est
qui ĩ oculis hyene bestie
inueniᷣ: qui si sub ligua
hõis subditꝰ fuerit. futᷣa
eũ p̃cinẽ dicũt. Are. ĩ li.
de aĩalibꝰ. Gẽmã hiena
portat ĩ oculis. l' vt aliqui dicũt in frõte.

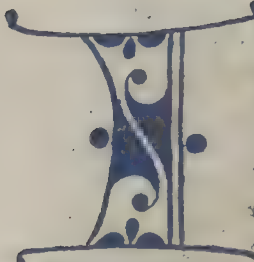
Operationes.

A Solinus. Uarietas multiplex colo
rũq₃ mutatio ĩest oculis hyene. ĩ quoꝝ pupil
lis ĩuenitᷣ lapis quẽ dicũt p̃dicẽdi futura
p̃ditũ ptãte. B Ex lapidario. Tolli
tur ex oculis lapis extollendꝰ hyene Uati
dicũ munẽ dicũt ĩferre gerẽti. Qui queat
imbutꝰ p̃cinẽ q̃q₃ futᷣa. Sub ligua loto si
ꝯtineatᷣ ĩ ore. C Ysi. Hyeratides ẽ la
pis accipitris coloris sil'is D Aresto.
ĩ li. de aĩalibꝰ Hieratides lapis si ab hõie
gestetᷣ a muscis vl' apibꝰ nõ mordetᷣ. E
Arnol. Hyeratide lapis ẽ niger q₃ q̃ ĩ ore
gestauerit magis cogitationũ ⁊ opĩonũ
iudex efficiᷣ: ⁊ amabil' redditᷣ F Sie
ãt vtꝰ eiꝰ pbatᷣ. corpꝰ gestãtis si nudũ mel
le fuerit ĩunctũ ⁊ muscis expositũ ĩtactũ re
linquẽt ip̃m. ac si lapis ab eo auferatᷣ fug
gent atq₃ corrumpunt corpus.

Ca. lxv.

Iacinctus. Ex li. de naturis rerum. Jacinctus est lapis ceruleus in obscuro nubilosus. in sereno clarus. ita quod aera sentire dicitur per optimus est ille qui nec nimiū clarus nec nimis obscurus. Est autē frigidissimus et hoc magis si mittatur in os. Solidissime quoqꝫ duricie est ita quod findi vel sculpi recusat. Dyascorides. Jacincti vt dictum est. species sunt tres inter quas granati sunt meliores. qui iuxta ignem magis rubicundi fiūt. Et si aliqua ibi fuerat nigredo tollitur. veneti vero non paciunt ignem. Serapion. Eius sunt tres species Una est coloris rubei Secūda est coloris citrini Tercia est coloris cabali et coloris antimonij. Et rubeus est melior alijs. Et quando incenditur super eum ignis rubescit multū. Albertus in suo lapidario. Jacinctorum duo sunt genera. aquaticus. scꝫ et saphirinus. Aquaticus est flauus albescens. Saphirinus autem est flauus valde plucidus quasi nihil habens aqueitatis.

Operationes.

A Albertus. De expertis est quod est frigidus et confortat corpa sicut omne frigidū quod stringit virtutem corpoꝝ intus. B In de ligaturis phisicis autem dicitur quod collo suspensus vel digito portatus tutum reddit peregrinum et gratum hospitibus. C Et valet ꝯtra pestiferas regiones. Et expertum est quod somnū ꝓuocat. propter suam frigidam cōplexionem D Saphirinus autem specialiter hoc habere dicitur quod virtus eius est contra toxicum. aiunt etiam quod confert diuicias. et naturale ingenium bonū reddit et leticiā cordis. E Serapion. Est autem virtus iacincti quod qui portauerit secum ipsuꝫ ante sigillationem factam cum eo fit tutus a fulgore. ita quod nō cadit sup eū. Uirtus hec est multū diuulgata īter hōies. F Aui. de virib⁹ cordis dicit quod ꝯfortat cor.

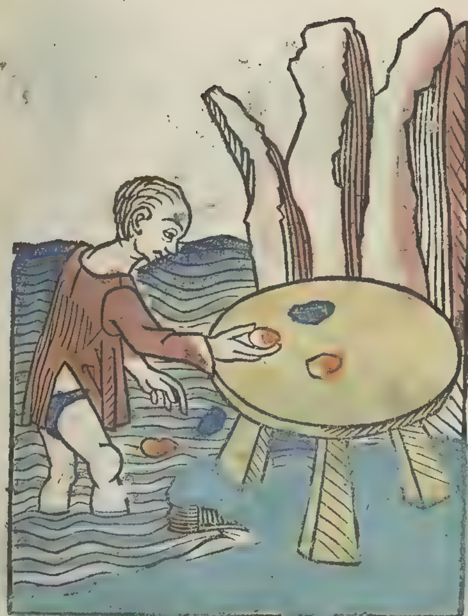

Ca. lxvj.

Iaspis. Albert⁹. Jaspis est lapis multorum coloꝝ. et habet species x. melior tamen est viridis trāsparens. habens in se venas rubeas. deberet āt in argento ꝓprie ligari. hic in multis partibus inuenitur.

Operationes.

A Helynandus. li. x. Jaspis optimus est viridi translucentiqꝫ colore. B Caste gestatus fugat febres et ydropem. C Appositusqꝫ iuuat mulierem parturientem. Uis aūt eius fortior dr̄ in argēto D Arestotiles. Lapis clarificat visum hominis. sanguinem stringit. et si sup mulierem est partum eius soluit. E Arnoldus. Jaspis est gēma multoꝝ coloꝝ. sꝫ optim⁹ est viridis et trāslucens de multis ptibus transmittit. hōiem tutū facit F Et fantasmata pellit. Luxuriā qꝫ cohibet et ꝯceptū ꝓhibet. Est āt vtus eius ꝯ fluxū sanguinis et menstruoꝝ. G Philosophus. Si qs āt īuenerit iaspidē viridē. et ī eo crucē. hꝫ vtutem vt feras ipm nō mergatur. H Itaqꝫ Gal. ī digito portatur. I Jtē iaspis habet vtutem ꝯ oēs inimicos. Et pellit fantasmata.

Ca.lxvij.

Iris. Albertus. Iris cristallo est similis. Et est vt frequentius exagonus. Dicit autem Enax q̄ de arabia venit ⁊ in mari rubro nascit̄. Nos autem inuenimus maximam copiam horum lapidum in montibus germanie qui sunt inter renū fluuiū ⁊ Treuerensem ciuitatem ⁊ diuerse q̄ntitatis omnes sunt exagoni. In alijs āt lapidibus cum naturaliter sunt rotundi exagoni efficiunt̄ sicut foramina apū ī medio posita. exagona efficiunt̄: cū illa q̄ sunt ī extreīs sunt rotūda.

Operationes.

A Est āt lapis siccissimus quod sua indicat subtilitas maxima. Fit aūt ex aqueo succo qui euadit de materia lapidis. q̄ generatur in luto rubeo. B Et q̄a hoc aqueū vehementer a sicco apphensum est siccus ⁊ durus est lapis valde. C Cū autē sub tecto soli eius ps immittit̄. ⁊ ps eius in vmbra teneť. p̄jcit reflectēdo pulcherrimos colores yridis sup̄ oppositum parietē. vel sup̄ aliq̄d corp⁹ ppter q̄d iris vocat̄ D Aliquid āt sil'e huic nascit̄ in gypso. q̄d est p̄spicuū in extremis. ⁊ scissibile valde. ⁊ vtunt̄ eo p̄ vitro q̄dam in vitris.

Ca.lxviij.

Iscultos ⁊ Jena. Albertus ⁊ ysi. Iscultos ē lapis croco simil'. Lapis ī vltimis hispāo⁊ ptib⁹ freq̄ntius īuenit̄ iuxta gades hercul'. in. iij. ⁊. ij. climatib⁹ iuxta hispaniā illā quā modo hyspaniam vocamus.

Operationes.

A Est āt lapis filabilis ,pter viscositatem ī eo arefactā. B Et si de eo fiat vestis nō ꝯburit̄. s3 ex igne purgat̄ ⁊ nitet C Et forte illō ē q̄d germani vocāt salamādre q: hec lanugo q̄ ide colligit̄ ē sicut lanugo lapidis hūidi q̄re āt nō cremat̄ in metheoro⁊ expeditū ē. hui⁹ sp̄ē3 q̄nda3 dicunt eē q̄ndā lapidē q̄ q̄dā vocāt carbūculum albū. Imitat̄ carbūculū in hoc q̄ fantasmatibus ⁊ p̄sagijs resistit D Valet ꝯ̄ dolorē oculo⁊ ex hūida cā. et redact⁹ in puluerē sanat scabiē. E Item ysi. dicit de lapide isto q̄ est albus ad modū glandis in q̄ntitate F Albertus. Jena est lapis a bestia que iena vocatur: sic dictus eo q̄ oculi eius in lapidem vertuntur totaliter. G Aiunt autem Enax ⁊ Aayen q̄ positus sub lingua confert diuinando dicere futura.

Ca.lxix.

Kacabrates. Kamaz. et kene. Albertus. Kacabrates est lapis similis cristallo.

Operatiões

A De eo fertur quod eloquentiam dat et honorem et graciam. valet contra ydropisim

B Item Albertus. Kamaz est lapis frequenter albus in toto vel in parte varius est in colore. et frequentissime invenitur immixtus onichimio. C Virtusque et fertur ex ymaginibus et scripturis que inveniuntur in ipso et ex sigillis. D Enax in lapidario suo Kenne est quidam lapis multum carus regibus. qui generatur in oculis cervorum in oriente qui cum serpentes comedunt deponentes senium ut fortiores fiant intrant flumen ubi morantur. immersi usque ad caput. tamdiu quousque sentiant virtutem veneni separatam. interea lacrimam emittunt. que coagulata in oculis interdum usque ad magnitudinem nucis desiccatur. donec cadat cum de flumine exierint. et sic invenitur. Et hec dicitur venenorum tyriaca.

Ca.lxx.

Karabe. Pandecta. ca. cc.xxviij. Karabe est gummi arboris ut gemma unde anuli fiunt. Unde electrum succinum et karabe sub eodem ponuntur. quia electrum est karabe. et succinum est karabe.

Operationes.

A Unde habemus ab alexandro cap. de dissinteria trociscos dialectrum.

B Item Servius super bucolicon virgilij in eglogas pastoris dicit quod electrum est post succinum. C Item Cassius felix tractatu de trociscis dicit. Trociscos de succino et est electrum et describit trociscos de karabe D Avicenna in libro de viribus cordis. Karabe cal. in primo sic. in. ij. Aliqui volunt quod sit fri. E Actor. De karabe invenies superius in tractatu de herbis. capitulo. cc.xxxvij. de k. quare lector ibidem recurrat et inveniet eius virtutem et operationem.

¶Ca.lxxj.

LAzuli latine.arabice hager alzenard siue alezanard. Serapiõ li.aggregatoris cap̃. Hager alzenard. Oportet q eligat̃ ex eo cuius color est celestis multum cũ corpusculis aureis:⁊ lenis est sine asperitate.⁊ sine admixtione alterius lapidis:⁊ qui nõ frãgitur facile, ⁊ cuiꝰ frusta sunt magna. Johannes Mesue cap̃. de lapide lazuli. Lapis lactulus vel stellatus siue lazuli est de genere marinoꝝ habens maculas ex auro ⁊ est alius albus. Et dr̃ lapis markasita. ⁊ alius indus clarus celestis Et dicit̃ lazuli.⁊ quandoqꝫ minera fert vtrũqꝫ simul.⁊ melior est cuius color est viridior ĩ colore azuli.⁊ habet maculas aureas ⁊ mixtꝰ cũ markasita est non bonus ⁊ non maculatꝰ ⁊ similiter lenis.calidus est in.ij.⁊ siccus ĩ tercio.

¶Operationes.

A ¶Serapion. Uirtꝰ eius est similis glutini auri.nisi quia est debilior eo. Et facit nasci pilos in palpebris. B ¶Et idez auctoritate Gal. Est in eo stipticitas cũ acuitate pauca. Et virtus eius est que desiccat ⁊ infrigidat etiam palpebras q̃ depilantur ꝓpter aliq̃s humores acutos. et remanent q in eis nõ augent̃ pili nec multiplicant̃.⁊ sunt subtiles ⁊ debiles. et hoc quia lapis lazuli ĩ his locis destruit humiditatem ipsorum humoꝝ. ⁊ immutat supfluitatem ad complexionez suam radicalem cum qua fit generatio pilorum palpebrarum. C ¶Et oportet q ad hoc teratur ad multum ⁊ admĩstret̃ in puluẽ. D ¶Et idem. Quando suspenditur ad collum infantis remouet ab eis timores. Et facit hirtos capillos. E ¶Item habet virtutem adustiuã ⁊ putrefactiuam ⁊ ideo aufert verucas. Et qñ sumitur interius laxat humorem melancolicum.⁊ mũdificat sanguinem ab humoribus g̃ssis. F ¶Et dosis eius est a quatuor kirat vsqꝫ ad.ʒ.j.qñ miscet̃ cũ aliis medicinis laxatiuis. G ¶Et conuenit plus dolori rnũ ⁊ asmati.⁊ quando sumit̃ in potu aut fit nascale cum eo prouocat menstrua. H ¶Et potus eius cõmouet nauseam ⁊ vomitum, sed ablutio eius remouet hoc ab eo. I ¶Auicẽna. de viribus cordis dicit q confortat cor.

Ca.lxxij.

Lacteus 7 Lincis. Auicenna li.ij. cap. ꝓprio. Lapis lacteus est lapis qui cū fricat̄ aqua egredit̄ ex eo quoddā sicut lac. 7 hic quidē lapis est cinerei coloris dulcis saporis.

Operationes.

A Auicenna. Teritur cū aqua 7 seruat̄ q̄d resoluit̄ ex eo in pixide de plūbo cōuenit in inicio apostematū B Et fit ex eius fricatione alcohol. C Et phibz cursum sup̄fluitatū ad oculū 7 vlcera ī ipso accidencia. D Enax in lapidario suo. Lincis est lapis 7 fit de vrina lupi ceruarij micta 7 in montibus coagulata. qui in domo seruatus generat optimos fungos sup̄ se quolibet āno. E Et vale re ꝯ dolorē stōi. 7 ycterciā. 7 fluxū vētris.

Ca.lxxiij.

Litargirum latine. Arabice 7 grece Marechet. Serap. litaggrei cap. Marechet aucto. Dyascoridis Quoddam ex eo est qđ fit ex vena plūbea. ita ꝙ inflāmat̄ donec fiat sicut ignis 7 dissoluitur donec adurat̄. 7 postea coagulatur. Et ex eo est q̄d fit ex argento. Et ex eo est q̄d fit ex plumbo. qū fiunt ex eo lamine. 7 aduritur pars eius. Et de eo est cuius color est rubeus splendens. 7 est aureum 7 est meli⁹ alijs. Et ex eo est purpurei coloris 7 est argenteū Est alius modus factiōis litargiri. quem in iuuentute mea vidi sardinie fieri vbi argentū 7 plumbum simul colabantur 7 est velocior modus.

Operationes.

A Serap. aucto. Alcauzi: Litargirū dealbatum est magis iuuatiuū ad auferēdum vestigia variolaꝝ ꝙ̄ non albatum. B Et aufert fetorem sub ascellaꝝ 7 prohibet sudorem. C Et si bibatur ex eo stringit ventrē 7 vrinā. 7 p̄focat 7 occidit D Paulus. Cōtra scabiez de flegmate salso vel colera valet E Cōtra dissinteriam frigidā vicio intestinoꝝ. fiat ex eo puluis qui iniciat̄ cū cristeri cū oleo rosaꝝ 7 aq̄ ordei. F Contra vlcerationem virge distemperetur cū oleo rosaꝝ 7 inūgat̄ nam vlcerationem consolidat. G Contra feruorem herisipile conficiat̄ pulvis litargiri 7 ceruse cū aqua rosarum donec aqua non inficiatur ex puluere. H Iste puluis in modum collirij cum aqua rosarum valet ad faciem depurandam. 7 pannū superfluum remouendum quem habent mulieres post partum axūgia gallinacea vel anserina liquefiat ad dito puluere litargiri 7 oleo rosarum fiat vnguentum 7 vtatur. J Bulcasim in libro qui dicitur seruitor. Litargirum sic dealbatur. K Accipe litargiri auri partem vnam 7 tere bene. 7 pone super ipsum de sale cōmuni partes duas. et pone desuper quantitatem aque qua cooperiatur 7 superet circiter. iiij. digitos. 7 dimitte ī vase. vij. diebus 7 misce quoqꝫ die bis. 7 post septem dies proijce aquam. et pone aliam aquam. 7 muta aquam illam cottidie. vsqꝫ in finem. x. dierum. quia aq̄ dulcificabitur. 7 litargirum dealbabitur sicut cerusa. 7 fac trociscos 7 sua 7 vtere.

De Lapidibus.

Ca.lxxiiij.

Lichinis. Ysidorus. Lichinis ex ardentiũ gẽmaꝝ genere est a lucernarum flagrantia appellata Gignitur in multis locis. ꝫ probatissima apud indos.

Operationes.

A Huius duplex est facies. vna q̄ purpura radiat. Alia que cocci rubore a sole excalefacta aut digitoꝝ attritu: paleas ⁊ siliq̄ vel folia catarum ad se rape dicitur. B Sculpturis resistit. ⁊ si qñ sculpta ē dum signa imprimit. quasi quodã aĩalis morsu partem cere retentat. Huius genera sunt quatuor. C Solinus. Lichinis dicitur eo ꝙ lucis vigorem excitat flagrantia lucernarum. D Helynandꝰ li. xij. Lichinis est lapis purpureus fulgẽs vt lucerna: hic tactus sub sole digitis. paleas attrahit E Plinius. Lichinites ex genere ardentium lucernarum accẽsaꝝ precipua gratia est appellata Nascitur circa orthosiaꝫ. totaqꝫ carmania ⁊ vicinis locis. sed probatissima in indis. F Quidam em̃ eam dixerunt esse carbunculum remissiorem Secunda bonitate similis est iouis. sic a floribꝰ ꝓlatis appellata.

Ca.lxxv.

Ligurius ⁊ Liparia. Ysido. Ligurius gẽma sic est appellata: eo ꝙ fiat ex vrina lincis bestie tempore indurata. Est autẽ sicut ⁊ succinus fulua: attrahens spiritu solia propinq̄ntia. Helynandus li. x. Theofrastus dicit liguriũ electri colorem hr̃e: paleas attrahere: stomachum dolentem iuuare. yctericis colorem repare. fluxũ ventris stringere.

Operationes.

A Dyas. Lociũ lincis quẽ multi ligurium vocãt. mox vbi minxerit lapis fit. Dolores stomachi tollit. ⁊ vẽtris abstinet reumatismũ: B Rabanꝰ. Ligurꝰ hꝫ colorem q̃si electri. ⁊ si fuerit ꝯfricatꝰ paleas ad se trahit. C Philosophus. Hic lapis est fri. ⁊ sicce ꝯplexionis. rotundꝰ valet p̃cipue vulneratis ⁊ a vulnẽ ferꝝ exhibit D Exli. de na: reꝝ: Ligurꝰ ē lapis quẽ stillare dicũt ab inguine lincis bestie. s. orientis. Huiꝰ em̃ vrĩa ẜm Pli. solidaȓ i lapidem. q̊d naturaliter bestia sciens. inuidet bono nr̃o egestũqꝫ p̃ciosuꝫ vrĩe liq̊rem harena obruit. ⁊ hic eo citiꝰ i lapidẽ durescit E Est autem frequentius croceus paꝝ ad nigredinem tendens: Huius color iuxta Plinium igneus ac rubicundus est. ⁊ carbũculo sĩlis. nisi ꝙ neq̈ ꝗ̈ nocte lucet.

F ¶ Juxta lapidarium vero viridis est Virtus eius habetur ad multa remedia. precipueq3 ablutus in aqua constipatos iuuat. 7 ventrem soluit. Colorem quoq3 p ditum in facie recuperat. G ¶ Actor de hoc superius vbi de natura aialiũ agi tur. Secũdo videlicet tractatu ca. lxxvj. de L. H ¶ Arnold⁹. Liparea est lapis stipticus. Huius proprietas est q omne ge nus ferarũ ad eius pñtiam cito properat. 7 ipsum intuetur I ¶ Ysidorus. Lypa rea suffita gentiles omes bestias euocare traduntur K ¶ Ex li. de naturis rerum Lyparea lapis est in lybia valde mirabil' ad quam omne ferarũ genus docente natu ra sponte quasi ad patronũ currit cum ca nes vel venatores eas insequunt. Sz nec aliquis aduersarius eas nocere potest.

¶ Ca. lxxvj.

L Une latine. grece: Affrosolinum Byasco. ca. de affrosolino. Affro solinum est illud quod apud aui cennam in. ij. cañ. dr. Lapis lune vt 7 am borum concordia apparet. Et ideo dicit Affrosolinũ in egypto tantũmodo ineni tur q ita creatur: Ros celestis ad lune cla ritatem positus in spẽm lapidis. quez spe cularem vocamus coagulatus ↄstringit. Optimũ est autez quod est colore ceruleo 7 lucido: Hoc em̃ fit sicut gipso limpido. et specularis lapis dr. Pli. cap. de Affroso lino. Affrosolinũ ita creat. Ros celestis cõ gelatur ad lune claritatẽ in modũ lapidis specularis. vñ nomẽ sumpsisse videt.

¶ Operationes.

A ¶ Byasco. Affrosolinũ oĩa vicia capi tis emẽdare põt potatũ: 7 cephalargicis 7 epilenticis creditur pdesse.

¶ Ca. lxxvij.

Agnes. Serapion. Mi nera huius lapidis est i maritimis ppe terras in die. Et quãdo naues ap propinquant monti mi nere ipsius non remanet i eis aliquod ferrum. qd non egrediatur a naui. et volet sicut auis vsq3 ad montem Et nõ est aliqs clauus in firmus taliter q possit euelli. quin euellatur 7 saliat vsq3 ad illum montem. et propter hoc naues illarum partium non clauãtur cum clauis ferreis. sed cum clauis ligneis Nã si forẽt clauate clauis ferreis: quando appropinqrent illi mõti dilacerant tote.

Melior ex isto lapide est ille. qui attrahit ferrum fortiter. et color eius est vergens ad colorem celestem non multum grauis ponderis. Dyascorides. Lapis magnes gignitur atque invenitur circa littus occeani: apud trogotidas. et in india ab inuentore sic vocatus. est autem colore ferrugineus Albertus in lapidario suo. Magnes est ferruginei coloris qui secundum Plinium inuenitur in mari indico: in quo intantum abundare dicitur quod periculose in eo cum nauibus que ferreos clauos habent nauigetur: Inuenitur etiam in Tragonitidis regionibus. Et ego vidi et reperi in partibus Theotonie in prouincia que francia orientalis dicitur: vnum magne quantitatis et maxime efficacie. et fuit valde niger ac si esset ferrum eruginosum et combustum cum pice.

Operationes.

A Serapion. Virtus huius lapidis est quod quando datur in potu ex eo laxat ventrem cum mellicrato. et potissime humores grossos. B Et quidam sunt qui adurunt istum lapidem et vtuntur sicut adamas C Et idem auctoritate Gal. Virtus eius est sicut virtus adamantis Et est bonus illis qui transglutiunt acum vel aliud ferrum. D Et ille qui habet fluxum ventris eo quod sumpsit scoriam ferri. E

Et dicitur de eo quod si accipias eum et ponas ipsum in vase terreo. et liniatur caput vasis cum creta. postquam posueris super lapidem calcem viuam quam non tetigit aqua donec repleatur vas calce. et accendas magnum ignem sub vase donec ingrediatur per orificium vasis: deinde ponatur vas in fornace figuli et dimitte ibi donec lutatio eius coquatur et fiat testa. deinde extrahe lapidem a vase et dimicte infrigidari: et pone iterum in vase nouo: et pone in fornace secundo. et fac vt prius ter aut quater. quando vero extraxeris vice quarta dimitte ipsum lapidem vbi non tangatur a vento vel aqua vel rore vel ab humiditate aliqua donec infrigidetur. deinde frange ipsum in frusta minuta sic quod sit vnumquodque frustum .3.x. aut plus aut minus ex .3. grecorum. F Quando ergo volueris operationem cum eo facere: pone iuxta lapidem pondus eius ex sulphure: deinde rora super eum aquam. et egredietur ex eo ignis magnus. ascendens circa mensuram brachij vnius qui non tanget aliud quod non comburat. Et quando lapides magnetis non ita preparantur vt dixi. sed crudus sicut est madefit cum succo allij aut cepe. ab extractione ferri prohibetur. G Sed si vis quod revertatur ad virtutem suam. Infunde ipsum vna die in sanguine yrcino. et fiet virtus eius sicut prius Et accipitur frustum magnum istius lapidis. quod est ex bono et electo. et approximatur clauature alicuius: et aperit eam cito H Nam lapis iste attrahit ad se ferrum. I

Et quando aliquis vulneratur cum ferro venenato. et teritur iste lapis. et misceatur cum aliquibus vnguentis K Et datur de puluere ipsius in potu illi qui est vulneratus facit ab eo venenum. vel toxicum exire per secessum. Et si pulverizetur super vulnus venenatum curat idem. L Dyascorides. Lapis magnes magnas habet virtutes veluti spiritum in trahendo ferrum. M Hunc lapidem quidam probandi amoris causa vxoris supposuerunt capiti dormientis vxore latente. et siquidem erat casta ab altero viro. sic accedebat ad proprium virum voluptabunda somno amplexans eum quasi inde pulsa per aliquem quod si cum altero viro coierat. in eum tanquam in alicuius odoris fetidissimi lapidem emittebat. vt de lecto caderet mulier. Concordiam quoque secum habet. N Nam multas mulieres propter rixas disgressas a maritis coegit reuerti sicut et maritos mulieribus graciosos et obsequentes et iocundi sermonis facit portantes secum. O Fures autem cum voluerint preciosa diripere intrant domum. et inter quatuor angulos domus carbones ardentes ponunt et submittunt lapidem minutum incisum et sic transuertunt mentem. et oculos eorum qui adsunt vt timore fugiant. putantes ruere domum.

P ¶ Vires hz purgatorias. et ideo ydropicis cū mulsa dat. ʒ. F. ḡssitudinē deducit ⁊ oēs humores q̄ p̄ ventrem ministrat. tritus ⁊ sup̄aspersus combusta sanat. ¶ Menax in magicis. Hic lapis fantasias mirabiliter p̄mouet ⁊ precipue cū consequit̄ consecrationē ⁊ caracteres sicut in magicis docetur. perhibet̄ etiam cum mulsa acceptum ydropisim curare. Et est alia sp̄es magnetis cuius v̄tus est attrahere carnē hominis. R ¶ Albertus in lapidario suo. Virtus magnetis est mirabilis in attractione ferri ita vt virtus eius trāsmutz ferrum. sic vt illud etiam ferrum aliud trahat. Et multe acus ad se inuicē suspēse sic videntur. Vnctus autem allio nō trahit. Et paruus adamas magnum ligat magnetem. S ¶ Inuentus autem est temporibus nostris magnes qui ab vno āgulo traxit ferrum. ⁊ ab alio fugauit. Et hūc Arestotiles ponit a genere magnetis.
T ¶ Narrauit quoqz mihi vnus de socijs nostris curiosus experimētator qui vidit Fridericum imp̄atorem habere magnetē qui non traxit ferrum. sed viceuersa ferrū traxit lapidem. V ¶ Et Arestotiles dixit q̄ est aliud gen⁹ magnetis quod trahit carnes hominis. In magicis autē traditur q̄ fantasias mirabiliter commouet. precipue si consecratus consecratione et caractere fuerit quod in magicis docetur X ¶ Fertur etiam hunc mulsa sumptum ydropisim curare. X ¶ Aiunt etiā quidam hunc capiti mulieris suppositum statim eam incitare ad amplexum mariti si casta est ipsa dormiente: Si autem est adultera p̄ nimio timore et tremore fantasmatum dicitur cadere de lecto mariti.
Z ¶ Dicitur etiam q̄ fures in domum intrantes positis carbonibus ī quatuor angulis domus. lapidem hunc contritū sup̄ aspergunt. ⁊ tunc dormiētes in domo. ita fantasmatibus terrent̄. q̄ fugientes edes relinquant. ⁊ tūc rapiūt quicq̄t volunt.

¶ Ca. lxxviij.

Margarite. Pandecta caplo. cccc Margarita vel perna est q̄ ī ostreis r̄perit̄. de quibus alie sunt perforate. ⁊ alie non perforate. sunt artificiōse facte ⁊ non naturaliter. Sed non p̄forate que naturales sunt. meliores sūt p̄foratis Et ideo q̄ñ in medicinis ponunt̄. nō perforate intelligunt̄. Sed sunt aliq̄ obscure ad citrinitatem tendētes nō p̄forate. que perforatis equipollent. ⁊ ideo eligēde sūt clare ⁊ albe que vero obscura ⁊ quasi albida est non est ponenda in medicinis. Serapion li. aggre. cap̄. hager albalo auctoritate Rasis. Hager albalo. i. lapis margarite: Deferunt̄ a maritinis. ⁊ sunt fri. et sic. in. ij. gradu: Et idez auctoritate ysaac Ex eis sunt grossiores ⁊ parue. sed grossiores ex eis sunt meliores puis ⁊ clare meliores obscuris. ⁊ equalis sup̄ficiei meliores angulosis in figura sua. Albertus in lapidario suo capit̄lo de margaritis. Et margarita lapis est in ostreis inuentus. Melior autem ex India venit Multi autem de brytanico mari q̄d nunc anglicū m dicit̄.

z versus flandriam z theotoniam inueni untur Ita quod ego more meo decem in men sa inueni. iuuenes autem concule habent meliores. Coloris autem habet ac si pura lux penetraret. in multum album Et ideo nitentes cum tamen sint albe fertur propter tonitrua quasi aborciẽdo eas ostrea euomũt. z in fluminibus inueniũtur i mosella. z in quibusdam gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A Albertus. Virtus earum est experta in confortatione spirituum. et contra cardiacam z sincopim. B Valent etiã contra fluxum sanguinis liertericuz z dysariam. C Reparant enim spiritus subtiles. vt quidam dicant sed falso. ymo membra earum asperitate a supfluis abstergunt. z ea quasi constringũt. z coartãdo ad vnũ ducunt. z ita confortant. D Serapion. Margarite sunt desiccatiue humiditatum. Conueniunt debilitati cordis. z sunt conuenientes in cohol. et sunt fri. z sic. in. ij. gradu E Et idem auctoritate Athabari. Conferunt obscuritati visus z albedini oculi. z sordiciebus eius. z retinent menstrua. z abstergunt dentes. z desiccant humiditates. F Et idem auctoritate Ysaac. Conferunt cardiace tremori cordis. et accidentibus a melancolia aduenientibus ex malicia humorum. G Et hoc ideo quia clarificãt sanguinem cordis quando est ingrossatus in corde. z desiccant humiditatem que est in oculo. propterea quia fortificãt neruos oculorum H Et quando dissoluunt margarite linitur cum eo baraz aufert eã post quod linitur statim I Auicenna de viribus cordis dicit quod confortat cor.

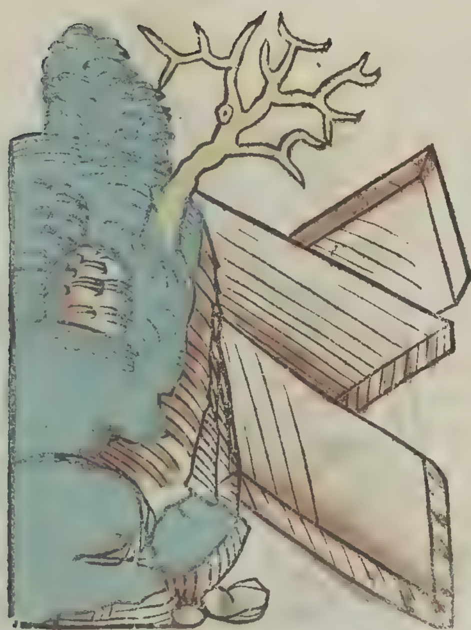

Ca. lxxix.

Magnesia. z Markasita. Albertus Magnesia est lapis niger. z aliqui vocant eam magnosiam. Et ipso frequenter vtuntur vitrearij. Idez. Markasita siue mandasida est lapis habens multas species colorum. quia colorem accipit cuiuslibet metalli. Et dicitur markasita argentea z aurea. z sic de alijs metallis. metallum tamen quod colorat eũ non distillat ab ipso. sed euaporat in igne. z relinquitur cinis subtilis. z hic lapis notus est apud alchimicos. z in multis locis inuenitur. hoc similiter Enax dicit in lapidario suo.

Operationes.

A Albertus. Magnesia distillat et fluit in magno z forti igne. z non aliter. z tũc immixtus vitro ad purpureitatem ducit vitri substãtiam. Hoc idem dicit Athabari in lapidario suo.

Ca.lxxx.

Alcha et Gipsum. Pliñ.li.xxxvj. Malcha est cũ e calce recenti gleba efficitur.

Operationes.

A Idem Malcha mox tundit cũ ficu et adipe suillo duplici linamẽto.q̄ res oim̄ tenacissima existit.duriciecq̧ lapidis ante cedit B Quod at malchat oleo perfucatur. C Actor. De malcha vo flagranti q̄ est lim⁹ e stagno famositate vrb. naturaliter emissus D Ysi. Gipsum q̄ʒ calci cognatũ est cuius plura sunt gña. Oim̄ at optimũ est lapis specularis edificioꝝ signis gtissim⁹. E Aui: Gipsuʒ est lapis laminosus alb⁹ pu⁹ cui⁹ subtilitatis fit augmẽtatio cũ adurit. Est at frigidus et sicc⁹ glutinatiu⁹. F Ponit sup ꝑres fluxũ sanguis paciẽtis et ꝯstrigit.qa in ipo est cũ glutinatõe vtus faciẽs adherere. et i ipo est stipticitas cũ viscositate.linitur ex eo frons aut cooperit ex eo caput vt pilleo. et retinet fluxũ sanguis ex narib⁹ ponit et sup obtalmiã sanguineã G Est autem ex summa venenoꝝ ꝑfocantiũ in syria. Gipsum est lapis durissim⁹ queʒ coquũt fimo bubulo vt vratur celerius.

Ca.lxxxj.

Marmor. Ysido.li.xvj. Marmora dicunt eximij lapides q̄ maculis et colorib⁹ ꝯmendant. Marmor at grec⁹ s̄mo est a viriditate tent⁹. et q̄uis p⁹ etiã alij colores iuenti sunt.nomẽ tamẽ ꝓstinũ a viriditate retinuerũt. Hoꝝ colores et genera innumerabilia. Decoia e rupibus excidunt.ʒ multa p̄ciosissimi generis sub terra sparsa sunt.

Operationes.

A Pli. Marmoꝝ gña colorescq̧ nõ attinet in tãta noticia dicẽ.nec enumerare facile est i tãta multitudie. Quoto em̄ cuicq̧ loco nõ suũ marmor iuenit.et tñ celeberrimi dcã sunt gñis in ãbitu terraꝝ cũ gentibus suis. B Nõ oia vo gignuntur in lapicidinis.ʒ multa et sub terris p̄ciosissimi generis.sicuti lacedemoniũ viride cunctisq̧ hilari⁹ sic et augusteũ.ac deinde tyberiũ in egipto augusti ac tyberij ꝑmũ ac principatu vtrũq̧ repertũ. C Differenciaq̧ eoꝝ est ab ophite cum illud sit serpentum maculis simile.vñ et nomen accepit.q̧ hec maculas diuerso mõ colligũt augusteũ vndati i vtices crispũ. D Tyberiũ sparsũ ꝯuoluta canicie.sũt et alia ei⁹ gña de qb⁹ sup dcm̄ ẽ.cap.lxiij.

Ca.lxxxij.

Melochites ⁊ Murrina. Ysidorus Melochites lapis est spissius virens ⁊ crassius q̄ smaragdus. hic a colore malue nomen accepit. ⁊ in reddē dis laudatus signis. Nascitur autem in arabia. Arnoldus. Melochites est gēma viridis smaragdo similis, ⁊ valde mollis Hec mēbra custodit a nociuis casibus. ⁊ cunas infantium similiter.

Operationes.

A Item Ysidorus: Murrina est gēma que apud parthos gignitur. sed p̄cipua in germania: humorem sub terra putant: Colore densatum. candoremq; ⁊ ignem. cum quodam colorum repercussu. quales in arcu celesti spectantur. Cuius cōtraria causa cristallum facit: gelu vehementiori concreto. B Albertus. Melochites quem quidam melonitem dicunt lapis ē arabicus grosse viriditatis. sed nō trāslucidus sicut smaraldus. ⁊ est mollis. C Fertur q̄ virtutem habeat custodiēdi gestantem se a nociuis casibus. Et sup cunabula infantium. Hoc autem in lapidario suo Enax.

Ca.lxxxiij.

Menphites. Albertus. Mēphites est lapis a ciuitate egipti que mē phis vocat̄. q̄ d̄r vt ignis calere. virtute quidem non actu.

Operationes.

A Hic tritus ⁊ in aqua mixtus in potu det̄ vrēdis vel secandis: quia inducit īsensibilitatem ne senciat cruciādus: Hoc idē ait Enax in lapidario suo.

Ca. lxxxiiij.

Medus. Dias. Medus lapis est niger qui trit⁹ emittit croceũ colorẽ. Albert⁹. Lapis med⁹ vł medo dr̃ q₂ a regiõe medoꝝ ferť vbi plures ĩueniũtur. Sũt ãt hui⁹ spẽs due un⁹ niger ꝛ alter viridis.

Operationes.

A Albert⁹. Huius vtutẽ eẽ dicũt ꝯ veterem podagrã. oculoꝝ cecitatẽ. ꝛ nefreticã passionẽ. etiã refouere dr̃ fessos ꝛ debiles B Ferť etiaꝫ ꝙ fragmẽta nigri si in aq̃ca. missa fuerit. ꝛ se q̇s ĩ aq̃ illa lauerit ĩcurrit mẽbroꝝ excoriatõeꝫ ꝛ si ex ea biberit peribit vomẽdo. C Dyas. Est ãt duplicis potẽcie. s. bõe ꝛ male. nã trit⁹ ĩ cote medicinali cũ lacte muliebri (q̇ sel' creauit primo ꝑtu pueꝝ) ꝛ iunct⁹ albugĩes curat oculoꝝ. ꝛ oẽꝫ illoꝝ dolorẽ etiã si desꝑat⁹ fuerit medẽ podagricos: D Eodẽ mõ cũ lacte ouis q̃ sel' genuit masculũ sanat. Renes ꝛ ãhelit⁹ ꝛ ĩteriores ꝑtes corꝑis. Hoc medicamẽ ꝑ ꝑatũ hẽas ĩ vase vitreo ł argẽteo ꝛ ꝑfice ieiun⁹. ad vindictã q̇ꝫ sup̃ cotẽ ꝛ da cui vis. ꝛ lauet faciẽ ꝛ exiccabiť. E Si q̇s ãt ex eo biberit. pulmonẽ vomet. F Opꝫ ãt bibẽti paululũ dare vt nõ saciet͛r. Inuent⁹ ẽ ãt iuxta fluuiũ fasin.

Ca. lxxxv.

Mogra. Sera. Mogra ex ea ẽ quedam q̃ deferť ex terris sinos. ꝛ melior ex ea ẽ q̃uis densa c⁹ color nõ ẽ diuersus. ꝛ ẽ sicut color epatis aut sãguis nõ hñs lapidẽ: Et qñ poniť ĩ aq̃ dissoluiť facile ꝛ crescit Illa vo mog̃ q̃ vtunť carpẽtarij ẽ ex debilioꝛib⁹ oꝑatõibus ꝙ illa que deferť ex sinos ꝛ ex babilonia. et melior q̃ facile teriť. Colligiť vo ĩ capodocia ĩ speluncis distillãs. ꝛ afferť venalis in sinopidam ciuitatẽ. vñ ꝛ nomen accepit.

Operationes.

A Et idẽ aucto: Sal. In sapore ip̃ius ẽ stipticitas. vñ vtus ẽ ei⁹ desiccatiua. Et qñ sorbeť cũ ouo aut fit cristẽ cũ ea strigit ventrẽ. B Vñ hꝫ vtutẽ stipticã ꝛ desiccatiuã ꝛ glutinatiuã C Et qñ misceť ĩ emplastris ꝯsolidat vulnera recẽtia. D Et ĩgrediť ĩ ꝯfectõib⁹ trociscoꝝ desiccatiuoꝝ ꝛ ꝯstrictiuoꝝ vẽtris E Et qñ sorbeť in ouo sorbili aut fit cristẽ stringit vẽtrem. F Et ꝓpinať ĩ potu ĩ dolore epatis. Et dať ĩ ouo ad sputũ sanguis. et ad venenũq₃: G Paul⁹ ca. de mog: Mogra sinopida ẽ fortior bolo armeno ꝛ luto sigillato. ꝛ ideo ingrediť in confectionibus vnguẽtoꝝ. ꝛ occidit vmes ĩ vẽtre.

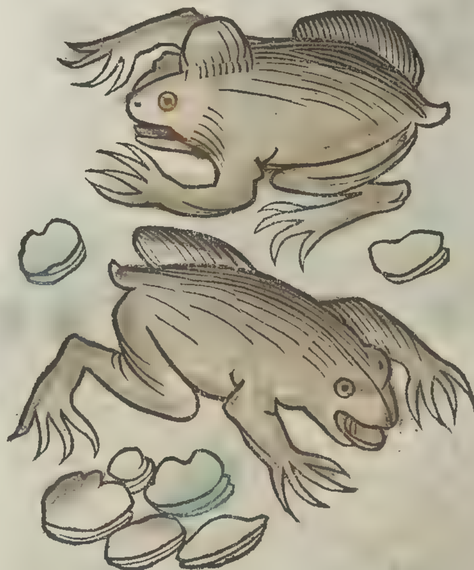

Ca. lxxxvj.

Umia. Pandecta. cap. d lv. Mumia est illud q̄d inuenitur ī sepulchris balsamatoꝝ ī quibus huōꝛ mortui cum aloe ꝛ mirra resoluitur q̄bus ipsa corpora condiebant ꝛ similatur pici marine. Solebant antiquitus corpa balsamo mirra ꝛ aloe condiri. Et adhuc fit apud paganos ꝛ sarracenos circa babiloniam vbi est copia balsami. Serapion li. aggre. cap. mumie. Mumie sepultoꝝ. ꝛ ē aloe balsamū ꝛ mirra. ꝛ quod miscetur eis ex humoribus corpis humani. Et idem auctoritate dias. In terris que dicunt̄ acolonie. Descendit nāq̧ ex montibus q̄ ducunt flumina cum aquis. Eijcit eñ aqua fluminis in ripis. ꝛ est coagl'ata ꝛ fit sicut cera. ꝛ hʒ odorē picis. ꝛ aspalti mixti sil'.

Operationes.

A Serap. aucto. Rasis. Ex nōie q̄rundam medicorū est bona sode flegmatice frigide sine materia. ꝛ emigranee. ꝛ paralisi. ꝛ torture oris. ꝛ epilentie. et scotomie. B Et facimus caputpurgiū cum vno grano ex ea cum aqua maiorane. C Et conuenit doloribus aurium. qn̄ dissoluitur ex ea granū in oleo sambucino. ꝛ distillatur in aure. D Et confert dolori gutturis. qn̄ dissoluit̄ ex eo vnū kirat cū aqua in q̄ decocta est satureya. E Et conuenit tussi cum aq̄ iuiubaꝝ. aut cū aqua ordei ꝛ sebesten F Et datur in potu ex ea ieiuno tribus diebus. ꝛ cōfert cardiace kyrat. j. cū aqua mente. G Et confert ventositati intestinoꝝ. Qn̄ accipitur kirat. j. cum aq̄ cimini ꝛ carui. aut cum aqua ameos valet casui ꝛ pcussioni. H Et datur ad singultum grana. j. ex ea cum decoctione seminū apij ꝛ carui. ꝛ miscetur cum oleo de ben I Et fit caputpurgium cū eis. ꝛ ad squinantiā pondus vnius kirat cum squingibin. K Et dolorem splenis pondus vnius kirat cū aqua carui. L Et ad venena duo grana cum decoctiōe tribuloꝝ marinoꝝ. ꝛ folijs anuiden. M Et puncturam scorpionis pondus vnius kyrat cū vino puro. N Et ponitur in loco pūcture cum butiro. ꝛ conuenit fracture. O Et conquassationibus que fiunt in interioribus corporis. ꝛ exterioribus. ꝛ ↄstrictioni pulmonis. P Et est prope temperamentum nisi quia habet proprietatem in sedando dolores qui sunt in fracturis. quando sumit̄ in potu ꝛ linitur cum ea. et fit cū ea cristere. ꝛ ↄuenit vlceribus vesice ꝛ virge. Q Et idē aucto. Rasis. Quidam emittebat sanguinem ꝛ nō poterat restringi p aliq̄ medicinā. vsq̧ q̄ datū est sibi de mumia pōdus granoꝝ triū cū vīo ꝛ restrictus est statim R Et qn̄ fit cū ea suppositoriū dissolutū cū oleo de sambach ↄuenit nō potentibꝰ retinere vrinā. S Paulꝰ ca. de mumia. ca. est ꝛ sic i. iij. gradu. teste Cōstantino. licet q̄dā dicunt q̄ sit frigida q̄ ↄstrictiua. multa eñ frigida ꝛ sicca laxāt. ꝛ multa ca. ꝛ sicca cōstringunt. T Auicēna de viribus cordis Mumia ca. est in fine tercij sic. in primo. ꝛ hʒ ꝓpetatē ↄfortandi cor V Item qn̄ fit cū ea suppositoriū dissolutū cū oleo mustellino ↄuenit nō potētibus r̄tinē vrinā.

Ca.lxxxvij.

Nsus. Albertus. Dicunt aliqui hunc esse de genẽ lapidum. ⁊ inuenitur in capite bufonis.

Operatões

A Et sunt duo genera Unus subalbidus sicut si lac intrauerit in sanguinem ⁊ vincit eũ. ⁊ ideo sanguinis obscuras vias i eo dicũt apparere. B Et alius est niger. ⁊ aliquando pingit in eo bufo sparsis pedibꝰ ⁊ ante ⁊ post C Dicũt etiam q̃ si ambo simul includant p̃sente veneno eos ad urere manũ tangẽtis. D Probatõez ũt lapidis esse dicunt q̃ exhibitus bufoni viuo bufo eleuatur ꝯ eũ ⁊ tangit ore si pt. E Dr̃ etiã q̃ p̃sente veneno variꝰ efficitur. q̃ subalbidꝰ ẽ. Hoc similiter Enax dt.

Ca.lxxxviij.

Igroꝝ. Aui. li. ij. ꝑo ca. Nigroꝝ ẽ lapis q̃ defert̃ ex nigris declinãs ad citrinitatem.

Operationes.

A Aui. Fricat̃ ⁊ egredit̃ ex eo fricatio mordicãs linguã similis lacti B Mundificat pannũ oculi cũ nõ est cũ apostemate ⁊ obtalmia. C Et conuenit vestigijs vlceꝝ in eo. ⁊ eradicat vngulã.

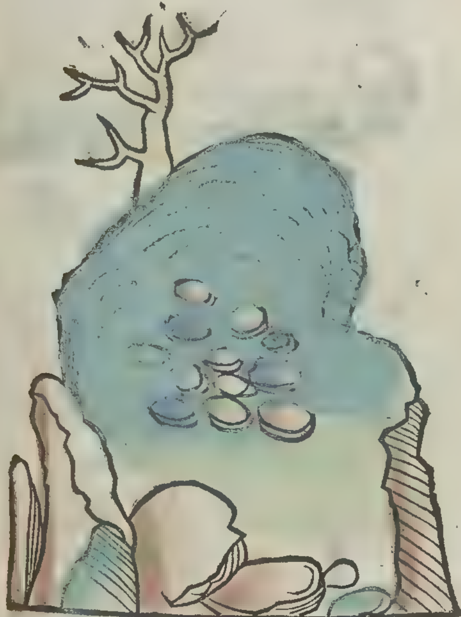
Ca.lxxxix.

Nitrum. Ysi. Nitrũ a loco sumpsit vocabulũ. nascit̃ eñ in nitria opido vel regiõe egipti. ex q̃ ⁊ medicine fiunt. Et sordes corpm vestiũq̃ lauãtur. Huius natura nõ multũ a sale differt Hz eñ v̄tutẽ salis ⁊ similiter orit̃ canescentibus littoribus siccitate. Afronitꝝ ãt est spuma nitri ⁊ colligit̃ in Asya in speluncis distillans. dehinc sole siccat̃. Optimũ putatur si mĩme fuerit põderosum. ⁊ maxie fricabile colore pene purpureũ. Glosa sup pabolas. Nitꝝ sale similimũ ẽ. excepto q̃ nihil salsi saporis hz. Crepitat ãt in aq̃ sicut calx viua. sz a aquã lauationi abilẽ reddit. sicut ꝑ acetũ in nitro ebullit sic ꝑuersa mẽs deterior succendit̃ correctione.

Operationes.

A Aui. in. ij. cañ. Baurach. i. nitꝝ forcius est sale. cal̃. ⁊ sic. in. ij. gradu. ex eo meliꝰ est armenum. leue. laminosum. frãgibile. spongiosum. albũ aut purpureũ. aut roseum. mordificatiuũ. abstergit aũt fortiter. B Et mundificat. ⁊ excoriat. ⁊ incidit humores grossos. attenuat capillos.

C ¶ Sãguinē attrahit ī sup̄ficie corp̄is. ⁊ colorē emēdat D ¶ Cōfert pruritui. q2 v̄tus eiꝰ resoluit ꝓpe affricanū cū aceto: et etiā scabiei. E ¶ Cū q̄busdā medicis bibitū interficiētibus v̄mes educit eos. F ¶ Ualet ꝯ venenū ⁊ p̄cipue affricanū. Eiꝰ spuma valet ꝯ morsum canis: et potū cantaridaꝝ. G ¶ Constan. Nitꝝ affertur de armenia, alteꝝ de arabia. Uniuersaliter āt colatiuū ⁊ mūdificatiuū ē. Interiora corp̄is ⁊ exteriora maxīe aceto mixtū lauat. H ¶ Dyas. Nitꝝ est eligendum leue et rubeū vel albū pruluras h̄ns sicut spōgia. Albū acre ē ⁊ amaꝝ. I ¶ Tale ex india venit. Nitri siquidē aliud est crassum ⁊ lamīosum: aliud tenue, aliud rubeum, aliud albū Et oīm̄ v̄tus desiccatiua ē K ¶ Et ideo si fuerit ore acceptū minuit ac tenuat pigues ⁊ viscosos h̄ūores Ualꝫ ⁊ ꝯ fungos. L ¶ Platearīꝰ in li. de simplici medicina. Nitꝝ ca: est ⁊ sic. in. ij. ğ du. Albū melius est q̄ꝫ citrinū. Uirtutē habet dissoluendi ⁊ extinguendi M ¶ Usus eius est ꝯ yliacā passionē. ad facieꝫ q̄ꝫ purgandam. N ¶ Item ꝯ stomachi saniē ⁊ intestinoꝝ. Contra furfures capillorum ⁊ pediculos capitis. O ¶ Contra vermes aurium ⁊ saniem.

¶ Ca. xc.

Obtalmius. Albertꝰ Obtalmius est lapis ab obtalmia dictus cuiꝰ color non nōiatur. forte ideo quia est multoꝝ coloꝝ.

Operatōes

A ¶ Idem. Ualere dicitur gestāti ꝯ oīnes malos morbos ocloꝝ. B ¶ Uisus autē circūstantiū dr̄ execare. ⁊ ideo etiā patronus dr̄. gestātes eīm̄ euꝫ quasi īuisibiles reddit. hoc sitr ait Enax.

¶ Ca. xcj.

Onix. Albertus. Onix gēma est nigri coloris. inuenit̄ melius genꝰ esse nigꝝ albis venis variatū. venit autē de india ⁊ arabia. Inuenit̄ auteꝫ quīqꝫ diuersitatū ꝓpter varietatē venaꝝ ⁊ coloꝝ: Ferunt si sardius sit p̄ns ligatur onix. ⁊ etiā suspendit̄ a nocumēto. Hec āt oīa si hꝫ ꝓfecto ideo hꝫ. q2 hꝫ v̄tutes mouēdi melancoliā p̄cipue in capite. ex motu eīm̄ illius cū vapore oīm̄a ista ꝓcedūt. Dicunt āt q̄dam onix onichinū esse q̄d verisimile est. vel q̄ꝫ sit alia sp̄ēs eius. sꝫ colore non est niger nisi aliq̄n̄. sꝫ coloreꝫ habꝫ vt

vnguis sed in onichinis nostris inueniun tur multi colores. albi. nigri. ⁊ rubicundi: qui tamen omnes in substantiam q̄ndaꝫ fricantur que similitudinem exprimit vn guis hominis. Aiunt etiam ꝙ ex lacrima arboris que onica dicitur indurata in la pidem generatur et dicunt hanc causam esse ꝙ odoriferus est in igne. hanc etiā cau sam inquiunt esse ⁊ frequētius alijs depi ctus imaginibus mirabilibus inuenitur. quia lacrima a principio mollis facile for mabilis pingitur. ⁊ picturam retinet quā do in lapidem indurata coagulatur. hūc lapidē dicunt insensibiliter intrare in ocu lum. ⁊ hoc ē mirabile. Et ego vidi saphi rum intrare in oculum. ⁊ lapidem galli. ⁊ ⁊ quendam alium cuius nomen ignoraui sine oculi lesiōe. politus enim ⁊ tenuis nō ledit oculum nisi tangat aciem seu pupil lam oculi sensibilem ⁊ foramen vuee.

Operationes.

A Albertus. Aiunt ꝙ collo vel digito suspensus excitat tristiciam ⁊ timores. ⁊ ī somno fantasias terribiles. B Et multiplicare fertur lites. ⁊ tristicias. C Dr̄ etiam ꝙ auget saliuā pueris.

Ca. xcij.

Orphanus. Albertus. Orphanꝰ lapis est qui est in corona romani imperatoris. Non vn̄ꝙ̄ alibi vi sus est propter q̄d orphanus vocatur. est aūt in colore q̄si vinosus subtilem hn̄s vi nositatem. ⁊ hic est sicut si candidū nimis micans penetraret ī rubeū claꝝ vinosum. ⁊ sit supatus ab ipō. Est āt lapis plucidꝰ. ⁊ traditur ꝙ aliq̄n in nocte fulsit. sed nunc tempore nr̄o nō micat in tenebris.

Operationes.

A Fertur autem ꝙ honori ꝯuenit rega li. Hoc similiter ait Enax.

Ca. xciij.

Opalus. Ysidorus. Opalus est la pis diuersaꝝ colore gēmaꝝ distin ctus. Est enim ī eo carbunculi te nuior ignis: Ametisti fulgens purpura smaragdi nitens viriditas. Cunctaqꝫ pa riter sub quadā varietate lucentia. nomē habꝫ ex patria. Sola em̄ parturit eum in dia. Pli. li. xxxvij. Opali sunt in india. qui bus preciosissimaꝫ gemmaꝝ cōpositores gloriam ⁊ maxime inenarrablēm difficul tatem dederunt. quia sunt in eis cūcta pꝫ

riter incredibili mixtura lucētia. Alij sum mo fulgoris augmento colores pigmēto rum equauerunt. Alij vero sulphuris ar dentem flāmam. aut etiā ignis oleo accē si. Magnitudo nucem auellanam eqt.

Operationes.

A Arnoldus. Opalus ē lapis pciosus gestanti se contra omnes oculoꝝ morbus proficuus. B Uisum eius acutum confortat. per omnia vero circumstantiū visus ꝛ oculos excecat ꝛ obumbrat.

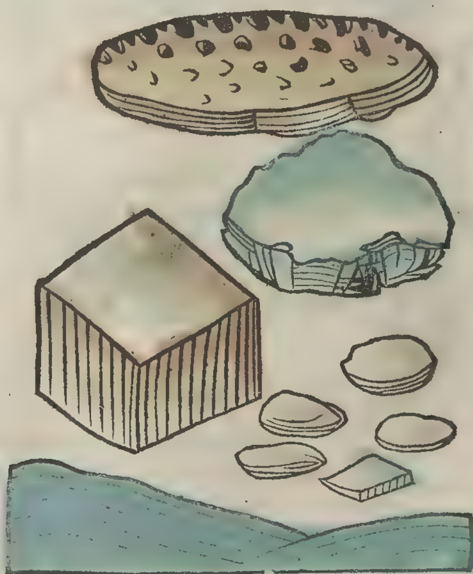

Ca. xciiij.

O Rithes. ꝛ Ostratites. Arnoldus Orithes est lapis triplicis gene ris. Unus est rotundus ac niger. Alius viridis ꝛ maculas albas hꝫ. Terci⁹ est cuius altera pars aspa est. Altera pla na. ꝛ est corpus quasi ferri lamina.

Operationes

A Idem hic lapis gestatus. ꝛ oleo ro saceo mixtus prohibet ab aduersis casib⁹ atqꝫ a pestiferis reptilium ꝛ alioꝝ anima lium morsibus. Idem appensus mulieri phibet ipam impregnari. ꝛ si pgnans est abortit. Ex lapidario. Letiferos morsus niger atqꝫ rotundus orithes. Quos fera vel cornu vel seuo dēte peregit. Cū roseo mixtus pfecte curat oliuo. Per vastas are nas interqꝫ feras gradientes. Illesos ser uat morsus abigendo feraꝝ. Qui viret et maculas albas hꝫ alter orithes. Casibus aduersis portantes vbiqꝫ rsistit. Tercius asseritur fame grauioris orithes. Altera ps cuius crebris est ꝛ aspa clauis. Altera leuior est quasi lamina ferri. Hic facit ap pensus ne fiat femina pgnās. Aut si preg nans fuerit. cito fundit abortū. B Ysido. Ostratites gēma est testacea. duri or est altera similis achati. nisi qꝫ achates politura pinguescit. C Duriori tan ta inest vis. vt alie gēme sculpantur eius fragmentis.

Ca. xcv.

O Phites. Purpurites. Porfirites ꝛ Parius. Pli. li. xxxvj Ophites serpentū maculis similitudinem habet nec ex eo inueniunt colūne nisi par ue. Duo sunt eius genera. Molle scꝫ cādi dum nigricans duꝝ. Ambo capitis dolo res adalligata sedare dicunt. ꝛ serpētum ictus. Quidam etiaꝫ freneticis ac litargi cis adalligari iubet candicantē. Ysidor⁹.

Purpurites est ex egipto rubens cādidis interuenientibus punctis Nominis eius causa q rubeat vt purpura. Plinius vbi supra. Porfirites etiam est ex egipto rubz candidis interuenientibus punctis.

Operationes.

A Ysidorus. Parius est lapis marmoreus eximij candoris. Hic apud paron insulam nascit. vñ 7 nōiatur. B Magnitudo eius est qua lances craterasq3 non excedat vnguentis 7 ipē aptus est.

Ca. xcvj.

Palagius fm Albertū. dicit q palagius est gēma coloris rubei lucide valde nature et substāciē transparētis. Et dr̄ esse femina carbunculi 7 virtutes eiusdē remissas habz. sicut femina ad marem se habet.

Operationes.

A Et dicunt quidā q est domus eius. 7 ideo palaciū carbūculi vocat. generat frequenter carbūcul9 in lapide isto. B Etiā visū ē hoc q i lapide vno exterior ps fuit palagi9. 7 interior carbūcul9. C Propter qđ hmōi gē9 lapidū eē de gñe carbū.

Ca. xcvij.

Panther9. Alb. Pāther9 est lapis mltos hñs colores. 7 i vno corpe lapidis nigz. vicz viridē 7 rubeū 7 alios multos. iuenit āt pallid9 purpureus 7 rose9.

Operationes.

A Alb. Fert āt fuscos efficē visus. iuenit āt fm plurimū i idia. B Hz gestās respicē ad ipm i māe oriēte sole. 7 sit efficax 7 v̄tuosus. tot āt v̄tutes dr̄ hr̄e q̄t colores hz. Hoc similiter ait enax i lapidario suo.

Ca.xcviij.

Prassius. Albert⁹. Prassi⁹ ē lapis q̄ est mr̄ ⁊ palaciū smaraldi. Est āt viridis coloris hñs viriditatē sicut prassiū; Inuenit aūt aliqn̄ cū rubeis guttis. ⁊ aliqn̄ cū albis. Est alia spēs isti⁹ lapidis; q̄ iuenit cū guttis aureis. ⁊ vocatur crisopassus. ⁊ rarius inuenit. Et ideo carior existit. Pro quo lege lapis crisoprassus superius de C.

Operationes.

A Expertum est aūt q̄ ɔfortat visum. ⁊ quasdam iaspidis ⁊ q̄sdam smaraldi hȝ opatōes. hoc sil'r ait enax i lapidario suo.

Ca.xcix.

Peridonius. Albertus. Peridonius ē lapis fulgēs vt ignis colore.

Operationes.

A Albertus. Dr̄ āt valere ɔ̄ arteticam mirabiliter. B Et refert de illo lapide q̄ si fortius stringat manu. manū aduret. vult ḡ leuiter ⁊ pauide tangi. C Et ego ip̄m exptus sum sepius. Dr̄ āt de genere isto alia spēs esse. que dr̄ esse crisolito sil'is. nisi q̄ maioris viriditatis existit.

Ca.c.

Piritides grece. latine Copparosea. Arabice hageral markasita. Serapiō. li. aggre. cap̄. hageral markasita est lapis ex quo extrahit es. et oportet q̄ eligat ex illis cuius color ē similis eri. ⁊ qn̄ ponit in igne. saliunt ex eo scintille facile. Cōburit in hūc modū. Linitū pone in ignē leuē ⁊ eucta donec fiat rube⁹ deinde extrahe et ab igne. Quidā ponūt eū in ignē magnū. de prunis deinde liniunt melle. ⁊ iter̄ ponūt in ignē. donec oēs partes eis sint equaliter combuste. quia fortasse primo aduritur extra ⁊ non interius. deinde exufflatur cinis ab eo ⁊ reponitur. Et si indigetur ablutio. laua eam sicut lauat cadimia. Dyascorides caplo de lapide piritide. Lapis piritides id est marcasita ex quo eramen fit. eligendus est colorem habens eraminis. qui in foco missus frangitur. Comburitur vero sic melle vnctus in viuis carbonibus mittitur flabellatur q̄ diu colorem rufum faciat. Alij vero in multis carbonibus igneis coctum ⁊ secūdo melle vnctum reuocant igni. q̄mdiu se fregerit. postea eximunt illum. ⁊ lauant sicut cadimiam ⁊ reponunt.

Operationes.

A Serapion. Virtus eius adusti. ⁊ nō adusti est vrens. ⁊ abstersiua vlcerum: et abstergit obscuritatem visus. et resoluit ⁊ maturat apostemata dura. ⁊ quando resoluitur ⁊ miscetur cum resini pini. r̄soluit sanguinem coagulatum. B Et aufert carnem superfluã cum pauca calefactione ⁊ stipticitate. Et quedam nominãt hunc lapidẽ postq̄ aduritur dicidas vel difriges. C Et idem auctoritate galieni. Hic lapis est vnus de lapidibus habentibus virtutem fortem. et nos administramus eum cum r̄solutiuis. ⁊ miscemus cum eo lapidem sacharos. D Et resoluimus sepe cum hoc vnguento humiditatem multam que est ꝯgregata in concauitatibus ⁊ cauernis masculorum.

E Et quando administratur hic lapis oportet q̄ multum teratur. ⁊ r̄soluit humiditatem corruptam que est sub cute.

F Et ideo quando teritur vltima cõtritione. ⁊ conficitur cum aceto abstergit baras ⁊ morpheam ⁊ lentigines faciei.

G Et habet virtutem magnam in abstergendo oculum. ⁊ cõfortat substantiã eius ⁊ acuit visum. H Et ideo nominatur in terris Persie lapis luminaris. et facit capillos tenues ⁊ crispos. I Dyascorides. Virt⁹ est illi cocto ⁊ crudo termantica et asmictica: caligines oculis purgat. duriciebus dyaforesim ⁊ digestionem facit. addita resina carnes ꝑequat Lapis ip̄e combustus a multis defriges dicitur K Lapis iste est species vitrioli. vt apparet si leges litteram Vitriolũ inferius de v. Qui non combustus si pulverizetur ⁊ distemperetur vel misceat̄ cũ vino ⁊ e gallis tritis est optimũ incaustũ ad scribendum. Hoc idem dicit Albert⁹ in lapidario suo.

Ca. cj.

P Etroleum. Cassius felix ca. de petroleo. Petroleũ est oleum petre Inuenitur autem ĩ locis surfureis. fit em̄ cum pinguedo terre ⁊ aq̄ actione calores ad igneas cõuertitur pres. Inuenitur etiam sup̄ lapides. quod q̄dem per eos resudat ⁊ in eis est. ⁊ sup̄ mare ĩuenit̄. Auicēna. Petroleum album note speciei est. et nigrum est colamentum picis babilonie. ca. ⁊ sic. vsq̄ ad quartũ. est ⁊ subtile ⁊ proprie album resolutiuũ liquefactiuũ. aperitiuum opilationũ.

Operationes.

A Auicenna. Petroleum confert doloribus anchaꝝ. ⁊ doloribus iuncturaꝝ. Et proprie album: ⁊ confert doloribus auriũ frigidis B Et confert albugini oculi ⁊ aque descendenti. C Et nigrum ex eo etiam confert asmati ⁊ tussi antique bibitur em̄ paꝝ ex eo cum aqua calida.

D Et sedat dolorem ventris pũgitiuũ ⁊ ventositates. E Et q̄n fit ex eo licinium interfecit vermes. ⁊ ꝓprie nigrum.

F Et comeditur põdus. ℥. j. de eo ⁊ frãgit ventositatẽ vesice. ⁊ frig⁹ matricis. Et ꝯfert puncture epithimatum.

Ca. ciij.

P Podoros. et Pontica. Ysido. Po doros est gēma p⁹ margaritā gē maꝝ cādidaꝝ secūda de q̄ querit in q̄ numerari colore debeat. tociēs iacta ta p pulchritudīes nōis alienas adeo vt decoris ꝓrogatiua vocabulo sit facta.

Operationes.

A Idem. Pōtice gēma auratis guttis micantes alie stellas habentes. Alie q̄ꝫ longis coloꝝ ductibus lineate. B Caste et sobrie portari volunt.

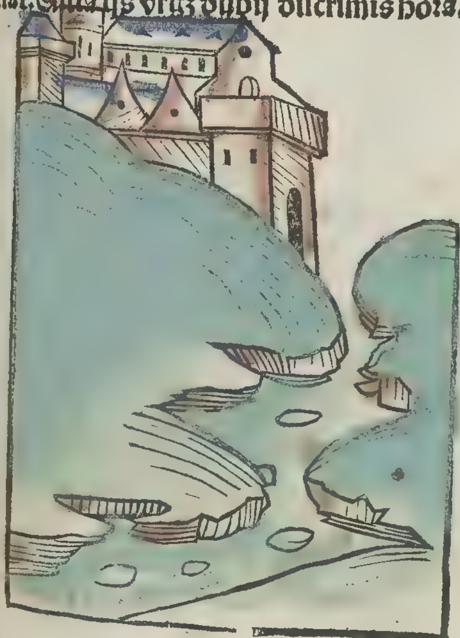
Ca. cij.

P Peanites: Arnol. Peanites lapis ē gehit⁹ de michedō: et ē feminei sex⁹. nā certo tpe ꝯcipit. lapidē q̄ꝫ ꝯsilē parit. et ꝯfert pregnantibus.

Operationes.

A Ex lapidario. Signit ī mre nō rgio ne lapis peanite. Feminei sex⁹ referēs imi tando labores. Nā qb⁹ ex causis dubiū ſꝫ tpe certo. Cōcipit et parit et parietib⁹ auxi liat. Ultia q̄s vrgꝫ dubij discrimīs hora.

Ca. ciiij.

P Phrigius. et Phingetes. Ysidorus Phrigius a loco dicitur eo q̄ in frigia nascitur colore pallid⁹ me diocriter grauis. gleba pumicosa. vritur ante vino perfusus. Flatusq̄ꝫ follibus do nec rubescat. Rursusq̄ꝫ dulci vino extigui tur tribus vicibus tingendis vestibus tā tum vtilis.

Operationes

A Ysidorus. Phingites alias phengi tes capodocie lapis est. duricia marmore us. candidus atq̄ꝫ transluceus.

B ¶ Ex quo quondam templū a quodā rge ꝯstructū est foribus aureis. qbus clausis intus diuturna claritas erat. ¶ C Pli. In capodocia regius est lapis phingites. sub nerone principe ex argumento sic appellatus. qm̄ candido et translucēti fulue inciderant vene. hic eidem ꝯstruxit fortune. quam sciam appellant.

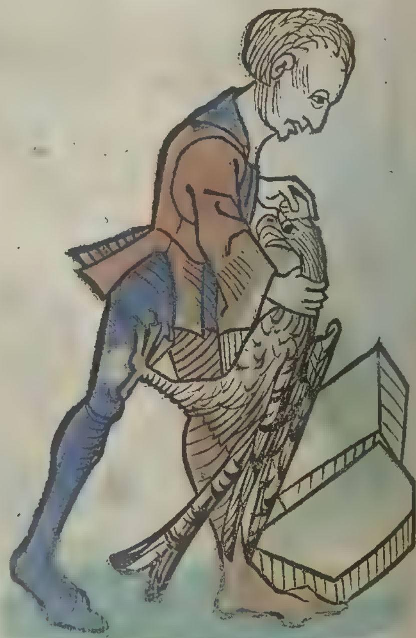

¶ Ca. cv.

Pumex latine. Arabice. Famechi grece Fanech vel Fenic vel lapis de barchin. Serap: li: aggre. ca. Famechi. i. pumex. ⁊ est lapis de barchin id est lipari; Oportꝫ ꝙ eligatur ex eo multum foraminosus durus ⁊ frangibilis leuis albus in quo nō sunt lapides. Et modus combustionis eius est. ꝙ accipiatꝰ ex eo quantitas ⁊ ponatꝰ in prunis. ⁊ quādo fuerit ignitus. extrahatur ⁊ extinguatur in vino odorifero. ⁊ hoc fit ter. tercia vice qm̄ extrahitꝰ ab igne nō extinguatꝰ in aliq̄ sed dimittatꝰ infrigidari p se. postea teratur ⁊ reponatur.

¶ Operationes.

A ¶ Dyasco. Uirtus est ei stiptica termātica ⁊ purgatoria. Pumex oculoꝝ cicatrices limpidat. vulnera replet; ⁊ ꝯsolidat. ⁊ aufert carnem sup̄fluā oculoꝝ. ⁊ qm̄ teritꝰ. ⁊ fricantꝰ inde dentes abstergit eos; ⁊ administratur ad abradendos pilos. ¶ B Theofrastus in. ꝑo cap̄. Si miscetꝰ atidotis. dentifrigijs ⁊ smigmatibus abradit asp̄redinē. ⁊ leuigat ⁊ ꝯstringit ⁊ coercet. ¶ C Serap̄. Pumex hꝫ v̄tutē stipticā. stringit eni̅ gingiuā. ⁊ abstergit oclm. ⁊ aufert maculā que est in eo. ⁊ replet vlcera ⁊ consolidat ea. ⁊ aufert carnem superfluā que in eis est; Et qm̄ teritꝰ ⁊ fricantꝰ dentes abstergit eos; Et si mittatꝰ in vas vini non p̄mittit ip̄m amplius bullire. D ¶ Et idem aucto. Gal. Ingreditꝰ in medicinis que abstergunt dentes. qm̄ non est adustū sed qm̄ aduritur fit subtilior. Nam acqrit ab igne rem adustam calidam q̄ auffertur ⁊ sepatur ab eo qm̄ lauatur. E ¶ Et clarificat dentes. ⁊ abstergit eos. ⁊ hoc facit propter sui asperitatem. Et facit fortasse hoc propter eius virtutem abstersiuam. F ¶ Et propter hāc causam cornua quādo aduruntur abstergunt dentes. Omnia p̄scripta istius capituli inuenies in Pādecta. caplo. cclvj.

Ca. cvj.

Quadratus. Quadras & Quirin. Plinius. Quadratus in egipto invenitur. similiter & ethyopia. & ex albidus est. Albertus. Quadros alias Quamidros est lapis qui aliquando invenitur in cerebro vulturis. Idem. Quirin est lapis qui invenitur in nido vpupe. Aliquando quetota est avis prestigiosa & augurialis vt dicunt magi & augures.

Operationes.

A Quadratus vires habet stringentes Unde necare dicitur conceptum. B Albertus. Lapis quadros. Virtus eius fertur esse contra quoslibet nocivos casus & replet mamillas lacte. Hoc similiter ait Enax. C Idem. Quirin. Est autem hic lapis proditor secretorum. Et fantasias promovens. si ponatur supra pectus dormientis. Hoc similiter ait Enax in lapidario suo.

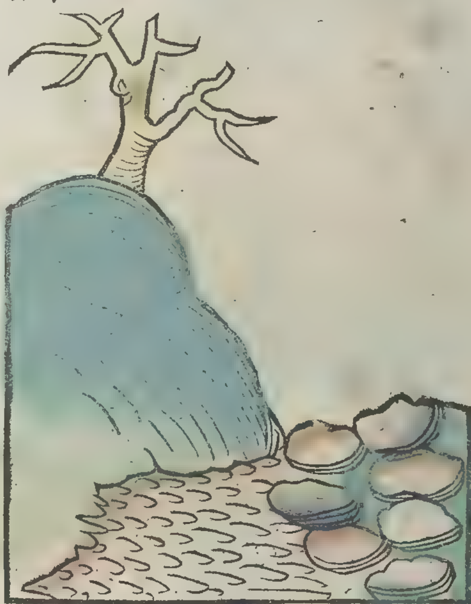

Ca. cvij.

Quirinus Raday & Ranno.

Operationes.

A Arnoldus. Quirinus est lapis qui reperitur in vlulule nidis. Auget fantasticas visiones. B Idem Radaym lapis est niger atque translucens Invenitur in capite galli maris. quando datum est comedere formicis. C Idem gestatus vt dicitur valet ad impetrandum quodlibet D Arnoldus. Rani alias rabri est idem quod bolus armenicus. & est lapis subrubeus. E Huius virtus est constrictiva sanguinis dissinterie menstruorumque. vt supius habetur capitulo xxvj. de B.

Ca. cviij.

Rubeus. Serap. Lapis rubeus minus quam iacinctus. qui arabice vocatur hager albigedi. Idem li. aggreca. Hager albigedi sive albuzedi iacincti. rubedo est magis placabilis hominibus. eo quod non fit in eos obscuritas aliqua. minera autem huius lapidis est in terris orientis. et quando defertur a minera sua est obscurus. sed quando excoriat eum aurifex detegitur bonitas eius. & apparet & clarificatur.

Operationes.

A Sera. Si quis ligaverit nō videbit portans in nocte somnia mala neqȝ timorosa. ⁊ si ille qui aspexerit ī sole tm̄ q visus eius est debilitatus terserit cum eo oclos suos ⁊ ꝯuenit ei. B Et qn̄ ille lapis fricatur ad capillos capitis attrahit festucas sicut magnes ferrum.

Ca. cix.

Saphirus. Albertus. Saphirus est lapis valde notus ſm plurimū eius. Venit ab oriente ⁊ yndia. Invenitur ⁊ ī ypidomio apud podium ꝓuincie regionem ⁊ civitatē sȝ nō est ādo ꝑciosus vt poīa sit similis oriētali. Est āt colore ꝑspicuus sicut celū serenatū. sȝ vincit in eo flauus color. ⁊ ideo melior qui est nō satis ꝑlucidus; optimus aūt q̄ hȝ nubes obscuras ad rubedinem declinātes. invenitur etiam bonus qui albidus. hȝ maculas similiter substantia sua sit sicut nubes fusca transparens aliquantulum.

Operationes.

A Albertus. Virtutes ego vidi q̄ ātraces duos fugavit. Aiunt etiam hunc lapidem hōiem castum reddere ⁊ interiorem ardorem refrigerare. sudorem ꝯstringere dolorem curare frontis ⁊ lingue. B Ego vidi vnū in anulo portare. ⁊ sordes ex oculis purgare. sed añ vult poni in aq̄ frigida ⁊ post similiter. q autem dicunt q amittit v̄tutem ⁊ colorē postq̄ antracē curavit falsum est. C Dicūt etiā q corpora vegetat. ⁊ paces conciliat. piū et devotum ad deū efficit. D Et animū in bonis firmat. Hic etiam sirtites a qbusdam vocatur, eo q in littore sirtium inveniatur E Ex li. de na. rez. Saphirus sereno colore celo assimilatur. Nunq̄ tamen quantūcunqȝ purus sit imaginē in se (ut speculum) ostendit. F Dicit aūt optimus esse contra fraudes. ⁊ contra invidiam ⁊ terrores ad pacem. qūqȝ graciosus est. G Sed oportet vt ille q̄ portat summo studio castitatem servet. Orientales saphiri sunt optimi maxime hij qui vehementer splendent colore ceruleo. H Item Saphirus morbū illum horribilem fugat qui vulgariter dr̄ noli me tangere. Sȝ post fugatōem dr̄ viciari colore I Ex lapidario. Saphiri spēs digitis aptissima regū Egregiū fulgēs puroqȝ simillima celo Vilior est nullo v̄tutibus atqȝ decore. Hic ⁊ sirtites lapis est plerisqȝ vocatus; q circa sirtes libicis ꝓmixtus arēis Fluctibus expulsus fervente freto reperit̄ Ille sed optimus est quem tellus medica gignit. Qui tamē asseritur nunq̄ trāsmittere visum: Quem natura patens tāto ditavit honore. Vt sacra ⁊ merito gemmaꝝ gemma vocetur. Et qui portat eū; nec vlla fraude necatur. Invidiam superat nullo terrore movetur. Hic lapis vt ꝑhibent educit carcē vinctos. Obstructasqȝ fores ac vincula tacta resolvit. Fertur et ad pacem bonus esse conciliandam. Et plus q̄ reliquas amat hanc nigromantia.

Ca. cx.

Sardius. 7 Sarda. Albert⁹. Sardius est lapis ab antiquissimo inter preciosos lapides memorat⁹ est autem habens ruborem spissum cum substantia peruia. sicut si peruietas ymaginetur in rubea terra. Et scdm hāc diuersitatem inuenitur quinq3 modis. ita q̄ aliquis nihil habet de peruietate 7 forte ille matrix est alioꝝ 7 domus in qua generantur. In sardis autem ciuitate r̄pertus esse dicitur 7 sic vocatur. Idem Sarda est lapis q̄ se habet ad tabulas ligni sicut magnes ad ferrum. Et ymo adhere3 ita fortiter tabulis nauium in mari vt a tabulis euelli nō possit nisi abscindat̄ cū ipso ea pars tabule cui adheret. Est autē in colore prassius. hoc est virēs. Hoc similiter ait enax.

Operationes

A Albertus. Aiunt sardium lapidem accendere animū ad gaudium et acuere ingenia. 7 per virtutes contrarias ligare onichiū. Hoc similiter ait Enax.

Ca. cxi.

Sardonis. Albertus. Lapis sardonis quem quidam sardonicē vocant. est ꝯpositus ex duobus sardio videlic3 7 onice. est ergo rubeus 7 hic color eminet ex sardio. Est etiam albus 7 niger 7 colore3 vnguis proferens ex onice. Laudabiliter autem est q̄ hos colores habet magis distinctos. Inuenitur autem quinq3 modis aut plurib⁹ propter diuersam colorum mixtionem et frequentius inuenitur in india 7 arabia.

Operationes.

A Idem albertus. Fertur luxuriam expellere. 7 castum reddere 7 pudicum.

B Est tamen maxima huius virtus in hoc q̄ cum onichius nociuus sit hic nocere non potest. sardium in substantia hn̄s admixtum.

Ca.cxij.

Samius et Sarcofagus. Albertus Samius est lapis a samo insula i qua invenitur dictus. Hoc autē lapide politur aurum. Idem. Sarcofagus est lapis devorans cadavera mortuorum grece enim sarcos sonat carofagos autē comedere. Antiqui autem aliqui de hoc lapide prius fecerunt archam mortuorū. eo q in spacio .xxx. dierum cadavera con sumuntur. Ob hoc autē nostra monumē ta lapidea sarcofagi sunt vocata.

Operationes.

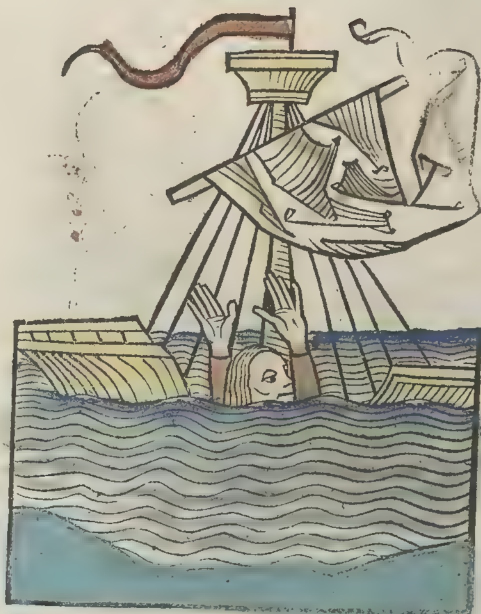
A Samius. Albertus. Fertur autem q samius portatus vertiginem sedat. et mentem solidat. Habere autem hoc vici um dicitur q alligatus in coxa parturien tis impediat partū. hoc sil'r ait arabari.

Ca.cxiij.

Smaraldus. alias smaragdus Albertus i lapidario suo de sma raldo. Smaraldus lapis est pre ciosior multis alijs et non rarus. Et color eius est viridissimus translucens ita q vi cinum aerem sua viriditate figurare vide deatur. Et melior est planicies superficiei quia tunc vna pars non obumbrat aliam. Melior tamen est qui nec lumine nec vm bra variatur. Huius planiciei et colorum varietatum dicūt esse diversitates .xij. eo q aliquando fel nigrum p modum virgu larum admixtum habet. Hij sunt alocis scotici et britanici et hiliaci. et qui in venis eris nascuntur. et maculosi quidam. et qui dam calcedonici eo q admixturā habet cum illo lapide. Meliores autem sunt sco tici. Et ferūt quidam q illi de nidis griffo num auferuntur qui lapidem hunc cum crudelitate magna custodiunt. Dixit aūt vnus de grecia veniens veridicus. et curi osus experimētator. q hic lapis nascitur in rupibus que sunt sub aqua maris. et ibi invenitur. Rationale etiam est q in venis eris in perspicuo quidem ad eris substan tiam non veniens nascitur eo q rubiginis eris habet viriditatem.

¶Operationes.

A ¶Quando smaraldus ponitur i potu convenit venenis mortiferis. et morsibus venenosis et punctionibus habētib^9 aculeum. B ¶Qui ergo dederit in potu de limatura eius pondus. viij. granorum ordei illi qui sumpsit venenū antequā fecerit impressionem liberat eū a morte. et non cadēt capilli eius neqʒ excorient̄ et est sua euasio. et ille qui assiduat aspicere ipsum preseruat eius visum a nocumentis. et conseruat eum incolumē. C ¶Et quod defert ipsum in anulo. preseruat eam ab epilētia quādo ducit cum digito antequā supueniat. D ¶Et propter hanc causam docemus reges quod suspendant eos in collo filiorum quando nascuntur statim ne superueniat eis epilentia E ¶Et idem auctoritate Rasis. Taberzet vel feruzegi. i. smaraldus convenit leprosis quando sumitur i potu limatura eius. Et si cadat aspectus tiri super lapidē smaraldi dissoluunt̄ oculi eius et liquescunt. F ¶Dyascorides capitulo de smaraldo Smaraldus portatus augʒ substantiam habens persuasionē in omni negotio corpe et sermone castos letosqʒ facit subuenit et in tempestatibus. Sculpit̄ in eo scarabeus et pertundit̄ aurea fibula. G ¶Albertus in lapidario suo capitulo de smaraldo. Expertū est nostris temporibus quod hic lapis si vere viridis et bonus est retinet coitum propter quod rex vngarie qui nr̄is regnabat temporibus eum in digito in hora coitus cū vxore sua habebat in coitu. in tres partes diuisus est. ¶H Et ideo probabile est quod dicitur quod hic lapis gestantem se ad castitatem inclinat. I ¶Unde auget opes et incantatus dat verba persuasoria. et quod collo suspensus curat emitriteum et caducos morbos. K ¶Expertum autem est quod visum debilē confortat. et oculos conseruat. L ¶Et bonam facit memoriā et tempestatē auertit. Et valet diuinantibus propter quod queritur a magis.

¶Ca. c xiiij.

Sagda et Sandariso. Ysidorus Sagda est gemma prasini coloris apud caldeos. cuius tāta vis est. vt pmeantes naues e profundo petat et carinis ita tenaciter adhereat vt nisi abrasa parte ligni vix separetur

¶Operationes.

A ¶Ex lapidario Difficiles gemmas super omnes mari rpertus. Nunquā sciretur nisi se daret inueniēdam. In medio siquidem lapis natus iste profundo. Naues i cautas petit e regione meantes Et p̄ labentibus tabulis herēdo carine. Ad portum trahitur maris ignaris data nautis. Est autem morsu tabule sic fixa tenaci. quod nequit abrasa ligni sine parte ruelli Huic prasinus. color regio caldayca tellus. B ¶Ysidorus. Sandarisus nascitur in indis loco eiusdem nominis. Species ei^9 est quod velut intra lucidum ignem intus auree gutte fulgent C ¶Cōstat inter omnes quantum stellarum accedat numero tanto et precium accedere.

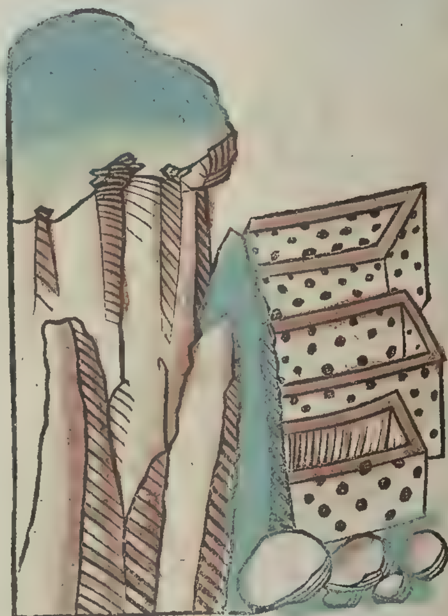
in quodā genere testudinis. Indico z ee varium dicuntqȝ hunc esse virentem. Et in perside partibus frequentius inveniri sive in arabia. sicut inquit plinius. Dicūt autem hunc crescere luna crescēte. z decrescere decrescente luna. E Gestatus autem fertur conferre prescientiam q̄ndā futurorum. si sub lingua portetur p̄cipue prima luna z decima existente Dicunt etiam q̧ mane prima luna tantā habet virtutem in prima hora. Decima autem existēte luna in decima hora. F Et modus divinationis est q̧ cum pōatur sub lingua z cogitetur de aliquo negocio verum fieri deceat aut non. z si fieri deceat corde tenetur z infigitur ita q̧ evelli non possit. et si fieri non deceat. statim cor desistit ab ipso. G Fertur etiam q̧ curat languentes ptisicos z debiles. Hoc etiam ait Ysaac beniamin.

Ca. cxv.

Silenites z Sirtite. Ysidorus. Silenites gemma transl ucet candido melleoqȝ fulgore ꝯtinēs ymaginem lune. Quaȝ iuxta cursum ip̄ius astri perhibent in dies singulos minui z augeri. Nascitur in persida.

Operationes.

A Arnoldus. Silenites est gēma persidis cuius color est vt iaspidis. lūares motus servat gestatusqȝ languentes ac debiles curat. B Ex libro de naturis reꝝ. Silenites lapis est colore pulcher. maxime albo rubeo vario purpureo. queȝ portat indie testudo. Horꝝ quoddam genus est quod viret vt herba. Hunc qui portat in ore fertur divinare futura. Igne nunq̄ frangitur Inter dissidentes amorē reconciliat. ptisicos curat. C Ysidorus Sirtites gemma est sic vocata. quoniam in littore syrtium in parte lucanie primū ē inventa. Huius color est croceus ꝯtinens intus stellas languidas z sub nubilo renitentes D Albertus in lapidario suo inquit. Lapis selenites est lapis de quo varia referunt̄. Dicunt enī q̄dam eum nasci

Ca.cxvj.

Stellarius. Enax in lapidario suo Lapis stellarius ē de genere marmor habens maculas ex auro. et eius est ali⁹ albus. qui dr̄ markasita. Ali⁹ indus clarus celestis. ⁊ vocat̄ lapis lazuli pro quo lege lapis lazuli. ⁊ qn̄qꝫ minera fert vtrumqꝫ simul. ⁊ qn̄qꝫ est alius coloris viridis. Et vocatur lapis crisopassus. vt apparet si leges lapis crisopassus.

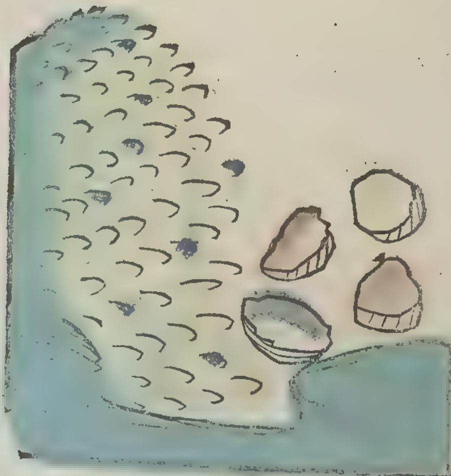

Ca.cxvij.

Specularis. Albert⁹. Lapis specularis ē lapis ad mod̄ vitri ꝑspicu⁹

Operationes

A Dicitur autem in hyspanorꝫ vrbe segondia primitus inuentus esse. B Ego autem vidi illum habundantius inueniri. ita ꝙ currus inde onerantur in diuersis partibus theotonie. C Et vidi etiam in gallia inueniri cum gipso. qa est extremitas quedā. D Effusus āt scindat̄ in q̄slibet ptes tenues. ⁊ fiūt inde fenestre sicut de vitro. nisi ꝙ loco plūbi oꝫ ponē lignū. E Sūt āt tres sp̄es eiusdē. vna vidʒ lucida sicut vitr. alia nig̃ ꝑeit⁹ sicut attramentū. F Tercia citrina q̄ vocat̄ auripigmentū vel arsenicū qd̄ clarius est ⁊ nobilius.

Ca.cxviij.

Sistos. Enax in lapidario suo. ca. proprio. Lapis sistos est fusci coloris ⁊ subrufi oblongas aristas siue pinnulas non habens erectas vt alumen scissum.

Operationes.

A Enax. Lapis sistos vires habꝫ fortiter constringentes.

Ca. cxix.

Spongia marina latine. grece trages. arabice affegi albach. Serapion li. aggrega. capitulo affegi albach. Affegi albach. i. spongie marine duo sunt genera. scilicet masculus et femina. Masculus dicitur qui percussuras minutas habet. et spissas et albas. Femina vero rotundas cavernas. et maiores habet. Sed additur tercium genus duros lapides intra se habens et plurimas cavernas. Comburitur vero sicut calcidonium. Melior est illa que est propinqua sue acceptioni et est adhuc reservans in ea de virtute quam acquisivit ex mari; sed quando prolongatur tempus sue collectionis. evanescit virtus eius. et non est conveniens ut administretur in opere. nisi prius lavetur cum nitro aut baurach vel cum aqua cineris que dicitur distillata. Avicenna li. ij. cap. de spongia. Spongia est corpus marinum laxum rarum. Et dicitur quod habet animal in eo cui adheret et non separatur ab eo. Et illa que est recens est fortior et vehementioris exiccationis propter fortitudinem nature maris. Et est ca. in primo et sic. in. ij. gradu. Et ipsius lapis est propinquus et minus calidus. et est fortis exiccationis. proprie quod ex ea est recens quando aduritur cum oleo et similiter eius cinis. Dyasco. capitulo de spongia. Spongie sunt duo genera. Masculus et femina. Masculus habet foramina minuta et spissa et alba. Femina vero habet foramina rotunda et magna. Et additur tercium genus habens intra se lapides duros et plurimas cavernas.

Operationes.

A Serap. auctoritate Galieni. Virtutem habet exiccativam manifeste. et ideo virtus eius est qui consolidat ulcera recentia cum suo sanguine cum madefit in aceto mixto aqua vel vino secundum diversitatem corporum. B Et abscindit fluxum sanguinis qui ex incisione accidit vel combustione. Quando accipitur sicca non habens humiditatem in se et imbibitur in aspalto iudaico aut in pice liquida et ponitur super locum fluxus et ignis in ea accenditur. et valet in cauterium. Sed spongie combuste virtus est resolutiva. C Et lapis qui invenitur in spongia habet virtutem que desiccat. et frangit lapidem qui est in renibus causatus. D Et idem auctoritate dyascoridis. Que ex spongia est nova et sicca non cum sua pinguedine confert ulceribus. et resolvit apostema flegmatica E Et conglutinat ulcera recentia quando supponitur cum aceto vel aqua incarnat ulcera antiqua. quando apponitur eis cum melle cocto et apponitur cum aqua sola. Sed ex spongiis illa que est subtilis levis non habet iuvamentum. F Et utimur spongia nova sicca in panno lineo ligata. que sola facta forma licinij. et intromissa aperit orificia vulnerum. quando sunt clausa G Et quando ponitur sicca in ulceribus antiquis humidis. ad que fluunt humiditates eorum. H Et apponitur cum aceto et substinet menstrua. I Et quando comburitur sicut comburitur spuma maris; confert obtalmie et abstergit oculum K Et quando lavatur post combustionem eius est magis iuvativa in medicinis oculorum. L Et quando comburitur cum pice confert fluxui matricis. M Et lapis qui invenitur in spongia. frangit lapidem vesice quando bibitur cum vino. N Avicenna. Quando spongia aduritur cum oleo et eius cinis confert disruptioni sanguinis propter incisionem et apertionem Inflammatur ex ea ignis super locum et cauterizat. cum hoc quod ipsa sit substantia retinens sanguinem. O Et ex ea fiunt licinia Que in orificijs venarum ponuntur. et retinet sanguinem et fluxum sanguinis. P Et eius lapis subtiliat absque calefactione. et exiccat et abstergit. et exiccat apostemata flegmatica Q Et infunditur in aceto et ponitur

super plagas ⁊ consolidat eas. ⁊ decoqui tur cum melle. ⁊ consolidat vlcera profun da. ⁊ similiter ponit sicca super ipsa. R ¶ Et infusa in aqua aut vino desic cat vlcera humida antiqua. ¶ S Et quando spongia aduritur cum oleo ē conueniens curationi sputi sanguinis T ¶ Et lapis in ea inuentus. frāgit la pidem in vesica apud aliquos. Galienus ait ꝙ frangit lapidem renum tantum. qa non transit vsq ad vesicam.

¶ Ca. cxx.

Sordicies parietis balnei latine. Arabice vasachi. Serapion li. aggre. cap. vasachi aucto. Gali eni. est cal. ⁊ lenit ⁊ dissoluit.

¶ Operationes.

A ¶ Serap. Facit nasci carnes. ⁊ est con ueniens scissuris que fiunt in ano ⁊ emor roidibus quando ponit̄ super eas. B ¶ Et quod de sordicie colligitur ex ex corpibus exercitantiū. calefacit ⁊ resol uit exituras dure solutionis. ⁊ est conueni ens vlceribus renū. C ¶ Et illa q̄ colli gitur ex corpibus luctantiū. cōfert nodis q̄ fiunt in matrice qn̄ pōit̄ sup eas. ⁊ ꝯfert sciatice posita loco vnguenti. ¶ D Et sordicies que r̄perit̄ i vasibus in qui bus oleum aduritur resoluit multū ⁊ lenit E ¶ Et dixit in sordicie q̄ est in corpibus luctantiū s̄m ꝙ in ea est de puluere diuer sificatur ab alia. F ¶ Et sordes qdem vniuersaliter resoluit apostemata indige sta. ⁊ cōuenit apostematibus calidis mā millarum. ⁊ hoc qm̄ extinguit inflāmatio nem eoꝝ. G ¶ Et prohibet cursum hu morum ad ip̄a. ⁊ resoluit q̄d iam fluxum est ad ip̄a. qm̄ ip̄a est composita ex pulue re ⁊ oleo ⁊ sordicie corporis hominis. H ¶ Sed sordes vasoꝝ recipit acuitates a vase eris. ⁊ similiter est acutior. ⁊ sordici es auris confert panaritio.

¶ Ca. cxxi.

Silex. Ysidorus. Silex est lapis du rus sic dictus eo ꝙ ab eo ignis ex iliat.

¶ Operationes.

A ¶ Idem in li. xix. Ex genere silicum op timi sunt nigri q̄busdam in locis ac rubē tes. B ¶ Albi quoq contra vetustatē incorrupti qui ⁊ in monumentis sculpti ⁊ incorrupti permanent. quibus nec ignis quidem nocet. Nam ex his etiam forme fiunt in quibus etiam era funduntur.

C Sed et viridis silex vehementer igni resistit ac nusquam copiosus est. et ubi invenitur lapis non saxum est. Pallidus autem in cemento raro utilis. D Fluvialis vero silex semper veluti madens est. hunc estate exhiberi oportet. nec ante byennium in structuris domorum inseri.

Ca. cxxij.

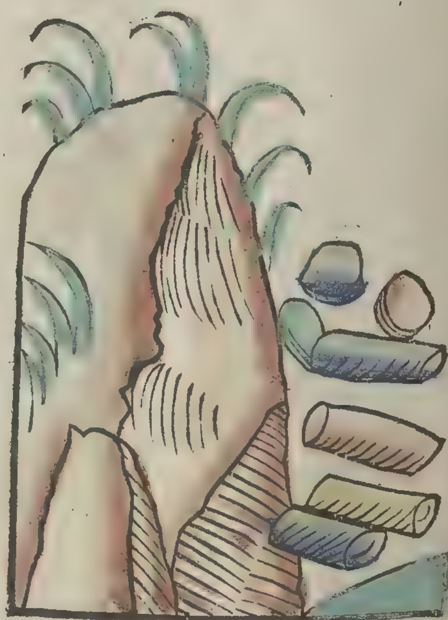
Succinus sive Succinus. Albertus Succinus est lapis crocei coloris quem greci electron vocant. invenitur enim translucens sicut vitrum. vocabulum habet a materia. quia a succo vel gumma arboris nascitur que pinus vocatur. lambra vulgariter vocatur.

29 [handwritten marginal note, partly illegible]

Operationes.

A Idem. Confricatus autem trahit folia et paleas et fila sicut magnes ferrum. B Dicunt autem quod confert portantibus se castitatem. C De expertis autem est quod fugit serpentes. pregnantibus autem valere dicitur ad facilem parturitionem. D Ysidorus. Succinus quem greci electron vocant fului cereique coloris fertur arboris succus esse. et ob hoc sic hic appellatus. constat autem eum non esse populi succum. ut phetontijs fabula dicit sed pine arboris.

E Nam accensus tede nitore flagrat Nascitur autem in insulis occeani occidentalis. sicut gummi densaturque cristallum rigore vel tempore F Ex ea fiunt decoris gracia agrestium mon ilia feminarum vocari autem a quibusdam dicitur arpaga eo quod attritu digitorum accepta caloris anima folia paleasque et vestium fimbria rapiat. sicut magnes ferrum. G Ex li. de naturis rerum. Succinus est gemma que vulgariter appellatur lambra. hic crocei coloris est. et ut vitrum aliquando translucet. H Castitatem portantibus conferre dicitur Fumus eius iuvat parturientes et fugat serpentes. prima quidem gutta que de arbore pino fluit pura. et lucida est. I Et hec est illa que in estate calida prosilit. Reliquo vero tempore fluens obscura est et immunda.

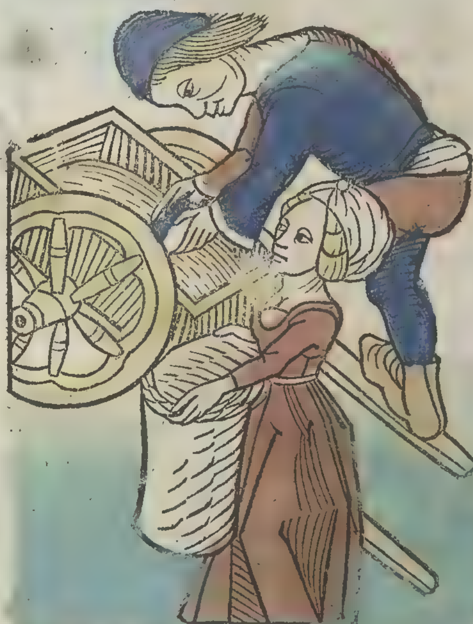
Ca. cxxiij.

Sulphur. Ysidorus. Sulphur terra est ex actione caloris excocta in essentiam sulphuream commutata. Aquosis et terrestribus et igneis transeuntibus. Est autem aliud sulphur vivum videlicet quod tale est qualem a terra producitur.

Aliud est extinctum siue mortuum. quod artificialiter paratur ꝛ in calamis ferreis funditur. Auicenna li. ij. caplo de sulphure. Sulphur est omnibus notum. est ca. et sic. ad quartum perueniens. ꝛ est subtiliatiuum ꝛ attractiuū. Dyascorides caplo sulphur Omnibus est notum. Eligendum est viuū ꝛ colore limpidum ꝛ resplendens ꝛ perlucidum sine lapide. quod missum ī focum viridem facit colorem ꝛ pingatur. Nascitur in melosda ꝛ lypparia.

Operationes.

A Dyascorides. Virtus est ei que resoluit ꝛ abstergit. ꝛ qui resistit venenis marinis. ꝛ alijs similibus eis quādo teritur ꝛ puluerizatur sup locum morsure. B Et conficitur cum sputo aut vrina aut cū oleo veteri aut cum melle aut glutīe albotin. C Curat scabiem ꝛ egritudinez in quo eleuatur cutis. ꝛ hoc quia ipsum aufert ipas egritudines. absq̧ hoc q̄ ipellat materiam ipoꝝ ad interiora corporis. D Et educit saniem ex pectore. ꝛ quando transglutitur cum ouo sorbili. Aut fit fumigium cum eo confert asmati. E Et quando fumigatur mulier cū eo educit fetum. F Et miscetur cum glutīe albotyn aut resina pini ꝛ aceto cōfert scabiei vlcerose. ꝛ empetigini. ꝛ maculis albīs que fiunt in vnguibus. ꝛ aufert morpheā G Et curat elephantiam ꝛ similiter cū resina ꝛ aceto curat puncturā scorpiōis. H Et qñ miscetur cum nitro ꝛ fricatur inde corpus aufert pruritum. I Et sumitur in potu cum aqua vel ouo sorbili ꝛ curat bictericiā. ꝛ est bonum corize. K Et quando puluerizatur sup corpus aufert sudorem. et quando linitur sup podagram cum nitro ꝛ aqua confert ei. L Et confert quando fit fumigium cū eo surditati ꝛ obliuioni. M Et miscetur cum melle ꝛ vino. ꝛ curat attritiōes aurium. quando liniuntur cum eo N Auicenna. libro secundo. capitulo de sulphure. Ca. est ꝛ sic. Et est ex medicinis ad albaras. proprie dum non tangit ipsum ignis. O Et quando miscetur cum gummi albotyn eradicat vestigia q̄ sunt in vnguibus: ꝛ cum aceto ponitur super morpheam. P Et ponitur super adustionem ꝛ vlcerationem. ꝛ abstergit empetiginem. ꝛ proprie cum visco. et proprie etiam cum aceto ꝛ cum nitro propter pruritum lauatur ex eo corpus. Q Et ipsum est cum nitro ꝛ aqua sup podagram linitum conueniens. ꝛ ↄstringit corrizam suffumigatum. R Et administratur cum aceto ꝛ melle sup contritionem aurium.

Ca. cxxiiij.

Sal. Serapiō libro aggregato. capitulo Malk auctoritate Dyascoridis: Sunt eius due species. vna que est ex minera. ꝛ alia que ex mari. ꝛ illa que est ex minera est fortior. ꝛ melior ex eo est non habens lapidē clari corporis cuius partes sunt equales. ꝛ ex marino melior est albus equaliū partium. ꝛ etiam reperitur in locis aquarum stantium. Item auctoritate Gal. Et sal qui generatur in stagnis marinis assimilatur marino. Et iste sal fit in maritimis.

Nam quando decrescit aqua vel cōtrahitur in temporibus estatis. coagulatur a calore solis adurēte. quod est in marginibus aque. et fit sal. Et hoc fit plurimū eo q aggregetur ī loco illo ex aquis sordidis. que sunt multum calide. Et propterea q̄a euacuatio aque maris fit in loco arto. substācia eius est grossa. et sapor eius eius est stipticus salsus. Sal vero qui est ex minera ē grossioris substancie et fortioris stipticitatis Et virtus eius est ca. et sic. in. iij. gradu Sal sodome est sal qui generatur in mari mortuo vbi est aqua amara In qua si proijciantur pisces moriuntur. Et vocat̄ sic a nomīe montiū qui sunt prope illud mare: Sal qui effoditur a mineris est minus ca. et minus subtile alijs. Combur̄it sal secundum hunc modum. Pone sal in olla noua. et cooperi illam ne salsedo egrediatur ab olla propter calorem ignis et sepeli ollam in prunis et dimitte ibi donec aduratur et crepet: deinde aufer ab igne. et potes discernere diuersitatem salis a suo sapore. et hoc quia ille qui participat amaritudine resoluit. Sed qui est salsus solū cū resolutione sua stipticat et stringit. Et sal quando aduritur est maioris resolutiōis et minoris stipticitatis. Et flos salis ē subtilior q̄ sal adustus. et sapor eius est acutus. et resoluit resolutione forti. et est flos eius spuma que est sup̄ salez: Sed puluis salis assimilatur spume salis multum. Et possibile est q subtiliaret et r̄esolueret plus q̄ sal et aggregaret quod r̄emaneret de substantia ex corpe sicut sal. Et si tu capis pisces viuentes et proijcis in mari mortuo moriuntur statim. Ergo debes scire q accidit propter amaritudinem que est in ea que quidē inimica est aīalibus oībus et plātis.

Operationes

A Serapion. Uirtus salis est que prohibet putrefactionem corporum eorum q̄ sunt parata putrefieri propter humiditatem superfluaz que est in eis. Et sal maris quando extenditur super corium et ponit̄ super splenem resoluit duriciem eius.

B Dyas. cap̄. de sale. Salis virtus est stiptica. et abstergit et mūdificat: et r̄esoluit Et aufert carnem superfluaz ab vlceribus. Et cauterizat et prohibet vlcera fraudulēta. Et in confectionibus medicinaꝝ scabiei. C Et aufert carnē superfluā q cresciti oculo. Et liq̄facit vngulā q̄ fit in eo. D Et ingreditur ī cristeribus. et est bonum apostematibus ydropicoꝝ. Et quādo miscetur cum oleo et aceto sedat pruritum. quando vngitur iuxta ignem donec sudet. E Et idem facit in scabie vlcerata. et nō vlcerata: et in lep̄ et impetigine. et quando miscetur cū melle et aceto et oleo et linit̄ ꝯuenit squinancie: F Et cum oleo solo cōuenit ap̄atibus vuule et duaꝝ amigdalaꝝ. et cursui humiditatū ad gingiuas: G Et fit ex eo emplastꝝ cū sauich ordei costo et melle ad pruritū: et ad fluxibilitatē gingiuaꝝ. et ad vlcera corrosiua. H Et fit emplastrum ex eo et semen lini ad puncturam scorpionis et cum origano et ysopo et melle ad morsum vipe et cū pice alkitran aut cū melle ad morsuz animalis. q̄d d̄r cerastes. et est serpens cornutus: I Et q̄n fit emplastum cū eo et melle et oleo resoluit furunculos K Et quando miscetur cū origano et fermento maturat apostemata flegmatica testiculorum. et conuenit morsui rane existētis in flumine babilonie. L Et quando teritur et ligatur in petia lini et submergit̄ in aceto forti et miscēt cum isto: et ponitur supra morsum in quo est morsura animal' alicuius venenosi conuenit. M Et quando miscetur cum melle conuenit sanguini mortuo qui est sub oculo. N Et conuenit nocumento opij et fungorū pniciosoꝝ. et quando miscetur cum farina et melle ꝯuenit cōtusioni neruoꝝ et attritōni lacertoꝝ O Et ponit̄ sup ꝯbustionem ignis. et nō sinit locū vesicari. et ponit̄ in hunc modū sup podagrā et cōuenit. P Et fit emplastrum cum eo et linit̄ cū ysopo. et prohibet herisipilā et formicam augeri ī corpe Q Et q̄n miscēt cū oleo ꝯuōt sudorē et q̄n sumit̄ ī potu cū vīo et aq̄ laxat ventrē. Uerūtamē est malū stō.

Ca.cxxv.

Sal armoniac⁹. Sera. Sal armoniacus ē alb⁹ 7 rube⁹. 7 exbiṫ ex lapidib⁹ claris duris. 7 ē salsuſ mordificatiu⁹ multū. deferṫ ex corasceni. 7 sūt ei⁹ colores multi. Nā ē ex eo niger 7 puluerulent⁹ 7 alb⁹ clar⁹ sicut cristall⁹ 7 ē melior 7 est ille q̇ ingrediṫ ī medicis. 7 ē ca. 7 sic. ī iiij. gradu.

Operationes.

A Sera. Est abstersiu⁹ hūoꝝ gſſoꝝ. 7 abstergit 7 lauat 7 ꝯfert casui vuule 7 squinācie. B Et diminuit albedinē oculi seu pannū eius.

Ca.cxxvi.

Sal alkali. Operatōes.

A Actor. Sal alkali vel alkal fit in hunc modū. Accipe de herba kali. que alio nōie vocaṫ vsnen, 7 fac in terra foueā magnā 7 imple foueam ex herba illa dū est recens. 7 accende ignē in ea. B Et qñ erit illa herba cōbusta pone de alia sup eam. 7 fac ita. donec fouea erit plena. 7 illa herba bene cōbusta. et dimitte extingui ignem. 7 infrigidari cinerem. C Deinde detege sub cinere fouee. q̇a tu inuenies salem nigrum petrificatū vel coagulatum in magno globo in fundo fouee q̇ sal alkali vocatur. D Et valet ad oīa vt sal armoniacum.

Ca.cxxvii.

Sal indus Auicenna quarto cañ. fen prima de asperitate lingue, īquit. Sal indus est in colore salis 7 dulcedine mellis. Et est zuccarum quod inuenitur coagl'atum super cannā mellis in india sicut sal loco eius ponuntur. Candi lege Zuccaꝝ in tractatu primo de herbis capittulum vltimū. 7c.

Ca.cxxviij.

Trachius. Enax in lapidario suo. Trachius ē lapis niger: Nascitur in pōto amne qui est in egipto.

Operatōes.

A Enax. Trachi⁹ hȝ vires sicut gagates. B Et vr̄ accēdi par ab aq̄ ſȝ extiguit̄ ab olō

C Hoc idē ōt alb. i lapida. cap̄. ꝑpo.

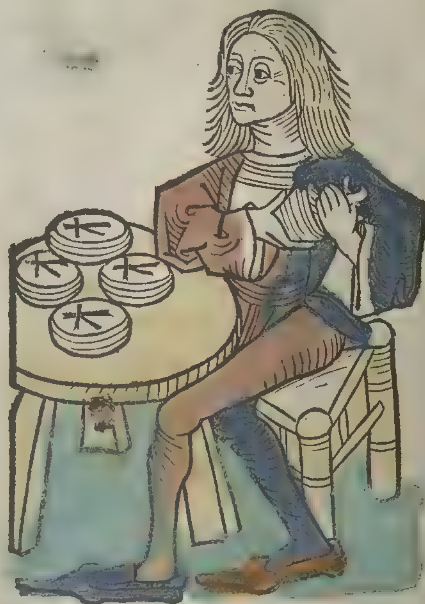

Ca.cxxix.

Tartarus. Bartholome⁹ in li. de ꝓpetatibus rer. Tartar est vini feculentia in modū terre vel mollis lapidis circa ptes dolei indurata cui⁹ natura calida est. ⁊ sicca in. iij. gradu.

Operationes.

A Idem valet contra scabiem. serpiginem ⁊ impetiginem. B Contra capitis immundicias. Uirtutem eni̅ habet extenuandi ꝯsumendi mundificandi. ⁊ laxandi.

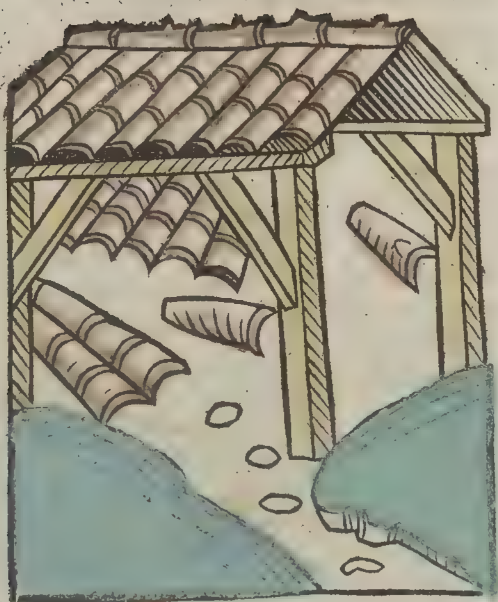
Ca.cxxx.

Terra sigillata latie. grece lemnia fragidos. arabice. Teumacō vel humatum. Serap̄. li. aggre. cap̄. Teumacō aucto. Dyas. Teumacō. i. terra sigillata. ⁊ est sigillū marinū. ⁊ est sigillum laice. ⁊ est vna ex terris almayū. Et multi ex lutis illi assimilant̄ Et color ei⁹ est simil̄ mogre. ſȝ discernit̄ ab ea. q̄ꝛ qn̄ tāgit̄ digitis nō adheret eis sicut mogra. ⁊ est de viscositate in ea res parua. ⁊ in ista sigilla sunt. ⁊ almayū. Et color oim̄ est rubeus. ſȝ illa que est vera ex eis fodit̄ ex terra fundosa. vbi nō est arbor neqȝ herba neqȝ lapis. Accipit̄ igitur ex minera illa. ⁊ infun

ditur aqua donec dissoluitur ⁊ spissat̄. Et agitatur forti agitatione. inde dimittitur donec resideat ⁊ tunc abijciatur ab ea aq̄ que supnatat cum facilitate. ⁊ postea colligitur quod est pingue ⁊ viscosum ⁊ abijcitur quod est lapidosum in fundo vasis deinde ponitur illud pingue ad siccandū donec sit sicut cera mollis. ⁊ sic diuiditur in frusta parua ex quibus fiunt trocisci. ⁊ sigillantur qui desiccantur in vmbra donec recedat aquositas ⁊ completur desiccatio.

Operationes.

A Dyascorides. In substantia eius est acreitas. ⁊ est in ea paꝝ stipticitatis. ⁊ virtus est que desiccat sine mordicatione. Et curat vlcera fraudulenta. etiam si fuerint sordida. B Et quando conficit̄ cū aceto forti vt fiat sicut lutū ⁊ pōitur super vulnera recentia. ⁊ dimittitur sic glutinat ea ⁊ curat vlcera antiqua. C Et dissolue ipam cum quocunq̧ videbit̄ magis competere necessitati sicut cū aceto aqua mixto aut secaniabin. aut vīo aut mellicrato ⁊ conuenit iuuamento manifesto habentibus vlcera in intestinis anq̄ fiant putrida facto cristeri cum ea. D Postq̄ pcesserit cristere cum aq̄ mellis. ⁊ postea cum aqua salis. Deinde cum succo plantaginis. ⁊ detur in potu cū aceto fortiter mixto aque. E Et cōuenit morsui tyri. ⁊ alioꝝ animalium venenosorum. ⁊ canis rabidi. quando bibitur cum vino limphato. ⁊ quando linitur super locum morsus cum aceto. ⁊ similiter oportꝫ q̄ liniātur omnes morsus animalium venenosorum. F Deinde ponat̄ super vulnus foliū .....lij agrestis ⁊ post est folium centauree minoris. ⁊ post hoc ē folium prasij. G Et medicamen q̄d sumitur ex luto sigillato ⁊ grana iuniperi in quo admiscetur ex bolo armeno quantitas parua. quando bibitur ex eo ille qui timet potionem venenosam prohibet nocumentum eius ab eo. H Et sumunt eam in potu illi qui iam sumpserūt medicinam dum ipsa est adhuc in stomacho suo. prouocat enim vomitum. ⁊ expellit nocumentum eius ab eo. ⁊ sumunt eaꝫ ī potu illi qui iam sumpserūt medicinā venenosam dum ipsa est adhuc in stomacho suo. I Prouocat em̄ vomitū ⁊ expellit nocumentum ab eo ⁊ liberat eū a morte. K Ego fui expertus in illis qui biberunt cantarides. ⁊ leporem marinum. nam dedi eis in potu de hac medicina ⁊ feci eos vomere statim ⁊ euaserunt. neq̧ passi sunt aliquod accidens malum ex veneno ipoꝝ. L Iteꝝ Dyasco. ca. de terra sigillata. quod incipit lemnia fragidos s̄m translationē grecā. Terra est ex clauica sordida. ⁊c̄. M Et idem s̄m translationem arabicā. In luto sigillato est virtus q̄ qn̄ sumitur in potu resistit medicinis mortiferis ⁊ omnibus venenis forti contrarietate. N Et quādo bibit aliq̄s ex eo. ⁊ post sumpserit in potu medicinam mortiferam facit eam egredi p vomitum ⁊ non nocet ei. O Et est cōueniens morsibus ⁊ puncturis venenosorū animalium. Et ingredit̄ in ɔfectionibus pluriū medicinaꝝ ɔpositaꝝ. P Et idem Serap̄. aucto. alcanzi. Terra sigillata est bona si pulueriȝet̄ ex ea in os. vn̄ fluit sanguis. stringit em̄ eū statim. ⁊ non est medicina que abscindit om̄es fluxus sanguinis sicut ista. Q Et idem aucto. Pauli. Quando ponitur sup adustioneꝫ ignis non sinit locum vesicari. ⁊ datur ex ea in potu post casum in quo continet̄ lesio interioꝝ membroꝝ liniūtur cum ea mē bra post percussionem. ⁊ casum ⁊ attritionem. ⁊ prohibet ea ab apostemate. R Et si fuerit solutio continuitatis cōsolidat. ⁊ est de melioribus medicinis cōtra venena. S Paulus cap̄. de terra sigillata cal. est ⁊ sic. T Auicenna de viribus cordis. Terra sigillata temperate complexionis est in caliditate ⁊ frigiditate conformis humane complexioni nisi quia eius siccitas maior est humiditate. Habet em̄ v̄tutem mirabilē ɔfortādi cor-

Ca.cxxxi.

Tegula latine. grece later. arabice casef. Serap. libro aggregatoris capitulo casef auctoritate dyasco. Casef. i. tegula.

Operationes.

A Tegule atanor quando sunt bene aduste habent virtutem cauterizatiuã B Et propter hanc causam quãdo miscetur 7 linitur cum ea confert pruritui 7 bothor. 7 confert podagre. Et quando miscetur cum cerotis ĩsoluit apostemata dura 7 scrophulas. C Et idem auctoritate Galieni. Tegule laterum virtus est abstersiua. 7 maxime tegl'a atanor. D Et virtus eius est que abstergit 7 desiccat. 7 proprie illa que est ex atanor q̃ est fortior alijs. E Et ponitur propter hanc causam in vnguẽtis q̃ dicũtur manfastas. F Et est vnguẽtum in quod ingreditur huiusmodi testa medicina bona ad vlcera consolidãdum 7 incarnandum ea.

Ca.cxxxij.

Topazion. Albertus. Topaziõ est lapis sic vocatus a loco sue p̃me inuentionis que fertur vocari topazis insula. et quia auri similitudinem protendit. Sunt autez due species in hoc genere lapidis. quorũ vna est similis in omnibus auro. 7 est p̃ciosior illa est croceum magis tenens colorem q̃ auri. 7 hec vtilior est.

Operationes.

A Albertus. Expertum est in nostro tẽpore q̃ aqua bulliente si immittatur ita sicut defertur facit q̃ statim manus inmissa extrahitur sine lesione 7 hoc fecit parisius vnus de nostris socijs B Dicunt etiam q̃ valet contra emoptoicã 7 lupaticã passionem. Hoc autem certũ est q̃ specul⁹ est lapis iste 7 idolum obiecti corpis sicut speculum concauũ visum representat. C Et nascitur in ornicho. hunc cum aliquis tenet in manu dextra contra solez radios emittit. 7 ignem euomit vt videãs miretur. D Nam qui eum portat circa sinistrum brachium omnes turbas contẽnit. Hoc locuste 7 grandines a fructibus remouentur. 7 ardorem veneris deferuescere facit. E Arestotiles. Topazion

cum ponitur super hōis vulnus cessat fluxus eius. est autem illud genus quod si supra rem bulientem suspēditur cessant ampulle ipsius. F ¶ Ex li. de nat. rex: Topasius ille cuius color auro similis est. hic magis preciosus est. Aliud aūt genus est multo lucidius. & colore magis tenue. sed deterius. Hic lapis inter cetera que facit dr̄ etiam irā luxuriāq3 restringere.

Thegolitus est lapis oliue nucleo similis Spernitur cum videtur sed vim aliorum vincit bonis remediis. F ¶ Solutus quippe haustus pulsis calculis. renū dolorem ac vesice leuat.

¶ Ca. c xxxiii.

Torchois. & Thegolitus: Arnoldus. Torchois est lapis cuius color est flauus in album vergens. a regione turcia dict⁹ in a q̄ nascit̄.

¶ Operationes.

A ¶ Et est virtus eius visum conseruare saluum. B ¶ Etiam a nociuis extrinsecis casibus dum est sup ipm hilaritatez quoq3 inducit C ¶ Albertus. Turchois est lapis flaui coloris viridi cadētis ac si lac penetrauerit in flauū colorem. et resultet per ipm ad superficiem. Est aūt nō perspicuus neq3 rarus. D ¶ Dicūt āt q visum confortat. & a nociuis casibus defendat se portantem. E ¶ Solinus.

¶ Ca. cxxxiiii.

Tutbia. Serapion libro aggre. cap. thutia. Thutia ex ea est quedam que fit in fornacibus in quibus citrinatur es. & colligitur & reponitur Sed illius qui fit in mineris sunt tres species. Nam ex ea est alba. & ex ea est viridis & ex ea est citrina imbibita rubore. & minere thucie indie sunt ī litoribus maris prope regionem indie. & melior hax est alba. que cum aspicitur videt̄ q habeat supra se salem. & post ipsam est citrina. sed ī viridi est asperitas. & est pforata. & defertur ex maritinis. Et alba est subtilior oīm specierum thutie. & viridis est grossior. sc3 illa q̄ cum foraminibus est. Dyas. ca. de tutbia. Sunt eius due species. vna est leuis alba Alia est minus leuis ea. Generatur autez tutbia quando accipitur climia & pulueri zatur super es in sui citrinitate & apponit̄ in ipsum climia. vt fiat clarum citrinum.

Eleuatur ergo ex climia fumus. ⁊ adherẽ
parietibus. ⁊ est tuthia. Et tuthia q̄dem
non est solum propter tincturam eris. sed
est absq̧ hoc ꝙ potest fieri ex climia absq̧
citrinitate eris. Melior ex eo sm̄ Serapio
nem est que fit in cipro que quando rorat̃
aceto emittit odorem eris; cuius color est
similis colori r̃sine. ⁊ sapor similis sapore
luti. Et quando ponitur super prunas ag
gregãtur partes eius. ⁊ fit color eius simi
lis colori eris. ⁊ quando tangitur non ha
bet asperitatem. ⁊ est leuis. Oportꝫ enim
ꝙ inueniantur hec omnia in ea. aliter aũt
non est bona. Lauatur autem tuthia in
hunc modum Accipitur sicca vel cum aq̄
mixta ⁊ ponitur in petia lini nõ rara. ⁊ po
nitur in aqua pluuiali. ⁊ mouetur petia ĩ
aqua; ⁊ quod est de tuthia bõa electa sub
tilius egreditur de petia in aqua. ⁊ id q̊d
est in ea ex sorde ⁊ grossum remanet in pe
cia. ⁊ post hoc dimitte residere. deĩde pro
iĳce aquam cum tuthia in vase alio mũdo
⁊ quod remanet in fundo ex graui areno
so abiĳce ⁊ dimitte aquam clarificari. ⁊ ꝓ
iĳce eam cum facilitate. ⁊ iterum infunde
super tuthiam aquam aliam ⁊ agita ⁊ fac
vt prius. ⁊ hoc tam diu vt nihil arenosi re
maneat. ⁊ aqua superstans remaneat cla
ra. ⁊ cum hec feceris proiĳce aquaꝫ ⁊ sicca
tuthiam. Et quidam sunt qui dissoluũt tu
thiam in aq̄ donec fiat sicut mel. ⁊ ponũt
eam in petia. ⁊ suspendiẽ petia super vas
⁊ colatur ex ea quod potest ⁊ restringunt
petiam restrictione pauca vt amplius egre
diatur. ⁊ proiĳciunt super ip̄m aquaꝫ mul
tam ⁊ mouerit. ⁊ quod natat in superficie
aque colligunt cum lana. ⁊ illud q̆d natat
est pinguedo. ponũt eaꝫ in vase nouo mũ
do; deinde cum mouerit residuum motio
ne leui. ⁊ proiĳciunt in vas aliud. ⁊ q̆d re
manet in fundo ex arenoso abiĳciunt faci
unt hec sepe donec nihil arene remaneat.
Lauatur autem tuthia cũ vino similiter.
⁊ illa que lauatur cum vino est plus stipti
ca ꝙ que lauatur cum aqua.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Virtus tuthie est sti
ptica infrigidatiua. replet vlcera carne.
conglutinat desiccatiua. est desiccatione
pauca. B ¶ Et qui vult assare tuthiaꝫ
terat eam contritione forti. ⁊ conficiat eã
cum aqua et faciat trociscos et ponat eos
super testam ⁊ ponat super prunas. ⁊ vol
uat trociscos cum assiduatione donec de
siccentur ⁊ fiant rubei. C ¶ Et scias ꝙ
accipitur tuthia etiam ex auro. argento ⁊
plumbo. ⁊ illa que accipitur ex plumbo ẽ
secunda in bonitate ab illa que fit ĩ cipro.
D ¶ Aliquando autem egemus tuthia
⁊ non possumus inuenire. sed nos scimus
medicinas equiualẽtes in bõitate. ⁊ simi
les virtuti eius quas volumus hic docere
⁊ modum eaꝝ ⁊ qualiter fiant. ¶ E
Accipe ex folĳs mirti cum folĳs ⁊ granis
eius recentibus sicut sunt et pone in vase
terreo crudo et cooperi vas coopertorio
habente multa foramina ⁊ pone in forna
ce figuli. Et quando decocta fuerit terra
vasis ⁊ facta testa. aufer quod est in ea. et
pone in vase alio crudo. ⁊ pone iteꝝ in for
nace sicut prius ⁊ sine coqui. ⁊ extrahe q̊d
est in eo ⁊ laua cinerem illum sicut lauatur
tuthia ⁊ vtere. F ¶ Fit ãt hoc idẽ ex fo
lĳs ⁊ summitatibus oliuaꝝ eadeꝫ discipli
na. ⁊ maxime siluestrium G ¶ Et fit ex
citonĳs postq̄ inciduntẽ ꝑ frusta. et abiĳci
untur semina. ⁊ ex galla ⁊ ex moris celsi al
bis immaturis ⁊ desiccatis in sole. ⁊ ex sũ
mitatibus arboris grani viridis. et ex flo
ribus vitis agrestis. et ex summitatibus
arboris masticis H ¶ Et quidam acci
piunt folia arboris ficus. ⁊ desiccant in so
le. ⁊ faciunt vt diximus. I ¶ Virtus tu
thie ablute est sicca ⁊ plus desiccat ꝗ̄ om
ni medicina. ⁊ ingreditur in sieff cum qui
bus curantur egritudines oculoꝝ. ¶ K
Et est vna de melioribus medicinis cum
quibus curamus vlcera que fiunt in ano.
⁊ virga ⁊ pectine. ⁊ desiccat humiditates
que veniũt ad oculum. ⁊ prohibet eas ve
nire ⁊ ingredi tunicas eius.

Ca.cxxxv.

Varach. & Venix. Ysido. Varach siue sanguis draconis est secundum Arestotilem lapis. Secundum medicos succus herbe rubentis coloris. vt apparet superius in primo tractatu de herbis ca.ccccxxij. de S.

Operationes.

A Virtus eius est contra quemlibet fluxum ac precipue sanguinis. & ex eo atque argento viuo algala fit. B Ysidorus. Venix est lapis armenicus qui est coloris subalbidi. hic valet contra melancoliam. C Contra vicium splenis & epatis. Et passionem cardiacam. & ad omnes fantasticas visiones.

Ca.cxxxvj.

Vegentana. & Vnio. Ysidorus. Vegentana ytalica gemma est ab vegentanis inuenta nigra facie albis intermicantibus notis.

Operationes.

A Ex li. de na. rerum. Vnio lapis est in insula capue sic dictus quia virtute & nobilitate est vnicus. hic tante continuitatis est quod nulla in eo patet venarum vel squamarum diuisio. sed planus est ad modum glaciei. B Naturaliter tamen aperit se contra rorem celi ipsumque in se recipit & continet tanto tempore quanto mulier fetum gestat in vtero suo. C Et tunc tandem illum rorem per tantam moram in lapidem iam conuersum. emittit quasi fetum suum aluumque iterum recludit quod nullum in eo patet diuisionis vestigium. Vlterius vero nunquam predicto aperietur modo. In mane quidem est desuper mare ibique recipit celi rorem. deinde ad fundum maris descendit. ibique receptum & in se rorem illum conuertit in

lapidem. ¶ Ex lapidario. Tollitur e conchis species memoranda marinis. Unio dictus ob hoc q ab vno tollitur vnus. Nedum duo vel plures nunq simul inueniuntur Solus ad ornatum laudatur candida forma. Cum deceat vestes deceat cum nil minus aurum. Conche temporibus certis reserua͞tur biantes. In celum patulum rores haurire supernos. Ex quibus orbiculi candentes concipiuntur De matutino fit clarior vnio rore. Ros vespertinus fetus solet edere fuscos. Et iuuenes conche dant baccos ca͞didiores Obscurat fetus concharum grādior etas Quanto rora͞tis fuerit plus aeris haustu͞ Tanto maiorem gignit conceptio bacca͞ Ultra semiuncem. sed crescere nulla putatur. q si celsa micent tonitru conuersa chorusca. Conche diffigiunt subita formidine clause. Sic intercepta co͞ceptio depit haustu. Et fit abortiuum q ceperit inde creari. Insignes baccas predaz maris india gignit. Gignit et insignes a͞tiqua britania baccas.

¶ Ca. cxxxvij.

Uesice et Molaris. Auice͞na. Lapis vesice est qui in vesica generatur. Dicit idem libro secu͞do. in proprio capitulo. Dixerunt quidam q lapis vesice sumptus fra͞git lapidem renum et vesice. Sz Galien[9] dixit. q nihil horum est. Item Auice͞na. Lapis molaris omnibus est notus. et est stipticus quare medicus vtatur ad illa que i͞diget stipticitate. etc.

¶ Ca. cxxxviij.

Uiride eris. Uel eris erugo latine. grece aeris erugo. arabice zimiar. vel beas erugo. Dyascorides capitulo aeris erugo. Alia est rasitia. Alia granata apud aurifossores. Alia vermiculosa appellata ob similitudinem forme eius. Alia confestibilis. Alia fossibilis. Fit autem rasitia hoc mo͞ Sume vas cui si os equale cum cetero corpore. et adiecto aceto acerrimo immittas

squamam prepurgatā eris cipri ꝛ suspen de in vase ne aceto tangatur. ꝛ sic muni. ne in aliq̄ loco spiramen admittat. ꝛ post decem dies aperias. ꝛ rade quod adherꝫ lapidi. ꝛ quod raditur habeto pro erugine eris. Est ꝛ alia confectō que sic fit. Mitte acetum fortissimum in vas eneum. ꝛ cooperi alio vase eneo. sed melius est vt concauum vas sit ad minus equale. ꝛ sic muni vt supra ꝛ post dies decem rade vas ipsum ꝛ collige eruginem que in vase fuerit Et est tercia confectio que in hunc modū fit. Fac laminam eneam. ꝛ in vase vbi acetum est, mitte ita ꝙ acetum non tangat. ꝛ muni vt superius. ꝛ postea collige. Idem etiam poteris cum vinacia arescere cepit. submittens laminas vinacie. ꝛ post dies decem colligens. Fit etiam ꝛ de limatura eraminis sic. mittitur acetum ꝛ agitat̄ de cies in die in vase simul missa limatura. et sic exprimitur ꝛ colligitur. Dicitur etiam ꝙ nascitur in metallis. Unū autem genus est cypriace eruginis quod super eramen inuenitur. Aliud quod in speluncis distillare dicitur. quod super eramen est paȳē. sed bonum quod distillat albū est ꝛ nigrū Adulteratur etiam plurimis admixtis. scilicet pumice aut marmore tūso, aut calcanto; sed citius hoc agnosci potest: tacto humore duobus digitis cum fricatur. ꝛ si marmor album aut pumicem habuerit. non se soluet. si vero calcantum nigrescit in digitis. Eruginis vermiculose genera sunt duo. Unum genus est quod foditur. Alterum vero quod conficitur sic. Mitte in mortarium eneum acetum album fortissimum quasi cotilam dimidiam. ꝛ tādiu tere ꝙ̄diu inspissetur. Postea vero mitte stipterie rotunde. ʒ. iiij. salis marini optimi. ꝛ salis nitri equale pondus. ꝛ tere diebus canicularibus ꝙ̄diu inspissetur et colorem eruginis faciat ꝛ sic vermiculos fac Et si volueris vt limpidū exeat ꝛ luciduꝫ Mitte aceti partem vnam ꝛ olei veteris partes duas. ꝛ omnia supradicta equaliter. Multi vero accipiunt eruginem rasitiam ꝛ mixto gummi faciunt vermiculos ꝛ vendunt. sed inutilis est. Iste confectiones eruginis virtutem habent eris vsti sꝫ fortiorem. Omnibus autem melior est illa. que foditur. secunda que raditur. tercia q̄ conficitur. Bulcasim in libro qui vocat̄ seruitor. Sunt multi qui adulterāt ziniar id est viride eris cum multis rebus sicut cum pumice. ꝛ cum marmore pistatis. Et sunt qui miscent cum calcāto. Et qui vult cognoscere illud quod est adulteratuꝫ cū pumice vł cum marmore madefaciat manum suam in aqua. ꝛ ponat super ipsum quia statim dissoluetur. Et sunt qui masticant ex eo cum dentibus. ꝛ sic percipiunt lapides. Et discernitur id quod est adulteratum cum vitriolo. ponendo ipsum in lamina ferrea super ignem. Et si continet aliquid vitrioli quando erit combustum fiet rubeum. Sed illud quod non est adulteratum. remanet in suo colore. ꝛ sua figura. Et melius ex eo in nostris partibus est quod est magis viride. fortioris odoris adurens gustum fortis operationis.

Operationes

A Dyascorides. Omnes erugines uirtutem habent stipticam termanticam Caliginem oculorum detergūt. lacrimas prouocant: Citatrices oculorum attenuant. Pascētia vulnera curant. ꝛ sine tumore ea conseruant. B Melle et oleo addito ꝛ cera cicatrices inducendo; vulnera sordida sanant gutta armoniaci mixta. ꝛ facta sicut colliriū fistulas curant durant cicatrices. molliunt ꝛ gingiuis putridis. ꝛ canceratis vtilissime adhibētur. Palpebras attenuant melle mixto ꝛ inuncto. C Mixta vero resina terbētina, ere vsto ꝛ nitro. leprosos curat. Fistulas admixto sale armoniaco medicatur. Grossas quoqꝫ et aspas palpebras cum melle curat. D Combruritur vero sic Mitte ī sartagine minutas ptes eruginis. ꝛ poē ī carbōib⁹ igneis. ꝙ̄diu colores cineris faciāt. ꝛ p⁹ea cū friguerint vtē.

E ¶ Multi vero in cacabum crudum inittunt ꝛ sic comburunt. F ¶ Dulcasim in li. qui vocatur seruitor. Comburitur ziniar in hunc modū. Accipe ziniar et pone in patella terrea sup ignez ꝛ misce quousqꝫ videas colores eius immutari quia vertitur ad colorez turbie ꝛ post aufer ab igne ꝛ sine tepescere ꝛ collige ꝛ fua ꝛ vtere. G ¶ Et habeas de ziniar quod generatur in mineris in insula cypri q̊d apparet super aliquos lapides est parum verum id quod inuenitur ī mineris est maioris quantitatis ꝛ pulchri coloris. sed non est bonum propter nimiam quantitatem que admiscetur ei ex lapidibus.

¶ Ca. cxxxix.

Vitrum. Plinius libro. xxxvj. Vitri vero hec p̄mo dicitur fuisse origo. Phenix syrie paludē habet que candebea dicitur ex qua belus amnis nasci creditur. quinqꝫ miliū passuum spacio in mare profluens iuxta prolomaydem coloniam lentus. hic currit in calubris potu Sed ceremonijs sacer vado limosus profundus. Huic non nisi repulso mar arenas fatentur que fluctibus voluntate nitescunt detritis sordibus. Hūc etiam marino creduntur astringi morsu non prius viles. Quingentorum nō amplius est passuum littoris spacium. Idqꝫ tantūmodo per multa secula gignēdo fuit vitro. ꝛc. Ex libro de vaporibus. Vitrum aliquando fit ex plumbo ac terra subtili absqꝫ cinere filicis ac feni. Plumbum enim aliquando est euaporans aliquando coniuiscans. Unde admixtum cum terra subtili. terre partes illas conuiscat. Et dissoluit in parte per actionem caloris. admixtaqꝫ puluere cum terra subtili. Accipit a terra desiccationem. ꝛ cetera. Item vitrum fit ex cinere herbe spinose nascentis in litore maris. Dicunt quidam q̄ sunt tribuli marini. sed falso. ymo vocatur herba vitri.

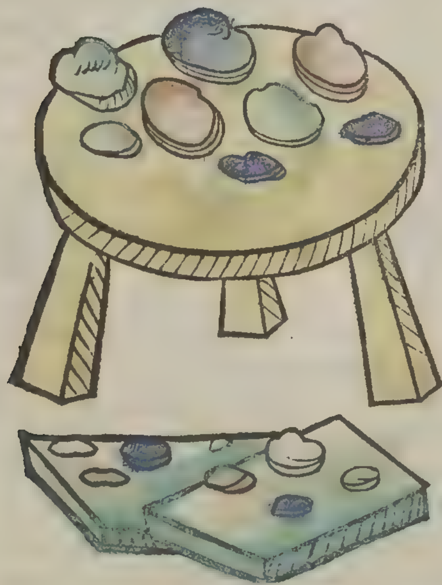
¶ Operationes.

A ¶ Serapion li. aggregatoris capi. Lugeg id est vitrum. ex eo est lapidosum ꝛ ex eo est arenosum. ꝛ quando incenduntur. ꝛ miscetur cum eo lapis magnes coagulatur corpus suum propter plumbeitatem que est in eo. B ¶ Virtus eius est calidum in primo gradu. siccum in tercio. Et ingreditur in multis cobol: et aufert furfures capitis. ꝛ lenificat capillos ꝛ barbam. C ¶ Et quando teritur ꝛ bibitur cum vino albo ꝛ subtili frangit lapidem in vesica. ¶ D Et idem aucto. Aben mesuay. est ca. ꝛ sic. ꝛ est bonū pulmoni ꝛ casui capillorum. et vitri sunt plures colores. nā ex eo est albus. fortis albedinis sicut cristallus: ꝛ est melius alijs. E ¶ Et ex eo est rubeus ꝛ est citrinū ꝛ viride ꝛ azulinū. ꝛ dr̄ q̄ vitrum est lapis stultior alijs lapidibus. F ¶ Et est inter lapides sicut stultus inter homines. Nam ipsum inclinatur ad omnē tincturam. Et est facilis dissolutiōis in igne

a quo extractũ cito petrificat̃ ⁊ coagulat̃. H ❡ Ysidorus li.xrix. Uitrum dcm̃ est.eo q visus pspicuitate transfucet; ⁊ quodam modo clausus patet. leuibus aridisq; lig nis concoquitur. adiecto cipro ⁊ nitro.cõ tinuisq; fornacibus vt es liquetur ⁊ masse fiunt.postea ex massis rursus funditur in officinis. et aliud flatu figurat̃. aliud tor no teritur. aliud argenti modo celatur. Tingitur etiam multis modis. ita vt iacĩ ctos ⁊ saphiros virides vincet ⁊ onices. vel aliaꝝ gẽmaꝝ colores. Nec est alia spe culis aptior materia vel picture accomo datior. ferunt aũt q sub tyberio cesare qui dam artifex excogitauit vitri tpatum. vt flexibile esset ⁊ ductibile q dum admissus fuisset ad cesarẽ porrexit ei fialã quam ille indignatus in pauimentũ piecit. Artifex autem sustulit fialã de pauimento q̃ com plicauerat se tanq̃ vas eneũ. deinde mar culum de sinu ptulit ⁊ fialã correxit. hoc facto cesar dixit artifici; Nunquid alius scit hanc condituram vitrorum. postq̃ il le iurans negauit alterum hoc scire. iussit eum cesar decollari Ne dum hoc cognitũ fuerit. aurum pro luto haberetur; Et om nium metallorum precia abstraherentur Reuera si vasa vitrea non frangerentur; meliora essent q̃ aurum ⁊ argentum. Phi losophus. Uitrum perspicuitate translu cet quod in metallis non contingit Et qđ in eo clausum est siue liquor siue alia res. exterius patet nec est de porositate. Tunc enim splẽdos feriens supra vitrum pictũ. cum in poris non sit Pictura in q̃ veniens ad oculum appareret ꝑm similitudinem picture fenestre per quam ferit. cuius op positum sepe videmus. Fit autẽ vitrum ex terra ⁊ herba ⁊ lapide ⁊ planta. Fit eti am de cinere feni ⁊ filicis. Et etiam quan doq; ex admixtione plumbi. albumine eti am oui decocto. I ❡ Auicenna. Uitrum est inter lapides sicut stultus ĩter homines (sicut superius dictum est) decli nat enĩ ad omẽm tincturam ⁊ frangitur ⁊ abscinditur cum eo. scilicet impsonaliter K ❡ Est autem calidum in primo siccum

in .ij. In ipõ est stipticitas ⁊ subtilitas. ab stergit dentes ⁊ oculum. ⁊ eius albuginẽ delet Mundat ⁊ furfures quando cum eo fit ablutio. Facit oriri pilos inunctum cũ oleo sambucino. adustum autem fortius est; quod ex eo tritum est ⁊ adustum ꝯfert valde lapidi vesice ⁊ renum vino bibitũ. L ❡ Constantinus in libro graduum Ui trum calidum est in primo. siccum ĩ tercõ In multis collirijs vtile est. ⁊ contra impe tiginem valet. ledit furfures. capillos sub tiliat. pulucrizatum ⁊ cum vino bibitum lapidem vesice frangit. M ❡ Platea rius. Uitrum frigidum est in primo. siccũ in secundo. Inde fit vnguẽtum quod va let ad scabiem. valet etiam ad serpiginẽ. Sed puluis eius cum terebentina vel g̃ũ mi prunoꝝ in aqua ad ignem resoluto cõ ficiatur. ⁊ inde pars inungatur. Fit autẽ vitrum ex terra. fit etiam ex herba. ❡ N Ex libro de naturis reꝝ. Uitrum si diligẽ ter teratur ⁊ cum vino ribano .i. forti biba tur. lapides qui sunt in renibus frangit ⁊ eijcit. Puluis vitri deorsum in stipite ĩfra corticem arboris super quã pullificãt cor ui vel cornices iniectus. prohibet ne vnq̃ ad exitus pulloꝝ aperiant̃ oua eorum. O ❡ Caro etiam festinantius coquenda statim decoquitur ꝑ appositionem frusti cuiuslibet materiei vitri. quod tamen citi us fit si vitrum de cinere filicis sit ac feni. P ❡ Razi in libro de aluminibus. Uitrũ est ex partibus mercurij ⁊ vincẽs sup̃ natu ram est frigiditas ⁊ siccitas. liquefacit fer rum ⁊ omnia corpora. facitq; ea currere ĩ fusione Si autem infundis vitrum quem cunq; colorem proijcis super ipm retinet Q ❡ Alchimista. Uitrum est inter lapi des sicut amens inter homines. Nam re cipit omnes tincturas. cito in igne soluit̃ ⁊ cito ad lapideitatem suam reuertitur. Mollificat ⁊ mundificat ⁊ liquefacit om nia corpora. deinde subtrahit se ab eis ꝑ fusionem. sicut sal per lauationem. deniq; sal ⁊ vitrum due sunt res in quibus est to tum secretum artis Nec lapis posset fieri sine eis precipue sine sale.

R ¶ Item Ex libro de naturis rer. Uitrum dicitur esse de partibus Mercurij. nescio qua de causa: nisi quia recipit tincturam et colorem et ipm etiā ferrum soluit. omiaqz corpora dissoluit et diffluere facit. sicut ät aq̄ de natura frigida igne calefit. et post q̄ refrigidatur frigidissima fit sic et cinis de quo fit vitrum cum siccus sit si humectat per liquefactionem postea desiccatus siccissimus erit. S ¶ Plinius li. xxxvj. In genere vitri et obsiana numerātur ad similitudinem lapidis quem obsidius in ethiopia inuenit. Est autem coloris nigerrimi et translucidi aliquando visu crassiore et in speculis parietum pro imagine vmbras reddente. gēmas ex eo faciunt multi Uidimusqz et solidas imagines diui Augusti capti crassitudinis huius materie. que etiam pro ipso miraculo obsianos q̄tuor elephantes inconcordie templo dicauit fit et obsianum tincture genere ad escaria vasa. totum rubeus uitrum nō translucens hematinon appellatum. Actor. Et sic de vitri origine et natura et de operatione ipsius in alchimia. et virtute in medicinis dicta sufficiant.

¶ Ca. cxl.

V Itriolum. Serapion li. aggre. cap. Zeg auctoritate Galieni. Uidi in mineris tres venas extensas vnam super aliam plongum spacium. et vena inferior erat zeg nigrum. i. vitriolum nigrum. et vocatur markasita. Et secunda que erat supra eam est colcotar vel calcitis. et tercia que erat superior est zeg viride. et est vitriolum vel calcantum. et hec est zeg nigrum conuertit et fit colcotar: et colcotar fit zeg viride. i. vitriolum. Est aliud vitriolum rubeum. et oms tres species diuersificantur adinuicem in subtilitate et grossitudine. quoniaz grossius ex eo est zeg nigrum: et subtilius est zeg viride. et colcotar est medium inter hec duo Et virtus istorum omniū est adustiua cōburens carnem. et faciens escaram duraz. et est stiptica. et vitriolū viride et colcotar dissoluitur neqz liquefit quia coagulatio eius est petrificata fortis. Zeg vero viride est maturatiuū a calore suo naturali maturatione ampliori q̄ colcotar.

¶ Operationes.

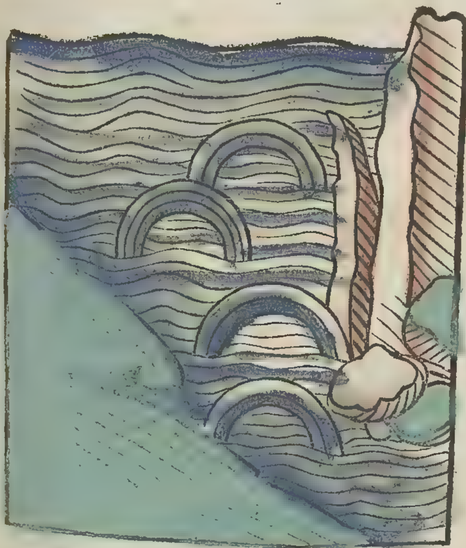
A ¶ Idem auctoritate Dyascoridis. Zeg aliud est babilonicum et aliud ciprēse. et babilonicum melius est durum quod cum frangitur habet interius maculas albas B ¶ Et virtus eius est sicut virtus calcitis. et comburitur sicut ipsum. Et cyprense habet colorem aureum vel plus colorem eris frangibile venenosum. sicut alumen. interius habens maculas splendidas similes stellis. C ¶ Et melius ex eo est recens mundum frangibile. Illud autem quod defertur ex babilonia est melius et fortius in omnibus q̄ ciprēse preter q̄ in medicinis oculorum Nam in hoc est debilius cyprensi. et habet vtutem stipticam. D ¶ Serapion auctoritate Dyascoridis. Uitriolum est calcantum. habet virtutem stipticam constrictiuā adustiuā. et qn̄ sumit ex eo in potu. ʒ. j. cum ydromelle expellit lūbricos et ascarides.

E Et quando sumitur in potu aufert nocumentum fungorum faciēs euomere et ponitur ex eius puluere in naribus et cōstringit sanguinem fluentem ab eis.
F Et quando ponitur ex eo in naribus distillato in aqua mundificat caput.
G Et puluis eius mundificat vlcera que sunt in naribus et in auribus: et sedat dolores auris. et occidit vermes in eis.
H Paulus cap. de vitriolo. Calidum est et siccum in. iiij. Bulcasim in li. qui dicitur seruitor trāslato a symone de ianua.
I Forma combustionis est hec. Accipe calcantum et pone super testam nouam et testam pone super prunas et vre. Et fit quantitas combustionis eius si fuerit calcantum non multe humiditatis quando non apparebunt ampulle. K Et erit desiccatiuū desiccatōe forti. et si fuerit amplioris humiditatis oportet quod dimittatur sup prunas quousque mutetur color eius.
L Et qn̄ mutabitur color eius intra se et vertetur ad similitudinē mogre. oportet quod auferas ab igne et purges. et sunt qui ponunt super prunas et exufflant desup donec declinat ad citrinitatem. Aut ponunt sup testam et ponūt sup prunas. et miscent donec mutatur color eius.

Ca. cxlj.

Iris. Ysidorus. Yris apud arabiam nascitur in mari rubro coloris cristalli ni sexangulata. dicta ex argumento yris. Nam sub tecto percussa sole species et colores celestis arcus in proximo parietes ymitatur. Plinius Optima yris est que maximos facit arcus: similimosque celestibus.

Ca. cxlij.

Imemellazuri. Ysidorus Limemellazuri. est lapis cuius celestis color ē flauus cum corpusculis aureis. inde fit et nostrum.

Operatōes.

A Virtus eius est contra melancoliam passionem. et contra quartanam. B Et sincopim ex vaporibus melancolicis.

Ca.cxliij.

Zizaa. Serapion li. aggre.ca͞p Hageralazaa.i.zizaa.⁊ est lapis qui defertur ex iamen ⁊ ex terris syri.⁊ melior est ille q̄ deferṫ ex iamen.

Operationes.

A ¶ Et est lapis in quo sunt colores multi diuersi.vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alij.⁊ nū q̄ est coloris sinceri. B ¶ Et non est visum hominibus de iamen nec de regionibus eorum ꝙ aliquis portauerit secum aut ponat in domo sua hunc lapidē quin viderit in somnijs mirabilia. C ¶ Et cum hoc facit portātem se esse litigiosum inter homines. D ¶ Et quando suspē ditur super infantes auget bauas eorum ⁊ si fiat vas intus ad comedendum vel bibendum quicunq; comederit vel biberit in eo non potest dormire. E ¶ Et quā do pulueriźatur ⁊ aspergitur iacinctus cū puluere ip̄ius meliorat colorem eius multum. F ¶ Et est lapis qui est durior inter omnes lapides.

Ca.cxliiij.

Zignites. Ysidorus. Zignites est lapis vitrei coloris.qui collo gestatus contra noctilopam valet. Sanguinem ac mentis alienationem depellit.⁊ si ad incendium ignis teneṫ flamma eius extinguitur. Hoc idem ait enax in lapidario suo.

¶ Et hec de Lapidibus preciosis ad presens dicta sufficiant.

Tractatus de Urinis.

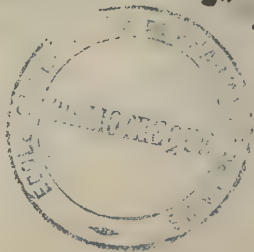

De Urinis.

Quoniam medicus est artifex sensitiuus. et per signa in egritudinum causas deueniat. opus est vt maxime aduertat in medicando ad principalia signorum genera. que quattuor a medicis appellari consueuerunt. vt colligitur in summa Galieni in tegni. Quorum primum sumitur a tumoribus. Secundum a doloribus Tercium ab operationibus. Quartum a superfluitatibus. Verum quia signa sumpta a superfluitatibus obijciuntur magis sensibus nostris. magisque sensitiua dicuntur. Et cum inter omnia vrina obtineat principatum decreui tractare de vrinis. ex dictis autorum medicum: totis viribus congregare. Non vt aliquid noui me facturum existimem: Sed vt amorem dominorum scolarium. quorum filius sum geram voluntati. Indiget enim subtili cognitione circa vrinarum species. Cum maxime vt referunt decipiuntur in partibus eorum. Tria enim cum melius potero adducam Primo regulas quasdam: quas habet medicus tanquam pro suppositione. antequam aliquod iudicium faciat de vrinis: Secundo regulas sumptas a coloribus. Tertio regulas sumptas a contentis. ¶ Quantum ergo ad primum dimisso quid nominis vrine quod tangitur ab Egidio carmine primo. descendam ad principale. Primo notandum quod ab vrina varia sumuntur signa. Primo a colore. Secundo a substantia Tercio a contentis. que varias dispositiones habent indicare: Color enim arguit super complexionem. scilicet calidi et frigidi: cum causetur a qualitatibus actiuis. scilicet a caliditate et frigiditate Substantia vero significat supra humores cum causetur a qualitatibus passiuis scilicet humiditate et siccitate. licet per accidens possit color causari a passiuis: vt ex permixtione rei humide. et sanguinis cum vrina. Contentum autem super dispositionem membrorum. Ex quo sequitur immediate solutio ad dubitationem eorum qui dicunt quod vrina non arguit nisi super dispositionem nutritiuorum alias interiorum. quod est falsum. vt patet ex dictis: Nam ex contento potest cognoscere medicus super dispositionem caliditatis. Juxta illud. Granula reumatice. Secundo super stomacho. vt colligitur ab Auicenna secunda tercij de signis sumptis ab vrina super aptam stomacho et alijs dispositionibus: vt melius clarebit inferius. Quibus statibus ponuntur sex regule. ¶ Prima regula sumpta ab Auicenna secunda primi: Et ab ysaac. Primo antequam medicus de vrinis aduertat seu iudicium faciat de vrina. debet facere poni eam in vase vitreo dyaphano. rotundo. habente formam vesice quale dicitur esse vrinale. vt melior fiat sequestratio contentorum. Tale enim vas est proporcionatum siue simili loco naturali vrine: Ut colligitur ab Ysaac tercio de vrinis: Correlarium. Ignari medici sunt qui existimant posse iudicare de vrina contenta in cyatho. et in alijs vasis similibus: Cum non possint cognoscere similitudinem. vnitatem. et diuulsiones ypostasis. Equalitatem et inequalitatem eiusdem cum talis situs impediat completam sequestrationem. ¶ Secunda regula sumpta ab Ysaac. Primo de vrinis Et ab Auicenna secunda primi: Urina stans in vase predicto non debet aspici in aere radioso: neque in aere obscuro nimis: sed in loco apto opposito aeri radioso probatur primo. Quia radij venientes ad vas impediunt perfectam visionem cum sint causa disgregationis spirituum deseruientium potentie visiue. Et sic non poteris habere iudicium de contentis paruulis in fundo existentibus: Item ex radijs penetrantibus in vrinali variatur situs et locus contentorum que contenta aliquando sunt nimis subtilia. et leuia. aliquando nimis terrestria. quod aliquando sunt in parte media. aliquando in parte inferiori. vt infra patebit de contentis. Secunda pars regule patet: Nam si aspiceret in loco ob

scuro neq posset haberi iudicium solidũ et firmum de colore perfectum. neq de cõtento neq de substantia ergo vera. Tercia pars patet quia inspiciendo ipam in aere opposito aeri radioso non sequitur deceptio. sed potest haberi iudicium de colore substantia et contentis. Et ista est causa quare practicantes applicant vestẽ sub vriali et maxime quoniam sicut de ratõne albedinis est disgregare visum et spiritus. Ita de ratione nigredinis et fuscedinis est congregare. et sic melius aspiciũtur partes mixte substantie vrine. Correlarium. Medicus aspiciens vrinam debet post primam aspectionem mouere ipam paulatim vt melius discernantur contenta. Correlarium secundum. Decipiũtur medici volentes habere iudicium bonum de vrina videntes a longe Non enim possunt habere iudicium bonum. neq de colore et con. et sub. propter distãtiam enim disgregantur spiritus. et isti tales vt plurimum male iudicant. Et dato q aliquale iudicium posset de colore haberi. non tamen potest sic haberi de contentis. Quibus medicus melius discernit dispositionem lapsus. Patet correlarium ex verbis Auicenne secunda primi. Quanto enim tibi plus approximes. tãto spissitudo augetur. et quanto plus elongas tanto claritas augmentatur. Correlarium tercium Errant medici aspicientes vrinam ad lumen candele propter predicta. ¶ Tercia regula sumpta ab Auicenna secũda pmi Medicus volens certum iudicium habere debet colligi eam facere in mane celebrata digestione. Talis enim arguit sup dispositionẽ lapsus. tum ratione coloris. tum substantie. tum contentorum. q quãto vrina longiori tempore seruatur ab intra tanto maiori actione caloris fit maior sequestratio partium. et maior depuratio Et sic verificatur dictum Auicenne secũda primi Et fit prima vrina que in mane colligitur. Correlarium primum. Ignari sunt illi. qui vt doctores videãtur aliis volunt habere vrinam de hora in horam cum in nulla tali medicus possit habere completum iudicium. Correlarium secũdum. Ignari sunt illi ex quo in tam paruo tẽpore non sit possibile fieri sequestrationem debitam et deputatã. Et hoc non habet in dolore renali et retentõe lapidũ Et vbi retentio vrine est difficilis. Et est causa plurimorum nocumentorum. In q casu medicus debet habere vnam vrinam quociens voluerit mictam. vt cognoscat materiam an purgetur per vias vrine. et quanta. et ex hoc verificatur dictum practicantium. q quãto in passionibus renũ et vesice vrina fuerit grossior et turbulentior tanto melior. ¶ Quarta regula. Antequam medicus iudicium faciat debet eam inmediate aspicere cum fuerit micta. deinde bene cooperiatur cum panno ne alteretur ab aere exteriori. Post horam iterum aspiciet. et tunc erit facta depuratio et residentia partium de quibus medicus potest habere cognitionem. Post enim tale tempus debilitatur et calor. significatio mutatur. Color variatur et ypostasis. Et colligitur ab Auicenna secũda primi doctrina tercia. capitulo primo. Et subdit. Ego autem dico q nec post horam. Prima autem pars deducitur sic. Quia aliqua vrina mingitur turbida. deinde clarescit Aliqua clara deinde turbida fit. Prima enim melior. Secunda vero significat absolute expulsiuam virtutem fortiorẽ licet secunda cum in febre putrida apparet in dicet salutem propinquam. Cum in puo tempore turbida fit post eius mictum. q significat subtilitatem et facilitatem corũ vt patet ab ysaac. pmo febrium. Aliqua vero mingitur turbida et manet turbida et ista est deterior vt plurimum. significat enim vt plurimum corruptionem et ebullitionem humorum. vt patet p Galienum Et de crisi. Et notanter dicit vt plurimum quia in passione renum et ylios seu intestinorum non significat hoc. sed magis purgare materiam per vias vrine. Correlari

um primum. de vrina a longe delate medicus potest habere iudicium estimatiuũ tantum. et non scientificum. vt patebit inferius. Alteratur enim primo ex aere: Secundo ex parte longitudinis temporis. Tercio ex motu. Et notanter dicitur estimatiuum iudicium. et non completum. qz ex ista tali medicus potest cognoscere multa. vt declarabitur infra. quare. etc. Correlarium secundum. vt dicitur de predicta pariformiter est dicendum de vrina reducta ad ignem vel aquam calidã quia non potest habere perfectam cognitionem. ex quo resoluantur partes subtiles: Etiam eo q variatur color et substantia.

¶ Quinta Regula: Antequam medicus iudicium faciat de vrina debet considerare etatem egrotantis Aliter non est possibile ipsum habere firmum iudicium de vrina Nam alia debet esse vrina infantis naturaliter: Alia pueri: Alia iuuenis. Alia senis. Alia decrepiti. vt patet per Auicennam secunda primi capitulo nono. Urina infantis debet esse alba lactea. Patet quia superfluitates vrine proporcionant nutrimento: Cum autem puer nutriatur lacte. sequitur q vrina debet esse alba et lactea. Urine puerorum debent esse spissiores. et non ita albe; patet quia calidum naturale suffocatur ab humido multo: In iuuene debet esse citrina et subtilis. et sicut de ratione flegmatis est ingrossare et dealbare; ita de ratõne caliditatis est tingere et subtiliare. Cum ergo in iuuentute calor sit fortior et magis igneus. sequitur vrinã debere apparere subtilem et citrinam: Item quia iuuẽtus assimilatur igni ergo sequitur vrinam esse talem: In sene aũt vrine debent esse albe et subtiles. quia diminutus est calor naturalis. et suffocatur a multis superfluitatibus ratõne indigestionis. ad quarum multiplicationem sequitur opilatio. et ita subtilitas. Et in decrepito erunt vrine magis tenues et magis albe ratõne dicta. Ex quibus sequit incognota etate medicus nõ potest habere iudicium firmum. et noticiam certam.

Declaratur exemplariter. Ponamus q medico offeratur vrĩa iuuenis alba et spissa que sit talis mediante lapsu stomachi ad frigiditatem; non dubium est. Quia non bĩta etate medicus iudicabit illã vrinã esse pueri et naturalem talem; Et ita iste non habebit iudicium de lapso stõachi ergo oportebit medicum aduertere ad etatem Correlarium primum. Licet conclusio sit vera contingit tamen in senibus fieri vrinas grossiores et spissiores valde. patz ratione multiplicatõnis flegmatis. Cũ hoc viderit medicus debz pronosticare generationem lapidũ in renibus et vesice. plus in vesica. ¶ Correlarium secundum sumptum ab ysaac pmo de vrinis sicut oportet medicum volentem cognoscere vrinã et perfecte considerare etatem Ita oportz eum aduertere ad complexionez. quia cõplexiones pporcionantur etatibus et ecõuerso. In colerico debet esse vrina citrina et tenuis. In flegmatico pallida et spissa: In melancolico glauca et tenuis. In sanguineo rubea et mediocris: Correlarium tercium. Cautius est medico dubitãte de etate cuius etatis sit anteq iudicium faciat de vrina. q dicere vtrum iste sit infans vel puer. etc: Ptz qz ex hac sermone posset increpari. quia non cognoscat vrinam pueri et infantis. quia huius etatis potest referre ad etatem puericie infancie iuuentuti. ¶ Sexta regula: Et est conclusio de mente Auicenne. Medicus debet certificari de regimine egrotantis circa res nõ naturales anteq iudicium faciet de vrĩa aliter nõ potest iudicare bene: Declarat Nam secundum diuersitates medicine assumpte. diuersificatur vrina. patet qa si quis assumpserit crocũ aut cassiam eius tingitur vrina ad citrinitatem. vt patet p Auicennam secunda primi. capitlo primo. Non sic q in cibo rem tingentẽ assumpsit sicut crocum et cassiaz. patet ex eo. qz crocus ratione caliditatis est aperitiuus et per consequens habet rapi ad vias vrine. et ita tingit vrinam secundum colorez. Item si quis assumpserit olera q tingunt

ad viriditatem. vt patet per Auicennam loco preallegato. Ita etiam dicendum est de vino. quod mutat vrinam secundum colorem. Causa deducitur quia superfluitates proporcionantur nutrimento de quo superfluunt. Certificetur ergo medicus si sibi obijcitur vrina. quali dieta fuerit vsus antequam dieta fuit. Consideretur cibus a medico ex parte quantitatis. et ex parte qualitatis que precessit emissionem vrine. De ratione enim cibi grossi et visco si vrina discoloratur. Ex parte vero quantitatis. quia multitudo cibi vrinam discolorat. patet quia suffocatur calor naturalis. Correlarium primum. Sicut de ratione multitudinis cibi est discolorare vrinam. Ita de ratione famis et ieiuni in principio est colorare vrinam. Certificetur ergo an precessit ieiunium vel non. Patet quia in principio ieiunij fortificatur calor et ideo coloratur vrina. In fine autem et in processu minuitur calor. ideo discoloratur. Quare dicitur notanter in principio. hoc totum colligitur ab Auicenna in primo de vrinis Urina neque sit illius qui aquam non bibit. neque cibum comedit. Et notanter aquam. quia arabes ex lege non bibunt vinum. ¶ Correlarium secundum. Certificetur iterum: Utrum precessit exercitium. aut ira. aut timor. aut vigilia antequam iudicium faciat. Hec enim tingunt vrinam ad citrinitatem et rubedinem Et patet quia ad exercitium laboriosum sequitur ebulitio sanguinis. ergo tinctura. in timore trahitur calor ad intra et fortificatur et vnitur. Et per consequens tingitur vrina. Istud correlarium est Auicenne loco preallegato. Neque sit qui se exerceat motibus et dispositionibus que sunt extra cursum nature. que colores mutant sicut jeiunium. vigilie. labor. Timor aut jra. Correlarium tercium. Aduertat medicus vtrum balneum precesserat aut vomitus. aut euacuatio. pariter vnctio facta circa dorsum. balneatio facta in aqua sulphurea aut marina colorat vrinam. quia alterantur renes ad caliditatem. Balnea in aqua dulci vrinam discolorant. et similiter vomitus laboriosus. aut euacuatio tingit Unctio etiam cum rebus calidis circa renes est causa tincture. vt patet loco preallegato. Correlarium quartum. Aduertat medicus. vtrum precesserit coitus. de ratione cuius erit inspissare et impinguare vt ita loquar. Aut assumptio medicine respicientis humorem determinatum. vt supra. Assumptio reubarbari ex hoc vel consimili tingitur vrina. Istud correlarium patet ab Auicenna capitulo preallegato Et coitus vrinam valde impinguat. Et vomitus et euacuatio. Hoc idem tangit Egidius in hijs metris. Etas natura sexus labor et ira dieta. Cura fames motus lauacrum cibus vnctio potus. Debet certa ratione notari. Si cupis vrine iudex consultus haberi.

Positis Regulis generalibus. quas habet presupponere medicus antequam aliquod iudicium faciat de vrina. Nunc dicendum est de Regulis sumptis a coloribus vrinarum. ¶ Primo notandum. quod quia color causatur a qualitatibus actiuis. Hinc est quod ex hoc medici arguunt super complexionem calidam et frigidam. Et hoc primo. Color bonus cum substantia bona. arguit complexionem bonam. et supra fortitudinem virtutis Cum substantia mala supra debilitatem virtutis. Color autem malus arguit supra debilitatem virtutis et malam complexionem vt inferius declarabitur. Exemplum primi Si mingeretur color rubeus cum substancia multum tenui. ex hoc habetis arguere debilitatem virtutis maxime in corpore sanguineo. Exemplum secundi. si esset econuerso. ¶ Notandum secundo. quod licet genera colorum sint tantum duo. scilicet albedo et nigredo. Ut colligitur secunda primi capitulo primo Tamen non solus medicus ex hijs iudicat super dispositione vrine. sed ex hijs coloribus intermedijs. qui dicuntur esse plures. vt quorum aliqui subdiuiduntur postea in alijs coloribus. vt isti. Citrinus. Subcitrinus. Rufus Subrufus.

Rubeus Subrubeus Rubicundus Subrubicundus In opos. Kyanos. Viridis: Liuidus. Niger: Nigerrim⁹. Albus. Lacteus. Glaucus. Karopus. Pallid⁹: Subpallidus. Sciēdum q̄ citrinus ⁊ subcitrinus iste due signant mediatam digestionem. Rufus subrufus: iste due vrine signant perfectam digestionem. Rube⁹ subrubeus Rubicundus Subrubicundus: Iste quatuor vrine signāt excessum digestionis: In opos: Kyanos. Iste due vrīe signant adustionem. Viridis Liuidus: Iste due vrine signant super adustionem Niger Nigerrim⁹. Iste due vrine signāt mortificationem. Albus Lacteus. Glaucus. Karopus. Iste quatuor vrine significant indigestōnem: Pallidus Subpallidus Iste due signant principium digestionis: De illis inferius latius patebit: ⁊c.

¶ Tertio notandum. q̄ licet plures sint colores. quatuor tamen principales dicūtur. quorum vnus est albus. Secūdus niger. Tercius citrinus. Quartus rubeus. qui postea diuiduntur. Albus autem color arguit super frigidam ⁊ humidam cōplexionem. ⁊ ita super complexionē flegmaticam. Niger super frigidam ⁊ siccā complexionem: ⁊ ita super complexionē melancolicam. Rubeus super complexionem calidam ⁊ humidam Et ita sup complexionem sanguineam. Citrinus sup cōplexionem calidam ⁊ siccam. ⁊ ita sup cōplexionem colericam. Et ista omnia patebunt clarius cum ponuntur regule.

¶ Quarto notandum. q̄ aliqui imaginātur sufficientiam colorum hoc modo. q̄a color causatur in vrina aut calore naturali. qui est auctor digestōnis. Et quia digestio consideratur quinq̄ modis. Primitiue: Inicialiue Perfectiue Excessiue ⁊ Corruptiue. Et istos quinq̄ modos multiplicant per humores. Et sic resultant colores numero viginti hoc modo significantes Aut priuationem digestōnis sicut niger in melancolico in quantum causetur a frigiditate suffocante calorem naturalem. Liuidus in flegmaticis: quia hoc significat maximam diminutionem caloris. Albus in colerico. Subcitrinus ī sanguīeo. Colores significantes principium digestionis sunt Glaucus in melancolico. Karopus in flegmatico: ⁊ est similis lane camelorum: Et dicit a karos quod est gaudium post factum: Subpallidus in colerico. ac rubeus in sanguineo. Colores significantes perfectam digestionē sunt subcitrinus in melancolico. Subpallidus in flegmatico. Citrinus in colerico. Subrufus in sanguineo. Colores significantes excessum digestionis sunt Subrubeus in melācolico. Rubeus in flegmatico. Subrubicundus in colerico. Et rubicundus in sanguineo. Colores significantes corruptionem digestionis. Viridis in melācolico. Kyanos in colerico. Niger in sanguineo: prout causatur ab adustiōe a sanguine. Ex quo sequitur q̄ color niger arguit super priuationem digestionis: et super corruptam digestionem. Quid autē debemus intelligere per terminos istorū patebit inferius.

¶ De colore Nigro.

Positis notabilibus ex quibus apparent species coloris ī generali: ⁊ sufficiētia eorum. nūc determinandum erit de ipsis in speciali. Et incipiā a colore nigro: cum deterior sit ceteris cōmuniter ⁊ affirmat maiorem timorem:

¶ Primo Notandum. q̄ color niger in vrina cāusatur tribus modis. Aut per viam adustionis. aut mortificationis. Aut admixtione rei nigre. Et differunt. quia vrina nigra causata per mortificationem est obscura ⁊ tenebrosa quod nō apparet sensibiliter in alijs: Differunt autem vrina causata per viam adustionis. ab ea q̄ causatur per admixtōnem rei nigre. quia in vna apparent partes difformes. quia vna grossior altera. in primo vero non.

¶ Secundo Notandum. q color niger nihil aliud est q̃ lux incorporea ĩ corpore tenebroso vmbroso; vt patet per philosophum. Nam sic accidit color niger. in nubibus quia radij solares non possunt penetrare corpus vmbrosum. sed eius reuerberationes retinent in superficie; et inducitur nigredo. Ita a pari debemus speculari de actõne caloris naturalis ĩ massam humeralem.

¶ Tercio Notandum. q color niger est multiplex; vt patet p Auicennam secũda primi caplo proprio. Nam colorẽ nigrꝫ quandoqꝫ precedit color fuscus. aliquando color viridis. aliquando color citrinꝰ q verificatur. Nam vrĩa nigra quãdoqꝫ causatur a frigiditate suffocante calorẽ naturalem. vt tactum est Aliquando a caliditate suffocante per viam inflãmationis vrine nigre. Primo est admixta citrinitas ꝛ precedit vrina nigra. Secũdo est admixta viredo similis colori lapidis in dici quem precedit vrina nigra indigestionem aut fuscedo. Ex quibus sequuntur Regule quindecim.

¶ Prima Regula. Urina nigra in quãtitate multa cum ypostesi nigra in die cretico superueniẽs in febre acuta cum odore acuto sedimine subtili significat dolorem capitis permixtionem rationis. et ex consequẽte fluxum narium in die cretico. quia significat ebulitõnẽ humorum subtilium; qui faciliter eleuantur ad caput et inducunt accidentia p̃dcã.

¶ Secunda Regula Urina nigra cum odore magno inflãmatõnem significat. ĩ membris spiritualibus. ꝛ in febre acuta aliquando mortem. Nam odor magnus in vrina insequitur motionem fortem caliditatis; vt Auicenna loco preallegato. ad quem insequit̃ inflãmatio

¶ Tercia Regula: Urina nigra quam precedit citrinitas aut admixta citrinitati ẽcat yctericiam citrinam. Patet. q si significat opilatõnem factam in cistim fell'. aut in vijs intermedijs. propter quaꝫ color non potest transire ad intestina. regurgitat ergo ad vias vriẽ ꝛ p ꝯsequens accidit talis vrina. vt ptꝫ p Aui. scda pmi.

¶ Quarta Regula. Urina nigra quam precedit fuscedo aut que sit illi admixta. significat ycterciciam nigram aut spleneticam quia ẽcat opilatõnem in regiõe splenis propter quem humores melancolici nigri non possunt transire ad proprium receptaculum regurgitant ad vias vrine Et ita puenit similis vrina.

¶ Quinta Regula. Urina nigra quam precessit viridis vrina aut declinans ad viriditatem significat extinctõnem caloris naturalis. ꝛ per consequens significat mortem; quia ẽcat habundantiam frigiditatis suffocantis ipm calorẽ;

¶ Sexta Regula Urĩa nigra guttatim micta ꝛ pauca cum priuatõne odoris significat mortem. quia ẽcat naturam supatam a morbo qui non perficit aliquã pugnam contra ipam; Patet per Auicennaꝫ. in loco preallegato. Correlarium; Quanto vrina faciliter mingitur tanto melior; quia ẽcat fortitudinem virtutis expulsiue ꝛ virtutem aĩalem bene se hr̃e.

¶ Septima Regula; Urina nigra in muliere. cum humore feculento in fundo residente ẽcat actualem fluxum menstruorum; Patet quia ipsa propter feculẽtiam que fundum petit; vrina superius alleuiatur. ꝛ inferius inspissatur. Causa autẽ propter quam denigratur. hec est; Sanguis enĩ menstruosus admiscetur cum vrina; ꝛ ita denigratur vrina; Sanguis autem exiens venas immediate denigratur. patet visui quando extrahitur a venis. ꝛc̃.

¶ Octaua Regl'a; Urina nigra pauca ꝛ fetida in febre significat mortem in die cretico. Patet; Quia ex magnitudine significatur mortificatio ex paucitate ꝯsumptio humidi substãtifici. ex fetore significatur super corruptionem humorum. Ut patet de morbis pestiferis; Urina nigra ĩspissa cum colore nigro in principio morbi cum alijs signis bonis perdurans vsqꝫ ad septimum diem cum cõiuncta yposta si salutem significat ratione caliditatis

adueniencis. Correlarium. Quanto vrina fuerit maior tanto melior. Pauca tāto deterior propter ratōnes adductas. Et nigrior tanto peior.

¶ Nona Regula ab auctoritate Auicē nesumpta. Urina nigra in multa quantitate cui non est viredo apparens in febre quartana. 7 doloribus dorsi 7 matricis ē signum salutis. Patet. quia significat materiam que faciebat febrem euacuari per vias vrine 7 per v̄tutem fortem supra ipsam ergo signum salutis. Correlarium bonum in practica cum medicus viderit vrinam denigrare in febre quartana. debet prenosticare salutem 7 fe. esse indeclinatōe, quia signum est q̄ materia incepit euacuare per vias vrīe.

¶ Decima Regula. Urina nigra oleaginosa non ratōne renum aut vesice significat mortem propinquam 7 spasmum ex siccitate. Patet. Quia talis vrina significat consumptōnem humidi substantifici 7 partium membralium. Et dicitur notā ter vicio non existente in renibus aut vesica. quia tunc significat caliditatem renū. Et hoc colligitur ex sententia Ypo. p̄mo pronosticorum. Cauendum ne vesice vicio capiatis vt quod suum est alienum diiudicetis. quia in calculosis 7 in pacientibus circa renes. tales vrine turbide. 7 obscure consueuerunt apparere. Correlarium bonum est q̄ anteq̄ medicus iudiciū faciat de vrina certificat. vtrum paciatur in renibus. Aut sit consuetus facere tales vrinas.

¶ Undecima Regula. Urina nigra 7 grossa 7 postea conuertitur ad albedinē 7 tenuitatem. significat casum vltime digestionis. Patet. quia significat priuatōnem caloris naturalis non potentis colorare vrinam. vt patet per Auicennā secūda primi. caplo p̄allegato.

¶ Duodecima Regula. Urina nigra cum ypostasi in medio que dicitur eneorima ab egidio. notabilē significat surditatem 7 instantiam vigiliarum 7 fluxum sanguinis narium ex parte dextra stante fortitudine virtutis. patz. quia significat vapores calidos subtiles eleuari sursum. ergo. 7 cetera. Patet etiam ab ysaac p̄mo de vrinis.

¶ Tredecima Regl'a. Urina nigra multa apparens in die cretico ad cuius euacuationem subleuatur virtus est signū. patz significat enim materiam euacuari faciētem febrem. Et dicitur multa duob⁹ modis. Aut quia mingitur sepe 7 pa͞z. aut q̄ raro 7 multum.

¶ Decimaquarta Regl'a. Urina nigra 7 spissa in qua fuerit sedimen rotundum. cum tensione ypocundriorum. Aut' stāte sudore. aut apostemate in aliqua parte ē signum mortis. patet quia significat vltimam adustionem. ergo patet. per auicennam secunda quarti capitulo preallegato. Urina nigra velut rubigo ferri in lēto febre strangulatōem f'cat.

¶ Decimaquinta Regula Urine nigre apparentes in febribus cum sudore capitis aut colli aut dorsi est signū malum q̄ eger tendit ad mortem. patet. quia significat adustionem in membris sup̄ioribus ergo significat malum. Patet per Ysaac primo de vrinis. Et Auicenna secūda q̄rti de signis vrine nigre. Correlarium. Sudor ferens circa collum vel caput nō est bonus. vt plurimū licet in mulieribus magis saluus sit.

¶ De Urina liuida.

Supra dictum est de nigra vrina que est deterior ceteris post ip͞az ponitur liuida. Ideo secūdo p̄ncipaliter declarandum.

¶ Primo notandum q̄ per liuiditatem habemus intelligere quandam plumbeitatem. que similatur vestigio terreo Et talis vt plurimum capitur a mortificatōne Correlarium Cum medicus viderit vrinam sicut colori plūbi d͞z iudicare. vt patebit ex regulis.

¶ Secundo notandū est sicut dc̄m̄ ē de vrina nig̃. q̄ causat̃ trib⁹ modis. ita dicēdū ē de vrī a lida q̄ cāt̃ p̄ viā mortificatōis. ā

per viam adiectionis alicuius rei liuide. vt ex mixtione alicuius humoris frigidi derelicti ab ipsa natura. Signa autem ad cognoscendum sunt Nam quādo causatur a mortificatōe apparet simpliciter liuida. Quando autem ab adustione apparet subnigra. vt eam precesserit vrina viridis. Quoniam ab admixtione grossior z spissior in vna parte q̄ in alia.

¶ Tercio Notādum. Urina liuida aut est liuida secundum totum aut secundum partem. Si absolute deterior est prima q̄ secunda. Nam vrīa ex toto liuida semper causatur ex mortificatione. Urina autem liuida secundum partem non. ergo prima est deterior. Urina autem liuida ꝑ totum causatur tribus modis. Aut a mortificatōne humorum. aut epatis mortificatione. aut mortificatōne vtriusqꝫ simul A mortificatione humorum quando fuerint relicti ab operatōne nature. A mortificatione epatis quando fuerit infrigidatum vltima infrigidatōe. Et signum ad cognoscendum quando a mortificatōne vtriusqꝫ aut vnius tātum est. quia si a mortificatōne vnius tantum facit residentiā z spissior apparet in vna parte q̄ in alia. Si autem a mortificatōne vtriusqꝫ. neqꝫ fit sequestratio. neqꝫ r̄sidentia. vt dictum est. Ista autem sumunt̄ ab Ysaac p̄mo de vrinis.

¶ Quarto notandum. vt colligitur ab Ysaac cum quacunqꝫ superfluitate nostri corporis semper egreditur aliquid de vtili. videlicet aliquid de calore z spū Aliter non contingeret vrinam attenuari z īspissari. postq̄ extra micta esset nisi aliquid de calore z spiritu cum vrina egrederetur Quando autem iste calor z spūs obfuscātur redditur vrina liuida. quare ex hijs sequuntur alique regule.

¶ Prima Regula. Urina liuida ꝑ totū in qualibet egritudine est signum ꝓpinq̄ mortis. Patet quia talis vrina significat mortificatōem spirituum. aut epatis aut humoris z maxime sanguīs. q̄ meret̄ dici ꝓmus hūor. mō stāte mortificatōe alicuiꝰ istorum sequit̄ mors. Assumptum ꝓbat̄. Liuiditas eñ ꝑ totum significat vltimaꝫ infrigidatōnem. z ꝑ consequens mortificationem ergo. zc̄. Confirmatur auctoritate principis Auicenne secunda quarti de signis sumptis ab vrina liuida.

¶ Secunda Regula. Urina liuida aliqualiter subnigra quaꝫ precessit vrina viridis est signum mortis. Patet. quia ſcat vltimam adustionem membrorum ad q̄ sequitur mors Colligitur ab ysaac primo de vrinis. Correlarium. Urina liuida q̄ precessit vrina cuiuscunqꝫ conditōnis est multum mala. Patet. quia absolute ſcat mortificationem caloris naturalis et spirituum.

¶ Tercia Regula. Urina in qua fuerit circulus coloris plumbei aut liuidi ī parte sup̄ficiali declarat epylentiam. Ista regula sic probatur Nam talis vrina manifestat ebulitōnem z corruptōnem in spiritibus membrorum animator̄. ꝓpter opilatōnem ad quam sequitur epylentia modo talis ebulitō est causa liuiditatis vrīe ergo regula vera. Hic sermo colligit̄ ab Auicenna secunda tercij capitulo ꝓprio Ab ysaac primo de vrinis Correlarium Sequente epylentia in fieri aut ī facto eē talis vrina sic apparens est mala. quia significat malam dispositōnem ꝯfirmatam in cerebro. ad quam secuta est ebulitio in spiritibus ergo. zc̄.

¶ Quarta Regula. Urina secundum ꝑtem liuida stante tumefactōe vētris magnam. demonstrat ydropisim. ꝓbatur. nā ydropisis siue asclites siue tympanites. vt plurimum causantur a frigiditate excessiua epatis ad quam sequitur suffocatio caloris z spirituum. Ad suffocatōnem āt sequitur inductio liuiditatis. Et notāter dicitur secundum ꝑtem. quia si apparet liuida ꝑ totum esſꝫ signum mortis. vt colligitur ab Auicenna tercij caplo proprio Correla. Medicꝰ vidēs in ydropisi vrinā liuidā dꝫ p̄nosticare ip̄aꝫ difficilē q̄ ad curā. ptꝫ q2 ſt malā dispōeꝫ fri. z hu. ꝯfirmatam. z obfuscatōeꝫ caloris z spūtuū. ꝫ. zc̄.

¶ Quinta regula. Contingens est vrinã liuidam apparere in sinocha fe. ꝛc. probatur Nam in fine sinocha fiat sanguĩe peccante ratione quantitatis vel qualitatis. stat talem sanguinem nõ posse digeri ab ipsa materia propter malam qualitatem ꝛ multam quãtitatem sanguinis. Aut derelictus a regimĩe nature putrescit ad putrefactõnem. sanguinis autem sequit᷑ inflatio spirituum. ꝛ diminutio caloris que dicitur causa esse liuiditatis vrine vt colligitur ab Auicenna prima quarti.

¶ Sexta regula. Urina liuida secũdum partem superficialem, aut mediam cum granulis minutis se iunctis ꝛ sepatis significat ĩ membris spiritualibus, aut pleuresim aut peripleumoniam. quia talis vrĩna obumbratõnem coloris in infante circa pectus. Talis aũt obumbratio non potest fieri nisi stante compressione circa pectus. Que compressio requirit apostema ergo. ꝛ cetera. Et ista condictõ sumit᷑ ab Auicenna quarto capitulo de pleuresi. Et ab ysaac primo de vrinis. Notanter dicitur cum granulis sepatis, quia granula vnita arguunt supra dispositõem epatis ꝛ renum. Correlarium primum. Ex vria nõ potest medicus tam distincte ꝯgnoscere pleuresim aut peripleumoniam. Patet quia est signum cõmune sed alijs signis que ponuntur a medicis puta a dolore circa costas, pulsa serino, tussi q̃ sunt signa pleuresis. Correlarium secundum. Data sibi vrina cum talibus granulis nõ habitis alijs signis, debꝫ ꝑnosticari apostema pectoris non limitando. neqꝫ pleuresis neqꝫ peripleumonia ne decipiatur Correlarium tercium. Urina liuida perseuerans apparens in peripleumõia aut pleuresi. est signum mortale ꝛ pessimum. patꝫ quia significat ꝙ continue significatio intenditur ipsorum spirituũ ꝛ caloris.

¶ Septima Regula. Urina liuida secũdum partem pauca oleaginosa significat liquefactionem humiditatis, modo stante aliquo istorum est pessimum. ergo regula vera. Colligit᷑ ab Ysaac ꝑmo febrium. Correlarium. Omnis vrina mala ex parte coloris redditur deterior ex parte quãtitatis pauce. Ut patet per predicta.

¶ Octaua Regula. Urina liuida pauca frequenter micta demonstrat stranguiriam. Patet quia demonstrat opilatõem siue constrictõnem colli vesice. per quam non potest expelli vrina vna vice tantum Multiplicatur ergo ex parte numeri. Ad hanc ergo multiplicatõnem sequitur strãguiria ergo. ꝛc.

¶ Nona Regula. Urina liuida secundum partem apparens ĩ emitriteo magno aut paruo est multum periculosa. Patet quia significat adustionem ꝛ ebulitionem esse factam in membris spiritualibꝰ ꝛ in corde ergo. ꝛ cetera. ¶ Notanter dicitur in emitriteo magno. quia triplex ponitur esse emitriteus quidam paruus quidam minor quidam maximus. Emitriteus paruꝰ est compositus ex cottidiana cõtinua et terciana interpolata. ¶ Maior est compositus ex quartana continua et continua interpolata. Maximus est compositus ex terciana interpolata, ꝛ quartana continua. Emitriteus primus est de genere acutoꝝ. Terciꝰ ẽ de gñe cronicoꝝ.

¶ Decima Regula. Urina liuida secũdum partem contingens ex ruptura vene non est periculosa. vt predicta probãtur. Primo quia ex fractura vene potest vrina liuida apparere. Patet quia quando primum sanguis ex vena effunditur tam primo putrescit ꝛ ebulit que ebulitio ꝛ putrefactio facit ad liuiditatem vrĩe. ergo. ꝛc. ꝙ autem non sit periculosa patet quia ad consolidationem vene sequitur remotio liuiditatis. ¶ Correlarium. ¶ Medicus in fluxu sanguinis non debet prenosticare perniciosum ex vrina liuida visa neqꝫ talem vrinam consequi debilitatem virtutis extremam.

¶ Undecima Regula. Urĩa liuida apparens in ptisi est signum propinqui mortis aucto. principis ca. ꝑpo de ptisi. Item ratione. quia talis vrina liuida mãifestat

ultimam consumptionē caloris ⁊ ultimatam resolutionem humiditatis cordis ergo signum cite mortis est. ¶ Duodecima Regula. Contingens est ut plurimū in doloribus arteticis urinam lividā apparere; Probatur quia propter vehementiam doloris debilitatur virtus ad cuius debilitatem sequitur in loco dolor. et inficiūtur spiritus ⁊ calor qui postea sunt causa lividitatis urine. Correlarium. Omnis dolor fortis sufficit ad inducendā urinā lividam. patet quia ad dolorem quēlibet debilitatur virtus ⁊ inficiuntur spiritus. ergo. ⁊c. ¶ Tredecima regula. Urina livida in qua apparēt frustra resoluta significat supra dolorem arteticum: Patet quia artetica causatur ut plurimū ex materia humorali fluente ad articulū ergo. Correlarium Contingens est ut plurimū ex fluxu catarri fieri urinam lividam apparere. Et ex retentione menstruorum Probatur quia vaporibus elevatis a matrice inficiuntur spiritus: ⁊ obfuscantur quibus obfuscatis sequit̄ lividitas in urina. patet auctoritate principis Avicēne tercia tercij. capitulo proprio. Correlarium. Urina livida apparens in muliere prenosticatur retentio menstruorū et opilationum; ¶ Decimaquarta reg'la. Urina livida apparens in febre ethica est signum mortis. patet quia significat ultimatam adustionem ⁊ r̄solutionem membrorum ⁊ humiditatis eius. ⁊ ebulitionem ī spiritibus ad que sequitur mors immediate; ¶ Decimaquinta regula. Urina livida in tremore cordis arguit ipsum īcurabilem. quia significat ultimam ebulitionem in spiritibus cordis ergo; ⁊c.

¶ Decimasexta Regula. Urina livida ī frenesi est signū mortis. p3 quia ex se significat alterum istorꝫ. aut materiā habere raptum ad cerebrum aut extinctionē caloris naturalis ergo regula vera. ⁊c.

¶ De Urina viridi.

Restat videre de urīa viridi p⁹ꝙ visum est de urina livida que est tercia in ordine: Pro quo notandū: ꝙ urina viridis causatur aut ꝑ viā mortificationis sequentem ad infrigidationem spirituum: Aut ꝑ viam magne adustionis sive inflāmationis. Sive ergo fiat primo sive secundo est signum malum. Colligit̄ id ex Avicenna. secunda primi. capitulo secundo. Secundo notādum: ꝙ urine viridis differunt ex parte coloris. quia que dā est viridis similis phisticorꝫ. aut ex eo ꝙ sunt virides secundū totum. Aut scd̄m partem. Differunt ex parte coloris Quia aliqua est viridis similis erugini eris. Aliqua similis succo porri. Aliq̄ autē viridis colori yreos: Aliqua similis colori lapidis qui diversificantur ex parte maioris infrigidatōis aut incendij. Tercio notandum. ꝙ tales urine virides significāt magis male aut minus male. secūdum ꝙ urina precessit min⁹ mala aut magis mala: Si precessit urina livida aut nigra pessima iudicatur. Si autem precesserit urina citrina aut palliaris. aut minus mala. Quia ex hoc arguit̄ maior aut minor mortificatio: maius aut minus incendiū quorum alterum semper urīa viridis significat. Quibus stantibus sequūtur octo r̄gule: ¶ Prima Regula. Urina viridis per totum in febre acuta est signū mortis: q̄a significat ultimatam incendium in spiritibus aut mortificationem caloris naturalis: Ad quorꝫ quodlibet sequit̄ ꝑnicies Ista conclusio est de mente ysaac in ꝑmo de urinis. ¶ Secunda regula. Urina viridis in pueris aut infantibus significat spasmum. quia significat suꝑhabundātiam humoris frigidi ꝑ totū ꝑiter ⁊ in nervis ⁊ ita spasmum. Ista colligitur ab avicenna loco preallegato: ¶ Tercia regula. Urina similis colori phisticorꝫ significat mortificatōem corꝑis naturalis. quia significat frigiditatem excessivam. ut patet per Avicennam loco preallegato.

¶ Quarta Regula; Urina viridis similis succo porri est signum pessimum; quia ſcat ultimū incendiū in mēbris spūalib⁹. ergo dcā vā; Et avicēna ꝑallegato loco.

¶ Quinta regula. Urina similis erugi
ni eris: est in ceteris deterior patet: Quia significat vehementem tocius deperditionem ⁊ sine spe. que si fuerit facta post exercitium fcat spasmum propter rationeꝫ adductam in secunda conclusione:

¶ Sexta regula: Urina similis colori yreos quam precessit vrina viridis fcat vehementem infrigidatōem suffocanteꝫ calorem naturalem ⁊ per consequens malum signum. ¶ Septima regula. Urīa viridis stante dolori ⁊ angustia in stomacho sine aliq̄ ypostesi. significat venenuꝫ in potu fuisse haustum: ⁊ per consequens mortem. patet quia cum venenum participet colori viridi ⁊ nō patiatur a colore sequitur ꝙ vrinam potest tingere: Uel aliter cum venenum inimicatur cordi et mēbris spiritualibus: ex se inimicatur cordi ⁊ spiritibus. Et cū dicam mortiferum eē. Hoc assumpto inducitur mortificatio q̄ immediate causa est viriditatis vrine. Et dicitur notanter sine ypostasi quia si cum tali vrina apparet ypostasis esset spes vite quia fcaret potentiam virtutis contra naturam: ¶ Octaua regula. Urina viridis cum viridi circulo ī frenesi est signū desperatissimuꝫ: patet per rationes ante adductas.

¶ De Urina alba.

Postq̄ dictum est de vrina significantibus mortificationeꝫ. Nunc dicendum est de vrina significante priuatōnem ⁊ debilitatem digestionis. Et primo de vrina alba que ex multis causis venit in manus medicorum. ¶ Primo notandum. ꝙ albedo causatur dupliciter. Uno modo pro quadam dyaphoneitate ⁊ translucentia. sic est albedo aque aut vitri. Alia est albedo que cōtrariatur nigredini. que dicit̄ color disgregatiuus visus ⁊ de hac secunda est ad propositum. Aduertendo tamen: ꝙ talis albedo oritur in vrinis altera quattuor causaꝝ. vel reducibili: Primo a defectu caloris naturalis. Secundo a resolutione humorum. Tertiō a dissolutione virtutis: Quarto ab opilatione in senibus. A defectu caloris dupliciter: Aut ab eius defectu in toto vt in lenibus in quibus apparent vrine tales albe. Aut a diminutōne eius in parte. vt ex debilitate caloris epatis. q̄ debilitas causatur aut ab acuitate egritudinis: vt ī frenesi. Aut propter longitudineꝫ egritudinis. vt in quartana in quibus accidit. vrina alba: Prouenit etiam huiusmodi vrina aut ex parte cibi aut nimie qualitatis. aut quantitatis aut vtriusqꝫ. Aut ex malicia substancie. Exemplum primi. vt apparet in crapulatis. Exemplum secundi Ut ex comestione lactuce: Exemplum tercij. vt ex comestione carnium vaccinarum: Modo in hijs omnibus apparent vrine albe. Secundo accidit vrina alba a resolutione virtutis que etiam resoluitur aut in toto aut in parte. que resolutio fit stante genere egritudinis. Aut mala dispositione in declinante membro. vt in epate. vt apparet in dubeleth. Tercio causatur albedo in vrina a dissolutione humoris fleḡtis vitrei. quod cum fuerit dissolutuꝫ causat vrinam albam. Quarto causatur albedo in vrina ab opilatione. que cū de albatiōibus pluribus modis Aut ꝑpter lapidem contentum in renibus. aut in vesica. aut propter habundantiam humoꝝ circa vias vrine. Aut propter eorum viscositatem. aut grossiciē: aut ꝑpter vtrūqꝫ Ista colliguntur ab ysaac primo de vrīs. caplō de alba vrina. Secundo notandū. ꝙ albedo vrine est multiplex. Quedā glutinosa vel muscilaginosa: quedam vnctuosa. quedam saniosa similis albedīe fungi. quedam spermatica similis spermati. quedam plumbea que indicant super diuersas dispositiones. ꝑpter diuersas causas. Ex his sequunt̄ octo regule: ¶ Prima Regula. Urina alba splendida tenuis significat opilationem maxime splenis Probatur Quia talis vrina demonstrat

habundantiam humoris melācolici qui
dicitur frigide ꝛ sicce complexionis. mō
de ratione frigiditatis est dealbare. quia
albedo est filia frigiditatis. vt patet ꝑ ga
lienum in tegni. De ratione autem siccita
tis est attenuare. Modo sup habundanti
am humorum melācolici sequitur opila
tio ꝛ maxime in splene qui dicitur reseruacu
culum melancolie ergo regula ꝛ cōclusio
vera patet consequentia. Et añcedēs est
principis Auicenna secunda primi cap̄.
de vrina alba. Correlarium primū. Ex
vrina tali medicus debet iudicare disco
lorationem faciei. somnolentiam. pigriti
am in toto patet. quia ista consequuntur
opilationem. Correlarium secundū: Ex
tali vrina medicus debꝫ arguere sup̄ gra
uitatem dolorem in parte sinistra. Corre
larium tercium. Sicut ex vrina tincta me
dicus arguit absolute dominiū calidita
tis. Ita ex vrina alba dñium frigiditatis
vt patet ex p̄cedētibus. ❡ Secūda regl'a
Urina alba cum circulo plumbeo in supe
riori demonstrat opilationem in cerebro
ꝛ epylentiam. Ista ꝯclusio ꝓbatur. Nam
ex albedine arguit̄ suffocatō caloris ꝛ do
miniū frigidoꝝ humoꝝ. Et ex circulo plū
beo materias esse in capite. et maxīe gro
ssam flegmaticam vel melancolicā q̄ sunt
cause opilationis. Opilatōem aūt sequit̄
epilentia ergo cōclusio vera cōsequentia
tenet. Et añcedens est dñi ysaac. pmo de
vrinis: Et notanter dr̄ in pte supiori exñs
quia tunc arguit dispositōem membroꝝ
supioꝝ: ❡ Tercia regl'a. Urina alba mus
cilaginosa demonstrat habūdantiā hūo
rum grossoꝝ ꝛ crudoꝝ. ꝓbat̄ quia musci
laginosa vrina nō fit nisi ex transitu mate
rie grosse ad vias vrine. que materia non
transiret nisi habūdaret intm̄ ergo vrina
muscilaginosa demonstrat habundātiaꝫ
humoꝝ grossoꝝ patet ꝯsequēs ꝛ añcedēs
est auicenne lo. ꝑallegato Confirmat̄ sic
qꝛ muscilago insequit̄ q̄ſſicīe sicut tenuis
subtilitatē q̄re. ꝛc. ❡ Quarta regl'a. Uri
na alba semi liuida saniosa similis color
fungi ſ̄cat vlceratiōnē in renibus ꝛ ī vijs
vrine. ꝓbatur pmo auctoritate Auicēne
scd'a primi de vrina alba. ꝓbat̄ etiam rōe
tali. Talis vrina ratione albedinis argu
it multitudinem flegmatis in toto. ꝛ per
consequens in vijs vrine ratione liuidita
tis sup adustionem humoꝝ. Ut patuit su
perius de vrina liuida. Humores aūt ad
usti sunt causa mordicatōis ꝛ acuitatis:
Acuitas autē facit sequi vlcerationem er
go rōe saniei arguit vlceratōem. ꝛ ꝑ cōse
quens in vijs vrine apud renes vt p̄dcm̄
est ergo regula vera. Correlarium pmū.
Omnis vrina saniosa demonstrat aut ru
pturam epatis aut vlceratōeꝫ in vijs vri
ne. patet quia aliter non p̄t fieri sanies in
vrina: Correlarium secundū. Multociēs
errant medici in ꝯgnoscendo saniē distin
ctam ab ypostasi. Hoc patꝫ. Nā multoci
ens errant medici ꝓpter similitudineꝫ fi
gure eius ꝛ ypostasis ex pte albedinis le
uitatis descensus ad inferiorē regionem.
Quo stante fit pessimus error in iudican
do quare. ꝛc. Notandū q̄ dr̄a est inter sa
niem ꝛ ypostasim: quia sanies ex fetore sꝑ
est. Secunda dr̄a exñte sanie vt quemad
modum ypostasis nō apparet sanies sub
figura piramidali: vt in ypostasi. Ex quo
sequit̄ q̄ bonū est medico semper vrinam
agitare anteq̄ iudiciū faciet. ❡ Quinta
regula: Urina alba tenuis aliqualiter li
uida sine sanie, vt est color fūgi significat
lapidem in renibus vel in vesica. Ista cō
clusio ꝓbatur auctoritate Auicenne loco
ꝓcalligato: Et ab ysaac primo de vrinis
ꝓbatur autem sic. Nam talis vrina ratō
ne albedinis significat dominium humo
rum frigidorum crudorum in toto. Et ra
tione liuiditatis caliditatem superfluam
in renibus ꝛ in vijs. Modo existente do
mineo humorum grossorum. ꝛ caliditas
superflua tunc sunt sufficientes ad gene
rationem lapidis ergo talis vrina īducat
lapidem vt predictum est Correlarium
Medicus debet ex arenulis certificari in
quo loco fuit lapis retentus probatur.
Nam si apparuerent arenule albe signū
est q̄ lapis est in vesica; Si arenule rubee

signum est q̄ est in renibus. Secundo ex loco leso. vtrum fuerit dolor circa pectinē intensior aut in parte posteriori. si primū arguitur lapis in vesica. si scōm ī renibus.

¶ Sexta Regula. Urina alba spissa ꝛ vnctuosa si per totum significat ethicā. Probetur Nam talis vrina significat dissolutionem humiditatum partium mēbrorū cum quo coniūgitur ethica tercia speciei confirmata. ergo talis vrina demonstrat ethicam. Patet consequentia ꝛ antecedēs colligitur per Auicennā. secūda primi capitulo ꝑallegato. quare conclusio redditur vera. Et dicitur notanter ꝑ totum. quia vrina vnctuosa secundū ꝑtem superficialem tantum facit caliditatem magnaꝫ in renibus. Correlarium Urina vnctuosa in omni dispositione egritudinali est mala. qꝛ absolute significat lapidis liquefactionē ꝛ dissolutionem.

¶ Septima Regula. Urina alba post citrinam aut tincta non a causa primitiua in horis pluribus febrium. facit q̄ febris ꝑmutatur in quartanam. Probatur. Nam talis demonstrat dominiū humorū melancolicorum. ꝛ resolutionem humorū calidorum. ꝛ cum hoc opilatōnem que sunt cause quartane. ergo conclusio vera Et notanter dicitur non a causa primitiua puta et nimia cōmestione vel potu aque frigide talem ꝑmutationem significante. Hec autem patent ex secunda primi Auicenne. ꝛ ysa ac primo de vrinis.

¶ Octaua Regula. Urina alba plumbea ſm partē sine aliqua ypostasi. facit morteꝫ propinquam. Probatur quia talis vrina ratiōe plūbeitatis ꝛ albedinis facit mortificationē caloris īnati. q̄ stante sequitur mors. ꝯclusio vera. Correlariū. Urīa alba q̄ntūcunqꝫ fuerit ꝯiūcta plumbeitate siue liuiditate est valde mala igitur. ꝛc.

¶ De vrina Rubea.

Notandū q̄ vrina rubea vt plurimū attestatur egritudini calide. qꝛ ex materia colerica rubea ꝓueniente si fuerit liuosa. si vo nō sanguīee materie attestatur. Cū q̄n̄ accidit ī egritudine frigida. ꝛ hoc multis de causis. Primo rōe doloris fortis. de cui⁹ rōe est acuere colerā rubeā ꝛ inflāmare. q̄re sequitur vrīa tāta rubore sicut ī colica frigida Colligitur ab auicenna sexta tercij. ca. ꝓpo. Ex q̄ sequitur correlarie q̄ vrīa rubea stāte dolore añq̄ precessit dolor fortis nō necessario iudicat de flebotomia. Cōtra nōnullos q̄ statim visa vrīa rubea ꝯsīa iudicat de flebotomia. Scdō stāte opilatōne a materia flegtica multa inter kistim fell' ꝛ intestina. colera enī q̄ solebat ire ad ītestina regurgitat ad renes ꝑpter materiā flegticā. ꝛ ita tingitur ꝛ colerat vrīa colore rubeo. vt in ictericia ꝯtigit. Colligitur ab aui. sexta tercij ca. ꝓpo. Tercio accidit vrina rubea ex epatis lapsu ad frigidum. quia debilitatur v̄tus epatis sequestratiua. quare non poterit fieri sequestratio debita aquositatis a sanguineo: Ex quorum permixtione coloratur vrina colore rubeo sicut in ydropisi. vbi accidit vrina similis loture carnium. Quarto accidit vrina rubea propter constrictionem factam a flegmate opilante quare putrefit maior pars flegmatis ꝛ putrefacta reducitur ad colorem extraneam. ꝛ ita ad tincturam. Correlarium. Judiciū de flebotomia non est faciendum in ydropisi. quia vrina fit multum tincta. quia hoc facto magis alteretur epar ꝛ debilitatur. Ulterius verificatur. Quoniam vrina rubea potest apparere in egritudine frigida Item Notandum. q̄ vrinarum oleaginosarum. quedaꝫ est tota oleaginosa. quedam inferius tantum. prima deterior est ceteris. vt patet in Prisi confirmata et in ethica. Ex istis colliguntur alique regule.

¶ Prima Regula Urina rubea est melior in febribus acutis q̄ aquosa et sanica quia illa significat priuationem pingue virtutis contra materiam. prima aūt nō. Confirmatur auctoritate Auicenne secūda primi. capitulo de coloribus. Correlarium. Quātū maior sanguīea rubea tāto saluior. Patet ex intentione eiusdem.

¶ Secunda Regula. Urina ꝑseuerās rubea in egritudinibus renum. significat apostema calidum. Pateꝫ quia cum perse

uerat significat malam dispositionem cõfirmatam in loco. et deriuationem melancolicam materierum ad locum. vt in secũda primi capitulo de coloribus.

Tercia Regula. Urina rubea perseuerans in egritudinibus acutis nullaꝫ faciens residentiam. significat perditioneꝫ egri. aut apostema predictum. secundum patꝫ quia ex hoc arguitur morbus valde fortis. et virtus debilis. Patet auctoritate loco preallegato.

Quarta Regula. Urina rubea stante dolore capitis desipientiam significat Patet aucto. et rõnibus superius adductis.

Quinta Regula. Urina rubea grossa turbida. significat apostema in epate. aut eius debilitatem. Patet ex sufficienti diuisione causaꝝ turbulẽtie in vrina.

Sexta Regula. Urina oleaginosa multipliciter. significat naturam creticare per vias vrine. et euacuationem materierum. Et hoc si sequitur requies egrotantis. si vero non sequitur esset signũ mortis vt vult Auicenna secunda primi.

Septima Regula Urina oleaginosa pauca fetida. significat mortem Patet quia mediante fetoris significat ebulitionem et corruptionem humorum mediãte paucitatis debilitatem virtutis mediãte oleaginositatis dissolutõnem partiũ quibus stantibus sequitur mors. Confirmaẗ auctoritate Auicenne loco p̃allegato.

Octaua Regula. Urina oleagĩosa in egritudinibus acutis per totum apparens in die quarta egrum. significat moriturum in septima. Patet quia talis significat crisim in septima et nõ ad bonũ cum virtus sit debilis et morb⁹ fortis. ꝫ. etc.

Nona Regl'a. Uria oleagĩosa pauca in q̃ fuerit aliqd sil'e loture carnis ĩcentis est signũ pessimũ. Patꝫ q꞉ ẛcat vltimaꝫ debilitatẽ ṽtutis naturalis quã sequiẗ vrina talis apparens in colica ydropisi. ẛcat mortem propinquam. vt vult Auicenna quarta et sexta tercij capl'o proprio.

Decima Regula. Urina leuiter oleaginosa ẛm p̃tẽ sup̃ficialẽ ẛt p̃tẽ renũ. ptꝫ auc. aui. ij. p̃mi. de signis sũptis ab vrina.

Expedito de coloribus p̃ncipalibus. quibus maxime prenosticatur medicus in q̃bus virtualiter alij includunẗ. Sequiẗ de secundo intento. videlicet de contentis q̃ sunt fere numero. xvij. quoꝝ p̃mũ est de Circulo. Secundũ de spuma Tercium de sanguĩe. Quartũ de arenulis. Quintum de spermate. Sextũ de ampulla. Septimũ de granulis. Octauũ de nubecula Nonũ de pilis. Decimũ de squamis. Undecimũ de furfureis resolutionibus. Duodecimũ de athomis. Tredecimũ de resolutionibus cinericijs. Decimũq̃rtũ de sanie. Decimũq̇ntũ de sedimine. Decimũsextum de humore crudo in vrina. Decimũ septimũ de cautelis in vrina.

De Circulo in vrina.

Et primo netandũ de circulo Circulus q̃nq꞉ apparet in regiõe superiori. Q̃nq꞉ in regione media. licet rarissime. Primus ãt maxĩe ẛcat sup̃ dispositõem capitis. Secũdus sup̃ dispositionem mẽbroꝝ spiritualiũ vt plurimũ. Secũdo distinguo q꞉ q̃nq꞉ apparet circulus ꝯpletus. q̃nq꞉ incõpletus. q̃nq꞉ ꝯ̃ssus. q̃nq꞉ subtilis. q̃nq꞉ vnius coloris. q̃nq꞉ alterius. Istis sic positis ponunẗ iste regl'e de circulo ab ysaac ptim ab Auicẽna. partim a Galieno et Theopholo.

Prima Regula Circulus spissus grossus in substãtia ĩmissus a q̃cunq꞉ colore ẛcat posteriorẽ p̃tem capitis esse lesam ex flegte vitreo. Ista regula ꝑsuadeẗ. nã circulus absolute ẛcat materiã ĩ capite frigidam melancolicã. et tñ posterior ps sit frigidior et in h̃ntibus simbolũ facilior erit trãsitus. Sc̃da Regl'a. Circul⁹ spissus in sb̃a purpure⁹ ĩ colore ẛt p̃tẽ interiorẽ capitis eẽ lesã ex materia sanguĩea. ꝓbaẗ sic nã color purpure⁹ attestaẗ magis sanguini q̃ alteri h̃uori. et cũ ps añrior sit magis plẽa venis et arterijs q̃ aliq̃ alia ꝓpter rethe mirabile ibi existens sequitur taleꝫ circulum magis ẛcare ẛm p̃tẽ anteriorem capitis esse lesam ex materia sanguinea.

Tercia Regula. Circulus tenuis ī sub stantia pallidus ī colore ad similitudinē coloris plumbi significat sinistram partē capitis esse lesam ex humore melancolico Probatur quia cum humores melācolici maxime sunt similes in colore plumbeo ꝓ pter frigiditatem: ⁊ sic splē dicitur esse re ceptaculum humoris melancolici. quod membroꝝ directo aspectu aspicit partem sinistram sequit̄ faciliter euaporatio.

Quarta Regula. Circulus tenuis in substantia in colore citrinus vel rubeꝰ sig nificat malam complexionem in parte de xtra ⁊ pariter dolorem quia cum epar ⁊ ci stis fellis collocant̄ in pte dextra quare fa cilis fit euaporatio ad illam partē secun dum ꝙ volunt medici ⁊ maxime Auicen na de signis sode ꝑ ꝯmētatorē pᷓma tercij.

Quinta Regula. Circulus plumbeus grossus in substantia significat epylenti am. aut apoplexiam. Patet quia talis cir culus significat multā materiā ī cerebro: ⁊ in ventriculis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s opilatōnem. aut magnā aut ꝑuā ſm ꝙ circulus est magis vel minꝰ g̃ssus ita epilētia vel apoplexia.

Sexta Regula. Circulus in acuta egri tudine. liuidus cerebꝝ ledi f̄cat. Patet qꝛ sicut vrīa liuida f̄cat fluxū materie ad ca put ſm totū in egritudine acuta. Item Circulus liuidus f̄cat raptū eius ad supe riora ⁊ ita lesionem cerebri:

Septima Regula. Circulus subtilis viridis in colore in febre acuta apparens adustōem ⁊ futurā frenesim f̄cat. Patꝫ qꝛ talis f̄cat materiā multā subtilē colericaꝫ in cerebro. a q̄ cōiter accidit frenesis. Ut patet pᷓma tercij:

Octaua Regula. Circulus apparens tremulus ꝑ medicos agitatus: dolorē in spina dorsi ⁊ ꝯn̄s palisim f̄cat. Patꝫ qꝛ f̄t materiā multā subtilē colericā in cerebro a q̄ cōiter accidit frenesis Significat etiā fluxum materiei catarralis ꝑ nucham ad cuius fluxū aut sequit̄ dolor in spīa dorsi. vel materiei retentōem. vel palisis. ex cu ius fluxu magis contingit neruis. ⁊c.

Nona Regl'a. Circulus niger ꝑcedēte liuiditate mortificatiōem caloris ex frigi ditate cerebri f̄cat: patet qꝛ sicut vrīa nig ꝙ ꝑcessit vrina liuida mortificatiōem in toto f̄cat ex defectu mēbri deteriorati et principalis puto cēbri ita ⁊ circulꝰ niger.

Decia Regl'a Circulꝰ niger si añ ꝑcesse rit viridis in vrina mortificatiōem ⁊ adu stionem in cōplexiōe f̄t: ptꝫ ex dictis suꝑ.

De Spuma in vrina.

Pro cuius ptis intellectu. Notan dum primo. vt habet̄ a Galieno in ꝯmento huiꝰ amphorismi. san guinolentoꝝ in scda ꝑticula. Spuma aūt generat̄ a materia g̃ssa viscosa hūida In quā dū agit calor eleuat q̄dam corpuscl'a ex quoꝝ ꝯmixtōe generat̄ spuma. Aut ge nerat̄ a caliditate forti. sicut patet in olla ebuliente. Aut generat̄ a forti motu ⁊ per cussione vt in equis currētibus apparet. Ex q̄ sequit̄ ꝙ causa materialis spumi est hūiditas viscosa. Causa efficiens est cali ditas agēs in humiditatē. Quare dantur de ea iste regule quaꝝ pᷓma est hec

Prima Regula. Spuma ꝯtinua g̃ssa ī substantia multa ⁊ remissa in colore cū vri na g̃ssa apparens f̄cat indigestōem et vē tositatem. qꝛ talis vrina f̄cat multā humi ditatem ⁊ g̃ssam suffocantē ⁊ debilitatem calorē naturalē. ex cuius debilitate debili tatur v̄tus digestiua. ⁊ ꝑ viā indigestōis multiplicat̄ materia multa ⁊ viscosa. Cō firmat̄ aucto. Auicēne. tredecima tercij. cap̄. de signis apostematū stomachi:

Secunda Regula. Spuma tenuis in substantia ⁊ ꝯtinua ꝑ oīs ꝑtes colorata satis in vrina simili aꝑarēs f̄cat inflāma tionem in mēbris spūalibus: ptꝫ qꝛ aut ta lis spuma fit mediāte multitudīe materi ei. sꝫ hoc non. qꝛ tunc nō esset colorata. Et vrina inflāmata. aut fit mediante calore actionis fortis in ipaꝫ materiā. ⁊ tūc f̄cat incendiū in mēbris spūalibus: ⁊ ita patet aucto. Galieni ꝑallegata. et a sufficienti diuisione. Et vrina similis apparēs in fe. est malum signū. qꝛ f̄cat inflamatōem in pulmone ⁊ in membris vicinis.

Tercia Regula. Spuma intercisa apparens nigra in colore yctericiã nigrã ex vicio hũoris melãcolici fit: ptz qr talis fit opilatiõem et materiã melãcolicã in vijs vrine delatã, pter opilatões inter epar et splenẽ, qr humor melãcolicus nõ potens trãsire ad ppum receptaculũ necessario regurgitat ad ptes inferiores q̃re. etc. Et dr notanter intercisa: qr si eẽt cõtinua fcaret materiã melãcolicã et adustã ĩ toto q̃re. etc. vt ptz aucto. Avi. tredecia tercij de signis yctericie nigre.

Quarta Regula. Spuma intercisa nõ continua apparẽs cũ granulis minutis talis fcat mẽbra debilia g̃uari multitudine reumatis: ptz qr nõ ɔtinua fcat hũiditatẽ in mẽbro deducto. et cũ granula fcant descensum reumatis. vt declarabat̃ ergo. etc.

Quinta Regula. Spuma intercisa viridis ĩ colore aut similis tincture croci fit calefatõez epatis et adustõez: ptz qr hoc fit sup habundantiã caloris delate ad vias vrine et habundãtis in toto q̇d nõ possit esse nisi stãte epatis caliditate cũ adustõe g̃ regula vera. Quod ptz aucto. Avicẽ. decima q̃rta tercij de signis ictericie citrine.

De sanguĩe in vrina.

Notandũ. q̃ qñq̃ apparet in vrina sanguis purus. clar⁹. qñq̃ cõmixtus. qui distingit̃ ex pte q̃ntitatis caloris mixtorũ. licet sanguis qñq̃ euacuetur purus p viam crisis ex sanguĩe peccãte in q̃ntitate vt cõtingit in pluribus mingentibus omnino sepe sanguinem purum De quo dantur iste regule.

Prima Regula. Sanguis in vrina trũbosus vel globosus. grauem habens odorem vel fetorem cunq̃ dolore in pectine fit sanguinem a vesica venire. Correlarium Urina in qua apparent gutte sanguinis grossi residentis in fundo fcat sanguinez a loco propinquo fluere. et p ɔsequẽs a vesica ergo. etc.

Secunda Regula. Urina in qua apparuerit sanguis grossus trumbosus petens fundum significat actualem fluxum menstruorum ĩ muliere. et hoc nullo modo existente dolore in aliqua parte. Patet. quia aut fluit a vesica et hoc non. quia sic dolor esset in pectine. aut a renibus et hoc non quia ibi esset dolor. aut ab epate et hoc nõ quia etiam ibi nõ est dolor. aut ab aliquo alio membro a quo si fuerit non absoluet̃ tale membrum aut a grauitate aut a dolore actuali existente aut quod precesserit.

Correlarium. Ex simili vrina sepe decipiuntur medici iuuenes qui prenosticãt necessitatem flebotomie et male. operantur enim contra casum habitum quarta pmi Caueas ne menstruatam flebotomes.

Correlarium. Non quelibet vrina rubea grossa indicat de flebotomia.

Tercia Regula. Sanguis in vrina nõ trumbosus niger in fundo minorato dolore in renibus significat ipsum fluẽ a renibus. patet: Et dicitur notanter niger quia sanguis exiens venas immediate denigratur. iuxta sentenciam Galieni in cõmento istius amphorismi. Si sanguis extra venas effunditur. patet etiam ex sentẽtia trumborũ. quia illi significant super dispositionem vesice: vt declarabit̃. Patet etiam ex situ doloris q̇d signum arguitur certissimum.

Quarta Regula: Sãguis purus ac si ex vulnere expelleret̃ cũ dolore spondiliũ mediorũ dorsi fcat ipm fluere ex fractura vene chilis. Probatur quia talis sanguis purus significat fracturam vene mediante puritatis et non alibi nisi vbi est dolor: Sz cum dolor sit vbi situat̃ illa vena chilis. ergo. etc.

Quinta Reg̃la: Sanguis purissimus cum dolore et punctione in ypocũdrio dextro. fcat sanguinem ab epate fluere et p consequens dyarriam epaticam. patet ex Auicenna de fluxo epatico sanguineo.

Sexta Regula. Non omnis vrina in qua fuit sanguis est mala, patet quia quãdoq̃ accidit talis vrina per viam crisis: vt dictum est. et tunc signum est bonum si restringatur sequũtur accidẽtia mala.

De Arenulis in vrina.

De arenulis tales dantur Regule ¶ Prima. Arenule rubee in colore. dure in substātia sine febris vicio cum dolore dorsi lapidem in renibus confirmatum vel confirmandum significāt. dummodo cum eis fuerit difficultas mingendi. Probatur auctoritate pncipii decimaoctaua. caplo proprio. Ratione autem probatur sic. Nam tales arenule dure attestantur materie grosse contente in renibus vel in vesica. non secundum: Ut declarabitur inferius ergo primum. Sz existente materia flegmatica grossa in renibus opilante et occurrēte caliditate epatis et renum generatur lapis. ergo conclusio vera. vt patet de causis ipius lapidis:

¶ Secunda Regula: Arenule dure i substantia rubee in colore apparentes cum alleuiatione renum vel lumborum dissolutionem lapidis fieri significat et dolorem a lapide processisse quod probatur auctoritate principis loco preallegato. Et Ysa ac tractatu de vrinis capitulo de causis arenularum: Et ratōne probatur sic: Tales arenule significant aut lapidem in renibus: Et hoc non quia perseueraret dolor et non fieret alleuiatō. vel significat dissolutionem ipsius a sufficiēte diuisione quod est verum pbatur ex alleuiatōne doloris que precessit ante apparitionem illarum arenularum.

¶ Tercia Regula. Arenule albe i colore dure in substantia rsidentes in fundo dolore exnte in pectine lapidem in vesica significant. quod declaratur primo auctoritate principis caplo proprio. Ratōe aūt sic: quia tales arenule aut attestant sup lapidem in renibus aut vesica Non primum quia tunc essent rubee. Et dolor essz i dorso propter situm et colorem ipsorum renum. g a sufficienti diuisione attestatur sup lapidem in vesica. quod patet ex situ doloris in pectine et color ipsarum arenularum q proporcionantur colore vesice.

¶ Quarta Regula. Arenule albe in colore post quarum apparitōnem remittatur dolor pectinis et difficultas mingēdi. Et ex his paciēs senciat sublevatōem. Tales dissolutiones lapidis in renibus aut dissolutōez eiusdem in vesica. Non primū ergo scōm ideo est manifesta.

¶ Quinta Regula. Arenule rubee i colore molles in substātia apparētes cū febre et maxime in fine fe. fcant adustōnem humorum; auctoritate pncipis. pma qrti de signis quartane. Ratōne pbatur. q2 tales arenule fcant multitudinē materiei aduste. ergo tales fcant adustōez hūoris propterea tales materiā adustam. Ratōne pbatur añcedens. quia aut tales fcāt lapidem aut adustionē. Nō pmū. q2 tunc non essent molles vt patet p regulas pcedētes ergo scōm. vt pz p sufficientē diuisionē.

¶ Sexta Regla et vltima. Arenule rubee apparentes sine dolore et grauitate renum fcant caliditatē epatis et renū qd apparet quia tales arenule attestanī duobus principijs. pmo caliditati agenti. secūdo materiei flegmatice q sunt vera pncipia rnū et lapidis. q si fuerint cū dolore fcant lapidem. q vo sine dolore fcant intentū regle. Correlarium. Arenule apparentes in fine febre collericarum fcant pmixtōnem febris colerice ad febrē qrtanam. Patet q2 fcat adustōem materiei. vt patet ex pbatione quinte pclusionis.

De spermate in vrina.

De spermate pmo notandū. q in vga sunt tres meatus spermatis vrine. et alguadi. vt patet ex anatomia virge apud omēs sapientes. Ex q contingit vnam istarum superfluitatū cum alia euacuari. Et ita sperma cum supflui tate vrinali. quare de spermate dantur hee regule.

¶ Pria Regla. Sperma diuisum fm partes minimas incorpatum cum substātia vrinali. superfluitatem vel coitum precessisse significat. Probatur primo auctoritate principis vicesima tercij. capitlo de

signis coitus. Secundo ratione tali. quia tale sperma ita permixtum significat diuturnitatem euacuationis spermatis p̄cessisse ad quam secuta est notabilis permixtio. ⁊ ita est corpatio vnius superfluitatis cum altera quare regula vera.

¶ Secunda Regula. Sperma apparēs globatum truncosum cum vrina secundū frustra grossa permixtum abstinentiā coitus vel nocturnam pollutionē significat. Probatur ratōne: quia tale sperma sic apparens aut significat coitum aut pollutōnem nocturnam. post q̄ pollutōnem r̄mā sit aliqua pars stimulans virtutem ad eius expulsionem. Non primum. quia tūc esset diuisum ergo secundum s̄cat. Patet sepissime in vrinis virorum religiosorum. vel significat vt dictum est abstinentiā coitus. Non in homine assuefactum ad coitum si retineatur talis sup̄fluitas. necessario aliqua pars eius retenta stimulat expulsiuā ad eius expulsionem. Et quia non conuenientius potest expelli q̄ p̄ vias vrie quare. ⁊c̄.

¶ Tercia Regula. Sperma apparēs frequenter in multis vicibus gomorreā vel paralisim membro⁊ genitalium s̄t. Probatur quia autem tale sperma sic apparēs significat coitum precesisse vel pollutōē nocturnam vel gomorream passionem: Non primū neq̄ secundum. quia tunc tale esset interpolatim ⁊ interpolatis vicibus appareret. ergo si continue vel multis vicibus apparet significat intentum regule. Et notanter dicitur paralisim membro⁊ genitalium quia sicut p̄tingit alios lacertos ⁊ musculos paralitizari pariter ⁊ istos quia paralisi inducta sequitur relaxatio ⁊ ita euacuatio spermatis.

De ampullis in vrina.

Notandum q̄ ampulla quantum ad quid nominis importat ḡnula magna que differunt a spuma secūdum magis ⁊ minus ⁊ a granulis q̄a granule sunt āpulle mediocres. Ampulle cū̄ importat idē q̄d dc̄m est. scȝ spumā supuenientem ⁊ eleuatam. de qua dantur iste regule.

¶ Prima Regula. Ampulla magna perseuerans in vrina habens adherentiaȝ p̄lixitatem morbi in quo apparet s̄cat. probatur auctoritate ysaac de vrina. Ratōne autē sic quia talis ampulla s̄cat cruditatem ⁊ viscositatem materiei peccātis. propter cuius viscositatem conatur ad agendum contra talē materiā ad quē conatum generatur ampulla. Confirmatur vt si q̄s p̄cusserit grauiter aquam ex tali p̄cussiōe eleuantur ampulle. vt notat experiētia modo stante materia grossa ⁊ viscosa necessario morbus p̄longatur.

¶ Secunda Regula. Ampulla magna apparens in vrina declinans se ad locuȝ ad quem vrinale applicat̄ ventositatē s̄t. Probatur quia sicut de ratōne ventositatis est moueri de loco ad locum ⁊ non habere esse fixum. vt patet ex s̄nīa oīm̄ medicorum: Ita de ratōne superfluitatis cōsequentis talē vētositatem.

¶ Tercia Regula. Ampulla apparēs in vrina magna cum rugitu ⁊ grauatōe stomachi vomitum aut fluxum ventris precessisse s̄cat. p̄batur. Nam talis ampulla s̄cat materiam humidam flegmaticā cōtineri in stomacho. vl̄ in intestinis que cōtenta necessario stimulant v̄tutem ad secessum fluxū ventris vel vomitum. quare cōclusio vera. ⁊c̄.

¶ Quarta Regula. Ampulla magna apparens in vrina aut grauatōnem st̄ōi dolorem yleos. aut fluxum ex humore flegmatico ḡsso ⁊ viscoso dependere s̄cat. p̄bat̄ auctoritate Auicenne caplo p̄p̄o. Ratōne autem sic. q̄ talis ampulla attestatur materiei ex qua generat̄. Sȝ cū generat̄ ex tali materia flegmatica sequit̄ intentū.

¶ Quinta Regula. Ampulla apparēs cū magna adherentia in circulo dolorē capitis a ventositate s̄cat. aut etiā viscositatē p̄batur. quia vt dc̄m est. q̄ cum p̄tentum arguit sup̄ regionē i q̄ fuerit collocatū: sȝ cū circulus p̄mixtus cū āpulla colet̄ in loco sup̄iori sequit̄ itentū. Correlariū. Ampul

la magna apparens in vrina ventositatem atq3 viscositatem esse in stō ꝑt ꝛ intestinis est signū distinctiuū.

De Granulis i vrina.

De granulis id est ampullis medi ocribus dantꝛ he regule.

¶ Prima Regula: In quacunq3 pte fuerit granula a cerebro fluere mate riam ꝑcat Patet primo auctoritate medi corum q̄ ponunt granula ꝛ circulū esse sig num sup dispositōem cerebri. Ratōne sic ꝓbatur. quia talia granula ꝑcant sup dis positionem capitis aut mediā regionem aut sup infimam. Sz nō scōm neq3 terciū absolute quia tunc essent ampulle magne ex eo: quia facilius est vtuti agere sup ma teriam in media r̄gione ɔtentā ꝛ in īfima q̄ in supma Sz agente gn̄atōnis āpulle applicate posset seq actō. q̄re. ꝛc. ergo gra nula ꝑcat sup̄ descēsum reumatis. Sz no tandum: q̄ ista granula alia ꝛ alia ꝑcant. Si fuerint in alia ꝛ alia regione: Contēta eñ in regione superiori ꝑcant dispositōe3 capitis. ita q̄ materia actualiter peccat ī capite. Contenta in media r̄gione ꝑcant sup̄ descēsum reumatis. ad neruos ad pe ctus ꝛ iuncturas. licet rarius appareāt ni si in suprema regione. Ideo medici dicūt q̄ granula absolute ꝑcant sup̄ descensum reumatis sine mō descendat ad ptem illā siue illam. Declarat accidentia māifesta. Ex quo verificatꝛ dcm̄ medicoꝝ q̄ pacien tes catarꝝ ad om̄e gen᷒ morboꝝ sunt pati Probatꝛ q: ex eius fluxu inducit malā cō plexionē in loco in quē fluit.

De nubecula i vrina.

De nube q̄ dr̄ nubecla. Notandū q̄ tales important q̄ndam vapo rosam supfluitatem ꝛ obscuram apparentē in vrīa ad modū tele aranee vl' puluerís sparsi p vrinā q generatꝛ ex actōe caloris p̄ter naturā. de q̄ dantꝛ tres regl'e.

¶ Pria Regula. Nubecula liuida appa rens in īferiori regiōe ad modū pulueris sparsi ꝑncipiū ethice ꝑcat. pꝫ aucto. aui. p̄ma q̄rti in cap̄. de signis ethice. Ratiōe autē sic q: talis nubecula ꝑcat q̄ calor p̄ter naturā incepit agere ī hūiditate ꝛ eas re soluere q̄d est principiū ethice.

¶ Secūda Regula. Nubeculosa vmbro sa cum quadā spuma crocea vel viridi su per calefactione epatis ꝛ multitudinē co lere ꝑcat. patet expimento. quia tales vri ne cōiter apparent in yctericia vbi est sup flua caliditas epatis ꝛ multitudo colē:

De Pilis in vrina.

Notandū q̄ pili distinguūtꝛ ex pte substantie ꝛ ex pte q̄nti tatis. Ex parte coloris. ꝛ ex pte situs Aliqui dicuntꝛ subtiles. Aliqui grossi. Qñq3 sunt multi. Qñq3 pauci Qñq3 in regiōe media. qñq3 in regione suprema. Qñq3 sunt coloris ci trini Qñq3 fusci. Qñq3 rubei. Distinguū tur etiam ex parte causaꝝ efficientiū. quia quidam causantur ex humoribus grossis frigidis. Quidam a caliditate suprema agentem in humidū. Colligitꝛ hec distin ctio ab Auicenna scōa primi. et ab ysaac primo de vrinis. De q̄bus dantur hee re gule.

¶ Prima Regula. Pili rubei siue citrini apparentes in vrina in q̄cunq3 r̄gione nō exn̄te febre caliditatem renū ꝑcant. Patꝫ auctoritate principis decimanona tercij de signis male ɔplexionis calide renum. Ratione sic. quia sicut de ratione frigidi tatis est albescere. ita de ratōe caliditatis ē citrinare ꝗ calefacere. Sz tn̄ supfluitas attestatꝛ mēbro a q̄ supfluit seq̄t ꝓpositū.

¶ Scōa Regula. Pili apparētes in vrina exn̄tes pingues substātie solide nō exn̄te febre dissolutōem renū ꝛ lūboꝝ ꝑcāt. Pro batur. Tali pili sunt ptes aut materie rso lute vel dissolute aut mēbroꝝ. sz nō hoc er go attestatꝛ dissolutōem mēbroꝝ ꝛ maxīe vicinoꝝ. vt sunt renes ꝛ lūbi ꝗ regl'a va:

¶ Tercia Regula. Pili apparētes ī vrina aliq̄ntulum g̃ssi in sb̃a. ita se hn̄tes q̄ si cō primantꝛ euanescūt. aut ex agitatōe vrine resoluuntꝛ tales pili opilatōem ab humo ribus g̃ssis ꝛ viscosis fieri ꝑcant. ꝓbatꝛ au ctoritate Aui. scōa pmi. Ratōe sic. Aut ta

les pili ſcant diſſolutionem membrorum aut materie. Non mēbroꝝ q: vrina eſſet pinguis. ⁊ pili nō euaneſcunt ꝗ atteſtatur materiei reſolute ⁊ ꝑ ꝯñs materiei groſſe ⁊ viſcoſe opilātes vias q̄d erat ꝓpoſitū.

¶ Quarta Regula. Pili apparentes ī vrina in ſubſtantia ſolida vrina exñte oleaginoſa tales apparentes exñte febre. diſſolutionem tocius ⁊ ethicā fieri ſcant. probatur aucto. Auicēne pma quarti. caplo de ſignis ethice. Rōne aūt ſic. quia tales pili aut ſcant diſſolutōem mēbroꝝ pticulariū aut tocius. Nō primū. quia tunc eſſet fe. ꝗ ſcōm. ⁊ ꝑ ꝯñs regula eſt vera.

De Squamis ī vrina.

De ſquamis apparentibus in vrina. Notandū circa quid nomis ipaꝝ ſquamaꝝ. ꝙ ſquame differt a furfureis reſolutionibus. quia furfuree reſolutōnes dicunꝰ ptinere ad ſimilitudinez ſquame piſciū. Drūt etiā ex pte cauſarum. q: materia faciens ſquamas eſt ꝗſſior ꝙ materia faciēs reſolutōes furfureas. Similiter drūt ex pte excoriatōnis. q: furfuree reſolutōes accidunt ꝯformata excoriatione. Squame āt accidūt in pncipio excoriationis cū ptes extrinſice et intrinſice dicunꝰ eſſe groſſiores ꝙ ptes intermedie quibus ſtātibus ponunꝰ he regule.

¶ Prima Regula. Squame apparētes in vrina tales inquātum ſquame ⁊ ſine febre apparentes ſcabiem ſcant ſiccā. pbaꝰ Naz cū materie ex qbus fiūt ſquame ſunt groſſe. tunc talis materia nō eſt apta per poros exalare. Exalat ꝗ tm̄ ps ſubtilis ex q̄ inficiꝰ cutis infectione tenui ⁊ ſubtili.

¶ Secunda Regula. Squame apparentes in vrina cū grauitate in regione pectinis ſcant ꝙ veſica incepit excoriari. Patz ex deductione ſecunde cauſe p̄dcē.

¶ Tercia Regula. Squame apparentes in vrina cum vicio fe. pmā ptem ethice. ⁊ ethicam fieri ſcant. pbaꝰ q: ſicut ſe hz prima humiditas ad ſcdāz hūiditatē ita furfuree reſolutiones atteſtanꝰ reſolutiōem ſecunde humiditatis que eſt ſubtilior ipa prima humiditate. ergo ſquame atteſtabuntur reſolutioni prime humiditatis que eſt groſſior ⁊ ita ethica pme ſpēi ſc.

De furfureis reſolutionibus in vrina.

Primo notandum. ꝙ ipa ꝓcedūt ex altera cauſaꝝ illaꝝ. Aut ex ſolutione materie colice aduſte vel flegmatis ſalſi que ptes ſepate tranſmittuntur ad vias vrine. ⁊ cum ipa ſuꝑfluitate emittunꝰ vel ex reſolutōne ptiū cartillaginoſaꝝ aut neruoſaꝝ. vt ē veſica ⁊ hmōi Et dicunꝰ furfuree reſolutōes q: reſident in vrina ad ſimilitudinem furfuꝝ groſſaꝝ Uel accidunt ex reſolutione hūiditatum ſecundaꝝ. vt ros cambiū q̄ ſunt cōpoſite ex ptibus groſſis ⁊ ſubtilibus q̄ re ꝯtingit vnam ab alia ſepari. De qbus reſolutionibus danꝰ tales regule.

¶ Prima Regula. Furfuree reſolutiones apparentes in vrina ſine fe. aut dolore in determinata pte corpis ſcabiez corpis eē ſcat q̄ ꝯcluſio ꝓbaꝰ aucto. Aui. ca. de ſcabie. Ratō e aūt ſic. q: tales furfuree reſolutiones aut atteſtanꝰ ſcabei aut vlceratōi. aut reſolutioni. Non ſcōm q: tunc eēt grauitas ⁊ dolor in eaꝝ euacuatōe. Nō terciū q: tunc eſſet vrine grauitas aut dolor in eaꝝ euacuatiōe ergo pmū quod erat ꝓbandum.

¶ Secunda Regula. Furfuree reſolutiones in vrina apparētes cū grauitate ⁊ dolore circa regionē pectinis vlceratiōez veſice ſcant. Patz q: vbi dolor ibi egritudo Sz q: nō erit ita vbi tales reſolutōes prouenïunt ab vlceratōe. vt dem̄ eſt.

¶ Tercia Regula. Furfuree reſolutōnes apparētes cū febre in vrina ethicā ſecūde ſpēi ſcant. Patz a ſufficiēti diuiſione cauſaꝝ ipaꝝ reſolutōem furfureaꝝ.

De Athomis in vrina.

Nota ꝙ pathomos debemꝰ intelligere granula pua ad modū punctorum vt ita loq̄r q̄ diſtinguunꝰ ex pte loci. ⁊ ex pte ſubſtātie. ⁊ ex pte cauſa

rum a quibus generant̄ tales attomi. Generantur tñ vt plurimū a materia flegmatica inbibita in neruis q̄ ſ̄ca bunt regionē in qua fiūt ⁊ apparebāt. De quibus danē tales regule.

¶ Prima Regula: Attomi apparētes in vrina in fundo reſidētes dolorē ī mēbris generatiuis ⁊ pedibus ⁊ genubus. ⁊ ꝑ cōſequens podagrā ex illis ſignāt. Probat̄ pⁱmo aucto. Aui. viceſima ſecunda tercij caplō de podagra ⁊ ſciatica. Ratōe vero ſic. Tales attomi ſ̄cant materiā ꝯtentam in mēbris neruoꝝ inferioꝝ ⁊ ꝑ ꝯn̄s in mēbris regionis in fine que integrat̄ ex membris p̄dictis.

¶ Secunda Regula. Attomi apparētes in media regione dolorez in mēbris ſpiritualibus ſ̄cant. ꝓbatur quia ſicut attomi in infima regione ſup̄ infimā regionē ſignificant ita attomi in medio indicāt ſup̄ mediā. vt apparȝ ec̄ ex alijs ſuperfluitatibꝰ:

¶ Tercia Regula. Attomi apparētes vniuerſaliter ꝑ totam vrinā oim̄ mēbroꝝ ⁊ ꝑ ꝯn̄s totū corpus dolore ſ̄cant: probat̄ ſic Attomi partiales partialē dolorē ſ̄cant. ita attomi vniuerſales ⁊ vniuerſaliter apparentes vl'em dolorē ſ̄cant. ḡ intentū regule eſt veꝝ.

¶ Quarta Regula ſumpta ab Auicēna. pⁱmo canōe fen ſc̄da. cap̄. de ſignis impgnationis. Urina lucida pura in ſubſtātia in q̄ apparuerit aliq̄d ḡſſum ſimile nubi ⁊ in ea fuerint attomi deſcēdentes et aſcendentes globatim inferius impḡnationez ⁊ ꝯceptum ſ̄cant. patet auctoritate p̄dcā Ratōne ſic. q2 tales attomi aut ſ̄cant ſup̄ dolorē iūcturaꝝ. aut neruoꝝ aut ſup ꝯceptum. ſȝ nō primū. vt patet ꝑ ꝯclusiones p̄cedentes ḡ. ⁊c̄.

De Reſolutionibus cinericijs in vrina.

Notandū q̄ ꝑ reſolutiones cinericias nō debemus intelligere reſidentes in vrina ad modū furfureꝝ reſolutōnū. ſȝ ſunt ḡſſiores q̄ accidunt ⁊ apparēt ex diſſolutione materieꝝ flegmaticaꝝ aut melācolicaꝝ aut ſanguineaꝝ ḡſſarum q̄ reſolute ſil' cū ſuperfluitate euacuantur ⁊ eaꝝ apparentia atteſtat̄ mēbris a quibus r̄ſoluunt̄. Quo ſtāte ponūt̄ iſte r̄gl'e.

¶ Prima Regula. Reſolutiones cineree ſubtiles in colore adherentes globate vl' ꝯgregate ad inuicem ⁊ in fundo reſidētes retentionē menſtruoꝝ in mulieribus ſ̄cāt ꝓbatur aucto: auicēne duodecima tercij: Ratione āt ſic q2 tales reſolutōes atteſtātur materie peccāte ī loco ꝓpinq̄ ad vias vrine q̄ materia ꝯtingit euacuari e r̄tenta ſtimulant v̄tutez ad eius expulſionē. ⁊ q̄a nō p̄t euacuari ſ̄m ſe ꝓpter opilatōnem. euacuant̄ āt alique ꝑtes ex quaꝝ ſepatōe generant̄ tales reſolutōes. Et ideo notāter ponit̄ in ꝯcluſione r̄ſidentes in fundo ⁊ globate exn̄tes ex eo q̄ ꝯtentum in regione ſuꝑiori atteſtatur materie ꝯtente ī tali regione. Et ideo cum materie mēſtruales ſunt ibi reſidētes. claꝝ eſt q̄ r̄ſolutōes ibi apparētes ſ̄cāt eaꝝ reſolutōem materieꝝ: q̄re ꝯcluſio vera.

¶ Secūda Regula. Reſolutiōes cineree ſubnigre in colore ſparſe ꝑ vrinā fluxum mēſtruoꝝ actualē ſ̄cant: ꝓbat̄ auctoritate Auicēne loco p̄allegato. Ratōe ſic. q2 aut tales ſ̄cant retentionez menſtruoꝝ aut fluxum: Non primū. quia tunc reſiderent in fundo qm̄ de ratione grauis eſt ⁊ nō eēnt congregate. vt ꝓbatū eſt ḡ ſ̄cant actualē fluxum. ⁊c̄.

¶ Tercia Regula. Cinericie reſolutōnes ſubnigre ⁊ groſſe adherentes ſubſtantie vrinali in fundo ſpleneticam paſſionem ⁊ apoſtema ſplenis ſignificant. Probat̄ auctoritate omnium medicorū vnanimiter aſſerentium hoc eſſe ſignum male diſpoſitionis ſplenis. Ratione ſic. Quia aut tales reſolutiones atteſtātur materie mēſtruali aut melancolice alibi cōtente: Nō primum. vt patet per primam ꝯcluſionez ergo cum ſplen ſit receptaculū hūoris melācolici ſequit̄ q̄ tales reſolutōes atteſtāt̄ materie ꝯtente ī ſplene q̄d eſt ꝓpoſitū.

¶ Quarta regl'a. Reſolutōes cineree apparētes ī fine te. flegticaꝝ febrez flegticā ad melancolicam permutari ſignificant.

Probat̃ quia tales ſcant materiam fleg maticam aduri ad cuius aduſtionē ſequi tur generatio humoꝝ melācolicoꝝ. q̃ cum peccauerit putrefact⁹ indicat melācolicā febrem.

De Sanie in vrina.

Nota ſanies nunq̃ apparet in vri na niſi ſtāte vlceratōe in vijs aut eruptōne apātis currentis p viā vrine q̃ ſanies diuerſificat̃ ⁊ ex pte ſit⁹. de quo erit ⁊ emittit̃. Scđo ex pte q̃ntitatis quia q̃nq3 apparet pauca q̃nq3 multa q̃nq3 tota ſanioſa. de qua dant̃ iſte regule.

Prima Regula. Sanies in vrina ī pau ca q̃ntitate apparet in ptibus renū exiſtēte dolore apā renū aut vlceratōem ſcat ma teriam paucā saniei p locū anguſtū differ re quales ſunt pori ⁊ vbi dolor vbi egritu do auctoritate ypocratis decimo ꝯmēto. Reg'a ꝯfirmat̃ aucto. Aui. decia octaua tercij caplo de apoſtēate renū vlceratōe3.

Secunda Regula. Urina cū ſanie mul ta in q̃ntitate apparens cū graui ⁊ forti fe tore dolore exñte in pectore. ſcat apā aut vlceratōem in veſica. Patet q2 talis ſcat multam materiā putridam in loco ꝑpin quo ⁊ lato qualem dicimus hr̃e veſicam: quare. ⁊c. Et dr̃ notāter multa: quia p hoc diſtiguitur apā ⁊ vlceratō veſice ab apo ſtemate ⁊ vlceratōe renum. Correlarium Urina ſanioſa multa cū dolore in pectine apoſtema ſcat in muliere apā in matrice patet ex cauſis ſupdictis.

Tercia Regula. Urina ſanioſa ⁊ corru pta cū dolore ⁊ pulſatōe in ypocūdrio de xtro ſcat apā epatis eſſe corruptū: pat3 q2 dolor ſcat egritudinē in loco. ⁊ cū ꝯtingit apoſtema epatis terminari p vias vrine: vt habet̃ decima q̃rta tercij.

Quarta Regula: Urina ſanioſa appa rens in pleuretico aut empico minorato ſputo ⁊ accidentibus malis remiſſis. ſig nificat pleureſim aut empina termiabili p vias vrine licet raro. vt habet̃ in capitu lis proprijs minorato ſputo non p euacu ationem materiei ſcat materiā deriuari ad vias vrine. Correlarium: Non tenea tur medicus ex minoratōe ſputi in pleure tico ſi viderit accidentis remitti. patet q2 hoc ſcat naturā creticare p aliā viā. et ſic terminari morbum.

De Sedimine ī vrina.

De ſedimine apparēte in vriā. no tandum primo q̃ p ſedimen ha bemus intelligere ypoſtaſim ap parentem in vrina. Cuius cauſe dicuntur eſſe actio caloris naturalis q̃ agit in mate riam actualiter peccantē ex q̃ tanq̃ mate riali cā fit ypoſtaſis finis āt vt talis mate ria preparet̃ ad expulſionē. Formalis vo cauſa eſt iſta q̃ ipa ſit alba leuis pinealis ⁊ eq̃lis ⁊ reſidet in fundo ⁊ dicat̃ laudabi lis ꝯtinua p om̃es ptes ſuas. Ex q̃ ſequit̃ correlarie. q̃ in vrina pfctē ſana nō debet apparere ypoſtaſis. patet q2 in vrina talis corpis ſani deficit materia ex q̃ fit l' gene ratur ypoſtaſis. q2 ſi in eo peccaret mate teria nō eſſet corpus vere ſanū. Correla rium ſcđm. q̃ deficiente altera ꝯdictionū p̃dictaꝝ q̃ ipa cū ſit alba etia3 illa yposta ſis nō dr̃ laudabilis. Correlariū tercium Apparitio ypoſtaſis ſcat materiā ꝯplete digeſtam ⁊ paratā expulſioni. q̃ dicuntur eſſe cauſa tpm vel criſis de laudabili ypo ſtaſi. Et de his dant̃ tales regule.

Prima Regula. Ypoſtaſis ſubnigra ī colore apparens in vrina longam egritu dinem ſcat. Probatur: nam talis yposta ſis atteſtat̃ materie melācolice que eſt di fficilis reſolutōnis ⁊ euacuationis. Ut ex ſententia Auicenne in caplo de ſignis q̃r tane. ſ3 obſtante materia difficilis eradi cationis morbus neceſſario prolongatur ergo regula vera.

Secūda Regula: Sedimē liuidū in co lore mortificationē caloris innati ſt. Na3 talis ypoſtaſis ſcat ſuffocatiōem caloris innati a materia melācolica ad quā ſequi tur mortificatio. vt pt3 de cauſis liuidita tis ſuperius.

Tercia reg'a Sedimē nigꝝ ī colore q̃d p̃ceſſit liuidū mortē ꝑpīq̃ ſt. pbat̃ q2 tl'e ſedimē ſt vltimā aduſtōe3 ad quā cito ſe quitur mors. quare regula vera.

¶ Quarta Regula. Sedimen divisum i substantia ꝛ sparsum per vrinā ventositatem ſcat. probatur quia talis est ꝑportio ventositatis ad alias supfluitates etiam talis est proportio ad ventositatē ꝛ ydropisim. sed sic est ꝙ ventositas reddit vnā ꝙ quācꝫ supfluitatem dispersam ergo appa ret regula vera.

¶ Quinta Regula. Non puratū sedimē debilitatem v̄tutis ſcat. ꝓbatur talis ipostasis ſcat inordinatōem in motibus nature que inordinatō sequitur debilitatē ꝛ ab ea accipit ꝛc.

¶ Sexta Regl'a. Eneorimis id est sedimē in suprema regione difficultatem anhelitus ꝛ pectoris ſcat. Patet quia ſcat materiam peccare in pectore. vt patꝫ ex sententia oīm medicoꝝ.

¶ Septima Regula. Nephilis id ē sedimen in suprema regione magnam ventositatem ſcat ꝛ maximam Patet quia ſcat materiam habere raptum ad caput ꝛ nō nisi magnitudine ventositatis.

¶ Octaua Regula. Sedimen quodcūqꝫ fuerit nisi fuerit perseuerans defcm̄ virtutis ſcat. Patet qꝛ ſcat diminutōem actionis in materia que precipue sequit̄ debilitatem virtutis.

¶ De humore crudo in vrina.

De superfluitate humoꝝ p̄mo notandum. ꝙ contingit humorem secundum ꝑtem seperari a materia totali ꝛ habere raptum ad vias vrine Ex residentia videbitur ꝙ ibi sit sedimen ꝛ ypostasis. Et non erit ita. vt patet ad experigentiam in colica dolore ꝛ yleos vbi videntur tales humores residere ī fundo q̄d etiam apparet in febre flegmatica vbi sepissime decipiuntur medici. Secundo notandum. ꝙ talis humor videbit̄ similis ypostasi ex parte coloris ꝛ ſbe. tñ inter ipsum ꝛ sedimē est signū distinctiuū tale. qꝛ qñ est veꝝ sedimē si mouet̄ ex agitatōe vrinali statim reuertit̄ ad suū locū ꝛ sitū. Colligitur hoc signū ab ysaac p̄mo de vrinis Secundo ab Auicenna secunda primi. Etiam p̄ma quarti capittulo de flegmatica. De quo humore dant̄ tales regule.

¶ Prima Regula. Humor crudus apparens in superiori parte vrine viciū pectoris vl' membroꝝ spiritualium ſcat. ꝛ difficultatem anhelitus. ꝓbat̄ Aut talis hūor attestatur materie cōtente in cerebro. aut in regione pectoris. Non primum. Quia tunc erit ibi circulus. vt ex sñia medicoꝝ habetur ergo secundum q̄d est intentum Ex quo sequitur cum videris talem vrinā ꝑnosticare aut asma ꝗ disma aut ortō ia.

¶ Secunda Regula. Humor crudus in media regione pendēs vicium stomachi ꝛ intestinorum ꝛ repletionem ſcat ꝛ rugitum ventris probat. nam superfluitas cōtenta in medio regione ſcat. sed cū regio stomachi sit media regio ꝛ vētris ꝛc.

Tercia Regula. Humor crudus in īfima regione apparens dolorem renum ꝛ lumborum et membroꝝ generatiuoꝝ vicium ſcat. Probatur ex deductōe conclusionis precedētis Et ꝑhos clamat experigētia quia in oībus istis doloribus apparet iste humor dñans.

De Cautelis in vrina.

Visis de colore ꝛ contentis in vrina. Restat vt videamus de cautelis medicorum obseruandis ī iudicando per vrinas. Notandum igitur. ꝙ qñ offertur medico vrina ex qua nō possit iudicare ex contentis quia reducta est ad ignem vel alterata iudicat capiendo iudicium a substantia ꝛ forma ecōuerso. Trico igitur faciam primo ponam aliq̄s regulas ex quibus sumunt̄ multe cautele. Scđo docebo distiguē vrinā viroꝝ ab vrinis mulieꝝ. Tercō vrīas p̄gnantiū ī q̄ꝝ iudicijs multū molestant̄ doctissimi viri ꝛ ex eis īcurrūt nō nullas īfāias. qb⁹ hītis ꝑtēbit ꝯplemētū Circa p̄mū dicā aliq̄s regulas q̄ tñ v̄tualiter possent r̄duci ad p̄dicta ex qb⁹ infero correlaria plura. ꝛ vnum q̄dqꝫ correlarioꝝ erit cautela vna. ꝛ sic exēplis de istis positis ꝛ intellectis ex similibus poterit bene distinguere.

¶ Prima Regula. Urina alba subtilis
attestatur debilitati stomachi ⁊ eius indi
gentiam. Istud patet ex mentibus autoꝝ
⁊ rōne deductum est supius. Correlariū
primū. Cum medic⁹ viderit vnā talē indi
cat angustiā in stomacho assumptā. patꝫ
qꝛ additur debilitati maiori cā eiusdem.
Correlarium secūdum. Stante tali vrina
iudicandū est sup lassitudine toci⁹ corpis
⁊ maxime cruriū. ptꝫ. qꝛ ex diminuta dige
stione sequit̄ diminuta restauratō magis
vero in locis remotis. Correlariū terciū
Stante tali vrina iudicandū sup dolore
⁊ grauitate oculoꝝ ⁊ somnolentia. Patet
qꝛ stāte tali dispōe stōi necesse est vt ꝓpter
directū affectū cōicent̄ materie ad caput
q̄ cōicate inducunt talia q̄re. ⁊c̄. Etiam ex
perigentia qꝛ hn̄tes debilitatē stōi paciū
tur fluxum palpebraꝝ ⁊ pulsatōez timpo
rum. Correlariū q̄rtum. Stāte tali vrīa
iudicandū est sup lassitudine toci⁹ corpis
⁊ maxime cruriū. ptꝫ qꝛ ex diminuta dige
stione seqtur diminuta restauratō magis
vo in locis remotis. Correlariū q̄ntum.
Stante tali vrina iudicandū est interpo
latum difficultatem anhelit⁹. ptꝫ qꝛ ad in
terpolatam multiplicatōem vētositatis
seqtur compssio dyafragmatis. ⁊ ita com
pressio membroꝝ spūalium.

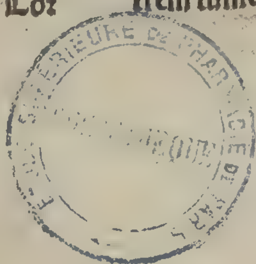
¶ Secunda Regula. Urina cum febre
acuta spissa ⁊ rubea in fundo vasis et tur
bata ⁊ supius liuida venenatōez s̄cat. ptꝫ
ex his q̄ dcā sunt de vrina liuida superius
Correlariū pmum. Apparente tali vrina
iudicandū est sup tremorem cordis. vehe
mentiam sitis. Inq̄tudine magna. patꝫ
quia hec ꝯsequunt̄ in corde nocumentum
⁊ in membris spūalibus. Correlarium
secundum. Stante tali vrina iudicandū
est super dolore stomachi. Patet intelligē
ti. ⁊c̄. Correlarium tercium. Tali vrina
de alteratiōe magna ⁊ frenesi pariter. pa
tet. quia necesse est vt cōicetur nocumētū
cerebro. quare. ⁊c̄.

¶ Tercia Regula. Urina existente cū se
dimine lapidem in renibus aduenire iu
dicatur. Patꝫ ex his que dicta sunt. Cor
relarium. Stante tali vrina iudicandum
est super grauitate renum ⁊ ylioꝛum ⁊ ap
parere causas lapidis. Correlarium secū
dum. Stante tali vrina arguendum est su
per grauitate capitis ex parte posteriori
Patet ex colligantia renum ad illas ptes
Correlarium tercium. Stante tali vrina
iudicandum est super grauitate pectinis
Correlarium quartum Stante tali vrina
iudicandum est super confractōe genuū
⁊ coxarum. Patet hoc quia est ex accidēti
bus ꝯsequentibus lapidem.

¶ Quarta Regula. Urina existēte lactea
⁊ tenui lapidem in vesica significat. Patꝫ
ex predictis in capitulo de colore. Cor
relarium. Stante tali vrina iudicandum
est super difficultati vrine. Patet ex dictis
Et ita discurrite ⁊ ꝓpria accidētia illius
passionis.

¶ Quinta Regula. Si vrina habuerit
frustula longa quasi pilos declinātes ad
rubedinem excoriationem renum signifi
cabit. Si fuerit tincta vbi non fuerit dis
colorata ⁊ apparuerint pili. tocius corpo
ris debilitatem significabit. Correlariū
primum. ꝙ secundum primam vrine ap
parentiam prenosticandum est calidita
tem ⁊ ardorem circa renes. patet ex ꝓprio
effectu egritudinis. Correlarium scđm.
Stante tali vrina super lassitudine toci⁹
prenosticādum erit. Correlarium terci
um. Ex huiusmodi vrīa apparet interpo
latim ⁊ guttatim mictus vrine. Correla
rium quartum. Uisa tali vrīa prenostica
re vrinam sanguineam. siue mictum san
guinis precessisse. Correlarium q̄ntum.
Stante tali vrina super stipticitate ven
tris arguendum ⁊ egestiones que emittū
tur sunt squibellose. vt patet ex tali passio
ne necesse est vt super calefaciat epar quo
supercalefacto aduratur feces ⁊ exiccan
tur. Correlarium sextum. Stāte tali vri
na iudicandum est super tumore ventris
Patet. Quia stante tali stipticitate retinē
tur ventositates. que sic retente faciūt vē
trem tumefieri.

Tabula sup Tractatu de herbis.

Prohemiũ.

Um sũmi dei adiutorio libꝝ hunc (qui ortus sanitatis rcte appellat) in finem vsq feliciter pduximus ne te lectorẽ in eodẽ tediose vagari ꝯtingat. verum vt valeas (optie lcõr) cito in hoc opere inuenire quod rquiris q̃d remediũ egritudini adhibere debeas quam naturã ꝓpetatem seu ꝯplexionẽ herba seu arbor: aĩal oĩe. lapis q̃z preciosus quilibet habeat. ac postremo vrinaꝝ iudicia iuxta suas regulas ⁊ magistrales dr̃as subsequens tabula luculenter te docebit. ⁊ primo in ortu ʒ herbaꝝ tabula heccine indicez ponet dehinc ĩ campũ aĩaliũ properabit. ordinez tractatuũ seruando.

Ad alopitiã

Aurium dolor.

Aurium Vermes

Aurium Inflatio.

Aurium Tinitui.

Aurium vlcera

Aurium putredo

Aurium Sanies.

Auriũ conquassatio

Auditũ recuparandũ

Apostemata capitis.

Apostemata narium.

De herbis.

De herbis.

De herbis.

De herbis.

¶ Lumbricos occidend̄
Ca.ij.E L
Ca.iij.F H
Ca.xiiij.M
Ca.xviij.F
Ca.xxj.C
Capitulum.xv.D.
Capl'm.l.G
Ca.xcij.B C
Ca.xciij.B C
Capitulum c.F
Ca.cj.F
Ca.cvij.H
Ca.c viij.E.
Ca.c xv.H
Ca.c xviij.D.
Ca.c xxxvij.C
Ca.cxliiij.E
Ca.clxxj.B.
Ca.cc.E
Ca.cc vij.B G
Ca.cc.xij.H.
Ca.cc xix.A C E
Ca.cc xxxv.E G
Ca.cc lxvij.A
Ca.cc lxxxviij.F.
Ca.cc lxxxix.F
Ca.cc xcviij.B
Ca.cc xcix.in fine
Ca.ccc iiij.C
Capitulum.ccc x.A.
Ca.ccc xiij.F
Ca.ccc xv.in fine
Ca.ccc xxj.B.
Ca.ccc xxv.C
Ca.ccc xxiij.B
Ca.ccc xlvij.C E.
Ca.ccc lxxiij.ī fine
Ca.ccc lxxxj.A
Ca.ccc xc.B
Ca.cccc j.H
Capitulum.cccc vj.G
Cap̄.cccc xvij.B
Ca.cccc xlvj.A C B
Ca.cccc xlvij.A G.
Ca.cccc lxxv.B E
Ca.cccc xc.A B B
Ca.cccc xcj.E G H

¶ Lūbricos latos occidēd̄
Ca.cxl.H

¶ Lumborum dolorem remouendum
Ca.ccccc xxiij.G

Matricis dolorē.
Ca.xcix.A.
Ca.cxl.B G
Ca.clviij.A
Capitulum.ccxlvj.A
Ca.cc xlviij.A.
Ca.ccc lxxj.B
Ca.ccccc ix.A

¶ Matricis duriciem.
Ca.cxlv.F.
Ca.clxxv.C.
Capitulum.cc xlviij.C G
Ca.cclv.
Ca.cclxxij.H
Ca.ccc xxiij.J

¶ Matricis suffocatio.
Ca.xx.C.
Cap̄.cc vij.B.
Ca.cc xlviij.B.
Ca.ccc viij.in fine
Ca.ccc xlij.B
Ca.cccc j.G
Ca.cccc xxx.C
Cap̄.ccc xxxvj.E.
Ca.cccc lx.in fine.

¶ Matricis Infrigidatio
Capitulum.lx.G
Ca.lxiij.A B
Ca.ccc xxiij.G

¶ Matricis Opilatio.
Ca.cccc xcviij.E.
Ca.ccccc ix.J

¶ Matricis dilatatio.
Capitulum.ciiij.B

¶ Matricis ⁊ ani egressio
Capitulum.lv.B
Capitulū cc vj.C.

¶ Matricē mūdificandā.
Capitulum lxiiij.C.
Capl'm.cc ix.A
Capitulū.cc xxiij.A
Cap̄.cc lxxvj.K
Ca.cc lxxvij.in fine
Ca.ccc xxxviij.G
Cap̄.cccc lxxxv.K.
Cap̄.cccc.lxxxvj.in fine

¶ Mamillarum duricies.
Capitulum.xcj.C ⁊ in fine

¶ Mamille mulierum siue virginū vt non crescant
Capl'm clxxiij.A

¶ Maculas tollendum.
Ca.lxj.A
Capitulum.cix.B
Cap̄.cxxij.H
Ca.c xxx.G.
Cap̄.clxv.B.

¶ Maculas nigras delendum.
Cap̄.ccc xxxij.F K

¶ Mania.
Capitulū.clxiij.H.
Ca.cccc xiij.in fine

¶ Melancolicas egritudines.
Ca.clxxij.B C

¶ Melācolie resistende
Ca.lxxviij.in fine.
Capitulū.lxxx.C.
Ca.cc lxxxij.G.
Ca.cc xcvij.A B
Ca.ccc xxj.A
Capitulū.ccc lx.B E F

¶ Sequitur Tabula
de Aīalibus.vitam
in terris ducētibus.

Tabula de animalibus

Tabula de Auibus.

Sequitur Tabula De piscibus.

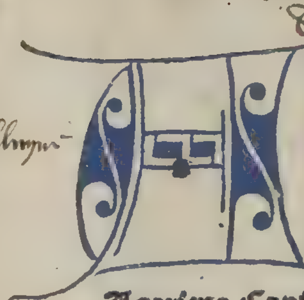
Tabula sup Tractatu

Tabula De Lapidibus.

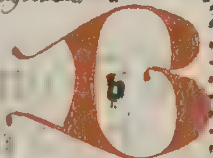
De Lapidibus.

Sequitur tabula generalis.

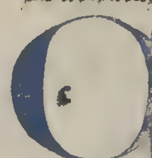
Tabula generalis De Herbis.

De Animalibus

De Animalibus.

De Auibus.

De piscibus.

De piscibus

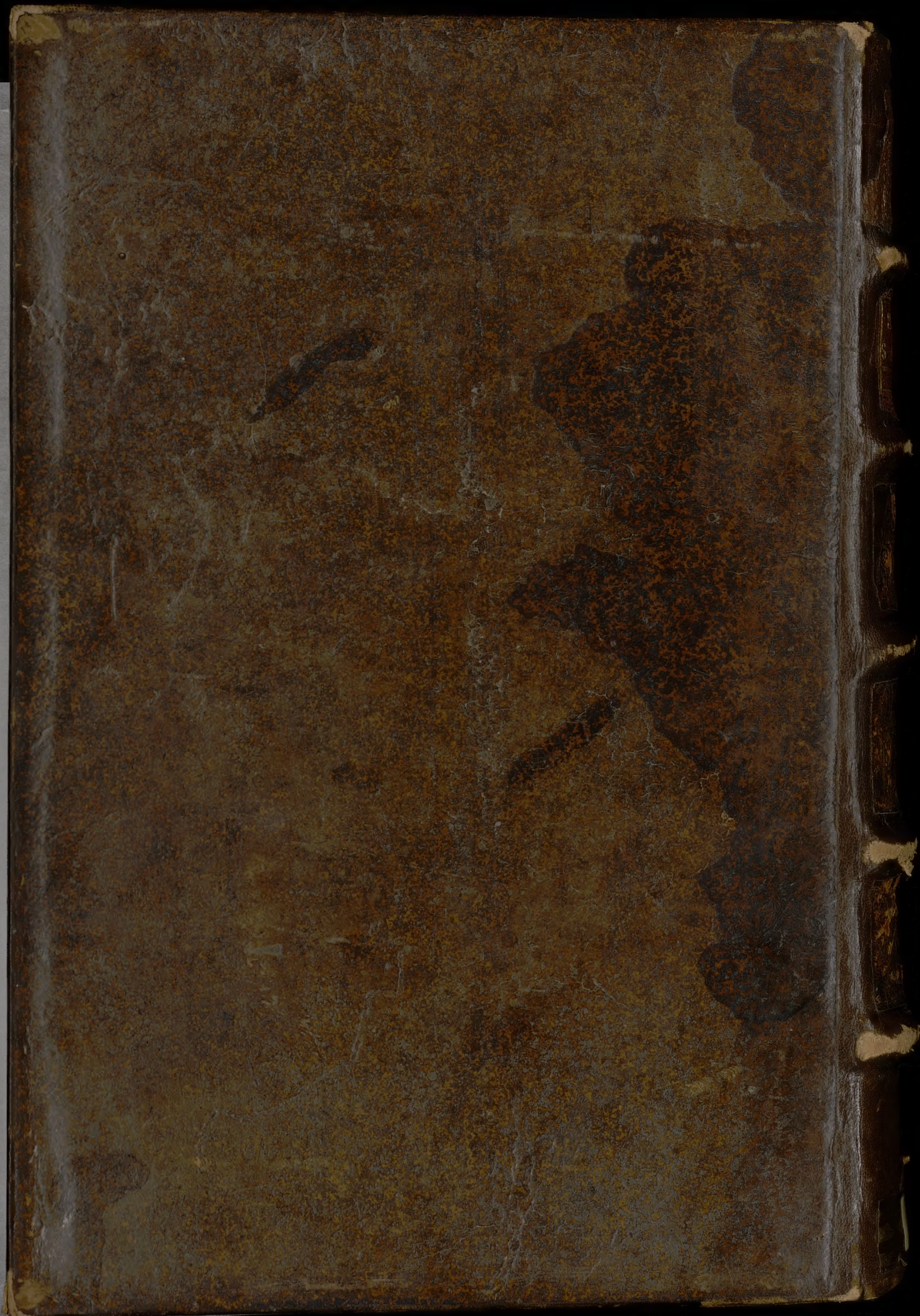
De Lapidibus.

De Lapidibus.

A fine cum vniuersa pendere dicātur eo ꝙ si finis bonus est totū laudabile q̄d est. hoc preclarissimū opus nutu cunctipotentis dei prospe ceptū. ꝑ mediū feliciter currendo. optatū vsqꝫ in finē optimis nūc auspicijs deductū est. De quo in primis optīo deo ac oīm creatori laus honor atꝫ gratiarꝫ actio sit nunc ꝛ semꝑ ꝛ in secula seculorꝫ. Qui sua īmensa misericordia ꝛ clementia spiritū ꝯdonauit autori ītellectus ꝛ fortitudinis. vt opus aggrederet̄ continuaret ac ī finē vsqꝫ ꝑduceret. Opus profecto laudatissimū. ab oībus summopere amplectendū. tum q̄d honestū sit docens scire naturas ꝛ v̄tutes rerꝫ ꝑ creatorē summū deū productarꝫ. q̄d quidē scire de numero bonorꝫ honorabiliū (vt Arestotiles inquit) existit. Tum q̄d vtile sit veluti neminem oīm qui oculū mentis apponere velit latere potest. res etēī ipsa sese vt sit indicat atqꝫ palam ostendit. Reperies o lector in hoc opere que saluti corporis. sanitatiqꝫ conducunt. queqꝫ corpi obesse ac hōi nocere possūnt si seriem rerꝫ ac ordinē operis vigilāter perpēdere curaueris. Inde recte Ortus sanitatis opus ipm appellat̄. Tum etiam q̄d delectabile sit plurimum hoc opus. Nā ī hoc floridissimo tociusqꝫ amenitatis ortulo nascētia si oculo corporali oīa ꝑspexerimus. nil profecto delectabilius ꝙ̄ diuersorꝫ florꝫ seu herbarꝫ ītueri colores. nil suauius iporꝫ admirabili redolentia: nil deniqꝫ oblectacius ꝙ̄ florū herbarꝫ ac radicū ipsarꝫ multivarias cognoscere species. earꝫ deniqꝫ īnatas ac profecto mirabiles ꝛ occultas experiri v̄tutes. Quid dulcius hoc in amenitatis viridario cantu volucrū repiri possit quo miris modulis suauissima cantica vario discrimine ꝯcinnūt. Hoc in orto pascit̄ oculus. oblectat̄ mirꝫ īmodum animus. Aduerte mentē q̄ rerꝫ causas naturasqꝫ rescire gliscis ꝛ ꝑpende ꝙ̄ iocundū ꝙ̄ amenū. q̄mqꝫ delectabile sit in huius viridarij cāpo ad nutum versari. diuersos legere flores pulcherrimis coloribus distinctos. erbarum ac radicū oīe genus earūqꝫ ingenitas rescire vires. Quid insuꝑ quadrupedia iter se aīalia certent. q̄d serpentes dracones. quid picte volucres. varias lapidū si libꝫ cognoscere formas ac eorꝫ cōnatas mirādas virtutes. quibus natant in equore pisces. quove pacto cete grandia aliaqꝫ infanda monstra mare incolent. oīa hec ī hoc orto sanitatis hoc est pn̄ti opere seu libro ad plenū reperies. Quem quidem librum omni diligētia collectum ꝛ elaboratum. intelligibili caractere proprijs impensis Jacobus meydenbach ciuis Moguntinus luculētissime impressit. sūmāqꝫ adhibuit diligentiam. operāqꝫ maximā vt singule herbe ac singuli flores. suos naturales colores. ac aīalia ipsa. volucres. pisces deniqꝫ ꝛ alia in hoc preclarissimo opere descripta. suas sicuti eas natura produxit haberēt effigies ꝛ figuras. Hoc modo lectitanti prodessē ac intuentem oblectare impressor ipse Jacobus voluit.

Impressum est autem hoc ipm in inclita ciuitate Moguntina. que ab antiquis aurea Moguntia dicta. ac a magis idest sapientibus vt fertur primitus fundata. in qua nobilissima ciuitate ꝛ ars ac scientia hec subtilissima caracterisandi seu imprimendi fuit primū inuenta. Impressum est inquam sub Archipresulatu Reuerendissimi ꝛ Dignissimi principis ꝛ dn̄i. domini Bertoldi archiepiscopi Moguntiñ ac principis electoris cuius felicissimo auspicio graditur. recipitur ꝛ auctorisatur. Anno salutis Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo primo. Die vero Jonis vicesima tercia mensis Junij.

Hort[us] sanitatis 1491

HORTUS
SANITATIS
1491